IOANNIS
LONGINI RE
RVM POLONICA
RVM HISTORIOGRA
PHI

TOMVS TERCIVS
ET VLTIMVS TRI
VM TOMORVM

MAGNIFICI
DOMINI IOANNIS
CHRISTOPORSKI A
CHRISTOPORZYCE

CASTELLANI WIE
LUNENSIS
AN [illegible]

IOANNIS
DŁUGOSSII.

HISTORIA
POLONICA
MANUSCRIPTA.

TOM. II

41

TOMVS III

IOANNIS LONGINI CANONICI CRACOVIEN. HISTORIAE POLONICAE LIBER XII.

Anno Domini 1435.

Wladislaus Rex Conventionem cum Praelatis et Baronibus suis Visliciae celebrat, et Dignitates ac Officia per optionis et ascensionis modum confert.

Wladislaus Rex cum germano suo Duce Casimiro, sicut continuam habitationem habebat Cracoviae, ita quoque ibi dies Natalis Domini, cum curia sua tennit et celebravit, Quibus expeditis pro diebus Quadragesimae iuit Sandomiriam, Vbi fere omni tempore Quadragesimali absumpto, Cracoviam pro festo Paschae reversus est. Tenta est autem pro Dominica Letare Visliciae, terrarum Cracovien. conventio, vt Palatinatui Sandomirien. per mortem Spitkonis de Tharnow vacanti, provideretur. De persona, varia erant partium studia, et vnusquisque eum, cui afficiebatur, promovebat, Suffragiis tandem partis maioris, Ioannes de Czizow Castellanus Sandomirien. Palatinus Sandomirien. declaratus est. Et ut omnis et in presens et in posterum, abrogaretur, in conferendis Dignitatibus Regni, difficultas, placuit illas, per optionis et ascensionis modum, conferri. Quapropter in Castellaniam Sandomirien. Lublinensis Castellanus Dobeslaus de olesnicza, in Lublinensem Castellanus Woynicensis Domarath de Cobilyani, in Woynicen. Castellanus Biecensis Ioannes de Thaczim, successerunt. Castellaniam vero Byecensem, cum esset residua, obtinuit suffragiis Clemens Vatrobka de Strzelce. Et hoc optionis ordine, Dignitates vacantes regni, Rege existente impubere, quo omnis cessaret livor contentioque conferebatur.

Cruciferi iterum victis Liuonibus à Lithuanis, vt dies præfigatur firmãdæ paci ꝑpetuæ, quam prius nolebant, impetrant à Polonis ~

TEnta est Dieta generalis in oppido Brzesczye Cuiauiæ, pro die sancti Floriani, per Prælatos Principes Baronesq3 Poloniæ ex vna, et Magistrũ, Cõmendatores, Nobilesq3 Prussiæ, parte ex altera, In qua cum pluribus tractatibus, de pace perpetua inuestigatum esset, et Cruciferi diuersis interpositionibus tractatum hmodi protelarent, adeò, vt etiam Prælatos et Barones Poloĩæ in Sluzow, pro stabilienda facilius pace, traherent: quasi oppidũ Brzesczye, locus idoẽus, ad concludendam pacem non esset, Non magis præstitit conficiendæ paci Oppidum Sluzow q3 Brzesczye: quoniam Cruciferi animos tenebant armatos, Gerebatur em̃ tunc bellum inter magnũ Ducem Lithuaniæ Sigismundũ, cuius erat etiam in ipsa conuentione notabiles in parte Regni Poloniæ Oratores ab vna, et Mgrũm Liuoniæ, cui cruciferi de Prussia notabilem pro subsidio miserant exercitũ, partibus ab altera, et illius euentũ Cruciferi, quasi certi de victoria expectabant, Prælatis aũt et Baronibus Poloniæ, de sluzow, re infecta, discedentibus, Nuntius illis, sed et alter Cruciferis allatus est certificans eos, Liuoniæ Magistrũ Bartor de Lobausso et exercitum eius per Lithuanos prostratũ et confractum esse, Qua nouitate ꝑmoti Cruciferi qui alias fastidiebãt pacẽ suscipere, missis celeriter vsq3 in Brzescie duob9 Cõmendatoribus, et duobus Baronibus ad pacẽ se paratissimos offerũt et pro ea concludenda aliũ terminũ diem vc3t sancti Nicolai indici et cõstitui, magnis pcibus impetrant et inscriptionibus firmant ~

Helias Voieuoda Moldauiæ ex Castro Siradiensi fugiens, Valachiam bello immiscet Ciuili, contenditurq3 pro decimis ~

EX conuentione Brzestensi, treugis ordinatis, itum est in aliam conuentionẽ Siradiensem pro die sancti Stanislai institutã, Ad quã et Wladislaus Rex cum germano suo Duce Casimiro et Zophia Regina, matre, aduenerat, Ibi longa concertatione disputatum est, si Elias Voieuoda Moldaniæ, qui in castro Siradien' tenebatur captiuus, ex captiuitate dimitti deberet, an non; cùm Valachi partis suæ ꝓ sua dimissione instarẽt, et nuncii Stephani Voieuodæ, etiã illûc venien' ne relaxaretur, et intestina diuisio poneretur inter eos, orabat, Re in deliberatiõ deducta, cõmuni sentencia latũ est, Eliam nullatenus dimitti, vt Stephaũs, sua captiuitate, Rege exñte impubere, in fide et obedientia contineretur, Breuiusculo tñ tẽpore hæc sententia obseruata est, Nam Elias conuentione dissoluta, ex Siradien' castro q'd tunc per Petrũ Schafraniecz, Paltnum Cracouien' tenebatur, clandestinè aufugisse confictus, et nullo impediente, in Valachiã diuertisse, tramq3 Valachiæ guerris et stragibus intestinis illicò arsisse, Grauis insuꝑ q̃stio in eadẽ cõuentiõe inter Ecclasticos ab vna, et sclares partibus ab altera, suꝑ Decimis et ꝑceptiõe earũ et q̃buśdam oneribus, exorta est, Dispar tamẽ erat maioris Poloniæ et Cracouien'

terrarum causa. Nam Cracovien super straminibus et spontanea redditione Decime ex agro, quo amovetur Cmetho, agebat, maioris Poloniæ Decimas in noua radice consurgentes, manipulo non debere reddi allegabat, et super his Privilegium Iaroslai Archiepi Gnesnen et sui Capituli, ordinationem huiusmodi continens producebant. Cum autem res, nulla certa discussione decidi posset, singularis alia conventio, pro die Assumptionis Sanctæ Mariæ virginis, in Piotrkow, vbi nulli alteri, quam huic rei vacaretur, instituta. Pontifices quo magis armati et praemuniti bonis mediis, in huiusmodi Conuentionem Piotrkonien aduenirent, Sinodum Prouincialem Lanciciæ pro die Ascensionis Domini instituunt. Ibi Alberto Iastrzabiecz Archiepo Gnesnen et Episcopis Prouinciæ conuenientibus, deliberatum est, libertatem Ecclesiæ, Rege existente impubere, bonis modis, dilationem continentibus, sustinendam esse, si aliqua vis inferretur, Censura ecclesiastica pro gladio vtendum, Maioris Poloniæ Baronibus respondendum, Gnesnen ecclesiam, ad observationem Privilegii Iaroslai non obligari, cum ab eo tempore, quo vi et impressione confectum constabat, fuisset illi, contraria consuetudine et obseruantia derogatum.

Electionis ordinariæ Episcoporum in Polonia, prima abrogatio per quandam vim et nominationem.

Vigesima Martii, Ioannes Episcopus Przemisliensis, cognominatus Sliedz natione Cuiavita, de villa Luben, nobilis de Domo Doliua moritur, et in ecclesia Castri Przemisliensis sepelitur, cuius morte secuta, Prælati et Canonici, electione celebrata, cum concorditer Franciscum de Orsek, Decanum Leopolien et Canonicum Przemislien nobilem de Domo Swierczek, elegissent, Wladislaus tamen Rex cum Baronibus, Nicolaum Chrzastowski, nobilem de Domo Strzegomya, Præpositum Sancti Floriani et Canonicum Cracouien, nominavit, Et adiuuantibus nominationem huiusmodi aliquot consiliariis, quorum frater et propinquus erat, possessione etiam bonorum occupata Ecclesiæ, Franciscus de Orsek, licet optimo iure fultus, cedere ab illo, recepta Præpositura S: Floriani, coactus est, Quapropter ipse Nicolaus Chrzastowski, in Episcopum Przemisliensem, per Eugenium quartum Papam, fuit promotus, et per Sbigneum Episcopum Cracouien in Monasterio Piadziczouien in die Dominico assumptionis Sanctæ Mariæ virginis, altero tamen et subsequenti anno, consecratus.

Altercationes Procerum Regni Poloniæ cum Episcopis pro decimis in Synodo Pyotrcouiensi.

Assumptionis festo Sanctæ Mariæ virginis aduenienite Archiepiscopus Gnesnen Albertus Iastrzabiecz, et fere omnes Pontifices Regni, cum Capitulis suarum ecclesiarum, et Abbatibus, Doctoribus, ac Magistris aduenunt in Piotrkow: idem faciunt et Barones Seculares, inter quos præcipuus fuit Nicolaus

de Michalow Castellanus et Capitaneus Crac, minor tamen numerus fuit Baronum quam Ecclesiasticorū, eo quod quosdam Palatinos, metus Dei et religio christiana, quosdam valetudo, ne conventioni interessent, retraxit. Per dies aliquot in Ecclesia Piotrkovien, vtraqꝫ parte conveniente, in longum diei procedebat altercationes oppositiones, defensionesqꝫ partis vtriusqꝫ et tractatus. Et quamvis Sclares plures consuetudines, quas pretēdebant esse gravamina, tolli petebant: omnis tn̄ eorū principalis intentio in eo residebat, vt liceret Nobili, rusticū ex agro amoventi, dare Decimā suo Plebano, non obstante, quod rusticus illam alteri reddebat, et vt iuxta Privilegiū Iaroslai Archiepiscopi Gnesnen, quod producebatur in medium, exactio Decimæ manipularis, in omnibus villis, post datam literæ locatis, et in futurū locandis, quiesceret et abrogaretur. Nec solum id maioris Poloniæ Barones pro se suisqꝫ terris expetebant, sed etiam ad terras Cracovien Privilegiū extēdi Barones Cracovienses, pro eo, quod per Archiepūm Gnesnen, qui Primas est, concessum esset, et in illo quidam Canonici Cracovien, qui in ecclesia Gnesnensi protunc beneficia obtinebant, pro testibus ponerentur, laborabant. Duces harum rerum, et principales authores erant, Abraham de Sbaschin, iudex Posnanien, Spitko de Melsthin, Ioannes Strass de Bialaczow. Mansueta super oībus ab ecclesia responsio data est, quæ suapte incensos animos resolvebat. Non posse sine gravi scelere Decimā, rusticum reddere solitā Archiepō, Episcopo, abbati vel Canonico, desertatis agris, vel in aratura nobilis translatis, decernere liberā, et rem alieni iuris, in aliū transferre. Annuere tamē libenter, vt in nobilis et rustici discrimē, miles agrum, rustico deposito, colens, neqꝫ decimā canapi solvat, neqꝫ eam propriis curribus, Domino decimæ in horreum, more rusticorū inferrat, neqꝫ electionem in frugibus et capetiis, nisi esset vltimū viciatum, admittat. Privilegium Iaroslai, nullum habere vigorem, cum, quod vi et impressione extortum esset, cuius manifestum ostenditur documentum, eo, quod Posnaniæ non Gnesnæ, paucis ad id consentientibus, legitur concessum, tum, quod ecclesia Gnesnen contra illud, contraria observantia, præscripsisset. Nec Cracovien ecclām eius lege constringi: cum Gnesnensis Archiepūs nihil possit in Cracoviensi ecclesia diuturnū constituere. Habere quoqꝫ Cracoviensem ecclesiam aliud Privilegium Bodsathę Episcopi, ad instantiam Casimiri Regis et Secularium, pro eodem ferè tempore concessum: multas salubres ordinationes, quarū duraret observantia, continens. Barones, videntes se non posse eam, quā sperabant, conclusionem efficere, omissis quibuslibet mediis, quæ illis per ecclesiam offerebantur, vi omnia agere instituunt, et arestandas decimas, sub arestoque detinendas, donec Spirituales in eorū vota consentirent, decernunt. Decretum tamen illud, metu interdicti, quod ponendū Pontifices in eventu arestationis cōcluserant, nusquam fuit observatum.

Sigismundus Rom: Imperator, Rex à Bohemis salutatur.

Sigismundus Romanorū Imperator, dissidio, quod inter Eugenium quartū Papam, et Patres Concilii exortum erat, sedato, Basilea egressus, Legatos Bohemiam mittens, cōmendat regni Proceres, quod colluviem hominum scelestorum deleverint, hortaturqꝫ, vt pace Regni procurata, se Regem suscipiant. Illi frequenti numero apud Ratisbonam cum conveniunt, et Regem salutant. Exinde poscentibus Hungaris, Budam navigio venit, et rebus Hungariæ vacavit.

Exercitum Boleslai Switrigyelli
numerosum ex Ruthenis Pruthenis
et Liuonibus collectum, Poloni et
Lithuani fugant, cæduntq3, Vbi et
Mgr Liuonum occiditur, Et Dux
Sigismundus Coributh captus in:
terit ~

AGebatur sub idem tempus à Sigismundo Kieÿstuthouicz magno Duce Lit:
uaniæ, contra Boleslaum Switrigal, memorabile bellum: quod nunc ordiri
pergam, Dux Boleslaus Switrigal molestè ferens, se de Ducatu magno Li:
thuaniæ deiectum, et expulsum, Sigismundi Romanorum Imperatoris et Hun:
gariæ Regis, animatus et persuasus consiliis et promissis, repetere eundem Du:
catum in animum inducit, Multaq3 dabant sibi animū rem huiusmodi aggredi:
endi: Maiorem enim partem Ducatus eiusdem magni, in sua ditione et obedietia,
omnes videlicet terras Russiæ, mira sibi fidelitate astrictas, obtinebat: Dux insu:
per Sigismundus Coributh, qui annis superioribus multa bella in Bohemiā admini:
strauerat, opa Cruciferorū de Prussia, et per eorū terras, ad illū, suffragaturus sibi
aduenerat, Senescere etenim suam existimationē et despectam iri apd Bohemos vidēs,
rursus longis erroribus, quo diuerteret ignarus, per Prussiam suspectum iter habēs
per Regnum Poloniæ, ad Ducem Switrigal se contulit, Cuius probitatem et in bel:
licis artibus, cum solertiam, tum experientiam, Dux Switrigal dudum cognitam
habens, aduentu illius admodum lætatus est: sperans illum certaminibus et bellis
suis maxime profuturum, Ipsi insuper Cruciferi, cum quibus aliâs ligam et fœdus a:
micitiæ, contra Regnū Poloniæ, confecerat, subsidia ampla in peccuniis ac gentibus
repromittebant: ea spe sibi proposita, vt si vinceret, et Ducatu magno Lithuaniæ, Du:
cem Sigismundum pelleret, maxima essent ab illo suffragia contra Regnum Polo:
niæ habituri, Collecto itaq3 Dux Switrigal ex Rutenis et Thartaris atq3 Boheis
ac Slesitis notabili exercitu, terram Lithuaniæ, circa festum Assumptionis sanctæ
Mariæ virginis clandestinè ingreditur, vt facilius fallat et occupet hostem: Cui
Magister Liuoniæ cum Marschalco, et omnibus Liuoniæ commendatoribus, necnō
exercitu Magistri Prussiæ, tam ex forensibus et stipendio conductis, quam ex pro:
priis delecto, in auxilium venit, et iunctis omnibus exercitibus Dux Sigismundus
Coributh præficitur in Capitaneum et Ductorem, Dux autem magnus Lithuaniæ
Sigismundus, horum omnium non ignarus, collegit ex Lithuanis suis, quanto maiorē po:
terat exercitū, sed illum hostili exercitui intelligens multò inferiorē futurū, Sciens
q° ex Lituanis plurimos sibi, eorū presertim, quorum patres aut fratres aut propinquos
trucidauerat, infensos, Duci vero Switrigal affectos, Wladislau Regē Poloniæ variis
Nunciis et lrīs sollicitat, obsecrat rogat, qtns suo periculo subuenire dignaretur, et
vt illum, hostibus vndequaq3 septum, non deserat, Wladislaus aūt de consilio Præla:
torū et Baronū suorū Poloniæ, magnū illi exercitū de Polonis in auxilium trāsmittit:
non ignarus, quòd omnes sui essent contra Ducē Switrigal, germanū patruū suum,
laturi arma, Dux autem magnus Lithuaniæ Sigismundus, de tam numeroso et forti
exercitu, in necessitatis articulo sibi transmisso exhilaratus, omni metu et turba:
tione metis deposita, con Ducē Switrigal egreditur, Et haud longè progressus

dimisso in exercitu Lithuanico filio, Duce Michäele, Troki regreditur, oẽmq; exerci-
tum Lithuanicũ in obedientiã et gubernationẽ atq; regimen Iacobi de Kobÿliani,
Capitanei exercitus Regii, cõmittit. Conuenerũt itaq; post multas desolatiões et
circuitus terræ, hincinde factas, circa Vilkomiriam vterq; exercitus, et castris in p-
pinqua distantia, flumine paruo intermedio, positis, tribus diebus, totidemq; noctibus
vterq; contemplatur alterum omni hora, omniq; momento, omnes versantur in armis,
omnes congressum suspicati, equis ascensis, non quiescunt, sed glomerati prestolantur
pugnã, Nec solum hæc suspicio et fatiga vtrumq; affligit exercitũ, sed et tẽpus intem-
pestiuum, Omnibus enim illis tribus diebus et noctibus, pluuia decidens, plurimũ et
homines in armis presertim vigilantes et equos, quibus insidebãt, fatigabat, Riuus insu-
per, inter vtrosq; medius, cum palustri et voraginosa decurreret vnda, vtriq; exerci-
tui tam metũ quã suspicionẽ iniecit, illũ transgrediendi: ne loco iniquiori, ab altero
circumuentus, decernere cogeretur, Dux autẽ Sigismundus Coributh, prestantiã, forti-
tudinem, animositatemq; Polonorũ, Ruthenorum vero et Teutonicorum pusillanimitatẽ,
in pluribus bellis sepè expertus, omnes conatus suos pro pace interponebat oĩbus illis tri-
bus diebus, Et primũ cognitionem totius causæ, pro qua bellũ inter magnum Ducẽ Li-
thuaniæ Sigismundum, et Ducem Switrigal gerebatur, ordinationi, dispotioni, et
decisioni summi Pontificis, Sigismundi Imperatoris, aut alicuius Regis vel Principis Ca-
tholici, ad extremũ aliquorũ bonorũ hominũ, qui fidem duntaxat Chrianam coleret,
submitti instantissimè petebat: Præsaga, puto, mente, bellum illud et certamẽ, fatale
sibi, tam humili oblatione declarans, Dum autẽ intelligeret animos Polonorũ et Litua-
norum, persuaderi talibus oblationibus non posse (verebantur enim circumuentionem
et fraudem, remq; existimabant fatuã, in ipso pene congressu acierum, quicq; agere
aut sperare de pace) exercitũ suum manè feria quinta in die sancti Egidii, quæ fuit
prima Septembris, in alia loca traducere, vt cũ gentibus, quæ sibi in auxiliũ ex Liuo-
nia veniebant, facilius conueniret, cœpit. Fertur etiam ipse Dux Sigismũdus Cori-
buth, Teutonicis, splendidè armatis, exercitũ Polonicum et Lituanicũ, cũ maiori
ex parte seminudus esset, aut nigris armis contectus, despicientibus et contẽnentibus,
dixisse: maiorem vim in illo tetro, quam in eorum splendido exercitu consistere, et vbi
optio daretur, ad partem eorum transmigrare malle, Mouit itaq; castra et recedere
in loca constituta incœpit. Quod vbi Iacobus Kobÿlianski Capitaneus et cæteri Ba-
rones, et milites Poloni ac Lithuani habuerunt compertũ, existimantes exercitũ hosti-
lem metu fugere, discessionisq; eiusmodi causam, non coniunctionẽ cum Liuonitis, sed
formidinem, arbitrati, optimũ tempus rati, quo victoriam de illo consequerentur, ordi-
natis aciebus illos persequuntur, et extremã partem exercitus à tergo inuadũt, Fit
clamor magnus in Ducis Switrigal exercitu, et omnes, qui valebant Marte, derelictis
stationibus suis, ad succurendũ suis accurrunt. Polonorũ exercitus more maiorum
canticum Boga rodzicza canere incipit. Et paucis versibus pactis, cum hostibus
congreditur. Fit fragor magnus ex collisione lancearũ, gladiorũ et armorũ, Multi
hincinde ex equis se se deiiciunt, alii spiritum, oppressi vulneribus, exhalãt, alii ca-
dunt in trãm seminiui, Durat certamen inter vtrumq; exercitũ ad spaciũ vnius horæ,
Tandem Deo volente franguntur Cruciferi, Liuonitæ, Tartari et Rutheni, et vertun-
tur in fugam, omnemq; residuũ exercitum, qui illis veniebat in succursum, in fugam
similem trahunt, Poloni et Lithuani hostes fugientes, et incertis errantes passibus,
persequuntur: multos perimunt, multos captos reducunt, plures in flumine Swÿata,
aquarum gurgite absorbuntur viui. Et paucis Ruthenis cum Duce Switrigal, qui

itinera syluarum norant, fuga se saluantibus, totus fere exercitus Cruciferorum et Liuonitarum, quod viam per quã fugerent, in desertis et ignotis syluis, nesciebant, aut trucidatus aut captus est: et quindecim diebus continuis Cruciferi et Liuonitæ in syluis errantes, captiuabantur. Sed et ille Liuonitarũ exercitus, qui nondum suis aduenerat in auxilium, casu suorum audito, quid ageret, quò se verteret, perplexus, factis latißimis ex arboribus pontibus, in quendam vicinum lacum se confert: credens illic plenã inueniri securitatem. Sed Lithuani de hac re certiores effecti, illic accurrunt, et omnes sine bello, sine congreßu comprehendunt, ac rebus eorum omnibus atq; fortunis potiuntur. Occubuit in hmõi prælio Magister Liuoniæ Barthor de Lobaßo genere. Item Theodoricus Crõe Marschalcus Liuoniæ, quẽ Wladislaus Rex senior annis aliquot Craconiæ tentũ, à captiuitate soluerat. Occubuerunt ferè oẽs Liuoniæ cõmendatores, et fortitudo oñis Liuonitharum tunc collapsa est, ita, vt omnia castra Liuoniæ eßet longo tempore hominibus vacua; facileq; capi et obtineri per hostes potuißent, nisi Magister Prußiæ nouas gentes, ad illa surrogaßet. Multa signa hostium in huiusmodi bello capta sunt, et in signum tantæ victoriæ, in Ecclesia Cathedrali Vilnensi per Wladislaum seniorem Regem Poloniæ in honorem sancti Stanislai fundata et dotata collocantur. Captus est etiam in eodem conflictu, Dux Sigismundus Coributh multis vulneribus saucius. Qui, cum per certos Polonos, vitæ suæ fauentes, argutus esset, cur se fuga non saluaßet, respondiße fertur, vestris moribus doctus, inter vos conuersatus, vestro quasi lacte nutritus, vitæ prætuli honestatem. Captus etiam fuit tunc qdã Sigismundus Roth, Regni Poloniæ magnus persecutor, qui etiam coronationẽ olim Ducis Vitowdi sũmopere promouens per Ioannem Czarnkowski comprehensus, nunquam se, data fide repræsentauit. Quos ambos, Dux magnus Sigismũdus, cõmißione à Barõibus Regni Poloniæ accepta, suffocauit aquis, vt alter pro temeritate, qua in dedecus et infamiam Regni Poloniæ, ad Bohemos hereticos se, prohibitus, contulerat, alter p sceleribq et dolis, quibus in Regnum vti solitus erat, penderet pænas. Aßertio etiam hẽt nonnullorũ quod Dux Coributh Sigismundus, non aquis absumptus sit, sed inter primã curationẽ, siue id magnitudo faciebat vulnerũ, siue veneni vnguentis interliti, adiectio, expirauerit. Ferunt em qđ Sigismundus magnus Lithuaniæ Dux, à nonnullis Primoribus Polonorum admonitus, saucio vulneribus, medicũ adhibuerit, qui venena vulneribus, tanquam pigmenta infunderet. Bellum tum atrox, cum magno interitu hostiũ confectum fuit: quod Lituaniæ Ducatui, intestina et pestifera clade laboranti, salutem attulit Ab eo enim tempore omnes Ciuitates et castra Rußiæ, à Duce Switrigal defecerũt, et venerunt in obedientiã et subiectionem Ducis magni Lithuaniæ Sigismũdi. Ipse aũt Dux magnus Sigismundus, accepti à Deo beneficii nõ immemor, in certaminis loco, ecclesiam parochialem construxit, et illam certis bonis dotauit. Victoria hæc tam Polonos quàm Lithuanos, qui illa potiti sunt, multis thesauris, armis, equis et pulcherrimis clenodiis, fecit opulentos.

Fratres Prædicatores Thorunio per Mgrũm et Cruciferos eiiciuntur

Vigesima secunda Aprilis, vniuersus fratrũ Prædicatorum Monasterii sancti Nicolai, in Thorun noua, Conuentus, sedecim videlicet fratres numero, pro eo, quòd Plebanum sancti Ioannis Thorunensem, ANDREAM

Faffendorf, erronea quædam prædicasse, et vulgauerant et ostenderant, mādato Pauli de Rusdorff, Magistri Prussiæ, et suorū cōmendatorū, turpiter eiectus est A qua eiectione, appellatione interposita, et causa in concilio Basilien cognita, fuit præfatus Andreas illic præsens, et se defendens de erroribus obiectis, damnatus, et conuentus in locum suum restitutus.

Sigismundus Imperator Rom: agit apud Wladislaum Poloniæ Regem de pace, inter Boleslaū Switrigal, et Ducē magnū Lithuaniæ Sigismundum componēda.

Sub tempore eodem Sigismundus Romanorum Imperator, et Hungariæ Rex, veritus casum Ducis Switrigal, quem, ad illud bellum, suis promissis illexerat, et suffragia gentiū, Duci Switrigal ab eo frequentius expetenti, spem pro re ostenderat, mittit duos nuntios, Nicolaum Brzezinka et Martinū nobiles et Slesitas, ad Wladislaū Regem Poloniæ, rogans illum, qtns sua interpositione, bellum, inter magnū Ducē Lituaniæ Sigismundū, et Ducē Switrigal, ordinata inter illos pace perpetua aut trenga, summoneret. Asserens sibi fore id et gratissimum et acceptissimum, si in re hac, potiretur desideriis et precibus suis. Wladislaus aut Rex, de consilio Prelatorū et Baronum suorum, ad latus suum in Cracouia præsentium, rndit, omnes labores et studia sua grato animo, in Sigismūdi Impatoris complacentiam, pro pace Ducū prædictorū, præsertim, cum vterq3 sibi sanguine iunctus esset, interponere velle; si interpositioni locus et tēpus non esset adempta. Verum cum res inter illos dudum armis agi cœpta est, et sine dubio in partem alterutrā consumata, nec paci nec trengæ illum assensurū, quem fortuna fecit victorē. Necdū nuncii Cæsarei, rnsione accepta, egrediuntur Regiā, et ecce nuntius velox ingreditur, et bellum confectum esse, ac Ducē magnum Sigismundū, et exercitū Regiū victoriam retulisse de hostibus, ex ordine narrat. Fit ingens lætitia, et cōsequenti nocte, in signū triumphi et lætitiæ, clangor cāpanarum, et ignium ardentium vndiq3 foci, complent vrbem Cracouiensem.

Mgr Paulus de Brudzeuo Cancus Crac. de rep: Regni Poloniæ bn̄meritus, et doctrinæ amator mirificus, moritur.

Vndecima Martii, Magister Paulus Wladimiri de Brudzeuo, Decretorum Doctor, custos et Canonicus Cracouien, genere nobilis de domo Dolaga, apd Cracouiam in æde sua Canonicali, quā magnifico sumptu de latere cocto ædificauerat, moritur, et in Ecclā Cracouiensi sepelitur. Vir probitate et raro in patriam zelo atq3 amore insignis, cuilibet viro illustri coæquandus, Cuius obitū, propositi mei oblitus, quo tantummodo illustriū excessus scribere decreuerā, præsenti operi inserui: quoniam virtus sua, vt viris illustribus insereretur, merebatur. Ex omnibus siquidem suæ ætatis, non dicam Doctoribus, sed nec hominibus, nemo feruidius, nemo diligentius, nemo accuratius, pro terrarū, Pomeraniæ Chelmensis et Michalouien per Cruciferos de Prussia occupatarum, restitutione, et pro eorundē Cruciferorū

exterminio, et patriæ honore, in concilio Constantiensi, Romæ Budæ et aliis plurimis locis, visus est exactissimo labore insudasse. Nemo pro fundanda et ostendenda Regni Polonici, quoad terras prædictas, proprietate et iustitia, plura scriptoru suorū monumenta, quibus in eam diē vtimur, scitus est reliquisse. Hunc tamē talē et tantū virum, in occidua ætate constitutum, de beneficiis suis, nonullorū Polonorum ingressum religionis sibi obiicientiū, deturbauerat ambitio, in captandis doctrinæ et prudentiæ studiis, adeò mirificus et deditus, vt lectioni librorū inhærens, cibum sumere, nisi à seruis admonitus oblivisceretur. Eius pcibus et meritis, Wladislaus scdūs Poloniæ Rex permotus, de Ecclesia parochiali s: Ægidii, in Klodawa, cuius ipse Magister Paulus tunc Plebanus erat, Monasterium canonicorū regularium, beati Augustini creari consensit: ingressu Sandziuogii de Czechel, artium et Theologiæ Magistri, et eius vitæ sanctimonia illustratum ;~

Pacem perpetuam cum Mgro et Cruciferis de Prussia, non sine negocio tn̄ Poloni firmāt Cuius tractatores enumerantur ~.

FEsto sancti Nicolai aduenienite, tenetur in oppido Brzesczie, iuxta conuenta, generalis pro pace conuentio, ad quam magnus numerus Prælatorum et Baronum Regni Poloniæ conuenerat, item nuntii notabiles Ducis magni Sigismundi, Ducum Masoniæ et Ducis Stolpensis, tunc cum Regno Poloniæ confederati, eidem conuentioni intererant. Non enim victoriæ supioris fœlicitate Poloni elati, pacem fastidiebant, sed tunc maxime de pace agendum putabāt, cum res eorum essent in meliori et alacriori fama constitutæ, Venerant siquidem illic Albertus Iastrzabiecz Archiepūs Gnesnensis et primas, Sbigneus Cracouien: Stanislaus Posnaniensis (iam enim ex concilio Basiliensi redierat.) Wladislaus Wladislauiensis, Stanislaus Plocensis, Episcopi, Nicolaus de Michalow Castellaus Crac Ioannes de Czizow Palatinus, Dobeslaus de Olesnicza Castellanus, Sandomirięses Dobrogostius de Schamothuli Castellanus Posnaniensis et alii plures, Ex parte vero Magistri Prussiæ venerant, Franciscus Varmiensis, Ioannes Pomesaniensis, Episcopi, Hēricus de Plawen, Elbingensis, Ludouicus de Lausse Thorunensis, Volff de Sawssen Osterodensis, Ioannes de Baysen, miles, Ioannes de Mgow, Iudex Culmensis, Sigismundus de Vapilss, vexilifer Cristburgensis, et alii quàmplures cōmendatores, milites, et omnium maiorum Ciuitatum Prussiæ consules, Absumuntur in pacis perpetuæ tractatu plures dies, et propter difficultatem et multiplicitatem differentiarum, res in ea suspitionem venerat, vt pax perpetua tunc, nullatenus concludi potuisset, Propter qd, omnes ferè Barones, paucis exceptis, duo autem Episcopi, Posnaniensis videlicet et Plocensis, et multi maiores Barones, tædio affecti, discedunt: potestate aliis omibus, vias pro pace tentare volentibus, qui remanserant, de concludenda pace perpetua collata, Diminuto itaq; numero Prelatorum et Baronū, et re ad paucos ab vtraq; parte redacta (quonia et pars Cruciferorum plures de suis remiserat, et in primis Ludouicum de Lausse, Thorunensem commendatorem, quem animo superbo et inflato fastu:

intelligebant nihil posse ad pacem dare operæ: liberior tandem et facilior tractatus de pace haberi cæptus est. Et quia de Duce Stolpensi et nobilibus Vedlensibus, ac aliis multis de antiqua Marchia, qui in fide et societate Regni Poloniæ confugerant, et fideliter atque constanter in omnibus anteactis bellis, pro Regno Poloniæ militabant. De oppido quoque Thocznio, quod Regnum tenebat, maior interponebatur difficultas, propterea quod nobiles prædicti, prius velle mori, quam à fide et societate Regni Poloniæ desciscere, cum magna lachrimarum effusione astruebant. Difficultas hæc, primum honestis modis, in conditionibus pacis perpetuæ expressis, sublata et concordata est: prædictorum etiam nobilium accedente laudo et consensu. Non minor tamen expost, de pecuniarum notabili summa, quam Regnum petebat à cruciferis, propterea, quod pacem perpetuam violassent: De magno Lituaniæ Ducatu, ne alium pro Duce magno Lituaniæ reputarent quam illum, qui esset per Regem Poloniæ institutus, deque multis aliis suborta est difficultas. Multisque et pluribus vicibus, partes, re infecta, discedere parabant, aliquoties et familiares et currus de Brzescie, eos subsecuturi, remittebant, nisi cives Prussiæ, quibus molestior guerra est visa, partem suam suscipere æquitatem coegissent. Omnibus tandem concordatis difficultatibus, pax perpetua conclusa et firmata est in vigilia Circumcisionis Domini, et in ecclesia parochiali in Brzesczye, quo ad Regnum, per organum Sbignei Cracoviensis, quo vero ad terram Prussiæ per organum Francisci Varmiensis, Episcoporum, publicata, et per Te Deum laudamus canticum, persolutæ Deo, qui in sublimibus facit concordiam, gratiarum actiones non sine lachrymarum effusione multarum, quibus utraque pars horrenda bellorum deflebat excidia. Conditiones omnes pacis tunc erant et inscriptæ et limatæ, quas cum una membrana capere non posset, uno volumine vix comprehensæ sunt. Unde et Prælati Baronesque Regni Poloniæ, feruntur, Prælatis, Commendatoribus et nobilibus atque civibus Prussiæ dixisse, et illos exhortatos esse, ut pacem tunc confectam, accuratius diligentiusque custodiret, quam priores, cum hæc libro uno inscripta sit; cæteræ chartis et literis. Tractatores autem pacis prædictæ erant, Albertus Iastrzabiecz Archiepiscopus Gnesnensis, Sbigneus Cracoviensis, Wladislaus Wladislaviensis Episcopi, Ioannes de Lichin Brzestensis, Iarandus de Brudzewo, Iunivladislaviensis, Palatini, et Dobrogostius de Samothuli Posnaniensis Castellanus, Quos dignitatis et honoris causa nomino, illi enim sine aliquo fastidio, usque ad finalem pacis conclusionem perseverabant: omnia utilia pro conditionibus pacis exquirendo. Duravit autem pacis tractatus à festo sancti Nicolai, usque ad Circumcisionis Domini diem.

Latrunculi Slesitæ Poloniam vastant sed non sine incommodo Slesiæ.

Anno eodem plures prædones et latrunculi ex Ducatibus Slesiæ, Regni Poloniæ invadebant confinia, et multis damnis et spoliis Regnicolas lacessebant. Christianus autem de Kozyeglowi, Castellanus Sandecensis, moleste ferens damna sibi per illos in bonis suis Kozyeglovionsibus, illata, præsidio Regis petito et obtento consurrexit. Ex familiaribus autem et amicis collecto exercitu, terras multorum Ducum Slesiæ ingressus, et aliquot menses in illis demoratus, eas igne et spoliis vastabat: donec Prælatorum et Baronum Regni Poloniæ interpositione, habita Conventione cum Ducibus Slesiæ in oppido Wyelun pro diebus Natalis Domini, pax reformata, et certis inscriptionibus firmata fuisset.

Oppidum Nyempcz Ciues
Wratislauienses demoliũtur.

Ciues Wratislamienses, dum potentia et armis oppidum Nyempcz acquirere saepius frustra tentassent, pecunia notabili Petro Polyak, eius Tenutario, de qua inter illos per pacta conuenerat, soluta, oppido potiti, muros illius atq; turres frangunt, disiiciunt atq; demoliuntur.

Anno Doñi 1436.

Facta pax cum Cruciferis vtriusq;
partis iureiurando firmatur.

Natalis Domini diem, Wladislaus Poloniae Rex, cum germano suo Duce Casimiro, celebrauit Cracoviae et postea in Dominica Reminiscere Conuentio generalis Regni Siradiae tenta est: Wladislao Rege absente, pluribus tamen Praelatis et Baronibus Regni Poloniae praesentibus, In qua pacis perpetuae, cum Cruciferis conclusae, inscriptiones et foedera, sigillis, Regio, Praelatorum, Baronũ et Principum Poloniae, communita sunt, et à Praelatis ac Baronibus, in ipsa conuentione praesentibus, corporale iuramentum, de tenenda huiusmodi pace, per duos Comendatores, ad id specialiter Magistri Prussiae missos nomine, exactum. Qui etiam comendatores ex Siradiensi Conuentione, in terras Cracouien et Sandomirien descendentes, à Praelatis, et Baronibus, Nobilibusq; terrarum ipsarum, simile exigebant iuramentum, In eadem insup Conventione Siradien designati fuerunt, Vincentius Roth, Regni Poloniae Vicecancellarius, et Ioannes Lichinski Palatinus Brzestensis, vt irent Prussiam, et noie Regis et Regni Poloniae à Magistro Prussiae, comendatoribus, officialibus, Baronibus, Ciuibus et subditis suis, de tenenda pace perpetua exigerent iuramentum. Et statim post festum Paschae illuc euntes, rem commissam fideliter executi sunt.

Hungari in conuentione oppidi
Kiezmark, Scepusium oppignoratum, non data pecunia, à Polonis
frustra repetunt.

Sigismundo Imperatore Romanorum, et Hungariae Rege, per literas et nuntios solicitante, Wladislaum Poloniae Regem, Conuentio generalis pro festo Pentecostes in oppido Kyeschmark, inter Regna Poloniae et Hungariae habita fuit. Ad quam, nomine Regni Poloniae, Sbigneus Episcopus Cracouiensis, Nicolaus de Michalow, Castellanus Cracouiensis, Sandziuogius de Ostrorog, Posnaniensis Palatinus, Ioannes de Thaczim Woynicensis, Clemens Watrobka Byeczensis, Castellani, Ioannes de konyeczpolie, Regni Poloniae Cancellarius, Abraham de Sbaschin Posnaniensis, Ioannes Rey Cracouiensis, Iudices, venerant. Nomine autem Regni Hungariae

Ioannes Archiepiscopus Strigoniensis, Matthæus de Paloncz, Palatius regni Hungariæ, Ioannes maior de Peren, Ioannes minor de Peren, et plures alii conuenerat. In qua qdem conuentione Prælati et Barones Hungariæ, restitutione terræ Scepusiensis, absq3 pecuniis, a Regno Poloniæ petebant. Sed acceperunt à Prælatis et Baronibus Poloniæ risum, quod fædum et turpe esset, iniuria beneficiu repedi. Et cu Wladislaus Rex senior, in necessitatis articulo, Regi et Regno Hungariæ qnqginta millia sexagenaru latorum grossorum mutuasset, et pro pignore parte modicam terræ Scepusiensis recepisset, iniquum esse id, sine restitutione pecuniaru petere; cum pro pecuniis mutuo datis, duplum eius, quod oppignoratum est potuisset ppetua emptione comparari. Dum igitur Consiliarii Hungariæ viderent se proficere no posse: pluribus gratis et amicabilibus tractatibus, cum Dominis Poloniæ habitis, abinuicem discesserunt.

Ludouicus Bregensis et Legnicen Dux moritur.

Pridie calendas Maij, Ludouicus Bregensis et Legnicen Dux moritur, nulla prole virili, sed tantumodo duabus filiabus, quaru vna Magdalena, Nicolao Oppoliensi, altera vero Elizabeth, Frederico Olauien, Ducibus desponsatæ fuerunt, derelictis, et sepelitur in

Gennit autem Dux Oppoliensis ex Magdalena, quinq3 filios Ludouicum, Boleslaum, Nicolaum Bernardum Iannssium, et quinq3 filias, Dux aut Fredericus ex Elizabet duos filios.

Georgius Stolz, dum in Slesiam cum spoliis ex Regno Poloniæ reuertitur, per Laurentium Zarabam persequitur.

In festo Pentecostes, Georgius Stosz, coadunatis sibi nonnullis Slesiæ Nobilibus et terrigenis, Regnu Poloniæ ingreditur clandestine, Oppidumq3 Klobuczko, et villas circumuicinas spoliat, coactisq3 spoliis in vnum, dum regreditur, per Laurentiu Zaraba Capitaneu, et oes Nobiles et terrigenas Wyelunen, psecutus est. Metuens aut imminere sibi piculum, derelictis oibus spoliis, se et suos, fuga saluauit, et oia in pecoribus pecudibusq3, equis, ac aliis quæ recepta fuerunt, Ciuitati Klobuczko, et villis spoliatis restituta.

Ioannes de Rzeschow Archiepus Leopoliensis moritur, Cuius successor, Canonice electus, à suo iure excluditur.

Ioannes de Rzeschow, Archiepiscopus Leopoliensis, de Domo Polukoze nobilis in villa Pirkow, dum annis quinq3 et viginti in sede Leopolien sedisset, duodecima mensis Augusti mortuus est, et in Monasterio Sanctæ Crucis Calui montis sepultus, vir optimus, grandeuus, et exemplaris, cuius temporibus Ecclia Leopoliensis, in cultu suo plurimum adaucta est. Electione vero per Capitulares

celebrata, Sylvester de Zdziechow, Præpositus Scarbimirien, et Cancus Cracoviensis, nobilis de Domo Rawa, conformiter electus est. Wladislaus tn̄ Poloniæ Rex ad petitionem Eliæ Woiewodæ Moldauiæ, vt inferius narrabimus, illū à iure electionis hmōdi exclusit :~

Fratribus Stephano et Helia reductis in grām, diuisaq3 æquis partibus inter eos Valachia, Helias Regi Wladislao soleñi facto fidelitatis iuramento et annuo tributo cōsignato. Petro Odrowasz Archiepatum Leopolien impetrat, ordinaria electione violata. Heliæ etiam exēplo Stephanus, quā prius eludebat, obedientiā ꝓmittit. Sed à Rege et Proceribus non admittitur :~

ATtendens Wladislaus Rex Poloniæ et consiliarii sui, terrā Valachiæ, propter duorum fratrum, Eliæ et Stephani, de præsidentia certantium, variis bellis, et guerrarum deflendis excidiis, subactam inuolutamq3, sæpius illic, certos suos notabiles Nuncios, pro reintegranda pace, inter fratres, mittere curauit: Quam, volente Deo, consumauit, et diuisione terræ facta, vnam partem Stephano, cum albo castro et portu maris, alteram cum Soczawa et theloneis vicinis Eliæ attribuit. Ne tamen terra ipsa à iurisditione ac obedientia sua, et Regni sui Poloniæ excideret, requisiuit Wladislaus Rex, ab vtroq3 Woiewoda homagium, sibi et Regno suo de iure præstandū. Et Stephano ꝑ subterfugia et excusationes confictas, differente homagiū, Elias ad præstandū illud se obligauit et submisit. Propter quod festū sancti Michaelis, et Ciuitas Leopolien, ad rem hanc consumandā, constituitur. Quo adueniente, Wladislaus Rex cum germano suo Duce Casimiro, Prælatis Baronibus, Primoribus Regni Poloniæ, Leopolim aduenit, ibiq3 Eliam Woiewodam Moldauiæ, cum oībus Baronibus et consiliariis suis, reperit. Itaq3 ipso die s: Michaelis missarum solenniis, in Ecclia maiore Leopolien exactis, Wladislaus Rex cū germano suo Duce Casimiro, Prælatisq3 et Baronibus Regni Poloniæ in Thalamo, in Ciuitatis Leopolien circulo, ad id specialr constructo et exornato, corona et oībus indumentis Regalibus insignitus, cōsedit. Ad quem Elias Woiewoda, splēdida veste, cū suis Boiaris et consiliariis, indutus, tenentibus banderia et signa bellica, quæ sūt terræ Valachiæ insignia, in manibus accedens, flexis genibus facta humiliatiōe et reuerētia hastilia banderiorū, in signū subiectiōis et obedientiæ frangūt, et ad pedes Regios ꝓiciunt, et deīn iuramentū tam Elias q3 sui oēs, præstant corporale, in fide, obedientia et subiectione integra Regis et Regni se ꝑpetuo permansuros. Quo facto Rex Elia ad pacis osculum recepto, Boiaris verò suis data dextra, obligat se et ꝓmittit eos, pro suis et Regni Poloniæ fidelibus subditis habiturū, et eos ab hostiū inuasiōne defensurum. Locūq3 illi in leua lateris sui imediatum: cæteris vero, Boiaris suis, iuxta præstantiam et merita consignat. Vtq3 exhibitio ipsa homagii diuturnior efficatiorq3 esset, exhibitiōm et præstationē præfatam, Elias Woiewoda cum suis Boiaris, publicis literis, sigillis eorū munitis, profitetur et recognoscit: obligans se et suos succores ad fidem, subiectionem, et obedientiam, Wladislao Regi et suis successoribus, Regibus et Regno Poloniæ, perpetuò præstandam, velut homagialis Regni ꝑpetuus servitor et vasallus. Conuentum etiam tunc fuit inter Regē et Eliam, literisq3 specialibus firmatum, vt in signum veræ subiectionis et homagii, Elias Woiewoda atq3 sui

successores, ducentos currus de piscibus visonis, et quadringentos boues p̃ coquina Regia,
quadringentas purpuras, et centũ equos, singulis annis, perpetuo solueret pro tributo,
Item, vt terra Sepinska, quam Wladislaus antiquus Rex Alexandro Voienodæ in-
scripserat et donauerat, ad Regnũ Poloniæ, sine alicuius difficultatis interpositione, re-
diret. Wladislaus quoqꝫ Rex castrũ Haliciense, Eliæ Voienodæ daret in tenutã: vt
illic thesauros suos reconderet, et in tempore necessitatis, haberet ad illud refugiũ op-
portunum. His ita ordinatis, castro etiam prædicto Halicz, eidem Eliæ Voienodæ effe-
ctualiter assignato, Wladislaus Rex Eliam Voienodam, et suos, prãdio splendido ex-
» cipit, et tractat, ac notabilibus muneribus honorat. Altera quoqꝫ die Elias Voienoda fa-
» cto prandio, tam Wladislaum Regem, qꝫ germanũ suum Ducem Casimirũ, Prælatosqꝫ
» et Barones Regni, in hospicii sui domo opulenter tractat, et vniuersis donaria in ar-
» genteis scultellis vasis, et purpuris largitur. Prandioqꝫ expleto, rogat instantia qua
» potest ampliori, vt Archiepiscopatus Leopolien, Ioanni Odrowaſʒ conferatur, et vt
» primæ suæ preces, pro eodem Ioanne Odrowaſʒ interpositæ, non paterentur repulsã,
» sumis conatibus, instigante ad id illum Petro Odrowaſʒ Palatino Leopoliense, labo-
» rat, Rex, etsi alius Sylvester, canonice fuisset electus, cui etiam electioni iam Rex
» consensũ præstiterat: ne tamen primarias preces Eliæ dicti videretur exclusisse, so-
» lo Sbigneo Episcopo Crac dissenciente, cæteris omnibus Baronibus consencientibus,
» Sedem Leopolien de facto, cum de iure nõ potuit, confert Ioanni Odrowaſʒ, Sylvestro
» ad preces Regias, de iure electionis cedente. Aduenerant et tunc notabiles nuncii Ste-
» phani Voienodæ alterius, qui tam Wladislao Regi quã suis omnibus Prælatis et Ba-
ronibus, notabilibus allatis et præsentatis muneribus, rogabant, vt ad simile p̃standũ
homagium, idem Stephanus admitteretur, Promittens se fideliter et ingenue Regnũ
Poloniæ et terras Russiæ Podoliæqꝫ, ab inuasione Tartarorũ, defensurũ. Reiecta
tamen fuit eius peticio, animis consiliariorũ Regni, p̃nti lætitia homagii, per Eliã
præstiti, occupatis: quãuis idem Stephanus, vir tenax constansqꝫ esset, et prudentia o-
peribusqꝫ Eliæ præstantior. Qui etiam paucis ante diebus, quam Elias ex captiui-
tate mitteretur, quo fidum se Regi et Regno Poloniæ ostenderet, castrum et ciuita-
tem Braczlaw, de manibus Lithuanorũ, cum forti veniens exercitu, p̃ut superius
ostendimus, eripuit, et in manus Derslai Wlosthowski, qui tunc Capitaneus Podoliæ
habebatur, resignauit. Cuius negligentia et incuria, iterũ fuit Braczlaw, licet post
multa tempora, per Lithuanos fraude interceptum.

Albertus Iastrzabiecz postqꝫ est
mortuus, de Archiepãtu Gnesnen
contenditur, dum Proceres Regni
ambitione quadã electionẽ legiti-
mã nituntur opprimere.

E x Leopoli Wladislaus Rex cum germano suo Duce Casimiro, discedens, terras
Russiæ gyrabat, et pro diebus Natalis Domini Cracouiam, velut ad continu-
um nidum suum, reuersus est. Sub eodem anno, prima die Septembris Alber-
tus Iastrzabyecz de Lubnicze, ex patre Derslao et matre Christina, Archiepisco-
pus Gnesnensis, in villa Mnichowicze in Masouia moritur, et in Ecclesia Gne-
snensi, ante capitulare sub vrna ærea, sepelitur. Vir maturus, et prudẽs et magnus
Patriæ amator. Post cuius mortẽ, nepotis sui germani Martini de Ritwani, Palatini

Lanciciensis filius, Derslaus, omnes res et pecunias, vestes et clenodia consētienti-
bus sibi aliquibus familiaribus, quos promissis allexerat, recepit, Sed et Castro Bo-
rzislauice quod ipse Albertus Archiepus, muro ædificauerat, et notabiles thesauros
pro filiis alterius nepotis, Stiborii Palatini Lancicien, condiderat, potitus, omēs
thesauros quos illic inuenit, suis applicauit vsibus, Capitulū Gnesnen, p die trāsla-
tionis S: Adalberti, electionē pro futuro Archiepo deligendo celebratā, Vincentiū
Roth de Dabno, artiū Mgrum, nobilem de Domo Doliwa, Custodē Gnesnen, Cantorem
Crac, et Regni Poloniæ Vicecancellariū, per viam inspirationis, concorditer in Ar-
chiepum eligit, Moleste Gubernatores Regni visi sunt ferre electiom pdictā, indignū
indicantes, vt vir, parū in Repub: meritus, tam subitū, cæteris Pontificibus pteritis,
haberet ascensū, Vnde, quantū poterant enitebantur, vt electio eius cassaretur, et Sbi-
gneus Epus Cracouien in Gnesnensem, Wladislaus Epus Wladislauien in Crac,
Magister verò Vincentius Roth in Wladislauien sedem, succederent, Sed Cracoui-
ense Epo Sbigneo, conditionē hanc manifestè renuente, Wladislaus Epus Wladisla-
uiensis, cum Mgro Vincentio Roth, in petenda Gnesnensi ecclā concurrebat, Vicit
tamen Magister Roth et electio sua, per Eugeniū quartū, Bononiæ tunc residentē,
fuit, non obstante impedimento Regis et Baronū, confirmata. Fuitq; pfatus Vincē-
tius Roth in anno subsequenti, die Solis, tertia die Septembris, in eccla Gnesnensi,
per Sbigneū Epum Cracouiensem, assistentibus sibi Conrado Wratislauien, Stanisla-
o Posnaniense, et Stanislao Plocense, Episcopis, consecratus.

Legatis Regni Poloniæ prntibus, dum à Sigismundo imperatore vxorē Wladislao Regi frustra petunt, Bohemia in ditionem eiusdem Sigismundi venit; sed hæresi ac erroribus plurimis confirmatis.

INtelligens Wladislaus Poloniæ Rex et consiliarii sui, vtilē sibi esse, cū Sigis-
mundo Romanorū Imperatore affinitatem, nouos Nuncios, vczt Nicolaū Ponata
Succamerariū Sandomirien, et Paulū Dobeslai de Syenno, milites, ad eum trās-
mittunt, Qui illo in Praga offenso, mandata Regis exponunt. Vt quoniā iam ipse se-
nuisset, et nec ex se, nec ex filia, hæredes masculos se relinquere videret, Wladislaum
Regem Poloniæ, et germanum suum Ducē Casimirum, in filios adoptans, eis neptes suas,
filias Ducis Austriæ Alberti, anteq; fatis excederet, desponsaret: magnā tranqllitatē
pluribus Regnis tali connubio, magnam stragem, turbationem, et guerram, denegatione
relicturus, et maximū meritū aut demeritum habiturus, Grata fuit Sigismundo Im-
peratori hmoi legatio, præsertim quòd coram Bohemis, noniter ad obedientiā suā reuersis,
et pluribus aliis Almanorū nationibus, recitabatur. Descenderat siqdem ipse Sigismun-
dus Imperator, vnà cum consorte sua Barbara Imperatrice primū in Iglauiam, Vbi tractatu
cum Bohemis habito, conuenta Legatorū Concilii cum Bohemis probauit, et certa pacta
Bohemis se seruaturum promisit, vt videlicet Ecclesiarum bona ab occupatoribus, pigno-
ris iure, donec redimantur, detineri possint, Religiosis exulibusq; spes redeūdi inter-
dicta, Ioanni Rokicsanæ Pragen Præsulatus promissus, Sequenti die Bohemi à cēsu-
ris Eccliasticis per Legatos Concilii, quorum Princeps fuit Philibertus, Constantien Epus

de Francia, absoluti, et in ecclesiam introducti sunt, Quibus compositis Sigismūdus
Imperator Pragam, nono calendas Septembris venit, Vbi, qui paulò ante Bohemorum
hostis, ex adulterio natus, Antichristi filius, sacrilegus et execrabilis censebatur, singu:
laribus honoribus exceptus est, Et quasi prior coronatio sua, parū valida et legitima
fuerit, iterū Diademate ipse in Regem Bohemiæ, per Philibertū Constantiensem Epi:
scopum, concilii Basiliensis Legatum, insignitus est: consors verò sua Barbara in Regi:
nam, Philibertus ipse Constantiensis Epūs cum collegis, à concilio missus, instaurare
cerimonias religionis Christianæ conatus, resistente Rokiczana et suis, paruum fru:
ctum egit, quinimo sæpè necem Legatis Rokiczana per insidias machinatus est.
Monasterio sancti Iacobi, ordinis fratrum minorum, Imperator in suam ditionē reda:
cto, illic Diuina audiuit, et illud fratribus minoribus restituit, Canonici Cathedra:
lis ecclīæ, Vicarii, Mansionarii restituti, quibus ex fisco Regio in capita hebdoma:
datim promisio fiebat, Thaboritæ quoqꝫ in grām recepti, et suis legibus atqꝫ ritu vi:
uere permissi, Rokiczanus, dum ex malo pessimus redditus dietim superbiret, et vene:
na suæ pestis hæreseos diffunderet, ex Praga, veritus animaduersionem suorum facino:
rum, clàm aufugit, Ioannes Rogacz, vnus ex nobilibus, publica itinera, Sigismundo
Imperatore in Praga agente, ex castello, quod propè Cutbnam in ædito colle ædifica:
uerat, et Syon vocauerat, infestans, misso exercitu in monte Syon expugnatus, et vi:
uus cum Vischkone et pluribus suis Pragam ductus, in patibulum cum omnibus suis
actus est, obedientia omnium, sibi quódam rebellium, potitus, cœpit instaurare diruta,
erigere et reparare collapsa, liberalitate nimia in omnes Bohemos, etiam eos, qui ex ru:
sticis, monachis, et sacerdotibus, se, potentia et armis, milites et nobiles creauerant, ma:
gis perniciosa quàm vtili, in omne tempus residuum, vsus est: conferendo inscribendo,
et donando castra, Ciuitates, oppida, villas Ecclīasticas vel Regales, quæ quondā erant
Cathedralium vel collegiatarum aut Conuentualium Ecclārum, personis, quæ illa occu:
pauerant, et notabiles pecuniarū summas in illis inscribendo, Quoquidem opere, etsi
magnam beneuolentiam et charitatem Bohemorum sibi in breue tempus vendicauit:
magnum tamen malorum seminarium, et præsertim errorum Viclephisticorum, ab ecclīa
damnatorum, robur et defensam reliquit: cum Bohemi errores suos, non alia ratione
et respectu magis tuentur et defendunt, nisi, vt cum illis bona temporalia Regni et
Ecclesiæ occupata, detineant: quæ sciunt, erroribus depulsis, sibi abstrahenda.
Sigismundus Imperator Nunciis Wladislai Regis blandè allocutis, et Imperatoria
liberalitate muneratis, respondet, sibi quidem cordi et desiderio affinitatem, cum Rege
Poloniæ iungendam, esse, sed rebus et expeditionibus variis Regni Bohemiæ, quorū
expeditio et regimen, per multos annos intermissa erat, eo occupato, non posse instè
tractatibus super affinitate intendere, Proinde hortatur, vt Poloniæ Rex, alios
Nuncios ad illum, postquàm illum senserit ex Bohemia in Hungariam vel Austriā
reuersum, transmittere non fastidiat: Promittens et pollicens peticioni tam amicæ et
honestæ, se consensum, nullatenus amplius negaturum, Cum hoc responso Nuncÿ
Regii reuersi, primùm Wladislao, deinde consiliariis, Conuentionem generalem in
Piotrkow tunc pro die sancti Nicolai agentibus, et de Rebuspub: Regni consul:
tantibus et prouidentibus, exponunt:~

Anno Domini 1437

Moneta Polonica et adulterina minutior crescit in Regno Poloniæ negligentia Tutorum Wladislai Regis. Boleslaus vero Switrigal et per Nuncios et corã Wladislai gratiam ambit :~

HVius anni Natalem Domini Wladislaus Poloniæ Rex Cracoviæ cum Curia sua tenuit et celebravit, prñtibus circa illum Prælatis et Baronibus, cæterisq3 Tutoribus et Consiliariis Regni. Maior tamen solito multitudo Consiliariorũ advenerat pro diebus Carnisprivii. Vbi multi et varii tractatus interpositi fuerunt super Sede Gnesnensi; prñte etiam Vincentio Roth electo, qui nullatenus induci poterat, vt Sede Wladislaviense accepta, de iure suo Wladislaviensi Episcopo cederet :~ Habita etiam tunc fuit longa concertatio inter Consiliarios super cussione monethæ. Et primis quidem atq3 prudentioribus Consiliaribus visum fuit, vt cussio minutæ monetæ, quæ tunc præsertim passim fiebat, in totum cessaret: attento, quod multiplicatio eius continue ascendebat, et quod liga eiusdem diminuebatur, et quod multiplicatio eius esset tandem vtilitatem inductura, et quod multa falsa moneta, in Slesiæ, Moraviæ et Moraviæ partibus, ad instar Regni Poloniæ monetæ cussa, importata per hostes et proprios, gravissimum damnum et spolium, non minus quam si exercitu hostili vastaretur, inferret: cum a simplicibus hominibus dignosci non posset, et vnumquemq3 iactura ipsa contingeret: Non valuit tamen frequens bonorum Consiliariorum sup ea re, non solum consultatio, sed et clamor, quin Tutores Regni cussionẽ eius prosequerentur: asserentes, nondum extare causam, propter quam a cussione abstinendum esset: cu pro ipsa minuta pecunia, aurum, argentum, et omne metallum, omniumq3 manerierum merces facile coëmi possent. Tum Sbigneus Epus Cracovieñ, vt erat magnæ providẽtiæ futurarũ gnarus contingentiarum, parabola et similitudine vsus est. Non inficior quidem viri optimi, monetam nostram nunc in pondere esse, sed quanto maiorem eius esse ascensum video, tanto maiorem casum ei portendi, ex circumstantiis, eam qualificantibus, auguror: cum in destructionẽ eius, quasi valor eius vsq3 ad invidiam abundaverit, non solũ vicinæ nobis nationes, sed etiam proprii et domestici, inferendo maximas quantitates falsæ monetæ, vobis nullam provisionem opponentibus, videantur, velut ex pacto, conspirasse. Habetq3 nra moneta proportionem et similitudinẽ cum virgine venusta, materno studio et forma culta, quam vnusquisq3 gratitudine et amore contigit. Cuius si semel fuerit pudicitia expugnata, decetero redditur non vilis solum sed etiam exosa. Similem ego vilitatem et odium monetæ nostræ, vtinam sim falsus vates, vaticinor: cum non solum æs, vile metallum, sed etiam aurũ vel argentũ, in vilitatem venire necesse esset, si tam frequenti et continua importatione, quemadmodum de falsa moneta agi videmus, excresceret allatio eius. Animis tamen Tutorũ circa lucra monetæ occupatis, difficulter persuaderi poterat futura et impendens Reip: ruina. Itaq3 ab eo tempore densior importatio falsæ monetæ haberi cæpta est, nec castigatio nec coercia aliqua interponebatur: quoniã non solũ comunes populi, sed etiam notabiles Consiliarii et Nobiles, illo turpi et detestando fœnore, suas fortunas et suppellectilem, omni metu Divino et humano circũscripto, extulerant et auxerant, et in necem atq3 perniciem Reipub: omni pudore abiecto grassabantur :~

Boleslaus Switrigal a Rege Wladislao petit per Nuncios se recipi in gratiam

P Er omne autem tempus veris atque æstatis, Wladislaus Rex Poloniæ mansionem suam Cracoviæ continuavit, Nunciis continuis Ducis Switrigal, patrui sui germani, eum sæpe cum notabilibus muneribus adeuntibus et supplicantibus, vt eum in gratiam protectionemque suam recipere dignaretur, Quam supplicationem suam ipse Dux Cracoviæ personaliter tredecima mensis Augusti, veniens repetiit: Cuius humilitate et prece Wladislaus Rex et Consiliarii Poloniæ, quibus omnibus magni ponderis munera obtulerat, moti, Conventione Siradiæ ad consultandum super hac re, pro die sanctæ Heduigis indicunt. Serò se respectans, postquam fere omnia perdidisset.

Boleslaus Oppoliensis Dux moritur

S Exta die mensis Maij, Boleslaus quartus Oppoliensis Dux, apud Oppolye moritur, et in Monasterio fratrum minorum Oppoliæ sepelitur: duos filios, vnum sui nominis Boleslaum relinquens, Alter verò suorum filiorum Henricus, vno anno ante, in die Paschæ, absumptus, ipsum præcesserat, et tertium Nicolaum relinquens: quos ex Margaretha, Ducis Carvatiæ filia, susceperat, Quæ et ipsa anno eodem sexta die mensis Decembris, fatis absumpta in Monasterio fratrum minorum, in capella sepulta est.

Boleslaus Switrigal castro Luczko tradito Polonis, etsi Regis et Procerum animos in se inclinat non recipitur tamen in gratiam, eo quod fœdera cum Sigismundo Duce Lith: facta, et iureiurando firmata, in contrarium obstabant

I N oppido Siradiensi tenta Dieta in die sanctæ Heduigis, et diebus sequentibus, per Prælatos et Barones Regni Poloniæ, Wladislao Rege absente, propter factum Ducis Switrigal, Qui non inveniens, vbi requiesceret pes eius, multis et notabilibus nunciis ac literis solicitabat Wladislaum Regem, Prælatosque Principes et Barones eius, vt illum in gratiam recipere dignarentur, Ad maiorem autem ostensionem humilitatis et fidelitatis suæ, castri Luczko possessionem, Vincentio de Samotuli castellano Miedzyrzecen, et Ioanni Woyniczki de Syenno, Capitaneo in olyesko, assignavit, Difficilis autem erat super hac re deliberatio, quoniam et Rex et Prælati, Baronesque sui, inscriptionibus et corporalibus iuramentis, Duci magno Sigismundo firmaverant, Ducem Switrigal, tanquam hostem communem Regni et Ducatus magni persequi, et nulla ei vnquam præstare subsidia vel favores, Dux insuper magnus Lithuaniæ Sigismundus moleste ferebat, et in quibuslibet conventionibus Regni per nuncios suos querebatur, quod hostis suus Dux Swidrigal, dum esset ad extremum victus, et omnibus incomodis fatigatus, per aliquos Regni Poloniæ Barones reciperetur, et multa illi ex Regno, auxilia, mentia, consilia, et favores præstarentur, Requirebat insuper

Dux ipse magnus Sigismundus, et variis solicitationibus vrgebat, vt iuxta inscriptionum conuenta, Castrum Luczko sibi redderetur: postquam in potestate Regis deuenit. Deliberatione itaque in præfata conuentione Siradiensi habita, Vincentius Gnesn. Archiepiscopus, Sbigneus Cracouien. Epūs, Ioannes de Thaczin Palatinus Sandomirien., Martinus de Slawsko Palatinus Calissien., ad Ducem magnum Sigismundum destinatur cum his mandatis, vt omnibus quibuscunque poterint viis, modis, et ingeniis, Ducem Switrigal sibi reconcilient, et ad consentiendum, quatenus Regnum faciat sibi prouisionem, inducant. Occurrit itaque præfatis Prælatis et Baronibus, ad eum noie Regis et Regni Poloniæ venientibus, Dux magnus Sigismundus in Grodno, eosque omni honore excipit et tractat. Auditis autem Regis legationibus et mandatis, habita cum suis deliberatione, nullatenus persuaderi potuit, Ducem Switrigal sibi reconciliari, aut prouisionem sibi in Regno fieri, sed cum lachrymis orat, vt sibi seruent fœdera et promissa, et hostis suus Dux Switrigal, nullis releuetur subsidiis. Dum itaque nuntii Regii, animum eius mollire non possent, nouis inscriptionibus priora pacta corroborat, et aliquas conditiones pro stabilimento pacis et fœderis adiungunt; Quibus efficacissime cauetur, vt Ducatus magnus Lituaniæ in subiectione et vniformitate Regni Poloniæ consistens, morte Sigismundi magni Ducis secuta, ad dispositionem Regis et Regni Poloniæ reuertatur, non obstante, quod Dux Sigismundus filium Michaelem habeat, Portione patrimonii sui tantummodo post mortem suam contentandum.

Electus Lubucensis Epūs per Præsidentem in concilio Basilien. confirmatur.

IVlianus tituli sanctæ Sabinæ Præsbiter Cardinalis in Germania Legatus, in concilio Basiliensi præsidens, Petrum electum Lubucensem, Basileæ nona die mensis Ianuarii ad Ecclesiam Lubucensem, morte vltimi eiusdem Episcopi, vacantem, confirmat. Quem Stephanus Epūs Brandeburgensis, anno eodem in Fustenwald confirmat.

Anno Dñi 1438.

Spithko de Melschtin Hussiana hæresi infectus, quod Districtum Vschuen. Episcopi Crac. diripuisset, mandato Regis citatus cum Epō componit.

NAtalis huius anni, Domini nostri IESV christi dies, Wladislaus Poloniæ Rex cum Prælatis et consiliariis suis exegit Craconiæ. Quo quidem tempore, vesania quædam et insania hominum, præcipue in Regno Poloniæ commorantium, animos occupauerat, cum ex licentia, quod nullo metu Regio aut Gubernatorum continebantur, tum ex opulentia rerum, quæ plus solito, tunc in omnes diffusa erat, exorta. A Spithkone de Melsthin principium scismatis manauit: Sbigneum Episcopum Craconiensem, iniurium sibi existimans, propterea quod illum de hæresi Bohemorum et communione vtriusque speciei suspectum, et præsbiteros hæreticos seruantem, reprehendit, et excomunicare nitebatur, exercitum de suis, et aliquorum, proposito suo fauentium, amicorum familiaribus, congregat et instaurat: Volens

bona Episcopalia inuadere et subiicere suæ ditioni. Quod cum Regem et Consilia-
rios non lateret, Nuncii ad illum aliquoties, qui eum à proposito, mandato et
voluntate Regis, exterreant et reuocent, transmittuntur: Sed ille ptinaci volũtate
ppositum suum prosecuturus, omnia media, quæ pro pace interponebantur, respues,
hostiliter clauẽ Vscheuensem inuadit, et curiam Vschew exercitualr cũ curribus,
et equestri pedestriq; apparatu ingressus, assumpto sibi in auxiliũ Duce Russiæ
Ostrowski Frederico, hostiliter tam prædiũ quàm proptuaria, et quæq; bona ibi
collecta, diripit et vastat. Rex vbi mansuetudinẽ suam à Spitkone spni intellexit,
citat illum, tanq; pacis cõmunis turbatorem, pcessurus contra illũ velut hostẽ regni,
si se contumacẽ in comparendo reddidisset. Non ausus Regiæ resistere citationi cõ-
paret, Vbi arbitris interpositis, ne malorũ orientium fax amplius inflãmetur, per
certas conditiones, cum Sbigneo Cracomien Epõ pacificatur, Per quas, inter cæ-
tera cautum est, vt omnia damna, per eum in Vschew cõmissa, soluerentur. De quo
statim coactus est dare certos fideiussores, et de Curia Vscheuensi, cum omni gente
discedere ~

Derslaus de Rithwyani oppidum Za-
thor capit et spoliat. insperato tandem ad-
uentu hostiũ, omni præda exutus, Regi
Wladislao illud tradit. Is verò Venceslao
Duci restituit, vt sit feudalis Polonis.

B Ello Spitkonis de Melsthin nondum ad plenũ quietato, aliud rursus ex-
ortum est, Derslaus enim de Rithwyani, gentes plurimas tam equestres
quàm pedestres collegit: in varias spes animum impellens. Et alii quidã
opinabantur eum, cum gentibus ipsis, Barbaræ Imperatrici, quæ post mortẽ Sigis-
mundi Imperatoris, pluribus incommodis præmebatur, subuenturũ: Alii castra
quædam in Hungaria aut Slesia occupaturũ, In quacunq; tamẽ partẽ res cadere
pspecta est, exitum et faciem latentis mali continebat. Accersitus in cõciliũ Regis,
admonebatur solius Regis organo, vt gentibus, quas collegerat, dimissis, pacificẽ,
sine rerũ nouatione, se contineret, Qui paucis verbis, in excusationẽ sui factis, spon-
dit se nihil temerariũ acturum, quod in offensam aut iacturã Regni redundaret,
Verum, cum Cracouia egressus, versus Chungariam se conuertisset, et cœptis per
eum nullus fœlix successus rñderet, frustratus eorũ castrorum, quæ in Hũgaria
occupare destinauerat, spe, ad oppidum Zathor, feria tertia Carnispriuii applicuit:
et oppidũ prædictum nocte, scalis appositis, oppidanis nihil tale suspicanĩ, compɫ-
hendit, et omnes habitatores oppidi, fortunis eorum sibi usurpatis, eiecit. Molesta
fuit et Regi et Consiliariis Poloniæ nouitas ista, cum, quòd oppidũ prædictũ, quod
erat Ciuitatis Crac, quoddam in rebus omnibus et victualibus horreũ, in prædã
fuit expositum, tum, ne motus maiores, ex vicinitate propinqua, in Regno orirentur,
Oppido comprehenso vniuersum Ducatũ Osswyæczimenẽ ad homagia compellit, Vi-
ciniq; Duces pauore non mediocre induerant, ne et in Dominia eorum, cum poten-
tia grassaretur, Verum, dum circa Quadragesimæ mediũ, gentes suæ versus To-
schek transmissæ, præda onustæ, reuerterentur, et nocturnũ facerent in terra Sye-
veriensi circa villam Woykonice, potationi nimiæ indulgendo, ex lassitudine

inebriantur. Et pauca, vel nulla custodia relicta, obliti, quod in terra hostili positi essent, in noctis medio, supervenientibus hostibus psternuntur, Et licet pauci interfecti, paucique capti essent, Cessi siquidem cum populatione, tum itinere, magna quoque pars, cibo et mero, avidius ex inedia sumpto, repleta, vix ad capessendam fugam satis habuit virium, caeteri pecudum more, aut obtruncati, aut capti con equis tamen et rebus eorum fere omnibus hostes potiuntur: omni praeda adempta. Hoc casu Derslaus debilitatus, pacem, pro qua per interpositionem Regis fuit laboratum, non capit respuere. Quae tandem fuit conclusa, et oppidum Zathor potestati Regis per Derslaum traditum: mille marcis sibi primum pro expeditione gentium psolutis. Quod quidem oppidum licet Rex aliquanto tempore per suos Praefectos tenuerit, restituit tamen illud Duci Venceslao Osswyacimensi: Castro Berwald et fidelitatis homagio ab eo recepto, ut tam Castrum Berwalth proprietatis Regiae deinceps esset, et Dux ipse perpetuus Regni Poloniae feudalis atque vasallus.

Detinente morbo Imperatorem, Imperatrix a Baronibus Bohemiae impetrat, ut iungatur in matrimonium Wladislao Poloniae Regi, Propter quod ab Imperatore custodiae traditur

Consistenti apud Pragam Imperatori Sigismundo, et publica Regni Bohemiae negocia, ad puritatem religionis orthodoxae, et ad rectum ex deviis dirigenti, gravis aegritudo supervenit: quae illum, exaugente morbo senectutis incommodum: propediem moriturum portendebat. Barbara Imperatrix, de retinendo Regno solicita, Alssonem de Sternberg, Henricum Pthacsek, Georgium Posdzyebraczki, et alios Bohemiae Barones, clanculo vocans, id ab eis magnopere exposcit, impetratque ut Sigismundo moriente, eam matrimonio Poloniae Regi Wladislao iungant. Non latuerunt Imperatorem furentis foeminae conatus, qui postquam, referentibus medicis, mortem sibi instare cognovit, ex Bohemia, propter dubiam fidem, discedens, et in Snoynam perveniens, Imperatricem custodiae tradit. Ulricus Ciliae Comes, praemonitus, fugam arripit. Imperator Baronibus Hungariae et Bohemiae in cubiculum vocatis, moriturum se indicat, et generum suum Albertum Austriae Ducem, praesentem, pro Regno utroque Regem declarat: rogans ut supremam eius voluntatem in hoc exequantur. Beata fore Regna, quibus Albertus imperabit. Cum ingenti deinde solicitudine, Nunciorum Wladislai Regis Poloniae praestolabatur adventum, frequentique inquisitione quaerebat, an aliquis illos in itinere sentiret esse. Sed et Polonos, suos Curienses hortabatur, ut amiserent Regem Poloniae de celeri missione: securius se praedicens moriturum, si neptes suas Wladislao Regi, et suo germano quod tamen illi contingere non poterat celeri morte obruto, desponsasset.

Sigismundo imperatore mortuo, Albertus Dux Austriae in Imperium et Regnum succedit

Sigismundus Imperator supremis suis ordinatis, inter complorationem amicorum,

septima mensis Decembris in Snoyma moritur, cuius corpus in Varadino, vt in vltima voluntate decreuerat, sepelitur. Hungariae Barones concordibus animis Alberto Austriae Duce in Regem electo, Calendis Ianuarii, ipsum in Regem et Elizabeth consortem suam in Reginam, in alba Regali coronant. Imperatrix Barbara, dimissis, quae in Hungaria obtinebat, inexpugnabilibus castris, libertati reddita est. Duodecim millia auri, quoad viueret, ei quotannis in certis redditibus constituta. Electores Imperii, scrutinio diligenti, de substituendo Caesare, habito, in Albertum Austriae Ducem vltro consentiunt, eique Romanorum sceptra committunt: Diaeta apud Francfordiam celebrata. Verum Albertus, iniussu Baronum Hungariae, (id enim illis spoponderat) acceptare Imperium nefas putabat: attento, quod Sigismundus Romanae rei prouisurus, Hungariam frequentius Turcorum direptioni exponebat. Postremo Hungari victi precibus Frederici Ducis Austriae, assensum dedere. Imperium, summa congratulatione Germanorum, ab Alberto susceptum.

Casimirus ad Regnum Bohemiae mittitur inuita parte Senatus prudentiore ac Sbigneo, ab vna parte Bohemorum electus, nam altera Alberto Regnum detulit.

BAronis, Nobiles et Ciuitates, Bohemiae, in electione Regis in duas partes diuisi, aliam faciem, quam Hungari et Electores tennere. Quidam enim Albertum Romanorum et Hungariae Regem, attenta sua tam subita fortuna in Regem eligunt, alii vero Casimirum, tredecim annos natum, germanum Wladislai Regis Poloniae, Regem appellant: et vtraque pars suo electo Electionem per notabiles nuncios intimant, et vt acceptet, rogat. Venerant siquidem ad Casimirum Cracouiam, nomine Baronum, Nobilium, et Ciuitatum notabiles Nuncii, Hertwig de Russinouo, Ioannes Persthinski, Byedrzich Byemasch Mokruski, sibi electionem huiusmodi intimantes. Et rogantes enixe Wladislaum Poloniae Regem, vt fratrem suum acceptare Regnum Bohemiae permittat. Wladislaus autem Rex ob eam rem conuentionem generalem in oppido nouae Ciuitatis Korczin pro festo sancti Floriani indixit, et omnibus Praelatis Principibus et Baronibus suis principalioribus ad illam venire mandauit. Interim quoque et Ducem magnum Sigismundum, tanquam principalem Principem et Consiliarium Regni sui, per Predborium de Konyeczpolie, Castellanum Rosperiensem, requirit, quid sibi in hac re aggrediendum. Instaurata itaque in noua Ciuitate conuentione, pluribus diebus habitae sunt deliberationes, et multa in vtramque partem calculata consilia. Pontifices omnes, Principes Masouiae Semouitus et Wladislaus, qui personaliter aderat, item Barones multi dissuadebant, ne Regnum Bohemiae, non solum diuisionibus intestinis languidum, sed etiam peste haeretica infectum, acceptetur: praesertim, cum per aliam partem sit ad illud alius Princeps electus. Dux magnus Lituaniae Sigismundus, item alii Principes, et omnes iuniores Principes, hi praesertim, qui Prouisores erant constituti, consulunt, instant, persuadent, etiam importune, vt Regnum Bohemiae acceptetur: quoniam aliquo bello interiecto intelligebant de introitibus Regalibus, quos administrabant, rationem a se exigi non posse. Vicit igitur eorum sententia, qui consulebant Regnum Bohemiae acceptare, eo praesertim

respectu, vt Alberto Romanorũ et Hungariæ Regi, in eius aßecutione detur impedimẽ-
tum: ne si duobus vicinis Regno Poloniæ, Regnis potitus in pace fuerit, Regno Poloniæ,
velut Almanus fortius nocere poßet. Sub huiusmodi igitur consideratione et respectu,
Casimirus, in ipsa conuentione nouæ Ciuitatis Regnũ Bohemiæ acceptat. Wladislaus
q3 Rex, ad prosequendam electionẽ germani sui, duos Palatinos Regni sui, Sandiuogiũ
de Ostrorog Posnanien. et Ioannẽ de Thaczin Sandomiriensem, viros prudentes et indu-
strios, dato illis notabili et potenti exercitu, in Bohemiam transmittit: quoniã omnes
Barones, Nobiles et Ciuitates Bohemiæ, qui Casimirum elegerãt, subsidium exercitu-
ale, ne ab altera parte inuaderentur, mitti in Bohemiã supplicabant. Nimio plus quã
vellem, Polonorum sunt mobilia ingenia: ad legationem tam futilem et tenuẽ, neq3 Ca-
simirum electionem suscipere, neq3 Regnũ Poloniæ pernicioso se bello immiscere expedie-
bat: Quasi Polonos tederet floridæ pacis prosperitate potiri. Venustæ arboris ad in-
star, quæ fructu grauida, inflexionem pariter pondere preßa ꝓcipitatur et fracturã.
Nemo ex oĩbus Regni Poloniæ consiliariis æquè quam Sbigneus Epũs Cracouien.
acceptatione Bohemici Regni aduersabatur. Verum supuacua est visa, sua et ꝑsuasio
et oratio: quando reliquorũ spirabat ad quæq3 deteriora consensus. Mouebat autem
Sbigneum Cracouien. Epũm, non solum Regni Bohemiæ parum iusta acceptatio,
sed etiam Pontifex catholicus verebatur, ne hæreses Bohemicæ reciperent augmẽtu.

Albertus per Nuncios frustra rogat Wladislaum, vt Casimirũ fratrem acceptare Regnũ Bohemicum prohibeat.

Albertus Romanorum et Hungariæ Rex, sentiens Casimirum, de scitu et
consilio Wladislai Poloniæ Regis Regnum Bohemiæ acceptaße, mittit ad
Wladislaum duos nuncios vsq3 Cracouiam, videlicet Blasium, al's Balasch,
Hungariæ, et Ioannem Rapsthin Bohemiæ, milites, qui pro diebus Pentecostes
Cracouiam adueniunt. Significant inprimis, qualiter Regnũ Bohemiæ, cum ratione
Consortis suæ Elizabeth, tanquam vnicæ filiæ Sigismundi et hæredis, tum ratiõe an-
tiquorum fœderum, dudum inter Regnum Bohemiæ et Domũ Austriæ initorũ, tum ra-
tione electionis nouæ, de eo factæ, ad ipsum pertineat: rogans, vt frẽm suum Casimirũ
acceptare illud prohibeat, et in eius aßecutione ipsum impedire nõ ꝑmittat. Memine-
rit non potuisse paucos, qui Casimirum vocauere, ius Regni in illum transferre. Si per-
gat impetere Regnũ Bohemicum, caueat, ne de suo disceptet. Wladislaus autem Rex
habita deliberatione, respondet Nunciis prædictis in hunc modũ. Res qdem publica
et notoria est, et aliqua tergiuersatione adumbrari non potest, q'd morte Sigismũdi secu-
ta, Barones, Nobiles et Ciuitates Bohemiæ, Casimirum fratrem meũ in eorũ elegerunt
Regem, et vt huiusmodi acceptaret electionem, obnixe supplicarunt. Quorũ ꝓcibus
motus, Regnũ prædictũ acceptauit, nec existimat se per hmodi acceptationem Al-
berto Romanorum et Hungariæ Regi, aliquam iniuriam facere: cum scitum sit, suc-
ceßionem in sexum fœmineum non cadere Regnorum. Sed etsi aliqua pacta aut inscri-
ptiones extant inter Regnũ Bohemiæ et Domũ Austriæ, quibus ꝓtendit se Albertus

ad Regnū Bohemiæ ius habere, illa contraria obseruatione et longæua praxi sunt abro-
gata. Missi itaq3 sunt per me, in prosecutionem electionis huiusmodi, duo Palatini Reg-
ni mei, cum exercitu haud grandi: Qui illuc cum his mandatis et instructionibus, per
nos eis factis, vadunt, vt in Regno Bohemiæ primum errores purgent, dein singula ad
pacem reducant: quoniā non est propositi nr̄i, nec eam habet germanus noster Casimirus
ambitionem, vt velit aliter Regni Bohemiæ suscipere regimen, nisi ad priorē rectitu-
dinem catholicæ puritatis, et ad pacis vnionem atq3 amænitatem fuerit reductum
Casimiro fratri meo quem primarii Barones Regem vocauerunt, ius auferri non posse,
Polonis ac Bohemis vnam esse linguam, et vnam vtriq3 genti originem, cum Theuto-
nicis nihil vtrisq3 comune, Regnum suum satis fidum esse, neq3 se externam vim
timere. Hac r̄nsione accepta Nuncii præfati Regis Alberti, multipliciter per Wla-
dislaum Regem honorati et remunerati, ad Albertum reuertuntur.

Albertus in Regem Bohemiæ Pragæ coronatur. Quod exercitus Regis Poloniæ intelligens, versus Pragam properat, et rebelles in obedientiam Casimiri coartat.

Huiusmodi itaq3 responsione Albertus Romanorū et Hungariæ Rex habita
certior factus, Palatinos Poloniæ cum exercitu Regno Bohemiæ appropin-
quare, veritus ne vniuersum Regnum Bohemiæ, pro Casimiro, occupatum
iri contingat (erant enim omnium Bohemorum mentes, etiam eorum, qui Alber-
tum vocauerant, in obedientiam Casimiri et ardentes et procliues) celerius, quo
potest, de consilio eorū Bohemorum, qui parti suæ fauebant, rem maturat. Et singulis
aliis omissis, versus Regnū Bohemiæ, certiori qua potest via properat. Et Ciuitatē
Pragensem (illa enim sequebatur partes suas) sabbato ante festū S. Iacobi Ap̄li,
ingressus, in crastino, die Dominico, solenni pompa Coronā accepit, et per Philibertū
Episcopum Constantiensem, qui tunc nomine concilii Basiliensis legationis offō
in ciuitate Pragen̄ et Regno Bohemiæ fungebatur, insignitus. Agriq3 eorū, qui
Albertum introduxerant, populari cæpti. Et quoniam diu Bohemia quieuisset, no-
uo Bohemi exultabant bello. Iam autem pro illo tempore exercitus Regis Poloniæ
omnibus insidiis et tendiculis, quæ illi erant per Albertum Regem in locis va-
riis subministrata, superatis, in Regnum Bohemiæ fœliciter peruenerat, et h'modi
Coronatione audita, non segnius rem agere cæpit, sed versus Pragā procedens, et
augmentum quottidie in gentibus, quæ partes Casimiri sequebantur, accipiens, oēs
rebelles ad obedientiam Casimiri coartabat. Omnes enim Barones, Nobiles, et
Ciuitates Bohemiæ, qui Casimirum elegerant, magno collecto exercitu, exercitui
Regio iuncti, cunctis erant formidini.

Alberti imp̄atoris superba legatio ad Proceres exercitus Polonici, et eorum modesta r̄nsio.

C Lamoribus partis suæ Albertus Rex, et non solum clamoribus, sed et exprobrationibus permotus, timensq; ne per Regium exercitũ Pragæ obsideretur, ac Bohemos partis suæ plurimos suspectos habens, omnibus Electoribus et Principibus Almaniæ, sed et Prælatis, Baronibusq; Hungariæ, in quanto sit periculo significat, et vt sibi celeriter in auxiliũ veniant orat, et amplis promissis inuitat. Propter quod, omnis Almania capit arma, multi Principes personaliter cum potentiis suis, videlicet, Marchio Missnensis, Dux Saxoniæ, Comes Ciliæ, Marchio Brãdeburgensis, veniunt, alii vero exercitus celeriter mittunt. Vidisses illic Hungaros, Bohemos, Australes, Moranos, Missnenses, Saxones, Sueuos, Bauaros, Thuringos, Rhenenses, Slesitas, et quamplures alias nationes conuenisse, et ad delendũ Regis Poloniæ exercitũ, in quo haud grandis Polonorũ et Bohemorũ fuerat manus, vnum oĩbus fuit propositum. Albertus Rex tot potenciis stipatus, Praga egreditur, et cõsiliariorum suorum vel victus vel deceptus consilio, tam superbã mittit, ad Palatinos Poloniæ, cũ semper humilis et virtuosus habitus fuerit Princeps, legationẽ. Nescio quæ vos temeritas ad id induxit, vt Regnũ meum Bohemiæ, ad quod mihi propter consortem meam, successionis, et propter inscriptiones, inter Regnũ Bohemiæ et Domũ Austriæ dudũ confectas, præscriptionis ius competit, igne et spoliis aliisq; vexetis incõmodis. Proinde si in armis, si in viribus confiditis, diem et locum Marti eligite, et experiamur, an me velit annos regnare hera. Inter Casimirum, cuius causam agerent, belli præmium esse Bohemiam. Experirentur potius prælio quam populatione, cuius Prouincia esset, cultam potius quam exustam mallent, sese moram minime facturũ, quin ad decernendum occurrat. Palatini vero Poloniæ cum Baronibus et Nobilibus Bohemiæ deliberatione habita, taliter huic legationi pompose rñdent. Mandato Domini nostri Poloniæ Regis Wladislai, non temeritate aliqua, ad Regnũ hoc, arma quidem ferentes, pro pace venimus, vt illud ad fidem primum rectam, deinde ad pacem, et Casimiri electi regis Bohemiæ fidelitatem reducamus et obedientiam: cum multi et prudentes existiment, ius sibi in illo quæsitum. Si autem Albertus Rex ius aliquod in Regno hoc habeat satis dubitamus. Casimirum tamen electum Regem superiore eo iure scimus. Eligere aut ad dimicandũ locum, omnibus temeritatibus indicamus temerarius: qui, velut Catholici Regis Barones et serui, ab omni Christiani sanguinis effusione abhorremus. Sed nec in nr̃a situm est manu, campũ et diem certamini eligere: omnipotentis Dei illud, tanquã futurũ et incertum, relinquimus arbitrio et voluntati. Æquo se ferre aio Alberti arrogantiam, pugnam petentis. Nam cælestes superbis infestos esse. Venturo non defuturum prælium. Polonos faciem hosti non terga ostendere solitos.

Castra sua ad oppidum Thabor posita, vterq; exercitus communit

P Alatini Poloniæ tali responsione data, ne aliquo iniquo loco pugnare cogerentur, cum multum conferat ad dimicandum locus, certiores per Baroẽs et Nobiles Bohemiæ facti, quantum oppidum Thabor natura, situ, et munitione valeat, exercitum omnem illuc traducunt. Et haud longe ab oppido prædicto, quod erat in obedientia et fidelitate Casimiri, castra metantur, et vallibus aliq̃t

atq3 foſſis, deinde curribus, caſtra in coronæ modū muniuit, De quo Albertus Rex ab exploratoribus ſuis certior factus, illò quam poteſt citius properat, et tam ipse q3 omnes ſui alacritatem et præſumptionē temerariam præ ſe animo ferunt: quasi prædam nobilem primo congreſſu habituri, Fefellit tamē illos opinio, Nondū forte expti fuerant Martē vtriq3 parti cōmunem, Viſo enim exercitu Regis Poloniæ ad dimicandū paratiſſimo, ꝑdita alacritate ꝑdito animo, Caſtra et ipse ad iactū lapidis tormentalis metatur, in monte, poſito è regione oppidi prædicti: quæ etiam foſſatis et curribus cōmunit. Et qui ſecum Palatinos Poloniæ nullatenus ꝓpter exercitus imparitatem, congredi exiſtimabat ipsemet periculoſum ſibi putauit confligere, Et irruptionem in caſtra ſua metuens, nocte et die munire illa non deſiit, Exiſtimo et illū propterea certamen declinaſſe, quod vir natura iuſtus et benignus fuerit, et pcipua cura intentus, ne ſanguis Chriſtianus funderetur :~

Vterq3 exercitus, factis vtrinq3 leuibus præliis, alter in Thabor proximum oppidum, ob difficultatem commeatus ingreditur, alter vero domū dimiſſus in parte victor regreditur :~

C Aſtris contrariis et aduerſis, non longe abinuicem taliter poſitis, vterque exercitus die quolibet deſcendebat ad certamen, cæteris ſpectaculo occupatis, Et quoties aliquis exercitus videbat ſe frangi, toties recurrebat, altero illum ad caſtra proſequente, Nunquā totis viribus in fortunam belli ventum eſt tamen. Tranſeunt in tali exercitio dies plurimi, Et multis hincinde captis, nonnullis interfectis, neuter exercitus alterius inuaſit caſtra, Gratior enim vtriq3 particularis, quam vniuerſalis congreſſus erat, Pulchrum quoq3 et placidum iudicabat, tam pulchro ſpectaculo, et quasi altero bello Troiano oblectari, Nullus q3 dies præteriit, in quo bombardis, pixidibus, gladiis, lanceis, cæteriſq3 armis ꝓpugnatum non eſſet, Triginta millia Alberto parebant, Polonis quordecim millia, ſed caſtris iuncta Ciuitas, magno erat adiumento, Tormenta q3 ænea in vtriſq3 caſtris fuerꝫ plurima, ſed Alberto maiora, Georgius Roʒdʒiebradſki per idem tempus cū eſſet partis Caſimiri, in alam Almanorum incidens, eam ſtrauit confixitq3, atq3 hinc primū nomen homini datum, Et quamuis pluribus vicibus pacis tractatores dati eſſent, et multa hincinde pacis media propoſita: pax tamē nullatenus impedientibus Bohemis, rapto viuere aſſuetis, concludi poterat, Vtroq3 itaq3 exercitu fatigato, dum annona in locis propinquis deficeret, ad remota vero piculoſus eſſet acceſſus propter horum, quorum fruges conſumebantur, reſiſtentiam, Palatini Poloniæ cū exercitu ſuo in oppidum Thabor ſe recipiunt, Albertus vero Romanorū et Hūgariæ Rex licenciato exercitu ſuo Pragam diſcedit, Marchio Miſſnenſis cum exercitu ſuo, per loca, terris ſuis propinquiora, dum rediret, Ciuitates Luna, Zathecʒ, et aliæ quamplures, de obedientia Caſimiri, opportunum tempus ratæ, quo poſſent de prædicto Marchione referre victoriam, collecto exercitu ex equitibus et peditibus, eum inſecutæ ſunt. Ipſe vero ſolicitus de periculo, Iacobum Belinſki Bohemū, cū pluribus aliis Bohemis ſibi in ſubſidiū mitti ab Alberto Rege impetrat, Maioriq3 milite ſtipatus congreditur, et pdictas Ciuitates ac earū exercitum vicit,

et prosternit. Multisq3 Bohemis captis aut occisis cum gloria et salute in Dominia sua rediit.

Wladislaus Rex accepto Nuncio de hostium discessu, et ipse regreditur, et alium exercitum reuocat ex Slesia.

WLadislaus Rex Poloniæ, lrīs et Nunciis Palatinorum suorū et Bohemia certificatus, quantum exercitum Albertus Rex, contra illos et partem Casimiri, congregauerit, ferre illis exercitualem subsidium, quod postulabant maturat. Et proinde generali expeditione indicta, arma sumit, et oībus terrarū suarum subditis mandat, qtinus ad illum in oppidum Czestochowa pro die Natalis Sanctæ Mariæ virginis conueniant. Iuxta iussū itaq3 Regis, oēs milites et nobiles, ex terris Cracouien, Sandomirien Lublinen, Chelmensis conueniunt. Wladislaus q3 Rex aliis nō expectatis, facta Principibus Slesiæ publica diffidatione, quod germano suo Casimiro, etiam secum in exercitu p̄nti, præstare fidelitatis homagiū, tanquā Regi Bohemiæ, recusarent, item, quod Regnum suum furtiuis et clandestinis spoliis, lacesserent, item, quod subditi eorum, monetam Regni Poloniæ, falsificarent et importarent falsificatam in Regnū Poloniæ, terras et Ducatus eorū ingreditur, et per Lublinyecz, Strzelcze, aliaq3 loca progressus, vsq3 ad Opauam grassatur: eo proposito, vt aut p̄sonaliter Bohemiā petat, aut notabilem exercitum suis in subsidiū mittat. Auisatus autem, dum esset prope Opauiam, exercitus ab inimicem discessisse sibi enim ad suam Maiestatem, Ioannes de Thaczin Paltinus Sandomirien, cum pluribus Polonis et Bohemis, videlicet Hincone, Pthaczek, Halssone de Sternberg, Przibikone, qui in Bohemia militauerant, aduenerat: Sandiuogio de Ostrorog Palatino Posnanien in Boheīa remanente) ad Regnum suum Poloniæ per oppidum Rathibor, terris Slesiæ, igne et spoliis deuastatis, sanus et incolumis cum omni exercitu suo rediit. Exercitui q3 terrarum maioris Poloniæ, qui per alia loca Ducatuū Slesiæ erat diffusus, et Ducatus ipsos vastitate hostili consumebat, mādauit, vt ad p̄pria redeat. Qui mādato Regio accepto regreditur.

Poloni iniquitate loci a Thartaris victi, afficiuntur magna et memorabili clade. Inter quos Ioannes Wlodkowicz miræ pacientiæ exemplum ædit.

CÆsar Thartarorum Sadchmath, cum magno Thartarorum exercitu, terras Podoliæ circa festum Pentecostes ingressus, homines more suo in seruitutem perpetuam, abducere, et spoliis terras ipsas afficere cœpit: Qui etiam vanī terroris apparatum, simulachra videlicet humana, equis imposita, secum trahebat. Propter quod partium Russiæ Barones, milites et nobiles, satius ducētes mori in bello, quam videre suorum perniciem, collecto forti satis exercitu, eos p̄secuti cōgredi cum illis, et manū auidius quām sat erat conserere non dubitarunt: erat enim

illis, cum numero, tum animo supiores. Thartari verò sibi metuentes p̃iculum, arte
et calliditate cuiusdam loci limosi, et per modum bituminis condensati, se et statio:
nes suas muniunt, et impetũ Polonorũ præstolantur. Barones itaq; et nobiles Polo:
niæ iniquitatem loci non suspicati, animosè contra Tartaros faciunt impetũ, et in
ipso congreßu, limosis et paludinosis locis constricti, in crudelitatẽ incidũt Tar:
tarorum. Sed et is casus, quamuis multos notabiles absumens, fuißet funestus, po:
terat tñ residuus exercitus, loco tam periculoso declinato, ex Tartaris referre victo:
riam, nisi illum fatalis sors, peccatis hominũ id exposcentibus, damnaßet. Dum etenĩ
primæ acies volentes locum declinare tam malignum, conuersæ eßent: in aliũ locũ
aptiorem progreßuræ, acclamatumq; eßet Zaßya Zaßya acies vltimæ, quid
ageretur apud primas, ignaræ, voce illa intellecta in malo significato, quasi scilicet
omnibus fuga mandaretur, consternatæ et attonitæ existimantes p̃ores acies conci:
diße, fugam repentinã ceperunt. Quo viso Tartari, in alias acies à tergo irruunt,
et illas deuincunt prosternuntq;, ac cæteros fugientes liberius p̃sequuntur. Ordinib9
quippe Polonorũ inmutatis, et de locis suis auersis, subito exortus est tumultus et
confusio, ac inturbatos, auersosq; vrgere Tartarus vehementius cæpit. Tumultu e:
nim exorto, oĩs exercitus Polonicus, in fugam actus est: magna trepidatione et sin:
guli Poloni, qui in vltimis ordinibus locati erant, existimantes primos à Thartaris
conflictos esse, continuo in præcipitem se dederunt fugam. Tantaq; fuit tũc illorũ
feritas, vt omnes trucidarent frameis, nullo captiuitati reseruato. Funesta nimis,
et Regno Poloniæ futuris deploranda seculis, fuit hæc clades: cum per illam multa
notabilium Baronum et militum occiderunt millia. Tartari quoq; ab eo tempore
fœlicitate victoriæ elati, terras Rußiæ spoliis et crebris inuasionibus, laceßere
animosius cæperunt: cum quòd Polonis modicam indicabant eße resistendi audaciã,
tum, quòd arbitrati sunt in illo prælio, quemadmodum verum erat, præstantiores mi:
lites Rußiæ cecidiße. Mortui enim sunt in illo conflictu Michael Buczacki Capi:
taneus Podoliæ, Skarbek de Gori, Nicolaus Giza, Ioannes Cola, et quamplures
alii, quorũ conditionem et fortunas, longum eßet describere. Ioannes aũt Wlodko:
uicz, de genere et Domo Sulima, inter cadauera et strues funereas, multis acceptis
vulneribus, cadens semiuiuus, mortuum se simulauit. Spoliatur itaq; omnibus à
Tartaris indumentis. Et dum ad ocreas ventum eßet, calligæ præciduntur in longũ
non soluuntur, ita, vt gladius præcidens, lineas vulnerũ faceret in pedibus illius. An:
nulus insup̃, quem gestabat in digitto, dum facilè detrahi non poßet, cum articulo
truncatur. In his tamen tam diris cruciatibus et tormentis, omnes sp̃us vitales, ita
studiosè oppreßit et occultauit, vt semper cadauer mortuum putaretur. Quo paciẽ:
tiæ genere, mortis aut perpetuæ captiuitatis, quæ morte crudelior est, genus euasit.
Volui illius memoriam his monumentis lr̃arum posteris mandare: quoniam pro tot
tantisq; æquo animo deductis, paßionibus, inter viros hæroicos meritò numeran:
dus est. Extabant in eius corpore, horum oĩm, quæ narro, cicatrices, quæ fidem
indubiam faciebant de præmißis: à me etiam, qui hæc scribo, mortalibus corã ocu:
lis visæ.

Tumultus populi Cracouiensis ægrè sedatur.

Quatuordecima Augusti, Inuidiam contra Nicolaum Seraphin, Zupparũ

Cracoviensem, Ioannem Grasar, Vinkonem consules, et nonnullos Cives Cracovien. suapte, ob invidiam falsæ monetæ, de qua frequenti testimonio insimulabatur, importationem gliscentem, Przedborii Hocz, unius ex Civibus Cracovien. oratio, communem civitatis totius differentis calamitatē et pniciem, ac illorum enumeratis divicias, apud populum habita, adeò accendit, ut singuli Cives et mechanici, opibus desertis, ad muros Castri Cracovien. concurrerent, et præfatos Zupparium, consules et Cives, qui iam in arcem, conscii facinoris, confugerant, sibi dari deposceret, publicā iniuriam, publice in illis satagentes ultum iri. Quo tumultu, vix sedato, dum communitas in domos reverteretur, notati tamen, arce non audebant excedere. Nec temperatum in illos et alios foret manibus, ni Sbigneus Cracoviensis Epūs, cui magis populare fuerat ingenium, frequentibus nunciis, à Rege et consiliariis rogatus, noctes ducendo insomnes, sedaturus incendium exortum advenisset. Et ad populum Cracoviensem concionatus, sedato illius, quamvis iusto furore, etiam inculpatos Cives ancipiti malo, à Civibus ne perprius, an à Rege et Consiliariis traherentur ad pœnam, mæstos et trepidos, vixq; sui compotes, absolvit: quindecim tamē perprius diebus pœnitentiam in carcere perpessos.

Turcarum Cæsar Hungariam vastat et captivos in perpetuam servitutem abducit.

In media æstate anni eiusdem, Turcorum Cæsar, valido et potenti exercitu collecto, opportunitate nacta, Regnū Hungariæ ingreditur, et partes Transsylvanias vastat ac spoliat, multisq; hominibus utriusq; sexus cōprehensis illos in perpetuam servitutem abducit, ita sub uno anno, licet tempore dispari, utrūq; Regnum Hungariæ videlicet et Poloniæ, deflendas excepit calamitates: Regibus eorum in viscera propria convertentibus gladios, et circa bella, plus, quam Civilia occupatis.

Barbara Regina ex Hungaria pulsa, venit in Poloniam.

Barbara, relicta Sigismundi Romanorum Imperatoris, ac Hungariæ et Bohemiæ Regis, per Albertum Romanorum ac Hungariæ Regem, filiamq; suam Elisabeth, eiusdem Alberti consortem, instantibus et operam dantibus Baronibus Hungariæ, quos multis, in vita mariti sui, afficiebat contumeliis et probris, de omnibus castris, Civitatibus et possessionibus, quæ in Regno Hungariæ quomodolibet dotis nomine, aut quocunq; alio titulo obtinebat, eiecta, et ferè omnibus, quæ à pluribus annis congesserat, thesauris et clenodiis spoliata, in Regnū Poloniæ venit, et se tanquam miseram et orphanam personam, à Rege Wladislao recolligi petebat. Cuius precibus Wladislaus Poloniæ Rex annuens, atq; calamitati suæ compatiens, illam benignè excipit, omnes eius liberalitate Regia supplens defectus, ut quæ possit statum suum cum omni honestate deducere, Castrum, Civitatem et terram Sandomiriensem, cum omnibus Regalibus introitibus, sibi donat, ubi, quoad voluit, in omnium rerum abundantia demorata est.

Adulterina moneta Regnum Poloniæ summa clade afficit, et caristia frugum nimia,

Magna caristia frugum in Poloniæ Regno, et in partibus vicinis exorta, plures præmebat, Vna enim mensura siliginis, vno floreno appendebatur, Veris enim et æstatis tempore, validæ descendentes pluuiæ, segetum vbertatem, et præsertim, dum florem eßent aditura, extinxerant, Sed et Regius exercitus, procedens in Slesiam et rediens, multas fruges consumpserat. Non minor aūt sub eodem tempore, dictū Regnum Poloniæ incomoditas, falsificatione monetæ p̄mebat. Talis enim et tanta quantitas, sup̄ioribus an̄is, dißimulantibus Prouisoribus et administratoribus regni, in ipsū Regnū fuit, cum per forenses, tum per proprios, clandestinè iniecta, vt oībus partibus regni occupatis eius multitudine, etiam vera moneta, quam, plures a falsa discernere non poterāt, veniret in abiectionem et contemptū. Qua conditione effectum est, vt Regnū Poloniæ talia et tanta ex h̄modi falsa moneta suscepit et pertulit incomoda, qualia vix ab hostili exercitu, iuxta vaticinium Sbignei Episcopi Crac. dudum ante prolatum, suscepißet.

Castrum et terra Lucensis, ex fœdere inito, Duci Lithuaniæ Sigismundo redditur.

Singulos Principatus et castra, quæ ditionis Boleslai Switrigal. Ducis Lituaniæ, quondam fuerant, Sigismundus magnus Dux Lituaniæ, brachio et assistentia Polonorum, ex integro adeptus vehementer exasperabatur, quod castrū et terram Lucensem, in ditionem suam redigere nequiuerat. Dux siquidem Boleslaus Switrigal. Wladislai Poloniæ Regis et Polonorū fauores quæsiturus, illam, pro Regno Poloniæ tenendam, duobus Poloniæ Baronibus, Vincentio de Schamotuli, Castellano Myedzirzeczen. et Ioanni Woynicki de Syenno, Capitaneo in Oleßko, comendauerat: quod in eam diem ab illis pro regno Poloniæ tenebatur. Causabatur itaq3 Sigismundus magnus Dux Lituaniæ ferè in singulis conuentionibus gn̄ralibus Regni Poloniæ habitis, apud Wladislaum Poloniæ Regem et Consiliarios, Primoresq3, quod pacta, de castro et terra Lucensi secum inita, parum syncere sibi seruarentur: quibus cauebatur, castrum et terram Luczko, Duci magno Lituaniæ Sigismūdo, per quemcunq3 modū in manus Regis et Polonorū potestatē deuenirent, oportere restitui: Sigismundo magno Duce defuncto, cum omni titulo, proprietate et pleno dominio, ad Poloniæ Regem et regnum reditura. Instabat itaq3 vehementius eo anno Sigismundus magnus Dux, fœdus et sponsionem impleri, et se in poßeßionem castri et terræ Lucen. mitti. Verum etsi magnæ parti Consiliariorū Regni Poloniæ, quod regio opulenta et ager vberrimus Lucen. multas comoditates Regno allaturus, onerosa et grauis traditio castri et terræ Lucen. videretur: tanta tamen vtilitate fidem, Duci magno Sigismundo datam, censebant potiorem, Itaq3 omnium consensu et decreto,

pactorum, Sigismundo magno Duci promissorum, impletio, quamvis in eam diem neglecta, consumari iussa est, et Vincentius de Schamotbuli, ac Ioannes Woyniczki de Syenno in olesko Capitaneus, in Lithuaniam Regis et Baronum Poloniae mādato missi, qui castrum et terram Lucensem Ducis magni Sigismundi resignarunt potestati: Sigismundo tamen magno Duce Lithuaniae, cum filio suo Michaele Duce se iureiurando personaliter et corporaliter, atq3 per speciales literas patentes, ad restitutionem castri et terrae Lucensis, morte sua secuta, pro Regno Poloniae obligante et pollicēte, nō alios in castro Lucsko instituere Praesides et Capitaneos, nisi eos, qui eo decedente, sacramento et sponsioni suae virtutis, praestarent effectum, et Regi atq3 Regno Poloniae Castrum et terram Lucensem, fideliter et exintegro redderent.

Mortuo Episcopo Posnaniense Capitulum duos eligit. Quorum alter, vcz̄t Andreas de Bnin contra preces Regias confirmatur a Papa Eugenio.

S Tanislaus Czyolek Posnaniensis Episcopus, in octava sancti Martini Pontificis, ats decima octava mensis Novembris, procuratus sacro viatico, et cum bona devotione moritur, et in Ecclesia sua Posnaniensi sepelitur: annis decem in Pontificatu exactis. Praelati autem et Canonici Posnaniensis Ecclesiae, celebrato capitulo pro electione futuri Pontificis, pridie Epiphaniarum in diem Solis, sextam Ianuarii mensis cadente, duos in discordia eligunt. Quidā enim, et signāter Vischota de Gorka, Praepositus, Matthias Dria Decanus, et plures alii Nicolaum Lassoczki, Decanum Cracouiensem postulant, alii Andream Bninski eligunt. Decreto autem vtroq3, Eugenio quarto Papae praesentato, quamvis et Wladislaus rex et Praelati Baronesq3 sui, Nicolaū Lassoczki suis lr̄is rogassent praefici Ecclesiae Posnamen̄ in Epūm et Pastorem, Andreae Bninski electionem approbans, postulacōm Nicolai et preces Regias reiiciens, Ioanne Lutbkonis de Brzezye, Cānco Gnesn̄ et Cantore Lancicien̄, ac Ioanne Thwardowski Canonico Posnamen̄. causā electi solicitantibus, die lunae vigesima prima mensis Iulii apud Bononiā tunc agens, confirmat: Nicolao Lassoczki quod partes concilii Basilien̄ enixius promouisset, infensus. Fuit tandē ipse Andreas Bninski in Epūm Posnamen̄, per Vincentium Gnesnen̄ Archiepiscopum in ecclesia sanctae Mariae Magdalenae Calissien̄, in Dominica Quinquagesimae anni subsequentis, consecratus: Appellatione Nicolai Lassoczki ad concilium Basiliense, interposita: quam prosequi neglexit eo non stante.

Nunciis et literis Eugenii Papae et Patrum concilii Basiliensis acceptis, Legati Wratislauiā mittuntur a Polonis pro pace, inter se et Albertū Impatorez de Bohemiae Regno cōponenda.

I N die Conceptionis sanctae Mariae virginis habita est Conventio gn̄ralis

in oppido Piotrkow. Vbi Wladislao Rege ab omnibus Prælatis Principibus et Baronibus suis præsentibus, innouatum est illi Regnū: et Rex ipse omnibus indumentis Regalibus indutus, thronū ascendens, omnibus Prælatis Principibus et Baronibus suis approbantibus et laudantibus, potestatem regiminis plenam, destitutis Prouisoribus accepit, tanquam is, qui annos pubertatis excedens, annum erat quindecimum iam ingressus. Multa in eadem conuentione pro bono Reipub: decernuntur et statuuntur. Inter alia autem decernitur, vt discretio falsæ monetæ, à vera fiat, et Discretores in qualibet deputarentur Ciuitate, et vt falsa moneta reiecta vera vbiq; recipiatur. Hoc decretū quamuis Reip: vtilissimum in ipso ortu suo concidit, nec est nisi à Prælatis, Baronibus et nobilibus terrarum Cracouien, et Russiæ obseruatum. Prælati enim et Barones maioris Poloniæ, item Principes Masouiæ, licet etiā se huiusmodi Decretum, tunc, et postea in multis conuentioībus, multis promissis, obseruaturos firmassent: contrauenire tamen omnibus, non damnosū Reip: putarūt, Malueruntq; forensibus monetis quam propria vti. Item, quoniam superioribus diebus Wladislaus Rex, tam per Eugenii Papæ nuncios et literas, quam etiam cōcilii Basiliensis, solicitatus est de pace, inter ipsum et Albertum Romanorū et Hungariæ Regem reformanda: rogatusq; fuit, vt aut per se, aut per suos notabiles Nūcios, in Wratislauiensi Ciuitate velit conuenire, et Diætam pro pace tractāda tenere, Offerentes se illuc pacis Tractatores, Legatos suos missuros, super qua re deliberatione, tam per Prælatos et Barones Poloniæ, quam etiam per Barones Bohemiæ, qui eidē Pyotrcouien interfuerunt Conuentioni habita, postquam apparuit labare factum Bohemicum languido fundamento innixum, mitti de pace Oratores, etiam ipsis Bohemorum Primoribus, partis Casimiri placuit, et designantur Nuncii, ad huiusmoi Diætam ituri, videlicet Vincentius Archiepiscopus Gnesnensis, Ioannes de Czizow, Castellanus Cracouiensis, Ioannes de Thaczin Palatinus Crac. et Albertus de Male, Palatinus Lanciciensis, Sbigneum verò Episcopum Cracouien, licet designatus fuisset, valetudo retraxit, item de Baronibus Bohemiæ Hasch, Przibik, Bieniasz et alii, certaq; media pacis honesta, quæ offerre deberent, illis mandata sunt. Vana siquidem et blanda Bohemorum promissa, tam Rex quam Consiliarii Poloīæ, temerè se secutos cognouerant, deserendumq; bellum Bohemicum plurimos sumptus inutiliter consumens, quacunq; occasione honesta sumpta censebant:—

Anno Doñi 1439

Imperator Albertus et Legati Regis Poloniæ comitiis in aliud tempus, locumq; reiectis, infecta pace, Wratislauia redeunt. Comes Ciliæ Vlricus, Regnum Bohemiæ affectans ex Bohemia venit in Austriam:—

PRo die Epiphaniæ in Ciuitate Wratislauien. Diæta generali pro pace inter Albertum Romanorū et Wladislaum Regem, eiusq; germanum Ducē Casimirū, electum Bohemiæ Regem, reformanda instituta, Eugenius quartus Papa Ioannem Epum Seginensem, Concilium verò Basiliense Alphonsū Epūz Burgensem de Regno Hispaniæ ex Hebræo patre, conuerso tn̄, qui et ipse fuit Burgen

Episcopus, natum, virum prudentem, doctrina ac virtute præstantẽ et Nicolaũ, ami-
ci, in Theologia Magistrum, pro tractanda pace transmittunt. Albertus insuper Rex
cum pluribus Prælatis, Principibus et Baronibus tam Imperii quã Hungariæ, ad eam
personaliter, ex parte verò Regis Poloniæ et Casimiri, Gnesnensis Archiepiscopus
Vincentius, cum Baronibus designatis, aduenunt. Vbi primum ambæ partes in publi-
ca audiencia, coram Legatis Concilii et Papæ, iusticiam suam declarant, et multis ver-
bis demonstrant. Non enim defuerunt vtriq; parti plurima media, quibus se ꝓfitebatᷣ
iure, in adeptione Regni Bohemiæ, superiorem, illud tamen mediũ pro pace concludẽ-
da facilius. Nuncii Regis Poloniæ in publica adiecerunt audiencia, Nulla, inquiũt,
Casimiro electo Regi Bohemiæ, inest de habendo Regno Bohemiæ, auara ambicio, sed
compaßus calamitati illius, propter linguæ identitatem, illius acceptauit regimẽ, offert
tamen pro bono totius Christianitatis, de iure sibi quæsito cedere, dummodo etiã Albert9
Romanorũ et Hungariæ Rex, de iure sibi quæsito cedat, et illud resignet: vt Barones
et Nobiles Bohemiæ liberè quem velint, siue ex his duobus, siue ex quibuscũq; aliis Princi-
pibus, sibi eligant concorditer, et taliter electus pro Rege habeatur indubitato. Hæc o-
blatio non solum Bohemis vtriusq; partis, qui illuc in notabili numero confluxerant,
sed etiam omnibus forensibus, ad pacem et æquitatem conducere plurimum visa est.
Propter quod diebus quindecim multi hincinde interponebantur tractatus: Legatis
Papæ et concilii vtramq; partem ad pacem cohortantibus, Albertus Rex Vincentio
Archiepõ Gnesnensi ad se vocato, omnibus arbitris exclusis, quanta Wladislao Re-
gi Poloniæ et fratri suo Casimiro, afficiatur charitate, multis verbis declarat, Deinde
vt eius beneuolentia facilius cognosci poßit, cum eodem Archiepõ secretißimè conclu-
dit, maiorem natu filiam Wladislao Regi, minorem verò Casimiro despõsare, et sibi
dotis noĩe Regnum Bohemiæ resignare: idq; iuramento corporali, in manibus Archie-
piscopi firmat præstito, vult tamen vt hæc suo tempore, et bono ordine, bonaq; honesta-
te publicentur, et executioni mandentur, ne id per impreßionem egiße videatur. Ba-
rones Poloniæ, de hac conclusione secreta per Archiepũm Gnesnensem Vincentiũ, cer-
tiores facti, mollescunt, et tepidius negocia Regni Bohemiæ prosequuntur. Et quam-
uis iuxta certa capitula et conditiones, perpetua pax tunc concludi debuißet: quia
tamen Albertus Rex persuasus aliquorum Almanorum, qui Regni Poloniæ fortunis
inuidebant, consilio, subitò mutare et variare hmõdi conditiones et capitula nõnul-
la in totũ abrogare cæpit. Animi Baronũ Poloniæ propter huiusmodi varietatẽ adeò
irritati sunt, vt omnibus rebus infectis, ex Wratislauia, sine fine, et sine ordine disce-
derent. Quorum discesßum Albertus Rex moleste ferens, tentabat illos omnibus viis
reuocare à recesßu. Summè enim, vt Princeps catholicus, desiderabat firmare pacem,
nisi ingenia vafra Almanorum obstitißent. Nuncii tamen Regis Poloniæ, turpè pu-
tantes redire ad hospicia (iam enim equos conscenderant) disceßerunt. Legatorũ
tamen Papæ et concilii solicitati plus lachrymis quàm precibus, consentiunt descende-
re in Namislouiam, et pro pace aut trenga agere. Veniunt itaq; Legati Papæ et con-
cilii in Namislouiam. Albertus verò Rex suos consiliarios transmittit. Vbi opera
Legatorum dum pax perpetua firmari non poßet, trenga in aliquot annos confecta
est, ea conditione apposita, vt pro festo sancti Georgii anni eiusdem, Reges perso-
naliter in metis Hungariæ et Poloniæ Regnorum conueniant, aut Prælatos et Ba-
rones, de concludenda pace tractaturos transmittant. Albertus Rex ex gradu forte
Wratislauiæ prolapsus, primùm grauem ægritudinem, ad extremum claudicaturam
contrahens, per Morauiam in Austriam rediit. Comes Ciliæ Vlricus, qui Bohemiæ

præerat, de vendicando sibi Regno apud Barones agere cœpit, Quo Albertus Rex cognito, ipsum revocat, et curam Regni Vlrico Rezemberski et Menhardo committit.

Spithko de Melschtin, propter Bohemicam hæresim seditionemq; atq; vim faciens collecto exercitu interficitur.

W Ladislaus Rex Poloniæ, Conventione generali Piotrcoviensi expedita, versus partes maioris Poloniæ processit, Et pauco tempore in illis comoratus, ex Lancicia, versus terras Lublinen. et Chelmen. rediit, Vbi consumptis aliquot diebus, per Sandomiriam, Cracoviam advenit, Et totum tempus Quadragesimæ illic comoratus, secunda Dominica post festum Paschæ, conventione in nova Civitate tenuit: quam aliqui in dolo tenendam indixerant. Pluribus itaq; Baronibus de terris Crac. et maioris Poloniæ, ad illa venientibus, Spitek de Melstin, Zophiæ Reginæ promissionibus et persuasionibus, vt pleriq; astruebat, inescatus, collecto de familiaribus, amicis, et aliquibus forensibus, pretio conductis, equestri exercitu, de Cmethonibus vero omnium villarum suarum pedestri, curribus, more bellico ordinatis, ad huiusmodi conventionem processit. Et primum in villa sua, maiori Piaszek, a nova Civitate haud longe distante, se collocans, altera die mane, nullo suspicante, et pluribus in lecto adhuc quiescentibus, oppidum novæ Civitatis irrupit, et velut amens et exacerbatus, plus furori et indignationi, quam consilio amicorum, id sibi magnopere dissuadentium, tribuens, hospicium Wladislai Episcopi Wladislavien. et Nicolai Lasocki Decani Cracoviensis, qui pridie ad predictam conventionem venerat, ingressus, illud depredatus est, Deinde in Monasterium aliaq; loca procedens, in quibus Ioannem de Koniecspolie, Cancellarium, et Ioannem Glowacz de olesnicza Marsalcum Regni Poloniæ, quos hostes suos astruebat, suspicabatur fuisse, omnia eorum bona diripuit, Eo enim animo advenerat, vt præfatos Cancellarium et Marschalcum quos magis videbat obstare suis conatibus, occideret, Ipsi autem per eiusdem Spithkonis Consiliarios, certiores de suis machinationibus facti, in castrum se contulerant. Dum igitur spoliis et direptionibus, plura loca et hospicia vastasset, ex oppido cum suis in campum descendit, et circa locum patibuli castra sua posuit, Wladislaus autem Rex, de consilio Baronum suorum, repente contra illum, tantam pestem Reipub: extincturus, processit. Qui videns se certamen effugere non posse, statione prima, quasi loco iniquo derelicta, ad finem villæ Grothniki vbi fluvius Nida circumfluit, se recepit, eo proposito vt alveus Nidæ ab vna parte illum tutaretur, Castrisq; illic collocatis, primum ea curribus, deinde vallo et fossa communit. Rex autem maturandam sibi pugnam, antequam fossas in altum erigeret, putavit: propter quod omni celeritate illum aggreditur. Nec deerant pleriq; ex Baronibus, qui dum iam in conspectu erat Spithko, ne pugna cum eo iniretur, dissuadebant: astruendo magnam secuturam cladem, si inermes cum armatis pugnaverint. Hincza de Rogow genere Dzialoscha, et Dobeslaus de Szczekoczin genere odrowasz. Ducatum pediti præstando, castra Spithkonis dirumpunt: a quibus maior pars copiarum Spithkonis obtrita est. Et disruptis disiectisque curribus, eqtes

et pedites sui saeva crudelitate trucidantur. Ipse vero in multos impetum facit, sed per plures lanceas et sagittas balistarum transfossus, equo prolapsus, spiritum exhalat. Mandat illico Rex, ut peditum parcatur multitudini: coacti enim, rure relicto, arma susceperat, reservantur itaque multi vitae, quos vel gladius, vel fluvius Nida, in quo glomerati suffocabantur, non absumpsit. Deinde locato contra illum iudicio, querela de suis excessibus per Varsium de Ostrow, Castellanum Lublinen. proponitur. Trina vocatione, palpitans adhuc citatur. Deinde sententia Baronum, sed et sui soceri Dobrogostii de Samotuli, Castellani Posnanien. cuius filiam habebat in uxorem, velut hostis patriae, condemnatur. Funus illius triduo omnibus spoliatum tegmentis in eo loco quo occisus est, iacebat, donec mandato Regis consorti suae Beatrici, illud fletibus dari sibi deposcenti redditum est, quod in Parochiali ecclesia in Liasßek sepulchro condidit. Iussu insuper Regis altera die, castra quae erat in eius tenuta, Melsthin et Rabsthin circumvalantur, ne ea forenses et hostes Regni cum quibus conspirasse dicebatur, occuparent. Tandem Castrum Rabsthin Regi deditur. Castrum vero Melsthin Rex obsidione solutum, relictae suae restituit. Ita vir, clara familia ortus, sceleratae mentis suae poenas pendit feria quarta in die Sancti Floriani, cuius meritis et intercessione pestifera lues et civile bellum subito, unius hominis morte, suffocata sunt. Creditus est Spitko praefatus, non malevolentia aut pertinacia, sed cerebri debilitate facinus huiusmodi peregisse, et communionem utriusque speciei necessariam ad salutem credidisse. Pro quo a Sbigneo Episcopo Cracoviense graviter et paterne correptus dum nihilominus pertinaciter correctionem abnueret, Censuris ecclesiasticis illum percellere non distulit. Sed et communionem Regii consilii et Baronum, per processus publicos illi interdixit. Qua verecundia permotus, in choleram excandescens, et ultionem de praefato Episcopo, cum quo etiam privatas et diuturnas lites, pro nepte sua, Hedvigi Xyąßka, eiusdem Sbignei Episcopi nepoti, Sbigneo desponsata, et quae in altum invidentium suasionibus prodierant, scitus fuit contraxisse, sumere sperans, exercitualiter in praefatam Conventionem descenderat: ratus illic praefatum Episcopum reperturum. Verum quia ipse Episcopus, de suis conatibus iam avisatus, Cracoviae remanens, a conventione ipsa abstinebat, in suos fratres et amicos, saeviciam suam extendere satagens, vitam suam et suorum posuit in discrimine. De quo, non tam illi, quam quibusdam Baronibus, suis consiliis et promissionum fomentis, propositum suum et adiuvantibus et laudantibus, reor succensendum. Motus autem Rex Wladislaus Regia pietate, Praelatis et Baronibus regni id a sua maiestate expetentibus, et sententiam contra eundem Spitkonem latam, cassavit, infirmavit et extinxit, et tam filios suos quam omnes successores, ad singulos honorum nobilitatum, et dignitatum gradus, quacunque transgressione praefati Spithkonis non obstante, restituit, et culpam atque facinus suum, penitus aboleuit. Variae autem super ea occisione edebantur opiniones: quidam iure caesum dicebant, sentinamque quandam Regni succisam esse laetabantur: victuram plures fluctus, ni fuisset oppressa, quidam amentem exterat excusabant, dolendo quod ipsius amentia, non ad sui ipsius tantum, sed etiam ad multorum aliorum perniciem valuisset, agrestiumque mortem, qui imperio suo resistere non ausi, eum secuti fuerant, omnium quae acturus erat ignari, maxime miserabantur. A nonnullis, quod se in apertum discrimen et suos, nulla impellente necessitate, sua sponte proiecerit: nedum miseratione dignus habitus est, Sed insuper exprobrationibus onerabatur.

Ob certos motus, Abraham de Zbaschin anathemate feritur et a Posnanien. Epo

Oppidum Zbaschin obsidetur, ac quinq; Sacerdotes hæretici cremantur.

N On minores in maiori Polonia erant, sed penè iidem motus, Abraham de Sbaßin Iudex Posnaniensis, fauens Bohemicæ sectæ, plures sacerdotes, sectam huiusmodi practicantes, in Sbaschin tenebat, quorum doctrina pestifera plures mortales, et præsertim simplices et ignari, inficiebantur. Stanislaus autem Czyolek Episcopus Posnaniensis, in humanis agens, omni sua diligentia Pontificali ad eliminandam sectam h[uius]modi erat intentus. Propter quod, et ipsum Abraham et Præsbiteros, de hæresi suspectos, ad præsentiam sui euocabat. Præfatus autem Abraham, stipatus fratrū et amicorum multitudine, veniens, non solum præsbiteros citatos defendebat; sed etiam multis cōtumeliis et probris, tam ipsum Stanislaum Episcopum quam Prælatos et Canonicos suos Posnanienses, sibi pro defensione fidei constanter adherentes, notabat: nonnullis acrius in eum inuehentibus, mortem minitando. Propter quod ipse Stanislaus Episcopus, tam ipsum Abraham, quàm omnes Præsbiteros, hæresim Bohemicam dogmatisantes, Censuris Ecclesiasticis excommunicare non desiit, et locum oppidi Sbaschim, Ecclesiastico supposuit interdicto. Veritusq; sibi à prædicto Abraham et suis imminere periculum, ex Diocesi sua Posnamien[si] egreßus, Cracouiam se contulit, et illûc velut in loco sibi tuto, aliquanto tempore habitauit. Sed non deerat pietas Diuina, quæ Abraā Sbaski à via erronea, ignominiæ casu reuocaret. Dum enim idem Abrahā, satis notabiles gentes, cum Henrico Duce Glogomien[si] pugnaturus, collegißet, commißo prælio, quamuis eßet superior et numero et robore hostili exercitu, victus est, et in fuga, graui vulnere accepto, captus. Et licet à captiuitate solutus, creditus fuisset mores Deo odibiles, et fidei sanctæ contrarios, dimisiße, vtpotè, qui à propicio Deo correctus, non valuit tamen vindex Dei gladius, eius efficere correctionem, Sed in eadem, qua ante perstitit opinionum suarum pertinacia et tenore. In aliis quidem rebus, vir singularis ingenii erat, et in consulendo pro Rep: præter Coronationem Wladislai, quam visus est disuasiße, partes meliores sequebatur: vt dolerent omnes boni, ingenium tam industrium et callidum ad illa hæresis studia conuertiße. Andrea deinde Bninski in sedem Posnaniensem post mortē Stanislai Czyolek succedente, Abraham ipse solitam exercebat, aduersus Ecclesiasticas ordinationes, rebellionem. Propter quod, et ipse Andreas Episcopus, sæpè illum anathematis feriebat mucrone. Sed et fratres familiaresq; sui, publicis concertationibus cū illo dimicabant. Fuißetq; quodam tempore in Prætorio Ciuitatis Posnaniensis ab illis occisus, nisi à cæteris Nobilibus, illic præsentibus, enixius fuißet defensatus.

Amplius autem Andreas Bninski, Episcopus Posnaniensis, gliscentem et orientem extincturus hæresim, noningentorum hominum habens equitatum, oppidum Sbaschin obsidione vallat, nec prius soluit obsidionem, donec quinq; hæretici Sacerdotes, sibi præsentati sunt per Ciues: quos Posnaniam adductos, instaurato iudicio cremauit. Ab eoq; tempore sacerdotes cæteri, pauore correpti, clandestinè in Bohemiam diffugiunt. Et ipse Abraham Sbaski pauco tempore superuiuens, rebus est humanis absumptus. Post cuius mortem, omnis labes hæretica, in regione et Diœcesi Posnamien[si], penitus est eliminata et purgata.

Duplex incendium Crac[ouia] pertulit.

V Rbs Cracouiensis, eo anno duplex incendium pertulit. Vnum feria quarta

Quatuor temporum Pentecostes, quo tres plateæ, Sutorum videlicet Sancti Stephani et Iudeorum, aliud vigesima tercia Iulii, quo platea sancti Nicolai, et suburbana eius conflagrarunt.

Diæta pro personali conuentione Alberti Imperatoris et Wladislai Regis Poloniæ indicitur.

Facta est in festo Pentecostes anno eodem Conuentio, pro concludenda pace inter Albertum Romanorum et Hungariæ Regem, et Wladislaum Regem Poloniæ. Ad quam, dum Reges venire personaliter non poßent, Prælati et Barones vtriusq; Regni conueniunt, nomine Regni Poloniæ, Sbigneus Cracoviensis, Wladislaus Wladislauiensis, Episcopi, Nicolaus Decanus Cracouiensis, Ioannes de Thaczin Palatinus Cracouiensis, Ioannes de Koniecz polye Regni Poloniæ Cancellarius, ex parte vero Regni Hungariæ, Simon Episcopus Vesprimiensis, Dionisyus Agriensis Episcopus, Casper Slik Cancellarius, Ioannes de Peren et alii. Nomine autem Eugenii quarti Papæ, acceßerat illuc Ioannes, Tarentinus Archiepiscopus, expost in Cardinalem promotus: volens inter vtrosq; mediare. Dum autem partes ambæ in Lubomlya oppido conueniβent, et multis diebus de pace tractatum eßet, dum sine præntia Regum, certa et commoda pax concludi non poßet, treuga ampliori firmata, dies natiuitatis sanctæ Mariæ virginis, pro conuentione personali Regum designat et conclusus est, ita vt Rex Poloniæ in oppidum suum Byecz, Rex verò Hungariæ in oppidum suum Bardeiow, descenderent, expost in aliquo loco intermedio conuenturi.

Cometes mortem Imperatori portendens.

Apparuit autem tunc stella Cometes inter occidentem et meridiem, caudam et facem ad meridiem dirigens, et durauit circa vnum mensem: mutatione Regnorum, Romani vz. Hungarici et Bohemici, mortem verò propinquam Alberti Romanorū et Hungariæ regis suo exortu portendens.

+

Concilium Basiliense Eugeniū IIII. Pontificia sede mouet. Ex Græcis Ecclesiæ vnitis, Cardinales Bessarion Nicenus, et Isidorus Ruthenus creant.

Sub idem tempus Eugenius Papa quartus, plurimum cum concilio Basilien. de præeminentia dissidebant, Nec deerant vtriq; fortißime rationes, ingeniorum altitudine in suam opinionem attractæ, Tractabat Eugenius in Ciuitate Florentina Orientalis Ecclesiæ cum occidentali vnionem. Nam et Imperator, et Patriarcha constantinopolitanus, et omnes Græcæ obedientiæ, Prælati maiores, personaliter Florentiam in prædicti Eugenii galeis, expensisq; et impensis venerant, qui per suos oratores notabiles venire in concilium Basiliense, per Bullas aureas etiā

iuramento firmatas, repromiserant. Dum igitur huiusmodi tractaretur vnio, conciliu͂
Basiliense ad depositionem suam procedere, et eum per publicas citationes vocare cepit,
Quibus ipse irritatus, concilium dissoluit, et primu͂ in Ferraria͂, vbi tu͂c habebat curia͂,
et vbi Græci primu͂ descenderant ex Venetiis, deinde in Florentiam transtulit. In
concilio verò Basiliensi, dissidium horrendu͂ prouenerat. Nam hi qui fauebat Euge-
nio, et nationi Italicæ, pro futuro concilio, pro vnione Græcoru͂ eligebant Florentia͂
vel Vrbinu͂. alii vero, qui erant sibi infesti et nationi fauebant Gallicanæ eligu͂t Auini-
onem: Et in vna sessione, quælibet pars suum pronunciat et publicat decretu͂, non sine
magno scandalo et discordia: quasi putares vnam alteri vim inferre debere. Quæ absq;
dubio illata fuisset, nisi ciuitas Basilien armata venisset in ecclam, et pace ꝑsuasis-
set. Ita Latini dum Græcos vnire cupiunt, ipsi pestifero scismate scindu͂tur. Ab eo em̄
tp̄e, durior differentia et quasi quædam hostilitas, inter conciliu͂ et Papa͂, co͂surrexit,
Propter quod Iulianus scti Angeli cardinalis, et in eode͂ concilio præsidens et Legatꝰ
pluresq; alii cardinales, concilio deserto in Florentia͂ se conferunt. Hi vero q in conci-
lio remanent, per publicu͂ decretu͂ Eugeniu͂ Papam primu͂ ab administracoe͂ suspen-
dunt, dein simili decreto, à Papatu deponunt, et Amadeu͂ Duce͂ Subaudiæ in Papa͂
eligunt, quem Fœlice͂ quintu͂ vocant. Cum au͂t tam Eugenius q; Fœlix, pro corroboran
statu suo, multos creassent ex plurimis viris præstantibus, lectos cardinales, Sbi-
gneus Epu͂s Cracovien per vtru͂q; in cardinale͂ fuit creatus et ꝓmotus, et vterq;
illum ad se suamq; partem rapere festinabat. Post multas au͂t dispu͂tacoe͂s cu͂ Græ-
cis super processione Spu͂s sancti à filio, de purgatorio, aliisq; articulis, in quibus
occidentalis Eccta cum Orientali discordabat, habitas, tandem vnio plena secuta
et firmata est, et oe͂s difficultates et differentiæ concordatæ. Patriarcha Co͂sta͂tinopo-
litanus Iozeph, altera die post facta͂ vnione͂ moritur, et in eccta frum Prædicatoru͂
Florentiæ sepelitur. Imꝑator cum aliis Prælatis Græciæ, Russiæ etc, domu͂ reuersus,
vnione͂ publicat et insinuat: qua͂ pauci Græcoru͂ co͂mendabant, multi irrideba͂t, et sug-
gillabant. Vt au͂t firmior esset hmoi vnio, Eugenius duos ex Prælatis Græciæ Docto-
res et prudentiores, creat Cardinales, vczt Visarium Epu͂m Nicenu͂, et Isidorum
Archiepu͂m Kiiouiensem. Visarion Romæ remansit. Isidorus Constantinopolim defe-
rendo Cardinalatus insignia, rediit. Vigebant tunc inter Eugeniu͂ et Conciliu͂ Basi-
liensæ multæ differentiæ, et vnus alterum pluribus confundebat eptis. Multi reges
et Principes catholici, vsq; ad obitum Eugenii subtrahebant vtriq; obedientia͂ et neu-
tralitatem annis aliquot obseruabant: quæ à nonnullis animorum appellabatur sus-
pensio.

Turcæ Smiderouiam capiunt. Albertus Imperator Dysteria moritur.

F Esto Natiuitatis sanctæ Mariæ virginis aduemente, quamuis Wladislaus
Poloniæ Rex, iuxta conuenta venisset personaliter in Byecz, ad tenendam
Conuentionem personale͂, cum Alberto Romanorum Hungariæ et Bohemiæ
Rege, pro pace concludenda, ipse tamen Albertus nullatenus venire potuit. Tur-
corum enim cæsar, cum magno et forti exercitu veniens, occupata et in ditione͂ suam

redacta tota Rascia, castrum Smiderow, quod Despotus noviter supra Danubium, magnis sumptibus ædificauerat, obsedit. Ad repellendum itaq3 illum ab obsidione Albertus Rex precibus Despothi Rasciæ Stephani solicitatus, et victus lachrymis, collecto ex Hungaris et suis Australibus exercitu, contra Turcos, non expectatis auxiliis processit, ad repellendum illos à præfati castri obsidione. Multis itaq3 diebus in campo commoratus, videns animos Hungarorum timidos et pusillanimes ad congrediendum, vidés etiam exercitum suum barbarico inferiorem, confligere distulit. Turcus verò interim facta pactione cum castri Smiderow Rectoribus, multis largitionibus illos corrumpens, castro prædicto situ et munitione fortissimo, potitus est. Excæcatoq3 Despoti filio, cuius sororem in matrimonio habuerat, domum abiit. Tot malis et acerbitatibus animus Alberti Regis, tanquã pii et catholici Regis afflictus, dum peponibus nimiũ oblectatur, ægritudinẽ acutam et dysenteriam contraxit. Et dum solito assiduo languore vexaretur, in reditu suo de hmoi expeditione, in villa Archiepi Strigonien Langdorff, supra Danubiũ sita, in vigilia sanctorũ Simonis et Iudæ Apostolorum, condito Testamento decessit, et in alba Regali sepultus est. Princeps mitis, modestus, et religiõis Chrianæ amator ferventissimus, niger capilo, corpore vegeto et robusto, oculis grandibus, tibiis tenuibus: excrescentiam et disproportionem in dentibus hñs, quæ illi dum videbat vel loquebatur, aliqualem deformitatẽ ingerebat. Capite rotundo et decenti, vultu hilari et rubeo, labiis tumentibus.

Turcarum Cæsar Wladislai regis amicitiam per Nuncium expetit.

Turcorum Cæsar Amurath bek, ad Wladislaum Poloniæ Regem, notabilem Nuncium cum amplissimis donis transmittit. Primumq3 suam amicitiã expetit, et ligam et fœdus, deinde sua omnia ad beneplacitum suum offert. Postremo, quia audierat illum cum Alberto Romanorum et Hungariæ Rege bellũ gerere, subuenire illi et pecuniis et centum millibus hominum exhibet et promittit. Wladislaus aũt Rex, nuncio benignè appellato, illum retinere apud se constituit donec videret, quem finem essent negocia Regni Hungariæ, morte Alberti secuta, habitura.

Alberto mortuo, de Wladislao Poloniæ Rege, in Regem Hũgariæ assumendo consultatur.

Prelati et Barones Regni Hungariæ, videntes Regnum suum per Turcorum potenciam, nullis unquã transactis temporibus, plus depressum, timentes, post castri Smiderow amissionem, ne Turci Regnum Hungariæ totaliter occupare contendant, Alberti Regis corpore, Ecclesiasticæ, cũ debito honore, tradito sepulturæ, Budã universi conueniunt. Et pñte Elisabeth Regina, Alberti relicta, quamuis tunc utero grauida, multis diebus, multas concipiunt et ptractant vias, quem debeant Principẽ, in tot Regni sui calamitatibus, in Regem et Dnum assumere, cum Albertus solum duas filias reliquerit, et incertum erat, an Elisabeth esset

prolem virilem paritura. In quo etiam casu, antequam puer euaderet in virum, vere- bantur Regnum eorum per Barones occupari. Facta igitur de multis Catholicis Prin- cipibus diligenti inquisitione, quamuis se multi deliberationi obtulissent: digestis tamen singulis, et comparatione singulorum adinuicem facta, Wladislaus Poloniæ Rex me- lior et salubrior, cunctis laudantibus et approbantibus, visus est, nec reperiebatur a- lius, qui Regnum Hungariæ, à superba Turcorum inuasione, posset æque vindicare. Consentit itaque Elizabeth Regina, consentiunt omnes, et Wladislaum Poloniæ Regem in Hungariæ Regem concorditer eligunt: ea conditione apposita, vt Elizabeth ducat in vxorem, non obstante etiam, si filius ex ea nasceretur. De quo ordinatur, vt primomio suo, Ducatu videlicet Austriæ et Regno Bohemiæ, si annos adolescentiæ transcenderet, sit contentus. Qua conclusione habita, Nuncii ad Wladislaum Poloniæ Regem ituri, tunc et designantur, et designati mittuntur.

Stanislaus Pawlowski Episcopus Plocensis moritur, cui Paulus de Gizicze concordi electione succedit.

STanislaus Pawlowski Episcopus Plocensis, dum grauatus esset infirmitate, quæ vocatur Squinantia, in Thorun ad medicum descendit. Sed paucis die- bus absumptis, dum nulla prodesse posset medicina, morte ipse vigesima nona die mensis Aprilis, postquam annos quatuordecim in Pontificatu exegisset, absum- ptus est, et apud fratres Prædicatores in Thorun ante sacrarium sepultus est. Post cuius mortem Prælati et Canonici ecclesiæ Plocensis celebrato Capitulo pro electio- ne futuri Pontificis, Paulum de Gizicze, Scholasticum Cracouien. et Canonicum Plo- censem, genere nobilem de Domo Gosdawa, concorditer eligunt, per viam compro- missi, in Episcopum. Cuius electio fuit per Eugenium Papam quartum, et Metropoli- tanum suum Vincentium Gnesnensem Archiepiscopum confirmata, et ipse Paulus in Ec- clesia Cracouiensi fuit in Episcopum consecratus, per præfatum Archiepiscopum Gnesnensem. Dubitabatur enim, an Eugenii quarti, iam tunc per generale concilium Basiliense depositi, rata ne validaque foret confirmatio. Consecratus autem est in festo be- ati Ioannis Euangelistæ in diem Solis vigesimam septimam mensis Decembris caden- te, sub præsentia Wladislai Regis Poloniæ et Consiliariorum Regni Ecclesiasticorum et Secularium, numero frequenti congregatorum.

Anno Domini 1440.

Wladislaus secundus, Rex Poloniæ, Regnum Hungariæ vltro oblatum, præsente Turcarum Nuncio qui fœderis causa aduenerat, ægrè persuasus suscipit.

NAtalis Domini eiusdem anni dies, Wladislaus Poloniæ Rex, vna cum germa- no suo Casimiro, et genitrice sua Zophia Regina, apud CRacouiam exe- git, et omnes dies sequentes illic continuando deduxit. In diebus autem

Septuagesimæ. venerunt ad suam serenitatem, Cracouiam solennes Regni Hungariæ
et Elisabeth Reginæ Nuncii videlicet Ioannes Segniensis Episcopus. Mathko de Ta-
loncz. Slauoniæ et Dalmatiæ Banus. Emericus de Marcellis, Magister curiæ, Ioānes
maior de Peren, et Ladislaus de Paloncz: quibus Wladislaus Rex germanum suum
Casimirum, cum pluribus Prælatis et Baronibus suis, in obuium, extra Ciuitatem trās-
mittit, et illos in hospitiis honestissimis collocari, et omnibus necessariis splendidè et
copiosè procurari disponit. Venerunt etiam cum Nunciis prædictis Michaël Orsak,
Reÿnoldus et alii plures milites et adolescentes Hungari. Item Nuncius Vlrici Co-
mitis Ciliæ. Item Ciuitatum Cassouiæ, Barthffe, Lubocza, et aliarum Consules et
Seniores: quos similiter Wladislaus Rex benignè excipit et honorat. Nuncii itaqȝ
Reginæ et Regni Hungariæ prædicti, pluribus diebus cum Wladislao Rege, Præ-
latisqȝ et Baronibus Poloniæ, qui tunc in magna multitudine Cracouiam conuene-
rant, priuatos ingrediuntur tractatus, dariqȝ sibi Wladislaum Regem postulant,
conditiones plures adiiciunt. Res ipsa magna deliberatione per Prælatos et Baro-
nes Poloniæ calculatur. Quamuis enim prima facie Wladislao Poloniæ Regi moles-
tum videretur, patrio Regno deserto, Pannonicum suscipere, parumqȝ gratum matri-
monium, propter Regnum subire; detulit tamen rem in consilium, Staturus eo, quod
plures censuerint. In consiliariis quoqȝ monstrosa consurgebat varietas. Quibusdam
enim inutilè visum est, et Reip: Regni Poloniæ plurimum damnosum, propriū Regem
et hæredem, alteri dare Regno, et duo Regna difficile et malè per vnum Regem admi-
nistrari. Horum votum et rationes, fortiter persuadentes, sequebatur Wladislaus
Rex, et molestè ferebat natiuo Regno relicto, alterius gubernationem assumere,
præsertim cum intelligeret Elisabeth Reginam fœminam iam pronectam sibi adolescē-
ti, pro consorte ducendam esse. Aliis vero parti videlicet maiori et saniori visum est
quibuscunqȝ causis non attentis, Regnum Hungariæ oblatum suscipere. Ex eo solo respe-
ctu, vt fides Catholica et Regnum Hungariæ ab inuasione Turcorum posset defendi,
satiusqȝ concludebant, pro defensione Regni Hungariæ, quam eo per Turcos occupato
pro Regno Poloniæ cum Turcis dimicare. Vicit itaqȝ publica vtilitas priuatam, et
maioris partis (vt solet) sententia valuit. Ad explorandas insuper voluntates popu-
lares, Paulus Woÿniczki de Syenno, ad Hungariam missus. At ille conuenientia po-
puli studia Legatorum precibus annuncians, fidem legatioī et dando consensui ac-
cumulauerat. Dum igitur conditiones multæ, et ferè omnes, vtrimqȝ concordatæ essent
Nuncius celer ex Hungaria cum literis ad Legatos Hungariæ venit, significantibus
Elisabeth Reginam Hungariæ, in die sancti Petri ad vincula, in castro Comarno filiū
peperisse, et Ladislaum vocasse. Quæ nouitas Wladislai Regis et Consiliariorum Po-
loniæ animos, ne Regnum Hungariæ susciperet, penitus auertit, tantaqȝ cōmutatio ex
ea nouitate, in animis, Regis et Consiliariorum incessit, vt omnes rem simpliciter deserē-
dam, decernerent. Vnde et Legatis Hungariæ nudè aperteqȝ responsum est, Non posse
amplius in aliquam conclusionem cum illis, extante hærede, conuenire. Oratores verò
Regni Hungariæ, fortius vrgebant, rem consumationi mandare, obtinueruntqȝ plenū
et singulare mandatum Reginæ et Regni, in casu nati filii, posse singula concludere
Agitantur itaquè noui tractatus: et diuisis Regni Poloniæ Consiliariis, maior pars ob-
tinet, vt natiuitate filii et hæredis non obstante. Wladislaus Rex electioī de se, ad
Regnum Hungariæ factæ, consentiat. Vincitur itaqȝ Wladislaus Rex tam suorū
Consiliariorum suasu, quàm Oratorum Hungariæ precibus, et domitis affectibus, ra-
dicitusquè conuulsis, supplicationi vtrorumqȝ et consilio, licet opinioni suæ atqȝ sensibus

aduerso, fidei et religionis orthodoxæ charitate, animiq; pietate impulsus, Regnum Hungariæ accipere consensit: his conditionibus interiectis. Prima, vt illud ab inuasione Turcorum, tueatur et defendat. SEcunda. vt Elizabeth accipiat in vxorem, et filias eius duas desponset dignis viris: dote conuenienti aßignata, Filium verò eius posthumum Ladislaum, pro adeptione Regni duntaxat Bohemiæ, dum adoleuerit, omnibus modis adiuuet. Tercia, vt filii Wladislai Regis, quos ex Elisabeth susceperit Regni Hungariæ sint hæredes: quibus non extantibus. Wladislao mortuo, filius Alberti posthumus Ladislaus, in Regnum Hungariæ succedat. His conditionibus concordatis et firmatis, in die Dominico Reminiscere in Ecclesia Cathedrali Cracouiensi, mißa solenniter celebrata, omnes Oratores Hungariæ veniunt, et facta oratione in latino, per organum Ioannis Episcopi Seginensis, graui et diserta. Wladislao Regi electionem vniformem Reginæ, Prælatorum. Baronum, totiusq; communitatis Regni Hungariæ, de eo factam, insinuant, publicantq;. Et flexis cum magna lachrymarum effusione genibus, nuncio Imperatoris Turcorum præsente, orant et supplicant quatenus electioni de se factæ, consensum det et Regnum Hungariæ acceptet. Wladislaus autem Rex, breui oratione ad illos facta, in qua contentum se Regno Poloniæ natiuo, et nunquã extera Regna ambiuiße, publico sermone deduxit. Sed ne videretur diuinæ resistere ordinationi. Regnum Hungariæ ad honorem omnipotentis Dei, et eius genitricis virginis Mariæ, totiusq; cælestis Hierarchiæ, pacem et defensam fidelium, barbarorum exterminium, non sine lachrymarum imbre acceptat. Fit de huiusmodi acceptatione lætitia. Te Deum laudamus per vniuersas ecclas canitur, et nocte sequenti. campanis vbiq; resonantibus, ignes validi per vniuersam vrbem accenduntur. Addens Wladislaus Poloniæ Rex præfatus, non se de propriis virtutibus aut viribus. Sed diuino tantũmodo suffragio. confisum, nec vlla cupiditate dominãdi, sed Christianæ Reipub: duntaxat compaßione. Diadema Regni Pannonici acceptaße.

Elizabeth Hungariæ Regina, Nuncios suos ad Wladislaum Regem Poloniæ missos, quod eam legationis pœniteret, reuersos. in carcerem coniicit.

ORatores Regni Hungariæ, acceptis à Wladislao Poloniæ Rege, Regalibus et amplißimis muneribus, licentia etiam ab ipso petita et obtenta, læti ad Hungariam tres reuertuntur, videlicet Mathko Banus. Emericus de Marcellis, et Ioannes de Peren, duobus videlicet Ioanne Episcopo Seginense, et Ladislao de Palonc3, circa Wladislaum Regem Cracouiæ remanentibus, vt Wladislaum Regem tanto celerius Budam conducerent. Quanto igitur celeriori greßu poßunt Mathko Banus et Emericus de Marcellis (Ioannes enim de Peren, in castris suis Zarzisch et Fisura remanserant) ad Elizabeth Reginam, in Comarno agentem, pperãt, et in conductu Paschæ in Comarno venientes, ei õia per eos gesta, exponũt et declarãt, credentes se magnã, apud illam, gratiam meruiße. Verum ipsa, vt iam erat, Almanorũ et designanter Australium, et comitis Ciliæ Vlrici, seducta consiliis, ita etiã mentem suam mutauerat, sed mutaciõ suam tectam tenebat, exauditis pfatis suis Legatis, eos

statim cum omnibus rebus et familia captiuat. Personæ eorum alligantur vinculis, et res distrahuntur. Declarat se ipsa Elisabeth Regina, per illam captiuationem et per literas suas, nobilibus et Ciuitatibus Hungariæ missas, conclusiones Legatorum Regni et suorum acceptare nolle, quinimò velle ipsis toto nisu resistere. Fit in Regno Hũgariæ magnum scisma, quibusdam Wladislao Regi Poloniæ, eorum Regi electo, quibusdam Elisabeth Reginæ et consilio suo adhærentibus. Regnoq; Hungariæ perniciosa scißione diuiso, variæ erant nobilium et popularium voluntates. Resq; in tam monstrosum prolapsa fuit dißidium, vt cognatis fratribus et amicis dißidentibus, in seditionem et bellum Ciuile spectare ab vniuersis Pannonia sciebatur.

Legati Regis Wladislai cum muneribus ad Elisabeth Reginam Hungariæ missi, deterriti incarceratione Legatorũ Hungariæ, reuertuntur.

PRæmiserat autem Wladislaus Poloniæ Rex duos nuncios, Sandiuogium de Ostrorog Palatinum Posnaniensem, et Ioannem de Koniecspolye Regni Poloniæ Cancellarium, ad præfatam Elisabeth Reginam, cum Regalibus muneribus, et certis intimationibus ac mandatis. Qui dum iam non longè à Comarno agerent, audientes Matkonem et Emericum captos, preßerunt gradum, nec transire in legatione eis cõmißa, etiam sub saluo conducto, quem eis præfata Elisabeth Regina offerebat ausi sunt, et re magis infecta retrocedunt: Simone Episcopo Agriense progressum vlteriorem dißuadente: Creditum est à pluribus, quod si præfati, Sandiuogius Palatinus et Ioannes Cancellarius, ad præfatam Elisabeth Reginam venißent, et ei mandata Wladislai Regis exposuißent, eam à prauo reuocaßent consilio, et ad tenendum conclusiones suorum Legatorum induxißent: nec fuisset futuris malis, quæ secuta sunt, aperta via.

Sigismundus Lithuaniæ Dux à suis, eo quod in eos crudelissimè sæuiret, occiditur, et Lithuaniæ Proceres in diuersa studia scinduntur.

WLadislaus Poloniæ Rex, nihil hac nouitate motus, expeditionem suam et trãsitum in Regnum Hungariæ, instigantibus Ioanne Seginense Episcopo, et Ladislao de Paloncz, maturat, licet multis Prælatis et Baronibus Poloniæ dißuadentibus. Interim aũt aliud nouum, iter Wladislai Regis in Regnum Hũgariæ retardans, et quasi perimens, exortum est. Nam Dux Iwan Czartoriyski, ritus et generis Ruthenici, cum nonnullis Lithuanis et Ruthenis, conspirationem contra Sigismundum magnum Ducem Lituaniæ facit. Magnam enim et crudelẽ in subditos stragem ædens, metu et acerbitate pœnarũ, cæteros in fide continebat. Eoq; anno insigniores Barones cædi destinauerat: festo Paschæ transacto, suam in illis executurus tyrannidẽ. Coniurationem autem maximè occulendã ducebãt, ne secreto pdito ante, q;

res consequeretur effectum, insidiis detectis (quod prope diem et horam, si cunctato-
res forent, accidere verebantur) coniurati ducerentur ad pœnā. Vnde oēm dilati-
onem, veluti sibi periculosam et fatalem, perosi, ad perficiendū tyrannicidiū, oī studio
et conatu armati, accensi conueniunt. Die itaqꝫ Dnīco Ramispalmarū, dum præfatus
Sigismundus in castro Troki audiret Diuina, et Curiales sui essent offōrum Diui-
norum, in Ecclā Parochiali, audientia occupati, in cubiculū suum occultatis sub ve-
ste mucronibus, ingressus, in Præfatū Ducem Sigismundum, cum suis complicibus
irruit, et multis affectum vulneribus, interficit: crudelissimè in eum ac plus quā
Barbarorum ritu degrassatus, Corpus suum extra Castrum in vehiculo, sine ducto-
re emittit. Castrū et thesauros occupat. Barones Lituaniæ corpus in ecclā Vilnen̄ cum
honore debito sepeliunt, et in vno sepulchro cum Duce magno Vitholdo recondunt.
Fertur Dux ipse Sigismundus sortilegiis et Phitonissis fuisse deditus: iuxta qrum pro-
gnosticatiōn, multos occidebat insontes. Propter quod creditur morte illam pmittēte
iusto Deo, incidisse. Fecitqꝫ suo miserando occasu intelligi, quantū sibi adiumēti Phy-
tonisæ præstiterint, qtn̄s suo exemplo cæteri deterriti, fide potius quàm fallacibus
Dæmoniorum auspiciis, suas actiones disponant. Nec solus Dux Czartoryski, de-
stinatā animo, ac etiam opere patratam, in Ducem Sigismundū cædem gessit. Cre-
ditum enim est, et fama prodente vulgatum, Barones Lituaniæ ferè singulos, et quod
detestabilius est, etiam maximis honoratos officiis, suoqꝫ beneficio pmotos, coniura-
tionis hmōdi extitisse participes atqꝫ conscios, et necem Sigismundi Ducis sui,
eo, quo accidit ordine, meditatos. Profundæ siquidem fuerat vir cum sæuiciȩ tū aua-
ritiæ, pronus ad cuiuscunqꝫ, et quacunqꝫ de causa, suppliciū, spoliū atqꝫ necē. Sta-
tura mediocris, sermone rarus, sectator luxuriæ, ira præceps et turbidus, habendi
cupidus. Fœlicior aliquanto visus mihi si cecidisset in acie, vt potius hostilis præda
qꝫ subditorū victima fieret. Non magnæ solum sed etiam callidæ inopinatæqꝫ sæui-
ciæ. Qui, quoslibet accusatos, velut nouarū rerū molitores, et in caput suum extrema
molientes, spoliis et rerum omnium expilatione, deinde captiuitate, ad extremū nōnū-
quam morte et cruciatibus, in quæstionibus prius habitos, et in se, pœnarum acerbita-
te, mentitos, afficiebat. Nihilo tamen ei hæc sæuicia tutior fuit, quin à propriis in-
teriret. Et nisi maturè interiisset, de multorum Lituaniæ Boiarorum capite in necē
ab eo, festo Paschatis consumato, destinatorum, actum foret. Post dies em̄ octo, festū
Paschæ secuturos, plures ex maioribus Lituanorū, ad supplicia et ad mortē rapi, bo-
naqꝫ eorum expilari, disponebat, sanguinem humanū, ferarum syluestrium cruori,
suadentibus Phytonissis, quarum regebatur et dirigebatur consiliis, permixtum,
litare ferebatur Dæmoniis, ad cognoscendos futurorū euentus, et eos, qui vitæ suæ
molirentur insidias, arte et denunciatione Dæmonū, dignoscendos. Rapiebantur
autem, sub tempore Principatus sui, Proceres et Boiari Lituaniæ, quos aliqua vel
malignorū vel adulatorum, vel rodere aliquid ambientiū, incesserat delatio.
Ingeminabantur calumniæ, accusationibus, omnia referta, feruebant.

Boleslaus Switrigal audita morte
Sigismundi Ducis Lithuaniæ, Castrū
Luczko occupat.

O Ccisione Sigismundi magni Ducis Lithuaniæ secuta, Prælati, Pricipes

et Barones Lituaniæ diuiduntur. Nam Matthias Vilnensis Episcopus, Hostik Ga-
stoldus, Momiwid, Petrus Montigerdowics, cum aliis principalioribus, Wladislaū
Regem Poloniæ, iuxta inscriptiones et iuramenta constituunt in Dnūm aßumere,
et pro eo notabiliora castra occupant. Alii vero inferiores, quos Dux magnus Sigis-
mundus exaltauerat, filium suum Michaelem, quem vnicum reliq̄rat, conantur in
Ducē magnū Lituaniæ sublimare. Eorū quoq3 partes, terra Samogitiæ sequebatur
Dux interea Boleslaus Switrigal, patruus germanus Wladislai Poloniæ Regis, Ca-
strum Luczko quod vno ante anno, Wladislaus Rex Poloniæ, Duci magno Lituāiæ
resignauerat, et quod, Duce magno Sigismundo mortuo, cedere viceuersa in poßes-
sionem, sortem et proprietatē Regni Poloniæ debuerat, de quo erant ipsius magni
Ducis Sigismundi publicæ inscriptiones, occupat: Ruthenis qui in eo erant, et sibi
mirabiliter afficiebantur, eius poßiōm sibi tradentibus. Vbi plausus tam Ducis
Boleslai Switrigal, quam omnium suorum Lithuanorū et Rutenorū, necē Sigis-
mundi Ducis, immodico celebrantium gaudio, pluribus diebus agitabantur: exul-
tantibus singulis, beluam immanem e qua superstite, singuli tam vitæ q3 fortunis
suis, extremo pauore, quasi prope horam mortis, p̄iculum metuebant perculsi, iu-
sto Dei iudicio interiiße.~

Boleslaus Masouiæ Dux terræ Drohi-cienſis, et castrorū Myelnik Bielsko et Drohiczin possessionē apprehendit.~

S Vb eodem quoq3 tempore, Boleslaus Masouiæ Dux, terræ Drohiciensis et
Castrorum Mielnik, Bielsko, Drohiczin, poßeßionem apprehendit, et illā
annis aliquot continuauit. Terra enim prædicta Drohiciensis cum castris
præfatis, donata erat auo suo Duci Ianußio, donatione perpetua per Poloniæ Re-
gem Wladislaum Lithuanum, de cuius poßeßione illum Dux magnus Lithuaniæ
Alexander Vithawdus, propter quoddam odiū, quod habuit contra eum præter
iusticiam et æquitatem Wladislao Rege dißimulante, spoliauerat. Post mortē
autem Ducis magni Vithawdi, Dux magnus Sigismundus, p̄dicto Boleslao Duci
Masoniæ, cuius germanam sororem, virginem Offkam, filio suo Duci Michaeli acci-
perat in vxorē, dictam terram Drohiciensem, non simpliciter quidem, sed sub condi-
tione restituit, ita vc3t, vt post mortem Ducis magni Sigismundi, eius poßeßio in
præfatum Ducem Boleslaum, deuolueretur. De quo sibi dedit patentes lr̄as, suo ac
Prælatorum, Principum et Baronum suorum sigillis roboratas. Iure itaq3 duplici,
et tam claro præfatus Dux Boleslaus Masouiæ innixus, prædictæ terræ Drohicien
et castrorum prædictorum, poßeßionem apprehendit.~

Dubitans Wladislaus Rex quid agat eo declinat animū, vt Casimiro fratre in Lithuaniam pro Gubernatore misso, ipse cœptum iter in Hungariam p̄ficiat.~

M Orte itaq3 præfati magni Ducis Lithuaniæ Sigismūdi, vacatio Ducat9

magni Lithuaniæ, et diuisio inter Lituanos exorta, Wladislaum Poloniæ Regem distrahebant, quid agat, ad quod se conuertat, plurimū animo æstuat. Et licet tam affectio patriæ, quā multorum persuasio, illū alliciant, vt Regno Hungariæ neglecto, rebus Dominorum suorū potius prouideret, de paceq; Lithuaniæ ac de thesauris multis, per Ducē magnū Sigismundum derelictis disponeret: prout erat per notabiles nūcios, et lrās Prælatorum, Principum, et Baronū Lithuaniæ multipliciter rogatus, Perplexitas itaq; illum, et omnes suos Consiliarios, magna detinebat. Acerbū quidem erat, non prouidere paci et statui Lithuaniæ, acerbius non seruare fidē Hūgaris promissam, qui et per lrās et per nuncios vrgebant, vt Wladislaus Rex celerius Hungariam intraret, ne aliqua pusillanimitate, et Reginæ Elisabeth metu, regnū Hūgariæ acceptatū, videatur deseruisse. Tandē maturo consilio deliberatū est, vt et Wladislaus Rex Hungariam ire, et coronā Hungariæ suscipe non obmitteret, et vicesua in Lituaniā, germanū suum Illustrem Ducē Casimirum trāsmitteret: q nō vt Dux magnus illīc præsideret, sed vt Vicarius et gubernator, donec Wladislaus rex de ipso Ducatu aliter disponeret. In euidentiāq; rei huius, nunq; eum Wladislaus Rex aut Prælati vel Barones Poloniæ, verbis aut lrīs Ducē magnū noīabant. Scripsit aūt Wladislaus Rex, Prælatis Principibus et Baronibus Lituaniæ lrās, suadendo eis et mandando vt essent vnanimes pacifici et constantes, et de aduentu frīs sui Casimiri non dubitarent :~

Acerba lues in Regno Poloniæ et aliis vicinis partibus, propter magnitudinem hyemis :~

Erat anno illo in Regno Poloniæ et partibus circumuicinis, hyems valida et aspera, quæ multas arbores fructiferas sua asperitate deleuerat, et magnam fecerat in quadrupedibus mortalitatem. Malè insup æstate præterita frumenta puenerant. Et caristia magna vbiq; vigente, plures mortaliū fame tabescentes, moriebantur. Nonulli ex pinguedine et supfluitate arborum, quæ Polonicè Iemyola vocatur, nōnulli ex aliis herbis, foliis, et radicibus, panē facientes, vorabāt qui postea æstate adueniente, quasi quadā peste infecti moriebantur. Nobiles et rustici detrahebant de stabulis antiqua stramina et paleas, qbus, vtcunq; poterat, esuriem et clamorū pecorū pecudumq; mitigabant. Nix eīm grossissima à festo Sācti Martini descenderat, et toto hyemis ac veris tempore, vsq; ad diem S. Georgii, cum intenso gelu durabat. Nec erant aūt niues aut glacies, nisi circa festū S. Georgii dissolutæ, præbebantq; et per terrā, et per fluuiorum alueos, euntibus transitum Vnde et Ciconiæ de callidis aduenientes oris, pressæ frigore, cogebantur hominū domicilia, quasi domestica aīalia intrare, et illīc stare, donec resoluerentur glacies et niues, ac tempus mitius et callidius superueniret. Multæ verò aliæ aues, aspitate hyemis extinctæ sunt. Hyberna etenim glacies vsq; ad diem S. Georgii fluuios tenebat: campos, syluas, montes, colles, et saltus quoslibet niues obduxerant :~

Multa concurrisse recensentur, quæ iter in Hungariam Wladislao Regi præcludunt :~

I Mminente tempore, quo Wladislaus Rex versus Regnum Hungariæ egredi Cracoviа debebat, quindecima vezt die post festum Paschæ, nives et glacies dißolvi cæperunt. Propter quorū resolutionem Wladislaus Rex, ꝓhibitus est à trā: situ multis diebus. Vnde plurimi prudentes et timorati viri, iudicabant trāsitū regiū in Hungariam, propter casus, qui acciderant, fœlicē exitū habere non poße. Captivitas enim Matkonis et Emerici, per Elisabeth Reginā facta, et eiusdē Reginæ in oppositū mutatio, nativitasq; infantis Ladislai, occisio Ducis magni Sigismundi, nivium et glacierum longa continuatio, et eorundem in tempore exitus Regii, resolutio, indica: bant. cælestem ꝑtatem, transitū Regiū in Hungariam, impedire et prohibere voluiße et eiusdem proposito atq; egreßui non faviße. Accedebat ad hæc et Wladislai Re: gis parum matura ætas: cui nondum genas prima lanugo vestierat :–

Vnionem Græcorum cum Latinis, Isidorus Ruthenus Cardinalis, apud Moschos de: nuncians, in carcerem deiicitur :–

A Dvenerat in illis diebus ex Italia, ab Eugenio quarto Papa, Isidorus, natio: ne Græcus Archiepiscopus Kiiowiensis, Cardinalis noviter creatus, et Lega: tus in Rußiam mißus, vir prudens, maturus, et industrius, ferens secum Apostolicas lrās, seu bullas eiusdem Eugenii, sub plumbea, et Constantinopolitani Imperatoris, sub aurea, bullis, munitas, vnionem latinæ ac occidentalis Ecclesiæ, cū Græca et orientali; continentes, lingua quidem latina scriptas, sed Græca atq; Rute: nica subscriptas. Intravitq; præfatus Isidorus Cardinalis et legatus, primum in Sandecz, feria sexta Parasceue, Vbi per Sbigneum Epūm Cracovien, fuit hospicio re: ceptus, et oībus neceßariis in Curia Epāli procuratus et honoratus expensis, et ad ce: lebrandum Divina in ecclesia Parochiali Sanctæ Mariæ in Sadecz, et expost Cracoviæ in ecclesia cathedrali, more suo Græco, tanquam ecclesiæ Romanæ reunitus et fide: lis admißus. Vnio tamen illa Ecclesiæ Latinæ cum Græca, breviusculo duravit tpe, Græcis et Ruthenis, qui circa illam pn̄tes non erant, eam irridentibus et contemnen: tibus. Vnde, dum præfatus Isidorus Cardinalis et Legatus, ad suos suffraganeos in Rußiam et Moschoviam venißet, et illis eam vnionem prædicaret, persuadens eis, de neceßitate salutis eße Ecclesiæ Romanæ et eius Pontifici obediendū, ꝑ Princi: pes Moschoviæ capitur, et in carcerem recluditur, ac oībus thesauris, quos iam nota: biles conquisiverat, spoliatur. Expost tamen de hmōi captivitate, favore Divino, per fugam fuit solutus. Tenor autem literarum Apostolicarum talis erat :–

Literæ Eugenii Papæ, de vnione Græcorum cum Latinis disponētes,

E Vgenius Episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam Consenciente ad infrascripta charißmo filio Pelealogo Constātinopolita: norū Imꝑatore illustri, et Locumtenen' Venerabilium fratrum nostrorum Patriarcharum, et cæteris, Orientalem Ecclesiam repræsentantibus, Lætentur cæli et exultet terra: Sublatus est enim de medio paries, qui Orientalē et Occidentalem

diuidebat Ecclesiam, et pax atq; concordia rediit, illo angulari lapide Chro, qui
fecit vtraq; vnum, vinculo fortissimo charitatis et pacis, vtrunq; pariete, et per-
petuæ pacis fœdere opitulan et continen. Postq; longam mœroris nebulā et diuturnā
dissidii atram ingratam caliginem, Serenū oībus vnionis optatæ iubar illuxit.
Gaudeat et mater Ecclīa, quæ filios suos hactenus abinuicē dissidentes, iam videt
in vnitatem pacemq; rediisse, Et quæ antea in eorum separatione amarissimè flebat,
ex ipsorum modo mira concordia, cum ineffabili gaudio, Omnipotenti Deo grās referat.
Cuncti gratulentur fideles vbiq; per orbem, et qui chriano censentur nomine, matri
Ecclesiæ Catholicæ coletentur. Ecce enim Orientales Occidentalesq; pr̄es, post longis-
simum dissensionis atq; discordiæ tempus, se maris ac terræ pic̄ulis, exponentes, om-
nibusq; sup̄atis, ad hoc sacrum Œcumenicum concilium, desiderio sacratissimæ vni-
onis, atq; charitatis reintegrandæ gratia, læti alacresq; conuenerunt: et intentiōe
sua nequaq; frustrati sunt. Post longam enim laboriosamq; indaginē, tandem Spūs
sancti gratia, ipsam optatissimam sanctissimamq; vnionem consecuti sunt. Quis igr
dignas de beneficiis gratias referre sufficiat? quis tantas Diuinæ miserationis diui-
tias non obstupescat? Cuius, vel ferreum pectus, tanta sup̄næ pietatis magnitudo nō
moliat? Sunt ista prorsus Diuina opera, non humana fragilitate inuenta, atq; ideo
cum eximia veneratione suscipienda, et Diuinis laudibus prosequenda. Tibi laus,
tibi gloria, tibi grarum actio Christe, fons misericordiarum, qui te tantum vni spon-
sæ tuæ Catholicæ contulisti, atq; in generatione nrā, tuæ pietatis miracula demon-
strasti, vt enarrent omnes mirabilia tua, Magnum siquidem Diuinumq; munus, nob
Deus largitus est, Oculisq; vidimus, quod ante nos, multi concupiuerunt aspicere
et nequiuerunt. Conuenientes enim Latini et Græci in hac sacratissima Œcumenica
Synodo, magno studio inuicem nisi sunt, vt inter alia, etiam articulus ille, de Diui-
na Spūs sancti processione, summa cum diligentia, et assidua cum inquisitione
discuteretur.

Wladislaus Rex ad Regnum Hungariæ proficiscens, in Sandecz cum Baronibus de statu Regni Poloniæ consultat, et Dignitarios ac Officiales constituit.

EGressus Wladislaus Poloniæ Rex, cum Casimiro Duce, germano suo Cracouia, iter suum in Hungariam prosecuturus, in Wyelicyka, Niepolomice, et Bochnya, aliquot factis nocturnis, venit in Sadecz, vbi Serenitatem suam Zophia Regina genitrix sua, et Sbigneus Episcopus Cracouien. præcesserat ac aduentum suum præstolabantur. Quo illic intrante, Boleslaus Dux Masouiæ, et plurimi Barones ex omnibus oris Regni Poloniæ applicant, cum quibus, super statu pacifico Regni, plurimas facit ordinationes. Ibi Ioannem de Czizow Castellanum Cracouien. in Capitaneum Crac. præficit: Ioanne Pileczki destituto: Eundem etiam Ioannem de Czizow, in terris Cracouiæ et Russiæ, Albertum vero de Male Palatinum Lanciciensem, in terris maioris Poloniæ, vicarios creat. Ibi Capitaneatum maioris Poloniæ, Creslao de Kurozwaki Castellano Vislicien. destituto, Stanislao de Ostrorog committit. Ibi terram Podoliæ et Castrum Kamyeniecz Teodorico Buczaczki committit: Petro Polyak destituto. Ibi de transitu sui germani Casimiri in Lithuaniam disponit, et certos Palatinos et Barones, et imprimis Ioannem de Czizow, Castellanum et Capitaneum Cracouien. Dobeslaum de Oleschnicza Palatinum. Derslaum de Rithwyani Capitaneum Sandomirien. Ioannem de Szczekoczin Capitaneum Lublinen. cum plurimis aliis nobilibus adolescentibus, deputat: data eis, de thesauris Regalibus, larga expeditione. Eundemque Casimirum, et Barones secum ituros, informat: quali conditione in magno Ducatu Lithuaniæ, videlicet, vt Vicarius, non vt Dominus debeat præsidere. Monetque illum, vt principaliter Deum timeat, iustitiam diligat, vnionem inter Regnum Poloniæ et magnum Ducatum Lithuaniæ, atque charitatem nutriat, nullasque guerras, sine sua licentia moueat, et beneficiorum a Regno Poloniæ susceptorum, artam et continuam memoriam teneat, et semper pro eius honore, comodo, exaltatione et augmento intendat. Duci insuper Masouiæ Boleslao, stricte iniungit et mandat, quatenus possessionem terræ Drohicien. teneat, et nulli illam, sine suo et Regni Poloniæ speciali consensu et mandato, resignet. Ibi Sbigneus Episcopus Cracouiensis omnem argentariam suam in vasis variis, et pecunias non modicas, ad aliquot millia florenorum se extenden. Wladislao Regi mutuat, terra Scepusien. ad extenuandum omne debitum suscepta. His et aliis ordinationibus factis, ex Sadecz feria quinta ante diem sancti Adalberti exiuit: comitante eum Regina matre, et fratre Casimiro, et in Castrum Czorsthin venit, vbi duobus diebus comoratus, licenciatis Regina matre et fratre Casimiro, cum militibus pluribus, Sabbato in die Sancti Adalberti, in Kyeschmark peruenit.

Wladislaus Rex aduentum suorum in Kyezmark opperitur, tandem cum splendido et magnifico apparatu, in vlteriora Hungariæ procedit.

ET quia plures Prælati et Barones Poloniæ, cum Wladislao Rege,

in Hungariam ituri, non poterant faciliter ad hmodi viagium esse parati, eorum adventum Rex decem diebus in Kyeschmark est praestolatus. Vbi primum Sbigneus Epus, Nicolaus Lassoczki Decanus, Ioannes de Thaczin Palatinus, Crac. Przedborius de Koniecspolie Castellanus Rosperiensis, Petrus de Szekoczin Regni Poloniae Vicecancellarius, Andreas Regni Poloniae Thesaurarius, Vincentius de Schamotuli Myedzirzecensis, Nicolaus Scharleyski, Iuniwladislaviensis, Castellani, Raphael de obichow, Succamerarius Calissien, Hincza de Rogow, Paulus Woyniczki de Sienno, Nicolaus de Brzezye Regni Poloniae Marschalcus, Andreas de Thaczin, Lucas de Gorka, Ioannes maior, et Ioannes gratus de Tharnow, Nicolaus Chrzastowski, Ioanes Kobilenski, Swidwa de Schamotuli, Derslaus Wlostowski, Dobrogostius de Ostrorog, Ioannes Crasko Capitus in Conin, Nicolaus Skora Subiudex Posnanien, Petrus Riterski mgr curiae, Ioanes Beyssat de Mokrsko, Florianus de Morsko, Dobeslaus de Szekoczin, Petrus Polyak, Nicolaus Porawa, Groth de Iankowicze, Ioanes Vasik, Nicolaus Zakrzowski, et plures alii milites Poloniae, cum insignibus suis et familia expedita et ornata adveniunt. Ibi etiam Sandivogius de Ostrorog Paltns Posnaniensis et Ioannes de Konyeczpolie, Regni Poloniae Cancellarius, qui ad Reginam Hungariae Elisabeth missi erant, revertuntur: cum Wladislao Rege in Hungariam profecturi. Hi et plures alii quos noiavi, proprias cohortes, vasa argentea propria, tibicines, familiam ornatam, suppellectilem preciosam habebant, et vnus supra aliu elucere nitebatur. Incredibileq dictu est, quam cum splendido ornatu Wladislaus Rex Poloiae cum suis Hungariam est ingressus :~

Elisabeth primu mandat, ne Wladislaum Kieschmarcu iam ingressu, caeterae Civitates admittant, Deinde coronam materialem, vi portis effractis, aufert ex Vischegrod Castro, et Operiasz per Agrien Epum vi capitur pro Rege :~

Oppidum Kyeschmark Wladislao Poloniae Rege ingresso, rumor totam Hungariam occupat ingressus sui novitate. Multosde suo adventu gaudium exhilarat immensum, multos metus et maesticia conturbat. Elisabeth Hungariae Regina, videns animu et propositum Wladislai Regis Poloniae fixum esse, et nullis forefactis terreri, intelligensq Praelatos et Barones Hungariae, mira illi affici benevolencia et charitate, illico Dyonisii Cardinalis, et Archiepi Strigonien Ladislai de Gara Slavoniae Bani, Ioanis de Secz, et aliorum sibi adherentiu freta consiliis Civitatibus Hungariae per lras mandat, ne Wladislaum Regem Poloniae in Civitates intromittant. Castrum aut Vischegrod, quod tum per Ladislaum Banum tenebatur ingressa, coronam materiale, qua Reges Hungariae coronari consueverut, fractis seris et sigillis Baroni, clandestine aufert: aliis apparamentis regalibus ibi dimissis, filium suum infantem, eadem, opportuno tempore, coronatura, Simon de Rozgon Agriensis Epus, qui cum magno desiderio et laeticia Wladislai Regis Poloniae pstolabatur in Hungariam ingressum, et plures nuncios, rogando, solicitando obsecrandoq suam Sertatem vt celerius advenire dignaretur, vsq in Cracoviam fatigabat, certificatus de Wladislai Regis in Kyeschmark ingressu, sentiens quoq Civitatu Hungariae resistentia, Civitatem Operiasch oppugnat et recipit, relictaq ibi sua familia p praesidio, ad Wladislau Regem in Kyeschmark cum pluribus Baroibus Hungariae venit, et suam

Serenitatem, cum vniuersis magna animorum bilaritate excepit, magnam et certam Wladislao Poloniæ Regi spem ingerens, quod negocia acceptati et acceptandi per eum Regni Hungariæ, fœlicem forent exitum, impedimento Elizabeth Reginæ, et sibi adhærentium non obstante, habitura.

Nuncii Lithuanorum veniunt ad Regem Wladislaum in Kyeszmark petentes sibi mitti Casimirum.

S Vb idem tempus, venerunt in Kyeschmark ad Wladislaum Regem Barones Lithuaniæ Andruschko Dowoynowicz et Raczko, ex parte Prælatorum, Pricipum et Baronum Lithuaniæ, missi: petentes vt Wladislaus Rex germanum suum, Ducem Casimirum in Lithuaniam, antequàm Dux Michael fortificaretur mittere non tardaret. Qui Nuncios benignè exceptos, munificè remuneratos remisit, et vt certi essent de Ducis Casimiri aduentu, bono, fideli et constanti animo esse iussit. Hæsit autem animo dubio sentenciaqꝫ incerta Wladislaus Poloniæ Rex, progrederetur nè in Pannoniæ vlteriora, an propter res Lithuaniæ, pñtiam suam magnope desiderantes, et Hungarorum fluxam fidem, cœpto omisso, Lithuaniam et Poloniam repeteret.

Dubius Wladislai Regis animus ad perficiendum in Hungariam iter impellitur.

D Vodecim diebus, Wladislaus Poloniæ Rex mansionem suam in Kyeschmark continuando, dies Rogationum ibi egit: sub quibus variæ habitæ sunt, de trãsitu vlteriori in Hungariam, concertationes, Ioanne de Thacim Palatino Cracouiense, Przedborio de Konyeczpolie Castellano Rosperieñ, et multis aliis Baroĩbus persuadentibus reditum in Poloniam, et allegantibus pĩculosum et dãnosũ, Regnũ Hungariæ, gladio et guerra conquirere velle, sed potius redeundum, vt Prælati et Barones Hungariæ interim vniantur. Valuissetqꝫ ipsius Ioannis de Thacim Palti Crac, et partis suæ sentencia, nisi Sbigneus Episcopus Cracouieñ, et Sandiuogius de Ostrorog, Palatinus Posnanieñ, quorum authoritati et consilio plurimũ creditum et delatum est, contrariũ persuasissent. Vnde et post multas deliberoẽs conclusum est, vt resistentia Elisabeth Reginæ Hungariæ, Prælatorũqꝫ Baronũ et Ciuitatũ sibi adhærentium, non obstante, Wladislaus Rex versus Budam procedat: electiõẽ suam prosecuturus, Simone Episcopo Agriense, fœlices negociorum successus promittente, et omnem metum aduersitatis contrariæ extenuante.

Wladislaus relicto Kieschmarci Nicolao de Peren Hungaro, venit Sobinow, vbi Amadei, Papæ designati in locũ Eugenii, Nunciũ accipit, et in Opperiasch procedit.

G Vbernatiõi, Nicolai de Peren Hungaro, ad consilium Simonis Episcopi

Agriensis, oppido Kyeschmark per Wladislaum Regem comisso, licet Praelati et Barones Poloniae satius tutiusqz iudicassent, illius gubernationem Derslao Wlostowski Polono, committendam, feria quarta in vigilia Ascensionis Domini, quae fuit dies sancti Floriani, et quarta mensis Maii, egreditur Wladislaus Rex de Kyesmark, in rutilantium armorum splendore: multis milibus Polonorum et Hungarorum comitatus, Facitqz primum nocturnum in Nowa wyess, in crastino vero scz Die ascensionis Domini, audita missa in Nowawyess, per Sbigneum Episcopum Cracoviensem solenniter cantata, facto etiam illic prandio, venit ad noctem in Podgrodze, feria sexta in crastino ascensionis Domini, egressus de Podgrodze in Sobinow, ubi ad suam Serenitatem venit Vilhelmus, Nuncius Amedei Ducis Subaudiae, in Romanum Pontificem per Concilium Basiliense electi, ferens secum bullas eiusdem Amedei electi, et concilii Basiliensis, Wladislao Poloniae Regi titulatas, In quibus suae Serenitati significabatur, qualiter praefatus Amedeus, tunc in solitudine Ripariae Decanus militum exns, et solitariam atqz monasticam vitam ducens, electus fuit concorditer per concilium Basiliense in Papam, et Foelix quintus cognominatus, sicqz in Papatu duo praesidebant Romae Eugenius quartus, et in Basilea Foelix quintus, Scisma quoqz gravissimum crudele et execrabile extunc caepit, et multis annis duravit, Sabbato post festum Ascensionis Domini prandio facto, Wladislaus Rex praefati Amedei electi nuncio licenciato et remunerato, ex Sobinow discedit, et oppidum Opperiass intrat, Ibi suae Serenitati Simon de Czuder, cum fratribus suis et plurimis Hungaris occurrit, et suam Serenitatem humillime excipit, In oppido operiass subsequens dies Dominicus, in quem festum sancti Stanislai Prothomartyris Poloniae cadebat, absumptus est, In quo mirae magnitudinis grando descendit, cuius descensio tam insolitae magnitudinis, malum omen portendere Regis transitui in Hungariam indicabatur :~

Wladislaus in Vislok veniens, Secretarium suum aquis suffocatum, dum iuvat nantem falconem, amittit :~

Feria secunda in crastino sancti Stanislai martyris, Wladislaus Rex ex Operiass discedens, venit in villam Rozgon, ubi fuit per Simonem Agriensem Episcopum, omnibus necessariis procuratus, Feria tercia ex Rozgon, venit in Vislow, ubi dum sua Serenitas, circa vesperorum horam, venationi Anetarum cum falconibus intenderet, charior suus secretarius, Ioannes Senkonis de Sennow, de Domo Korczaki, in fluvio Arnath, volens iuvare falconem, in aqua natantem, casualiter submersus est, Qui casus multorum turbaverat corda: qui huiusmodi Secretarii mortem, fatum malum et successus adversos, Wladislao Regi in Hungaria, suis indiciis portendebat, Sepultus est autem Secretarius ipse in Vislow: Rege et Curia sua exequias suas praesencialiter cohonestante :~

Buda iussu Wladislai occupatur, et quidam Eques Hungarus Wladislai electionem perstringens convicio, a militibus una cum equo colossus dissecatur :~

Veritus autem Wladislaus Poloniae Rex, suiqz consiliarii Hungari et

Poloniæ, ne per Elisabeth Reginam, Ciuitas Buda Regia et caput Regni occupetur, præcauens sibi in futurum, ne eadem Ciuitate occupata, cogeretur cum dedecore reuerti, præfatum Simonem Episcopum Agriensẽ, Vincentium de Samotuli Castellanũ Myedzirzeczensem, Ioannem Woyniczki de Syenno, Andream de Thaczin, pluresq3 alios Hungariæ et Poloniæ milites, Budam transmittit. Qui celeriori quo poterant cursu Budam applicantes, Ciuibus Budensibus, de Wladislai Regis aduentu, magna affectione et deuotione congaudenꝰ, possiõm Ciuitatis Budæ, pro Wladislao Rege apphendunt, et in oĩbus munitiõibus et turribus Ciuitatis, militare ponitur psidium. Eodem consilio et prouidentia Elisabeth Regina Hungariæ mota, Fredericum Comitẽ Ciliæ cum quingentis equitibus, vt Budá præoccupet transmittit. Sed dum haud longé eßet à Buda, gentes Wladislai Regis Poloniæ Budam apprehendiße intelligens, cum omni festinatione ad Elisabeth Reginam in Comarno rediit. Simon Agriensis Epũs, pluribꝰ diebus, quibus Wladislaus Rex versus Budam pcedebat, poßionem Ciuitatis Budenꝰ continuauit. Sub quo tempore, dum quidam Hungarus equo insidens, electionem Wladislai in Regem Hungariæ, verbis scabrosis suggillaret, illicò per familiares ipsius Simonis Episcopi Agriensis comprehensus, tam ipse quam equus, cui insidebat, gladiis confossus, et partitus est.

Elisabeth Ladislaũ infantem, in Regem Hungariæ coronari procurat: Wladislao Rege in Agria agente.

Feria quinta ante festum Pentecostes, Wladislaus Rex Poloniæ ex Vislow venit in Czixow, Vbi per Ioannem minorem de Peren susceptus est, et ōmibus promisus necesßariis. Feria sexta ad prandium venit in Emeth, et sabbato in vigilia Pentecostes Agriam peruenit, Vbi per Prælatos et Canonicos, clerum et populum, cum honore summo et gaudio susceptus est, et dies festos Pentecostes illic egit, sua serte in castro Agriense, aliis vero Prælatis et Baronibus in Ciuitate hospicia tenentibus. Wladislao Poloniæ Rege in Agria agente, Elisabeth Regina Hungariæ, infantem suum Ladislaum, vix trimestrem, die Dominico Pentecostes, in Alba Regali, quæ tunc per Nicolaum Fristaczki de Vlak tenebatur, cum corona p eam clandestinè ex Vischegrod fuißet recepta, per Dionysium Cardinalem et Archiepum Strigoniensem, in pñtia Episcopi Iauriensis Benedicti, Frederici Comitis Ciliæ, Nicolai Fristaczki, Stephani de Rozgon, et Thomæ de Secz, coronari procurat, et inde in Iaurinum, excluso Benedicto Episcopo Iauriense, se recepit. De quare, nõ ipsi Elisabeth Reginæ, quæ maternis affectibus ad hunc errorem erat perducta, æquè succensendum est, quantum Prælatis et Baronibus prædictis, qui huic temeritati vel lenitati consenserant. Nouitas ipsa ad Wladislaum Regem Poloniæ in Agriam, feria secunda Pentecostes perlata, celeri Nuncio, quamuis fuißet sibi et suis consiliariis Poloniæ et Hungariæ molesta: non tamen illos ab incæpto reuocauit itinere, aut terruit proposito.

Wladislaum Regem Laurentius de Hedreuara Palatinus Hungariæ humillime excipit: ingressũ tamen, per

Elizabeth circumuentus non nisi sub certis pactis admissurũ se in castrũ Budense reffert

Continuando autem Wladislaus Rex Poloniæ iter suum, feria tercia Pentecostes de Agria exiens, venit ad prandium et ad noctem in villam Compolth Feria quarta Quatuor temporum, venit in oppidum Hothffan in prandiũ et in noctem. Baronibus et nobilibus Hungariæ, certatim ei occurrẽ, Feria quinta Pentecostes, absq; aliquali impedimento, quod Elisabeth Regina, prout communis rumor vulgauerat, ferebatur instruxisse, Budam procedit. Et ordinatis curribus, aciebus, et turmis suis, signis extensis, dum Budæ appropinquat, Laurẽtius de Hedrewara Palatinus Hungariæ, tunc Capitus Budensis, cum duobus filiis et magna multitudine Baronũ et nobilium Hungariæ, item ciuibus Budẽ, ad septimũ, vt aiunt, lapidem, suæ Serti venit in occursum: et descendentes ex equis, flexis genibus, Wladislaum Regem Poloniæ cum magna humiliatione et reuerẽtia excipiunt et salutant, atq; de aduentu eius plurimis verbis gratulantur. Wladislaus Rex ex equo descendens, p̃fatum Laurentiũ Paltnum et qui cum eo erant, Regia benignitate excipit, equisq; resumptis, in Pyecʒki eo die peruenit, ac ibi, duobus diebus succedentibus, cum exercitu suo stetit, nec Budã ingredi voluit: Laurentio Palto, Reginæ Elisabeth promissionibus circũuento, Wladislaum Regem non, nisi sub certis pactis, Regi non vsq; quaq; honestis, in Castrum Budẽ, ingressum admittente. Verũ postea melius deliberatus, absq; pactis circũscriptis, fidelitatem et obedientiã plenã Regi p̃mittit, et Castrum Budẽ in manus Regias resignat. Cuius fide Wladislaus rex inspecta sibi castrum prædictũ committit in tenutam. Qui etiam ab illo tp̃e, vsq; in diem mortis suæ, et constantiæ puritatem et integritatem, multiplicibus et euidentibus opibus erga Wladislaum Regem indefessè monstrauit

Wladislaus tandem Budam peruenit vbi cum summa omnium deuotione et pompa excipitur, et mansionem suam in castro ordinat

Sabbato in vigilia sanctæ Trinitatis Wladislaus Rex Poloniæ facto prandio in Pyecʒki, transit in nauibus Danubiũ, et ordinatis cohortibus intrat Budam: quæ à veteribus Sicandria, à monte Sican ei proximo dicebatur, per portam, quæ ducit ad Ecelburg, pulcherrimo ordine, cum Prælatis et Baronibus vtriusq; Regni. Omnes aũt ecclesiæ parochiales et conuentuales, cum sacris reliquiis et processionibus, ac populo Ciuitatis Budẽ vtriusq; sexus, suã Mtem excipiunt honorificant et inuitant. Rex aũt descendens de equo, adoratis sanctorum ossibus, et populo dextra data, equo resumpto, cum nobili et inclyta pompa Budã ingredit. Quo portam Ciuitatis ingrediente, milites et nobiles Poloniæ et Hungariæ, quos pro appræhendenda possione Ciuitatis Budẽ transmiserat Rex, armis induti et in tres turmas diuisi, pedestres occurrũt. In vna erant milites et nobiles p̃stantiores, in alia eorum familiares galeati cum balistis, in tercia pueri etiam galeati, portañ scuta et lanceas. Hi omnes flexis genibus, Wladislaum Regem excipiunt et adorãt, ac suæ

Serenitati Ciuitatem Budensem, quam aliquanto custodiebant tempore, tradunt et resignant, ipsumq; Wladislaum ab omni parte circudatum, quo facilius inter pedites ab oi turba videri possset, vsq; in castrum comitantur, Subsequete Wladislaum Regem Sbigneo Epo Cracouien, Simone Agriense, Ioanne Seginen, Episcopis, Nicolao Lasoczki, Decano Cracouien, Ioanne de Thaczin Paltno Crac. Lauretio de Hedrewara, Palatino Hungariae, Ladislao de Paloncz, Simone de Rozgon, et multis Praelatis et Baronibus Poloniae et Hungariae. Turba Ciuitatis vbiq; p plateas et fenestras vt vultum et facie tam illrmi Principis, et pompa militum suoru viderent, effusa, Matrones virginesq; ingenuae, ad ingressum Regis ex fenestris tectisq; caternatim pendebant, Intrat tadem Wladislaus Rex castru Buden, mira pulchritudine et opere, per Sigismundum olim Impatore Romanoru et Hungariae Regem constructum lapidibus, et se in eo, cum militibus suis collocat, mansionemq; suam in eo ordinat, ac agit illic corporis Christi solenne diem, ac in btae Mariae virginis parochiali ecclesia audit Diuina, et processionem sequitur, ac per omnes octauas festi, aut in Castro, aut in Ciuitate processionibus et Diuinis interest mysteriis.

Ad Wladislaum Budam vsq; Baroes et Praelati Hungarorum concurrunt vndiq; etiam hi, qui Ladislao infanti adhaeserant.

Excitati fama in Budam Wladislai Regis aduentus singuli Praelati, Principes Barones et nobiles Hungariae, omnes cateruatim Budam adueniunt, et inprimis Mathko de Thaloncz, Slauoniae, Banus, qui recenter ex vinculis et captiuitate Reginae Elisabeth, ex oppido Soffronio, in quo tenebatur vinctus, subsidio vnius barbitonsoris sui, effugerat, Deinde Nicolaus Fristaczki de Vlak, item Moruchianus, Ioannes maior de Peren, Magister Tauernicoru Regalium, Czech Petri filius Ladislaus, Ioannes de Lossoncz, Ioannes de Huniad, Emericus als Woydesmerich, Stephanus de Rozgon, Reynoldus Frankban, Pangratius de sancto Nicolao Orschak. Michaël Nimphor, Simon de Paloncz, Czekiferencz, Iaczkones, et innumerabiles alii, Stephanus aut Despotus Rasciae, notabiles nuncios transmittit: absentia sua excusas propter Turcoru in Rasciam ingressum, aduentui Regio congaudens, et oem fidem, obedientiam et subiectione repromittens, Idem facit Rex Bosnae, Venit postea Mathias Episcopus Vesprimiensis, Cancellarius Regni, Ioannes Archiepus Colocensis item Quinq; ecclesiensis, Transyluaniensis, Zagrabiensis, Nitriensis, Sermiensis, Vatiensis, Varadiensis et Canadiensis, Episcopi, Dionisius Cardinalis et Archiepus Strigoniensis, propter coronationem, quam de filio olim Alberti, contra ordinationem Regni fecerat, et Ladislaus de Gara, Banus Slauoniae, propter ademptione coronae materialis, in sua fide et custodia positae, furore populi pertimescens, non nisi petito et impetrato à Wladislao Rege saluo conductu, veniunt. Quibus Wladislaus rex cum magna multitudine Praelatorum vtriusq; Regni, oblitus iniuriae ab eis acceptae, obuiam iuit, et non vt hostes, sed vt fideles tractauit, atq; bono animo esse iussit, Qui et ipsi supplices Wladislaum Regem suscipiunt, et adorant, pollicendo se in eius obedientia et subiectione fideles futuros. Alia tn illos pectore q; ore gessisse, processu

temporis compertum est: licet ad colorandam vafriciem suam speciosa verborum tunc vterentur venustate.

Capto comite Ciliae Frederico à Polonis, et in vincula coniecto Iaurinum obsidione soluitur.

Cognito Elisabeth Regina Wladislai Regis Poloniae in Budam aduentu, vehementer parti suae timere caepit: praesertim cum videret vniuersos Praelatos et Barones Hungariae, eidem Wladislao Regi acclinatos et affectos, nec haberet aliqua castra fortia, quibus sibi, in necessitatis articulo, posset praestare securitatē, Benedictum itaq; Episcopum Iauriensem, blandis verbis et promissis circumuenit, et castrum Iaurino sibi concedi atq; resignari impetrat, atq; in illo gentes, ex Bohemia stipendio conductas, vt omnes Wladislai Regis fideles, vexent et turbent, locat; praeficiens illis Smkowski Bohemū in Capitaneum. Ex deliberatione itaq; Baronum Poloniae et Hungariae, Wladislaus Poloniae Rex, exercitum suum ex Polonis et Hungaris congestum, versus Iaurinum transmittit, et Castrum Iaurino obsidione vallat: in quo etiam tunc Fredericus, Comes Ciliae, omnium diuisionum et guerrarum author erat. Exercitu autem Regio obsidionem continuante, et offensioni hostium intendente, praefatus Comes Ciliae, metuens sibi periculum imminere, clàm de castro cum paucis recedit, et per fluuium Rabba, qui castro vicinus est transgressus, versus Posonium ad Elisabeth Reginam, quae illuc se contulerat, properat: faciens in Insulam, quae à Danubio ambitur, ex Iaurino descensum: per eam enim, spem ceperat elabi tuto posse. Percrebuit autem in exercitu Regio, terra prodente arcana, eiusdē Comitis ex castro descensus. Propter quod plures milites Poloni illum insequuntur. Intelligens verò Comes Ciliae, Polonos milites, ad se comprehendendum vehementi studio accensos esse, omnes suos comites, familiares, et milites, vt à Polonis captiuaretur, opposuit, facilius ipse ratus euadere posse. Dum itaq; comites, familiares et milites sui à Polonis capti, Dominū suum comitem Ciliae, in eorum numero affuisse constanter inficiarentur, et post diligens scrutinium, in saltu condenso, et vepribus vbiq; obsito, deprehendi non posset, vnus ex Polonorum militibus, Vindica nomine, vafro stratagemate veritatē elicuit. Meriti, inquit, singuli estis trucidationē crudelē, quòd Dnūm vestrū celatum eundo perdidistis. Nos enim verbis vestris creduli, dum vos fugientes persequimur, Comitē Ciliae, quem seruari oportebat, vnum ex priuatis rati, occidimus. Qua voce illi attoniti, multos gemitus et fletus edunt: ex quo intellectum est, Comitem in saltu esse. Pertinaciori itaq; cura milites Poloni, falange ex seipsis in disquirendo facta, latitantem in sylvis densissimis, latebrasq; petentem, perquirunt et adoriūt, ac repertum facillimè, cum suis omnibus, feria secunda in die sanctorum Geruasii et Protasii comprehendunt, et captiuum Budam adducunt, Wladislaoq; Regi praesentāt vinctū. Et quo cumulatius foret spectaculum, Rex aulam et Salam maiorem Castri Budēsis, cum Praelatis Baronibus, Principibus et nobilibus vtriusq; Regni cōscendit. Ducitur itaq; in conspectum Regis Comes praedictus. Qui cum in conspectu

venisset, Regem submisse adoravit. Et genibus flexis in terram prostratus, veniam et gratiam sibi dari efflagitat. Quem Wladislaus Rex a terra elevans, benignis verbis, pia modestia coarguit. Quae nam est, inquit, mi frater et amice mea iniquitas? quod meum demeritum? ut cum tu ultro in electionem meam ad Regnum Hungariae consenseris, electionis Decretum sigillo tuo munieris, et mihi obedientiam per nuncios tuos praestiteris, Elisabeth Reginam Hungariae tuis consiliis et persuasionibus a bona mente et via recta reduxisti? et in Regno hoc, a quo plurimis bonis et possessionibus honoratus es, Civile bellum suscitasti, cum ego Regnum Hungariae nunquam ambiverim, sed vestrorum nunciorum solicitatus precibus et instanciis huc pacifice venerim: Paratus etiam ad Regnum meum nativum reverti, dummodo id, omnium Praelatorum et Baronum Hungariae, probaverit consensus. Hoc sermone, quasi quodam iaculo transfossus, dum respondere nesciret, in locum honestum ducitur et custodia militum illi deputatur: a militibus Polonis, supra captivi modum, cultus et habitus. Fuit autem tantae benignitatis et clementiae Wladislaus Rex erga comitem praedictum, ut per omne tempus, quo tenebatur captivus, nunquam eum ferreis compedibus vincire permiserit, sed in omni honestate servari iusserit. Elisabeth Regina comitem captum intelligens, ad magnos fletus et lamenta se resolvit. Exercitus autem Regius, videns se Castrum Iaurinum, cum sit situ ac munitione nimium forte, et Danubius alveo suo, mediam partem eius tutando circumfluat, facile conquirere non posse, ab obsidione Castri praedicti, iussu Regis et Consiliariorum, discedit. Fiebat autem ad locum, in quo Fredericus Ciliae Comes detinebatur captivus, multorum Hungariae Baronum, Militum et Procerum frequens concursus, veluti ad quoddam prodigiosum spectaculum. Alii enim deiectum et captivum videre desiderabant, quem paulo ante summe honoratum intuebantur, alii certabant capto illudere, alii vices rerum humanarum fluxas et varias mirabantur, plerique ingemiscebant, consultiusque in comitis casu, sibi eadem et acerbiora posse accidere reputabant.

Wladislao, summo omnium consensu, in Regem Hungariae confirmato, fidelitatis praestatur sacramentum.

Feria quarta, in die sanctorum Petri et Pauli Apostolorum, Praelatis Baronibus et universa comunitate Hungariae, ad Wladislaum Regem Poloniae in Castrum Budense, qui diebus retroactis aliquot, in Monasterio sancti Ioannis fratrum minorum, continuis deliberationibus erat occupatus confluentibus, Wladislaus Rex in loco eminentiori consistens, tali alloquitur illos sermone. Credebam Reverendi Patres, et nobiles viri, alium statum, dispositionem et ordinem in hoc Regno Hungariae me reperisse, credebam vos omnes, in electionem meam ad praedictum Regnum consensisse, neque ulli divisioni inter vos locum esse: atque sub hac spe et certitudine Regno meo nativo Poloniae, et Ducatu magno Lithuaniae, qui meam, post mortem patrui mei, Ducis Sigismundi, magnopere desiderabat praesentiam

derelictis, vestris precibus, per notabiles vestros nuncios coram præsentes, mihi obla:
tis, consentiens hũc, cum Prælatis et Baronibus Regni mei Poloniæ, propriis meis sum:
ptibus, pacificus, sine cuiuslibet offensa et molestia adueni: nõ quod ad habendũ Regnũ
Hungariæ ambitione aliqua flãmauerim, cum habeam Regnum natiuum, quod cuius:
libet ambitioni sufficiebat, sed vt Regnum vestrũ à Turcorum destructione, et Cato:
licam fidem, in his oris multipliciter depreßam et penè exanguem, Diuino suffultus
munere, et fidelium meorum auxilio, defensarem. Quis autem, nisi delirus sit, me pos:
sit notare de ambitu? quem etiam ipsa ætas mea, ab hoc scelere innocentem pronun:
ciat, et ab hac labe purum demonstrat. Veni itaqꝫ sola fidei Christianæ compas:
sione, et tam vestrorum et Elisabeth Reginæ nunciorum, qꝫ Prælatorũ et Barõ
Regni mei Poloniæ, precibus persuasionibus et lachrymis victus, longeqꝫ aliã faci:
em et statum rerum, quã sperabam, quamqꝫ mihi à vestris nunciis persuasum est, re:
peri: dum quosdam vestrum electioni meæ et regimini, quosdam verò Elisabeth Reginæ
et filio suo, quẽ nonnulli ex vobis in Regem coronarũt Hungariæ, fauere video. Ex q°,
in Regno hoc, bellum intestinũ parari reformido, execrorqꝫ vehementer hæc vrã odia
et scismata, et nulla rõne poßum adduci, vt regnem super vos, in tot monstra odiorũ
et diuisionum prolapsos. Vnde, ne sim rei, quam ipsemet abominor et execror, occasio,
contestor vos hodie, insimul congregatos, et exoro, vt qualibet priuata affectione remota
consulatis fideliter paci et quieti Regni vestri, cùm in vestra manu, tranquillitas et
dissidium, sita sint. De me verò, qui huc vestris precibus et pollicitõibus adductus sũ,
non fiat interim, dummodo Regni Hungariæ prouisum sit, æstimatio: qui æquo aĩo,
mallo, in Regnum meum, vnde veni, regredi, quam aduentu meo ciuile bellum suscita:
ri. Et qui Regnum hoc meo brachio à barbarorum preßura defendere suscepi, ini:
quum reor, vt ex me contrahat bella domestica, quibuslibet exteris formidabiliora.
Consulite itaqꝫ ante tempus errori, qui est aut in mea electione, aut in filii Alberti
Regis coronatione, commißus, et restituite in integrum errata. Non moueat vos ali:
qua paßio, ambitio, amor vel affectio, sed animo syncero fideli, non vafro, non callido,
non doloso, id, quod vobis salubre, comũi deliberatione, visum fuerit: complectimini.
Hæc oratio, multis maioribus et inferioribus Hungariæ, excußit lachrymas, õibus
tantam humilitatem et modestiam in Principe mirantibus. Et tractatu aliquot hora:
rum separatim habito, singulorum votis scrutatis, in hunc modum Wladislao Regi ꝑ
organum Laurentii de Hedrewara, Palatini Hungariæ, respondent. Est nobis Serme
Princeps, et gratiosißime Rex, iocundißimus et gratissimus tuus in Regnũ hoc
aduentus. Tibi enim nostram et Regni nostri à Turcorum tyrannide liberationẽ,
à Deo optimo, reseruatam eße confidimus. Sub hac quoqꝫ spe et fiducia, dum Re:
gnum hoc, morte Alberti, destitutum eßet Rectore, in diebusqꝫ suis, per conquisitio:
nem Castri Smiderow, et totius Rasciæ occupationem, preßum esset, ad te vnum,
omnibus aliis Principibus, qui se considerationi nostræ offerebant, sed et filio eiusdẽ
Alberti, si illum Elisabeth æderet, neglectis, oculos conuertimus. Te cladibus et cala:
mitatibus huius Regni compaßurum fore confidimus. Et cùm clarißimus geni:
tor tuus, plurimos populos, multas nationes, erroribus gentilitatis deditos, fidei
lumine illustrauerit: tu eiusdem fidei, cuius ille erat dilatator et autor, nõ dubita:
bis eße defensor, et acerrimus propugnator: qtñs et operum et nõis illius, tibi vera
succedat hæreditas. Concordi itaqꝫ et vnanimi spiritu, te in nostrum, et Regni hu:
ius Regem elegimus, vt et huiusmodi acceptares electionem. Nuncios nostros roga:
turos tuam Serenitatem, ipsa etiam Elisabeth Regina in electionem ipsam et mis:

sionem vltro consenciente, misimus. Huiusmodiq; electionem, ne per quempiam re-
nocetur in dubium, clara voce, die hodierna, singuli profitemur et innouamus. Co-
ronationem vero, quæ de filio Alberti Ladislao facta est, execramur, et decernimus
nullam. Vniuersum Regnum Hungariæ, magna iocunditate de te exultat. Tu es em̄
magna spes nr̄a, per quem respirare nos posse credimus, à Turcorum insultu. Te om̄es
nostri Iobaiones, suum clamant liberatorem. Tuæ itaq; Mt̄i colla nostra subiicimus,
tibi omnem fidem, obedientiam et subiectionem pollicemur. Nec dubitamus omnibus
et signanter Elisabeth Reginæ et filio suo, qui tuam Ser̄tem, in assecutiōe Regni
Hungariæ, impedire conati fuerint, debitam resistentiam opponere et capita nr̄a
pro te cuilibet periculo, mortiq; exponere et iacturæ. Tua Sert̄as velit tantūmodo
bonam mentem induere, et nos sibi fideles reputare: nemo ex nobis est, qui tuam ex-
cellentiam pluris non faciat, quam Elisabeth Reginam et prolem suam, taliter coro-
natam, sed et hunc coronationis errorem, corrigere studebimus. Nullus autē men-
tis bonæ compos, succensere nobis poterit, si præfato Alberti, olim Regis nostri, filio
posthumo præterito, et quasi ab hæreditate paterna excluso, tuam Ser̄tem pro Do-
mino et Rege nostro assumpsimus. Prouidebamus enim per hoc, cum nostro, et huius
Regni nostri priuato, tum totius Christianitatis publico commodo. Nullus enim du-
bitare poterit, Regno hoc, quod christianitatis scutum est, aut occupato per Turcos
aut confracto, cæteras catholici orbis regiones, eandem sortem debere experiri: Deli-
rum quoq; erat, periculo Regni attento, illum pro Rege tenere, quem continebant
cunæ, et totius Regni, sub tam fragili rectore, pertimescere ruinam, quæ prius ne ac-
cidat: quam ipse viriles annos attingat, incertum habemus. Sed et Regno nr̄o, gra-
uissimis impendentibus bellis, serum, in expectatione infantis, arbitramur auxiliū
Vt autem tuæ Ser̄ti, nostra fides et obedientia, clarior sit et notior, omnes et singl̄i,
à primis incipiendo vsq; ad postremos, tibi fidelitatis subiectionis et obedientiæ
præstabimus sacramentum. Hac responsione accepta Wladislaus Rex, fidei il-
lorum integritatem cōmendat, constantes vt sint, rogat, se pro defensione et cōmodis
Regni Hungariæ, nullū laborem recusaturum. Affertur posthæc lignum sanctæ cru-
cis in medium. Et primum Dionisius Cardinalis et Epūs Strigoniensis cum ōmibus
Pontificibus, deinde Laurentius de Hedrewara, Paltn̄s Hungariæ, Ladislaus de
Gara, Matko Fristaczki, et cæteri omnes, præstant Wladislao Regi fidelitatis iu-
ramentum. Quo ab omnibus præstito, Wladislaus rex deducitur in eorū mediū,
et in altum manibus Prælatorum et Baronum Hungariæ eleuatus, ab eis et vniuer-
so populo, clamore valido Hungariæ Rex pronunciatur et acclamatur. Posthæc in
Capellam ducitur. Te Deum laudamus cantatur ab Epīs et clero: Dionisio Cardi-
nale et Archiepō Strigonieñ, collecta ad altare, in pr̄ntia Regis et multitudinis,
pro persona Wladislai Regis concludente. Mira etenim et latenti energia nō Hun-
garorum tantūmodo, sed et Almanorum pectora, erga Wladislaum regem gratifica-
bantur. Nam ignotum et non visum, multi, aut contemnebant, aut oderāt, semel ve-
rò conspectum, dum attenderent adolescentem, primo ætatis vernantē flore, conuer-
satione benignum, gratia, voce et eloquentia, blandum et nitidum, in quoslibet eti-
am hostes infestos humanum et liberalem, mirum in modum, ab eius beneuolentia
capti, demulcebantur.

Dies coronando Regi Wladislao in
Regem Hungariæ designatur, et

Ladislaus Banus ob suspicionem, quasi ipso authore Elisabeth coronã Regni Hungariæ sustulisset, in carcerẽ, Procerũ iussu coiectus precatore Wladislao Rege dimittitur.

A Ltera autem die, videlicet feria quinta, in crastino sanctorum Petri et Pauli Apostolorum, Prælati et Barones Hungariæ, in Castrum Buden in aulam Wladislai Regis conueniunt. Et qualiter, quaqꝫ die, Coronationem Wladislai, consumationi debitæ mandare poßint, deliberant: tandemqꝫ diẽ Dominicum sancti Alexii pro coronatione nominant, sed oritur extemplo difficultas, quo Diademate veteri Corona sublata, debeat coronari, Multos amaritudo et animi paßio occupat: alii modestis verbis, alii indignatione, alii furore contra Ladislaum Banum de Gara, Castri Vischegrod, in quo Corona seruabatur Tenutariũ mouentur, quasi eo conscio et suasore corona ablata sit, et tantũ dedecus Regno illatum. Nec aliqui Barones Hungariæ, qui suas paßiones domare non valebãt, continuißent manus, et ipsum Ladislaum de Gara, non suffragante sibi genere et dignitate, gladiis concidißent, nisi Wladislaus Rex, concitatum multorum fremitum sedasset, et præsidium tulißet vitæ suæ, Defertur tandem res ad populũ, qui in Castrũ conuenerat. Et portis castri clausis, Prælati Barones et cõmunitas deliberãt. Tandẽ oim̃ consensu et Decreto, Ladislaus de Gara capitur, cuius custodia Simoni Agriensi Epõ, Laurentio Paltnõ, et Nicolao Fristaczki, mandatur. Et ꝓpter defectũ veteris Coronæ, differatur Wladislai Regis coronatio, sancitur, vt corona de capite reliquiarum sancti Stephani Regis accepta, et illi, omni virtute veræ Coronæ attributa, opus perficiatur coronationis, Molesta fuit Wladislao Regi, et oĩbus Consiliariis Poloĩæ, Ladislai de Gara captiuitas, cum quòd illum sibi, post præstitũ iuramentũ fidelem existimabant futurum, tum quòd lrãs securitatis sibi conceßas, hmõdi captiuitate, dolebant violatum iri. Euestigio itaqꝫ, antequàm congregatio esset dißipata, tam apud Prælatos et Barones, quã apud cõmunitatẽ Hungarorum egit, vt pro honore promißorum et lrãrum Regalium, soluatur Ladislaus Banus ex captiuitate, satius existimat Regno Hungariæ, quam honore spoliari. Et nisi relaxetur præfatus Ladislaus, declarat se Wladislaus Rex, nec coronationem Regni Hungariæ velle suscipere, nec ad aliqua publica negocia disponenda vacare, sed in Poloniæ Regnum celerius reuerti: multipliciter dolens in principiis aduentus sui in suo honore et fide temeratum: His precibus et terroribus, variisqꝫ aliis sermonibus et instantiis, dum Wladislaus Rex, pro eliberatione præfati Ladislai Bani vteretur, à captiuitate, intercessione Regia, tercia die post capturam dimißus est, cum hac tamen verborum obtestatione. Ad mandatum tuum excellentißime Rex Ladislaum Banũ de captiuitate relaxamus, quẽ nouimus insidiaturum calcaneo tuo. Si igitur aliqua aduersa contra tuam serẽtem egerit, tuæ potius imputes clementiæ, quæ eum de nostris manibus eripuit, quàm nobis, qui futurum malũ, breui exoriturum, intercipere decreueramus. Agit grates ingentes Ladislaus de Gara, Wladislao Regi, nullo pacto tanta eius beneficia vnquam apud se moritura, repromittens, Profitendo, eius authoritate et intercessione, primum se vitæ, deinde libertati, restitutum.

Vt Rex Wladislaus corona de theca capitis sancti Stephani Regis sumenda, coronetur, conclusio.

SEcunda mensis Iulii, Bano Ladislao de captiuitate relaxato, disponunt et decernunt Prælati et Barones Hungariæ conclusiones certas, Primam, vt defectu et receptione veteris Coronæ non obstante, Coronetur Wladislaus in Regem Hungariæ, die Dominico sancti Alexii sequenti, corona de theca capitis sancti Stephani Regis primi Hungariæ sumenda. Secundam, vt in Vischegrod Castrum, vadant duo Hungariæ Barones, qui videant, an cista in qua fuit Corona Regni Hungariæ cum suis apparatibus reposita, sit violata, et eandem cistam in Albam Regalem perferant, pro coronatione Regali, illicoque mittuntur duo fratres Iaczkones ad id exequendum. Tertiam, quod castrum Vischegrod resignetur per Ladislaum de Gara, in manus Regias, et quod nullus illud teneat, nisi Polonus. Fuitque Castrum prædictum, iuxta huiusmodi conclusionem resignatum, et Rex illud Vincentio de Schamotuli, Castellano Myedzirzecensi dedit in Tenutam, nobili de Domo Nalecz militi virtuoso et nobili, et in facetias atque iocos naturaliter procliui.

Vnus Hungarorum, ab Elisabeth Regina se in necem Wladislai Regis conductum esse prodens, a Rege quidem impune dimissus, a Proceribus capitali pœna afficitur.

CErtior de his omnibus, quæ Budæ acta, conclusa et firmata sunt, Elisabeth Regina effecta, intelligit coronationem, de filio suo factam, per quam, a Regni Hungariæ legitimo titulo, Wladislaum Regem excludere credebat, esse cunctis fabulæ et risui, et defectum coronæ, quam abstulerat, per aliam coronam suppleri, quid agat anxia, in facinus animum conuertit. Largitione auri Hungarum sibi fidiorem, sortis tamen humilis et ignotæ asseritur corrupisse, vt Wladislaum ferro aut veneno occidat, et coronationem suam futuram impediat. Hic Budam veniens, et conatus nefarios ponere in executionem et difficile et periculosum sibi existimans, vexatus cupiditate auri, a Regina, vt asserebat, accepti, eius ampliori stimulatus fame, per certum amicum Wladislao Regi et suis Baronibus, singula machinamenta Reginæ detegit, propter quid et quale perficiendum opus, missus sit, ex ordine declarat. Aurum, quod sibi per Reginam datum asserebat, quo maior daretur dictis suis fides, ostentat, arbitratus duplum se illius, in præmium patefactæ perfidiæ recepturum. Wladislaus autem Rex, animum in vtramque partem, grauem et immobilem gerens, in hominem scelestum, neque donum, neque pœnam, vtrumque iniquum indicans, extendit. Reginæ honorem seruans, quam nullatenus credidit, illud facinus cogitasse. Barones autem Hungariæ, abeuntem de Regis camera, comprehensum, ferreis forpicibus et ignitis, carnes suas in publico spectaculo dilaniari, et tandem partiri in quatuor partes mandarunt. Qui si mentitus est, nulli alteri debebat quam sibi et suis mendaciis, pœnas illas deputasse.

Buda exeunte Wladislao Alba3 Regalem ad Coronandū, affert Vischegrado cista, cū apparamentis Regalibus effracta, corona materiali deficiente, per Elisabeth ablata.

EGreditur posthæc Wladislaus Rex feria sexta ante festum sancti Alexii de Buda, et in Albam Regalem, comitantibus eum Prælatis Baronibus et nobilibus, vtriusq3 Regni, procedit: Coronationem ad Regnum Hungariæ accepturus, Et facto nocturno in Peschto, Sabbato ad prandium Albam Regalem intrauit. Vbi per duos Barones Hungariæ, heredes de Iakc3, ad id specialiter ex Buda in Vischegradū mißos, arca, quæ coronā Regni, per Elisabeth Reginam ablatam, continebat, infertur. Et omnibus Prælatis et Baronibus Hungariæ et Poloniæ ad id specialiter cōgregatis, arcā seu cistā prædictam temeratam, et Sigilla omnia, quibus munita erat, fracta ostendunt. Qua aperta, et omnibus apparamentis Regiis reptis, sola corona sublata comperta est.

Wladislaus Poloniæ rex in Regem Hungariæ, in Alba Regali coronatur.

DIe Dominico sancti Alexii, Wladislaus Rex mane, in Ecclesiam Albæ Regalis iam multitudine hominum completam, descendit, et propter hominum preßurā difficilem habuit ingreßum. Vt autem liberius opus perficeretur Coronationis, omnis multitudo de ecclesia exclusa est, Prælatis, Principibus, Baronibus, vtriusq3 Regni insignioribus, duntaxat remanentibus, Ciuibus etiam Budensibus admissis: qui ex veteri obseruantia, in coronatione Regum Hungariæ, habent ius in armis intereße, et banderium vetustum Regni Hungariæ, dum perficitur coronatio, gestare. Missa itaq3 de Spiritu sancto per Dionysium Cardinalem, et Archiepiscopum Strigoniensem inchoata, Wladislaus Rex, omnibus vestimentis suis Regalibus, quibus splendide Ecclām intrauerat, exuitur: quæ per Canonicos Albæ Regalis incontinēti sublata sunt. Primumq3 benedicitur et inungitur. Deinde sandaliis seu calceis, humerali, alba, cingulo, stola, manipulari, duabus Dalmaticis, duobus armillis, pectorali, cappa, manipulari, cruce legationis, sceptro, vexillo, pomo rotundo, cum significatiōibus et orationibus conuenientibus, insignitur. Hæc autem omnia ornamenta, vetustate attrita, pro primi Regis beati Stephani Coronatione præparata, et in illum diem conseruata, plus venerationis et religionis quām noua habere existimantur. Legatiōis aūt Crux, ideo singulis Regibus Hungariæ in coronatione attribui aßeritur, quod crux ipsa, eadem in specie, ipsi Regi primo, sancto Stephano, fertur per Summū Pontificem, ad cohonestandum illum, qui gentem Hungaricam, ad fidem Catholicam suscipiendā induxerat, ea conditione transmißa, vt habeat facultatem Epīs sui Regni inuestituras de Ecclesiis cathedralibus conferendi. Ponitur posthæc Corona aurea de teca capitis bti Regis Stephani sumpta, in caput Wladislai Regis. Iuramentū solitum de fideli administracōe Regni, per ipsum præstatur, et Sacramēto Eucharistiæ reficit.

Cingit in loco alto ad id præparato milites. Opus Coronationis et missæ solenia, per Dionysium Cardinalem et Archiepiscopum Strigonien. consumantur, assistentibus sibi Sbigneo, expost cardinali, tunc Episcopo Cracovien. Ioanne Colocen. Archiepiscopo, Simone Agrien. Matthia Vesprimien. Varadien. Quinqueecclesien. Seginen. Transylvanien. Nitrien. et Sirmien. Episcopis. In hunc modum Coronatione perfecta, Wladislaus Rex Hungariæ, iuxta ritum gentis illius, in omnibus apparamentis Regalibus, ad ecclesiam sanctorum Petri et Pauli Apostolorum, in foro sitam, in qua sepultus fuisse Geyssa, pater sancti Stephani, cum Adleyda uxore sua, et Ducis Poloniæ Myeczslaui filia, matre beati Stephani, memoratur, processit. Et in throno Regio ad id præparato insidens, duas causas, quæ cæteris maiorem continebant iniuriam, audit, discuttit, et diffinit, ac sententiam suam mandat debitæ executioni. Quod ea ratione observari traditum est, ut Rex quilibet omnia opera sua, intelligat debere à iusticia ordiri et fundari, et nullum officium esse, æquè Regi proprium, quam iusticiam colere et administrare, et eius autoritate inferiores à superioribus, et quibuslibet iniuriis et grauaminibus defensare. Ascenso posthæc equo, ciuitatem in gyrum circuit, et ad Ecclesiam sancti Martini, extra muros sitam perueniens, turrim eius conscendit. Ac uniuerso populo inspectante, gladium nudum in quatuor mundi partes, orientem, occidentem, meridiem et septemtrionem, manu extendit: significans se Regnum Hungariæ ab omni partium iniusta inuasione, deffendere velle et debere. Quibus omnibus peractis ad Regiam reuertitur et omnes Prælatos, Baronesque Regnorum suorum, mensa exceptos, splendidè reficit et honorat. Residuum verò diei illius, in leticia magna, ludis, choreis et plausibus deductum est.

Elizabeth Reginæ lachrimæ, conquestiones, et fuga Posonio in Austriam ad Fredericum Rom. Regem, cui Ladislaum infantem et coronam materialem, Regno Hungariæ ablatam, commendat.

AUdiens Elisabeth Regina, quæ in Ciuitate Przesburg tunc morabatur, Coronationem Wladislai Regis, cum maximo omnium consensu, esse perfectam, non valens verba continere et lachrymas, quas magnitudo doloris et passionis, indices cordis, effundebat, fertur, conditione Polonorum laudata, Hungarorum genti exprobrasse, Ô, inquit, gens maligna, gens perfida, non aduertis non vides, quam inhumanum facinus ædideris. Sed si culpam tuam per se cognoscere non potes, ex aliorum comparatione, quanta sit agnosce. Ecce enim vicina tibi Polonorum gens, Domini et Regis sui filium, quamuis ætate ephebum, in paternum solium euexit. Et hoc beneficio non contenta, ut aliud adipiscatur Regnum, et geminato resplendeat Diademate, non vitæ, non quieti, non fortunis indulget. Tu ordine transuerso, non auges Regis tui dignitatem, sed detrahis. Sic fata: Przesburg egreditur: verita periculum, in Austriam venit, Fredericoque Romanorum Regi et Austriæ Duci, paruulum natum suum Ladislaum, et Coronam Regni Hungariæ, quam ex Castro Vischegrod abstulerat, commendat ut illum tanquam frater patruelis gubernet, et vices patris agat, exorat. Consentit eius precibus Fredericus Romanorum Rex et tam paruulum quàm Coronam, in suam accipit tutelam et potestatem.

Rex Wladislaus iura Hungaris confirmat, cui sacramentum fidelitatis iterum præstitum, et cista cum insigniis Regalibus Vischegradum refertur.

W Ladislaus Hungariæ et Poloniæ Rex, feria secunda in crastino sancti Alexii, et usq; in diem Veneris mansionem suam in Alba Regali continuat, ubi instantibus Baronibus et multitudine Nobilium, Simonem Agriensem Episcopum, Cancellarium Regni Hungariæ creat, et omnes literas, iura et Privilegia Prædecessorum suorum Hungariæ Regum, literis suis, sub maiestatis sigillo, confirmat, Benemeritos Barones, honoribus attolit et donationibus, Arca, cum insignibus Regiis, et corona noua, in Vischegrod refertur, ut futuri Reges Hungariæ, quo prior corona aliquo casu rehaberi non poßet, illa, et non alia coronentur. Prælati, Barones, Nobiles, totaq; communitas Regni Hungariæ publicis et claris literis, Wladislaum concordi electione in Regem Hungariæ Coronatum, pro Domino, et vero Rege, tenere, habere, eiq; fidem obedientiam et subiectionem præstare se astringunt, nec unquam, eo viuente, filium posthumum Alberti Regis, Ladislaum, licet Coronatum, nec quemcunq; alium pro Rege, recognoscent. Hæ literæ per Sbigneum Cardinalem, et Epum Craconien. Poloniam delatæ, et Thesauro illatæ Regio, fidem facient de his oībus quæ supioribus locis notata sunt: cuilibet dubitanti. Quarū tenorē hīc placuit inserere.

Literæ Baronū Regni Hungariæ, coronacōẜ Wladislai in Regem Hungariæ testantes.

I N nomine sanctæ et indiuiduæ Trinitatis, amen. Nos Prælati, Baroēs Comites, Milites, Proceres et nobiles totius Regni Hungariæ, cum efficacißima facultate cōmunitatem eiusdem representantes. Ad ppetuā rei memoriam. Multum clarē cognitum coram nr̄is constat obtuitibus, Præceßorū nr̄orum, consumatis hucusq; temporibus, Reip: diligentiam, et eiusdem utilitatis operosam aduertenciam, hoc in Regno fuiße actam, solercia: et ex eiusdē directione, tam prouida quàm utili, non paruum, imò maximum in chr̄iana religione cōmodum, viguiße. Quæ etsi plerumq;, ut temporū mutabilitate aßolet, nunc impugnacōibus diuersis, nunc verò aliorum stimulorum iniectionibus sinistris, in se immißæ aduersitatis seminariū pertulerit, et fortuitus varii ventilabro utcūq; agitata fuerit: æquè tamen succeßit, ea prospere animorū identitas, et voluntatum recuperata unanimitas: ut hæc ipsa quæ visa sunt interdū ad publicam utilitatem conducere, accuratius ordinari et disponi, illa verò, quæ communis taciturnitatis et dißidii materiam immittere agnita sunt, prouidentiæ sarculo, extirpari et euelli solicitus curabuntur. Quo pacto, et nos, qui per præsentiū temporū dies, cursum vitalem deducimus, opportunè arbitrati sumus, cum pari modo et per nos imitari operam debere: qt̄us res huius Regni et nr̄a, iux modernorum qualitatem agēdorum et tēporum, sicuti puidè, sic et salubriter regi,

ac in melius, anthore Domino, dirigi propensius cognoscatur. Siqdē mortuo nu-
per et de hac vita sublato, quondam illrmo bonæ memoriæ Principe, Dnō Albto
Romanorū ac Regni huius Hungariæ Rege imediato, dum gnrali in Ciuitate
Budeñ, congregatione celebrata, cognoscen' regnū hoc, quod plurimorū æmulorū
et pcipuē Paganorū, impugnabatur incursibus, idoneo et habili Rectore, carere nō
posse, Mißisqꝫ cōmuni voluntate, aßensuqꝫ Sermæ Principis, Dominæ Elisabet,
Hungariæ Reginæ, præfati quondā Dni Alberti Regis relictæ, prout hoc ex
lris eius clare constat, quam etiam omnium nostrū, ad Sermum Principem Domi-
num Wladislaum, Regem excelsum Poloniæ, solenibus Ambasiatoribus et nuciis
nostris, eundem, tanqꝫ in Regem, curatorem et rectorem huius Regni, communi
desiderio electum ad hunc locum, primum pro honore Dei, et fidei sanctæ Catholicæ
augmento, et demum pro vtilitate nostra, ad suscipiendam coronam eiusdem Regni
inuitassemus, et diligentius instantes induxissemus. Sed quia tpe intermedio, pfata
Domina Elisabeth Regina, ex aduerso æmulorum, et verius externorū hominum,
intestini belli viam potius aperire quam præcludere cupientium, freta consilio, porem
et præassumptam intentionem remouens, satagensqꝫ et volens hoc regnū et nos, regimi-
ni infantuli, dicti quondam Dni Alberti Regis, nati posthumi, hoc est, post eius obi-
tum in lucem æditi, parum nostræ et Regni eiusdem necessitati succurrere potentis, sub-
iicere; ad impediendumqꝫ prætactæ electionis et Coronationis vtile opus, toto nisu an-
helans, sublata, heu, clandestine de castro Vischegrod Corona illa, quæ hactenus Re-
ges Hungariæ coronari soliti fuere, pridem ante dictum infantem, vix adhuc trime-
strem, præter omnium nostrum voluntatem, ad hoc spontè concurrere debentiū, atqꝫ
contra consuetudinem, hucusqꝫ in simili retentam, absentibus etiam omnibus appara-
mentis sacris, necnon gladio sceptro, pomo, et cruce legationis sancti Stephani, primi
Regis nostri, multo amplius in perniciem quam vtilitatem nostram, cum eadem Coro-
na sublata coronari, si sic dici dignum est, fecit et procurauit, atqꝫ continuò ipsam co-
ronam, proch dolor, viceuersa recludens, ad locum hactenus nobis incognitum, in crude-
le omnium nostrum derogamen, transmisit seu asportauit. Ob hoc nos exnunc altera vice,
in multitudine copiosa, quantam memoria omnium præcedentium Regum, Coronatio-
nis tempore non comprehendit, congregati, matura plurium deliberatione præhabita,
ex quo corona illa supratacta, prauia ratione, vt opus erat, tam facilè exnunc habe-
ri non potuit, volentes et consultius cupientes necessitati nostræ et Regni huius, cu-
ius et pronunc confinia per insultantium inimicorum, Paganorum scilicet et aliorum
morsus asperos, continuè lacerantur, opportunè prouidere, considerantes etiam potis-
simè, quod semper Regum Coronatio à voluntate Regnicolarum dependet, et effi-
cacia ac virtus Coronæ in ipsorum approbatione consistit, Videntes nihilominus re-
gnum hoc, idonei Regis festina tuitione carere non posse, eundem Serenissimū Do-
minum Wladislaum Regem, pari voto et cōmuni desiderio, alia Corona aurea, ope-
ris vetusti, beatissimi Stephani Regis, Apostoli et patroni nostri, in theca Capitis
reliquiarū eiusdem, hucusqꝫ multa veneratione reseruata, instituimus, disposuimus
et decreuimus, debere coronari, quam Coronationē die hodierna inuocata supplici-
ter Spiritus sancti gratia, et eiusdem vt piè credimus, instinctu, cum peractione
publica et manifesta omnium illarum Cerimoniarum, quæ ad eandem et eius effi-
catiam et solennitatem concurrere debuerunt, induto præfato Dnō nostro Rege,
illis omnibus paramentis et indumentis sanctissimi primi Regis nri, atqꝫ oblatis
eidem, ac manibus suis traditis, gladio, sceptro, pomo, ac Cruce Legationis eiusdem

sancti Regis, necnon omnibus aliis necessariis, absq; omni defectu, præter solam su-
blatam coronam prætactam, fæliciter consumauimus, et præconceptũ, auspice Deo,
deduximus ad effectum. Decernentes, pronũciantes et declarantes per hæc scripta,
ipsam modernam coronam et coronationẽ, omnem illam virtutem et efficatiam, illud-
q; robur per omnia habere et habituram, ac si prætacta prior corona, capiti dicti do-
mini nri Regis, fuisset imposita, et per eandem, loco modernæ, hæc ipsa coronatio,
fuisset expedita. Ita quod ipsa priore corona absente, etsi eadem recupare non po-
terit, omnis decor et efficatia, ad quodlibet signaculũ, mysterium et robur eiusdem,
in hanc modernã coronã intelligantur, et harum serie, de omniũ nostrum, quorum
coronæ merita discutere probareq; et improbare interest, voluntate, cognoscantur
esse transfusi. Dantes nihilominus, et pari voluntate ac decreto tribuentes, præfato
Dño nostro, nunc coronato Regi, plenissimã illam facultatem, et potestatis pleni-
tudinem, in faciendis gratiis ac donationibus, confirmationibusq; ppetuis, et ad
tempus, collationibus et locationibus honorũ et officialatuũ atq; imunitatum, of-
ficialibus et Baroniis Regni. Item in disponendis Prælaturis ac beneficiis Ecclesi-
asticis tam maioribus quam minoribus, ac recompensandis meritis fideliũ, quibuslȝt
quoq; infidelibus et linquentibus, secundum cuiusq; demerita puniendum. Necnon
in faciendis, emendandis, et exercendis iudiciis exercendũ, agendũ, dirigendũ et cõclu-
dum, omnibusq; his, quæ ad Reges Hungariæ suos prædecessores, et eorum facultatẽ
quomodolibet, consuetudine vcȝt, aut de iure, pertinuerunt, ac si eadẽ priore, nũc su-
blata corona, idem fuisset, vt moris extitit, coronatus. Proposuimus tñ istis sic
stantibus, eandem priorem coronam, cum ipso Domino nostro Rege, vnanimiter, toto
posse, et omni diligentia, cognito loco conseruationis eiusdem exquirere, atq; dante
Domino, recuperare. Adiicientes cõmuni voluntate, quod in casu, quo eadem corona
prior, hmodi diligentia nostra, quod Deus auertat, recuperari non posset, extunc
à modo in posterum futuris semper temporibus, vniuersorum Regum Hungariæ, huic
succedentium, coronatio cum prætacta alia, puta moderna sancti Regis corona, in
ea solennitate, prout solitum est absq; omni immutatione peragatur. Volumus con-
sequenter et disposuimus, vt hæc ipsa corona moderna, tanquam inclytum nostrorũ
Regum insigne, sub diligentissima custodia deinceps teneatur, et honorifice relinqua-
tur. Reputeturq; hæc eadem corona, illa priori absente, etsi eadẽ recupari non po-
terit, sufficiens, et cum apparamentis, et aliis attinenciis supratactis, per omnia com-
petens, ad omnium futurorum Regum coronationem faciendam. Hoc tamen specia-
liter declarato, quod si, Domino cooperante, ipsa prior corona recuperari viceuersa
poterit, eadem, suis, decore, virtute et efficatia, minimè frustrata habeatur, quinimò
decreuimus eandem, pristino honori restitui, atq; in locum priorẽ reponi. De hac aũt
moderna corona supratacta, tandem in isto casu disponetur, prout ante dicto Dño
nostro Regi, cum consilio nostro, vtilius videbitur expedire. Ne autem ex respe-
ctu et diuulgatione prætactæ aliæ coronationis, si sic dicenda est, nuper per præ-
fatam Dominam Reginam, quo ad ante latum infantẽ, nobis exnunc, vt prædiximus
inutilem, factæ et habitæ, alicuius dissidii hoc in Regno materia generetur, eandé
pari decreto, tanquam, quæ præter omnium nostrum voluntatem spontaneam, peracta
est, irritamus, et cassamus, ac nullius volumus esse et dici efficatiæ et virtutis.
Postremo, vt hæc omnia præmissa, tanquam vtilitati nostræ communi, in præsentis
necessitatis tempore, per omnia congrua, robur obtineant perpetuæ firmitatis,
ne vnquam aliquorum prauis conatibus eadem retractari vel immutari valeant

Statuimus, et pari decreto conclusimus et promulgavimus, præsentiumq; serie promulgamus et decernimus, vt si temporum in processu, aliquis vel aliqui, coronæ Regni Hungariæ subditus seu subiecti, siue ex Prælatis siue ex Baronibus aut militibus seu Nobilibus sit, vel existant, primum præmissæ exnunc, multis rationalibus ex causis, approbatæ coronæ et coronationi, demumue aliis dispositionibus, conclusionibus et ordinationibus suprasspecificatis, seu cuipiam ex eis, verbo serioso aut opere et facto, suggestioneq; et incitamento, seu affectu sinistro, directe vel indirecte contraire vel contradicere, seu immutari, retractari, et in irritum reuocari, procurare præsumpserit, vel attentauerit, talis, vel tales, mox, postquam de eis, vel aliquo eorum, contra ipm, seu ipsos, certitudo veritatis constiterit in omniu bonorum, humanitatisq;, et Dignitatum ac Nobilitatum amissione, ablata omni spe gratiæ obtinendæ, condemnetur et condemnatus seu condemnati, ipso facto censeantur, Quodq; vltra hæc, perpetuæ et indelebilis infidelitatis, crimen læsæ Maiestatis, Reiq; publicæ perturbatoris pœnam et iudicium incurrant, omnesq; possessiones et bona eiusdem et ipsoru omniu, eis denegata gratia, ad coronam et Maiestatem Regiam deuoluantur et deuoluta intelligantur. Harum nostrarum, quibus Sigilla nostra appensa sunt, testimonio literarum mediante. Datum in Alba Regali, decima septima mensis Iulii, hoc est, die Dominico proximo post festum Diuisionis Apostolorum, Anno Dni Millesimo Quadringentesimo Quadragesimo.

Alba Regali a Turcis obsessa, Legatus ad Turcarum Cæsarem a Rege Wladislao mittitur, Qui non prius ad Regem remissus est, q; exactis tribus mensibus obsidionem Turcæ soluerent.

Feria sexta, in die sanctæ Mariæ Magdalenæ, Wladislaus Hungariæ et Poloniæ Rex Alba Regali egressus, Sabbato Budam peruenit: omnibus processionibus omnium Ecclesiarum clero et populo eum excipientibus cum gaudio. Mansitq; Budæ totam æstatem et autumnum, negociis et dispositionibus Regni sui Hungariæ semper intendens, Aliquando tamen ad insulam Czepol, pro alleuiatione laborum et tædiorum suorum, in venationes descendebat. Et quia Cæsar Turcorum Castrum Albam Regalem seu Nanderalbam, in confinibus Hungariæ et Rasciæ situm, quod est quidam portus, et primus in Hungariam introitus, obsidione vallauerat, obsidionemq; ipsam tribus iam mensibus continuauerat, existimans illud, in similitudinem castri Smiderow, viribus, largitione, vel victualium defectu, posse conquirere, mittit Wladislaus Rex militem Polonum, Petru Lancziczki de Lankoschino ad illum, significans sibi, qualiter Regnum Hungariæ adeptus est, et requirens, vt castri sui obsidionem soluat, et Regnum suum Hungariæ armis impetere desistat, amicitiamq;, quam prætendebat verbis, effectu operis demonstret. Eam autem legationem Wladislaus Rex Turcorum Cæsari ideo facere voluit, non quod magnopere curaret aut extimesceret suam potentiam, qppe, qui castrum prædictum, pluribus et animosis gentibus fulcitum, et Ioannem Præpositum de Vrano, germanu Mathkonis Bani, virum prudentem et industrium,

in eo Capitanei loco præsidere sciebat. Sed vt animum Cæsaris Turcorum, qualis erga se eßet, experiretur. Cum magna itaq; difficultate et periculo, propter eorū qui obseruabant vias, barbaricam tyrannidem nuncius Regius euadens, et ad Turcorum Cæsarem perueniens. Legationis mandata exponit, et prudenti relatione, nihil de eßentialibus omittit. Cæsar ipse rn̄sionem mensibus tribus dare distulit, Nuntium Regium ad Castrum tunc suæ ditionis Smiderow, illic moraturum, transmittit. Omnibus viribus, dolis, promißis et ingeniis pro conquisitione Castri vtiturratus sibi tempus ita opportunū, pro illius conquisitione, decætero defuturum. Vt autem facilius potiatur votis, magnam partē murorum bombardis demolitur. Omnia foßata Castri lignis complet: Castri defensoribus hmodi completionem studiosē admittentibus. Plures naues in Danubio, qui Castrum ab vna parte circumfluit, hominibus armatis onustas, locat: subsequenti die castrum, per terram et mare impetiturus. Videbat enim promißionibus, et largitionum amplißimarum oblationibus, quas iaciebat sagittis, Bulgarica lingua et literis conscriptas, in Castrum, quæ ad Wladislaum Regem originaliter Budam deferebantur, animos Gubernatorū castri nec frangi nec emolliri poße. Capitaneus autem castri Ioannes Præpositus de Vrano, omnia quæ euenire in periculum Castro poterant, submouere, et in hostium discrimen conuertere satagens, nocte subsequenti, bombardarū pulueribus ligna infossata per Turcos proiecta commiscet, et largo puluere ligna ipsa, in locis abditis consternit. Dum igitur altera die Turcorum exercitus, quasi locustæ, impetum per terram et aquam, contra Castrum facerent, et multitudine sua vincere sperarent, fossata murorum, quæ pridie lignis impleuerant, supergrediuntur cum immensis cohortibus et clamore. Et dum castri defensores ex proposito dißimularent eos repellere duplicatur eorum numerus. Et omnibus accurrentibus, pauoremq; Castellanorum non dissimulationem, prætendentibus, dum aliqui ex illis scalis muros Castri conscendere niterentur, opportuniori viso tempore, Castrenses, emittunt faces, titiones, et carbones ardentes de muro. Et subito in multis et variis locis accensis pulueribus Turci flamma et fœtore repentino suffocantur, et per ligna iam ardentia, quæ ipsimet congeßerant, consumuntur. Cæteri, succeßu tali perterriti, nec murū contingere ausi sunt. Hi vero qui ex aqua in nauibus pugnabant, non blandiorē fortunā experti sunt. Plures enim naues fulmine bombardarum à castris percussæ, aquis absorptæ sunt, aliæ impetu ventorum, ad murum Castri qui notabiliter in alueos Sauæ et Danubii protensus est, appulsæ, per castrenses captæ. Conflictus autem et certamen huiusmodi, ab hora prima diei durauit vsq; in vesperam, et animos Turcorum spe potiundi castri alacres, succeßu suo perterruit et confregit. Cæsar Turcorum, magna clade taliter accepta, sex mensibus in castri obsidione in casum exactis, motis Castris in terras suas confusus abiit. Multos tamen vtriusq; sexus homines sub tempore obsidionis, in terra septem Castrenn̄ comprehensos, in seruitutem miserabilem abduxit. Nec prius nisi soluta obsidione, Petrum Laczicki ad Wladislaum Regem remisit: Denuncians per illum, vt si pacem vellet, Castrū Albanender à quo repulsus erat, sibi resignaret, et terris Rasciæ cederet.

Sbigneus in Poloniam rediens, penè ab oppidanis in Kewesch vim Polonorum

vlciscentibus, occiditur. Auxilium Regi Wladislao per Polonos decernitur, nūmis collatis, etiam per nobiles ~

R Ebus Coronationis et aliis publicis, pro maiori parte consumatis, Sbigneus Cardinalis et Episcopus Cracouiensis, obtenta licentia, ad priora reuerti cæpit, Exiuitq3 de Buda feria sexta post festum sancti Iacobi Apostoli, quæ fuit dies vigesima nona mensis Iulii, et ibat per Czosnek, Othwan, Keweß Serencze, Potok, Wronow, Stropkow, Verum dum die Dominico in Kewesch venisset, Oppidani, qui per gentes Regias aut euntes Budam, aut ex Buda in Poloniā redeuntes, in bladis eorum, violenta receptione, multipliciter offendebantur, repetitionē rerum suarum, in ipso Cardinali et suis, facere conati sunt, et a Ioanne de Senno, in comitatu ipsius Cardinalis existente, repetitionem rerum suarum, interpositis minis, flagitabant, Propter quod ex altercatione mutua, sedicio extemplo coorta est, et pugna in pluribus locis per oppidanos, familiam cardinalis, aut eos, qui secum in comitiua redibant, impetentes, accensa, Cardinalis in equo, familia eum ab omni parte protegente, periculum euasit, Quo ex oppido recedente, maior tumultus consurrexit, dum familiares sui, inuicem glomerati, pugnā cum oppidanis inirent, Accensum est posthæc oppidum, et oppidani casis suis metuentes in fugam versi, telis plures vsq3 ad mortem obruti sunt, Media pars Ciuitatis cum Ecclesia incendio conflagrauit, De familia Cardinalis, et his, qui se comitabantur, nullus mortuus, sed plures extabant vulnerati, Poloniam ipse Cardinalis circa Iasliska et Rimanow ingreßus, visitata Zophia Regina, quæ tunc in Sanok agebat, et expositis ei omnibus Irebus quæ in Hungaria, contingerant ordinataq3 erant, in die sancti Hipoliti, tredecima Augusti venit Cracouiam, Vbi a suis Prælatis et Canonicis, ac vniuersa Ciuitate Cracouiense cum magno excipitur gaudio; Quem postea Ioannes de Thaczin Palatinus Cracouiensis secutus est; Et post paucos dies, vczt in die sancti Bartholomei Apostoli, in Noua ciuitate Korczin, iterum alia conuentio per Barones tenta fuit, Ad quam ipse Sbigneus Cardinalis multipliciter per Barones, quorum tunc nō parua frequentia conuenerat, rogatus, propter infirmitatem suam grauem, quam ex äere Hungaricali et aqua regionis illius, quam vino miscebat, contraxerat, descendere non potuit, In qua fuit conclusū, vt in subsidium Wladislao Regi, quilibet laneus agri in terris Cracouiensibus, vnum fertonem solueret et nobilis quilibet Cmetones non habens, ac scultetus vnam marcam, Exempti tamen erant omnes Barones et Nobiles, atq3 Cmethones eorum, qui personaliter in subsidium Wladislao Regi erant transituri ~

Casimirus cum exercitu suo Vilnam perueniens honorifice excipitur ~

A Gente Wladislao Rege in Hungaria, Casimirus germanus suus

in Lithuamiam. Ducatum magnum gubernaturus, processit, et thesauris Regalibus Craconiæ ommibus necessariis, equis, curribus, vestimentis, clenodiisq3 abunde expeditus, cum Principum et Baronum exercitu gradiebatur. Erant autem in Comitatu suo Duces Masoniæ, Casimirus et Boleslaus, Ioannes de Czizow, Castellanus et Capitaneus Cracouiensis, Dobeslaus de oleschnicza Palatinus Sandomirien, Ioannes Glowacz de oleschnicza, Castellanus Sandomiriensis, Hriczko Palatinus Podoliæ, Varsius de ostrow, Castellanus Lublinensis, Senko Castellanus Leopoliensis, Iacobus Woyniczki Cracouiensis, Ioannes Rey Sancti Michaelis in castro Cracouien Præpositi, Derslaus de Rithwyani Chelmensis, Ioannes de Sczekoczin Lublinensis, Capitanei, Ioannes Kuropathwa Succamerarius Lublinensis, Albertus Michowski, et multi alii Barones et nobiles. Egressus ex Craconia feria sexta ante festa Pentecostes, egit festa Pentecostes in Noua Ciuitate Korczin, apud matrem suam Zophiam Reginam, et pro die sanctæ Trinitatis venit Sandomiriam, deinde processit in Lublin, vbi omnes Poloni, secum in Lithwaniam ituri, conuenerant: Existimatus est de electis militibus plus quam duo milia hastatorum habuisse. Ex Lublin versus Brzesczye processit, deinde in Bielsko. Et cum stationes suas circa fluuium Swisloka ageret, Dux Michael filius occisi Ducis magni Sigismundi, et nepos Vithawdi, ex Grodno, quod tunc pro illo tenebatur, cum quingentis equitibus Casimiro Duci occurrit, et munera sibi et suis obtulit, obedientiam et fidelitatem præstitit, et vt eum Dux Casimirus circa iura primonii sui et inscriptiones ac Priuilegia conseruaret, iniustamq3 pris sui necē vlcisceretur, humillimis precibus rogauit. Quē Dux Casimirus humaniter suscipiens, bono aīo esse iussit. Ex Swisloca processit in Dubno, vbi vada fluminis Nyemē trāsiit, et ab vniuersis Principibus, Baronibus et nobilibus Lituaniæ susceptus est. Inter quos erant Olyelko Dux Kiiouien, Georgius Syemienowicz, Vassilko Putata, Chotko, Coributh, Duces, Gastawdus Moninith, Petrus Montigerdonicz, Senko Gedigoltbowicz, Barones, et alii plures Russiæ et Lituaniæ Boiari. Ex Dubno per Vassyliski Radunia, Aykxiski, Nowidwor et alia loca directiora, Vilnā peruenit. Cui Vilnā venienti, a Matthia Vilnen Epō, et Ioanne Hostik Vilnen Castellō, et Ioanne Doygerth Paltō et Capitō Vilnen, omniq3 clero et populo obuiam itum est. Fuitq3 sua Serenitas cum maximo honore, gaudio, reuerentia, et tubarū clangore in castrum Vilnense introducta. Primo autem Ecclām Cathedralem S: Stanislai ingressus, grās Domino Deo de donis plurimis, et signanter, quod eum incolumem, et exercitum suū illuc perduxit, egit. In signum aūt lætitiæ aduentus sui, clementia Dei, per canticū Te Deum laudamus, per ora cleri laudabatur. Multa aūt castra tunc adhuc pro Duce Michaele, vczt. Grodno, Brzesczye, Lida, etc tenebantur, Propter quod, nec Casimirus, dum iret ex Polonia, in castrum Brzesczye fuit intromissus, per onaczonē eiusdem castri tunc Capitaneum, qui cum plurimis aliis Lithuanis et Rutheis, Duci Michaeli, propter patris Ducis magni Sigismundi beneficia in eos collata, et vniuersa terra Samogithiæ vehementer et publice fauebant ~

Casimirus Dux magnus Lithuaniæ, inuitis Polonis designat
Castrum Troki vi capit, Dux

Czarthoryski fide accepta in potestate Casimiri se futurum promittit ~

Dum igitur Casimirus Dux diebus aliquot fuisset Vilnæ commoratus, et ex omnibus terris Ducatui magno subiectis, Barones ad illum confluxissent, petebant Prælati et Barones Lithuaniæ à Baronibus Poloniæ, in quorum authoritate et consilio Dux Casimirus adhuc consistebat, quatenus præfatum Ducem Casimirū in magnum Ducem Lithuaniæ assumi, eleuari et publicari consentirent. Barones verò Poloniæ nullatenus in hanc conditionem, tanquam eis per Wladislaum Regem, Prælatosq3 et Barones Poloniæ prohibitam, aliqua prece vel persuasione poterant ad consentiendum induci. quinimò Prælatos et Barones Lithuaniæ, vigore communium inscriptionum conueniunt et requirunt, ne contra ordinacom Wladislai Regis, Prælatorūq3 et Baronum Regni Poloniæ, Casimirum pro Duce magno, sed pro Vicario Regio, donec Wladislaus Rex aliter disposuerit, publicent et assumant. Prælati vero et Barones Lithuaniæ periculum sibi et suæ parti imminere maximū à parte altera, quæ Ducē Michaelem deposcebat, rati, ne si Dux Casimirus pro priuato Vicario, et non pro magno Duce se gereret, Dux Michael magnū Ducatum Lithuaniæ Polonis recedentibus occuparet, atq3 in eos, cum pro nece patris, tum pro fracta fide et iuramento. Omnes enim scitum erat sibi, viuente et cogente patre, fidelitatis et obedientiæ iuramenta præstitisse, paterno more sæuiret. Turpe insuper astruebant, Duce magno et titulo, ad arbitrium Wladislai Regis, tunc extra Poloniæ Regnum agentis, quod longo an breui duraret tempore, incertum erat, carere. Hisq3 et aliis consideronibus accensi, et præsertim ciuile bellum veriti, dum Barones Poloniæ intelligerent nequicquam à sentēcia detrahi posse, quodam mane Baronibus Poloniæ lecto quiescentibus, et nihil tale quicquam suspicantibus, Ducē Casimirum assumunt, et in Ducē magnum Lithuaniæ eleuant, pronunciant et publicant, voceq3 canora, Te Deum laudamus cum pulsu campanarum decantant. Hac publicatione non obstante, Castrum superius Troki in lacu tenebatur nihilominus pro Duce Michaele per Michaelem Goligin. Nec poterat ipse Michael Goligin persuaderi aut molliri, vt illud resignaret, nisi haberet Ducis Michaelis consensum. Vnde sæpius, sed frustra proiectæ fuerunt contra illud machinæ. Quod tandem nihilominus in potestatem Ducis Casimiri traditum est. Ad Ducem insuper Iwan Czartoryiski, Ducis magni Sigismundi interfectorem, Ioañes Sczekocki Capitaneus Lublinensis mittitur: requirens nomine Ducis Casimiri ab eo, Castri maioris Troki et thesaurorum resignationē. Qui requisitionem ipsam facturum se respondit, dummodo sibi de plena securitate per Barones Poloniæ fiat sponsio. Qua maioribus Baronibus Poloniæ dare recusantibus, et id, quod postea accidit, verentibus, iuniores nobiles Poloniæ illam præstitēre. Qua obtenta, Dux ipse futurum se in potestate Ducis Casimiri cum Castro et thesauris repromisit ~

Casimirus pro confirmatione sui in magno Ducatu Lithuaniæ ad Wladislaum Regem frustra in Hungariam Nūcios fatigat ~

P Ræsumptionem præmissam tam Casimiri Ducis, quam Prælatorum et Baronum Lithuaniæ et Russiæ, Barones Poloniæ, ibi præsentes, quamuis inhibere non possent, nunquam tamen probarunt. Sed et Wladislao Regi, erat primum et otiosa et molesta, et ob id, nec ipse Wladislaus Rex nec Prælati Baronesque Poloniæ, ipsum Casimirum, Ducem magnum Lithuaniæ nominabant. Et quamuis Dux Casimirus prædictus, per notabiles nuncios, crebro Hungariam cum amplissimis donis missos, apud Wladislaum Regem precibus et supplicationibus assiduis institisset, quatenus illum in magno Ducatu Lithuaniæ confirmaret literis suis, et titulo eiusdem Ducatus ipsum, cum alium propinquiorem non haberet, insigniret: nunquam tamen ipse Wladislaus Rex, quibuscunque instantiis aut precibus adduci potuit, vt ipsi Duci Casimiro, Ducatum magnum Lithuaniæ et eius titulum conferret, precesque Ducis Casimiri, dilatione aduentus sui in Regnum Poloniæ suspendebat. Cogitabat autem, et deliberatione sua firmabat prudens Rex, et Regni sui Poloniæ feruidus amator, captato tempore, rebus Hungariæ in pace compositis, in Poloniam redire, et in Lithuaniam descendere, atque Duci Michaeli portione sua, satisfaciendo suo, et Prælatorum Baronumque Poloniæ iuramento, assignata, certis castris, videlicet Brzeszczye et Krzemienyecz, pro se et Regno Poloniæ reseruatis terra etiam Drohiciensi Duci Masoniæ Boleslao confirmata, residuitatem Ducatus Lithuaniæ et Russiæ ipsi Casimiro Duci assignare: quatenus Ducatus ipse in plures partitus, acciperet in his terris, quæ nondum cultæ sunt, augmentum. Et Regibus Poloniæ atque Regno, cui subiectus est, taliter diminutus, calcitrare non auderet.

Dux Czarthoryiski fide accepta, se Casimiro purgans de cæde Sigismundi Ducis Lithuaniæ, plurimis occisum et ferinis criminibus accusans, in gratiam Casimiri ponitur. Odium Lituanorum in Polonos.

A Ccepta Dux Czarthoryski, Ducis magni Lithuaniæ Sigismundi occisor, Casimiri Ducis Lithuaniæ, facta sibi per aliquos Barones Poloniæ, securitate, veritus, ne circumualaretur in castro Troki inferiori, in oppido sito, quod adhuc occupatum tenebat per amicos et fauentes sibi, dari sibi per Casimirum Ducem veniam impetrat, ipsum Ducem Casimirum, suis tamen assecuratus literis, personaliter accedit. Culpam suam coram eo et Prælatis Baronibusque Poloniæ, Lithuaniæ et Russiæ pluribus verbis extenuat: non poena aliqua, quinimo præmio et honore, quod tyrannum crudelem, pestem patriæ, et bonorum omnium hostem occiderit, se dignum putat. Illum enim multos viros Catholicos, Dominiorum suorum Barones insignes, gladio, sine causa damnasse commemorat. Illum Dæmonibus sanguinem humanum, cum bestiali permixtum, litasse. Iuxta Phytonisarum doctrinam, omnia sua agenda ordinasse. Canes hominibus prætulisse. In magna caritate frumenti, exegisse a subditis frumentum. Fame pereuntibus illud non tribuisse, sed horreis et promptuariis suis inclusisse, et quod horrea vel promptuaria capere non possent, aquis mersisse. Illum stupra, incestus, adulteria, spolia homicidia crebra fecisse. Illum nunquam Regno Poloniæ fidelem fuisse. Multa alia abominabilia, etiam dictu vix credibilia, certis probacionibus egisse demonstrat, Singulaque

crimina in scriptis redacta, repræsentat: Quæ et per Matthiam Epum Vilnensem verificabantur. Dux ipse Czartoryski in gratiam recipitur. Castrum Troki resigat. Altera die, facto in eum insultu violento, omnibus bonis suis, quæ de thesauro Ducali acceperat: spoliatur, et nisi defensus esset per Barones Poloniæ, etiam vita cum fortunis amisisset. Barones Poloniæ accepta licentia, tenuibus per Ducē Casimir honorati muneribus in Poloniam reuertuntur. Pauci, qui remanserant, odio et arte Lithuanorum, tempore succedente, exclusi sunt: veriti, ne natiuo affectu, plus esset Polonis quàm Lithuanis affectus. Officiales Lithuanos adiungunt, et ipsum linguam et mores suos instruunt ~

Lubrica Hungarorum fides bellum ciuile in Hungaria excitat. Wladislaus Rex superior, vincit hostes fide fragos ~

Existimans Wladislaus Hungariæ et Poloniæ Rex, Regnum Hungariæ nullis bellis intestinis, propter eorum animorum concordiam, quā Prælati et Barones Hungariæ vultu et verbis præseferebant, posse feruere, non solum Sbigneum Cardinalem, Episcopum Cracouiensem, et Ioannem de Thaczin Palatinū Cracouien, sed et alios Barones, petentes regressum in Poloniam remittit. Quorū recessus et Elisabeth Reginam, et alios plures Hungariæ Prælatos et Barones, vt Wladislaum bello ex omni parte impetant, animat et accendit. Primū itaqȝ Regina prædicta, Ciuitates Koschice, Bardeiow, Lubocza Kremnicza, sibi et parti suæ conciliat, Sacramentoqȝ illas, vt sibi fideles sint, astrīgit. Ioannē Giskra Bohemū, quem Wladislaus rex de captiuitate nup absoluerat, per suas gentes Pancratium et Michaelem Orschak in prælio particulari captum eis in capitaneum præficit. Qui stipendiariis ex Bohemia, Austria et Slesia accersitis, quoslibet fideles, et Wladislao Regi obedientes, igne, spolio, præda captiuitate, à fide et obedientia Wladislai Regis, conantur abducere. Ciuitatē Opperiasch, sub obedientia Regia constitutam abstrahunt, et in suam deducūt sequela. Magnum fit sæpe, per Capitaneū de Kieschmark, Nicolaum de Peren, et gentes suas, atqȝ inter Bohemos, certamen, sæpe vincunt ii, sæpe vincuntur. Flagrat terra Scepusiensis igne, et vna pars alterius bona, ad homagium et tributum soluendū compellit. Quiescit negociatio, licentia prædis et furto aperitur. Ioannes Gyskra, semper aliquid noui moliens, Castrum Scharusz quod erat Ioannis de Peren, fraude et dolo intercipit. Aliud, quod erat Nicolai de Peren, Capitanei in Kyeschmark, dictum Kischik, quod plurimum Ciuitati Cassouiensi imminebat, obsidione cingit, et factis multis subterraneis fossatis, funditus euertit In hunc modum Castra vicina, aut dolo, aut arte, aut vi, plura capit, et fortunæ elatus muneribus, Comitem se de Scharusch, et Ladislai Regis Hungariæ, Supremum Capitaneum nominat, Ciuitates prædictæ, conatus suos pluribus

pecuniis adiuuant, singulos introitus Regios sibi soluunt. Numisma aureum et argenteum, apud Kremnicsam, nomine Ladislai Regis, operatur. Deinde Regina prædicta, Ladislaum Banum multis precibus et promissionibus solicitat, et vt bellum à parte altera Wladislao Regi suscitet, inducit: Qui negocium (erat enim non tam prudens, quam gloriæ cupidus) temerato iuramento suscipit. Multos et alios Barones, magnarū opum et virium, et signanter Ianusz Voÿdecemrich Iugo Polonum, et plures alios, imò fere omnes partium Slauoniæ Barones et nobiles, ad eandem sentenciam pertrahit. Alios aūt sola inuidia, propterea, quod Simon Agriensis Epūs, apud Regiam Maiestatem valebat, in rebellionem induxit. Eadē est cunctis intentio et voluntas, Wladislaum Regem Regno Hungariæ pellere, et omnes suos fideles, et adhærentes spoliare vita et fortunis. Congerit itaq; Ladislaus Banus prædictus, contra caput Regis sui, quod quondam pro capite suo perorauerat, et vitæ primū illud, deinde libertati restituerat, magnum ex Baronibus præcipuis, et bellatoribus non spernendis, et fortem exercitum, et pluribus illum, quo certior sit victoria, nobilitat bellicis apparamentis. Concipit animo certam victoriam, quantum armis et Marte valeat. Elisabeth Reginæ denunciat: experimenta diuinæ vltionis et prouidentiæ, quibus, innoxiis liberatis, noxios iisdem pœnis, quas illis inferre destinabant, solet contradere, repente suscepturus. Quæ, eadem certitudine de victoria concepta, Strigonium venit. Iam enim Dionisius, Strigoniensis Cardinalis et Archiepūs, à fidelitate Wladislai Regis, temerato iuramento, nec, quem pridem in Regem Hungariæ vnxerat et coronauerat, attendens, partes Elisabeth Reginæ sequebatur. Cōmoratur in Strigonio diebus pluribus: euentum belli futuri, quod Ladislaus Banus agebat, præstolando, ea intentione et proposito, vt parta per Ladislaū Banum quam gestare manu credebat, victoria, Wladislaum Regē cum suis gētibus quas in Iaurino tenebat, et aliis ex Buda pelleret, aut Budæ si excedere nollet, concluderet. De tot et talibus insidiis Wladislaus Rex certior factus, facto nō consulto in tali periculo, opus esse ratus, Nicolaum Fristaczki et Ioannē de Huniad, contra Ladislaum Banum prædictum, et suam societatem, dato illis exercitu, trāsmittit: quibus etiam omnes Curienses suos Hungaros et Polonos adiungit, ita vt exercitus Regius Ladislai Bani non esset inferior. Conuenit itaq; vterq; exercitus circa Oppidum Bata, et facit congressum. Durat pluribus horis certamen, et communi pugnatur per vtrumq; exercitum Marte. Tandem Deo bono, qui omnium iniuriarū seuerus est vltor, largiente, frangitur Ladislai Bani exercitus. Bartosch Andreas, cum multis notabilibus occiditur. Woÿdecemrich et ceteri, quibus fortuna belli pepercit, capiuntur. Exinde Ioannes de Huniad, vix antea cognitus, nomen quæsiuit Homo obscuro loco natus, sed celsioris animi, et magnarum rerum cupidus. Quem Wladislaus Hungariæ et Poloniæ Rex ex obscuro atq; inopi, clarum atq; opulētum effecit. Dux ipse belli, et author tantorum funerum, Ladislaus Banus, fuga saluatus est: immeritū ei munus præstante fortuna. Ad Reginam Elisabeth in Strigonium anhelus venit, casum suum et suorum significat. Regina ex spe magna decidens, iterum illum, vt bellum resumat, aut sibi Centū millia florenorum pro instaurando per alios bello, mutuet, lachrÿmis et precibus rogat. Sed neutrum impetrat: Neq; enim belli fortunā amplius tentare Ladislaus Banus, nec tantū auri, incantē effundere, vtile putat. Ex Strigonio, dissimulato transitu, Reginam in Laurinū reuertitur. Qui si euasisset superior, magnum terrorem et Regi et optimatibus, incussisset: tanquam ad omne audaciæ facinus prupturus. Wladislao

Regi captiui præsentantur, quos aliquot diebus vinctos tenens, liberalitate et bonitate sua relaxat, et tanto beneficio eos sibi adeo conciliat, vt maiori illum decætero deuotione et amore colerent, quam hostili aīo ante oderāt. Ladislaus Banus fluctuans vario æstu, mentis conscientiæ suæ et ingratitudinis affligitur facibus: nō solū Wladislaum Regem, cuius clementiā expertus erat, sed et eos, quos ad pugnandum induxerat, metuens, quasi vagus factus, sup trām hincinde gyrabat. Dum igr vice quadam cum Elisabeth Regina, ad Fredericū Roanorū Regē in nouam Ciuitatem veniret, per ipsum Fredericum capitur, et longo tēpore in molestiis captiuitatis detinetur. Et quāuis Wladislaus Hungariæ et Poloniæ rex acceptæ ab eo iniuriæ oblitus, pro sua liberōne multos conatus et studia interposuis: set, dare tamē ipsi Frederico Regi, pro liberacoē sua, septuaginta florenorū millia coactus est: indignū, vt reor, existimante fortuna, vt vicia patratæ ingratitudinis non pependisset.

Ioannes de Hunyad Palatinus Transsyluaniensis ex Turcis sæpè præclaras reffert victorias.

Domestico bello et periculoso taliter confecto, pacis, quæ turbata erat, dulcedo, ad Slanoniæ partes rediīt: quas etiam Wladislaus Hungariæ et Poloniæ Rex, misso illic Nicolao Lyassoczki, Decano Craconiense, in sua fide et deuotione amplius confirmat. Duces victoriæ, de Ladislao Bano, obtētæ, Nicolaum Fristaczki et Ioannem de Huniad, donatione multarum possionum attollit et locupletat, et vtrūqz Voienoda Transyluanien creat. Et quia Ioannē de Huniad videbat militē animosum, et virū in armis magni precii, non attenta conditione sua, quæ tunc erat humilis et exigua, sola virtute illius delectatus, ipm contra Turcos Capitaneum ordinat, et castra omnia, Turcorū terris vicina, sibi dat in tenutā. Nec Wladislaum Regem iudiciū suum fefellit. Ipse enim Ioannes de Huniad, bello contra Turcos administrando suscepto, sæpe cum illis particularibus prælìis congressus, multas ex illis præclaras victorias retulit, et superbas eorum acies, licet cum suorū aliquali discrimine, sæpe confregit. Ita vt in breui tpe fama magna quæsita, charus Regi, charus Baronibus Hungariæ, apud proprios et hostes celebris habebatur.

Auxilia in Hungariam Regi Wladislao ex Polonia mittuntur.

Sub idē tempus, per Prælatos et Barones terrarū Crac, duæ habitæ sunt in noua Ciuitate couentiōes. In quarū altera, pro festo S. Bartholomei Apli habita, deliberatū est, tam in pecuniis qz in gentibus subsidiū Wladislao Hungariæ

et Poloniæ Regi, in Hungariam mitti, consentientibusq; oibus decretu, vt qlzt Cmetho de laneo soluat vnu fertone, et quilibet nobilis Cmethones non habens, item quilibet scultetus vna marcam, Hæ pecuniæ repente colliguntur, et nouus ex Polonis coparatus exercitus, Wladislao Regi in subsidium destinatur, Iuerunt aut sponte sua personalr Ioannes de Thaczin Palatinus Cracovien, Ioannes de Oleschnicza Castellanus Sandomiriensis, Hriczko Kierdeiowicz Palatinus Podoliæ, Ioannes Woyniczki de Senno Capitaneus Sandomiriensis, Derslaus Rithwienski, et plures alii milites et nobiles Regni Poloniæ, Et aucto exercitu, in Hungariam progressi, Castrum Kapussczyani prope Bardeiow, et oppidum Apperiasß, diutius obsidione premebant, sed mandato Wladislai Regis accepto, soluta obsidione, ad Wladislaum Regem Budæ incolumes perueniunt, Quibus Wladislaus rex obuiam personaliter exiit, et eos suscepit, mirantibus Baronibus Hungariæ, quod in tanta multitudine et apparatu exercitus Poloniæ, pro subsidio Regio aduenisßet.

Bohemi in Regni sui oblatione à Bauaro et Imperatore Frederico spreti, Gubernatores eligunt.

Bohemi, qui Alberti Regis causa ciuile bellum conflauerant, morte eius cognita, dum et Casimirum Ducem, Wladislai Poloniæ et Hungariæ Regis germanum, sensisßent magni Ducatus Lithuaniæ regimen assumpsisße, et Regnum Bohemiæ, propter crimen hæreseos, fastidire, apud Pragam Conuentu habito, vnum totius Regni corpus, sedatis odiis efficiunt, et pro eligendo Rege, diem dicunt. Rokiczana, qui dudum apud Grecz exul morabatur, Pragam reuersus, more suo insaniens, et Papam vniuersamq; Ecclesiam blasphemans, apud solos Bohemos veritatis sacramentum asßerit consistere, Paruulis ac dementibus, tam corporis q; sanguinis Christi, sacramenta præbet, Sacerdotes, suæ temeritati aduersantes, Ciuitate pellit, Denegantibus sub vtraq; specie communicare, Sepulturam Ecclesiasticam interdicit, Error amplior priore, et facies damnati scismatis videbatur rediisße, Elisabeth Regina legatos ad Bohemos, comitia noui Regis expedituros, mittens Sigismundi et Alberti Regum meminerint, nepotem filiumq; ne respuant, fœdera cum Australibus percußa, ausculteut, Pupilli atq; orphani misereantur, postulat, Et quamuis à nonnullis læto fauore, legatio Reginæ Elisabeth, excepta sit: nemini tamen placebat, infantem, Regno inutilem, in Regem asßumi, qui antequa adolescat longum tempus effluxurum videbant, Ladislao itaq;, Regis Alberti posthumo, reprobato, Albertus Bauariæ Rex, Bohemiæ Rex declaratur, Mittuntur ad eu Primores Regni Bohemiæ, Inter quos Vlricus Roßemberski primarius fuit, Qui licet Alberti partes olim defenderit: huius tamen sententiæ suasor extiterat, Albertus Bauariæ Dux insigni modestia vsus, et à Frederico Romanorum Rege, ne Bohemiæ Regnum sibi, velut alienum, vsurparet, admonitus, preces Bohemorum contemnes, oblatum Regnum spreuit, et se maiorem spreto Regno monstrauit, Bohemi, à Bauaro repulsi, noua Diæta indicta, Legatos ad Fredericum Regem Romanorum mittunt, petentes, vt tutorio nomine Ladislai Regis, Regnum Boheiæ suscipiat,

Suggerunt nonnulli, et signanter Ptaczek, vt seipsum Regem faciat, Sed Fredericus Romanorum Rex, sciens Bohemos, nisi largitiones amplas accipiant, à fide et officio discessuros, Sciensq; Regni census et vectigalia, ac argenti fodinas extinctas, vtrũq; perosus est, suasitq;, vt Bohemi per se Prouinciam, donec puer adolescat, administrent In quam sententiam, dum similis repulsa, quæ à Bauaro facta est, à cæteris Principib; timeretur, Gubernatores eligere placuit, Ptaczko et Meÿnhardus designati. Et in concordia discordi, cum Meÿnhardus conuenta cum concilio seruanda esse diceret, velut catholicorum Tutor, Ptaczko hæresis peste infectus, sperneret, aliquanto tempore Regnũ administratum, medio temperamento ingesto, quo, partiũ cuiq;, suo voto viuere liceret

Pthaczkone mortuo, Hussitæ, Duce Poszdziebrado, Pragam incendunt, et Meÿnhardum, carcere inclusum enecant :~

P Taczkone, altero ex Gubernatoribus Regni Bohemiæ, vi morbi absumpto, Meÿnhardi potestas sensim crescere cœpit, Id dum ægrè pars Hussitarum ferret, ad Georgium de Posdzebrad se contulit, eumq; sibi Ducem elegit, et ad eripiendam summam rei, quæ in Meÿnhardũ reciderat, animauit. Qui collaudatis suasionibus, cum esset vir suapte cupidi et alti ingenii, onus suscipit, et ad diem, quæ pro inuadenda Pragen' vrbe conuenta erat, clanculum cum copiis venit, Vrbeq; à factione suæ partis, quoniã ita inter illos conuenerat, incensa, dum ad restinguendũ incendium concurritur, Georgius, per coniuratos porta vna intromissus, cædem facit et trucidantur passim resistentes, Meÿnhardus in eo prælio captus, in carcereq; coniectus, siue molestia carceris, siue, vt pleriq; astruebant, venenatus, diem obiit. Et ex illo tpe non Praga tantũmodo, sed et vniuersa Bohemia paruit, Quem etsi Bohemi execrabantur in abstracto: palam tñ laudabant, Hominẽ vnum esse asserentes, qui Regni Bohemici calamitatibus, finẽ imponat, Et quamuis ad Fredericũ Roanorum Regem, frequentes Legatos miserint, petendo, vt Ladislaus, Alberti Regis posthumus Regno Bohemiæ reddatur: nihil tamen impetrauêre: per ætatẽ pupillarẽ, Frederico Rege illorum conatus eludente :~

Anno Doñi 1441

Wladislaus Rex Ciuitatibus, in finibus Hungariæ, bello recuperatis, dimittit exercitũ, spe pacis cum Regina Elisabeth faciendæ :~

W Ladislaus Hungariæ et Poloniæ Rex, accepto et habito, ex Regno Poloniæ subsidio exercituali, conuocato etiam sibi fidelium HVNGARORṼ

exercitu ex Buda circa festum Purificationis sanctæ Mariæ virginis in campum processit, Ciuitates et castra, quæ Australes in confiniis Regni Hungariæ occupauerant, et de illis, spoliis, prædis et incendiis Regnũ Hungariæ et fideles regis Wladislai offendebant, relictis in Buda Nicolao Liassocki Decano Craconiense, Laurẽtio de Hedrewara Paltño Regni Hungariæ, et Paulo Woynicki, pro capitaneis et gubernatoribus, expugnaturus. Nec Regem et suum exercitum à bello hm̃odi hyemis asperitas, ninium inundatio, et victualium retraxit defectus. Quinimo et hyemis et Quadragesimæ tempus, in expugnatione Ciuitatũ et Castrorum hm̃odi exegit. Nec prius ex Campo discessit, donec omnes Ciuitates et castra occupata, in suam potestatem et obedientiam, vi vel deditione redegit. Successibus aũt suis fœlicibus Fredericus Romanorum Rex auditis, plurimum sibi et terræ Austriæ metuebat, ne propter coronã materialem Regni Hungariæ, fidei suæ per Elisabeth Reginam commendatam, repetendam, terras et Dominia sua inuaderet. Propter quod secreto deliberauerat coronã reddere, casu, quo fuisset impetitus, q̃z Dominiorum suorum admittere desolationẽ. Abstinuit aũt Wladislaus Rex ab eiusdem Romanorum Regis et terrarum suarum offensa, et vtrumq̃z exercitum contra Ciuitates rebelles, Koschice Bardeiow, Lubocza, Kremnicza, Apperiasch, et castra, per Ioannem Giskra occupata, traducere parabat, vt plaga illa, ad obedientiam et subiectionem reducta, residuũ rebellionis purgasset, et pace Regno Hungariæ ad plenum reddita, tandem expeditioni contra Turcos, vacare potuisset. Fuit autem deliberatio hm̃odi prudens, et ipsi Wladislao Regi plurimum fructuosa. Prælati tñ et Barones Hungariæ nullatenus potuerunt induci, vt illuc exercitualiter processissent, siue, quod molestias belli fastidiebant, prioribus defatigati, siue quod verius verebantur, ne Wladislaus rex ꝓpter loci propinquitatem, in Regnũ Poloniæ discederet, et Regno Hungariæ derelicto, ad illud redire non curaret. Propter quod Wladislaus Rex licenciato vtroq̃z exercitu, Budam rediit, Castris conquisitis, Baronibus Hungariæ datis in tenutã. In ipso aũt bello taliter per Regem Wladislaum acto, ferunt. Quadragesimæ tẽpore exercitus sui homines, temeritate improba, leporẽ manducasse, et repentina morte extinctos esse. Alium quendam, simili vicio, oua duo, cum cibaria alia suppeterent, vorasse, et e uestigio, viginti oua cruda, integra quidem et testas habentia, euomuisse ~

Elizabeth Regina ad nullam pacem cum Wladislao Rege ineundam, flecti potest ~

Recessus Regius ex campo, post tot fœlices victorias et successus, pluribus Baronibus Hungariæ et Poloniæ erat infestus. Qui molestẽ ferebant, quod Rex exercitum, ita fortem, non e uestigio ad hostium præsertim Bohemorũ domicilia duxisset. Poterat siquidem tot gentium robore stipatus, omnes Ciuitates rebelles ad obedientiam reducere, et quoslibet hostes suos debellare. Sed secutus aliquorum consiliariorum suorum persuasiones, qui cum Elisabeth Regina, oblatam per eam, in dolo tamen, concordiam, acceptandam esse decernebant, ex campo

decessit. Post quem discessum Elisabeth Regina, in priorem fastum erecta, Nunciis Regiis notabilibus, Baronibus Hungaris et Polonis, ad eam, pro pace tractanda, in Posonium, iuxta oblationẽ factam, venientibus, dura dedit responsa, nec ad aliquã potuit molliri pacem aut æquitatem. Asserens rem impossibilem esse, ad eam se demẽtiam deduci, qua notaretur, plus Wladislao Regi Poloniæ, de Regno Hungariæ, qȝ filio proprio, fauere velle. ~

Pestilens aura Budam acerbe premit et vexat, Wladislao Rege præsenti animo, fere in mediis cadaueribus habitante. ~

F Initimis Castris conquisitis, et de manu Australium ereptis, atqȝ ad Regni Hũgariæ obedientiam hmoi bello redactis, Wladislaus Hungariæ et Poloniæ rex Budam reuersus, omne tempus æstatis illic est commoratus. Sæpe tamen ad insulam Czepel, vel venationis vel quietis gratia, vel vt pestem epidimiæ effugeret, descendebat: Ipsa enim pestis, singulariter tunc Regnũ Hungariæ, siue ex constellacõne cœlesti, siue ex corruptione aeris occupauerat, et crudeliter in cunctos Regni illius habitatores, sæuiebat. Multi illius voragine adolescentes ingenui ex Regno Poloniæ ætate florente, multi viri, multi senes (non enim alicui deferebat ætati) absumpti sunt. Rex ipse tanto animo eius contemnebat impetum, vt nec hominũ cœtus, nec cõuersationem fugeret, neqȝ in locis abstractis, sed publicis, in ipsa præsertim Budensi Ciuitate, in qua pestis ipsa amplius serpebat, moraretur. Vnde et in thalamo sui cubiculi, plures, illucescente die, de peste extincti, reperiebantur. Multi, eo vidente, intra Diuina officia procidebant et palpitando in terra, spũm exhalabant. Grassabatur aũt pestis ipsa, toto æstatis, autumni et hyemis tempore, et non, nisi vere supueniente quieuit. Ea tamen non obstante, ab vtraqȝ parte assiduẽ certatũ, nec ab armis discessum aut temperatum est. ~

Soli Kremnicenses, ex moneta sua nomen et arma Wladislai Regis reiiciunt. ~

E T licet in oppido Kremnica et eius montibus, in rebellionis signum, nõ Wladislai Regis Hungariæ, in florenis, sed Ladislai filii Regis Alberti, nomẽ et arma cuderentur: in omnibus tamen aliis montibus et fabricis, Wladislai veri Regis arma et subscriptio in moneta aurea et argentea, ponebantur, in quadrum sita. In vna parte anguli, erant Hungariæ quatuor Barræ, in secunda, arma Regni Poloniæ, aquila videlicet coronata, alis extensis, in tercia, arma magni Ducatus Lithuaniæ, hoc est, vir armatus, vibratum tenens gladium, equo insidens, in quarta, Crux per transuersum geminata, Subscriptio vero talis legebatur, WLADISLAVS

Dei gratia Rex Hungariæ, in altera parte imago Sancti Ladislai Regis ponebat.

Cassouia, iam iam se deditura, obsidione soluitur: propter Hungarorum insolentiã.

T Emeritatem ciuium de Koschice, Wladislaus Hungariæ et Poloniæ Rex non ferens, collecto ex Hungaris sibi fidelibus exercitu, Ioannem Czapek Bohemum, illi in capitaneum præficiens, contra Ciuitatem Koschice transmittit. Qui illuc perueniens, et Ioannem Hluczki, aliosq3 Bohemos, precio conductos, secum habens, Ciuitatem Koschice obsidione dura constringit. Quam, cum mensibus aliquot continnaßet, et multi ad illum incolæ ex Ciuitate, preßi egestate magna et fame, confugerant, atq3 omnẽ residuam oppidi multitudinem, præ angustia famis, obsidionem nullatenus tolleraturam, deditionem facere certò constaret, Hungarorũ exercitus tedio et molestia vigiliarum affectus, sensim sine licentia præfati Ioannis Czapek capitanei dilabitur. Propter quod ipse Czapek, cum reliquo exercitu, qui per se parũ sufficiens erat obsidionem continuare, à Ciuitate ipsa discedit: quam intra breue tempus, si Hungari perseuerassent, deditiom̃ constabat facturam.

Kyeschmarcum, Bohemi vi captum occupant, eiecto Wladislai præsidio. Ex Polonia ad Wladislaum Regem Budam auxilia perueniunt.

S Entiens præterea ex multorum auisamentis Wladislaus Hungariæ et Poloniæ Rex, Nicolaum de Peren, Ciuitatis Kyeßmark Tenutarium, ignauũ nimis belli, contra Ciuitates rebelles et Bohemos in eisdem consistentes, administratorem, præfatum Ioannem Czapek, de sua fide et industria confidens, ad regendam Ciuitatem Kyeßmark, et ad faciendam fortiorem resistentiam Bohemis, transmittit. Qui, dum cum gentibus suis, ad apprehendendam Ciuitatis prædictæ poßeßionem, procederet, et non longe iam ab illa distaret, sequenti die eam ingreßurus Ciuitas ipsa per proditionem vnius Ciuis, nocte, per Ioannem Giskra et Bohemos capitur, et multi de Hungaris et Polonis, proditione cognita, turres conscendunt. Nicolaus de Peren Capitaneus, cum multis Hungaris fuga saluatus est. Plures alii Hungari et Poloni capti. Sub eodem autem tempore Barones maioris Poloniæ, turpe rati, subsidium in gentibus, ab eis crebro postulatum, Wladislao Regi non misiße, facta in hominibus suis contributione, exercitum notabilem in Hungariam Wladislao Regi in subsidium transmiserant, Præficientes illi in capitaneos, Laurentium Zaraba Castellanum Siradiensem, et Nicolaum Skora, Iudicem Posnaniẽ. Hic altera die postquam Ciuitas Kyeßmark capta est, Podolinum fortè venit: Polonis et Hungaris adhuc turres in Kyeßmark, contra Bohemos, strennè defendent.

Poterat itaq; exercitus ipse faciliter malum h[uius]modi, et casum amissionis Ciuitatis prædictæ, corrigere, et per turres, quæ erant in Hungarorum et Polonorum potestate amissam ciuitatem recuperare, atq; reddere vicem, iis qui in turribus erant, eorum auxilium pluribus nunciis efflagitantibus, distulit tamen ipse exercitus, pro Ciuitate amissa recuperanda adniti, aut quicquam opis ferre: Asserentibus Capitaneis, quod non pro conquirendis aut recuperandis Ciuitatibus, sed pro ferendo Wladislao Regi suffragio, missi essent. Quo cognito defensores Turrium in Kiesmark, pacti cum Giskra, turribus cedunt, et Bohemi ad plenu[m] Ciuitate potiuntur. Exercitus de maiori Polonia, et Podolino, nequicqua[m] impedientibus Bohemis, Buda[m] processit. Omne pondus belli in Podolinu[m], quod tunc per Nicolau[m] Comorowski, vice et nomine Sbignei Cardinalis et Episcopi Cracouien[sis], tenebatur, versum est. Idque vnum oppidum, omnem belli molem, grauem et onerosam, annis pluribus pertulit et sustentauit.

Castrum Posonii, ab Elisabeth Regina obsessum, Andreas de Thaczin, omni periculo liberat.

Conquisitione oppidi Kyesmark Elisabeth Regina elata, Castrum Przesburg, quod erat in obedientia Wladislai Regis, et per Stephanum de Rozgon tenebatur, obsidione cingit, et pro eius conquisitione vehementer insudat. vt eo in suam potestatem redacto, securam habitationem in illa habeat, et fortius Wladislao Regi, suisq; fidelibus, quaslibet inferat aduersitates. Arbitrabatur autem se illud facile aut vi aut deditione posse conquirere, cum, quia Ciuitas Przesburg, erat in eius fide et obedientia, et in illa, tam Regina Elisabeth, quam gentes illius securè, in abundantia rerum o[mn]i[um], continuando h[uius]m[od]i obsidionem, manebat, tum quod sciebat Castrum, tenuiter esse victualibus prouisum. His malis plurimum Stephanus de Rozgon angustiatus, ad Wladislaum Regem Buda[m] venit, Subueniri sibi et Castro Przesburg efflagitat, denuncians in quanto sit periculo, ni celeriter succurratur. Wladislaus autem Rex periculo h[uius]modi motus, continuo Andream de Thacsin, cum exercitu, in oppidum Tarnawa transmittit, data sibi instructione et mandato, vt gentes Reginæ Elisabeth Castrum Przesburg obsidentes, quamaxime populationibus prohibeat, et ipse in circuitu Ciuitatis Przesburg, singula depopuletur et vastet, Castroq; Przesburg et obsessis quamprimu[m] victualium copiam subministret. Is itaquè in Tarnauam cum exercitu perueniens, Ciuitatem Przesburg, multis damnis, spoliis et incendiis, infestat, omnia pecora et pecudes Ciuitatis aufert. Suburbium igne co[n]flagrat. Victualium magnam quantitatem, Castro Przesburg fame laboranti, subministrat, et omne, quod Castro præfato imminebat periculum, suo aduentu fugat et dissoluit, Propeq; fuit, vt vrbs nocte quadam ab eo caperetur. Quapropter obsidentibus æquè, et amplius, quam obsessis fatigatis, conatus Elisabeth Reginæ in irritum deciderunt.

Poloni et Lithuani ex Parczouiensi conuentione, re infecta discedunt ~

HAbita est pro die sancti Martini Conuentio in Parczow generalis, inter Regni Poloniæ ab vna, et Ducatus magni Lithuaniæ, Prælatos et Barones, partibus ab altera, propter tractandam æquitatem inter Ducem Lithuaniæ Casimirum, et Ducem Masouiæ Boleslaum, super terræ Drohiciensis differentia, quam ipse Masouiæ Dux Boleslaus in plena tenebat possessione, exorta. Ad quam, dum Prælati et Barones Poloniæ, iuxta constitutum, conuenissent, Barones tamen Lithuaniæ, aliquot diebus expectati, tardius venerunt: pluribus Nunciis per prius fatigatis. Venerat etiam ad Conuentionē præfatam personaliter Dux Michael Lithuaniæ, querens, quod patre suo, Duce magno Lithuaniæ Sigismundo, iniusta nece orbatus, etiam ab vniuerso patrimonio suo, per Casimirum Ducem Lithuaniæ, cui de Castris pluribus, fidem et obedientiam suā secutus, cesserat, exclusus per fratres vxoris suæ, Duces Masouiæ, aliena stipe viuens, sustentaretur. Requirens Consiliarios Poloniæ, vt iuxta iuramenta, cum patre suo habita, operā darent pro p̄rimonii sui restitutione. Venerunt et Masouiæ Ducis Boleslai Barones et Consiliarii, ostensuri per lrās, Priuilegia et probatiōes legitimas, se iustè terram Drohiciensem possedisse. Licet autem plures tractatus diebus aliquot fuissent, inter partis vtriusq; Consiliarios, interpositi, pro concordia et determinatione differentiarum prædictarum, licet quoq; Masouiæ Ducis Boleslai Consiliarii, Priuilegia et munimenta, tam Ducis magni Vithawdi, quàm Ducis magni Lithuaniæ Sigismundi, originaliter produxissent, clarissimè testantia, terram Drohiciensem ad Ducē Masouiæ Boleslaum, et suos prædecessores, pertinuisse et spectasse, ac semper iuris sui illam fuisse, Barones tamen Lithuaniæ nullum iustum iudicium voluerunt tunc subire. Asserentes Ducem Masouiæ Boleslaum, iure, si quod habebat, neq; in vita Ducis magni Vithawdi, neq; Sigismundi vsum esse, Sed Duce magno Sigismundo mortuo, terram ipsam violenter occupasse, Requirebantur etiam tunc Barones Lithuaniæ, vt patrimonium, Duci Michaeli ablatum, redderent, sed rñderunt nullam se ad id potestatem tractandi aut diffiniendi aliquid accepisse. Sicq; re magis infecta, quam concordata discessum est. Ea res Wladislaum Hungariæ et Poloniæ Regem, et eos, qui secum Budæ morabantur, Consiliarios monuit. Consultumq; est. Lituaniam diuidendam partiendamq; in plures Principes, vt potestate imminuta, insolentia, quæ ex illa oriebatur, cōquiesceret ~

Magna Polonorum manus sponte sua et sumptu proprio Budam p̄ueniens, Wladislai iussu Castrū Roznawa expugnat ~

NOtabiles et frequentes, ex terris Craconiensibus et Russiæ, Milites, nullo subsidio publico habito, ad Wladislaum Hungariæ et Poloniæ

Regem, in Hungariam, proprio sumptu fuere profecti. Tantusq; eorum erat nume-
rus, ut maximū et notabilem exercitum, conficeret, Petrus odrowaß, Palatinus
et Capitaneus Leopoliensis, cum notabili comitatu, simul cum illis profectus est
propter suspicionē hostium, et ut quodlibet imminens periculum, facilius mutuo au-
xilio superaret, Intercludebantur autem eis, in locis arctis, et montium cohærentium
contignitate conclusis, per hostes Bohemos, viæ, qui non aliter, nisi loco iniquo eis no-
cere se posse existimabant, Prouidentia tamen bona et animositate, omnes hostium
cuneos et acies, et prosternebant, et ex locis obsessis pellebant intrepidè, tolerando et
superando oīa pericula, Dum autem Barones ipsi, cum tot electis militibus, et splen-
dido armorū apparatu, Budā venißent, per Wladislaūq; Regem benignè excepti
essent, magnæ fuerunt Hungaris admirationi, pensantibus illorum erga proprium
Regem fidem affectionem et constantiam, quodq; tot vicibus exercitualia subsidia
Wladislao Regi tulißent, Mandato autem Regio, iuerunt omnes ad expugnan-
dum castrum Roznawa, Premebantur enim ex eo per Bohemos plures Hungari
et bona eorum occupabantur, Quod in paucis diebus conquirunt, et omnes Bohemos
illic comprehensos, obtruncant et occidunt.

Anno Doñi 1442.

Przesburg Castrum Regina Elisabeth
oppugnat, quod Wladislaus molestia
obsidionis liberat, Ciuitatemq; bombar-
dis frustra quatit.

Elisabeth Hungariæ Regina, cum omni ardore et diligentia, Castrū Przes-
burg, spe et neceßitate eam impellente, impugnare adorsa, iterum plurimis
conatibus, bombardarum proiectionibus, aliisq; ingeniis, illud vel conquirere,
vel ad deditionem compellere satagit, Cuius periculo Wladislaus Hungariæ et
Poloniæ Rex, sibi nunciato, mouet exercitum, de Hungaris et Polonis, in hyeme
aspera, nimis niuosa et pruinosa: temporis incommoditate minime pensata, post fe-
stum vz3t Purificationis sanctæ Mariæ virginis, quo etiam in horreis incipiunt sin-
gula deficere. Et in Przesburg perueniens, Castrum, quod longo tempore obsidio-
nis ferebat molestiam, obsidione liberat, restaurat et reficit, Ciuitatem Presburk
sibi rebellem, ex qua Elisabeth Regina, audito Wladislai Regis aduentu, Vi-
ennam profugerat, reciproca obsidione fatigat, Bombardarum ictibus de castro
multas domos Ciuium frangit et demolitur, Nec dubiū erat, quin illā ad dedi-
tionem compulißet, si diutius perseueraßet, Verùm compaßus Baronū et mili-
tum suorum damnis plurimis, propter equorum defectum, qui fame tabescentes
moriebantur, Non enim poterat alicubi, etiam in locis remotis, pro equis pabulū,
sed neq; palea reperiri. Diebus plurimis frondes arborum, erant equorū potio-
ra pabula. Equisq; deficientibus, non minor homines premebat fames, obsidio-
nem soluit, et in Tarnawam transiit, inde Budam rediit, ibidemq; festum Pa-
schæ celebrauit.

Poloni Agriam a Bohēmis, subitò
irruentibus, direptam, tutantur, et

Odrowasz captum vindicaturi, prædones consecutos ferè ad internitionem concidunt

Pascha diebus transactis, plures milites et Barones Regni Poloniæ, accepta à Wladislao Hungariæ et Poloniæ Rege, non digna solum, sed etiam prodiga, laborum et actuum suorum recompensa, quibus non universos, solum introitus Regni Poloniæ distribuit, verum etiam terras capitales contra ius fasq3, et contra Privilegia laudumq3 Regni Poloniæ, inscripsit et obligavit, obtenta licentia, in Regnum Poloniæ revertuntur. Quos Simon Agriensis Epus, usq3 in Agriam comitatur, et in Agriam perductos, digno honore excipit, quibusq3 potest necessariis procurat. Quibus illic sine aliqua hostili suspicione securè quiescentibus, Thelephus Bohemus ex Cassovia, cum nō modicorum Bohemorum et Almanorū in parte Reginæ militantium, exercitu descendens, repente in Agriensem Civitatem in Solis ortu irruit, et Polonos atq3 Hūgaros, adhuc quieti et sopori deditos, tubæ sonitu, et armorū gladiorumq3 fremitu deterret, civitatem spoliat, et currus Polonorum prædatur, equos multos aufert, Petrum Odrowass Paltum Leopoliensem, ex hospicio suo, ad ferendum subsidium tumultuariæ pugnæ, egressum, comprehendit. Et onustus magna præda, equis, quibus ipse et sui insidebant, suapte ex totius noctis itinere lassatis, redibat. Poloni antē et Hungari milites, nequicquā eventu illo pavefacti, sed magis irritati, statim arma capiunt, et equis recentibus ascensis, glomerati, fugientē Thelephum persequuntur. Quem brevi temporis spacio consecuti, neq3 enim equi tantum sui, sed et homines, propter longum iter, quod noctis præcedentis tempore, ex Cassovia usque in Agriam, confecerant, lassitudinem nimiam præseferebant, acie geminata, in quarū una erant Poloni, in altera Hungari, in pugnam descendunt. Quid igitur ageret Thelephus, et quo se verteret nesciebat: videbat enim nullatenus fuga posse se, Polonis et Hungaris gradum accelerantibus, salvari, quam etiam existimabat sibi, suisq3 periculosam et turpem. Ultima igitur experiri et acie decernere coactus, Petrum Odrowass Palatinum Leopoliensem, velut prædam nobilem, per quendam familiarem suum Sloma, in castra propinquiora suæ ditionis remittit. Sed veritus Sloma, ne à Polonis et Hungaris insecutus, et prædam amitteret, et ipse præda foret. In castrum vicinum et propinquum Holnod, IacobiCzuder, qui à fide et obedientia Wladislai Regis desciverat, et partes Elisabeth Reginæ sequebatur, divertit. Iacobus autem Czuder, nacta opportunitate, qua favorem et reconciliationem Wladislai regis recuperare posset, Palatinum Odrowass Slomæ eripit, in Budam venit, et Palatinum prædictum Wladislao Regi præsentat, veniaq3 illi hoc uno respectu p̄stātur. Petro Odrowass Palatino Leopoliensē, à se Thelephus remisso, in pugnā vadit, suos perprius paucis adhortatus, ut spem et victoriæ et salutis in dextris ponant, primumq3 Polonos adoriantur, quatenus illis superatis, Hungari territi, fugam ocyus capessant. Sed dum Thelephus et sui in Polonos se credunt facere impetum, cum Hungaris congrediuntur, Poloni à cornu dextro, in levum latus hostium, maximo equorum cursu invecti, omnes instantes prosternunt, et singulos eorum acies transverberant, dirimunt, et conturbant. Cadunt hostes, et funeribꝰ eorum complentur campi. Crevit et Hungaris animus, aciebus hostium confractis. Et tanto animosius in hostes illati, debellant, et victoria potiuntur. Pauci capti, ferè omnes in ipso bello occisi. Thelephus tamen ipse captus est, cum aliis

Bohemis et Austriensibus, et Agriam reducti, Simoni Episcopo traduntur, In hoc certamine nullus ex Polonis notabilis cecidit, Pauci alii desiderati, Hincza de Rozgow, Ioannes Sczekoczki, Capitaneus Lublinensis, vulnerati ~

Czayka et Komorowski agentes prædas ex Opperiasch non modo ipsi in ptātem Iskræ veniunt, sed in eandē etiam calamitatem Castra Brzozowicze secū trahunt ~

Sub eodem fere tempore, quo hæc Agriæ facta sunt, videlicet in die Exaltationis Sanctæ Crucis, Nicolaus Czayka de Iawor, duorum Castrorum Brzozowyecz, et Nicolaus Komorowski in Podolino. Tenutarii, qui plures superioribus diebus ex Bohemis, in rebellibus Civitatibus et Castris commorantibus, particulares triumphos retulerant, et ipsis Bohemis magno erant terrori, cognito per exploratores Oppidum Apperiasch esse defensoribus vacuum, collecto maiori quā potuerunt exercitu, secretò de Brzozowicza, ambo auiditate gloriæ lucri, et famæ capti, non prospicientes actus hominum, subiectos esse casibus, et nusquā minus, quam in bello respondere euentus, egrediuntur nocte ad oppidum præfatum, oppidi muros, scalis appositis, ascendunt, vigilles fallunt, oppido potiuntur, Quinquaginta Bohemi, qui oppidum die præcedenti, à Ioanne Giskra in Coschice tendentes, vocati, intrauerant, irruptione hostium audita, turrim ascendunt et illam viriliter tuentur et defendunt, Quapropter Nicolaus Czayka et Nicolaus Komorowski, videntes se non posse oppido planè potiri, illud omnibus rebus nobilioribꝰ spoliant, spoliatum incendunt et regrediuntur, Celeri autem Nuncio Ioañes Giskra, de huiusmodi auisatus nouitate, equos cum omni suo exercitu, quem pro obsidione Castri Richnawa, ex pluribus locis comportauerat, conscendit, Czaykam et Komorowski insequitur, Et licet tempestinè ad castra et fortalicia sua redire potuissent, temeritate tamen improba ducti, non attento, quod omnis eorum exercitus, plenus sarcinis, magnam secum et nobilem prædæ suppellectilem, in Apperiasz raptam, traheret, ac illa onustus, ad dimicandum, minus idoneus foret, venientē Giskram præstolantur, cum eo congresßuri, Sed à Præcursoribus Giskræ, in magno numero præmissis, antequam principalis superueniret exercitus, vincunt. Et tam Czayka quàm Komorowski cum paucis captiuantur, Omnes enim ferè alÿ, ne prædam amitterent, fuga ante, quàm prælium iniretur, dilapsi sunt, et alii in Brzozowicza, alii in Podolinum, deueniunt. Tali potitus Ioannes Giskra victoria, et duobus fortissimis aduersariis profligatis et captiuatis, castra Brzozowicze vallat, Sed castrorum defensores, nequicquam co pauidi, vallationem ipsam, velut superuacuam contemnebant, Sed et ipse Giskra, altera die soluere obsidiom, et in Koschice reuerti, atqꝫ Castri Richnawa obsidiom intendere destinabat, cū subito vnum castrum, casu an proditione, per Pixidarium puluere incensum, cū equis plurimis conflagratum est, Homines autem, qui erant in illo, in aliud castrum integrum se recipientes, similem, qui alteri acciderat, casum veriti, nec, post tot infoelices successus, valentes priorem retinere, vt fit, animositatē, factis

pactis cum Giskra, etiam castro residuo excedunt. Ita huius belli et casus acerbitate, prior alacritas ex triumpho Agriensi habita, diminuta fuit et fuscata, et sub eodem tempore, parti vtriqз fortuna permixta, dona partita est. Sbigneus Cardinalis et Epūs Cracouiensis, casu tam infoelici audito, tam in Liubowlya quam in Podolino nouas gentes ex Polonia celeriter missas, substituit, et omnem metum, atqз periculum, si quæ imminere poterant, hmodi prouisione auertit.

Ioannes Iskra castrum Richnawa deditione capit, ac cum Simone Episcopo Agriensi, qui tardius oppidanis auxilio venerat, pacem et affinitatem iungit: captiuis, præter Polonos, vtrinqз redditis.

Obtenta huiusmodi victoria, et vtroqз castro Brzozouicza, conquisito, Ioannes Giskra, castrum Richnawa, quod erat Nicolai de Peren, obsidione vallauit, cum subsidio omnium Ciuitatum rebellium: quod sibi eo libentius præstitêre, quo videbant illi secundos successus accrescere. Plures aūt menses in conquirendo et expugnando castro absumens, perseuerauit nihilominus premere illud; quamuis multos de suis gentibus, videret quotidie per castri defensores bombardis et congressibus interfici aut vulnerari. Ipseqз, recentes pugnatores fessis substituens, defensores castri plurimū grauabat, qui interfectorū aut vulneratorum loco, alios non poterant substituere recentes. Murum insup castri ita bombardis et propugnaculis confregerat, vt nec locus esset aliquis, in quo defensores possent se tutari et continere. Parauerat aūt Simon Agriensis Epūs ex Hungaris exercitum, et subuenire castro laboranti, depellereqз obsidionē maturabat. Longior tñ fuit in ferendo subsidio, quam poterant castri defensores tollerare. Dum em̄ muris disruptis, tutela deficeret, et victualibus absumptis, multi fame contabuissent, veriti, ne extrema necessitate compulsi, præda hostium fierent, facto tractatu cum Ioanne Giskra, saluis rebus et personis, castro excedunt, et ipse castro potitus, ruinas eius reparat et instaurat. Interim Simon Agriensis Epūs, cum exercitu Hungarorum tardiusculè venit: castro, cui laturus erat auxilium, per deditionē amisso. Cui Ioannes Giskra volens facere resistentiam, cum gentibus suis obuiam in Campum processit, et confligere acie cum illo deliberauit. Et licet hebdomadis aliquot, vtraqз castra consisterent, et prælu dia certaminū vtrinqз fierent: nunqз tamē, fastidiente vtroqз exercitu, acies congressæ sunt. Simon Epūs Agriensis fortè suis diffidebat. Ioannes Giskra verebatur, ne, si dimicatione succumberet, omnes successus suos, superioribus annis habitos, vno die damnaret. Et proinde campo secedens, in Koschice cum gentibus suis se recepit. Interpositi autem sunt plures tractatus de pace. Et post multos hincinde labores, Simon Episcopus Agrieñ. Ioannē Giskra sibi conciliat, nec in amicum solum, sed etiam in generum et affinem illum recipit, et neptem suam germanam, filiam Georgii de Wronow, sibi in vxorem desposat: existimans per hoc plenā pacem in Regno Hungariæ conficere, nondum Bohemorum ingenia expertus. Thelephum et omnes Bohemos ac Austrenses, ante Agriam captos soluit. E regione quoqз Hungari omnes per Giskram dimittuntur. Poloni

omnes, et signanter Czayka et Komorowski retinentur, quos etiam Ioannes Giskra relaxare tunc consentiebat, nisi ipse Simon Agriensis Epūs, contrarium sibi placere docuisset. Ita duo illi strenui pro Regno Hungariæ bellatores, Czayka et Komorowski in medio deserti, qui vnico verbo Simonis Agriensis Episcopi solui poterant. Pluribus post annis, graues perpessi captiuitatis molestias, cum magna difficultate et corporum exinanitione, à captiuitate soluti sunt. In ambiguo autem erat, qualis fuerit pax hmōi, et quas conditiones habuerit, quæ fuit per Epūm Agriensem Simonem, cum Ioanne Giskra conclusa: cum ipse Ioannes Giskra expost hostilia opa contra Wladislaum Hungariæ et Poloniæ Regem, et suos subditos, exercuerit, à spoliis et prædationibus Regni Hungariæ non abstinuerit, Sed et Castrum Scepusiense Podgrodzye, quod tunc pater vxoris suæ tenebat, fraude, per suos in pace intercepit: quod bello intercipere nequibat.

Ab vtroqꝫ Rom: Pontifice, Legati ad Fredericum Rom. et Wladislaū Hungariæ et Poloniæ Reges mittuntur, vt eos ad suam quisqꝫ partem pertraheret.

AVdiens Eugenius Papa quartus, magno bellorum stridore Regnum Hūgariæ feruere et grauibus cladibus continuè quassari, compassus tot malis, Iulianum de Cæsarinis, Episcopum Sabinensem, Cardinalem, ad Regna Hungariæ et Poloniæ et Bohemiæ, atqꝫ Prouinciam Salczburgensem, Apostolicæ sedis de latere Legatum, transmittit, propter tres principaliter causas, PRIMA vt inter Wladislaum Hungariæ et Poloniæ Regem, ab vna, et Elisabet Reginam partibus ab altera, pacem tractet et conficiat, Regnumqꝫ Hungariæ bello intestino liberet. Secunda, vt pace in Regno Hungariæ ordinata, Wladislaum Regē Baronesqꝫ Hungariæ, contra Turcos facere expeditionem, et pro liberōne Europæ intendere, induceret. Tercia, vt dari plenam, per Wladislaum Regem, de Regnis Poloniæ et Hungariæ, obedientiam Eugenio Papæ obtineret. Scisma enim tunc horrendum vigebat in Ecclesia Dei, et Eugenio quarto Romæ præsidente, Amadæus Dux Subandiæ, qui in sua obedientia nominabatur Fœlix quintus, aliquando Basileæ, aliquando Gebenis præsidebat. Multi aūt Reges neutri obediebant, præstolando vnionē. Neutralis tamen hæc in Almania et Polonia plurimū practicabatur. Descendit aūt ipse Iulianus Cardinalis Legatus, primum ad Fredericum Romanorum Regem, tunc in Vienna cōmorantem, et ipsum pluribus sermonibus et persuasionibus inducere conatus est, qtūs neutralitate tam in Dominiis Imperii qꝫ Austrien̄ sublata, Eugenium pro vero Papa recognosceret, et debitam illi obedientiam cum suis subditis præstaret. Neqꝫ Concilium Basiliense partes suas tunc neglexit, sed Alexandrum tituli sancti Laurentii in Damaso Cardinalē Præsbiterum, per Fœlicē quintum, creatum Patriarcham Aquiliensem, Episcopum TRidentinū, et Ducem Masouiæ, ad ipsum Fredericum Romanorum Regem, et Wladislaum Hungariæ et Poloniæ Regem transmittit. Erat enim ipse Alexander Cardinalis

Patriarcha, Episcopus et Dux, Frederico Romanorum Regi, germanus auunculus, Wladislao vero Hungariæ et Poloniæ Regi, frater amitalis, ad obtinendum à Regibus ipsis, vt se, cum Regnis et Dominiis suis, pro concilio Basiliense et Fœlice quinto declararent. Et licet Cardinalis quilibet partem suam pluribus rationibus fulciēdo, conabatur asserere instiorem: erant tamen ambo Reges, in obedientiam Eugenii magis inclinati. Sed et in Regno Hungariæ, plena illi obedientia præstabatur, Regno Poloniæ in neutralitate perseuerante. Vniuersitas enim studii Craconiensis, tractatu speciali super hmōi scismate ædito, concludebat Fœlici, et non Eugenio, esse obediendum. Plures quoq; vniuersitates idem cum illa sentiebant. Pontifices itaq; Ecclesiæ Polonicæ securius putabant, neutralitatē seruare, quam opinionibus niti, et vnam partem sequi, altera improbata. Omnia tamen beneficia vacantia, mixta Decreta concilii Basiliensis, gratiis Apostolicis non præualentibus, conferebat, collationesq; eorum non fuerunt, etiam scismate sedato, aliquatenus irritatæ.

Pace inter Wladislaum Regem et Elisabeth Reginam certis conditionibus confecta, morte Reginæ subito dissoluitur.

Mensibus aliquot, Iulianus Cardinalis Legatus, apud Fredericum Romanorum Regem commoratus, ex Vienna Budam ad Wladislaum Hungariæ et Poloniæ Regem, de mense Iunio peruenit, et omnis sibi honor, tanquam Legato Apostolico, à Wladislao Rege et Optimatibus suis, à clero etiam populoq; est exhibitus. Causis autem, propter quas venerat, Wladislao Regi secretò apertis, more prudentissimi suasoris, cœpit animum Regis solicitare ad pacem, nec solum Regium, sed et Prælatorum Baronumq; Hungariæ. Wladislaus autem Rex, facilem se et beneuolum semper ad pacem fuisse respondit, et p consequenda pace, vicibus pluribus Prælatos et Barones vtriusq; Regni sui ad Elisabeth Reginam, iam Przesburg, iam in Iaurinum, fatigasse, et plura pacis media, quæ ab ipsa Elisabeth Regina fuere repudiata, obtulisse docuit. Sed et tūc pacem suscipere, etiam cum aliquali iuris sui derogatione non abnuat. Cuius optima ad pacem Iulianus Cardinalis comperta, ad Elisabeth Reginam in Iaurinum, se contulit, illiq; magna cum industria pacem querere et amplecti consuluit. Ipsa verò Regina Elisabeth, non minori affectione pacem accipere, sumopē expetebat, propter nimiam, qua premebatur, egestatem. Omnia enim quæ in clenodiis et pecuniis paratis habebat, in guerram errogauerat, grandiaq; debita cōtraxerat. Varii itaq; partibus pacem suscipere consentientibus, voluuntur tractatus, de pace conditiones hincinde exhibentur. Elisabeth Regina petit imp̄mis, vt Wladislaus Rex iuri et titulo Regni Hungariæ cedat et renunciet, et illud nihilominus, accepta filia sua seniori in vxorem, ad quindecimum annū filii sui

Ladislai, habendo plenam authoritatem faciendi donationes, alienationes, et
quoscunqȝ actus Regales, perinde ac Dominus et Rex Regni gubernet. Item ut
pro impensis, damnis, quæ in prosequenda electione ad Regnum Hungariæ fecit, ter-
ra Scepusien. cum omnibus suis Castris, Ciuitatibus, oppidis et uillis, Regno Polo-
niæ perpetuò applicaretur. Item, ut terra Slesiæ, dotis nomine, in ducentis floreno-
rum millibus, Wladislao Regi inscriberetur. Item ut de iure et titulo terrarum
Russiæ et Valachiæ, quas Regnum Poloniæ iure optimo poßidet, nulla in posterũ
suscitari possit ambiguitas, Regnum Hungariæ illis perpetuo pro Regno Poloniæ
cederet et renunciaret. Postremo, ut Wladislaus Rex in Regnũ Hungariæ succe-
deret, casu, quo Ladislaus filius Alberti, ante ætatem legitimã, aut sine prole mo-
reretur. Optabat insuper, ut Casimirus Dux Lituaniæ, germanus Wladislai re-
gis, alteram filiam Elisabeth sibi desponsaret, et pro dote Centum uiginti millia
in florenis paratis, acciperet. Has conditiones etsi Wladislaus Rex uideret sibi
et Regnò suo natiuo Poloniæ fructuosas, nec ab earum acceptatione abhorreret,
Prælati tamen et Barones Hungariæ, qui turpe et acerbũ putabant Coronatio-
nem Regis Wladislai, et plures ordinationes per illos factas, retractari, et in ma-
gnã suggilacom̃ eos induci, nullatenus uoluerunt in pacem talibus regulandã con-
ditionibus, consentire. Propter quod, necesse habebat Iulianus Cardinalis pluribus
uicibus de Buda in Iaurinum, et uiceuersa, comportando animos Regis et Reginæ
in alias conditiones pacis, fatigari. Tantumqȝ idem Cardinalis per suam inter-
posicom̃ operatus est, ut Wladislaum Regem tenere personalem Conuentionẽ cum
Elisabeth Regina in Iaurino, pro pace concludenda induxerit. Tenta est autẽ hu-
iusmodi Conuentio in Iaurino pro die Sanctæ Catherinæ. Ad quam, cum Wladis-
laus Rex cum magna multitudine Prælatorum et Baronum utriusqȝ Regni
sui uenisset, cum Elisabeth Regina, in castro Iaurino, quod ipsa, uerita dolũ mul-
tis Bohemis et Austrensibus muniuerat, in stuba Castrensi maiori conuenit. Vbi
datis dextris, inuicẽ noticia contracta, nunquam enim sibi de facie noti erant, de
pace laboratum est: Iuliano Cardinali, tenente partes Mediatoris. Et tandem fa-
uente Deo, qui concordiam facit in sublimibus, pax ipsa, Rege et Regina ultrò con-
senciente, æquis conditionibus fuit conclusa, et in Ecclesia Cathedrali Iaurien.
organo Hungarico, Polonico et Teutonico publicata, magno gaudio omnes exhi-
larante. Dedit autem Wladislaus Rex Elisabeth Reginæ, munerum loco, uestes
aliquot subductas nobilißimas, de pellibus sabellinis. Ipsa uerò Wladislao Re-
gi aliquot spadones donauit. Vt autem maior posset inter Regem Wladislaum
et Elisabeth Reginam nutriri charitas, Rex Reginam pro Carnisprinio Budã
inuitat. Iam enim Regina splendorẽ uirtutis et modestiæ suæ admirata, signifi-
cauerat illi secreto, uelle illi de Regno Hungariæ fauere solio, et filia seniori data
in uxorem, non minori illum, quàm filium proprium complecti beniuolentia et amo-
re, ac omnes curas, cogitationes et studia, pro amplitudine et honore sui status
committere. Rogabat itaqȝ Regina Regem magna prece, ut filium suum La-
dislaũ atqȝ Coronam materialem Regni Hungariæ, de manibus Frederici Ro-
manorum Regis, aut bonis mediis, aut bello, attento, quod idem Fredericus Ro-
manorum Rex, Ducatu Austriæ, patrimonio filii sui occupato, omnes eius red-
ditus sibi usurpabat, liberaret: Rege tam submißam petitionem Reginæ non
abnuente. Vnde et Regina petente, Nicolaum Lyassocki Decanum Craconi-
ensem, omnium actionum suarum, secretum et fidelem Consiliarium, discedẽs apud

eam reliquit, quatenus secretius et magis liberè de rebus singulis posset cum eo facere ordinem, et omnium agendorũ consumationem. Sed optimo Deo permittente, de reconciliatione et pacis conclusione tam necessaria, gaudiũ non est habitũ diuturnũ. Dum enim præfatus Decanus Cracouiensis triduo in Laurino ageret, Elisabeth Regina languore Dysenteriæ, et ex matricis dolore, qui sibi familiaris erat, quem medicis fastidiebat reuelare, adeò debilitata est, vt nullo humano remedio succurri posset. Quapropter post triduum, quam conclusa pax esset, mortua est, et in Alba Regali in sepulchro viri sui Alberti Regis sepulta. Quidam eã veneno extinctam putauere, vt sunt homines in malas suspitiones prompti, et ad criminandum magis quã laudandum nati. De cuius morte, Wladislaus Rex multos dies in continuo mœrore absumpsit: quoniam per illam credebat statum suum plurimũ, propter eã affectionem, quam de eo conceperat, augeri: et Regnum Hungariæ pacari. Non erat autem sine magno Dei occulto iudicio, qui pace secuta et charitate inter partes dissidentes reintegrata, debitũ naturæ soluere Reginã pmisit, vt demonstraret Regnũ illud pace esse indignum, et hominum scelera nondum esse digna animaduersione purgata. Nam post mortem Reginæ bellum ex integro coortum, Bohemis, rapto viuere assuetis, nequaquam pacem seruãtibus. Ab eo deinde tẽpore, tam Giskra quam alii Castrorum partis Reginæ Capitanei et Tenutarii ad Fredericum Romanorũ Regem, omnẽ conuertũt respectũ.

Turcus pacem Hungaris offert cũ conditione, aut Albæ Regalis dandæ, aut tributi pendendi.

Sub mense Iulii, in præsentia Iuliani Cardinalis et Legati Apostolici venit Budam ad Wladislaum Regem Nuncius notabilis Cæsar Turcorum, Matkone de Thalocz, Dalmatiæ et Croatiæ Bano, operante. Practicauerat enim Matko prædictus, per intermedias personas, vt Turcus cũ Regno Hungariæ, aut pacẽ perpetuam aut inducias firmaret. Dabatq; Mathco Turcorum Cæsari nõ incertam spem, quod in premiũ pacis firmandæ, Castr Albanander supra Sawã situm, vel aliquod tributum à Regno Hungariæ eẽt habiturus. Ad quamquidem ineundã, vel depressus externo et domestico bello, Regni Hungariæ miserabilis status, vel quod illum amplius metuebat deprimi virum alioqui prudentẽ et industrium conduxerat. Data igitur Nuncio Cæsar Turcorũ audientia Wladislaus Rex in latere Iulianũ Cardinalẽ Legatũ, Prælatosq; et Barones vtriusq; Regni, in magnifica Maiestate consedit, adeò vt nũcius Cæsaris Turcorum obstupesceret, et similem Maiestatis faciem nunquam se assereret vidisse. Explicando legationem suam barbarorum more vsus paucis verbis relacõm absoluit. Nunciat Dominũ suum Turcorum Cæsarẽ affectum esse ad pacem. Et dummodo Wladislaus Rex, aut castrũ Albanander sibi resignet, aut tributũ singulis annis pendat, offert se aut pacem perpetuam, aut sufferentias

pacis, ad Regis libitum firmaturum, Inhonesta plurimum, vt erat, Wladislao Re-
gi videbatur hæc legatio, inhonestiores pacis conditiones, perpetuum dedecus et infa-
miam Regni Hungariæ redolentes: quasi Regnum Hungariæ ad eam extremitatē
peruenißet, vt pacem à barbaris, turpi deditione, mercari cogeretur, Inscius Turcus
futuri euentus, et quidem proximi, pacem castri vnius precio venalem constituit, mul-
to amplioribus castris, terris et Dominiis eam, antequam biennium laberetur, ipse
empturus, Iam siquidem resistere tunc Hungari Turcis cæperant, et pulchris for-
tuna fauebat principiis, Nam et pro eodem tempore, quo hæc legatio Budæ ageba-
tur, Ioannes de Huniad, ex Turcis duos insignes triumphos, in quibus duo præstā-
tes Turcorum Cæsaris Barones interfecti sunt, retulerat, et euentum victoriæ, ve-
loci nuncio, Wladislao Regi significauerat, Quapropter Cæsaris Turcorū Nū-
cius, ad legationem improbam et temerariam, gratum responsum non habuit ~

Slesitæ Poloniam, Russiam vero Thartari vastant ~

BAronés maioris Poloniæ, pluribus iniuriis, furtis et spoliis, quæ per Slesitas
latrunculos Regno Poloniæ inferebantur, laceßiti, generali expeditione
indicta, exercitualiter Slesiam ingreßi, duobus fortaliciis Gorczow et
Czeczerin, ex quibus plus molestiæ Regno inferebatur, expugnatis incensis et demo-
litis, pluribus in Slesia factis damnis, incolumes redierunt. Ceßaueruntq; Slesi-
tæ et latrunculi, ab eo tempore, in plaga illa, Regnum vexare, Quidam tamē Au-
stralis Zayecz, al's Hozenemer, quem Elisabeth Reginæ, dum viueret, mandato, Wra-
tislauienses Ciues, vt Regnum Poloniæ turbaret, in capitaneū acceperant, etiam
morte Reginæ secuta, pluribus afficiebat incōmodis, et ex oppido Namislow, mul-
tas villas et oppida, in terra Wyelunensi, in fauillam redegit, Sed et fortalicium
Vyeruschow expugnans, et vnà cum oppido conflagrans, Clementem Wyeruß cepit,
et vinctum Wratislauien tradidit. Agebat antē per terram Wyelunensem p̄das
et spolia, et vsq; ad suburbia Ciuitatis Wyelun graßabatur, neq; aliquis ex
Baronibus Poloniæ, qui eius rescinderet conatus, repertus est, Thartari insuper
anno eodem, circa festum Pentecostes, terras Podoliæ et Russiæ, cum valido exercitu,
ingreßi, non inuenta aliqua resistentia, illas ad Leopolim vsq; vastabant, Et in
plures turmas diuisi, liberé abducebant nobiles et plebeios vtriusq; sexus in capti-
uitatem miserabilem, discurrebant, Dum autem cum præda hominum et pecorū
immensa reuerterentur, Nobilis Vindica, tunc Tenutarius in Glinyani, licet cū
parua suorum manu, illos aggreßus est. Et aliquot Turmis eorum superatis vic-
tisq;, à multitudine superueniente victus est, et cum omnibus suis, vt miles stre-
nuus interfectus, Multos tamen homines à captiuitate crudeli ab his, quos vice-
rat absoluit, multi intra tempus prælii fuga saluati sunt, Celebri semper reco-
lendus memoria, recté cognomen hoc Vindica sortitus, qui maluit mori honestè

in bello, et mortes innocentū vlcisci, quam videre tot mala gentis suæ. Quod si idē esset animus omnibus Russiæ nobilibus, nunquam tot millibus hominum in captivitatem perpetuam abductis, terræ Rußiæ et Podoliæ, perpetuam eßent expertæ desertationem. Licet autem ad providendum tantis malis Prælati et Barones Poloniæ in Pyotrkow et Siradia, pro festo sancti Georgii, et aliis diebus gnrales tenuißent Conventiones, et plura Capitula et ordinationes pro defensione terrarum Regni deliberassent: deficiente tamen executione et executore, fragiles eorum conatus erant et inanes. Omnes enim fere Barones Regni, privatis studebant commodis et affectionibus, nec publicam rem intento studio promovebant. Mallebantq3 singuli proficisci cum familia decenti et ornata in Hungariam, et apparere conspectui Principis, atq3 donationes et prodigas ab eo super bonis Regalibus inscriptiones, oppignorationesq3 et obligationes, prece vel importunitate pro servitiis Regno Hungariæ præstitis, exigere, quam Regnum proprium, à crudeli invasione et destructione tutari. Unde et accidit, quod Wladislaus Rex per eos omnes annos, quibus in Regno Hungariæ commoratus est, ferè omnes Civitates, Castra, terras, oppida, villas, telonea et introitus Regios in pluribus millibus et amplißimis summis inscriberet et obligaret: Rectoribus Cancellariæ, omnes donationes, inscriptiones et obligationes, quantumcunq3 prodigas et impertinentes, admittentibus. Multiplicabantur itaq3 Regno Poloniæ mala, ut et hostilibus præmeretur vastationibus, et Regalibus donationibus et obligationibus diffflueret. Augebat etiam hmoi malum Baronum Poloniæ ambitio, qui à Rege donationibus Oppidorum et villarum, in terris Rußiæ et Podoliæ impetratis, antiquos incolas et hæredes de illis excludebant. Qui inopia et egestate preßi, et quadam desperatione compulsi ad Tartaros confugiebant, illosq3 postmodum ad vastandum terras Rußiæ et poßeßiones, de quibus eiecti fuerant, inducebant.

Anno Doñi 1443

Hungaria expeditionem contra Turcos decernit.

Prælati et Barones Hungariæ, morte Elisabeth secuta, in obedientiam et subiectionem Wladislai Regis, ultro confluebant, nec erat aliquis, qui suam Servitem pro Hungariæ Rege non recognosceret, præter Civitates rebelles et Castra, per Ioannem Giskra occupata: in quibus reliquiæ rebellionis adhuc remanserant. Considerans itaq3 Wladislaus Rex, Regnum suum Hungariæ à bello intestino in parte maiori respiraße, induxit in animum ponere in executionem sanctum propositum, quod illum ad acceptandum Hungariæ Regnū inclinaverat, et deinceps intendere pro defensione Regni Hungariæ, et liberare illud ab oppreßione barbarica, quam Turcorum sevicia contra illud añis pluribus continuavit. Solicitus autem erat Iulianus Cardinalis Legatus, tanq3 vir prudēs et industrius, et Wladislaum Regem, et Consiliarios suos, multis verbis et psua:

siombus ad assumendam defensionem fidei et Regni Hungariæ, confortare, et
ad maturandam belli expeditionem contra Turcos inducere. Et quo facilius ani-
mum Regis et Consiliariorum, pro bello huiusmodi suscipiendo accenderet, noīe
Eugenii Papæ quarti, offert notabile pecuniarum subsidium, et multorū Regū
et Principum Catholicorum in gentibus armatorum succursum. Itaqz tam Wla-
dislai Regis, qui ad hmōi bellum gerendum, nimio deuotionis ferebatur ardore,
quam Prælatorum et Baronum Hungariæ consensu, generale contra Turcos, mul-
tis annis aut neglectum, aut infœliciter gestum, instauratur et decernitur passa-
gium. Et vt res ipsa modo bono posset ordinari et dirigi, tenetur pro festo Penteco-
stes Budæ generalis Conuentio. In qua votis singulorum et deliberationibus scrutatis,
omnes expeditionem hmōi necessariam et salutarem probant, Wladislaumqz Regem
magnis orant precibus, ne opus sanctum quoquomodo negligat, ne spem de se habitā
extenuet et fallat, ne defensionem fidei Christianæ, sibi reseruatam prætermittat: of-
ferunt personas, offerunt fortunas, vt pro libito suo his vtatur, precantur, pollicentes
se eius imperio in omnibus parituros. Feruentius quodāmodo Stephanus, Rasciæ et
Albaniæ Despotus, expeditionem hmōi solicitat et promouet, et magis fletibus quā
precibus Wladislaum Regem obsecrat, qtn̄s depressæ suæ et miserabili conditioni
condoleat, et pro recuperatione terrarum et Dominiorum suorum, terris vczt Albani-
æ et Rasciæ, quas superioribus annis cum omnibus Castris Ciuitatibus, et castel-
lis, propter eorum fæcundam vbertatem, et auri argentiqz copiosam mineram, suæ
ditioni Imperator Turcorum subegerat, ac pro vlciscendis duobus filiis suis, quos p̄-
fatus Imperator Turcorum et oculis, et vasis seminariis priuauerat, exurgat. Iam
enim annis aliquot Despotus ipse, terris suis, Turcorum potentia pulsus, cum vxore
et optimatibus suis exulabat, liberalitateqz Wladislai Regis pro tuendo statu suo
et suorum notabilia castra et possessiones in Regno Hungariæ, in quibus demoraba-
tur, cum gentibus terrarum suarum, quæ sequebantur eum, acceperat. Commotus
tot vocibus, precibus et lachrimis Wladislaus Rex, in expeditionē hmōi consentit,
et personaliter eam gubernare constituit. Ad Fredericum autem Romanorū Re-
gem, Vatiensem Epum̄, et Nicolaum Lyassocki, Decanū Cracouien̄, quorū alter,
humilitate præcipua alter eloquentia maxime memorabilis cernebatur, Viennā
transmittit. Qui hortati sunt cæsarem, vt contra Turcos præsidium ferret. Sed om-
ne illic subsidium negatum est, aut quia otiosi erant sumptus, aut ne Wladislaus
Rex reuersus, signa in Austriam verteret. Induciæ tamen in biennium firmatæ.
Reges insuper et Principes Catholicos, eos præsertim, qui ex professione sua castra
fidei suo brachio tenebantur protegere, vt sibi ferant subsidia, Nunciis et literis
hortatur, rogat et requirit. Sed nec Magistrum et ordinem Cruciferorum de Prus-
sia, per Reges et Principes Poloniæ pro defensione fidelium contra barbaros institutū
prætermittit. Sed illum sibi et Catholico populo, ferre subsidium, pluribus verbis in-
vitat: Magistro et ordine præfato petitum subsidium negante et abnuente. Iulianus
præterea Cardinalis et Legatus, decretum contra Turcos passagium, Eugenio Pa-
pæ quarto intimat, rogans vt promissis suis et verbis, præstet virtutem et efficaciā.
Wladislaus interim Rex per omnem æstatem illam res bellicas præparat, arma
et equos coëmit, plures gentes ex Regno Poloniæ et terris Valachiæ, in subsidium
contrahit et inuitat. —

Victoria ex Turcis relata Wladislaus Hungariae et Poloniae Rex, reuertitur in Hungariam, propter nimiam commeatus difficultatem et languores suorum militum

Comparatis singulis, quae pro expeditione huiusmodi contra Turcos videbantur necessaria, in die beatae Mariae Magdalenae, Wladislaus Rex habens secum Iulianum, Cardinalem et Legatum, in Comitiua, quem Cruce signati ex diuersis nationibus et Regnis sequebantur, cum Procerum et militum suorum caterua, Buda egreditur. Et primum faciens in Peczki nocturnum, via rectiori ad vada Danubii, versus Castrum Nanderalba contendit. Et circa Salsum lapidem, Danubii alueo superato, hostium terras ingreditur. Oppidum Zophia oppugnat et conquirit, et illud militibus dat in praedam, ac vltimo redigit ignis voragine in fauillam. Idem facit de pluribus castris, fortaliciis et Ciuitatibus, quae Turci in Bulgaria et Rascia occupauerant. Cumque ad flumen venisset, quod Morauam incolae vocitant, nunciatur Wladislao Regi per exploratores, exercitum Turcorum in certo loco coadunatum esse, et latere in insidiis: quatenus facilius exercitum Regis, dum virtute non posset, iniquitate loci et opportunitate temporis inuaderet. Quo cognito Wladislaus Rex, illico aliquot pugnatorum millia, nocte ad dimicandum cum illis, praeficiens Ioannem de Huniad in Capitaneum transmittit: Ducentibus autem exploratoribus recto itinere, perueniunt ad Turcorum exercitum, taliter latitantem, et continuo exercitus Regius Turcos, nihil minus quam inuasionem hostilem suspicatos, ex improuiso inuadit, pugnam conserit, et trepidantes Turcos, magis de fuga quam triumpho solicitos, prosternit, et in ore sementis gladii trucidat. Cadunt interfectorum cadauera, sanguineque terram polluunt et truncis funerum replent campos. Postremo, terga vertentibus, et impetum exercitus Regii ferre non valentibus, maior trucidatio congeritur. Exercitus Regius omnibus caesis aut captis (pauci enim fuga euaserant) castris etiam eorum et rebus potitus, et ad Wladislaum Regem, praeda ingenti onustus, alacrem refert victoriam. Eo praelio triginta millia hominum caesa sunt, quatuor millia capta, signa militaria nouem. Tum quoque aliquot vrbes Bulgarorum, nonnulla etiam castra et Ciuitates hostium, ex quibus praesidia hostium diffugierant, in deditionem acceptae. Transeunt posthaec dies plurimi, sub quibus Wladislaus Rex ad dimicandum prouocatus, hostium acies aut contriuit, aut fugauit. Et Romaniam totam pertransiens, ad confinia Macedoniae peruenerat, igne et gladio singula consumens. Et iam exercitum suum victualium defectus premebat, et equis morte deficientibus, multi notabiles milites ex equestri ordine, in pedestrium numerum, redacti erant, nec tamen ab incoepto itinere reducebatur, dicens. Credo in Deum meum, quod Europpae populos per manum meam

liberabit. Turcorum interea cæsar, comperta suorum infælici pugna et clade, ac Wla-
dislai Regis infælici aduentu, contraxit ex omnibus partibus exercitum. Et metu ni-
mio correptus, in castris se continet. Affinem tamen suum, Voieuodam Natholiæ, præ-
ficiens exercitui in capitaneum, illum cum his mandatis et instructionibus trāsmittit,
vt duntaxat Alpes, qui Romaniam et Macedoniam disterminant, et angustissimū præ-
bent iter, tueatur, et penetrare montes Wladislaum Regem et suum exercitum non per-
mittat. Prohibet insuper, ne faciat cum Wladislao Rege aliquem congressum. At Tur-
ci quidem non valentes ferilem animū continere, Regem Wladislaū et suum exercitū
inuadunt: ea fiducia freti, quod videbant se exercitu Regio superiores, sed vecordiæ
suæ debitas penderunt pœnas. Fusi enim sunt adeò magna clade, vt et Voieuoda Na-
tholiæ, Ductor exercitus et plures eorum maiores et principales caperentur. Nec du-
bium fuit, quin eadem sors Turcorum reliquo exercitui accidisset, nisi montes, in quibus
reliquerant castra et præsidia, et ad quos confugerant, eos defendissent. Sed nec illīc
Wladislaus Rex passus est eos quietos. Insecutus enim illos vsq; ad montium radi-
ces, in vigilia Natiuitatis Christi tota die, à mane vsq; ad vesperam, durum et pluri-
mum sibi et exercitui suo, qui sagittis densissimis Turcorum supernè offendebatur,
tolerauit certamen. Bombardis enim, balistarum sagittis, et aliis iaculis, depellere
ex montibus eorum agmina satagens, multos bombardarum ictibus Turcorum globos
prosternebat. Sed nec Turci tepidius in Regem Wladislaum et exercitum eius ex
montibus sæuiebant: audaciam illis loci superioritate subministrante. Offendebatq;
exercitum Regis per sagittas, quas veluti quendam repentinum imbrem emittebant
Sed et Wladislaus Rex aliquot sagittas aduerso pectore exceperat, nulla tamē ad
corpus, armis protegentibus penetrabat. Veritus autem Wladislaus Rex, ne exer-
citus suus, ex inedia et victualium penuria debilis, arcubus Turcorum amplius offen-
deretur, à montibus recessit. Neq; enim poterat, defendentibus Turcis clausuras
montium vlterius procedere, neq; exercitus suus famem ferre. Altera autem die Tur-
corum exercitus, ratus fugere Wladislaum Regem insequebatur. Sed Wladislaus
Rex illicò conuersus, commissa pugna, omnem illum exercitum hostilem, virtute al-
tissimi adeò confregit, vt decetero nullus haberet audaciam, ipsum et exercitum
suum lacessendi. Per aliquot tamen dies, redeuntem Regem Wladislaum secuti sunt
si forte ex loci opportunitate extremum agmen possent opprimere. Postea verò quàm
prætergressum omnem offendere exercitum Regium, comprehendendi spe destituti,
retorquêre vestigia. In omnibus autem dimicationibus et prælijs, in præfata expedi-
tione commissis, Wladislaus Rex, et optimi Imperatoris et audacissimi militis
exequebatur munera. Primus enim ad pugnam, vltimus prælio confecto excedebat,
nec alicuius in illa expeditione virtus, quàm Wladislai Regis enituit. Nulli rei
periculosæ, aut difficili, in bello et extra, seipsum negauit. Quibus artibus et vulgi
sibi et Nobilium animos conciliauerat. Zelus insuper Iuliani Cardinalis Legati,
tunc perspectus est, qui exercitum Regium et præsertim Cruce signatos, dum acies
ad congrediendum procedebant, animosè, legationis Crucem gestans, vbilibet præibat,
et milites pugnaturos, suis adhortationibus confortabat. Fertur crebro quidam mi-
les Almanus, qui in exercitu præfato, deuotionis causa, habens notabilem familia-
rium et seruitorum cateruam, militabat, tolerantia laborum et famis, et incredibi-
li animositate, Wladislai Regis perspecta, Reges et Principes orbis publico car-
psisse sermone, quòd comessationibus, crapulæ, luxuriæ, pompæ et auariciæ dedi-
ti, falsum nomen Regium occuparent. Alios Reges et Principes, purpura, satellitibus,

ac iactatione capitis occupatos esse, solum Wladislaum armis et virtute Regem existere, qui adolescentiam suam vigilando, laborando, esuriendo, praeliando, pro defensione fidei et catholicorum intendendo, dignissime Rex vocaretur. Discessum Regis ex terra hostili, Stephanus Despotus Rasciae, qui vna militabat, molestè tulit. Et proinde multis precibus et pollicitationibus, retinere Regem et exercitum, pro recuperatione terrarum suarum consequenda, tentabat. Offerendo etiam pro releuanda inopia exercitus, Centum Ducatorum millibus subuenire. Perseuerare tamen exercitum in campo media hyeme equis et euectionibus, commeatibusq[ue] deficientibus, hominibus verò partim fame tabescentibus, partim cadentibus et laborantibus, nullus prudens probabat: ne nouo exercitu et recenti Turcorum superueniente, sua clade fuscaret partam victoriam, quae aegrè constantia militum fuit obtenta. Iam siquidem plurima multitudo exercitus Regii, fame confecta, aceruatim cadebat. Nonnulli milites huc atq[ue] illuc, corpore nutabundi, iam iamq[ue] lapsuri, incedebant. Quamplurimi vero ita exhausti erant, vt simulachra, carne carentia, magis quàm homines putarentur, colore tetro, luminibus in profundum demersis. Neq[ue] in tot superuenientibus malis, vnus alteri poterat ferre suffragium. Aurum verò per Despotum Rasciae oblatum, etsi prima facie quantitatem magnam continebat: in vniuersos tamen partitum, minime poterat necessitati singulorum subuenire.

Redeundo Wladislaus rex impedimenta agminis ob defectum equorum amouet. Tandem nudis pedibus Budam intrans, signa hostium et arma militum, qui secum militabant, in ecclesia locari disponit, tam Polonorum q[ua]m Hungarorum.

Compendium autem quaerens Wladislaus Rex facilioris reditus, impedimenta agminis amoueri praecepit. Caesi equi imbecilles et confecti inedia, pleraeq[ue] quadrigae cum nobilibus Tabernaculis concrematae, loricae, et aliud armorum genus in sabulo et singula quae oneri magis, quam vsui erat, consumpta incendio: ne aduersum se suis subsidiis, si ea adeptus foret Turcus, armaretur. Igne itaq[ue], nobilibus tentoriis, curribus, sellis, vestimentis, aliisq[ue] rebus, quae portari, propter equorum defectum non poterant, ne hostes illis potirentur, conflagratis. Wladislaus Rex, paucis de suis desideratis, sanus et incolumis de expeditione praefata, contra Turcos habita discedit. Et in Albanander perueniens, illic aliquot dies, vt exercitus suus refici posset, comoratur. Deinde consuetis itineribus in Hungariae Regnum reuersus, nudis pedibus Budam cum signis hostilibus in praeliis captis, omni Clero et populo, atq[ue] omnibus ordinibus obuiam processionaliter egressis, eum magno excipientibus gaudio, gloriosus et desiderabilis triumphator, cum triumpho et hymnis, et caesorum hostium spoliis, intrauit. Signa ipsa hostium in Ecclesia sanctae Mariae parochiali Budae, pro memoria sempiterna suorum gestorum, reponit. Duodecim insup[er] Poloniae, et duodecim

Hungariae Primorum Baronum Arma, qui secum in praefata contra Turcos expeditione suscepta militauerant, Wladislaus Rex depingi, et in Ecclesia Sanctae Mariae in Buda collocari, in signu eorum probitatis et premium haeroicae virtutis iussit. Arma autem Baronum Poloniae sunt haec. Petri de Sczekoczin, Regni Poloniae Viceccancellarii, de armis Odrowasz. Petri de Schamotuli, de armis Nalaczs. Pauli Woynicki de Syenno, de armis Dabno. Ioannis Amor de Tharnow, de armis Leliwa. Nicolai de Chrzastow de armis Strzegomya. Nicolai de Zakrzow, de armis Rosa. Hinconis de Balice, de armis Thopor. Michaelis Lyasocki de armis Dolaga. Stanislai de Plieschow, de armis Sulima. Thomae Warzymowski, de armis Zubrzaglowa. Sbignei Rosperski, de armis Plomienie, et Ioannis Ligeza, de Bobrek, de armis Polukoza, ac Petri Kamienyecki de armis Pylawa. Ex Hungaris vero hi principales fuere. Nicolaus Fristaczki de Vlak, Voieuoda Transyluanus, Ioannes de Huniad, Voieuoda Transyluanus, Simon de Paloncz, Simon de Czuder, Ioannes Woydefeymrich de Plwacz.

Inter Hungarorum vexilla et arma principalem locum obtinebant arma Iuliani Cardinalis, item Georgii Despoti Rasciae, item peregrinorum ex variis Lingwis, voluntarie sub banderio Cruciatae militantibus.

Inuidia maleuolorum celebrem
Wladislai Regis victoriam
ex Turcis relatam perstringit.

Quamuis autem victoria, per Wladislaum Regem ex Turcis relata, celebris et sonora fuerit, et vniuersam Christianitatem gaudio immenso co[m]pleuerit: non deerant tamen hostes et inuidi sui, praesertim inter Anstrales et Almanos, qui famam triumphi sui extenuare atq[ue] fuscare conati sunt: asserentes Ioannem de Huniad Voieuodam Transyluanum, velut rei militaris peritum, bellum illud confecisse, et victoriae relatae, praeter auspicium, nihil ad Wladislaum Regem pertinere. Sed non potuit inuidus liuor claritatem triumphorum suorum quoquo modo attingere, vniuersa Christianitate, et his praesertim, qui vna militauerant, gloriam victoriaru[m] in Regem Wladislau[m] referentibus co[n]gerew[que]. Sed et Aeneas de Senis Italus, Poëta Laureatus, qui ea tempestate apud Fredericu[m] Romanorum Regem notarii officio fungebatur, gratitudinem apud Almanos consecuturus, multis probris Regem Wladislaum carpsit. Et quem coelotenus efferre debuerat, triumphorum suorum cumulum et gloriam extenuare laborabat, Plura affingens, et variis suis epistolis inserens, quae decus Regium et virtutem haeroicam expilabant

Terræ ingens concussio in Poloniæ Hungariæ et Bohemiæ Regnis.

Quinta mensis Iunii, generalis terræ motus, præsertim in Polonia Hungaria et Bohemia Regnis, partibusq3 vicinis adeò validus est exortus, vt turres ædificiaq3 murorum corruerent, et singulæ domus, quantumcunq3 robustæ aut firmæ, motu notabili voluerentur. Fluuiorum aluei, aquis in partes vtrasq3 diffugientibus, vacui cernerentur, liquida quæq3 salirent, homines pauore subito consternati, à sensu et ratione alienarentur. Testudo Monasterii sanctæ Catherinæ, fratrum beati Augustini heremitarum in Casimiria, motu illo in terrā nocte decidit. Et plura alia loca, motu terræ ruinata sunt. Intensior tamen motus ipse in Regno Hungariæ fuit, vbi et castra quædam euersa sunt. Sed et gleba ipsa in Regno Poloniæ, vulgarium opinione sterilior, post huiusmodi motum terræ esse cepit, et in plures annos lolia, et quosdam insolitos, et antea nunquam visos fructus, qui in Polonico Snyec3 dicuntur, in locū puri tritici germinauit: motu præfato, vt vulgaribus asserere placuit, viciata.

Anno Dñi 1444.

Wladislaus Rex hinc Polonorū precibus, vt in priam redeat, illinc Hūgarorū alacritate et exhortatione ad bellū denuo Turcis inferendum fatigatus, animū tandem in expedicō3 contra Turcos inclinat.

Principio huius anni, dum Reges et Principes Orbis Catholici comperissent, Wladislaum Regem incolumē et victorem, ex Turcorum bello Budam rediisse, vniuersi illum aut nunciis aut Legatis insignibus, aut literis disertissimis excipiunt. Eugenius quartus Papa, non Legatum solum, sed et munera transmittit. Franciæ, Angliæ, Hispaniarum, Aragonum Reges, Philippus Dux Burgundiæ, Dux Mediolani Maria Angelus, item Venetorum, Florentinorū et Genuensium, communitates, reditui suo fauendo, speciales misère Oratores, Qui magnificatis operibus suis, vt secundam expeditionem in Turcos facere non differat, quibus possunt precibus et persuasionibus deprecantur, offerentes se et terra et mari subsidia laturos, Papa præsertim, Veneti, Genuenses, et Burgundiorū Dux Philippus classem instructam repromittunt, quæ strictum maris custodiat, et Turcos, ex Natholia traiicere volentes, prohibeat. Nuncii interea ex Poloniæ Regno Wladislaum Regem adeunt, monentq3, vt vnius expeditionis periculo pfunctus, aliud non subeat, nec quicquam, Consiliariis Poloniæ inconsultis, in rebus, expeditionem Turcorum contingentibus, decernat, Præbituros se illi consilia, quibus

Status suus stabiliri primum, deinde guerræ conquiescere, et Turci vinci possent,
Monent insuper, vt omnibus omißis, Regnũ paternum reuisere in animum indu:
cat. Hæc non vniuersorum solum, sed etiam singulorum, et adhortatio et depreca:
tio fuit: adiungentium deformitatem, quã Regnum Poloniæ eius absentia, vas:
tatione Tartarorum, in terris Russiæ, et qui etiam anno ipso circa festum Pentecos:
tes Regnum Poloniæ ingreßi, et vsq3 ad suburbia Leopolis, impune graßati, multa
hominum millia abduxerunt in perpetuã seruitutem, et spoliatione furtiua à Slesitis
contraxerat. Illis siquidem diebus Sbigneus Cardinalis et Epũs Craconiensis, Eccle:
siæ Craconieñ suæ, posseßiones augere, et terminos Regni Poloniæ dilatare cupiens,
terram et Ducatum Seueriensem, à Venceslao Duce Teschinense pro sex millibus mar:
carũ latorũ grossorum emerat. Sed Ducis Nicolai Rathiboriensis dolo, quẽ clande:
stinẽ non verebatur inferre, posseßio Ducatus præfati, aliquanto tempore fuit inter:
cepta. Ex quo et contagio belli, in cæteros Duces Slesiæ processit, et nonnulli ex illis
parum culpabiles, per Petrum Schafranyecz, qui bellum nomine Regni administra:
bat, præsertim Boleslaus Dux Oppoliensis, bello lacessiti, refusionem damnorũ de:
poscebant. Ad quæ omnia componenda presencia Regis summẽ indicabatur neces:
saria. Nam et pro prima die Aprilis, et pro die sancti Vrbani, duplex conuentio
in Skauina, cum Duce Nicolao Rathiboriensi habita est, et bellum nõ extinctum,
sed per treugam in annum, ob spem aduentus Regii suspensum. Fama quoq3 certa ba:
bebatur, Ducem Casimirũ et Lithuanos parare bellum aduersus Masouiæ Ducem
Boleslaw, pro terra Drohiciensi, cuius ipse iam triennalis, et amplius, posseßor erat,
recuperanda. Molesteq3 ferebant omnes Poloniæ Consiliarii, Boleslaum Ducẽ Maso:
uiæ, terra auita et paterna spoliari, et vexari bello iniusto Lithuanico. Tot legationi:
bus, tot varietatibus, tot demq3 rebus et neceßitatibus, Wladislaus Rex distẽtus,
quid agat, quo se primũ conuertat, et quorũ sequatur consilia, satis perplexus est. Cau:
sam fidei et defensionẽ Christianorum, et Regni Hungariæ superiore bello instructã,
deserere non placebat: Sumõ Pontifice et tot Regibus, Ducibusq3 et cõmunitatibus, so:
licitantibus, et operam suffragiaq3 pollicentibus, magnũ se aliquid conficere credebat,
si tot subsidiis se offerentibus, operam et ipse nauaret, cũm priore bello, suis viribus
tantummodo vsus, magnificam ex Turcis victoriam retulisset. Videbat præterea Hũ:
garos, ex superiore victoria insolentes, et ad bellum, contra Turcos gerendum, accen:
sos, nec expeditionẽ temporis illius quoquomodo dilaturos. Regni tamen Poloniæ
paterni charitas, eum quammaximẽ à bello ipso administrando reuocabat. Vicit
tandem feruor fidei sanctæ, Iuliano Cardinale et Legato, continuò aures et animũ
Wladislai Regis plurimis persuasionibus demulcente. Expeditionemq3 secundã in
Turcos edicit et decernit, atq3 Conuentũ totius Regni Hungariæ pro die sancti Geor:
gii in Ciuitate Budensi instituit, ad quem et Ioannẽ Giskra et Ciuitates rebelles, e:
vocat. Polonis autem respondet, Conuentu Budensi expedito, se ad illos pro corrigen:
dis defectibus et deformitatibus Regni Poloniæ opportunẽ venturum. Vt verò po:
steris fides amplior horum omnium quæ scribuntur dari poßit, neq3 reuocetur in du:
bium, Wladislaum Regem, tot triumphis, tot venerationibus, totq3 Legationibus Re:
gum et Principum, inclytum fuiße. Copiam literarum, sibi per Ducem Mediolani
Philippum Mariam Angelum, scriptarum hic insero :~

Literæ Ducis Mediolani ad Regem Wladislaum gratulatoriæ de obtenta victoria

SERme Princeps, et Excellentissime Domine, Consanguinee noster honorandissime. Ea est magnitudo rerum et claritas, quas nuper, Deo gubernante, in suæ virtutis et gloriæ cursu perseverans, gessit, vt vel sola earum per se illustris fama, vniversum percurrere orbem, cunctisq; silentibus, non illas auribus tantum ornandas vulgare, sed ipsis etiam oculis spectandas subiicere valeat. Pluribus enim ante diebus, quam illæ ad nos, de posterioribus victoriis, vestris literis pervenissent, eædem illæ adeo exploratæ populis nostris, adeo clare tenebantur, vt nil certius, nihil apertius ab illo haberi potuisse videretur, qui se in acie fuisse, nec fuisse solum, sed etiam præfuisse, diceret. Quanquam religiose credere fas est, cælos eam enarasse gloriam, quam Deo sanctissime et ore et scriptis vestris et corde atq; animo acceptam fertis, et e cælis in mentes hominum, tacitas quasdam ex eo genere demissas voces penetrasse, quem, vti futuri præsagos nonnunquam reddunt: sic eorum, quæ in absentia partium aguntur, gnaros, illa etiam ipsa qua aguntur hora, efficiunt. Quod superstitiose Diuina videri posse veremur, nisi similia quandoq; etiam sub stulta idolorum servitute, Christianorum exempla committamus. Quæ devotioni vestræ nota esse confidimus, olim accidisse, veri, vti creditur, Scriptores legentur, qui valde de Cornelio Sacerdote illo commemoratur, qui vitæ castitate venerandus Patavii, quo die, in acie Pharsalica, fusus a Cæsare Pompeius, fuga turpi, et antea certe fortunæ suæ lumen extinxit, et magnitudinis robur enervauit. Singula, dum acerrime dimicaretur, quasi e specula eminenti, quemadmodum agebantur, interdum intermissis ipse, interdum rursum excitatis vocibus, exponebat. Sed vtcunq; nouissimo tempore nostro hoc fuit, Siue Deus Omnipotens hæc vestra resciri prius, quam audiri, nullo nunciante aut scribente, legi voluit, gratulari debemus vobis, quem adeo peculiarem sibi elegit Deus, vt se non solum vestræ fœlicitatis authorem, sed et gloriæ predicatorem ipse præbeat, siue hominum antiquorum studio perfectum est, vt in extremas etiam oras ea fama q; breui, pernicibus (vt aiunt) alis transuolaret. Ea quoq; re, qua solide Serenitatem vestram amamus ac vestris laudibus, annis longe antecedentibus, delectabamur. Suauissima vero est illa de vobis memoria, quæ animo nostro penitus insedisse videtur. Itaq; literas ad nos vestræ Serenitatis læti accepimus, quibus, secundos vestri, aduersus Christiani nominis hostes, constantissimi atq; sanctissimi belli, progressus, eramus intellecturi, tum et summa iucunditate complexi sumus, quæ ab nostri amantissimo, præstantissimæ virtutis Rege, nosq; inter sibi præcipuos habente, nuntium imprimis optatum allaturæ monebant. Atq; vt veniamus ad id, quod nos agere et literæ ipsæ petunt, et nostra in Serenitatem vestram affectio monet, immortales Deo gratias habemus, pro eius in vos populosq; vestros, ac per vos in omnem Catholicum populum, magna clementia, vberioribus, quæ vix optare nuper quisquam audeat, donis.

Meminimus quidem, quanto impetu et furore, quanta rabie atq; immanitate nondum tertius excessit annus, irruptione facta, barbarorum ingentes copiæ, Regna illa Pannoniorum, depopularentur, pessundarent, breuiq; omnia in pulverem deducturæ conterrerent. Nec Pannoniis iam contenti, de inuadenda

Italia, et reliqua omni Europa, non impari strage euertenda, cogitarent. Pungit et
nos atq; vrit illius temporis recordatio, cum inter Ecclesiæ Sanctæ filios vbiq; dis:
sidia feruerent, odia incenderentur, bella perstreperent, sæuirent clades, vt neque
satis consilii et opis nummum aduersus barbaricum furorem, si se extulisset, et lō:
gius progressus fuisset, afferri posse videretur. SED misericors et miserator DO:
minus, à quo potestas et imperium, qui tametsi electos suos in virga ferrea nōnūq;
visitat, eos tamen supra vires tentari non patitur, nec ab eis amouet misericordiā
suam, suscitauit in vobis spiritum Sanctum suum, ingenium vestrum, natura excel:
sum, consilio et sapientia muniuit, teneram adhuc adolescentiam, et robore corporis
et animi virtute firmauit. Regni Primatum fidem, populorum obseruantia et cul:
tu stabiliuit. Duces dedit, qui exercitui præessent, rei militaris peritissimos —
Milites, qui et Ducibus parerent, et disciplinam optime tenerent militarem: QVI
non auri cupiditate incensi, nec vento cuiuspiam inanis gloriæ inflammati, bel:
la appeterent, Sed ardenti charitate incensi, pro coniugibus, pro liberis, pro parēti:
bus, pro maiorum sepulchris, pro laribus et focis suis, pro templis atq; delubris, pro
patria demiq; ipsa, cuius hæc omnia complectitur nomen, vel potius pro DEI ac Do:
mini nostri Iesu Christi, à quo omnia, et ea accepissent, et æterna premia expecta:
rent, confessione pugnaturi, non à laboribus aut periculis, non à rerum damnis, nō
à vulneribus, aut sanguinis effusione, non à morte reformidarent, sed firmissima in
Deo spe reposita, se vel de barbarorum hostibus in patriā lætos, vel de morte ipsa in
cælum victoriam lætissimos cum triumpho reportaturos, vltrò bellum, et quidem ad:
uersus eos deposcerent, à quibus cædi profligari, in teterrimā seruitutem rapi, antea
consueuissent, sponte in pugnam sese offerrent, in aciem prodirent, et cum consertis:
simis hostium cuneis pugnarēt, eò se promptè iniicerent, ac difficilima quæq; subii:
rent, nulla in re turpiter hostibus cessuri. Hisce tot tantisq; propugnaculis atque
opportunitatibus, innocentiam vestram armauit Deus, vt populum suū ab insurgē:
tibus in eum protegeretis. Nec protegeretis solum, sed etiam si rectè agere non pæ:
nituerit, funiculum hæreditatis vestræ, illos prælio vlciscens, qui Dei sanctuariū
polluissent, quam longè lateq; extenderetis. Atq; vt nemo cogitationibus pra:
uis aditum in cor suum facilè aperiat, Sed quisq; stabilis spe gaudens, DOmino
seruiens, charitatis opera illa præclarissima, magno spiritu inchoata, intentionis
in dies studio prosequatur, alterum, quasi Moÿsen, vobis dedit firmissimum illum
Ecclesiæ suæ Cardinalem, Iulianum Apostolicum Legatum, patrem sanctitate et
virtutum sÿnceritate conspicuum, humanitate colendissimum, authoritate vene:
randissimū, Sapientia obseruantissimum. Cuius in mente sanctissimas versari
cogitationes, ex ore, vitæ viua verba prodire, ab actione religionis et sanctimoniæ
exempla manare, Deus Regnorum vestrorum et vestræ gentis curam gerens et
Throno suo voluit. Hæc, atq; in eum modum alia plurima recogitantibus nobis
Vnum præterea, quod si deesset, non parum huius vestræ fœlicitatis et gloriæ
diuturnitati diffideremus, intuentibus modestiam scilicet, qua vos esse in tātis
victoriis, tantis laudibus, tantis congratulationibus, Christianissimo digna
Principe, vestra ad nos Epistola indicauit. Effundimur quidem, tot illustria
vestra legentes gesta, in Dei benedictionem atq; in magnalium eius, quorum ar:
chitectum ministrosq;, populos vestros elegisse videtur, officio certè vsus est, præ:
dicationem, exaltationem, iubilum, idemq;, vt subditi nobis populi, vt nostras
Vrbes inhabitans Clerus, agat, operam damus, Sacro omnibus indicto Conuētu,

templorumq; solenni triduana visitatione instituta, presenti vestro bono Ser.me Rex animis nostris in Deo fruimur, meliora indies ac maiora expectantes, atque tanto magis animatam cum omni suo exercitu victore Maiestatem vestram fieri non dubitamus, quanto certior de clementia Dei sæpius degustata eius dulcedine, modo in sancto proposito, immaculatis sensibus mentibusq; perseveret, quanto et securior de cognita iam et perspecta, et Ducum suorum pugnandi ratione et militum fortitudine ac fide, esse debet. Vestro in nos amori prope singulariter, qui ad scribendum impulit, haud dissimiles gratias habemus, quantas possumus, certè dicimus, Vestris commodis si quid nos adiicere posse animaduerterit prouidentia, nullum gratiis agendis modum, nullum finem eadem nos facturos intelliget. Datum Mediolani Die vigesima quinta mensis Ianuarii, Anno Domini Millesimo Quadringentesimo Quadragesimo Quarto.

Philippus Maria Angelus, Dux Mediolani
Papiæ Angliæq; Comes, et Ianuæ Dominus.

Tributum Hungaris pro bello Turcico indicitur.

AD diem Sancti Georgii pro Conuentione generali per Wladislaum Regem constituta, conueniunt Budam vniuersi Prælati, Principes, Barones, et Nobiles Hungariæ ad prouidendum non solum expedicioni contra Turcos instaurandæ, sed etiam paci et quieti Regni: sine qua administrari bellum, dispendiosum nimis erat. Despotus etiam Rasciæ Georgius præsens aderat, quoniam rem suam agi videbat. Venit et Ioannes Giskra cum suis Capitaneis, venerunt et Ciuitates singulæ rebelles, securitate tamen Regia, eis præstita, promisæ, vt ambabus partibus conuenientibus, facilius de comodis et quiete Regni Hungariæ transigi res posset. Displicebat plurimum Romanorum Regi Frederico et parti aduersæ ipsa Conuentio, cum propter recentem fælicitatem Wladislai Regis, tum propter locum Budensem, in quo nihil agi posse cernebant, nisi ex arbitrio Wladislai Regis et suæ partis. Conuentu taliter instaurato, id imprimis negocii sibi Wladislaus Rex, et sui consiliarii assumendum duxerunt, vt Regnum Hungariæ scissum, et domestico bello afflictum, pacaretur, vt facilius bello externo vacaret. Offerebantur ad rem componendam plura media. Ioannes tamen Giskra, qui solus partes Ladislai pueri, cæteris omnibus Hungaris cuiuslibet status, ad Wladislaū Regem deficientibus, promouebat, nullam se conclusionem accepturum respondebat, quæ ius Ladislai pueri inficeret. Itaq; pacis sufferentiis bellum domesticum suspēdi placuit: in quas Ioannes Giskra cum suis omnibus et Ciuitatibus rebellibus vltrò consensit. Erat et aliud Ciuilis belli maximum fomentum, Pangratius de

de Sancto Nicolao, qui licet partes Wladislai Regis sequeretur, rapto tamē vivere aßuetus, oram omnem, quæ à flumine Wag, Powasse dicitur, grauissimo predocinio vexarat. Is quia præsens Budæ fuerat, cum suis omnibus, commum Hungariæ decreto prehensus est et ferè omnes sui familiares, aliquot exceptis, quos Polonorum compaßio ex media morte eripuerat, laqueo vitam finire coacti, suspensi sunt. Pangratium in vinculis asseruare placuit. Hic Hungaricæ plebis furor, quem et Primores Regni, nequicquam resistendo, probabant, ex quo dare cepit impacientiæ manus, amplius grassari disponebat, et prehendendum Ioannem Giskra cum suis omnibus, atq3 necandum concluserat. Omnes guerrarū motus, Ioanne Giskra, et his qui vnà erant extinctis, in Hungariæ Regno, nec aliter, quieturos. Latere Wladislaum Regem, conclusio ipsa, quamuis clandestinè ædita, non poterat, violari fidem et securitatem Ioanni Giskræ datam, perniciosi exempli indicans, et notam nomini suo inuri metuens, mittit Polonos, qui Giskram in dißimulato habitu, Buda eductum, versus Iaurinum incolumem perducunt. Cuius fuga Hungari comperta, à cæteris familiaribus suis temperarunt manus. Ioannes ipse Giskra quamuis alterius partis Princeps, Wladislao Regi vehementer non affici non potuit: vitæ suæ vbiq3 illum vulgans seruatorem. Ad conquirendas deinde impensas pro futuro bello, cura Regis et Hungarorū conuersa est. Ærarium Regium nullum erat. Liberalitate enim adeò prodiga in vniuersos vsus est, vt plus erogaret quàm sibi retineret. Post plures itaq3 deliberationes in hac re habitas, singulas Ciuitates et villas, tam Regias quàm Baronum conferre certam pecuniæ quantitatem in id bellū placuit, et omnes Ciuitatum et villarum incolas taxari. Multi Barones Hungariæ, sed et duo Pontifices, Ioannes Varadiensis et Simon Agriensis, pro bello gerendo, dederunt nomina. Deputantur itaq3 certæ oræ pro Regia Maiestate, aliæ pro Pontificibus et Baronibus militiam profeßis, et in illas exactores destinantur. Ioanni de Huniad curruum falcatorum, bombardarum, fistularum, puluerum, equorum et cæterorū quibus belli indiget apparatus, mandatur prouisio ~

Wladislaus rex, reditum in Poloniam parans, bello Turcico retinetur. Dux Oppoliensis mercatores Cracouienses plurimis mercibus exuit, oppido Kruczborg capto ~

Appetebat tempus, quo Wladislaus Rex Poloniæ Regnum adire promiserat, festum videlicet Pentecostes, maximoq3 omnium Prælatorum expectabatur desiderio, nec minore ipse, ad visendam genitricem et proprios penates, ad corrigendum deformitates, absentia sua exortas, ferebatur ardore. In occursum suum omnes status se parabant. Longa fames aduentus sui ipsum cunctis gratiorem magis quam desiderandum effecerat. Sed inuidit nescio quis Deus Polonorum fortunæ. Conclusio et voluntas Regis de transeundo in Poloniam, non tam consilio Hungarorum quàm prece et obsecratione abrogata est. Iniectus

enim Hungarorum animis fuit singularis, nec à vero abhorrens scrupulus et suspicio, ne Poloni aduenientem Regem apud se sisterent, et implicari illum cum domestico tum Turcorum bello, periculisq; innumeris non sinerent, et per illum res potius proprias quam Hungarorum decetero gubernarent, nec aliter in Hungariam redire consentirent, donec illi pacifica et plena, quæ per Legatos promittebatur, daretur Regni Hungariæ possessio. Has deliberationes versari apud Polonos, siue certa denunciatione, siue probabili suspicione Hungari rati, transitum Regis in Poloniam quam maximè auertunt, ne et expeditionem in Turcos in cassum iri, et ipsos à parte altera opprimi, bellumq; intestinum ex integro renouari contingat. Neq; enim sub alicuius alterius auspiciis et imperio, bellum contra Turcos geri quisquam decernebat, neq; Rege absente posse sustineri exercitum. Disciplinam militarem et ordinum concordiam, et omnia absentia Regis in discrimen casura, quilibet portendebat. Polonis, quominus molestè ferrent auersionem Regis, literæ excusatoriæ, blandæ conceptæ, ab Hungaris missæ sunt. Verum quemadmodũ auersio Regis à transitum Poloniam, Hungaris multas salutares res contulit, ita Polonis plurimas pniciosas parturiuit. Nam Boleslaus Oppoliæ Dux, virtum hæresi Husitarum, tum repudiatione Consortis legitimæ Elisabeth de Pylcza, et alterius concubinæ superinductione, fœdus, cognita auersione Regis, quem sibi existimabat formidabilem, audacior factus, quod videbat illum rebus Poloniæ neglectis, cum domestico tum Turcorum bello arctius alligatum esse, multitudinẽ mercatorum Cracouiensium, cum sumptuosis magniq; precii, et variarum manerierum mercibus, tum equestri pedestriq; numero, et curribus, merces vehentibus, pro festo Sancti Ioannis Baptistæ ad nundinas Wratislamiam tendentẽ, vt iustus exercitus, si inuasio hostilis fieret, putaretur, in oppido Kruczborg, in quo quieti, et nullius hostilitatis conscii, quiescebant (nam sine clade sua et suorum obtinere prædam illam aliter non posse rebatur) irruens, cepit et captiuauit, omnibusq; rebus et mercibus, auroq; et argento, mercatoribus pauore aut fugientibus aut consternatis, Ciuitate Kruczborg nullum ferente subsidium, potitus est, et omnem illarum fortunarum et mercium molem, quæ modestiori æstimatione ad ducenta aureorum millia appendebatur, impunè vsurpauit. Grandis exinde afflictio animos Polonorum oppressit, vindicandam temeritatem Boleslai Ducis Oppoliensis decernebant, & indicendum illi publicum bellum. Sed quo euentus illius fœlicius succederent, sufferenda omnia, quoad Wladislaus Rex rediret ex Hungaria, et præsentia sua bellũ gerendum, nec facta interim fidei, quæ Rex ipse agebat, impedienda. Sed nec Wladislaus Rex ardore, quo negocium fidei et defensionis Hungarorum promouendum susceperat, incensus, iniuriam tam improbam et atrocem sentire potuit. Et Polonis spolium hmõi apud eum quærentibus, nullam se promissionem rebus ipsis posse daturum, in aliud animo et operatione intentus, respondit, et vt rem integram in aduentum suum reseruarent, mandauit: non posse gaudium Prædatori ex rapta præda, si vita sua protelata fuerit, fore diuturnum.

Wladislaus Rex frustra petit subsidium Cruciferorum de Prussia contra Turcos

quod et in priore expeditione denegarunt.

Solicitat deinde Wladislaus Rex Magistrum et ordinem Cruciferorum, de Prussia, literis et nunciis, vt sibi secundam expeditionem agenti, contra Turcos, saltem nunc exercituale subsidium mittant, quod pro prima mittere neglexerant, cum ad id ex professione sua obligentur. Sed obturatis auribus Wladislai Regis peticio spreta, et contempta est, quoniam terrenorum bonorum abundantia, deinde Veneris Bachiq3 vsus, in plerisq3 eorum Comendatoribus immoderatus, omnē tunc in eis extinxerat priscorum disciplinam militarem. Verùm contemptum hunc æquo animo Wladislaus Rex tulit: Diuinæ illum reseruans futuræ vltioni.

Despotus Rasciæ et Ioannes de Huniad, pacem cum Turcarum Cæsare, Wladislao rege inconsulto, et apparante bellum, conficiunt.

Feruorem altum, et in vniuerso Regno Hungariæ, Regnisq3 et Prouinciis Cometaneis, pro instaurando bello contra Turcos, in cunctorum pectoribus conceptum, permittente Deo, tractatus pacis, per Georgium Despotum Rasciæ, et Ioannem de Huniad, Voienodam Transyluanum, cum Imperatore Turcorū Amurath, clandestinè interpositus, restinguit. Conuentum siquidem fuit occulta pactione, inter Georgium Despotum, qui restitutionem Castrorum et Dominiorum suorū per Turcos occupatorum vehementer flagrabat, et facilius illam conditionibus pacis, quam instauratione belli, posse prouenire censebat, et Ioannem de Huniad Voienodam Transyluanū, vt pace inter Regnū Hungariæ et Turcorum Imperatorem his conditionibus, vt Despotus Castra et terras suas recuperaret, composita, Ioannes Voienoda, in omnia castra, ciuitates, et villas, quæ Despotus in Hungaria donatione Alberti et Wladislai Regum, obtinebat, succederet. Qua pactio Ioannem de Huniad Voienodam Transyluanum, ad componendam pacē, quamuis bellū ingens pararet, accendit. Pluribus itaq3 nuntiis, qui pro liberatione Voienodæ Nathuliæ, in superiori bello capti, in præsentia sua consistentis, ad illum, Imperatoris Turcorū nomine, accedebant, pacem, aut pacis sufferentias expetentibus, Ioannes Voienoda, potiundæ pacis spem haud dubiā repromittit. Nec Despotus Rasciæ Georgius, ex magna rerum desperatione, in magnam et altam spem, recuperationis Dominiorum suorum adductus, quiescit. Sed crebris nunciis de ineunda pace cum Ioannem Voienodam, tum Turcorū Cæsarem solicitat. Senserat Turcorū cęsar exploratorum, in vniuersas Hungariæ et Italiæ oras, per eum directorū, relatione, ingens bellum aduersus se parari, et tam terrestrem exercitū, quam Classem maritimam, magna mole et numero instructam esse. Expertus erat superiori anno Wladislai Regis et sui exercitus animū, vires, et fælicitatem, quem multiplicatis copiis non dubitabat venturum, facileq3 Europam omnem in suam potestatem redituram, concludebat: si exercitus terrestris coniungeretur maritimo. Accedebat nō inferior terror Caraman Thartarorum Cæsaris filius, qui eadem æstate instaurato

maximo exercitu, petere Nathuliam nunciabatur. Tot curis et anxietatibus Turcus distractus, fatale sibi tempus aduenisse, et cælesti consensu actum de se et suo imperio existimans, omni conatu et ingenio firmandam esse pacem cum Hungaris, etiam si auro emi, aut renunciatione quorumlibet castrorum et terrarum, copom deberet, in animũ induxit, ne Hungarorum et Thartarorum terrestri exercitu classeq; Italorum vbiq; circumuentus, simul cum omnibus viribus distractis, cogeretur decernere. In omnes itaq; conditiones, per Georgium Despotum Rasciæ et Ioannem de Huniad Voieuodam Transyluanum, sibi, quamuis Wladislao Rege inconsulto, propositas, vltrò consentit. Voieuoda Natuliæ, vt celeriter à captiuitate solueretur, non paruũ erat vtriq; parti, pacem æstuanti, adiumentũ, qui etiam ante pacem confectam, Septuaginta millibus florenorum à Turco redemptus, in libertatem vendicatus est. Certior Wladislaus Rex de his, quæ per Despotum Georgium et Ioannem Voieuodam cum Turcorũ Cæsare pacta erant, per lr̃as et nũcios factus, rogatur, vt Segedinum pro prima die Augusti descendat: Turcorum Cæsaris nuncios, illĩc ad pacem petendam venturos, auditurus.

Legatis Turcorum Rasciæ restitutionẽ et partis Albaniæ in octo diebus promittentibus, pax in decennium firmatur.

LÆta erat tam Wladislao Regi quam vniuersis Hungaris hæc nouitas. Multa enim transacta erant secula, quibus Hungari petere à Turcis pacem non dare consueuerant. Et monstro similius nouitas ipsa putabatur. Cardinali Legato Iuliano alius erat animus. Nam conturbari et vehementer anxiari ex huiusmodi nouitate cæpit, veritus, ne fidei negocium, et spes penè certa liberationis Europæ, recideret in irritum, ac ipse, qui Eugeniũ quartũ Papam, Ducem Burgundiæ, Venetos, Ianuenses, classem, pro custodiendo stricto, mittendam impulerat, mendacii insimularetur, et tot impensæ, tot labores, iri perditum dolerentur. Itum itaq; in Segedinum est, et nihilominus omni exercitui, ad bellum gerendum comparato, mandatum, vt illic conueniret, pace infecta, exinde celerius in hostes transiturus. Cuius etiam præsentiam conferre multum putabant ad pacem, tanto æquioribus conditionibus componendã, quanto exercitus numerosior atq; paratior à Turcorum nunciis, illũc venturis animaduerteretur. Wladislao Rege atq; Iuliano Cardinale, iam in Segedino agente, venerunt Cæsaris Turcorum nuncii, Græcus genere erat, et Cæsareus Cancellarius, renegata fide Catholica, Machmeti sectam professus, Legationis Princeps, Cæteri omnes Turci, Centum equorum numerum explebant. Hi ad concilium Regium introducti, præsentatis pluribus scutellis, et vasis argenteis aureis, munerum loco Wladislao Regi à Cæsare Turcorum destinatis, paucis legationem absoluunt, Pacem inquiunt, Dominus noster, Turcorum Imperator Omarath, vt tuæ Maiestati complacuerit, temporalem aut diuturnam, tecum et Regno tuo HVNGARIE

firmare, nos, plena authoritate data, transmisit, sub his conditionibus, vt omnibus Castris, per ipsum et antecessores suos conquisitis, et Turcorum præsidiis hactenus munitis et possessis in Rascia, videlicet Golubyecz Smiderow, Zarnow, Kruschowiecz Kowin, Sewerin, Nouobardo, Srzebrnik, Ostrwicza, Schurzin, Kossnik, Koperan Procopia, Laskowiecz Zyelomgrod, atq; toti Rasciæ, et illi parti, quam Despotus tenebat Albaniæ, perpetuò sibi cedat. Bulgaria tota Imperio suo remaneat, Duo filii Despothi ex captiuitate soluantur, Hæc Græcus et non plura. Legatione hac in secretum concilium redacta, omnes Hungarorum Prælati et Barones, quorũ multitudo Wladislao Rege mandante, pro huiusmodi spectaculo conuenerat, cẽsent, persuadent et decernunt, cum tam vtilibus conditionibus, nullatenus spernendam esse pacem, Scire se, quantum sanguinis sui, quondam fusum est, in oppugnatione Golubyecz Castri: quod nunc sine sanguine recuperari potest, Quanti insuper sit Castrum Smiderow tam situ quàm munitione fortissimum, et nulli secundum, quanti locus Nouobardo, in copia argentum fodientibus, præstans, quanti tota Rascia et pars Albaniæ, quanti pax ipsa, à tam infesto, duro et potenti hoste, solicita deliberatione æstimant, Despotus ipse Georgius, iam spe, iam metu tabescens, nunc Wladislaum Regem, nunc vniuersos consiliarios, nunc singulos, nõ tam precibus, quàm vberrimis lachrymis, obsecrat, rogat, ne occasionem benegerendæ rei prætermittant, ne Castrorum et nobilissimorum et fortissimorum, ac terrarum fæcundarum deditionem, restitutionemq; paruifaciant: tam facilem recuperationem tot terrarum, tot castrorum, non in sua solum ætate, sed etiam in multis seculis, nullatenus speraturi, ne charissimis pignoribus, filio vtroq; se paciantur orbari, Hæc mæstus, flens, et eiulans, atq; cæsariem capitis, barbæq; pillos decerpens, ingeminabat. Omnium itaq; vltraneo consilio et assensu, sub conditionibus propositis, pacem cum Turco in decennium firmari placuit, qtus sub spacio illo, Wladislaus Rex domestico bello, in totum extincto, et Throno suo in Hungaria firmato, fortiori milite et exercitu, lapso decennio, bellum posset contra Turcos instaurare, In huncq; modum, Cardinali Iuliano nequicquam dissuadente, cum Turcorum Cæsare et Nunciis suis, Castrorum restitutionem, intra octo dies repromittentibus, Wladislao Rege publicè, de tenenda cum Turco, sub conditionibus compositis, pace, iuramentum prestante, pax conclusa, firmata est.

Facta cum Turcis pace, à Regibus et Principibus Christianis Nuncii ad Wladislaum cum lrĩs, ad bellũ adhortantibus, et subsidia pollicentibus, adueniunt.

TVrcorum Cæsaris Legatis, conclusione pacis habita, Segedino discedentibus, literæ, à Francisco, tituli sancti Clementis, Cardinali, Capitaneo Classis Apostolicæ, item à cæteris, Ducis Burgundiæ Venetorum, & Ianuensium, galearum et nauium Præfectis, afferuntur, exercitum fortem cum Classe in stricto esse nunciantes: et ne Turci in Romaniam ex Natulia

possent traiicere, sufficienter promidisse, Rogatur ipsis lr̃is Wladislaus Rex, vt virtutem præstet promissis, et celerius in Romaniam terrestrem exercitū adducat, facile omnem Europam, si paululum admitatur, præsertim cum vacua sit, Turcorum cæsare in Natulia, bellum omnibus copiis cum Thartaris agente, recuperari posse. Imperator præterea Constantinopolitanus, Ioannes Peleologi literas Wladislao Regi, speciali nuncio mittit: maximam spem victoriæ et liberationis Europæ repromittens, Cauendumq3 à falsis et fictis pacis conclusionibus per Turcum petitis. Persuadens et rogans, ne gloriam suam et famā sempiternā, et abolendam totius Christianitatis inueteratam maculam, dilatum iri paciatur. Et vt res notior sit, Copiam literarum huiusmodi, inserendam duximus.

Literæ ad Wladislaum regem de bello contra Turcos suscipiendo.

Serenissimo et Excellentissimo Principi, et Domino Domino Wladislao Dei gratia Hungariæ Poloniæ, Dalmatiæ Croatiæ etc̃ Regi, supremo Principi Lituaniæ ac hæredi Russiæ, scutumq3 totius Christianitatis gubernanti, Dnõ et fratri nostro in Christo Deo dignissimo. Serenissime et Excellentissime Princeps. Per reditum legati nostri ab excellentia vestra, accepimus literas Maiestatis vestræ. In quarum serie, et nostri Oratoris verbis, certiores redditi sumus, vos optimè et fœliciter valere. Quia de te, nedum nos, sed et om̃es Principes Christicolæ, letari plurimum debent, Sum̃umq3 rerum omniū opificē ac factorem Deum orare et obsecrare votis, ieiuniis, et orationibus, desistereq3 honestè non possunt, vt salui sitis: primum, quia chr̃ianissimus estis, dehinc, propter maximarum rerum præteritarum gestarum gloriam, et futurarum incredibilem, contra perfidos nequissimosq3 Teucros, et optimam mentem, cum laude Dei gloria, et vnione sacrosanctæ religionis nostræ, quæ voce nostra dignè satis eloqui non possūt. Nam si nobis ora sonantia Centum ipse Deus dedisset, laudes vestras satis extollere neq̃remus. Sed mens nostra conscia recti, votis hæc magnanima cœpta vr̃a prosequtur. Verū quia etiam vbi facto opus est, verba ipsa non sufficiunt. Intellecto et clarius cognito, sublimitatem vestram contra Teucros ituram hac æstate, decreuimus om̃es vires et studia nostra, vr̃is fauoribus addere, contra perfidum crudelissimūq3 Christianorū hostem Amaratum: omniq3 cura, studio, et diligentia, Serñti vestræ grati esse studemus, et vniuersus ordo Chr̃ianorum tenetur. Sed dum hæc cogitaremus, ꝑficeremus, expectaremusq3 Maiestatis vestræ ad partes orientis aduentum, ad noticiā nostrā peruenit, Georgium Despotum Rasciæ et Serñtatem vestram, cum dicto Amarato, quædam pacis fœdera cepisse et perfecisse, et ipsum parare legatos suos ad excellentiā vestram, pro concludendis et firmādis Conuentionibus. Qua de re plurimum admirati sumus, nec possumus satis intelligere, vnde talia processerint, quod victo superatoquè inimico, ita perterritus est, vt solo nomine Celsitudinis vestræ ruat eius Imperium. Et in presentiarum, cum nulla spes ei relicta sit, velitis his insidiis ipsi tempori præstare, ad restaurandas reintegrandasq3 vires, quo ipse victus superatusq3, regnet cum periculo et ruina multorum Principum populorumq3 Christianorum: qui apertissimè vestris viribus et authoritate, dictum Amaratum et eius loca oppugnarūt, Quapropter in mentem nostram cadere non potest, quod tantus error, gloriosa et

dignissima principia finiret: quorum fama iam per vniuersum terrarum orbem diffun-
ditur: Nec dignè Celsitudini vestræ Iustinianum Titumue, dignissimos Impera-
tores comparauerim, Quas ob res, vestro nomine et singulari authoritate moti sunt
Principes et populi Christianorum, eius subditi, colligati, vicini et coadhærentes,
Sed etiam eius fidei complices, Caramanus videlicet, qui magnam Asiæ Orientalis
partem, suis viribus et exercitu, vsq; ad maria adeptus est, Huic etiam additi sũt
filii Carantuk, et plures alii, et Classis optata, iam strictum debet obsedisse, Vn-
de non est credendum, quod tanta, tamq; insperata, occasione victoriæ oblata, Se-
renitas vestra, viribus omissis, cogitationes suas ad pacem, quæ multas insidias
habitura sit, conuertit, Sed potius ad prouehendam gloriam et famam fidelium,
et delendam Christianitatis inueteratam maculam, contra perfidos nequissimosq;
Teucros, qui crudeliter nequissimè, et fidem nostram et Christianum nomen, impi-
issimè turpissimeq; persecuti sunt, Sed vt nulla de laudibus vestris taceat ætas,
et Serenitatem vestram omnis posteritas votis exposcat, Vincite Titum, qui Iu-
deos, triginta vno denario vendidit, propter Christum triginta nummis venditum.
Et si quid in verbis fuit, euanescat, redeatq; Maiestas vestra ad mentis integrita-
tem, qua nulla præclarior aut diuinior excogitari potest, nec, vt arbitror, vnq;
aderit expositoribus, quos nos vllo pacto, die noctuq; cogitantes, intelligere nõ pos-
sumus, nisi fortasse id vestra Serenitas his aures præbuerit, vt facilius Amarat9
Græcia derelicta, ad tutandam Asiam se conuerteret, quemadmodum eum fecisse
die duodecima præsentis mensis intelleximus. Sicq; facilè sit non repugnantes
vincere, et omnis occidentalis plaga, vestro nomini supponatur, Nam cùm ore Sal-
uatoris nostri dictum legerimus, Omne Regnum in se diuisum desolabitur, non
poterit vtramq; partẽ tueri, nec potenti manu, impediente Classe maritima, ad
Græciam redire, nec futurum, parua stipante hominum caterua, qui se et suos aper-
tissimo periculo subiiceret, et sic illos imitabatur, qui duos, vna hora, sectatur lepo-
res, quia altero insecuto, quandoq; carebit vtroq;, Habebit etiam penes se Consules
venales, quibus nullo pacto confidit, nec potest confidere, cum sæpissimè minimis
in rebus et paucis persuasionibus deficiunt, et semel mali, semper præsumuntur
esse in eodem genere mali, testante iuris regula. Subditi igitur eius, adhærentes, vi-
cini, et nos cum ipsis, contra Teucrum moti sumus, vestra spe confidentes. HOC
vnum nouimus, vestram Serenitatem non esse nesciam, iam bello cæpto, cætera cuius
loca, per nos capta, et in præsentia, fama et confidentia vestra, maxima bella pa-
rauimus apertissimè, non per insidias, non per dissimulationes, sed omni cura, soli-
citudine, diligentia, studio et labore, plurimisq; impensis ad sanctum opus perfici-
endum, omnia necessaria belli, cum viris expertissimis, et omni conatu, exire institu-
imus, Multos etiam nostrorum Nobilium, maximis periculis exposuimus, dum horta-
mur populos Christianorum, vicinos et subditos Teucrorum, ad suam liberationẽ,
et fidei nostræ augmentum, QVI omnes, animis, armis opibusq; paratissimi sũt,
expectantq; Serenitatis vestræ aduentum, quemadmodum Sanctissimi patres
Christi aduentum opperiebantur. Et tantus est magnitudinis vestræ apud ho-
stes tremor, quòd Amurates non audet eos, qui à sua iurisditione defecerunt,
nedum re, sed et verbis solùm reprehendere, licet apertissimè iam ex subditis &
amicis hostes effecti sunt, Itaq; plurimum admirantes admiramur, quòd Excel-
lentia vestra victrix et triumphans, contra eos, qui nomine magnitudinis vr̃æ
liquescunt, quemadmodum nix Sole, et nebula vento et cera igne, velit aures

factionibus præbere, præsertim cum de aduentu vestro, tot Maiestatis vræ scripta emanauerunt. Itaq3 considerantes dedecus, cognoscentes periculum, et intelligentes damna eorum, qui vestris suasionibus his bellis se implicuerunt, nedum Excellentiam vestram, sed quemcunq3 etiam infimū hominem, à tam egregio facinore et tam vulgato, desicere nephas esse indicaremus, Nihilominus vt certiores simus de omni rerum euentu, harum latorem nostrum
mittendum duximus, qui, vt arbitramur Maiestatem vestram in itinere reperiet, Cuius lr̄is intelligemus et exequemur quicquid poterimus in fauorem et honorem ac gloriam Celsitudinis vræ, si tamen quod in mentem cadere nō potest, aliter esset, Excellentiam vrām hortamur et deprecamur, dignetur clarissimè, sine aliqua dubietate et obscuritate, nos de consiliis, cogitationibus et deliberationibus vestris certiores facere, vt possimus rebus nostris prouidere, ne errantes, in damnosa & mortalia laquea incurramus, præter mentem et opinionem Serenitatis vræ, Quā iterū atq3 repetentes obsecramus, vt nobiscum omnia clarè communicet, et verissimè aperiat. Speramusq3 quod dante Deo, hæc magnanima Serntis vestræ opa, fauore sanctissimæ fidei erunt et gloriæ sublimitati vestræ, Cuius nomē, honos, laudesq3, apud nos et posteros nr̄os semper in honore erunt: cogentibus et rebus optimè gestis præteritis, et clarissimis literis vestris declarant nobis, quid acturi simus. Parati sumus ad omnia beneplacita Maiestatis vestræ optimo corde, Quam Deus per longissima tempora fælicissimè custodiat. Datum in Vrbe nostra Misistre die trigesima mensis Iulii, Anno Domini Millesimo Quadringētesō Quadragesimo quarto.

Ioannes Paleologi.

Fœdere cum Turco facto non sine sacramento soluto, Wladislaus rex expeditionem in Turcas, iuramento firmatam, in diem certum indicit.

Harum literarum series, Wladislaum Regem monuit, et Iuliano Cardinale, tam prudentia quàm eloquentia prædito, quanta mala, si conclusio pacis, obseruata fuerit, quanta bona, si violata et reiecta, amplissimis et diuturnis sermonibus disserente, pænitere Regem et Consiliarios pacti et fœderis cum Turcis initi, cœpit: præsertim, cùm spes haud dubia fuerit, non ea solùm, quæ Turcus redditurus erat, sed et vniuersam Europam recuperari, et Turcum vltra mare redigi posse, et sempiterno illo gloriari triumpho. Sed et ipsum Ioannem de Huniad, Palatinū Transyluanensem, qui Wladislaum Regem ad paciscēdū cum Turcis induxerat, eadem pœnitentia inuasit, ex eo maximè, q̄ Wladislaus Rex, finito bello, ipsum in Bulgariæ Regem præficere, de quo et publicas literarum promissiones habebat, pollicebatur, Quæ ambitio, virum spiritus ingentis,

vexando agitabat. Novi itaq; tractatus, novæ deliberationes haberi cæptæ sunt, de bello prosequendo contra Turcos, et plures dies propterea absumpti, Intra quos, dum Castra Smiderow. Golubyecz, et alia, elapsis non octo solum sed viginti diebus, iuxta Legatorum Turcorum Cæsaris sponsionem, non redderentur, bellum ex integro cum Turco placuit, neq; auxilium Classis maritimæ, dudum tenente in stricto Custodiam, tanto tempore in sua spe negligi et fraudari. Omnesq; Hungari Legatos Turci in dolo venisse, et callidis vanisq; promissis avertere Regem à bello gerēdo voluisse, concludebant, Itaq; temerato iuramento, rupto fædere Turcis promisso, (: quod pro cautela ampliori, et purificatione Regiæ conscientiæ, authoritate Apostolica dissolvebat, et irritum, cassum, atq; nullum, Iulianus Cardinalis, veluti quod iniussu Sedis Apostolicæ, cum hoste Christiani nominis, Wladislaus Rex pepigerat, decernebat :) bellum contra Turcos Wladislaus Rex assumendum et gerendum concludit. Et ne conclusio ipsa ex aliquo eventu, dissolvi, variari et labefactari possit, Iulianus Cardinalis tam à Wladislao Rege, quam ab omnibus eius Consiliariis nova iuramenta exigit, in hac forma :–

Literæ Wladislai Regis, bellum contra Turcos indicentes :–

Nos Wladislaus Rex, Dei gratia Hungariæ, Poloniæ, Dalmatiæ, Croaciæ Rex, Lithuaniæ Princeps supremus et hæres Russiæ, ad universorum noticiam, dudum in Conventione generali Prælatorum et Baronum ac Nobilium huius Regni nostri Hungariæ, Budæ novissimè celebrata, pro honore Omnipotentis Dei, ac pro defensione et augmento fidei Christianæ, ac pro bono totius Ecclesiæ Catholicæ, præsertim, pro liberatione huius Regni, in nostri et partium circumstantium, quas ipsi Turci, multis retroactis annis, atrocissime sunt persecuti, et de præsenti prosequi non cessant, defensionem, decernimus, firmamus et stabilimus, unanimi cōsensu et voluntate totius prædictæ Conventionis, ire personaliter et nobiscum ducere, ista æstate seu anno, præsentem exercitum versus partes Græciæ et Romaniæ, et cum Dei adiutorio totis viribus nostris laborare ad exterminium dictorum Imperiorum Turcorum, Idq;, pro maiori rei firmitate, iuramus, in manibus Reverendissimi in Christo patris, Domini Iuliani, Cardinalis Sancti Angeli, Apostolicæ Sedis Legati, executioni demandare, Ad consolationemq; totius Christianitatis, hanc nrām puram intentionem ac deliberationem nostris literis, manu nostra subscriptis, significamus, Sanctissimo in Christo patri et Domino domino nostro. Eugenio Papæ quarto, et Serenissimis Regibus et Principibus Christianis, Propterquod, nemo quoquomodo cogitare debet, quin nos tam sanctam et solemnem delibérationē, iuratam et ubiq; publicatam, velimus et omnino disponamus Deo propiciante, ad executionem et optatum finem deducere, Nihilominus, quia nonnulli, propter adventum Oratorum Amarati Imperatoris Turcorum, fieri postularunt, adhuc dubitare videntur, an prædictam deliberationem, Budæ factam et iuratam, exequi velius, idcirco, ad tollendam ex animis quorumcunq; huiusmodi de nobis dubitationē seu suspitionem, aut ambiguitatis scrupulum, et præsertim ut Reverendissimi in Christo Patres et Domini Domini, Franciscus Venet: ac Vicecancellarius, et prædictus Dominus Iulianus, supremus Pœnitentiarius sanctæ Romanæ ecclæ,

Cardinales, et Apostolicæ sedis Legati, necnon Magnifici Capitanei Galearũ,
tam Illr̃mi Domini Ducis Burgundiæ, quam Illr̃mi Domini Venet., peramplius de
sinceritate et integritate nr̃æ mentis, et firmitate nostri propositi, ac obseruatione p̃:
scriptæ nostræ deliberationis et promissionis, certificentur et assecurentur, de cõsen:
su et assensu nr̃orum Prælatorum et Baronum, apud nos existentium, tam eorum, qui
nobiscum ad exercitum venire debent, quam illorum, qui in Regno nr̃o remanent,
in verbo Regio et honore nostro, ac sub fide Christiana, in qua sanctissimum ba:
ptisma recepimus, et vitam consequi speramus æternam, super hæc sacra Dei Euange:
lia, coram præfato Dñõ Cardinali sancti Angeli, Legato Apostolico, spondemus, p̃:
mittimus, et pollicemur, iuramusq; et votum facimus, sanctæ Trinitati, patri et fi:
lio et Spirituisancto, et gloriosissimæ virgini Mariæ Dei genitrici, ac omnibus An:
gelis et sanctis Dei, et præsertim beatis Regibus, Stephano et Ladislao, Patronis
huius Regni nr̃i Hungariæ, predictam deliberationem et promissionẽ Budæ factã,
executioni effectualiter demandare, et intra primam diem Septembris, proximè se:
quentis, esse cum exercitu nr̃o supra vadum Danubii apud Ostrwam, vel apud a:
lia vada et loca inferiora, et immediatè incipere transfretari, et successiuè conti:
nuare effectualiter, sine intermissione temporis, transfretaciõm exercitualiter, et in:
continenti intrare terram, quam occupant prædicti Turci, et continuare exercitu:
aliter, sine dolo, fraude, vel alio quocunq; excogitato colore, iter nostrum in Roma:
niam et Græciam, et alias partes, quas tenent Turci circa mare, et facere quicq̃d
nobis est possibile, pro viribus et potencia nr̃a, vt Turci isto anno expellantur de
partibus Christianitatis vltra mare: non obstantibus quibuscunq; tractatibus, aut
practicis, seu conclusionibus, aut capitulis Treugarum, factis vel fiendis cum Im:
peratore Turcorum, vel eius nunciis seu Ambasiatoribus prædictis, ipsius nomine,
sub quacunq; forma verborum, etiam iuramento firmatis vel firmandis, quibus om:
nibus per hanc nostram promissionẽ, iuramentũ et votum, volumus expressè et speci:
ficè derogare, et derogatum esse, ita, vt nullo ingenio, colore, vel prætextu, qui quoq̃:
modo excogitari posset, hm̃oi nostra promissio, iuramentũ et votum infringi, violari
impediri, aut differri valeat vel possit. In cuius rei testimonium p̃ntes lr̃as fieri
fecimus et duplicari, ac nr̃i Sigilli, quo vt Rex Hungariæ vtimur, appensione mu:
niri. Datum in Segedin quarta die Mensis Augusti. Anno Domini. Millesimo
Quadringentesimo Quadragesimo quarto.

Subscriptio Baronum Hun:
gariæ literis superioribus.

Et nos Simon de Rozgon, Episcopus Agriensis, Regiæ Maiestatis supre:
mus Cancellarius, Ioannes Episcopus Varadiensis, Raphäel Herczik,
de Zekchew, ad Episcopatum Bosnensem postulatus, et Ioannes de
Huniad, Voiuoda Transÿluanus, qui cum præfato Domino nostro Rege ituri
sumus, promisimus, iurauimus, et vouimus in forma superius expressa.
Et nos Petrus Episcopus Chanad., Laurentius de Hedrewara, Regni Hũga:
riæ Palatinus, Georgius de Rozgon Iudex Curiæ Regiæ, et Comes Posonien.

Simon de Palonez, Magister Agasonum Regalium, Michaël Orzaachg de Guth, supremus Thesaurarius Domini Regis, Emericus filius Voienodæ de Marczali, pridem Comes Simigiensis, Paulus filius Bani de Alsolindwa, Simon Czuder de Olmod, Magister Pincernarum Regalium, Ioannes de Lossoncz, Paulus Herczik de Zekchew, Rubertus de Than, Danch de Macedonia, et Sylvester de Thorna, Comes de eadem, qui in hoc Regno remanemus, in signum huius nostri consilii et assensus, ad prædicta, nrã etiam Sigilla, penes sigillum dicti Domini Regis, apponi fecimus. Datum vt supr.

Do: Ioannes de Huniad, Voienoda Transylnaniensis addidit in iuramento et voto suo, Quod si prima die Septembris non posset ibi esse, indubitanter intra quatuor aut quinqz dies, immediatè sequentes, ibidem constitueretur.

Wladislao contra Turcos ducente exercitum, Polonia intestino bello occupata, tandem certis conditiõibs pax inter Casimirũ et Boleslaum componitur, sed dubia.

Tot et tanti motus in Hungaria multifariè concitati, Polonos quoqz excimêre: quibus quamplurimi perniciosi visa est res exempli, hostes in pactis fallere, et Wladislaum Regem contrario iuramento irretire, Conuentum itaquè in Pyotrkouia, pro die sancti Bartholomæi Apostoli celebrant generalem. Et vniuersis ferè Consiliariis Regni conuenientibus, placuit. Wladislaum Episcopũ Wladislauiensem, et Ioannem de Pilcza, ad Wladislaum Regem celeriter in Hũgariam mitti, qui illum et à proposito belli prosequendi reuocent, et omni persuasiõe, atqz consilio in Poloniæ Regnum redire inducant. Sed Wladislaus Rex, teneri Conuentum præfatum intelligens, Ioannem Gruszczinski, custodem Cracouiensem, et notarium suum, Pyotrkouiã mittit, significans prosecutionem belli contra Turcos, se nullatenus omissurum, quodqz iam ex Segedino discessurus erat cum omni exercitu, et ad vada Danubii versus Orschauam transiturus, Committebatquè, vt Duci Masouiæ Boleslao Regnum Poloniæ ferret subsidium, contra Ducem Lithuaniæ Casimirum, germanũ suum, terras Masouiæ bello aggredi disponentem, Promisurumqz se tempestiuè ex Turcorũ bello, reuersus fœliciter, repromittebat, atqz vlturum eam iniuriam, quòd Dux Lithuaniæ Casimirus, contra prohibitionem suam, bello aggredi Masouiam parabat, Grata erat hæc Comissio Consiliariis, nec minus ipsi Duci Masouiæ Boleslao, qui tunc personaliter Conuentioni intererat, efflagitans subsidio exercituali se iuuari, Super qua re omnes deliberandũ censebant, necessitate vrgente, Iam etenim Dux Lithuaniæ Casimirus, cum omnibus potentiis suis in terram Drohiciensem descensum faciens, erecto Castello, Castrum Drohiczin expugnare conabatur, Sed et exercitus Ducis Masouiæ Boleslai, depopulationem deuastationemqz terrarum suarum prohibiturus, illi approximauerat,

quem plures Barones et nobiles ex Polonia, notabiliter auxerant. Dux alter Masouiæ Wladislaus, etsi terrarum copias suas in campum, laturus fri Duci Boleslao auxilium, eduxißet: coniungere tamen se exercitui Ducis Boleslai distulit, et iter retrorsum inflexit, vt magis deserere quam adiuuare partes fratris existimaretur. Qui si potentias suas cum exercitu Ducis Boleslai coniunxisset, multo tunc Masouitæ fuissent Lituanis numero et robore superiores. Verum etsi exercitus Lituanorum, numero maior existimatus sit, robore tamen Masouitæ excedebant: cum in exercitu Lituanorũ maior pars agrestiũ, ad dimicandumq3 inutilium putabatur. Sæpe itaq3, Boleslao Duce absente, milites sui, magno animi feruore, magnoq3 impetu dari signum ad dimicandum deposcebant. Sed Dux exercitus Nicolaus Powala de Thaczow, Succamerarius Sandomirieñ, nullatenus, Duce Boleslao absente, fortunam belli experiendam censebat. Erat tunc in exercitu Boleslai Dux Lithuaniæ Michaël, filius olim Ducis magni Sigismundi, maximum pro consequenda victoria momentũ, ad quem magnam partem exercitus Lithuanici defecturã, certa intimatione, pugna inita, constabat. Erant insuper Masouitis currus plurimi falcati, bombardis et fistulis pleni: qui vniuersum circumdabant exercitũ, atq3 illum pugnantem, velut murus, tutati fuissent. Quibus respectibus, crescente Masouitis animo, Lithuani magis ac magis consternatos pauidosque animos induebant, adeò vt omnia vasa nobiliora in auro et argento, veriti futurum suorum casum et fugam, in castra propinquiora remiserint. Consiliarii itaq3 Poloniæ, Conuentum apud Piotrkowiam agentes, quamuis iuxta cõmissionem Regalem, terras Lancicieñ, Cuiawieñ, et Dobrzineñ, ad ferẽdũ Duci Masouiæ Boleslao subsidium, designassent: miserunt tamen celeriter Vincentium Archiepũm Gnesnensem, et Ioannem de Oleschnica, Palatinum Sandomiriensem, qui bellum compositione pacis interciperent, aut si minus, treuga suspenderent. Nam cùm res inter domesticos et homagiales Regni Poloniæ ageretur, victoriam futuram, cuicunq3 parti contingentem, Regni Poloniæ Consiliariis non lætam aut gratã, sed magis execrabilem et cruentam debere censeri. Qui cùm vtramq3 partem conuenissent, et nomine Wladislai Regis et Regni, ad pacem reconciliationemq3 exhortati eßent, decisionemq3 litis, pro terra Drohiciensi, Wladislao Regi, ex Turcis fæliciter redeunti, reseruare suaderent, treuga, vtraq3 parte consenciente, accepta conclusaq3 est. QVA conclusa, tractatus de pace et conclusione eius perpetua, instauratur. Sed his, Legatis Regni Archiepõ et Palatino interesse indignum visum, quippe qui rem integram asseruari in aduentũ Regium decernebant. Itaq3 eis discedentibus, pax perpetua inter partes, conclusa est, sub his conditionibus, vt Boleslaus Masouiæ Dux, receptis à Casimiro Duce Lithuaniæ sexagenarum sex millibus latorum grossorũ Pragensium, tam iuri quàm poßeßioni terræ Drohiciensis, restitutis literis, quas habebat super illa, cedat. Districtumq3 Vingrow appropriatum Ducatui suo, perpetuò retineat. His conditionibus pace constituta, sine dimicatione discessum est, et Castrum Drohiczin Duci Casimiro Lituaniæ, pecunia prius accepta, datis obsidibus resignatũ. Sed Lituanos velox pœnitentia pactorum cepit, carpente et arguente illos Mathia Epõ Vilnieñ, q argento, nõ armis, contra morem suorũ maiorum, bella gererent, et iniurias redimerent q3 vindicaret. Propter quod et Districtus Vingrow, non obstante iuramento et fœdere, literisq3,

illius renunciationem testantibus, Duci Boleslao Masoniæ, contra ius fasq3, vio-
lenter ablatus est, et Dux Casimirus, sæpe nunciis Boleslai de restitutione Dis-
trictus, et obseruatione pactorum, cum requirentibus, minatus, velle se pecuniam
datam, nouo bello recuperaturum. Et quia consiliarii Regni Poloniæ, Piotrkoniæ
congregati, Wladislaum Regem alloqui per Nuntios notabiles, vt constitutum
erat, non potuerant, Neq3 enim arbitrabantur illum intra Hungariæ fines rep-
turum. Propter quod omnes conceptus suos lris mandant, et misso veloci nuncio,
suam Serntem literis, mutifarie dissuadentibus transitum, alloquuntur, muta-
req3 sententiam assumendi belli contra fœdus, cum Turco ictum, fortissimè
bonum censent, et corrigere Regem propositum admonent: præsertim cum me-
lior causa atq3 rectior id comprobet atq3 superet.

Wladislaus ducens exercitum contra Turcos lachrymas fundit, conscientia fractæ fidei, et minore suo exercitu q3 sperarat, et dimissione Polonorū perculsus.

WLadislaus itaq3 Rex, omnem diligentiam pro instaurando con̄ Tur-
cos bello conuertens, et nouum exercitum, qui priore fortior et numero-
sior esset, vndiq3 congregans, circa vigesimam diem mensis Septembris
Castra à Segedino mouit, multis lachrymarum imbribus, diebus superioribus, e-
missis, quod contra fedus et iuramentum primarium, Turcis præstitum, quos iam
tunc Castra, Smiderow et Golubyecz, ac omnes alias in Rascia munitiones lo-
caq3, et Despoti geminos filios, constabat, satisfaciendo conditionibus fœderum,
reddidisse et resignasse, cogebatur bellum gerere, Diuino præsidio, quod sibi pri-
ore bello propicium nouerat, et cuius vltionem, veluti iuramenti prævaricator
et tacitis suspiriis et publicis fletibus, animo iam præsagiebat, destitutus. Sed
et copias exercitus sui, longè pauciores copiis, cum quibus anno supiore bellum
gesserat, quas duplo auctas credebat, intelligens, quàm præter spem conclusæ cum
Turcis pacis, neq3 tantæ copiæ se pararant ad bellum, neq3 ad diem statutum, Da-
nubium traiecerant. Multi etiam milites Poloniæ, quasi altas largitiones expe-
tissent, cogente defectu, abire permissi sunt, Suggerente Regi quodam cōsultore,
illis non indigere. anxium mestumq3 trahebat spiritum, querelas sæpè ingeminans
quod tunc milites Poloniæ, fidos sibi, malo persuasus consilio remisisset: cum illo-
rum vsus magis sibi esset necessarius, et donandi largiendiq3 copia, nusquā ma-
ior suppeteret. Transitus autem Wladislai Regis et sui exercitus, non per Ra-
sciam, vt superiore anno, fuit, sed iuxta flumen Danubii per Regnum Bulgariæ
copiæ omnes tertia die mensis Nouembris traductæ sunt. Culpa omnis in Nico-
laum Lyassocki, Decanum Cracouiensem, qui ea tempestate et actionum Regi-
arum et Thesaurorū erat præcipuus moderator, arbiter, et expensor, retorq̄batur,
et suscepti contra fœdus et iusiurandum in Turcos belli, et auxilii militum Re-
gni Poloniæ, qui se iuuari Pannonico auro expetebant, abiiciendi.

Wladislaus rex Bulgariam intrans, versus Andrinopolim, quo itinere eat, consilia exquirit ~

P Ostquam igitur Wladislaus Rex in Bulgariam traiecit, per passū Orschawa, qui est in citeriore ripa Danubii, versus Hungariam, quarta die Florentinum, et sexta Bidinum, in vlteriore ripa Danubii, et in ipso regno Bulgariæ, peruenit. Fortia quidem, pro mannali pugna, Castella: quæ Magnus Teucer pluribus iam temporibus occupauit, et quæ Rex ipse expugnare distulit, quia fuit animus eius gentes suas sine offensa et vulnere, sine quibus expugnatio raro contingit, prius Andrinopolim, deinde Galiopolim vsq; traducere, vt se cum Apostolica Ducis Burgundiæ, Venetorum et Ianuensium, maritima classe coniungeret: quæ intra Pharum Galiopolis iam applicata, transitum Teucrorum ex Asia, vbi tunc erat Cæsar Turcorum Omarathbek, cum filio Caraman Principe Thartarorum, in Regno Nathuliæ bellum gerens, in Europam ad Regnum Romaniæ, quæ et Græcia dicitur, prohibebat. Et quamuis multorum fuisset tam opinio quam persuasio, vt ex Bidinio dextro calle versus Andrinopolim, propter breuitatem itineris, processus fieret, quò in quindecim saltem diebus tutò peruenisset exercitus. Sed quia et Regi et Consiliariis visum est, quòd exiguus esset exercitus, et quod per sylvas et montes intermedios, traduci opportunè currus non potuissent. Qui quidem etsi celeritatē gentis militaris impediant, si duci tamen vna possunt, totum muniunt et restaurant exercitum. Decreuit itaq; Rex ad sinistram tendere versus Danubium, cum ne currus cogeretur relinquere, tum quòd illic maiorem victualium copiam reperturum exercitum cognoscebat ~

Wladislaus rex pleraq; Bulgariæ et Macedoniæ Castra præteriens, Nicopolim peruenit ~

D Imissis igitur ad latus dextrum versus meridiem vrbibus Philippoli et Andrinopoli vltra montes et penes ripam Danubii, per amæna loca, et opulentam Macedoniæ Prouinciam transeundo, quatuor de triginta diebus ad vrbem Nicopolim peruentum est: quam ferè mediam Danubius ambit, aliam partem versus orientem, celsior mons tuetur, et reliquum vrbis, humili colle vallatum est. In quo extra circuitus vrbis etiam casæ aderant, pro more patriæ non superbæ: quæ omnes prædæ et incendio datæ sunt. Muros verò Ciuitatis, etsi apparerent paruis de saxis extructi, Wladislaus Rex nō tentauit expugnare, eadē, quam diximus, rōne, citius in Græciā transeundi, etiā, quia cum exercitu Regis non ductæ fuerunt, nisi paucæ quædā bombardæ paruæ, vt exercitus minus esset impeditus. Humilis siquidem est Ciuitas Nicopolis

cuius præsentia famam minuit, licet sit Metropolis in Bulgaria, Sed aliquãdo dotata plerisq; commoditatibus, agroq; fertili et portu, per quem in Valachiã et Transÿluaniam, inde in Hungariam, Turcis ipsis patet accessus ∽

Vlad Palatinus Transalpinæ, Wladislaum Regem monet, vt in Hungariam redeat. Quod cum non obtinet, exercitum Regis quatuor millibus Valachorũ auget et filium suum illis Ducem præficit, ac Regi donat duos equos velocissimos, et duos Valachos locorũ gnaros ∽

Tenente autem statiua Wladislao Rege sub vrbe Nicopoli, illustr. Vlad, Transalpinæ Valachiæ Voiewoda, qui et Dracula dicitur, ex Valachia Danubium traiecit in Bulgariam, ad adorandum Regem Wladislaum, veniamq; petendum, quòd coactus et non adiutus ab Hungaris, alias societatem & fœdus cum Turcis inisset. Lustrato autem exercitu Regio, et eius paucitate conspecta, fertur Wladislaum Regem multis precibus, consiliis et persuasionibus, vt in Hũgariam, omisso cœpte expeditionis itinere, rediret: rogasse, debilem nimis et paruum numero Regium exercitum asserens, neq; adducendum in belli periculum et discrimen, cum Cæsar Turcorum tantarum copiarum paucitate, nullatenus vinci posset, qui cum maioribus potenciis, venationes ferarum exercere consueuit. Sed superioris anni fortuna, et certitudo habita de maritima classe, probitura Turcorum de Nathulia in Europam transitum, et hæc et plura alia sana consilia repudiabat: quamuis ferè omnibus Consiliariis Hungariæ placebat reuerti. Postquam itaq; Vlad Voiewoda, multiplicibus auisamentis et consiliis Wladislaum Regem à prosecutione propositi auertere nequaquam potuit, de quatuor millibus Valachorum, quibus et filium pro Duce et Capitaneo adiunxerat, pacati et reconciliati sibi Regis Wladislai auxit exercitum. Qui, si verum fateri licet, quindecim millibus equitum vix munitus erat. Currus verò aderant vltra quã bis mille, non solum onusti victualibus, sed et auro et suppellectilibus, aliisq; rebus, quæ ad ornamentum et dignitatem militum pertinebant, ita vt quisq; propriam domum secum adduxisse videretur. Prouidere aũt satagens Vlad Voiewoda incolumitati Wladislai Regis, pro veteri merito quo illum pater Wladislai Regis prosequebatur, donauit Regi duos equos velocissimos, et duos Valachos fidissimos: monens Wladislaum Regem vt illos à latere suo nunquã pateretur discedere, futurum enĩ si quod sibi accidisset discrimen, equorũ velocitate et hominum illorum peritia, tanquam omnium itinerum et locorum peritorũ, facilè euitare posse. Rex Wladislaus etsi equos hominesq; susceperit, sicut cæteros ita et illos monitus salubres abiecit: siue fortunæ suæ confidens, siue aliorũ, et signanter Iuliani Cardinalis, et Ioãnis de Huniad, altis pollicitationibus, ab omni salubri consilio auersus, siue quòd vrgentium vim fatorum exuperare non posset ∽

Wladislaus rex vt saluti Christianorum, qui erant in ciuitatib: hostium, pspiceret, et suorũ crudelitatem

retunderet, mandata per terras hostiles
dimittit, vt cedant Castris.

Dimisso igitur à sinistris amne Danubio Wladislaus Rex, per fertilem Traciæ Prouinciam exinde iter assumptum est: Vbi plurima priscorum imperatorum ac Ducum Romanorum sumptuosa, insigniaque ædificia, ac marmorea monumenta, Græcis et Latinis literis inscripta, comperta sunt. Arcus insuper et excelsas columnas, quæ pro maiori parte, cum vetustate, tum Teucrorum malignitate corruerunt. Sed inter eundum, quodam non famosum flumen Wladislaus Rex offendit, vbi viginti octo galeatas naues, ad Danubii flumen, suo postea tempore traducendas, Imperator Turcorum recondiderat, exercitu imposito, vsque ad portas Budæ, Hungariæ et Slauoniæ Regna depopulanda, si guerra continuanda fuisset, transiturus. Quas galeatas naues Wladislaus Rex succendi destruique mandauit, vrbesque et Castella, templa et villæ, magis militum voluntate, quàm Regio imperio vastabantur. Vbi quanta fuerit, etiam in Teucros, Regis clementia et humanitas perspectum est. Cum enim vidisset gentes exercitus sui nedum in Teucros, verum etiam in ipsos Bulgaros sæuire, et nullam in Bulgarorum et Græcorum, sicut nec in Paganorum templis, haberi reuerentiam, quin omnia ferro ignique mandarentur, accersitis scribis, videtis ne, inquit, quo pacto se nostræ res habeant? et quibus vtimur moribus. Neque enim potest hoc genus hominum vlla ratione ab sua inhumanitate diuelli, metuoque vehementer, ne iratus Deus inhumanitatem nostram abhorreat, et nostram temeritatem reprimat aliquando. Pro honore igitur et purgatione conscientiæ nostræ Maiestatis, mandamus, literas notetis in forma subsequenti, vt etiam hostes nostri possint, si vellint, de sua salute cogitare.

Literæ mandati Wladislai regis,
vt Turcæ se conferant ad sedem suam antiquam: Castris occupatis dimissis.

Nos Wladislaus Dei gratia, Hungariæ et Poloniæ etc. Rex, vobis qui Castella de Sumen, de Machoracz, de Petrzecz, de Varna, de Galata, ac alia, in Prouincia Thracia, Castella, in contemptum Christianæ religionis occupatis, et Christianos homines Græcos et Bulgaros, Qui vt in lege Domini ambulent, ab Orientalis Ecclesiæ ritu, ad vnionem Occidentalis Ecclesiæ, sub Domino Eugenio Papa quarto, nouissime venerunt, sub iugo et seruitute vestra tenetis, persuademus, et etiam mandamus, vt Christianos ipsos, pro quorum libertate, ex nostris Regnis Poloniæ et Hungariæ, hucusque peruenimus, et Deo Duce progrediemur vlterius, propria eorum libertate donetis, Deo et Ecclesiæ Romanæ seruituros, locaque prædicta, nostro et catholico imperio adiicientes, in manibus nostrorum militum resignetis, et ad vrbem Galiopolim, ac in Asiam, ad antiquam sedem vestram Natuliæ vos transferatis. Quod vt facere tutò possitis, tenore præsentium vobis omnibus et singulis memoratis, Saluum et securum conductum validum cum effectu, Regia liberalitate nostra concedimus. Quod si præsentibus literis pergitis esse rebelles, nos exercitum nostrum contra vos successiue ducentes, militibus nostris in prædam vos dabimus et interitum. Nos enim iure

iurando nr̃o vouimus Omnipotenti Deo, ac vnigenito filio eius, Domino nostro Iesu christo, vos et Principem vestrū Omarathbek, quē nominatis Cesarē, Domino auxiliante, innadere, et quantum in nobis fuerit persequi et debellare, tanquam nr̃os, et vniuersæ Reip: Christianæ, publicos inimicos.

Sumen et Petrzecz Castra fortia Wladislaus rex capit.

HAs itaq3 conscriptas literas, in fortes et victoriosas manus suas Wladislaus Rex accepit, et tribus de Teucrorū gente, quos captos habebat, vita donatis, per Prouinciā predictam deferendas obsignauit. Quarū literarum serie (vt redeamus vnde discessimus) cōplures Teucri castella, in quibus morabantur, metu, reliquerunt. Quidā verò locorum situ ac vallo muroq3 confisi, sese absentare noluerūt, et presertim hi qui castellū Sumen et castellum Petrzecz occupabant. Qui cum vidisset se triplici muro, foueis profundis saxosisq3 montibus esse munitos, impetūq3 Wladislai Regis, pugnamq3 sustulerunt exercitus. Et quanq3 ad interitū vsq3 dicti Teucri intra menia se viriliter defendissent, à militibus tn̄ Wladislai Regis, vna tantūmodo die crudeli pugna cōmissa, superati sunt, et ex ipsis vltra, quā quinq3 millia, partim ex summis muris turribusq3 præcipitati, partim igne gladioq3 ceciderunt. Bulgarorum etiam, in primordio irruptionis, plurimi defecerunt, cum ipsis pariter Teucris. Plurimos etiam Rex ipse sua pietate seruauit. Plures insuper Slauos et Hungaros, quos sæua Turcorum manus, dictis in locis, pluribus annis captiuos habuerat, liberos fecit, et ad Hungariæ Regnum iussit per Danubium transfretari.

Turcus maris angustias superasse, presidiis Chr̃ianorū non prohiben̄, in castr. Wladislai regis nunciatur.

INterea Iulianus Cardinalis Legatus Apostolicus, qui in ipso bello, Wladislao Regi semper astitit, lr̃as accepit à Francisco Cardinali Venetiarum, maritimæ classis Apostolicæ Capitaneo et Legato, transitum Teucrorum in magna multitudine ex Asia in Europam, custodia nequicquam prohibēte, transfretasse nunciantes, et quod classis maritima Apostolica prohibere nequiuerit, quin Teucri furtim noctuq3 in paruis cymbis, per inferiorem partem Phari Galiopolis traiecissent. Multorum tamen assertio fuit, Venetorum et Genuensium galearum nauiumq3 Patronos et Capitaneos pecunia multiplici et Asiatica gaza corruptos, e custodia stricti excessiße, et Turcorum Cæsari cum quadraginta millibus suorum aduenienti, transitum liberum fecisse. Quam assertionem piæ mentes non receptant, tanta perfidia Venetos et Genuenses vsos esse, vt Christianum sanguinem Mahometistis auro venderent. Sed ad multa vix credenda, humana pectora impellit sæpe auri sacra fames. Aliis placuit, ex defectu victualium et commeatuum, classem discessisse. Vtcunq3 sit, liberum mare Teucris patuit. Qui superato stricto, venientes in GRæciam,

iuncti sunt suis cis mare manentibus. Hæc tamen denunciatio, neq; Regem territ, nec animū suum à periculo futuro auertit, quin ad littus maris Mauri, Regia signa deduceret. Et descensum faciens cum exercitu, à Castello Petrzecz, iam exusto, per planos et apertos campos incedebat, ad dextrā versus meridiem habens montes, Romaniā à Bulgaria dividentes, et protendētes à Bidino et ab ipsa Nicopoli, vsque ad mare Maurum iuxta Galatam, qua Messambriā itur, inde Constantinopolim, id est, per littus maris, et iuxta radices ipsorū montiū. Lacus erat, qui penes Castellum Petrzecz capit originem, qui et iuxta ipsam quoq; Galatam terminat, intra sinū quendam paruum, quē mare expandit. Ad sinistram aūt versus Septētrionē, alii quoq; montes habētur, vltra quos, et desertū erat, protendens versus Septētrionem vsq; ad Danubiū, è regione Moldaniæ et Valachiæ, per distantiam octo ad minus Diætarū. Nam et de miliaribus illis in partibus, neq; consuetudo neq; cōputus habetur vllus. Versus verò meridiem, dictū desertum, vsq; ad Maurum mare producitur. Montes verò, quos diximus, etiā in ipsū mare terminantur, penes Varnā è regione Galathæ, quingentis forte passibus à Galata distantem. Quas circumstantias ideo notandas esse voluimus, vt legentibus locus certaminis et loca fugæ melius innotescant :~

Varna et pleraq; alia Castra, deduntur Wladislao regi ~

V Aditur igitur intra montes ipsos, penes lacū, donec Varnam ꝑuentum est. Et prius, quàm eò Regis Wladislai pertigisset exercitus, Teucri, qui Varnæ præerant, aufugerunt, mariq; sese omnes cōmiserunt. Idem, et qui Galatæ praerant, factitarunt. Varnenses aūt et Galatenses, Sumensiū et Petrzecensium, aliorūq;, qui periclitati fuerāt, vicinorū exempla metuentes, sese in Regis ꝑtatem dediderunt: nona scilicet mensis Nouembr. feria scdā. Quos et cauerna et alia plura Castra, eodē die sunt imitati, etiā prius, quā Rex ipse, sua sibi signa mōstrauisset, quāuis triplicibus muris, portuq; maritimo tuerentur. Tanta siqdem fuit Wladislai Regis autoritas, vt nōie eius, illis in partibus, tanq; mortalis cuiusdā Dei, sua ꝑ clementia veneraretur. Magnanimitate aūt, velut Alexander aut Cæsar alter, vbiq; timeretur :~

Exercitus Hungarorum contra Turcos instruitur, et vexilla, vento in serēitate nimio consurgente, confringuntur et lacerantur :~

E Adem siquidem nocte, qua Varnam, et alia Castella Wladislaus Rex muniuit, conspecta sunt Castra Teucrorum, quorum ignibus cœlum quoque corruscabat. Ipsa enim postquam ex Natulia in Europam traiecerunt, Galiopolim concesserunt, inde Andrinopolim. Et passim gentes armigeras colligentes, validissimum congregauerunt exercitum, quo cum Nicopolim venie͞tes, vestigia Regis continuo cursu, subsecuti sunt. Castra quoq3 sua, eodem, quo diximus vespere, quinq3 millibus passuum ab exercitu Regio collocauerunt. Mane autem facto feria tercia in vigilia Sancti Martini, vna duntaxat hora post ortum Solis, Teucros aduentare, et pariter adesse, totus ecce conclamat exercitus, capiunt arma milites, bellorum auidi, cœlumq3 et mare vocibus opplent. Tentoriis leuatis, et curribus præparatis, Teucris obuiam itur, nullo de ipsis curribꝰ more Tabor instructo. Quibus in orbem compositis, primo, secundo et tercio curruum ordine, velut è fortaliciis, tutius pugnasse poterat exercitus. Sed visum est Regi ideo currus in ordines non poni, vt singuli qui in illis latitare co͞sueuerant, in aciem prodirent, et auctiorem facerent exercitum. Nullis etiam, nescitur quo fato, bombardis seu tormentis instructis, quibus tamen et terreri et offendi pariter hostilis potuisset exercitus. Sed mala quædam valetudo Wladislai Regis, rebus instruendis, no͞ mediocriter obfuit. Nam cum in sinistro pede Rex ipse apostemate quodam paulisper egrotaret, Huniad Ianusch Voieuoda, Capitaneus exercitus, acies instruxit, et locauit in hunc modum. In arcus siquidé modum per quandam vallem, latam mille circiter passibus, acies sibi contiguæ consistebant, campum opplentes à lacu ferè, vsq3 ad montes, qui deserto contigui sunt. A sinistro cornu penes lacu͞, idem Voieuoda, quinq3 vexilla locauerat, cum ex propriis, tum ex Baronibus Hungarorum. Post quæ, et Rex ipse, cum suis vexillis et aciebus electorum, ex Polonia et Hungaria militum, tanquam in omnium acierum et militum cordibus magno splendore dignitateq3 fremebat: nil magis cupiens, quàm manum conserere. Credens eos, qui intra Teucrorum possessio͞es et mœnia, tribus de quinquaginta diebus, secum militauerant, et al͞s vna secum fuerant in mille pericula Martis, omni etiam virtute, ad mortem vsq3 secum esse pugnaturos. Sed aliter, quàm Rex Wladislaus sperabat, euenit. Nam cum post vexilla Regis ad dextram locatæ essent Valachorum acies, dextro procedente ordine, vexillum nigrum Hungarorum, Post hoc, vexillu͞ Agrien͞ Episcopi Simonis de Rozgon, post quod, et gentes Matkonis de Taloncz, Bani Slauoniæ, sub Francone Bano, germano suo. Inde vexillum Ecclæ, sub Iuliano Legato Apostolico, et vltimo loco, in fine cornu dextri, versus desertum, vexillum sancti Ladislai, sub Ioanne de Arbi, Præsule Varadiense. Ad duo ferè millia passuum, eodem ordine Teucris obuiam itur, curribus Regiis ipsas acies et vexilla subsequentibus, aduentusq3 Teucrorum, in loco ipso, tribus ferè horis expectatus. Et quanqua͞ aer erat serenus, mareq3 tranquillum, tanta tn͞ venti tempestas et procella, ab occidente suborta est, vt omnia ferè signa Regia, vexillo duntaxat S. Georgii, quod sub cura solius Regis erat, excepto, ad hastas vsq3 confracta sunt et lacerata, vt non superi tantummodo, sed et eleme͞ta, barbaricæ victoriæ aduiterentur.

Hungari primarum acierum apud Varnam cum Turcis pugnantes, retrocedunt, et à Turcis insequuntur et ceduntur.

INterea Teucri, magno ordine, magnisq; copiis, non per apertos campos et vallem, sed per rubeta et colles, quos diximus, versus desertum, exploratione et calliditate vsi, paulatim ad exercitum Wladislai Regis accedentes, pedites suos sagittarios, quos Ianitores, seu Ianczarios appellant, præstolãtur, Dextrum cornu exercitus Regii, cui præfectus erat Varadien. Epũs, licet debili impetu aggreßi sunt, Ibiq; pugna primordium cepit, Sed nescio, qua fatorum inclementia, tunc euenerit, quod Hungari primarum acierum et quatuor vexillarum, Varadiensis scilicet Episcopi, Iuliani Legati, Franconis Bani, et Præsulis Agriensis, primum impetum Teucrorum non sustinuerunt, sed paucis occisis Teucris, statim versus Galatam, inter sinum, quem diximus, maris, et inter lacum et mõtes, versus Romaniam confugerunt. Quos Teucri ipsi acriter ferientes hastis ac frameis, ad duo milliaria, decem videlicet millibus passuum, per excelsos montes, et densissima etiam nemora, insecuti sunt, Valachi pari exemplo hincinde dispersi, Teucris minime restiterunt. Restitit autẽ ex quatuor vexillis, vexillum sancti Ladislai rectum et integrum: quamuis omnes ferè eius milites profugissent. Ad quod defendendum Iulianus Legatus, et Franco Banus accurrerunt, cum equitibus vix ducentis. Pars Teucrorum, fugientes hincinde Hungaros et dispersos aurigasq; secant et trucidant, pars verò subuertunt aliquot currus, et spoliant. Alii autem vexillum sancti Ladislai magnis circumdant viribus, Sed quia fortes sub ipso erant milites, et in vnum globum circulumq; prostrati, ac versus Teucros inermes cuspides hastarum conuertebant, non potuerunt, animose pugnando, quoquomodo à multitudine hostium superari.

Wladislai regis in pugnando audax animus, multis in periculo positis, subsidio fuit.

WLadislaus verò Rex, vbi vidit Hungaros, à dextro cornu terga vertentes, et supra reliquos, plurimas Turcorum cateruas insurgere, ipsas Turcorũ acies, vbi plus aduertebat interponi discriminis, velut clarus Imperator, et alter Cæsar, inuasit, et omnes cum suis militibus hasta gladioq; offẽdit quotquot, aut morte afflixit, aut in errorem fugamq; conuertit. Regis Wladislai exemplum, Ioannes de Huniad Voieuoda Transyluaniensis, et Capitaneus exercitus, secutus est, Qui postquam cum vexillis copiisq; Regiis se coniũxit, magno animo in Teucros irruit. Et quatuor millibus passuum Rex inuictissimus

Teucros insequens, tantam in eis stragem cladem(que) commisit, ut incredibile sit audientibus et his qui coram viderunt mirandum stupendum(que), quod in tali prí:cipe tales vires essent, et tanta vivacitas. Reversus postea Wladislaus Rex ad locum unde discesserat, ad reliquos hostes profligandos, postquam vidit ve:xillum Sancti Ladislai à Teucris acriter expugnari, et magno subesse p(er)iculo, pietate ductus, pro liberatione undiq(ue) à Teucris circumuentorum accurrit, Cu:ius præsentia Turci cognita, terrore consternati, partim cæsi, partim in fugam versi sunt. Triaq(ue) millia Turcorum, in illo duntaxat loco, corruisse visa sunt, et quasi in momento deleta. Et quanquam plurimæ et validæ eorum acies hincinde in pluribus locis, victæ Wladislai Regis virtute cecidissent: exigua tam(en) in eos videbatur strages cõmissa, propter eorum nimiam multitudinem: dum recentes et novæ victis, prostratis aut fugientibus, succederent acies. Magna insup(er) astutia, summaq(ue) calliditate Teucrorum procedebat exercitus. Inter quos et Sagittary, etiam equestres aderant, et ut plures referunt, mulieres quamplures adduxerant, quarum viri fuerunt inhabiles ad pugnandum, ut ex illis maior terribilior(que) ap:pareret exercitus. Gregem insuper habuerunt Camelorum, partim sericeis pannis onustorum, partim sagittis et rebus, ad usum hominum militiam(que) spectantibus. Inter quos quidam visi sunt, qui aurea et argentea moneta graues erant, quam ex industria, iuxta antiquam Tartarorum consuetudinem, cum se prosterni et perse:qui conspexerunt, obrutis saccis foderunt in terram, ut inde milites Regios à cur:su et persecutione retardarent. Obfuerunt etiam exercitui Regio cameli ipsi, ali:quorum equos sua monstrositate vertendo in fugam, ita ut eos vix sessores ad quam voluerunt partem divertere potuerunt. In quibus occidendis Valachi, et alii q(ui)dam, æris cupidiores quam gloriæ, fortes et strenuos se præbuerunt ~

Ianczarones fortissimos Wla:dislaus rex invasit, non sine suorum clade ~

INuadit interea Wladislaus Rex et prosternit acies hostiles. Inter quas, quædam copiæ Thartarorum, electissimorum certè militum, manu Regis corruerunt. Cuius ante faciem, non secus Teucri fugiebant, quàm si conspe:xissent subitum fulgur descendere è cœlo. Deinde revertens ad Teucroru(m) sagitta:rios pedestres, quos Ianiczarones nuncupant, plurimos ex eis morte affecit: non sine tamen ingenti damno ac læsione suorum militum et equorum. Nam et sagittas Teu:cri Ianiczarones, in uno loco firmati, et longis scutis, ne læderentur, in terram defixis, protecti, adeò frequentes in exercitum Wladislai Regis emittebant, ut et aër, sagittis ipsis, non aliter opplebatur, quam cadente de cœlo grandine super terram. Unde et plures mortales de exercitu, ictibus earum mortui sunt, et equoru(m), ex vulneratione deficientium, imensus clamor auditus. Aliqua verò loca, adeò sagittis constrata fuere, ut nullus per illa equiti aut pediti pateret transitus. In

hac pedestrium pugna, maior clades in exercitu Regio accepta est, et multos insig-
nes milites ex Polonis, Rex desiderauit. Dum enim terribilis esset cum multitudine,
tum sagittarũ missione, pedestrium Ianiczaronum acies, omnibus dissimulantibus, Re-
gio mandato, Polonorum milites in eam irruerunt. Deinde Rex ipse, desertor esse suo-
rum militum nolens, pugnæ se mediæ ingessit, et magnam stragem in pedestri illo ex-
ercitu ædidit, adeò, vt Ianiczarones ipsi deliberabundi, presso gradu sisterent, et ta-
se, exercitumq3 omnem suum, qui totus, ex renegatis constabat, quam Cæsarem, qui
in medio illorum versabatur, tradere in potestatem Wladislai Regis, conclusissent,
si Regii exercitus fugam discessionemq3 non notassent. Sed catholicus populus fæ-
licitate illa à Deo, eorum sceleribus irato, indicabatur indignus. Asserunt nonulli,
disciplinæ militaris periti, qui bello hmõi interfuerunt Wladislaum Regem cladi,
quæ successerat, occasionem, propterea, quòd in pugnæ principio, Turcos fugientes et
deuictos, longius persequebatur, præbuisse. Si enim modum in persequendo hoste te-
nuisset, referre triumphum, et pñtis certaminis gloriam, et summam belli pficere,
haud incertum erat. Poterat tamen pugna restitui, poterat Turcus vinci et pelli,
Si Ioannes de Huniad, Voieuoda Transyluaniensis, et Capitaneus exercitus, ac
Hungarorum cohors, exemplum eius secuta, pronior ad bonam spem, quam ad fu-
gam fuisset :~

Languescens prœlium, Wladislaus rex restaurat, persuasione, vt excede-ret pugna, minime attenta, Valachorũ pusillanimitas describitur.

Magni autem animi Wladislaus Rex, etsi à quibusdam ex ipsa pugna trahe-
retur, et quidam illum à prælio studuerunt abducere, belli cupidus et victoriæ,
quam sibi partam iam viderat, Teucros hostes, longo etiam cursu, tertio perse-
cutus est, in multisq3 locis, languescens prælium aut deficiens, restituit. Quem, cũ
ex armorum splendore et strenuitate cognouissent, ad propinquiores eorũ acies, aut
ad montes, aufugiebant. Et nihilominus, tot ex eis morte, vt quatuor aut quinque
millibus passuum, erat stratus campus corporibus occisorum. Adde, quod de exerci-
tu Regio multi ceciderunt, et signanter ex Polonis. Valachi vero, qui ad spolian-
dos mortales, potius quam ad persequendos viuos, hostes, intendebant, nullo fue-
runt Regi subsidio. Sed dum hostes insequebatur Wladislaus Rex, spolia ca-
piebant. Dum aũt gentes Regiæ persequerentur ab hostibus, fugam dabant.
Quidam etiam de exercitu Wladislai Regis, cum pusillanimitate ducti, tum e-
quorum suorum viribus diffidentes, relicto in media dimicatione Wladislao Re-
ge, ad desertum, per montes et syluas confugerunt. Solicitatus deinde Wladi-
slaus Rex, Ioannis de Huniad Voieuodæ Transyluaniensis, et exercitus Ca-
pitanei, qui se iam è prælio fuga, subduxerat, frequentibus Nuntiis, vt pugna
et acie omissa, secum vna et cum locorum peritis, fuga se saluaret, animo fe-
roci respondens, negat sibi et sanguini suo, fugam competere, malleq3 se in ea

pugna cadere, quàm contra maiorum suorum dignitatem, pedem referre: militi-
bus suis, auspicium suum secutis, desertis, vel potius proditis, et de protrahenda
vita, per fugam ignominiosam cogitare, cuius vsum omni morte, post fugā sciret
amariorem. Incertum habens, an etiam per fugam euasurus sit, et post euasio-
nem, ad crastinum victurus, pro comperto habens, quantacunq; annorum ac-
cessione, labem præsentis fugæ non posse detergi. Nec esse honestatis Regiæ
et vincere velle et fugere. Et quamuis certum discrimen adesse videat: ma-
nendum tamē potius et gloriosam oppetiturum mortem, quàm militibus suis
proditis, in turpem fugam dilapsurum.

Ioannes de Huniad exercitus
Hungrorum capitaneus, fugiens
suo exemplo multos in fugam
traxit, et rex Wladislaus inter
hostes confertissimos animosè
pugnans, nusq; postea apparet.

R Ex Wladislaus deniq;, quem Poloni sui, fortissimi ac bellicosi milites,
nunquam deseruerunt, vsq; ad crepusculū noctis, cum hostibus dimi-
cauit: quos circiter decem millia passuum à Castello Varna, vnde dis-
cessum fuit, est insecutus. Teucriq; ipsi, à Wladislao Rege in fugam conuersi
sunt, et triginta millibus passuum retrocesserunt. Situs antē Rex Wladislaus
in dimicantium medio, orantibus plerisq;, ne se euidentibus misceret periculis,
atq; exercitu disperso, solus summam periculi subiret: suo periculo perniciem vni-
uersis orthodoxæ fidei cultoribus allaturus, non ᵃᶜquieuit, sed militiæ decus propo-
nens saluti, et gloriosā mortem vitæ opprobrio, in confertissimos hostes, cū agmine
militum se immiscens, aliquanto tempore pugnauit fortissimè, donec magis ac ma-
gis infundentibus se Turcis cum suis occlusus, magnificam mortem oppetiit: dam-
no sui corporis, et Christianæ Reip: ac Regni Polonici ingenti iactura et vulne-
re, manu ipse hostili oppressus et interemptus, victis iam debellatisq; hostibus, ne-
q; vllam sibi futuram salutē sperantibus, insperatam et illustrem victoriā præbuit.
Hostium siquidem multitudine vndiq; circumuentus, cedere pudori ducens, refu-
gientibus et se deserentibus, Ioanne de Huniad et Hungaris, prælium, quanta vi
poterat, resumens, multis cæsis, et ipse tandem cum omnibus Polonorū militibus,
propriam mortem animosissimè vltus, occubuit. Deum siquidem suæ necessitati ad-
esse, vbi amplius nihil consilio administrari poterat, confidens, illa solerti con-
silio transtulit Princeps magnanimus in virtutem. Cùm etenim plurima et ægre-
gia tam Ducis quàm militis munera illo prælio ædidisset, et maximis hostium
copiis fusis fugatisq;, totus sanguine barbarico maderet, Ioannes de Huniad ho-
stium multitudine, et paucitate Regii exercitus deterritus, in fugam effusus,
omnē exercitum Hungarorum suo exemplo secum traxit. Sed et parum ducens
ipse fugere, plures Nuncios ad Wladislaum Regem misit, qui monerent, vt et
ipse è prælio discedens, fuga se saluaret. At Rex Wladislaus, vehementer in
Nuntios iratus, Abite inquit, et nunciate Ioanni, desertori meo non militi,

Hungaros exercitu hoc amisso, alterum parare posse, se verò sine suo dedecore fugere non posse, malleq; vitæ, quàm gloriæ, iacturam facere, et die illa, pro fide, pro religione, pro populo Christiano atq; Hungarico, gloriosam mortem, quã turpem fugam, oppetere. Viderit ipse, qui ferocius intra parietes tutus loquebatur, et qui reclamantem renitentemq; me, in huius horæ discrimen pduxit, si rectè agit, si fidem et sacramentum militiæ mihi præstitæ, custodit, et si tam promptã habeat manum, iuxta ac linguam habuerat: Regis sui, à præsenti et postera ætate, desertor iudicandus.

Nocte prœlium dirimente vtraq; pars victam se esse arbitratur.

NOcte autem superueniente, vtraq; pars victam se credens, abiit. Hungari siquidem credentes omnes currus exercitus Regii fuisse spoliatos ab illis Teucris, qui in primo congressu eos profligauerant, versus desertum per opacas etiam syluas, ac montes et valles, locaq; præcipitantia fugierant. Quibus fugientibus, de exercitu Teucrorũ quidam sæpius acclamans, Hungarico dixit idiomate. Quæ est ô Hungari vestra dementia? quæ pusillanimitas? qui cum victores estis aufugitis? Quo nequicquã reuocante, nec obstante etiam, quòd Hũgari ab ipso Rege iterum atq; iterum reuocarentur ad pugnam, quisq; tamen velociore cursu fugiebat, nec seruus de seruando Domino pietate motus est, neq; Domĩus sequentẽ et anhelantem seruum præstolatus. Tanto quisq; terrore perculsus fuit, vt quæcunq; opaca et inuia loca, per confertas arbores, per saxa, et per densissimã nemora, velut in apertos et planos campos tenebrosa nocte cucurrit. Et ipse quoq; Voienoda Transyluaniensis, Ioannes de Huniad, Capitaneus exercitus, cũ pluribus equitibus Hungarorũ, Rege non expectato, diffugit. Qui autem vltra locum in primo congressu ante Teucros fugerant, et quos Teucrorũ gladius non vorauit, eadem nocte clanculum ad desertum illud confugerunt, vt possent ipsi quoq; per Danubium in Valachiam transfretare, et penes currus Regios reuertentes, ausi non fuerunt currus accedere: metuentes, ne Teucri circa currus nocturnã requiem stationemq; recepissent. Quibus tamen in curribus pleriq; de exercitu Regio non solum nocte tota, sed et die sequenti, pacificè steterunt, expectantes assiduè reditum Wladislai Regis et totius exercitus, quem suis hostibus præualuisse viderant. Et in eadem opinione ipsi quoq; Teucri versabantur. Nam cum se vidissent vbiq; prosterni, ausi non fuerunt, sequenti die, sed duntaxat tertio die, transacto iam vespere, Regios currus inuadere metuentes, ne Christiani milites ad currus et ad primum pugnæ locum reuertissent. IOannem verò de Huniad, Gubernatorem, et plurimos Hungarorum milites, neq; reuocauit pudor, neq; animauit metus, ne deserti Regis ignominia notarentur.

Velocissima Hungarorum et Teucrorum fuga, horũ in Andrinopoli, illorũ in Hungaria nimium pauorem induxit :~

F.. Vgientibus autem Hungaris, Valachis et aliis de exercitu Wladislai Regis, tales timor pedibus addebat alas, vt Ioannes de Huniad, Voieuoda Transyluaniensis, et Capitaneus exercitus, qui certos Ductores habuit, in duobus diebus, et totidem noctibus, ad rippam Danubii, et ad passum Delaflocze, demum in Valachiam euolauit. Quidam in tribus, quidam in quatuor diebus, quidam verò in quinq3 diebus et noctibus, etiam nihil comedentes, ad eandem Danubii ripam peruenerunt: ad quam in decem vel octo adminus diebus, communiter equitando, vix perueniri potest per desertum illud, in quo nihil ad vsum humanũ est repertum. Et pleriq3 tribus equitando diebus, nullas etiam aquas reperunt, et non pauci siti languebant aut inedia. Tanta inerat miseris fugientibus cupiditas fugiendi. Præter autem Valachos, nemo quo tenderet sciuit. Nam quisq3 ad eam se partem conuertebat, ad quam ipsum aut impellebat timor, aut ab ipsa fortuna trahebatur. Nulla enim rõne iter agebant, qui sine Valachis fugiebat. Hi siquidem interdiu per Solem, nocte verò per stellas, etsi quandoq3 circuirent, tutò tamen ad Danubiũ profecti sunt. Qui autem Ducibus Valachis caruerũt, aut ad Teucrorum loca, quæ Christianorum esse putabant, peruenerunt, aut terrore aut frigore, aut ipsa deniq3 inedia perierunt, ita, quòd plures de exercitu Wladislai Regis fames, plures error, et plures frigus extinxit, quam Teucrorum gladius interemit. Quod si Teucri, ab ipso Rege prostrati, non cecidissent, et insequendi fugien', non fuisset illis adempta potestas, aut in ipso deserto singulos fugientes comprehendissent vel perdidissent, aut si ad Danubium vsq3 venissent, ꝑsequendo fugientes, flumine omnes mersissent. Sed Deus ipse tantas in eo prælio vires in solo Rege demisit, vt quicunq3 saluus est, ope et opera Regia est saluatus. Plurimi etiam Turcorum, qui in primo congressu per Regem Wladislaum cæsi, et ad multa passuũ millia profligati erant, non prius sistebant fugam, donec peruenerunt Andrinopolim. Vbi vulgata sua strage et Regis Wladislai victoria vniuersa Andrinopolis pauore concussa, qualiter fugeret, et qualiter ex Europa in Nathuliam per mare traiiceret, summo conatu se parabat :~

Iuliani cardinalis, et Agriensis Episcopi, cæterorumq3 fuga et miseranda cædes :~

V Isus est Iulianus Cardinalis, Legatus Apostolicus, cum Ioanne de Huniad Voieuoda Transyluaniense et exercitus Capitaneo, à prælio

discessisse, qui aliâs nunquam voluit Wladislaum Regem deserere, nisi postquam Ioannem de Huniad, Capitaneum exercitus, Wladislaum Regem et exercitum linquentem, cum magna multitudine, se sequente vidit discessisse. Incertum autem est, quo euentu Iulianus Cardinalis, à consortio Ioannis Voieuodæ distractus, dum in rara societate Danubium peruenisset, à quodam Valacho, qui in parua cymba vnicum duntaxat illum traiiciebat, cognito auro, quod ipse Iulianus Cardinal dicebatur gestasse, et cuius pondere cymba ipsa demonstrabat molem, occisus est, et corpus examime, vt plures ferunt, singulis vestimentis et auro spoliatum, in Danubium proiectum est. Ita vir eloquentissimus prudentissimusque occidit, ac suum illum nobilissimum spiritum, ad omnia, quæcunque ageret, diuinitus aptum, exhalauit. Visus et Varadiensis Epus inter primos fugiens, dum inicio pugnæ persequeretur à Teucris, ad lacum confugere, in quo dicitur esse submersus. Visus est etiam Agriensis Episcopus, qui et cum primis impetum non sustinuit, ad Varnam Castellum sua pro salute confugisse. Qui cum ab Oppidanis non esset receptus, ad milites Regios pugnantes reuersus est, et ingressus acies, fortiter dimicauit. Polonorum verò militum, præter duos, nullus euasit, eò, quòd pro more suo, de fuga nunquam cogitauerunt, et quòd bellicosum sit genus hominum. Ii enim, dum vitalis spiritus spirauit in eis, ab ipso Rege minime discesserunt. Occubuerunt autem ex præstantioribus, Ioannes maior et Ioannes gratus, fratres germani de Tharnow, et Martinus ac Stanislaus de Roznow, filii olim optimæ memoriæ Zawischæ nigri, qui in illa infœlici clade, per Imperatorem Sigismundum circa Golubyecz Castrum accepta, dimicando strennè occubuit, tum et alii plures nobiles milites Poloni.

Saluati autem sunt perfugam, Ioannes Rzeschowski, qui pugnæ propter vulnerationem interesse non valens, in curru Regio decumbebat, de Domo Polukossa, ex post in Cracouien. Epum, Georgius de Sanok, in Archiepiscopum Leopoliensem, de Domo Streparum, Paulus de Garbow, de Domo Powala, in Episcopum Chelmen., Albertus de Zichlin in Regni Poloniæ Vicecancellarium, Ioannes Vatrobka de Strelcze de Domo Okscha, in Præpositum sancti Michaëlis, et Canonicum Cracouiensem, promoti. Andreas de Syenno de Domo Dambno, Ioannes de Borowno, de domo Srzenyawa, Martinus Chorazicz de Pulkossa, Petrus de Lyatossin de Domo Griphonum, captiuitatem Turcorum mirabiliter euaserunt.

+ Wladislaus rex strenuè cum hoste pugnans interiit incerto genere mortis et hactenus etiam incognito.

Rex verò Wladislaus postquam bellum nocte diremptum est, nusquam apparuit, nec tamen est repertus, qui eum aut capi aut occidi viderit. Et mira quidem ac stupenda res est; cum de cæteris militibus, qui non redierunt, certa noua, aut de morte, aut de captiuitate, relata sunt. Sed ipse Wladislaus Rex eodem in prælio, omnibus vno ore testantibus, vltra, quàm corpori humano possibile videretur, effecit tantam stragem propria manu et commisit in

Teucros, vt opera magnanimitateq3 sua, quarta pars præstantiorum militum hostilis exercitus defecit in prælio. Cuius virtus et strenuitas supra Christianū exercitum venisse dicuntur. Et nihil dubium est, quin Rex Wladislaus vera virtute Teucros superauerit, quanq3 ipsi exercitum Regium multitudine potius quàm gladio perterruerint. Hungari pro maiori parte salui reuersi sunt. Sed præstantiores etiam milites Hungarorum in prælio defecerunt. Et si perstitissent copiæ Regis Wladislai, quanquam incomparabiliter erant superiores nūro hostes, erat spes nihilominus habendæ victoriæ. Et iam Deus Regi Wladislao triumphum dederat, propter signa ea quæ dixi, nisi illum fuga exercitus sui labefactasset. Ex omni autem Wladislai Regis exercitu, in quo, vt verum dicam, vix aderant viginti millia militum, non creditur quintam partem morte aut captiuitate periisse, et nullam demiq3 iacturam Christianus accepit exercitus, si modo saluus Rex Wladislaus nobis aduenisset. Quo Principe, nulla ætas, aut vnquā vidit, aut vnquam visura est, præstantiorē pugilem pro fide nostra Catolica, aut Catholicum magis et sanctum Imperatorem. Qui pro summa eius bonitate nemini vnquam nocuit homini Christiano, Deum semper laudans et benedicens, auditus est, cum in Psalmis tum in omni eius verbo et opere. In cibo moderatissimus Princeps, et spreto vino, sola in potu contentus aqua, ac demum, veluti sanctus Rex, et Angelus alter, cœlibem et virgineam vitam domi militiæq3 duxit.

Multas et alias clades hoc anno secutas enumerat.

CÆsa sunt ea pugna octoginta millia pluresq3 illustres animæ, vel in cœlū vel ad inferos transierunt. Insignis est hic annus multis cladibus. Nam et Switenses apud Basileam cæsi sunt, et Delphinus quamplurimas Almaniæ Ciuitates occupauit. et Rex Franciæ Tullum Verdinumq3 cepit. Nulla tamen quàm Pannonica clade insignior: postquam victus et victor diuersa loca sortiti sunt. Victus enim Wladislaus Polonorum et Hungarorum Rex, consociatus est Angelis, victor verò Turcus perpetuis addictus est suppliciis. Transacti mali in animis Polonorum inspirata quædam habebatur diuinatio. Et necdum fama Regiæ cladis in Poloniam perueniente, mæsta tamen lamenta matronarum, natos et cognatos suos, ex sola coniectura et suspitione, deplorantium audiebantur.

Egregium facinus iuuenum Polonorum coniuratorum contra Turcoꝝ impatorē.

CVm in Andrinopolim ventum foret, Turcorum Cæsar captiuos re-

censens, duodecim Polonorum ingenuos iuuenes, nondum epheborum ætatem ingres-
sos, quorum videbat eminere genus et formam, ex cætera turba secreuit, et in tha-
lamum suum deduci iussit. Qui cum propter formæ præstantiam, primum se ritu
prophano et spurcissimo circumcidendos, deinde in scortorum numerum destina-
tos cognouissent, ne execranda fædarentur lege et libidine, in necem Cæsaris Tur-
corum coniurant. Rem tamen cum vno Bulgaro, simili turpitudini destinato, com-
municant, quem et in necem et coniurationem pelliciunt. Sed cum obseruato meri-
dionali tempore, quo corporis Cæsarei custodes, sopori se dari soliti erant, propositū
exequi pergerent, Bulgarus illos præcurrens, Cæsari quiescenti prodidit, et in q̄n-
to versaretur periculo, nisi maturè prouideret: indicauit, non ob id tamen machina-
tio coniuratorum quieuit, sed Cæsarem adorti, in illius trucidatione toto conatu,
(non ephebos sed viros crederes) ferebantur. Perpetrassentq; insigne tyrannicidiū,
nisi Cæsar per gradus et scalas abditas, in tecta domorum scandens, manus illorum
euasisset. Accurrentibus autem corporis custodibus Ianczaris, in grandi multitudi-
ne, nemo se coniuratorum capi permisit. Sed thalamo, ex quo Cæsar aufugerat, fir-
mis repagulis clauso atq; obfirmato, ne in barbarorū manus, qui illos magna op-
pugnabant virtute venirent, mutua in se, ad vnum omnes debachati cæde, gloriosam
et memorabilem oppetierē mortem: relinquentes exemplum honestis mentibus, ma-
gis fidem et pudicitiam curæ esse, quàm vitam. Quodsi idem animus Ioannī
de Huniad, Voienodæ Transyluaniensi et exercitus Wladislai Regis Capitaneo,
et militibus cæteris, ad Varnam, cum Wladislao Rege contra Turcum pugnati-
bus, qui ætati infirmæ adfuisset, neq; Wladislaus Rex ab eis desertus, neq; tot
pulcherrimarum legionum interitus secutus fuisset, neq; Catholicorum debellatus
exercitus. Qui etsi laudabile visus fuisset sumpsisse in anno transacto principiū,
occulto tamen Dei permittente iudicio, processum debilem, et finem habuit pœnitus in-
fælicem.

Anno Doñi 1445.

Rumore de Wladislai regis morte
dubio vigente mittuntur ex Polonia
Nuncii in Græciam, sciscitatū de vita
illius. De cuius incolumitate, cū nihil
certi renūciaretur, magnus mœror Casi-
mirū frēm suum, ac alios occupat.

CAsu Wladislai Regis, in Hungariæ et Poloniæ Regnis, fama et rumore,
in mense Decembre vulgato, diu fides ambigua in pectoribus Polonorum
Hungarorumq; mansit. Verum dum circa finem Mensis Decembris, ali-
qui Poloni, pauci tamen, fuga saluati, in Poloniam reuertissent, et rem gestam ple-
nè detexissent, credulitas casui data est, et mœror ingens vniuersorum animos occu-
pauit, fletusq; et lamenta cum virorum tum matronarum suos necessarios, charos
et pignora deplangentium, singulas domos opplebant. Id tamen vnum erat solatio,
quòd Wladislaus Rex incolumis esse et viuere nunciabatur: et iam in Constan-
tinopolim, iam in Venetias, iam in Valachiam vel Transyluaniam, iam in Albaniā

et Rasciam illum cum suis secessisse, multorum grauium hominum literæ denunciādo testabantur. Quæ res et nouitas sicut grata et desiderata, ita facilius et acceptabatur et credebatur. Et quoties literę de vita et sanitate Wladislai Regis CRacouiam afferebantur, toties gaudio immenso Ciuitas repleta, pulsu campanarum et ignium extructione, læticiam testabatur. Et sicut inuictæ virtutis Regem sciebant, ita eum nullatenus eo prælio occidisse opinabantur. Placuit posthæc languescentibus relationibus, vitam Wladislai Regis firmantibus, in Romaniam Græciam et Bulgariam, nuntios, sciscitatum de vita Regis, mitti. Missiq3 fuerūt et publicis et priuatis expensis, varii Nuncii, et signanter Ioannes Rzeschowski et Ægidius Suchodolski. Qui cum Prouincias easdem inuestigando subodorandoq3 vitam Regis lustraßent, et nihil certum aut desideratum de eius sospitate retulissent, altior mœror mentes Polonorum inuasit: cogitantium differentiumq3 ex quam alto fortunæ statu, casu Regis, deciderint, quam inclytum Regem, in vniuerso orbe famosum et gloriosum, amiserint, quantis debitis obligationibusque Regnum suum et se inuoluerint, quanta damna perceperint, quot bella, nullum fructum habitura, gesserint, quantos Regni et vrbium Poloniæ ornatus, per Regem Wladislaum conceptos, amiserint, quem demiq3 illo mortuo, habituri essent, æquè strenuum, æquè prudentem, æquè modestum, æquè liberalem, æquè Regno Poloniæ affectum, Regem. In hisq3 querelis et doloribus menses aliquot absumpti sunt. Casus Regis Wladislai per Ioannem de Syenno militem. Casimiro Duci Lithuaniæ, in Polocensi tunc regione agenti, Consiliariorum Regni Poloniæ nomine, patefactus, plures in eo mœrores et lachrymas, excessum fris vnici immodicè deplangente, exciuit. Luctus ex occisione Wladislai Regis et clade sui exercitus, non in Polonia modo, aut Pannoniis, sed per vniuersas regiones catolicorum, fuit: dolentium tam optimū et tam sanctum Regem, validum suum scutum et fidei, non Europæ solum sed et Syriæ futurum liberatorem, et vnicam Christianitatis aduersus Barbarorum rabiem, spem, immatura morte sibi ereptum. Eoq3 amplior in pectoribus nonnullorum dolor mæstitiaq3 insederat, quòd defensore tā animoso tamq3 forti et impigro perempto, grassaturum liberius in Regna Catolica Turcam, et sui iuris illa facturum ominabantur. Ipse siquidem Wladislaus Rex, potentia Domini accinctus, in splendore armorum, ad eius prælium præliādum iugiter mentem intenderat: primæuæ substantiam suæ iuuentutis suaue et delectabile ei sacrificium oblaturus, qui se in holocaustum pro nobis morti tradiderat.

Casimirus Lithuaniæ Dux, variantibus primū Procerum sententiis, tandem in Regem Poloniæ nominatur, cæteris Principibus vicinis reiectis.

CVm autem orbitas in Regno Poloniæ vbiq3 appareret, et incerto vagoq3 ordine omnia volutarentur, scitumq3 esset Hungaros, repudiata spe vitæ Regis, Ladislaum filium posthumum Alberti Regis pro Rege sibi assumpsiße, Conuentus pro die sancti Adalberti Siradiæ indictus est

Quo cum maior numerus Pralatorum et Baronum Regni Poloniae, quam solito co=
venisset, et de provisione Regni futura tractatus interpositi essent, atq; in varias
iretur sententias, dum nonnullis placebat certificationem ampliorem de vita et oc=
casu Regis Wladislai expectari, aliis dilationem deliberationis in aliud tempus
breue transferri, Vicit tandem sententia Sbignei Episcopi Crac. qui censebat eli=
gendum Regem, Eligebatq; Casimirum Ducem Lithuaniae, germanu Wladislai
Regis: Nihil se hac electione innouaturum, etiam si Wladislaus Rex annis ali=
quot in vitam resurgeret, asserens, dum pro ordine in Regno habendo, non hostis sed
germanus, non extraneus sed naturalis, in locum Regis Wladislai surrogaretur,
vt eadem facies et status Regni, sine aliqua variatione remaneret, Et quamuis
nonnulli ex Primoribus electionem ipsam immaturam, sibiq; et publice et priuatim
nocituram, portenderent: ab omni tamen concilio, iuxta sententiam Episcopi Cra=
couiensis, decretum habitum est, et Casimirus ipse vniuersali consensu in Regem
Poloniae electus est, et magna commendatio Crac. Episcopo Sbigneo attributa,
A' Regina quoq; Zophia, quae etiam in ipsa conuentione prns aderat, ipsi Episcopo
Cracouiensi actae gratiae, quod in rebus dubiis, caeteris trepidantibus, certam sen=
tentiam, firmantem Regnum in statu suo, dederit, Verum quia in animis omniu
Wladislaus Rex viuebat, et omnes illum aliquando appariturum sperabant, vi=
sum est electionem, de Casimiro Duce Lithuaniae, vigorem quidem habendā, non
prosequendam tamen. Sed ipsi Duci per speciales nuncios, ex ipsa Conuentiõe mit=
tendos, intimandam, et rem integrā ad diem sancti Bartholomei Apostoli asseruan=
dam, vt interim plenior certitudo de vita vel morte Wladislai Regis proueniret,
et vt Nuncii ad Lithuaniā ituri, rogarent et requirerent Ducem Casimirū, qtns
pro festo sancti Bartholomei in conuentionem, Pyotrkoniae institutā, personalr
venire dignaretur: de statu Regni Poloniae cum Consiliariorum Regni delibera=
tione prouisurus. De Nunciis deligendis, cum diuersitas suborta, longo tempore
transigi nequiret, Pontificibus nominandi, quos videretur, Nuncios, potestas dele=
gata est, Nominati itaq; sunt quatuor milites, vzt Petrus Chrzastowski, Petrus
Schamotulski, Petrus Oporowski et Nicolaus Czarnocki, atq; in Lithuaniam
destinati, Iniunctumq; illis, vt responsionem Ducis Casimiri ad Conuentionem
Pyothrcouiensem pro die sancti Bartholomaei tenendam, referre non negligant.

Legati Hungarorum ad Fredericum Rom: Regem missi, vt Ladislaū fili= um posthumum olim Alberti Hun= gariae Regis postularent, re infecta, redeunt in p̄riam, et Ioannes de Hu= niad Turcarū viribus inferior, cedit.

ET licet apud Hungaros, mors Wladislai Regis diu non credita fuerit,
Quidam namq; vt inuictae virtutis illum sciebant, sic et nondum mortuū
esse rebantur, Quae res, per plures Menses, absq; nouatione, Regnum
suspendit, Laurentio praeterea de Hedrenara Palatino Hungariae, acris ingenii

viro, viuere Regem constanter prædicante, et nunc in Polonia sospitem esse, nūc intra dies paucos venturum asserente, placuit tandem conuentum haberi in Pesth, Illicq; Prælati Baronesq; Regni Hungariæ conuenientes, vnanimi voto Ladislaum Alberti filium in Regem eligunt, Vicarios Regni ordinant, decretaq; pro cōmuni pace faciunt. Oratores nominant, qui ad Fredericum Romanorum Regem, petituri puerum Ladislaum et coronam materialem, eant, destinantq;. Placet tamen in Poloniam mitti, inuestigariq; Regem Wladislaum, ac certo tempore noticiam expectari, Verum dum Nuncius, in Poloniam missus, et matrem Regis Zophiam Reginam alloquens, nihil certi de vita Regis reperisset, lapso expectationis termino, Oratores Hungarorum. Dionisius Cardinalis, et Archiepiscopus Strigoniensis, Ladislaus de Gara Banus, ad Regem Romanorum Fredericum, in nouam Ciuitatem perueniunt. Nicolaus Fristaczki etsi designatus fuerat, venire tamen, nescio qua diffidentia ductus, fastidiuit, donec Vlricus de Sumbosg Comes, et Casper Szlik Cancellarius, eum conuenientes, venire induxerunt. Peticio Legatorum fuit, vt quoniam in conuentu Pesthensi, Ladislaum in Regem elegissent, orabant, vt tam puer Ladislaus, quàm Corona Regni materialis, illis consignaretur, quomiā illis habitis, Coronare eum in Alba Regali, et sibi vt par est, homagia præstare promittebāt Quibus per Fredericum Romanorum Regem responsum est, Qui semel coronat9 sit, eum non esse amplius coronandum: Ladislao et paterno et auito et materno iure, regnum deberi Hungariæ. Benè tamen fecisse Hungaros, quòd verum suum hæredem et non alium elegerint, Quòd in Regno teneatur puer, assentire se velle: quamuis illū et alia Regna Dominiaq; respiciant, Post plures tractatus, vtrinq; habitos, nulla concordia secuta est. Nam Hungari quoq; inter se contendebant vsq; ad probra, q̄d nouam Coronacōm Ladislai expeterent, quæ partē Ladislai, quæ vnius fuit tenor et fidei, reprobaret, aliam, quæ fidem mutauerat, iustificaret. Tandem cum vltimū responsum post varios tractatus postulatum esset, in hanc ferè sentenciam à Frederico Romanorum Rege datum est. Coronationem nouam, quamuis necessaria nō esset, vnctione tamē omissa, pro pace et vnione Regni, permissurum se, velle tamen publicis lr̄is cauēri Regni, primam ex hoc nullatenus violari, securitatemq; dari, et puerum et coronam posthæc sibi restitui, quos in Posonio, qui est locus insignis, tenere vellet, si nomine pueri, cuius est arx, sibi consignaretur, Obligationem, quã iaz Hungari petebant, puerum non abduci, absq; voluntate Vicariorum Regni Hungariæ, fieri non decere, cùm sibi solùm, tanquam proximo consanguineo, et per matrem et per alios commēndatus ille fuisset. Promittebat tamen, lr̄isq; se firmaturū dicebat, deficiente puero, nec Coronationem nec Castrum Posonium alienari, à Regno Hūgariæ, Nouitates autem fieri, disuasit magnopere. Nam Hungari in defectu Regis, surrogare sibi in Regem, iam Ducem Burgundiæ, iam Georgium Despotum, iam Comitem Ciliæ disponebant. Prædicens eis verum Hungariæ Regem Ladislaum esse, nec sine ipso pacem reddi Hungariæ Regno posse. Sic re infecta Hungari recessērt, quos Fredericus Rex extra Vrbem est comitatus. Cum rogaretur Nicolaus Fristhacki suum Regem visere, qui suo proximus erat itineri. Nescio adhuc inquit, quem Regem sum habiturus, nec puerum hunc venerabor, nisi prius sciuero eum Dominum meum esse, IOannes de Huniad, Voieuoda Transyluaniensis, bello Turcorum occupatus, huic legationi interesse non potuit, Sed et quamuis aliquot conflictibus, victor euasisset, et quædam castella obtinuisset, opitulante sibi classe Eugenii Papæ, quæ ex Ponto per Istrum, contrā fluminis impetū traiecit,

maiori tamen mole quàm suæ vires ferre poterant, Turcorum obrutus, et bellum et campum deseruit :~

Vt animũ Casimiri Lithuaniæ Ducis dubium ad Regnũ Poloniæ accipiendũ impellant, primarii in rep: Polona viri legationis noĩe ad eum in Lithuaniã mittuntur :~

S Vperueniente sancti Bartholomæi die, cœpit esse conuentus in Piotrkow, iuxta constitutionem Siradiensis Conuentionis. Et tam Zophia Regina quàm Prælatis et Baronibus Regni Poloniæ conuenientibus, nũcii, qui in Lithuaniam destinati erant, responsum Casimiri Ducis retulerunt, non aliud fuisse, quàm quòd vellet per proprios Nuncios respondere. Hi dum, aliquanto tp̃e expectati, tandem venissent, videlicet Martinus Archidiaconus Vilnensis, et Ioannes Nyemierowicz, in hanc sentenciam, responderunt, Casimirum Ducẽ de casu germani sui Wladislai Regis, cladeq; exercitus sui et populi chr̃iani, plurimum anxium afflictumq; esse, nec ad aliqua publica negocia obeunda, virium sibi satis suppetere: Videri sibi immaturum tempus, quo vel de assumendo, vel de gubernando Regno Poloniæ, se deberet ingerere, expectariq; opportere longioris tẽporis transactionem, vt plenior certitudo de vita vel morte Wladislai Regis obueniat. Ad quam habendam, asserebant eum, in varias orbis oras multifarios Nũtios destinasse. Regnum interim Poloniæ per eosdem Vicarios, qui à Rege constituti erant, administrari posse, quòd et Rege existente impubere, et tandem absente, etiam Vicariorum cura regebatur. Ingrata visa est hæc responsio consiliariis Regni Poloniæ: nam se multò benigniorem recepturos fuisse arbitrabãtur, Indeq; in nouas deliberationes res producta est, Sed dum neminem, æquè vtilem et iustum successorem, Wladislao Regi surrogari posse rebantur, placuit ex vtroq; statu Nuntios ad illum mitti, et sibi electionem denunciari, Rogareq; vt Regnum Poloniæ assumere, et ad Coronationem venire, Regnumq; regere, succisis quibuslibet dilationibus, dignaretur. Nominatiq; sunt, Vincentius Gnesn Archiepiscopus, Sbigneus CRacouiensis, Wladislaus Wladislauiensis, Episcopi, Ioannes de Thacзin, Lucas de Gorka Posnaniensis, Ioannes de Lichin Brzestensis, Petrus de Sprowa Leopoliensis, Palatini, et Ioannes de Koniecpolye Cancellarius Regni Poloniæ :~

Legati Poloniæ Regni ad Casimirum Ducẽ in Lithuaniam peruenientes, legacõem ei noĩne Regni Poloniæ referũt, in qua, sua in Iagielloẽ et stirpẽ illius studia enuerant, et tandẽ p̃suadent acceptationem Regni :~

A Pproximante die sanctæ Heduigis, quo constitutum erat Nuntios in Lithuaniam proficisci, omnes per conuentum Pyotrconien, præter Episcopũ

Wladislauiensem Wladislaum, qui valetudinem prætendebat aduersam, pfecti
sunt: Zophia Regina illos præcedente. Quæ etsi ad eundẽ nominata nõ fuerit: ire
tamen materno affectu impulsa, voluit: ad inclinandũ aĩum Ducis Casimiri in con-
sensum, quem iam senserat, Lithuanorũ multiplici persuasione et instantia, auersũ.
Dum itaq; Nuncii Regni præfati, pro die sanctæ Heduigis in Grodno cõuenissẽt,
et per Ducem Casimirum Prælatosq; et Barones Lituaniæ benignè excepti fuissẽt,
legationem Regni Vincentius Archiepũs Gnesnensis, in audientia publica, (nullus
enim prohibebatur interesse) in hanc ferè sentenciam disseruit. Nomine inquit, Re-
gni Poloniæ, et eius vniuersali deliberatione et consensu, Serme Princeps ad te mis-
si, id imprimis cõmemorandum censuimus. Patres nostros Regno Poloniæ, per mor-
tem Casimiri et Ludouici Regum, vacante, non Sigismundum vel Ioannem Lucẽ-
burgenses Duces, qui magna, non Vilhelmum Austriæ Ducem, qui maiora, domi-
nia offerebant, non deniq; Duces Masouiæ vel Slesiæ Semouitum et Wladislaũ,
qui hæredes videbantur. Sed pro dilatatione religionis Chrianæ, patrẽ tuum, qui
cum gentibus idolatris in culturam veræ fidei transire, terras Lituaniæ Samogi-
tiæ, et quascunq; alias, sub ditione sua tunc consistentes, Regno Poloniæ perpetuò
incorporare, se cum fratribus suis Ducibus Lithuaniæ, pro eo fideiubentibus, obligã-
tem, suscepimus, et illi illustrissimi sanguinis virginem, in decore nulli secundã, Hed-
uigim, Ludouici Regis Poloniæ et Hungariæ filiam, et vnicã Regni Poloniæ hære-
dem, in matrimonium dedimus, terras Lituaniæ et Samogithiæ, Cruciferos de Prus-
sia occupare conantes, iuxta acsi nostræ naturales essent, cruore nr̃o et impẽsa grauis-
sima, in difficillimo temporũ articulo, defendimus, et ex Lithuanorũ causa propriã
faciendo, bellum illorum in nos conuersum, annis pluribus gessimus. In conditionibus,
quibus vnica hæres et filia pr̃is tui Heduigis, Frederico Brandeburgensi Marchi-
oni desponsata fuit, eam prouidentiã tenuimus, patre tuo prolem masculinam in fu-
turum producente, Regni Poloniæ successionẽ ad filiam, quamuis auito et pr̃no
iure hæredem, non posse deuolui. Agente in humanis patre tuo, publica illi fide spo-
pondimus, vnum è duobus fratribus sibi nos in Regno substituturos. Quod ope, mor-
te patris tui secuta, compleuimus, et germanum tuum Wladislaũ, propter ius et re-
spectum primogenituræ, in Regem nostrum, abrogatis quibuslibet impedimentis, q̃
interponebantur, assumpsimus, et pro illius honore, promotione et profectu, magno-
pere institimus. Nec minor nobis de te incessit cura. Solicitudine interpositioeq;
nostra in Regem Bohemiæ, morte Sigismundi Imperatoris secuta, te eligi, ac ad p-
sequendam electionem tuam, duos Palatinos cum forti exercitu in Bohemiã mitti,
non sine grauissimis expensis, procurauimus. Bella deinde pro tuo iure, cum Alberto
Romanorũ et Hungariæ Rege, et vniuersa Almanorum natione, gessimus, vt ger-
manus tuus Wladislaus, etiam cum potentiis suis, vix quindecimũ annum agẽs, bel-
la pro iure tuo administrando in Slesiam cum exercitu iuerit personaliter, adeoq;
electio tua promota, vt bonum finem, nisi Albertus Rex imatura morte diem obiis-
set, habitura fuerit. Regno insuper Hungariæ vacante, operam nauauimus, qua
Wladislaus germanus, et Elisabeth Reginæ, et vniuersorum Prælatorũ et Ba-
ronum Hungariæ decreto et assensu, in Regem Hungariæ assumptus et electus
est. Atq; cum illo personaliter in Hungariam transeundo, grauissimosq; sumptus
faciendo, multis nos periculis obiecimus, totius Christianitatis, quem propterea se-
qui credebamus, prout nos nec opinio fefellit, nec priuato id agentes respectu. Sed
nec illa grandi occupatione distenti, tui et Ducatus Lituaniæ potuimus obliuisci,

quin ad prouidendum statui Ducatus eiusdem, quod verebamur in intestinam diuisio-nem, nisi celeriter occurrissemus, posse adduci, notabili Baronum Regni et exercitus caterua stipatum, te Regni thesauro procuratum prouisumque in Lithuaniam, pro illi-us pace et gubernatione, transmisimus: maiores copias, si necessitas expostulasset, trās-missuri. Quo effectum est, vt motus omnes tuo aduentu in Lithuaniā, parte aduersa obedientiam profitente, conquiescerent. Verum cum germanus tuus Wladislaus rex noster, in Turciam cum exercitu Catholico traiiciens, Cæsarem Turcorum contra o-pinionem omnium, aliquot præliis fudisset aduersis, et Castris castellisque exuisset, in eam famam, non sibi solum, sed et tibi, Regnisque et Dominiis suis natiuis, quæsitam, euaserat, vt reditus suus ex triumphali bello, omnium ferè Regum Nuntiis et mu-neribus honoratus, adeò terribilem eum et inclytum in conspectu orbis vniuersi fe-cerit, vt et Turcorum Imperator, quod monstro par visum est, pacem ab eo quæsitā, ad decennium firmari obtinens, Castris fortissimis, à ducentis annis occupatis, in premium datæ pacis, excesserit, et notabiles captiuos à seruitute dimiserit. Quo vel vno, fama, potentia atque opibus auctus, Principem in orbe, si Consiliariorū Re-gni Poloniæ secutus esset consilia, non haberet secundum. Verum contra fœdus cū Turcis ictum, temerato iuramento, de obseruanda pace præstito, obauditis patriæ consiliis, expeditione secunda, contra Turcos instaurata, in vigilia Sancti Marti-ni cum Turcis congressus, licet plurimas eorum copias decernendo fuderit, ab Hu-garis tamen, Valachis, Rascianis, Albanis, cæterisque nationibus sui exercitus, deser-tus, ab hostibus captus aut occisus est. Quam nouitatem non nobis solum, sed vni-verso orbi lugubrem, Serenitati tuæ crebro nunciauimus, et vt Serenitas tua in Poloniam veniret, et de statu Regni, in absentia fratris, prouideret. Serenitate au-tem tua aduentum differente, in conuentione, Siradiæ celebrata, attentis virtu-tibus celebris memoriæ parentis tui, et clarissimis triumphis, eius auspiciis per nos relatis, te in fratris locum elegimus regnaturum, et nomine totius Regni Poloniæ venimus, et electionē de te factam, tuæ serenitati insinuamus et publicamus, Ro-gantes Sertem tuam, vt pro die Dominico ante festum Sancti Nicolai, in Cracoui-ensem vrbem, in qua Poloniæ Reges coronari consueuerunt, personaliter adue-nire digneris: Diadema et vnctionem Regalem de manu Pontificum recepturus In hac autem re tua Sertas, omnem dilationem, velut Poloniæ Regno pernici-osam, rescindat, et nos cum finali et certo responso remittat. Cum eo enim respectu, legationem hanc ad te perferrē iussi sumus, vt maiores ordine natuque, ad te sup. hac re venturos minime speres. Te enim dissimulante, cogeretur Regnum de alio sibi Rege, ne prolabatur in varia diuisionum monstra, prouidere. Nec Sertem tuam ab acceptando Regno Poloniæ spes vana vitæ Wladislai Regis retrahat, Nemo quidem est, qui altius, quam nos, vitam suam expetimus et suspiramus, velut hi, quibus mors sua non solum acerba sed etiam damnosissima est. Sed transactio anni integri, quo nemo vitæ suæ spectator apparuit, nos eum mortuum magis quā viuum, credere compellit. Præterea populus noster, dono Dei multus, est indigēs Rectore. Etiam si Wladislaus Rex vel captus sit, vel suapte sponte latitet, ne-mini æquè congruum est suum Thronum, iuxta ac tibi conscendere, et populos Regni Poloniæ, regionesque illi subiectas, gubernare, non sugillationem aliquam aut ambitionis notam, quæ in te spargi non potest, sed laudem maximam, etiam si Wladislaus redierit, pro conseruata hæreditate sua, et patrio Regno, tibi cum illo communi, quod forte alii possit esse vicio, habiturus. Vnde iterū atque

iterum rogamus, vt beneuolum facilemq; te in assumptione Regni Poloniæ præstes atq; illud pro laude nominis Diuini, consolatione populi Christiani, exterminio Barbarorum, in iustitia et iudicio regendum, assumas.

Casimirus deliberationem suam de Regno Poloniæ acceptando, in futura comicia reiicit.

Audita legatione Casimirus Dux Lithuaniæ, pluribus diebus cum suis deliberabundus, priuata consilia tenuit. Et licet omnis intentio sua ad gerendum morem legationi propositæ, acceptandumq; Regnum Poloniæ inclinata esset, retrahebatur tamen hinc suspicione fraternæ vitæ, hinc consiliarior Lithuaniæ disuasione, qui per translationem suam in Poloniæ Regnum, redire Vithawdi aut Sigismundi fratris sui horrenda tempora, quibus in capita eorũ prolibito sæuitũ est, et transmigrare simul cum Casimiro partam libertatem rebantur. Veniebatq; in mentẽ filius Sigismundi Michaël Dux, ne is Casimiro succederet, pr̃is necem multiplici nece vlturus. Præter hæc et respectus de Castro Luczko interponebatur, ne illud, iuxta conclusa, Casimirus Regno Poloniæ applicaret: quòd Lituani sui iuris facere nitebantur. His cogitationibus distractos, apparebat illos omni nisu, consilio et autoritate, Ducem Casimirũ, ne Regnũ Poloniæ acceptaret, retracturos. Nuncii itaq; et consiliarii Regni Poloniæ, hos inter se Lithuanos voluere intelligentes tractatus, plures rationes viasq; aperiunt, quibus metu concepto soluantur, idq; pro sũma rerũ offerunt, vt nil cunctentur nihilq; vereantur Ducẽ Casimirum pro regendo Regno Poloniæ inducere ad consensum. Daturos se cum illis operã, vt pro futuro magno Lituaniæ Duce, personam illis et Ducatui Lithuaniæ vtilem et gratam eligant. Sin verò reputant statum suum et Ducatus Lithuaniæ, mutacõe Ducis Casimiri periclitari debere, assensuros se vt Dux Lituaniæ Casimirus in Ducatu magno Lithuaniæ præsideat, et alius Princeps in Regni Poloniæ aßumatur regimen, vtriq; Dominio gratus: concordiam inter vtraq; Dominia seruaturus, aut ipse Dux Casimirus in vtroq; Dominio præsideat. Omnes hæ conditiones graues duræq; Lithuanis visæ sunt. Nam neq; libertatem cæptam, si alius in Lituaniæ Ducatum succederet, astruebant fore posse diuturnam, neq; Ducem Casimirum, vt alius in Regnũ Poloniæ, eo neglecto succederet, æquo animo laturum sciebant, dilationibus res tam ambigua interpositis suspendenda videbatur, quas Poloni plurimũ abhorrebant. Factaq; publica protestatione in Ducis Casimiri et Zophiæ Reginæ omniumq; Lithuanorum Consiliariorum pr̃ntia, quòd satis superq; Ducem ipsum Casimirum de aßumenda Regni Poloniæ Corona, variis Nunciis et reqsitionibus solicitassent, et quòd omni debito suo, si quo sibi iure naturali, Diuino et humano æstimabantur obnoxii, sufficientissimè perfuncti essent, discessum animis amaricatis et irritatis parabant. Interim solicitante Regina Zophia à cõsiliariis Poloniæ, huiuscemodi conclusio, cũ magna difficultate et renitentia, vix accepta est, vt Dux Casimirus, qui tunc super re alta et grandi neq; consentire neq; dissentire voluit. Conuentionem generalem cum terris Lithuaniæ et Samogithiæ ac Russiæ teneat, deliberetq; in ea ad plenum super Regni Poloniæ acceptatione, et deliberationem responsionemq; suam finalem, Prælat. et Barõib9

Poloniæ, per Nuncios suos, in conuentione Pyotrcouiensi, pro die Epiphaniæ te-
nenda, remittat. Casu verò quo contingeret illum acceptare electionē, obliga-
bat se pro Dominica Carnispriuii, Esto mihi, Cracouiam venturum, nisi fortè
interim veraces et approbatæ interuenirent de vita Wladislai Regis Hungari-
æ et Poloniæ, nouitates. Hac conclusione habita, et lrīs Ducis Casimiri firmata
Nuncii Regni Poloniæ muneribus honorati, in Poloniam reuersi, quæ egissent cæ-
teris insinuant, et Conuentio Pyothrcouiensis pro die Epiphaniæ celebranda
decernitur.

Sub iisdem temporibus pax cum Nicolao Duce Rathiboriensi reformata, &
Castrum Syewyor per eum interceptum, Sbigneo Episcopo et suæ Ecclesiæ Cra-
couiensi restitutum est.

Anno Doñi 1446

Senatores Regni Poloniæ legatione ac rñsione Casimiri Ducis audita, ira per-
citi, ex contemptione illius sæpe petiti Regis, ad electiōm alterius procedūt. Sed re
diligenter expensa iterū Legatos ad Ca-
simirum mittunt.

FEsto Epiphaniarum adueniente, generalis conuentio in Pyotrkow tenta
est. Ad quam, cùm Prælati et Barones Regni Poloniæ in frequentia copio-
sa conuenissent, responsionem Casimiri Ducis Lithuaniæ audituri, Vene-
runt illuc suo nomine duo Duces Russiæ, vc3t, Basilius cognominatus Krassny,
et Georgius Syemienowic3 Dux de Ostrow, quatuor Boiari Lithuaniæ, Ioanes
Nyemierowic3, Onac3 Capitaneus Br3estensis, Andrusko Dowoynouic3, et Micha-
el Muntulthouic3. Et data audientia, vigore lrārum Credentialium, id inprimis
longo sermonis schemate, per organū Ducis Basilii referunt Ducē Casimirū, nō vt
Principem à Regno Poloniæ, ad tempus beneplacitum, mutuatum et concessū,
et pro libito ad regimen Regni aduocandū, sed vt verum et iustum hæredem Lith-
uaniæ Ducatum intraße, et illum pleno iure et Dominio, more prædecessorū suo-
rum magnorum Ducum Lithuaniæ possedisse, et plenam in eo administracionem
hactenus habuiße. Deinde astruebant, tali et tanto animo illum eße, vt vltra ma-
gnum Ducatum Lithuaniæ, terras et Prouincias amplißimas, et illius diuitias ac
potentiam, nullius eum amplioris Dominii poßeßio aut regimen delectaret, nec ipse
vnq3 Regni Poloniæ vellet ambire gubernacula, et solium altius Regium conscen-
dere: ratus sibi Ducalē sufficere maiestatem, præsertim dum adhuc germani sui
Wladislai, Hungariæ et Poloniæ Regis, mors eßet ambigua, et vitam suā pluribus
respectibus, quam mortem, magis conueniret sperari. Indignumq3 deducebat, Præla-
tos et Barones Poloniæ ad surrogandum alium in Regni Poloniæ regimē accelerare,
et non annis aliquot certitudinem vitæ vel mortis Regiæ præstolari: cum electio
futuri Regis, ad quam conuenerant præfati Prælati et Barones Poloniæ in euētū

de se factæ electioni negati consensus, opus arduum sit, longoq; tempore digerendum
et limandum, ne celeritatem operis longam pœnitentiam subsequi contingat. Exta-
re præterea optimam in Regno Poloniæ quietem, et posse Regnum per Vicarios et
Præsides regi: quemadmodum in ætate tenera Wladislai Regis Hungariæ et Poloīæ,
et in absentia sua, qua Regno Hungariæ præsidebat, annis pluribus regebatur. Cauē-
dumq; Consiliariis Regni Poloniæ sumopere, ne ex nimia acceleratione, bellorū sub-
oriantur deformitates: cum Dux Casimirus Lithuaniæ, non solū non æquo, sed ama-
ro et molesto aīo laturus sit, si solium suum, paternumq; Regnum Poloniæ, alius qui-
cunq; Princeps, eo inuito et dissentiente, conscenderit. Postremo rogabat, vt tempera-
rent animos, ad electionem Regis futuri destinatos, nec tam celeriter memoriam et
nomen Wladislai Hungariæ et Poloniæ Regis, in cordibus suis exolenisse permitte-
rent. Hæc Casimiri Ducis Lithuaniæ Legati. Legatione seu magis rūsione Ca-
simiri Ducis Lituaniæ, per organū suorum Nuntiorū audita, et in deliberationē
per aliquot tempus posita, cum appareret Ducē Casimirū, Lituanorū consiliis, per-
suasionibus, et repromissionibus fascinatum esse, et Regni Poloniæ clare recusasse re-
gimen, omniū Prælatorum et Baronum, nobiliumq; animi, non secus quā vt pare-
rat, ad iustam iram, super indignitate et contemptu, conuersi, contemptum contem-
ptu expiando, singuli ad electionē alterius Regis, qualibet mora circūscripta, neq;
amplius Ducem Casimirum nouis legationibus honorandum decernebant, vt tandem
intelligeret, quos spernebat. Sed et genitrix sua Zophia Regina, quæ etiam illi cō-
uentioni presens aderat, quamuis maternis quatiebatur visceribus super filii incon-
sulta recusatione, quamuis etiam intelligebat, portante altero Regni Poloniæ Dia-
dema, deuotionem et studia Lithuanorum in illum inde facilè occasura, et ipsū vel
veneno, vel ferro aliquoties, et si assertioni plurimorum standum est, septies iam sibi
superioribus diebus per conspirationem aliquorum destinato, immaturè periturum,
ad eligendum tamen alium Regem Consiliarios processuros animabat. Vt aūt ele-
ctio futuri Regis sanctè et legitimè proueniret, et in Regiū solium vir secundū cor
Dei surrogaretur, omnes sibi Diuinitatē propiciandam sanciebant missarum sacri-
ficiis, in quibus et Pontifices et Barones, de manibus celebrantis, Diuinissimū Sacra-
mentum Eucharistiæ percipiebant. Pro qua re explenda, dum dies constituta ad-
uenisset, oēs certatim Consiliarii ad Ecclām conueniunt, et per Sbigneū Cracoui-
ensem Epūm missa de sancto Spiritu in cantu celebrabatur. In qua, vt cōstitutū
erat, omnes Pontifices, Gnesnensis vz, Wladislauien, Posnan, Plocensis et plu-
res Barones, pane cælesti, per celebrantē porrecto, refecti sunt. Et missa expleta,
ad fundenda vota de eligendo futuro Rege concursum est. Anteq; verò ad electi-
onem alterius Regis procederetur, animos nonnullorum Consiliariorū pœnitentia sub-
ingredi cepit, veritos, ne electio ipsa duos quodammodo simul Reges offenderet, et
Ducem Casimirum, iam ex electione, sup̄iori tempore celebrata, et ex successione p̄r-
na, ius clarissimū habentem, et Wladislaum Hungariæ et Poloniæ Regem, de cu-
ius vita haud contemnendi rumores tunc afferebantur, irritarent. Plurimis itaq;
electionem futurā improbantibus, et eiusdem celeritatem cōmodis reip: detrimētū
allaturā asserentibus. Primores ex Consiliariis his, qui electionē ipsā non tam rōib;
q; vociferationibus damnabant, cedendū rati, supersedendū à qualibet electione
decreuerunt. Ne tamē progressus de eligendo Rege futuro intermitterent, alterā
Conuentionē pro die Dominico Lætare in eodem Oppido Piotrkow gnralem cōsti-
tuunt, et ad Casimirū Ducē Lituaniæ noua legatione illum flectendum, duos

Barones Prsedborium de Konyecspolie Sandomirien. et Stiborium Sarleyski de Stiborsice Iuniwladislanien. Castellanos, quos constabat celebrandæ de futuro re-ge electioni propensius q; cæteros aduersatos fuisse, trasmittunt. Quorũ persuasio-nibus et monitis, tam publicè quàm priuatim proponendis, spes dabatur Ducis Casi-miri animum, ad consentiendum electioni, factæ de se, inflectendum iri, aut si id minus procederet, eos decætero et quoslibet alios, qui electionẽ alterius suspendere, et impedire vellent, quieturos. Commissumq; Legatis est, vt rñsionem Casimiri Du-cis Lithuaniæ, eis fiendam, q; celerrimè per veloces Nuncios, ad seniores consili-arios transmittant, vt qualitate eius cognita, plenius conferant et deliberent, qua-lem sint decetero processum in promouendis Reip: negociis, habituri. Et his quidẽ sic compositis, conuentus dimissus est.

Legati Polonorum accepto à Casimiro Duce de non acceptando regno Poloniæ tristi responso, ex Lithuania in Poloniã redeunt.

BArones itaq; præfati, Sandomiriensis et Iuniwladislauiensis, Castellani, ex Conuentione Piotrconiensi itinere arrepto, in Lithuaniam perueni-unt, et adita Ducis Casimiri presentia, verba, legationem eorum depmẽ-tiã, in hunc modum faciunt, Iustum quidem et rationabile fuerat, Poloniæ Regni Prælatos et Principes ac Barones, post spretas eorum, de suscipiendo à te Regno pa-terno et fraterno, preces et instantias, et præsertim post eam, quæ per organum tu-orum Nunciorũ, in proximè præterita Pyotrconiensi Conuentione, pnunciata est rñsione, renunciationem tuam expressè continente, de altero Rege, sibi pficiendo, electionem celebrasse, et nullis decetero legationibus et instantiis, pro dando cõsensu, et induendo alio animo, dum res integra est solicitasse; cum se existimẽt satis su-perq; debito suo perfunctos esse, et circa te iura Diuina et humana custodisse, vt vl-tra quã fert Regni eorum honestas, tuum de suscipiendo Regni Poloniæ consensũ implorasse: ad sanandũ tamen ægrum animũ tuum, vafris et dolosis consiliis in-escatum, etiam cum quodam suo pudore, eo se vsuros moderamine decreuerũt, vt te de dando consensu, nouis legationibus per nos defatigent. Nomine itaq; totius regni Poloniæ pro superabũdanti puritatis et beneuolentiæ nræ cautela, et vt magis p-piciam nobis efficiamus Diuinitatẽ, quæ rectarũ mentium consueuit esse adiutrix, te et petimus et reqrimus, digneris intentionẽ tuam, dum licet, dumq; fas est, et an-teq; in solium Regni te potentior, cui te subesse oportebit, conscendat, corrigere, et p-positum animi tui, prudentiori via mutare, nec in aiũ tuum, psuasus malignorũ cõ-siliis, inducas, te Regni Poloniæ, si concordi voto substitutus non fueris, soliũ con-scensurum: cum Polonorũ mentes, vt cæterarũ nationũ, neq; fluxæ neq; variabiles sunt, sed in custodienda fide semel præstita, solidæ et constantes. Sed et talẽ Princi-pem pro Rege futuro reptum iri speramus, cuius conditio non solũ spes tuas inanes, quibus hactenus pmulcetur tuus aĩus, euacuabit et conteret, Sed et insup te, et Statum tuum, in quo nunc es, vehementer infirmabit. Quibus omnibus iuxta ac si iam agerentur, pris tui recolentes bñficia, affligimur. Et antequàm in laqueum, Statui tuo periculosum, incidas, auisamus, Mouere mollireq; hæc legatio etiam

ferream mentem potuisset. Dux tamen Casimirus Lithuanicus, singula, quæ pro depellendo futuro suo periculo, si Poloniæ Regni acceptationē abnueret, leuia ducens, Lituanorūq; prudentiam et ingenia, qui sibi contrariū persuadebant, prestantiora et sibi vtiliora, cum nondum aliorum expertus foret, indicans, Nunciis Regni Poloniæ rndit, Se in priori et dudum Prælatis et Baronibus Regni Poloniæ declarato voto consistere, et fixum esse, neq; sceptra Regni Poloniæ, sibi iam aliquoties oblata, suscipere velle, præsertim cum de morte fratris sui Wladislai, nondum plena haberetur certitudo. Sed Sede magni Ducatus Lithuaniæ se esse astruebat contentum. Si quis tamen, eo inuito, Thronum Regni Poloniæ vellet conscendere, eum se pro hoste habiturum, laboraturūq; omnibus suis viribus et potentiis pro eius deiectione, et exterminio. Ex qua quidem responsione satis constabat animū Casimiri Lithuaniæ Ducis ad acceptandū Regni Poloniæ regimen, non solum facilem et beneuolum, sed etiam proclinum et auidum esse, sed consiliis et persuasionibus Lithuanorū, ne mentem suā publicet, quadam dolositate impediri. Multa siquidem Lithuanos vereri intellectum est, Duce Casimiro in Regem Poloniæ promoto. Sed hæc præcipua erant, ne sibi in magno Ducatu Lithuaniæ filius Ducis magni Lithuaniæ olim Sigismundi Michael succederet: mortem indignam patris sui vltione debita puniturus, neue Lithuani per futurum Ducem, à Ducis Casimiri, quas illis, liberali adolescentia in eos vsus, concesserat, deiicerentur donationibus, aut ne in priorem seruitutem redacti, gustata, et sub diebus Ducis Casimiri continuata, priuarentur libertate, vel ne spe, qua ad obtinenda Castra et terras Lucen et Podoliæ anhelabant, frustrarentur. QVÆ omnia se assecuturos indubiè præsumebant: Duce Casimiro apud illos principante, Altero verò in magnū Ducatū succedente, suspicabantur omnē curā Lucen et Podoliæ terrarum, Rege Poloniæ faciente resistentiam, illum, quo magis in aliis pacificus consisteret, omissurum: Frustrati spe sua Sandomiriew et Iuniwladislauiensis, Castellani, qui ferocius factum Ducis Casimiri prosequebantur, ex Lituania mœsti discedunt, et quali ordine et tenore legationi eorum responsū sit, Prælatos et Barones Regni Poloniæ per suas lrās efficiunt certiores. Monent & ipsi Consiliarios, ne cunctentur decetero ad futuri Regis electionē procedere, sed ad Conuentionem futuram Pyotrcouiensem pro Dominica Letare se ituros præparent, ad electionem Regis futuri, cum de Duce Casimiro in Regno Poloniæ acceptando nulla legitima spes relicta sit, processuri.

Casimiro Duce Lithuaniæ difficili in acceptando Poloniæ Regno exnte, Boleslaus Masouiæ Dux in Conuentione Piotrcouieñ rex Poloniæ designatur.

Responsione Casimiri Ducis Lithuaniæ diuulgata, ex omnibus Regno Poloniæ subiectis terris, ad Conuentionem Pyotrcouiensem pro die Dominico Lætare institutā, concursum est: vt de substituendo nouo Rege, maturo digestoq; consilio prouideretur. Quò cum frequens numerus Prælatorū et Baronum totius nobilitatis Poloniæ, velut ad rem præcipuam et grandē, suaq;

nouitate celebrem et mirandam, confluxisset, votis omnium diligenti scrutatis indagine, placuit singulis ordiri et consumare futuri Regis electionem. Quo decreto ab oibus approbato et firmato, placuit superiori moræ, missa de Sancto Spu per Metropolitanum Gnesnensem in cantu celebrata, cæteros Pontifices et Consiliarios, de manu celebrantis suscipe Eucharistiæ comunione. Quare, in diem altera, quæ fuit vigesima octaua mensis Martii, dilata, cum omni solenitate et deuotione, p Vincentium Archiepum Gnesnen celebratio missæ, et tam Pontificum quà Baronu pcuratio expedita, cum magnaq3 humilitate, silentio et deuotione, consilii locu3 ingreßi, tractatus haberi noui, per eos Prælatos et Barones, quibus altior de futuro intestino bello inerat formido, sunt interiecti. Ponebatur eni primu in deliberaciom, an iam ad electiom futuri Regis procedendu esset: Duce Casimiro et eius priori electione penitus abrogatis, an nouis Nunciis de suscipiendo Regni Poloniæ regimine solicitandus nilominus adhuc eßet Dux Casimirus. Post varios aut tractatus placuit ad electiom alterius Regis pcedi. Cuius vniformi electione secuta, Casimiro Duci corrigendi vnsiones suas, et ad bona mentem redeundi, facultate reliq. Futuru enim esse, prout euenit, rati, vt Ducẽ Casimirum non solum electio alterius, q3 in aliud longius tempus psumebat differendam, Sed etiam ipsius electi qualitas et codicio irritaret, et ad melius sapiendum impelleret. Hæc via etsi à maiori parte accepta esset, cùm per illam satis ingenuẽ, pro euitando intestino scismate, puideretur: plures tn illam improbabant, veriti ex ea plures simultates et odia, inter electos et eligentes, secutura, studiis et liuore partiu, enixius vnam q3 alteram pmouere gestientiu. Eo tn non obstãte iuxta sententiã maioris partis placuit ad electiom procedi. Metropolitanus itaq3 Gnesn Vincentius, electionem hmodi orsurus, plures Principes et propinquos et longius positos comemorando, etiam de vita, moribus et actiombus eoru plura dißeruit. Comparationeq3 illorum adinuicẽ facta, Fredericu Marchionẽ Brandeburgen, et propter prudentiam, quæ in eo etiam in annis adolescentiæ relucebat, et quæ tandẽ successu tpis aucta et amplificata est, tu propter Polonici idiomatis peritiam, Dominiorumq3 suoru vicinitatem, cæteris reprobatis, eligebat: Hunc Sbigneus Crac Epus, qui secundo loco sentenciã dabat, secutus, neminẽ æquè vtilem, æquè idoneum ad regimen Regni Poloniæ, quàm præfatu Marchionem Fredericu disseruit. Illum oïbus Principibus Almaniæ prudentiorẽ, illum continentẽ, illum modestum, illum Regni Poloniæ alumnu, cui, propriis Principibus neglectis, per priscos Consiliarios, vna cum filia olim Wladislai Regis Hedwigi, repromissa erat Regni successio. Illum enim futurum in ædificiis, in locatione vrbium, in portuu maris et terraru Russiæ et Podoliæ promisione instauratorem, Illum in Regni defensione contra hostes quoslibet, et signanter contra Ducem Lithuaniæ Casimirum, si hostile qd moliretur, velut eum, cui Magister et ordo Cruciferorum de Prussia parere et fauere multiplici respectu cogeretur, strenuum et animosum defensorem, illum in pcuranda pace et ordinacoẽ ac policie Regni studiosum et solicitum prouisorem, disserebat fore. Aduenisseq3 Diuina propiciatione astruebat tempus, quo Regnu Poloniæ multis malis moribus, oppreßiombus, malo ordine, peiori politia, angariis, seruituteq3 Poduodany pluribusq3 aliis abusibus iactatum, gubernatione prouidi Principis, hæc oïa exercrantis, ad frugem multiplicis decoris consurgeret, cæterorũq3 Catholicoru Regnorum et terrarum æquaretur splendori. Scire se Regnu Bohemiæ, quã diu per pprios et ntrales administrabatur Principes, tenue et deforme extitisse, sed ex paruo et ignobili nobilitatu per Almanos Principes, in eius regimen ex Lucẽborg

accersitos, fuisse, Regnum quoqꝫ Poloniæ optimo ordine nobilitandũ, et Imꝑii Roma-
ni gubernacula in illud transferenda fore, si Fredericũ Marchionem ꝑ Rege assum-
ꝑserit. Sed et pacis, iusticiæ, et boni ordinis, omniũqꝫ bonarũ artium, quibus Regnum
institueretur et regularetur, abundantiã, per eum ꝑuenturã. Duo posthæc Episcopi,
Wladislaus Wladislauiensis, et Andreas Posnanien, vota fundendo. Gnesnensem
Cracouiensemqꝫ Pontifices secuti sunt, et propter probitates, per Sbigneum Cracoui-
ensem Epũm deductas, Fredericum Marchionẽ Brandeburgensem, Solio Regio di-
gnissimum iudicabant, Beatamqꝫ fore Remp: Regni Poloniæ, si illius regimen Fre-
dericus nactus esset. Paulus deinde Plocensis Episcopus, rogatus sñiam dicere, ita
votum absoluit. Non placere sibi extraneos, quantũcunqꝫ virtuosos Principes, ad re-
gimen Regni Poloniæ assumi: cùm extent duo Principes Masouiæ, Wladislaus et
Boleslaus, satis præstantes et virtuosi, ex antiqua Regum Poloniæ prosapia ducẽtes
originem, qui omnibus, velut fideliores, forensibus debeant præferri, attento, quòd sin-
gula incumbentia onera Regni, quantumcunqꝫ periculosa, fideliter tulerint, et con-
tra quoscunqꝫ hostes arma induerint. Iniquum et iniustum sibi videri illis neglectis, a-
lios eligi. Dum finem dicendi Pontifices fecissent, Ioannes de Czizow Castellanus Cra-
couiensis, primùm electionem Frederici Marchionis, à quatuor Pontificibus factã, im-
probauit. Ex quo, inquit, ad electionẽ futuri Regis peruentum est, extantibus pro-
priis Principibus, non placet aliquo modo Almanum assumi, et hæreditatem successi-
onemqꝫ Masouiæ Principum aliis, cum eorum iniuria dari. Sed et mores Polonorum
regulationesqꝫ cum Theutonicis non conuenire, et Poloniam magis florentem fore, si
per vetustos suos reguletur mores. Neqꝫ id attendendum, quòd filiæ Wladislai Re-
gis Hedwigi maritus, non de propriis sed extraneis lectus sit: Nulli enim tunc pro-
prii Principes extabant, qui in gradu prohibito filiam Regis non contingerent. Nũc
aliud esse tempus, quo Regnum Poloniæ Lithuaniæ Principibus olim introductis,
ad naturales hæredes redeat, ex duobusqꝫ Principibus Masouiæ Ducem Boleslaum,
singulari prudentia, prouidentia et factiuitate pollentem, eligebat. Cuius in Regnũ
successionem, Regno Poloniæ profuturam, multifariè deduxit, cum quòd Principa-
tus sui et Dominia ad reintegrationem Regni accederent, quæ quibuscunqꝫ aliorũ
Principum terris, propter vicinitatem et identitatem linguæ, et regionũ censeri dñt
potiora, tum quòd Dux ipse præcipuus esset cultor iusticiæ, et in eos, qui furto et ra-
pto viuere soliti sunt, rigidus animaduersor, Domusqꝫ et curiæ suæ solicitus prouisor,
ac morum aui sui Ianussii, qui Ducatum suum tunc sterilem ad optimam frugem redu-
xerat, imitator. Futurumqꝫ esse, vt Regnũ Poloniæ per prouidentiã suam reflore-
scat. Ioannes de Thaczin Palatinus Cracouiensis, primùm post Castellanũ Craco-
uiensem locum tenens, sentenciam suam explicando, Multorum Principum ea tempe-
state florentium, vitam et mores inducens, neminem tamen pro regimine Regni Po-
loniæ aptiorem, quàm Boleslaum Ducem Masouiæ astruxit, et ipsum pro suo voto
futurum Regem declarauit. Cuius singulas virtutes enumerans, nullam tamẽ æquè
in eo, iuxta ac iusticiam relucentem, Regno Poloniæ et cuilibet Reip: necessariam
monstrauit, animumqꝫ in defensionem Dominiorũ suorum vastum et ferocem sibi in-
esse deducens, in pluribus quidem, sed in eo maximè quòd potentiis Lituanorum oc-
currens, ea peritia disciplinaqꝫ militari ordines instruxerat, vt Lithuanos illũ for-
midantes, et futuram illi, si decerneretur victoriã portendentes, ad æquas pacis cõ-
ditiones pertraheret. Palatinus deinde Posnanien Lucas de Gorka, in cõmenda-
tionem Ducis Boleslai Masouiæ, verbis pluribus vsus, illum eligebat: asserens illũ

genus Polonorum vltra alios Principes amaturum. Hunc Ioannes de Oleschnica Palatinus Sandomiriensis secutus, et Boleslai virtutem, præcipuè in administrãda iusticia, Throno dignam Regio, indicabat. In cæteris Palatinis et Dignitariis, sentenciam dicere iussis diuisa vota erant in Boleslaum Masouiæ Ducem et Fredericum Marchionem Brandeburgensem. Maior tamen pars, et presertim multitudo Nobiliũ, quæ aderat, concordi acclamatione et voce, Ducem Masouiæ Boleslaum Regem Poloniæ declarabat. Itaq3 et Pontifices, qui Fredericum Marchionem Brãdeburgensem eligebant, videntes maiorem partem in Boleslaum Ducem consensisse, vt fortior esset electio, mutato voto Ducem Masouiæ Boleslaum elegerunt. Cumq3 nullo dissenciente ab omnibus Dux Masouiæ Boleslaus electus esset, Vincentius Archiepũs Gnesnensis, à cæteris mandato recepto, Boleslaum Ducem Masouiæ, Regẽ Poloniæ futurũ pronunciat, et eius Canonicã, iustam et vniformem, vniuersis publicat electionem. Qua secuta, à Clero Te Deum laudamus, à populo verò Bogarodzicá, per cantum, cum magna animorũ alacritate, expleta sunt, et dies ille in magna celebritate deductus. Altera verò die Vincentius Archiepus Gnesnensis, Andreas Posnaniensis Episcopus, Ioannes de Czizow Castellanus Craconien, Lucas de Gorka Posnaniensis, et Ioannes de Oleschnicza Sandomirien, Palatini, electi sunt totius Regni Nuncii, ad Ducem Masouiæ Boleslaum pro festo Pentecostes, si interim Dux Lithuaniæ Casimirus, voluntatem suam non correxerit, trãsituri, et sibi electionem de eo factam, insinuaturi, Rogaturiq3, vt electione suscepta, Cracouiam pro die sibi beneplacita adueniat, Coronationem Regiam accepturus. Aderat huic Conuentioni quidam leuis nuntius Casimiri Lithuaniæ Ducis, cum lrĩs missus: exploraturus singula, quæ gererentur, Cui etsi responsales datæ fuissent: non prius tamen inde discessit, donec audiuit Boleslai electionem. QVA cognita, tristis abscessit, et Domino suo Duci Lithuaniæ Casimiro, cuncta, quæ circa vniformem electionem Ducis Masouiæ Boleslai gesta erant, ex ordine declarauit. In dierum aũt et annorum processu, dum super electione tunc habita, sermo digestior haberetur, audiui ego à viro graui et prudente Ioanne de Thaczin Crac Castellano, sagaciorem Pontifices et Regno Poloniæ vtiliorem, in eligendo Frederico Marchione Brandeburgense, quàm se et cæteros in Duce Masouiæ Boleslao, viam tenuisse, et magnopere illorum sentenciam extulisse, atq3, si obueniet occasio, secuturã fore,

Timor Casimiri Ducis Lithuaniæ et solicitudo ingens ob designatu3 Boleslaum Masouiæ Ducẽ in Regẽ Poloniæ, Mutationisq3 aĩ sui secreta enũciatio Zophiæ mr̃i Reginæ, ac quibusdam Senatoribus Regni Poloniæ.

CErtificatus Casimirus Dux Lithuaniæ et sui Nuncii oraculo, et plurimorũ auisamentis et scripturis, Ducem Masouiæ Boleslaum, vniformiter in Regem Poloniæ electum eße, et in grauem mentis anxietatem collapsus, cœpit non tam ipse, quàm omnes sui Lithuani, vehementer timere suæ parti, et futurorum

suorum periculorum et discriminum, in quae, si electio Boleslai Masouiae Ducis sortiretur effectum, casurus erat, sibi ominari successus. Lithuaniq3, qui alias electionem quamlibet irritaturos se credebant, et ferociter contra illam loqui insueuerat, singulas suas spes et machinamenta, recidisse videntes in irritum, per electione3 Boleslai Masouiae Ducis, non tam de bello Polonis inferendo, q3 de repellendo cogitarunt. Tuncq3 suis Polonorum praestare animaduerterunt ingenia, et in arcto se tardius viderunt conclusos. Nouerant siquidem Ducē Michaëlem, filium olim Ducis magni Lithuaniae Sigismundi, longum in Masouia tenuisse domicilium, et velut Ducis Boleslai electi Regis generum et alumnū, in eius ptate et directione futurū, per quem Boleslaus electus, Ciuili bello posset faciliter Lituaniā inuoluere, ppt Lithuanorum fluxas, et in assistentiam Duci Michaeli praestandam, procliues mentes, qui Duci Casimiro erant infensi, quod remp: eorum, non per se, sed p Gastoldum, cui parere indignum indicabant, administrabat, et in pace atq3 ocio Casimirum Ducem Lithuaniae, vel ad debitam subiectionē humiliatum cōpellere, vel penitus exterris Lituaniae eiicere et debellare, ac Ducem Michaëlem surrogare, cuius dominatum, velnti sibi pestiferum, abominabantur. Sed et Dux Casimirus, qui vicibus aliquot conspiracōes eorum, quibus in mortem destinatus erat, se sciebat euasisse, angebatur, quòd cum Regno fraterno et paterno, per alterius surrogationem, sibi etiam vitam augurabatur ademptam, Quam cū aegrè in pace seruasset, nullatenus eam se seruaturū iam, naturam Lithuanorū expertus, Boleslao rege futuro, partesq3 Ducis Michaelis promouente, et ipsū sua assistentia et viribus defendente. Serius itaq3 quā conditioni suae et qualitati rei conueniebat, penitere sui propositi cepit, et Lituanos suorum Consiliariorū aurigas corripere, quòd ipsū Regni Poloniae sceptra, sibi cum omni honestate oblata, suscipere auertissent. Itaq3 primum matri suae Zophiae Reginae deinde paucis quibusdam Baronibus, mutacōm suam secretissimè intimat. Hortaturq3 illos, vt rem corrigant, electionem Masouiae Ducis Boleslai impediant, et ipsum pessundari, et ex vtroq3 Dominio eiici, nō permittant. Nunc se primū sapere cepisse, et in quanto versetur piculo, si Regni Poloiae abnueret gubernacula, serius intellexisse. Martinus de Schadek Archidiacōus Vilnensis, vir et ingenio pollens et eloquentia, à longo tempore Lithuanicis consiliis interesse solitus, cum apertè non auderet, clanculo tamen Casimirum Lituaniae Ducem, singulis diebus, ne Regni Poloniae Diadema negligeret, admonebat: maximū profectum et decus, ex acceptatione, ignominiam vero et periculum sui status ex refutatione consecuturus.

Rursus mutatis Senatorum Regni Poloniae animis, Casimirus Dux Lithuaniae ad Regnū Poloniae accersitur, verentibus nōnullis bona Regalia tenen: ne eorū reintegratio per Boleslaum repetatur.

APpetebat tempus, quo iuxta Comitia Pyotrkouiae habita, Duci Masouiae Boleslao, electio per Nuncios ad id designatos, erat intimanda. Boleslausq3 Dux certior de illorum aduentu factus, suscepturos se illos et honoraturos disponebat. Verum interim plures Barones Cracouienses, Regalia bona tenentes, vehemens suspicio pauorq3 coepit, Ducē Masouiae Boleslaū p prudētia

sua, occupationem Regalium bonorum, Regno adepto, nullatenus toleraturum, Sed
variis viis et circumstantiis reintegrationem Regni effecturum, Versabatur igr iam
tunc ante eorum oculos, quòd bona Regalia, diuturno tempore possessa, essent amis=
suri, Diminutisq3 substantiis, etiam statum suum in equorū, familiarium, vestiū, et expē=
sarum profusarum, ornatūq3 vxorum et filiarum, ampla et superba suppellectili, au=
gurabantur diminuendum, abrogaturumq3 Boleslaum, Regem futurum, largitiones pro=
fusas, et singula ad moderamen libramq3 reducturū ominabantur, vehemēsq3 illos
vrgere cruciatus cepit, quòd habita et habenda, essent prouidentia Boleslai Regis
futuri, amissuri, et in statibus suis magnā diminutionem passuri. Fit ob eam rem, e=
tiam Zophia Regina plures Barones, ad id inclinatos sua sponte, policitatiōibus
plurimis solicitante, in Belssicze conuentus, Vbi secretius his, quæ in animo versabā=
tur, digestis, simulq3 futurum bellum cum Lithuanis veriti, ex quo Lublineñ terra,
et aliæ, illis confrontatæ, desolationē et vastitatem essent passuræ, Petrum de Kurow
Castellanū Sandecen in Lituaniā priuata ptate transmittunt. Is dum verba apd
Lithuaniæ Ducē Casimirum, nomine eorum, à quibus mittebatur, faceret, benignius, q3
pro more, auditus est, faciliusq3 aniūs Ducis Casimiri, pluribus tempestatibus iacta=
tus, et multo amplioribus, si Masoniæ Ducis Boleslai in Regem Poloniæ Coronatio
seqretur, iactandus, psuasiones et cōsilia, ad eū per Petrū Kurowski allata, accepta=
bat: Vnde comendata Baronum Crac, qui illum miserant, affectione et fide, acceptu=
rum se Regni Poloniæ regimē, certificatione amplissima intimat, De quo plurimorū a=
nimis, eorum pcipuè, qui. Regalia amissuri erant, exhilaratis, Cracouiā p festo scti
Stanislai in Maio concurritur, et Casimiri Ducis Lithuaniæ animi mutatio cunctis
denunciatur. Quam cum Sbigneus Craconieñ Epūs, Ioannes de Thaczin Cracoui=
ensis, Ioānes de Olyeschnicza Sandomiriensis, Palatini, Creslaus de Kurozwaki
Castellanus Lublinensis, pluresq3 alii Barones et milites, velut priuatā, et quadam
leuitate refertam, contemnerent, ad Boleslaūq3 Ducē Masoniæ, electionis negocium
perferrendum, publicisq3 non priuatis pactis et ordinationibus parendum censeret,
facies intestinæ diuisionis, aliis Baronibus contrariū censentibus, subitò orta est,
Ad quam, prius quàm coalesceret, extinguendam, Sbigneus Epūs Cracouiensis,
vt vir erat prudentissimus, à sententia sua, ne Regnum in diuisionem ciuilem, ver=
ti contingeret, facilè discedens, ad Prælatorum et Baronum maioris Poloniæ deci=
sionem, vniuersis id probantibus, ortam quæstionem reiecit, Consiliarii autem ma=
ioris Poloniæ, Conuentu apud Coloſacto, his auditis, quæ ex parte Consiliariorū
Cracouiensium referebantur per Ioannem Pilyecki, (hic enim munus huiusce rei
sibi assumpserat: arbitratus se Reip: multas cōmoditates effecturum) deliberatiōe
habita, parti, quæ Ducem Casimirum in Regem assumendum censebat, Boleslai Ma=
soniæ Ducis electione non obstante, morem gerunt, et potestate sibi attributa, Ducē
Lithuaniæ Casimirum, nouis studiis et nuntiis, pro euitando ciuili bello, vt Regnū
Poloniæ acceptet, solicitandum decernunt, festumq3 Sancti Michaelis pro conuenti=
one generali in oppido Parczow constituunt, Denunciantq3 Casimiro Lithuaniæ
Duci, vt illūc veniat, vel si id molestum esset, ex Brzesczye Ruthenicali, in villa Po=
lubicze vel Lomazi, velut in loco inter Parczow et Brzesczye medio, conuenire cum Præ=
latis et Baronibus Poloniæ non negligat, His ita in Kolo propositis, et legatione, quæ
ad Boleslaum Ducem Masoniæ perferenda erat, impedita, alia etiam conuentio p
terris Cracouien et Russiæ, in noua Ciuitate Korczyn, pro festo Sanctæ Mariæ Vir=
ginis, indicitur: vt in præsentia Zophiæ Reginæ facilius Decretum, in Kolo cæptū

stabiliatur. Ibiq; conuenientibus Baronibus (neq; enim Pontifex aliquis aderat, sed et Sbigneum Cracouiensem Episcopum, ne veniret, aduersa valetudo impediebat) facilè vniuersorum consensu, solicitante Zophia Regina, et tam precibus quàm lachrymis expetente, ne vno filio mortuo, altero à Principatu Regni excluso, orbam illam vtroq; efficiant, animis omnium in misericordiam versis, conclusio Colensis accepta est: ea tamen cautela adhibita, vt Duci Casimiro acceptationem Regni vel differente vel renuente, Boleslai Ducis Masouiæ electio, circumscriptis quibuscunq; obstaculis, suum sortiatur progressum et effectum, cùm illum, spes non ambigua sit, et defensionem pro singulis Poloniæ Regni oris oppositurum, et Lithuanorum motus, cum robore Regni, et Ducis Michaelis assistentia, qui priuatus illis parem vel superiorem se præstitisset, facilè compressurum.

Casimirus Masouiæ Dux et Belzensis terræ Dominus, peste obiit, nulla prole relicta.

Quartadecima mensis Septembris, Casimirus Masouiæ Dux, et Dominus tunc terræ Belzensis in terra Chelmensi propè villam Micзin, ab epidimia, tunc quam maximè serpente, dum per oppidum Krassnisthaw ex Masouia iret in Belz, correptus obiit, et in Plocensi Ecclesia sepelitur: nulla prole ex coniuge sua Heduigi, filia Vincentii de Schamotuli Castellani Myedzirzeczen relicta, quam anno eodem die Solis vigesima sexta Iunii, celebratis apud oppidum Thurobin ex more nuptiis, in consortem acceperat, Ioanne Chelmen. Epo illos desponsante. Ad artem fabrilem ita naturaliter procliuis et intentus, vt frequenter illam tractando, sagittas, secures, enses, et alia fabrilia opera, manu propria excuderet.

Casimirus Lithuaniæ Dux incertus animi in Regno Poloniæ suscipiendo Parczouiensem conuentum in Brzescie secum abducit: illic de summa rei consultaturus.

Festo sancti Michaelis aduenïente, instauratur in oppido Parczow generalis Conuentio, et Prælatis ac Baronibus in magno numero illùc confluentibus, quid faciendum restaret, consultatur. Plures rumores nunciabantur aduersi, hi præsertim, quod Lituanorum multitudo, Thartaris permixta, in locum Parczouiensem deberet intempesta nocte irrumpere, et Consiliariorum Regni Poloniæ spolium patrare cum captiuitate. Propter quod frequentes excubiæ pro securitate in locis pluribus sunt institutæ. Zophia Regina solicitudine materna, in Brzesczye Ruthenicali se contulerat: Ducem Casimirum allocutura, ne contumacia solita vsus, cum Poloniæ Regno fido et nobili, toties sibi oblato, vitaq; per subsecuturum bellum, eripi permitteret. Quem nequicq; mollitum aut mutatum videns, magna angustia mentis tenebatur. Consiliarii verò Regni Poloniæ, lenibus Nunciis

Ducem Casimirum requirebant, vt iuxta intimationem, per Petrum Kurowski castellanum Sandecen factam, in Parczow veniret: de sua in Regnū Poloniæ electione cōsensum præstaturus, aut tractatus, quos vellet, interpositurus. Ille aūt, cum iam in Brzesczye infrequenti consiliariorū Lithuaniæ numero aduenisset, renunciat se genitrici suæ Zophiæ Reginæ et aliquorū Baronum Regni Poloniæ, de statu Regni tractatus quoslibet non recusaturum. Per Petrum vero Kurowski aliquā intimationem vel de suscipiendo Poloniæ Regno, vel de tenenda in Parczow conuentione, inficiabatur se fecisse. Proinde si quid rei esset sibi cum illo, in Brzesczye descenderet, et tam de sua in Regnū assumptione, quàm de eiusdem stabilimento, quæ opportuna esset, secum transigerent. Itaq3 cum pluribus placeret etiam in Brzesczye ire, et oīa quæ ad susceptionem Regni, per Ducē Casimirum fiendam, conferre possint, experiri. Aliqbus tamen molesta nimis, et magna leuitate redolens, hmōdi sententia visa est. Suspicionem etiam futuri discriminis interponentibus, ne si singuli irent, captiuitas eorū pareret Regno irremediabilem ruinam. Verùm dum hæc prudens et grauis consultatio pro impedienda Ducis Casimiri aßumptione ingeri crederetur, et plures in Brzesczie eundum acclamarent, deferendumq3 consiliis et desideriis maioris partis decernerent, Non adducetis, inqt Ioannes de Thaczin Palatinus Crac̄, vt morem Pilati, ad clamores Iudeorū Christum condemnantis, secutus, et Regni statum, grauitatemq3, et caput meum ponam in discrimen. Quo quidem tam faceto dicto, de transeundo in Brzesczye, sententia abrogata est. Ioannes tamen Leopolien Pontifex, Andreas Posnaniensis Episcopus, Ioannes de Czizow Castellanus Cracouiensis, Lucas de Gorka Posnanien, Ioannes de Olyeschnicza Sandomiriensis, Petrus de Sprona Leopolien Palatini Ioannes de Koniecz polye Regni Poloniæ Cancellarius, et Petrus de Szczekoczin Vicecancellarius, in Brzesczye transmittuntur: cæteris, vcz̄t Vincentio Gnesnen Archiepiscopo, Sbigneo Cracouiense, Wladislao Wladislauiense Episcopis, Ioanne de Thaczin Palatino Cracouiense, et pluribus aliis in Parczow remanentibus. His mandatum est, vt honestis modis Casimirum Ducem, ad assumendum Regni Poloniæ regimē inducant, à promißis et pactis quibuslibet abstineant, si quæ à Duce Casimiro & Lithuanis deposcerentur :~

Casimirus vt à Regno Poloniæ Podoliā Luczko et olieschko, auerteret, præbet se difficilem in Regno Poloniæ suscipiendo. Quo tandem ægrè assumpto, duos pagos, vcz̄t Lomazi et Polubicze Lithuanis adiungit :~

PRælatis et Baronibus Regni Poloniæ in oppido Brzesczye venientibus, per Ducem Casimirum benignè exceptis, diebus subseqnentibus, plures inter eum et Consiliarios Regni Poloniæ intercesserunt de suscipiendo Regno Poloniæ tractatus. Per quos, non aliud, variis cautelis, viis, et ingeniis, quàm terrarum Podoliæ Lucen, et olyeschko, pro Ducatu Lithuaniæ cessio, quærebatur. Sed et ipse Dux Casimirus, consiliis et ingeniis Lithuanorum inescatus, veteribusq3 et nouis iuramentis, de vniendis terris præfatis, pro Ducatu magno Lithuaniæ

constrictus, non nisi cessione per Regnum Poloniæ de teris hmodi subsecuta, se Poloniæ Regni regimen declarabat suscepturũ. Miseram tunc et languentem et penè labantem remp: Regni Poloniæ, quis, sanæ mentis, non dictaret? quæ ad eam necessitatem et leuitatem trahi videbatur, vt solicitaretur, quo pro habendo Rege, latissimis et fortissimis terris, brachio et sanguine quæsitis, cederet, quæ per susceptionem et illius et alterius cuiuscunq3 Regis, nouarum terrarum additamenta, sperare debuit sibi prouentura. Cùm autem Consiliarii Regni Poloniæ conditiones, à Duce Casimiro petitas, nullatenus se admissuros rñdissent, iamq3 singuli reditum in Parczow, et exinde ad Ducem Boleslaum in Masouiam transitũ et probassent et cõclusissent, aliqui Poloniæ Barones, quibus Principatus Boleslai, propter restituẽda Regalia bona, grauior visus est, solicitis studiis nunc Ducis Casimiri, nunc Lithuanorum animos in consensum, plurimis pollicitationibus, inclinabant. Habiturumqué Ducem Casimirum regimen Regni Poloniæ, habiturum de donandis et alienandis terris Lucen, Podoliæ et olÿesko (morem patris secutum, qui illas Spithkoni de Melsthin, deinde Duci Switrigÿelloni, ad extremum Duci magno Vithawdo cõtulerat) plenam facultatem astruebant, seq3 omnem operam ad id impensuros pollicebantur. Quæquidem consilia tam facile prolata, vt referemus in sequentibus, magna Regno Poloniæ incommoda procurarunt. His persuasionibus Dux Casimirus expugnatus, Legatis Regni Poloniæ in consilium accersitis, cunctationem suam de suscipiendo Poloniæ Regno, pluribus verbis, et signanter, spe vitæ frĩs sui Wladislai, extenuat et excusat, et ad extremum electionem de se ad Poloniæ Regnum factam, ad honorẽ benedictæ Trinitatis et totius Hierarchiæ cœlestis, acceptat, iuraq3 Regni Poloniæ et libertates se confirmaturum repromittit, et pro Coronatione sua diem sancti Ioannis Baptistæ, anni futuri constituit. Petentibusq3 Consiliariis Regni Poloniæ literis patentibus, acceptationem et repromissionem suam firmauit: quæ Petro de Sczekoczÿn, Regni Poloniæ Vicecancellario, traditæ fuerant: in thesaurum Regium Craconiam deferendæ. Ingens posthæc alacritas animos Polonorum cepit, quòd et labores eorum, speratum comprehenderunt brauium, et Dux Casimirus, futurus Rex, plurimis cõmoditatibus Regnum Poloniæ esset ampliaturus, et regimine suo plures deformitates correcturus. Aliis alius sensus fuit, iam tum ingemiscentibus, singula precipitatũ et perditũ iri, et malis pluribus Regnum inuolui, et variis pestibus pessundari. In huncmodum rebus compositis, ex Brzesczÿe et ex Parczow discessum est, et Rex electus Casimirus, villarum Lomazi et Polubice, et aliarũ, quas pater et frater suus Reges Poloniæ pacificè possederant, discedens ex Brzesczÿe, abstrahi à tenuta Parczow, et pro tenuta Brzestensi applicari, mandauit: primicias regiminis sui hmoi abstractione initians, et quantum in amplitudinem Lithuaniæ esset, quàm in Regni Poloniæ propensior, demonstrans. Scrupulosius aũt vniuersa rimanti, mens in admirationem quandam, vel et vt verius loquar, religionem, trahi potest, quòd licet Regno Poloniæ, per mortem Ludouici primi vacante, vniuersorum consensu Dux Semouitus Rex Poloniæ declaratus fuisset. Decretũ tamen pro eo factum, leui q̊dam momento fuit abrogatum, et alterius nationis et linguæ Princeps, moribus et conuersatione incognitus, excluso eo, prælatus est. Quod et in Boleslao itidem Masouiæ Duce, nepote suo, vides contigisse, cuius sceptra in ipso penè limine cõciderũt: prius passa aborsum quàm partum. Iusto, vt piè credi pôt, Diuinitatis iudicio, sceleribus patrum illorum irascente, et quæ in sanctum Dei Stanislaum, per Boleslaũ Regez, et quæ in Ecclesiam Cracouiensem, per Conradum Masouiæ et Cuiauiæ Ducem,

Cruciferorum fundatorem, commissa nouimus. Stirpemq3 eorum, ne regnaret, reprobante. Nam licet decus et splendor Regni Poloniae, occisione bti viri S. Stanislai, deformata, mutacōm et distractionem eiusdem diuturnā effecissent, et propiciāte Deo, sceptra Regni Poloniae primum Przemislaus, deinde illo à suis occiso, Wladislaus Cuiauiae Dux, aegrè tamen, post multa secula resumpsissent, mox tamen in Casimiro, Wladislai filio, Principe quidem prudentissimo, et Regnum Poloniae vltra omnes Reges magnificante. Sed alioqui leges Diuinas, in sacerdotis submersione, vxoris repudiatione, Ecclesiarum oppressione, praeuaricante, iterū vidimus extincta, et illius gubernacula in aliorum sortem translata esse :—

Hungari à Frederico Rom: Rege Ladislaum suum Regem, armis repetunt :—

Missis Hungari ad Fredericum Romanorum Regem iterum atq3 iterum Legatis, expetunt Ladislaum, Alberti filium, per eos in Regem coronādum, in Hungariam mitti. A quo responsum accipiunt, Rectè Hungaros egisse, qui Regem tandem suum aliquando recognouerunt, Coronacōe Ladislaū, qui semel coronatus sit, non indigere. Egere magis illum tutore, nullius tutellam magis salutarem ei esse, quàm Frederici Romanorū Regis, et consanguinei et cui sit à matre cōmendatus. Expectarent aetatem Regis sui idoneā, interea per se Regnum administrarent. Ea rnsio longas inimicitias inter Hungaros et Fredericum Romanorum Regem conflauit, armisq3 Regis repeticio tentata est. Ioannes de Huniad Hungariae Gubernator, infestis copiis Austriam, vicegeminata ingressus, quamuis ferro et igne agros vastauerit, Regem tamen et Coronam et quae repetebat pro Hungaria Castella, obtinere non potuit :—

Coniuratio Lithuanorum in Casimirum Lithuaniae Ducem. Electum regem Poloniae enunciatur, et coniurati plectuntur :—

Exploratum autem et pro certo habitum erat, quod si Dux magnus Casimirus, gubernacula Regni Poloniae suscipere detrectauisset, actum erat de suo capite atq3 vita. Eo siquidem apud Lituanos principante, petitus est septies Coniuratorum insidiis, Consensu deinde iudicum, et eorum, qui cōiurauerant, non minori leuitate facinus occultantiū quàm adnitentiū, seruatus est. De quibus sat erit vnum attigisse. Erat inter coniuratos Schutha, Rutenici gnris et ritus Dux, adolescens forma rara. Casimiro Duci magno Lithuaniae dilectus imprimis et acceptus. Cui, cùm à coniuratis primariae partes parricidii (quoniam vnicè à Duce magno Lithuaniae dilectus, faciles habebat ad illū ingressus) mandatae fuissent, occōne saepius tentata, et tandem offensa in venationū loco, militibus venationū munere occupatis, solitarium Casimirū magnū Ducem Lituaniae, ad focū corpus

curantem, reperiens, nobilem vestem, qua tunc Casimirus magnus Dux amiciebatur, Sabellinis pellibus onustam, ab eo petit: strangulaturus illum continuò, si abnuisset. Verùm cùm vltrò, quod petebatur, Dux magnus Lithuaniæ Casimirus concessisset, dono tam magnifico Suchtha inescatus, parricidium in tempus distulit diffusius. Sub quo coniuracoẽ detecta, et ipse Suchtha et cæteri coniurati, præter indicem, infœlici cruore sunt damnati ~

Anno Dñi 1447

Eugenio quarto Papa mortuo in locũ illius Nicolaus quintus, inter Cardinales vltimus Epũs Bononieñ sufficitur ~

T Ercia Februarii, Eugenius Papa quartus, per Concilium Basiliense depositus, Romæ moritur, et in Ecclesia sancti Petri sepelitur. Venerant autẽ eo languente, et propediem morituro, Legati Romanorum Regis Frederici, et duorum electorum, Maguntinensis Archiepiscopi, et Frederici Marchionis Brandeburgensis, videlicet Æneas Silvius de Senis, Italus, et Nicolaus de Cusa Almanus, Romam, et prædicto Eugenio in lecto decumbenti, neutralitate, quam in eam diem seruauerant, sublata, plenam obedientiam præstiterunt, nomine Frederici Regis Romanorum et prædictorũ duorum electorum. Vix Pontificem inuenies, cui plura contigerũt secunda et aduersa. Concilium congregauit, dissoluit, Romæ captus est, fugit, rediit, Marchiã perdidit, recuperauit. Sigismundo Cæsari prius bellum intulit, post Diadema concessit. Alphonsi Aragonum Regis prius hostis post amicus. Vir alti cordis, sed nullum in eo maius vicium erat, nisi quia sine mensura fuit, et non quod potuit, sed quod voluit, aggressus est. Cuius funere in ecclã sancti Petri prope sacristiam sepulto, Cardinales conuenientes, in conclaui apud Mineruam, Thomam de Sarsena Gennensem, tituli sanctæ Zusannæ Præsbiterum Cardinalem, Epũm Bononiensem, septima die Mensis Martii, vltimum inter Cardinales et minorem, elegerunt: qui Nicolaus qntus vocatus est. Hic pater optimus Thomas, anno prædicto quo in Papam electus est, promotus fuit in Epũm Bononiensem, deinde in sanctæ Zusannæ Presbiterum Cardinalem, et posthæc in Papam, et anno vno omnes illos tam subitos et altos habuit ascensus, Clementia saluatoris gradus hmõi sibi conferente, quem præuidebat Ecclãm suam multifarie scissam, sua modestia prudentia, et benignitate vniturum. Origo illi ex Sarsena, quod Gennensium est oppidum in Tuscia iuxta Ligusticum mare, ex parentibus quidem honestis, sed sortis humilis et ignotæ. Iuris Diuini et humani, et totius triuii et quadriuii peritus. In pauperes et egestate aliqua grauatos, clemens. In administranda iusticia vir optimus ~

Cum Rathiborieñ, Thesneñ, et Osszwiaczimeñ Ducibus Regnum Poloniæ ꝑpetuã init pacem ~

N Icolao et Venceslao Rathiborieñ, Boleslao Theschneñ, cum multis terrarum suarum consiliariis, et Nunciis Principum de Osswyæcsim Cracouiam

pro Dominica Quadragesimæ venientibus, et factis cum Sbigneo Cracovien Epo Ioanne de Czizow Castellano, Ioanne de Thaczin Palatino Cracovien tractatibus, pax perpetua cum Regno Poloniæ firmata et inscripta est, sub æquis conditionibus, et parti vtrique accommodis.

Casimiro ex Lithuania Regnum Poloniæ ingrediente, Monasterium Mogila conflagratur.

Feria tertia post octavas Sancti Stanislai in Maio, claustrum Mogila cum vniverso suo corpore, exceptis parietibus et testudine, igne, qui de balneo exivit, conflagratum est. Quæ conflagratio, pessimum omen, à multis vocata est: oppressionem ecclesiarum et præsertim Monasteriorum, quasi quandam conflagrationem futuram, augurantibus, sub tempore et regimine Casimiri Ducis Lithuaniæ, qui eodem die Regnum Poloniæ ingrediebatur, sæuitura. Quod quidem vaticinium, Casimiro Rege grauante multipliciter Monasteria, fuit impletum.

Ex duabus ecclesiis parochialibus Collegiata in noua Sandecz per Sbigneum Epum Cracovien fundatur.

Sbigneus Episcopus Cracoviensis, cultum Divinum in Diœcesi sua, in diebus suis, pro laude nominis Divini, et salute animarum, aucturus, Ex duabus Ecclesiis Parochialibus, scilicet, Sanctæ Margarethæ in noua Sadecz, et Sancti Iacobi in Podgrodzye, quarum vtraque ad collationem, provisionem et dispositionem Epi Cracoviensis, pertinebat: fundat nouam Ecclesiam in Sadecz Collegiatam, et tres Prælatos, videlicet Præpositum, Decanum, Archidiaconum, quatuor Canonicos, et octo Vicarios, in ea instituit: quos, earundem Ecclesiarum proventibus et Decimis, dotat sufficienter, et de huiusmodi Dignitatibus et Prebendis, personis optimis et maturis providet, creat, Et ex altari, ad collationem Civium Sandecen pertinente, Custodiam: cuius iuspatronatus et collationem Consulibus et Civibus Sandecensibus reservat.

Casimirus Lithuaniæ Dux acceptaturus Poloniæ Regnum Cracoviam aduenit. Venerunt item duo Masouiæ Duces duobus millibus equitum comitati.

Casimirus, magnus Dux Lithuaniæ, Regni Poloniæ coronam suscepturus, ex Lithuania in Brzesczye, vbi aliquot diebus commoratus, comitatibus

illum Principibus Boiaris, et militibus Lithuaniæ in Lublin, et à Ioanne de Sczeko-czin, tunc Lublinense capitaneo, diebus aliquot omnibus necessariis splendide procuratus, Sandomiriam, post octauas corporis Christi, transiit, ibiq3 diem Dominicum absumpsit, vbi illum Zophia Regina excepit. Feria secunda Sandomiria egressus Pokrziwniczam, feria tercia in Polanyecz, feria quarta nouam Ciuitatem peruenit. Quo Sbigneus cardinalis et Epus Cracouiensis, cum Ioanne de Thaczin Palatino Cracouiense, venit suæ serenitati obuiam, et eum excepit. Feria quinta exiuit noua Ciuitate, et facto prandio in villa et curia Podolani, venit in Proschewice. Feria verò sexta post meridiem, intrauit Cracouiam cum magna populi solennitate: Omnes eni processiones vrbis, illi obuiam exiuerant. Item Vniuersitas cum suppositis, item Vincentius Archiepus Gnesnensis, Sbigneus Cracouiensis, Andreas Posnaniensis et Paulus Plocen. Episcopi, suæ Serenitati iuêre obuiam. Et in magna et graui multitudine intrauit vrbem Cracouien. processionibus omnibus eum præcedentibus. Et ascendens castrum, intrauit ecclesiam maiorem sancti Stanislai, adoratisq3 reliquis sanctorum, et posito quinquaginta florenorum offertorio, recepit se ad aulam. Sequenti die, vczt festo Ioannis Baptistæ, interuenerunt Dux Boleslaus et Dux Wladislaus Masouiæ. Habuit quilibet secum in comitiua mille equites: pulchrum de se videntibus præbentes spectaculum. Qui in quandam ducebantur admiratiom. tantam duos Duces, et tam ornatam militum, quæ etiam Regibus sufficeret, habuisse comitiuam.

Casimirus Lithuaniæ Dux in Regem Poloniæ coronatur, et quæ quisq3 Dignitariorum, insignia Regalia tenebat, subinfertur.

Die Dominico, in crastino sancti Ioannis Baptistæ, omnibus indumentis Pontificalibus, et cappa Chorali indutus, in Aula Regali, in ecclesia Cathedrali Cracouiense, Casimirus Dux Lithuaniæ, in Regem Poloniæ, ante altare S. Stanislai, in medio ecclesiæ, per Vincentium Archiepiscopum Gnesnensem, coronatus est: Sbigneo Cracouiense, et Wladislao Wladislauiense, Episcopis, latera eius cingentibus. Aliis insuper Epis, videlicet Ioanne Leopoliense Archiepiscopo, Andrea Posnaniense, Paulo Plocense, et Paulo Camenecense, Episcopis prntibus. Aderant autem huic conuentioni, Zophia Regina Poloniæ, mater sua, Wladislaus et Boleslaus Masouiæ, Wladislaus et Boleslaus Theschnenses, Venceslaus Rathiboriensis, et Venceslaus Osswyaczimensis Duces, Item duo fratres Cruciferi de Prussia, Henricus de Plawen, de Elbing, et Ludouicus de Meue, comendatores, per magistrum Prussiæ Conradum, missi, de Erlichsaussen, ad solennitatem Coronatiois huiusmodi cohonestandam, Item Dux Boleslaus Switrigal, cum aliquot Principibus Russiæ, videlicet Georgio Syemyonowicz, Vassilone olyeschkowicz, et Vassilone, dicto krassni, Item Barones Lithuaniæ, Syenko Gedigultowicz, Andreas Syenkowicz et plures alii, In ipsa autem Coronatione, Ioannes de Czizow. Castellanus Cracouien. tenebat in scutella aurea Coronam, Ioannes de Thaczin Palatinus Cracouien. sceptrum, Lucas de Gorka Palatinus Posnaniensis, Pomum regale, et Ioannes Glowacz de Olyeschnica, Palatinus Sandomiriensis, ensem, qui sczerbyecz dicitur. His enim officiis ex annexione suarum Dignitatum et Magistratuum vsi, id etiam

suis successoribus perenne reliquerunt. Aderant et plures Barones de Bohemia, Moravia et Slesia, aspicientes cerimonias præfatæ coronationis, qui Cracoviam vel invitati vel spontanei, ad ferendum coronationi Casimiri Regis decus, advenerant. Oblatio omnis centum florenorum, per Casimirū tunc novum Poloniæ Regem ad altare, circa quod coronabatur, sancti Stanislai, facta, vniversitati Vicariorū Cracovien. cessit ex iure et more. Improbabant Mathematici multifarie eam coronationem, quòd in die execrabili et pessima, perfecta sit, et in hora tūc quādo ~

Episcoporum cum Ducibus Masoviæ de loco contentio in Throno, ante Prætoriū Cracovien. Regi præparato, vnde propterea re infecta discessum est ~

A Ltera coronationis die Rex Casimirus in apparatu Regio in equo init in circulum Civitatis Cracoviensis, comitantibus eum, Vincentio Archiepō Gnesnense, Sbigneo Cracovien. Andrea Posnanien. et Paulo Plocense Episcopis. Et dum esset prope Thronum, sibi iuxta Prætorium preparatū, Duces Masoviæ Wladislaus et Boleslaus, tenere dextram partem lateris Casimiri Regis conati, ac per hoc habere locum superiorem supra Pontifices, novum scisma introducunt, Pontificibus id non ferentibus, sed incontinenti factis per prius variis tractatibus, à Casimiroq3 Rege in Domos suas discedentibus. Rex molestissimè eorū discessum ferens, nec thronum sibi præparatum ascendit, nec homagium à Civibus cepit, sed gyrato circulo Civitatis, ad Castrum tristis rediit. Sequenti verò die Duces Masoviæ magna tenuit pœnitentia, quod Pontifices ex loco primo et superiori pellere nitebantur: cum in omnibus Conciliis, Conventionibus et vniversitatibus, Pontifices locum eminentiorem capere soliti sint ~

Casimirus rex Monasteriū Thinyecz ad insolitam pensionem, pignoribus captis, cogit Quapropt' eccl'a Crac' eiulatu eorum qui iniuriam passi sunt repletur ~

P Ignoratæ insuper fuerant die eodem Monasterii Thinyecensis, recusantes dare Casimiro novo Regi stationem insolitam, aliquot villæ, ob quā iniuriam rusticanæ fæminæ villarum præfatarum, sua pecora, eis ablata, secutæ, fletibus et lamentis vniversam Ecclām Cracoviensem, in re Divina tunc occupatam, et impleverant et turbaverant, Molestissimaq3 res plurimis visa est quod Casimirus Rex talibus iniuriis suum Principatum iniciaverit ~

Casimirus rex à Nicolao quinto Pontifice Romano, cui obedientiam scismatis tempore præstitit, tria petit ~

F Eria quinta post festum Visitationis sanctæ Mariæ Virginis, habita deliberati-
one cum Prælatis et Baronibus Regni sui Poloniæ in camera picta Casimi-
rus Rex, cui ex duobus, contendentibus de Papatu, præstanda esset obedien-
tia, an videlicet Fœlici Papæ quinto, per concilium Basiliense electo, qui in solitudine
Ripariæ, Gebennensis Diœcesis, iam à pluribus annis honestè conuersabatur, prout eius
Serenitatem Oratores concilii, videlicet, Magister Marcus Bonifilii in Theologia Mgr
de Cathalonia, et Stanislaus Sobnowski Præpositus Tridentinus, petebant et requirebat,
an Nicolao Papæ quinto, qui Romæ præsidebat, et qui Regem solum per lrãs, de prestã-
da obedientia, habebat rogatum. Fecit pro Nicolao Romano declarationem, Prælato-
rum et Baronum aliquorum, optimè pro Rep: consulentium, qui dilationem esse securio-
rem deducebant, suasione improbata. Quorum spretis consiliis, declaratio fuit secuta,
nominatiq3 fuerunt Nuncii, ad Papam Nicolaum ex parte Casimiri Regis et Regni
Poloniæ ituri, vcz. Visota de Gorka Præpositus Posnaniensis, et Petrus de Schamotu-
li, Quibus Rex, de consilio Baronum sæcularium, tria petenda commisit, Primo, õnes
collationes omniu Beneficiorum, iure ordinario semper saluo. Secundo, decimã decimæ,
per totum Regnum suum ad sex annos. Tertiò, Denarium sancti Petri in annos aliquot
percipiendum.

Casimirus licenciatis et remuneratis
Lithuanis, in Nyepolomicze gratia
venationis procedit.

P Rincipes et Barones Lithuaniæ, magnificis et sumptuosis, non solum remunerati
sed ditati donis, in Lithuaniam reuertuntur. Quos Casimirus Rex, extra por-
tam conducebat: magnam illis impendens humanitatem et honorem. Quibus
remissis et licentiatis Rex vadit in Nyepolomicze: solatia sua in captione ferarum
habiturus, et die Dominico reuertitur Cracoviam.

Michaël filius olim Sigismundi Lith-
vaniæ Ducis, misere interfecti, frustra
veniam à Casimiro Poloniæ Rege
precatur.

F Eria tercia ante festum sanctæ Margarethæ, egreditur Casimirus Rex Cracouia,
in maiorem Poloniam transiturus, quem genitrix sua Zophia Regina comita-
batur, et facto in Schlomniki nocturno, vadit per Myechow, Lyelow, Czastho-
chowa, klobuczko, krzepice, Wyeliun, Siradiam, Calisch et Posnaniam. Feria secũda
in vigilia sancti Iacobi, Rege in Calisch agente, venit ad eum Dux Michael Lithuaniæ
et procumbens obtulit se, atq3 submissè deiecit, verbis in mollius suppliciter inflexis,
se et sua omnia Casimiro Regi promittens, non tam Regis quàm Lithuanorum indi-
gnationem mitigare contendens, quibus Casimirus Rex morem gerendo, inexorabi-
lem se præbebat. Ad pedes Regios precatur veniam et gratiam, et bonorum pater-
norum restitutionem. At Rex Casimirus, quem tanta rerum conuersio admonere

debuit clementiæ, sprevit humi iacentem, nec aliqua spe calamitosum et supplicē refouit, sed factis secum aliquibus tractatibus, sine fine remisit. Ipseq; Dux Michael Casimiro Rege insalutato, sentiens sibi Casimirum Regem implacabilem, et demissam suam humiliationem infructuosam, discessit.

Posnania in aduentu regis Casimiri tota conflagrat et diripitur à propriis.

Cum autem Casimirus Rex ex Calisch Posnaniam aduenisset, Ciuitas Posnaniensis, casu incensa est, et tota ferè præter domos muratas, igne consumpta, et Ecclesia sanctæ Mariæ Magdalenæ exusta. Poloni, Lithuani et Thartari, qui erant cum Casimiro Rege, ceperunt agere direptiones et spolia. Propter quod plures ex eis erant interfecti, et aliqui, iussu Casimiri Regis decollati. Ciuitas ipsa magnos egit luctus et lamenta, cum pro exustione, quæ ei acciderat tum pro spoliis, quæ à propriis pertulerat. Sed et Casimirus Rex, per continuos tres dies, casum tam damnosum deflebat.

Conradus Epūs Wratislauiensis moritur.

Feria quarta in vigilia sancti Laurentii Conradus Episcopus Wratislauien. in curia Epāli Wratislauiæ moritur, et in Ecclesia Wratislauien. sepelitur. Tertia quoq; dies Septembris, per Capitulum Wratislauiense instituitur et noīatur, pro futuri Pontificis electione. Hic Pontifex erat Dux Slesiæ de Olyeschnica, et ānis prope quadraginta rexit illam ecclām. Sed sub eius regimine penè tota corruerat. Vnde quadam pœnitudine ductus, cesserat tribus annis ante mortem honori et oneri Episcopatus, postea verò pœnituit, et tam Dignitatem quām possessionem, quæ iam per capitulares, eo resignante tenebatur, repetiit.

Prima conuentione generali Piotrcouiæ facta per Casimirum Regem Poloniæ nonnullæ leges reip. Polonæ salutares feruntur.

Feria quinta in vigilia sancti Bartholomæi intrauit Casimirus Rex oppidum Pyothrkow, et tenuit cum Prælatis et Baronibus atq; nobilibus suis, in magno numero illuc conuenientibus, septem diebus generalem Conuentionem. Aderant autem huic Conuentioni, Vincentius Gnesnensis Archiepiscopus et Primas. Sbigneus Cracouiensis. Wladislaus Wladislauiensis. Andreas Posnaniensis. Paulus Plocensis. Nicolaus Przemisliensis. Episcopi, et omnes Palatini, Castellani, Dignitarii et Officiales. Et quoniam per leges à Casimiro secundo, Rege

Poloniæ conditas, non sufficienter singulis emergentibus erat prouisum, summopereque appositio nouorum iurium iudicabatur opportuna, factæ sunt in eadem Conuentione, approbantibus et laudantibus vniuersis, hæ leges et Constitutiones. Primo quòd frater primogenitus aut senior, non possit bona paterna, ratione primogenituræ aut senii distrahere aut consumere, vltra portionem eum concernentem, nisi onus debitorum paternorum id exigeret. In quo, nihilominus casu, debet interuenire consiliū consensus et voluntas seniorum paternorum, et quòd bona vendita se vltra summā debitorum non extendant. Si verò aliquid pecuniæ debitis solutis, resultauerit, integrè et fideliter conseruetur, inter cæteros fratres diuidenda æqualiter. Secundo, quòd fluuii Visla, Vartha, Dunayecz, Bug, Dniesthr, Dnyepr, Vislok, Visloka, Pilcza, et alii quicunque in Regno Poloniæ existentes, sint liberi, nullis obstaculis aut sepibus captiuandi, vt oēs homines per eos ire et natare possint cum suis rebus venalibus, de quacunque specie vel genere, liberumque habeant infra et supra transitum. Si aūt alicui complacet habere obstaculum, habeat in illo portas, quæ transeuntibus pateat et præbeant ingressum, atque in nullo erit obnoxius qui illud ruperit. Quod si aliqs rōne obstaculi aut ruptionis quicque exegerit, restituere cogatur per Capitaneum loci omnia recepta, et pœna nilominus, Siedmnadziestha Polonice vocata, irremissibiliter exigenda puniatur. Tertio, quòd Colloquia generalia, et termini, sine aliqua interruptione, pacis tempore, celebrentur, et iusticia administretur pauperibus. Teneanturque omnes Palatini, Castellani, Iudices et Officiales illa personaliter frequētare, exceptis duntaxat duōbus casibus, si videlicet aliquis fuerit graui languore oppressus, aut in negociis Regni destinatus. In quibus nilominus casibus, tenebitur et poterit locum suum per aliam personam supplere: contradictione qualibet non obstāte. Quarto, quòd quilibet pro vice prima inculpatus, notatus vel infamatus de furto vel spolio teneatur innocentiam suam duodecim testibus, viris bonis, ex octodecim eligendis, quasi nobilitatem suam probaturus esset, demonstrare. Ei aūt tantūmodo purgatio debet prodesse, qui semel, bis, et ad maximum ter culparetur. Quarta autem vice culpatus, debet legibus municipalibus, contra fures æditis, mulctari. Quinto, quòd nullus, quacunque lacessitus iniuria, damno vel offensa, belligeret contra intraneos aut extraneos, atque omnia damna exinde secuta, in bonis eius, aut capite, repetantur.

Casimirus Rex spretis Polonorum precibus vtpote in Lithuanos propensior, in Lithuaniam magnis itineribus peruenit.

Fuit in eadem Conuentione Rex Casimirus, per omnes Prælatos et Baroēs et nobiles, cōmuni voto rogatus, vt literas antecessorum suorum, Regnicolis concessas, firmaret iuramento et lrīs. Item, vt nullas terras, et signāter terras Russiæ, Luceñ et Podoliæ, à Regno Poloniæ alienaret. Fama enim cōmunis eum Regni Poloniæ terras Podoliæ, velle Lithuaniæ Ducatui adiungere, vulgauerat. Item, vt in Lituaniā transiturus, aliquos Baroēs prudentes et maturos, ex Regno Poloniæ secum assumeret, quorum consilio, facta, Regnum Poloniæ

concernentia gubernaret. Item vt indignationem suam Theodorico Buczacki, Capi-
taneo Podoliæ, quam ideo contra eum conceperat, quia castra terræ Podoliæ, vc3t
Myedzibosze, Chmyelnik, Karawol, quæ Lithuani noniter occupata detinebat, cū
terrigenis Podoliæ recuperauit, indulgeret. Casimirus aūt Rex, quāuis dixit se
cum Baronibus Lithuaniæ, qui tunc erant, velle super petitis deliberare, Delibe-
ratione tamen facta, rn̄dit se nullatenus aliquot petitorū eße facturū, propter
iuramentum primū factum Lithuanis, Contemptisq3 patriæ precibus, feria qrta
in die sanctorum Fœlicis et Aucti, nullo in Regno Poloniæ posito ordine, in Lith-
uaniam, velocissimo cursu, cum magna amaritudine, nausea, et dolore omniū pro-
cessit: asserens se in Lithuaniæ Ducatu, magna habere et ardua negocia disponere
et ordinare. Et primū nocturnum in Opoczno, alium in Radom, tertium in Kozye-
nicze, et quartum in Lukow faciens, iter suum in Lithuaniam continuauit.

Nicolaus Nowak in Epūm Wratislauien̄ consecratur

FEria tertia ante festum Natiuitatis sanctæ Mariæ virginis, Prælati et Ca-
nonici Wratislauienses, celebrato Capitulo generali, Nicolaum dictū No-
wak, Decretorum Doctorem, Præpositum et Canonicum Wratislauiensem
eligunt vniformiter in Epūm Wratislauien. Hic fuit ortus de villa Ecclæ Wra-
tislauiensis prope Nißam, dicta noua villa, et abinde sortitus fuit cognomē No-
wak, vir frugi et humilis, prudens et industrius. Electionem aūt suam Vincētius
Archiepūs Gnesnen, tanquā Metropolitanus, specialibus et notabilibus Nuntiis
suis, vc3t Andrea Schkoda, et Iaroslao Kakolewski Canonicis Wratislauiensib9
rogatus, confirmat, ipseq3 postea in ecclesia sua Wratislauien, fuit in Epūm conse-
cratus, statimq3 bona Ecclesiæ Wratislauien, per antecessorem suum Venceslaum
obligata et distracta, cœpit redimere et instaurare. Consecratus est aūt præfatus
Nowak de mandato præfati Vincentii Archiepi Gnesnensis in Ecclesia Wratis-
lauiense, per Ioannem Epūm Naturiensem, fratrem ordinis Minorum, Gnesnensis
Ecclæ suffraganeum, die Solis vigesima secunda Mensis Octobris.

Badzin oppidum Slesitæ dolo ingressi diripiunt et incendunt

POst discessum Casimiri Regis ex Regno Poloniæ in Lithuaniam, omnes ho-
stes Regni, et signanter Slesitæ, grassari contra Regnum, et illud rapinis et
spoliis, captiuationibus et interfectionibus Nobilium et Subditorum Regni
Poloniæ, affligere cœperunt. Duo enim nobiles de Wladzin, fulti subsidio Ducū
aliquorum et nobilium Slesiæ, per dolum et fraudem oppidū Badzin subintrāt. One-
rauerant enī decem currus hominibus armatis, et illi oppidum, quasi cum aliquibus

mercibus et rebus ingressi, aliis gentibus, quae erant in campo, securum patefecerũt aditum. Hostes itaq; oppidum praedictum ingressi, illud spoliant, et spoliatũ succendunt, multisq; praedis onusti et spoliis, sine aliqua offensa redeunt.

Pacem Poloni cum Wratislauiensibus et Namislouiensibus ad decennium cõficiunt.

Die Dominico sanctae Heduigis habita est conuentio in Ciuitate Wyeliun cũ Ciuibus de Wratislauia et Namislow. Ad quam Vincentius Archiepiscopus Gnesnensis, Martinus de slawsko Palatinus Calissiensis, Ioañes de Konyecpolie Regni Poloniae Cancellarius, Capitaneus Siradien. descenderant Et post aliquot tractatus, cum praedictis Ciuibus Wratislauien. et Namislouien. qui illuc personlr aduenerant, habitos, treugas, ad decem annos duraturas, conficiunt, lrisq; inscribunt et firmant.

Quaedam oppida in Regno Poloniae igni ardent.

Oppidum Lublin feria quarta post festum sancti Michaelis. Oppidũ verò Zneyno feria sexta post festum sanctae Heduigis, casibus fortuitis adeò igne consumpta sunt, vt nec aliqua domus in illis salua remaneret. Asserunt et anno eodem Bochnyam Xzyasch Siradiam, sed in aliqua sui parte arsisse.

Praedonum externorum et domesticorum in Regno Poloniae magna vis et copia viget.

Secuta et commissa fuerunt hyeme illa in Regno Poloniae, signanter verò circa Osseni et circa Grabow, per fures de Slesia et Hungaria spolia multa. Currus mercatorum, pannis optimis onerati, direpti sunt, res notabiles in clenodiis et pecuniis mercibusq; mercatoribus ablatae. Miles notabilis Swantopelkus de Zauada Subpincerna Cracouiensis, dum venatum iuisset, feria qrta ante festum sanctae Elisabeth, per eosdem fures et latrones de Slesia interfectus est et filius suus. Item postea Nicolaus Bawelna Subpincerna Siradien. et alii plures capti sunt, et in Wladzim in captiuitatem deducti. Nullus tñ tanta mala fortius ꝑmouebat, q; proprii Regni Poloniae nobiles, subditi et terrigenae, rapto et furto viuere soliti, quorũ aliqui in Wladzim, in captiuitatẽ deducturi res et hoĩes iuerant, et abinde exeundo, tanq; domestici cum aliis, qui in Regno habitabant, libere bona mercatorũ et subditorum Regni Poloniae diripiebant. Videntes enim ex Regno Poloniae oẽm bonũ ordinem et correctionẽ malorum exulasse, et in his, qui multa spolia et furta, absente Rege patrauerant, nullã vindictã subsecutã fuisse, exexerunt aium, ꝑpter impunitatem, ad oĩa mala, et ex bonis nobilibus fures effecti. Nec

inuentus est aliquis ex omnibus Regni Poloniæ Baronibus, qui interponeret se ad
submonendum tanta spolia et furta. Vbiq3 enim viæ et stratæ completæ erāt furibus
Et quamuis Prælati et Barones Regni Poloniæ, euentū tantorum malorum Casimiro
Regi Nuntiis suis et lrīs specialibus significassent, et multis persuasionibus puisionē
Regalem inuocaßent: sua tamen Serenitas, rebus Lituaniæ intenta, distulit, suc:
currere prouisioni Regni sui. Propter quod hostes inuidi et fures Regni, dissimulacōe
Regis et Baronum Regni Poloniæ cognita, liberius ad oīa desideria grassabantur.
Sub eodem siquidem tempore, Ioannes Kathowski, bis trām Wyelunensem subintrās,
multas villas in ea spoliauit: Laurentio Zaraba Castellano Siradiense et Capita:
neo Wyelunense, nullam resistentiam aut defensionem opponente: quamuis idem
Ioannes Kathowski, occasione priuatæ iniuriæ, sibi per eundem Laurentiū Za:
raba factæ, hmōi spolia in terra Wyelunen, asserebat se commisisse

Ioannes de Huniad Gubernator Regni
Hungariæ, Vladum Palatinum Bessara:
biæ, optime de se meritum, vna cum filio
necat. Petrus Palatinus Valachiæ, Huni:
adi dolos expertus, Casimiro Regi Re:
gnoq3 Poloniæ supplex se subiicit.

IOannes de Huniad Gubernator Regni Hungariæ, collecto non mediocri exer:
citu, simulans se contra Turcas iturum, in Beßarabiam cum Stanculone præ:
fecturus illum Bessarabis in Voieuodam, Vlad Voieuoda expulso, descendit.
Subintrans aūt clandestina terram Besserabiæ, et Vlad Voieuodam, nullam hosti:
litatem hmōi suspicatum, incautum et securum reperiens, vna cum filio interfecit, ta:
liq3 vicissitudine et retributione dictum Vlad, pro eo, quod eum, ex conflictu infæ:
liciter cum Turcis propè Varnam commißo, fugientem exceperat, et per suos captiua:
tum, relaxauerat, et remuneratū dimiserat, præmiat. Stanculonē deinde, quem in Vo:
ieuodam Bessarabiæ reponere promiserat, exoculat, et terram Bessarabiæ sibi usur:
pare molitur. Vt aūt facilius cogitata perficiat, Petro Voieuodæ Moldauiæ, cui V:
lad, olim Bessarabiæ Voieuoda, erat infestus, eo quod Romano, etiā Voieuodæ Molda:
uiæ, filio Heliæ, cuius idem Vlad germanā habuit in vxorē, de Voieuodatu Molda:
uiæ disceptabant, sororē suam germanā, iam annū quinquagesimū prouectā, dat in
vxorem: spondens illum reponere in terræ Moldauiæ pacifica posseßione. Mittitque
cum eo aliquas gentes suas ad expellendum Romanū de Moldauiæ terra. Roma:
nus aūt intelligens contra se Petrum Patruum germanum, cum auxilio gentium Ioan:
nis de Huniad aduentare, et maritum sororis suæ Vlad Voieuodam Bessarabiæ, à quo
magna solebat habere in gentibus subsidia, interfectū, et animos Valachorum probè
intelligens erga se non esse rectos, præcauens sibi in futurum, fugam iniit. Et de terra
Valachorum fugiens, ad terram Podoliæ confugit. Vbi securus existens, Casimirum
Regem Poloniæ tam per lrās quam per Nuncios, tanquam propinquo sibi sāguine
iunctum (erant enim ex duabus sororibus geniti) de dando sibi subsidio, multi:
pliciter solicitauit. Petrus autem Voieuoda totius terræ Moldauiæ, apprehensa
posseßione, dolos Ioannis Huniad expertus, nulla cum eo federa facere, aut

cum Regno Hungariæ, iuxta eiusdem Ioannis de Huniad persuasionem, tenere voluit, sed per literas et Nuncios Casimirum Regem Prelatosq3 et Baroẽs Poloniæ humiliter rogauit, qtũs eum à se non abiicerent, sed tanquã subditum et homagialem Regni Poloniæ tuerentur, offerens se fideliter sacræ Coronæ Regni Poloniæ et Regi Casimiro seruiturum.

Dux Michael filius olim Sigismundi Lithuaniæ Ducatum affectans, à q̃da3 Cõmendatore in sylua comprehensus dimittitur et primum in Masouiam deinde in Slesiam fugit.

Perseuerante Casimiro Poloniæ Rege per tempus hyemale in Lithuania, et continuis venationibus insistente, multi ex Boyaris, nobilibus et cõmunitate Lithuanorum, Ducis Michaelis Principatum expetebant, et propterea secretis consiliis ac conspirationibus exquirebant modos, vias et ingenia, quibus Ducem Michaelem possent in Ducatum magnum Lithuaniæ reponere, et illius frui Principatu. Sed nec ipse Dux Michael omnes, quos sciebat fauere sibi, negligebat inducere muneribus et promissis, qtũs negocia sua dirigerent et promouerent. His autem omnibus Casimirus Poloniæ Rex cognitis, omnes Boiaros et Barones Lithuaniæ, quos suspicabatur esse Ducis Michaelis amicos, de tenutis castrorum destituebat, et suis fidelibus ea cõmittebat, Maioriq3 industria et diligẽtia struebat modos, per quos posset prædictũ Ducem Michäelem, in terris tunc Masouiæ, apud suos affines, Duces Masouiæ, Wladislaum et Boleslaum delitescentem, comprehendere. Solicitauit et Magistrum Prussiæ fratrem Conradum Nunciis et literis, qtũs in casu, quo idem Dux Michael per terras Dominiorum suorum vel latenter fugere, captiuare illum, et Casimiro Regi tradere dignaretur. Annuens autẽ peticioni Regiæ, præfatus Conradus Prussiæ Magister, in omnibus desertis nemoribus, inter Masoniã et Linoniam Prussiamq3 sitis, per quæ verisimiliter presumebat dictũ Ducem Michäelem transiturum, posuit excubias, pro eiusdem Ducis Michaelis captinatione. Contigit autem, dum idem Dux Michael ex terris Masouiæ versus Samogithas, quos sibi nouerat affectos plurimũm, per syluas et nemora procederet metseptimus, obuiauit illi Cõmendator Pruthenicus metnonus, cõtinuã curam de sua captiuitate gerens. Congressu aũt inuicem facto, Cõmendator vibrato ense, et capiti sellæ apposito, irruit in Ducem Michaelem. Sed Dux Michäel nudis manibus ense Cõmendatoris arrepto, illum sibi abstulit, et conatus suos elisit, Sensitq3 in manibus non modica vulnera, tandem nouem contra septem præualentibus, Dux Michael fugere in paludes et luta coactus est: Omnes aute3 seruitores sui sex per cõmendatorem et suos fuerunt capti. Altera autem die commendator cum hominibus pedestribus et canibus, dictum Ducem Michaelem, longo tempore quæsitum, inuenit et comprehendit, et donec vulnera sua et suorũ curata fuerunt, tenuit, postea verò illum dimisit remuneratum. Dimissus aũt rediit in Masoniam, et exinde in Slesiam deuenit, et per Duces Slesiæ Conradum Canthner, et alios Oleschnicen est recollectus, et in castris eorum conseruatus, Sed

et ibi quoq; plures insidiæ sibi tendebantur per Petrum Schaffranyecz Succamerarium Cracomiensem, largitione ad id subarratum.

Conclusiones de pace Ecclesiæ Lugduni factas. Nicolaus quintus Pontifex Romanus approbat.

Carolus Rex Franciæ, tenta pro danda pace ecclesiæ et extinguendo scismate, in Lugdano Dieta, quæ durauit à festo sancti Iacobi Apostoli, vsq; ad diē sancti Lucæ Euangelistæ, ad quam Nuntii Nicolai quinti Papæ, Item nuncii concilii Basiliensis, item Nuntii Fœlicis, gerentis se pro Papa, item nuntii Romanorum, Angliæ Castellæ, Nauariæ Ceciliæ Regum, item Nuncii Electorum Imperii, et aliqui Electores p̄ntes, item nuntii diuersorum Principum Spiritualium et Secularium, cum plena potestate, item multi Doctores iuris Diuini et humani fuerunt congregati. Vbi multis tractatibus pro pace Ecclæ habitis, quāuis certa media pro pacificanda Ecclesia Dei reperissent: intelligentes t̄n illa sine Fœlice concludi non posse, iuerunt ad illum in Gebennas, inueneruntq; animū eius ad pacē ecclæ dandā, non solum inclinatum, sed etiam deditissimum. Et tandē sp̄u sancto dictante, idem Fœlix in omnia pacis media consensit. De quo omnes incredibili lætitia erant completi, sperantes indubiè per dictū medium, pacem veram et integrā ecclesiæ secuturam, cum fidei integritate, authoritatis ecclesiæ et generalium Conciliorū conseruatione, serenitate conscientiarum. Statimq; ex Gebennis iuerunt ad Reges suos, et abinde Romam, aliquorum Regum prædictorū Oratores ad Nicolaū quintū Papā, rogaturi, vt ipse Nicolaus omnia media, sic concepta et compacta, ratificaret. Qui vt vir magnæ prudentiæ et sanctitatis, et nihil amplius quàm pacē et vnionē ecclæ summopere desiderans, Nuntiis et Oratoribus Regum et Principū prædictorum benigna audientia præstita, ferè singulas ordinationes, in Lugduno digestas approbat, acceptat et admittit.

Anno Do: 1448.

Casimiro Regi nonnulli Principes de illius ad Regnum Poloniæ exaltatione, muneribus etiam oblatis congratulantur.

Casimirus Rex Poloniæ, Natalis Domini dies celebrauit Vilnæ, vbi ad suam serenitatem Ducis Moschouitarum, item Ducum de Syewior, item Tartarorum Imperatoris, item Communitatis Nouogrodensis, item Magistrorum, Prussiæ et Liuoniæ, Nuncii et Oratores confluxerant: plurima illi offerentes dona, et congaudentes de sua in Regnum Poloniæ exaltatione. Quos votiuè et prudenter expediens, ad propria remuneratos remisit. Ex Vilna processit in

Brzesczÿe, et ibi ferè totam Quadragesimam continuauit, Pro Dominica verò Palma-
rum Vilnam reuersus est, et ibi egit dies festos Paschæ. illûc ad suam Maiestatem
Zophia Poloniæ Regina, genitrix sua aduenit, et multis salubribus cum eo habitis
tractatibus, remunerata in Regnum Poloniæ post conductũ Paschæ rediit: Non
enim poterat ipsa Regina, cum curia sua notabili illîc longos stare dies, propter
nimiam penuriam atq3 famem, quæ tunc vehementer terram Lithuaniæ affligebat.

Altera Conuentio generalis facta per Casimirũ Regem in Lublin, In qua de Lithuaniæ Ducatu cum Regno Poloniæ coniungendo disceptat, ac de proprietate terræ Podoliæ, alisq3 nonnullis Districtibus.

Peractis diebus Paschæ et Pentecostes, Casimirus Poloniæ Rex, pro festo
sanctæ Trinitatis venit in Brzesczÿe Ruthenicale, deinde per Parczow Sab-
bato post festum corporis christi intrauit oppidum Lublin, vbi Zophia re-
gina Poloniæ ei occurrens, ipsum excepit. In quo decim diebus generalem tenuit
Conuentionem. Conuenerant enim illûc vtriusq3 Dominii Prælati Principes, Digni-
tarii et Barones, tam videlicet Regni Poloniæ, quàm Ducatus magni Lituaniæ.
De Regno siquidem venerant, Vincentius Archiepũs et Primas, Ioannes Archie-
piscopus Leopoliensis, Sbigneus Craconien̄, Wladislaus Wladislauien̄, Andreas
Posnaniensis. Episcopi, Ioannes de Czizow Castellanus et capitaneus, Ioannes
de Thaczin Palatinus Cracouien̄, Lucas de Gorka Posnaniensis, Ioannes de
Oleschnica Sandomiriensis, Albertus de Matc Lancicien̄, Petrus Odrowasz
Leopolien̄, Hriczko. Podoliæ, Palatini, Przedborius de Konÿeczpolie Sãdomirien̄,
Creslaus de kurozwaki Lublinensis, Theodoricus Podoliæ, Castellani, et alii mul-
ti nobiles, Barones et milites, Ex parte verò magni Ducatus Lithuaniæ aduenerant,
Mathias Epũs Vilnen̄, Dux Georgius Lagwinowicz, Dux Georgius Syemionowycz
Dux Vasillo krasni, Dux Ostrowski, Gastoldus Vilnen̄, Moniuidus Trocen̄, Paltni,
Petrus Montigerdouicz, Marssalcus magni Ducatus Lithuaniæ, et alii multi nobiles
et Barones de Lithuania, Omnes autem hi de Lithuania cõsiliarii, in tentoriis suas
habebant mansiones circa fluuiũ Bistrzicza: Casimiro Rege in necessariis in abũdã-
tia illos tractante, Conuentione aũt predicta instaurata, et oĩbus consiliariis vtri-
usq3 Dominii conuenien̄, cœperunt Prælati, Principes et Boiari, magni Ducatus Li-
thuaniæ, Prelatis, Baronibus et Dignitariis Regni Poloniæ proponere, qualr̄ per in-
scriptiones, fœdera et ligas, inter Regnũ Poloniæ ab vna, et Ducatum magnũ Li-
thuaniæ, partibus ab altera, sub diuis Principibus, Wladislao Rege Poloniæ, et
Vithawdo Duce magno Lithuaniæ confectas, nimiũ grauarentur, ex his preserti ver-
bis, vbi predicti duo Principes Wladislaus Rex Poloniæ, et Alexander Vitawdus
magnus Lithuaniæ Dux, omnes terras Lithuaniæ et Russiæ Regno Poloniæ ppe-
tuo vniendo, in suis lr̄is, terras Lithuaniæ, Samogithiæ et Russiæ, Regno Poloniæ
perpetuo scribunt se incorporasse, vniuisse et appropriasse, Petentes, vt verba hmoi

ex literis inscriptionum tollerentur, ne verba prædicta, Prælatos, Principes et Barones Lithuaniæ declararent Regno Poloniæ perpetuo esse obnoxios, et quodamodo inferiores et subiectos. Rogabant deinde, qtñs terra Podoliæ, item castrum Olyeschko, et Districtus Wyethly, Lopaczin, et Hrodlo, eis redderentur, attento, qd Dux magnus Lithuaniæ Vithawdus, in diebus sui regiminis, illa possedisset, et allegantes terram Podoliæ post mortem Ducis magni Vithawdi, à magno Ducatu Lithuaniæ, præter iusticiam, abstractam fuisse. Prælati vero et Barones Poloniæ per Casimirum Regem rogati, qtñs cum Boiaris Lithuaniæ benignè et charitatiue se gererent, et modestè illis atq3 amicè ad eorum postulationes responderent, talemq3 viam reperirent prudentem quæ eos non exacerbaret, neq3 molestos atq3 grauatos efficeret. Habita notabili deliberatione, illud inuenerunt medium, quod omnia apposita Baronū Lithuaniæ facilè solueret, vt vz3t Regnum Poloniæ cum Ducatu magno Lithuaniæ, secundum intentionē primorum Principum, Wladislai Poloniæ Regis, et Vithawdi magni Ducis Lithuaniæ, sub vno Rege et Principe foret, et vtrunq3 Dominium decetero vocaretur Regnum Poloniæ, titulo magni Ducatus Lithuaniæ extincto. Quodq3 Lithuaniæ, Samogithiæ et Russiæ terræ, quæ nūc Ducatui magno subsunt, in eadem sorte, conditione, iure, priuilegio et libertate, qua terræ Cracouien, Sandomirien, Siradien, Lublinen, Leopolien, Podoliæ, et aliæ consistant. À Polonorum itaq3 Proceribus quæstio et interrogatio tūc in Lituaōs mota et proposita est, an vellent amplius et decetero, sub vno Rege et Principe cum illis ꝑpetuò esse: Quoniā ea quæstione absoluta, nulla posset decetero, neq3 de priuilegiis seu fœderibus, neq3 de terra Podoliæ et Districtibus prædictis, differētia suboriri: cum omnia essent vnum, neq3 limitibus aliquibus, velut corpus vnū, possent disterminari et secerni. Tali propositione Boiari Lithuaniæ requisiti, deliberatione habita, rñdent, se cum Regno Poloniæ non recusare esse sub vno rectore et Principe, non in perpetuum quidem, sed ad illud tempus, quo modernus Casimirus rex Poloniæ, et proles, ex radice et femore suo descendens, vixerit et durauerit. Nullatenus aūt posse in eam conditionem annuere et consentire, vt terræ Lithuaniæ, taliter Regno Poloniæ vnirentur, et eiusdem conditionis essent, qualis sunt terræ Cracouien et Siradien et aliæ: cum turpe esset illis et titulum Ducatus magni Lithuaniæ supprimere, et omnem gloriam, famam, et nomen, in comunem Regni Poloniæ titulum infusum, obfuscare. Postulant igitur, et multis precibus exposcunt, vt corrigantur literæ, et terra Podoliæ cum Districtibus supra descriptis dentur. Super qua postulatione, tale eis, per Regni Poloniæ Proceres, æditur responsum. Non est vetustate deletum, nec diuturnitate abolitum, sed recens et publicum vulgare factum, quando Regnum Poloniæ, spretis multis excellentissimis Principibus Catholicis, qui illius affectabant regimen, Principem vestrum Wladislaum, olim Regē Poloniæ, tunc Iagyel vocatum, in Dominum et Regem Poloniæ receperit, quatuor conditionibus prius per eum firmatis. Prima quidem, vt fidem Catholicam cum omī sua gente susciperet. Secunda, vt omnes terras, ditioni suæ tunc subiectas, Regno Poloniæ perpetuo appropriaret et incorporaret. Tertia, vt thesauros omnes in Regnum Poloniæ induceret. Quarta vt omnes Catholicos captiuos relaxaret. Eo autem accepto in Regem, illustrissimam illi dederunt pro consorte Heduigim, Ludouici regis Poloniæ et Hungariæ filiam. Qui promissionum suarū non immemor, omnibus diebus, quibus vixit, tam à propriis quàm à forensibus, quæsiuit modos, ingenia et consilia, quibus terras Lithuaniæ, Regno Poloniæ perpetuo vniret. Reperit

autem modum optimum, vt vos primum sacro fonte renatos, nobis in Dignitatibus hono:
ribus et nobilitate æquauit, et arma, quæ in signum nobilitatis detulimus, glutinando
nos vobis, deferenda dedit, per multasq3 inscriptiones, diuersis temporibus habitas, Re:
gno Poloniæ Ducatum magnum Lithuaniæ, laudante, consenciente et approbante Du:
ce magno Lithuaniæ Vithawdo, et vniuersis antiquis, quorum aliqui adhuc supersut,
Ducibus et Boiaris Lithuaniæ, appropriauit et incorporauit. Non licet igitur nobis
aliqua inscriptionibus prædictis addere, corrigere, vel detrahere, quæ multorum capitũ
prudentia, solertia et industria, cum magnis sumptibus et expensis sunt confectæ, q:
niam correctio huiusmodi et detractio, omnes inscriptiones, vniones et incorporatio:
nes viciaret, et prorsus redderet cassas et inanes. Cæterum satis miramur, quod
dari sibi terram Podoliæ, quam nos pro dimidietate Regni nostri, propter fæcũdũ
solum computamus, expetitis: allegantes illam esse de Ducatus magni Lithuaniæ
proprietate; cum notorium, publicum, et clarum sit, quod terram prædictam Casi:
mirus secundus, Rex Poloniæ, sub Tartaris conquisiuit, Et multis illam tenens
pacificè temporibus, multa castra, vc3t Camyeniec3, Chac3en, C3ec3ny, Bakuta, Bra:
c3law, Myed3ibo3e, et alia vel muro vel lignis construxit. Fuitq3 terra prædicta in
Regni Poloniæ longa diuturnaq3 possessione: quam, morte Casimiri Regis secuta,
Rex Poloniæ Ludouicus tenuit. Quo sublato, Wladislaus Iagyel eius possessor, vt
Rex Poloniæ, fuit: quam, iure suo regali Spithkoni de Melsthin, militi suo, propter
eius seruitia et merita, perpetuò in feudum donauit. Et eo mortuo, iterum eam Duci
Switrigal, fratri suo contulit ad vitæ tempora, de quo apud nos clarissima testimo:
nia seruantur. Ex eo verò quod illam magnus Dux Vithawdus aliquot annis tenu:
it, nullum ius à vobis potest vendicari: cum illam ex donatione Wladislai regis
Poloniæ tenuerit: Duce Switrigiellone ex ea fugiente. Quod et moriturus prædi:
ctus Dux Vithawdus recognouit. Et perpendens Wladislaum Regem esse perple:
xum, ne morte sua secuta, terra prædicta, à Regno suo Poloniæ, abstraheretur, illi:
cò pro omnibus Capitaneis et terrigenis terræ Podoliæ mittens, omnes sacramentum
præstare iussit, ne post mortem suam, eandem terram alicui alteri, præterq3 Wladislao
Regi, aut Regno suo Poloniæ, resignarent. Qui iussa præfati Ducis et promissa com:
plentes, terram Podoliæ prædictam, morte Vithawdi magni Ducis Lithuaniæ secuta,
Wladislao Regi Poloniæ sponte reddiderunt. Nec vnquam super illa, inter nos &
vos, fuit aliqua concertatio, quæstio, vel differentia. Sed Regnum Poloniæ in eius fu:
it quieta et pacifica possessione. Sed neq3 liberalitas Wladislai Regis Poloniæ
in Lithuaniæ Ducem prædictum magnum Vithawdum, largitione temporali prædictæ
terræ Podoliæ collata, trahi debet per vos in alicuius proprietatis vsurpationem, aut
debiti necessitatem. Si tamen existimatis nos, vobis, occasione prædictæ terræ Podo:
liæ, in aliquo iniurios esse, offerimus nos bonorum iustorum, et proborum hominum,
sine passione, affectu, vel metu iudicantium, stare decisioni et decreto. Et non solũ
super præfata terra Podoliæ, sed etiam super præfatis Districtibus, Olyeschko
videlicet, Lopac3ino, Wyethli et Hrodło, qui de proprietate, iure et titulo, Regni
Poloniæ esse dinoscuntur, et quos Dux magnus olim Lithuaniæ Sigismundus, per
literas suas patentes, recognoscit non esse suos, neq3 aliquid iuris, proprietatisuè,
se, aut Ducatum magnum Lithuaniæ, in illis habere, similem vobis offerimus iuris,
iusticiæ et æquitatis conditionem. Quibus auditis Boiari Ducatus magni Lith:
uaniæ, videntes se in iustitia deficere, destiterunt amplius loqui et interpellare
Barones Poloniæ, pro terræ Podoliæ restitutione.

Cum Legatis Polonicis, qui ad Pontificem Romanum Nicolaum quintum declarandæ obedientiæ causa missi erant, eiusdem Pontificis Legatus in Poloniam venit: rosam auream, et quasdam Bullas, muneris loco, Casimiro Regi ferens :-

AD hanc conventionem Lublinensem redierunt Nuncii Casimiri Regis, ats in urbem ad Nicolaum quintum Papam, cum obedientia missi, videlicet Vischota de Gorka Præpositus Posnaniensis, et Petrus de Schamothuly Castellanus Calissiensis. Cum quibus Baptista Epus Cameriensis, præfati Nicolai Papæ, ad Casimirum Regem et Regnum Poloniæ, cum ptate Legati de latere, Nuncius et Orator missus advenit. Qui feria quinta in Octava Corporis Christi, habita audientia publica, et facta brevi orone, comendavit plurimu Casimirum Regem de data obedientia. Deinde loco muneris præsentavit Regi ex parte Papæ Rosam auream, pensantem Centum aureos. In audientia aut secreta, prntavit Casimiro Regi Bullam super nonaginta noiationibus, super tota Provincia Gnesn, aliam pro subsidio contra Tartaros exactionem in clero Provinciæ Gnesnensis super decem millibus florenorum. Ultimo exposuit, quod Nicolaus quintus Papa, creationem Sbignei Cracoviensis Episcopi, factam olim per Eugeniu quartum Papa, in cardinalem, pro honore Regis et Regni Poloniæ, innovavit et confirmavit. De quibus omnibus Casimirus Rex gratias summo Pontifici Romano, Nicolao quinto agens, eundem Ioannem Baptistam Epum et Legatum, expensis largis procuravit :-

Legatus Nicolai quinti Papæ a Sbigneo Cracoviense Epo et eius Clero Civibusq Cracovien, præter universitate quæ Eugeniu Papam agnoscebat, cum summo honore excipitur :-

FEria quarta in die sancti Bonifacii, licenciatis Casimirus Rex Prælatis et Baronibus Regni sui Poloniæ et Ducatus magni Lithuaniæ, dissolutaq Conventione, ex Lublin discedit, et per Vrzadow et Zanichost feria sexta post prandium venit Sandomiriam, ubi stetit ad feria quintam. Fecerat tamen intra dies illos descensum in Przischow ad venationes. Feria quinta recedens Sandomiria, per Opathow venit ad sanctam Crucem in Caluw montem. Ubi adorato ligno sanctæ Crucis, per Schidlow et Proschewice, comitante eum Zophia Regina Poloniæ genitrice sua, venit Crac feria quinta ante festum S. Ioanis Baptistæ, ubi iam eum Ioannes Baptista Nuntius Apticus diebus aliquot præcesserat, et fuit p Prælatos et Cancos Ecclæ Cathedralis Crac, et ones Conventuales Ecclesias, ac Cives Crac, qui in mille videlicet equoru Comitiva sibi exiverant in obviu, splēdidē

receptus. Vniuersitas tamen Cracouiensis, nullam ei, etiam monita et rogata, voluit facere reuerentiam, propter tractatum, quem profitendo veritatē condiderat, et in quo Basiliense concilium, ritè congregatum, Eugenium quartum deponere, et Fœlicem eligere potuisse, ex scripturis pluribus declarauit. Fremebat autem prædictus Epūs Baptista contra Vniuersitatem, et nisi prudentissimis persuasionibus et rationibus ꝑ Sbigneum Cardinalem et Epūm Cracouien' fuisset mitigatus, decreuerat plures de Vniuersitate suis priuare beneficiis, et eiicere eos de consensu Casimiri Regis ex Regno. Ipse tamen Cardinalis dedit viam, per quam hæc omnia in pulchro ordine composita fuerunt et restricta, et pax Cracouiensi studio atq; honos seruatus.

Rathiborien̄ et Osszwiaczimen̄ Duces, Casimiro Regi assistentiam et fidem promittunt.

Casimiro Poloniæ Rege mansionem suam Cracouiæ decemocto diebus continuāte, Nicolaus et Venceslaus Duces Rathiborienses, ac Venceslaus et Ianussius Osswyacimenses, venerant ad suam serenitatem, promittentes omnem assistentiam et fidem. Quos Casimirus Rex Poloniæ magnificè honorauit, et Regaliter remuneratos, ad propria remisit.

Boleslaus Dux Thesnensis Annam, neptē ex sorore Zophiæ Reginæ Poloniæ, ducit in vxorem.

Sub idem tempus, Boleslaus Dux Teschnensis, neptem germanam ex sorore Zophiæ Reginæ Poloniæ, virginem Annam, Ducissam Russiæ, die Dominico ante festum Visitationis sanctæ Mariæ virginis, accepit in vxorem. Cui Casimirꝰ Poloniæ Rex, ex munificentia Regali, pro dote, duo millia florenorum, assignauit de thesauro Regni Poloniæ, obligans eum affinitate huiusmodi, ad amicitiam Regno Poloniæ præstandam arctiorem: qui et ipse sua sponte in Regni Poloniæ amplitudinē, feruidum habebat et præproperum ante eam affinitatem ingenium. Fœlicem et beatū se publicè astruens, si Ducatus Slesiæ singuli, ad corpus Regni Poloniæ, à quo abstracti per iniquitatem erant, reddi et reuniri, in suis diebus contigisset.

Casimiro Regi in̄ Russiam iter facienti, mors Romani Palatini Moldauiæ nunciatur.

Feria secunda ante festum sanctæ Margarethæ, Casimirus Rex Poloniæ exiuit Craconia in Wyeliczkam ad prandium et ad noctem, et per solitas stationes suas, iter suum versus terras Russiæ maturabat. Quo in Woynicz agente, ad illum Nuncius allatus est, referens sibi verbo et literis, Voieuodā Moldauiæ Romāu,

Heliæ Voievodæ fratrem amitalem, toxico dato sibi à suis quibusdam Baronibus, feria tercia in die Visitationis sanctæ Mariæ virginis, diem obiisse, super cuius morte compatiens, tanto celerius in terras Russiæ processit, vt terras Moldauiæ ad pacem et bonum ordinem reponeret. Die Dominico post festum sanctæ Margarethæ intrauit Przemisliam, deinde procedit versus Leopolim.

In templo Sandomiriensi signũ Passionis Dominicæ et pleriq; hoĩes ictu fulminis afflantur.

EAdem feria secunda, qua Rex Casimirus Cracouia, versus terras Russiæ fuerat egressus, in ecclãm beatæ Mariæ virginis Sandomiriensem fulmen aduenit, et tectum medii verticis templi, ex aspectu pinnaculi linealiter à summo deorsum monit, et per foramen testitudinis ingressum faciens, in templi interiora, primum Crucem passionis, in medio Ecclesiæ pendentem, in tenues portiões dissipauit, et manum sinistram à iunctura cubiti disiunxit, ferrum, quo passio sustentabatur, frangens, et aliquot quadratos lapides de muro templi euulsit, Virginẽ Magdalenam, filiam Aduocati de Lagow, tunc coram Petro Baccalaureo et Vicario facientem confessionem, in capitis dextro tempore percutiens, interficit. Eundem verò Petrum Baccalaureum in manu sinistra grauiter adussit, et calceum vnius pedis mirabiliter lamauit, Vnum ex Sanctuariis in humeris percussit. Multi insup alii in pedibus adusti, de templo aut ducebantur adiuti aut portabantur. Nemo in Ecclesia fuit, qui vel subito terrore percussus non corruit, vel obstupefactus, in obliuionem sui non venit. Ignis enim fulminis totam Ecclãm repleuerat. Qui si cum primo impetu in numero densiore per ecclãm discurrisset, omnes in ecclesia positi aut mortui, aut insanabiliter læsi, fuissent. Verùm impetus materiæ, propter tot reflexiones, et ad tantam distantiam deportatas, languidatus est. Sed et ignis ipsius densitatem tantum subtiliauerat, quòd ille, qui circa terram diffundebatur, propt materiæ raritatem, non inferebat vstionis nocumenta. Erat ecclesia prædicta plena fœtore sulphureo, et fumo, ex huiusmodi fulminis percussione.

Ad Casimirum Poloniæ Regem, delectũ militum habentem, pro retinenda Moldauia. Maria coniux Heliæ defuncti, comitata ducentis equis venit Leopolim.

DIe Dominico ante festum sanctæ Mariæ Magdalenæ, venit Casimirus Poloniæ Rex Leopolim, vbi stetit diebus vndecim. Intra quos deliberabat exercitualiter ire versus terras Moldauiæ: auisatus, quòd PETRVS

Voieuoda Moldauiæ, de subsidio Ioannis de Huniad Regni Hungariæ Gubernatoris confidens, suæ serenitati facere resistentiam parabat. Vnde omnibus terris Russiæ, vczt Przemisliensi, Leopoliensi, Podoliæ, Chelmensi, et Belzen, mandat ad arma consurgere et exercitualiter in Halicz pro die Dominico post festum sancti Petri ad vincula venire. Ibi venit ad suam Serntem Maria relicta Heliæ Voieuodæ Moldauiæ, habens in comitatu ducentos equos de Valachis, qui partem filii sui Romani, dum viueret, sequebantur, et eo mortuo, ad Casimirum Poloniæ Regem, tanquam principale declinabant. Casimirus aut Rex conditioni præfatæ Mariæ, amitæ suæ compatiens, oppidum Colomia, sibi donat ad manendum. Baronibus verò Valachiæ notabile facit in pecuniis subsidium: mandans eis secum proficisci, eorum statui et personis p̄uisurus.

Exercitus terrarum Russiæ Haliciam ad Casimirum Regem confluit, et Ioães Grzimiaczki Regi charus, in fluuio Lippa submergitur.

Feria quarta ante festum sancti Petri ad vincula, Casimirus Rex Poloniæ de Leopoli in Bobrka egressus, feria sexta post festum sancti Petri, venit in Halicz, vbi stetit quatuor diebus: Exercitu terrarum Russiæ illuc ad suam Serntem confluente. Quo illîc stante, et venationi anium insistente, familiaris suæ curiæ, Ioannes Grzimyacki Polonus nobilis, sibi ex diuturno seruitio, per totum tempus, quo erat in Lithuania, præstito, singulariter charus, volens vadum in fluuio Lippa tentare, subitò submersus est, et post aliquot horas vix repertus: quamuis flumen facilis esset vadi, et paruam haberet aquam in alueo, et tandem in ecclā parochiali in Halicz sepultus.

Petrus Palatinus Moldauiæ Casimiro Poloniæ Regi obedientiam promittit, ob idq3 Dux Michael Moldauia eiectus, ad Thartaros fugiens se contulit.

Feria tertia egressus Casimirus Poloniæ Rex de Halicz, per Buczacz Iagyelnicza, et alia loca consueta, venit in Ciuitatem regalem Camieniec feria sexta in vigilia sancti Laurentii, vbi diebus duodecim mansionem suam egit. Tanta autem fuit exultatio omnium terræ Podoliæ nobilium et terrigenarum de Regio aduentu, per quem sperabant terram Podoliæ ad bonum ordinē et pacem reduci, vt liberaliter Regi de villis suis duplicē præstarent stationem. Præmiserat autem Casimirus Poloniæ Rex de Iagyelnica duos Barones, videlicet Petrum Odrowasz Palatinū Leopolien, et Przedborium de Koniecpolye Castellanum Sandomiriensem, ad Petrum Voieuodam Moldauiæ, vt p̄dictū Petrū

bonis et honestis mediis inducerent et requirerent, ad præstandum Regi Casimiro
homagium, et vt Ducem Michaelem, filium olim Sigismundi, magni Ducis Lituaiæ,
quem apud se fouebat et sustentabat, sibi, tanq; hostem, præsentaret. Et quãuis ipse Pe-
trus Voieuoda Moldauiæ consentiebat hmoi homagium facere, et omnem fidelitatẽ
debitã, more suorum prædecessorum, Casimiro Regi Poloniæ prestare: venire tamẽ
ad præsentiam Regis Casimiri timuit. Suggestum enim sibi fuit, per quosdam ex cõ-
silio Casimiri Regis, quod captiuitatis laturus esset, si adueniret, molestias. Igitur
misit ad Regem nuncios suos notabiles, vczt Nagon Baronem, et Michaelem Cãcel-
larium, cum aliis duobus Baronibus, supplicans, vt Rex Casimirus non imputaret
sibi ad culpam, quod venire ad suam pñtiam, propter metum, non poterat, offerens
se, dummodo esset securus, et homagium et fidelitatis præstare iuramentũ. Ducẽ vero
Michaelem, nullatenus se posse aut velle Regi Casimiro pñtare astruebat, cũ magnũ
incideret dedecus, si Principẽ innocentem, Regiam gratiã et iusticiam postulantez,
qui ad illum confidenter, velut ad amicũ, venerat, Regi dederet. Obtulit tñ, eundẽ
decetero, in molestiam et nauseam Regis Casimiri in suis Dominiis non tenere. Rex
autem Casimirus deliberatione habita, mittit Petro Voieuodæ Moldauiæ largũ sal-
uum conductum: assecurans eum de omni timore. Dum aũt ipse Petrus Voieuoda hu-
iusmodi saluo conductu assecuratus, venire ad pñtiam Wladislai Regis in Camie-
nyecz disponeret, et iam in Castrum Choczim aduenisset, Casimirus Poloniæ Rex
moram tpis suffere non valens, et nimio æstu in Lithuaniã redire desiderans, ne cõ-
uentionem pro die Natiuitatis sanctæ Mariæ Virginis in Nouogrodek, iuxta con-
clusionem cum Lithuanis habitam, negligeret, ex Camyeniecz, rebus oĩbus, quæ cõ-
sumationi erant proximæ, neglectis et omissis, feria quarta ante festũ S: Bartholo-
mæi discessit, missis quor Baronibus ad Petrum Moldauiæ Voieuodam, videlicet
Ioanne de Czizow Castellano Crac, Petro Odrowass Palatino Leopolieñ, Ioañe
de Koniecpolye Regni Poloniæ Cancellario, et Ioanne de Pilcza, cum plena ptate,
Qui cum illo certis habitis tractatibus, omnia bono ordine concludunt, iuramentũ
fidelitatis tam ab eo, quàm suis omnibus Baronibus, vice et nomine Casimiri Regis
et Coronæ Poloniæ exigunt, nouas inscriptiones et fœdera firmant, per quæ ipse Pe-
trus Voieuoda Moldauiæ Casimiro Regi et Regno Poloniæ fidelitatem et obedi-
entiam debitam exhibere, ac pro præstando homagio, pro tempore et loco bñplaci-
to, iuxta Casimiri Regis ordinacõn et mandatum, venire se astringit et obligat,
Hac aũt conclusione, cum eodem Petro Voieuoda Moldauiæ habita, exercitus tray
Russiæ, qui in campestribus circunquaq; Ciuitatem Camyeniecz multis diebus e-
rat cõmoratus, licentia habita, ad propria regressus est, Miserat etiam Dux Micha-
el filius Ducis magni Lithuaniæ olim Sigismundi, specialem Nuncium, rogãs Casi-
mirum Poloniæ Regem, vt illum in gratiam assumere dignaretur, Barones autẽ
Regni Poloniæ requirens, vt suarum promissionũ et iuramenti memores, ad iusti-
ciam illũ admitterent, Contemptæ aũt fuerunt et spretæ hmoi suæ preces, et non
solum ipse Dux Michael ad gratiam exauditionis non admissus, sed etiã firmat
cum Petro Voieuoda Moldauiæ fœderibus, ex Moldauia, tanquã hostis Regis
Casimiri pulsus, ad Tartaros barbaros se contulit: postquam inter Catholicos iu-
sticiam et gratiã non reperit, Venerat etiam, stante Casimiro Poloniæ Rege in
Camyeniecz, ad pñtiam suæ Maiestatis, Tartarorũ Imperatoris nũcius, Ka-
lina vocatus, offerens nomine Tartarorũ Impatoris subsidium exercituale cõ-
tra Petrum Voieuodam Moldauiæ, casu, quo Casimiro Regi nollet subiici et obedire,

Hunc Nuncium remuneratum Casimirus Rex, habitis secū secretis tractatibus, remisit, et quædam mandata, ignota multis ad Cæsarem Tartarorum illi dedit ~

Vincentius Archiepūs Gnesneñ moritur ~

E Gressus Casimirus Poloniæ Rex de Camyeniecz feria quarta ante festū Sancti Bartholomæi, per Czarnekunicze venit in Trabowla feria quinta Vbi licentiatis omnibus Curiensibus Polonis, quibus certam et notabilem summam per Zupparium Cracouiensem erogari et distribui mandauit. Ex Trabowla feria sexta in vigilia sancti Bartholomei properat in Lituaniam, et per Kozlow, Swizenie, aliaq3 consueta loca, feria secūda post festum S: Bartholomei, veīt in Luczko, vbi stetit duobus diebus: ibiq3 venit ad suam Serenitatem nūcius, significans Vincentium Archiepūm Gnesnensem, feria quarta in vigilia Assumptiōis sanctæ Mariæ Virginis, in Castro ecclesiæ suæ Vnyeiow, mortuum esse, et expost sabbato proximo, in ecclā Gnesneñ cum debita honestate tumulatum ~

Casimiro Poloniæ Rege rebus Lithuanicis occupato, Scythæ in Regnum Poloniæ irruunt ~

F Eria quarta post festum sancti Bartholomæi, exiuit Casimirus Poloniæ Rex de Luczko, et per Pinsko pro die Natiuitatis sanctæ Mariæ Virginis venit in Nouogrodek, Vbi ad suam Serenitatem pro tenenda Conuētione Prælati et Barones Lithuaniæ conuenerunt. Cum quibus, habitis tractatibus secretis et ignotis, ad Grodno et ad alia venationū loca processit, et in illis fuit longo tpe imoratus, Misit tamen exercitum terrarum Lithuaniæ et Samogitiæ, cōtra Ducem magnum Thwerensem: cuius gentes quoddam castrum, quod fuit pro Rege Casimiro conquisitū, volentes illud reaquirere, vallauerunt. Vix aūt quindecim elapsis diebus, postquam Casimirus Poloniæ Rex ex Podolia discesserat, Impator Thartarorum cum exercitu venit improuisæ contra illam, et crudelit eam vastans, nulli parcens sexui vel ætati, magnā multitudinem hominū et pecorum in perpetuam seruitutem abduxit, Congesto tamen Theodoricus Buczaczki Capitaneus Podoliæ aliquali exercitu, in locis arctis et limosis cū eis cōgressus, plurimos homines de ptate eorum liberauit. Irruptio aūt hæc Tartarorū, et terræ præfatæ vastatio, quemadmodum literæ præfati Theodorici Buczacki Capitanei, et Petri Odrowasz Palatini Leopoliew, Baronibus Regni Poloniæ missæ, declarabant, non fuit facta sine singulari subornatione eorum, qui pdictā terrā Podoliæ sibi nitebantur usurpare: quoniam et ille Nuncius Thartarorū Kalina, qui ad Casimirum Poloniæ Regem in Camyenyecz, paulo ante venerat, etiam in exercitu Thartarorum tunc temporis visus est, et ipse exercitus Tartarorū

dum rediret, circa Braczlaw per Iurscham fuit exceptus, procuratus et honorat9 :~

Wladislaus Episcopus Wladislavien variatis eligentium votis in Archiepu3 Gnesnensem, à parte maiore eligitur :~

Die Dominico in vigilia sanctorum Simonis et Iudæ Apostolorum, Prælati et canonici ecclesiæ Metropolitanæ Gnesnensis, pro capitulo generali ad diem huiusmodi institutto, conveniunt, Ad quos casimirus Poloniæ Rex ex Lithuania, Miklasch Notarium et Creslaum Woyßik cubicularium transmittit, rogans illos et requirens, vt Wladislaum Epum Wladislawien, in Gnesn Archiepiscopum postulent. Certificatus enim Rex literis parentis suæ Zophiæ Poloniæ Reginæ et Baronum, quòd Sbigneus Cardinalis et Episcopus Cracoviensis, nullatenus poterat ad suscipiendum regimen Ecclæ prædictæ induci, Wladislaum Wladislawiensem Episcopum iudicavit digniorem in sedem Metropolitanam succedere. Placuit autem Prælatis et canonicis Gnesnen, pro electione futuri Antistitis per viam scrutinii procedere, existimantes illam esse efficatiorem. Verum votis singulorum scrutatis, magna divisio inter eligentes suborta est, et vnus fuit postulatus, tres verò electi. Novem enim Prelati et canonici, condescendendo votis et precibus Regiis, Wladislaum Wladislawiensem Episcopum postulant, alii octo Ioannem Grusczinski custodem Cracovien, duo Niklinū chebde Præptum Crusßwicensem, vnus Magistrum Thomā Strapinski, Theologiæ et Iuris canonici Doctorem, Canonicum Gnesnen et Cracowiensem, eligebant. In crastino tamen electionis hmoi, Ioannes Grusczinski veritus, ne Regem Poloniæ Casimirum, cuius erat Notarius, et per quem fuit ad ecclesiam Wladislawiensem Wladislawiense in Gnesnensem promoto, nominatus et designatus, offendat, cedit suæ electionis iuri, et vota sua in Wladislaum Wladislawiensem Epum, cum de iure non poterat, de facto transfudit: Niklino chebde à iure electionis, et suis duobus electoribus, Ioanne vczt chebde et Nicolao Glabocki ex proposito nullatenus volentibus cedere, Publicatur itaq3 Wladislai Wladislawiensis Episcopi postulatio. Sed et Ioannes chebde et Nicolaus Glabocki, sui electi Nikliny chebde electionem publicant. Decretumq3 postulationis conficitur. Cui Wladislaus Wladislawiensis Epus, dum sibi fuisset oblatum, tanquam à maiore et saniore Capituli parte postulatus, de Regio favore non incertus, præbet rogatus congruum consensum :~

Hungari, Duce Ioanne de Huniad terras a Turcis occupatas ingressi, Rasciamq3 magna clade afficientes, à Turcis victi, cæduntur et fugant. Hunyadus

vero captus primum a Turcis duobus, quos tandem occidit. mox a Despoto Rasciæ in vincula coniicitur. A quo postea et sacramento et obside filio accepto. dimittitur.

IOannes de Huniad Regni Hungariæ Gubernator, quem largitione liberalitate, et fauore Wladislai, Hungariæ et Poloniæ Regis, ex paruis minimisq3 principiis, ad multum gloriæ atq3 potentiæ constabat emersisse, collecto magno ex Hungaris, Polonis, Bohemis Almanis, aliisq3 nationibus, quas largo stipendio conduxerat, exercitu, fecit expedicōm con Turcas, et circa festũ S: Michael Archangeli, cum notabilibus Baronibus Hungariæ, et exercitu prædicto, omĩ genere rerum bellicarum copiose instructo, vadum transit Danubii. Cœpit aũt per medium Despoti Rasciæ Turcorum Cæsar pacem petere, offerens pro maiori illius firmitate, totam trãm Bulgariæ: quam a multis annis sui prædecessores subiugatam detinebant, liberã relinquere, et expeditã notabilemq3 auri soluere quantitatẽ. Ipse vero Ioannes de Huniad, habito cum Nicolao Lyassocki Decano Crac, qui tum ad tractatum huiusmodi rogatus venit, et aliorum Baronũ Hungariæ, consilio et deliberacoẽ, vltra oblata per Turcum, petebat, vt etiam fines Romaniæ excederet, et ad solum natale in Nathulia, vnde exiuerat, rediret. Quod dum Turcus facere negaret, pacis tractatus ruptus est, et exercitus catholicus sub ductu ꝓdicti Ioañis de Huniad, transfretato Danubio versus terras et Dominia Turcorũ pcessit. In eundo autem ad Turcorũ Dominia, transitũ fecit per terras Rasciæ et Albaniæ, Dominio Despoti subiectas, quas hostili crudelitate non spoliis solum, sed etiam cedibus et exustione fœdauit. Indignationẽ enim et furorem tam Gubernator ipse quam exercitus Hungariæ induerat contra Despotũ, quod requisitus, personaliter et cum omnibus potenciis, ire contra Turcos recusabat, cum pro iniuriis suis, bellum ceptum sit, et circa recuperanda Dominia sua, iam in faucibus Turcorũ consistentia, tã Wladislaus Hungariæ et Poloniæ Rex, quam notabiles ex Hungariæ et Poloĩæ Baronibus, vitam effuderint in superiori prælio, cum Turcis facto. Offerebat qdez præfatus Despotus partem sui exercitus Gubernatori: quam ipse dedignabatur suscipere. Incertus siquidem Despotus de futuro belli successu, suadente id sibi vxore sua, diuinationibus Phytonis asueta, conferre se personalr̃ in bellum, et ponere suarum gentium vniuersum exercitum in dubium euentum, metuebat: non ignarus de Turcarum Cæsaris potentia, et exercitus sui robore et nũerositate. Confidens itaq3 Ioannes de Huniad Hungariæ Gubernator in exercitus sui potencia, et credens se posse illius brachio, ampliorem potenciã, quã Turcorum debellare, in eorum Dominia pluribus diebus processit: igne et gladio singula consumens. Et vsq3 ad campum Kossouo peruenit, vbi feria qnta ante festũ S: Lucæ Euangelistæ, Turcorũ Imperator cum tricentis millibus equitum, et sexaginta millibus peditum, sibi occurrit, et prælium per partẽ vtrãq3, cum magna animorum constantia, committitur. Prima die, vc3t feria quinta, æquo quidez Marte pugnatum est: licet per malũ regimen et ordinem Hungarorum exercitus multos nobiles milites amiserit. Altero vero die, vc3t feria sexta, Turci superiores fuerunt in omnibus fere certaminibus, et exercitum Hungarorũ in partes et cuneos diuisum, multitudine et velut quadam voragine excipiebant et cō-

cludebant, vt nemo quantumcunq3 fortis, haberet animum pugnandi, sic conclusus, et in tali discrimine positus, Nocte sequenti de feria sexta in sabbatum, Hungarorum exercitus, videns se confractum et debilitatum, fugā arripuit: paucis ex Polonis et Bohemis, in curribus remanentibus, qui sabbato à mane vsq3 ad meridiem, continuabant certamen, bombardis et balistis se tutando, superueniente tandē Turcorū multitudine, ad extremū victi sunt, et Turci tam captiuis q3 spoliis et armis eorum potiti, Quindecim millia ex catholicis occisa fuisse ferunt, duodecī millia capta, Barones ferè omnes Hungariæ, aut capti aut occisi, Inter quos Emericus Woÿ de Fierlich, Thomas de Secz, germanus Dionÿsii Cardinalis et Archiepiscopi Strigonien, Franco Banus, Emericus de Marcellis, et plures alii desiderati sunt, Dux exercitus, Ioannes de Huniad, sabbato ante meridiem, videns se omne robur exercitus amisiße, non sine lachrÿmarum profluuio suos, adhuc certantes, deserit, et fugere cœpit. Ne aūt ex multitudine familiariū et fidelium suorum, qui eum sequebantur, agnosceretur, quis et qualis esset, veritus ne agmen psequentium Turcorū in se converteret, oīa armorū insignia reiecit, familiares oēs licentiat, et solus et vnicus fugæ se cōmittit, Quod tn̄ saluationis sperabat remedium, id exitii et ppetuæ calamitatis atq3 opprobrii, nisi fortuna aliter rexißet, fuisset causa, Deserentibus enim eum familiaribus, à Turcis tribus, qui fugientes psequebantur, comprehensus est, Qui dum vestimenta, equū et res atq3 pecunias, apud eum repertas, æqualiter inter se diuisissent, tercius, duobus eius cura et custodia mādata, discedit, et alios fugientes insectatur, Quo abeunte, de cruce aurea, quā in collo gestabat cum reliquiis, tum primū (quoniam latebat sub camisia) deprehensa, inter duos exoritur contentio. Fortunā igitur tentauit extremā experiri, arreptaq3 frameā, vnū occidit, alterū vulnere prostrauit: potitus eorū et suis spoliis, Per plures tandē dies errans, in Dominia Despoti Rasciæ puenit, et in castrū quoddam Despoti fiducialiter ingressus, mandato Despoti captus est, tentusq3 in captiuitate mensibus tribus, donec vniuersis Prælatis et Baronibus Hungariæ iuramēto corporali cum ipso Gubernatore, quædam Castra in Hungaria Despoto dare et perpetuò donare pmittentibus, dato in obsidem filio, solutus est, Non solū autē Castra promissa non reddidit, sed et quædam alia, quæ iuris Despoti erant, per vim expugnata recepit. Hungarorū autem exercitus, qui de prælio fugiebat, magnas commißorum in terra Rasciæ, eundo in Turciam, spoliorū et damnorū, pœnas dedit. Nam ferè omnes et equis et rebus spoliati, plures membris trūcati, multi interfecti sunt, Ita neq3 fugientibus Hungaris fortuna cōmodior fuit, Assidui enim imbres et fames, lassitudoq3, Rasciani insuper, quos in pugnā eundo, vt præmisimus, expilauerant, iniuriæ memores, spoliis miseros, plerosq3 morte, multabant.

Anno Do: 1449.

Casimirus Poloniæ rex, receptis Castris, quæ Dux Michael auxilio Thartarorum occupauerat, Vilnam reuertitur.

NAtali Domini anni huius, Casimirus Poloniæ Rex, et dies sequentes

apud Vilnam celebrato, etiam totum tempus hyemis, quadragesimæ, veris et æstatis absumit in Lithuania: venationibus assiduis operam dando. Circa festum vero Assūptionis Sanctæ Mariæ virginis, collecto ex Lithuanis et Ruthenis exercitu, paucis Polonis duntaxat aulicis accersitis, init contra Ducem Michaelem aduersariū suum, qui Stharodub, Schewerski, Nowogrodek, et alia castra occupauerat, et Tartarorū auxilio, terras Lithuaniæ infestabat, Lithuaniæq exercitum contra illū per prius missum, profligauerat et verterat in fugam. Sentiens autem Dux Michael Casimirū Poloniæ Regem cum magna potentia aduenire, veritus faciem suam fugit, Sed et castra occupata resignare suis mandauit. Itaq Casimirus Rex potitus votis, expulso prefato Michaele Duce, sospes rediit Vilnam, et illic tam æstatem quàm autumnum transegit.

Fœlix quintus Papa, per concilium Basilien electus, iuri suo cedit, à Nicolao Papa et nonnullis Regibus et Principibus requisitus.

AMedeus Dux Subaudiæ, qui et Fœlix quintus, in sua obedientia nuncupatus, per concilium Basiliense in Papam electus, videns sibi suffragia adhærentium, et obedientiam omnium Regum deficere, Captus etiam humillimis lrīs Nicolai quinti Papæ, quas sibi manu propria non fastidiebat scribere, inducendo illum ad cessionem, omni iuri, quod competebat sibi in Papatu, cessit, et publicè in Ciuitate sua Gebennis, vbi tunc habitabat, in pñtia oīm Cardinaliū Prælatorūq suæ obedientiæ, et Legatorum Nicolai Papæ, et Regum Franciæ, Hispaniæ, Angliæ, et aliorum, qui eum de cessione solicitabant, ascensa ambona, renūciauit: factis certis capitulis et firmatis, In quibus primū continebatur, vt conciliū Lugduni fieret, vt quatuor de Cardinalibus suis assumerentur in cardinales, et vt pensio quindecim millium florenorum, de Camera Apostolica, singulis annis, illi solueretur. Hæc Romæ veloci nuncio nunciata, magnum attulerat Papæ Nicolao et vniuersis gaudium. Venerunt, decimaseptima Mensis Iulii, ad suam sanctitatē, apud Spoletum agentem, Ioannes Epūs Pictauiensis, nomine Regis Franciæ, cum duobus comitibꝰ et Episcopus Gebenensis, nomine Amedei. Et in publica audientia declarata hmōdi vnione, etiam obedientiam plenam præstitēre. Per hunc q modum scisma, quod ānis prope decem Ecclesiam Dei vexarat, fuit sublatum, et nonnulli cardinales Fœlicis pauci tamen admodum, in Cardinalatu retenti sunt.

Nicolaus v. Papa de ecclesia Gnesnen Wladislao Wladislauiensi Epō prouidet et contra voluntatem Casimiri Regis, q Ioannē Grusczinski promouebat, Wladislauien Epūm Nicolaū Liassoczki renunciat cui possessio negatur.

NIcolaus Papa quintus, agens tunc in Spoleto, Sedecima Mensis Iunÿ

Wladislaum Episcopum Wladislauiensem, in Archiepum Gnesnensem pronunciat. De ecclesia verò Wladislauiense, Nicolao Liasoczki Decano Cracouiensi, in Spoleto præsenti, neglecto Ioanne Gruszczinski, pro quo Casimirus Poloniæ Rex cum consiliariis suis intercedebat, prouidet. Propter quod motus nonulli in Poloīæ Regno et partialitates multæ, fuerunt exortæ: cum Rex Casimirus et aliqui Barones, prouisioni de Nicolao Lyassocki factæ, aduersarentur, licet nonnulli negocia sua promouissent. Non permisit autem Casimirus Rex dari possessionem Wladislauien Ecclesiæ Nicolao Liasoczki, Sed per Prælatos et Canonicos Wladislauienses, castra et bona Episcopalia gubernabantur. Magister verò Prussiæ Conradus, parendo Apostolicis mandatis, ad possessionem omnium, quæ Eccta Wladislauiensis in Pomerania obtinet, ipsum admiserat.

Cardinalatus insignia Sbigneo Episcopo Cracouiensi à Nicolao V. Papa per Ioannem Dlugosch Canonicum Crac. adferuntur.

PRima die mensis Augusti, Nicolaus quintus Papa, attendens Sbigneum de Oleschnicza Episcopum Cracouiensem, per Eugeniū quartū Papam, et per quintum Fœlicem, fuisse in Cardinalem promotum, Cognitis suis pluribus virtutibus, quas odor famæ optimæ per immensum diffuderat, sibi capellum rubeum, Dignitatis Cardinalatus insigne, ex Fabriano, vbi tunc cum curia residebat, per Ioannem Dlugosch Custodem Vislicien. et canonicum Crac. eiusdem Sbignei Secretarium, Nunciis et lris Regiis, quibus missio hmoi plus quàm biennio, velut maximum scismatum ignem in Regno Poloniæ excitura, impediebatur, nequicquam attentis, transmittit. Qui prima die mensis Octobris Cracouiam veniens, per omnes ferè Prælatos et Canonicos Cracouien. et plures notabiles Barones, qui sibi in obuium exiuerant, cum leticia magna et reuerentia fuit exceptus, et in Castrum Cracouiense ad ecclām deductus, vbi prefatus Sbigneus Cardinalis cum Baronibus, Ioanne de Czizow Castellano, Ioanne de Thaczin Paltīo, Cracouieñ, Ioanne de Olesnica Paltīo Przedborio de Koniecpolie, Castellano Sandomirieñ, Creslao de Kurozwaki Lublinense, Nicolao de Zakrzow Vislicien. Georgio de Bramicze Radomien. Ioañe de Bobrek, Biecense Castellanis, Nicolao de Brzezye, Regni Poloniæ Marsalco, Ioanne Granowski de Pilcza, necnon Doctoribus, Mgris, Scholaribusq3 totius Vniuersitatis Cracouien. et alia infinita multitudine Procerū et nobiliū ac Ciuium promiscui sexus, qui ad hmoi spectaculum conuenerant, sibi ad valuas Ecclesiæ occurrens, ipsum excepit, et in chorum eiusdem ecclæ deducit, Vbi cantu Missæ maioris intercepto, prefatus Ioannes Dlugosch, Capellum rubeum, cappam et baculum argenteum, Dignitatis Cardinalatus insignia, item lrās Apostolicas, præfato Sbigneo Cardinali præsentat, habita perprius ad suam Pltem, cunctis certatim admirantibus insigni Oratione, Lrarum aut Apticarum talis tenor fuit.

Literæ Nicolai v. Papæ, quibus Sbigneo Epō Cracouiensi confert Cardinalatus insignia.

Nicolaus Episcopus, seruus seruorum Dei, Dilecto filio Sbigneo, tituli sanctæ Priscæ Præsbitero cardinali, salutem et Apostolicam benedictionē. Licet annis superioribus fœlicis recordationis, Eugenius quartus Papa Prædecessor noster, attentis tuis virtutibus et meritis, de fratrum suorū consilio, vt moris est, in sancta Romana ecclesia, te creasset cardinalem, nosq; morte eiusdem Eugenii secuta, creationem hmōdi innouassemus et confirmaßemus, vt tua, pro benegerendis Ecclesiæ Dei rebus, opera vti poßemus: Capellum tamē, eiusdē Dignitatis insigne, tibi aliquanto tempore mittere, ex bonis respectibus distulius, in finem illum, vt cum ampliori nrō, et tuo honore, sublatis singulis, quæ missionē illius retardarunt, mittere poßemus. Nunc autem aduenisse tempus idoneū et aptum existimantes, quo dispositio nrā, debitæ consumationi mandari debeat, Capellum prædictum, tuæ circūspectioni, per dilectum filium Ioannē Dlugosch Canonicū Crac, transmittimus. Munus quidem altū et insigne, quo non, nisi viri præstantes et præclari consueuerunt insigniri. Et ideo hortamur te in visceribus Iesu chri, qtūs dignitate hmōi, in te collata, taliter vtaris, vt ex operibus tuis honor Deo, fidei catholicæ defensio et augmentū, Sedi Apostolicæ reuerentia, pueniat, et Dignitas ipsa amplius ex te resplendeat. Tu quoq; per actus virtuosos, famę tuæ odorem diffundens, in conspectu Dei et hominū, honore ipso dignior habearis. Datum Fabriani Cameriensis Diœcesis. Anno incarnationis Dominicæ, Millesimo Quadringentesimo quadragesimo nono, Quarto calendas Augusti, Pontificatus nrī anno tertio.

Cardinalatus insignia Sbigneus Cracouieñ Epūs intra missam accipit, et Oratio ad eum per Rectorem Vniuersitatis Crac habita.

Præfatus autem Sbigneus Cardinalis, cum omni humilitate et mansuetudine, in lachrymas resolutus, insignia præfata accipiens Cardinalatus, agens gratias Omnipotenti Deo et suæ genitrici, totiq; cœlesti curiæ atq; Nicolao quinto, Romano sumō Pontifici, dirigendo verba ad prædictū Ioannem Dlugosch est vsus responsione. Qua expedita, chorus continuare Missam, alta voce exclamans, Grās agimus tibi. Ibi enim casualiter intermissus fuit cātus, cœpit: non sine multorum admiratione, qui Diuinæ ordinationi, cūcta dirigenti, placere actū illum credebant: Postquā in tali loco cantus et desineret et inciperet. Finita aūt missa, quam Georgius Laodiceñ Epūs cantauit, Vniuersitas Cracouiensis, per organum Magistri Matthiæ de Labischin, tunc Rectoris, ad cōspectum eiusdem Cardinalis veniens, pulcherrimā orationē coram eo habuit: extollendo virtutes suas, quibus in vniuersa Christianitate celebris habitus est, et in fine gratias egit Ioanni Dlugosch, quod pro honore Regni et Ecclæ, fideliter rem gessisset, et capellum attulißet. Missa finita, omnibus Prelatis et Baroībꝰ

eum comitantibus, ex Ecclesia in curiam suam descendit, et illic omnes Prælatos et Barones splendidè et comiter tractauit.

j°

Ioannes de Huniad Gubernator Hungariæ Czaklonem sororinum suum cum exercitu mittit contra Ciuitates rebelles, Quem conterit Ioannes Giskra, et castrũ Moldaua erigit, Quod capit Huniadus et in captiuos nimium sæuit.

Circa festum Assumptionis beatæ Virginis Mariæ, Hungariæ Gubernator Ioannes de Huniad, congregato exercitu, versus Cassouiam contra Bohemos et Ciuitates sibi rebelles, illum misit: præposito ei in capitaneum sororino suo Czaklone. Hic in villa Sumusch prope Cassouiam castra ponens, aliquanto tempore illic perstitit, sine fructu, donec Ioannes Giskra, ex Bohemis et Polois ducens collectum exercitum, aduenit, et feria sexta, ante festum Natiuitatis sactæ Mariæ virginis, mane congressu campestri facto, illum contriuit. Pauci quidem ex Hungaris mortui erant, et inter eos Capitaneus exercitus Czakiel, sed multi capti, Castra etiam omnia Hungarorum, in quibus fuit præda non mediocris repta, fuêre direpta. Ita Hungari, nondum anno vno elapso, duplici clade obruti sunt. Hac victoria Ioannes Giskra obtenta, Hungarorũ possiones vehementer vastat, et fortalitium Moldaua erigit. His malis successibus Ioannes de Hunyad Gubernator Hungariæ cõmotus, collecto notabili exercitu, in quo etiam fuit non paruus Polonorũ nũerus, contra Giskram processit. Sed dum se Giskra in castra cum suis et fortalitia recepit, Gubernator fortalicium Moldaua, nouiter erectũ, vi capit, et õibus Bohemis et Polonis, quos in eodem fortalicio cõprehendit, vtrasq; manus, et summitatem maiorem nasi truncat, et vnum oculum euelit: reddens illos penitus et sibi et aliis inutiles, et horridos: barbaricã et amplius expromens feritatem. A Moldaua, subiiciendo omnia igni et vastitati, per Viglyesch in Kremniczam cum exercitu aduenit: existimans posse, iuxta spem, illi secretò, à ciuibus de Kremnicza datam, illius possessione et adeptione potiri. Quod Ioãnes Giskra persentiens, personaliter illũc adueniens cum gentium suarũ caterua, illum opinione sua fefellit, et populares ac Ciues in fide continuit. Quod vbi Gubernator animaduertit, omnes villas circunquaq; Kremniczam sitas, sed et opera lignea subtilia, quibus aurifodinarũ aquæ purgabantur, igne consumit: longo tempore et multis impensis laborata, volens exinde in terram Scepusien, quoniã ibi Bohemi ampliora tenebant præsidia, descendere, et illam ignis voragine redigere in fauillam.

Zophia Regina Poloniæ et Sbigneus Cardinalis et Epũs Cracouiensis

nomine Casimiri Regis, tum in
Lithuania agentis, Nuncios mit:
tunt in Hungariam ad intercipien:
dum ciuile bellum, Qui inter Io:
annem de Huniad Gubernatorē
et Ioannem Iskram pacem com:
ponunt ~

His malis, quæ in Hungariæ Regno agebantur, et agi parabantur. Zophia
Poloniæ Regina et Sbigneus Cardinalis et Episcopus Cracouiensis cōmo:
ti, Conuentione in noua Ciuitate cum primoribus Baronibus partium Craco:
uiensium habita, ad intercipiendum huiusmodi tam atrox bellum, quo ferè vniuersū
Regnum Hungariæ feruebat, Ioannem Zagorzenski, Magistrum Reginalis curiæ,
et Ioannem Dlugosch Canonicum Cracouiensem, nomine Casimiri Regis Poloniæ,
quamuis tunc absentis et agentis in Lithuania, in Hungariam transmittunt. Ea præ:
sertim consideratione moti, quoniam sciebant et sentiebant vicinis Principibus, deso:
lationem Regni Hungariæ, quæ per illud bellum sequebatur intestinum, esse plus gra:
tam quàm molestam. Nuncii autem ipsi, circa Kremniczam, tam Ioanne de Hunÿ:
ad Gubernatorē Regni Hungariæ cum exercitu, quàm Ioanne Giskra, Sabbato in
die sancti Andreæ Apostoli, reperto, de pace verba faciunt. Et sex diebus continuis
laborando, bellum atrox et crudele nimis intercipiunt, et nomine Casimiri Regis
et Regni Poloniæ, partes ad concordiam et pacem inducunt. Quæ res non solum ipsis
Hungaris, qui et vastatione patriam, et se bello intempestiuo liberatos gaudebant,
sed et ipsi summo Pontifici Nicolao quinto, fuit gratissima. Vnde præfatum Car:
dinalem Sbigneum, quem sciebat et belli intercepti, et pacis confectæ autorē fuisse,
per lrās speciales cōmendat, et gratias agit, atq; de pace Chrianorum solicitus,
ipsi Sbigneo Cardinali Legationis officium, per lrās, in Hungariam transmittit,
vt pacem, si expedierit, præsentialiter illūc aduenìens, conficiat. Quarum lrarū
Apostolicarum tale fuit exemplum ~

Literæ summi Pontificis, quibus
Sbigneo Cardinali et Epō Cracō:
grās agit pro composita in Hūgaria
pace. Iniungens ei, vt bellum intesti:
num ibidem curet penitus submoueri ~

Nicolaus Episcopus, seruus seruorum Dei, Dilecto filio Sbigneo, tituli sanctæ
Priscæ Præsbitero Cardinali, et Episcopo Cracouiensi, Salutē et Aposto:
licam benedictionem. Intelleximus ex lrīs tuis, quòd in Regno Hunga:
riæ, non modica perturbatione bellorum incendiis, nuper exortis, æmulo pacis insti:
gante, dilectos filios nobiles viros, Ioannem de Huniad, dicti regni Gubernatorem,
et Ioannē Giskra, qui se dicit Regni Capitaneum, Charissimus in Chro filius noster,
Casimirus Rex Poloniæ illustris, totumq; Poloniæ Regnū, tuo consilio et exhorta:
tione moti, miserunt illuc, ad restinguendū incendia huiusmodi, suos Oratores et
Nuncios, Qui, Dei gratia coopante, inter partes fœdus ad certum terminū fecerunt,

vt interim possent de concordia et pace tractare. Cum autem ab intimis cordis nri desideremus, vt Regnum illud, quod diutius fuit tanquā scutum fidei, aduersus perfidiā Teucrorum, vires suas potius contra hostes fidei conuertat, quàm seipsum aliqua discordia aut bello conficiat et consumat. Et propterea existimantes necessarium fore, pro salute Chrianorum, vt omnis discordia inter dissidentes auferatur, et vt pax firmetur inter eos. Ad hoc autem indicantes aptissimam esse circumspectionem tuam, propter eius singularem prouidentiā, multaq3 præclara virtutum dona, quibus personam tuam altissimus insigniuit, exhortamur in Domino circumspectionē tuam, eidem nihilominus iniungentes, qtnus ob Dei reuerenciam, et pro bono Regni illius, ne gladium proprium in sua viscera conuertat, velis suadere Regi præfato, et etiam Proceribus et Cōmunitatibus Regni sui, vt ad componendam hanc pacem iterum destinent suos Oratores. Ad quod opus perficiendum, tua quoq3 sapientia vellit accedere, et ibi autoritate nrā, et tanquam noster ad hanc rem missus Legatus, hanc concordiam et pacem, inter partes, tractes, componas, et concludas, Proq3 eius votiua compositione, omnes Regni Hungariæ Archiepiscopos, Episcopos, Prælatos, et Barones, tuis suasionibus, vt tibi sua opera assistant, inducas. Nos enim tibi partes ipsas, ad huiusmodi concordiam et pacem, authoritate nostra hortandi, monendi, inducendi et requirendi, illamq3 tractandi, et eam perpetuò vel ad tempus firmandi et concludendi, ac eam sub pœnis, de quibus visum fuerit, seruari mandandi et faciendi. Fœdera insuper et sufferentias, de nouo ad tempus, firmandi et concludendi, ad quod tibi videbitur, ac vt ab armis et violentia cessent, per Censuras Ecclesiasticas, de quibus tibi videbitur, mandandi et cogendi. Inhibendi quoq3 omnibus et singulis personis, cuiuscunq3 status, gradus, ordinis vel conditionis fuerint, sub eisdem Ecclesiasticis censuris, ne parti, per quā pax impediretur, donet ad faciendum bellum aliquod auxilium, consilium vel fauorem, omniaq3 alia et singula agendi, faciendi, mandandi et exequendi, quæ pro bono pacis huiusmodi consequēdo necessaria cognoueris seu etiam opportuna, plenam et liberam autoritate Apostolica concedimus tenore præsentium facultatem. Datum Romæ apud Sanctum Petrum. Anno Domini Millesimo Quadringentesimo Quadragesimo nono. xiiii Calendas Aprilis. Pontificatus nostri anno quarto.

Ex tertia generali Conuentione Pyotrcouiensi, primum ambitione Archiepi Gnesnensis et Sbignei Crac Episcopi, tanq3 Cardinalis, primū locum habere in Senatu contendentiū, turbata, deinde Rege Casimiro iura Regni Poloniæ, non confirmante, rebus plane infectis disceditur.

ORdinato terrarum Lithuaniæ statu Casimirus Rex Poloniæ, ex Lithuania processit, et in Regnum suum Poloniæ venit, et Conuentiōm gnralem

generalem omnium terrarum in oppido Piotrkow tenuit. Sbigneus autem Cardinalis in insigniis Cardinalatus, vna cum Zophia Poloniæ Regina, ante Kozyenicze circa Vislam, sibi occurrit. Quem Casimirus Rex cum omni charitate, veneratione et honore excepit, et tractat: congaudens plurimū de sua sublimatione et honore. Comitabatur autem Sbigneus Cardinalis Casimirum Poloniæ Regē, vsq; in Radom. Vbi Rex ipsum Conuentioni futuræ Pyotrcouien interesse renitentē, multa prece et suasione ad veniendum solicitauit et induxit. Casimiro igitur Rege, pro die sancti Nicolai in Piotrkow veniente, Prælati Principes, et Barones Regni sui conueniunt, et super rebus grauibus faciebant deliberationes. Quibus in huiusmodi deliberationibus occupatis, Sbigneus Cardinalis magna amicorū et fratrum stipatus caterua, superuenit. Audierat enim quosdam Barones maioris Poloniæ, quasdam minas et iniurias aduersus se locutos esse. Et cum magna pompa et splendore Curiam ingressus Regiam, ad consilium Regis descendit. Wladislaus autem Gnesnensis Archiepiscopus, timens, ne locum inferiorem tenere cogeretur, ex loco consilii, vna cum Andrea Episcopo Posnamien, Luca Posnamiense Alberto Malski Lanciciense, Palatinis, et aliis Dignitariis maioris Poloniæ discessit. Qui malè de amplitudine et promotione ipsius Cardinalis contēti, ad iniuriam quoq; et depressionem eorum, Dignitatem hanc Pontifici Cracouien, allegabāt collata, vt locum supiorem et eminentiam Archiepalem, sibi vendicaret, et hac vna, quæ restabat eis, excellentia, terræ maioris Poloniæ, nudarentur per Cracouien, cum in omnibus aliis primæuitatem et præcedentiam occupassent. Discedentibus autem Prælatis et Baronibus maioris Poloniæ ex consilio. Casimirus Rex nihilominus consilium non dissoluit, sed cum præfato Sbigneo Cardinale, et Baronibus partiū, Cracouien, Sandomirien, Russiæ, negocia quæq; deliberat et expedit. Sed et Nuncios Frederici Romanorum Regis prædicti, videlicet, Conradū Ducē Coslensem et cæteros audit, qui noīe Romanorū Regis petebant, ne Casimirus Rex Wladislaū Masouiæ Ducem, eiusdem Regis Romanorum auunculum germanum, in terris et Dominiis terrarum Masouiæ, Rauæ et Belzen, quæ per obitum duorum suorum germanorum, Semouiti et Casimiri, sine prole virili mortuorum, successione legitima ad Casimirum Regem deuoluta erant, vexaret, sed tanquam Principem Regni sui Poloniæ fidelem, et sibi stricta consanguinitate iunctum, liberaliter ipsum huiusmodi terris vti permitteret. Rex autem Casimirus deliberatione habita, benignum dedit huic peticioni responsum. Quamuis, inquit, terras notabiles, ad me deuolutas, Dux Masouiæ Wladislaus teneat: in fauorem tamen Romanorum Regis, et propter merita ipsius Ducis Wladislai, et suorum prædecessorum, repetere illas ab eo hactenus differam, vt successu temporis res ipsa posset bono ordine transigi. Molestè autem ferentes, Wladislaus Archiepiscopus Gnesnensis, Andreas Posnamiensis Episcopus, cum Baronibus partium maioris Poloniæ, post recessum suum à consilio deliberationes de rebus grauibus in sui absentia fieri, et Sbigneum Cardinalē in Regis consilio præsidere, missis Nuntiis, precibus à Casimiro Rege obtinent, vt priuatum consilium cum illis teneat. Rege itaq; Casimiro annuente, in dotem Plebani, ibi enim hospicium Archiepiscopale erat, et illic partium Maioris Poloniæ Barones conuenerant, itum est. Omnes tamen Barones Cracouiensium partium, Ioanne de Czizow Castellano, Ioanne de Thaczin Palatino Cracouien, et Petro Odrowasch Palatino Leopoliense, duntaxat remanentibus, ab huiusmodi priuato consilio excluduntur. Et exclusione facta, tristi voce et

vultu queruntur Prælati et Barones maioris Poloniæ, se per dignitatem Cardinala:
tus, Sbigneo Episcopo Cracovieñ collatam, depreßos et vehementer diminutos esse,
omnemq; culpam Sbigneo Cardinali imponunt. Rogant Regem Casimirum, ne in
opprobrium et contumeliam eorum, permittat eis hanc iniuriam irrogari. Casimi:
rus autem Poloniæ Rex huic eorum peticioni, in hunc modum, e regione respõdit
Precibus et persuasionibus ego quondam vestris motus, non literis solum, sed et
Nunciis, summum Pontificem vexabam, vt capellum, Sbigneo Episcopo Craco:
uiensi, mittere distulisset in eum finem, vt discordiam, quæ verisimiliter oriri præ:
sumebatur, bono ordine composuissem. Verum ex quo Papæ aliter visum est, et cape:
lus missus assumptus sit et acceptus, non licet mihi contra authoritatem maiorem
calcitrare. Neq; adeo potens sum, vt possim ipsi Sbigneo Dignitatem suam, legitimè
sibi collatam, detrahere. In hanc sentenciam et à Castellano Palatinoq; Cracovieñ,
item à Palatino Leopolien, Petro Odrowaß, itum est, et pluribus respectibus et e:
uidentissimis rationibus persuasum Prælatis et Baronibus maioris Poloniæ, nihil
illatum eis iniuriæ esse: et quod res hæc, nullo humano studio et ingenio, iuxta eorũ
conceptus, abrogari aut variari poßet. Hac responsione audita, maiori dolore accen:
duntur. Credebant enim suæ opinioni Casimirum Regem, et hos qui cum Rege relicti
erant, partium Cracouiensium Barones, fauere magnopere debuisse. Dissoluitur
itaq; consilium huiusmodi priuatum, et Prælati Baronesq; maioris Poloniæ, rem
ipsam videntes vndiq; contra suum propositum firmari, tepidius illam prosequũtur.
Barones siquidem partium Cracouiensium, exclusione sua à consilio priuato pluri:
mùm irritati, omnes, quasi vir vnus, in hospicium Sbignei Cardinalis conueniũt,
Vbi de exclusione sua et dedecore, eis per maioris Poloniæ Consiliarios irrogato:
questi pluribus sermonibus contra illos absentes, tum inuecti sunt, et cõcordi commu:
niq; consilio et voluntate firmant et concludunt, nullatenus permittere, vt aliqua
aduersitas decetero Sbigneo Cardinali irrogetur, neq; sine illo Resp: tractentur,
Asserentes se non secus illius authoritate et dignitate frui velle, et gaudere quã
maioris Poloniæ sui Gnesnensis Metropolitani. Hæc et plura alia priuatim conce:
pta, in præsentia Regis et Consiliariorum maioris Poloniæ, non sine indignatio:
nis nota publicè effundunt, et nisi deferatur in omnibus Sbigneo Cardinali pro:
testantur se omnes ex Conuentione disceßuros. Mitescere consiliarii maioris Po:
loniæ his auditis, et sensim de proposito cedere cœperunt. Ne tamen aliqua pars qc:
quam sugillationis aut dedecoris contraxisse videatur, precibus apud Cardinalẽ
Sbigneum obtentum est, quod et Wladislao Archiepiscopo Gnesnense disceden:
te, ex Pyotrkow discessit. Post quorum abscessum super rebus publicis, et præsertim
super defensione terrarum Russiæ et Podoliæ à Thartaris, item super coërtione
spoliorum et furtorum, quæ plus solito in Casimiri Regis absentia graßari cœpe:
rant, multi tractatus salubres habiti sunt. Sed et hæc conclusio capta fuit, vt in
singulis terris Regni Poloniæ Rug et inquisitio examenq; de furibus et prædoni:
bus fieret. Hanc conclusionem, plurimum Reipublicæ vtilem, sed et alias plures,
illico Casimiri Regis recusatio et responsio facta de confirmandis iuribus Regni,
infirmauit. Quamprimum enim respondit, petente vniuersa congregatione, non
poße in præiudicium magni Ducatus Lithuaniæ, iura Regni Poloniæ confir:
mare, illico consensu omnium, conclusa rupta sunt. Et plurimum irritatis ani:
mis omnium, et à Rege Casimiro alienatis et auersis, sine aliquo fine discessum
est ex Conuentione. Significantq; Regi Casimiro, non poße ordinationes suas

aut decreta assumere, aut assumpta exequi, Sed neq3 obedientiam solidam præsta-
re, donec iura Regni Poloniæ effectualiter literis et iuramento firmasset. Conventi-
one dissoluta, Casimirus Rex ex Piotrkow, vna cum genitrice sua Zophia Regi-
na discedens, per Zarnow, Radoschice, Bodzæczin, Opathow, Sandomiriam in die
sancti Thomæ Apostoli peruenit, et illic aliquot Septimanis commoratus, Natalis
Domini dies, præsente Sbigneo Cardinale, et Diuinam rem agente, exegit.

Anno Do: 1450.

Impunitas in Regno Poloniæ furum et prædonum audaciam nimium auxit.

Exactis in Sandomiria Casimirus Rex natalis Domini diebus, per festa
etiam Circumcisionis Domini et Epiphaniarum, illic est moratus, Postq3
Sandomiria discedens, per Pokrziwniczam, Polaniecz, nouam Ciuitatem ve-
nit in Niepolomice. Vbi diebus aliquot in venatione absumptis, die Dominico
ante festum Purificationis sanctæ Mariæ virginis, Cracouiam ingressus, et cum
maxima honestate per processiones omnium ecclesiarum exceptus. Mansit autem
Casimirus Rex Cracouiæ, cum Zophia Regina genitrice sua non solum per Car-
nisprivii dies subsequentes, sed etiam per tempus medii Quadragesimæ, negocia Re-
gni publica dirigendo, Intra quod tempus plures Principes cometanei, et signater
Boleslaus Dux Masouiæ, Nicolaus et Venceslaus Duces Rathiborien, et Boleslaus
Thesnensis, ad suam serenitatem conuenerant, Propter quorum pntiam amplius ho-
norandam, ludi hastarum, mandante Casimiro Rege, per milites Poloniæ, per di-
es omnes Carnisprivii, fuerunt instaurati cum aliis spectaculis. Et quia anno pro-
xime transacto, certi mercatores Cracouienses, et signanter Nicolaus Wierzinek,
de quinque millibus florenorum in auro prompto, et aliis nobilibus mercatiis fue-
rant spoliati, et suspicio quosdam nobiles vehementer accusabat, fuit Casimiro Rex
et mercatorum et Consulum Cracouiensium, non tam precibus q3 fletibus, quæ etiá
Casimiro Regi abunde excutiebant lachrimas, rogatus quatenus dignaretur huic
tam grandi eorum damno, calamitati, et nimiæ iniuriæ prouidere, ac Regali brachio
cogere raptores ad restitucionem, et purgare Regnum suum ab intestino prædonum
opprobrio. Motus, vt dignum erat, Casimirus Rex huiusmodi precibus, instaura-
ri Rug in terra Cracouiensi, vt furum et prædonum, horum præsertim, qui de spolio
mercatorum Cracouiensium notati et suspecti indicio communi erant, personæ de-
clararentur, summopere expetebat. Propter quod particulari Conuentione indicta,
ad quam Sbigneus Cardinalis et fere omnes Cracouiens. et Sandomirien. terrarum
Barones et Dignitarii, Cracouiam, pro Dominica Secunda Quadragesimæ accesse-
rant, tam ipsi Cardinali Sbigneo, quám maiori parti Baronum res optima et salu-
bris visa est, examen furum et latronum, als Rug, pro ipsorum correctione et ex-
terminio, sine dilatione, practicari: ne lues amplior, prouocata sceleris impunitate,
sequeretur. Pars minor, cuius Ioannes de Thaczin Palatinus Cracouien. erat ca-
put, dissentiebat plurimum, et autoritate sua, qua apud populares valebat, traxit

in suam sententiam plures mortales, eos præsertim, qui, vel quorum sanguinei notam
aliquam et labem pertimescebant. Nec idcirco à partis maioris sentencia prædic:
tus Ioannes Palatinus creditus est dissensisse, quod vellet furibus et prædonibus
ignosci, aut eorum iniquitatem non detegi, quippe qui in omni vita sua visus est illos
et verbis et opere multifarie odisse. Sed quia dolebat Conuentionis general. Piotr:
coviensis, recenter transactæ decreta, huiusmodi examine, rescindi, et per conse:
quens Thronum et Imperium Casimiri Regis firmari: cui idem Ioannes Palatinus
non esse parendum, et alii omnes censuerant, donec iura Regni nudè et simpliciter,
non interposita aliqua difficultate aut excusatione, confirmasset. Is tamē suus pu:
rus, quantū capi poterat respectus, non solum Regem Casimirum, sed et multos ex Præ:
latis Baronibusq; offendit, nec suggillacionem, nec infestos sermones, vitare potuit.
Ipso etenim, et his qui sentenciam suam sequebantur, resistente, Decretū Regis Casi:
miri et Baronum, super conficiendo hmōi examine, als Rug, interceptum et dila:
tum est. Ex quo fures et prædones, erecto, quem iam suffocauerant, animo, grassari
in bonos et domesticos liberius ceperunt, et punitio Petri Schafranyecz Succamera:
rii Cracoviensis, quem Wyerzynkoni Consuli Cracoviensi, quinq; millia floreno:
rum prope Secemin abstulisse, fama vniuersalis et testimonium euidens vulgauerat,
intermissa, qui contra timorem animi sceleris notorii et vulgati impunitatem ade:
ptus, tetrior, iam non in priuatos Ciues et Regnicolas, quorum aliquos capi noctu,
et in Slesiam aut Moraviam portari, depactariq;, sorte sibi impii premii reseruata,
procurauerat. Sed in ipsum quoq; Casimirum Regem, exquirendo vias, quibus illos
enecaret, et liberius in quemlibet spolia et predas debacchāretur, crudelis esse ce:
pit. Nonnulli et tunc enormium patratores scelerum, pecuniarum interueniente suf:
fragio, eximebantur à pœna. Et tam ipsi quam alii, ad eorum exemplar, spiritu elati:
onis assumpto, in viros iustos, pacificos et modestos deseuiebant, ex impunitateq;
scelerum, aucta est malicia delinquentium. Ita quoq; tunc se mores habebant, Vt
nonnulli maiores Consiliarii protectores se exhiberent in prædonibus publicis mise:
ricordes in furibusq; et latronibus. Et dum sceleratos et omni pœna atq; suppli:
cio dignos liberant, bonos omnes perditum ibant. Ignoscere autem illis sceleratis
hominibus pia consideratione aut compassione motos, æquo animo ferendū foret,
ni constaret misericordiam ipsam in publicam perniciem recisuram. Itaq; satius
fuit, et alioquin tutius, homines improbos non accusari, quam dimitti: quoniā di:
missi audentius in mortes et captiuitates insontiū, direptiones et expilationes fortu:
narum, et in quæq; alia grassabantur, gementibus virtuosis, quod reprobi ꝑ suæ
peruersitatis operibus, condignis non multabantur suppliciis, nemine deinde ex:
tante, qui sceleratos homines opprimeret, cœperunt rursus factiones reminiscere
et scelera ~

Missus per Regē Casimirū Ioaēs Oleski de Sienno cum exercitu, fugat Bohdanū, Moldauiā occupantem Castraq; cōqsita Ilichnoni tradit. Redeunte aūt exercitu Bohdan Ilichnone fugato, Regi obedientiam pmittit. At Rex denuo contra illum exercitū conscribit ~

Solicitatus pluribus Nunciis et literis Casimirus Poloniæ Rex, Alexan:
dri Voievodæ Moldaniæ, et Baronum sibi adhærentium, habita delibe:
racōe cum Prælatis et Baronibus suis, dum festos dies Natalis Domini

Sandomiriæ ageret, exercitum ex terris Russiæ et Podoliæ collectum, contra Bohdanum, occupatorem terræ Moldaniæ misit, qui se filium naturalem Alexandri olim Moldaniæ Voievodæ, et defunctis liberis legitimis, ad se terram Moldaniæ pertinere asserebat. Cui Ioannem olieski de Syenno in Capitaneum præfecit. Qui suscepto exercitu celeritate summa omnia perficit. Terram Moldaniæ ingreditur, Bohdanum fugat et eiicit. Castris notabilioribus videlicet Nyemcz, Soczawa, Choczim, illum exuit, et castra conquisita Ilichnoni, alias Alexandro, filio Heliæ Voievodæ resignat, et exercitum, fidei et gubernationi suæ creditum, incolumem ad propria reducit. Quamprimum autem Regius exercitus ex Moldania recessit, præfatus Bohdan, qui ad Montana confugiens, in desertis et abditis locis se occultabat, audito Regii exercitus recessu, in Moldaniam, collecta prædonum et latronum manu, quibus possessiones amplas, rebellantium sibi, promittebat, rediit: et fideles sibi obedientiam præstare, sed et ipsum Ilichnonem cum matre sua fugere in terras Podoliæ coegit. Antequam itaque Casimirus Rex Cracouia discederet, pluribus diebus habuit super hac re deliberationem, an videlicet nouus exercitus contra Moldaniam et Bohdanum mittendus esset, et an cura et defensio Ilichnonis suscipienda et continnanda: neglecto Bohdano, qui per nuncios suos fidelitatem, obedientiam, et subiectionem, seque et omnia sua repromittebat. Consultum autem fuit Casimiro Regi, ut tempus opportunum, sibi oblatum, non negligeret, sed terram prædictam Moldaniæ, fœcundam rebus omnibus, sed et portu suo Albo Castrensi opulentam, personaliter cum exercitu aggrederetur. Et Bohdano expulso vel capto, Ilichnone vero aliqua sorte in terris Russiæ contentato, terram ipsam perpetuo Regno Poloniæ uniret et incorporaret. Verum, quia res hæc laboriosa videbatur, aliam deliberationem Casimirus Rex secutus est. Hanc videlicet, ut omnes terræ Russiæ consurgant, et Ilichnoni suffragium ferant ad propellendum Bohdanum. Exercitui autem ex ipsis terris colligendo, Petrum odrowasz Palatinum Leopoliensem et Przedborium de Konyeczpolie, Castellanum Sandomiriensem, et Capitaneum Przemisliensem, in Duces et Capitaneos præficit.

Posnania intrante Rege Casimiro iterum accenditur.

Moldaniæ rebus taliter ordinatis, feria secunda post Dominicam Lætare, Casimirus Poloniæ Rex Cracouia egreditur, et per solitas stationes, videlicet, Mstow, Czastochoua, Klobucko, Krzepicze, Wyelun in Calisch peruenit: ubi Pascha Domini celebrauit. Ex Calisch per solita loca Posnaniam deinde Gnesnam transiit. Et peragrando partes maioris Poloniæ, totam æstatem consumpsit. Rege autem Casimiro Posnaniæ agente, Ciuitas ipsa in aliquot locis incensa fuit: Studio, ut præsumitur, eorum, qui furto vel rapto viuere consueti sunt, ut facilius præda ciuitatis potiri possent. Prouiderant autem sagaci industria ciues Posnanienses huic malo. Nam quamprimum senserant Casimirum Regem appropinquare ad partes maioris Poloniæ, omnes res et fortunas suas in alia loca tuta magis, deduxerant: suspicati id ipsum, quod contigit. Propter

quod de rebus securi, flammam erumpentem, ad incendium comprimendum intenti, faciliter extinxerunt. Ex maiori verò Polonia in Radom et Lublin transiit, et ex Lublin per Lukow et Myelniki in Lithuaniam divertit. Vbi hyemis et veris tempus, tractando venationes, est immoratus.

Bernardinus Senensis sanctorum Cathalogo refertur.

IN die ascensionis Domini, quæ fuit tredecima mensis Maii, beatus Bernardinus de Senis, ordinis sancti Francisci, seu minorum de obseruantia, Romæ in eccla beati Petri, per Nicolaum Papam quintū, præsente magna multitudine Prælatorum, et fratrum sancti Francisci, cathalogo sanctorū adscribitur. Hic tempore Martini Papæ quinti et Eugenii Papæ quarti, per omnem Italiam discurrens, in vicis et plateis verbum Dei, mira deuotione audientibus prædicabat: nomen sculptū Iesus, semper gestans et populo ondens. Vir miræ sanctitatis, vt in vita multis prodigiis claresceret, et vitæ suæ exemplo plurimos, viciorū fœditate obstinatos molliret. Tres ecclās Cathedrales, Senensem, vczt Perusinam, et Viterbiensem, sibi oblatas, contempsit. Mortuus Aquilegiæ in Marchia Napuliæ, ibiq3 sepultus in Monasterio fratrum minorum, magnis illicò cepit coruscare miraculis. Et antequam Canonisaretur, iam consensu omnium sanctus et celebris per totā Italiam habebatur, et imaginibus suis non ecclesiæ solum, sed et camere et vici ornabantur. Comites insuper sui atq3 discipuli, in magna veneratione habebantur, presertī vir doctissimus et insignis, Ioannes de Capistrano, qui multa visus est ostendisse, virtute Dei et auxiliis suffragiisq3 beati Bernardini, miracula.

Exercitus Polonorum contra Bohdan pro parte Ilichnonis missus, ex Valachis fidefragis mœstam et cruentam, propter Duces occisos, vczt Petrum Odrowalsch et alios reportat victoriam in sylua post villam Krassne consistente.

EXercitus Casimiri Poloniæ Regis, in Moldaviam contra Bohdan missus, pro festo sancti Ioannis Leopolim aduenit. Ex Leopoli pedetentim Camyeniecz accessit, Ibi et gentibus terræ Podoliæ et Valachis, qui cum Ilichnone circa Camyenyecz manebat, auctus est. Ex Camyenyecz Castra mouens, tripartito exercitu cum Valachis, Petrus Odrowasz Palatinus Leopoliensis, et Przedborius de Konyeczpolye Castellanus Sandomiriensis, cum Leopolien et Przemislien terræ nobilibus, et Theodoricus Buczaczki, Castellanus et Capitaneus terræ Podoliæ, cum gentibus Podoliæ procedebant. Peruenerant

antem ad Castrum Chocim, quod pro Ilichnone Voienoda tenebatur, et ibi ali:
quot diebus cōmorati, venerunt ad fluuiū Pruth, vbi exercitu ordinato (deppe
enī stationes hostiū nunciabantur) superatoq; flunio Pruth, venit exercitus ad op:
pidum Lipowyecz, sperans illic Bohdanū et suas gentes reperire, Ille aūt non
in robore exercitus, sed in dolis et fraude, fiduciam suam reponens, cessit ex
Lipouiecz, et in nemora contulit se cū oñi exercitu, cepitq; Capitaneos regios cū
nunciis tum lr̄is rogare de pace, Omnibus pax melior visa est, præsertim cū ho:
mine latebris et sylnis asueto. Treuga itaq; firmata, septem dies in tractatu pa:
cis, exercitu ad flumen Lipouiecz stante, absumpti sunt, et iuxta certas cōdicoēs
et capitula, qnibus gubernatio terræ Valachiæ, vsq; ad quindecimū annū Ilich:
nonis, sub annuo septuaginta millium aureorū Turcorū censu, in manus Regias tra:
dendo, Bohdano permittebatur, pax Sabbato ante festum natiuitatis sctæ Mariæ
virginis inscribitur et firmatur, et dextræ complexusq; inuicem ꝑ recōciliatos iū:
guntur, Eam pacem etsi Burgulab, vnus ex Valachis, fidem Regi seruans, astrue:
ret oñderetq; in dolo conditam, plus ꝑiculi quàm officii ꝑpediem excitura, non
tamē fides illi habita est, Eodem itaq; die pace confecta, Regius exercitus à Li:
pouiecz castra mouet, in propria reuersurus, Bohdan verò dolum cōceptū amplius
ferre non valens, suis oībus, vt parati sint, mandat, et in sylua post villam Krasßne
consistente, angustam habente et vnicā viam, inuadere primū currus, et impedimēta
Regii exercitus, non negligant, facilius postea exercitum Regium inuasuri, Dolū huc
Capitanei Regii exercitus illico agnoscentes, (denunciatus enī erat eis per prædi:
ctum Burgulabonem, qui partes pupilli Ilichnonis strenuè defendebat, item per nota:
rium Bohdani, qui nocte ante sequente, ad Regium exercitū perfugerat, singula quæ
Bohdan moliebatur, indicans) deliberatione inita, hostium præstolabantur in lo:
co aduentū, ex curribus pugnā conserturi, Placuit postea currus et impedimēta ce:
lerius per syluam traiicere, quo liberior fieret dimicatio futura, Monente autē Bur:
gulabone, vt currus et impedimenta, sylua, quæ per detruncationē arborū erat exag:
gerata, omissa, per plana traiicerentur, non fuit ei, salubriter consulenti, paritū. Cō:
mittitur tamen illi currnum et Ilichnonis cura, et currus cū impedimentis remittū:
tur, vt ex altera parte syluæ consistant, et exercitus præstolentur aduentū, Tutatur
ergo cum ala Podoliensium militum Valachus, quos sibi in præsidium assumpserat,
currus Burgulab. et eos, licet non sine crebra hostium Valachorū innasione, per syl:
nam, in planū campum deducit, Interim die Dominico mane ante festum natiuita:
tis sanctæ Mariæ virginis, videlicet, sexta die Septembris, Bohdan cū aliquot milli:
bus Valachorū, partes suas sequentium, et aliorū auxiliariorum suorū in magna mt:
titudine in ortu solis, superuenit, Regius autem exercitus, nil cunctatus, arma in:
duit, Quem Petrus Odrowasß Palatinus oratione facunda animauit, orans et cō:
testans, vt nobilitatis suæ memores, à priscorum strenuis non denegarent actibus,
Sed campum, quem calcabant pedibus, aut victoriæ aut sepulchro dedicarēt, Cōster:
natus erat Regius exercitus, quod et plures contra Imperium Ducum, sequēdo
currus abscesserant, et gentes Ilichnonis ex Valachis, qui se eis coiunxerāt, hostiū
multitudine visa, perterritas, et fugere magis quā pugnare paratas, aptissimè
cognoscebat, Audendum tñ oīa, et expiendum fortunæ munus, in tam ineffabili
necessitate statuit, Aciebus itaq; ordinatis, et vna ala Nicolao Porawa Haliciensi
Capitaneo, altera Michäeli Buczaczki commissa, in campo qui Krasne polye ap:
pellatur, ad torrentē Krasßni potok, prope oppidum Vasßlni, signis canere inßis,

per Poloniæ milites, sub quatuor signis, videlicet Przemislien. Halicien. Sanocen. et Podoliæ consistentes, et octo turmas equitum, nonā peditum habentibus, fit cōgressus. Vna turma equitū hostilium tegebat peditem, in quam, cum Regius exercitus in acie stantem incurrisset, illa retrorsum cedens, peditem ostendit. Cum quo exercitus Regius confligens, multos milites amisit. Feruet inter vtrosq; crudelis pugna, et neq; hac, neq; altera parte inclinata, in totum diem dimicatio protenditur. Multi de Polonis cadunt, plures tamen de hostibus, et campi cadaueribus sternuntur. Petrus Odrowasz Palatinus Leopoliensis, non Capitanei solum, sed optimi et strenui militis, officia exercens, fortiter pugnabat. Hostium exercitus, pedestriū robore magis quam equestriū valebat. Equestribus pro maiori parte deletis, in pedites Petrus Odrowasz Palatinus cum Nicolao Porawa, Michaële Buczacki, pluribusq; aliis, inuehuntur occidunt sternunt, et pedestrium molem plurimū debilitat. Pugnando tandem à pedestribus cadunt interfecti. Mœror ingens de amissis tam inclitis pugnatoribus et Capitaneis, exercitum Regium inuadit. Fuissetq; et trepidatio non minor et inclinatio aciei subsecuta, nisi Burgulab, qui iam syluā supa[ue]rat, cum gentibus pro conductione curruum sibi adiunctis, veloci doctus Nuncio, Regiū exercitum victoria potiri, superuenisset. Is, aduentu suo hostes, cæde nrorū militum exultantes, terruit, vt repente terga darent, et fugam capesseret. Regius exercitus victoriā quidem, sed cruentā, amissis pluribus militibus insignibus, retulit. Persequi tamē fugientes, diurna fatigatus pugna, non poterat. Sub eius prītia quoq; hostium residuitas, quæ fugiēdo et retrogradendo, exercitū regiū lacessebat, aut extincta aut fugata est. Plures, qui arbores conscenderant, sagittis confecti decidebant. In aliqua enim arbore, plures quam sedecim cōcidebantur. Præfatus aūt Burgulab, quatuor diebus fugientes et dispersos persequebatur, et nō nisi quinta die, ad stationem exercitus Regii, onustus præda ingenti, et captiuis multis, rediit. Cessauit pugna circa occasum Solis, cum in ortu cepisset. Hac pugna ædita exercitus Regius ad propria est reuersus. Corpora exanima, Petri Odrowasz Pltī Leopolien. in clara tumba, Nicolai Porawa, et Michaelis Buczacki, Leopoli sepulturæ mandata sunt cum luctu ingenti. Vltra eos quoq; Nicolaus Klusz. Ioannes Nyeznoiowski. Ioannes Bieskowski. Stanislaus Dawidowski. Adam miles. Ianussius Samek Ciuis Leopoliensis, fuere desiderati. Bohdan verò fugiens in Barloth oppidum se recepit. Maiorq; aliquanto ex amissis militibus mœror, quàm leticia fusis hostibus fuit. Sed et amplior victoriæ hmōi gloria quàm lætitia habita est, propter fortes et insignes milites, propter eius euentum desideratos :~

Thartari absente Nobilitate Ruthena et Podoliense, quæ contra Bohdanuz progressa erat, idoneā occasionem nacti Russiæ et Podoliæ terras, magna vastitate et calamitate afficiunt :~

COgnito Thartarorum Cæsar Sadachmath, quòd terrarum Russiæ et Podoliæ nobiles, terras ipsas egressi, vicino bello Valachico fuerī implicati,

optimum tempus ratus, quo terras ipsas, à suis desertas et vacuas, inuaderet, cógregata omni potentia suarum gentium, terras ipsas improuisè aggreditur, et in aliquot turmas partito exercitu, terras Podoliæ et Russiæ vastat, et barbarica feritate homines vtriusq3 sexus cuiuslibet conditionis, paruulis et lactantibus occisis, in magna multitudine, cum pecoribus et pecudibus abducit in perpetuā seruitutem. Tunc quoq3 exercitus ipse Tartarorum, vsq3 prope Grodek grassatus est, et totum Districtum Castri Olieschko percurrens, vsq3 ad terminos terræ Belzensis peruenerat, nec parum abfuit, quin Wladislaus Masouiæ et Belzensis Dux, venationibus sub id tempus deditus, ab illis caperetur, Prouidentia tamen Diuina ab hoc malo seruatus est. Geminato malo mentes hoīm concussæ erant, hinc subita inuasione Tartarorum, hinc suorum nobilium et defensorum absentia, et victoria cruenta. Tantusq3 terror corripuerat, vt nullus de patriæ et suæ gentis defensione, omnes de fuga et latebris cogitarent. Saciata tūc fuit Tartarorum rabies, cæde sanguinis Chrīani, saciata captiuitate hoīm vtriusq3 sexus, quos velut bestias aut feras pro præda abegit, et pecorū more, q̄sdam venundedit, quosdam ritibus suis fœdis mancipandos reseruauit. Quantis tūc credis Regnū Poloniæ, et præsertim terras Russiæ et Podoliæ vacasse fletibus et lamētis, quantis querelis, quantis cruciatibus, quantis doloribus, dum intelligerēt terras nobiles perpetuæ subiici vastitati, dū plures ex illis, à Valachica reuersi expedicoē, vxoribus, sororibus, fratribus, consanguineis, filiis, filiabus, charis pignoribus, Cmethonibus suarū villarū se conspicerent spoliatos. Non lachrymas solū res hæc illis excutiebat, sed cruentos fletus: meditando vxores, sorores et natas suas aut venditas, aut libidine barbarica prostitutas, aut in aliorū transiße cōcubitus et amplexus. Accedebat his mæror ingens, quod spem defensionis suæ aut iniuriæ vlciscendæ, vnicum in malis solacium, sciebant sibi ademptum: cum ad alia defensoris animus conuersus, hæc pro nihilo duceret, nec tot et tantis malis orbitateq3 suorum moueretur ~

Ioannes Odrowasz Archiepūs Leopoliensis audita frīs sui p Valachos occisione Petri Odrowasz Palatini Leopolieñ. et Nicolaus Liasoczki Epūs Wladislauien. moriuntur ~

Ioannes Odrowaß Archiepiscopus Leopoliensis, audita germani sui Petri Odrowaß Palatini Leopoliensis, per Valachos occisi, morte, graui dolore contracto, et ipse moritur, et in Ecclesia Leopolien. non nisi post duos menses, obtenta absolutione (nam sentenciis excommunicationis, autoritate Sedis Apostolicæ, irretitus fuerat) sepelitur, dum in Cathedra Leopoliense, annis prope quindecim præsedißet. In ecclesia maiore Leopolien. sepultus est. Feria etiam quarta proxima post festum Aßumptionis sanctæ Mariæ virginis, quæ fuit nona mensis Septembris, Nicolaus Liassocki de Domo Dolaga nobilis, Epūs Wladislaniensis, in ecclesia Camerinen. in Italia in Marchia Anconitana, ppter pestem

ex urbe Roma egressus, morbo epidimiæ correptus, moritur, et in Ecclesia Catedrali Camerinensi, honorifice tumulatur. Vir miræ industriæ, et ingenii sublimis et præclari, ad omnia genitus, quæcunq; agenda incumberent, Doctrinæ et prudetiæ cultor præcipuus. Qui propter suas virtutes et merita, in toto orbe magnā famam adeo sortitus est, ut simile germen in annis multis Polonia non produxerit, et difficulter sit postea productura. Sed neq; in Dolaszitarum familia, neq; in Polonorum gente, sub illa ætate et tempore, tantam indolem, et tantæ virtutis specimē extitisse et fulsiße in aliquo alio æquè crediderim.

Dux Thoschecensis castrum Syewyor expugnare conatus, in se terrāq; suam hostem concitauit.

Feria tertia post festum sancti Francisci, Przemislaus Dux Thoschecensis, congregata sui Ducatus potentia totali, et aliquorum prædonum contractis viribus, venit clandestinè contra castrum Syewior Ecclesiæ Cracouiēsis et illud omni ingenio et nisu comprehendere nitebatur. Exclusus autem fuit cū ignominia ab illo, ut nec fossas eiusdem videre admissus fuerit. Qui perculsus pudore, ad rapinas se conuertit, et terram Syewieriensem, in nullo sibi obnoxiā, in pluribus locis spoliauit. Abundè tamē sibi temeritas sua refusa. Nam gētes Sbignei Cardinalis et Episcopi Cracouien, cum terrigenis Syewierien, terram Thoschecensem, vicibus aliquot vastare non cessarunt, donec fœdus interpositū est, et satisfactio damnorum per Ducem Przemislaum exhibita. Adhæc antē singula facinora, per Petrum Schaffranyecz, Succamerarium Cracouien, inductus erat.

Anno Do: 1451

Rursus Lithuani de terris Russiæ et Podoliæ à Regno Poloniæ auellendis, inter se publicè consultant.

Natalis Domini diem, et sequentes, Casimirus Poloniæ Rex, Vilnæ egit. Et quamuis Nunciis et literis Prælatorum et Baronum Regni Poloniæ fuiſset solicitatus, ut venire in Regnum Poloniæ dignaretur, ad prouidendum pluribus malis, quæ continuè erumpebant: venire tamen distulit. Et ad res Lithuaniæ ordinandas conuersus. Conuentionē generalem Vilnæ oīm terrarū Lithuaniæ egit. In qua, non instinctu proprio, sed aliquorū Baronū Lithuaniæ ordinatione, fuit res, in tractatum et deliberationē deducta, qualr terræ Podoliæ et Luczko, à corpore Regni Poloniæ sequestrarentur. Omnes aūt viæ aut iniustæ aut difficiles visæ sunt. Propter quod maior pars et sanior, imò ferè uniuersi, duob;

aut tribus exceptis, omittendam hanc rem censuerunt. Ne tamen rem ipsā nudè omisisse viderentur, petebant, et apud Prælatos et Barones Regni Poloniæ instabant, vt conuentio cum illis in Brzesczye, pro festo sancti Stanislai in Maio, ageret. Sed Prælati et Barones Regni Poloniæ, detrectarunt illā suscipere, cum quod intempestiue, tum quod in loco remoto et insolito posita esset. Soluta aūt Conuētione Vilnen. Casimirus Rex in terras Russiæ, Lituaniæ subiectas, Vitepsko vcāt, Smolensko et Poloczko descendit, et illas peragrando, notabile tempus hyemis absūpsit. Pro media verò Quadragesima Vilnam rediit, illicq; Pascha Dom̄i celebrauit. Post festum Paschæ Vilna egressus in Grodno processit. Vbi aliquot septn̄is im̄oratus in Regnū Poloniæ fœliciter aduenit, et per Lukow, Radom, Opoczno, Sulieyow, feria sexta ante festum Pentecostes Piotrcouiam intrauit.

Ioannes Grusczinski in Epūm Wladislauieñ. Magister verò Gregorius de Sanok in Archiepūm Leopolieñ consecrāt.

IOannes Grusczinski de Iuanowice, de Domo Rosæ in Episcopū Wladislauiensem, morte Nicolai Lyaszocki vacantem, à Nicolao Papa promotus, et in Colo per Wladislaum Gnesnensem Archiepūm. Magister verò Gregorius de Sanok, in Leopolien. Archiepūm promotus, per Sbigneū Cardinalē et Epūm Cracouiensem, die Dominico intra octauas Corporis Chri, in ecclesia Cathedrali Cracouiense fuerē consecrati.

In Conuentione quarta Piotrcouiensi communi oīum consensu sancitū est vt Sbigneus Cardinalis supiorē locum in Senatu obtineat, et ne quisq; audeat postea Cardinalatus honorē vel ambire vel suscipere, Rege ac Senatoribus Regni Poloniæ incōsultis.

IN festo Pentecostes in oppido Piotrkow Conuentio tenta est. Ad quam Casimirus Rex et Zophia Regina Poloniæ, genitrix sua, Wladislaus Archiepūs Gnesnen. Ioannes Wladislauien. Andreas Posnaniensis, Episcopi, Ioannes de Czizow Castellanus et Capitaneus Cracouiensis, Lucas de Gorka Posnaniensis, Ioannes de Olieschnicza Sandomiriensis, Albertus de Male Lanciciensis, Iarandus Siradien. Hricsko Podoliæ, Palatini, cum pluribus Castellaīs venere. Sbigneus aūt Cardinalis et Epūs Cracouiensis consultò, et literis Regalibus rogatus, ad eam venire distulit. Ioannem de Thacsin, Palatinū Cracouiensem valetudo retraxit. In hac primū Barones aliqui maioris Poloniæ questi sunt, Sbignew Cardinalem et Epūm Cracouiensem, eorum Metropolitano Gnesnēsi,

primum locu abstulisse, et terras ipsas ex illa, quæ vnica eis restabat, excellē:
tia, deiecisse. Culpare deinde Barones Cracouien ceperunt, qui illū sua assi:
stentia, consilio et viribus adiuuarent, et in depressionē trarū maiorꝫ Poloniæ
consentirent. Tum Ioannes de Czizow Castellanus et Capitūs Cracouien, sum:
pta à reliquis informatione et autoritate dicendi, in hanc sentenciā querentibus
rūdit. Summa vos, et vestrum quemlibet, laude et cōmendatione decebat, viri opti:
mi, honorem dignitatis Cardinalatus, Sbigneo Cracouiensi Episcopo, à tribus
sūmis Pontificibus delatum, prosequi, non iniuria, nō murmure, non querela, et pri:
mum in Deum celebrare gratiarū actionem, deinde et ipsi Sbigneo Cardinali
et Epō Cracouiensi, gaudio et gratitudine affici singulari, quod suis virtutibus
et meritis Regnū nostrū splēdore imenso, quem noster Sol nunquā ante viderat, or:
nauerat, vt ceteris Regnis catholicis vel superiores vel æquales videamur. Si em̄
iusti rerum æstimatores sumus, non in vltimis laudum Regni nr̄i, promotionē et am:
plitudinem hanc numerabimus. Instabant enim apud Sūmos Pontifices suꝑiores Re:
ges nostri, huius Regni Pontificibus pro illa, et sumptus effundendo maximos, poti:
ri votis nequiuerunt, hanc Deo optimo, nostro Cracouiensi Pontifici Sbigneo reser:
uante laudem, qui, quod nulli vnquam legitur contigisse, à tribus Sūmis Pontifi:
cibus, designatus Cardinalis, in fastigium tam altæ dignitatis, nullo humano aut
Regio adiutus suffragio, tractus conscendit, vt exteras nationes et vicinos populos,
fælicitas hæc nr̄a, ad inuidiam concitauerit, vt nomen nostrum apud illas et celeb:
rius et formidolosius sit. Quæ mentes vestras caligo detineat: vos ipsi discutite. Nō
caret magno dedecore, nec apud homines prudentes versatur sine suggillatione nr̄a
et cōmuni irrisione hæc fabula, quod in acceptanda, extimanda, et vtroqꝫ brachio cō:
plectanda dignitate amplissima tergiuersamur, et quasi quadā mordemur et angimur
inuidia, vt non falsò memoriæ proditum sit, cæteras nationes mendatio, superbiā, do:
lo, rapinis, nostram inuidia abundare. Nihil Gnesnensi Ecclesiæ, nihil suo Metropo:
litano, detractum est, nihil depressionis accessit, suam illa excellentiā, suum decus
non amisit. Neqꝫ Gnesnensis Archiepūs ad iniuriam sibi imponat, si locu inferiorē
tenere cogatur. Non illi hæc tantummodo irrefragabilis sanctio, Sed et Colomien,
Maguntinen, Lugdunen̄. et quoscunqꝫ in Catolica Ecclesia Primates ligat et con:
stringit, vt honorare Cardinalatus excellentiam, et sibi tam loco quàm sermone
deferre teneantur. Ab omni itaqꝫ scelere et culpa nos existimamus puros et inoxios,
si virum et Pontificem nostrum, priuato etiam nobis colendum officio, veneramur, eā:
dem venerationem, circumscripto omni liuore et inuidia, Wladislauiensi, Posnanien,
Plocensi, Przemislien, Chelmensi, Episcopis, impensuri, si nr̄o Cracouiense neglecto E:
piscopo Sbigneo, aliquis ex illis in dignitatem ipsam euectus fuisset. His sermoni:
bus Casimirus Poloniæ Rex, et omnes Prælati Baronesqꝫ, qui aderant, calefacti,
nihil primum agendum in ipsa Conuentione rati sunt, nisi vt omnis ambiguitas et
tergiuersatio de Cardinalatu tolleretur. Primoribus igitur Prælatis et Baronibus
Casimirus Rex lectis, vniuersorum approbatione et consilio decreuit, vt Sbigneus
Cracouiensis Epūs, ab omnibus teneatur et veneretur, vt Cardinalis. Si aūt Wla:
dislaus Archiepūs Gnesnensis, existimat præeminentiæ suæ Metropolicæ, per pro:
mocionem Sbignei Episcopi Cracouiensis in Cardinalem, in aliquo derogari, licet
nulla derogatio censeri possit, in hospicio se contineat, dum Sbigneus Cardinal in cō:
silio Regis stat, et illic stando de rebus publicis consulat. Si verò locū voluerit tenere
inferiorem, quandolibet Consilium Regium accedat: Cardinale tamē se inferiorem

non dubitet. Adiectum insuper est, vt decætero Archiepi et Episcopi Poloniæ, nisi Rege consulto et consiliariis, pro dignitate Cardinalatus, aut officio legationis non instent. Hæc constitutio etsi nemine afficiat aut liget, cum conditores illius, nullam habuerunt condendi, et Deo, sumoq3 Pontifici, præscribendi ptatem, vt ridiculum prorsus videatur, huiuscemodi legem promulgasse, quæ virtutem conscēdere in alta vetet. In ipsius tamen Sbignei Cardinalis amplissimā laudē redūdat, quasi ille vnicus Cardinalatus et Legationis fascibus, dignus fuerit, et post illū alius nunq3 extabit. Omnes tamen hos funes et nodos, sola virtus vno flatu dissoluet et disrumpet. Vix statuere apud animū meum possum, an perniciosior ipsa ordinatio, an perniciosiori gereretur exemplo: redundans in vniuersi Regni Poloniæ dedecus, et iniuriam omniū, qui bene mereri satagunt, tam pntium quā futurorū. Item in eadem conuentione fuit conclusum, vt pecunia minuta sine contradictione recipiatur per vniuersum Regnū, aliis monetis externis reiectis: pœna in contra facientes graui apposita. Item innouatæ fuerunt constitutiones diuæ memoriæ Casimiri Regis secundi, de ordine Zupparum, eo, quod Barones maiores contra pħibitionē constitutionum hmōdi passim Zuppas intrabant: Zupparū et earum officium perturbando.

Conuentione Piotrcouiensi absoluta Casimirus rex Cracouiam intrat, vbi festum corporis Christi magna celebritate absoluitur.

Conuentione Pyotrcouiensi expedita, Casimirus Poloniæ Rex, per Przedborz. Andrzeiow. Myechow transiens, feria quarta in vigilia sancti Ioannis Baptistæ, Cracouiam, in magna militum et familiarium multitudine intrauit. Cui Sbigneus Cardinalis et Episcopus Cracouieñ, cum pluribꝰ Baronibus et Cañcis circa Pradnik occurrens, ipsū cum honestate excepit, et in Castrum Craĉ deduxit. Altera die, vc3t feria quinta, festum corporis chri, actū est: quod in diem sancti Ioannis Baptistæ ceciderat. Et maiori celebritate, quā antea vnquam celebratum: cohonestante illud Casimiri Regis pntia, Sbigneus Cardinalis et Episcopus Cracouieñ Missam cantauit, et sacramentum Eucharistiæ per circulum Ciuitatis Cracouieñ detulit. Casimirus Rex cum Zophia Regina genitrice sua, et omni Baronia, sonante clangore tubarum, sequebatur. Processiones Ecclesiarum parochialium et conuentualium, processionem ecclesiæ maioris Cracouiensis vbiq3 comitabantur.

Consultatio de inquisitione furū ac pdonū cœpta atq3 habita rursus dissoluitur: dū executionē eius impediunt plurimi ex Senatu, ne scelerum suorū pœnas luant.

S Tetit autem Casimirus Poloniæ Rex Craconiæ, à die vigiliæ festi beati Ioannis Baptistæ, usq3 in feriam sextam, crastinum diem Divisionis Apostolorum, Sub quo tempore die quolibet fiebat Regale consilium, et multa proponebantur in deliberationem. Ex quibus etsi multa ponebantur ad conclusionē, pauca tamen executioni mandata sunt. Et licet conclusum fuerit, ut inquisitio, ats Rug. de furibus fieret, et omnes huiusmodi conclusionē comprobassent, ac plurimū salutiferam Reip: agnoscerent: conuenientibus tamē nobilibus et terrigenis ex Craconiense terra, qui Craconiam lrīs Regalibus accersebantur, per aliquot primores Barones, impedimenta non mediocria, et iniecta et subministrata sunt, ne aut ipsi aut ipsorum fratres et consanguinei, de furtis, spoliis, et aliis multifariis factis, fuisset notati. Iam enim quidam et notabiles, conscientia scelerum suorum expauefacti, fugerant, et facere resistentiam, si impeterentur, parabant. Inter cōmunitatē aūt magnum erat exortum dissidium: quibusdam inquisitionem ipsam, tanq3 necessariā et utilē acclamantibus, quibusdam reclamantibus. Vicit tamen eorū sñia, qui inqsitionē abnuebant. Sed et Baronibus nec utilis, nec necessaria visa est, cūm furto et rapto viuere asuetos, publica vox et fama proderet, et qualibet inquisitione circūscripta, poterat ad executionem iusticiæ contra eos per Regem procedi. Nescio tamē qua segnitie aut pusillanimitate, utrunq3 omissum est, et furibus atq3 prædonibus animus grassandi in bonos creuit :~

Oscitantia Casimiri Regis Poloniæ in depellendis aut vindicandis subditorum iniuriis :~

A Gitabantur et aliæ deliberationes de obsidione fortalicii Velczin, quod Gelcz, fur et prædo Slesiæ insignis, à Gawin cōemerat, inferenda. Continuis enim et spoliis et prædis regnum infestabat, Petebant hanc obsidionem Barones maioris Poloniæ Lucas Palatinus et Capitūs Posnamen. Nicolaus Skora castellanus Calissien, et Laurentius Zaraba, Castellaūs Siradien, et Capitūs Wielunen, qui ad consulendum pro rebus publicis, noīe omniū ex maiori Polonia missi: Cracouiā aduenerant. Solicitabatur etiam rex Casimirus, ut Duci Thoschecensi, qui terram Syewioriensem anno transacto spoliauerat, bellū moneret. Solicitabatur ut Wlodkonē de Skrzin et uxorē eius, rapto et furtis operā dantes, et qui nec iuribus nec imperiis parebant Regalibus, in castro Berwalth obsidione cingeret, facilem enim hæc omnia laborem præseferebant, et gloriā famamq3 in sublime apud circūiacentes homines promittebant, dū hostes, et quasi quædam pestes generis humani fuissent depulsi, et ignominia toleratarū hactenus iniuriarum et spoliorum vindicata. Verūm Casimirus rex aliis rebus curā iniecerat, nec afflictio et grauamen subditorum eum mouebat :~.

Solicitatur Casimirus Rex de iurium

confirmatione Regni Poloniæ, Qui, prius de metis inter Regnū Poloniæ et Ducatum Lithuaniæ statuendis, Conuentum cū Lithuanis necessario agendum interponit.

Solicitabatur etiam tunc Casimirus Poloniæ rex concordi non prece solū, sed et clamore Prælatorum et Baronū populiq3, vt iura, Priuilegia et immunitates Regni Poloniæ confirmaret, more prædecessorum suorum. Non monit tamen illum vox et interpellatio tam iusta et honesta. Ne tamen infensos relinqueret animos, et præcipuè popularium, inducias sibi dari expetiit: sub quibus Conuentio generalis cum Lithuaniæ Baronibus ageretur, et omnes differentiæ de metis terrarum inter Poloniæ Regnum et Ducatum magnum Lithuaniæ exortæ, illīc quietarentur, vt facilius tunc iura Regni roboraret. Missusq3 extemplo est Miklas Custos Cracouiensis in Lithuaniam, cui præceptum est, vt pro die Natiuitatis sctæ Mariæ virginis Conuentionem in Parczow Lithuanis indicat. Lithuani verò die Natiuitatis sanctæ Mariæ virginis reiecta, in diem sancti Michaëlis consentiunt, ne visi essent scitis Regiis paruisse.

Profectio Wratislauiam mercatoribus Poloniæ interdicitur, ac Norembergenses mercatores Cracouia ac aliis Regni Poloniæ Ciuitatibus eiiciuntur.

Constitutum insuper tunc fuit, vt ad reprobrobandum exterminandumquè fora Annalia Wratislauiensis Ciuitatis, quibus homines Regni Poloniæ, per impositionem nouorum teloneorum, grauabantur, transitus Mercatoribus Regni Poloniæ in Wratislauiam prohiberentur, et pro die sancti Ioannis Baptistæ in Posnania, pro die sanctæ Elisabeth in Wyeliun, et pro medio Quadragesimæ in Calisch, saluis teloneis antiquis, annalia fora frequentarentur. Molestè tulerunt hanc constitutionem Cracouienses mercatores, vnde petebant eam, ex multis respectibus abrogari. Sed responsum illis fuit, vt paterentur eam, donec experientia melior, vtile à damnoso discuteret. Edictum insuper fuit, vt Norembergenses mercator ex Cracouia, et aliis Regni Poloniæ Ciuitatibus pellerentur: ex eo, quòd domesticis et intraneis, omnia lucra et emolumenta eriperent, et res nobiliores, velut quædam spolia ex regno efferrent: plus vrbi suis mercibus, quàm Iudæi vsuris, nocituri.

Sbigneus Cardinalis et Epūs Cracouiensis Casimirum Regem in Conuentione particulari publicè

arguit, q Ducem Michaelem supplicem
contra ius et fas non recipit in gratiam,

IN crastino Diuisionis Apostolorum, feria sexta, Casimirus Poloniæ Rex
Cracouia egressus est, et per Wieliczkam, Bochnyam, et Dopczicze, in nouã
Ciuitatem Korczin, feria tertia ante festum sanctæ Mariæ Magdalenæ
peruenit, illicq3 particulare conuentiõ, vocatis nobilibus, ex Crac. Sandomirien.
et Lublinen. terris, tenuit. In qua consensu omnium, pro defensione terræ, ne genera-
lem motionẽ facere contingeret, sex grossos de lanco quolibet dari, et in manus duorũ
Palatinorum, Cracouiensis videlicet et Sandomiriensis, et duorum nobilium con-
signari, non nisi pro ardua necessitate distribuendos, vniuersitas Baronũ et nobili-
um consensit. Affuit huic Conuentiõi Sbigneus Cardinalis et Epũs Cracouien.
Qui opportunitatem nactus temporis, his verbis Casimirum Regem alloquebatur.
Experiris, inquit, Serenissime rex, et vides omnia opera tua et actiones, quæcunq3
diligentia et consilio administratas, pati dispendium et aborsum. Nec id sine cau-
sa prouenit. Aut enim tam tu quam nos, aut tu solus in aliquod facinus, prolapsi su-
mus. Quod quia diluere renuimus, iusto Dei iudicio, omnium actionum fœlix euen-
tus, subtractus nobis est. Ad quem rex Casimirus. Sentisne, inquit, aut reris, ali-
qua me contagione teneri? Sentio r̃ndit Sbigneus Cardinalis. Tum Rex Casimi-
rus. Pande quæso quæ sit. Ad quem Cardinalis Sbigneus. Inter mortalium inquit,
et p̃cipuẽ christianorum actiones et opera, nihil est, quod æque sit appendendũ et
seruandum, nisi iuramentum. Id tu, fratre tuo Duce Michaële Lithuaniæ, filio olim
Ducis magni Sigismundi, a sorte paterna deiecto et excluso, prævaricatus es et p̃ua-
ricaris. Et quod amplius Diuinæ M̃tis oculos offendit, prostrato et supplici, iniquẽ
sortis suæ, vt te placabilem reperiret, renuncianti, veniam negasti. Expergiscere obse-
cro, et fœdam hanc labem, quæ et tuæ Serenitatis et nr̃as conscientias lædit, meliori
consilio dilue. Redde Duci Michaeli quæ sua sunt, et reuoca illum placide ex Tar-
tarorum, aliorumuẽ barbarorum Sedibus, quos sæpius in tuarũ terrarũ vastationẽ
conduxit. Ad id non solum te mouere debet naturalis et Diuini iuris sanctio, sed
etiam genitoris tui iuramentum. Quod non solũ pro se, sed et pro liberis ac Regno eti-
am, vna nobiscum, me vidente, præstitit, et conditiones pacis, cum Sigismũdo magno
tum Duce Lithuaniæ inscriptas, se illibatẽ pollicitus est seruaturum. Verearis
Dei vindictam, qua, pro simili transgressione iuramenti Wladislaus Hungariæ et
Poloniæ Rex, germanus tuus, pœnas dedit. Ad hæc rex Casimirus. Nunq3 inquit,
rebar, tam acerbum sermonem ex te audisse. Non est persuasio tam fortis, quæ me
stringat agere quod hortaris. Cadendumq3 est multis mortalibus, antequã Dux
Michaël in suum recipiatur patrimonium. Ad hæc Cardinalis manibus in cœlũ por-
rectis. Ex quo, inquit, inexorabilem te ad ea, quæ salutis et honoris tui sunt, publicẽ
admonitus, præbes, testem nunc Deum Omnipotentem et eius cælestem Hierarchiam,
cælum q3 et terram, et illorum virtutes, tam meo quam totius regni nõie, coñ te inuoco,
illosq3 contestor, quòd multifariẽ te ad ea hortatus sum, quæ dispendiũ animæ tuæ
et vindictam p̃hiberent. Nunc posteaquã in perniciem et tuæ salutis et honoris
pergis, nec præuaricationẽ iuramenti formidas, sanguinem innoxium, si quis ob id
fusus fuerit, et omnia mala, inde secutura, non in nos Omnipotens Deus retorqueat.
Sed in te, qui et p̃ces et monita consiliaq3 p̃rna et repellis et fastidis. Huic adhortacõi
et p̃testatiõi omnes Barones assensi sunt, et certatim idipsũ consulebãt et p̃cabatur,

licet frustra. Fuit et vniuersorum Prælatorum et Baronum obnixè solicitatus precibus, vt Palatinatū Leopoliensem, alicui viro maturo et prudenti conferret, attento, q plaga illa, cum propter continuum Tartarorū insultum, tum propter dispendia bellorum, crebro accepta, Palatinum prudentem exigeret ~

Tempestatis validæ descriptio ex qua plurima incommoda prouenerūt

Feria sexta in crastino festi sanctæ Mariæ Magdalenæ, in die Diuisionis Apostolorum, Casimirus Poloniæ Rex, exiuit de noua Ciuitate, et per Stobniczam, Schidlow, venit in die beati Iacobi Apostoli, in Monasterium Calui montis sanctæ crucis, in modica comitiua, omnibus Aulicis ex Schidlow in opathow reuersis. Venerato ligno salutari, in conuentū fratrū receptus est. Tandem per Opatow venit Sādomiriam feria tertia post festū S: Iacobi Apostoli, et ibi quatuordecim dies continuos mansit. Miranda et nunq̄ visa aliās fuit tunc cæli intemperies. Nam diebus quindecim continuis et totidē noctibus, sine repausatione et intermissione, pluuia ingens descendebat: quæ post qndecim dies, interpellatim superueniebat, quasi videres fontes aquarū disruptos, et maria et flumina cum Neptuno in cataclysmū conspirasse. Non solum aūt messiū labor fuit tunc per pluuiā suspensus, sed etiam villarum, quæ in locis demissis ppe alueos fluuiorum, consistebant, frumenta, vel absorpta, vel raptu fluminis, deorsū fuere transportata. Quod idem contingebat in fœno. Propter quod inundatio illa agrum, damna plurima mortalibus intulit, et collectionem frugum, seminationemq̄ autūnalem, plurimū retardauit, Sequensq̄ tempus æstatis et autumni plus de humore et pluuia habuit quàm de siccitate aut calore ~

Dauid filius Imperatoris Turcarū Christianus, degens in Regno Hungariæ post mortem Omarati, Impium Turcarum nequicq̄ ambit, et iterū in Hungariā reuertitur ~

Stante Poloniæ Rege Casimiro Sandomiriæ, venit ad suam Serenitatem Dauid. Turcorum Imperatoris filius. Pater siquidem suus Mustapha, dum esset magnæ animositatis et prudentiæ vir, veritus frater suus Omarath, ne Imperium subriperet, eum captum exoculauit. Qui cum vxore, filiis, et filiabus de Turcia fugiens in Hungariam peruenit. Ibiq̄ à Sigismundo Rege recollectus, vitam absumpsit. Filius autem suus prædictus, fide Catholica suscepta, in terris Catholicis fotus, nutritus et conuersatus est. Et quotiescunque

contingebat Reges Hungariæ in expeditionem ire contra Turcos, toties et ipse fideliter et constanter cum Turcis, quos tanquam expulsos et exules retinebat, bellum pro Catholicis administrabat. Is tunc literis Imperatoris Constantinopolitani, certior factus, Imperatorem Turcorũ Omarath, et filium eius, diem obiisse, induxit in animũ in Turciam redire: existimans solium auitũ et paternũ posse, fretus amicorum consilio, apprehendere. Itaq3 rogat Casimirũ Poloniæ regem, vt ei liceat per terras suas, versus Constantinopolim transire. Annuit Rex Casimirus petitioni suæ, et remuneratũ pecunia et veste duplici, etiam ipsi conductores assignauit. Cassus tamen fuit labor suus, Turci enim iam de alio Imperatore sibi prouiderant. Propter quod Dauid ipse rebus suis desperans, per Regnum Poloniæ in Hungariam rediit.~

Duce Switrigal animam agente, Casimirus rex à Polonis et mr̃e per Legatos admonitus, vt terram Lucensem Regno restituat, in Parczouiensem conuentũ hanc consultationem reiicit.~

Feria secunda in vigilia sancti Laurentii, exiuit Casimirus Poloniæ Rex Sandomiria, et genitrice sua Zophia Regina Poloniæ in nouam Ciuitatem remissa, per Liezeysko, Iaroslaw, venit Przemisliam die Dominico in festo assumptionis sanctæ Mariæ virginis, et illic stetit duodecim diebus. Feria secunda in vigilia sancti Bartholomæi Apostoli exiuit de Przemislia, et venit in Schambor feria tertia in die sancti Bartholomæi, stetitq3 ibi diebus tredecim. illic venerunt ad suam Serenitatem in Rodwodis, Ioannes de Bobrek Castellanus Byecensis, et Ioannes Dlugosch, Custos Visliciensis, et Cancus Cracouiensis, et nomine Zophiæ Reginæ, Sbignei Cardinalis et Episcopi Cracouiensis, Ioannis de Czizow Castellani, et Ioannis de Thaczin Palatini, Cracouien., propositione in cõsilio secreto facta, petebant, vt quoniam Dux Switrigal ex infirmitate quæ illi contigerat, et ex naturali cursu, proximus erat morti, dignaretur, omnibus aliis curis, quãtumcunq3 grauibus, sepositis, intendere et dare ordinem, vt castrum Luczko cum terra sua, super quo Regnum habet iura clarissima, et cui Dux magnus Sigismundus, Prælatiq3 et Barones Lithuaniæ, expressè et per suas lr̃as patentes, renunciarunt. à Regno Poloniæ non alienaretur: cum propter hoc in Regem assumptus esset, vt iura Regni non solum tueretur, sed etiam dilataret. als̃ certus esset, quod in defectũ suum Barones Regni Poloniæ velint consurgere, et iuxta omnes vires puidere, ne tã nobilis portio abrumperetur à corpore regni Poloniæ, Si quoq3 sua dissimulacõe et consensu Castrum Luczko occuparetur per Lithuanos, in conuentionem Parcouiensem, venire eos nullatenus posse. Vnde dignaretur pensare non esse sibi honestum, vt eo pr̃nte, Barones belligerarent, et obedientiam solitam illi non præstarẽt. Et ne crederet Prælatos et Barones Regni Poloniæ, aliquid sibi oneris imponere, quod soli ferre nolent. Paratos eos esse, sequi illum, quocunq3 vellet ducere, Pro defensione Castri prædicti, tantummodo mentem bonam assumeret: cum nulla possent interponi obstacula, dummodo pura mens adesset. Ioannes autem de Koniecpolye

Regni Poloniæ Cancellarius, et Nicolaus de Brzezye, Regni Poloniæ Marsalcus Iacobus de Syenno, Cracouiensis, et Ioannes Sprowski Sandomirien. Præpositi, cæteriqꝫ consiliarii Regii, qui præsentes aderant, per organum Cancellarii rogabant, vt dignaretur Casimirus Rex, preces matris, Reginæ Zophiæ, Prælatorumqꝫ et Baronum Regni Poloniæ, audire: cum et ipsi, cum illis sentirent, et idem precarentur, quod et ipsi Prælati et Barones. Eodem die Legatio ipsa fuit coram omnibus Aulicis Regiis, in hospicio Præpositi Cracouiensis congregatis, iterata, et peticio nomine eorum Casimiro Regi facta, vt dignaretur in admittenda tam iusta et honesta peticione esse beniuolus. Casimirus autem rex deliberacione habita, per suos nuncios respondendum duxit, et missis Iacobo de Syenno, Præposito Cracouien. et Bartholomeo Obuliecz, Iudice Cracouien. rogabat, ne aliquid de castro Luczko innouarent neqꝫ mouerent. Sed pro die constituta venirent in Parczow, vt illic et de Lucko, alijsqꝫ rebus, quæstiones placidæ transigerentur. Se ita institutum esse, vt et de Lucko et omnibus aliis, plus faueret regno Poloniæ quam Lithuaniæ Ducatui Prouidendum tamen esse, ne Ducatus ipse Lituaniæ ex obedientia decideret.

Valachi contra Bohdanum à Polonis petunt auxilia.

VEnerant in Schambor pro eodem tempore, relicta Heliæ, Voieuodæ Moldauiæ, Maria, Casimiri Regis Poloniæ matertera, cum omnibus Baronibus Valachiæ, partes filii sui Alexandri sequentibus. Hi magnopere rogabant, vt dignaretur eis ferre auxilium contra Bohdan, et prohibere spolia quæ in eorum possessionibus, per Bohdan et suos, fierent. Quibus responsum est, regem Casimirum velle ad omnia intendere, quæ eorum profectum respiciunt: consilio Prælatorum et Baronum habito. Proinde duo ex illis irent ad Conuentionem Parcouien. plenius responsum super petitis habituri. Interim Regem Andream Odrowasz. Capitaneum Leopolien. deputasse, qui eos ab inuasione Bohdani tuerabitur. Responsione hac benigna data, etiam vnicuiqꝫ munera et donatiua adiecta sunt, Ita enim tunc eorum pannosa deiectaqꝫ conditio exposcebat.

Ioannes Capistranus Morauis concionatur, hæresim Hussitarum confutans et fulget variis miraculis.

ÆState illa, vir celebris et venerandus, frater Ioannes de Capistrano, ordinis fratrum minorum de obseruantia. Genere quidem nobilis et inclytus, sed operibus et gratia Diuina gloriosior: ordinatione Diuina, quæ per eximiam suam charitatem, etiam inuitos saluare cupit, et de licentia Nicolai quinti Papæ, ex Italia, in qua annis prope quadraginta semen verbi Dei diffuderat, multosqꝫ mortales Christo lucrifecerat, egressus, primum in Morauiam descendit, et in olomuniec

Mensibus aliquot in Monasterio fratrum minorum recollectus stetit, omniqꝫ die, posita in circulo, seu Ciuitatis medio Cathedra (populos enim audientes Ecclæ, quantumcunqꝫ amplæ, non capiebant) verbum Dei diligentissime per duos interpretes, vnum Bohemū, alterum Almanū, predicabat. Deducens rōnibus et exēplis, non esse de necessitate salutis, vt populus laicalis, vteretur Sacramento Eucharistiæ sub vtraqꝫ specie. Prædicationes aūt suas signis et operibus stupendis confirmabat. Nam mortuis vitam, cæcis visum, mutis linguæ vsum, claudis gressum, paraliticis membrorū sanitatem, solo verbo, In noīe Domī nostri Iesu Chrī conferebat. Et vt vno verbo oēs eius actiones enumerem, plenus hic Spiritu Dnī, omnes languores, Spiritu etiam pollens prophetico, curabat. Erecta erat ad suum aduentum oīs Bohemia et Morauia, multa hominū millia, infecta heresi Hussitarum, in qua erant aliqui eorum nati et nutriti, damnata et abnegata, visis signis q̄ faciebat, Catholicam puritatem profitebantur. Bohemiæ et Morauiæ Barones, hi præsertim, qui sectam hæreticam tuebantur, Ioannem Rokiczanū, eiusdem hæresis pricipalem defensorem, stringunt, vt cū præfato fratre Ioanne de Capistrano, publicā disputacionem ineat, et sectam, quā predicabat, defendat, prefatūqꝫ Ioannem de Capistrano aut conuincat, aut predicare cohibeat. Aut si victus fuerit, sit illis salutis causa, vt vnitatem fidei profiteantur. Trepidus et anxius Ioānes Rokiczyan duellum offert, quod hilarissime frater Ioannes de Capistrano suscipit. Et p̄inde olomuncz egressus, securitatem sibi præstantibus Catholicis, quoniā per hereticos tendebantur sibi plures insidiæ, in Bohemiā diuertit, vbi ab Vlrico de Rozemberg recolligitur. Et oīs populus, etiam heresi infectus, eius aduentū gratulabundus vidit. Fit indies Ioannes de Rokiczyan meticulosior, non vult congressū disputationis, coram iudicibus eligendis: cum se non ignoret succumbere. Legē Diuinam pro iudice eligit: vt facilius se disputationi subtrahat. Huic viro Ioanni de Capistrano, tam claro et insigni, Sbigneus Cardinalis Cracouien. volens humanitatis exhibere officium, sibi lrās scribit: rogando, vt si à Bohemis contemptus fuerit, in Poloniā descendat. Idem facit Casimirus Rex, Cardinalis Sbignei consiliis persuasus. Respondit lrīs ipsis mira benignitate. Quæ, vt latius cognosci possint, lrās ipsas et earum tenorem inserui :-

Literæ Sbignei Cardinalis et Episcopi Crac. quibus Ioānes Capistranus ad reductionē Boheōrū accenditur, et si spretus ab eis fuerit in Poloniam accersitur :-

Sbigneus, miseratione Diuina tituli sanctæ Priscæ sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbiter Cardinalis et Epūs Cracouiensis, Venerando et celeberrimo patri, Domino Ioanni de Capistrano Siculo, ordinis fratrum minorum beati Francisci de obseruantia professo, sacræqꝫ Theologiæ Doctori eximio hereticæ prauitatis Inquisitori generali. Aduentus tuus vir venerandæ in oras nostras non mediocri gaudio animos populorum Slauonicæ linguæ compleuit. Adaugetur enim illis, non doctrina solum tua charitatis, sed et stupēdis opibus, spes

indubia, quod Bohemorum gens, Slauorum pars nobilis, in varias opiniones et super:
stitiones, dudum dogmate nefario prolapsa, tuo ductu, tuis auspiciis, et meritis,
ad Catholicæ fidei puritatem redibit. Dantur propterea laudes altissimo, Sumus
Pontifex vicarius eius, Sanctissimus dñus noster Papa, quintus Nicolaus, ore
omnium celebratur, quod virum Diuinũ et charitate feruentem, ad resoluendã aquã
tenebrosam, dudum in nubibus äeris condensatam, de salute populi Chriani soli:
citus, transmiserit. Sed et tu ipse pater, mihi, magna cõmendatione dignus, ꝓbaris.
qui pro dilatatione et incremento fidei sanctæ, in qua vna salus fideliũ reporta:
tur, lare natiuo et cognatione propria, velut alter Abraham, desertis, extera regna,
vel potius barbara, adisti: non difficultate itineris, non ignorantia sermonis,
non diuturnitate erroris, non ferocitate plebis, ab incæpto reductus. Perge quæso,
homo Dei, calle, quo cæpisti, et animas Diabolica fraude deceptas, Deo nr̃o redde,
Repete animo superiora tempora, quot militares expeditiones indictæ, quãti exer:
citus collecti, et thesauri emuncti, quantæ clades cladibus additæ, vt Bohemorũ
error, vel vt aliquibus asserere placuit, natio deleretur. Et dũ animo oĩa lustra:
ueris, intelliges oẽs conatus humanos, incassum transisse: operante occulto iudicio
Dei, qui palmã reductionis gentis prædictæ, aliis negatã, tibi seruauit. Hæresis qui:
dem vetus est, et quæ nõ fallaci ac dolosa solum doctrina, sed etiam manu armata,
prodierat contra Catholicam fidem Christi. Sed nihil Deo, cuius causam agere
crederis, difficile et arduum est, in veteri aut nouo operari. Si gentem ipsam, ꝑut
credula spe singuli afficimur, reduxeris, non vnam tantummodo gentem ipsam,
sed et Poloniæ, Slesiæ, et Slauoniæ nationes, perpetuo tibi obligabis, scito: qui pro
identitate idiomatis, quo cum Bohemis iungimur, Salutem illorũ, quasi propriã
suspiramus. Hæc tanto principio repetita, quorsũ tendant, tu, vt vir prudẽs et
doctus non ignoras. Currenti enim stimulos addo, et ꝓperantem accendo. Nam
si diuina mente egeris, humanas tamẽ persuasiones contẽnere aut fastidire nõ
soles. Est et alia causa cur ad te, facie quidem ignotum, fama aũt notissimum,
hæc scripta mittere institui. Incidit vehemens suspicio mihi, et aĩus meus ex
præteritis præsagiens de futuris, veretur, ne Bohemorũ obstinata ꝑtinacitas, te
repellat, monitis tuis salutaribus parere contẽnat, et ex tanto labore, quo hac:
tenus desudas, nihil, præter bonæ intentionis fructum, referas. Et ꝓinde chari:
tatem tuam, per passionem Domini nr̃i Iesu Christi, et per eius terribile tribu:
nal, tuãq3 et cõmunem salutem deprecor, vt postq3 Bohemorũ reductiõn, suf:
fragante Deo, consumaueris, aut si ab illis te, et tua dogmata, sperni senseris, in
Regnum Poloniæ, et ad Diœcesim meam Cracouien. neglecta ad tẽpus Italia,
venire personaliter non graueris. Reperies regnũ fidele et Catholicũ, et quod
à suscepta fide, monstris hæreseos semper caruit: Aduentũ tuum ꝑsonalemq3
visionem sumere desiderans. Si in aliquo opere existimas placere Deo, hoc vnũ erit,
quod inter prima numerari poterit, si huc personaliter venire dignaberis. Moueat
te deuotio populi, moueat salus aĩarum, moueant preces meæ, quas, fatigando
hunc frẽm specialẽ, tibi significo. Relinques populo huic magnũ profectum cor:
da inflãmabis arida et frigentia, tolles abusus, plantabis virtutũ normã, et
agrum hunc Dominicum, viciorum sentibus et spinis sterilem, in vberem et fæcũ:
dam reduces culturã. Arripe laborem hunc, ad quem te et ego et virtus profes:
sioq3 tua inuitant, vt non Bohemicæ solum reductionis, sed et Polonicæ salutis,
dicaris author, nomẽq3 tuum, cum multis et magnis rebus, tum hac præcipuè

splendidum et gloriosum, mittas ad posteros, nec viatici tuam charitate à veniẽdo
hũc retrahat defectus. Illum enim et pro te, et omni tua comitiua polliceor, et iuxta
ordinationem tuam, in locum, quẽ volueris, tuis informatus lr̃is, transmittere
in occursum non negligam. Incolumẽ te, et mei in orõnibus memorem, conseruet
Christus Dominus. amen. Datum Craconiæ secunda die mensis Augusti Añ̃o
Domini Millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo.

Rursus Lithuanorum temeritatem
importunam experiuntur Poloni in
terris Russiæ et Podoliæ, aliisq3 nõ
nullis reposcendis, ac cassandis lr̃is
Iagiellonis et Vithawdi, de vnione
Lithuaniæ cum Regno Poloniæ con-
fectis.

EX Schambor Casimirus Poloniæ rex, feria sexta ante festum Natiuita-
tis sanctæ Mariæ virginis exiens, in Grodek, deinde in terram Chel-
mensem descendit, vbi per solitas stationes im̃oratus, in Parczow, ad te-
nendam Conuentionem, feria secunda in die sancti Venceslai venit. Licet aũt
Barones et Prælati Regni Poloniæ pro die consignata in duodenario nũro ad-
venissent. Sbigneus Cardinalis et Ep̃us Cracouien. Wladislaus Archiepiscop9
Gnesn. Andreas Posnanien Ep̃us. Ioannes de Czizow, Castellanus et Capitaneus
Cracouien. Lucas de Gorka Posn. Ioannes de Olyeschnica Sandomirien. Hric-
ko Podoliæ, Ioannes Kretbkowski Brzestensis, Palatini, Petrus de Schamotuly
Posnanien, Przedborius de Koniecpolie Sandomirien, Castellani, Ioãnes de Ko-
niecpolie Regni Poloniæ Cancellarius. Nicolaus de Brzezye, Regni Pol̃iæ Mar-
schalcus, Barones aũt Lithuaniæ, nisi præstaretur eis saluus conductus, recusa-
runt venire. Is consensu oĩm, expressẽ illis denegatus est: ne fœderibus cõmunibus
aliquid censeretur detractum. Formidantibus itaq3 eis venire, Casimirus Rex eis
prope vsq3 Lomazi exiens obuiã, eos in Parczow venire coegit, Gastoldus licet
esset inclusus in duodenario numero, in Lithuaniã rediit. Consilio inito. Mathias
Vilnen Ep̃us, noĩe Baronũ Lithuaniæ, cõmemoratis veteribus contractibus, inscri-
ptionib: et lr̃is, graues illas et plurimũ inhonestas, parti suæ astruxit: cum in illis po-
nantur verba hæc. Iugo seruitutis obnoxios, item hæc, incorporamus, inuisceramus,
appropriamus, et vnimus terras Lithuaniæ et Russiæ Regno Poloniæ, Petitq3, vt
illis cassatis, nouæ inscriptiones fiant: cum in priores, Barones Lithuaniæ, ignari
contentorũ, solo iussu Principis, consenserint. Quodq3 nouæ, non incorporationẽ
aut subiectionẽ terrarũ Lithuaniæ et Russiæ, sed societatẽ et ligam cũ Regno
Poloniæ contineant. Petit deinde, vt terræ Podoliæ et Lucko, item Castrũ Olye-
sko, item Wietly, item Ratno cum suis Districtibus, velut ad Ducatũ Lituaniæ p-
tinen, eis reddantur: asserens illorũ oĩm possessionem. Ducem Vitawdũ tenuis-
se. Respondit his Sbigneus Cardinalis et Ep̃us Cracouiensis, non quidẽ solito

acumine, sed mira modestia et benignitate: quoniam, vt blande et pacifice, deposita
seueritate eos alloqueretur, per Casimirum Regem erat rogatus, Stolidi, inquit, esse:
mus, et deliris similes, si inscriptiones et fœdera, per duos Principes prudentissi:
mos, videlicet, Wladislaum Poloniæ Regem, et Vithawdum Ducē magnū Lithua:
niæ, stabilita, cassari et retractari consentiremus: cum in illis nil aliud cōtineatur,
quam quod Regno Poloniæ, dum ad regimen eius et societatē matrimonialē nobilis:
simæ Heduigis Reginæ Wladislaus assumebatur, fuit repromissum. Et si præfatæ
inscriptiones, quasi sine consensu Prælatorū et Baronū Lithuaniæ confectæ, inef:
ficaces sint, licet de earum efficatia, nulla pōt ambiguitas interponi: cum vicibus
plurimis, non solum per illos duos Principes, sed et per alios eis succedentes, videlicet
Ducem magnū Sigismundum, innouatæ sint, et confirmationis robur, corporali iura:
mento, per Ducem et Prælatos Baronesq3 præstito, adiectum, multo fortius, si quas
nunc confecerimus, arguerentur de inefficatia: cum per posteritatem vestram, pari
passu, in dubium poterint reuocari. Nolite itaq3 rem impossibilem a nobis exigere,
quam nullo colore aut ingenio sumus admissuri. Terram vero Podoliæ et Districtus,
quos nominastis, sed et castrum terramq3 Lucensem, nemo dubitat Regni Poloniæ
iuris semper esse et fuisse. et Polonos Tartaris, ex Podolia exclusis, suas sedes illic
posuisse, ea tempestate, qua nec nomen vestrū erat in nationibus nōiatum, nec vobis
quicquam iuris confert, si illam Dux Vithawdus tenuerit: Largitione enim et libe:
ralitate Regis nr̄i Wladislai. id actum erat, quæ trahi non debet ad debiti necessi:
tatem. Scitum enim est, milites Poloniæ, Powatam Slupowski, et alios illā guber:
nasse, Deinde Spitkoni de Melsthin Palatino Cracouien, largitione perpetua, cu:
ius adhuc apud nos habentur lr̄æ, donatam esse. Quo, in prælio, cum Tartaris per
Ducem Vithawdum infœliciter cōmisso, morte absumpto, Duci Boleslao Switri:
gal, et postea illo fugiente, Duci Vithawdo Lithuaniæ, in tenutā et gubernationē
cōmissam extitisse, omnibus Capitaneis, officialibus, et nobilibus, sacramento
adactis, vt terrā Podoliæ et eius Castra, secuta morte Ducis Vithawdi, Regi et
Regno Poloniæ redderent. Quæ omnia ad Districtus, quos petistis, et castrū Luc:
ko, quod antiqui reges Poloniæ possidebant, referimus, liberalitate vc3t et gratia
Wladislai Regis, illos Alexandrum Vithawdū, magnū Ducem Lithuaniæ tempo:
raliter tenuisse. Cuius morte secuta, ad proprietatem regni Poloniæ redire, Vt
tamen om̄is, quæ allegari possit per vos, tollatur ambiguitas, extant lr̄æ Sigis:
mundi magni Ducis Lithuaniæ vr̄is sigillis munitæ, iuramento corporali, quod tu
Vilnensis Episcope in manibus meis præstabas, firmatæ, in quibus expresse terræ
Podoliæ, terræ Lucen, et Districtibus prædictis, renūciatis et ceditis, Recogno:
scitisq3 omnia illa, ad Regnū Poloniæ pertinuisse, et ptinere debere. Mōstrantur
deinde et exhibentur lr̄æ, fidem responsioni et sermoni p̄nti facientes. Quas Ba:
rones Lithuaniæ, cum oculos eorū et petitionē tam impertinentē, fortiter ver:
berarent, nec videre nec audire voluerunt. Credentes, Regis Casimiri fauore im:
menso, cuncta se pro libito consecuturos. Vnde nec sequentibus diebus quiescebāt,
instando importunius super terræ Podoliæ et Districtuum restitutione, lr̄arūq3
cassatione, Vt aūt cessaret eorum importunitas et querela, obtulerunt Poloniæ
Consiliarii velle cum illis ad iudiciū Regum, Principū, Ecclesiasticorum aut
Secularium virorū, fidem Catholicam tenentium, super om̄ibus differētiis deue:
nire: p̄mittentes in omnibus decisioni Iudicū eligendorum, se parituros. Et dū oīa
quieta et integra forent, verbis potius, iure, iustitia et arbitrio, de terr̄ et p̄prietate

earum disceptarent. Quod si etiam id non probarent, decisionem quaestiois Casimiro Poloniae Regi et magno Duci Lithuaniae, vtrumq3 Dominiu habenti aequo iure, pro vtrisq3, ferre iustam sententiam pmitteret, qua faedere societatis et vnionis disrupto, Poloniam et Lithuaniam funesto bello inuoluerent. Sed cum hanc q3 conditionem respuerent, ne prorsus viderentur in discordia abinuice discessisse, res in annu integrum, contemplatione regis dilata est, vt in eodem loco, p festo S: Michaelis teneatur Conuentio, ad qua partis vtriusq3 Praelati et Barones veniant: de terra et Districtibus pdictis, ac lrarum reformatione, nouas deliberationes, per quas concordia sequi posset, habituri. Tali fine Conuentione expedita, Casimirus rex, qui versus Valachiam, pro rebus Valachicis reformandis, transire debuerat, pluribus Praelatis et Baronibus nequicq3 disuadetibus, ex Parczow in Lithuaniam secessit. Nec sibi curae fuit mors recens notabiliu militum, vc3t Clementis Wierusch, Ioannis Wyerusch, Nicolai Kapienski, et alioru plurimorum de terra Wyelunen nobilium, qui cum Ioanne Gelcz, praedas in Regno Poloniae agente, prope Biczina congressi, infaeliciter pugnauerant. Pro rebus aut Valachiae componendis, Ioannem de Czizow Castellanu et Capitaneum Cracovien, Petru de Schamotuli Posnanien, et Przedborium de Koniecpolye Sandomiriensem. Castellanos, transmittit :~

Philippi Burgundiae Ducis et Alphonsi Aragonum Regis nomine, a Casimiro Pol: Rege et Mgro Prussiae contra Zoldanu petunt auxilia ~

Feria sexta ante festum sancti Dionysii. Casimirus Rex Poloniae, ex Parczow egressus in crepusculo, paucis Polonis assumptis, in Lithuaniam p Brzesczye, Camienyecz, Krinki, et alia loca processit, illicq3 hyemis et veris tempora, dando venationibus operam absumpsit. Feria aut quinta in die Sancti Martini. Casimiro rege in Kowno agente, venit ad suam serenitatem nuntius, noie Burgundiae Ducis Philippi, vir nobilis Petrus Vasquesz: rogans, vt sibi, et Alphonso Regi Aragonum, pro conquisitione terrae sanctae, expeditione paranti, auxilium contra Zoldanum Babyloniae ferret. Cui per Casimiru Rege responsum est, Bellum sibi sine induciis cum Tartaris, fortissimis et bellicosis barbaris esse: Cui intentus, se non posse aliis bellis vacare, et Catholica Dominia, sibi subiecta, exponere Tartaris in praedam, cum praestantior res sit, Thartaros, ne in Catholicos debacchentur, et terras eorum occupent, reprimere, qua Zoldanu, qui diu occupatis contentus, a bello abstinent, lacessere. Tali rnso accepto, remuneratus magnifice a Casimiro Rege in Prussiam contendit: Magistru Prussiae et ordinem pro simili suffragio, Ducis sui Burgundiae nomine, rogaturus. Cassa aut et inanis fuit Ducis Burgundiae tam ampulosa legatio, sola verborum speciositatem continens, sed virtute carens, et ab oni effectu et executione longius distans :~

In Polonia pestilente aura grassante, Crac Dioecesis, paucis exceptis oppidis, ab hoc malo

immunis erat. Gratia iubilei Cracouiæ multum pecuniæ collegit.

ANnus iste pluribus Regnis et Dominiis pestem ingessit. Sed et in Regno Poloniæ, in terris præsertim maioris Poloniæ, grauis pestis inualuerat, quæ multos mortales extinxit. Tota ferè Diœcesis Cracouien. exceptis paucis oppidis, pura fuit ab illa contagione, quod cedebat præsertim de Ciuitate Cracouiense, in magnum miraculum, quæ nullam infectionem sensit, licet illic plurimi homines, de regionibus peste infectis, causa consequendæ gratiæ anni iubilei aduenirent, et domicilia sua, vitando pestem, illic poneret. Opa enim et intercessione Sbignei Cardinalis et Episcopi Cracouien. Nicolaus qntus Papa annu iubileum pro vniuerso Regno Poloniæ et Ducatu magno Lituaniæ coces serat, à mense Decembre, vsq; ad finem Augusti, ea lege, vt quilibet illum mereri volens, in Cracouien. aut Gnesnen. aut Leopolien. aut Vilnen. ecclia, in capsam, ad hoc ordinatam, medietatem earū expensarum, quas in eundo Romā et redeūdo et illic quindecim diebus stando, verisimiliter esset expositurus, reponeret, et quor Ecclesias consignatas per ordinarium tribus diebus continuè vel interpellatim visitaret. Ordinauitq; idem Nicolaus quintus Papa, vt medietas pecuniarū reponendarum pro Casimiro Poloniæ Rege cederet, pro defensione Catholicorū à Thartaris conuertenda. Quarta pars Zophiæ Reginæ applicaretur necessitatibꝰ, quæ virgines pauperes sui generis desponsare consueuerat. Reliqua pars qrta ipsi Nicolao Papæ consignaretur, ad Ecclās vrbis reficiendas. Confluebat pro tali consequēda gratia Cracouiā magnus populorum numerus, sed multò maior cœpit confluere, postquam eiusdem Sbignei Cardinalis opera, medietas pecuniarum in sumptus Romani itineris exponendarum, ad quartam partem restricta erat. Et lapso Mense Augusto, gratia prædicta cum restrictione quartæ partis, ad primam diem Ianuarii prorogata. Tunc enim sine discretione sexus certatim, ex vniuersis angulis regni Poloniæ, plurimi fideles Cracouiam, ad merendum gratiam huiusmodi concurrebant: aliis locis, videlicet Gnesna, Leopoli et Vilna, præteritis et contēptis quasi Cracouia loci dignitate, aliquid ipsi gratiæ authoritatis adderet, vel virtus gratiæ ibi esset præstantior. Propter quod in capsis Gnesnensis, Leopolien. et Vilnen. Ecclesiarum, parum de pecunia compertum est. Cracouiæ verò tres Capsæ notabiles plenæ aureis, mediis, et latis grossis, minutaq; pecunia cōgesta,

Bohdanus dolis circūuentus occiditur à Petro. Alexander verò ab eodem ipso Petro, fœderum oblito ex Valachia pellitur.

REbus Valachiæ, quarum componendarum gratia, Cracouiensis, Posnaniensis et Sandomiriensis, Castellani, ex Parczow erant missi, melius non poterat adhiberi remedium, nisi vt ex authoritate Regia et decto,

Bohdan in gratiam Regiam receptus, cum pro reconciliatione et iustificatione sua Cracoviam se venire, et subiire iudicium obtulisset, terræ Valachiæ, propter industriam suam et iusticiæ administrationem, præsideret: in manus Regias ãnis singulis pro Alexandro, filio Heliæ, vero hærede, quinquaginta millia florenorũ repositurus, et excessurus de Principatu, q3 primum per ætatem Alexander principari potuisset. Pervenerant iam Nuncii Regales in Camyeniecz, nec longe abfuit, quin ad æquas conditiones pacis cum Bohdano, qui de adventu nuntiorum Regaliũ summa gratulationem acceperat, fuisset deventum. Interim tamen quidam Petrus, qui se ad Voievodatum Moldaviæ asserebat ius habere, et Alexandro confœderatus, omnia secum ex æquo partiturus, explorato tempore quo Bohdan apud germanum avunculum eiusdem Petri in villa quadam invitatus, mero erat ebrius, in nocte intempesta, cum centũ duntaxat Valachis adveniens, õnes custodias Bohdani fefellit, et Bohdano comprehenso, caput illi abstulit. Credebat Alexander Petrum secum fideliter acturũ. Vnde cum matre sua et Baronibus partis suæ vsq3 in Soczavã descenderat. Baronesq3 Poloniæ precibus suis venire in Sniathin obtinuerat. Petrus tamen eorum, qui sibi, Bohdano occiso adhæserant, consilium secutus, fœderis cum Alexandro initi oblitus, publicum se illi hostem ꝓfessus est, et nisi celeriter Alexander ex Valachia fugisset, acta res fuisset eodem tenore, quo et Bohdano. Succursum tamen est ei fugienti per Barones Poloniæ. Quorum adiutus suffragio Petrum hostem querebat ꝓfligare. Sed Petrus suffragium Polonorũ veritus, in interiora secessit. Barones vero Poloniæ, cum tempus hybernum oĩa exequi prohiberet, in Regnum sũt reversi: certificato Alexandro, de mittendo ei in gentibus, quãprimũ opportunũ fuerit: subsidio. Portus tamen maris et Album castrum, occiso Bohdano, fuit per Burgulab pro Alexandro comprehensum, sed et castrum Nyemiecz pro ipso Alexãdro tenebatur ∼

Ioannes de Huniad Gubernator Hungariæ ab exigua manu Ioãnis Giskræ vincitur, et exuitur Castris ∼

IN Hungariæ Regno bellum ex integro, inter Ioannem de Huniad gubernatorem, et Ioannem Giskra de Brandis, resumptum est. Nuptiæq3, quibus gubernator sororem germanam viduam tradere Giskræ firmaverat, in suspitionẽ venerant vehementer, quasi in illis Gubernator Giskram et õnes suos esset occisurus. Locat itaq3 Monasterium Lucense Giskra gentibus, et apertum se hostem gubernatori profitetur. Gubernator vero nihil cunctatus, repente cum multitudine hostiũ Castrum Lucense obsidione cingit: cum locus debilis sit, nec arte nec natura munitus, crebrisq3 vicibus tentat gentium impetu fortalicium expugnare. Sed cũ haberet defensores prope quingentos, animosos et strenuos, cum magna strage suorum, a conquisitione fortalicii cogitur desistere. Duplici itaq3 vallo inter sepes incluso, et cophinis, terra plenis, fortificato, fortalicium concludit: Sperans pro libito fortalicii et gentium deditionem. Et licet fortalicii cum equis et rebus omnibus, personis duntaxat exceptis sibi oblata esset deditio: contempsit tamen illam aut natura arroganti et superba, aut ꝑsuasione dissuadentium devictus. Sustinẽt itaq3 obsessi, inter

quos Poloni et Bohemi erant multiplices, famis, sitis, vigiliarum, damnorũ et vulne-
rum molestias, præsertim cum aqua carerent. Nihil tamen difficile erat psuasis
mori. Verebantur enim oculorum et narium, orisq; ac manuum detruncatiõm, si de-
ditionem de personis fecissent. Giskra interim solicitus pro suis: qui longo iam tẽpore
obsessi, fame contabuerant, in campũ, contractis vndiq; viribus, egreditur. Ioanne
Berczal Bohemo. Tenutario in Kyeszmark, eum deserente, qui ad Gubernatorẽ defe-
cerat. Nihil tamen hac defectione aut multitudine hostiũ territus, vix cum quatu-
or millium equitum et peditum manu, ad hostes contendit, qui sedecim millia armato-
rum habere æstimabantur. Feria tercia in vigilia natiuitatis sanctæ Mariæ virgĩs,
ad Lucen. peruenit: extrema belli, pro liberatione suorum, initurus fortuna. Nec
Gubernator moram pugnæ facit: decernere et ipse æstuat: nihil dubius ex paucita-
te hostium et suorum multitudine, sumpta fiducia de triumpho. Vallum itaq;, quo
exercitus suus cinctus erat, paucis pro castrorum custodia et curruũ, multis verò
ad excubias obsessorum, ne euaderent, relictis, egressus, dato signo pugnandi, copiam
facit. Sed hi, qui obsidebantur, ex desperatione animo assumpto, in eos qui excubabãt,
animosè irruunt, et plurimis occisis, eos in fugam vertunt. Periculo suorum gubnator
cognito, et pedites et equites illis mittit in succursum. Interim prælium inchoatum est, et
magna pars exercitus Gubernatoris, illos qui suis accurrebant in succursum, credẽs
fugere, pauore nimio constricta, quasi acies eorum, quæ vix tunc pugnare cæperat,
confracta esset, fugere cæpit, et õnem exercitum Gubernatoris fugam arripere, licet
eam diutius Gubernator inhiberet, cõegit. Fatigatus erat õis exercitus Giskræ, cap-
tiuando et occidendo fugientes. Multi mortales occisi, multi capti. Inter quos et Io-
annes de Hedrevara. Epũs Agriensis, qui se huic bello miscuerat, captus fuit. Castris
omnibus Gubernatoris potitus Giskra, quæ omnia militi in prædam concessa sunt. In-
gens thesaurus in illis multarum nobilium rerum repertus. Ioannes de Huniad Gu-
bernator, dum suorum fugam sistere nequiret, fugam et ipse iniit, seq; fuga saluauit.
Multasq; res nobiles et plurima clenodia preciosa, à victoribus direpta, amisit :~

Anno Domĩ 1452.

Poloni de castro Luczko soliciti Comitia celebrant, et in Luczko mittũt vt fidem Lucensium, si moreretur Swi-trigyellus, sibi confirmarent :~

NAtalem Domini anni huius, et dies sequentes, Casimirus Poloniæ Rex Vilnæ
egit, tenendo illic conuentionem terrarum Lithuaniæ, In qua, de negociis cum
Regno Poloniæ in differentiam pro terra Podoliæ et Lucen., ac Districtibus
petitis, omnis tractatus absumptus est, In opathow verò pro die Epiphaniæ con-
ventio particularis acta. Ad quam Cardinalis et Episcopus Cracouiensis Sbi-
gneus, item Ioannes Episcopus Wladislauiensis, Ioannes de Czizow Castellaũs
et Capitaneus Cracouiensis, Ioannes de Olyeschnicza, Palatinus Sandomirien.,
et alii plures Barones conuenerant. Res enim Castri Luczko. et languor Ducis

Switrigal, qui intendebatur, eos conuenire coëgerat. Deliberatione aut habita, scriptum est Casimiro Poloniæ Regi, vt meminerit se Regem Poloniæ eße, et à moribus prædeceßorum suorum non degeneret, neq; Castrum Luczko, iuris Regni Poloniæ, per Lithuanos, qui eidem castro, corporali præstito iuramento, renunciarunt, occupari permittat. In Luczkam Nicolaus de Panchow, Subiudex Sadomirien missus, qui res ibi versantes inspiceret, et tam Ducissæ Switrigalonis quam Capitanei Nyemirze (genere hic nobilis Ruthenus erat, de Domo Ciphorum) Ducibusq; et Boÿaris Lucensibus persuaderet, fidem regno Poloniæ prestitam obseruare, illosq; ad custodiam promißorum, et terrore et promißis alliceret, ac Lithuanorum fidem, eis oblatam, et inuisam faceret et suspectam. Luczkam autem Lithuani non quasi alienam, sed ex eo solum duntaxat capite, quia illam Wÿthawdus magnus Dux Lithuaniæ, conceßione Wladislai Poloniæ Regis, precario tenuerat, quasi propriam, satis infirmo et potius nullo iure, repetebant. —

Petro Episcopo Przemisliense mortuo Nicolaus Slesita, Senatu et Capitulo reluctante, per Casimirū regem obtrusus, sufficitur, et Notius cum literis eo noïe à Rege missus, subito moritur. —

Feria quarta in crastino sanctæ Priscæ, quæ fuit decimanona mensis Ianuarii, in oppido Brzozow Episcopali, Petrus de Chrzasthow Episcopus Przemisliensis, vir nobilis de Domo Strzegomÿa, sedecim annis in Pontificatu exactis, moritur, et in ecclia Przemisliense sepelitur, qui præfatum Episcopatum notabiliter adauxerat. Eius morte Casimirus Rex Poloniæ, qui tum in Lithuania agebat, audita, Prælatis et Baronibus Poloniæ inconsultis, Episcopatum prædictum Miklasch de Blazeowicze Slesitæ confert: quē, velut Secretarium suum singulari gratia prosequebatur. Quæ res omniū Prelatoꝝ et Baronum animos plurimū offendit et contristauit. Et licet Casimirus rex scripsisset Capitulo Przemisliensi, vt præfatum Miklasch elegißent in Epum, Capitulumq; respondißet, parituru se voluntati Regiæ. Postea tamen lrïs Prælatorū et Baronum acceptis, quibus prohibebantur Miklasch eligere, ne aut Regiam offensam, aut Prælatorum et Baronum molestiam inciderent, continuerunt se ab omni electione. Notariusq; Regius Nicolaus Smirzinski, qui et in ecclæ Leopoliensis, et in eiusdem Przemisliensis, vacationibus, mandata Regia attulerat, vt bona Capituli, quæ in cōmuni et in priuato habebant, per Capitaneos regios occuparentur, nisi eum, quem rex notauerat, eligerent, ferendo hmōi mandata in Ecclesiæ Przemislien grauamen et præiudicium, in villa Sopoth subito sine sacramentis extinctus est. Omnibus tamen præmissis non attentis, et precibus patriæ neglectis, Casimirus Rex præfatum Nicolaum de Blazeowicze, in Episcopum Przemisliensem, per Nicolaum quintum Papam promouit. —

Switrigiellus Dux oblitus foederum et fidei moriens, Lithuanis Castrum

Luczko tradi iubet, Cum quo Michael Dux apud Moschos veneno extinctus, tandē Vilnæ peticiōe humili Casimiro regi facta, se obtinet sepeliri ~

FEria quinta in die sanctæ Scholasticæ, quæ fuit decima Mensis Februarii, Dux Boleslaus als Switrigal, germanus frater olim Wladislai Regis Poloniæ, in Castro Luczko mortuus est. Qui in humanis agens, plurima pericula, in suum caput comparata, frequentius eluserat. Agens autem in huanis, et in lecto ægritudinis decumbens, nihil beneficiis, à Regno Poloniæ sibi impēsis, motus, non ignarus per Lithuanos Castrum Luczko sibi fuisse ereptum, et per Polonos restitutum, oblitus fæderum, iuramentorū, et inscriptionū quibus pollicebatur pro Regno Poloniæ Castrum Luczko tenere, et in morte sua illud Regno dimittere, In quem finem, de introitibus Regiis, duo millia marcarū pecuniæ, annui Census, in oppido Grodek, et aliis bonis Regalibus, sibi inscripta percipiebat, cæco vt solebat ꝯfestinantiq; consilio, sanæ mentis inops, animo deterius ægrotante q; corpore, passus est Lithuanorum promissionibus et muneribus frangi. Nec ipse solū, sed et Capitaneus suus Lucensis Niemÿersa, Ducesq; Michael et Iwan Czartorÿskÿ, cæteriq; Boiari et nobiles Lucenses, Lithuanis Castrum Luczko, morte sua secuta, tradi mandauit: pessimum exemplum suæ fidei, et testamentum ignobile relinqūs, Venerunt et in vita sua Dux Georgius Pinski, Radiwil Hostikowicz et Iurscha Ruthenus, à Lithuanis, apud quos tunc Casimirus Rex agebat, propter suspiciōm mortis imminentis Duci Switrigal, cum gentibus ad recipiendum Castrum missi. Quibus Niemÿersa Capitaneus, Duces, Boiari et nobiles Lucenses, mandante Duce Switrigal, præstiterunt iuramentū corporale, quòd Castrum Luczkam fideliter pro Lithuanis tenebunt, et quòd morte Ducis Switrigal secuta, illud eis tradent. Manserunt igitur in Luczko gentes Lithuanorum, vsq; ad Ducis Switrigal obitum. Et morte sua secuta, licet casum et ruinam hmōdi Barones Regni Poloniæ, præsertim Primores, releuare et corrigere potuissent, dissimulauerunt tamen, ne faceret Casimiro Regi nauseam et fastidium. Propter quod, nullo ferente impedimentum. Castrum Luczko Lithuanis per Niemÿersam resignatum est. Ducis Switrigal funus Vilnam ex Luczka deductum, et in ecclesia Cathedrali sancti Stanislai tumulatum. Paulò ante mortem Ducis Switrigal. Dux Michael, filius Ducis magni Sigismundi Lithuaniæ, qui propter metum Casimiri Regis in Moschowiam fugierat, à veneno sibi, vt asseritur, per Ducem Moschowiensem propinato, intra paucos dies extinctus est. Fertur venenum huiusmodi fuisse tantæ virtutis, vt eiusdem Ducis Michaelis testam capitis, tanquam gladio acuto, frangeret. Sentiens autem sibi, præfatus Dux Michael, mortem imminere, cum huiusmodi literis et mandatis, ad Casimirum Poloniæ Regem, Nuntium transmittit. Etsi Serenissime Princeps à patrimonio meo per te exclusus fuerim, nec vnquam tuam gratiam multiplici humiliatione quæsitam, offerens me de patrimonii iure cedere, inuenire potuerim, et exul atq; vagus per nationes barbaras discurrendo, veneno et turpissima morte extinctus, sine confessione Catholici Præsbiteri et viatico vita excesserim, gratiam tamen, quam viuo præstare noluisti, saltem, præstes mortuo. et cadauer meum, cum corporibus auorum et patrum meorum, in Vilnense Ecclīa, sepeliri et seruari permitte. Annuit Casimirus Rex huic peticiōi et mortem

eiusdem Ducis Michaelis amare defleuit, Pœnitebatq3 illum Prælatorum et Baronum suorum Poloniæ, non audisse consilia, et illi portionem ipsius patrimonii non reddidisse. Sub vno itaq3 tempore, et Switrigielli et Michaelis Ducu, corpora sepulturæ mandata sunt, et per Casimirum Regem iusta illorum corporibus soluta. Inter Lithuanos partim mæror partim alacritas de morte Ducis Michaelis erat, cum alii Principem mansuetum et benignu, Ducisq3 Vithawdi sanguine genitum, sibi suspirarent ademptum, alii solutos se metu gaudebant, pp̄ter patris sui trucidationem, autoritate et consilio eorum patratam, et eiusdem Ducis Michaelis persecutionē iniustam et indignam. Insimulati sunt et de morte Ducis Michaelis nonnulli Lithuanorū Primores, quasi propellendi periculi cupidine, q̄d sēper eo viuo impendere suis capitibus augurabantur, Ducem præfatum summissum et humiliatum, se et omnia sua deditum iri offerentem, eorū insup adorantē, p̄cumbentis more, Tribunalia, per insidias et fraudem veneno sustulerint: sibi quidem labem, interfecto vero gloriam, cumulaturi, quasi videretur aliter vinci non posse :~

Castro Luczko occupato per Lithuanos, Legati ad Casimirum Regem mittuntur à Polonis, Quibus tandem ex itinere reuocatis, Conuentio Piotrcouiæ indicitur, et consultatur de castro Luczko recuperando :~

IN Regno Poloniæ magni motus, super alienatione Castri Luczko consurrexerant, Dolebant quippe omnes boni, tam notabilem portionē et trām vberrimam. à Regno tam fœdè et turpiter, sub p̄ntia Casimiri Poloniæ regis, detruncari, Vnde aliquot Conuentibus in Craconia, Sandomiria et Leopoli, ob eam rem celebratis, omniū animi irritati et cōmoti erant, vt consurgerent ad arma, et castrum Luczko, quanta vi possent, oppugnando conquirerent. Nuncius interim Regius, Nicolaus de Borzischouice, Magister Coquinæ Regalis, ex Lithuania aduenit, rogans et requirens nōie Casimiri Regis, vt ab armis abstinerent, et nullu motu exercitualiter contra Luczko facerent, se in breui in Regnū reuersurum, quæsiturumq3 vias, quibus differentiæ ipsæ emendari possent. Si secus faceret, multū vereri, ne in regnum ex aliqua parte hostiles impetus fiant. Amaris et irritatis animis hęc ab omnibus audiebatur legatio. Vnde à pluribus subclamatum fuit. Cur et Lithuanos simili mandato ab occupatione castri Luczko non restrinxit, Ad hæc Nuncius Regius, Quæsiui, inquit similem quæstionem à Rege, et accepi r̄nsum. Multoties inquit, simili mandato terrebam Lithuanos, sed contempserunt parere meis impiis. Pluribus deinde deliberationibus habitis, conclusum est, vt Ioannes de Olyeschnica Palatinus Sandomiriensis, et Albertus de Mnichow, Zarichostiensis Castellanus, irent in Lithuaniam, istaq3 à Casimiro Rege peterent, Primum, ne pateretur Castrum Luczko, turpiter et fœdè à corpore Regni Poloniæ abstrahi et truncari, cū in illo, Regno Poloniæ ius maximu, ex multiplici capite, competat, Secundum, vt iura Regni corporali iuramento et literis confirmet, Tertium, vt nōiatione

factam de persona Miklasch ad Ecclesiam Przemisliensem, reuocet: cum ignominiosum
eßet, Slesitas propriis et præstantioribus præferri. Dum autem cum his mandatis,
præfati Barones progrederentur, Conuentio in Sandomiria pro Dominica Oculi, cui
et Zophia Poloniæ Regina interfuit: habita est, et præfati Nuncii pene ex medio
itinere reuocati, ex eo præsertim respectu et causa, quod Castrum Luczko, prout Io:
annes de Czizow Castellanus Sandomiriensis et Capitaneus suis literis intimabat, Ca:
simiro Rege mandante et imperante, fuit resignatum Lithuanis. Inane igitur et va:
cuum putabant omnes, super re huiusmodi, aliquid poße obtineri, precibus: cum in
leuioribus rebus preces eorum Casimirus Rex excluderet. Omnium autem sententiæ
in hoc concurrebant, vt Conuentio generalis pro die Sancti Vrbani in Piotrkow oppi:
do fieret, vt in illa reperiri posset aliqua via, per quam resp: multipliciter oppressa
et pene desolata, et nisi prouideretur, amplius opprimenda, de suis ærumnis respiraret.
Conclusum et postea fuit, propter multorum crebra consilia et auisamenta, vt terræ Sā:
domirien. Lublinen. et Russiæ, exercitualiter consurgerent, et procederent versus Luc:
ko. Castrumque Wlodzimyerz, quod metu aduentus Polonorum fuit per Lithuanos in
tercia parte exustum, reficeretur, et firmaretur vallis et fossatis, et forte præsidium
Polonorum in illo locaretur. Et nihilominus conquisitio Castri Luczko, omni modo,
via, et ingenio tentaretur, præsertim cum Castrum ipsum vacuum eßet omnibus pro:
pugnaculis et victualium alimentis. Verum quia huiusmodi expeditionem multi, cum
ex Baronibus, tum ex nobilibus improbabant, et aliqui metu, aliqui ambitione et
spe in altiora conscendendi, nolebant Regi displicere, expeditio ipsa per eos, quibus
ea res erat quæstui, impedita, et res omnes publicæ, remanserunt penitus desolatæ
et infectæ. ~

Casimirus Poloniæ rex omnes indignationes suæ aculeos in Sbigneum Cardinalem et Episcopum Cracouien. ac nonnullos alios Senatores Regni stringit, quod improbis suis conatibus resisterent ~

INterim Casimirus Poloniæ Rex, auditis rumoribus, qui in Regno Poloniæ
consurgebant, intelligens ex pluribus auisamentis, animos Polonorum alienatos
a se esse, magnam indignationem contra Sbigneum Cardinalem et Episcopum,
Ioannem de Thaczin. Cracouien. Ioannem de Olieschnicza Sandomiriensem Palatinos
concipit: hostibus et inuidis præfatorum, Cardinalis et Palatinorum, choleram Ca:
simiri Regis, pluribus incentiuis, inflammantibus. Mittit itaque rex Casimirus, Tho:
mam Seczignyewski, militem, ad Prælatos et Barones Regni Poloniæ maioris. Per
quem graui querela contra Sbigneum Cardinalem et Episcopum Cracouiensem pro:
ponit, quod Conuentiones particulares Sandomiriæ, cum aliquibus Baronibus, quos
sibi attrahere potuit, animando communitatem contra Regem, tenuerit, quod illum
volens facere inuisum eidem communitati suggeßit, omnes introitus Regni Poloniæ
et omnia arma, in Lithuaniam deferre, quod sibi obedientiam subtrahi mandauerit

et de Regalibus prouentibus responderi inhibuerit. Et ne Miklasch Secretarius suus ad Ecclesiam Przemisliensem eligeretur, prohibitionem fecerit. Vocans Cardinalem in qualibet propositione virum superbum et hostem suum. Hortatur deinde ipse Seczignyewski Casimiri Regis nomine, Prælatos et Barones partium maioris Poloniæ, præsertim eos quos sciebat erga se et sua opera constantiores, vt ad eum Sandomiriam, pro festo Pentecostes aduenirent, de ignominia Regia prouisuri. Cæteris enim omnibus Consiliariis, tam Ecclesiasticis quam Sæcularibus, per largitiones promissionesque ad suam sententiam traductis, Sbigneum solum Cardinalem et Episcopum Cracouiensem, suis conatibus obstare videbat: nulla re aut ingenio vincendum, illumque vnicum fideliter pro ipso et repub: Regni consulentem, hostem et vocabat, et tenebat, quod maximè illi infestus: quem potius, perniciem suam et Regni sui auertentem et prohibentem, conseruatorem suum et fidelem consultorem tenere debuerat.

Casimirus Poloniæ rex quærens, nullas tamen inuenit iustas occasiones Sbignei Cardinalis et Episcopi Cracouiensis accusandi.

Legatione huiusmodi per Thomam Seczignyewski in maiorem Poloniam missa, et per ipsum in Colo, in conuentione particulari, die Dominico post festum sanctæ Zophiæ exposita, damnabat omnium sententiâ Sbigneum Cardinalem et Episcopum Cracouiensem, et Barones, qui Casimiro Regi obedientiam subtraxissent: ignari omnium quæ agebantur: cum nulla obedientia subtracta fuerit, aut redditus inhibiti, Sed duntaxat Vicethesaurario et Zuppario scriptum, ne arma iuxta mandatum Casimiri Regis, Luckam mittere auderent. Itaque vbi debebat meritum et laudem reportare, damnationem referebat. Lætus tamen hac aduersitate, spiritum maximum concipit. Rex Casimirus præterea ex Lithuania discedens, per Brzesczye, Parczow, Lublin, Zanichosth sabbato in vigilia Pentecostes venit Sandomiriam, Vbi ad suam Serenitatem Ioannes Episcopus Wladislauiensis, Lucas de Gorka Posnaniensis, Nicolaus Scharlieyski Brzestensis, Boguslaus Iunivladislauiensis Palatini, cum aliquibus Baronibus partium Cracouiensium, quos specialibus literis acciuerat, conueniunt. Si verò aliqui non vocati iuxta antiquum morem, pro sua et Regis Casimiri honestate venissent, à consilio Regio, velut suspecti excludebantur. Agit Rex Casimirus Sandomiriæ septem dies: intra quos priuata habet consilia, qualiter indignationis suæ aculeum contra Sbigneum Cardinalem et Episcopum Cracouiensem, et Palatinos, Ioannem de Thaczin Cracouiensem, et Ioannem de Olyeschnica Sandomiriensem, extendat. Sed dum nihil culpæ ex eorum operibus trahi posset, ex Sandomiria Sabbato, ante festum sanctæ Trinitatis discedens, per Pokrziwniczam, nouam Ciuitatem, feria quarta in vigilia corporis christi aduenit: pœnitentibus Baronibus, quod opera Sbignei Cardinalis improbassent, ex noua Ciuitate Cracouiam diuertit.

Ioanne Episcopo Chelmensi mortuo,

Ioannes Kraska succedit

IOannes Episcopus Chelmensis, nobilis de Domo Cholyewa, Theologiæ Magister, et frater ordinis Prædicatorum, sabbato post conductum Paschæ, quæ dies fuit vigesima secunda mensis Aprilis, moritur, et sepelitur in Eccl̃a Chelmense. Post cuius mortem Ioanni Kraska, nobili de Domo Bilina, per Nicolaum Papam quintum promissum fuit: Casimiro Poloniæ Rege instante.

Sbigneus Cardinalis et Epũs Craco: Ioannes Thaczinski Palatinus Crac: Ioannes Olieschniczki Palatinus Sandomirien: Casimirũ Poloniæ Regem approbante ferè cuncto Senatu, publice coarguunt

COrporis Christi festum Cracouiæ, propter Casimiri Poloniæ Regis, et Sbignei Cardinalis et Episcopi Cracouiensis, multorumq; Prælatorũ, Ducũ, et Baronum, qui ad Casimirum Regem conuenerant, præsentiam cum magna solemnitate peractum est. Quo expedito, Sbigneus Cardinalis, ac Ioannes de Thaczin, Cracouien, et Ioannes de Olyeschnicza, Sandomiriensis, Palatini, in consilium Regium aduenientes, queruntur amarissimè de accusationibus, per Casimirum Regem contra illos propositis: offerunt purgationem et iustificationem quamlibet. Grauiter se læsos huiusmodi accusationibus asserunt: cùm nihil peccauerant, nihil se vereri, quominus de eis iudicium fiat. Et licet omniũ par esset amaritudo: Cardinalis tamen acerbius contra Regem inuehitur, quòd eum superbum et hostem suum vocauerit. Rex verò Casimirus, videns se assentatorum consiliis seductum, Cardinalem et Palatinos sine causa accusasse, paucis verbis pro sua excusatione vsus, in Conuentione generali de hoc se acturũ r̃ndet. Fit super Conuentione generali deliberatio, et omnibus placet, vt pro festo S: Bartholomæi Apl̃i teneatur. Decretoq; Regis, vt faueret votis consiliariorum de maiore Polonia, Siradiam pro loco Conuentionis elegit: Piotrkouia, quam Cracouienses, propter situm remotum terrarum Russiæ nominabant, exclusa. Non ob id tamen cessauit feruor et zelus Cardinalis, et Palatinorum, Cracouien, et Sandomiriensis. Aggrediuntur Regem in consilio, Cardinalis verba faciens, longo prohemio vsus, obiurgat Casimirum Regem, velut parum vtiliter commodis Regni consulentem. Asserit se Regem pluries pro suis transgressionibus, et moribus coarguisse, Sed nihil profecisse. Replicat Regis excessus, quod iura Regni annis quinq; rogatus, nunquam confirmare consenserit, quod eadem iura in multis temerauerit, quod Monasteria et Ecclesias Stationibus insolitis, et equorum locationibus, et vniuersũ Regnum Stationibus et Podwodis, afflixerit et grauauerit, quod Episcopatum Przemisliensem externo homini contulerit, quòd terras Podoliæ et Lucensem à Regno Poloniæ abstraxerit et abalienauerit, quòd nationem Polonicam tenui charitate et fauore tractauerit, quod in hodiernum diem, non alios in suo Cubiculo q; Lithuanos continens, Polonos excluserit, quòd Regnum Poloniæ, à variis hostibus, prædonibus

et latrunculis grauissimè laceratum, nunquam defenderit, nec aliquam impensã pro defensione et tutela illius fecerit, quòd omnes introitus Regni in Lithuanorum vsus et amplitudinem conuerterit: quòd viduarum, orphanorum et oppreßorum querelas et voces raro audierit. Causas dissidentium, et in necessitatibus suis Curiam sequentium, non deciderit, quòd suis voluptatibus, ociis, balneis et comeßationibus, rep:tendente continuè in perniciem et ruinam, vacauerit. Monet deinde illum, vt aliquando mores huiusmodi in se reformet, et Diuinã vltionem tam in se q̃ȝ in subditos non prouocet. Et quoniam, inquit, multoties à me paternè secretè, et publicè monitus et correctus, emendam aliquam non exhibuisti, decetero me à tuo consilio abdico, nolens illud quoquo modo frequentare, ne horum malorum omnium, quæ aguntur, dicar vel suspicer esse particeps. Nihil tamen de his, quæ causas Monasterioȓ Ecclesiarum, viduarum, orphanorum, concernent, intermittam: quin pro illis meam defensionem vsqȝ ad sanguinem et necem opponam. Sermonem hunc non solum Cardinalis vox gracilis et modesta, ad pronũciandum proportionatim composita, sed etiam lachrimæ, per ora ipsius Cardinalis defluentes, ornabant. Audiebatur oratio sua à circumstantibus cum magna attentione. Pauci erant, quibus similes lachrymas non extorsisset. Orsus deinde Ioannes de Thacżin, Palatinus Cracouien. loqui, vt erat vir dextri ingenii, et eloquentiæ suauis, ita in rem eandem, quæ et Cardinalis pulcherrimè disseruit. Graui inquit, vulnere à te Serenissime Rex carpimur. Terram Lucensem, antiquissimam Regni Poloniæ hæreditatem, abstrahis à nobis. Et cum Lithuaniæ et Russiæ terræ, Regno Poloniæ vnitæ et inuisceratæ sunt, conaris transferre terras Regni in Lithuaniam: quas nunquam à patre tuo, sed et ab antiquis Regibus conquisitas, optimo iure Regnũ Poloniæ possedit legittimè. Dudum et ante superiora tempora, quæsiuit Dux Vithawdus, per ingenia, non sua solum, sed etiam forensiũ, funiculum iurium Regni Poloniæ, quæ super terris Lithuaniæ et Russiæ obtinet, disrumpere, et in finem illum Coronari se et creari in nouum Regem Lithuaniæ parabat. Repressa est tamen sua et omnium aliorum importunitas et ratione et armis, et Coronatio inhibita, literæ de Coronando interceptæ, Corona vix perfugam in Hungariam relata. Extabant enim tunc Prælati et Barones quercinæ fortitudinis, qui et patri tuo, quamuis illius fauerent Coronationi, et Vithawdo, se animosissimè opponebant. Non credas omniũ animos, tuo metu aut largitionibus concidisse. Supersunt plures boni, qui iniurias Regni et perniciem non silebunt. Ego de assentatorũ et adulatorum tuorum numero, vnus esse nolo, meqȝ decetero tuo consilio abdico: certus existens, quod postquam ad plenam, gratia Dei, mentem recurreris, nos, verè tibi consulentes, diliges, et peßimos adulatores damnabis. Neqȝ Palatinus Sandomiriensis, Ioannes de Olyeschnicża, sibi silendum duxit. Lustrum inquit, integrũ exactum est, Serenissime Rex, ex quo tecum de iurium Regni Poloniæ confirmatione certamus. Multæ ob id Conuentiones habitæ, multæ impensæ factæ. Et licet tua Serenitas repromittat multis vicibus finem facere: fit tamen in infinitum processus. Quo id animo, quoué colore fiat, omnes vident: non omnes tamen loqui poßunt vel audent. Omnia hæc, quæ ex Cardinale et Palatino Cracouiense audisti, laudo. Et quoniam videmus, quod tua Serenitas consilia nostra et spernit et fastidit, et consilia priuata malorum hominum sequitur, à consilio tuo me abdico, nolens illud frequentare, donec Serenitas tua reformationem fecerit, ne sanguis pereuntium de meis requiratur manibus. Et licet ferè omnes Consiliarii, huiusmodi sermones probassent, paucis exceptis, irentqȝ submurmurando in præfatorum Cardinalis

et Palatinorum sentenciam: nemo tamen per claram vocem, animi sui intentionem expreßit. Tantum priuatis sermonibus Sbigneum Cardinalem, velut virum optimum commendando: cælotenus efferebant: ordinationi Casimiri Regis suiqȝ regiminis, modesta et vulgata admonitione corrigentem ~

Rege Casimiro Cracouiæ legationes externas audiente, Thartari Podoliam magna vastitate cædibusqȝ afficiunt, et Stogneum Reÿ cum vxore et liberis captiuant ~

Venerant ad Casimirum Regem Poloniæ Cracouiam, plures Duces in personis propriis, venerant et aliorum Ducum et Wratislauiensium Ciuiu Nuncii: Petebantqȝ omnes audientiam, Rex etsi petentibus audientia libenter præstitisset: sine Prælatis tamen et Baronibus illam facere videbat dedecorosum esse, Omnes siquidem Barones partium Cracouiensium Consilium Regis exibant: postquam videbant Cardinalem et Palatinos Cracouiensem et Sandomiriensem, se consilio abdicasse. Fit ob hoc multis diebus in Ecclesiæ Cracouiensis Capitulari deliberatio. In qua ferè omnes, recensitis his quæ agebantur, altis suspiriis et lachrÿmis, quasi iam de rep: actum esset, deplorabant. Captatur vnanimis hæc conclusio, omnia ad Conuentionem Siradiensem, pro festo sancti Bartholomæi tenendam, differri. De ecclesia duntaxat Przemisliense reformatio petenda, ne Casimirus rex nominationem Miklasch, vergentem in notabilem offẽsam iurium Regni prosequatur, aut Nunciis vel literis promoueat, donec in Conuentionem Siradiensem veniatur, et omnium consensu vulnus huiusmodi vel suscipi posset vel rescindi. Et de hoc consiliarios lr̃is patentibus certificet, Quod si Casimirus Rex admittere noluerit, omnes se consilio suo abdicent, Proponitur res per organum Ioannis de Czizow Castellani et Capitanei Cracouien. Casimirus Rex pluribus deliberationibus habitis, paret necessitati, et per lr̃as patentes promittit nominationem Miklasch non prosequi, donec Conuentio Siradiensis fuerit transacta. Qua quidem differentia decisa, tunc demum Legationes Principum et Ciuitatum auditæ sunt, et vnicuiqȝ responsum congruum factum, Mansit autem Casimirus Rex Cracouiæ vno mense et amplius: negocia Regni pertractando. Quo illic stante, Thartari feria quinta ante festum sancti Ioannis Baptistæ, terras Podoliæ hostiliter intrantes, multa damna faciunt in occisione populi christiani, et villas cremando, Castellu quoqȝ Row conquirunt, et nobilem Stogneum Reÿ de Domo Okscha, cum vxore et liberis in illo captiuant. Terrigenam Mroczkonem cum aliis terrigenis interficiunt, et alios homines in sæuam captiuitatem abducunt. Quod malum ideo asserebatur accidisse, quoniam Capitaneus Podoliæ Theodoricus de Buczacz, fingebat se custodiam in campis posuisse: quæ subitam inuasionem Thartarorum pronunciasset. Quod nunquã egisse compertus est ~

Cum Rex Casimirus conuiuiis operam dat, firmans foedus cum Prussiae Mgro Boleslaus Oppoliensis Dux fracta fide Syewioriam et Wyeluniam magna clade afficit, Quamobrem ad opprimendum hostem Aulicos mittens Rex, expeditionẽ generalem bellicam indicit, et Siradiam ad Conuentionẽ properat ~

Die Dominico ante festum sanctae Margarethae, Casimirus Poloniae Rex, exiuit Cracouia, et per Myechow, Przedborz, Malogoscz, et alia loca solita, venit Lanciciam, ibiqz a pluribus Praelatis et Baronibus maioris Poloniae et signanter a Wladislao Archiepiscopo Gnesnense, exceptus est. Abinde discedens in crastino sancti Iacobi Apostoli, venit Nieschouiam. Vbi Magistrum Prussiae cum Episcopis et Commendatoribus, feria quinta post festum sancti Iacobi inuitans, magnifico conuiuio et vestibus sabellinis, aliisqz muneribus honorauit. Altero quoqz die, videlicet feria sexta, Rex ipse Casimirus, ab eodem Magistro inuitatus, dissuadentibus omnibus Consiliariis, in Thorun descendit, et in Castro prandium cum Praelatis et Baronibus Regni Poloniae habuit. Ibi quoqz Magister Prussiae suam Serenitatem honestis muneribus donauit. Foedus etiam pacis ꝑpetuae inter Regnum Poloniae et Prussiam firmatum, innouatum est, et dissensiones hincinde, exortae, sopitae. Ex Nyeschow per stationes consuetas Casimirus Rex venit Gnesnam feria quinta ante festum sancti Petri ad vincula. Ibi suae Serenitati velox nuncius allatus est, significans Boleslaum Ducem Oppoliensem, et Regno et Regi Poloniae diffidasse, et proiectis diffidationum literis, eadem die terras Regni, videlicet Syewieriensem in vna parte, et Wielunensem in altera damnificasse, elatus in mente sua propter thesauros, quos ex spoliis Regni conquisiuerat, plures stipendiarios ex Bohemia et Morauia, quorum inuasione credebat se posse in bello superiorem, conduxerant. Dabant quoqz illi animum multa, et praesertim disordinationes multae in Regno Poloniae, et quod animi Praelatorum et Baronum Regni non solum erant alienati a Casimiro Rege, sed etiam sibi grauiter infensi. Misera tunc erat Regni Poloniae conditio, cum ab vna parte Thartarorum graui inuasione praemeretur, ab altera Dux tenuis, et paruae potentiae, non propulsabat bellum (quod illi iuste Poloni, si viri non foeminae fuissent, mouere debuerant) sed inferebat. Rex quoqz ipse, in vtram partem claudicans, insimulabatur Polonis purus non esse: cum et iura Regni confirmare in fauorem Lithuanorum dissentiret. Audita tamen huiusmodi nouitate, fretus Praelatorum et Baronum, tunc ad latus suum sedentium, consilio, omnes Aulicos suos, ad reprimendum inuasionẽ hostium; in Wyeluun, quamuis esset locus iam peste Epidimiae infectus, transmittit, et vniuersum Regnum Poloniae mouet, et consurgere damnat in bellicam expeditionem. Solusqz ex Gnesna in Siradiam procedit. Conuentionẽ generalem pro festo sancti Bartholomaei Apli illic acturus, quoniam omnium Praelatorum et Baronum sententiae conformiter recusabant ire in expeditionem, nisi prius Regni iura in praefata Siradiensi Conuentione confirmasset ~

Rursus Lithuani Podoliam et Luczko importune in Conuentu Siradiensi petunt, et incorporationem Regno Poloniae renuunt.

Feria quarta in vigilia sancti Bartholomaei Apostoli, Rex Poloniae Casimirus ex Calisch discedens (ubi ad illum Conradus, Oleschnicensis, et Wladislaus Theschnensis venerant: assistentiam et suffragium contra Ducem Oppoliensem Boleslaum repromittentes) venit Siradiam ad tenendam generalem Conuentionem. Et licet illic omnes Praelati et Barones Regni Poloniae, paucis valetudinariis exceptis, conuenissent: Sbigneus tamen Cardinalis et Episcopus Cracouiensis, studiose venire distulit. Cuius absentia omnium corda concussit: cum pro illa tempestate vir integrior pro rep: non putabatur. Vnde et absentiam suam non solum querelis, sed etiam maledictis improbabant. Venerant ad Conuentionem praefatam Lithuanorum Nuncii, videlicet Andrusko Dowoynowicz, et Michael Montolthowicz. Hi in consilium, praesente Casimiro Rege introducti, legationem exponebant inuolutam, quae magis in Polonia quam Lithuania credebatur concepta. Petebant in summa, vt relinquerentur circa metas terrarum, et signanter Podoliae et Lucen terras, quas Dux Vithawdus possidebat: cum diminutionem nullatenus vellent admittere. Et circa id questi sunt, quod Poloni solicitassent Nyemierzam de resignatione Luczko, in praeiudicium eorum. Item quod vellent cum Regno Poloniae stare in liga et paritate, et non in aliqua subiectione. Item quod nullatenus vellent esse incorporati aut subiecti Regno Poloniae, mallentque omnes ad vnum mori, antequam paterentur se esse Regno incorporatos aut subiectos. Atque vbi denegaretur eis haec conditio, protestabantur, quod vellent alios auxiliatores quaerere: ab obedientia Casimiri non discedendo. Huic legationi, fastum redolenti, modeste responsum est. Polonos semper illis non pro subiectis et fratribus et sociis vsos esse, nec incorporationem illis dedecori esse, sed honori. Terras insuper Podoliae et Lucen, ad Regnum Poloniae constat pertinuisse, et Ducem Vithawdum, ad vitam concessas, precario illas tenuisse. Regnumque optimo iure fultum, velle stare et Casimiri Regis, et cuiuscunque alterius Principis Catholici, iustae decisioni.

Confirmatione iurium Regni in annum secreto Regis ac Senatus Poloniae consilio dilata, et obligatione a Casimiro Rege

exacta contra Boleslaum Ducem Oppolien̄
exercitus ducitur. Qui tandem datis hosti
induciis in annum propter auram pestilen-
tem, in patriam non sine damno suorū re-
diit. Ioannes Helgoth moritur.

Consilio pleno per dies aliquot, et vsq3 ad vesperorum horam tento, omnis labor ad hoc cum summa diligentia impensus est, vt Casimirus Rex Poloniæ faceret iurium Regni confirmationem, Nec Prælatorum et Baronum solum, sed et Zophiæ Reginæ, precibus et consiliis ad id vehementer stringebatur, sed cassi fuerunt omnes conatus: respondente Casimiro Rege, q̄d nullatenus vellet aut posset facere huiusmodi confirmationem, iuramento contrario, prius Lithuanis facto, obstante. Petebatq3 flexis genibus, vt dilatio in annum fieret, et interim conuentio inter Polonos et Lithuanos teneretur pro differentiis componendis. Verum dum nobiles ex cōmunitate hanc conditionē plurimum improbarent, et grauibus verbis inueherentur contra Consiliarios, q̄ tepide remp: administrarent. Casimirus Rex petiit, vt consilio publico suspenso, secretum fieret, Quod dum impetrasset, omnibus aliis exclusis, octo Consiliarios vocat, vc3t Wladislaum Archiepum Gnesnen̄, Ioannem Wladislauiensem, et Andream Posnaniensem Episcopos. Ioannem de Czizow, Castellanum et Capitaneū, Ioannem de Thaczin Palatinum, Cracouienses. Lucam de Gorka Posnaniensem et Ioannem de Olieschnicza Sandomiriensem, Palatinos, et Przedborium de Konyecpolie Castellanum Sandomiriensem, illisq3 sacramento adactis, vt secretò rem teneant, asserit se nullatenus posse sine sui capitis periculo, et magni Ducatus Lithuaniæ amissione, iura Regni Poloniæ confirmare. Futurū enim esse, vt si persentirent Lithuani confirmationem iurium, suo capiti apertas vel clandestinas structuros insidias, et à sua obedientia cum castris et fortaliciis discessuros. Rogat ergo, vt tam suæ saluti quàm honori commodisq3 consulant, et dilationem in annum vnum patiantur, intra quem adire rex possit Lithuaniam, et castra fortiora, et præsertim Castrum Luczko redigere in suam potestatem, et ea fidelibus suis commendare, thesaurosq3 Ducales in Poloniam traducere. Moti fuerant Consiliarii conditionibus tam salutiferis et vtilibus, et omnes dilationem admittendam censebant. Duobus tamen diebus super hac re inter illos longa deliberatio habita est: quoniam Ioannes de Olieschnica Palatinus Sandomiriensis, scrupulum grauem iniecerat: veritus, ne res aliquam calliditatem et dolum sub dulci oblatione contineret, nullum insidiosius ratus malum, quàm vbi blandiciis credulitas oppugnatur. Itaq3 decernebat, vt admitteretur dilatio, si Rex Casimirus inscriberet se, anno lapso, confirmationem iurium facturum, et obligationem in manus eorū reponeret. Facileq3 ab omnibus hæc sentencia accepta est: et in hunc modū cogebatur Casimirus Rex inscriptionem facere et obligationem, quæ in vno scrinolo fuit conclusa, et sigillis omnium octo Consiliariorum sigillata, et in manus Wladislai Gnesnen̄ Archiepi consignata, et peticio totius Regni, consentientibus vniuersis, suspensa. Hæc tamen omnia tunc erant et ignota et secreta. Dum hæc in cōuentione prædicta agerentur, exercitus terrarum maioris Poloniæ, iam ad arma cōsurgens, versus terras hostiles campestraliter p̄cedebat. In procedendo aūt, in p̄pria

et signanter in bona Ecclesiarum grassabatur, Clamorq3 hominum oppressorum con: tinue ascendebat, nec ulla opponebatur provisio. Aulici Regi fugere ex Wyelun propter pestem, quæ plures eorum absumpserat, coacti sunt. Pestis enim valida totam Slesiam, Wyelunensem plagam, Cracoviensem urbem, et multa loca Diœcesis Cracoviensis invaserat, multiq3 mortales per illam extinguebantur. Propter quod omnium Baronum sentenciæ, magis de ineundo fœdere, quam prosequendo bello congruebat. Futurum rati, quod lues exercitum invadens, dissolutionem illius turpem efficeret, oblata tunc quoq3 honesta occasio differendi belli. Nam Dux præfatus Boleslaus Oppoliensis mi: sit literas, æquitatem exposcens et pacem. Quæ propter pestis sævitiam, minus cun: ctanter accepta est, et fœdus in unum annum firmatum, ea conditione, ut partes pro die Circumcisionis Domini conveniant: damnorum hincinde illatorum decisionem facturæ. Multis tunc Poloniæ Regnum premebatur incommodis, peste, fame, bello. Nam et fru: ges illo anno male provenerant. Hostes vero libere terram Wyelunensem faciendo incen: dia et spolia intrabant. Exercitus autem Regius adeo segnis et piger visus est, ut nunquam hostilem terram contingeret. Itaq3 vario premebatur Regnum Poloniæ malo, hinc hostium, hinc suorum vastatione, hinc valida peste, hinc parum bono Regni regi: mine. Et licet plures viri notabiles, tam Ecclesiastici quam Seculares per pestem fuisset extincti, mors tamen Ioannis de Elgoth, Decretorum Doctoris eximii, Scholastici et Canonici Cracoviensis, in sancti Bartholomæi die defuncti, molestius lata. Erat enim vir in prudentia, doctrina et mansuetudine singularis, omnium bonarum virtutum officina et sedes, Laciali eloquentia redolens. In componendis ornatissimis et diser: tissimis literis pro illa ætate nulli secundus. Omnium pauperum, orphanorum, miserabi: liumq3 personarum refugium et portus. Cui sepulchrum Domini, et Calvariæ locum in Hierusalem, ortum in Betleem, baptismum in Iordane, videre corporeis oculis da: tum erat. Nec de facili simile germen Domus Wyeniana, ex qua nobilitatis suæ tra: xerat originem, producet.

Exercitus Siradiæ contra Thartaros decernitur.

Ut autem terris Russiæ et Podoliæ, pluribus confractis cladibus daretur ali: qua provisio. Casimirus Rex Poloniæ Ioannem de Czizow, Castellanum et Capitaneum, Ioannem de Thaczin Palatinum: Cracovienses, velut Capita: neos, cum exercitu ad faciendam resistentiam deputat, et transmittit. Dat eis aliquot millia marcarum, quibus et gentes bello exercitatas, ex Polonia conducant, et neces: saria belli provideant. Accersitisq3 terrigenis Russiæ et Podoliæ, Voievodaque Moldaviæ Alexandro et gentibus suis, cum Thartaris, si invasionem fecerint, in no: mine Domini congrediantur et confligant.

Casimirus Poloniæ rex ab oppidis Lithuaniæ aura pestilente exclusus venationibus intendit.

His et pluribus aliis Casimirus Poloniæ Rex cum consiliariis suis in præfata Conuentione compositis, die Dominico proximo post festum sancti Ægidii, tertia videlicet die Septembris, egressus Siradia, celeriter et propere, per Schadek, Inowlodz, Kozyenice intrauit. Ex Kozyenice in die Natiuitatis sanctæ Mariæ Virginis discedens, in Lithuaniam profectus est: non ignarus quod iam plagam illam totam Lithuaniæ pestis occupauerat, adeoque peste graui premebatur, vt homines ambulantes, sedentes, dormientes, aut comedentes, subito correpti extinguerentur. Propter quod Casimirus Rex Vilnam, Throki (ibi enim pestis virus suum amplissime diffuderat) accedere prohibitus est. Sed circa Grodno venationibus intentus, in sylvis et nemoribus morabatur.

Lithuani missis muneribus Tartaro Schadachmeto agunt gratias, quod terras Russiæ inuaserat, et iterum illum ad idem facinus adhortantur, sed frustra. Nam ab Eczigero Thartaro victus Schadachmetus, primum in Lithuaniam, tandem in Kowno extrema egestate pressus, improbitatis suæ poenas dedit, et Legatus Lithuanorum ab Eczigero contumelia afficitur.

Sub tempore autem Conuentionis Siradiensis præfatæ, Thartarorum Imperatoris Sadachmeth exercitus, terras Russiæ inopinate inuasit, et vsque ad Leopolim grassatus est: opportunum tempus sibi deligens, in quo et Barones absentes erant, et homines ex latebris prodire, gratia messis, cogebantur. In loca itaque vacua defensoribus venientes, communem populum, velut pecora, in seruitutem perpetuam, mactando impuberes, abigebant. Tuncque nouo genere fraudis, etiam in eos, qui se abdiderant, vsi sunt. Nam fingentes se cum prædis ex terra discessisse, subito redibant, et incautos occupabant. Hancque dolositatem quinquies resumebant. Miles nobilis Ioannes Kniachnyczki, Castellanus Haliciensis, rebus pluribus et curribus suis, per Thartaros interceptis, parum abfuit, quin eorum manus, per huiusmodi versutias et laqueos euaderet. Reuersis autem Thartaris ad propria, Barones Lithuaniæ, inter quos principales tunc erant, Gastowdus et Moniwid, Nuncium specialem Radiwilonem Hostikowicz, ad Imperatorem Thartarorum Sadachmet cum pluribus muneribus variarum manerierum transmittunt. Qui et gratias pro vastatione, in terris Regni Poloniæ facta, agat, et ipsum incitet et animet, atque deprecetur, vt impressiones maiores terris Regni facere non desistat. Fidelis autem Deus, qui populum suum tunc dignatus est aspicere, et consilia Lithuanorum praua dissipare, potentiamque Thartarorum conterrere. Quamprimum enim præfatus Radiwil ad exercitum Sadachmeth, in campestribus agentem, accessit, illico contra Sadachmet, alius Imperator Eczigeri irruit. Et congressu facto, acerrime hincinde pugnando, Sadachmeth contritus et victus est, et multi ceciderunt interfecti. Exercitus omnis Sadachmeth in potestatem Eczigeri venit. Sadachmeth vero fuga se saluauit, et in Lituaniam

perfugit. Vbi per Casimirum Poloniæ Regem, tunc illic agentem, ex fuga susceptus et rebus necessariis fotus et recreatus est. Radiwil verò Nuncius Lituanorũ, qui: a tardè requisitus, munera victori Eczigero præsentare distulit, per exercitum eius, in prædam expositus, omnia perdidit, et in morem latronis captus nudatusq3. pluribus opprobriis subiacuit. Sed et ipse Sadachmeth tam Casimiro quam Lithuanis suspectus esse vehementer cæpit. Quapropter cum omnibus famulis et filiis; qui secum in Lithua: niam, quasi ad tutum domicilium diuerterant, mandato Casimiri Regis et Lithuano: rum captus est, et in vincula coniectus: Quo Eczigerr, hostis suus, in tenaciori fide conti: neretur. Ex vinculis autem relaxatus, in Kowno cum omnibus suis relegatus est: Vbi perpetuum agens exilium, in miserabili senecta et vita degens, quemadmodum mi: sero homini et barbaro conueniebat, miserabiliter defunctus est ~

Fredericus Rex Romanorum impe: rialis. Coronæ gratia Romam venit cum sponsa sua. Mediolano neglecto in quo Corona secunda Coronari so: lent Imperatores:~

Fredericus Romanorum Rex, cum suscipiendæ Coronæ Imperialis gratia Romam se transferre statuisset, ab Hungaris, Bohemis et Australibus La: dislaum, olim Alberti Hungariæ et Bohemiæ Regis filium posthumum, reposcentibus, conuentus, omnibus postulata negauit. Ad Bohemos tamen legatione speciali vsus. Ladislaum in ea ætate esse monstrat, quæ nulli vsui adiungi possit. Qui si Bohemis remittitur, Bohemos illum, apud quos nullum ærarium esse dinoscitur, sumptibus, et præsentia sua grauaturum. Expectarent proinde pubertatem Ladislai Hungaris in eius remissione, si in fide persistant, præferendi. Ea legatio cum fauore à Bohemis excepta, et Frederico gratiæ actæ, quòd Bohemos cæteris in dimittendo Rege præferret. Fredericus posthæc placatis Bohemis, Hungaris tamen et Australi: bus frementibus, transitum versus vrbem per Forum Iulii, Padwam, Bononiam, et Senas faciens, Mediolanum attingere indignum duxit, Vbi alii sui prædecessores Corona secunda insigniri consueuerant, ne Franciscum Comitem, qui Ducatum Medi: olanensem, post mortem Philippi Mariæ Angeli, sine suo consensu occupauerat, suo ad: ventu honorare, et in Ducatu illo confirmare, cogeretur. Dum autem Senas peruenis: set, filia Regis Porthugaliæ, virgo nobilis et speciosa, et neptis Alphonsi Regis Aragonum, Elionora, eidem Frederico Imperatori desponsata, primum ad portum Pisanum, licet pluribus tempestatibus maris iactata, deinde Senas puenit. Ex quo: rum aduentu magna lætitia Senarũm Ciuitas feruebat. À Senis rex Fredericus cum eadem sponsa sua progressus, feria quarta, quæ erat octaua mensis Martii, venit ad vrbem, habens in Comitiua patruelem suum, Ladislaum Hungariæ Regem, Ducẽ Albertum germanum, et alios plures Principes. Cui in obuium omnes Cardinales, omnium Regum, Ducum, et cõmunitatum Legati. Senatores et Conseruatores ac seniores vr: bis, venerant. Et cum magna multitudine venit vsq3 ad portam muri S: Petri, et in parua domo collocatus quieuit. Feria verò quinta, nona mensis Martii, Imperator

Fredericus intrat, præcedente eum Ladislao Hungariæ Rege, vrbem, et perueniens ad Nicolaum quintum Papam, qui eum cum Cardinalibus, et multitudine copiosa Prælatorum, in prima porta graduum sancti Petri expectabat, susceptus est à Papa ad osculum pedis, et manus et oris. Imperatrix verò, solum ad osculum pedis et manus, et impositionem manus in caput et scapulas. Deinde oblationibus ad aram sancti Petri factis, in Palatio Apostolico, et cameris adhoc dispositis, collocantur. Feria vero qnta, ante Dominicam Letare. Fredericus Rex cantante Papa missam, indutus Dalmatica, vt Diaconus, secunda Corona, qua Mediolani coronari debuerat, pñte sponsa sua, Coronatus est. Et licet Oratores Mediolanenses, illic præsentes, protestarentur de iniuria, plura allegantes pro violatione iuris sui, et petentes à Papa iustitiam, Rexq; Fredericus rñdisset, quod propter pestem, et quia comes Franciscus, verus Dux non erat, ire illuc non poterat: Papa tamen mandauit eos excludi de cancellis, asserens rigidè, quod sicut poterat transferre Imperium de Græcis ad Almanos, ita et fortius illam Coronationem de Mediolano in Romam. Eodemq; die Papa in propria persona desponsat Fredericum Regem cum sponsa sua, benedicendo aras, et per osculum amborum adinuicem, et traditionem annuli. Et audita missa, in qua obtulerunt panem et vinum, lumina et pecunias aureas, dissoluuntur Stola, qua erant colligati, eductiq; sunt extra cancellum :~

Fredericus cum sponsa sua in Imperatorem Romæ coronatus (cuius coronationis progressus describitur) Neapoli Alphonsum Aragonũ Regẽ inuisit, et ab eo tractatus est honorifice et muneratus. Deinde Romam descendens in pãtriam reuertitur :~

De Dominico Letare Coronatio Frederici Regis et consortis suæ in Imperatorem peracta est in hunc modum. In capella ecclesiæ sancti Petri, vbi sanctus Petrus dicitur legisse missam. Imperator induitur vt Diaconus, et per duos Cardinales Episcopos, Isidorum Sambinensem Ruthenum, et Franciscũ Albanensem, ducitur ad altare, vbi sanctus Sylvester vnxit Constantinum, et prostrato Imperatore, vnus Cardinalium Franciscus Albanensis Epũs et Vicecãcellarius legit certas orationes, tenendo pedem super collum eius, qui tenebat ventrem et faciem ad terram. Et inde surgens, flexis genibus, stans ante altare, apertis vestibus vngitur, et reducitur ad Cancellum suum. Vbi iterum induitur sicut Diaconus. Post hac Imperatrix ducitur per Regem Ladislaum et Ducem Albertum, præcedentibus dictis Cardinalibus ad prædictum altare, et illic ostenso solum musculo dextro, infunditur eidem de chrismate, et reducitur ad Cancellum suum. Proceditur in missa, qua celebrabat Papa, Stat Imperator ad dextram Papæ ministrans, et seruiens cum Cardinalibus Diaconis. Appropinquante tempore celebrationis Euangelii, surgit Papa

de sede sua, venit ad altare summum Sancti Petri. Ducitur Imperatrix, ponitur a Pa-
pa cum certis orationibus Corona Imperialis Imperatori, Similiter et Imperatrici
Datur sceptrum et pomum Imperatori, cingit palla illi ensem. Quo cincto ponit Impe-
rator pomum, et tribus vicibus euaginat ensem vibrando, secundum orationes quas
Papa dicebat. Canitur Euangelium stante Imperatore cum Corona, tenenteque scep-
trum in sinistra, et ensem nudum in dextra. Quo lecto Euangelio, repositisque ense et sce-
ptro, accipit Euangelistam, dat Papae osculum Euangelii. Canitur Credo, portat
Imperator calicem, cum patina oblata et vino, dat manibus Papae, et his omnibus
interest Imperatrix. Proceditur in missa. Dicto Pax Domini, Papa vadit ad sedem
suam, communicat. Et post sumptionem sanguinis, comunicat de hostia Imperatorem
Qua data, suscipit eum ad osculum oris. Deinde Imperatricem comunicat, et suscipit
ad osculum manus. Deinde Diaconum et Subdiaconum. Et omnes ducuntur ad altare,
vt suscipiant oblationem. Finita missa, Imperatrix recedit in domum suam. Imperator
super Dalmatica induitur pluuiali, iam ad hoc dedicato per Papam. Post equitat Pa-
pa, dextra tenet equum Papae Imperator tres vel quatuor passus. Mandat Papa, vt
Imperator equum ascendat. Fit ita, Portat Papa in manu rosam, equitat Imperator
ad sinistram: Papae aliquantulum postpositus. Vt autem peruenerunt circa sepulturam
Remi, dimisit Papa Imperatorem: dans sibi rosam in ponte Tyberino, Cingit Impera-
tor vltra trecentos milites. Init in illo apparatu ad sanctum Ioannem in Laterano, ibi
facit prandium, et ad sanctum Petrum, quinta hora noctis reuertitur. Feria sexta in
vigilia Annunciationis sanctae Mariae virginis, Imperator cum consorte sua, et Duce
Alberto fratre, relicto Romae Ladislao Hungariae Rege, init in Neapolim ad Al-
phonsum Regem Aragonum, cuius res tum florentes erant, et multi excellentes hono-
res per Regem Aragonum praedictum illi in Capua, in Gaieta, in Neapoli, et Impe-
ratrici impensi: Multa et varia dona oblata. Die festo Paschae, fecit Rex Aragonum
pro Imperatore et Imperatrice grande conuiuium. Et in audiendo missam, vbi ad os-
tendendam magnificentiam suam, posuerat omnia ornamenta suae Capellae, per certos
Oratores Barchinonenses, praesentata fuit Regi Aragonum, vna imago sanctae Eulaliae,
quae est caput et protectrix illius Ciuitatis, in statura vnius magnae virginis, in ar-
gento deaurato, tenens in dextra aculeum, vbi fuit martyrisata, et in sinistra titulum,
Veni Domine ad nos et libera nos, quia salui erimus. Feria sexta post festum Paschae, Im-
perator et Imperatrix ex Neapoli recedentes, per Gaietham Romam reuersi sunt.
Vbi dum aliquot dies, in tractatibus secretis et mutuis cum Papa et Cardinalibus ab-
sumpsisset. Imperatrix freto vsque ad portum Grauarum, cum sua comitiua vecta est,
Imperator autem terrestri itinere, quo venerat rediit ~

Ladislaus per Hungaros Bohemos et Austriacos a Frederico Imperatore, Roma redeunte, nequaquam repetitur, Tandem per Austriacos bello extorquetur, aciae Caesariana superata ~

IN ipso autem reditu Roma Frederici Romanorum Imperatoris, saepe Ladi-
slaus Rex fugam molitus est, consilio Paedagogi fretus, qui postea captus,

longo tempore vincula sustinuit. Imperatori Frederico in Florentia agenti, notabilis legatio Regnorum, Hungariæ, Bohemiæ, et Ducatus Austriæ, cuius Augustinus Episcopus Iauriensis erat Princeps, occurrit. Quæ audientia obtenta, in summa petit et requirit, ut illis Ladislaum, eorum Regem et Dominum restituat, aut bellum expectet. Qui dum eorum peticionem silentio et recessu insperato absoluisset, Romam profecti, coram Papa Nicolao quinto et Cardinalibus, graui illum querela obruunt quod Principem eorum sub suo teneret, quasi vinctum, imperio, nec curaret illum, pluries rogatus, restituere: licet Regna et Dominia sua intelligeret, pluribus bellis deformata, claudicare. Dumque illic nullam tribulationis et angustiarum suarum possent reperire medellam, ad penates reuersi, omnem spem ad arma conuertunt. Austriaci in vnum exercitum glomerati, nouam Ciuitatem, imò ipsum Imperatorem, qui tunc in ea degebat, obsidione cingunt. Et bombarda maiori admota, Ciuitatem adeò fortissimè concutiunt, vt vniuersa Ciuitas, tribus duntaxat ictibus bombardæ, in vtraque porta rumperetur. Pugnatum est ad portas aliquandiu æquo Marte. Postremo Cæsariana acies, multitudine superata, terga vertit, atque in vrbem trepidanter fugit. Parumque abfuit, quin vrbs cum Cæsare caperetur. Ægrè hostibus repressis iactibus Bombardarum et saxorum, cæterorumque missilium. Quo malo territus Fredericus Imperator, missis Caduceatoribus, Ladislaum Austriacis, interuentu Caroli Marchionis Badensis, et Sigismundi Archiepiscopi Salczburgensis, restituit. Qui abinde Viennam deductus, summis honoribus exceptus est. Vides fortunam, sua dona variantem. Imperator enim Fredericus, qui Romæ et Neapoli, Diuinis ferè honoribus celebratus est, domum reuersus, à propriis et domesticis, contumelia et confusione obruitur singulari. Ladislaus Rex deinceps in Comitis Ciliæ Vlrici potestate fuit, non sine plurimorum inuidia, æmulatione, et liuore.

Casimirus Poloniæ rex Elizabethæ virginis, filiæ olim Alberti Romanorū Regis, germanæ Ladislai Hungariæ Regis nuptias ambit.

Stante Casimiro Poloniæ Rege in Lithuania, Nuncii sui, videlicet Nicolaus Scharlieyski Palatinus Brzestensis, et Derslaus de Rithwyani, Capitaneus Sandomiriensis, quos Cracouia, ad procandum virginem Elizabeth, filiam olim Alberti Romanorum Regis, miserat, reuertuntur, et Lituaniam adeunt, significantque Casimiro Regi, tam Ladislai Hungariæ Regis, germani virginis, quā Comitis Ciliæ Vlrici, et Ioannis de Hunyad, Gubernatoris Hungariæ, et omnium Consiliariorum Hungariæ et Austriæ, tulisse vltroneum consensum, vt matrimonium, inter ipsum Casimirum Regem, et præfatam virginem Elisabeth, inniceretur. Veniūt et cum illis Nuncii duo præfatorum, Hungariæ Regis, et Comitis Ciliæ, Sigismūdus Filschdorph Almanus, et Caplerz Bohemus, ad sciendum plenam certitudinem, ex animo et ore Regis Casimiri, si huiusmodi affinitatem consumare pergeret, et ad requirendum eum, si ad contrahendam affinitatem ipsam, suo motu, an Consiliariorum impressione, afficeretur, simulque ad videndum morum suorū conuersacoēs,

et indolis atque corporis formam et effigurationem. Quibus omnibus in Grodno pro
die sancti Martini callide perquisitis et perscrutatis, dum etiam a Casimiro Rege
pro finali et determinato responso accepissent, in omnia, et præsertim in petitu ma-
trimonium, quæ in honorem Dei cederent, et quæ Consiliarii sui decernerent, se li-
bentissime consensurum, læti in Austriam, procurati omnibus necessariis, et abun-
de variis muneribus honorati, regrediuntur. Remittitur et Derslaus Rithwyan-
ski, Capitaneus Sandomiriensis, vt voluntatem et dispositionem Casimiri regis
non solum Ladislao Hungariæ Regi, sed et Imperatori Romanorum Frederico,
significet, et de die ac loco, quo matrimonii huiusmodi solemnia tractari, conclu-
diq3 debeant, componat.

Terra Cracouiensis per Duces vicinos Thosleczeñ et Osszwyaczimeñ depopu-latur. Cuius mali occasio erat Petrus Schafranyecz.

Subortum est autem eo autumno contra terram Cracouiensem bellum, quod
a Przemkone Thoschecense, et Iannusio Osswyacimense Ducibus gestum
est. Qui licet cum Regno Poloniæ alter pacem perpetuam alter inducias
haberent, Indignati tamen, quod Petro Schaffranyecz Succamerario Cracouiensi,
coacti fuissent, vt ex eorum finibus bellum, inter præfatum Schafranyecz et Wlod-
konem de Berwalth, motum, pelleretur, ad duorum millium florenorum solutionem
se obligasse, Regno Poloniæ diffidant. Et vocatis Stipendiariis noningentis tam
equestribus quam pedestribus, multa spolia in Regno committunt, existimantes
per huiusmodi bellum solui se a præmissa obligatione. Et quoniam de vniuersa ter-
ra Cracouiense nobiles et terrigenæ, metu pestis, aufugerant, Castrum quoque
Cracouiense, pluribus morbo percussis, pene vacuum erat, hostes libere in omnes vil-
las et oppida, agendo spolia, grassabantur. Vnde opportunitatem huiusmodi et li-
centiam nacti, oram illam terræ Cracouiensis, versus Osswyaczim situatam, expone-
bant quottidie in prædam. Et licet Casimiro Poloniæ Regi, tanta mala, a leuibus ho-
stibus illata fuissent, per multiplices tamen Nuncios rogatus, distulit illis remedi-
are. Schafranyecz ipse, cuius occasione hæc ipsa mala prouenerant, fortalicium Ma-
lecz adeptus, centum equites et totidem pedites illic et Castro Badzin tenebat, qui-
bus vniuersam terram Osswyacimensem et Thoschecensem, cogebat ad tributum.
Duces ipsi etsi magnas prædas e Regno agerent, tredecimq3 currus mercatorum Cra-
couiensium Wratislauiam transeuntes cepissent, in quibus non leui præda potiti sunt,
magno tamen dolore de bello moto torquebantur, cum quod intelligebant vicissitudi-
nem sibi a Regno Poloniæ debere rependi, tum quod omnibus bonis, tam ipsi, quam
eorum terrigenæ, erant priuati, tum quod stipendium continue, velut quædam
vorago et vsura, augebatur, quod vnde soluerent, non extabat. Proprio itaq3 con-
fossi gladio, de pace agendum duxerunt, et per duos Arbitros, videlicet Ni-
colaum Ducem Rathiboriensem, et Nicolaum Slop, Marschalcum Teschinensem,
pacem duntaxat cum Schaffranyecz, tam sibi quam Domui suæ turpem, inierunt.
Coacti enim sunt et omnes captiuos restituere, et summam duorum millium floreno-

obligatam dare, et pro damnis octingentos florenos, ipsi Schafranyecz soluere. Coacti insuper sunt per conditionem pacis, per publicas et patentes lras profiteri, bellum se iniustè tam Regno, quàm Schafranyecz mouisse. Quibus sic compositis, et executioni mandatis. Castellum Malecz ipsis restitutum est, et tributa relaxata,

Turcus forti Castro in stricto maris constructo. Constantinopolim obsidet. Quæ, opera Capitanei classis Aragonum Regis. Rhodus verò et Rog Ciuili bello liberantur ab obsidione Turcorum.

TVrcorum Imperator cum multitudine exercitus veniens, in opprobrium Græcorum, ædificauit Castrum inexpugnabile ad sex miliaria à Constantinopoli in stricto maris, quod sancti Georgii brachium appellatur, vigore cuius nauigatio et transitus, nisi de permissione Turcorum, intermissa. Et peracto Castro, posuerat se Turcus cum nauigiis in latus Constantinopolis, quod respicit mare. opprimendo dictam Ciuitatem, Sub illo autem tempore, veniebat à Roma, missus per Nicolaum quintum Papam, Legatus de latere, in Græciam Isidorus Epus Sambinensis Cardinalis, Græcus natione, et Archiepus Kiionensis, siue Russiæ, nec tamen propter exercitum Turcorum audebat appropinquare Constantinopoli, Constantinopolis ignaris quid facerent, nec valentibus iuuare dictum Cardinalem. qui in naui erat, et quatuor Galeis grossis de mercantiis, in portu de la Petra, pertinente ad Genuenses. Venit ergo præfatus Cardinalis ad Castrum Rog, quod Rex Alphonsus Aragonum, in opprobrium Saracenorum. anno etiam illo perfecerat, Petens vt Bernardus de villa marina. Capitaneus classis Regis præfati, veniret cum sua potentia, et iuuaret dictam Ciuitatem Constantinopolitanam. Qui precibus eiusdem Cardinalis, et necessitate publica Christianorum, permotus, illicò venit cum duodecim Galeis suis, et sex Galeatis, id est, Galeis subtilibus benè armatis: dimissa prouisione defensionis in Castro Rog, Et inuentis octo Galeis Venetorum, ac sumptis prædictis, naue Genuensium, et quatuor Galeis mercantiarum, ab omnibus vnanimiter electus Capitaneus, venit ad locum, Vbi Turcus cum sua potentia erat. Et cum impetu terribili, dictum Turcum et exercitum suum, nihil tale suspicantem, inuadens, oppressit, dissipauitqz. Et dato suffragio Ciuitati, discurrens per maria illa, cum suis solum nauigiis, sex Galeatas grossas captiuauit: plenas Turcis nobilibus. Alter insuper Imperator Turcorum, in orientis partibus. cum grandi potentia obsidebat Rhodum, etiam Magister Rhodi necessitate constrictus, petebat auxilium ab omnibus. Sed alter Imperator Turcus, inimicus obsidentis, venit contra obsidentem. Et facta est magna inter Turcos strages, per quam Rhodi insula liberata est. Zoldanus insuper cum maximo exercitu, quem præparauerat, veniebat ad destruendum Castrum Rog, Sed quoniam. Imperator Turcorum, magnus hostis erat Zoldano, propterea irruit in Zoldanum, et fugat exercitum suum, et victor est reuersus. Sicqz duplici bello Ciuili liberata fuerunt Rhodus insula, et Castrum Rog prædictum ~

In Italia bellum ardet Ciuile ~

MAxima siccitas vniuersam terrebat Italiam. Quæ res plures mortales, febribus debilitatos, absumpsit. Accessit omni siccitati grauius, bellum videlicet non quidem externum, sed intestinum et Ciuile. Nam Alphonsus Rex Aragonum, facta liga cum Venetis, graui bello premebat Florentinos. Florentini verò, facta liga cum Francisco Duce Mediolanense et Genuense, resistebant. Propt quod vniuersa Italia premebatur bellis, nec à longo tempore memoratur Italia tot et tantis bellis collisa esse.

Romæ simul septem filii nascuntur.

MVlier quædam septem filios peperit vno partu. Quorum cum duo mortui esset, quinque tamen superstites viuebant, et nutriebantur. Resque ipsa et multiplicatio fœtus in admirationem, et vt vulgo aiunt, in religionem veniebat.

Res Hungaricæ, Bohemicæ, Austriacæ componi non possunt per Germanicos Principes, Ladislao adhuc impubere existente.

AD res Hungaricales, Bohemicales, et Austriacas componendas, dum dictus dies foret, et omnes ex Germania Principes, statum Ladislai Regis firmaturi, conuenissent, nihil tamen salubre agi potuit. Cuncta pro arbitrio Vlrici Comitis Ciliæ gerebantur. Et quamuis Ladislaus Rex appellaretur, in trium tamē virorum potestate positus, nihil ex se decernebat. Ioannes Smirzicki, vnus ex Bohemiæ Baronibus, Ladislao Regi literis significat, non alio pacto eum Bohemiā ingressurum, nisi si biceps caput habeat, et vnum Austriæ relinquat, aliud Bohemiæ credat. Eæ literæ, parum prouidè ad Bohemos remissæ. Ioannes Smirzicki, velut Patriæ proditor, capite damnatus est: vir nobilis et facundiæ gratia inter primos acceptus, atque iussu Georgii de Podzyebrath decollatus.

Boleslaus Theschinensis Dux Regno Poloniæ amicissimus, et Nicolaus Rathiboriensis, obeunt.

OCtaua die mensis Octobris, Boleslaus Theschnensis Dux, filius Boleslai, filii Przemislai, in Theschin moritur, et ibidem in Monasterio fratrum Prædicatorum sepelitur. Regno Poloniæ amicissimus. Petens sibi à Deo optimo eam vitam, eamque fœlicitatem concedi, vt non videret prius mortem, donec vniuersam Slesiæ regionem videret ad integritatem, subiectionem, et obedientiam Regis

et Regni Polonici rediisse, Reliquit vnum filium Casimirum, et duas filias, Zophiam
et Annam, ex Anna Ducissa Russiæ, filia Ioannis, ats Iwan, Ducis de Byelsko su:
sceptas, Quarum vna nupsit Zeganensi Duci Ioanni, et altera Victorino, filio Georgii
Pozdziebracki Duci Monsterbergensi, Boleslaum Theschnensem Ducem, Nicola:
us, qui et Miklasch appellabatur, Dux Rathiboriensis, filius Ianussii, secutus, Qui
die Veneris tredecima mensis Septembris absumptus, in Ribniki in Monasterio San:
ctimonialium, apud Rathibor, ordinis Prædicatorum, sepultus est. duos filios, Ioan:
nem et Venceslaum, ex prima vxore Margaretha, Clemæ terrigenæ sui relicta, et vna
filiam Barbaram, item ex secunda vxore Barbara, filia Rokemberg, Ciuis Cracoui:
ensis, et Vilhelmi ac Georgii Orienth. Ciuium Cracouiensium relicta, tertium filium
Nicolaum, qui postea immatura morte diem obiit, in Cracouiensi Ecclesia maiori tu:
mulatus, et aliam filiam Margaretham relinquens :~

Prodigium mirandum innocentis hominis à capitali pœna liberati Lublini factũ ~

Penultima mensis Decembris, apud Lublin oppidum Cracouiensis Diœce:
sis, ad fluuium Bistricza situm, humilis sortis, et rusticani generis vir, Sta:
nislaus, ats Iwanek, et ipse ex scismaticis parentibus Ruthenis ortus,
et recenter ad fidem orthodoxam conuersus, seruitutem Lithuanicam fugiens in Lu:
blin diuerterat. Is cum apud vnum ex Ciuibus Lublinensibus, Swyecz nomine, mer:
cede conductus, seruilia implendo opera, in nemus vicinum oppido, in equis, causa sci:
dendorum lignorum, iuisset, ~~et~~ onerato curru lignis reuertens, ad tabernam meritori:
am villæ Macznia, sitim extincturus descendit. Quo illic stante, rustici iurgati, ex
se vnum occidunt, et omne crimen in Stanislaum, ats Iwanek, innocentem, torquent;
Qui in Lublin diffugiens, à germano occisi, calente adhuc cadauere, captus, instan:
rato Ciuili iudicio, in quo Nicolaus Teschna Aduocatus præsidebat, neci addictus,
et extra muros eductus est. Hunc pleriq; Ciues Lublinenses, et signanter herus suus
Swyecz, et Marcus Consul, ac alii, collatione viritim vsq; ad summam septem marcarũ
facta, cum liberare innocentem, non tam precio, q; prece instantissimè tentauissent, in furo:
rem germanus, consanguinei, occisi, qui glomerati in coronæ modum stabant, versi, re:
sponderunt; Non, si de cælo Deus personaliter cum genitrice sua et sanctis omnibus de:
scenderet et rogarent, se illi indulsuros. Non tulit tantam blasphemiam rusticorũ Deus,
sed innocentis necem, omni consolatu et multitudine plebis, ad hmodi spectaculum
effusa, non secus, quam si migratura Ciuitas foret, spectante, supplex, condemnatus fle:
xis oculis in cælum suspexit, et lachrymis rorantibus ora fundens: Tu, inquit, omnipo:
tens scrutator secretorum, nosti, quod innocenter pereo: cum nihil horum fecerim, quæ
accusatorum meorum conflauit aduersus me calumniosa impietas. Tunc lictor postea
accessit, et iugulum innocentis feriturus, micantem eleuans exercitata dextra mucro:
nem, totis concitat viribus; sed in viro lethali, ad primum tactum stetit. Quem cum
rursus, marcescentem, iratus Carnifex, in secundos impetus torsisset, amplius lan:
guidatus dilabitur. Non tñ lictor exterritus, sed furens, et non tam plectendo quã

ferro iratus, totas, brachiis distentius retortis, expandit vires. Sed ferro tertio resi-
liente, et leniter cutem in locis tribus, quae gladius attigerat, modico rasurae sāguine
aspersis, perstringente, Sacramento Trinitatis Spiculator exterritus, acinace piecto,
in Canobium fratrum et Sororum sanctae Brigittae, sibi vicinum, populo vniuerso lau-
des Deo vociferante, et innocentem certatim eripiente, diffugit. E vestigioq3 cōdēnatus
in oppidum, tres cruentas lineas, quas acutissimus gladius sulcauerat, secum defe-
rens, et his, qui actum illum non viderant, fidem faciens, incolumis reductus. Et
stipe Ciuium adiutus, ad peregrinas regiones abiit: omne residuum vitae tēpus
in obsequiis Diuinis, ob grande beneficium, sibi à Deo praestitum, expensurus.

Anno Domī 1453.

Terram Lucensem Thartari depopulantur, nullo prohibente.

NAtalis Domini diem anni huius Casimirus Poloniae Rex, ex venatio-
nibus et lustris sylvarum reuersus, in Throki tenuit et celebrauit. Thar-
tari circa festum Circumcisionis Domini, in modico exercitu, et quanti-
tate exigua congregati, habentes secum, vt quorundam relatio habuit, adolescen-
tes et foeminas in Comitatu, terram Lucensem ingressi, ferrè onem, nullo phibē-
te, aut opponente defensionem, peragrantes, captis hominibus vtriusq3 sexus, versus
Olyeschko tenentes viam, vbi etiam aliquos improuisos captiuauerūt, ad propria,
cum ingenti praeda hoīum et pecorum, reuersi sunt. Captorum aūt et abductorum
numerus fuit nouem millia animarum, quos omnes manus impia Tartarorum in-
terse partitos, velut pecora, vendidit, aut suo spurcissimo cultui approprianit.

Osszwiaczimia in potestatem Casimiri Poloniae Regis traditur.

AD reddendam vicissitudinem huius belli, quod Duces, Ianussius Osswia-
czimensis, et Przemislaus Thosszecensis, peste premente Regnum, intule-
rant, consilio et deliberatione Baronū Poloniae, qui Conuentionem in
Lublin tenebant, Ioannes Sczekocki Capitaneus, et Ioannes Kuropathwa Suc-
camerarius, Lublinenses, pro Capitaneis electi, cum gentibus, precio conductis,
transmittuntur. Qui illico Castrum Osswyaczim obsidione cingunt. Et obsidi-
one continuata, facile ad deditionem obsessos cōegissent, nisi Dux Ianussius Oswia-
czimensis, qui obsidionem veritus, ex Castro discesserat Cracouiam, pfesto Puri-
ficois sanctae Mariae virginis: et plures Barones (pestis enim iam cessauerat) illic
reperiens, scelus suum confessus, veniam humillime postulasset. Cum quo per aliquas
conditiones aequas, sufferentiae pacis factae sunt. Castro tn̄ Osswiaczimen in ptatem

Regis et Regni Poloniæ tradito. Quod Ioannes Czizowski Castellanus et Capitaneus Cracoviensis accepit in tenutam, non aliter de illo cessurus, donec certæ pecuniarum Summæ, pro stipendiariis Regiis expositæ, cum damnis per eum regno illatis, per Ducem Osswyæcziniensem solverentur, aut ipse Dux cum terra sua feudum et homagium Regi et Regno præstaret, Rexq[ue] alteram ex his conditionum eligeret. Ad quem placandum Dux ipse personaliter se in Lithuaniam contulit. Cum germano vero suo Duce Tosszecense, induciæ ad festum sancti Iacobi Ap[osto]li firmatæ, et bellum, quamvis iusta stimulabat ira, dilatum, quoniam et nives et frigus contra illum instaurari bellum non sinebant. Sæpe tamen illas temerare non erubuit, velut homo malæ fidei, et promissi parum constantis. Pendentibusq[ue] illis, aliquot currus mercatorum de Cracovia, ex Wratislavia euntes, spoliavit, et familiares suos, qui prædas et furta in regno agerent, transmittebant. Qui faciliter etiam, hyeme durante, domari potuit. Vacuo tamen existente Regis Ærario, singuli enim proventus Regii deferebantur in Lithuaniam, aut erogabantur, in privata negocia. Baronibusq[ue] simultates inter se et odia nutrientibus, nulla cura aut solicitudo de publica re habebatur.

Wladislao Archiepiscopo Gneznen[si] mortuo, et electionem Casimiro Rege turbante, duo, v[idelic]et Sprowski et Strzapienski eliguntur.

Die Dominico Lætare, quæ fuit undecima mensis Martii, Wladislaus Archiepiscopus Gnesnensis hora tertiarum in patrimonio et castro suo Oporow, q[uo]d ipse una cum Ecclesia Parochiali, a primis fundamentis cocto latere ædificaverat, ægritudine apoplexiæ laborans, quæ illum dudum ante percusserat, procuratus Sacramentis Ecclesiæ, in optima devotione moritur, et in Monasterio Oporoviensi, fratrum hæremitarum sancti Pauli, quod ex Ecclesia parochiali fundaverat, die Veneris, mortem suam sequente, sepelitur. Et licet Capitulum Ecclesiæ Gnesn[ensis] missis ex gremio sui duobus Canonicis, reddi sibi corpus, et sepeliri more vetusto prædecessorum in ecclesia Gnesnense expetiisset, fratres tamen et consanguinei sui, nullatenus in id annuere voluerunt: asserentes se mandato et iuramento dum ageret in humanis constrictos, ut corpus suum non alibi quam in Oporow terra mandarent, et iusta funeri persolverent. Sedit in sede Gnesnense, annis quatuor, mensibus duobus. Pro electione futuri Primatis, dies benedictæ Trinitatis, quæ fuit vigesima septima mensis Maii, indicta. Iacobus de Syenno, Protonotarius Ap[osto]licus et Præp[osi]tus Cracovien[sis] et Iacobus Koth, Decanus Gnesn[ensis] in Lithuaniam ad Casimirum Poloniæ Regem legati missi, ut Capitulo libera electio futuri Præsulis permitteretur. His rn[esp]sum est, nolle Regem in hac re quicq[uam] constituere, nisi Prælatis et Baronibus, in futura Parczoviensi Conventione, quindecima die post festum Pentecostes, tenenda, consultis. Verum cum dies constituta comitiorum advenisset, supervenere Nuncii, v[idelic]et Iacobus Kobilienski, et Thomas Secigniewski, ex Lithuania a Casimiro Rege missi, Petentes Capitulum ut dilatio electionis fieret. Quod ubi non posse procedere r[esp]nsum est, propter brevitatem exiguam residui temporis: Quo

lapso, et mensibus tribus, à die mortis transactis, potestas eligendi eripiebatur. Rogabant Nuncii Regii et requirebant, vt nullus alius, nisi Ioannes Sprowski, Præpositus Sandomiriensis et Canonicus Gnesnensis, Notarius Regius eligeretur. Adibantque quemlibet seorsum cum literis Credentialibus, solicitando, vt in nominationem Regis consentirent. Electione instaurata, quam placuit per modum Scrutinii teneri, tredecim Capitulares, sequendo votum Casimiri Regis, Ioannem Sprowski de Domo Odrowas elegerunt. Residui verò vndecim, viri timorati et zelatores Diuinæ legis, nequicquam peticionibus Regiis moti, Magistrum Thomam Strzæpinski, Theologiæ et Canonum Doctorem, Canonicum Gnesnensem et Cracouiensem, de Domo Prussi nobilem, elegerunt. Conclaueque egressi, monstrosam electionem duorum prædicant, et pars partem probris insectatur et odiis. Adeoque furor quidam Capitulares cæpit, vt per eos, qui Sprowski elegerant, alius Administrator, Przeduogius Gradzki, Præpositus Gnesnensis eligeretur. Nec verus Administrator, communiter ab omnibus electus, Ioannes Ludkonis de Brzezye, quoniam Magistrum Thomam elegerat, prodesse posset amplius parti suæ.

Matthiæ Vilnensi Nicolaus de Domo Wienyaua, et Paulo Camenecensi, optimis Episcopis mortuis, Ioannes Labuczki, armorum Zagroba, succedit.

Absumptus est pro eodem tempore, nona videlicet mensis Maii Matthias Episcopus Vilnensis, et in Ecclesia Vilnense, præsentia Casimiri Regis funus suum cohonestante, sepultus. Qui primum Samogithiæ, deinde Vilnensis Episcopus, vltra quadraginta annos in Pontificatu exegerat. Vir in amplianda fide Catholica inter populos neophytos optimus et singularis, super commissum sibi gregem studiosissimè inuigilans. Huius pater ex Liuonia ortus, continuum habebat incolatum in Vilna, Vbi et ipse Matthias Episcopus, ab eo productus, natione Lithuanus putabatur. Huic successit Nicolaus, patre Polono natus, nobilis de Domo Wyenyawa. Absumptus et Paulus Epus Camenecensis in Dominica Iudica, quæ fuit decima octaua mensis Martii, et sepultus in Ecclesia sua Camenecense, Vir miræ benignitatis, qui omnem substantiam suam in vsus pauperum præsbiterorum, secum degentium, liberaliter erogabat. Ita in breui tempore, tres Pontifices Prouinciæ Gnesnensis, sublati sunt. Huic successit Ioannes Labuczki, nobilis de Domo Zagroba. Constabat autem præfatum Matthiam Episcopum Vilnensem, et in vita, et in morte, graui pœnitentia super his, quæ pro Lithuanis contra Polonos, parum verè, parumque iustè, super proprietate et iure terrarum Lucen et Podoliæ, priuatim et publicè aduocauerat, qui totius veritatis fuit conscius, se multipliciter affecisse, expetendo à Deo, dari sibi spacium et locum, in quo malè in pectoribus Lithuanorum per eum sata, meliori veriorique posset retractatione rescindere.

Thartari in Podoliam irrumpentes

exigua Polonorū manu ferè omnes delentur
in campo Krasnow, auspiciis Lascz:

C Irca festum Paschæ, quod cadebat in primam diem Mensis Aprilis, e-
xercitus Tartarorum terras Podoliæ, velut omni defensione vacuas, præ-
dandi animo, et Districtum Trabowliensem, ingressi sunt. Dumq; nul-
lo obstante, passim discurrendo, multos homines vtriusq; sexus, et pecora capta,
lætus abduceret, et bifariè diuisus esset, Vir quidam animo et ingenio insignis,
Ioannes Lascz, Tenutarius in Zinkowiecz, nobilis de Domo Romyam, cum Ioā-
ne Niemiecz in Lethiczow, et Macziciek in Miedziboze, Tenutariis, collecta e-
xigua equitum et peditum agresti manu, eos insequitur. Verum quia et viri-
bus et numero se videbat hostibus imparem, apertè decernere veritus, oportu-
num tempus ad dimicandum noctis latebras ratus, Tartarorū insecutus a-
gmen, id quod animo destinauerat, ōnes sopori deditos, feria secunda post con-
ductum Paschæ, in campo krasnow prope fluuium Slucz, inter ostrog et Zinko-
wiecz repiens, et suorum animos exhortatione strenua confirmans, in castra irru-
it. Et nulli parcens conditioni, Tartarorum omne illud robur, nil minus quàm
tale quid veritum, prosternit, cedendoq; interficit, ac prædam per Tartaros cap-
tam, libertati restituit. Prædam verò omnem hostilem, tam pediti q̃ eqti diuidit.
Tricenti Tartari, qui inter tumultum euaserant, ortum diei expectabant, pugnandi
copiam facturi, aut cladem acceptam resarturi. Quo comperto Ioannes Lascz, nihil
cunctandum sibi, in fortunæ, quam acceperat, euentu, ratus, videns suorum animos
et vires creuisse à recenti clade, ad reliquos exercitus Tartarorum, qui haud lon-
ge aberant, eos ducit. Ibi non nocte sed interdiu fit congressus. Deo aūt optimo
gubernante, inprimis Duces partis vtriusq; concurrūt. et Tartarorū Duce de-
victo, et occiso, reliquus Tartarorum exercitus in trepidatiōm versus, paululum
impetum Polonorū sustinuit. Deinde cum Poloni pculsis metu audacius instaret,
in fugam omnes conuertuntur, nec dimicatio amplius, sed cædes durabat. Poloni
duplici conflictu victores, suis omnibus recuperatis, læti ad propria reuertuntur
et alacres. Tartarorum verò reliquiæ, ex fuga collectæ, dum circa Braczlaw ad-
venissent, à Braclauien, de eorum clade certificatis, omnes ad vnū obtriti sunt.
Plures captiui in signum victoriæ Regi Casimiro præsentati.

Conspiratores multi nobiles in
Nicolaum quintum Romanū Pon-
tificem, et Cardinales nōnulli pœ-
na capitis Romæ plectuntur

R Omani per idem tempus dum essent ex anno iubileo, auro multo, ad eos
importato, locupletes, pristinæ suæ gloriæ et fortitudinis memores, qua ali-
quando non solum Italiæ, sed et Asiæ et Aphricæ dominati, iura reddebāt,
erexerunt animos in spem eiusdem gloriæ et virtutis potiundæ et recupandæ. Con-
spirationeq; facta, constituerant. Nicolao Papa quinto, viro bono et simplici, ōibusq;

Cardinalibus et maioribus Curiae trucidatis, Roma primum deinde caeteris vr:
bibus Italiae, potiri. Conueniens Dux, ad hanc rem maturandam, delectus erat.
Stephanus de Porcariis, vtriusque iuris Doctor, non solum nobilitate doctrina et
eloquentia, sed etiam astu et ingenio celebris. Cuius quia ingenium suspectum Papae
erat, Roma relegatus, Bononiae morabatur. Pro die tamen Epiphaniae, qui rei per:
ficiendae constitutus erat, tempestiue aduenit. Et nisi tractatus conspirationis, Di:
uina potius quam humana industria, detectus fuisset, trucidatio Papae subsecuta fu:
isset. Cum multa itaque cura et diligentia, praefatus Stephanus quesitus, tandem in
domo sororis in cista vna, faeminis vbique obsessa, quo magis latere posset, reptus est,
et tormentis adhibitis, facinus suum non solum confessus est, sed etiam conscios sce:
leris detexit. In Castro Angeli suspendio iugulatus, triduo populo spectaculum prae:
buit. Quinquaginta Romani, quos notauerat, capti: de quibus quinque quorum consilio
compertum erat conspirationem initam, inter quos Angelus maximus cum filio docto:
re insigni, vix duodeviginti annos habente, de Columnarum Domo, ante Capitolium,
inspectante vniuersa Roma, et fletu atque eiulatu per aëra resonante, faeminis prae:
sertim, et his, quorum erant aut viri aut filii aut affines, patibulo vitam finierunt.
Summus Pontifex, omnium, taliter damnatorum, bona quaelibet, in fiscum suum re:
degit. Vis magna auri, vetusto opere signati, apud Angelum maximum reperta est.
Qui et suis facultatibus Stephanum de Porcariis nutriendo et promouendo, huiusmodi
conspirationem, releuabat. Creditus est a nonnullis Alphonsus Aragonum et Si:
ciliae Rex huiusmodi conspirationis non conscius solum sed et particeps fuisse, et
ipsam suis callidis ingeniis sumptibusque adiuuisse ~

Rursus Lithuanorum temeritatem in repetendis quibusdam terris Poloni experiuntur ~

Ex Lithuania Casimirus Poloniae Rex discessum faciens, primum in Par:
czow die Dominico intra octauas Corporis Christi, quae fuit dies tertia
mensis Iunii, aduenit. Conuentionem cum vtriusque partis, Regni videlicet
Poloniae et Ducatus magni Lithuaniae, Praelatis et Baronibus celebraturus. Con:
uenerant ad Conuentionem istam, Sbigneus Cardinalis et Episcopus Cracoui:
ensis. Ioannes Wladislauiensis et Andreas Posnaniensis Episcopi. Ioannes de
Czizow, Castellanus et Capitaneus Cracouiensis. Ioannes de Thaczin Crac.
Lucas de Gorka Posnaniensis, Palatini, caeterique Dignitarii Regni in notabili nu:
mero. Ex Praelatis vero et Baronibus Lithuaniae nullus visus est venisse, Perue:
nientes siquidem in Brzesczye substiterunt illic, nolentes amplius progredi, assere:
tes sibi tensas esse per Polonos, quam primum aduenirent, de quo essent aliqui Polono:
rum literis auisati, mortis insidias. Quae res plurimum Praelatis Poloniae mole:
sta erat: quoniam videbant non solum impensas et fatigas suas perditum iri, sed
Regem quoque et se in leuitatem trahi. Vnde et Casimirum Regem multipliciter
coarguebant, cur se et eos ad huiuscemodi ignominiam perduxisset, et in tempore

scita Lithuanorum voluntate, ne in vacuum fatigarentur, auisasset. Venerunt tamen Lithuanorum Nuncii Dux Georgius Syemienowicz, Dux Borisch, Onacz, Andreas Zakowicz, et Ioannes Nyemirowicz. Qui in praesentia Regis et Consiliariorum duo petebant, vt terrae Podoliae, Rathno, olieschko, et Wyetli, Lithuanis restituerentur, et Ducatus magnus Lituaniae eos haberet fines, quos tempore Ducis magni Vithawdi habuit. Item vt literae et inscriptiones veteres, penitus abrogarentur, et nouae firmarentur. His petitionibus per organum Sbignei Cardinalis et Epi Cracouiensis rnsum est. Non esse aequum aut iustum lras, inscriptiones atque ligas, per annos quinquaginta cum magna maturitate confectas et firmatas, rumpi debere nouarum respectu, cum posteritas Lithuanorum eadem leuitate, qua et nunc, esset illas inficiatura, nec terras antiquas Regni Poloniae, cruore et brachio a barbaris et fidelibus quaesitas, ab eodem Regno sequestrari. Quas etsi Dux magnus Vithawdus habebat in Tenuta, concessione tamen Wladislai Regis, ad vitam facta, id actum erat: quae trahi non debet ad perpetuitatis conditionem: cum publicum sit terram Podoliae Regem donatione perpetua Spitkom de Melsthin donasse. Dumque per Onacz Lithuanum replicatio adiecta esset, tram Podoliae in quadraginta millibus latorum grossorum per Wladislaum Regem Duci magno Vithawdo inscriptam fore. Ex hac, inquit Cardinalis, tua confessione, certum est, ius ad terram Podoliae Polonis non Lithuanis esse, et ius pecuniarum, Vithawdo mortuo, ad Regem reuolutum et extinctum esse, neque Barones Lithuanos dignam et iustam aestimacom rerum facere. Nam cum Poloni propter eos bellum atrox et difficile cum Cruciferis de Prussia suscepissent, et Cruciferos ipsos aliquot praeliis saecundis fudissent, terras etiam Samogitharum et Sudorum, pro quibus ortum erat bellum, ex faucibus Cruciferorum ereptas, propriis, quae ad eos remanserunt, neglectis, Lithuanis restituissent, pro beneficio amplissimo, occupando terram Lucen, faedam iniuriam redderent, et restitutione terrarum Samogithiae et Sudorum aucti, ad occupationem terrae Lucen callidius aspirarent. Nil tamen velle ex proprio arbitrio Polonos agere, et in causa propria decreta ferre. Si in lris vel in terris se Barones Lithuaniae, quemadmodum asserunt, circumuentos existimant, primum in Regis Casimiri, qui est eorum et Polonorum communis Dominus, deinde si id displicet, in Papae, Imperatoris, vel alicuius ex Regibus et Principibus catholicis, iustum iudicium venire non formident. Polonos de omni iure, iuxta pronunciantis arbitrium cessuros, sin minus, non dubitent Polonos iure et iustitia vsuros, et tempore opportuno, cum adiutorio Dei omnipotentis et assistentia sui Regis, suas iniurias prosecuturos. Nihil, oblatio tam humilis, mouit animos eorum. Scrutabantur tamen an in Thartarorum Imperatorem consentirent Poloni compromittere, vbi id christianis contumeliosum esse responsum est, Penèse illa responsione victos et oblatione, nihil amplius ingerendo, confessi sunt. Cum hac et non alia rnsione Lituani dimissi, nec aliqua suspensio rerum, vt alias, licet aliqui consiliarii callide et vafre nimis pro illa instabant, admissa est. Scitum enim fuit, per suspensionem cum Lithuanis fiendam, alteram suspensionem confirmationis iurium Poloniae Regni, literis Regiis iam in praeterita Conuentione Siradiensi repromissam, propter quam futura Conuentio Pyotrcouiensis pro die sancti Ioannis Baptistae, instituta erat, necessario emersuram.

Sbigneus Cardinalis et Epūs Crac̄ obiurgat Casimirū Regem, Nunciis Ducum Masouiæ petentibus Goniadz et Thikoczin terras, p̄ Lituanos occupatas, reddi, superbè respondentem

NVnciis Ducum Wladislai et Boleslai Masouiæ, terras Gonyadz et Thikoczin, per Lithuanos occupatas, repetentibus, crudum et minax responsum organo Casimiri Regis, Consiliariis inconsultis, datur. Ob quod à Cardinale Sbigneo Episcopo Cracouiense Rex ipse correptus est. Non est inquit, conditionis Regiæ acerbis factis aut verbis minacibus grassari: cùm et inter apes Rex nullum aculeum habeat. Principes Masouiæ ex sanguine Regum Poloniæ descēdūt. tibi etiam stricta necessitudine affinitatis iuncti sunt: tam terris et Dominiis, quā milite numeroso insignes. Quorum obedientia et feudo gloriari potes, cùm tam potentes et generosos Duces pauci Reges orbis feudales habeant. Noli illis pro iusticia, quam à te expetunt minari bellum. Non aliud, quàm fines terrarum suarū, à te repetunt, iniustè occupatos. Quæcunq; vis illata illis fuerit, nostra erit, necesseq; habebimus, arma et dextras nr̄as pro eis, qui nobiscum vnum corpus sunt, opponere. Proinde omitte hunc animum, nullatenus sinemus Principes Regni nostri, in aliquā conculcationem aut oppreßionem, nobis vigentibus, perduci. Hanc reprehensionē, iustam quidem et neceßariam, vniuersi ex Consiliariis probabant. Rexq; Casimirus moderatior in Legatos Masouiæ Ducum esse cœpit. Cardinali Sbigneo gratiæ à Consiliariis et Nuntiis Masouiæ Ducum habitæ, quod iustam eorum petitionem et exauditionem dignam monstrauerit ∼

CAsimirus rex Poloniæ, Pruthenos inter se dissidentes, per Nuncios eorū rogatus, compositurum se promittit ∼

VEnerant ad ipsam Conuentionem Parczouiensem Nuncii Conradi Magistri et Ordinis Prussiæ ab vna, et Militarium Ciuitatumq; totius etiam populi Pruthenici, partibus ab altera. Dissidebant enim vehementer pro quibusdam Constitutionibus, liga et fœdere contractis, quas Magister et Ordo, quoniam eorum potentiam plurimum, si contra fas et ius agerent, dubitabant, rescindere omni conatu nitebantur. Petebat Magister et Ordo, ne Casimirus Rex et Regnum Poloniæ, releuamen aut assistentiam eis præstaret, et fœderum perpetuæ pacis memor esset. Petebant militares et populus, vt Rex haberet eorum iusticiam commendatam, et apud Fredericum Romanorum Imperatorem, coram quo iudicialem essent contentionem, pro die sancti Ioannis Baptistæ, inituri, eorum iusticiam promoueret: cùm ex ea pax Regni Poloniæ penderet, et ea disrupta, facultas restitueretur, Magistro et ordini, pacem pro libito rumpendi. Vtrisq; responsum est. Dolere Regem et Regnum de mutuo dissidio eorum, neutralē se velle gerere: et neq; hanc neq; illam partem promouere, præsertim ex quo contentio earum, in

Iudicium Imperatoris deducta erat: cuius decreto et decisione dirimenda veniret, se, velut Catholicum Principem, non odia aut dissidia nutriturum, sed pro vnione et pace pristina laboraturum. Viderent, si opera eius ad compositionē vti vellent, animo grato et facili se illam præstaturum. Vtraq3 pars cum gratitudine discessit. Ab eo autem tempore pacis perpetuæ, inter Regnum Poloniæ, et Magistrum atque Ordinem Cruciferorum firmatæ, tranquillitas, cui vtraq3 pars nimium confidere videbatur, non secus q3 Solis serenitas, intensa, in bellorum nimbos, sensim cœpit defervescere, repentinos ~

Casimirus Rex neq3 fide Polonorū sanctā sibi consulentiū, neq3 fraudibus ac inobedientia Lithuanorū mouetur, quo minus quam illis magis faueret ~

SOlicitatus est et tunc Casimirus Poloniæ Rex, vt iuribus Regni Poloīæ Confirmationem daret. Orsusq3 Sbigneus Cardinalis et Episcopus Cracouiensis, materiam hanc in longum disseruit. Attendendum, inquit, Serenissime Rex, in quanto honore simul et periculo apud Lithuanos verseris: Quorum voluntati deferendo, in hanc diem iura Regni confirmare protelasti. Non te Ducem, non te Regem existimant, proprio viuunt, et singula publica et priuata regunt negocia, suo arbitrio. Nos, qui pro te annis sex graui onere premimur, tuo nihilominus parentes imperio, huc venimus. Illi apud quos, et autumnum et hyemem, partemq3 veris maiorem exegisti, conduci non poterant, vt veniret. Maiorq3 illis fructus de culpa prouenit, quam nobis de virtute. Quorū nōnulli in tuam necem septies conspirauerant: executuri malignum propositum, nisi benignitate superum nobis conseruatus fuisses. Taceo Suchtam Ducem Ruthenum, quem tam immoderato complexus fueras amore, vt lecto vno et eodem, tecum frequenter cubauerit: qui precio corruptus, occidere te, nisi à Coniuratis fuisset proditus, maximo studio et cura sæpe moliebatur. Consurge aliquando, et excute hunc contemptum. Non metuas Lithuanorum rebellionem, cogemus illos in virtute Dei omnipotentis ad tui obedientiam atq3 subiectionem. Polonorum fides, studium, et assistentia te Dominum Lithuaniæ constituet. Quod si Polonos amiseris, frustra de Lithuanis confidis: qui te modo florentem despiciunt, magis certè contēnent à nobis desertum. Imperium tuum Poloni, velut naturale perferunt. Lituani non secus ac violentum. Consilium ab his salubrius dari scito qui amant, quā qui metuunt. Si tibi aliquis ex Polonis aliud persuadet, scito illum infestissimum tibi hostem, falsumq3 consultorem et mendacem esse. In hancq3 sententiam omniū ab Dignitatum ordinibus itum est tam conformi consiliorum et votationum tenore, vt quilibet aliquid singularis rationis adiiceret, visusq3 sum mihi Senatui prisco Romano interesse. Rex tamen capite demisso, tellurem oculis intuens, et abalto pectoris suspiria trahens, et tristitiam vultu præferens, nequicquam persuasus est ~

Ægrè tandem Casimirus Rex et ferè decretis sanctionibusq3 Polorũ3 coactus, iura Regni Polonici, oiumq3 eius ordinũ cõfirmat sine iurisiurandi sacramento, quod hic insertũ est.

S Abbato ante festum sancti Viti, Casimirus Poloniæ Rex Parczow egressus, per Lublin, Casimirz, Solecz, Opoczno, ad tenendam Conuentionem generalem, in Piotrkow die Dominico sancti Ioannis Baptistæ aduenit. Ad quam et Zophia Regina, Prælatiq3, Barones, et nobiles, in multitudine copiosa aduenerant. Ibi inprimis scriniolum, in quo obligatio Regia de Regni iuribus confirmandis recondita fuit, productum est, et literæ obligationis publicatæ et lectæ. Iuxta quas requirebatur Rex de iurium confirmatione. Qui die vno ad deliberandum obtento, licet confirmare iura Regni se beneuolum et voluntariũ r̃nderet, ea tamen, vt Rex Poloniæ, non vt Dux magnus Lituaniæ, confirmaturum distinxit, nec in literis confirmationum, titulo magni Ducatus Lithuaniæ vti se velle astruxit: ne superius iuramentum, Lithuanis præstitum, temerare videretur, aut si suppressio tituli magni Ducatus Lithuaniæ displiceret, se in morem patr̃ et fratris titulo supremi Ducatus Lithuaniæ obtulit vsurum. Obligatio Regia etsi fucum quendam æque rei videbatur habere: re tamen in consultationẽ deducta, intellectum est magno dolo et veneno eam redolere. Quapropter omnium consensu decretum, vt oblatione Regis, velut sibi et Regno nociua, cum per eam literæ cum Lithuanis confectæ, in dubium reuocarentur, et maior illis abrogatio quam confirmatio superinduceretur, reiecta, omni instantia et prece Rex de confirmatione iurium solicitaretur, quinq3 dies magna cura, maiori prece in solicitãdo Rege nequicquam absumpti, et pro qualibet die vicibus aliquot varii Prælati et Barones, ad extremũ Zophia Regina, Sbigneusq3 Cardinalis et Epũs Cracouieñ mittebantur, multiplici persuasione vrgendo, ferream mentẽ mollire non poterat. Et dum nihil spei restaret, actum est de rep: Regni Poloniæ, et ruinam eius aduenisse, publica voce deplorabant. Quæsitæ et inductæ Primorũ sententiæ, quid in tam periculoso et deformi publico statu agendum esset. Aliqui, abrogata Casimiri Regis dominatione, imperioq3 et obedientia Regi subtracta, substituendũ aliũ regem decernebant. Verum cum hæc sententia etsi salutaris, festina tamẽ et aspera videret̃, placuit illam in tempus aptius reseruatam differre. Consilio bipartito, quo facilior maturiorq3 æderetur, pro stabilimento Regni, in tam difficili euentu, prouisio, ita vt primores vnum locum tenerent, nobilitas cum mediocribus Baronibus, alterum locum obseruarent, concordes conclusiones ab vtrisq3 æditæ, et ab omnibus acceptatæ sunt, vt in defectu, quo Rex plena forma, pleno titulo confirmare iura Regni recusaret, Prælati, Principes, Barones, Nobiles, Ciues, iuramentis et inscriptionibus firment, et mutuo obligent se, iura et libertates, tam Ecclesiasticas, quam Sæculares, metasq3 Regni nunquam deserturos, sed illas manutenere et defendere, ac p̃ illarum integritate et conseruatione resistere sanguine, factis, et armis. Personam

verò, ad violationem iurium, libertatum, et metarum Regni intendentem, etiam si Regali perfulgeret dignitate, omni prosequi castigatione, studio et conatu, Vtq; Regi adiungerentur quatuor consiliarii, sine quorum consensu, nihil ei agere in rebus grauibus liceret, omniaq; Regia decreta, eis dissentientibus, essent irrita. Vt omnes Lithuani relegarentur in Lithuaniam, quorum fascinatione et instinctu, compertum erat. Casimirum Regem animũ, de non confirmandis iuribus Regni, obstinasse, Vt in stationibus Regiis vetus moderamen seruaretur, simul et in Podwodis: nouis grauaminibus et aliis diariis abrogatis: Hæ conclusiones cum Casimiro Regi per organum Sbignei Cardinalis recitatæ essent, rogareturq;, vt Ducatu magno Lituaniæ altero Duci, sibi et Regno beneuolo et fideli, in tenutã et comendam dato, ipse gubernatioñ Regni Poloniæ operosius intenderet: cum sub eius regimine diuiso et distracto, vtriusq; dominii resp: plurimũ vacillaret, dolorem tristiciamq; aĩ tam verbisq; gestu cæpit ondere, et maiorem beneuolentiam petitioni iustæ præstare. Alteraq; die, quo res secretior fieret, Primoribus aduocatis, et duodecim ex cõmunitate accersitis, in Confirmatione iurium consentiens, in manibus Sbignei Cardinalis, iuramentũ cũ pleno titulo præstitit, corporale: sub hac verborum forma. EGo Casimirus rex Poloniæ, magnus Dux Lithuaniæ, et hæres Russiæ, iuro, spondeo, et promitto, ad hæc sancta Dei Euangelia, quòd omnia iura, libertates, priuilegia, lrãs imunitates, Regni mei Poloniæ Ecclesiasticas et Seculares. Ecclesiis et Regno Poloniæ, Prælatis et Principibus. Baronibus. Nobilibus. Ciuibus. incolis, et quibuscunq; personis, cuiuscunq; status aut conditionis existant, per diuos Principes, Reges, Duces et q̃scunq; Dominos et hæredes Regni Poloniæ, et signanter, per Wladislaum genitorem, et Wladislaum germanũ, meos, Reges Poloniæ, concessas, largitas et donatas, manutenebo seruabo, custodiam, et attendam, in omnibus conditionibus atq; punctis. Et õnia illicitè ab eodem Regno alienata et distracta, pro posse meo, ad proprietatẽ eiusdẽ Regni mei reducam. Terras Regni mei non minuam, sed pro posse meo defendam et dilatabo, sic me Deus adiuuet et hæc sancta Euangelia. Exacto hmoĩ iuramento, substiterunt Prælati et Barones maiora velle à Rege exigere: existimantes aiũm infirmũ, etsi non ratione saltim tempore sanari, attento, q̃d intellexerant fidem Lithuanorum erga eum labilem fluxamq; esse. In quorũ fauorem tam fortem se de non confirmãdis iuribus exhibebat agonistam. Nouem diebus durauit Conuentio: omni multitudine, cum iam singula precio quadruplo ascenderent, graues sumptus tolerante ~

Oppoliensi et Thoschecensi Ducibus dantur in bienniũ induciæ ~

DVcibus, Boleslao Oppoliensi, Przemislao Toschecensi, induciæ in biennium, petentibus Nunciis eorum concessæ: non enim placuit geri, etiam cum leuibus hostibus bellum. Casimiri Regis animo non stabilito, neq; ad plenum maturato et sanato ~

Ioannes Sprowski in Archiepiũm Gnesnensẽ consecratur,

Iuri suo Thoma Strzapienski renunciante ~

Venerant ad Conventionem ipsam Piotrkoviensem, Ioannes Sprowski, à Praeposito Gnesnense et duodecim Canonicis, et Magister Thomas Strapinski à decem, in Archiepiscopos Gnesnenses electi: petentes suarum electionum consensum. Casimirus Rex negato Magistro Thomae Strzapinski, quamuis id sibi Praelati aliquot et Barones, zelum Dei habentes, dissuadebant, consu. illũ transfudit in Ioannem Sprowski, et lr̃as ad Apostolicam sedem necessarias in fauorem Ioannis Sprowski dari decreuit. Fauisset summus Pontifex Nicolaus quintus in prouidendo magis Thomae Strzapinski: quippe, qui eius doctrinã et p̃stantiam dudum habebat cognitam, quam Ioanni Sprowski. Sed Thoma suo iuri (spoliationem enim et suam et sibi adhaerentium verebatur) renunciante, Ioanes Sprowski à Sede Apostolica confirmatus, in anno subsequenti apud ecclãm Gnesnen consecratus est, per Ioannem Gruszczinski Epũm Wladislauiensem, die sexta Ianuarii ~

Constantinopoli per Turcũ expugnata et direpta, sedeq3 sua illic posita Turcus, Pera Genuensium Colonia, terrore nimio adacta hosti deditur, et tam Constantinopolis q3 Perae muri in magna parte demoliuntur ~

Feria tertia in crastino festi Visitationis sanctae Mariae Virginis, Casimirus Poloniae Rex, ex Conuentione Pyotrkoviense discedens, vnà cum genitrice sua Zophia Regina Poloniae, per Przedborz, Malogoszcz, Andrzeiow, Visliciam, Proschewicze, feria secunda ante festum sanctae Margarethae, quae fuit nona mensis Iulii, Cracouiam intrauit. Vbi per omnes dies consilia habita sunt, de rebus occurrentibus. Rege Casimiro illic commorante, molestissima nouitas lr̃is et nunciis Alexandri Voieuodae Moldauiae allata est. Constantinopolĩ Graecorum Metropolim, per Imperatorem Turcorum captam esse. Praedictus siquidem Turcorum Imperator, anno proxime transacto, congregata sui Imperii potentia, ad strictum maris, quod brachiũ s: Georgii appellatur, veniens, duas turres mirae fortitudinis, ex muro erexit, iterq3 omnibus mercatoribus in Graeciã, et ex Graecia euntibus, aditũ interclusit. Periculũ ingens parari sibi vrbs Constantinopolis intelligens, solicitauit variis Nunciis Nicolaum Papam quintum, Alphonsum Regem Siciliae et Aragonum, Venetos, Genuenses, caterosq3 Reges et Principes Chr̃ianitatis, vt auxilium ferre, et periculum superimpendens auertere, dignarentur, futurũ vt euenit, rati, vrbem Constantinopolim, nisi turres, in stricto erectae, demoliantur, in potestatem Turcorum deuenturam. Sed Rex Aragonum, o͂nesq3 cõmunitates Italiae, propriis

bellis intendendo, publico malo occurrere non poterant. Turcus itaq; innumeris co:
actis vndiq; copiis, mirabili apparatu, formidoloso cum impetu, cuniculis latenti:
bus, fossis altissimè actis, aggere latè aedito, ponte, qua Peram oppidum versus ma:
re muros alluit vrbis, longitudinis ad duo millia passuum, raptim extructo, turri:
bus ligneis eo vsq; erectis, vt muros vrbis qui altissimi essent, excederent, machina:
mentorum tormentorumq; multiplici adhibito genere, contra iuta fœdera, contra ius:
iurandum, liberius et à mari et à continenti, Constantinopolim obsidione vexabat. Et
videns Patriarcha Constantinopolitanus Ciuitatem in arcto esse, iuit solus, quamuis
iam Centenarius esset, Romam et Napuliam, ad solicitandum et Papam et Regem
Aragonum de subueniendo, ostendens in quanto esset periculo vrbs Constantinopoli:
tana. Interea dum tardius omnia administrantur, neq; enim Summus Pontifex
neq; Reges orbis, poterant concipere ardorem, pro defensione Græciæ, attento q^d
post multos sumptus et labores, pro vnione fidei habitos. Græci vicibus quinq; vnio:
ne suscepta, in pluribus conciliis, ad id institutis, et diuersis temporibus, Latinos
quinquies fefellerant. Turcus vrbem opprimebat, Verùm, quia tam Græcorũ Impe:
rator cum suis, quàm Venetorum Præfectus Ioannes de Auria viriliter resistebant,
Turcus spe potiundæ vrbis, multos conatus pro eius conquisitione impendit, Bombar:
disq; et arietibus tam noctu quam interdiu quassare muros non destitit. Itaq; cũ mu:
ros et turres altas et munitas Ciuitatis strauisset, et solo æquasset, fossasq; Ciuita:
tis repleuisset, vrbem fortem et nobilissimam tam situ quàm munitione, quæ in vniuer:
so mundo secundam non habuit, vigesima nona mensis Maii, post quartum et quinqua:
gesimum diem postquam illam oppugnare cœpit, summa vi et extrema pugna capit:
quam Pausonius primus condidit. Constantinus magnus instaurauit, et in æmulatio:
nem antiquæ Romæ amplificauit et magnificauit. In ea Græcorum Imperator,
et ipse Constantinus nomine, in extremo periculo vitæ suæ pugnans, obtruncatur, et
caput eius lancea infixum, spectaculo ferebatur. Mandante enim Imperatore Turcorũ.
caput interfecti Imperatoris Turcorum, à cadauere iam mortuo fuit abscissum, et
sibi præsentatum. Turba ingens trucidata. Templa veri Dei polluta sunt. Inter quæ
nobile opus Iustiniani, sanctæ Zophiæ vocatum, tetro Machometis ritu fœdatum est,
Flamines Turcorum per altaria salientes, Machometi laudes pronũciabant: verùm
illum et summum Prophetarum, destructorem fidæi Christianæ vociferantes. Beatæ
Mariæ virginis matris Domini, et aliorum sanctorum imagines deletæ sunt, altaria
diruta. Matronæ, puellæ, et sacræ virgines ad libidinem raptæ. Saluatoris nostri Si:
mulachrum, in cruce pendentis, per derisionem atq; contemptum, præcedentibus qui
dicerent, hic est Christianorum Deus, in Castra delatum, sputo, luto, atq; õni fœditate
iactatum est. Omnia luctu plena, cæde, cruore, cadaueribus erat cernere. Cædes pas:
sim virorum, mulierum et paruulorum, per feritatem barbaricam, fieri cœptæ sunt. Nul:
li ætati, sexui, vel conditioni, discurrentibus vndiq; barbaris, parsum est, donec Impe:
rator ipse Turcorum cædem prohibuit, ne vrbs tam magna, vacua habitatoribus mane:
ret. Ad Ecclesias deinde discursum est, et primũ aurea et argentea vasa direpta.
Imagines Sanctorum in ludibrium expositæ, Campanæ nobiles in bombardas cõuer:
sæ. Imperator Turcorum per se turrim apud Ecclesiam sanctæ Zophiæ ascendens,
Imaginem passionis Domini nostri Iesu Christi, de petra sculptam, quæ ab vniuer:
sa Ciuitate videbatur, loco suo mouens, deorsum cum vituperio deiecit: quæ in partes
comminuta est. Virgines insuper tam sanctimoniales quàm Sæculares incestatæ et
ludibrio habitæ. Cæteræ mulieres aut in Turciam abductæ cum viris, aut venũdatæ,

Ossa et reliquiæ sanctorum disiecta, et à prophanis hominibus conculcata, aut porcis obiecta. Miseratus Imperator Turcorum venditionẽ multifariam hominum, institit apud Gerlukam proditorem, vt pecuniis suis captiuos, ne illos in alienas nationes abduci contingeret, redimeret: sumpturus sibi postea pecuniam expositam de introitibus Imperialibus. Qui cum semel et secundo, et tertio, maximas sumãs in liberandis captiuis, precibus Turcorum Imperatoris consentiens, et in solutiõe futura spem ponens, exposuisset, miranti Imperatori Turcorum, atq3 à Gerluka quærenti, vnde tantas summas pecuniarum conquisiuisset, quibus multa captiuorũ millia liberasset. Dum verò, Gerluka rñdente, didicisset, hæc omnia ex donatione Imperatoris Græcorum habuisse, decollari illum illico præcepit, cum hac exprobratione. Si pro tantis beneficiis, iam receptis, proditorem te tui Imperatoris tam liberalis et benefici, constituisti, quomodo mihi fidelis esse poteris pro promissis et speratis. Filium verò suum, quod Ioannem de Auria, Præfectum Classis Venetorum, in dolo occiderat, iussit viuum excoriari: asserens virum tam strenuum et animosum, suam gentem et Ciuitatem defendentem, indigna morte peremptũ: quẽ Imperator ipse Turcorum, pro sua probitate et virtute, magis quàm vnam terram appenderet. Genuensium Ciuitas Pera, verita simile periculum, missis ad Turcorũ Imperatorem Nunciis, deditionem fecit. Postea muri, mœnia, et turres Ciuitatis, mandante Turco disruptæ sunt, et solo æquatæ. Campanæ sublatæ, et in bõbardas resolutæ, sedecim millia florenorum pro tributo annuo imposita, vicina insuper Castella, portus, telonea et possessiones, Turcus iuris sui fecit. Videns insuꝑ Turcorum Imperator vrbem Constantinopolitanam situ et spacio esse latam et protensã in duabus eius partibus muris, turribusq3 et domibus altioribus demolitis, tertiam eius partem, situ et munitione firmiorem seruauit. Et exclusis Græcis et Catolicis, præsidium suarum gentium illic posuit, et arcem erexit: sedem sui Imperii, quo facilius resistentiam et defensionem contra Christianos, recuꝑationem facere intẽdentes, opponeret, illic collocans. Hæc quidem Constantinopolitana clades, tam miserabilis, quàm miseranda, Turcorum ingens victoria, Græcorũ extrema ruina, Latinorum infamia fuit: per quam vulnerata est fides Catholica, confusa religio, nomen Christi blasphematum et oppressum est. Ex duobus Christianitatis oculis alter erutus, ex duabus manibus altera amputata. Bibliotecis combustis, et Græcarum lrarum doctrinis, sine quibus nemo se doctum æstimabat iri, exterminatis.

Turcorum genus et mores Constantinopolitanorũ describuntur.

NOn sunt autem Turci, vt pleriq3 autumant, ab origine sua Asiani, Scytarum genus est. Qui trans Tanaim, Asiam versus, nulla stabili sede, nullis vrbibus, nullis certis et perpetuis domiciliis, campos patentes vagæ passimq3 incolere soliti sunt, ex media Barbaria profectum. Quod vltra Euxinum Pyrrichiosq3 montes ad septemtrionalem oceanum sedes habuit. Gens immunda et ignominiosa fornicaria innumeris stuprorum generibus. Quæ regnante apđ Frãcos Pipino, montes Caspios exiuit, ac longo itinere se in Asiam recepit, ibiq3 postbac

morata est. Et quamuis sub miti cælo et mundiori terra, per tot sæcula, parum excultam se præbuerit: sapit tamen adhuc multum pristinæ deformitatis, nec omnē barbariem detersit. Constantinopoli expugnata, Principes optimatesq3 captos, crudelis et sanguinarius carnifex, fœdè misereq3 iugulans, Peram subinde, è regione, illustre vrbis conquisitæ situm oppidum, opulentissimam et claram Genuensium Coloniam, tanta vrbis clade, tam improuisa calamitate, tam vicino excidio, territam et deiectam, perditionem, vt præmisimus accepit. Eius demollitus pulcherrimos murgs, templa spoliari, sancta violari, reliquum ornatum Ciuitati adimi. Ciues alioquin tetrè et indignè vexari permisit: quibus ad hanc diem, proh scelus, nequiter et nefariè dominatur. Audiebantur assiduæ et tritæ querelæ, de tam aspera et immani barbarorum crudelitate, in cæde et sanguine fidelium debacchata, à quibusdam suscepta augebatur verbis calamitas, futuraq3 populi Christiani ominabantur pericula. Singulorum hæc erat sñia, nullam prioribus sæculis neq3 perniciosiorem vrbi alicui captiuitatem accidisse. Erāt nonnulli, qui etsi tanta vrbis ruina ad commiserationem mouerentur: Græcos tamen propter eorum naturam, mores, vitam, perfidiam, desidiam, luxum, auariciam, omni supplicio iudicabant dignos, quòd Catholicorum exercitus, ad recuperandū terram Sanctam proficiscentes, calce in farinam mixto, extinguebant, quodq3 aliquot iam vicibus, fidei Catholicæ professionem, in generalibus Conciliis solenniter factam, Latinis illudendo abnegabant, et quòd in præfata vrbe Constantinopolitana, publica ephoborum, cuiusmodi scelus in terris vrbibus igne expiatur, constituerant lupanaria, ob quæ constat Pentapolim sulphure et igne cælesti disperisse, et in steriles ac olidas vndas redactam esse. In quorum pectoribus, tanta inualuerat ignauia et auaricia, vt ne minimum quidem, ex auro et argento, quo abundabant, volebant impendere, ad suæ vrbis tutelam, vt prædam Turcis opulentiorem relinquerent :~

Matrimonii Casimiri Poloniæ Regis cum Elisabetha olim Alberti Rom: Regis filia conclusio per Legatos Ladislai Hungariæ et Casimiri Poloniæ Regum perficitur et publicatur Wratislauiæ.~

INstante Conuentione Wratislauiense, Casimirus Poloniæ Rex legatos suos solemnes illuc transmittit, videlicet Ioannem Wladislauiensem, Andream Posnaniensem Episcopos, Ioannem de Czizow, Castellanum et Capitaneum, Ioannem de Thaczin Palatinum, Cracouienses, Ioannem de Koniecz polie Regni Poloniæ Cancellarium. Derslaum de Rithwyani Castellanum Rosperiensem, Petrum Zaiaczek Succamerarium Siradiensem. Andream Zakowiecz Capitaneum in Poloczko, et Ioannem Nyemirowicz. Lithuaniæ Barones, Qui in magna pompa et apparatu, cum mille ducentis equis, feria sexta in die sancti Laurentii, Wratislaniam ingressi sunt, et ab Legatis Ladislai Regis Hungariæ, qui eos aliquot diebus præcesserant, Ciuibusq3 Wratislauiensibus, cum honore magno excepti. Miserat enim Ladislaus Rex, pro illa Conuentione, Ioannem Episcopum olomuncensem, otones

Ducem Bauariæ, Henricum de Rozenberg, Rupertum de Valsche, Rupertum de Lippa Marsalcum Bohemiæ. Georgium Grawarski de Strasnicza, Vlricum Eczyngier, Rupertum de Eborzdorff, Stephanum Aloch, Cancellariū Austriæ, Stephanum de Wayda. Sigismundum Eczingyer, et osswaldum Reychow. Altero die, vczt Sabbato in crastino sancti Laurentii, tractatus cœpti sunt, et decem diebus integris continuati. Conclusioq; matrimonii inter Casimirum Poloniæ Regem et Illustrissimā Principem Elisabeth, natam, quondam Alberti, Romanorum, Hungariæ et Bohemiæ Regis facta, et literis hincinde Regum, Ladislai Hungariæ, et Casimiri Poloniæ, firmata Feriaq; secunda post festum Assumptionis sanctæ Mariæ virginis in Pratorio Wratislawiense, excellenti et magnæ religionis viro, Ioanne de Capistrano, orationem disertam, cuius thema erat, Hæc est dies, quam fecit Dominus, exultemus et lætemur in ea, faciente, publicata est. Conditiones autem, sub quibus affinitas huiusmodi contracta erat, hæ sunt. Vt Casimirus Rex Poloniæ præfatam Elisabeth sibi vsq; in Teschin, die Dominico post festum Purificationis sanctæ Mariæ virginis, adducendam, desponset, et Coronari procuret. Item ratione dotis Centum millia florenorum Ladislaus Rex Hungariæ sibi soluat: nulla conditione restituenda, si prior Regina decesserit, etiam prole aliqua non habita. Item Poloniæ Rex Casimirus sibi dotem et dotalicium in terra Sandomiriensi Lancicienq; in oppidis, Colo Opoczno et Przedecz, inscribat, Ipsa tamen dotis tam solennis et publica obligatio, nunquam habuit aliquem effectum.~

Ioannes Capistranus ordinis minorū de obseruantia sancti Bernhardini summa omnium ordinum lætitia Cracouiæ excipitur, Concionatur ibidem, et curat infirmos.~

Rebus matrimonii consumatis, Legati Poloniæ Cracouiam reuertuntur, ducentes secum in comitiua Ioannem de Capistrano, fratrem ordinis minorum, virum excellentis sanctitatis: Et feria tertia in die sancti Augustini, Cracouiam ingrediuntur, Itum autem est præfato beato viro obuiam, non solum ab omnibus ordinibus, sed et sacerdotes vniuersi, vrbis Cracouien. cum Magistratibus, processionibus sacris et vexillis, obuiam illi profecti sūt. Ciuesq; mares et feminæ, suscepturi illum, ad duo milliaria gregatim effluxerāt. Obuiam illi effusa fere vniuersa Ciuitate, Casimirus q; Rex cum Zophia regina genitrice sua, et Sbigneus Cardinalis et Epūs Cracouiensis, cum magno numero totius militiæ et Cleri, in campo ante Clepars, eum excipiunt, et cum magno triūpho in Ciuitatem introducunt, Magna fuit de eius aduentu Cleri et populi exultatio, vnde et oīs sexus, in obuiam sui fuit effusus, Pro mansione sua domus Georgii Sworcz in circulo Cracouien. consignata est, et circa ecclesiam sancti Adalbti thronus factus, in quo quolibet die, anteq; intensa frigora aduenirent, lecta missa, verbū Dei in latino, more suo, spacio duarum horarum, populo vulgari audiente, et nullā nauseam sumente, prædicauit: ea prudentia, eloquentia, atque doctrina p̄ditus, vt

mente atq3 lingua cœlesti loqui videretur. Prædicatioq3 sua aliis duabus horis in vulgari resumpta est. Sic quatuor horis continuis quolibet die durauit pdicatio. Vbi vero gelua et niues aduenerunt, in ecclā sanctæ Mariæ virginis prope sacrarium thronus collocatus est, et pro die qualibet predicatio, primum in latina, deinde in vulgari lingua continuata. Mansit autem in Ciuitate Cracouien' a die sacti Augustini, vsq3 ad quindecimu' diem mensis Maii. Sub quo tempore magnam multitudinem infirmorum, cæcorum, claudorum, aridorum, et aliis languoribus oppressorum, inspectante populo, curauit. Propter quod vniuersum regnum Poloniæ, sed et de vicinis Prouinciis, maxima hominum multitudo, et ad curandas necessitates et infirmitates suas, et ad videndum verbum Dei confluebant. Centum et āplius personæ, sacram religionem suam ingressæ sunt.

Sbigneus Cardinalis et Epūs Cracouiē: Monasteriū et templum diuo Bernardino sacrum in Stradomia fundat. Quod Ioānes Melschtinski summo loco natus adolescens, religionem illam professus ornat.

SBigneus Cardinalis et Episcopus Cracouiensis, locum in Stradomia pro Conuentu et Monasterio fratrum Ioannis Campistrani de obseruantia, in area germani sui Ioannis de Olieschnica, Palatini Sandomiriensis erexit. Et cōstructa ecclesia lignea, illam in die Natiuitatis sanctæ Mariæ virginis, in honorem sancti Bernhardini, omnibus processionibus totius vrbis, ipsum Cardinalem et fratres conducentibus, consecrauit: quæ post biennium sumptibus eiusdem Cardinalis coctili muro ornata est. Tanta fuit ciuitatis Crac. et vniuersi populi Polonici charitas erga illum, vt egredientem, et personis propriis et vberibus lachrimis, omnes ordines et omnis status honores, ad longissimū spacium extra portam, aliqui ad duo milliaria prosequerentur. In id Monasteriu' atq3 ordinem, temporis processu Ioannes Melschtinski, adolescens magnarū opum, ingressus, vitam arctissimam egit. Quod eo magis mirari dignum fuit, quia nobiliter et longe aliter educatus, ad extremā se egestatem et pacientiā, locupleti calcata hereditate, cōegerat. Vnus solus ex diuitibus, Euangelicā perfectionē sortitus. Cuius conuersionem plurimi admirati, laudabant Dominū quod in tantis diuitiis, tamq3 clari generis, et viridis adhuc ætatis adolescens, subito, omni vitæ tēporalis vanitate calcata, ascendere desiderauit ad eternæ vitæ fastigia.

Ioannes Osswyaczimensis Dux ab Osszwyaczimia repulsus, in Castro Volek restaurato collocat præsidiū: quo

Regni Poloniæ fines turbat. Sed à Polonis ad pacis conditiones cõpulsus. Ducatu Osswiaczimeñ cedit: acceptis venditionis nomine viginti millibus latorũ grossorum.

Feria tertia ante festum Natiuitatis sanctæ Mariæ virginis. Casimirus Poloniæ Rex Cracouia egressus, per Nouam Ciuitatem, Sandomiriam, Lublin, Hrubieschow, in Lithuaniam iuit, et venationes exercere cœpit. Immoratusq; est in venationibus authumni et hyemis tempus. Sub eius absentia Ianussius Dux Osswiaczimensis, considerans Barones Regni Poloniæ, per plura loca distract' esse, congregata aliquali potentia, Castrum Osswiaczimense, quod tunc p Ioannem Kuropathwa Succamerarium Lublinensem pro Rege Casimiro et regno Poloniæ tenebatur, obsidione cingit, Monasterio fratrum Predicatorum incastellato, Verum cum ab huiusmodi obsidione, cum ignominia et iactura suorum repulsus fuisset. Castrum antiquum, et per olim patrem suum vocatum Volek, ruinatum, reformat et reficit, in eoq; ponit præsidium. Quod non solum terram Osswiaczimen' sed et confinia Regni spoliat et infestat. Barones itaq; Regni, tardè tamẽ, postq; hostium est firmatum præsidium. Cracouiã conueniunt, et per aulicos Regis atq; familiares, bellum gerere instituunt. Summa itaq; totius belli, Ioanni de Thaczin Palatino Cracouien' cõmissa. Obsidetur Castrum Volek mensibus aliqt, et per notabiles regni Barones et adolescentes, videlicet prefatum Palatinũ Crac. Ioannem Tarnowski, Ioannem Rythwianski, Capitaneum Sandomirien'. Creslaum de Kuroswaki Lublinensem, Ioannem de Bobrek Byecensem Castellanos, Ioãnem Kuropathwa, Petrum Schafraniecz, Succamerarium Cracouien'. Andream de Syenno, Ioannẽ Melschtinski et alios. Et poterat intra dies aliquot faciliter cõqri. Sed parua, vel nulla diligentia interponebatur pro conquirendo. Periculosu existimante. Duce belli Cracouiense Palatino, tot insignes iuuenes pro cõquisitione castri, natura loci plurimũ muniti, morti exponere. Intra itaq; tempus obsidionis, tractat9 de pace habiti sunt, et pax eo respectu conclusa quoniã indignu indicabant Poloni, etiam castro conquisito, Ducem Ianussium patrimonio suo violenter spoliari. Dantur ergo Ianussio Duci Osswiaczimensi ex pacto viginti millia latorũ grossorũ, pro terra Osswiaczimen', et cessio per eum fit terræ perpetua, et ad Regni Poloniæ corpus, vnde olim exciderat, reuertitur. Literæ publicæ de contractu venditioĩs et emptionis conficiuntur, et in thesaurum regium Cracouiæ reponuntur.

Ladislaus in Regem Bohemiæ Pragæ coronatus, permittit Bohemis alterã aut vtrãq; speciem Sacramenti percipere, non tamen ipse vnquam interest hæreticorũ

sacris: quamuis à singulis tertiam prouentuum partem haberet.

IN die Dominico, festo sancti Simonis et Iudæ Apostolorum. Ladislaus Hungariæ Rex et Dux Austriæ, in Regem Bohemiæ Pragæ, per Dionisiū Cardinalem et Archiepiscopum Strigoniensem, coronatur. Coronatione autem peracta, confirmat iura eorum et consuetudines, et præsertim, vt quilibet habeat liberum arbitrium, quomodo velit sub vna vel vtraq3 specie cōmunicare. Sed hac confirmatio, multos bonos catholicos offendit. Bohemi in Regis sumptus, suorū quisq3 censuum tertiam partē contulēre: ex eaq3 pecunia, Coronationis solēnia peracta sūt, supportata curiæ onera, et nōnulla bona regia à pignore redempta. Quamuis aūt non paruo tempore Rex Ladislaus Pragæ manserit: nunq3 tamen hereticorum Ecclesias, licet instanter rogatus intrauit, neq3 corū sacris interesse dignū duxit. Propter quod, molesta nimis Regis mansio in Bohemia hereticis erat. Quorum virtus damnati, et ab eo, et ab vniuersis, ad eum confluentibus, contēnebantur. et frequēs eorum qui peste hereseos infecti erant, ad puritatem Ecclesiasticæ veritatis, accedebat numerus.

Ioanni Huniado per Vlricū Ciliæ Comitem tenduntur insidiæ.

HVngariæ Regnum per id tempus, Ioannes de Huniad, et omnes ferè arces Regias atq3 introitus, in potestate habuit, illiq3 soli à pedestribus atquē equestribus copiis parebatur. Id dum Primores Regis Ladislai consiliarii, signanter Vlricus Ciliæ Comes, molestius ferret, criminari Ioannē et inuisum Regi facere moliebatur: asserens illum, cupidine Regni incensū, de Rege, vi vel veneno enecando, animū intendisse. Propter quod Comes ipse, sepius in caput Ioannis, Rege non abnuente, comparabat insidias. Sed cum arcanum sileri non posset, Ioannes de casibus, sibi tensis, certior factus, omnes conatus Comitis vel declinauit vel elusit.

Belli Ciuilis apud Pruthenos orti præsaga prodigia.

SVb huius anni spacio, bellum grauissimum et tanto durius, quanto insperatius, inter Ludouicum Magistrum, Commendatores, ordinemq3 Cruciferorum ab vna, et militares, Nobiles, et Ciues Prussiæ, partibus ex altera, subortum est, et tanta atrocitate gestum, vt militaribus. Nobilibus et Ciuibus, quasi ex composito in prædictos Cruciferos consurgentibus, ex omnibus castris Ciuitatibus et fortaliciis, illos per expugnationē eiicerent. Et direptis bonis lōgo tpe quæsitis, in solo Castro Marienborg, illos includerent. Tam subitā aūt Pruthenicæ

Oræ mutationem, etiam Cometarum apparitiones, et nonnulla prodigia præcesserat.
Michaël enim de Perliborg, saxo genere, arte Balistarius, et ordine Crucifer, retulit
se presentem fuisse, quod uno anno ante inchoatum bellum, in die Purificationis sacte
Mariæ virginis, in Marienburgense Castro, fratribus ordinis laicis, ex more pro su:
mendo viatico ad altare accedentibus, omnes hostiæ, quæ per celebrantẽ præparatæ
et consecratæ fuerant pro comunicantibus, subito disparuisse. Pro qua re prodigio:
sa, fratres ordinis laici, non in religionem sed in choleram versi, sacerdotes sui ordinis
qui rem agebant divinam, deducebant infatuatos. Nec prodigii miraculo deterriti
ad ecclam parochialem urbicam, ex Castro, fremendo progressi, illic corpore Do:
minico se procurarunt cibari ~

Anno Domĩ 1454.

Quinquaginta sex primariæ Pruthenæ
Civitates, pertæsæ belli Civilis, missis
Sandomiriam ad Casimirũ Poloniæ
Regem Legatis, ultro deditionẽ offert.

Venationibus multorum dierum Casimirus Poloniæ Rex exactis, dum
magnam multitudinem ferarum cepisset, et in Poloniam, pro solennitate
nuptiarum, transmisisset, Vilnam pro diebus Nativitatis Christi venit.
Quos cum illic peregisset, in Regnum Poloniæ rediit. Et Sandomiriam, convenien:
tibus ad eum certis Prelatis et Baronibus, pro capiendis consiliis sup imminẽti:
bus periculis et negociis, sabbato ante diem sanctorũ Fabiani et Sebastiani marty:
rũ, advenit. Tres dies in expediendis rebus publicis absũpti sunt, sub quibus de:
liberõne habita, Nunciis militarium et Civium Prussiæ, vz Gabrieli à Bayssen
et Magistro Civium Prussiæ de Gedano, deditionem quinquaginta sex Civitatũ,
quas notabiliores habet Prussia, subiectionem et obedientiam plenam offerentibus, res:
ponsum, ut Cracoviam post festum sanctæ Mariæ virginis Purificationis, Nuntios
cum plena potestate mitterent: efficax se illis responsum ad petita daturum

Casimirus rex certos Barones cum
uxoribus eorum ad excipiendam
Elisabeth sponsam suam Theschinũ
usq; transmittit: quam Cracoviam
deducunt ~

Feria quarta in crastino sancti Vincentii, Casimirus Poloniæ Rex Sando:
miria egrediens, per novam Civitatem et Proschewicse, Cracoviam, sabba:
to in die Conversionis sancti Pauli Apostoli ingreditur, et curam

omnem adhibet, vt futura nuptiarum, iuxta Regalem magnificentiam, celebretur solennitas. Ioannem de Czizow. Castellanū et Capitaneum, Ioannē de Thaczin Palatinū. Cracouien. cum vxoribus. Stanislaū de Ostrorog Palatinū Calissien. Petrū de Schamotuli. Castellanū Posnanien. et Ioannem Fœlix de Tharnow. cum vxore, ad excipiendum nouam coniugem, virginem Elisabeth, filiam Alberti Romanorū Hungariæ et Bohemiæ Regis, versus Theszin, pro die Purificationis s: Mariæ virginis. adiunctis aliquibus ingenuis adolescentibus Curiæ sue, ad satisfaciendum pactis, conditis Wratislaniæ, duo millia, ad minus equestrium facientia trāsmittit. Necab Austriacis. pactis minus paritum est. Venit namq3 et ipsa virgo Elisabeth regina, in decentia et pompa Regali in Theschin, in die Purificōnis sanctæ Mariæ virginis, vt etiam Barones Poloniæ, vna hora pueniret. Comitabantur eā Barones et Matronæ Bohemiæ, Austriæ et Moraniæ, vc3t Henricus de Rosenberg, Ladislaus de Huniad, filius Ioannis gubernatoris Hungariæ, Comitis Bistricensis. Henricus de Valsche Lichtersten, Zdeniek Konopnicki, Sigismundus Eczingÿer, noningentorū equorū comitiuam habentes. Item vxor Comitis de Schumborg, et Ioannis de Thouaczow, et aliæ. Duobus diebus in Theszin pausatum est, et virgo Regia Elisabeth, in potestatem Baronum Poloniæ tradita. Plures exinde Austriam remissi. Ex Theszin per Pczinam Ossviaczim et Skaninam itum est. Poterat Cracouiā feria quinta in crastino festi sanctæ Dorotheæ fieri ingressus. Sed Regis ordinatione tribus diebus in Skauina substitit noua sponsa cum Comitiua sua, non sine eorum qui Reginam comitabantur amaritudine, verentibus, ne pœnitentia subiret aliqua animum Regis matrimonii fœdus rescindendi. Sed dilationis causa alia extabat: quoniam apparatus & splēdore magnificentiæ Regiæ, ad obuiandum nouæ sponsæ, nondū erant perfecti ~

Hyemis et niuium austeritas nimia ~

F Rigoris autem et hyemis, in sextam Februarii mensis diem protelata, obuenerat eo anno austeritas, profundissimeq3 niues, cunctas obstruxerant semitas. Pabulationes etiam, non domesticis tantum, sed et ferris sylvestribus, abstulerant. Multiq3 equorum periere greges, et pleriq3 vici, apud Podoliæ oram, pondere niuium absorpti ~

Elisabeth sponsa Casimiri Poloniæ Regis, per ipsum Regem ac Senatum reliquosq3 omnes ordines Cracouiam splendide deducitur ~

S Abbato in die sanctæ Appolloniæ. Casimirus Rex Poloniæ, tertiarū hora, cum Zophia Regina genitrice sua, item cum Ioanne Archiepiscopo Gnesnense et Primatæ, Georgio Leopoliense Archiepō. Ioanne

Wladislauiense. Andrea Posnamiense, Nicolao Przemisliense Episcopis, et multitudine Baronū et Procerum Poloniæ, item cum Ducibus, Venceslao Rathiboriense, Venceslao et Ioanne Osswyacsimen, in obuium egressus, nouam sponsam suā, virginē Reginam Elisabeth suscipit fronte leta et hilari. Magnificus fuit et plurimū spectatus tunc Casimirus Rex, in splendore apparatuū suorum, quoniā sella, frenum, strepe, et indumenta, præter equos, staminibus de serico villoso, cum filis auro textis, coopertos, quadraginta millibus florenorū æstimabantur. Æmulati sunt et nōnulli Barones Poloniæ hunc splendorem, qui et seipsos et familiares et eqs. splendidis ornamentis, auro et purpura superbis, vestierant. Non fauit tamē cœlestis intēperies Regio egreßui, sed à mane vsq3 ad vesperam, largos dedit cœlum imbres, Propter quod suppelex vestimentorum nobilium, aqua pluuiali balneata, pro maiori parte fuit corrupta. Itum est cum processionibus omniū ecclesiarū, et omnium statuum et ordinū, Reginæ nouæ in obuium, sed nemo poterat loca sua tenere, pluuia inundāte, coactiq3 sunt omnes celerius in tecta redire. Dextris datis, virgo Elisabeth, à Zophia Regina in vehiculum suscepta est, et cum clangore tubarum in Castrum Cracouiense circa horam vesperorum (nec enim propter pressuram, celerius rediri potuit) deducta, et à Sbigneo Cardinale et Episcopo Cracouiense, Prælatisq3 et Canicis ecclesiæ Cathedralis Cracouiensis, in foribus einsdem ecclesiæ suscepta. Adoratione et oblatione in templo facta, in Regiam deducta est.

Post longas altercationes Cardinalis Sbignei et Ioannis Archiepī Gnesnen̄. desponsacōis facultatē Casimiri regis et Elisabeth Reginæ datā sibi, Capistrañs ignarus linguæ Polonicæ ac Germaīcæ, in Sbigneum Cardinalem reffert, quā Cardinalis absoluisset, Archiepūs Elizabeth coronat in Reginam.

Sequenti Dominico die sanctæ Scholasticæ, magna, inter Barones Cracouienses, et maioris Poloniæ, altercatio, an Sbigneus Cardinalis et Episcopus Cracouiensis, an Ioannes Archiepiscopus Gnesnensis, Casimirum Poloniæ Regem, cum virgine Elisabeth noua nupta desponsaret, suborta est: quæ diem propē ad meridiem perduxit. Cardinalis iure cogebat hospicii, neminem fas esse in Diœcesi et ecclesiā sua, sacramentorum agere administrationem. Archiepūs vero iure Metropolico refellebat. Maior tamen et sanior pars Cardinalem, iure superiorē esse clamitabat. Et dum differentia ipsa faciliter eo die decidi non poterat, placuit, vt pro dirimenda questione in posterum summus consuleretur Pontifex: venerandus interim Ioannes de Capistrano, ordinis minorum frater, sedis Apostolicæ nūcius, opus desponsationis expediret. Qui accersitus ad Regium consilium, sicut nullum ius Archiepō Gnesnensi, ita omne Cardinali et Episcopo Cracouiensi, in administrandis sacramentis in ecclesia Cracouiense, euidentissimis rōnibus deduxit. Nec aliter sacramentum copulæ se administraturum spopondit, nisi, si id Cardinalis et Episcopus Cracouiensis Sbigneus permittendo, ratum habuerit. Cardinalis sub hac altercatione, ad aram Diuina agebat. Quibus expletis, Pōtificibus Poloniæ

astantibus. Pontificalibus indutis, tam Casimirus Rex quã Elisabeth virgo Regina ad contrahendũ matrimonium accessit. Frater Ioannes de Capistrano, cum magna humilitate prostratus, licentiam à Cardinale, desponsandi Regem et reginã obtinuit. Qua obtenta, dum ritè desponsatiõnẽ ipsam peragere non posset, velut Polõici et Theutonici idiomatis ignarus, coactus est Cardinalis officium desponsacõis, qui vtramq3 linguã nouerat, conficere. Qua confecta, Ioannes Archiepus Gnesnen. ad altare accedens, missam de sancto Spiritu, cum torrenti festinatione, propter tẽpus aduesperascens, in cantu egit, et præfatam virginẽ Elisabeth, in Reginam Poloniæ vnxit et coronauit. Dies octo sequentes celebres in choreis et ludis habiti sũt, et omnes Barones Hungariæ, Bohemiæ et Austriæ, omnibus necessariis per dies illos tractati, feria secũda post sanctæ Iulianæ, magnificis et regalibus donis, vna cum matronis, quæ nouam reginam comitabantur, remunerati, gratiarũ actionibus mirũ inmodum Regi Casimiro actis, in propria reuersi sunt :~

Legati Nobilium et Ciuium Prutenorũ iugũm Mgri et ordinis Cruciferoꝝ excutere cupientium, ad Regem Casimirũ venientes, facta cum lachrimis iniuriarum, à Mgrõ et ordine acceptarũ, enumeratione, deditionem Regi offerunt: petentes se Regno incorporari :~

Feria quarta, ante festum beati Petri ad Cathedram, Legati Militarium et Ciuitatum Prussiæ, in numero frequenti Cracoviã adueniunt. Quibus in Curiam introductis, Ioannes de Bayssen miles, coram Regia maiestate et Consiliariis legationem exponit. Superioribus, inquit, annis, Serenissime Rex, proaui, aui, et patres nostri, et tandem nos, quanta et quàm indigna, fœda et execrãda, à Magistro et ordine Cruciferorum Prussiæ, perpessi sumus, nec tuã excellẽtiã nec tuos Consiliarios, sed nec vicinas nobis nationes, putamus ignorare. Pauca tñ ex multis cõmemorare cogimur, vt magnitudo iniuriæ patientiæq3 nræ possit dinosci. Primùm quidem Magister et ordo ipse, fragili et fluxa fide vsi, terram Pomeraniæ per scelus et iniquitatem à regno Poloniæ abstraxerunt. Deinde rupto federe, quod per Casimirum regem Poloniæ ictum erat, sola libidine occupandi terras Regni tui permoti, arma intulerunt, et terram Dobrzinensem primum, deinde Cuiauiæ iuris sui facere conati sunt. Sed cùm clade magna per genitorem tuum victi essent, et Castra Ciuitatesq3 Prussiæ, paucis exceptis, in ditionem suam concessissent, fœdus iterum à genitore tuo, multatis tamen perprius Castro et Districtu Nieschowien. cẽtum sexagenarum latorum grossorum millibus, clẽmentia Regali illis, cum Castris et Ciuitatibus, redditum est. Quo haud longo post tempore per eos preuaricato, coacti sunt armis genitoris tui, pacem petere. Quam cum diu pati nequiuissent, cum hoste regni et patris tui Boleslao Switrigal, iungere nouas amicitias, ruptoq3 federe, hostilibus armis, patre tuo bello cum Switrigal occupato, terram Dobrzinensem et Cuiauiæ flammis dederunt. Sed cùm scelus suum, clade exercitus sui, et expost

victrici exercitu tuo, terras eorum igne et gladio vastante, Deumq; fœderum violatorum vindicem superesse recognoscere tandem coacti fuissent, quartum fœdus (quod nisi nos restitissemus, celerius quam priora violandum erat) iureiurando sancitum est. In ipsis autem bellis, tot per annos cum regno tuo continuatis, quot orbitates in parentibus, liberis, sociis et necessariis, quot Civitatum notabilium exustiones, villarum perpetuas desolationes, quanta coniugum et familiarum nostrarum stupra, quantas fortunarum nostrarum amissiones experti sumus, vestigia recentia, clamore valido insinuant. Sed hæc omnia non tam nobis molesta sunt, quod illa pertulimus, sed quod bella ipsa, quæ, velut iniusta, execrabamur, ruptis federibus, suscipere et gerere, ac nostris et nostrorum capitibus expiare Magistro et ordine, qui nunquam nobiscum rem integram communicati sunt, in arce fortiori reclusis, et nostras clades magis spectantibus quam relevantibus, cogebamur. In tot autem et tantis malis, si quando foris hostis deerat, maior intus imminebat: Comendatoribus et tenutariis Castrorum, turpe non erat, bona nostra, nulla causa precedente, nullo servato iuris ordine, occupare. Coniuges in virorum, et filias in parentum conspectibus, abstrahere, et suas satiare libidines. Et tam graves querentibus iniurias, non iustitiæ administratio, sed seva capitum truncatio, et bonorum ablatio parabatur. Tantis malis pressi, certam unionem et ligam, qua a tot pressuris tuti esse possemus inivimus. Hæc, velut omnem iusticiam et æquitatem reddens, a duobus Magistris, Paulo et Conrado, non solum tolerata, sed etiam admissa est. Verum cum illam presens Magister Ludovicus, privato pravoq; seductus consilio, rescindere et penitus abrogare conatus esset, et questio nostra communiter, ad cognitionem Frederici Romanorum Imperatoris deducta fuisset, reiectis nostris rationibus fortissimis, iustificationem nostram clarissime deducentibus, Sententia ipsius Imperatoris, liga nostra iusta cassata, pro maiori nostra calamitate, damnati sumus in sexingentis millibus floreorum, ut Magistro et ordini perpetui servi, perinde ac si precio empti essemus, decerneremur. Quo decreto obtento minabantur in nos sevire. Sed nec tunc Procuratores Magistri et ordinis quieverunt, sed instabant, ut tricentos ex nobis capite plecterent. Quæ quidem tam iniusta et tam iniqua Cæsarea nos impulit sententia, ut obedientia Magistro et ordini subtracta, hostilia illis inferemus arma: Existimantes non viris solum, sed et feminis fœdum et intolerabile, ad tantam obnoxietatem detrudi. Nec defuit Divina propiciatio, favens nostro proposito, armis nostris, viginti et amplius Castra fortia, intra dies viginti, subacta sunt, videlicet Thorun novum et vetus, Gdansk, Elbing, Grudzancz, Elsburg, Golub, Kowalye, Gnyew, Swyecze, Papow, Tucholia, Holand, Krolowgrod, Radzim, Brandeborg, Nidborg, Prusmorg, Morack, Brodnicza, Chelm, Dzialdow, Ragneth, Osterod, Brathian, et sub nostra potestate tenentur. Itaq; cum Sacra Maiestas tua regia, quod publicum notoriumq; est, et quod etiam Magister et ordo suis profitentur literis, sit ordinis ipsius Patronus, fundatorq; et dotator, terræq; Pomeraniæ, Chelmensis et Michaloviensis sint impressione violenta a corpore Regni tui abstracta, oratum ad tuam Maiestatem venimus, ut nos in perpetuos tuos Regniq; tui servos, subditos, subiectos et fideles assumas, et ad corpus Regni tui, unde quondam excideramus, redeuntes, non spernas. In fidem, gubernationem et regimen tuum sponte venimus, tibi nos, coniuges, liberos et necessarios nostros, tibi Civitates, villas et oppida, tibi castra per nos conquisita, et in post conquirenda, dedimus. Superest, ut precibus nostris et eorum, quorum vice et nomine huc venimus, motus, in fidem tuam venientes, non abiicias. Aut tui, si deditionem accipis, aut hostium, si deseris, simus oportet: conquisitis Castris residuis, hostibusq; in totum deletis, et sumotis

Quod propediem spondet virtus fortitudoq; tua. Sub cuius auspiciis preteritam atq; presentem fœlicitatem adepti sumus. Continens imperium à mari Leonino usq; ad occidentale habebis. Non te fedus, non iusiurandum, quod pepigisti cum illis, in quo et nos, velut pars maior continemur, moueat: Dum illud Magister et ordo, iam securi Ciues de Thocznò percutiendo. iam cum Lithuanis nouas ligas et fœdera, cõtra te et regnũ tuum iungendo, preuaricati sunt. Non turpe illis fuit terras tuas, et Regni tui, partim fraudibus et dolis, partim vi et armis conquirere, et conquisitas tantopere detinere: licet Sumi Pontifices illas tuas et Regni tui semp fuisse pluribus sententiis declarando, censuris Ecclesiasticis, quarum apud illos rigor semper fuit contemptui, restituendas cogerent. Tu turpe iudicabis terras ipsas, ad suum corpus et naturã reuersas, accipere, et illas regno tuo annectere et vnire. Extat in terris ipsis Ecclesiæ Romanæ tributum, à Regibus Polonorum Principi Apostolorum Petro collatum, quod terras ipsas, si euidentissima alia silerent testimonia, tuas esse clamitabit. Moueant te preces nostræ moueant lachrymæ, et non nostræ solum, sed et horum, qui reditum nostrum. inter metũ spemq; suspensi, obseruant: gaudium aut merorem de tua responsione habituri. Atq; sic lachrimis obortis, in consilii vestibulo procubuerunt: deditionem verbalem, gestus etiam officio testati: Facile erat orationem apud fauentes æquis auribus excipi. nemo illam, nisi gratus audiuit. Extemplo, per verisimilem prudentũ hominum coniecturam, apparuit, res Polonicas et Pruthenicas, bello inuoluendas fore: Peritis astrorum, id maxime censentibus futurum, qui à motu cælestium corporum. inter mortales ferebant nasci litigia, et à motu superiorũ corporum, pleriq; in coniectura industrii, bellum Pruthenicum tam ferox et subitum interpretabantur exortum.~

Licet variantibus sentenciis cõsiliariorum Regni Pol: deditionẽ tñ Prussiæ Casimirus rex acceptat, et Petrus Szafranyecz per Thesaurariũ Mgri et Ordinis Prussiæ ad excitandũ in Regno Ciuile bellum, largitione inducitur.~

Legatione huiusmodi ad consilium reiecta, cum sententiæ Consiliariorum variassent. Sbigneus enim Cardinalis et Episcopus Cracouiensis, in cuius sententiam pauci ibant, summopere disuadebat, contra fœdus et iusiurandum, deditionem accipiendam esse. Cæteri omnes Ecclesiastici et Seculares consentiebant, nec occasionem recuperandi terras Regni Poloniæ abstractas, negligendam decernebant. Ioannes de Czizow, Castellanus et Capitaneus Cracouiensis, acceptandæ deditionis terrarum Prussiæ, primarius author fuit, deditionemq; ipsam non aspernandam, sed acceptandam censuit: multiplici tam rõne q; respectu, iniquum fore et damnosum reip: dictitans, id, quod votis omnibus expetendũ erat, vltro oblatum, fastidire, nec semper licere, quod tunc licet, nec sæpe ac diu talẽ ac tantam occasionem manere. Iuxta cuius persuasionem murmur obortũ, etiã dissidentes ad consensum pertraxit, Statutumq; est id, quod plures censuerant. Et quãuis Sbigneus Cardinalis et Episcopus Cracouiensis, Ioãnes Wladislauien epus,

nonnulliq3 alii dißuaderent, Ioannes de Thacзin Palatinus Cracouien. et ceteri differri rem expeterent: secundũ consultationem tamen Ioannis de Czizow, Castellani et Capitanei Cracouiensis, et aliorum, decretum fit. Quindecim et amplius dies in consultando absumpti, vt etiam iuniores ad consilium adhiberentur. Placuit nonnullis rem ad Conuentionem generalem differri, et p̄cipuè Ioanni de Thacзin Palatino Cracouiensi, et interim Lithuaniæ Barones consuli. Pruthenorum Legati, mentione de differendo audita, iterum venerant oratum, ne qua dilatio fieret. Alioqui, si crederent Regem Casimirum, de sua ditione minus solicitum eße, se (quòd iam omni iure honestateq3 in restituendis terris his, quorũ erāt, satis perfuncti essent) Principes finitimos quæsituros, qui deditionē eorum gratius celeriusq3 susciperent. Apparebat eos in Bohemiã extemplò ituros, ad Boheïæ Regē Ladislaum, per quem et suos de deditione, per eos acceptanda, iam spes Legatis Prussiæ facta erat. Is respectus perpulit Casimirum regem et Consiliarios Poloïæ, vt dilatione qualibet circũscripta, sine cunctatione deditio accipetur. Interim et de Prussia, noua certa nũciabantur, cũ militaribus et populo Prutenico fortunam stare, et residuas Ciuitates atq3 Castra, aut cōquisita esse, aut sponte in deditioз venisse. Cōmendator de Brodnicзa, obsidionem perferens, dum se ad extrema deductũ videret, turpè putans à propriis vinci, accersito Ioãne de Koscзielieczз, Paltño Iunivladislauien. et Capito Dobrзinen. Castrum Brodnicã eidem tradit. Mgr et Cruciferi cum suis adhærentibus, ad vnũ angulum redacti, non nisi Castrum Marienburg et Schtum obtinebant: quod etiam faciliter posse conquiri, Prutenorũ Legati, si celerius dimitterentur, astruebant. Erant et nonnulli ex Polórum Consiliariis, qui in tanto rerũ Pruthenarũ prosperitatis fluxu, tam cæcam fortunam habuère, quàm maximè suspectam. mutationéq3 ipsius et refluxũ, propediem contingere reformidabant: veluti, quam pro sua conditione nouerāt, nullam rem sine inuidia mortalibus gratificari consueuisse. Missus etiã fuit ex parte Mgri et Ordinis Thesaurarius maior, pro solennitate nuptiarum. Cui per Mgrũm et Ordinem secretè mandatum erat, vt quinquaginta millibus florenorum, quæ secũ ferebat, in Regem et Consiliarios distributis, et si id magnitudinem periculi viderit postulare, etiam Magistrum et ordinem, ad homagium, Regi et suis succeßoribus, prestandum obliget, deditionemq3 Nobilium et Ciuitatum Prussiæ, accipere Regem auertat. His omnibus tam salubribus mandatis, neglectis Thesaurarius præfatus, obtenta licentia, et intelligens Regis et Consiliariorũ animos, ad acceptandam deditionē militarium et Ciuium Prussiæ, proclīuos esse, festinè Cracouia discedit, et directiori cursu in Slesiam, et tandem Mißnam et Saxoniã contendit: quinquaginta millibus florenorũ gentes, ad defensionem Magistri et ordinis, illic mercaturus. Prius tamen, quàm Cracouia discederet, intelligens Casimirum Regem Pruthenicã deditionē acceptaße, seminarium зiзaniæ inseruit. Erat siquidem sub hoc tempore Petrus Sзafranyeczз Succamerarius Cracouien. ex Baronibus vnus, Casimiro Regi, propter suas factiones, plurimum inuisus, dolis nulli versutorum secundus, furum et siccariorum fotor et socius, fallendi artifex argutus, mendaciis elegantiæ ducés p̄prios et sibi fidentes circumuenire, venumq3 mercenariis emptoribus circumuētos exponere, promptus ad conspirandum, vehemens ad audendum, cautus et fallax ad dissimulandum. Hunc Thesaurarius Crucifer aggreditur, auroq3 dato et ampliori p̄mißo inescatũ, velut efficacissimũ, ad nocēdum Regi et Regno, ad prodessendum sibi et ordini, instrumentũ, Ciuile bellum, quo facilius distineret extrinsecum, pellicit

excitaturum. Et quo secretius flagitium meditatum velaretur, noctu, rem paucis conscijs conficiunt. Quae fraus etsi Regem consiliariosq3 non latuerit, in consiliu tamē delata suppressa est. Alij enim incredibilem rem, scelus suum tecturi, rebant. Pars etsi verum noverat: in tali tamen tempore, hominis temerariam audaciam, leniri magis quam exasperari suadebant. Quo pacto inter bonos et malos, non poterat celebrari iustum discrimen.

Legati Pruthenorum subiectionis et obedientiae Regi et Regno Poloiae praestant iuramentu. Quibus rex certa grauamina relaxat et participationē omniū libertatum Regni attribuit.

Fatis itaq3 iam ordinem Cruciferorum appetentibus, deditio publicè et solenniter Prussiae accepta est, et Legati fidelitatis, subiectionis et obedientiae praestiterunt iuramenta, Ioanne Archiepo Gnesnense, iuramenta huiusmodi, in praesentia Casimiri Regis et Consiliariorum Poloniae exigente. Et vt Nobiles et Civitates Prussiae agnoscerent, cum Ducibus et Magistratibus suis, mutatam etiam esse fortunam, tributum vniversale, quod plurimū eos pmebat, dictum Funthczol, item datiam annalem, vocatam Porcus, als Narzasch, quae vna ex illis vetustis Polonicalibus consuetudinibus remanserat, in totum relaxat. Teloneis in tra et mari, quomodolibet imponendis, se et suos succores, Reges Poloniae, abdicat, mercib9 naufragio demersis, renunciat: Decernens eas Dominis quorū fuerat ante naufragiū, aut eorum proximioribus restitui. Omnium insuper iurium, libertatū, consuetudinū, et prerogatiuarum Regni Poloniae, et signanter ad comunem electionem cuiuslibet Regis Poloniae, communionem et participationem eis donat et attribuit. Quatuor Palatinatus, in Thorun, Elbiang, Krolowgrod et Gdansk creat: dotando illos notabilibus prouentibus. Quorum Elbingensem confert Stiborio de Bayssen, Gabrieli de Bayssen Chelmen sive Thorunen, Ioanni de Bayssen Gdanensem, et Augustino de Schene Kinsbergensem. Et hos omnes ceterosq3 Legatos, Regalibus ornat donis et vestimentis. In hunc modum Prussiae, Pomeraniae et Chelmen terrae, in obedientiam et corpus Regni Poloniae reversae, in formam Provinciarū redactae sunt. Parum aūt duratura, nec in sua serie perseueratura, a prudentibus credebatur tam non lenta Regis Poloniae et suorum foelicitas. Ac ne rerum tam insignium, obliterari possit memoria, copiam literarum, sub quibus deditio et facta et accepta est, inserui.

Literae Casimiri Poloniae Regis, acceptam per Regem et Regnū Poloniae Pruthenorū spontaneam deditionē testantes.

Casimirus Dei gratia Rex Poloniae, magnus Dux Lithuaniae, et

hæres Rußiæ, Ad perpetuam rei memoriam. Benignitas Regalis excellentiæ
nostræ, qua illi propicia inspirat Diuinitas, et naturalis originalis iusticia, etsi
vniuersos, iustum præsidium nostrum et tutelam expetentes, in sinū suæ miseracōis
suscipit et protectionis: ad illorū tamen profectus, defensionē et cōmoda inclina:
tur vberius, qui erga nos et regnū nostrum, tam feruido cordis feruntur affectu,
vt calamitates oppreßionesq3 suas, hactenus illis, regentiū tÿrannide, multifa:
riè illatas, non per alterius, nisi per nrām dexteram, credant facilius rescindi,
nec cuiuspiam throno quā nro, à quo priscis temporibus, illicita alienatione exci:
derant, non tam superbo et amaro, quàm iniusto, renunciando imperio, iustius posse
et regi et contineri. Talium siquidem firma constantia, fidesq3 sÿncera, non solum
laudum dignis præconiis attolli, verum etiam Regalibus meretur et debet bnficiis
compensari. Significamus itaq3 vniuersis, tam præsentibus quam futuris, qualiter
etsi Magnificorum, Strennorum, Nobilium et prudentium Militarium, vc3t. terrige:
narum, Ciuium, et vniuersæ cōmunitatis terrarum Prußiæ, Culmen, Pomeraniæ
et Michalonien, crebris precibus et legationibus, superioribus temporibus, fuis:
semus rogati, quatenus ipsos in eorum iuribus, libertatibus, immunitatibus et pri:
uilegiis insistentes, et signanter in vnione et liga, per ipsos ritè et sincerè inita et
cōdita, per Magistrumq3 et Ordinem Prußiæ admißa, ad cuius eneruationē et
violationem Magister et ordo variis viis, coloribus et violentiis, hactenus vsus est,
in quorum firmitate, vel collapsum fedus pacis perpetuæ, cum Magistro et ordine Cru:
ciferorum sanctæ Mariæ de Prußia, per germanum nostrum, diuæ memoriæ, Sermū
Principem Wladislaum Poloniæ et Hungariæ Regem firmatum, dependet, vel e:
ximium, et quod prefatus Magister et ordo, liga et vnione eorum demolita, dirūpe
fædera, nouaq3 bella nobis et regno nostro inferre, destinabant, ipsosq3 Militares
et Ciues iniusta secum gerere bella impellebant, manutenere et defensare dignaremur:
aßerentes se iugum oppreßionum, calamitatum et grauaminū, hactenus à Magro
et ordine ceruicibus eorum, violenta tÿrannide innixum, et præfatæ ligæ et vnionis
rupturā, nullatenus, nisi promisio nostra, qui ordinis illius fundator, dotator, et pa:
tronus sumus, celeriter interuenerit, toleraturos. Nos tamen nullū eorum calamitati
prestandum censuimus tunc suffragium, Sed parti vtriq3 reconciliationi psuasimus
esse insistendum: ne alere oriens incendium videremur. Verum cùm temporis pceßu,
differentia partium adeò crescens inualesceret, vt militares, terrigenæ et Ciues ter:
rarū predictarum, spe extrema destituti, et iniuriarū magnitudine preßi, violentis
Dominis, iura et priuilegia, imunitatesq3 eorum, pro libito frangentibus, nullateūs
sibi decetero parendum duxerunt. Sed legibus Diuinis et humanis innixi, quæ in:
iustis Dominis, scelus et nephas agentibus, nullatenus parendū decernūt, obediētia
et o biectione Magistro et ordini subtracta, nosq3 per Magnificos et spectabiles
milites, Prudentesq3 viros, Ioannem de Baÿßen, Augustinum de Schene, Gabrielem
de Baÿßen, Nicolaum de Walkouo, Iudicem Derschouiensem, Laurentiū Zacre:
tas, Culmensem, Rudgerum de Birken, Thorunen, Laurentiū Pilgum Elbingen,
Proconsules, Ioannem Kaul Brunsbergensem, Georgium Swach, Krologrodiensem
Nicolaum Rodeman de Knipaw, Vilhelmum Iordan, Militem, et Ioannem Maÿ:
deburg, Gdanensem, Consules, Legatos et nuncios suos, cum pleno mandato, et lega:
tione ad nos transmißos, imo verò legationibus et precibus solicitarent, qtnus non iā
tantum eorum defensioni, quantum gubernationi et regimini insistere, deditioneq3
eorum, subiectionem, fidelitatem et perpetuam obiectionem, quam nobis suo et oīm

Militarium, terrigenarum, Ciuium et incolarum totius vniuersitatis terrarum præ-
dictarum, nominibus obtulerunt, suscipere, velut legitimus, iustus et verus Dominus,
et hæres terrarum prædictarum, ac terras præfatas ad naturam et sortem suam, re-
deuntes, Regno Poloniæ, à cuius corpore, noua et recenti memoria, contra ius fasq;
sequestratæ fuerant, incorporare, inuiscerare, reunire, appropriare, atq; consociare, et
consolidare dignaremur, alterius Principatum et deditionẽ, si regimen, si imperiũ,
non tam per eos nobis delatum, quã redditum, abiici contingeret, quæsituri. Nos
superiora cogitantes et animo reuoluentes tempora, quibus nõnullæ ex terris predi-
ctis, per Reges et Principes Poloniæ, iure legitimo et hereditario possessæ, tandem
Prædecessori nrõ Wladislao Regi Poloniæ, bello cum finitimis et infidelibus oc-
cupato, vi et armis per Magistrum et Ordinem Prussiæ abstractæ, nunquam iuris
et proprietatis Regni nrĩ Poloniæ esse desierant: quemadmodum aliquæ sentẽtiæ
diffinitiuæ, Sedis Apostolicæ Delegatorum, terras ipsas Regno Poloniæ adiudi-
cantium, infallibili concludunt argumento. Reuoluentes insuper Mgrũm et ordi-
nem Prussiæ, à Prædecessoribus nrĩs, quondam Poloniæ Principibus et Dominis,
ad impugnationem infidelium accersitis, institutum et dotatum, magis fidelium,
et præsertim horum, quorũ beneficio instituti dotatiq; erant, quàm barbarorũ et infi-
delium, impugnationi, contra quos indefesse se militaturos, patentibus lrĩs astrinxerat,
vacanisse, terrasq; eorum vsurpasse, nec contra professionem religionis suæ, contra
infideles, aut Thartaros aut Turcos, Catholica Regna et Dominia infestantes,
quamuis crebrò fuisset expetitum eorum auxilium, militasse. Sed et insup reges
Poloniæ cum Tartaris aliisq; infidelibus, bella gerentes, à tergo inuasos, à gerendo
bello in prñs et in posterum infidelibus auertisset suspitionem belli, ab illis iminen-
tis, veritus, potentiis distractis, et contra illorum insidias relictis, vacare infide-
lium impugnationi, nullatenus, sicut expediebat Chrianæ fidei potuisse. Quã
insup fragili et fluxa fide erga charissimũ nrũm genitorem, dñum olim Wladis-
laum Poloniæ Regem, fuerunt: quater per illos rupta violataq; sibi fœdera, toties
per illos illata arma, quibus Regnũ Poloniæ, in suam redigere ditionẽ destinaue-
rant: nisi cladibus multiplicibus domiti obrutiq; fuissent. Nec illis vnq; volũ-
tatẽ nos et Regnũ Poloniæ lacessendi, sed facultatem defuisse, petita per illos à
Consilio Basiliense et Sede Apostolica, de rumpendo fœdere, vltrò cum regno Po-
loniæ sancito, licentia demonstrat. Silentio tegere non possumus iniuriam Mgri
et Ordinis Prussiæ, in exigenda à mercatoribus subditisq; nrĩs datia, Pfunth-
czol: quæ licet ex fœdere exigi à nrĩs transmarinisq; mercatoribus non debebat:
si Prussiæ mercatores ab illa solui quoquomodo contigisset: continuata tñ fuit plu-
ribus annis hmõdi in nrĩs transmarinisq; mercatoribus exactio: Prussiæ merca-
toribus, illius obtinentibus in notabili parte relaxationem. Portiones insuper et
sortes terrarum regni nrĩ Poloniæ, et magni Ducatus Lithuaniæ, priscis tempibus
per Mgrũm et Ordinẽ occupatæ, non solum nobis et Regno Poloniæ, et Ducatui
magno Lithuaniæ, iuxta fœderis ordinationẽ, Magister et Ordo Prussiæ restituit,
sed insuper plura et ampliora occupauit. Accedit tristis horrendæq; tyrannidis
memoria Ciuiũ de Thocsno, qui in preterito bello, in fidem prĩs nrĩ concesserãt, sæua
cædes et trucidatio: quorũ à se defectionẽ, nedum ferro aut mucrone, sed nec aliquo
leui verbo aut memoria, nullo vnquã tempore, se iuramento corporali et lrĩs repro-
miserunt multaturos, per fedus vltimo cum illis ictum: quod huiusmodi execrã-
do scelere publicè violarunt. Quo non contenti, multatorem Vitum Morsyer, exeo,

quod nauigiis per flumen Visla in Coronam merces deuexerat, capitali dãnauerũt sententia, ne memorabilis sui facti exemplum cæteros in sequelã similem traheret, sed potius sæua multatio, quoslibet deterrendo, profectum regni nostri aboleret. His itaq; et pluribus aliis euidentibus legitimisq; respectibus persuasi, admoniti et in: ducti, cõmunicato cum Prælatis, Principibus Baronibus, cæterisq; fidelibus regni Ducatuũ et Dominiorũ nrorum consilio, ac de eorum expressa uoluntate, approbatiõe, ratificatione et consensu, ne Diuinæ uoluntati, quæ hereditatem nrãm, occupatione illicita soluendam, nobisq; reddendam, pia miseracõe censuit, videamur resistere, et ca: lamitosis afflictisq; subditis nris, opem nrãm implorantibus, deesse, veritiq;, ne Do: minia, sortes, terras, et hereditates nrãs, alius illicitus occupator, tyrannusq;, ex quo nobis hostilitas maior consurgeret, inuadat, ad honorẽ Omnipotentis Dei, eiusq; ge: nitricis sanctæ Mariæ virginis, sancti Adalberti martyris, sancti Stanislai Protho: martyris Poloniæ, et totius Hierarchiæ cælestis, præfatorum militariũ, Ciuitatu, terrigenarũ, et omnium incolarum terrarum Prussiæ, Culmen, Pomeraniæ et Micha: louien, in terra mariq; sitarum, beneuolam et spontaneam deditionem, regimẽ, tute: lam, gubernationem, subiectionem obedientiam, accepimus, assumpsimusq;, et tenore prntium, non per errorem, aut improuidè, sed de certa nrã scientia et uoluntate, in Dei nomine assumimus et acceptamus, terras prædictas et Dominia prædicta, Regno Poloniæ reintegramus, reunimus, inuisceramus, et incorporamus, ac vsum participatio: nemq; omĩ honorum, iurium, libertatum, et prærogatiuarum, quibus Prælati, Barões et Nobiles regni Poloniæ, hactenus potiti sunt, et signanter et futurorum Regum Poloniæ, quotienscunq; super illorum electione et Coronatione fieri deliberationes, contingeret, electionẽ et Coronationem admittimus, annectimus et includimus, Pro: mittentes pro nobis heredibus, et successoribus nris, ac vniuerso Regno Poloniæ, quòd predictas terras et Dominia, atq; Prælatos, Barones, Militares, Nobiles, Ciues Oppidanos, et cuiuscunq; status, conditionis, et preeminentiæ homines existant, hacte: nus in illis cõmorantes, et in posterũ commoraturos, fauore, gratia, beneuolentia et af: fectione Regali prosequemur, et contra quascunq; aduersitates et impugnationes quo: rumcunq; hominum, illis præstabimus, velut fidelibus et subditis nostris, Regalẽ assistentiam et defensam: Nec illos aut terras prædictas, à corpore et integritate Re: gni nri Poloniæ, alienari, sequestrari, scindi aut amoueri, patiemur. Promittentes insuper pro nobis et hæredibus nris successoribus, quòd præfatos Nobiles, Barones et Ciues, atq; singulos incolas terrarum nrarum prædictarum Prussiæ, in iuri: bus, libertatibus, literis, et immunitatibus eorum, quæ à Principibus, Regibus et Dominis prædictarum terrarum, obtinent, obseruabimus, fouebimus et defendeũs, nec vnquam ea violabimus, aut præuaricabimur, aut præuaricari aut violari quomo: dolibet permittemus. Si autem alicui Ciuitati vel priuatæ personæ Priuilegium a: missum fuerit, aliud de consilio Consiliariorum terrarum illarum gratiosè dabimus et largiemur, dummodo in hæreditatis et bonorum illorum, quorum à nobis petetur literalis innouatio, petens fuerit in pacifica et continua possessione, et pscriptionẽ habente. Vt aũt nostræ liberalitatis, æquitatis et iustitiæ dextram, in his subiectio: nis eorũ et nræ acceptationis, fœlicibus dante Domino primitiis sentiant, in vniuer: sos et quemlibet eorum effusam, et in mutatione Principu, mutatam etiam et subla: tam deprehendant oppressionem, datiam, quæ in vulgari Pfunthczol dicitur, item omnia telonea in aquis et terra, noua aut antiqua obseruantia, in terris dun: taxat Prussiæ quomodolibet constituta, item in terra Pomeraniæ exactionem

siue Datiam, quæ porcus, als Narzasch, veteri institutione Ducū Poloiæ vocabat, Regia munificentia, tollimus, abrogamus et deponimus, ac solutioné illarū perpetuis téporibus resoluimus, dimittimus et relaxamus, nullo vnquā tempore, per nos aut Succores nros Reges Poloniæ, ex quacunqz causa aut occone instituendam aut imponendam. Item licet Magister et ordo, tpe occupacois terrarū prædictarū, oīa bona et merces, quarūcunqz manerierum, Diuina pmissione, naufragium in mari passorum, velut propria, ex naufragio, quasi iuris sui facta, occupabant: nos tn, qui rex Catholicus sumus, et sortem hmodi, naturali et Diuino iure, sedis Aplice damnatā decreto, velut crudelem et iniustam, execramur, pollicemur, quòd res et bona, cuiuscūqz ponderis aut valoris existant, earū psonarum, quæ maris naufragio piclitabuntur, nunqz per nos aut officiales nostros, velut nrās aut iuris nri factas, petemus aut reqremus, Sed illas absqz aliqua diminucōe, per eos, quorū ante naufragium fuerant, aut per illorū propinqores, demōstratione euidenti ppinquitatem probantibus, colligendas, et in vsus conuertēdas, bnplacitos decernimus, contrariæ consuetudini aut iuri, vel potius corruptelæ p nobis et succoribus nris renunciando, nisi forte nullus bonorum hmodi extaret iustus hæres et successor: Quoniam in casu tali, bona ex naufragio habita, nræ potestati volumus subiacere. Item omnes militares, Nobiles, Ciues, et incolas terrarum pdictarum, in ius, conditionem, et proprietaté Regni Poloniæ trāslatos et inuisceratos, hac etiam prosequimur prrogatiua, quòd Dignitates et officia hactenus illîc consistentia, et in posterum constituenda, Item Castra et tenutas Ciuitatū et locorum in terris prædictis, nulli extraneo aut forensi, sed proprio indigenæ iuxta obseruantiam aliarum trārum Regni nri, conferemus. Item omnes causas notabiles, dictas terras concernen, cū communi consilio Consiliariorū pdictarū terrarum tractabimus, terminabimus et diffiniemus. Item terras predictas sub nro regimine, et Regni nri Poloniæ corpore, consistentes, in suis antiquis gadibus, limitibus, et terminis conseruabimus, tuebimur, et defendemus, nec terminos et gades terrarū ipsarum, in aliquo diminui, vel periclitari, vel diuidi à limitibus regni, vti partes indiuiduas, nullatenus patiemur. Item cùm terræ ipse et hoīes, ipsas incolentes, variis hactenus legibus siue iuribus, videlicet Maÿdeburgen et Culmen, Polonicali hæreditario et Pruthenico, in decidendis eorū quibusuis questionibus, et administratione iustitiæ vtebantur, quod etiam illis, sub nro Principatu et regimine, volumus firmum esse et perenne: ea licentia attributa, vt liceat vnicuiqz de vno iure in aliud, sine tamen præiudicio aliorum, quo voluerit transmigrare. Item, cùm monetæ iustam et fidelem libram pondusqz habentis, cussio, terram quamlibet vehementer et nobilitet et fecundet, volumus, vt in quatuor locis terrarū prædictarum, videlicet Thorun. Elbing, Kinsberg et Gdansk, bello præsente durante, fidelis et iusta, imaginem nostram et inscriptionem tituli nri continens, cudatur moneta, præfatorum militarium, Ciuium, terrarum prædictarum, impensis, Pace aut, Dno suffragante, habita, tantum in Thorun et Gdansk, sine præiudicio Priuilegii Thorunensis Ciuitatis, Regalibus nostris cudatur impensis: promiso tamen, quòd moneta ipsa, in pondere et grano libraqz debita, nullatenus minuatur. Item, quia nos pro bene gerendis rebus nostrorum Dominiorum in varia sæpè loca, et à terris prædictis distantia, necesse est facere descensum, Ne igitur per nrām absentiam terræ ipsæ aliquod possint contrahere periculum vel periclitationé, Nobilē Ioānes de Baÿssen pro illarum tuitione, et legalitate eorum, fide et merito confisi, ad

nostræ duntaxat beneplacitum voluntatis, ac cum consilio Consiliariorum terræ prædictæ deputamus. Ad quem, sub nostri absentia, super quolibet defectu et euētu habeatur recursus, prouidentia, prouisione, authoritate et decreto illius, supplēdus et emendandus. Item Mercatoribus, terrarum prædictarum Prussiæ, in Regnum Ducatus et Dominia nrā, venientibus, hanc prærogatiuam et libertatem decetero volumus obseruare, vt quoties illos in quæcunq3 loca, Ciuitates et oppida regni et Dominiorū nrorum venire cum mercibus eorum, cuiuscunq3 speciei et maneriei existant, contigerit, licitum eis erit hmōi merces, in loca testudines, cameras, aut tecta, quarum illis libera præstari debet arendatio, deponere, et pro suo arbitrio exponere venum, stratasq3 omnes, versus Hungariam Russiam, Morauiam, Slesiā Austriam, Saxoniam, Valachiam, liberas habeant: depositis tamen teloneis, et stratis antiquis Ciuitatum Regni et Dominiorum nostrorum semper saluis :~

Literæ terrigenarum Prussiæ renunciationem fidei subiectiōis et obedientiæ Mgrō et ordini Cruciferorum subtractam in Prussia, et Regi Regnoq3 Poloniæ addictam testantes :~

IN nomine Domini, amen. Ad perpetuam rei memoriam. Legum Diuinarū humanarumq3 saluberrimæ sanctiones, instituta et Decreta, quoslibet feudales et subditos, iugum subiectionis et obedientiæ pmittunt excutere, et in sortem regimenq3 iustorū Dnōrum se conferre, et Rectorum et Principantiū temeritas, frenis laxatis licentiæ, deuia et obruta graditur, et manus non solum iniqs ad irrogandas iniurias, sed etiam, ad effundendum sanguinē innocentum, cruenta imoderataq3 audacia porrigens, quasi apud Deum vltionum, omnis vindictæ ratio conquieuerit, debacchatur. Sed neq3 ad culpam contumeliaq3 iustus rerū æstimator retorqueat, sed potius ad prouidentiæ argumentū, si onere oppressionū subditi impulsi, opportuno iustoq3 mutationis remedio, superbum, iniustum atq3 auarū, abrogent impium, et in ditionem potestatemq3 alterius transmigrent, conditōe et varietate actionū et temporū, facultatem illis administrante. Proinde nos Prælati, Barōes Militares, nobiles, Ciues, Oppidani et incolæ, videlicet terrarū Prussiæ Culmen, Pomeraniæ, et Michalouien. Status Ecclesiastici et sæcularis, Significaūs tenore præsentium vniuersis et singulis tam præsentibus quàm futuris. Qualiter etsi temporibus supioribus, proaui, aui, et genitores nri, et tandem nos ipsi, graues innumerabilesq3, à Magistro et ordine Prussiæ, pertulissemus, oppressiones, dum non solum Magister, sed et sui Cōmendatores, in nos desæuiendo, plerosq3 ex nobis, nullo iure seruato, capitibus plecterent, alios proscriberent, alios bonis temporalibus,

multarent. Et quod dictu quoq; nefas est, Coniuges et filias nostratium, stupris
et adulteriis violentis viciarent. In quosdam ex nobis, vt trucidaretur, et vendida-
remur, caperemur, et depactaremur, facultatē conferendo. Totq; recognoscere co-
geremur et pfiteri Dn̄os, superbè auareq; nobis impitantes, quot terra Prussiæ
gessit Cōmendatores, cum vnusquisq; illorum, plenā principandi et imperandi a-
pud se consistere arbitrabatur potestatem. Quaquidem inflati licentia, obliti
pfessionis suæ, qua contra infideles militare spoponderant, nulla offensa aut in-
iuria puocati, in Reges Principesq; Poloniæ, quorum beneficio accersiti, ad impu-
gnationem infidelium, dotatiq; et instituti fuerant, arma conuertebant. Fœdere,
primò cum Dn̄o Casimiro, deinde cum domino Wladislao, Regibus Poloīæ, qua-
ter per illos firmato, et toties violato, Regni Poloniæ terras, nisi cladibus domiti
fuissent, decreuerant occupare: cogentes nos ad gerendum secum iniusta bella,
licet nobiscum nunquam rem ingratam cōmunicati fuissent: cum illos ad illa o-
beunda, alienos fines occupādi, fomes aut liuor fastusq;, non iusta causa vrge-
ret. In quibus, clades, orbitates, fortunarumq;, et rerum nostrarū periclitacoēs,
illic exceptas, tanto maiori amaritudine prosequimur, quanto constat nos, imperio
nostrorum Præsidum, coactos, non solum corporum et rerum, sed etiam animarum
nostrarum, per iniustas acies, sæpius distraxisse discrimen, et capitibus nostris,
omne scelus iniusti belli, expiasse. Magistro et ordine, nrās clades magis ex arce
spectantibus, quam releuantibus. Verum cum tot mala nullo termino aut spacio
videremus finiri: atq; nobis posterisq; nr̄is, maiores calamitates, orbitates, parari,
Magistro et ordine Prussiæ, ad rumpendum cum Rege et regno Poloniæ, vltimo
corporali interposito iuramento, à quo se absolui, consilii Basiliensis et sum̄i Pon-
tificis authoritate, multiplici instantia expetebant, per cassum fœdus et bella de
nouo gerenda aspirante, conanteq; ligam nr̄am et vnionem dissoluere, oēm iustitiā
æquitatemq; redolentem: Non quæ illis potestatem iustam adimeret, sed quæ iniusta
illos bella suscipere, et in nos, absq; iure et demerito, vacuo vti mucrone, nosq; fortu-
nis et rebus nr̄is spoliare prohiberet. Hanc, cùm annis pluribus, per nos, Magistri
et Ordinis consensu, ac Imperialibus Priuilegiis, et Confirmationibus, desup dotati,
habuissemus in vsu, obseruantia et praxi, tanto ardore, et cura et solicitudine, pro
illius ppetua abolitione, certatim non erubuerunt insistere, vt nos, velut Ethnicos,
hæreticosq; coram sum̄o Pontifice assererent, et deinde ad Imperiale traherent
Tribunal. Non quo per abrogationē, violationemq; huiusmodi nr̄æ vnionis et ligæ,
aliquid commodi aut profectus capessent. Sed vt eo liberius, obstante illis nemi-
ne, execranda bella Regi et Regno Poloniæ, cæterisq; finitimis, nostris tandem
ceruicibus, vt sæpè aliâs accidebat, expianda, mouerent. Licet aūt coram Tribuna-
li Cæsareo comparendi, nulla nos conditio arctaret vel potestas: cùm Imperiali di-
tioni, nunquam nos remur esse subiectos: vt tamen nihil restaret, quo nr̄a argui pos-
set iusticia, et pura intentio, quam in his, ad pacem reconciliationēq; cum Mḡro
et Ordine gerebamus, accusari. Tribunal huiusmodi accessimus, et anno propè
vno exacto, cum personarum nostrarum amplissimo discrimine, in querelis, propo-
sitionibusq; et replicationibus, versati sumus. Et licet causam pluribus iustifico-
nibus fundatam haberemus, tantus tamen fauor, Magistro et Ordini, in pronun-
cianda Imperiali sententia, habitus est, vt liga et vnio nostra huiusmodi, p qua
omne certamen fuit exortum, inhibitione Cæsaris, per nos tanquam arbitrio iure
facta, reiecta cassaretur: Magistro nihilominus et ordine posthæc in statibus

vt in sexingentis florenorum millibus, Magistro et Ordini soluendis, et adeò Magi:
stro et Ordini obnoxii fuisse et fore, iuxta ac precio empti eßemus, noua Cæsarea
sententia damnaremur. Vigore cuius, ad tricentorum, ex nobis principalium, capi:
talem trucidationem processuros se, et vltionem quamlibet de nobis, velut seruis
empticiis et obnoxiis sumpturos, terrore publico et clamore disponebāt. Quæ q̄dē
Cæsarea sententia, et eiusdem Magistri et Ordinis Prußiæ instantia, vltioq; in
nos extendenda, adeò nobis indigna, prout erat, visa est, vt non viris modo, sed eti:
am fœminis, non Catholicis, sed Scythis, fœdum et intolerabile eßet, ad tantā ob:
noxietatem calamitatemq; detrudi. Tot igitur et tantis, pluribusq; aliis, q̄s (vt
nr̄o consulamus honori) silentii tegimus velamine, oppreßionibus, grauaīnibus,
atq; iniuriis laceßiti, præsertim, cum illas videremus in infinitum trahi, et nouo
genere crescere et augeri, sup̄bo, auaro, et iniusto prefati Mḡri et Ordinis dominio,
autoritate et suffragio naturalis et humanæ legis renūciauimus: oīnem obediētiā,
fidem, subiectionem, illis et cuilibet eorum subtrahendo. Verum, cum Regem et
Coronam Poloniæ, præfati ordinis patronum, fundatorem et dotatorem, ac tr̄ras
prædictas, videlicet Prussiæ, Culmen, Pomeraniæ, et Michalowien, à corpore et
proprietate Regni Poloniæ, præter iusticiam et æquitatem, per vim et arma aliena:
tas constat extitisse, prisco nr̄o capiti, et primeuo corpori, à quo excideramus, post:
quam iuris nostri eße cœpimus, illicò nos reuniendos, reintegrandosq; censuimus:
quo amplius posset liquere, renunciationem et subtractionem obedientiæ Mḡro
et Ordini, excutiendo tyrannicum iugum, et superbum auarumq; præsidiū, p̄ nos
factam, non solum vendicationem libertatis, sed iustum Principatum, Imperium
et solium, quæsiuiße: In hunc itaq; morem, ad Serenißimum Principem Dominū
Casimirum Poloniæ Regem, magnum Ducem Lithuaniæ, et hæredem Rußiæ, et
Coronam Poloniæ, in quos iure Diuino et humano præfatarum terrarum hǣditatē
et omnimodam succeßionem comperimus deuolutam, solennes nostros Nuntios,
videlicet Magnificos, Nobiles et prudentes Dominos, Ioannem de Bayßen, Au:
gustinum de Szewe, Gabrielem de Bayßen, Nicolaum de Vorctan, Iudicem Der:
schowiensem, Laurentium Zakrzicz de Culmen, Rudgerum de Birken, Thorunen,
Laurentium Pilgrun, Elbingensem, Proconsules, cum plena facultate trāsmisimus
ac suæ maiestati, et in suum Regale Thronum, solium, ditionem et p̄tatem, terras
prædictas Prussiæ, Culmen, Pomeraniæ et Michalowien, et quascunq; alias an:
nexas, in terra vel mari consistentes, personas nr̄as, castra, fortalicia, Ciuitates ...
oppida, villas, res, fortunas, quæ hactenus in nostra potestate sunt, et in futurum
erunt, dedimus et subiecimus, et præsentibus voluntariè et spontaneè perpetuò da:
mus et subiicimus. Ipsumq; Casimirum regem Poloniæ, pro vnico, iusto, legitimo
Domino et hærede suscipimus, recipimus et acceptamus, ac nos et terras prædi:
ctas, in ius, sortem, proprietatem, et titulum Coronæ Poloniæ reintegramus, reu:
nimus, incorporamus, et inuisceramus, omnium Priuilegiorum, libertatum, et
prærogatiuarum Regni Poloniæ, vsum et participationem, et signanter cōmunem
cum aliis Regnicolis futurorum regum electionem et Coronationem habituri.
Ipsamq; deditionem, subiectionem, susceptionem et obedientiam, iterū atq; iterum
profitemur atq; innouamus. Subiicientes nos, terrasq; prædictas, in perpetuam
præfati Domini Regis, et suorum succeßorum, et Regni Poloniæ ditionem, guber:
nationem, protectionem, fidem, potestatem, imperium, et regimen, Promittentes
pro nobis, hæredibus et successoribus nostris, sub fide et honore, atq; onere præstiti

per nos iuramenti, quod præfato Illustrissimo Principi, Domino Casimiro Poloniæ Regi, eiusq3 successoribus Poloniæ Regibus, velut fideles et subiecti, quemadmodum cæteri incolæ eiusdem Regni, parebimus, auscultabimus et obediemus fideliter et constanter, perpetuò et in æuum, Iuribus nris semper saluis. In ipsiusq3 Domini Regis, et suorum successorum Poloniæ Regum, ditione, ptate, gubernatione subiectione, imperio, et regimine, ab hac hora et in perpetuum, semp perdurabimus et consistemus, nec vllo tempore nos à Corona Polonia, cuius sumus indiuiduum, scindi, sequestrari aut alienari, permittemus aut consentiemus. Promittentes præfat domino Casimiro Regi, et suis succoribus Regibus Poloniæ, in omnibus fœlicibus et aduersis, et quibuscunq3 casibus, ope, præsidiò, consilio et auxiliò fideliter con quoscunq3 eorum hostes et aduersarios, et quascunq3 personas Ecclesiasticas vel Sclares, quacunq3 præfulgeant dignitate, Cōmunitates, vniuersitates, et signanter con Mgrū et Ordinem, quondam Prussiæ, Almaniæ, Liuoniæ, fideliter animo et rebus, et cum effectu assistere, et bonum, vtile, commodum, et honestum eiusdem Domini Casimiri Regis Poloniæ et suorum successorum Regum Poloniæ, iuxta vires et potentias nostras extremas, efficere, dirigere et procurare, nec vnquam quibuscunq3 colore, arte, necessitate, casu, opportunitate vel ingenio, præfatum dominum Casimirū Regem et suos successores Reges Poloniæ, et Coronam Poloniæ deserere, aut in pindiciū læsuram, vel offensam præsentis subiectionis et deditionis nostræ, cum Mgro et Ordine, et Mgris Almaniæ et Liuoniæ, aliquos tractatus, reconciliationes, inscriptiões amicitias, fœdera, colloquia vel sermones, absq3 eiusdem Domini Regis Poloniæ licētia speciali vel consensu inire, vel per quascunq3 summissas personas, directè vel indirectè, palàm vel clandestinè, absq3 dolo vel fraude, sub fide et honore. Cui quidem Serenissimo Principi, cum primum ingressus fuerit terras Prussiæ, ad suam requisitionem, plenam præstabimus, præstareq3 astringimur, fidelitatis, subiectionis et obedientiæ perpetuæ, corporali interposito iuramento, homagium.

Legatis Pruthenorum existentibus, et deditionem facientibus, quor arces principales à Pruthenis demoliuntur, et Marienburgū obsidetur.

LEgatis Prussiæ in propria reuersis, cum maxima gratulatione et gaudio occursum est, et magna lætitia omnium Ciuitatum conclusio et consumatio, per Casimirum Poloniæ Regem accepta, celebrata est. Illis autem apud Regem Craconiæ commorantibus, quatuor Castra principalia, vc3t Thorun nouum, Gdansk, Elbing et Kinsberg, per Ciues demolita sunt. Quorum demolitio, non solum Casimiro Regi et suis Consiliariis, sed et nobilibus Prussiæ non parum displicuit, et exercitus proprius, stipendio ex Bohemis et Polonis conductus, extemplò ad Marienburg ducitur, et Castrum illud obsidione vallatur. Choynicza interim oppidum, deditionem abnuens, Plawienski cum mille equitibus Mgrō et Cruciferis in auxilium veniente, accepit. Contra quem Nicolaus Sarlieiski, Paltinus Iuniwladislauien, cum mille ducentis equitibus, et septingen peditibus veniens, in Castris Tucholya et Sluchow, nomine Regio in manus suas tradit, cōsedit,

Et ipsum Plawienski particularibus congressionibus sæpe fudit, et populatione agrorum probibuit, Andreæ Episcopo Posnaniensi, et Ioanni de Koniecz polie Regni Poloniæ Cancellario, feria secunda Paschæ, in Thorun, per omnes Nobiles et Ciuitates Prussiæ, in persona Regis, homagium factum est. Episcopi Prussiæ in Regis aduentum reseruati, et posthæc maior vis bombardarum et hominum, ad continuandam obsidionem Castri Marienburg accessit.

Nouam Marchiam Fredericus Brandeburgensis Marchio per deditionem accipit.

Sub hoc etiam tempore, Fredericus Marchio Brandeburgensis, deditam sibi nouam Marchiam accipit: Casimiro Poloniæ Rege magis dissimulante quam approbante. Ita non solum in Prussia, sed et in Marchia et in quibuslibet orbis regionibus, vniuersæ vrbes, vici, atque oppida, tectis atque comunione excludebant Cruciferos: violentum eorum atque superbum dominium perosi. Cum siquidem florere res Cruciferorum viderentur, fœlicesque se et beatos existimarent, nec perpenderent suum nefandum facinus, quo suorum conditorum, fundatorumque terras, Pomeraniæ Chelmen. et Michalowien. detinerent occupatas, conuertit fortuna orbem suum, et insuspicabili casu et tempore autoritatem eorum prostrauit et statum.

Casimirus Rex in Synodo Brzestensi impans Lithuanis, vt et Liuones transire in Prussiam ad ferendum auxilium Cruciferis volentes prohiberent, et æstate proxima ipsi expeditionem pararent, si opus fuerit, ad aliam Conuentionem Lanciciam reuertitur.

Feria secunda in vigilia Annunciationis sanctæ Mariæ virginis, rebus publicis et priuatis in ordinem repositis, Ioanne Luthkonis de Brzezye, Iuris vtriusque Doctore insigni, Canonico Gnesnense, ad Nicolaum Papam quintum, Romam, et ad Fredericum Romanorum Imperatorem, Conuentum Electorum et Principum Almaniæ, apud Ratisbonam pro die sancti Georgii agentem, et Nicolao Chrzastowski Tribuno Cracouiense, ad Regem Hungariæ et Bohemiæ Ladislaum Pragam, ad contradicendum querelis, si quæ a Cruciferis proponerentur, transmissis, Cracouia Casimirus Rex egreditur, matre et consorte Cracouiæ relictis, et per Visliciam, Sandomiriam, et Lublin, pro die Dominica Iudica in Brzescie Ruthenicale, ad agendum Conuentionem, cum Lithuanis institutam, comitantibus eum Ioanne de Czizow, Castellano et Capitaneo, Ioanne de Thaczin, Paltio Cracouien. et Petro regni Poloniæ Vicecancellario, peruenit. Vbi Lithuaniæ Baronibus exposito, Prussiam in suam et Regni Poloniæ ditionem concessisse, imperat illis, vt gentibus Liuoniæ, in subsidium Magistro et Cruciferis Prussiæ, transire

volentibus, transitum prohibeant, et præcludant, et si necessarium fuerit, pro æstate instante, exercitualiter venire in subsidium sint parati. His confectis Sandomiriam regreditur, et ibi festos dies Paschæ, matre et consorte ad eum venientibus, agit. Quibus transactis, Sandomiria egressus, in Conuentionem Lancicen. pro prima die mensis Maii institutam, comitante eum vtraq3 Regina, transiit ~

In conuentione Lanciciensi de multis quidem aliis, de rebus aut Prussiæ plurima tractantur ~

Adueniente sanctorum, Philippi et Iacobi Apostolorum, die, Conuentio generalis in Lancicia teneri cæpta est, et ad diem octauum continuata. Et cum Casimirus Rex Poloniæ ad eam præsencialiter venisset, singuli etiam Prælati, præsertim Poloniæ maioris, ad illum venerunt. Cardinalis et Episcopus Cracouiensis Sbigneus, studiosè illi interesse noluit, ne res Prussiæ, quas à principio non probauerat, temporis processu promouere cogeretur. De teris Cracouien. et Russiæ, præter Ioannem de Czizow Castellanum Capitaneumq3 et Ioannem de Thaczin Palatinum. Cracouienses, nullus ibi interfuit. Aucta tamē fuit conuentio præsentia Wladislai et Boleslai Masouiæ Ducum, qui magna militum caterua stipati, illic splendidè accesserant. Acta est inprimis deliberatio sup rebus Prussiæ, ad quas promouendas Gabriel de Baÿßen Palatinus Culmensis, cum aliquibus Ciuibus Prussiæ aduenerat. Et vnanimi voto decretum est, vt Rex Casimirus in Prussiam iret, et mansione sua in Thorun firmata, omnes aulicos suos, et terras Cracouiensem et Dobrzinen. ad continuandam obsidionem Castrorum Marienborg, Schtum, et oppidi Choÿnicza transmitteret: atq3 die Dnico in crastino Vrbani, homagium à nobilitate et populo Pruthenico acciperet. Auditi sunt posthæc nuntii Frederici Marchionis Brandeburgensis, Barthosius Vissemburg et Clemens Custos Lubucensis, petentes vt Casimirus Rex illum in possessione nouæ Marchiæ, quam occupauerat, non impediret. Auditi et Nuncii Ducis Stolpensis, qui petebant, vt Rex adiuuaret eum ad repetendam nouam Marchiam, sibi hæreditario iure debitam, offerens maiorum suorum more homagium, et in subsidium cuiuslibet belli, duo equitum millia, et pro bello præsenti, etiam præsentiam suam. Vtriq3 indeterminata responsio data est: Non posse Regem quicquam decernere, duobus amicis vnam terram petentibus: quam et Rex Bohemiæ Ladislaus repetit, velut suā. Ad hanc etiam Conuentionem Nicolaus Chrzasthowski Praga à Rege Bohemiæ Ladislao rediit: qui se propriis Nuntiis daturum postulationi Regiæ responsum respondit: Eo Pragæ agente, Albertus Marchio Brandeburgensis, germanus Frederici, cum Cruciferis affuit, et nomine Magistri et Ordinis Prussiæ, terrarum Prussiæ deditionem Regi Bohemiæ exhibuit: querelas ingeminans contra Nobiles et Ciues Prussiæ, quod contra proprios Dominos, rebellionem temerariam, spoliando illos terris et Castris, attentassent. Exortum subinferens ignem, quo Polonicum et Almanicum idiomata, ppetuo inter se odiorum stridore flagraret,

postquam Poloni Prussiam iuris sui facere conarentur, quae erat Theutonici sanguinis perpetuum horreum, quo omnes Principes, Comites et Nobiles, extrema passi, faciliter in priorem et aliquando maiorem fortunam, ingressu religionis resurgebant. Suggestum etiam Chrzastowski, per aliquos Bohemos principaliores, vt quingentis millibus florenorum Poloniae Rex acceptis, quorum totidem Bohemiae Regi offerebantur, de iure et possessione Prussiae excederet, et perpetuo Prussiam recipiendo, decem millia florenorum annuatim tributariam haberet. Ducibus Masoniae Wladislao et Boleslao, nullum conueniens responsum, terras suas, per Lithuanos occupatas, repetentibus, datum, et non sine molestia amaritudineque ampliori, ex Conuentione Lanciciensi discessum: quamuis ambo ad res Pruthenicas promouendas, personale auxilium cum omnibus suis potentiis, si Casimirus Poloniae Rex super terris per Lithuanos occupatis, iustitiam se administraturum polliceretur, offerret laturos ~

Homagium praestant publicae terrae Prussiae in foro Thorunensi ~

Ex Lancicia in Prussiam itum est, et multitudo magna militum et adolescentum Regem comitabatur. Aderat Ioannes Wladislaviensis et Andreas Posnaniensis, Episcopi. Ioannes de Thaczin Cracouiensis. Lucas de Gorka Posnaniensis, Stanislaus de Ostrorog. Calissiensis. Petrus de Oporow Wladislauiensis. Nicolaus Scharlieyski Brzestensis Palatini. Petrus de Schamotuli Posnaniensis. Petrus de Gay Calissiensis, Castellani. Ioannes de Koniecspolye Cancellarius. Petrus de Sczekocsin Vicecancellarius Regni Poloniae et multi alii dignitarii. Tanta autem erat cum Casimiro Rege numerositas gentium, vt duodecim turmas insignes, quarum sex praeibant Regem, sex subsequebantur, facerent. Itaque Casimirus Rex cum magna gloria et admiratione hominum, primum Thorun, feria quinta ante diem sancti Vrbani ingressus, ab vniuerso Clero Nobilitate, et populo, ac ab vniuersis ordinibus cum magna leticia et pompa susceptus, et omnibus necessariis procuratus. Feria tertia ante festum Ascensionis Domini. Casimirus Poloniae Rex thalamum et solium in circulo Thorunensis Ciuitatis, ad id constructum et exornatum conscendens, indutus Cappa et Diademate Regali vestitus, vniuersis insigniis Regalibus, Pomo, sceptro et ense ornatus, assistentibus sibi Praelatis et Baronibus Poloniae, homagium a terra Culmensi, Gabriele de Bayssen Palatino, cum nobilibus et Senioribus Ciuitatum Chelm et Thorun, banderium et signa, quibus vti terra Culmensis consueuit, ferentibus, et in signum subiectionis et deditionis illud pedibus Regiis substernentibus, ac corporale iuramentum de fidelitate, obedientia et subiectione, perpetuo custodienda, praestantibus, homagio suscepto, in Ecclesiam Parochialem sancti Ioannis Casimirus Rex transiit. Vbi tanta fuit pressura, vt vix Rex ipse Ecclesiam praedictam attingere potuerit. Oblatione ad altare maius iuxta decentiam Regalem facta, et Te Deum laudamus hymno, a Clero et populo cantato, dies ille in leticia et hilaritate vniuersae plebis absumptus est ~

Ladislaus Hungariæ et Bohemiæ Rex Legatos iterum ad Casimirum Poloniæ Regem mittit, qui legationẽ priorẽ, eiusdẽ Ladislai noĩe, eo inscio, de non prosequẽdo negocio rerum Prussiæ factã, cuius eum valde puduit, Consiliariorum suorũ culpæ tribuerent ~

S Tante Casimiro Poloniæ Rege in Thorun, venerunt ad suam Serenitatem nuncii Ladislai Hungariæ et Bohemiæ Regis, videlicet Ioannes Perstenski, et Zdenek Kosthka, et legationem orsi. Molestè ferre Ladislaum Regem asserebant, quòd terram Prussiæ Casimirus rex, eo incõsulto in deditionem accepisset, cùm aliud se facturum per Rozembarski et Zdenyek, à nuptiis reversos, intimasset. Petentes, vt Rex Casimirus Pragã legatos suos cum plena facultate celerius trãsmitteret, ad tractandũ et cõcludendum cum rege Ladislao super terris Prussiæ noua fœdera, profectum vtriqꝫ Regno afferentia: et interim à vexatione Castrorum, Marienburg et Schtum, et Oppidi Choynicza Casimirus rex se contineret: cum Regi Ladislao displiceret Cruciferorum depressio, qui ordinis eorum extabat dotator et Patronus. Mirabatur rex Casimirus cum suis omnibus, de legatione affinis et consanguinei sui tam cruda et indigesta, nec Regi Ladislao, velut puero, qui per ætatem res librare non posset, de hac legatione, sed Georgio de Posdziebrad, et quibusdam Boheĩs, qui heresim Viclephisticam tenebant, per Cruciferos donis et promissionibus inescatis, succensebat. Gentisqꝫ præfatæ et temeritatem et arrogantiam tacitus irridebat, quæ ꝓpriis cladibus et divisionibus non attentis, sibi et regno suo, belli pacisqꝫ iura dare æquum censebat. Itaqꝫ eo solo responsione purgato, quòd Casimirus rex nunqꝫ per Rozembarski et Zdenyek, aliquam intimationem, de non accipienda terræ Prussiæ deditione, Rege Ladislao inconsulto fecerit, responsurum se ad cætera per proprios Legatos regi Ladislao respondet, quò magis liquere possit. Regem Bohemiæ Cruciferorum ordinis in terris Prussiæ, nunquã dotatorem, sed Reges et Principes Poloniæ fuisse. Consternati mente Bohemiæ Regis nuntii, quòd dolos Girzikonis detegendos intelligerent, blandè et mitè loqui cæperunt, et per summissas personas Regi suggerere, vt res Pruthenicas, quo cæperat ordine, viriliter prosequeretur. Petebant tamen sibi præstari licentiam, vt curru ascenso possent in Marienburg castrum adire Magistrum, pecunias, vt suspicio erat, promissas, ibi recepturi. Sed hæc licentia ipsis expressè negata est. Muneribus itaqꝫ insignibus tam à Casimiro Rege, quàm ab Elisabeth regina acceptis, dum Pragam Nuncii responso allato rediissent. Rex Ladislaus et Consiliarii Bohemiæ, sed et ipse Girzik Posdziebraczky, ineptam legationem affini suo Regi Poloniæ Casimiro, se misisse dolens, illicò eam, misso celerrimo Nuntio et fideli, Ioanne Rabschtin, correxit. Rogans Casimirum Regem, ne legatione priore, sine suo scitu missa, moveretur. Fauere sibi de terris Prussiæ, fauere de successibus fælicibus, multifariè deducebat. Nunquam se acturum aliquid repromittens, quo ex parte sua à prosecutione rerum Prussiæ debeat avocari. Hac legatione Casimirus Rex motus, quo maiorem cum Ladislao Rege habeat intelligentiam, Ioãnem de Thacsin

Palatinum Cracoviensem, et Petrum de Schamotuli, Castellanum Posnaniensem mittendos Pragam ad Regem Ladislaum decrevit. Conspectam in Thorun Ioannes de Rabschtin Regis Casimiri militiam, reversus in Bohemiam vulgavit: dementissimum hominem astruens, qui Regi Poloniae de propriis familiaribus et Aulicis electissimis et exercitatissimis, tantam militiam habenti, omnibus reliquis hominibus, in terris Regni Poloniae, et Dominiis Lithuaniae, Russiae et Valachiae, adhuc quiescentibus, vellet pro recupatione terrarum Prussiae, quorum omnia Castra et Oppida, praeter tria, in Regia consisterent potestate, vellet adversari. Multosq; Bohemos in subsidium Cruciferis ituros, huiusmodi relatione et perterruit et avertit.

Homagium Elbingi Casimiro Regi praestatur a tribus Epis et Capitulo Varmiense ac a Kinsbergensibus. Episcopi reiecto habitu Crucifero, ad habitum Canonicorū Sancti Augustini redeunt.

Feria quarta ante Festum Pentecostes. Casimirus Rex Poloniae ex Thorun discedens, venit pro festo Pentecostes in Elbing, ubi sua serenitas cum magno honore, pompa, et gloria ab universis Ordinibus, suscepta est, et Feria secunda Pentecostes, in solio, ad praetorium praeparato, Casimirus Rex Regalibus omnibus indutus, homagium a tribus Episcopis, eorumq; Capitulis, Arnoldo videlicet Culmense, Casparo Posnaniense, et Nicolao Sambiense. Item a Capitulo Ecclesiae Varmiensis (illius enim Praesul Franciscus, cum Magistro Cruciferorum et caeteris de ordine, conclusus in Marienburg obsidione tenebatur) ite a Stiborio Palatino, Nobilibusq; Districtus Elbingensis, item a Civibus Elbingensibus pstito, de custodienda fide et obedientia in posterum, corporali iuramento suscepit. Post cuius praestitionem, prefati Episcopi, Culmensis, Pomesanien et Sambiensis, cum suis Capitulis, qui ad illud usq; tempus Ordinis Cruciferorum habitum deferebat, exuto et deiecto habitu, communem induere vestem. Petentes se per Regem Casimirum ad observantiam ordinis et habitus Sancti Augustini Canonicorum Regularium restitui, quam Magistro impellente et cogente, sumpto Crucifero habitu (nec enim aliquis aliter in Episcopum aut Canonicum promotus fuisset) reiecerant. Ad Civitatem vero Kinsberg, als Krolowgrod, suum adventum, ferventissime desiderantem et expetentem, descendere non valens, Ioannem de Konyecspolie Regni Poloniae Cancellarium, transmittit. Cui in Kinsberg venienti, maximus honos, non minus quam ipsi Regi delatus est, et homagium in solio, ad id praeparato, cum iuramentis corporalibus praestitum.

Casimirus Rex Thoruniam venit, ubi Civitatibus Prussiae plurima

donat et remittit, et quasi iam debellatum esset, operam dat choreis.

Rex Poloniæ Casimirus ex Elbing honoratus et muneratus multifarie, per Castra et Ciuitates suas, in Thorun rediit. Vbi ciuibus Gedanensibus, Elbingensibus, Thorunensibus, Kinzbergensibus, liberalissimas donationes villarum, molendinorum, et aliorum introituum fecit: Gedanensium præcipue Ciuitati, cui et censum septingentarum marcarum, ex Ciuitate prouenientem indulsit, et omnia molendina ciuitatis, cum insula et villis omnibus, in ea consistentibus, tredecim duntaxat villis et duabus curiis pro se reseruatis, donauit. Ea tamen conditione apposita, vt singulis annis ciuitas soluat Regi duo florenorum millia, et quatuor diebus ipsum et curiam suam, omnibus necessariis procuret: ac in locum Castri, per eam demoliti, Curiam Regiam de laterib: coctis, sumptu notabili et magnifico ædificet. Ad faciendam autem tam liberalem donationem Ciuitati Gedanensi, Casimirum Regem, non solum liberalissima impensa, quam in administrando bello et tenendis Stipendiariis, contra Magistrum et Cruciferos faciebat, induxit, sed et literæ Mesthwim et Samborii Ducum Poloniæ et Pomeraniæ, quibus molendina et insulam ipsam, Ciuitati Gedanensi donabant, permouere. Stabat autem Casimirus rex in Thorun, administrando res singulas, præsertim, quæ erant pro continuandis obsidionibus Castrorum Marienburg. Schtum et Oppidi Choynicza, necessariæ, et de singulis necessariis prouidendo. Ambæ vero Reginæ, Zophia mater, et Elisabeth Coniunx stabant in Nyeschoua Castro, et crebris vicibus ad solennitates chorearum in Thorun descendebant. Sed et Casimirum Regem occupatio et apparatus ludorum cœperat, et per dies non feriatos tantum, sed et feriales, intra belli locum et tempora, animum, velut in pace media, remittebat: parum memor quas res gerēdas suscepisset.

Bohemis stipendio persoluto dimissis, Marienburgum ab Aulicis Regiis obsidetur, atq; Rex Thoruniam redit: Nuncios Romanorum Imperatoris auditurus.

In die beatæ Margarethæ, Casimirus Poloniæ Rex in oppido Grudzancz cum omnibus Prælatis, Baronibus, ac Ciuitatibus Prussiæ generalem agit Conuentionem, eo præsertim respectu, vt Bohemos Stipendiarios, Castrū Marienburg obsidentes, qui homines credebantur ambiguæ fidei, expeditos solutione licentiaret, quoniā nobiles et Ciuitates Prussiæ, ante aduentum Regis in Prussiam, veriti, ne ad hostes Cruciferos deficerent, de altissimo cum eis stipendio, pro quolibet videlicet equo, pro Quartuali anni viginti sex florenos dando, cōuenerāt. Quo euenit, vt sine aliquo profectu, in obsidione Marienburg stando, maximum auri meruerat, sine opera aliqua, numerum et vsura continue ascendebat. Itaq; in conuētione ipsa de hoc inprimis promissum est, vt exactione in qualibet capita imposita, meritum stipendium, Bohemis licentiatis persolueretur. Item vt castra Ecclesiarū et Eporum

durante bello, nobilibus Prussiæ traderentur. Vt ex nobilibus et Ciuitatibus sedecim in consilium regis consignarentur, qui super omnibus occurrentibus cū Rege prouiderent. His itaq3 ordinatis, in Bohemorum licentiatorum locum, aulicos suos rex Casimirus, in obsidionem Castri Marienburg, Præfecto eis Ioanne de Sczekoczin, Capitaneo Lublinen, in Ducem et Capitaneum transmittit. Ipse verò cum Ioanne Wladislauiense. Andrea Posnaniense Episcopis, Ioanne de Konyecpolie Cancellario Petro de Sczekoczin Vicecancellario Regni Poloniæ, aliisq3 Baronibus, Thorun regreditur. Nuntios ex Ratisbonense, quæ per Fredericum Imperatorem Roānorum profesto sancti Philippi indicta erat, Diæta, ad eum transeuntes, auditurus.

Legati Papæ, Imperatoris, et Electorū Imperii, a Casimiro Rege petunt t̄rras Prussiæ Cruciferis restitui, errata eorū ignosci, et pro recuperatione Constantinopolis, vna cum aliis Catholicis cōsurgi. Ad quorum legationē, in futuram Germanorum Diætam, responsū Casimirus reiicit.

IN Thorun Casimiro Poloniæ Rege reuerso. Nuntii ex Ratisbonense Diæta, nomine summi Pontificis Nicolai quinti Papæ, Frederici Imp̄atoris, et Electorum imperii, Philippi Burgundiæ, Ludouici Bauariæ Ducum Alberti Marchionis Brandeburgensis, quinq3 numero aduenerunt, videlicet Ioānes Volroth Petrus Burgundus, Cristophorus Bauarus, Iacobus Decretorum Doctor, Prouincialis ordinis Canonicorum Regularium sancti Augustini, et Prior ordinis Prædicatorum de Ratisbona. His feria secunda post festum sancti Iacobi Apostoli, in prætorio Ciuitatis Thorunensis, vbi Casimirus Rex mansionem tenebat, data audientia, Iacobus Doctor Prouincialis, breui oratione Casimirum Regem, de multiplicibus donis Dei et virtutibus, supra omnes Reges et Principes orbis, efferrens, tres virtutes præcipuas, ipsum necessario habere disseruit, Iusticiam, clementiam et Strenuitatem. Petens nomine totius Ratisbonensis Conuentus, terras Prussiæ, Magistro et ordini Cruciferorum, veteribus illarum possessoribus, restitui, vigore iusticiæ: errata eorum ignosci, ratione clementiæ, pro recuperatione Vrbis Constantinopolitanæ, cum aliis Principibus Catholicis consurgere, ratione strenuitatis. Subinferens Principes Ecclesiasticos et seculares, vehementer turbatos esse, de subactione Prussiæ, et aliam Diætam profesto sancti Michaelis, in Noremberga aut Francofordia, propè Rhenum, constituisse: ad prouidendum rebus fidei et Caserorum. Casimirus Rex, deliberatione sumpta, etsi efficacem digestamq3 congessisset responsionem, vt tamen Almanos, bellū sibi inferre molientes, diutius in spe detineret. leuitate etiam Nuntiorum pensata, missurum se in Diætam Norembergensem, profesto sancti Michaelis tenēdam, speciales Nuntios, coram Imperatore, et Principibus, qui illic aderunt, iusticiam, clementiam et Strenuitatem suam demonstraturus, respondit. Quo responso accepto, Nuntii ipsi petebant se ad Magistrum et ordinem in Marienburg deduci, et obsidioē3

Marienburg et Schtum, Castrorum, ac oppidi Choynicza, solui, sed dum id nulla-
tenus fieri posse accepissent, remunerati à Casimiro rege vestibus Sabellinis, reuertūt.
Admonebat tunc Casimirus rex, à Sbigneo Cardinale et Epō Cracouien, per
Nuntium, qtn̄s cœptis Prussiæ rebus solicitius incumberet, et si in aciem prodeun-
dum foret, sine veteranis et Aulicis, non se pugnæ cōmitteret: cladem potius q̄z victo-
riam, si sine exercitatis militibus decerneret, procul dubio relaturus. Cardinalis siq-
dem præfatus, etsi bellorum Prussiæ non probabat initia: suscepta tamen nō deserebat

Castro Schtum Polonis dedito Marienburgum fortiter oppugnatur.

Feria sexta, in vigilia sancti Laurentii, Cōmendatores aliquot numero, Cru-
ciferi plures de ordine, et Nobiles aliqui Prussiæ, qui Castrum Schtum
Mensibus sex defendebant, propter panis et ceruisiæ defectum, hydropidi,
et dissenteria pressi, pestibusq̄z, ex quibus, quinquaginta eorum, centū et quinq̄gita
remanentibus, et eandem sortem expectantibus, morte absumpti erant, non valentes
vltra, ægritudines ipsas perferre, obsessis opitulante nullo, Castrū Schtum Casimiro
Poloniæ Regi tradunt, et omnes incolumes cum rebus ꝓpriis, bombardis, cum pulueribꝫ
sagittis, et aliis propugnaculis, in castro remanentibus, abire, quoniam ita pactum
erat, permittuntur. Quorum non nisi quinquaginta abierunt in Marienburgū. Ex
quorum aduentu, magnus gemitus et luctus subsecutus est. Macie enim confecti, ima-
ginem mortis ferentes, exhausti fame, et tabe luridineq̄z, aduenerant, Centum alii,
inter quos erant Cruciferi, ad Casimirum Regem se contulerunt. Sabbato autem
post festum Assumptionis sanctæ Mariæ virginis, inter obsidentes gentes vc͡3t Re-
gias, et obsessas gentes Magistri, circa Marienburg, magna dimicatio coorta, maxima
fecit in Magistri gentibus stragem, Editaq̄z fuisset et amplior, nisi puluis fugien-
tes texisset, Captus tamen per Magistri gentes tunc fuit vir animosus Ioannes
Koth de Dabno, et intra triduum ex vulneribus mortuus. Qui in Thorun relatus,
in Ecclesia sancti Ioannis Baptistæ sepultus est. Strages ipsa, Masouitas et Bohe-
mos transfugas, præter quos, nullos alios Magister stipendiarios habuit, vehementer
perterruit, et cum hac infœlicitate pressi, tum quod Masouitarum Principalis capi-
taneus Miczowski, pro scorto cum Bohemis disceptans, miserabiliter occisus erat, mit-
tunt ad Casimirum Regem, petentes sibi ignosci, et promittentes, fidem fractam,
melioribus actionibus se reformaturos. Nauis insuper à Gedanensibus preparata
per Vistam, omni vacua Gubernatore, dimissa est versus pontem, flāmam ante igni-
bus adultam, præseferens, ea causa instructa, qtn̄s pontem consumeret. Nec res
caruisset effectu, Ignis enim, pice, sulphure, et cæteris incendii nutrimentis, in vni-
uersum diffundebatur pontem: singulam enim compositionem depasturus, nisi hos-
tilis multitudo ex Castro decurrens, et certatim aquas superiaciens, impetum gras-
santis incendii extinxisset.

Poloni imperitia Ducum et inobedientia militū, partam

ab inicio victoriam apud oppidum Choynicza, in hostem Cruciferum referūt cum ignomiā et clade sua ingenti.

INter hæc rumor à veritate non abhorrens, ad Regem Poloniæ Casimirum allatus est, exercitum in Almaniæ partibus, diligentia, studio et impensis Magistri Almaniæ, qui pro auro, ad id opus habendo, ferè vniuersos sui ordinis redditus, aut vendiderat aut distraxerat, et Prussiæ Thesaurarii ex Cracouia cum quinquaginta millibus florenorum digressi, comparari. Diu tamen rumor ipse pro ficto habitus est, sed continua auisamenta exploratorum in Almaniā missorū et amicorum scripta relationesq; fecerunt de rumore fidem. Propterquod terris duntaxat maioris Poloniæ, vt versus Choynicsam exercitualiter pcederet, mandatū est. Sed gentes illæ, etsi Regio mandato parendo procederent: in transeundo tamē in bona ecclesiarum et Monasteriorum, villarum et decimarū, crudelitatem expromebāt, vt ne hostes quidem, etiam scythæ aut barbari, simili vterentur conditione. Spoliis cōplebant omnia, et singula redigebant in desolationem et vastitatem. Rapientes etiā, nec tempantes se, à violatione et spoliis fœminarum. Pro quare, clamor et fletus, spolia et iniuriam passorum, et lachrimæ viduarum et orphanorum, ad Tribunal Dei, vindictam expetendo, ascendebant. Ventum est igitur in locum designatum, ad villam Czerekwicsam Archiepiscopi Gnesnensis, duobus milliaribus à Choynicsa sitam, quæ per gentes Regias obsidionem ferebat, licet illic exercitus regius, vt pote, in rerum magna copia constitutus, magis voluptatibus et petulantiæ, quā expugnationi vacasset. Et hostium aduentus vicinus et propinquus, denūciatus est, quē ex Almaīs, Slesitis, Bohemis collectum, in oppidum noua Marchiæ Schibelken, quod adhuc partes Cruciferorum sequebatur, aduenisse certum erat. Horum Duces præcipui erāt, Rudolphus Dux Zeganensis, et Bernhardus Schumborski Bohemus, octo millia armatorū, equitū et peditum vix explebant. Casimirus Rex, de aduentu hostium certus (de quibus non solum à propriis certificabatur, sed à Frederico etiam Brandeburgen Marchione, qui eis contra fœdus pactum, et promissum, Regi factum in Francofordia, trāsitum per fluuium Odram præstitit, et quod scelus Nuntiis ad Regem in Thorū missis purgabat) cum paucis aulicis suis (omnes enim ad obsidionem Marienborg Aulicos suos dudum transmiserat) ex Thorun descendit: vbi longū tempus cum Boēis stipendio conductis, qui meruerant, et pecunias meritas exposcebant, in tractatibus et ordinationibus faciendis, absumpserat. Monebat et tunc literis et nuntiis Sbigneus Cardinalis et Episcopus Cracouiensis, Casimirum Regē, ne sine aulicis et exercitatis militibus, pugnam cōmitteret, Aulicosq; soluta Marienburgense obsidione, deduceret in certamen. Futurum enim esse, vt victor, obsidionis interuallum et dispendium, facilè compenset, victus verò, habita amittat, et soluere cogatur obsessa. Verū fortuna, aliqua calamitate subactura Regem, cardinalis aduersabatur, et Ioanis de Koniecpolye Regni Poloniæ Cancellarii, qui contrarium fortissimè suadebat, blandiebatur consiliis. Multa præterea nunciabantur signa futuræ in Regem cladis, tam à religiosis viris et fæminis, quàm ab astrorum peritis, omnia tamen pro formidinis leuitatis et ignauiæ velamentis habita, non secus, quàm falsa oracula, repudiata. Præfatus siquidem Ioannes Cancellarius, et contra cardinalis, et multorū aliorū consultationem, author fuisse scitus est, non accersendi eorum Militum, qui

Marienborg obsidebant, auxilii, licet ipsi Ægidio Suchodolski misso, magnopere nō
se deseri, sed ad certamen adhiberi flagitassent. Tanta fiducia et ardore capiendi
vel expugnandi Castri, captus, vt Regem exercitumq; omnem grandi clade pericu:
loq; inuolueret, saluberrimaq; Cardinalis consilia, neq; Regem neq; Consiliarios
suscipere et exequi pateretur. Feria quinta deinde ante festum Exaltationis san;
ctæ Crucis in Czerekwiczam venit, exercitusq; maioris Poloniæ, palantes et dis;
tractos reperiens, adunauit: Qui veteris militaris disciplinæ, obedientiæ et reueré;
tiæ, erga reges et remp: quam patres eorum exhibebant, obliti, cùm in deliciis, volup;
tatibus, comessationibus, et ociis nutriti, adoleuissent, in contentionem versi, confir;
mationem iurium Regni, et largitionem nouorum, nec aliter in ordines aut pugnam
ituros, exposcebant. Et dum eorum importunitatem, confirmatis Rex antiquis iuri;
bus, sanasset: Sabbato in die Exaltationis sanctæ Crucis Rex ordinauit exercitum,
et eo in septem turmas diuiso, atq; Lucæ de Gorka Posnaniensi, Stanislao de Ostro;
rog. Calissiensi, Nicolao Sarliczyski Iunivladislauiensi, Palatinis, et Derslao de
Rithwiani, Castellano Rosperiensi, ducendum atq; regendum, sibi id munus ma;
gnopere, cæteris expertis, et in disciplina militari bene peritis, omissis, deposcētibus,
tradidit: qui non modo cætera, sed ne locum quidem, quo copias in hostem ducerent,
aut in quo satis tutè concurrerent, aptus ne videretur an iniquus, licet sub conspectu
foret, expediebant. Ipsi siquidem pugnæ ordinandæ studio, pro extenda nōis sui et
gloriæ fama illecti, licet struendarum acierum parum gnari, munus Ducale, quod
se gessisse, clade secuta, inficiati sunt, aliis peritis neglectis, assumpserāt: ad Mar;
tialia opera ardentiores, quam naturæ moribusq; eorum et viribus conueniret. À
plerisq; autem, disciplinæ militaris peritis, moniti, nihil, quod salutare foret, in ani;
mum admittebant. Sed et priuatis contendebant odiis, satisq; apparebat nihil in
cōmune consulendo prouidendoq;, singula per discordiam, et alter vtrius cōtemptum
ignauiamq; neglecturos. Vnde non immerito ipsos, totius illius cladis subsecutæ, pul:
sabat tangebatq; inuidia. Feria secunda ante diem sancti Lamperti, mouit à Cze;
rekwicza, et applicuit ad Choynicza, quoniam illîc certum erat hostes, pro liberā;
da obsidione, aduenire debere: trepidis et inuitis Polonorum cohortibus, illuc transeū:
tibus, quasi iam imminens exitium præsagirent, pauorq; iam et pigricies, in quorun:
dam vultibus eminere notabatur. Tristabatur tamen Rex, videns gentes parū obe;
dire scientes, et paucos veteranos, ferè omnes tyrones, neq; bellis neq; pugnis assuetos,
et malè armis vestitos. Vnde pro Aulicis suis et exercitu, qui Marienborg obsidebat, et
pro gentibus, quæ erant cum Ioanne Czarnkowski, Castellano Gnesnense, et Ioanne
Vedelski, numerum quinq; millibus explen: mittere, nec sine illis decernere, in animū
induxerat. Sed dum à certis exploratoribus et præcursoribus, hostium paucitas con:
specta, et Regi atq; Consiliariis relata fuisset, à Rege, qui in proposito fixus erat,
nec sine Aulicis ciendam pugnam, per Consiliarios maioris Poloniæ, maximis preci;
bus ægrè victus est, vt pugnam committere consentiret. Bohemis nequaquam præli;
um committere, sed hostes liberè Ciuitatem ingredi Choyniczam permittere censē:
tibus. Futurum enim esse, vt noui cum veteribus inclusi hostes, sine certamine et
sanguinis effusione vincerentur. REgiq; et exercitui suo continua auctio, de;
fectio hostibus, et tabes ex fame, accederet. Hocq; consilio, tanquam vafro et cal:
lido repudiato, decernere Rex statuit. Exploratores, vel potius Speculatores par;
tis vtriusq;, dum fortuito in se incidunt, graui pugna et dira commissa inter se, Po;
loni Cruciferos propellunt. Quæ primitiæ belli, Polonis victoriam, non tamen

absq3 incruento ancipitiq3 certamine, portendebant. Feria itaq3 quarta, in crasti-
no sancti Lamperti, in campo ante Oppidum Choÿnicza, integratis, instauratisq3
aciebus, stabat exercitus integra die, præstolando, cum magno desiderio et alacritate,
pugnam, à mane vsq3 ad vesperorum horam, Circa verò vesperorum horam, hostium
exercitus, in tres tantum̃odo cuneos diuisus, apparere cæpit. Qui viso exercitu Re-
gio, et eius multitudine, magno pauore correptus est, et non de pugna, sed de fuga
aut honesta deditione cogitabat. Corripuit et idem metus Casimiri Poloniæ Regis
dum hostilem aduentare vidisset, exercitum: cum pauci milites exercitati, penè
omnes tÿrones fuerint, vt est ferè omnibus hominibus naturaliter insitum, trepidare,
dum ad conflictum ventum est, cæperunt. Verùm ea formido à peritis Ducibus, facilè
leniri summoueriq3 potuisset, si ante dimicationem, vidisse hostem, et agnoscere ex-
ercitum suum, consueuissent. Sed his omnibus neglectis, in locum iniquũ et limosũ,
raris distinctum ordinibus, deducere exercitum: non inuasis nec turbatis, per leuis
armaturæ homines, hostilibus cuneis, licet sibi id munus, Albertus Kostka Bohe-
mus, magnopere dari expetisset: cum magna pars existat victoriæ disturbare hos-
tem prius, quàm dimices. Verùm temeritati fuêre omnia ab indoctis et imperitis
Ducibus permissa. Ex nouitate siquidem hostium et hostilium armorum, quos, velut
tÿrones, nunquam in conspectu habuerant. Polonorum milites territi, non debebant
subito, et non, nisi post aliquot dies, in aciem produci, vt videndi consuetudine leniti,
pauorem dimicandi posuissent. Ducibus tamen vtriusq3 exercitus suos animátibus,
acies congrediuntur. Et fortuna exercitui Regio fauere ceperat, multiq3 de hos-
tibus cadebant, et omnes acies hôstiles primæ, ad extremũ confractæ et contritæ.
Omnesq3 hostium Duces, inter quos et Baltazar Dux Zeganensis cæsi, et prin-
cipalis Dux Bernhardus Schumborski captus. Hostes deinde glomerati, in Polonos
disiunctos et disparsos, acrius instare, obterrereq3 rarefactos cuneos, aut in fugam
vertere cæperunt. Tunc demum Duces ordinum, qui nec iniquitatem loci, licet
propinquam, nec quoduis aliud adminiculum præuiderant, trepidare et concursare,
cohortesq3 in pugnam, timidè licet, subducere nitebantur. Omnia tamen in irritum re-
cidebant. Quod plerumq3 in rebus accidit, quæ in ipso negocio, temerario consiliò
expediuntur. Interim vero feruente pugna, exercitus Regius, qui partes tenebat
vltimas, quodam subito terrore perculsus, et haud dubiam victoriam, per stolidi-
tatem deserens, nulla necessitate impellente, terga vertit, et à paucis in omnes ter-
ror diffusus, in ignominiosam fugam, cæteros traxit. Desertis itaq3 aciebus, deser-
tis signis et locis, passim fuga cæpta est, et hostibus concessa victoria. Casimirus
Rex quantum poterat, cum magna diligentia et solicitudine, restituere pugnam
et reuocare fugientes tentabat. Sed difficilè erat, metu perculsis, redere animũ.
Parumq3 abfuit, quòd Rex in manus hostium non venit, obstinato enim animo, perse-
uerabat in pugna, restituendo prælium, nisi hi, quibus eius custodia fuerat com-
missa, vi illum reluctantem abstraxissent, et fugere compulissent. Sexaginta de
Regio exercitu vix desiderati sunt. Inter quos hi fuêre principales. PEtrus
de Sczekoczin Regni Poloniæ Vicecancellarius. Nicolaus de Mokrsko, Vexil-
lifer Sandomiriensis. Ioannes Ridzinski. Ioannes Zawissa de Roznow in
Colo capitaneus, Zawissii nigri, militis insignis, filius vnicus superstes. Pau-
ci admodum, videlicet tricenti triginta, quibus metu potior fuerat pudor, capti.
Sed et nonnulli ex eis, non tam in loco certaminis comprehensi, sed ex fuga, quasi
meliori consilio à seipsis reuocati, sua sponte captiuitati se, ne illis deesset bonos,

dedidere. Perniciosi in vtroq; quod et fugam simulatione velabant, et magno apud proprios et hostes patebant ludibrio. Detrahebatur itaq; etiam bonis militibus, quòd se soli ex fuga retrahentes, captiuitati voluntariæ addixerunt, et tam in strenuos quam timidos infamia vulgabatur. Inter quos hi fuerunt primi. Lucas de Gorka Posnaniensis. Nicolaus Szarlieÿski Iuniwladislauiensis Palatini, Ioãnes Fælix Tharnowski. Ioannes et Nicolaus Rithwienszi. Ægidius Suchodolski. Ioãnes Melsthinski. Sandiuogius Laßinski Succamerarius Sandomiriensis. Petrus Striikowski Castellanus Inowlodzensis. Barthoßius Ogrodzienski. Ibi illa fortuna, quæ tot fauoribus Regem Casimirum et Polonos efferrens, semper suspectißima fuerat, circũacta et mutata est. Nec diutius, quam sui mores sunt, suo pgressui indulsit. Castris Regiis, et totius exercitus curribus, quorum adminus erant quatuor millia, in quibus multæ fortunæ erant, hostes potiti, et oppidum Choÿnicza obsidione solutũ est. Notabiles Barones et milites insignes Poloniæ, inter quos erant aliqui, diuisam Regis Hispaniæ ferentes, quos honestatis causa sileo, vt eorum et publico pudori consulam: elegerunt tunc potius fugere turpiter, quàm in prælio honestè mori vel capi. Et vt fit, in certamine parum fæliciter gesto, etiam ad insignes milites, obtrectationis infamia, quasi ignauiter pugnassent, puenerant. Alternabat tunc fortuna vices suas, et rerum statum exiguis versabat momentis. Nam in primitiis pugnæ Rex euaserat superior, in processu verò prælii, sorte mutata, inferior, vt vinceretur ab his, q̃s vicerat. Nec mirum, obrepserat enim apud Regem et Polonos, in prosperis audacia et inconsulta temeritas, quæ omnia incauta et neglecta, eo certamine admĩstranda, ex nimia sui præsumptione fecerat. Ioannes de Konÿeczpolie Regni Poloĩæ cãcellarius, plurimùm incusabatur, quòd et author primarius fuerat deditionis Prutenicæ, et dum præliandum foret, non accersendi eorum militum, qui Marienborg obsidebant, auxilii. Creditum est à pluribus, plagam et cladem huiusmodi, Regi Casimiro Polonisq;, propter eorum iniquitates accidisse: quoniam in bellum procedẽdo, hostiles, et plus quam hostiles faciebant in propriis et domesticis, et præsertim bonis, et hõibus Ecclesiæ, prædas et crudelitates. Neq; in cõmittenda pugna auxiliũ è cælo postulabant: propria virtute credentes vincere. Libertates insuper in fidei sanctæ dedecus, per Regem et Consiliarios concessæ Iudeis, pro quibus à Sbigneo Cardinale et Episcopo Cracouiense, et fratre Ioanne de Capistrano, diuo homine, Casimirus Rex publice argutus et correptus, illas reuocare distulit, prouocauerunt iram Dei in Regem et populum. Vitia insuper alia multa, prædæ furta, et rapinæ, quæ nulla animaduersione plectebantur, adeò promeruerant vltionem Diuinam, vt magna multitudo Polonorum, ante hostium paucitatem corrueret. Et superbia iniquitas, et auaritia Polonorum, clade tam turpi et insigni, à iusto feriretur Deo. Clade huiusmodi Nunciis et literis delata, vniuersos Polonos, tantus dolor tãtaq; amaritudo corripuit, vt non nisi luctibus et fletibus vacarent: cum similis ruina, à tam tenui et debili hoste, nunquam in annalibus, Regno et populo Polonico, legitur accidiße. Tum primum Poloni, licet tardè, intelligere cæperunt, quòd benignitas Dei, quæ omnis immundicitiæ atq; iniquitatis execratrix est, iusta clade obrui illos permisit: cuius indignationem et iudicium, per impietatis facinora prouocantes, non hostium viribus, sed suis sceleribus, corruerunt. Meritoq; et Rex et omnis Præsidum cætus, confusioni et ruinæ subiacuit, partamq; victoriæ gloriã amisit, qui facinora impunita dereliquit. Cladesq; illa Polonorum imputabatur demeritis, qui in id bellũ pcedendo, expilationibus Ecctarum, et agrestiũ, stuprationi virginũ

cæterisq; id genus concussionibus intendendo, facinorum suorum clamoribus indigna-
tionem Diuinam prouocare non destiterunt, quam tunc maximè propiciare debuerant.
Itaq; ex infoelicitate quadam magis, quàm Polonorum ignauia choynicensem cladē
constat prouenisse, vt pote qui deletis hostium tam Ducibus quàm copiis, tenendo vic-
toriam in manibus, victis illam tradiderunt. Magna iucunditas apud Magistrū
et commendatores in Marienborg obsessos, postquam illis victoriæ apud choynicā
partæ. Nuncius allatus erat, exorta est, quam pulsu assiduo campanarū testabat.
Non omnium tamen Cruciferorum pectora, victoriæ huiusmodi et nouitatis demul-
cebat dulcedo. Fuere enim, qui se post illam non pugnam, sed erumnam, maius nau-
fragium, maiusq; periculum, quæsiuisse quererentur. Propter quod, et multi sibi
per discessionem et renunciationem ordinis consulebant. Neq; in sua ominatione fal-
si facti sunt. Adeò enim, Diuinitate sibi propiciante, Casimirus Poloniæ rex, casū
suum vltus est posterioribus prælijs, adeò Cruciferos afflixit, vt vnam illam suam
victoriam, iuxta atq; ruinam deplorarent. Victoriamq; suam de Polonis relatā, non
finem belli, sed causam maioribus bellis, et occasionem delendi ordinis, fore exor-
tam, et illo prælio quæsitam fuisse. Marsalcus insuper crucifericus, Ioannes,
Vir inter cruciferos prudens et sagacissimus, tristem vultum audita suorū victoria
et tristiorem quàm ante gessit. Vereri se inquiens, ne ille triumphus, perinde ac
vanus euadat: plus detrimenti victoribus, quàm victis allaturus. Pauidum se astru-
ens atq; tremulum, ignorantem in quem finem relatæ per Cruciferos victoriæ inui-
diam fortuna conuertat, et post prosperitatis munus, mutacōis aduersæ ostendat
refluxum ~

Boleslaus Masouiæ Dux moritur, quorū filiis et duabus filiabus relictis ~

Dux Masouiæ Boleslaus, decima die mensis Septembris, in Curia sua et vil-
la oppina gora, religiosè et deuotè mortuus. et in Varschouiense collegiata
Ecclesia sepultus. Morte sua cladem huiusmodi venturam portendebat.
Fleuit illum Casimirus Poloniæ Rex et Primores luctu magno, quoniam inter
Principes orbis, prudens, industrius, modestus, ac religiosus et deuotus censebatur.
Quatuor filios videlicet Conradum, Casimirum, Boleslaum, Ianussiumq; et duas
filias Annam et Zophiam reliquit: quatuor filii dudum absumpti erant, duobus
nomina Boleslaus, duobus Ianussius ~

Soluta Marienburgi obsidione Castra Pruthenorū præsidiis Polonorū firmantur, et bellū contra Cruciferos indicitur ~

Rex Poloniæ Casimirus, cum paucis venit Bidgostiam, mœrens, et fortu-
nam suam increpans, sero ac nequicquam laudans probansq; Sbignei
Cardinalis et Episcopi Cracouiensis, ne sine Aulicis decerneret, cōsilia,
ibiq; diebus aliqt consumptis transiit in Nyeschauā. Vbi ad eum ōnes principat Ciuitates

Prussiæ venerunt: rogantes suppliciter, ne casu illo frangerentur, sed vt celerius instauraret exercitum: offerentes omnia bona sua pro correctione casus huiusmodi se largituros, et a fidelitate sua nunquam, vsque ad mortem discessuros. Rex Casimirus collaudatis Ciuibus asserit se, clade illa, magis irritatum quam fractum, et in breui, cum Dei adiutorio prouisurum, vt hostilis lætitia, de victoria suspecta non possetesse diuturna. Et quoniam Castra Prussiæ debili manu tenebantur, per terrigenas Prussiæ, veritus Rex, ne in Cruciferorum venirent potestatem, quoniam iam Castrum Schtum, nouiter magna cura et labore quæsitum, et Castrum Prusmorg, propter paucitatem hominum familiarium, Ioannis de Bayssen, qui Schtum, et Gabrielis de Bayssen, Palatinorum, qui Prusmorg tenebant, ad Cruciferos defecerant, mandat rex aulicis suis, vt obsidionem Castri Marienburg soluant, et ad se veniant. Quibus venientibus Castra Prussiæ ad tenendum committit, et illis præsidia necessaria superimponit. Vniuersis vero terris Regni Poloniæ, Leopoliense duntaxat et Podoliæ excepta, celeriter ad arma consurgere imperat. Cui mandato illico paritum est, et cum omni festinatione et celeritate vniuersum regnum consurrexit, magnoque animo quilibet illuc properabat: vnus alterum exhortando, ad communem ignominiam detergendam. Quamuis enim hybernum et gelidum tempus aduentaret, præstare tamen visum est, omnes difficultates perpeti, quam contumeliam et cladem, ad Choynicza acceptam, vtcunque inexpiatam relinquere, ne hostibus foret diuturnior lætitia, et vt Casimirus Rex maiorem clarioremque, reparato exercitu, se cunctis ostenderet, et clade recenter accepta, terribiliorem. Polonorum tamen animos grandis afflictio et tristicia, qualis poterat, pro tam infoelicis pugnæ, ad Choyniczam habitæ, significatione prouenire, longo tempore detinuit: metientium, quantam fortunæ varietatem sub patre et filio viderant.

Thsczow et Gnyew Cruciferis se dedunt. Episcopus vero Zambiensis a Polonis deficiens. Magistro Cruciferorum laborante difficultate rei numariæ, omnibus bonis exuitur, vt stipendium soluatur militi.

Hostes diebus aliquot apud Choyniczam commorati, versus Czczow processere, cinxeruntque obsidione Czczow, quæ deditionem sponte fecit, et eius exemplum Oppidum Gnyew, secutum est. Magister interea opportunitatem temporis nactus, solicitat Pontifices, Nobiles, Ciuitates, literis et Nunciis, vt mutato proposito, redirent ad suam obedientiam: Casimiro Rege Poloniæ deserto. Promittens illis, omnium præteritarum culparum perpetuam obliuionem. Sed cum omnes Pontifices, Nobiles, Ciuitatesque, solidam fidem, obedientiam et constantiam, promissam fortissime custodirent, solus Nicolaus Episcopus Zambiensis, alias de Quidzin, repertus est, qui iureiurando fracto, cum Castris et Ciuitatibus suis, Casimirum Regem deseruit, et ad Magistrum in Marienburg venit. Quem Magister, vt meruerat, omnibus suis et Ecclesiæ, quæ secum ferebat, fortunis, clenodiis, et rebus spoliauit. Exercitus hostilis, oppidis Czczow et Gnyew in suam potestates

redactis, transitoq; flumine Visla in Marienburg deuenit. Illicq; degendo, ostenderunt se victoria illa et tempore nescire vti hostes, et secum captiuos, illuc deductos Magistro præsentant, ac à Magistro meritum per plures iam menses stipendium petunt. Magister verò nullum penitus Ærarium habens, de spoliis Episcopi Zambien. et de pecunia hincinde cum graui difficultate mutuata, conflatis etiam imaginibus sanctorum, crucibus et calicibus, dudum in thesauro conditis, non nisi cuilibet personæ sex grossos largitur. Fingitq; se omnem thesaurum Prussiæ, in Rhenum traduxisse et optat cum magnis precibus, vt solutionem suorum stipendiorum, in aliquod tempus differri patiantur. Stipendiarii hac responsione offensi, non enim solummodo plenas arcas thesauris, sed etiam plenas turres, rebantur reperire, Dissimulato tamen dolore, post varias altercationes, ad eam conclusionem perueniunt, vt pro vniuerso stipendio, soluat illis pro tempore Carnispriuii quadraginta millia florenorum, aut Castrum Marienborg cum cæteris Castris et Ciuitatibus, eorum ditionis, ipsis ad plenum resignent ~

Cruciferorum sæuicia in captiuos et de relato triumpho fastus ~

Captiui interea Polonorum, inhumanè et crudeliter apud Castrum Marienborg asseruabantur. Et plures numero, aut fame tabefacti, aut carceris squalore anxiati, dietim moriebantur, neq; aliqua compassionis tangebatur cura, quin etiam in absumptos sæuiebant, negando illis sepulturam, et singulos, qui obierant, equis tractos in flumen Visla proiiciebant. In quo Cruciferorum apparuit cruenta sæuicia, quod in eos, quos cœperant, superbos se et inhumanos gererent. Missis autem in omnes Almanorum terras Nunciis et literis, triumphum suum, quantus fuerit, ex frequenti captiuorum nomine et numero ostendunt, multoq; pleniorem et vberiorem cladem Casimiri Regis, quàm vt erat, latius atq; inflatius perscribunt. Et quo gratior fieret denunciatio, adfingebant Regem Casimirum necatum, seq; illius amictu potitos esse, vt de suis successibus homines insolenter solent prædicare ~

Æger Regis Casimiri animus à Senatu erectus, in bellum Prutheicum accenditur, et Legati interea à Ladislao Hungariæ Rege redeunt ~

Rex Poloniæ Casimirus, Prussiæ Nobilibus et Ciuitatibus in propria, cum bona spe, licenciatis, ex Nyeschow in Brzesczye diuertit. Ibi, ad illum Pontifices, Gnesnensis, Wladislauiensis et Posnaniensis, ac plures Barones adueniunt, et super rebus malè gestis, vt celerius erigi reformariq; possint, plures dies in consulendo absumunt. Sbigneus Cardinalis et Episcopus Cracouiensis, quoniam personaliter adesse nequibat, per literas et Nuncios

hortatur Casimirum Regem, ut spem bonam resumeret, cladisq3 Choÿnicen tam memoriam quam ignominiam obliteraret. Proprium esse ignauorum ostendens, trepidare offensionibus: e contra verò, virorum fortium, meliora, etiam post res infœliciter gestas sperare, et victorem posse effici faciliter ex victo, si se gesserit perseueranter, cum iterum variauerit fortuna regressum. Nec Cardinalis tantum, sed et cæteri omnes consiliarii, nil Choÿnicense clade territi, summæ rerum suarum, prosperum, ex multis respectibus, et ex eo maximè, quod Ciuitates omnes Prussiæ et principales, fidem, clade secuta, non mutauerant, ominabantur portendi euentum. Plus etenim constabat ignominiæ, quàm cladis ad Choÿnicзam acceptum: præsentia Casimiri Regis augente ignominiam. Interim et Ioannes de Thaczin, Palatinus Cracouiensis, et Petrus de Schamotuli, Castellanus Posnamien, qui Pragam ad Ladislaum Hungariæ et Bohemiæ Regem, missi erant, et de clade Regia, speciali Nuncio in Praga auisati, mæstissimos vultus ferentes, aduenerant. Et licet omnia eis commissa, iuxta vota ordinassent, et tam cum Rege Ladislao conclusionem captassent, ut pro festo Sancti Nicolai, ambo Reges Wratislauiæ, aut principaliter aut per Nuncios conuenirent, et fœdus aliud iungerent, quo caueretur, ut Reges sibi inuicem contra quoscunq3 hostes, Christianos et barbaros pro omni tempore præsidium ferrent, omnia tamen hæc insipida erant animis, superiori clade afflictis. Casimirus tamen rex æquanimiter Dei digittum et toleranti animo sufferens, nec altitudinem mentis suæ, ex casu secuto, in aliquo deflectens, in hostium Cruciferorum oppressionem et exterminium, potentiæ suæ concitauit dexteram, et ad arripiendum illis triumphi, quo in omnes gentes gloriabantur, materiam, fortissimo militum et frequenti succinctus robore processit: decernendiq3 copiam fecit, prouocans, apparente nullo, si quis dimicare auderet :~

Sandiuogius Theologus, Canonicus Gnesnen, vir religiosus, causas cladis Choÿnicen, Casimiro Regi à Deo iussus enarrat :~

STante Casimiro Poloniæ Rege in Brzesczÿe, venit ad suam Serenitatem Magister studii Cracouiensis, Sandiuogius, alias Sandek, Theologiæ Doctor Parisien, Canonicus Gnesnensis, Polonus natione, nobilis genere de familia et Domo Chorabitarum, raræ vir religionis et deuotionis, maximi verò amoris in Deum. Hic cum cognouisset Casimirum Regem et suum exercitum, infœliciter ad Choÿnicзam pugnasse, assiduis aliquot noctibus, cilicio indutus, et pronus, ante imaginem passionis Christi, quam secum Parisiis detulerat, cadens in terram, singultibus et lachrÿmis profundis, deprecabatur Deum, quatenus illi reuelaret, ob quam culpam Casimirum Regem Poloniæ, suamq3 gentem, iustum bellum agentem, coram paucis hostibus corruere permisit. Atq3 illi per noctem eiulanti, reuelatum est, ob enormia scelera magis, quam populi, cladem illam accidisse. Consurgeret itaq3, et Poloniæ Regem Casimirum, personaliter adeat, illiq3 facinora sua grauia, tunc eidem Sandkoni, ad liquidum reuelata, exprobret: reformationem rerum suarum,

habiturus, si prævaricationes suas, digna pœnitentia correxerit. Amictus itaqȝ hispida stola et pede discalceato in Brzescȝye venit, et sub audientia Casimiri Regis et multitudine populi, sermone in vulgari habito, in arcem Regem secutus, secretam dicendi audientiam, omnibus exclusis obtinuit: In qua Rege surgere et stare, interim dum legationem Diuinam ediceret, iusso, sic orsus. Ego, te inquit Dominus, cum esses natu minor, et in omniu oculis contemptus, ex paruo magnum feci, et primo in Ducẽ Lithuaniæ, deinde in Regem Poloniæ erexi, de septiformi nece, in caput tuũ comparata liberaui, splendido coniugio ornaui. Prussiæ et Pomeraniæ oram tuæ ditioni subiugaui, gloriosum te Orbi vniuerso feci, vltra omnes Poloniæ Reges te extuli, tu tamen sceleribus grauissimis, me ad iracundiam prouocasti, flagella mea posuisti in ludibrium, nec in diem hanc voluisti conuerti ad patrem castigantem. Exprobrauitqȝ illi teterrima vicia, in specie, ab illo commissa. Denuncians, nisi cessaret, casurum in grauem Dei vltionem, nec vllum opus suum prosperari posse, stirpemqȝ suam, quantumcunqȝ multiplicatam, et multiplicandam, occasuram.

Dum Rex Casimirus cum exercitu Istulam traiecisset, Legati Regis Hũgariæ et Bohemiæ Ladislai ad se veniunt, petentes, vt Arbiter, pro certis terris inter ipsum et Marchiones Missnenses electus, Wratislauiã veniret. Verũ Casimirus bello Pruthenico occupatus, Nuncios suos mittit.

Exercitibus terrarum Regni Poloniæ ad villam Opoki. (ibi enim designatus erat illis locus) conuenientibus, à quibus in transeundo, non ab omnibus tamen, nullum genus iniuriæ, in rapinis et spoliis, omissum est, Casimirus Rex de Brzescȝie mouit, et in Opoki, quindecim diebus et amplius absumptis, sub quibus gentium et Regni sui, et aliquorum stipendiariorum, ex Bohemia Morauia et Slesia, accersitorum, præstolabatur aduentum. Quibus, ad plenũ confluentibus, motis Castris ad Nieschewa peruenit, et ibi omnem exercitum suũ (de cuius magnitudine et numerositate, Prussiæ Nobiles et Ciuitates, magna admiratione et leticia perfusi erant) per pontes in nauibus situatos, per fluuiũ Visla traducit, iuribus tamen Regni predecessorum suorum perprius confirmatis, et aliquibus libertatibus et prerogatiuis de nouo adiectis. Venerunt autẽ illuc Ladislai, Regis Hungariæ et Bohemiæ, Nuncii, vcȝt. Zdeniek Konopnicki, et Ioannes Rabsthin, Petentes Casimirum Regem, vt pro decidenda controuersia, occasione notabiliũ terrarũ, Ciuitatum et Castrorum, inter Regem Bohemiæ ab vna, et Marchiones Missnen. partibus ab altera, super qua in eum, ab vtraqȝ parte est compromissum, Wratislauiam pro festo Sancti Nicolai venire, et vtriusqȝ partis iuribus, et allegationibus cognitis, sententiam pronunciare dignaretur. His responsum est. Non posse Casimirum Regem, propria causa deserta, alienæ intendere. Missurum tamen Legatos notabiles, qui suam personã repræsentent. Hoc responso ædito. Ioannem Archiepiscopum Gnesnen. Creslaũ de Kuroswaki. Castellanum Lublinensem, et Ioannem Lutkonis vtriusqȝ Iuris Doctorem, Palatii Apostolici Auditorem, Archidiaconũ Gnesn. Wratislauiam

transmittit. Inutilis tamen fuit eorum aduentus, licet et per Ladislaum Regem et per Clerum ac populum, magnus fuit illis honos exhibitus: quoniã Marchiones Missnenses, explorato, quod Casimirus Poloniæ Rex personaliter non veniebat: distulerunt venire, non in Legatos Regis Poloniæ, sed in ipsum regem, asserentes se compromisisse. Ne tamen in totum res esset infecta, nouũ compromissum, ab ipsis partibus, in Regem Poloniæ, celebratum est, et dies sancti Iacobi Apostoli, ad audiendum pnunciationem sententiæ, instituta. Petebant insuper nuncii regis Bohemiæ, vt Casimirus Rex armis omissis, super terris Prussiæ, in Regem Bohemiæ cõpmitteret: cum et Magister Prussiæ, plenum super hoc iam mandatũ fecisset. Super quo illis responsum est. Non abnuere Casimirum Regem, sui affinis regis Bohemiæ, arbitramentum, dum modo illum certificet in tractanda et decidenda causa, Almanicis consiliariis exclusis, Bohemorũ tantũmodo se cõsiliis vsurum.

Exercitus Casimiri Poloniæ Regis tendens in Prussiam, ossam flumen traiicit.

Feria quinta post festum sanctæ Catherinæ, mouit Casimirus Poloniæ Rex a stationibus prope Thorun diebus aliquot habitis, et venit in Chelmza, Abinde continuando transitum, per aliquot statiua, peruenit feria sexta, in die s. Luciæ, ad fluuiũ ossa, inter Radzim Regiũ, et Lassin hostium, oppida, fluentem, Et licet hostes molendinũ, ex muro factũ in pdicto fluuio ossa, gentibus firmauerant, volentes transitum exercitui regio phibere, quãprimũ tamen velites et pcursores Regii venerũt, hostes, deserto molendino fugierunt. Rex Casimirus transito fluuio ossa, vnũ miliare ab oppido in silua, castra posuit, vt facilius exercitus suus pro ignibus ligna, et pro se et pro equis, possit habere, cõmeatus. Tanta autem fuit in castris regiis currũũ multitudo, vt vltimũ agmen vix die altera, ad stationes possit pertingere. Nam et aëris intẽpies et terræ resolutio, et lubricitas, magnũ prebebant tanto exercitui impedimentum, ad celerius transeundum. Eo aũt respectu, Casimirus Rex, cum tam freqnti exercitu, sub tempore hÿbernali profectus est, vt aut cum hoste decerneret, acceptãq3 apud Choÿniczam rescinderet ignominiam, aut, si detrectarent pugnã hostes, timoris confessione, hostilis. Militarũ et Ciuium Prussiæ animos contineret in fide Quæquidem expeditio, nutantes et dubias Ciuitates, in fide continuit, iam in defectionem spectantes.

Duo oppida Episcopi Zambiensis capta in prædam militi dantur et incenduntur, Hostis verò nullam pugnandi copiam facit.

A Die sanctæ Luciæ, vsq3 ad octauas festi Epiphaniarum, in sÿlua

ad Lassin, continnata statina habita sunt: neq; enim vlterius progredi placuit, ne hostes in Lassin inclusi, cõmeatus, qui largissimè ad exercitum ducebantur, interciperent. Sub illo tempore, duo oppida Episcopi Zambien. Bissow werder et Niekissialka, nequicquam hostibus, in eo conclusis, resistere valentibus, conquisita sunt, et præda omnis militi concessa. Ciuitates ambæ combustæ. Captiui plures et notabiles Casimiro Regi dati. Nulla aũt res, quantũcunq; aduersa et indigna, hostes, et eorum stipendiarios, ad pugnam potuit pellicere. Vniuersali enim et concordi decreto sanxerant, astu potius et ingenio, particularibusq; congressibꝰ, dum tamẽ vincendi facultas ex loco et tẽpore suppeteret, vtendum aduersus Polonos esse, quam iusta acie dimicandum: quod victi, priorẽ obscurarent victoriã, et non facile possent suum reparare casum et excidium. Polonis verò diuersa sors sit. Nam si vincant, intolerabiles fore, nec quieturos, ante plenè consecutam victoriam. Si vincantur, facilè supplementum ex nouis et recentibus militibus, vt potẽ qui gẽte abundent et sumptu, habituros :~

Anno Domini 1455.

Dimisso Regis Poloniæ Casimiri exercitu propter tempestatem hyemis, positisq; in terris Prussiæ p̄sidiis, oppidũ Dzyaldow, fraude Slawkonis de Wierzbowo, vltro Cruciferis deditur :~

T Anto, vt præmissum est, tempore in statiuis in sylua ante Oppidum Lassin, absumpto, quoniam oppidum ipsum exercituali impetu expugnare nõ placuit, ne in vilis oppidi conquisitione, aliqui insignes milites caderẽt, et pacis tractatus, aliquoties per Nuncios Magistri et Cruciferorum ex Marienborg missos, ad plenã conclusionẽ peruenire non possent. Cauebatur enim ne si treuga cuiuscunq; temporis Magistro et Cruciferis, iuxta eorum peticionem concederetur, animi aliquarum Ciuitatum Prussiæ, in fide Regia fluxi et teneri, in totum auerterentur. Et hyemsq; validissima, niuibus, etiam illam augentibus, exercitum Casimiri Regis premeret, et iam in circuitu aliquot ad miliaria cõmeatus consumpti, reperiri non possent, soluit Rex campum, et exercitum feria tercia post octauas Epiphaniæ licentiat. Principes militiæ legit, bello distribuit loca, quibus quisq; præesset, quæ munia singuli, quos ordines, quid muneris exequatur. Tribusq; Capitaneis in terris Prussiæ, cum notabili et valido stipendiariorum numero relictis, Andream de Thaczin, terræ Culmensi, Petrum de Schamotuly Castellanũ Posnaniensem, terræ Pomeraniæ, et Ioannem Colda Bohemũ, terrę Prussiæ inferiori præficit. Cæteri milites Poloni et Bohemi, quibus Castra in gubernationem commissa sunt, his tribus Capitaneis parere iussi. Castrum et Oppidũ Dzialdow, in confiniis Masouiæ situm, quoniã non putabat ex longitate situs debere in rebelliõ aspirare, in fide Slawkonis de Wierzborg Vexiliferi Dzialdowien. cuius rex integritati plurimum confidebat, dimissũ. Sed is, Rege discedẽte

ex Prussia, iuramenti et fidei oblitus, nulla cogente necessitate, Magistro et Cruciferis illa tradit. Ex eo autem tempore inter Polonos et Cruciferos, pulcherrima contentionis materia, suborta est. Nam quantum Poloni venisse cum maximis et frequentibus copiis, et vim hostilem in terra Prussiæ, ne diuturna foret relati triumphi lætitia, ponebant in gloria compresisse, tantum Cruciferi ad pudorem illorum et ad suam leuandam refellendamque ignominiam, circa vnius oppidi ignobilis muros, longo tempore Polonos versatos, cæpto irrito discessisse depromebant ∼

Casimirus rex et fertonem ex singulis laneis promissum à Polonis exigit, et in Lithuaniam profectus, et Lithuanos rebus nouis studentes in officio continet, et Thartarorum Nuncios, contra Cruciferos auxilia promittentes, excipit ∼

Licenciato exercitu, qui circa Thorun Vislam, spissa glacie congelatam, pluribus itineribus transiit, et tanta velocitate Penates repetiit, vt omnem famam dissoluti campi præcesserit. Rex Casimirus, factis pluribus ordinationibus in Thorun et Nyeschoua, rebus etiam Prussiæ, vtcunque poterat, in bono ordine constitutis, per Brzesczye in Lanciciam, vbi Prælatorum et Baronum aliquorum tenuit conuentum, et vbi militibus suis, Prussiæ Castra tenentibus, stipendium soluebat, feria quinta ante festum Purificationis sanctæ Mariæ virginis peruenit, et ibi aliquot dies in expeditione rerum occurrentium moratus, ad exigendum de quolibet laneo vnum fertonem, in Regno Poloniæ, pro subsidio belli Pruthenici, in castris ante Lassin habitis, per exercitum Regni promissum, collectores transmittit, Sed tardius omnia pro necessitate indigentium fiebant, numisma nouum, in mediis grossis in monetaque communi, in vrbe Regia Cracouiense, cudendum decernunt: quo facilius impensæ ex ærario pro bello continuando sufficeret. Rex ipse, maiori parte consilii sui improbante, quo se occupationibus, plus solito eum vexantibus, subduceret, cum Elisabeth Regina consorte sua, quæ ex Siradiense Castro, in quo tempore belli Pruthenici manebat, ad eum in Lanciciam aduenerat, remissis omnibus ferè aulicis suis Polonis, die Dominico Purificationis sanctæ Mariæ virginis, ex Lancitia, vbi tunc pro ferendo Regi charitatiuo subsidio prouincialis Sinodus habita est, egressus, in Lithuaniam processit, et plures motus, studio Gasthowdi excitatos, compescuit, et animos Lithuanorum, nouis rebus studentes, à proposito auertit, In Lithuaniaque tempus omne veris moratus, multorum Principum Nuncios, cum preciosis muneribus, ad eum venientes accipiebat, Sed et Imperator Tartarorum Eczigeri, missis Nunciis, de clade ad Choynicam accepta compassus, omnium potentiarum suarum, quascunque haberet, vires, in euentum futuri congressus cum Cruciferis in Prussia, se proprio suo capite adducturum, aut necessitate aliqua ineuitabili interueniente, per filium suum missurum et obtulit et spopondit. Lithuani quoque de ferendo exercituali subsidio, contra Magistrum et Ordinem, correcta priori voluntate, fidem præstant ∼

Sbigneus Cardinalis et Epūs Crac̄ moritur, item et Nicolaus Papa quintus, Cui concordi electione Cardinaliū, Calistus tertius succedit.

Quievisse videbantur horribiles motus bellorum, et clade, apud Choinica accepta, per vicissitudinariam reciprocationem, correcta. Per singularia enim certamina, sæpius inita, in quibus Poloni semper extabant victores, animi Polonorum, euentum alacrioris fortunæ, in dies præstolabantur. Sed paulò minor turbatio, quam, quæ apud Choyniczam acciderat, in morte Sbignei Cardinalis et Epi Cracouien subito coorta est. Qui, regressione fælici ex campo Casimiri Regis et sui exercitus comperta, ex Cracouien urbe, in qua ad puidendū singulis emergentibus, durante bello Pruthenico, prītialiter morabatur, versus Sandomiriā, vt illic in arctiori abstinentia, iuxta consuetudinem, diutius obseruatā, dies Quadragesimæ absumeret, processit, et ferè omnē Quadragesimā illic, deditus obsecrationibus et missis, exegit. Dum vero diem Dominicū Palmarum, et eius officiū diurnum pariter et nocturnū, solenniter et cum voce sonora explevisset, et ad vesperam in chrismandis hoībus vacaret, in crastino verò, videlicet feria secunda, in funere Ioannis de Koniecpolie, Regni Poloniæ Cancellarii, missam mortuorum in Pontificalibus decantasset, reuersus de Ecclesia, in grabatum se proiecit, et febribus vexatus, grauissimū cæpit habere et præclusum anhelitum, et cruorem flegmate mixtū proiicere. Et dum tam ipse, quam sui familiares, omnes illum grauedinem fortè, naturā suam supaturam, existimassent, Phÿsicusq3, Sbigneo Cardinale, iam frustra consenciente, incidendā venam ad phlebotomiā psuaderet, feria tertia post Ramispalmarū, quæ erat prima dies mensis aprilis, sub tempore, quo Dōi nr̄i passio in ecctia Sandomirien pnunciabatur, generosum suum illum spūm, cuiuslibet potentiæ mundanæ, contra fidem aut libertatem Ecclesiasticam, aut iusticiā, se extollentem, cōtemptorē, ad sÿdereas mansiones, angelico ministerio, deuchendum, emisit. Cuius morte in Regno Poloniæ vulgata, vniuersos ordines et homines vtriusq3 status, tantus mæror et luctus occupauit, vt illum, non solum, tanquam ecclesiæ Cardinalē, Pontificē et columnā, et verum Aplicum succorem, sed veluti parentem et liberatorē priæ et defensorem atq3 aduocatum, vberrimis lachrÿmis certatim lugerent, et actū de rep: actum de se, et sua libertate, pignoribus et fortunis, publicis fletibus lamentabāt. Nec mirum, erat enim ille, velut sÿdus clarissimū, quo sol noster nihil vidit fulgentius, neq3 in posterum est visurus, illustrans non solum Regni Poloniæ et ecctæ Cracouiensis splendorem, sed etiam cardinem Romanæ Ecclesiæ insigniens sua psona et nobilitans. Talisq3 tunc Pontifex, defensor, patronus, et pater patriæ est ablatus Regno Polonico, qualem (vt auguror) secula nulla restituent. Quoniam defendenda fide catholica, et libertate Ecclesiastica, nemo animosior in pnūciando et decernendo iusto iudicio, et defendendo paupere et pupillo, nemo constātior, in alendo egeno, pegrino suscipiendo, ære alieno oppresso releuando, nemo pfusior, in dilatādo honorē et amplitudine patriæ, nemo vigilantior. Corpus suū Sandomiria Cracouiā adductum, feria quarta post festum Paschæ, quæ fuit nona mensis April, ecctasticæ sepulturæ, in vrna ærea, per eum, dum viueret, ordinata, in chori medio Cathedralis Ecclesiæ Cracouien traditum, et sibi adeò oīa iustissima lege à clero

et populo persoluta sunt, vt corpus Summi Pontificis, Cæsareum, aut Regium, plus honestatis et celebritatis non esset accepturum. Capelli tres rubei, ad sepulchrum suum suspensi, designant illum à tribus summis Pontificibus, Eugenio quarto, Felice quinto, et Nicolao quinto, sacræ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem ter, quod nemini priscorum legitur contigisse, declaratum. Præcesserat autem Sbigneū Cardinalē et Epum̄ Cracouiensem, diebus octo, Nicolaus Papa quintus, et dimissis in manibus Cardinalium mille millibus et ducentis millibus florenorum, pro vrbis Constantinopolitanæ, de manibus Turcorum liberatione, deuotissime et religiose, vti Pontifici Romano dignum et conueniens erat, die vigesima quinta mensis Martii obiit. In cuius locum Alphonsus Cardinalis tunc quatuor coronatorum, Epūs Valentinus, vir senex et decrepitus, sed iuris vtriusq3 interpres copiosissimus, miranda concordia Cardinalium, per electiom̄ Cancām, octaua die mensis Aprilis, in conclaui in Palatio sancti Petri habitam, successit et Calixtus tertius voluit appellari, vigesima mensis Aprilis coronatus. Exegit aut̄ Sbigneus Cardinalis in vita annos sexaginta sex, in Pontificatu Crac. triginta duos, in Cardinalatu verò sedecī. Pro eligendo aut̄ futuro Pontifice Crac. dies vigesima quinta mensis Maii, in die Dominicum Pentecostes cadens, designata est. Testamentū suum, in quo oēs tesauros suos, non necessariis aut ꝓpinquis, sed studentibus egenis, Monasteriis, Ecclīis et miserabilibus personis, distribui ordinauit, executiōi debitæ mandatū. Nunq3 illum constat hæreticis pepercisse, sed omni studio, aut ad eorum reductiom̄, aut deiectionem, extirpationemue adeò insudasse, vt non secus illum hæretici, q3 aliquod fulmen pertimescerent, et hostili odio, hostes Ecclesiæ, ipsum quoq3 insequerentur, velut hostem. Ciuilis et benignus homo, in hospites officiosissimus, moribus gn̄rosis, rara in singulos gratia ad omnem aduersitatis impetum, scutum rōnis et patientiæ indesinenter opponebat :—

Proditoribus veteris Thorunii extremo supplicio affectis, Mgr̄ frustratus spe Marienburgū cum exercitu redit: gētibus Regiis, ob non soluta stipēdia intra parietes se continentibus.—

Ondum hybernalia tempora transacta erant, cum Magister et ordo Cruciferorum, gentes suas interim contrahit, et ex Marienborg, cum tribus duntaxat millibus hominum, versus Thorun procedit, spe potiundæ veteris Ciuitatis Thorunen̄ illectus. Duo enim Ciues Thorunen̄ de principalibus, vcīt Elbingus et Geleniowsky, vna cum Andrea Thorunen̄ Plebano, conspirōne, ad cuius etiam noticiam, duodecim fratres Ordinis Prædicatorum asciuerat, facta de tradenda Ciuitate Thorun per eosdem frēs Prædicatores, et per lrās, quas p̄fatꝰ Andreas Plebanus scribebat, tradimentū componunt, et certam diem ad p̄ficiendā rem constituunt. Redundassetq3 huius conspiracōis series, ad vniuersæ Ciuitatis p̄iculum, ni Ciuitatis Thorunen̄ apparitor, quadraginta florenis, à Bernhardo Schumborski, tunc in Thorun, velut captiuo, agente, subarratus, de tribus fæmis, similes

fraudem molientibus, et ad portas Ciuitatis adulterinas claues seris cera expressis parantibus, ad quas Bernhardus apparitorem, solicitando eas de re maturanda, mittere solitus erat, rem aperuisset. Et licet mulieres ad portas, prout index detulerat, cōprehensæ, vltimo supplicio extinctæ fuerint, appareretq3 manifestam in ciuitate pditionē existere: per quas tamen personas, aut quo tempore, vel ordine, hmoi proditio conflari deberet, nullis signis aut suspitionibus poterat dephendi, donec Magistro generali, cum exercitu, ad diem compositam in Thorun venienti, Elbingus vnus ex proditoribus, qui ægritudine pedum et alia varia valetudine impeditus, nusq3 solitus erat egredi Ciuitate, extra portas pcessit: Magistro periculum, in quod iam duo aroldi, et plures Equestris ordinis viri, à Magistro, velut ad quietam Ciuitatem præmissi, inciderunt, denunciaturus, ab omnibus conspectus, suspicōm oīm in se vertit, et comprehensus, conscios proditionis, tormentis vrgentibus expressit. Et illicò illi pditores duo lrās Magistri, illis sæpius scriptas, in testimonium sui sceleris, in manibus in altum, quo ab omnibus conspici possent erectis, in forum producti, primùm capite truncati sunt, deinde cadauera exanima, in quatuor partes diuisa, portiōesq3 ad portas Ciuitatis suspensæ. Plurimiq3 alii Thorunenses oppidani, aut gladio occisi, aut vndis suffocati, et Ciuitas vtraq3, sentina proditorū purgata. Cùm itaque in nullo prosperatus Magister, se illusum animaduertisset C Andreas em de Thaczin Capitaneus Culmen, Ciues nouæ Thorun, qui sibi ambiguæ fidei videbantur, in veterē Thorun transferrens, nouam Thorun suis gentibus, ne quid fraudis Ciues moliri possint, locat, et omne periculum, si quod erat conflatum, tali prouisione et sua pn̄tia auertit. Regrediendo à Thorun in Marienburg, plures villas igne vastauit. Poterant tunc Regiæ gentes, multò eo superiores, ad iustum descendere cum Mgr̄o certamen. Sed non persoluta stipendia, quemlibet intra parietes continebant ~

Duo oppida inferioris Prussiæ dedunt Cruciferis, tertium in fide Casimiri regis persistit, Ioan̄es verò Kolda oppidum Dzÿaldow, Cruciferorū stratagemate captū incendit ~

IMmunes erant partes inferiores Prussiæ à belli stridore, ibiq3 belli vicini contagio peruenit. Duo enim oppida Kinsberg, ad rebellionem inclinata, Magr̄o et suis portas aperiunt, et se in potestatem eius dedunt, tertium, quod appellatur Knipolth, in fide Regia permanens, gentibus ex Gdansk missis, adimitur est. Reliqua duo rebellia, bombardis et tormentis adeò concussit et terruit, vt plures domus ruinarentur. Hæc auersio duorum oppidorum à fide Regia, Cruciferorum stipendiarios, qui fallacibus verbis Magistri, in illam diem suspensi, executionē de occupandis Castris Magistri, differebant, meliori spe reffecit: suggerente Magr̄o, quod omnes Ciuitates, exemplum illorum duorum oppidorum essent secturæ. Interim et Ioannes Colda, oppidum Dzialdow, simulato nomine Commendatoris Elbingensis, ingressus, multos stipendiarios Cruciferorum et populum oppidi interfecit. Et captis potioribus, numero septuaginta, illud incendit. Intra dies qndeciz

quatuor vicibus particulari congressu dimicatum, et toties de Cruciferis, per gętes Regias triumphatum est: et multi ex ordine et stipendiariis interfecti, ducenti capti sunt, et spolia militibus distributa:~

De fertonū ex singulis laneis contributione in Conuentione Piothrcouien. disceptatur, tandem, vt soluantur, conclusum, et expeditio Regni ad bellū Prussiæ p maiori nctate reseruatur.~

S Olicitatus pluribus euentibus, Nunciis, et monitis, Casimirus Poloniæ rex pacificata Lithuania, ex illa discessit, et ad consulendum rebus terrarū Prussiæ, Conuentionem generalem in Piotrkow, pro die Ascensionis Domini instituit. Ad quam cum Zophia genitrice et Elisabeth consorte, sabbato post festum Ascensionis Christi aduenit. Et conuenientibus Prælatis et Baronibus Regni Poloniæ, super bello, contra Cruciferos continuando, et solutione stipēdiariis fienda, primum deliberatio fieri cæpta est. Instabant enim Capitanei, Nobiles, et Ciuitates Prussiæ, qui ad Conuentionem ipsam personaliter aduenerāt, vt potētiæ nouarū gentium illis in præsidium, et Ciuitati Knipholth, als Krolowgrod, quæ per gentes Magistri, quarum Cōmendator Elbingensis Henricus, et Balthasar Dux Zeganensis, erant Capitanei, obsidebatur, in liberationem mitterentur, quoniam stipēdiarii Regii, deficiente solutione, solos muros Ciuitatū aut Castrorum deffendere cōtenti, nullatenus in campū procedere, aut cum hostibus decernere, volebat. Et quoniā Consiliariis Regni, motio vniuersarum terrarum Regni ad bellum Pruthenicū, ea æstate gerendum, sumptuosa et onerosa nimis, imò nec necessaria videbatur, præsertim hostium paucitate pensata, quibus faciliter per stipendiarios Regios, resistentia opponi poterat: cum essent et numero et robore superiores, dummodo solutio illis pstaretur, Conclusum est, expeditionem terrarū Regni, pro maiori necessitate reseruari, et pro pecuniis habendis soluere de vniuersis laneis fertones. Hæc conclusio, cum placida magis, quàm vtilis videretur, accepta est, et sub hac spe Capitanei, Nobilesq3 et Ciuitates Prussiæ remissæ, et pro soluendis fertonibus particulares Conuentiones in singulis terris decretæ, et altera Conuentio generalis pro festo sancti Ioannis Baptistæ in Piotrkow instituta: quo melius omnibus defectibus et nouis emergētib: prouideri, et expeditio generalis, si necessitàs cogeret, instaurari possit, In terris maioris Poloniæ, quoniam vicino et penè domestico malo vrgebantur, fertonum solutio, vniuersali consensu, decreta, et tandem exigi cæpta est, In terris verò Cracouien, plures resistentiæ de soluendo oppositæ, nec in solutionē fertonū Nobiles trahi poterant, nisi ea conditio admitteretur, vt bona Regalia quocunq3 modo tenentes, om introitum soluerent medietatem, Per quamquidem conditionem, magis de terris Cracouiensibus fertones sperare quàm habere licebat: cum Tenutarii bonorum Regaliū nullatenus se in hanc conditionem, velut sibi onerosam et grauem, astruebant consensuros:~

Thoma Strzapienski electo

in Epūm Cracouiensem, campana in pulsu loco suo mota cecidit, et magna pars Ciuitatis Crāc et Canonistarū Collegiū conflagrat ~

Vigesima quinta mensis Maii die, quæ in diem Pentecostes, et sancti Vrbani cadebat, pro electione futuri Pontificis Cracouiensis, viginti octo in numero, pro celebranda huiusmodi electione congregati, peracta maiori missa, in qua vnusquisq; eorum sacramento Diuinissimæ Eucharistiæ fuit procuratus, Conclaue ingressi, Venerabilem virum Magistrum Thomam de Strzapino, sacræ Theologiæ et iuris Doctorem, Canonicum Cracouien, et Regni Poloniæ Vicecancellarium, per viam inspirationis, concorditer elegerunt. Pro quo eligendo, Casimirus Poloniæ Rex, Prælatiq; et Barones, ex Conuentione Pyotrcouiensi, pro festo Ascensionis Domini habita, specialibus Nunciis, videlicet, Ioanne de Bobrek Castellō Biecense, et Alberto Zichlinski secretario Regio, intercedebant, licet ipsa intercessio, ad eligendam personam suam, apud eligentes, nullum patrociniū afferebat. Hanc electionem duo prodigia, quæ clementia saluatoris vertat in melius, viciis hoīm diuinam vltionem prouocantibus, Cracouiæ secuta sunt. Nam et in die electionis, hora vesperorum, campana optima, Sbischek vocata, dulcem ædens sonum, quam Sbigneus Cardinalis et Epūs Cracouiensis suis impensis effecerat, suumq; illi nomē in benedictione indiderat, à loco suo mota, cecidit, et casu suo, partes supiores auriculares, confregit. Pro memoria tamen illius clarissimi Præsulis et Cardinal renouāda, cum ex confractione eiusmodi, reddita esset inutilis, impensis Ecclæ, noua fusione, reintegrata est. Aliud die sequenti, vesperorum hora, ignis ex domo Thomæ Lorificis, tunc Cracouien Consulis, ædi beati Petri proxima, erupit. Et dum primordiū, leui vel penè nulla, interceptione negligeretur restingui (omnes enim ferè Mechanici, ad auem sagittandam, cæteri homines ad spectaculum, extra vrbem, ad locum solitum descenderant) flāma cæpit augeri in immensum, quam etiam ventus validissimus, ab Aquilone, in ipsa incendii hora superueniens, in plures partes detulit et dilatauit, et asper ipse incumbens, subitò promouebat incendium septētrio. Sed et in quibusdam domibꝰ, quæ ab igne corrupta erant, bombardici pulueres adeò ignis auxerunt virtutem, vt flāma horrendissima vnumquemq; à defensione arceret. Propter quod defensione omissa, ad res et fortunas in tutum deportandas, discursum est, et centum vel āplius domus in Castrensi et Canonicali plateis, et quatuor ædes sacræ, vcȝt, sanctorū Petri, Andreæ, Martini et Mariæ Magdalenæ, Collegium insuper nobile Canonistarū arsere. Duæ duntaxat domus Canonicales, vna, quæ erat Magistri, Nicolai Spiczner Cantoris, altera Ioannis Dlugosch Canonici Cracouien, ægrè defensæ. Sed et in Castrum quoq; Cracouiense, vento carbones viuos deferente, manauerat incendium, sed solicitudine continua suppressum est. Plures hoc incendio periere mortales sexus vtriusq;, qui vel fortunas suas igni eripiebant, aut se cum illis in celariis abdiderant, Triste spectaculum etiam hostilibus oculis. creditum est à plerisq; tam crudele incendium, ob iniuriam nominis Diuini, in libertatibus Iudæis concessis, irrogatā, accidisse: cum et Iudæi Cracouienses apud Thomam, sua conseruabant potiora deposita, de cuius domo primum ignis erupit. Ambo ipsa prodigia, indicata sunt à sapientibus hominibus, perniciem futuram, Ecclesiæ Cathedrali Cracouiensi et personis eius, portendere, et persecutionis flammam, quæ obeunte præfato

Thoma Strzępinski electo Cracouiense, Praelatis et Canonicis Cracouiensibus illata est, secuturam.

Globus deauratus fulmine de Eccla Gnesnense deiicitur, et in deiectum repetens suum ictum fulmen, hoiem interficit in ecclesia.

Sed nec Gnesnensis Ciuitas pro illa tempestate caruit. Duabus siquidem vicibus fulmen in Ecclesiam maiorem irrupit. Et prima quidem vice post diem sancti Stanislai in Maiio, globus deauratus in pinnaculo templi consistens, vi fulminis ictus, et in terram deiectus est. Altera verò vice, feria sexta post festum corporis Christi, superuenientibus terrificis, tonitru et coruscationibus, fulmen in idem pinnaculum templi, ictum suum repetens, in Sacristiam se intulit. Et ibi globo pinnaculi, qui ibidem seruabatur, percusso, fouea, ad modum mitrae, circulariter in terra, quae cemento per totam sacristiam est superposita, euulsa, in turri eiusdem Ecclesiae vim suam dirigens, hominem, quem ibi repperit, vestibus in eo exustis, et pilis in corpore, crinibusque in capite crematis, interfecit. Per totam aestatem in variis locis, coruscationes, fulmina, et tonitrua horrenda, sine tamen damnorum subsecutione, habita sunt, et iumentorum, anno eodem, interitus, et caritas annonae, erat.

Dedita Ciuitate Knipolth hostibus, Poloni generalem expeditionem in Prussiam indicunt et de dandis fertonibus conueniunt, Marieburg et caetera Castra ob non solucoz stipendii, eiectis Crucifer. per stipendiarios occupata quominus dederentur Regi, Almani impediunt.

Feria tertia, in die sancti Ioannis Baptistae, in oppido Pyothrkow, iterum Conuentio generalis habita est. In qua de rebus Prussiae multae habitae deliberationes et tractatus, et viae plures exquisitae, quibus pecuniae Stipendiariis soluerentur. Sed dum potior et celerior inueniri, nisi fertonum solutio non potuisset, etiam à terris Cracouiensibus, in eorum solutionem, consensum est. Nouum interea mendax, plurium Nunciorum testimonio et literis confirmatum, erupit. Gentes Regias hostilem exercitum, qui Krolowgrod obsidebat, fudisse, et Ciuitatem obsidione liberasse, et maximum captiuorum numerum, in suam potestatem redegisse. Haec nouitas ab omnibus credita, dum falsè vulgata, veri vicem obtinuisset, animos Casimiri Regis et Consiliariorum exhilaratos, auertit, ne de soluenda obsidione Ciuitat. Krolowgrod, et vniuersi exercitus Regni, in terrarum Prussiae defensam productione, curam intenderent. Itaque ex Conuentione illa, expeditione generali non indicta, discessum est, omnibus existimantibus, victoria illa, in qua septem millia hostium caesa refferebantur, in Prussia debellatum. Eaque rerum conditio, quae vera erat, mouebat Regem et Consiliarios, vt ab expeditione indicenda, pro illa aestate abstineret: quoniam Magister et sui Cruciferi, dum in solutione, quae ad milliones iam excreuerat

suis stipendiariis deficerent, de Castro Marienburg et cæteris Castris et Ciuita:
tibus, in fide eorum consistentibus, eiecti erant, et omnis facultas disponēdarū rerū
eis ablata, in stipendiarios et eorum Capitaneos, sum̄a rerum et oīs dispositio, tra:
ducta, qui et ipsi non solum ære, sed etiam victualibus inopes, solicitabant regē, qtn̄s
eorum stipendia persolueret, et tam Castrum Marienborg quā alia castra et mu:
nitiones in suam reciperet ditionem. Ex Conuentione Pyotrcouien Casimirus
Rex egressus, Ioannem Epūm Wladislauiensem, et Ioannē de Rithwÿani Ca:
pitaneum Sandomirien in Prussiam mittit, cum hostilibus stipendiariis, sup ca:
stri Marienburg et aliarū munitionū, deditione, pactaturos. Qui etsi in Grudzancz
conuenissent, et beneuolos se, recepta pecunia, Castrorū omniū deditionē facturos
obtulissent. Theutonicorum tamen pars, ne conclusio huiusce rei tunc fieret, obstitit
et impediuit. Interim verò Ciuitas Knipholth, grauius obsideri, et fames vehemēti:
us vrgere obsessos cæpit. Nam et duæ Ciuitates, ei contiguæ, quæ deditionē pro Ma:
gistro et Cruciferis fecerant, et exercitus hostilis, ne aliquid ad obsessos importari
posset, solicitudine extrema prohibebant, alueūq; fluminis Pregor, qui Ciuitatē me:
dius pterfluit, tignis et roboribus, ne aliquid furtim importari obsessis posset, obstru:
xerant, rati: vt erat, non alio genere expugnationis, obsessos ad deditionē, nisi fame,
cogi posse. Intelligens Casimirus Rex obsessos in arcto esse. Nunciis et literis Capi:
taneos solicitat, vt celerius Ciuitati succurrant. Et quo ad id promiores essent, aliqt
millia florenorum inter stipendiarios, diuidenda transmittit. Paritum est illicò
à Capitaneis iussis Regiis, et Copiæ, ex præsidiis contractæ, iustum exercitum
effecerant: qui ad hostes, ab obsidione deterrendos, procedebat. Verum antequā Re:
gius exercitus aduenisset. Ciues extrema desperatione, ferendi sibi auxilii addu:
cti (neq; enim Nuncii, denunciaturi illis ferendum auxilium, ad eos peruenire po:
terant, quin et vnus, cæteris audacior, fluuiò Ciuitatem natando ingressurus, ab
hostili exercitu, certatim in eum sagittas mittentibus, extinctus est) inito pacto
cum hostibus, Ciuitatem dedunt, et non Magistro aut ordini, sed Duci Zeganensi
Balthasaro, fidelitatem repromittunt. Et abinde progressi, aliquot oppida inferiorū
partium, hostes per deditionem accipiunt. Nouitas de deditione Ciuitatis Kinsberg
ad Regem Casimirum perlata, magnā illi intulit mentis amaritudinem, veritum,
ne cæteræ Ciuitates principaliores, ad similem deditionem animum inclinaret, cùm
et de Ciuitate Gdansk et Thorun, rumor vulgatus erat, eos ad deditionem spectare,
huncq; rumorem Magister per literas suas, vicinis Principibus et terris Almaniæ,
inflatius quàm verius diffundebat. Propter quod Fredericus Marchio Brandebur:
gensis in Polonia alitus, qui aliâs literis et Nunciis Regiis solicitatus, secum
conuenire differebat, conuersam suo totali fauore fortunam in partes Magistri,
ex deditione Ciuitatis Kinsberg, existimans, in Prussiam se contulit, et cum Ma:
gistro in Gnyew conuenit: partes suas, tractatu pacis et officio Mediatoris, quod
sibi asserebat, quo minus Casimiro Poloniæ Regi suspectior esset, per Fredericum
Romanorum Imperatorem demandatum, adiuturus. Rex interea Casimi:
rus, maiora pericula horum, quæ euenerant, veritus, æstate iam licet deficiente,
expeditionem bellicam vniuerso Regno Poloniæ in Prussiam contra Magistrū
et Ordinem indicit, Ciuitates verò Prussiæ principales, vt fidei promissæ sibi
meminerint, Nunciis solicitat. Illæ, nullatenus hæsitandum de constantia sua
remandant, et plures viros suarum Ciuitatum insignes, ad fauendum partibus Ma:
gistri et Ordinis proclivos, securi percutiunt. Regemq; Casimirum orant,

vt cum exercitu celerius aduemat, nihil se de priori fide, in quamcunq3 partē feriat fortuna, diminuturos ~

Apud oppidum Fridlanth multi hostiū stratagemate vnius Bohemi cæduntur ~

Exercitus interea hostilis, nihil sibi cunctandum ratus, ad oppidū Fridlant quod et ipsum in partibus inferioribus Prussiæ situm est, applicat. Id per vnum ex Stipendiariis Regiis, Bohemum genere, Skubÿcla nomine tenebatur. Is stratagemate vsus, simulato metu, hostes maximo impetu ad muros vsq3 Ciuitatis penetrare, et animum illis crescere, ac plures ad muros, priorum visa incolumitate, venire permittit. Deinde locis omnibus completis, ipse cum suis exiliēs, hostes vbiq3 conglobatos, iam bombardis et fistulis, iam sagittis et saxis, supernè ferit, vt in breui spacio quingenti cæsi, centum captiui intra muros remanerent. Cæteri magno metu perculsi, fuga ad castra redierunt, quæ et ipsa ægrè defensa sunt, gentibq Regiis ex oppido erumpentibus, et cæde et captiuatione in tergis hostiū hærentibus. Nec longe abfuit, quin et hostiles stationes interciperentur. In hac clade plures insignes hostium stipendiarii perempti sunt ~

Exercitus Polonici, in Prussiam tendentis inobedientia, et damna ab eo suis illata ~

Seditio Ciuitatis Kinsberg, quam aliqui Ciues eius, non necessitate aliqua subacti, sed quod pœnitentia animos subeunte, dominationem Regiam excutere quærebant, fecisse rebantur, impulit Casimirum Poloniæ Regem, ad faciendam omnium gentium suarum secundam expeditionem in Prussiam. Desinente itaq3 iam æstate et autumno, qui in regione Poloniæ, frigidus, humidus et imbrosus esse consueuit, milites ex vniuersis Prouinciis, Regno Poloniæ subiectis, procedere in campum iubentur, multis, et ferè omnibus, de intempestina vocatione gentiū, Casimirum Regem carpentibus, cum pro illo tempore in campum exire iubebantur, quando ex illo in hÿberna meritò forent deducendi. Paritum tamen est Regiis imperiis: licet in parendo tanta fuerit varietas, vt cum aliquarum terrarum exercitus, pro indicta die conuenisset, cogeretur tamen alios exercitus, lentissimo gradu procedentes, præstolari sex hebdomadis. Neq3 enim mandata Regia protunc ponebant in aliqua æstimatione vel pauore, sed vnusquisquē id agebat, ad quod vel necessitate, vel egestate, vel impetu animi ferebatur; Ita, vt in progrediendo in Prussiam, Regalia et Ecclesiastica bona, crudelissimè vastarentur. Decimæ quoq3 exponerentur in prædam, sine aliquo Diuinæ vltionis respectu. Exercitus autem qui primo conuenerat, passim ex agris Cracoviensis

terræ, frumenta ad statiua, quasi illic hybernaturus, conuehebat, speciemque magnorum
aceruorum confecerat. Quæ omnia ex loco illo digrediens, ne aliis possent esse in vsum
incendit. Vt hoc quoque tali facto, quali et quanta erga patriam charitate, erga Re-
gem reuerentia, et in bello disciplina militari fungeretur, ostenderet.

Casimirus rex thesauris trium
Diœcesum, videlicet Gnesnensis, Wla-
dislauiensis et Posnaniensis ex omni-
bus templis acceptis, contra Prutenos
ducit exercitum, ac Istula superato
promissis Marchionis Brandeburgensis
illectus, de pace cum Cruciferis ineunda
frustra agit per Nuncios.

Casimirus Poloniæ Rex interim, dum exercitus conueniebat, morabatur in
Brzesczye. Vbi ad illum legationes singulæ ex Prussia facilius perfere-
bantur. Et Ciuitates principales Prussiæ, missis Nunciis quali ordine
bellum gerendum foret, cum Prælatis et Baronibus Poloniæ, quorum frequentia
ad Regem conuenerat, consultabant. Vna tamen res, non solutum militibus, merce-
de conductis, stipendium, omnia disturbabat: quoniam et milites, qui ordines duce-
bant, ex Castris et præsidiis in Brzesczye veniebant, et Regem maledictis lacessebat,
transitioneque ad hostem, et deditionem locorum, quæ tenebant, in hostilem potestatem mi-
nabantur. Quibus rebus Casimirus Rex et Consiliarii, non secus, vt par erat, moti,
de conquirenda pecunia, in stipendiarios partienda, plures dies nequicquam profe-
ctuose deliberabant. Et quoniam via de soluendis fertonibus ex quolibet laneo parum
prospere anno præterito successerat, ad res et Clenodia Ecclesiarum, ne respublica
pessundaretur, intentio omnium directa est. Consentientibus itaque Ioanne Sprow-
ski Archiepiscopo Gnesnense, Ioanne Wladislauiense, Andrea Posnaniensi, Episcopis,
et de restituendis rebus et Clenodiis Ecclesiæ, cautionem à Rege et Consiliariis
accipientibus. Ecclesiæ trium Diœcesum, Gnesnensis, Wladislauiensis et Posnaniensis
suis charissimis vasis et clenodiis, cultui Diuino, ad honorem omnipotentis Dei et sa-
ctorum eius, largitione fidelium dicatis, nudatæ sunt: quamuis extarent adhuc fre-
quentissima et valida remedia, nec eo malignitatis fuerit ventum, vt sacris debuerit
vis inferri, vt templa et superum ossa nudari, vt donaria Regum, Pontificum, cætero-
rumque Christifidelium, in vsum stipendii conflari, singulis vtriusque sexus fidelibus,
nudationem huiusmodi, non tam querelis et vocibus, quam lachrymis prosequentibus,
et Pontifices præfatos, de celeri et leui consensu publicè incusantibus. Rebus autem et
vasis ab Ecclesia, per officiales, ad id constitutos, detractis, plus pudoris quam alacrita-
tis exinde in animis Regis et Consiliariorum insedit: reputantibus singulis, quantam igno-
miniam apud Deum et homines, tenui illo spolio (quippe argentum Ecclesiarum, non ni-
si ad sex millia florenorum æstimatum est) contraxissent. Sola Ecclesia Cracouiensis
et sua Diœcesis, illud malum audiuit magis quam sensit, vel quia longior distantia
illum excepit, vel quia, quod magis verisimile est, alieno spolio inspecto, nullatenus scie-
batur imperata factura: præsertim, cum et Pontifex eius, Thomas Strzapinski, cum

Capitulo et clero suo, à deliberatione illa aberat, et conclusionem tam fœdam, dede-
corantem nomen Regis et Regni, et vtriq; notam perpetuæ ignominiæ inurentē, ab-
horrebat. Perfecto autem huiusmodi spolio, Casimirus Rex in bellum cum exerci-
tibus suis in Prussiam processit, et Vislam circa Thorun, facto, vti supiore anno,
ex nauibus ponte, transiuit: conscientia patrati in Ecclesias spolii continuè vexatꝰ,
intelligens se irritasse Deum, cuius præsidio, cum in singulis, tum maximè in belli
actionibus, sperare debuerat se vsurum. Fredericus interea Brandeburgensis Mar-
chio, apud Magistrum ordinis in Marienburg diebus pluribus commoratus, tan-
dem Regem in Bidgostia accedens, et plura de sua fide et beneuolentia in Regnum
Poloniæ disserens, supplicat Regi, vt illo se dignetur honore, Arbitrum esse sibi cō-
ponendæ pacis liceret. Quo obtento, ad Magistrum regressus, precatur Regem per
literas et Nuncios secum conuenire, asserens se afferre eas conditiones pacis, quæ
rebus eius maximum profectum essent allaturæ, quæq; tanti essent, vt Rex se nūq;
apud Deum rebatur meruisse illas. Credulus Rex Casimirus tam crassis promis-
sis, neq; enim tantus vir aliud, quam veritas haberet, creditus est nunciasse, curam
gerendi belli, quod mox credebat finiri, intermittit, et circa Thorun aliquot dierū
statiua facit. Nunciosq; notabiles, Ioannem Epūm Wladislauiensem, Cancella-
rium Regni Poloniæ, Ioannem de Thaczin Cracouiensem, Petrum de Oporow Lan-
ciciensem Palatinos, et Hincza de Rogow, Castellanum Siradiensem, cum Frederico
Brandeburgense Marchione conuenturos, et in pacem sub æquis conditionibus con-
sensuros, transmittit. Qui, cum propè nouam Ciuitatem, in villa Koscielyecz, cum
Marchione Brandeburgense et nunciis Magistri et ordinis, ~~exercitum suum dedu-~~
cōuenissent, rati conditiones æquas et sibi placidas se audituros, Nuncii Magistri
et ordinis, licentia dicendi facta, petunt, vt Casimirus Poloniæ Rex, ex terris Mgri
et ordinis, exercitū suum deducat, nec illas vastari sinat: Castra q; et Ciuitates, sua
obedientiam professas, Mgro et ordini restituat. Si quid questionis sibi cum Mgro
et ordine esset, in sūmum Pontificem, Impatorem, aut Electores Imperii, aut aliquos
Reges et Principes catholicos, illum esse compromissurum. Nuncii Regii, conuenien-
ti ædito responso, et de iusticia causæ Regiæ, largo sermone habito, in Fredericum
Marchionem Brandeburgen̄, grauius quo possunt inuehunt, quod illos suis amplissīs
promissis, ad illa ludibria pertraxisset, nec se ad disceptandum, sed ad audiendum
conditiones æquas, ab eo pollicitas, venisse astruebant. Qui purgare obiecta aggres-
sus, ne nihil prorsus ex promissis attulisse videretur, in præmium pacis componendæ,
Magistrum et ordinem de terris duabus, Chelmense videlicet et Michalouiense,
cum solutione impensæ, in bellum illud factæ, offert cessurum. Asserens illas condi-
tiones, sibi iustas videri, Priuatimq; multiplici ratione, Nunciis Regiis persua-
det, ne cunctentur oblata suscipere, nec in vnum tempus conentur terras singulas
Prussiæ sui iuris facere, sed morem sapientum secuti, his quæ dantur, in ditionē
plenam redactis, Stipendiariis Magistri, pace composita, discedentibus, et Magi-
stro ac ordine egestate grauatis, et præsenti bello afflictis, nec resistentiam oppo-
nere valentibus, occasionem de redigendo residuo, in tempus magis aptum et pro-
picium reseruare. Nuncii Regii, consilia Frederici Marchionis, velut ea, quibus
manifestæ fraudes inerant, aspernati, à colloquio discedunt, nec decetero ꝑmissis
Marchionis fides habita est, sed nec quicquam de pace agere, licet pluribus Nūtiis
et literis se id syncerè facturum repromisisset, amplius permissus est. Videns
itaq; omnes conatus suos ad irritum recidisse, Regiq; Casimiro et Consiliariis

suis, se invisum et suspectum fore, obtentis à Rege Casimiro conductoribus, quingentis, qui secum ad militandum venerant, cum Magistro et ordine remanentibus, ad propria rediit.

Relictis oppidis Thsczow et Gnyew, ad Laszin oppidum expugnandum Casimirus Rex ducit exercitũ, Vnde infecta re postea cum sũmo dedecore discedit.

DEstitutus à pacis spe Casimirus Poloniæ Rex, motis à Thorun exercitibus, versus Ossa fluuium procedit, oppida Gnyew et Tczow, in potestate hostili consistentia, pro vno tempore obsessurus, et ripa Vislæ, expugnatis oppidis, in suam potestatem redacta, hostibus multas difficultates ingesturus. Simulq; Gdanensibus Ciuibus, multas commoditates præbiturus, qui à gentibus Magistri, in illis duobus oppidis consistentibus, terrestri itinere merces et cõmeatus deferre aut inferre prohibebantur. Offerebaturq; non mediocris spes oppida pfata conquirendi, eò, quòd Gdanenses tantam se bombardarum et puluerum sufficientiã largituros profitebantur, vt vtriusq; oppidi muri solotenus demolirentur. Ac deliberatione confestim variata, Rex iisdem locis et statiuis, quibus anno superiore iuerat, ad Lassin oppidum peruenit. Et illud prætergressus, quo facilius obsidendi illud, hostibus suspitionem admeret, altera die retrogradu itinere illud obsedit, et plures hebdomadas in expugnatione vnius vilis oppidi, cæteris oppidis quæ expugnari aut deditionem facere sperabantur neglectis, hæsit: Cœlestibus iras in Polonos, pro ademptione vasorum Dei, vertentibus, et illam ipsis dementiam infundentibus. Et licet oppidum præfatum, nec situ nec munitione ad conquirendum difficile fuerit, et à principio obsidionis, paucas gentes pro sui defensione habuerit: quia tamen in exercitu Regio omnia neglecta et soluta erant, quadringenti equites de hostilibus præsidiis oppidum ingressi, animos obsessorum, ad deditionem spectantes, erexerunt. Et oppidum egregiè defendentes, cum parua manu, Polonorum excubias sæpius submouebant. Bombarda demũq; maior, qua muri quassati, notabilem oppidi partem nudauerant, confracta est. Imberq;, niue mixtus, descendẽs, quem atrox frigus subsequebatur, lubricum gradum discurrendi per aggeres et fossata, quantumcunq; audaci militi effecerat. Indignumq; videbatur propter conquisitionem tam parui oppidi, milites in discrimen adduci debere, quamuis illius conquisitionem, non milites solum, sed etiam aurigæ, indecorum, si irrito cœpto abscederetur, rati, recusante Rege et Consiliariis non fauentibus, deposcebant. Interim et plures aliæ difficultates, sed inter alias, cui difficile resisti potest, fames in equis alendis, exercitum præmere cœpit. Nã in regione et à proprio et hostili exercitu, diuturno bello afflicta, nusquã pabula pro equis, quibus exercitus Regius plurimum tunc valebat, reperiebantur, frumentis, quæ æstas produxerat in munitiones deductis. Villarum quoq; habitatores, cubilibus suis desertis, quidam in Russiam et Poloniam, cæteri in Almaniã, et in cæteras regiones, prout quemq; ferebat sors, dilapsi, vacuas terras Prussiæ, pro maiori parte effecerat. Cogebaturq; exercitus Regius, quod et ipsum quoq; difficile inuentu erat, paleis,

é tuguriis detractis, aut graminibus, in campis aut aruis relictis, equorum famem sustē-
tare. Auenæ venditionem in castris etsi plures inferebant: assequi tamen illam, nō nisi
pauci, quibus ampliores erant opes, poterant. Cæterorum equi adeò fame tabescebāt, vt
quarta pars de equis illius exercitus perierit. Propter quod Casimirus Rex, serò se con-
silia, sibi dispendiosa, elegisse pœnitens, soluta obsidione, ex ignobili vico famosum et
insigne effecit, quod bis se obsidionem tanti Regis, cum omnibus suis copiis illud obsi-
dentis, tolerasse, et toties aduersus illum triumphasse, poterit apud posteros, non sine
ignominia tanti Regis et exercitus, abundè gloriari. Tanta autem et iusta ira et de-
speratione Ciuitates et incolæ Prussiæ, ob indebitam et inhumanam suarum villa-
rum et ædium spoliationem, direptionem, et incensionem, expeditione illa, per Regium
exercitum, sine aliqua coertione et vltione, passim factam, agebantur, vt iterum Magi-
strum et Cruciferos, quamuis meritò sibi inuisos et infestos, rerum Prussiæ fieri Do-
minos optarent.

Casimiro Rege bello Pruthenico occu-pato, Irzik Stholz de Olbrachczice Morauus, et Ioannes Swieborowski Polonus, Ilkussia prædis abactis, et Slawkow incē-so, fortaliciū Kapino dolo capiunt. vnde ꝑ pactionē cum rebus suis à Polonis emit-tuntur.

A Gente Rege Pruthenicum bellum, et obsidione oppidi Laßin occupato, I-
rzik Stosch de Olbrachczicze, Morauus, et Ioannes Swieborowski, Polonus,
qui propter priuatas et prætensas iniurias, hostem se Regni Poloniæ agebat,
opportunum tempus, ad inuadendum Regnum Poloniæ, militibus et gentibus vacuum
factum, rati, cum equestribus et pedestribus copiis, vndecunq; poterant, contractis
sed et pluribus voluntariis, Ducum Slesiæ subditis, spe spoliorum solicitatis, Regnum
Poloniæ, circa oppida Ilkusch et Slawkow, inuadunt. Et octoginta equis, quibus in
montibus Ilkussiensibus, plumbum gignentibus, aqua pellebatur, receptis, oppido Slawkow
contra quod priuatæ vltionis ardor instigabat, eo, quòd Nicolaus Gunya, fortalicii
Slawkouiensis Tenutarius et Aduocatus, Ioannem Swyeborowski pridem equis et
armis exuerat, cremato, tumultuario more, veriti insecutionem, cum præda reuertun-
tur. Et quoniam parum prosperè illis spes eorum successerat, in aliam Regni oram, vi-
delicet terram Wyelunensem conuersi, in fortalicium Kapino, veste agresti, quo dolum
facilius tegerent, amicti, adeunt, seq; censum ex agris debitum, attulisse mentiti, intro-
mittuntur. Et primis portas consecutis, cæteri ex propinquis latibulis superueniunt, et
fortaliciū occupant, et militem Wyerzbyatam eius Dominum captiuant. Qua nouitate
cognita Burgrabius Wyelunensis, vniuersos ex villis homines, festinè collectos, ad Ka-
pino ducit, et illud cæpit obsidere, prohibereq; ne hostes fortalicium victualibus muniret.
Sed et Ioannes Gnesnensis Archiepūs, et Ioannes Wladislauiensis Episcopus, tūc
in Vnyeiow agentes, familiam, ad augendum vires obsidentium, transmittunt. Ciuita-
tes vicinæ, et plura etiam ignobilia oppida, quasi ad comūne incendiū restringendum,

accurrunt. Rex quoq3 nouitate ad eum perlata, Stanislaum de Ostrorog, Palatinu̅ Calissien̄ et Ioannem Zaraba Capitaneum Wyelunen̄, cum certis gentibus, laturos obsidentibus auxilia transmittit. Qui postquam illu̅c venissent, licet hostes ad extrema deducti, aut fame contabescere, aut plenam deditionem facere cogerentur, veriti tamen, ne Irzyk Stosch cum gentibus, prout fama vulgauerat, ad ferendum obsessis subsidium, superveniret, et bellum in longius, hyemali præsertim tempore, traheretur, fortalicium ab hostibus liberare contenti, hostes cum rebus omnibus, quibus potiri poterat, emittu̅t.

Casimirus rex iuuenu̅ consilio nouis et grauibus tributis Sp̄ualibus et Sæcularibus imperatis, Thorunia in Brzesczye et Lanciciam peruenit.

Discedens Casimirus Poloniæ Rex, feria quarta post festum omnium sanctorum, cum omnibus copiis, ab obsidione oppidi Lassin, in Grudzancz peruenit. Ibiq3 diebus aliquot statiua habens, qualiter bellum deinceps gerendum, et quibus impensis, deficiente Regio ærario, sustinendum esset, consultabat. Et da̅natis veterum Baronum et Dignitariorum consiliis, quasi successus non lætos habentibus, q̄dam iuniores ex co̅munitate, ad formandu̅ reip: statum lecti. Qui consilium ingressi petente Rege, vt prouisio sibi, de tenendo statu et continuando bello, fieret, decernunt, constituuntq3, vt ex omnibus terris Regni, Spiritualium et Regii cmethones de laneo duos, nobilium vero vnum, fertones, Spirituales quoq3 et singulæ Ecclesiasticæ p̄sonæ, medietatem omnium prouentuum, de beneficiis suis soluant. Rex in Thorun, cum om̄ curia sua hybernet et frequenti militum numero: motus omnes, si quos hostes facere molirentur compressurus, et laborantibus auxilia laturus. Ciuitatesq3, si quæ desciscere vellet, in fide retenturus. A Grudzancz in Thorun itum est, et exercitus, qui nec per pontem ex nauibus factum (quoniam is versus Tczow, consilio traducendi illu̅c exercitus, postea retractato, demissus fuerat) nec nauigiis, quæ nec tantæ multitudini suppetebant, nec congelacōe p̄hibente amnis, passum liberum dabat, transfretari poterat, in varia itinera versus Masouia̅, ad quærendu̅, quibus in locis aptius superare Vislam posset diuisus. Plures tamen circa Thorun nauibus transuecti, graui mercede naulum pendere cogebantur. Decreta popularia magis quam Regia, ad Grudzancz scita, voce Præconis in foris et Ciuitatibus Crac̄, nomine et edicto Regio denunciabantur. Imperabaturq3 oībus Eccl̄iasticis personis, et medietatis de singulis prouentibus veri valoris, et duoru̅ fertonu̅ de q̄libet laneo, sub districtis pœnis solutio. Apparebatq3 nouorum Consiliariorum improba deformitas, et rusticana temeritas, Regio etiam nomini inurens notam, quæ Ministris Dei non precaria prece, sed imperiosa authoritate, velut quibusdam empticiis seruis et ma̅cipiis, tributa imponebat, et exigere satagebat. Oblitaq3 propriarum virium, aliis leges constitutiones, et decreta imponendi et exequendi, æquum censebat.

Rex pluribus diebus in Thorun commoratus, intra quos Ioanne Episcopo Wladislauien̄, et Ioanne de Czizow Castellano Cracouiense, in Grudzancz remissis, de co̅cordia noui tractatus, nouæq3 viæ, ex quibus nulla conclusio elici poterat, tenebantur. Postula̅tibus stipendiariis partis aduersæ, pro quolibet stipendiario equite ducentos florenos,

et Castri Marienborg, omniumq3 aliorum, quæ suæ potestatis fecerant, offerentibus resignationem. Ex Thorun discedens in Brzesczye et Lanciciam venit.

Alexandro Palatino Valachiæ à suis extincto, Petrus sufficitur et confirmatur à Casimiro.

A Lexander, filius Stephani, Valachiæ Voievodatu, brachio et assistentià Casimiri Poloniæ Regis, potitus, illicò petulantiæ et nimiæ libidini atq3 ebrietati deditus, veneno ab his, quorum uxores, filiasq3 stuprasse asserebatur extinctus est. In cuius locum, Petrus quidam Valachus, qui filius naturalis Alexandri quondam Voievodæ Valachiæ dicebatur, surrogatus est. Quem etsi Casimirus rex à Voievodatu excludere, et quendam Lithuanum instituere nitebatur, bellis tamen Prussiæ eum distinentibus, cogitata non valens perficere. Petriq3 præfati crebris precibus et legationibus expugnatus, eum in Voievodatu Valachiæ confirmat.

Sadachmatus Scytha ab Eczigero Thartaro victus, cum filiis et uxorib: Kiiouiam perfugit, ubi cum suis iussu Regis Casimiri, per Andream Odrowasz captus, Vilnæ in vincula conii: citur.

S Adachmath insuper Tartarorum Imperator, ab alio Imperatore Thartarorum Eczigero campestraliter prostratus et devictus, in Kiiouiam cum novem filiis et pluribus uxoribus, Principibusq3 et Curiensibus suis aufugit. Ad quem Andreas Odrowasz Palatinus et Capitaneus Leopoliensis, iussu Regio Kiiouiam usq3 adveniens, ipsum filiosq3 et Principes suos, licet renitentes et resistentes in castro Kiiouiense, dissimulante Simeone Duce Kiiouiense, captivat, cæteraq3 multitudo Tartarorum, quæ Imperatorem sequebatur, et in Civitate degendo, multa et horrenda gravamina Kiiouiensibus inferebat, comperta captivitate Sadachmath, ab oppidanis Kiiouiensibus trucidata est. Rex tamen Casimirus, ne Lithuanis displiceret, quorum etiam in aliud tempus magis profectibus et cõmodis, quam Polonorum favebat, captivum Sadachmath de Castro Kiiow. Leopolim, prout ordinatum erat, deduci prohibens, eum in Lithuaniam duci, et in Vilno, velut captivum, cum uxore et filiis teneri ordinat. Hæc res plurimorũ Polonorũ animos affligebat, apertè oĩbus palpantibus Regem Casimirum amplitudini et paci Lithuanorum, plus quàm Polonorum, propensiori cura favere. Tentus autẽ fuit præfatus Sadachmath Thartarorum Cæsar, cum filiis, per Casimirum Polonorum Regem, in Castris Lithuaniæ, sub diligenti custodia, annis pluribus.

In Hungaria Austria et Carinthia pestis, in Polonia annonæ caritas.

R Egnum Hungariæ, etsi pro anno illo, bellis externis aliquantulum quietatum erat, pestis tamen grauißima, quæ etiam Austriam et Carinthiam peruase-rat, illud premebat. Poloniæ verò Regnum, præter bella in Prußia gesta, etiam defectus annonæ affligebat. Nam anno eodem frumenta quæq; male creuerāt et hæc ipsa per armigeros, in bellum progredientes, consumpta sunt.

Wladislao Duce Masouiæ mortuo, filiisq; duobus impuberibus relictis, sum̃a p̃tas penes fœminas consistit, do-nec Paulus de Gizicze Ep̃us Plocen̄ Gubernator constitutus, Ducatum ni-mis grauatū releuaret.

F Eria quarta, ante diem sanctæ Luciæ, Wladislaus Masouiæ et Plocensis Princeps, de ægritudine Ethica, quæ Principibus Masouiæ est hæredita-ria, in curia sua oppidoq; Wyedzwyedza, propè Sochaczow, relictis filiis duobus, Semouito et Wladislao, ex filia Kanthner Ducis Olyeschnicensis, Anna susceptos, moritur, et in Plocense Ecclesia sepelitur. Princeps fortis viribus, et ha-bens optima naturalia, si illa, potatione superflua, interdum non debilitasset. Nul-la alia virtute, quàm iusticia insignior. Masouia extunc per fœminas Ducißas re-gi cæpit: omnibus senioribus Principibus in sexu virili absumptis. Consensu tamen et electione omnium Masouiæ Baronum, Paulus de Gizicze Ep̃us Plocensis, in patrē et Rectorem Masouiæ, donec Principes debitam ætatem attingerent, surrogatus est. Qui p̃tate sibi tradita, vsus seniorum Baronum consilio, grauißimas et onerosas cō-suetudines et obseruantias, quibus in illum diem Masouia, in administratione iudi-ciorum, et exactione pænarum, præmebatur, vix barbaris tolerandas, non sine nōis sui amplißima laude et merito, abrogauit et extinxit: quasdam ære p̃prio redemit.

Posnaniæ in Koscziyan, Kobilino et Wschowa, Monasteria Bernardinorū fundantur.

T Ertia octobris Mensis die, Monasteria fratrum minorum sancti Francisci de obseruantia, in Posnania, Kosczyan, Wschowa et Kobilino, per consu-latus et Ciues earundem Ciuitatum, fundata sunt, et sub breui tempore muris instaurata atq; ædificiis. Apud Posnaniam extra muros Ciuitatis supra fluuium Vartham, sub titulo et ordine sancti Bernhardini.

Anno Domini 1456,

Dum de bello Pruthenico Piotrcouiæ consultatur, et medietas Census annui tam Spūalium quàm Regis et Sctariū militum decernitur, p̄ subsidio belli, seu firmanda pace, Castrū Brathian hostibus vltro deditur, accepta pecunia :~

N Atali Christi, Casimirus Rex Poloniæ cum consorte sua Elisabeth, Lanciciæ exacto, venit in Piothrkow, ibiq3 generalem Conuentionem feria tertia in die Epiphaniarum Domini tenuit. Vbi conuenientibus omnibus Prælatis et Baronibus Regni, antequā ad aliquas publicas res ordinandas p̄cederetur, Conclusiones per quosdam Nobiles, per comūnitatem electos, de soluendis duobus sertonibus, de laneis Spiritualium et Regiorum, et medietate bonorum Ecclesiasticorū decretæ, querentibus Pontificibus de sua iniuria, grauamine et oppreßione, et deindignitate huiusmodi Decretorum, omnibus vno voto assentientibus, cum magna eorū, qui ea condiderant, ignominia et vituperio, retractatæ sunt. Deinde ad res Prußiæ quæ magis vrgebant, expediendas, proceßum. Post multos variosq3 tractatus, decretum, vt expeditio generalis, statim post festum Pentecostes mouenda, et tota æstate in terris Prussiæ continuanda, fieret, et pacis nihilominus media, quæ Cruciferorum stipendiarii offerebant, tentarentur: præsertim, cum per illa captiuorum partis Regis, quorum tunc principales ad Conuentionē venerant, et non tam p̄cibus q3 lachrymis se solui p̄cabantur, liberatio offerebatur. Et quoniā ad conditiones pacis, sine summis pecuniarum grauibus, quas stipendiarii Cruciferorum pro damnis et seruitiis deposcebant, nullatenus deueniendum, omnes rebantur, conclusum et decretū fuit, vt in euentū futuræ pacis, medietas omnium censuum, tam de bonis Ecclarum Cathedraliū, consentientibus Pontificibus, quàm de bonis Regiis et militum, solueretur, et Consiliarii ad tractandam pacem, quam Ioannes Epūs Wladislauiensis, in Gdansk agens, posse sequi sub æquis conditionibus astruebat, mitterentur. Conuentione aūt præfata durante Castrum fortissimum in terra Culmense Brathian, quod Rex Casimirus Ioanni Trzeska dederat in tenutam, per familiares eiusdem Trzesczæ, qui tunc absens in Conuentionem Pyothrkowien adueuerat, nulla cogente neceßitate, hostibus deditum et p̄ditū, et pecunia recepta, venditum est. Quæ res animos Regis et Consiliariorum nunciata, plurimum turbauit et afflixit :~

Prutheni cæduntur et Thomas Strzapinski in Epūm Cracouiē, consecratur :~

E X Conuentione Pyotrcowiense Casimirus Poloniæ Rex Cracouiam proceßit, et illic cum Zophia genitrice et Elisabeth Consorte sua, tempus carnisprinii, et tempus Quadragesimæ exegit. Intra quos dies, et hostes ad Brodniczam clandestinè irrumpere satagentes (præscitus enim fuerat eorum

clandestinus et nocturnus aduentus) cæsi, et pluribus particularibus præliis, in variis locis commissis, superati, centum notabiles ex hostibus capti sunt ~

Vigesima quinta mensis Ianuarii, tunc in Dominicam Septuagesima cadente, Thomas Strzapinski Electus Craconiensis, consecrationem in Ecclesia Bodzacinense per Andream Epum Posnaniensem, sibi impensam accepit ~

Petro Wratislauiense Epo mortuo, Iodocus de Rozemberg, Fr ordinis scti Ioannis Hierosolimitani, in locũ illius sufficitur. ~

Sexta die mensis Februarii, Petrus Episcopus Wratislauiensis, post noctis medium in ciuitate Wratislauiense moritur, et nona Februarii in Ecclesia Wratislauiensi sepultus. Cuius morte secuta, Prælati et Canonici Wratislauienses, octaua die mensis Martii, pro electione futuri Episcopi indicta, conuenientes, Iodocum de Rozemberg, fratrem ordinis sancti Ioannis Hyerosolimitani cũ Cruce, Priorem, Præpositum Pragensem ordinis prædicti, ætatis, quam culmen Pontificale requirit, pacientem defectum, in Epum elegerunt. Cuius electio, tandem fuit per Calixtum tertium, Romæ, nona mensis Iunii confirmata. Ad quem eligendũ capitulũ Wratislauiense, ea traxit consideratio, quod et genitor eiusdem Iodici Electi, Vlricus de Rozemberg, Regni Bohemiæ principalis Baro, fidelis semper, cæteris in hæresim Viclephisticam semper prolapsis, et Romanæ Ecclesiæ deuotus cum filiis domoque sua permansit, et Rex Bohemiæ Ladislaus, per nuncios et lrãs, vt eligeretur, studiose intercessit ~

Duobus Thurzonibus, altero Presbitero altero clerico, ob furtum capitali supplicio affectis Cracouiæ, Cracouiensibus et Casimirien sacris interdicitur ~

Agente Casimiro Poloniæ Rege Cracouiæ, subita tempestas in tranquillo coorta est. Consulatus enim Cracouiensis, Nicolaum de Thurza præsbiterum, gerentem se pro scholastico Cracouiense, et patruelem eius germanũ Nicolaum de Gnoÿnik clericum, gerentem se pro canonico Cracouiense (vterq3 enim illorũ, sub viuis et veteribus possessoribus, beneficia ipsa impetrauerat) de furto, in florenis et staminibus axamenticis commisso, vehementer suspectos, dum, conscientia vrgẽte, ex monasterio sancti Francisci diffugerent, feria secunda in crastino Dnicæ Innocauit, quæ fuit quindecima dies Februarii, compræhensos, et in prætoriũ pductos, eculei pæna examinatos, furtuq3 quo egerint modo, et quos arbitros consortesq3 habuerit, locum etiam, in quo res sublatas abdiderint, confessos, sequenti nocte, nequicq3 capituli Cracouien, et Vicarii in Spiritualibus, qui eos sibi tradi, administraturi cuilibet qrenti

de illis iusticiam exposcebant, instantia permoti, publico intra muros Civitatis, porta scilicet Sancti Floriani proximos, percussit mucrone, illicq; eorum cadavera condidit. Pro quo flagitio universale, in Civitatem Cracovien. et oppidum Cazimyerz, eiusq; suburbia, latum interdictum, et consules singuli ex communicationis sententia pculsi, Duravitq; Interdictum hmoi sacro Quadragesimali tempore, per dies plures, usq; ad Dominicam Iudica, quousq; Epus Cracoviensis Thomas Strzapinski, Regiis precibus, et omnium Baronum, tunc prntium, intercessione placatus, et satisfactione trecentorum florenorum a Consulibus Cracovien. accepta, sustulit interdictu, quoniã et qualitas temporis, et praesentia Casimiri Regis, multoruq; Principu et hospitu qui ad baptismum novi filii Regis, invitati conveniebant, non sinebat Interdictum hmoi, ampliori extensione produci. Truncatio aut praefata ferebatur et credebatur magis ex iussione Casimiri Regis, quam ex temeritate Consulum Cracoviensium provenisse.

Wladislaus Casimiro Regi primo: genitus ex Elizabeth nascitur filius.

Feria secunda post Dominicam oculi, quae fuit prima dies Mensis Martii post terciam horam noctis, Elisabeth Regina Poloniae, pulcherrimum infantem enixa est, corpore et membris optime dispositum et proportionatum. Cui Astronomorum iudicio, figura caeli, et situatio Planetarum, in hora nativitatis suae proveniens, falicissimos successus, et multaru gentium et Regnoru Principatum portendebat. Qui tandem in octava festivitatis Paschalis, per Thoma Epum Cracovien. sacro fonte renovatus est, et nomen illi avitum aptatum et impositu Wladislaus.

Castro Marienburg caeterisq; Castris hostilibus ab hostium militibus ex pactis emendo, Prutheni dimidiu petitae summae, vczt 437 florenos, Casimiro Regi pmittunt. De reliqua vero dimidia parte habenda consultatur.

Sabbato ante festum Sancti Adalberti, Casimirus Poloniae Rex, rebus publicis ordinatis et compositis, Cracovia, cum consorte sua Elisabeth egreditur, et in terras maioris Poloniae profectus, in illis totam commoratus est aestatem: expeditione nihilominus universo Regno Poloniae indicta versus Prussiam, eo, quod plures Principes Almaniae, et signanter Fredericus Marchio Brandeburgen. laturi Cruciferis auxilium, a pluribus, quod tamen postea in figmentu versu est, nunciabantur. Interpositi autem fuerunt plures tractatus cum stipendiariis partis adversae pro pace, et pluribus diebus variisq; temporibus et locis, per Ioannem Wladislaviensem Epum, et aliquot Saeculares Barones, Nobilesq; et Cives Prussiae,

Conditiones, sub quibus pax perpetua confici deberet, cum Vlrico Czirwonka aliisqз Præ:
fectis partis aduersæ, ventilabantur. Cogebaturqз Casimirus Rex in Thorun, p festo
sanctæ Magdalenæ, vbi conclusio tractatuum hmoi captari debuerat, aduenire, sine
cuius pñtia vtraqз pars arbitrabatur fiendas conclusiones nil roboris habituras,
Quindecim itaqз diebus in Thorun Casimirus Rex comoratus, intelligensqз aiós
Nobilium et Ciuitatũ, superiore bello plurimũ attritos, ad pacem instaurandã accen:
sos esse, in conditiones pacis consensit, quibus cauebatur, quod Rex, quadringẽta tri:
ginta septem millia florenorum Vlrico Czirwonka, et stipendiariis Cruciferorũ, pro
merito stipendio et damnis perpessis, intra semestre tempus solueret: quamuis eæ
conditiones essent sibi onerosæ, et iudicio multorum impossibiles, qui hmodi tractatus
et conclusiones damnabant, quòd sine Magistro et Ordine, qui præcipui in hac re exi:
stimantur, fierent: Habiturus, facta solutione, Castri Marienborg, et omnium Castrorũ
et Ciuitatum, quæ in ptate hostili consistebant, plenam resignationem, et captiuorum
suorum militum relaxationem. Et conclusione quidem huiusmodi peracta, tenebat soli:
citudo Casimirum Regem, vnde tanti auri moles prouenirent. Et licet Nobiles et Ciui:
tates Prussiæ, dimidium summæ repromissæ se soluturos obtulissent, exactionẽ quoqз
pro colligenda huiusmodi summa cuilibet sexui et conditioni imposuissent: de soluẽdo
tamen residuo amplissima cura restabat, præsertim, cum et proprii stipendiarii, qbus
non minorem sũmam Rex debebat, vrgebant, Conuentionem itaqз generalem Rex pro:
festo Natiuitatis sanctæ Mariæ virginis in Pyothrkow indicit: petiturus in ea et
ab Ecclesiasticis et Sæcularibus omnium Censuum medietatem, quo facilius vtrisqз
stipendiariis satisfactiò impendi posset. Interim verò ex Thorun discedens, per Ra:
cziasch et Calisch in Wyelun peruenit, conuenturus cum Boleslao Duce Oppoliense, et
Centum millium florenorum, mutuum, obligata sibi terra Wyelunen, petiturus, qui
iam per Andream Episcopum, et Petrum de Schamotuli Castellanum, Posnanienses.
Regios Nuncios, solicitatus erat. Qui etsi ad Casimirum Regem in Wyeliun venire
repromisisset, postea tamen variato proposito, valetudinarium se simulans, conuenire
cum Rege non posse renunciauit, Itaqз illa spe Rex delusus, persuadebatur ab his,
qui cum Vlrico Czirwonka fœdus inibant, Baronibus, vt sanctuariis, et vasis omniũ
Ecclesiarum in Regno consistentium, Rex manus iniiceret, confecta pace ea Ecc̃liis
in eodem pondere redditurus. Rex tamen ex superiori vasorum Ecclesiæ receptione,
pœnitentiam et afflictionem animi gestans, se continuit, et ex Wyeliun versus Siradi:
am, pro festo Assumptionis sanctæ Mariæ virginis, vbi et illius festi agebat octauas,
procedens, rei huiusmodi integram deliberationem futuræ Conuentioni Pyotrcouien
reseruauit :~

Christianorum Regibus turpiter ces:
santibus, Turcæ apud Thaurinũ obsess, Campistrani precibus memorabili clade virtute Diuina afficiuntur, et vrbs obsi: dione liberatur :~

D Esignatum tempus et annus æstasqз aduenerant, in quibus, vigore recessuũ

per Imperatorem Fredericum, in crebris locis, conuentionibus celebratis, ad quas et
Nuncii summi Pontificis et Regum accedere non negligebant, expeditio seu trāsitus,
debebat practari contra Turcum, et pro recuperatione Constantinopolis, omnes co-
natus impendi. Crux enim mandato et autoritate Apostolica, per varios Prædicato-
res in vniuersis regionibus catholicis prædicabatur, et apparatus, pro futura expe-
ditione, per Reges et Principes fieri vulgabantur. Vbi tamen tempus aduenit, neminé
Regum aut Principum scitum est processiße, singulis, summi Pontificis et Impe-
ratoris Frederici actiones, et diligentiam in rebus fidei inspectantibus. Et summus
quidem Pontifex classem suis sumptibus, magna cura maximaq; diligentia, prępara-
bat. Legatum autem de latere, Ioannem tituli sancti Angeli Diaconum Cardinalem
ad Germaniam, Hungariam et Poloniam, locaq; Turco vicina, prædicaturum per se
et alios Crucem, et excitaturum Imperatorem Fredericum, et Reges Hungariæ et Polo-
niæ in bellum barbaricum, transmittit. Qui etsi diligentiam sibi possibilem, circa prædictos,
Imperatorem et Reges, impendißet: Imperator tamen Fredericus, tenuitatem Impe-
rii, et dissensiones Principum Almaniæ, et quædam alia interponebat. Casimirus verò
Poloniæ Rex, non solum bello Tartarico, quod æquè periculosum toti Christianitati, vt
Turcorum, censeri debet, sed et proprio et domestico cum Cruciferis, se occupatum res-
pondit. In hunc modum rebus fidei, cum et cæteri Reges, priuatis bellis et actionibus
distinerentur, vacillantibus, omnipotentis clementia, virtutem suæ fortitudinis demó-
strauit, quæ non in paruis, aut studio humano promotis, auxilium sui fauoris solet ac-
commodare. Sed potius, in quibus humanam spem ad meliora non videt accedere. Tur-
corum namq; Imperator, in Christianitatis regionibus, armari contra se militiam, et
plurimos ad bellum præparari, et ab exploratoribus et ex fama cognoscens, maiori
audacia, quàm conueniebat, prouocatus, non refellere, sed inferre bellum constituit, et
anticipationem in qualibet re optimam ratus. Regnum Hungariæ, quod, cæteris in
circuitu suo debilitatis et contritis, posse verebatur sibi bellum inferre, inuasit, ac con-
tractis Dominiorum suorum potentiis, Albam Regalem Rasciæ, Thaurinum vocaue-
re prisci, ad confluentes Sauum Danubiumq; situm, obsedit: ratus, vt erat, eo conquisi-
to, liberius se in Regnum Hungariæ grassaturum, et potentiam Hungarorum debilita-
turum. Quo quidem malo, ad superiores clades, quas à Turco Christianitas et Regnū
Hungariæ pertulit, addito, magnam formidinem Hungariæ Rex et omnes sui indue-
rant, si castrum tam fortissimum et insigne, portus et introitus ad Regnum, capere-
tur. Et Rex quidem Hungariæ Ladislaus, per ætatem huic malo mederi non pote-
rat. Legatus tamen Apostolicus Ioannes Cardinalis, et Venerandus pater Ioānes
Capistranus, vir singularis sanctitatis, de quo in superioribus fecimus mentionem
Consiliarios Regni Hungariæ, et signanter Ioannem de Hunÿad, Gubernatorem Re-
gni eiusdem, ad ferendum obsessis suffragium, omnibus persuasionibus, precibus et la-
chrÿmis impellebant. Et Ioannes quidem de Hunÿad, in tot et tantis rerum difficulta-
tibus, quæ Regnum Hungariæ, potentia Turcorum, premebant, magis ad meliorem
spem, quam ad desperationem conuersus, expeditionem contra Turcos intrepidè sus-
cipit, et patrem Ioannem de Capistrano, cum aliquibus Cruce signatis, qui Budam,
laturi auxilium fidelibus, ex Polonia et Bohemia conuenerant, in nauibus transmi-
sit: data eis instructione, vt quam celerrimè poßent, Albæ Regali applicantes, ob-
seßis præsidium ferrent, simulq; animos à desperatione erigerent. Tredecim enim
hebdomadis à Turco obseßis, et centum bombardis, miræ magnitudinis, vndeci tur-
ribus et omnibus muris, continua interdiu et nocte conquassatione, solo prostratis.

omnes difficultates succreuerant, et aut de excidio futuro, aut de deditione cogitabat.
Solus verò cum exercitu ex Hungaris, et cruce signatis, Polonis, Bohemis, et Almanis,
collecto, terrestri itinere pergebat, sperans classem Apostolicam et Regis Aragonum
dudum repromissam, Constantinopolim obsessuram, et Turcum Albæ Regalis obsidi-
onem soluturum. Et pater siquidem Capistranus Ioannes, voluntate Diuina, cū octin-
gentis duntaxat armigeris, quorum præcipua pars fuit de gente Polonica, ex mecha-
nicis et ruralibus, rudi, incompta, et agresti gente collecta, ad Castrum prædictum,
per Turcum obsessum, peruenit, et cum magna difficultate, et aliquot aquaticis certa-
minibus, cum et in Danubio, qui Castrum alluit, naues consisterent Turcorum: Castrū
ingreditur, et deiectos obsessorum animos, quorum maior pars vulneribus, aut continuis
vigiliis, confecti erant, ad benesperandum erexit, denuncians propediem exercitum
Chrīanorum aduenturum, et obsidionem soluturum. Turcus verò exercitum Christi-
anorum intelligens, et fratrem Ioannem Capistranum, ad reprimendū suas impugna-
tiones, Castrum subintrasse, fertur ad suos dixisse, nisi intra triduum expugnatio illius
sequeretur, nunquam se illo potiturum. Muris enim et turribus, vna duntaxat excepta,
prostratis, recipere se Castrum pro libito meditabatur. Per ingressum aūt nouarum gen-
tium, à spe decidens, vniuersumq; exercitum in turmas diuidens, expugnationi illius,
in aqua et terra, fortissimè, sine vlla pausa, aut requie, tam die quàm nocte insistebat,
recentes fessis et laborantibus submittendo. Nec minore vi à militibus, per prēm Ca-
pistranum introductis, impugnantibus resistebatur Turcis, adeò, vt eorum turmas cer-
tatim, ad Castrum, per foramina, arietibus bombardarum patefacta, irruentes, trina
vice supra vires agentes negotium, et nocte atq; interdiu summa contentione pugnantes,
expellerent. Tertia aūt impugnationis die, quæ in festum sancti Iacobi Apostoli ca-
debat, Turcis impugnatione Castri occupatis, et pugna inter obsidentes et obsessos
feruente, duobus diebus, totidemq; noctibus, circa impugnationem Castri constantis-
simè, Turco fessis nouos et recentes substituente, certatum est. Vtroq; itaq; exercitu
certamini insistente, diu in die beatæ Mariæ Magdalenæ anceps prælium fuit. Turci
siquidem multitudine vincebant. Catholicum verò exercitum, necessitas et difficul-
tas extrema, rerum omnium efficacissimum duramentum. Sed ante omnia patris Ioā-
nis de Capistrano et suorum fratrum exhortationes, ad resistendum Turcis animabat.
Accurrens enim pater Ioannes Capistranus, spe et triumphi et martyrii potiundi, ad
pugnantium cuneos, et victoriam certissimam de cælo repromittens, singulos quosq;
animabat, docens victoriam non in multitudine, nec in plurimorum manibus esse, sed
spem et confidentiam Christi militum, præualere oportere, contra totius barbarici
exercitus quantitatem. Quoties autem pater Capistranus, Catholicum exercitū
à multitudine Turcorum premi et vinci videbat, toties altissima voce cum fratrum
suorum caterua, porrectis in cælum manibus, vociferando clamabat IESVS. Et
quoties nomen Iesus clamore exercitus repeti contingebat, toties Turcorum exer-
citus cadendo, velut exercitus Amalech, et cadebat et succumbebat. Tantus enim
tremor et formido exercitum Turcorum, audito nomine Iesus inuadebat, vt velut atto-
niti, pugna remissa, et manibus collapsis, se exercitui Catholico liberè et sine aliquali
resistentia cædendos præberent. Interim et minor Turcorum Dux, per bombardā cæsus,
subitò expirauit: in quo omnis machina belli administrandi consistebat. Quo effectū
est, vt Turci extrema desperatione adducti, victoria Catholicis tradita, in fugā
cum suo Imperatore verterentur. Et tumidus ille Imperator Turcorū, insuperabilis antea
creditus, et terror gentium appellatus, acie victus, et castris exutus est. Quibus

fugientibus, et metu, qui fugientibus inesse solet, perculsis, exercitus Christianorū illis institit, et viginti quatuor millia, et in prælio et in fuga, de exercitu eorum peremit. Turcorum Imperator, dum fugientes retinere non posse videbat, in fugam et ipse lapsus, cum gemitu et eiulatu grandi, quòd tantam cladem et ignominiosam cædem, in victore multarum gentium exercitu accepisset, primùm ad oppidum Zophiam, vbi insignes Barones sui exercitus, propterea quòd malè pugnassent, et fugā capessendo, alios in fugam traxissent, gladio percussit, exinde in Adrinopolim fugiendo peruenit. Catholicus exercitus, Castris Turcorum, et omni præda, quam secum Turci vehebant, sed et centum insignibus bombardis, sexagintaq3 quatuor galeis, ac multitudine captiuorum, quibus fessæ manus pepercerant, gloriosè potitus, actiones in Deum, qui illi de potentissimo hoste in paucis contulit victoriam, celebrat: gloriante patre Ioanne Capistrano, cum bubulcis pastoribus et ruralibus, non gētibus militaribus, pugnaces diu Turcos, virtute altissimi contriuisse. Hac victoria secuta, ruinatas turres et muros, Ioannes de Hunyad Gubernator, de consilio patris Ioannis Capistrani instaurare cæpit, victoremq3 exercitum Budam reduxit, supplementum nouorum et bonorum militum ordinaturus: ominatus Turcorum Imperatorem, pro detergenda clade et ignominia accepta, celeriter cum nouis copiis aduenturum.

Cometæ apparitio. Mors Ioannis de Huniad ac eius filii maioris natu Ladislao Regi Hungariæ resistentia in resignādis Castris.

Nec silentio transeundum est, quòd feria quarta post diem sancti Viti, cometes in Regno Poloniæ apparuit, qui sole occidente, inter occidentem et Septemtrionem exortus, tota nocte, vsquè ad solis ortum, videntibus apparebat, dirigens facem, seu cometam superiorem, versus Septemtrionem, et in aurore spacio, versus orientem. In aurora etenim ad orientem approximabat. Quantitatis verò non excellentis sed mediocris. Et cursum suum mense vno exegit. Ex cuius apparitione quidam pestem aut bellum futurum, quidam Regum et Principum mortem, et effectus molestos in fame et caritate annonæ, quidam casum et cladem Turcorum, quā secutam præmisi, augurabantur: Maioresq3 effectus, prædictum Cometem in Prussia et Lithuania, et aliquibus partibus maioris Poloniæ, eo, quòd proximior illis regionibus, quam cæteris, in suo cursu videbatur, operaturum, et effectus suos circa principium mensis Nouembris inciaturum, prædicebant, Tanta autem pluuiarum moles, integræ æstatis spacio descendebat, vt vniuersæ fruges, circa maiores fluuios consistentes, inundatione perirent. In aliis locis pro maiori parte ad interitum redigerentur. Propter quod, salubri consilio expeditio æstate illa in Prussiam dilata est: quæ et difficultates plurimas belligerantibus et domesticis iacturas nimias attulisset, Sed nec sola Polonia apparitione Cometis territa est, Romæ enim et in Italia, pro eodem tempore, idem vel alius Cometes apparuit. Quo desinente, et vrbem et Italiam grauissima pestis, qua multi cōsumpti sūt

mortales, inuasit. In terris quoq3 Cracouiensibus, circa Crosno et Rimanow, lęta pestis in autumno grassabatur. Pro eodem tempore, Ioannes de Hunyad Regni Hungariæ Gubernator, morte absumptus est. Vir in armis et administratione bellorum, eorum præcipuè, quæ contra Turcos pro Catholicis gerebat, celebris et magni precii. Cuius mors non solum Regno Hungariæ, sed et vniuerso Catholico orbi pro illa tempestate damnosa fuit: cum nemo inter Principes et Barones Hūgariæ extaret, qui animosius bellum contra Turcos gereret. Duos filios dereliquit. Quorum vnus maior natu, patris opera æmulatus, paterno thæsauro, in milites abūdè erogato, non spernendumq3 colligens exercitum, Ladislao Regi Hungariæ, qui Vlrici Comitis Ciliæ gubernatione regebatur. Castra Hungariæ, quæ ex obitu patris, in suam ditionem reciderant, resignare, aperta rebellione, renuebat, fauentibus eius proposito, maiore parte Hungariæ Baronū, et verentibus, ne Almanis gubernanda committantur.

Lithuani initis fœderibus secretis cū Pruthenis, et superbam legationē ad Regem Casimirū mittunt, et rebus nouis student.

FEria secunda ante festum sancti Ægidii, agente Casimiro Poloniæ Rege Lanciciæ, venerunt tres Lithuanorum Nuncii. Theophilus, Nicolaus Niemirowicz, et Ostaphiey, et nomine Prælatorum et Baronum, totiusq3 Communitatis Lithuaniæ, audientia obtenta, etiam, quorum erant Nuncii, per legationem scabrosè expositam, declararunt. Petebant enim imprimis, vt Casimirus Rex in Lithuaniam rediret, deinde, vt terram Podoliæ cum cæteris cohærentiis, Ducatui magno Lithuaniæ redderet: quemadmodum corporali pollicitus est iuramento, transiturus ex Lithuania in Poloniam pro suscipiendo Regali Diadeāte. Quod si facere detrectaret, non amplius se eam iniuriam toleraturos, sed armis terram Podoliæ, et cætera, à Ducatu magno Lithuaniæ distracta recuperaturos. Vltimo, vt Rex attenderet, consilio Polonorum, fratrem suum Wladislaum, Hungariæ et Poloīæ Regem interiisse: seq3 in periculum capitis, Diuina miseratione euitatum, pductū fuisse. Rediretq3 in Lithuaniam, securam et beatam vitam, absq3 curis habiturus. Huic legationi, tam temerariæ et superbæ, nihil tunc responsum est. Constabat em̄ Lithuanos cum Cruciferis de Prussia, quædam fœdera recenter et clandestinè iunxisse, et noua amicitia inescatos, animos tam superbos induisse. Nuncii tamen per Casimirum Regem remunerati, remissi sunt: denunciante Rege se per proprios Nuncios responsurum. Sed et in Lithuania intestina diuisio exorta sciebatur. Moniuidus enim Regiarum partium homo, cum Cancellario et aliis de genere suo, his omnibus, quæ contra Regem et Poloniæ Regnum, Lithuaniæ agitabantur, resistebat, nec Conuentionibus et consiliis communibus interesse volebat. Alterius factionis princeps erat Gasthawdus, et Georgius Dux Osthrowski: qui nouum Ducem magnum creare adorsi, studebant animos popularium ad se traducere, et Senkonem Oleschkowicz Ducem Kiioniæ, cui Gasthawdus filiam despōderat, in Ducem

Lithuaniæ constituere. Quam rem olyechno, inter paucos Casimiro Regi charus, et per eum ex humili sorte in altam erectus, multipliciter cum Gasthardo promovebaat. Flagrabat insuper tunc Lithuani occupatæ Lucen terræ et Podoliæ occupandæ desiderio, spem et fiduciam illis augebat Casimiri Regis, quam plus Ducalis affectio, à puero innutrita, et si rumori standum est, iureiurando firmata. Innitabat et occasio belli Pruthenici, quo Poloni occupati, Regni sui ppiqua et remota latera nudauerant, facili negocio inuasioni obnoxia.

Indicitur ingens et graue tributum in omnes Regni Poloniæ ordines, pro Marienburgo, cæterisq; Prussiæ Castris, à Cziruonka emendis, stipēdioq; hostiū militi persoluendo, quod ad q̄dringenta septuaginta sex millia excreuerat.

EX Lancicia Casimirus Poloniæ Rex procedens, venit Pyothrcouiam sabbato in vigilia Natiuitatis beatæ Mariæ virginis, conuentionem generalem illic acturus, Quæ ob eam causam præcipuè fuit instituta, vt prouideretur, per quem modum solutio fieret stipendiariis Cruciferorum et etiam propriis, Iam enim Ioannes Episcopus Wladislauiensis, Lucas de Gorka Posnaniensis, Stanislaus Ostrorog Calissiensis, Palatini, Petrus de Schamotuli Castellanus Posnaniensis, et Andreas de Thacim capitaneus Culmen, pacis tractatores, cum Vlrico Czerwonka, et aliis Præfectis copiarum partis aduersæ, pacē integra æstate in variis locis et diebus practicatam concluserant, Per quā cauebatur, pro quolibet equite, duobus pedestribus pro vno equite computatis, septuaginta septem florenos Casimirum Regem dare debere, et pro festo Natiuitatis sctæ Mariæ virginis, Viginti quinq; millia florenorum, residuum verò vsq; ad festū Epiphaniarum, in hunc modum soluturum, Solutioneq; facta, et Castrū Marienburg, et oēs munitiones occupatas, cum captiuorum relaxatione, Czirwonkam Regi dimissurum, Constabatq; quòd sex millibus equorum, duobus peditibus pro vno equite cōputatis, ad quadringenta septuaginta sex millia sūma ascensuram, Cuius semedietatem Nobiles et Ciuitates Prussiæ soluturos obtulerant. Re igitur in deliberationem posita, et pluribus diebus ventilata, cùm alii pacem, cum stipendiariis conclusam, non probarent, eo, quòd Magistro et Ordine, non interueniente, stabilis et diuturna esse non posset: Aliis, conditiones pacis graues et onerosæ videbantur. Appareretq; pro soluenda sūma repromissa, facultates non sufficere, præsertim in terminis tam compendiosis et coarctatis. Iamq; festum Natiuitatis sanctæ Mariæ Virginis, primus terminus transierat, in quo prima solutio neglecta fuerat, Boleslao Duce Oppoliense, qui se de triginta et amplius millibus florenorum mutuū Casimiro Regi facturum repromiserat: sponsionem suam in fauorem Cruciferorum, precibꝰ et literis illorum deuictus, pluribus figmentis variante. Metusq; apud plures erat Czirwonkam, ob negligentiam solutionis primæ rathæ, fœdus percussum, non

seruaturum. Ad quam rem, ex integro renouandam, missi fuerunt ad eum, Ioannes
Czarnkowski Castellanus Gnesnensis, et Stiborius Chelmski, Succamerarius Po-
snaniensis. Regem Casimirum de non solutione primæ rathæ, iustis rationibus ex-
cusaturi, et numerum equorum, qui adhuc incertus erat, rescituri: eo, quòd Dux Ze-
ganensis. Balthasar etiam cum Almanis et Slesitis, à Czirwonka dissentiebat, sed
et ab alia parte, si, pace conclusa damnata, bellum ex integro geri oporteret, magis
duræ difficultates oriebantur, cum æstas superior, continuis imbribus traducta, ne
dum bella geri, sed nec arua seri, permittebat. Multiq; stipendiarii Regii, et signan-
ter duo Duces Osswyaczimenses, Ianussius et Przemislaus, et Ioannes Colda,
non valentes dilatam stipendiorum suorum solutionem amplius ferre, discesserant,
Cæteriq; Capitanei et Castrorum Prussiæ Tenutarii, deserturos se castra et abi-
turos inde, ni prouisio tempestiua illis fieret denunciabant: Omniumq; vna erat in-
tentio, factis in Regno Poloniæ nouis præsidiis, Regem Casimirum, vastatione, et cō-
crematione Regni, ad solutionem impulsurum. Accedebant Ciuitatum Prussiæ flu-
xa fragilisq; fides, quarum aliquæ euidentibus argumentis, eò, quòd per proprios sti-
pendiarios, exquisitis grauaminibus vexabantur, et in Gdansk stipendiarii Regii
ob neglectam solutionem, suburbia exusserant, et ad seditionem ac ad rebelliōe spe-
ctabant, expleturi illam, si pax conclusa non procederet. Dum itaq; hæ difficultates
oculis omnium obseruarentur, et mæror pectora singulorum, quasi iam de Republica
actum esset, perfunderet, neq; in prouidentia, sactiuitateq; proprii Regis et Princi-
pis aliquid spei relictum viderent, cuius etiam negligentia et torpore plurima la-
befactata non dubitabant, Pontifices opportunitatem loquendi nacti. Accidisse
præsentia et superiora mala, propter iniquitates et scelera, et signanter propter a-
uariciam et superbiam oppressionemq; pauperum, efficacissimè deducebāt, et dū
in mandatis legibusq; suis contemnitur Deus, prosperari hostium arma, resq; Polo-
nicas sensim diffluere, ostendebant, suadebantq;, abiiciendas p̄uaricationes singulas
et in humilitate placandum Deum, et priores fælicitates, correctis et contritis, indubiè
restituturū. Et quoniam Thomas Cracouiensis Epūs, vt vir magnæ prudentiæ et li-
teraturæ, scrupulosius diffusiusq; materiam ipsam pertractans, disseruit, acceptatio-
nem primū Bohemiæ, deinde Hungariæ Regnorum, contrarios effectus, cum exhaustio-
ne publici et priuati ærarii, et interitu multarū insignīu personarum, prouenisse, sibiq;
acceptationem terrarum Prussiæ nunquam placuisse, veritum, ne in irritum, conatus et
impensa recidant, multorum perculsa erant corda, dolentium, iniustum bellum hacte-
nus gesisse, Magister verò Sandiuogius de Czechel, Professor Theologiæ, Canonicus
Gnesnensis, genere nobilis, de stirpe et familia Corab, vir Diuinarum ac humanarū
literarum peritus, et modestiæ atq; religionis singularis, Regem et Polonicū populum,
iustissimum bellum Cruciferis intulisse et inferre deducebat: asserens Cruciferos
terrarum Prussiæ nunquam fuisse veros Dominos, sed violentos possessores, et à Prin-
cipibus Poloniæ, in suffragium, contra barbaras nationes, euocatos, proprios funda-
tores et Patronos, crebris bellis afflixisse, et ex eorum hæreditariis terris, parti dolis
et fraudibus, partim bello eos eiecisse, Regemq;, acceptando deditionem terrarū Prus-
siæ, sanctè et optimè egisse, et denuo acceptandā deditionem, si facta non fuisset, consu-
lere et suadere vniuersos debere, nec clades, ante Choynicziam accepta, ex iniusta ac-
ceptatione Prussiæ terræ prouenisse credenda est, sed ex ingratitudine beneficiorū
multiplicium Dei, et insolenti superbia euentuum fælicissimorum exorta. Qui
cum pro vno tempore, et splendidum Coniugium, et deditionem plenam terrarū Prussiæ

Regi contulisset, non est in aliquo per Regem, et per populum suum honorificatus, cũ et filii Israël, quamuis mandante Deo, et Iudam Ducem dante, ad vindicãdũ vxorem Leuithæ, per Gabaonitas in explenda libidine suffocatã, contra tribũ Beniamĩ procedendo, geminata strage et deiectione, propter præcedentes transgressiones et scelera, vsq; ad numerũ quadraginta quatuor millium, fuerunt profligati, et post ieiuniũ et humiliationem, extiterunt victores, vt et vrbes Beniamitarũ disrumperent, et vniuersam tribum Beniamin, etiam impuberibus et mulieribus non parcendo, præter sexingentos viros delerent. His et illos clamores Demosthænis adiungens, quibus plenum exultabat apud Athenas Theatrũ, eos, qui in Marathone in Artemisio, in Salamina; pro patria ceciderant, singulari extollentis commendatione. At ego, inquit, Episcopus Cracouiensis, non asseuero iniustam nos causã habere: paratus in conspectu cuiuscunq; Catholici Concilii eam ostendere iustissimã, sed induco scelera nostra, et animos ac euentus fœlices, consumationemq; cæptarum rerum, nobis ademisse, et nos multis grauissimis incõmodis innoluisse. Quibus argumentationibus finitis, ad prouisionem, qua moles super impendentium rerũ resolui posset, ventum est: Et post multos variosq; tractatus conclusio capta est, vt de singulis bonis, tam Regalibus, quam Nobilium, tamq; Ecclesiasticorum q; Sæcularium, etiam de officiis et Dignitatibus, omnium censuum, pro anno tunc currente, daretur vera medietas. Ciuitates et Oppida à qualibet marca bonorum suorũ mobilium et immobilium, duos grossos, Cmethones et homines ruri dediti, de quolibet capite vtriusq; sexus, vnũ grossum contribuant. Nobiles, Cmethones non habentes, mediam marcãm persoluant. Hæc conclusiò et à Prælatis, Baronibus, Nobilibus, et vniuersa communitate terrarum maioris Poloniæ, accepta est. Barones verò terrarũ Cracouiensium et Russiæ, etsi pro se quisq; consentiebat: Cõmunitatem tamẽ ad id obligare, cũ res noua grauisq; esset, nullo modo audebant: Vnde aliam Conuentionem, in noua Ciuitate Korczin, pro die sanctæ Heduigis, agi placuit, præsertim propter terras Russiæ, ex quibus notabile suffragium, si in huiuscemodi conclusionem consentirent, erat prouẽturum. Petebatur posthæc magna instantia, ab Episcopis et Clero, omnium Decimarũ vera medietas et verus valor, Ad quod nemo erat, qui flecti posset. Et non solum dura sed et impossibilis hæc conditio tam Episcopis, quam Capitulis eorum, quæ ad hoc vocatæ conuenerant, videbatur. Quatuor itaq; diebus in altercationibus consumptis, medietas taxæ Papalis, in subsidium huiusmodi oblata est, ex singulis beneficiis. Episcopi tamen vltrò medietatem Censuum, ac etiam medietatem Decimarum pecunialium se daturos obtulerunt, præter Episcopum Cracouiensem, qui nihilominus ad medietatem censuum, tertiam partem, quarta sibi duntaxat remanente, adiecit. Et his taliter compositis, vasa aurea et argentea ab Episcopo et Capitulo Diœcesiq; Cracouien petebantur, non in conflationem, vt superiora, sed in cõmodationẽ, q̃tũs obligari possent, et tandem pecuniis suffragiorum redimi. Episcopus autem Cracouiẽsis, etsi diu constanter se id facturum negasset: fatigatus tamen multis instantiis, nõ posse se aliquid in tam grandi materia decernere, sine plena deliberatione sui Capituli, respondit, et rem omnem ad Capitulum, quod in festo sancti Stanislai agi solet, reiicit: hacq; occasione Rex Casimirus, qui ex Pyothrkow in Lithuaniã ire disposuerat, consiliis Baronum impulsus, Cracouiam, non sine singulari fastidio diuertit, commodationem vasorum Ecclesiæ Cracouiensis, et consensũ ad suffragiũ de terris Cracouiensibus et Russiæ, in Conuentione nouæ Ciuitatis, pro die sanctæ Heduigis, sua præsentia et solicitudine, facilius obtenturus. Tunc quoquẽ, Consiliariis

Maioris Poloniæ consulentibus et instantibus, Ioannes Episcopus Wladislauiensis in partibus maioris Poloniæ, quo res Prussiæ fœlicius dirigi possent, Gubernator designatus est, et cura negotiorum Prussiæ, cæterarumq; publicarum rerum partium illarum, sibi mandata, Quibus peractis, Conuentio illa, quæ quindecim durabat diebus, soluta est :~

Thomas Strzapinski Epūs Cracouieñ cum suis Canonicis sacrorū vasorum comodationem, Casimiro Regi petenti constanter denegat, sed cautionem fideiussoriā se facturū ad mutuū sex millium florenorū cum Abbatibus promittit :~

FEria quarta, in die sancti Matthæi Euangelistæ; Casimirus Rex Poloniæ ex Pyotrkow discedens, Cracouiam Die Dominico ante festum sancti Stanislai est ingressus, et feria quarta in die sancti Michaelis, locum Capitularem adiens, expositis reip: necessitatibus et angustiis, cœpit non tam precibus, q; lacrymis rogare, vt tam maioris quàm omnium Ecclesiarum vasa et clenodia aurea et argentea, qtūs ea sibi impignorare liceret, commodarentur: promittens eorum plenam et saluam restitutionem. Qua quidem petitione per Thomam Strzapinsky, et suum Capitulum digesta, etsi angustiæ in vtralibet parte occurrerent, indignum tamen et quodam modo impossibile, in commodationem vasorum, ex qua multi fletus et gemitus secuturi essent, et indignatio Diuina, vnusquisq; indicabat: ne tamen remp: periclitari contingeret, tam Episcopus quàm cæteri Abbates et Canonici, summam sex millium florenorum se fideiussuros apud eos mercatores, qui Regi facturi erant mutuum, obtulerunt, gratisq; mercatores cautionem, quàm vasa Ecclesiæ, pro pignore suscepturos, vt eo modo, et reip: fieret prouisio, et Diuinitas, vasorum alienatione, non irritaretur. De commodatione verò vasorum Dei, Regi responsum est, vt omnem opem curamq; Rex omitteret: prius se exilium mortemq; et quæq; extrema Episcopus et Capitulares subituros, quàm vasa Dei commodaturos, apertè denunciabant: euidentissimis rationibus eos stringentibus, cum in vasis sortis Diuinæ nulla esset eis relicta potestas disponendi, et præsertim, ne mortuorum, quorum deuotione largita erant, intentionem fraudarent, viuisq; scandalo essent. Plus gratitudinis, quàm modestiæ hæc responsio Episcopi et Capitularium tam apud regem quàm Consiliarios habuit, quippe et ipsi, paucis exceptis, amarè ferebant, Ecclesiam Cracouiensem suis ornamentis nudari, Vnde non solum vlterior Regis et Consiliariorum, super commodatione quieuit instantia, sed etiam Episcopo et Capitularibus gratiæ pro responso, et defectui Reip: prouidenti, et commodationem sacrorum vasorum refellenti, à Rege Casimiro et vniuersis actæ sunt :~

Seditio Thorunii, plexis defectionis authoribus septuaginta componitur.

Sub idem tempus Ciuitas Thorun intestinis agitata motibus, et studio aliquorum de communitate, ad rebellionem publicè versa, Consulibus non solum claues portarum, sed etiam gubernationem rerum, abstulerat: facilius in deditionem Magistri et Ordinis transitura. Sed Gdanenses periculo comperto, accersitis gentibus ex propinquis præsidiis Regiis aduenerunt. Et ducentis ex Communitate compræhensis, septuagintaque in die sancti Michaelis, qui seditionis erant authores, publico gladio cæsis, non solum Thorunensium sed et aliarum quoque Ciuitatum, motus compresserunt. Castigatisque factionum capitibus, cæteris parsum est.

Potestas disponendi de tributo quibusdam Senatoribus Regni cõmititur.

FEria secunda ante festum sanctæ Heduigis, Casimirus Rex Poloniæ Cracouia egressus, in Nyepolomicze descendit. Abinde pro die sctæ Heduigis nouam Ciuitatem Korczin aduenit, frequentemque Prælatorum et Baronum, Cracouiensium et Russiæ terrarum, numerum ibidem reperiens, decem diebus Conuentum celebrauit. Plures enim resistentiæ de ferendo subsidio in mediis Censibus interpositæ, Conuentionem illam ad tam diuturnum tempus extraxerat. Capta tandem est finaliter conclusio, qualificatione rerum pro ea tempestate pensata, ut medietas Censuum de singulis bonis Regiis et terrestribus, pro rebus Prussiæ expediendis, et imposterum bene gerendis, tam de terris Cracouiensibus quam Russiæ, usque ad festum sancti Nicolai conferatur, potestate Regi interdicta, ne aliquid de pecuniis colligendis mandet aut disponat. Ea etiam conditione apposita ut Cmethones singuli de laneo unum fertonem, pro sorte medietatis, suos dominos releuare teneantur. Episcopo Cracouiensi Thoma, Gregorio de Branicze Castellano Radomien. Ioanne de Rythwiani Capitaneo Sandomirien. Andrea de Thaczin, Ioanne de Melsthin, et aliis de Cõmunitate lectis, potestas eis disponendarũ pecuniarum cõmissa est: non in alios tamen usus, nisi in publicos, et præsertim Prussiæ et terræ Osswyaczimen. solutionem. In solutione verò negligentes pro constituto tẽpore, pro prima vice negligentia pignoratio de quatuor bobus, pro secunda intromissio totius villæ non prius, nisi duplum solueret, reddenda, pœna, quo celerior solutio proueniret, adiecta.

Mittuntur Nuncii in Podoliã ad exigendum noua iuramẽta à Capitaneis de tenendis pro

Regno Poloniæ Castris, et de non alie-
nanda terra Osszwyaczimensi cõsti-
tutio.

M Issi sunt ex conuentione illa nouæ ciuitatis Korczin. Ioannes de Thaczin
Palatinus Cracouiensis. Ioannes Olyeski de Syenno et Wnuczek in Po-
doliam. Quibus fuit iniunctum, vt à capitaneo Podoliæ seu Camenecense,
cæterisq; castrorum Podoliæ Capitaneis, noua exigant iuramenta, de tenendis p
Regno Poloniæ fideliter castris, et ad ordinandum, vt castra ipsa, cũ in ædificiis,
tum in victualibus, aduersus quoslibet hostes, et signanter Lithuanos, sint sufficiẽter
promisa. Petebatur etiam tunc à Rege Casimiro generalis conuentionis, sup iusticia
cuilibet querenti administranda, celebratio, et vt in ea de quibusdã differentiis, quæ
inter Ecclãm et laicos interuenire solent, poneretur decisio. Sed celebrationẽ eius
in Regis de Lithuania aduentũ, placuit differri. Sancitum etiam tunc fuit, ne ter-
ram Osswyaczimen Rex quoquo modo alicui donet, alienet, obliget vel inscribat:
Agebatur similis apud partes maioris Poloniæ in Colo, pro diè sanctorum Simonis et
Iudæ Apostolorum. conuentio. Et Prælatis Barombusq; partiũ illarum conuenien-
tibus. Conclusio Conuentionis Pyotrcouiensis, de soluendis mediis censibus p rebus
Prussiæ innouata, et dispositio rerum prædictarum Prussiæ, solutioq; et expeditio
Stipendiariorum Prussiæ. Ioanni Episcopo Wladislauiensi Gubernatori, collectis
pecuniis mandata.

Rex Casimirus cum Elizabeth
Regina in Lithuaniam pficiscitur.

S Abbato ante festum sanctorum Simonis et Iudæ Apostolorum. Casimirus
Rex Poloniæ, ex noua Ciuitate Korczin. cum Elisabeth Regina disce-
dens, per Sandomiriam Lublin, et alia consueta loca in Lithuaniam pro-
cessit, et feria secunda ante festum sancti Martini, ad fluuium Narew pueniẽs,
ab Episcopo Vilnense et Boiaris Lithuaniæ, caternatim illic congregatis, susceptus
est.

Czirwonka, seditione Gedanensiũ
et Ioannis Czarnkowski, compressa,
ab eisdem ex pacto Polonorũ q̃dra-
ginta aureorũ millia, à maioribus aũt
Polonis xxv millia florũm accipit:
reliquũ post aliquod tẽpus accepturus,
vt Marienborg et alia Prussiæ Ca-
stra resignet Poloniæ Regi.

T Ransitus autem Regius in Lithuaniam, quem vniuersi Consiliarii
nec suasu nec prece inhibere poterant, attulit rebus publicis, et signãter

Pruthenicis, quarum consumatio propter absentiam Casimiri Regis differebatur plurima dispendia et impedimenta. In Gdanense enim Ciuitate, ab illis, qui partes Magistri clandestinè sequebantur, vulgatum erat, Casimirum Regem, de rebus Pruthenicis non facere æstimationem, aut curam, et ex Lithuania difficulter et tardè rediturum. Consurgente autem seditione. Martino Coga, homine parū noto sed industrio, et partes Magistri et Ordinis variis negociis promouente, facilè populares Ciuitatis Gdanensis in suam pellicit opinionem. Depositisque antiqs cōsulibus, se, et eos, qui eadem secum sentiebant, in consules procurat creari. Timebaturque grauis seditio, cum prudentiores nil his territi, ad discessionem trahi non poterāt. Neque enim consilium vnum, nec voluntas vna inter populares fuerat, sed dissensionis veluti quidam morbus, iam horum, iam illorum pectora, peruadebat, resque in seditionē spectare cœperat, nisi Vlricus Czirwonka, audita nouitate, aduenisset, et tam principalibus quàm popularibus aduocatis, longo et prudenti sermone concionatus, ne iuramenta, Casimiro Regi facta, noua præuaricatione fœdarent, monuisset: astruens illos discessione sua non rebus Regiis, quibus Castro Marienborg in suam ditionē redacto, longa periclitatio non posset accedere dispendium, sed nihilominus suis perpetuā infamiā et posteritati suæ perpetuū dedecus insturos. Tantumque concionatio Czirwoncze apud Gdanen. valuit, vt ex admodum tristi et deformi die, lætus, reunitis et conciliatis vniuersorum animis, proueniret. Missique extemplo à Gdanensibus in Lithuaniam Nuncii ad Regem Casimirum, vt celerius adueniat, et defensioni eorū, pacificationique terrarū Prussiæ, iuxta ea, quæ cum Czirwonka conuenta sunt, intendat: offerentes se in pactorum complementum. omnem pecuniæ defectum suppleturos. Ab eoque tempore Vlricus Czirwonka studiosissimus rerum Regiarum factus est solicitator, aduocatusque et patronus, maiori diligentia illas promouens, quam ante turbauerat. Missoque ad Consiliarios maioris Poloniæ, qui tunc apud Colo secundum Conuentum agebant, speciali Nuncio, carpebat illos vehementer, quòd cum fortuna illis serenior proueniret, segniter res, celeritatem expetentes, administrarent, et nescirent opportunitate temporis vti. Consurgerent tandem, et ad consumationem pactorum, serò licet intenderent, præteritarum transgressionum memoriam de facili se obliteraturum. His verbis Consiliarii maioris Poloniæ calefacti, Ioannem Episcopum Wladislauiensem, Petrum Calissiensem, et Ioannem Gnesnensem, Castellanos, in Thorun conuenturos cum Czirwonka, transmittunt. Qui in die sanctorum Fabiani et Sebastiani conuenientes, singula negocia, quæ pro infectis habebantur, in hunc modum componunt. Tradunt siquidem Czirwonczæ viginti quinque millia florenorum, ex terris maioris Poloniæ illic conducta. Cui iam per Gdanenses quadraginta aureorum millia tradita erant, eo pacto, vt ad festum Paschæ, residua proteletur solutio. Pro illoque tempore, dimissio Castri Marienburg, et relaxatio captiuorum expleatur: atque cū singulis aliis Castris et munitionibus, hostibus trengas, ad Dominicam Reminiscere duraturas, indicunt. Ad Regem quoque Casimirum in Lithuaniam plures delegant Nuncios, et inter alios Nicolaum Sarlieÿski, Palatinum Brzestensem, persuasuros, vt que celerrimè redeat, rebus Pruthenicis aduentu suo maximum adiumentum, et absentia, maximam infectionem, præbiturus. Non quieuerat autē Martini Coga Ciuis Gdanensis dolosa machinatio, sed assiduam seditionē moliebatur, in tantum audaciæ progressus, vt totius Ciuitatis tam administratio quā status ex illius penderet arbitrio. Verùm, ne latius, inclinatis semel ad Cruciferorum partem nonnullis Gdanensium animis, serperet defectio, Ioannes Czarnkowskÿ

Castellanus Gnesnensis, in Gdansk aduenit, sub cuius præsentia Consules anti-
qui et signanter Rinoldus Menderoff, et Ioannes Lindaw, audatia resūpta, Mar-
tinum Coga capite truncant, Quo necato, omnis, quæ sensim gliscebat, quieuit sedi-
tio.

Ioanne de Huniad Gubernatore Regni
Hungariæ mortuo, Ioannes q3 Capistra-
nus, dolens mortem illius, moritur, et Vla-
ci oppido Hungariæ sepelitur.

Sub idem tempus, circa festum sanctæ Heduigis, in Hungariæ Regno
Ioanne de Huniad Gubernatore Regni eiusdem, pestilentico morbo,
septima die mensis Augusti absumpto, pater venerandus Ioañes de Capi-
strano, qui, vt in supioribus declarauimus, magnū ea æstate, defendendo cū cruce
signatis Castrū Albam Regalem, ex Turcis, qui cū omnibus copiis, illud impugna-
bant, triumphū retulerat, cæpit de morte eiusdem Gubernatoris affligi vehemen-
ter, dolens tam prouidū et factiuū Ducē subtractū esse, cuius opera, ad reliquā con-
tra Turcos, quā in æstate futura, paraturum sese per Crucesignatos, nō dubitabat,
expeditionē, sibi multū accommodā et profuturam intelligebat, calculi iliumq3
pressura, febribus quottidianis et dissenteriæ languore correptus est. Tanta aūt
mentis afflictione, pro rebus fidei angustiabatur, quod velut alter btissimus Au-
gustinus, ad extremā horam pueniens, vigesima tertia die mensis Octobris, adeò
lentè et suauiter, iuxta ac si se sopori daret, in oppido Hungariæ Vlak, Chro spiritū
reddidit, et in ecclesia Conuentuali sanctæ Mariæ, ordinis sancti Francisci, in præ-
fato oppido Vlak accepit sepulturam, cū iam annū vitæ septuagesimū vnū in ordi-
ne, et continua diligentissimaq3 verbi Dei disseminatione, quadragesimū exegisset.
Corpus suum post mortem adeò iucundum clarumq3 apparebat, vt non exanime sed
viuum putaretur. Multiq3 mortales sunt testati, per merita ipsius, tunc beneficia
sanitatū, à variis languoribus se accepisse. Prius aūt quam Spiritum Domino
redderet, die integro visus est amaras lachrymas vbertim effudisse. Rogatus au-
tem instantius à fratrum suorū comitatu, quorū aliquos ex nomine, mortē suam
præcessuros, aliquos verò (quemadmodū impletum est) subsecuturos, signauerat,
quidnā tam profundus fletus sibi haberet, respondit, tam ingentia mala se
vidisse, quæ Catholicis, ob eorū scelera, necesse est contingere: quæ ob sui magni-
tudinem, nemo librariorum posset in cute bouina exarare.

Ladislaus, Hunyadi Ioannis Gu-
bernatoris Hungariæ filius, Vlricum
Ciliæ Comitē, spectante Ladislao
Rege suo Hungariæ, occidit, vnde
bella inter Hungariā et Ciliā, quæ

postea venit in ptatem Romanorũ Imperatoris Frederici orta sunt.

D Um autem Hungariæ Rex Ladislaus, versus Albam Regalem cum insigni exercitu, de proprio milite et crucesignatis comparato, procederet, quoslibet motus, si qui per Turcos, ex morte Ioannis de Hunyad Hungariæ Gubernatoris animatos, fierent, compressurus. Interim nunciatum est Turcos quietos consistere, et nihil de inferendo bello apud illos cogitari. Rex tamen Ladislaus versus Albam Regalem, destituto filio Gubernatoris Ladislao, vt eius potentia, Regi et Comiti Ciliæ Vlrico suscepta, diminueretur, id efficiente Vlrico Comite, qui in aliis castrorum Hungariæ cessionibus, Hungarorũ corda, committendo illa Almanis vel forensibus, q3 maxime vulnerauerat, in Temtam. Ladislaus aũt filius Gubernatoris, horũ omniũ, quæ contra illũ gerebantur non ignarus, simulq3 de nece Comitis Ciliæ, quæ fere omniũ Baronũ Hungariæ consilio et assensu dudũ cõposita, sibiq3 mandata erat, qualiter illam conficere posset, plurima secum voluens, pellicit Regem Ladislaum et Comitem Vlricum in dolo, vt exercitu vniuerso, qui sub ductu Comitis Vlrici militabat, consistere iusso, cum paucis nauali itinere per Danubiũ Albam Regalem descenderet, astruens tantæ multitudini in terra, a pprio milite et ab hoste vaxata, victualia nullatenus suffectura. Dum aũt alba Regalẽ puẽtũ esset, altero die filius Gubernatoris Ladislaus, destinata aĩo exequitur, et Comitem Ciliæ Vlricũ ex capella, post Diuinorũ audientiam, egressum, ad portã, quasi q̃dam secreta secum tractaturus, eductũ, cum armatis, quos sub gradibus occultauerat, inuadens, Rege Ladislao spectante, et nullũ auunculo, quod similem sortem ptimescere, ferente auxilium, obtruncat: simile scelus in Regem Ladislaum, nisi senori consilio auersus et inhibitus fuisset, comissurus. Rex tamen Ladislaus pudẽtia Bohemorũ et Almanorũ, qui curam illius gerebant, in camera obfirmatus, quadriduum illic, donec furor filii Gubernatoris quiesceret, exegit. Exinde vero data securitate eductus, ex Alba Regali Budam venit: nihil habens liberi iuris aut arbitrii, sed singula iuxta ordinationem Ladislai filii Gubernatoris agens, instituẽs atq3 decernens. Cadauer Comitis Vlrici in Ciliam relatũ, iusto honore tumulatũ est, et graue bellum inter Ciliæ Comitatũ et Hungariæ Regnũ eousq3 exortum est, vt Cilienses collecto exercitu, inuaderent regnũ Hungariæ, et castrũ Theben cõquirerent, per continuã expugnationẽ. Qua quiescente Comitatus Ciliæ Frederico Imperatori deditus est.

Pestis in Hungaria et Polonia.

A D has etiam domesticas clades, epidimiæ morbus et Budam et fere omnes Hungariæ oras peruasit. Sed et Regni Poloniæ regionem circa Kyosnam, Zmigrod, Strzisszow et Rimanow, pestis similis, ex contagione aliquanto tempore affligebat.

Terræ motus ingens in Napulia.

I N Napulia tantus terræ tremor sabbato ante festum sancti Andreæ apli

accidit, vt Romae audiretur, pluraq3 Castra et Castella, et signanter Ciuitas Ascopolis, ruinarentur. Subuersorum autem ex terrae motu Castrorũ et Castellorũ loca, vndae superingrediebantur :~

Anno Doñi 1457.

Sanctus osmandus Elberiensis Epũs Canonisatur:~

D Ie prima mensis Ianuarii, beatus oßmandus Episcopus Elberiensis, de Regno Angliae, qui à trecentis et quinquaginta annis iacens in puluere miraculis coruscabat, per Calixtum Papam tertium, Romae in Ecclesia Sancti Petri, Canonisatus est, et Cathalogo Sanctorum adscriptus :~

CAsimirus Poloniae Rex redargutis Lithuanis, et seditione ac nouarũ rerum studio, non poena, sed largitione composito, in Poloniã, deinde in Prussiam se recursurũ promittit:~

C Asimirus Poloniae Rex, dum in Lithuania omne tempus hyemis exigeret, plura negocia Lithuaniae componebat. Lithuanos quoq3 rebus nouis studentes, et de substitutione alterius magni Ducis Lithuaniae, varios et crebros agitantes sermones, compescuit. Conuentione aut generali Vilnae pro die natiuitatis Christi celebrata, et singulis Boiaris conuenientibus, Rex dicendi opportunitatem nactus, grauissime Lithuanos de cruda legatione, fatuitaté et superbiam in se redolente, ad se Lanciciam perlata, corripit et obiurgat. Quam cũ omẽs vniuersali acclamatione inficiarentur se intimasse, sed nec de illa quicquã scivisse, aut consensisse, deposcerentq3 authores tam faedae et superbae legationis ad poenã, omnis culpa in Gasthawdum relata, quasi ille vnicus fuisset eius conflator. Qui cum se purgare de legationis temeritate iussus fuisset, in seditionẽ rem verti, et aliq̃d grauius periculum exoriri, Rex metuens, Conuentum dissoluit, sequentibusq3 diebus rex more suo, scismata et nouarũ rerum motus, non punitione aut cöertione merita sedat, sed tractatibus beneuolis, largitionibus: et benignitate, ex quibus gens illa plus furoris et audaciae expost ructandae, quam curae et sanae mentis concepit. Nũciis quoq3 ex Polonia et Prussia, ad eum venientibus, remuneratis, Carnispriuii dies in Radom, et Conuentũ Consiliariorum in Pyothrkow, pro Dnica prima Quadragesimae, celebraturum, et exinde in Prussiam se diuersurum respondit. In hunc modum iubet literis et Nunciis Consiliarios, vt conuenire pro die instituta Pyotrcouiam non negligant :~

Casimirus Rex Poloniæ plurimis rebus in Conuentione Piotrcouien compositis, ad alium Conuentu in Kolo accelerat, de rebus Prussiæ consulturus.

P Aritum est iussionibus Regiis, et pleriq3 consiliarii, non tamen in frequēti numero, pro Dominica Oculi Petricouiam conuenerant. Rex tamen Casimirus tardius aduenit Petricouiam, non nisi videlicet feria quarta post Dominicam Oculi, cum vtraq3 Regina, Zophia videlicet matre et Elisabeth consorte prohibente illum fluuio Visla, tunc vehementius, quā cuiusquā ferebat memoria, inflato aquis. Et pluribus rebus conclusis et decretis, iterum alium Conuentum in Colo pro Dominica Letare tenuit. Vbi ordinabatur, vt Castra Stuchow Swyecse et Tucholya, non stipendiariis, cum ærarium Regis exhaustum esset, sed pprris gentibus locarentur, vt oppidum Choynicza, grauiori inedia, et rerum omnium importatione, premeretur. Ex Colo Casimirus Rex transiit in Brzesczye, exinde per Radzyeiow Wladislauiam iuniorem venit, feria tertia post Dominicam Iudica Bidgosthiam.

Ladislaus Hungariæ rex altero filio Hunyadi occiso, altero cū multis amicorum in vincula coniecto, mris, filiorū casum vlciscentis, graue bellum in se excitat: quod tandem pace vtrinq3 interposita sedatur.

S Vb eo autem tempore Rex Hungariæ Ladislaus, nactus assistentiam primorum consiliariorum Hungariæ, Ladislaum filium olim Ioannis de Hunyad Gubernatoris Hungariæ, Vlrici Comitis Ciliæ interfectorem, et germanum eius Matthiam, item Ioannem Episcopum Varadiensem, item Canczilacslaw, Rosgon Sebastianū, et plures commensales, necessarios, et amicos Gubernatoris captiuat. Et Ladislao filio Gubernatoris capite Budæ obtruncato, germanū suum Matthiam, cum cæteris in ergastulis obseruabat. Ioannes Varadien Epūs, Dyonisio Strigoniensi Cardinali et Archiepō traditur iudicandus. Qua nouitate mater filiorum Gubernatoris perculsa, non ad muliebres recurrit fletus, duob9 penè vno die orbata filiis, sed ad arma. Ærarioq3 viri, pluribus annis congesto, incrassato, aperto, plura millia ex Polonis, Bohemis, Hungaris, cæterisq3 nationibus, cōducit. Quarum partem, ad multorum castrorum, quæ post obitum viri in ditione sua consistebant, reliquit custodiam, cum altera verò residuitate, iustum etiā et copiosum conficit exercitum, et bellū Ladislao Regi Hungariæ infert, et singula, quæ ptatis Regiæ nouerat, omni genere hostili vastat, adeoq3 vehementer grassatur, vt nisi Rex celerius ex Bohemia et Austria gentes q3 celerius aduocasset, obsessura illū Budæ videbatur. Gentibus aūt Regiis venientibus, instauratū fuit magis q3 interceptum bellum, et aliqt conflictus vtrinq3 habiti. In quibus iam hæc iam altera pars

victoriam occupabat, furorq; et animorum et belli continuè intumescebat, multiq; morta:
les, præsertim ex Polonis, in gravi multitudine, exercitũ matris filiorum Gubnatoris
augebant. Miseraq; erat Regni Hungariæ conditio, quod nunq; superioribus annis, tā
crudeli et tyrannico bello premebatur. Illud enim, quod tunc gerebatur, oīa transa:
cta excedebat. Vastitatē autem ampliorem Regni eiusdem Primores pertimescentes,
simulq; ampliora mala veriti, quoniam et mater filiorum Gubernatoris, maximum
quidem et pessimum, sed suæ conditioni conveniens facinus, introductionem vc Z t
Turcorum in Hungariam, et aliquorũ castrorum eisdem traditionem, ausura, à cer:
tis nunciabatur, de pace agendum, omisso bello decernunt. Et tractatibus aliquot
interpositis, pacem sub certis conditionibus componunt. Quibus cavebatur, ut Rex
Ladislaus filium Gubernatoris Matthiam, cum cæteris omnibus captivis, sibi re:
conciliatos, solvat. Mater filiorum Gubernatoris Regi de certis Castris cedat. In
hunc modum pace composita, et posita in executionem, ingens bellum extinctum
est

Summa pecuniarũ mercenario militi
Cruciferorũ pro cessione Marieburgi
promissa, præter triginta millia florũ,
solvitur. Quos non prius Gedanenses
mutuo dandos pmittũt, q; Rex Casimirus, ppter
intestinos motus componendos, Gedanũ veniat.

Stante autem Casimiro Rege in Bidgostia, Gnesnensis Archiepiscopus
et Wladislaviensis ac Posnaniensis Episcopi, pluresq; Barones Consi:
liarii, milites q; et adolescentes ingenui, de universo Regno Poloniæ in
armis et apparatibus pulcherrimis, ad illum confluxerunt. Prussiam cum illo, ad
recipiendam Castri Marienburg possessionem, quæ pro die Paschæ promissa erat,
processuri. Interim autem in Thorun solutio stipendiariis de Marienburg, per An:
dream de Thaczin, Ioannem de Rythwiani, Ioannem Dlugosch Cracovien, et ma:
gistrum Iacobum de Schadek Sandomiriensem, Canonicos, nomine Regni Poloīæ
et terrarum Cracoviensium prebebatur. Quæ cum illic expleri non posset (non
enim stipendiarii Marienburgenses ad tam longum spacium, ad recipiendā solu:
tionē, præsertim, cum illis in Gdansk promissa esset, poterant induci.) coacti sũt Cō:
missarii Cracovienses ex Thorun descendere navibus in Gdansk per aquā. Cum
quibus et Ulricus Czervonka, habitis cum Rege Casimiro in Bidgostia pluribus
et secretis tractatibus, facta Prutenica firmantibus, et Ioannes Sapienski Iudex
Posnanien, cui pecuniæ maioris Poloniæ terrarum creditæ fuerunt, descendebant
Et quoniam finalis terminus solutionis pficiendæ in festo Paschæ, in cuius vigilia
vix Comissarii Regni cum pecuniis, adversantibus undis et ventis, advenire potu:
erant in Gdansk, labebatur, pluraq; solvenda restabant, quā quæ fuerat soluta. Et
verisimile erat, et Almanos universos et aliquos ex Bohemis, lapso festo Paschæ soluti:
onem per lapsũ temporis infectam, refutaturos. Ulricus Czerwonka cum Ioanne
Rithwyenski in Marienburg descendens, inducias ad quindecim dies protelandas
obtinuit. Sed cum hæ quoq; faciliter transituræ viderentur, ulteriores etiā concessæ

sunt. Sub quibus tam ex parte Regis et Regni, quam ex parte Nobilium et Ciuitatum Prussiæ, centum sexaginta millia stipendiariis Marienburgen persoluta. Verum, cum vltra soluta restarent adhuc triginta millia florenorū soluenda, quoniam nec ex Polonia nec ex Prussia conuenta suma fuerat allata, quæ etiam vltra iustum, in duodecim millibus florenorū excreuerat, stipendiariis Marienburgen et equorum et damnorū numerum excessiuū ponentibus. Tantam aūt sumā pro complenda solutione, iuxta qualificationē negociorū, impossibile erat sub breui tempore conquirere, vehemens dolor et anxietas Petrum de Gay Calissien, Ioanez de Czarnkow Gnesnen Castellanos, Andream de Thaczin, Ioanem de Ritwiani, Ioannē Dlugosch et Mgrūm Iacobum, Cancos Cracouien, Cōmissarios Regni, cepit, ne ob defectum triginta millium florenorum, omnia data in pditū et ruinā reciderent, et iuxta spem Almanorū, non sine magno et perpetuo dedecore, fabula et infamia Regis et Regni, sequeretur infectio negocii principalis et accessorii, nec iam de retinendis terris Prussiæ, quàm de defendendis aliis Poloniæ terris, insederat animis cura: Almanis ad vastationem Poloniæ suaptè spontè incensis, etiā hoc casu Regio magis, quàm clade ante Choyniczam accepta, inflammandis. Verebatur et diuisio Regni intestina, propter parū prouidā ordinationem, cum Marienburgen stipendiariis factam, et pecuniarū ad solutionem tam arduæ rei collectarū distractionem. Verebatur et Prussiæ Ciuitatū defectio, verebantur et plura alia, quæ, vt fit in talibus rebus, pauor et suspicio suggerit, verisimili argumento concludebāt euētura. In hac igitur difficultate et penè desperatione, Cōmissarii Regni, animos non remittunt: Sed à Gdanensibus ciuibus et cōmunitate, supplementū pecuniarū petūt: certificationem de soluendo offerentes, exponuntq multiplicia mala, eos pro maiori parte contingentia, in defectu solutionis emersura. Et quo magis aīos eorū flectere possent, imaginem argenteam Dominæ nræ virginis benedictæ Mariæ, et imaginem similem, beatæ Barbaræ ossa continentem, q primum Rex possessionē Marienburg nactus fuerit, se apud eos pro vade deposituros repromittunt: non prius repetendas, donec illis plena solutio fuerit impensa. Tam periculo q promisso Gdanenses moti, supplementū pecuniarū se facturos repromittunt, ad priores conditiones, de soluēdo eis datas, ea apposita, vt Casimirus Rex q celeriter Gdansk adueniat, pauida, ambigua, claudicantia et infidelia aliquorū Gdanensium corda, suo aduentu sanaturus: astruendo triginta millium florenorum deficientiū mutuationem, nulla alia re, quàm Regio aduentu, celerius secuturam. Commissarii aūt deposita despatiōe et mærore, plures Nuncios ad Regem fatigant, et quantum periculū, si celerrimè non aduenerit, sibi et Regno immineat, declarant, Orantq et obsecrant, vt nocti nō parcendo, Gdansk adueniat: consumationem fœlicem et optatam suarum rerum habiturus.

Casimirus Rex cum suo comitatu Gedanum veniens, à Carolo Rege Sueciæ, à suis pulso, qui Gedanum paulo ante puenerat, et à Gedanensibus honorificè excipitur.

Casimirus Poloniæ Rex denunciatione sibi facta, non secus quàm par erat,

motus, cum in Bidgostia tres hebdomadas exegisset, sub quibus castrum Sluchow
extrema fame, hostibus ex Choynicza quamlibet importationem prohibentibus, fessum
et pene perditum, missa victualium copia, refecit, feria tertia post conductum Paschae
exercitibus ordinatis, versus Gdansk processit, et in Swyecze perueniens, duobus
diebus illic quieuit. Ex Swyecze vero feria quinta in Nowe, feria sexta in Stargad,
Sabbato in villa quadam vno miliari distante a Gdansk, nocturnauit. Die autem dominico,
Sanctorum Philippi et Iacobi Apostolorum, tertiarum hora, Gdansk ingressuro, primum
Carolus Sueciae Rex, qui recenter a suis expulsus illuc se contulerat cum omnia familia
sua pedibus (nauigio enim Gdansk aduenerat) exiuit. Processiones deinde omnium
Ecclesiarum, item omnium personarum, ordinum, et statuum conditio atque sexus, ad vlti-
mum lapidem, visuri desideratum Regem, in ornamentis praestantioribus et fulgen-
tibus egressi. Pulcherrimus enim, gloriosus et magnificus, Regius in tantam vrbem
ingressus, tanta militum caterua, tanta praecedentium et subsequentium multitudine,
spectabilis et decorus, praelianti accinctus nummine, vt multarum gentium et nationum
animi, quarum illic, velut in ciuitate maritima, et mercibus celebri et opulenta, consue-
uit esse grandis congeries, et signanter Bohemorum et Almanorum, qui ad huiusmodi specta-
culum contemplandum, et ad videndum suppelectilem exercitus Regii conuenerat, non in
admirationem tantum, quantum in stuporem verterentur. Et Rex quidem Casimirus
omnibus sibi obuiam egressis turmis, fauorabilem et benignum se praebuit, singulosque
status et ordines, hilari tam vultu quam gestu exceptioneque tractauit. Ad Carolum autem
Sueciae Regem, ab equo exiliens et descendens, ipsum, non vt exulem sed sibi parem,
excepit, et equo Regio, ad id praeparato, locatum, associauit. Miroque et mirando omnium
fauore, per plateas vrbis, quae, ad cohonestandum ingressum suum, variis ludis et spe-
ctaculis erant refertae, incedens, ad Sanctae Mariae Ecclesiam peruenit, Et illic descen-
dens, gratiarum actiones in Deum et sanctos, pro incolumi suo, et sui exercitus, egit aduentu:
Et oblatione, iuxta munificentiam Regiam facta, licenciato Sueciae Rege Carolo, in Prae-
torium, locum sibi pro hospicio praeparatum, diuertit. Diesque ille in magna leticia et
tripudiis a Gdanensibus absumptus est, Ingenti multitudinis fauore exceptus Rex
erat, et in decus aduentus sui plures numero ludi instaurati, et spectacula, et quibus aliis
laeticia effusa soleat ostendi. In sequentibus vero gladiatoria et hastiludiorum opera,
quae celerrime per milites Regios, spectante populo vniuerso, et a laboribus suis auerso, ae-
debantur. Habuit autem Casimirus Rex secum Ioannem Episcopum Wladislauiensem,
Ianussium Ducem Osswyacimensem, Luthconem de Brzezye, Protonotarium A-
postolicum, et Regni Poloniae Vicecancellarium. Stanislaum de Ostrorog Calis-
siensem. Derslaum de Rythwiani Siradiensem. Stiborium Sarlieyski Iuniwla-
dislauiensem. Ioannem de Krethkow. Brzestensem. Palatinos, Hinczam de Rogow Si-
radiensem. Ioannem de Labischino Wladislauiensem. Castellanos. Andream et
Ioannem de Thaczin, filios Ioannis Palatini Cracouiensis. Andream de Olyeschnica filium
Ioannis Palatini Sandomiriensis, Ioannem de Sczekoczin Capitaneum Lublinensem
Petrum de Kurozwaki, filium Creslai Castellani Lublinensis, Creslaum Woyschik
Succamerarium Cracouiensem. Ioannem et Ioannem Swidwas de Schamotuli. Ia-
cobum Dabienski, subpincernam Cracouiensem. Eustachium de Sprowa, germa-
num Ioannis Archiepiscopi Gnesnensis. Ioannem de Brzezye. Ioannem Cobilienski, Da-
piferum Cracouiensem, Iacobum Sluporski. Ioannem Gorsky, Ioannem Koscielyecki,
Nicolaum et Sbigneum Czaykas de Ianor. Ioannem Lyubiessowski, Casparum Lye-
sczinski. Albertum Kosthka de Posthupicze. Ioannem Stawatha, Ioannem Colda

Bohemos, pluresq; alios Barones, militares, et adolescentes ingenuos, quorum alius aliū in armorum et equitum genere excellere contendebat. Habebat et peditum aliquot turmas, qui suis ordinibus Regem sequebantur armati. Æstimatusq; est Rex Casimirus sex millia gentium, tam in pedite quàm in equestri milite secum habuisse.

Ex Castro Marienborg, Polonis tradito, Ludouicus Mgr Prussiæ, minitans, et eiulans discedit.

Aduentus Regius in Gdansk, sicut res Regni Poloniæ plurimum auxit, firmauit et correxit, ita Magistri et Cruciferorum partes, plurimum debilitauit et infecit. Nam ampliori ardore congerebantur pecuniæ per Gdanenses, Rege instigante et Consiliariis, ad explendam residuam solutionem. Propter quod Almani et aliqui Bohemi, qui partibus Magistri fauebant, ad dolos recurrunt. Et Vlrico Czeruonka tunc absente, et apud Regem in Gdansk agente, facto in Marienborg rumore, altius Castrum Marienborg occupant, et redigunt in suam potestatem, asserentes se pactis fecisse satis, et Regem in solutione, pro constituto tempore defecisse, nec velle amplius concedere aliquas dilationes. Qua quidem nouitate, et ad Czerwonkam in Gdansk, et ad Bohemos principales, qui tunc in Thczow manebant, perlata, omes continuo aduolant, et Bohemi quidem, quia porta non intromittebantur, nauigiis ad Castrum intrant, et rumorem sedant. Czeruonka acceptis à Rege decem et octo florenorum millibus, liberius in Marienborg ingreditur. Et correptis Nicolao Volsdorf, Frisdman, Panczers, Fricz et Vißek, quos nouerat illius turbationis fuisse authores, eis primum debitum persoluit, et de Castro altiore, impensa solutione, secedere coëgit, asserēs eos inique agere, et crudeli vicissitudine, benignitati Regiæ respondere. Qui cùm et Castrum Marienborg et captiuos, et multorum millium summa, in eorum fidē et probitatem posuißet, non essent veriti tantum facinus et tradimentum, in optimo et modesto Rege admittere, et propter exigui temporis morā, perpetuam sibi et cæteris innocētibus infamiam comparare. Rex autem Casimirus, Nuncio Czíruonczæ, de dispulsione periculi, quod iam imminebat, certior factus, cum residuitate pecuniæ, Ioannem de Czarkow Castellanū Gnesnensem, Andream de Thaczin, Ioannem de Rythwiani, Ioannem Dlugosch, Stiborium de Bayßen, Vilhelmum consulem Gdanensem, iungens illis nōnullos Cives Gdanenses ex cōmunitate, ad explendum cæptum negocium affectos, in Marienburg transmittit. Qui illic tribus hebdomadis morati, multi enī interponebantur noui nodi et difficultates, sed et aliqui ex Bohemis et Almanis, numerū equorū et damnorū plus insto augebant: cum aliam pecuniam haberent in sua potestate, ex quo, et principali summæ duodecim millia addebantur, rem tamen omnem pro voto expediunt. Sed nec tunc Almanorum odium quieuit, qui principaliora sanctuaria ex Ecclesia maiori CAstri Marienburgen, videlicet Crucem argenteam, notabilem portionem ligni vitæ habentem, imaginem beatæ Mariæ Virginis argenteam deauratam Caput S: Barbaræ et imaginem, ac alia, clandestino noctis tempore, paucis consciis, depromunt, et currui ad hoc præparato, includunt: In Almaniæ oras secum ista deportaturi. Quare Ioanni de Czarnkow Andreæ de Thaczin, Stiborio de Bayßen, patefacta,

illico Polonis omnibus, qui iamtunc ex condicto castrum Marienburg ingressi, et Almanis et Bohemis superiores numero et robore erant, arma induere iussis, fauente etiam magis quàm adiuuante Vlrico Czeruonka, celerrime accurrunt, et sanctuaria de ptate Almanorum, videlicet Andreæ Gwald, ex Austria is erat, eripiunt, et in ecclesiam deponunt, quæ postea Bohemi et Almani, pluribus legationibus ad Regem factis, repetere conati, minime potuerunt. Magister autem Prussiæ Ludowicus, qui vsq3 in diem illam in Marienborg, habitatione consueta morabatur, omni sua domestica supellectili perprius in Prusmorg transmissa, quo et ipse, si permissus fuisset descendere cogitabat, ex Marienborg in Tczow, comitantibus eum Almanis et Bohēis, discessit. In ipso etiam suo discessu, manu vibrata Polonis et Gdanensibus minitās, et intra breuiusculum spacium se tantam iniuriam correcturum et vlturū, amplis et inflatis verbis significans, asserens Regem Poloniæ non habere tot lebetes et caldaria, qui sufficerent ad alendum eum exercitum, quem contra Poloniam ex Almania adducturus esset in breui. Hisq3 verbis, passione magis animi, quàm libra rationis platis, è castro Marienburg et eius possessione, cum omni familia sua, flens et eiulans discedebat, fortunam suam increpans, et Vlricum Czeruonkam, cæterosq3 Bohemos et Almanos, stipendiarios suos culpans, quòd eorum factione et proditione, esset de terra Prussiæ et castro Marienborg eiectus.

Casimirus Poloniæ rex Marienburgum ingressus, Vlrici Czirvonczæ fidem erga se præstitā ampl. muneribus honestat.

Pentecostes festo, Casimirus Poloniæ Rex celebrato in Gdansk, dum iā ex denunciatione Vlrici Czerwonka et Baronum Poloniæ intellexisset de castro Marienburg, Magistrum et Stipendiarios descendisse, feria tertia Pentecostes cum gentibus suis ex Gdansk egressus. Vbi per ciues per quinq3 hebdomadas fuit sufficienter necessariis procuratus, feria quarta Pentecostes, quæ fuit octaua dies mensis Iunii, tertiarum hora in Marienborg pуenit, et castrū Marienborg foeliciter intrauit. Quod vbi per Vlricum Czernonkam, et cæteros Bohemos et Almanos principaliores, fuit resignatum, vbi etiam captiuitam Regii q3 Cruciferorum in Choynicensi clade, et postea in particularibus congressibus, capti fuerēt dimissi et liberati, et signa seu banderia ante Choynicзam capta, simul cum castro Marienborg reddita, in maxima lætitia et hilaritate dies ille et sequentes absūpti sunt. Nec immeritò, cùm constabat die illa, per castri Marienborg apprehensionem fœdam cladem ante Choynicзam receptam, correctam esse, et captiuos ad libertatem rediisse, causamq3 Regis et Regni Poloniæ instauratam. Magistri verò et Cruciferorum depressam et deiectam fuisse, animosq3 omnium rebellium, inuidorum et hostilium, et horum præcipuè, qui partes Magistri et Cruciferorum ex Almaīa iuuare nitebantur, et omnem spem restaurandi ordinis concidisse. In Cracouiam aūt nouitas ipsa, ad vtramq3 Reginam et Consiliarios illic præsentes, veloci nūcio plata, suspensa et formidolosa, fraudem per stipendiarios cōmittendam, expauescētia

Corda adeo reficit, vt pulsibus campanarum, et focorum per vniuersam vrbem extructione, magnitudinē læticiæ testarentur. Bohemi aūt et Almani præfati, dum in Thczow fuißent aliquot dies commorati, resignatis Regi Casimiro Gilawa et Tczow oppidis (non enim plura loca hi, quibus solutio facta est, habuere in sua potestate, cæteri autem, persuadentibus Bernhardo Schumborski, et Commendatore Elbingense, detrectauere obseruare conuenta) feria secunda ante festum sancti Viti, ex Tczow, vnà cum Magistro Cruciferorum, conducentibus eos exeuntes, sine omni læsione et impedimēto, in oras suas diuertunt. Et quamuis propensiora cumulatioraq; dona, quàm meritus erat, Vlricus Czirnonka tribui sibi æquum censeret. Milites verò Prussiæ immoderata eum cupiße refellerent, Casimirus tamen Rex, volens Vlrici Czirnonka fidem et constantiam præmiare, sibi Castra Swyecze, Golub, Prusmorg, Kowalyow et Gnyew cum Oppidis et villis, ex antiquo ad illa pertinentibus, ad suum beneplacitum donat, et sibi in illis quinquaginta sex millia florenorum largitur et inscribit. Castriq; Swyecze et Golub sibi realem tunc dat possessionem. Libet in prnti facto, occulta Dei iudicia: et illius opera mirari. Qui cum Reges et Principes Poloīæ, hæreditate earum terrarum, videlicet Pomeraniæ et Culmensis, promerentibus id eorum viciis, permisisset per hostes leues, et per eos, in suffragium sui, contra barbaros accitos, eiici et expelli, et in cæteris terris Regni, et equidem multipliciter affligi et vexari Tandem Regno Poloniæ et populo eius repropiciatus, dudum ablatas terras mirabilius, quàm abstulerat, reddidit, declarans nubilum indignationis suæ, contra gentem Polonicam quieuisse, et hostes illius Cruciferos, de terris, per eos occupatis, exclusiße: qui eas ad hoc vnum videbantur possedisse, vt eas Polonis redderent, post locationē multarum Ciuitatum, Castrorum et villarum, et instaurationem, ad repellendam alluuionem aquarum, aggerum meliorum. Quis insuper non miretur optimum Deum, in contrariis succeßibus, contrarios effectus produxisse. Nam cum Wladislao Regi genitori moderni Casimiri Regis, reportare de Magistro et ordine, in magno prælio, in die Diuisionis Apostolorum, insignem, et multis memorandam seculis, victoriā, vniuersasq; Prussiæ terras sibi subiicere concessißet: Castri tamen Marienborg, quod penè vnicum Ordini restabat, et quod post quindecim dies, si cœptam obsidionē continuasset, sibi resignabatur, non poterat habere posseßionem. De quo postea singula ad ordinis ditionem sunt redacta. Filio aūt Regis Wladislai Casimiro moderno Rege, per cladem, apud Choynicza acceptam, castigato, illud eidem Castrum patri negatum, habere, et in plenam ditionem et posseßionem, redigere conceßit. Vt in ambiguo videatur relictum, pater ne post triumphum à Castro penitus secretus, an filius, post cladem Castro potitus, fœlicior existimandus sit: cum neutri potuit cōtingere, vtriusq; boni largitio.

Regnum Poloniæ Præfectorū negligentia à manu latronum, collecto iusto exercitu, infestatur, et Castrum Oßzwyaczim captiuorū opera, turri præcipitatis custodibus, occupata, in magnum periculum adducitur.

IN terris Cracouiensibus, sub eodem tempore, grandis bellorum stridor, ex

leui, et facilè, si Primoribus aliquod studium fuisset, sedabili procella, coortus est, qui
multifarias calamitates et damna, oris illis subministrauit. Quædam enim gentium
colluuies, ex Bohemis, Polonis et Slesitis, quibus in Prussia stipendium solutum non
erat, et quarum Ductores, Kawka, homo obscuræ sortis, et Swyeborowski duo fratres,
iamdudum Regno Poloniæ, occasione debitorum, quæ se illis soluturum Wladislaus
Hungariæ Rex spoponderat, infesti, monte, qui Zebracze vocatur, prope Osswyaczim si:
to, incastellato, plurima damna Regno Poloniæ, præsertim in terra Osswyaczimense
exustione et rapina, cœpit irrogare. Cuius insolentiam, centũ equis rescindibilem
dum Præsides, sua dissimulatione et incuria, magis nutriuissent, q; compressissent,
adeò illorum, pluribus ob non solutum in Prussia stipendium, ad eos dietim confluen:
tibus, creuit congeries, vt loco Zebracze non contenti, oppidum Mislimicze, et montẽ
Castro Dobczicze propinquũ, vocatum Vapienna gora, nullis ꝓhibentibus, incastella:
rent. In quorum etiam consortium Ianussius, quondam Dux Osswyaczimeñ, concessit,
non quòd aliqua iniuria aut debito Regnũ Poloniæ esset sibi obnoxium, sed quòd
sperabat, talium auxiliatorum contubernio, ad restituendam sibi terram Osswyaczi:
mensem, pro qua iustum et plenum pretium acceperat, Regem et Regnum Poloniæ
compulsum iri. Crebrescentibus itaq; spoliis et incendiis, præsidiũ militũ in castro
Osswyaczim positum est, quod tantisper arceret hostium ingressum, ad spolia Regni,
quousq; ex terris Cracouien. Sandomirien. et Lublinen. quibus expeditio iam ad
id, licet multis contrarium suadentibus, indicta erat, gentes conuenirent. Interim
casus, vsq; ad amissionem Castri Osswyaczim penetrans, quem in cautela futurorũ
inserere huic operi placuit, ex leui (vt fit) accidit momento. Est castro Osswyaczi:
mensi, ex coctis lateribus turris, satis in altum et spissum porrecta. Quæ cũ castro
ab omni parte immineat, facilè vniuersum Castrum in suam ditionem redacturus esset,
quisquis illius sortiretur ꝑtatem. In hanc, dum octo captiui, per milites Regios com:
prehensi, depositi fuissent, per funem, quo illi cibi mittebantur, non retractũ, sed con:
tinuè dependentem, summitatem turris conscendunt, et aliquot hominibus, negligẽtius cu:
stodias obseruantibus, comprehensis, omnes ex turri præcipitant, et Regiis militi:
bus, non formidinem solum, sed et desperationem, cùm illos ad turrim accedere festi:
nantes, lapidibus, telisq;, dum ipsi ab omni inuasione et ictu, tuti existerent, supnè
obruebant. Quo nouo hostes cognito, maxima spe potiundi castri concepta, para:
bant hom̃ cateruã, quæ illuc accederet, et occupantibus turrim, aucto numero (facilè
enim quosq; leuare ad se funibus poterant) presidiũ ferret, Castrũq; vniuersum in suã
ditionẽ redigeret, præsertim, cùm turris occupata, omniũ necessariorũ ad futuros ca:
sus, per Regios milites, et Ioannem Sinowiecz, illius tunc Capitaneum, esset fulci:
mento promsa. Nec hostes, spes illa fefellisset, nisi celeriter Ioannes Sinowiecz Capit9
sano vsus consilio, cum his, qui turrim occupabant, quiq; de auxilio, per suos ferẽdo,
incerti erant, pacto inito, eos liberos, cum restitutione equorum et armorum, quæ, dũ
capiebantur, amiserant, datis etiam ducentis florenis, se promisisset dimissuros. In
hunc morẽ dum pactorum eis promissorum, accepto complemento, ad suos redirent.
Catharina Wlodkoua, Wlodkonis de Skrzin vxor, quæ pro illa tempestate arma bel:
laq; tractabat, dum etiam tunc in Osswyaczim personaliter consisteret, missis genti:
bus suis, omnes illos octo, positis dissidiis, trucidari disposuit, et quodcũq; illis in
equis, armis et auro datum fuit, auferri. Ita castrum Osswyaczim in diebus pau:
cis penè ꝑditũ et seruatũ est. Armigeri aũt et Nobiles terrarum Cracouien. Sãdo:
mirien. et Lublinen. etsi illis tempestiue, et ante festum S: Ioannis Baptistæ, egressus

in bellum mandatus fuisset, pluresq3 illorum, principales etiam, specialibus literis et Nunciis denunciantibus, in quanto periculo resp: versaretur, auisati fuissent, nequicquam moti, magis ostentui et fabulæ, quàm compassioni singula nunciata reputabant, multis tandem comminationibus Regiis et Nunciis pulsati, non nisi circa festum Assumptionis sanctæ Mariæ virginis egressi, tardissimo gressu, demoliendo quasq3 Ecclesiarum et Monasteriorum villas, possessiones, et decimas, incedebant. Nec frugibus omnis generis, quæ in horrea iam collectæ erant, aut pecoribus, quæ remittebant in propria, aut venalitati exponebant, contenti, sed etiam rapacibus manibus quæq3 interiora perscrutantes, omni genere iniuriæ et rapinæ in proprios sunt vsi, vt non ad hostile sed ciuile et domesticum bellum, eos crederes consurrexisse. Non deerat tamen vltio Diuina, quæ pro tam crudeli spolio, in eos, qui sorti suæ dicati sunt, correspondentem retribueret vicissitudinem: Nam dum exercitus Polonicus, tot spoliis propriorum insignitus, ad Oppidum Mislimicze, in quo hostes se concluserant, obsidendum conuenisset, et turpe videretur, longo tempore, numeroso exercitui, qui ad sexaginta millia poterat æstimari, vni vico magis quàm oppido, nec arte nec natura munito, assidere, impetum contra oppidum facit, et illud viriliter oppugnare cœpit. Quo iam penè expugnato, dum hostes se magna voce dedidisse succlamassent, repentè aduenlunt. Qui iussu primorum Baronum eos ab expugnatiōe et oppidi occupatione, dum iam hostes, non nisi proiectione panis et luti, telis et propugnaculis deficientibus, vterentur, segregant et abducunt, et victoriam de hostibus, non sine interitu notabilium personarum multarum (quadraginta enim Nobiles terrigenæ, cum pluribus aliis minus insignibus desiderati sunt, centum vulnerati) iam adeptam, propriis eripiunt et hostibus concedunt. Hostes antè tanto metu liberati, nocte sequenti et ampliora valla iaciunt, et lapides, diruta Ecclesia, pro defendiculo conquirunt. Quamobrem rumor magnus in exercitu in crastinū et deinceps coortus, fecit pauidos et suspectos, dum aliqui ex illis ex nomine et certis euidentibus coniecturis, de proditione insimularentur. Itaq3 dum suspicionem in dies gliscentem, et plurima damna, quæ hostes exercitui, ad pabulandū eunti, inferebant, de quo nulla à Primoribus interponebatur prouisio, succrescere videret, obsidionem, nulla cogente necessitate, soluunt, et exercitum non sine grauissimis damnis collectum, circa festum sancti Matthæi ad propria remittunt, vt penè ridiculū monstrosūq3 extiterit, exercitum tam copiosum et grandem, multò maiorem in rapinarū et spoliorum propriæ terræ moram, quàm in oppugnatione vnius vilis vici, et defensione in hostes fecisse. Deo, vt arbitror, Polonos, propter eorum viciosos excessus, rapinas, p̄das et spolia, tali dedecore puniente. Exercitu autem Polonico ad propria discedente, creuit hostibus et animus, et ad spoliandum Regnum Poloniæ ardor, libereq3 quæq3 peragrantes, tam spoliis q̄m incendiis villarum et oppidorum abutebantur. Sed et Dux olim Osswyaczimensis Ianussius, collecta hostili manu versus oppidū Klobuczko, in festo sanctæ Heduigis descendens, illud spoliatum igne consumpsit, spoliaq3 illius et villarum vicinarum secum trahens, nullam resistentiam passus, discessit. Et quamuis durante circa Mislimicze exercitu et obsidione, hostes æquas pacis conditiones sæpius obtulissent, et pro stipendio in Prussia emerito, non dimidiam solum sed etiam minorem partem, se recepturos in placitorum diebus, mediatore Conrado Duce Olyeschnicense, qui bellum illud, ne contagione sua ad interiora Slesiæ serperet, prouidebat, paciscerentur: obsidione tamen soluta, in superbiam elati, vniuersum sibi solui stipendium deposcebant. Quapropter Barones Poloniæ pacis tractatu

infecto. rursus ad opponendam defensionem hostibus conuersi, munera belli taliter inter se partiti sunt. vt Ioannes de Czizow Castellanus Cracouiensis, in Skanina. Ioannes de Thaczin in Ilkusch. Przedborius de Konyecpolie Castellanus Sandomiriensis in Lelow, cum gentibus et terrigenis terrarũ, obseruarẽt con hostes excubias, et vastationem Regni prohiberent. Et quod de fodinarũ salis introitibus, quorũ omnem dispositionem ditioni suæ subegerant, cuilibet equestri militare in locis prædictis volenti, si tamen haberet arma competentia, duodecim grossi Polonicales, singulis septimanis pro donatiuo largirentur, facto Decreto, vt fodina salis vtraq3, in soluendis debitis Censibus, et quibuscumq3 introitibus, solutione duntaxat Psalteristis, et Castri Crac Burgrabiis circumscripta, esset ab omnibus feriata: quo facilius eius introitus, et onera pñtis belli, cum cæteri prouentus Regii deessent, posset sufficere ~

Heduigis filia Casimiro Regi nata ~

DIE Mercurii, vigesima prima mensis Septembris, Completorii hora. Elisabeth Poloniæ iunior Regina, apud Cracouiam agens, fœmineam prolem parit. Quæ in baptismo, in Cracouiense Ecclesia suscepto, Heduigis nomen accepit ~

Bartholomæus Buczaczki et Ioannes Lasc3 in aciæ cadunt: nõ incruentam Scytis relinquentes victoriam ~

IN beati Ægidii Confessoris Iouis die, noua terris Russiæ amaritudo accessit. Nam dum Capitaneus Podoliæ Bartholomæus Bucʒacʒki versus Potilicʒ, cum Ioanne Lascʒ, Succamerario Podoliæ, viro in armis strenuo, familiaribus tantũmodo continuis stipatus, pergeret, nec quicquam de hostibus pensi haberet, subitò nunciatur sibi Tartarorum agmen haud longè consistere, et pdandi gratia illũc aduenisse. Qui continuò, rusticanis hominibus, ex villagiis proximis, opam suam ad id sponte et deuotè offerentibus, accersitis, nocte sequenti stationem Tartarorum, in qua plures quàm in altera viderat focos, quo facilius cum paucis plures vincat, inuadit: existimans illa, velut principali profligata, residuam, in qua nõ nisi plebem et impedimenta suspicabatur esse, in fugam conuerti. Et illam quidem stationem inuadens, cum ibi tantummodo vulgus promiscuum, præter suã opinionẽ offendisset, faciliter dimicans prosternit. Et omnibus ferè interfectis (pauci enim beneficio noctis fugierant) se iam credebat plenarium victorem, sed illucescẽte die alia statio Tartarorum, in qua primi Tartarorũ pugnatores milites q3 erant, quæ nocte illa fugisse se simulabat, apparuit. Quam si subitò, iuxta consilium Lascʒ Succamerarii, in bellis Tartaricis plurimum exercitati, Bartholomæus Bucʒacki antequàm paucitas Polonorum à Tartaris conspecta esset, inuasisset, prouenisset Diuino fauore, sperata victoria. Cunctante aũt Bartholomæo Bucʒacʒki, Tartari

id quod erat, tenuem exercitum Polonorum rati, illum insuper ex agrestium fuga,
plurimum inermem videntes, turmis suis in circuli modum ambiunt, et in omnes par-
tes telis corripiunt. Bartholomeus Buczaczki sero consilii à Lasczone præstiti pæ-
nitens, nihil tamen periculo mortis motus, in hostes cum Lascz et familiaribus suis
animosè irruit, et omnes quosq; obuios deuicit et prosternit. Tartarorum tamen
abundante multitudine, et ab illis sæptus vndiq;, vt sibi generiq; suo dignū erat,
cum suis omnibus cadit interfectus, hostibus non incruentam victoriā relinquens,
dum vltima desperatione confectus, acerrimè pugnans, plures prostrauisset. Tartari
etsi victoriam sibi cessisse viderent: multa tamen strage suorum perculsi, veriti eti-
am, ne illos fatigatos, nouus et recens hostilis inuaderet exercitus, celeriori quo
possunt passu diffugiunt, ab omni præda et spolio abstinentes, Satis spoliorū se
habere rati, si incolumes in propria reuertissent. Spectatam vsq; ad crudelissimā
mortem Bartholomei Buczaczki et Ioannis Lascz, ideo retuli fidem et virtutem,
vt constantia illorum, in omni futuri temporis perennitate, singulari laude, cum ali-
orum incitamento, non careat ~

Author soluendæ obsidionis oppidi Gnyew Ioannes Kromno de Domo Ko-thwicz, p Capiteū Gnyeuen̄ Fricz auro corruptus, Decreto Regis et Baronum plectit᷑. Dobrzinen̄ terra subiicitur, ab ho-stibus, et stipendiarii Regii vincuntur ~

Sed neq; in Prussia benigniorem se Casimiro Regi et genti suæ præbuit for-
tuna. Nam licet Rex oppidum Gnyew, quod vnicum inter oppida, quæ
Vistulæ imminent, in hostium potestate remanserat, circa festum Visitatio-
nis sanctæ Mariæ Virginis, per Aulicos suos, obsidione terrestri cinxisset. Gdanè-
sesq; naualia auxilia præbuissent, atq; Rex ex Marienborg feria tertia ante
festum Natiuitatis sanctæ Mariæ virginis discedens, et Castrum Marienborg
Vlrico Czeruoncæ dans in tenutam, in supplementum militū et Aulicorū Gnyew
obsidentium, cum quibus in Poloniā redibat, sufficientem gentiū, quæ et pecunia con-
ductæ, et ex maiori Polonia transmissæ erant, exercitum pro continuanda obsidione
reliquisset, obsessiq;, deficientibus victualibus, fame dietim morerentur. Spes etiam
haud incerta restabat, intra dies septem Ciuitatem dedi oportere, exercitus tn̄ Regius,
propriæ voluntati studens, et neq; obedientiam neq; disciplinā militarem obseruans,
Prandothæ Liubyeschowski capitanei, nequicquam lachrymosis precibus inhibitus,
discessit, et obsidionē soluit, Pluresq; labores et impensas, propter septē dierum interual-
lum, quod perferre non poterat, recidere coegit in irritum. Secessionem autem ipsam Io-
annes Cromno de Rusdorff, terrigena de terra Wschouensi, de Domo Kothwicz
auro per capitaneum loci Gnyew, Fricz vocatū, vt asseritur, corruptus, cæteris persua-
sis, effecit. Propter quod decreto Regis et Baronum, capite damnatus, interiit. Do-
brzinenses quoq; milites, dum cum hostibus numero octingentis, exercitatis et arma
portantibus, vastationem terræ Dobrzinensis prohibere volentes, pauci cum multis (e-
rant enim tantummodo quadringenti, inter quos maior pars agrestium) confligunt.
Vincuntur, et plures aut occiduntur, aut captiuantur, et terra Dobrzinensis ab

ab hostibus ex Dzyaldow descendentibus subiicitur partim incendiis partim homagiis. Alius quoque exercitus Regius, ex Bohemis stipendiariis congregatus, soluere volens Oppidi Sepelben in partibus superioribus siti obsidionem, cum hostibus confligens, eandem fortunam expertus, succubuit, et aliquot notabiles Bohemi capti.

Marienburgo, Chelmno et Gilawa oppidis per proditionem suorum Casimirus Rex amissis, sex millia hominum bene armatorum mittit, praeficiens illis in Capiteum Stiborium de Chelm, et nisi Czirnonka et Liubyeschowski conatibus Bernhardi Schumborski vi obstitissent, et Castrum Marienborg et Zolauam occupasset.

His successibus dum hostibus animus, praesertim Regio discessu auctus esset, depressos erigunt animos, et ad occupandum castrum et oppidum Marienborg omnes conatus et studia conuertunt, inuitantibus et animantibus ad hoc illos proditoribus nonnullis terrigenis, qui in castro morabantur, et Ciuibus Marienburgensibus, quibus Casimirus Rex in ingressu suo in Marienborg, licet contrarium Gdanenses caeteraeque Ciuitates suasissent, precibus Vlrici Czeruonka deuictus, ne interfecti aut exiliati fuissent, pepercerat. Itaque feria quinta sancti Michaelis die, Bernhardus Schumborski ad oppidum Marienborg nocte veniens, a proditoribus intromissus, omnes turres et munitiones Ciuitatis in suam redigit potestatem, praesidiumque militum Regiorum in lectis decumbentium, nihilque minus quam irruptionem illorum verentium, aut captiuat aut obtruncat. Nonnulli proditione comperta, ad castrum refugientes, Vlricum Czeruonkam, et eos qui in castro erant, faciunt de tradimento certiores. Quo effectum est, vt et hostes, qui iam in fossata castrum ab oppido diuidentia irruperant, lapidibus obruti, depellerentur, et proditoribus terrigenis, qui in castro morabantur, omnis facultas de adimplendo quod conceperant, adempta. Die illucescente, et caeteris subsequentibus diebus, ictibus bombardarum Oppidum Marienborg, et omnes illius plateae, adeo concussum est, vt nemo posset innocue in circulo et platea apparere. Vnus quoque ex proditoribus, bombarda, dum in oppido obequitat, ictus, temeritatis suae soluit poenam. Quapropter hostes in oppido inclusi, ne a fulmine bombardarum obterrerentur, de vna in aliam domum, ruptis parietibus, disponebant introitus. Sed neque illa cautela, illis praestitit incolumitatem, dum dietim plures promiscui, a proiectione bombardarum expirarent. Veriti autem hostes, ne ex Castro contra illos fieret irruptio, fossam cum vallo, quo possunt altiorem, ordinarunt. Benhardusque Schumborski fauentem sibi fortunam prosequi exaestuans, octingentos equites per fluuium Istulam, qui in illo passu Nogath vocatur, nauibus versus Zolawam traducit, vt sibi vniuersam Zolauam faciat tributariam et homagialem. Fuissetque id, quod moliebatur, assecutus, nisi Prandotha Lyubyeschowski, qui adhuc oppidi Gnyew obsidionem, cum Gdanensibus, et exercitus

Regii reliquiis, audita proditoria occupatione oppidi Marienborg, succurrendum
Castro Marienborg optimum salubreq; ratus, in Zolauam et ipse cum gentibus su:
is, vix ad quadringentos æstimatis, de aduentu Bernhardi Sumborski ignarus, ad:
uenisset. Et licet pauor exercitū Ioannis Liubyeszowski inuasisset, et refugere
plures ad naues, quibus ex Gdansk fuerunt aduecti, tentauissent: Prādota tamē
Liubieszowski, acriꝰ se in transfugam, quam in hostem, vibrato tunc gladio,
vsurum minitante, eos à fuga cōpescuit, et vt maximo animo, quē despatio af:
ferre solet, in extremo, essent, induxit: Pauci tamen qui refugierant, à Gdanēsibus
capite cæsi sunt. Ingenio aūt Prandothæ Lyubieszowski, exercitus suus se ad ag:
gerem, qui Thama vocatur, collocat, et in castelli speciem currus opponit, Bernhardus
aūt Sumborski, Prandotham Liubieschowski et gentes, quæ cū illo erant, prædam
suam, propter paucitatem eorum ratus, ipsos incunctanter inuadit. In ipso aūt pu:
gnæ inicio, quadringenti armati ex Stargard, Prandothæ Liubieszowski venerit
in succursum. Propter quod acerrimè ab vtrisq; et concursum et pugnatum est. Et
dum Bernhardus prima et altera vice repulsus, plures ex suis amisisset, in vehe:
mentem furorem actus, quòd eos, quos victos credidit, videbat victores, omni nisu po:
tentiaq; virium suarum glomeratus, tergum exercitus Prandothæ Liubyeszowski,
quòd illic faciliorem irruptionem credebat, tam forti impetu inuadit, vt currus ob:
stantes prosterneret, et viam suis aperiret. Sed dum exercitus Prandotæ Liubye:
schowski, cognito periculo, non minori animo resisteret, octoginta hastariis de exerci:
tu Bernhardi occisis, ipso etiā vulnerato Bernhardo, fugatur pelliturq; oīs eius
exercitus residuitas, et in oppidum Neÿtich refugit, et oppidum illud cōmunire
cœpit: incolis et aliis agrestibus, quæq; necessaria in lignis et pabulis certatim con:
ferentibus, Sed dum animaduerteret locum, nec arte nec natura munitum, ad op:
pidū Marienborg refugit, et ripas Vislæ ponte ligneo, geminata vice, cōiungere pa:
rabat, vt faciliorem haberet in Zolauam descensum, omnes tamen sui conatus per
Gdanenses, Vislam obseruantes, elisi sunt. Comperto aūt Magister Prussiæ oppidi
Marienborg per suos interceptiōne, illic quasi triumphans et gratulabundus aduēit;
sperans etiam Cziruonkam, et eos, qui castrum tenebant, ob inopiam victualiū, ad de:
ditionē posse pellici, Culmensis præterea ciuitas sub iisdem temporibus, dolo vnius Bo:
hemi, Vocati Morana, qui per omne bellum, stipendium Regiū merebatur, et accepta
vxore, domicilium sibi in Chelm, Rege fauente, et fortunas suas promouente, Bernar:
do prodita acceptaq; est. Is enim, cum aliquibus tenuis sortis ciuibus conspirās, hosti:
bus nocte intempesta portam aperuit, et reliquos ciues fidos, multitudine hostiū ter:
ritos, quamuis illis superiores facilè esse potuissent, fugere, omnibus bonis derelictis,
homo proditorius et infidus coēgit. Oppidum etiam Gilaua, dum Regius Capitaneus
Bistram Slesita, ab hostibus, in quos inermis ex Ciuitate prosilierat, interfectus esset,
et gentes suæ in hostilia loca prædatum iuissent, paucis, qui remanserant, exclusis, por:
tas gentibus Regiis claudunt, et hostile præsidium, in pauco tamen numero, quod facilè
postea eiicere possent, accipiunt. Nihil tamen Rex de diligentia, quāuis cætera tā
infida sibi et suspecta existimare poterat, remisit: sed exercitu sex millium hominum
tam in equestri quàm in pedestri milite, optimè armis indutum, ex terris maioris
Poloniæ lectum, versus Marienborg, præfecto eis pro Ductore Stiborio de Chelm
maioris Poloniæ Capitaneo, transmittit. Tantum autem ac talem exercitum ter:
rarum maioris Poloniæ nobilium et ciuium, iuxta quantitatem bonorum expedi:
vit solicitudo et consensus, Conuentum enim erat inter illos, vt qui centū marcas

Annui census haberet, vnam lanceam bene fulcitam expediret. Ciuitates verò pedestres mitterent. Qua concordia effectum est, vt notabilis exercitus, et ad omnia promptus, facilis et expeditus subbreui tempore, ad explendam ingruentem necessitatem, conflaretur. Recensito Rex huiusmodi exercitu Bidgostiæ, data instructione Capitaneo et aliis ordinum Ductoribus, animato etiam vniuerso exercitu, illum licentiat. Qui per terram Pomeraniæ, superato flumine Visla circa oppidum Tczow, in castrum Marienborg incolumis peruenit, et omne periculum quod castro Marienburgensi, et Vlrico Czerwoncza, suisq; in castro conclusis, imminebat, dispulit, ac hostium ferociam, de successuum fœlicitate gloriantem et exultantē, potenter perdomuit. Castrumq; Marienburgense, sufficienti victualium prouisione, muniuit.

Regi Casimiro de rebus sui Regni consultanti Piotrcouiæ triste Nuncium de morte Ladislai, Hungariæ et Boheīæ Regis adfertur. Cuius etiam morte audita, sponsa sua Magdalena, filia Regis Frāciæ Caroli, ex itinere, ad eum suscepto, reuertitur.

Ex Bidgosthia Casimirus Poloniæ Rex discedens, pro festo sanctæ Catharinæ Pyotrcouiam peruenit, et illic generalem tenuit Conuentionem. Vbi ad suam serenitatem tam mater quam coniunx peruenerunt. Et quāuis Prælati et Barones ex terris maioris Poloniæ illic conuenissent: ex terris tamen Cracouien. duo solum, videlicet Thomas Episcopus, et Ioānes de Czizow Castellanus, Cracouienses, venerunt: cæteris ad custodiam metarum, ne per hostes amplius infestarentur, remanentibus. Et in ipsa quidem Conuentione, etsi de his, qui ob non solutum eis in Prussia emeritum stipendium, Regnū ex tribus locis, per eos incastellatis, vczt Mislimicze, Zebracze, et Vapienna gora, infestabāt, multa fuissent dicta ventilataq;, et cunctis Cmethonibus imponere fertones, ex quibus solutio proueniret, placuisset: omnis tamen conclusio huiusce rei, in conuētionem in Colo priuatim tenendā, dilata est. Rege aūt Casimiro in prædicta conuentione Pyotrcouien. stante, tristis illi et suæ consorti Nuncius allatus est, Ladislaū vczt Hungariæ et Bohemiæ Regem, ac Ducem Austriæ, in Praga tunc agentem, cui iam filia Caroli Regis Franciæ, virgo Magdalena, in matrimoniū fuerat desponsata, et qui ad solemnitates nuptiarum futurarum, Pragæ celebrandarum, Casimirū Regem Poloniæ, per solennes Nuncios inuitauerat, in die beatæ Ceciliæ, subitò infirmatum esse, et in die beati Clementis, ex morbis, etiam tunc latentibus, diem obiisse, ac in die beatæ Catharinæ in ecclesia Pragensi, in sepulchro Protaui sui Caroli Imperatoris Romanorū sepultum, et nouā nuptam ex medio itinere reuersam esse. Quæ nouitas maximo dolore pectus Regium, simulq; suæ consortis concussit, et omnis Regia luctu et fletibus plena, triste præbebat, etiam his, ad quos non pertinebat, spectaculum. Dolebant enim se tam optimo consanguineo, et affine orbatos, simulq; gemebant omnem prolem masculinam illius optimi Regis Alberti extinctam.

Georgius Poszdiebraczki et sua vxor Ioanna insimulantur de Ladislai Hungariæ et Bohemiæ regis morte, quasi eam procurassent, spe regnandi concepta.

De morte autem Ladislai Hungariæ et Bohemiæ Regis, ac Ducis Austriæ varii ferebantur rumores. Et licet illum nonnulli ex peste, diem obiisse astruerent: vulgatiori tamen et crassiori sermone, in annos etiam plures pducto, Georgius de Posdzyebrath, qui summā rerum Bohemicarum, cui multis annis præerat, amare et cum singultibus et lachrymis, Rege Ladislao in Bohemiam veniente, scitus erat dimisisse, de morte sua, quasi illā veneno procurasset, à notabilibus et grauibus insimulabatur. Idq; q; maxime publica tenebat opinio. Occumbēte aūt prefato Rege Ladislao, Georgius ipse summæ rerum Bohemicarum præsidere cæpit, et se in Regem Bohemiæ erigere in animum induxit. Insimulabatur et de morte Ladislai Regis Ioanna, Georgii Posdzyebracki vxor, quod eam in pomo, Regi dato, veneno interlito, effecerit. Omnisq; culpa in Ioannam præfatam retorquebatur, quasi sellæ Regiæ, pro se et viro auida, veluti altera Tanaquil, adolescentē optimū sustulisset.

Casimirus Rex Poloniæ in Conuentione Korczinensi malè administrationis arguitur. Gubernatorq; efflagitatur, fertones indicuntur, Capitaneo Cracouiensi Nicolao Pienyazek, qui Ioanni de Czizow in capitaneatu successerat, census augetur.

Ex Pyotbrkow Casimirus Poloniæ Rex discedens, per solita loca versus Sandomiriam iuit, et consorte illic cum parte impedimentorū relicta, venit in nouam Ciuitatem Korczin. Et die Dominico post festum sanctæ Luciæ, terrarum Cracouieñ et Russiæ, tenuit aliam conuentionem, ad quā etiā Ioannes Episcopus Wladislauiensis, et cancellarius Regni, Stanislaus de Ostrorog Calissiew, et Petrus de Oporow Lanciciensis, Palatini, à terris maioris Poloīæ missi, aduenerant. Ibi, cum diebus aliquot, continua Regni Poloniæ periclitatio et ruina, sensim dietimq; ex malo regimine tam Regis, quàm suorum officialiū, longo latoq; sermone deducta fuisset, Rexq; ipse coram de inutili Regni administratione, et de eius continua distractione, publico sermone carperetur: prouisio tamē ad submouendum tantum malū stabilis et efficax reperiri non poterat: cum rex in administratorem et gubnatorem Regni, prout quibusdam cōplacuerat, aliquē surrogari, omni morte amarius ducebat. Itaq; illa tempestate aliud sanciri concludiq; nō potuit, nisi vt fertones per vniuersum Regnum, ad soluenda stipendia Pruthenica his, qui regnū lacessebant, imponerentur, et vt Cracouiæ poneretur Capitaneus, introitibus Regalibus prouisus: qui contra subitos insultus hostium, cum ducentis familiaribus

suis, et aliis auxiliariis occureret. Quae conclusio illico effectui mandata est, et fertonū exactio collectoribus commissa. Ioanne autem de Czizow, Castellano Cracoviense, à capitaneatu Cracovien, quem decem et septem annis rexerat, qui et ipse vacationem petebat, destituto, Nicolaus Pyeniązek de Vithowicze, Capitus Cracoviensis, aucto sibi salario, quo maiorem familiam tenere posset, creatus est.

Venceslaus Rathiboriensis Dux moritur vnum filium et tres filias relinquens.

Venceslaus Rathiboriensis Dux, filius Ianussii, vltima die mensis octobris apud Rathiboriam vita excedens, in Monasterio Sanctimonialium in Rathibor, ordinis Praedicatorum sepelitur, vnū filium Ianussium et tres filias Catharinam, Helenam et Annam, ex Margaretha filia Vincentii de Schamotuli castellani Myedzirzecen, et relicta Casimiri Masoviae Ducis susceptos, relinquens. Processu aūt temporis Catharina Wladislao de Damoborz Castellano Naklensi, Helena Ioanni de Ostrorog, Decretorū Doctori, Castellano Myedzirzecensi nupsit.

Pueri vtriusq; sexus, nescitur quo spū acti, inuitis parentibus, peregrinationem nouam incoeptant.

Puerorum ingens turba, de diuersis regionibus coadunata, et spiritu sancto, vt praesumebatur, instincta, peregrinationem longam, ad sanctū Michaelem magno zelo, ad mare Britannicum, laborioso conatu, in sexu vtroq; arripuit. Et licet parentes illos in aedibus thalamisq; ne ad illam proficiscerētur, detinendo, concluderent: omnium tamen obliti, per fenestras, foramina et cancellos, deorsum se praecipitabant, et inuitis parentibus pergebant. Quod apud plerosque fuit horridum et prodigii loco, et qui verebantur illos malo agitari spū, et ad pegrinationem insolitam, nunquā aliās vulgata, Statum tenerum et fragilem, per quietē visionibus quibusdam, illis apparentibus, impelli. Commotio tamen illa, pauco durauit tempore.

Anno Domī 1458.

Oppidum Mislimicze opera latronum inceditur.

Solennitatem Natalis Christi anni praefati Casimirus Poloniae Rex in noua Ciuitate cum matre sua Zophia Regina seniore, Praelatisque

et Baronibus primoribus celebrauit. Neq3 enim expeditio rerum publicarū infra dies festum Christi præcedentes prouenire poterat, sed cogebantur ad illas, in diebus festum Christi subsequentibus, vacare: Rebus aūt publicis, bono ordine cōpositis, Ossiwyæczimensisq3 terræ nobilibus, qui per hostes plurimū attriti depressiq3 erant, congrua prouisione et largitione erectis. Casimirus Rex Cracouiā, feria quinta in crastino Innocentū, aduenit. Sub cuius præsentiā, dum hostes clandestinis itineribus, ex locis incastellatis Zebracze et Vapienna gora, oppidū Mislimicze aggressi, incendissent, missi extemplò Aulici Regii, aliquos ex illis cōprehēdunt, aliquos occidunt, cæteri in sylnarum latibula dilabuntur, et præda omnis illis erepta :~

Casimirus Poloniæ Rex Legatos in Hungariam et Bohemiam mittit: qui eos sui iuris in vtroq3 Regno admonerent.~

Feria quarta ante festum Epiphaniarum diem, Casimirus Poloniæ Rex Cracouia egressus, Sandomiriam contendit. Et illic Epiphaniæ die celebrato, solutisq3 et actis exequiis, in salutem, decus et memoriā Ladislai Hungariæ et Bohemiæ Regis, in Lithuaniam cum consorte Elisabeth transiit, et illic tempus omne hyemis exegit. Et quanquam propè abscissa res notabatur, tamē non ab re esse et Regi et Consiliariis visum est, vt ad vtrumq3 Regnum Hungariæ vczt et Bohemiæ, Legati mitterentur. Inerunt itaq3 ad Hungaros, Creslaus Voyssik Succamerarius Cracouiensis, ad Bohemos verò Nicolaus Chrzastowski Tribunus Cracouiensis. Admoituri vtrosq3, vt meminerint, nulli alii quàm Casimiro Regi et filiis suis in Regnis ius competere. Ab vtrisq3 tamē parum æquis auditi auribus, cum vtriq3 in alios mentem iniecissent :~

Matthiam Huniadi filiū tredecim ānorū in captiuitate apud Georgiū Posdziebraczki in Bohēia detentū, Hungari sibi in Regem et auunculū eius Zuladin in Gubnatorē eligunt, Frederici Impatoris Romanorū persuasione reiecta, qua illos hortabatur, vt Casimirū Poloniæ Regem, cui in Hūgariā, rōne consortis suæ Elizabeth successio debebatur, eligerent.~

Die Dominico sancti Vincentii, Regni Hungariæ Prælati, Barones et Nobiles, celebrato apud Budam pro eligendo Rege conuentu, ad quem ex omni ordine frequens numerus Hungarorum conuenerat, Matthiā filiū olim Ioannis de Hunyad Gubernatoris Hungariæ, in tredecimo ætatis constitutum, nōdum ex captiuitate, qua apud Georgium de Posdzyebrath, Gubernatorē Bohemiæ

detinebatur, solutum, nullo discrepante, in Regem, et Michaëlem Zuladin, auunculū suum germanum, qui cum quinq3 millibus gentium, stipendio conductarum, quarum maior pars ex Polonis erat, aduenerat; motus, si qui, pro alterius quàm nepotis sui Matthiæ electione, consurgerent, armis oppressurus, in Gubernatorem Regni Hungariæ, eligunt. Et quo solidius electio huiusmodi procederet, pro liberatione electi Regis congeruntur quinquaginta aureorum millia, et Castrum Budense per Ladislaum de Gara, Palatinum Hungariæ, castrum verò Vischegrad per Nicolaum Frÿsthaczki, Palatinum Transÿluaniæ, in potestatem Mihaëlis Zuladin resignatur. Ad fluenta quoq3 Danubii, patibuli terror, funem et asciam continens, erectus, eos qui Matthiæ in Regem et Michaëlis Zuladin in Gubernatorem, electioni contrauenirent puniturus. Fredericus Romanorum Imperator et Austriæ Dux, aut discordem aut ineptam electionem veritus, persuadere Hungaris et literis et Nuciis conatus est, qtn̄s in eligendo futuro Rege, omnem in Casimirum Poloniæ Regem cui propter vxorem, Regni Hungariæ debetur successio, respectum verterent, omnem aliam electionem, etiam si illā de se, aut fratre Alberto Austriæ Duce, et quocunq3 alio Principe, celebrari contingeret, ad irritum, non sine profluuio sanguinis Christiani, et Regni totius Hungariæ collisione, recisuram. Hungari tamen nihil eorum, de quibus saluberrimè admonebantur, pensi habentes, non solum iniustam, sed etiam infamem sibi electionem conficere non sunt veriti, vt satis mirandum sit Hungaros, eo dementiæ progressos, hominem obscuræ stirpis, nulla adhuc probitatis dantem signa et captiuum seruumq3, nondum liberatione eius ordinata, cuius germanum Ladislaum, vix vno anno exacto, parentando Vlrici, Ciliæ Comitis, sanguini, in cuius necem se conspirasse per huiusmodi electionem declaravunt, occiderant, spreta illustri propagine, pronis et concordibus votis, quod raro apud gentem illam contigis: se quis meminerit, pro Rege elegisse, et gubernacula Regni auunculo suo mādasse.

Georgius Posdzÿebraczki scismaticus neglecto Casimiro Poloniæ Rege, et conditionibus honestis Regis Franciæ Caroli, in Regem Bohemiæ eligitur.

SEd nec Bohemis sanior mens quàm Hungaris inerat, siue fato id accidebat, siue cœlestium dispositio rectum auferebat, Celebrato enim apud Pragā pro Quatuor temporibus Cinerum conuentu, Baronibus et Ciuitatum Nunciis præsentibus, Georgius Pozdzÿebraczki Gubernator Bohemiæ vir alioqui nobilis, et in administrandis rebus publicis Regni prouidus et idoneus, sed in fide recta, sequendo errores Viclephisticos, ab Ecclesia damnatos, plurimum depravatus et erroneus, factione conspirationeq3 eorum, qui vetusta hæresi Viclephistica infecti erant, cæteris Baronibus fidelibus aut corruptis, aut metu expressis, sequentibus magis q3 probantibus, in Regem Bohemiæ, feria quinta ante Dnīcā Oculi quæ secunda dies fuit mensis Martii, eligitur, contempta Chrīanissimi Regis Franciæ Caroli oblatione, qui per solennes oratores suos tunc Pragæ pn̄tes, affinis et filii sui Ladislai Regis immatura morte se vehementer afflictum

declarans, hortabatur Bohemos, qtn̄s vnum ex filiis suis in Regis mortui surrogaret locum: offerens eorum beneuolentiam liberalißimo pacto repensurum, quod nunq3 illis decetero esset prouenturū: et quod illis (si non fuissent stolidis mentibus et de: prauatis hæresi) omni quærendū et optandum conatu erat et studio, restitucione vc3t Comitatus Lucemburgen, per Ducē Burgundiæ occupati, et oim bonorum, tam Ecclesiasticorum quam Regalium, in quibuscunq3 summis obligatorum, redemptiōe, non tam pro sui filii, in crastinum forsitan, post expletas oblationes morituri, Princi: patu, quam pro bono Christianitatis. Et ne quid in hmōdi petitione includeretur, a iusticia alienū, etiam id adiectum est. Scire se Regem Franciæ neminē in Regno Bohemiæ, nisi Casimirum Regem Poloniæ, ratione consortis suæ, ius habere, idq3 sibi saluum fieri et velle et debere: etiam Regis Franciæ petitione, per Bohemiæ Barones admissa. Regis enim Poloniæ filio, si illum in Regno Bohemiæ regnare decerneret filiam suam, si vero Rex Poloniæ, proprio filio neglecto, mallet filiam in Bohemia regnare, se filium illi iuncturum, et oblatas cōditiones impleturum spopondebat. Hac itaq3 saluberrima et sibi et toti Chrianitati oblatione, p qua rex ipse Franciæ Chrianissimus, maximū meretur laudis pcomium, contēpta, Marchio: nis insuper Missnensis, qui alterā et seniorem Regis Ladislai sororem, habebat con: sortem, per notabilem legationem, ne in iure suo postergaretur, admonētis, precibus repulsis, Bohemorum Proceres veriti, ne perfidum et profanū ritum deserere, ne ec: clesiastica et Regalia bona, longo tempore per eos occupata resignare, ne viciosis moribus abdicare, se, sub Principatu noui Regis, cogerentur, personā pro substituen: do Rege, quamuis bonis et timoratis Baronibus, et in recta fide nunquā titubātibus, id q3 maxime perosis, talem quæsiuerunt repereruntq3, qui eorū detestando ritui, moribus, et vitæ, conueniret. Tuncq3 manifesta, in Regis Ladislai necē, conspiratio, detecta est, et pro comperto habitum, quod Rex ipse, et adolescens ingenuus, veneno, in pomo sibi, Gyerzikonis Posdzyebraczki, vt asseritur, calliditate et dolo ppinato, quod et illum infestum suo ritui plurimum videbat, et se sibi successurum in Regno Bo: hemiæ portendebat, fuerit sublatus :~

Vlricus Eczinger, Australis Baro Regis Ladislai Consiliarius, p Albtum Austriæ Ducē et Viennenses captus, vi tormētorū: oēs calliditēs venenacoīs, de qua et ipse insimulabat, Regis Ladislai detegit :~

IN simulatus est et Vlricus Eczinger Australis Baro, et præcipuus Regis Ladislai consiliarius, quasi et ipse cum Gyerzikone Posdzyebracki, et Matthia filio Ioannis de Hunyad, Electo Hungariæ, conspiracoīs de vene: nando Ladislao Rege Hungariæ et Bohemiæ, conscius fuerit, et quod practica ipsa per tres Gubernatores pdictos notabili tempore fabricata fuerit, et tandem per Gierzikonē Posdziebracki executioni mādata. Vnde et ipse Vlricus Ecinger, p Albertū Ducē Austriæ, germanū Frederici Impatoris, et Consules Viennenses captus, adhi: bitis tormentis, singulas calliditates, tractatus, et ingenia, quibus venenatio hmōi,

per eos practibatur detexisse assertus est. Pro magno id certè apud orbem catholi-
cum habitum monstro, vt duo insignes populi, duoqꝫ Regna, Hungariæ videlicet
et Bohemiæ, quasi ex composito ad infamiam versa, spretis heredibus catholicisqꝫ
Principibus, id dementiæ assumerent, vt vnum ephebū, alterum hæreticū, vtrūqꝫ
obscuræ sortis hominem, sibi pro Rege devouerent. Gyerzikonem enim constabat
etsi in gubernando Bohemico Regno solertem et decorum: pestifero tamen et hære-
ticali dogmate dudum putrefactum, ad quod insimulatio de venenato Rege illustri
Ladislao accesserat. Id quoqꝫ mouebat et scandalisabath plurimos, quod Gyerzik
ipse, cognomento Snopek, à parentibus hæreseos in perfidia ortus, cum lacte mris
virus hauserat erroris, hostiliorem se et infestiorem orthodoxæ religioni et eius
cultoribus, quemadmodum processu temporis contigit monstrare debuisset. Ad
acceptandum, vel potius occupandū Bohemiæ Regnum, animos Gyerzikoni facie-
bat, præter naturalem insitam cupidinem Regni, casimirum Poloniæ Regem bel-
lo Pruthenico implicitum esse, filios quoqꝫ illius, quibus iusta Regni Bohēici
debebatur successio, nondum ætatem debitam attigisse, fauor popularū, et pser-
tim hæreticorum, auaritia Bohemorum, quorum principales, auro dato, fascina-
uerat, vulgatus, in vnum solum Ioannem Rozemberski, decem et septem millia
aureos effudisse :~

Morauis et Slesitis inuitis, Georgius Posdzyebrathus in Regem, et Ioanna vxor sua in Reginam, Bohemiæ co-ronatur :~

Slesiæ Principes et Ciuitates electione Georgii in Bohemiæ Regē sibi
nunciata, graui eam, vt par erat, ferre cœperunt animo, cum quod ad ele-
ctionem regis vocati non fuerant, tum quod non solum natu et conditione
minori, sed hæretico etiam homini, parere cogerentur, duos agunt conuentus. Et
primum quidem in Lyegnicza feria secunda post Dominicam Iudica, alterū Wra-
tislauiæ pro die sancti Adalberti, vbi et se contemptos, et hoīem sibi indignū prela-
tum, pluribus sermonibus et ingeminationibus accusationum queruntur. Et quāuis
in Lyegnicen Theodoricus Humlowski, et in Wratislauiensi Zdenyek Conopni-
czki Diætis, nomine Georgii Posdzyebraczki missi, lenire dolorem exacerbatorū
Principū et Ciuitatū Slesiæ, et eorum animos ad consensum electionis, et in obedi-
entiam Georgii inclinare, pluribus mediis, oblationibus et persuasionibus tenta-
uissent: pari tamen voto et vnanimi, Iodocus Epūs cum Capitulo et clero Wra-
tislauien, vniuersiqꝫ Principes et ciuitates Slesiæ eam captarunt conclusiōm, malle
omnia extrema subire et perpeti, quā hæretico parere Regi. Ne tamē patriā Slesiæ
bellis, à Georgio mouendis inuoluerent, et Nunciis insignibus Arnesti Marchionis
Missnensis ius, quod sibi in terris Slesiæ, rōne consortis, cōpetebat, seruari, et nulli al-
teri, nisi sibi, obedientiam pstari, postulantibus, et Zdenkoni Conopnicki suspensiuū
rnsum datum, velle Epūm, Principes, et Ciuitates, altiori calculo et deliberatione,
de iure, et Marchionis Missnensis et Georgii, facere scrutinium et indaginem, et tan-
dem responsionem facere limitatam. Vt tamen ad omnes casus parati existerent,

decernunt. et cuilibet Principi Ciuitatiq; numerum armatorum in pedite et equite imponunt. In eoq; omnes conueniunt, vt quilibet habens in facultatibus mille florenos, vnum peditem salariet et teneat, mutuoq; auxilio Principes et Ciuitates quālibet hostilitatem superuenientē excipiant. Morauiæ Ciuitates exemplū Slesitarū secutæ, principatum Georgii expressè abnuunt: licet Barones Morauiæ pro cōperto habuerint in illius regimen consensisse. Eo tamen non obstante, die Dñico post festum sancti Georgii, quæ fuit vltima dies mensis Aprilis, Georgius per Augustinum Epūm Iauriensem, assistentibus sibi Vincentio Vaciense Episcopo, et Prothasio Electo Olomuncen̄ (eos enim duos Iauriensem et Vaciensem Episcopos, cæteris execrantibus, Hungari venire illīc iusserant) in Regem. Ioanna verò consors in Reginam Bohemiæ coronantur. Matthiæ aūt, in Hungariæ Regem Electi, coronatio, in annos plures protelata est. In plures verò annos et tempora, Coronatione vtriusq; secuta, nunquā Mathiam Hungariæ, aut Georgium pro Bohemiæ Rege scribi aut nominari placuit: ne filiorum Casimiri Poloniæ Regis iusta et hæreditaria in vtrunq; Regnum successio, pro præiudicato posset censeri ~

Poloni pugnandi copiam hosti non faciunt, ne ad oppidum Marienburgum inferendo commeatui viam aperiant ~

Præterita hyeme pauca in rebus Pruthenicis innouata sunt. Quamuis enim exercitus terrarum maioris Poloniæ, de sex millibus armatorum, in Castrū Marienborg, ac Ciuitatem Gdansk et Elbing, præsidiorumq; Regiorum auxilia illic conuenissent, expūgnationi tamen Oppidi Marienborg, in quo, hostes se, pluribus vallis, et subterraneis specubus, firmauerant, non intendebant: importationem victualium tantummodo prohibere contenti. A' qua illos auertere hostes cupientes, nimio rigore frigoris Visla congelato, in Zolauam, quasi eam incendiis demolituri, in quatuor millibus descenderant armatorum, et aliquot villis incensis, gentes Regias, vt de Marienborg Castro egrederentur, et secum decernerent, prouocabant, vt interim importatio victualium, oppido Marienborg, fame laboranti, proueniret. Gentes tamen Regiæ, licet essent robore superiores, Czirnonka et Stiborio Chelmski Capitaneo prohibentibus, et verentibus fraudem et dolum, à pugna se continebant, et præsertim ne importatio victualium oppidanis proueniret, cum spes haud ambigua fuerit, oppidanos et hostes illic inclusos, sola fame confici, et sedendo ad deditionem impelli. Et quamuis crebris vicibus et Magister Prussiæ et Bernhardus Schumborski subuenire laborantibus fame tentassent: id tamen nullo pacto, gentibus Regiis, qui omnes passus et omnia itinera atq; loca occupauerant, prohibentibus, efficere potuerunt. Ad alia deniq; ingenia hostes conuersi, exercitum versus Thorun deducunt, et feriā quarta post Dominicam Palmarum, partem suburbanorum Ciuitatis Thorunen̄ exurunt. Quam rem Thorunenses alto animo, quo minor hostibus cæderet leticia, ferentes, etiam residua suburbana sunt demoliti ~

Casimirum Poloniæ Regem contra Prussiam bellũ decernentẽ Pyotrcouiæ, Ioannes Iskra Hungariæ Baro, ad persequendũ in Regno Hungariæ ius suũ Quem Casimirus Rex in Prussiam, belli extinguendi gratia, ablegat.

Feria secunda in die sanctorum Philippi et Iacobi Apostolorum, Casimirus Rex Poloniæ ex Lithuania, cum consorte sua Elisabeth Regina adueniens, generalem tenuit in Pyothrkow Conuentionem, ad quam et Zophia senior Regina, genitrix Casimiri aduenerat. Quo Vlrico Czirnonka Capitaneo in Marienborg, et pluribus aliis Regiis in Prussia capitaneis, aduenientibus, et faciem ordinemqꝫ rerum Prussiæ declarantibus, expeditio generalis totius Regni Poloniæ indicta decretaqꝫ est, et dies sancti Viti, locusqꝫ Gnyewkow, omnibus copiis ad veniendũ consignata. Hostibus aũt ex Mislimicze, Vapienna gora et Zebracze, pro emerito stipendio in Prussia, Regnum Poloniæ infestantibus, solutio ex fertonibus totius Regni et Ciuitatum exactione, iuxta ordinationem et modificationem, per Nicolaum de Brzezye Regni Poloniæ Marschalcum, Nicolaum Pyeniazek Cracouiensem, et Ioannem Sinowyecz Osswyaczimensem, Capitaneos, conclusa, decreta. Ad quam conficiendam Ioannes de Czizow Castellanus Cracouiensis Cracouiam missus, qtn̄s expeditio Pruthenica cumulatius ageretur. Venerat ad conuentionem ipsam Ioannes Giskra ex Hungaria, et obtenta audientia, multo longoqꝫ sermone persuadere Casimiro Regi et Consiliariis Poloniæ nisus est, quatenus Regnum Hungariæ, ratione consortis suæ Elisabeth Reginæ, ad eum pertinens, occupari, detineriqꝫ, per Matthiam de Hunyad Electum, non sineret, sed cum potenti exercitu suorum fidelium, illud qꝫ celerius intraret, plenam possessionem illius sub breui tempore habiturus, operam suam et fidem, qua partes Ladislai olim Regis Hungariæ adiuuerat, in Casimirum Regem, consortemqꝫ suam et prolem decetero translaturus. Subiungens plures Barones Hungariæ sibi adhæsuros. Castraque in Hungaria quàmplurima, quæ per ipsum aut suos tenerentur, extare, quæ in ditionem Regis Casimiri, vnà cum Ciuitatibus singulis Regni Hungariæ, in obedientiam suam procliuè et deuotè, eo in Hungariam adueniente, spontè accessura sũt. Super qua re dum longa fuisset habita deliberatio, tandem ei, per organum Ioãnis de Thaczin Palatini Cracouiensis, in hanc sententiam responsum est. Gratum quidem vir spectabilis habemus tuæ propositum diligentiæ, qui synceram fidem, nulla vacillatione permixtam, quàm præterito tempore vxoris nostræ germano, Illustrissimo Ladislao, Hungariæ et Bohemiæ Regi, exhibuisti, in nos conferendo, ad apprehendendam Regni Hungariæ possessionem, nos inducis et animas, pro qua re fideqꝫ tua et deuotione, meritus es, vt te singulari fauore et beneficentia prosequamur. Et quamuis pro morte Ladislai Hungariæ et Bohemiæ Regis, affinis nostri, plures dolores et anxietates perferrimus, in eo tamen magis affligimur et cruciamur, quòd illum fama communi referente, quæ vniuersam Christianitatem complet, audimus veneno extinctum: De quo non aliis magis, quam Baronibus Bohemiæ, quibus ipse se in totum, propriis etiã Australibus prætermissis, permiserat, negligentius vitam suam prouidentibus

succensemus. Petere autem Regni Hungariæ possessionem, quamvis multiplici iure nobis debitam, duo nos vetant. Primum nostra modestia, qua de Regno Poloniæ et aliis Dominiis, in quæ iure paterno successimus, contenti, a cæteris vellemus avertere appetitum, præsertim pensata fide Prælatorum, Principum, Baronum et subditorum nostrorum, quibus coram te agimus gratias, et in posterum acturi sumus, qui et Parentem meum, germanumque et me, magna integritatis suæ coluerunt colitque devotione, et in eum statum, in quo me vides, conduxerunt. Alterum, bellum Pruthenicum, quod pro recuperandis naturalibus Regni Poloniæ terris, per Magistrum et ordinem Cruciferorum per longa secula occupatis, gerendum iustissima ex causa suscepi, quodque nullatenus possum deserere. Non ob id tamen aliquis autumet, me ius vacantium Regnorum, quod mihi et consortis meæ natisque competit, quod et christianissimus Rex Franciæ in legatione sua ad Bohemos facta, non tacuit, neglectum velle iri. Quin si Prælati et Barones Regni Hungariæ, sententiam suam, meliori ordinatione, non correxerint, opportunitate temporis nacta, et bello Pruthenico fœliciter, dante Domino, perfecto, ea agam, quæ et Divinitas, iustas causas adiuvans, inspiraverit, et tu cum cæteris fidelibus meis, consulueris. Ad hæc Ioannes Giskra, si, inquit, bellum Pruthenicum tuæ Maiestati obstaculo est, si permittis in Prussiam vado: illud, qua potero arte (omnes enim Bohemi, qui in altera militant parte, familiares mei sunt) cum tuo tamen et regni tui profectu, extincturus. Annuit rex desiderio suo, et provisum viatico, in Prussiam ire iubet: præsertim, cum et per plures alias intermedias personas, spes haud dubia facta fuerit Regi, Magistrum et ordinem summo æstu concordiam flagitare. Quibus sic peractis Casimirus Rex cum consorte sua versus Calisch processit, ea, quæ pro futuro bello, in Prussia gerendo, necessaria sunt expediturus. Ioannes autem Giskra, sub conductu et viatico Regio in Prussiam perveniens, varios de pace tractatus cum Magistro et ordine, Bernhardo Schumborski cæterisque partis adversæ stipendiariis, nullum profectum afferentibus, agitare cœpit. Magnos enim magis quam utiles Magister et ordo, suique stipendiarii, habebat spiritus, successuum fœlicitate assumptos, qui illis rectum et sanum consilium auferebant.

Exercitus Polonorum in Prussiam tendens Castrum Papow incendit, per aurigas interceptum.

Succedente tempore, dum tractatus Ioannis Giskræ pacem non afferrent, Casimirus Rex copiis omnium terrarum, ad illum in Gnyewkow congregatis, in terras Prussiæ procedit. Et circa Thorun ponte ex navibus constructo, Visla amne superato, ad castrum Papow, quod hostes fraude, depulso Regio præsidio, interceperant, et ex quo Thorunenses variis afficiebant incomodis, feria sexta in vigilia sanctæ Mariæ Magdalenæ, pervenit. Nemo erat, qui illius expugnationem tentandam consuleret. Altis enim muris, et profundis aquosisque fossatis undique cinctum, spem expugnationis non faciebat. Famuli tamen militum, et agasones ac aurigæ nobilium, nullo hortante ad id, vel commoniti, neque aliquo signo aut imperio accepto, sed suapte sponte glomeratim, et quasi ex composito, ad muros castri accurrunt, et pertinaci diligentia muros suffodere cœperunt. Quorum ausum omnis exercitus comprobans, armis correptis, bombardisque appositis, impugnationem cœptam,

instaurauit. Erat autem ones ad illius conquisitionem tanto studio incensi, vt defensoribus Castri, in muris consistendi, et defensionem opponendi, omnē prohiberet, imbre missilium quoslibet feriendo, potestatem. Qui cūm se extrema passuros non dubitarent, vociferatione magna, miserationem precabantur. Ex authoritate itaq3 Casimiri Regis et Baronū. Petrus de Schamotuli Castellanus Posnan Cis enim cre: atus erat per Regem Princeps militiæ.) accurrens, hostes ex Castro, quod iam Polo: norum milites, porta effracta, intrauerant, ne ab iratis militibus trucidarentur, per alteram minorem portam educit. Ex qua re tantam bilem milites Poloniæ hauserant vt expugnatione Castri intermissa, Petrum de Schamotuli Principem militiæ, et cū captiuis, nisi alteram viam tenens, eorum conatus fefellisset, occidendum statueret. Cecidit tunc insignis adolescens. Sbigneus Czayka de Iarvor, de Domo Dabno, pixide caput rumpente, et cum illo duo, Dobrzicki Polonus, et Dauid Bohemus. Ductor cur: ruum. Sed et vulnerati plures extabant. Quibus, quia subductis captiuis parentari non poterat, omnis exercitus in Regem fremebat et Barones. Iustæ q3 iræ, alia iustior accessit. Nonnulli siquidē Barones. Castrū videntes expugnatum, familiam immittūt, promptuariaq3 et cellaria, omniū victualium abundantia referta, occupant, et ne cætera multitudo ex illis participaret, prohibent. Duplici itaq3 iniuria pmota multi: tudo, antequam victualium ē Castro fieret exportatio, faces Castro iniicit. Igneq3 grassante, non victualia tantūmodo, quibus notabilis pars exercitus refici poterat, sed et hi, qui ea diutius occupare præsumpserant, conflagrauere. Rex Casimirus tribus diebus statiua illic tenuit, sub quibus castrum prædictū cum muris et ædifi: ciis suis Rege mandante, dirutum et solo æquatum est. Adiunctus insup in ea expe: ditione Petro de Schamotuli Castellano Posnaniensi, ad regendū exercitum Regium et in capitaneum exercituū præfectus fuerat Petrus Schaffranyecz de Pieskoua skala Succamerarius Cracouiensis. Idq3 vtrum, ad auertendum hominem à perfidia per eum cum Cruciferis inita, factum sit, an vt inuisus suspectusq3 Mgro et ordini red: deretur, Cur vtrumq3 affirmem non habeo ~

Bernhardus Schumborski, et præsidium Culma deductū amittit, et ipse turpi fuga vix saluti suæ consulit, à Polonis insecu: tus ~

FEria secunda in vigilia sancti Iacobi Apostoli, Casimirus Rex Poloniæ, mo: tis exercitibus et aciebus ordinatis, à Papow discedens, versus Chelm Ciuitatem procedebat. Ad cuius defensionem et Bernhardus Schumbor: ský et cæteri omnes Cruciferorum Duces, illūc confluxerant, expugnationē illius omni nisu prohibituri. Nimis enim spaciosa est, neq3 loci situ, neq3 natura munit, facilem expugnationem sui, nisi multitudine defensorum muniretur præseferens. Re: liquit autem illam Rex inexpugnatam, et iuxta illam agens iter, hostibus se in illa continentibus, et nullā eruptionē facientibus, versus Ossam fluuium processit. Quo supato ad Lassin oppidum aduenit. Id impetu primo à militibus capi poterat, nul: los enim tunc habebat defensores, sed periculum casumq3 militum Rex veritus, illius

expugnationem vetuit fieri, non sine militum dolore et stomachatione. Abinde rex
versus Marienborg castrum exercitum ducebat, cum subito sibi nunciatur Bernar-
dus Schumborski, cum suis copiis ex Chelm egressum, versus Schtum tendere. Id
avisamentum dum tardius Rex vulgasset, milites Polonorum, more impacientes
insequi illum statuunt. Et Bernhardus quidem in tanta mora, facile quo tendebat
pervenisset, sed universa fere nocte, tanto viae detinebatur errore, ut parum abfuerit
ne in exercitum Regium errabundus incideret. Periculum itaque imminens volens
declinare, ordines suarum copiarum dissoluit, et ut quisque sibi prospiceret per fugam,
mandavit. Plures itaque ex suis per Polonos occisi, plures capti. Ipse tamen equos mu-
tando, pluribus clenodiis et pecuniis, quas secum deferebat, amissis, militibus Polo-
norum circa spolia occupatis, se parum diligenter persequentibus, in novam civita-
tem, quindecim miliarium eo die confecto itinere, persequentium manus effugit. Ex
eo autem tempore victus, reparare se nunquam deinceps poterat. Abiectisque armis, fu-
ga turpi mortem evadens, ex hoste supplicem se praestitit, ex triumphatore fugitivum.
Et quamvis simulasset audaciam apud plerosque casus sui ignaros, speciem mag-
nanimitatis praetexens, ut supra erumnam irrogatam, mentem habere videretur,
animum tamen solicitudine et anxietate turpis fugae, distringebat.

Polonicus exercitus in obsidione oppidi Marienborg inertia et languore, pestis speciem praeseferente, turpiter imprudentia Casimiri Regis et Senatus consumitur.

Feria quinta in die sancti Laurentii, Casimirus Poloniae Rex ad Marien-
borg perveniens, oppidum, quod fraude oppidanorum defecerat, obsidione
vallavit. Brevis enim et facilis oppidi praedicti existimabatur sperabaturque
expugnatio. Venerunt illuc et Gdanenses et Elbingenses cives, et populo et bombar-
dis telisque, et aliis necessariis pro expugnando oppido bene fulciti. Bombardisque
admotis, turres et muri civitatis primum ex castro superne, deinde terra, a qua-
cunque percussione crebra, feriebantur. Interponebantur autem, mediatore Ioanne
Giskra plures tractatus pacis. Et licet magna vafricies dolique, quibus hostes
Regem et consiliarios per huiusmodi tractatus, ne ad ulteriora, exercitum recentem
promoveret, distinerent suspenderentque, probe noscitarentur: permisit tamen Rex
se tractatibus huiusmodi, spe pacis in hebdomadas plures ludificari. Dum autem
conquisitio oppidi Marienborg, secus quam speratum est procederet, optimo sanoque
consilio persuadetur Regi, ut oppidum, aedificatis turribus et propugnaculis sepibusque,
quae intra octo dies et celerius poterant provenire, in coronae modum cingeret, et
relictis illic Gdanensibus Elbingensibusque, qui ad militiam huiusmodi et obsidionem
continuandam, pronos se offerebant, ad terras inferiores, et ad castrum Kinsberg
alias Krolowgrod cum potentia suorum exercituum pergeret: hostiles possessiones
igne vastando, et praefatae Civitatis Kinsberg, caeterarumque Civitatum deditionem
accipiendo, quam se indubie Regi facturas, si illuc cum exercitu accederet, missis

crebris Nunciis significabant. Probabatur id consilium ab omnibus, sed spes potiun-
di oppidi Marienborg per conquisitionem, tractatusq; de pace concludenda, saluber-
rimum conceptum damnabat. Interim et oppidi Nowe in terra Pomeraniæ defectio,
nunciata est, quod Regiis Stipendiariis illuc descendentibus, certificato Rege, quod
propriis viribus sibi prospicerent, et Ciuitatē Regi seruarent, hostilē p̄sidium ac-
cepit. Exercitus insuper Regius, pluribus incōmodis, Rege et consiliariis nulla reme-
dia p̄uidentibus, ex longa et diuturna mora, odore videlicet et pabuli egestate, affli-
gi cæpit. Siquidem omnibus victualium nec̄riis, in circuitu, à frequenti exercitu,
consumptis, fames primum equos, deinde homines macerare cæpit, pluresq; mendicā-
tium turbæ in castris conspectæ, nec Regem nec Consiliarios ad p̄uisionē flectere
potuerunt. Magno itaq; equorum interitu secuto, languor, pestis speciē p̄seferens,
hominibus, cum ex fame, tum ex contagione, inuectus est. Sed neq; hoc incommodo,
Rex et Consiliarij moueri poterant. Agmine ergo facto sæpe milites et ad tabnaculū
Regium, vbi consilium agebatur, irrumpebant: petitionibus plurimis obsecrādo Re-
gem Consiliariosq;, ne tam nobilem et fortem exercitum, proprio sumptu militantem,
inutili et ridicula, sibiq; infamī sessione, ad intermitionem vsq; conficeret. Paratos
se esse, muris oppidi Marienborg ruinatis, fossisq; repletis, et impugnare oppidū,
et obsidione soluta, sequi, quocunq; duceret. Fatigareq; Regem prece multa, ne
tempus æstiuum, fauoremq; auræ, eorum proposito plurimū fauentem, ꝑditum iri
sineret. Rex aūt Casimirus, consiliis se super his promisurum r̄ndebat. Prouisio
tamen huiusmodi, Consiliariis discordantibus, non proueniebat, aliis quidem impu-
gnationem oppidi semidiruti probantibus, aliis ne strages militum proueniret, dissua-
dentibus. Crescebat ex his aliisq; multis, obsessis audacia, quoniā neq; more militari
vigiliæ ducebantur, vti cuiq; libebat, à custodia bombardarum aberat. Eruptiōeq;
hostes facta, quatuor bombardas Regias exterminare ausi sunt. Propter quod
exercitus in arma consurgens, iam ad impugnandum oppidum suapte spontē et in-
iussu Regis descendebat, sed illicò Regis et consiliariorum mandato, receptui si-
gnum datum est. Quod exercitus molestē ferens, sæpè clandestinis conspiratiōibus
impugnandum oppidū concludebat, sed Regio mandato, conclusio hmōi dissoluebatur,
militesq; ne vrbem aggrederentur, prohibebantur. Ioannes de Bayssen Prussiæ Gu-
bernator, vir solertis et perspicacis ingenii, frequentibus Casimirum Regem et con-
siliarios pulsabat monitis, vt robore tam validissimi, quem coram ostentabat, exer-
citus, et blanda facie vteretur temporis. Nec sineret per desidiam res suas collapsū
et exercitus vires et potentiam elanguidatam iri. Idq; animo et intellectu metire-
tur, et prospiceret, nullum diem naturalem labi, in qua exercitus Regius tam fre-
quens, vt erat, et numerosus, centum millia florenorum, referendo singula, sine quorū
vsu esse non pōt, ad iustam stateram absumere, non posset conuinci. Prouideret itaq;
et tot sumptus, qui ab exercitu suo tot diebus aguntur, euacuatum et incassum iri
non sineret. omnia tamen et sua et aliorū saluberrima consilia, in aspernationem
trahebantur. Ioannes Luthek Regni Poloniæ Vicecancellarius, quasi clandestinis
consiliis Regem à profectibus rerum publicarum abstraheret, insimulatus, parū
abfuit ne violaretur, nisi sibi fuga consuluisset ~

Factis induciis exercitus Polonicus inuito Rege ac Senatu, non sine sua ignominia et insultatione hostium ab obsidione oppidi Marienburgen. discedit.

IN suspitionem tam diuturna obsessio, impugnandiq; prohibitio, apud militum animos verti cæpit, pluresq; Barones ambitus rei insimulati sunt. Aliqui insuper, clandestine obsessos frequentantes, capti, et quis illuc eos cum mandatis et instructionibus misisset, professi publice, suspitionem huiusmodi vehementer auxerunt. Audiebatur præterea hostilis ex muris vociferatio, impugnationem auro suam redemisse. Flagitare itaq;, crebrioribus vicibus Regem milites adeuntes, missionem cæperunt: tabem non equorum solum, quæ et ipsa miseranda et grauis erat, sed et hominum ostentantes: Orare insuper supplici et continua prece, adiectis interdum probris, Regem et consiliarios non destitere, vt ad obsessos impugnandum permitterentur accedere. Satius secum agi demonstrando, si in expugnando oppido vi hostili, quam fame aut morbo occiderent. Concludebatur ad hos rumores militum impugnatio, sed subsequenti die retractabatur. Quamobrem militum animi magis, ob indignam belli administrationem, quam ob famem tabescebant. Extractum est nouem hebdomadarum tempus in huiusmodi obsidione sine fructu aliquo, omnis tamen regio et Districtus Chelmensis interim incendiis absumpta est, passimq; et propriis et hostilibus possessionibus flammæ a Polonis et Tartaris, quorum quadringenti tunc cum Rege militabant, iniiciebantur. Post multos deinde tractatus super conficienda pace tentos, induciæ ad diem beatæ Margarethæ, mediante Ioanne Giskra conclusæ et firmatæ sunt. Ea tamen modificatæ conclusione, vt interim oppidi Marienborg apud Ioannem Giskra consistat possessio. Sedecim in Chelm, pro medio Quadragesimæ locentur, in pari numero, pro parte vtraq;, arbitri: bellum decisione sua extincturi. Quasi conformis sequi non posset, Albertus Austriæ Dux a parte vtraq; superabiter electus. Quo renuente, Ioannes Giskra in vicem eius surrogatus est, cuius decreto pars vtraq; se staturam astrinxit. Morari diutius Rex in obsidionis loco, donec literarum super conclusis robur perueniret: decreuerat, vniuersus tamen exercitus, siue prædam multiplici suo incommodo oppidi semidiruti Marienburgensis per inducias eripi dolens, siue quod famem suam et equorum non poterat diutius tolerare, præsertim cum discessio sibi a Rege amplius, quam vicibus viginti fuisset promissa, nunquam præstita, feria secunda ante festum sancti Francisci, iniussu regis et Consiliariorum, castris motis, et his, quæ relicturus erat incensis, discedebat. Iam enim ad famem, imbrium pluuiarumq; algor, accesserat. Quem dum Rex reuocare frustra tentasset, et ipse exercitum sequi cogebatur. Castro Marienborg in manus Stiborii Chelmski commisso, et Vlrico Cziruonka destituto. Consulebatur insuper Regi, vt in castro Marienborg residentiam faceret personalem, multaq; per Ciues Gdanen. qui ea æstate prosperrima in pelago fortuna vsi sunt, de hostibus et piratarum nauibus aliquoties triumphauerant, in subsidium offerebantur, quibus quor millia militum conduci possent. Rex tamen desiderio videndi Poloniam et liberos, parentemq; et coniugem, ad remanendum non poterat induci. Discessionem ante exercitus, iniussu suo factam, adeo Rex moleste tulit, vt voueret se nunquam cum tam inobedienti milite bella gesturum. Exercitus vero regimine suo grauatus,

pari execratione se deuoueret, nunquam suo ductu et auspiciis sine donatiuo militaturum. Nusquam in aliquo superiori bello plus iacturæ acceptum. septingenti homines fame et peste extincti. septem equorum millia fame tabefacta, sed nec minus ignominiæ. Insultabant enim hostibus obsidentibus obsessi, non armis modo, vt milites, sed vel ipsas sues rostris, oppidum, quod dimittebatur inexpugnatum, expugnare potuisse. Insultabant et plures alii vicini Polonorum segniciei, quod bellum potius sustinerent quàm inferrent. Discessionem aut exercitus et motum castrorum, et omnem culpam in Ioannem Nasthÿan de Ostrowcze, de Domo bipennium, congerebat singuli, quod eius currus primi ad iter se accinxissent. ipseq3 discessionis author fuisset primarius ~

Casimirus rex conclusa stipulatione manuum cum Bernhardo Schumborski et Commendatore Elbingense firmans, Cracouiã redit, et baptismalia filio suo Casimiro celebrat ~

In primis statiuis, quæ Rex Poloniæ Casimirus post discessum à Marienborg habuit circa Schtum. Bernhardus Schumborski et commendator maior Elbingen ad illum conuenerunt, stipulationeq3 manuum, quæ conclusa fuerunt, seruaturos se obligarunt. Inde Rex et exercitus lento passu (vix enim animalia fame attrita mouebantur) ad Thorun rediit, vbi per pontem ex nauibus cõpactum exercitus transuectus in propria ferebatur. Rex aut per Lanciciam, vbi ad eũ Prælati et Barones maioris Poloniæ in frequenti numero conuenerant, transitum faciens feria secunda ante festum omnium Sanctorum Cracouiam peruenit, Vbi honore om processionum exceptus, die Dominico post festum omnium sanctorum, filium secundum, quem Regina Elisabeth, feria quinta in die sancti Francisci, als die Iouis tercia mensis octobris, in diluculo in aurora progenuerat. Casimirus ei nomen imponens, p Thomam Crac Epum baptisari procurauit, solennitatem baptismalium, eo, et subseqntibus diebus celebrans. Postea vero dispositioni rerum publicarum inuacabat, prouidendo: vt stipendiariis, qui anno transacto Regnum vexauerant, vndecim millium florenorum pro festo sancti Martini promissa obueniret solutio, quæ et tunc iuxta repromissum, fuerunt illis persoluta ~

Legatio Regis Bohemiæ Georgii ad Casimirum Regem Poloniæ, in negocio succedendi deinceps ad Regnum Bohemiæ stirpis Casimiri et non Georgii, et obligatio eiusdem Georgii ad ferenda auxilia Casimiro ~

Tentæ insuper sunt pro festo sancti Andreæ particulares conuentiones,

Rege Casimiro absente et Cracouiæ agente. In quibus id primum in deliberationē ponebatur, ne militares crebris expeditionibus et suffragiis, quæ ex suis introitibus pro republica conferre cogebantur, penitus exhaurirentur. Adueniunt et tunc Albertus Kosthka, et Boczek Puklicza, à Georgio Rege Bohemiæ missi, et Casimiro Regi Poloniæ legationem exponunt, cuius hæc summa fuit. Nouisse Georgium et nosse, ad Casimirum Poloniæ Regem prolemq; suam, post mortem Ladislai, Bohemiæ regnum recidisse, et tandem ex morte Georgii deuoluendum fore, posuisseq; Georgiū ordinem, vt ex filiis suis, iam propterea emancipatis, nemo sibi in Regno Bohemiæ succedat, sed Casimiro Poloniæ Regi et proli suæ seruetur Regnum. Non ignorare insuper Georgium, se stirpis Regiæ non esse, neq; illam velle vendicare. Quod si Diadema imponi sibi permiserit, bono animo et respectu id fecisse. Baronum Bohemiæ victus precibus, orareq; vt secum amico more Casimirus Poloniæ Rex viuat, et magis illum adiutorem rerum suarum quàm hostem sola beneuolentia efficiat, omnibus enī copiis viribusq; iturum illum personaliter in Prussiam, et adnisurum, vt integram pacificamq; possessionem illius, exterminatis inde Cruciferis, Rex Casimirus habeat. Sed et Slesiæ latrocinia castigaturum, vt ne minima offensa Regno Poloniæ exinde proueniat. Cui legationi etiam preces persuasionesq; priuatæ, per vtrumq; Legatum adiectæ. Casimirus Poloniæ rex generali potius q; singulari scomate in responsione danda, vtendum ratus. Gratam sibi imprimis asseruit veritatis et sui iuris esse recognitionem, præsertim, si virtus verbis data fuerit. Se semper eo animo fuisse, vt cum Regno Bohemiæ amicitiam fouere malluerit quàm bellum. Scire se nullum in Bohemos commisisse scelus, propter quod à iure Regni Bohemiæ, sibi et proli suæ competenti, excludi debeat. Sed et iniuriam suam æquo animo hactenus tolerasse: si quæ fides aut amicitia ab eis sibi præstita fuerit, eam se merito officio repensurum. Nosse insuper probè Diuinam et humanam legem, ingeniis et calliditatibus humanis collidi posse, euacuari non posse: Georgium Regem bene fecisse, si Regnū Bohemiæ bono respectu vsurpatum, non filiis, sed iustis hæredibus et successoribus tradendum curauerit.

Calixto Papæ Pius secundus succedit, caputq; diui Andreæ Constantinopoli Romam defert, ac Turcum, conscripto libello, ad Christum inuitat. Libellum à se priuato scriptū de Concilii authoritate Pontifex factus retractat.

SExta mensis Augusti. Calixtus Papa tertius, vir grandæuus, moritur, et in Ecclesia beati Petri tam miserabiliter et pannosè sepelitur. Vt corpus sepulturæ mandandum, non nisi quatuor præsbiteri, cum totidem cereis comitarentur, omnibus nepotibus, amicis et familiaribus, et necessariis suis, quos extulerat, promouerat, ditauerat, et quod maiorem admirationem parit, ipsis etiā Cardinalibus, quorum aliquos ea dignitate insignierat, à funeris officio auersis,

Successit autem sibi Æneas de Senis Picolhomineus, tituli sanctæ Sabinæ Præsbiter cardinalis. Epus Senensis, natione Italus, in arte Poëtica et oratoria plurimum eruditus, qui Pius secundus vocatus est. Hic primum Fœlicis quinti Papæ, cum Eugenio quarto de Papatu contendentis, expost Frederici Imperatoris Secretarius, tandem per Calixtum Papam tertium, et suum imediatu præcessorem Cardinalis creatus, sumum Pontificatu sorte (Ioannes enim Cardinalis Rotomagensis, paribus votis secum concurrerat) est adeptus. Vir paruæ staturæ, sed magni ingenii. In Almanos propensum fauorem gerens, in Polonos parum propitius. Qui in cardinalatus dignitate consistens, stilo suo, quo plurimu valuit, corpus historiæ Bohemicæ contexens, singula gloriosa et heroica de Polonis in Bohemorum chronica notata, silentio pretermisit. Ignominiosa verò et geus Polonorū dedecorantia, plus iusto extulit. Vir eloquens, orator et pöeta laureatus Qui in concilio Basiliensi priuatus existens à Fœlice quinto Papa, in Secretarium assumptus, ædidit tractatum de potestate concilii et Ecclesiæ, concludens fortissimis rationibus concilium esse supra Papam. Quem postea factus Papa retractauit, et alterum de superioritate Papæ ædidit. Caput bti Andreæ Apli, postquam Constantinopolis à Turcorum Cæsare Machometo capta est, in vrbem sua opera intulit. Ad ipsumq3 Turcorum Cæsarem Machometh, inuitans illum ad fidei chrianæ susceptionem, multis rōnibus, multis persuasionibus, specialem et pulchrum tractatum scripsit.

In Hungaria, Bohemia et Austria ardet bellum.

Premebatur eo anno bellis Hungaria intestinis, quæ illi à Polonis et Boheis superioribus annis illic degentibus, inferebantur. In omnibus tamen conflictibus Hungari secundo fortunæ fauore vsi, victoria contra Nicolau Comorowski et Thelephum potiti, Ioannes Giskra et Petrum Rathkowyecz certis castris et munitionibus exuerunt. Dieq3 dominico Pentecostes circa Pothok oppidum Hungariæ cum Thelepho congressi, omnes eius copias profligarūt. Vbi notabiles ex Polonia adolescentes, prope sexingenti, aduersis cecidere vulneribus. Pulcherrima dixissem morte, si pro patria cecidissent. Pressit etiam Georgius Bohemiæ Rex Austriam bello. Dum enim gentes suæ duplici bello ꝑpesso, turpiter ab Alberto Austriæ Duce profligatæ refugissent, personaliter ipse cum forti exercitu, conducta quædam Polonorum habens secum auxilia, in Austriam venit, eamq3 aliquanto tempore igne, cædibus, et spoliis vastauit. Nec prius destitit, donec certis pactis factis, per quæ illi Vlricus Eczinger, de venenacōe Regis Ladislai insimulatus, et, vt aliquorum ferebat relatio, confessus, cum certa pecuniæ quantitate, et Austriæ Ducatus, ex morte Ladislai Regis vacans, Frederico Impatori, in cuius suggestiōne et fauoré bellum gerebatur, redditus est. Multa eo bello Ecclesiis et ministris earum, imaginibusq3 Sanctorum, per Bohemos probra contumeliosa illata sunt. Circa festum autem Sancti Martini Henricus de Lyppa Marschalcus Bohemiæ, cum mille sexingentis hominibus Austriam inuadens, ab

Australibus usq; ad internitionem profligatus est. Ab eoq; tempore Australes audacia sumpta, adeo igne, spoliis et caedibus in Bohemiam et Moraviam grassati, ut Georgio Rege nequicquam ferente opem, vicos singulos et suburbana principalium Civitatum in Moravia, vz Olomuncz, Brunae, et aliarum adurerent. Neq; enim tanti fuit potentia Bohemica, quanti ferebatur. Compertum siquidem fuit, quod et pudet scribere, Georgium non nisi duobus equitum, et sedecim peditum millibus, ex proprio et mercenario milite, bellum contra Australes egisse, Saepiusq; suorum paucitate conspecta, ne ab Australibus opprimeretur, grandi pavore timuisse.

Anno Domini 1459

In conventione Piotrcoviensi variatis sentenciis bellum tandem, reiectis conditionibus pacis per Magistrum oblatis, decernitur in Pruthenos.

Natale Christi Casimirus Poloniae Rex una cum consorte sua Elisabeth Regina, Cracovia feria tercia post festum sancti Thomae Apostoli egressus, Sandomiriae celebravit. Quo peracto ad tenendam Conventionem generalem feria secunda ante festum sancti Marcelli, Pyothrcoviam venit, et sub frequenti Praelatorum, Baronum et nobilium numero, diebus tredecim conventum illic tenuit, exquirendo varias vias, quibus Pruthenicum bellum, compositione aut armis, promoveri possit. Ad difficultatem enim grandem singula reciderant: nobilitate universa, tam pecuniaria quam personalia suffragia conferre, propter male administratum praeterita aestate bellum, abnuente. Advenerant et illuc militarium et Civium ex Prussia, quinq; Nuncii, et hi ad consilium introducti declarant Regi Casimiro per organum Ramsch militis, qui legationis illius erat princeps, Magistrum Cruciferorum per literas, in terras Almaniae directas, vulgasse, quod singulas terras, quas ante motum bellum habuerat, decisione Arbitrorum esset certitudinaliter rehabiturus. Alium quoq; disseminasse rumorem, quod non solum priores terras Prussiae, sed omnes regiones, terras et regna, usq; ad Syriam et terram sanctam esset ipse et ordo suus, iuxta vaticinium, dudum aeditum, possessurus. Quibus rumoribus Almaniae Principes et homines, qui rebus suis velut perditis et collapsis auxiliari destiterant, in spem erigit, et eos qui in fide Regia continentur, terret et avertit. Tenuisse insuper Gubernatorem Prussiae, Ioannem de Bayssen, cum militaribus et Civitatibus in Elbing conventionem, et novis iuramentis, pactis, et inscriptionibus, fidem semel Regi promissam, firmasse et innovasse, eamq; constantiam induisse ut omnia extrema prius subire et experiri malluit, quam ditioni Magistri et ordinis subesse. Orare Regem, provideret, ne aut arbitrorum aut superarbitri decisione, eos a suo iusto et legitimo scindi permitteret imperio: scissionem huiusmodi nullatenus tolleraturos. His primum gratiae actae sunt, quod tam pura fide et constantia, pacta et iuramenta custodirent. Certificatiq; deinde amplis verbis Regem eos nullo pacto aut conditione deserturum. Digestum insuper fuit longo tractatu, an in futuro arbitramento, in Chelm aut Bidgostia tenendo, sub conditionibus per Magistrum et ordinem oblatis, pax componi deberet. Offerebat enim Magister

et ordo centum millia florenorum pro damnis. Item singulis annis, perpetuis temporibus, tributum viginti millium florenorum. Item pro quolibet bello duorum banderiorum servitutem. Item homagium et fidelitatis iuramentum, per quemlibet magistrum praestandum. Ita tamen quod omnium terrarum quas ante bellum habuerat, sibi plena fieret redditio. Videbatur haec oblatio quibusdam consiliariis ampla satis et bona, maiusq; emolumentum et Regi et Regno, quàm si rex terras ipsas proprias haberet allatura. Verùm dum pericula, quibus militares et Cives Pruthenici fidem Regis secuti, et crudelitatis, quam Magister et ordo in civibus de Thosczno, tempore belli Choynicensis, Regi deditis, et pace reformata Magistro et ordini restitutis, egerant. Altera quoq;, quam in Cives de Krolowgrod, als Kinsberg, quibus omnem impunitatem, dum illis, Rege deserto, civitatis obsessae deditionem facere consenserant, pollicebantur, monstraverant, fuisset recensita, sanguis quoq; innocentum amicorum et sociorum fusus, fundendusq; ante oculos Regis et consiliariorum obversaretur, quamlibet Magistri et ordinis oblationem, ea etiam, quae offerebatur, ampliorem, sociis et civibus desertis, perniciosam et detestabilem esse decernebant, nec in aliquas pacis conditiones condescendendum, nisi quas Pruthenici milites et cives probarent. Minoris partis sentencia erat, perseverandum in bello esse, et recuperandum ablata, nec deserendos militares et cives Prussiae, fidē suam sequentes. Satiusq; fuisse multò, non moveri bellum, nec praeberi foedus, quàm omitti motum, et in periculum extremum detrudi susceptos, omnemq; spem ad rehabendum terras occupatas claudi, turpibus consultationibus ac sentenciis Regni Poloniae omnem gloriam et expectationem de recuperandis occupatis terris subversum iri. Nunquam fore, ut Pruthenis se Polonorum permittant fidei, si tam sacrosā́ctae suscepti, abiectos se viderint. Nunquam Regem et Regnum habiturum recuperandi occupatas à cruciferis terras occasionem, si eam, quae tum esset, praetermisisset. Nunquam aliter tutam pacem fore, minusq; succensendum militibus, qui per fugam, ad Choyniczam pugnam omiserint, quàm Regi et consiliariis, subditos fideles omittentibus, quòd illos vis hostilis fugere compellebat. Rex et consiliarii nulla vi pressi, quod ferociter spoponderant, leniter omittunt. Nondum ad extrema, viros, equos, arma, sumptus, commeatus, habentibus, ventum esse. Quo si veniretur, tu Pruthenj accersendi, avisandiq;, ut sibi provideant, et non pecorum more deserendi. Nimis delicatos Polonos esse, et patriae charitatis parum memores, si ob detrimenta, leniter ferenda, et Pruthenos prodiderint, et quae iuris Polonici, terrae sunt Regni, illis se perpetuò abdicaverint. Et quamvis Regis animus inclinatior ad pacem fuerit, illumq; maior pars Consiliariorum secuta fuerit, eorum praesertim, qui enixius deditionem Pruthenicam acceptandam, superiori tempore concludebant, sed ad consultationem tam fidam partis minoris, quae maiori et ratione et pietate nitebatur, et Rex et caeteri suas sentencias retractando, dirigunt: intelligentes non finiri bellum, nec hostes amoveri, si desisterent, sed maius exoriri, et tam Cruciferos quàm alios ad se impugnandum invitari. Ea sentencia stabilita, et ab omnibus laudata. Arbitris, qui pro parte Regis in futura Diaeta, pro Dominica Laetare, tenenda, arbitrio praeessent, quiq; causam Regis advocarent, iustificarent, proponerent, designatis, rebusq; aliis Regni ordinatis, dissoluto conventu, die Dominico ante festum Purificationis sanctae Mariae, quod in Septuagesimam eo anno cadebat, ex Piotrkow discedens, in Lithuaniam, quò iam Elisabeth Reginam praemiserat, per Opoczno, Radom, Lublyn, Parczow et Brzesczye processit, ac residuum hyemis verisq;

tempus illic exegit. Gerendi belli qualitas et conditio ad terrestres et particulares conuentiones reiecta est, quo communitas Nobilium, quæ et in militiam ire, et subsidia pecuniaria conferre detrectabat, ad saniorem mentem reduci possit, ne hoste ingrauescente, et sociis periclitatis et amissis, suo maiori dispendio cogatur bellum repellere quam nunc inferre.

Literis saluiconductus Arbitris Polonorum à Cruciferis denegatis, arbitrium pacis, vtrinque tractandæ, rescinditur.

Dominica Lætare superueniente. Thomas Cracouiensis, Ioannes Wladislauiensis Episcopi, Stanislaus de Ostrorog Calissiensis, Stiborius Elbingensis, Ioannes Gdanenses Palatini, et Ioannes de Syenno Castellanus Leopoliensis, Magistri quoque Ciuium de Gdansk, Thorun, et Elbing, tempestiue in Nyeschow et Thorun superueniunt, pro parte Regis et Regni Poloniæ arbitrium expedituri. Tardius pars Magistri, propter subitam dissolutionem aquarum et niuium ac fluuiorum, qui non nisi nauibus transiri poterant, inflationem, in Chelm superuenit. In qua hi fuere principales, Nicolaus Episcopus Culmensis, de Liuonia, duo Commendatores de Almania, Elbingensis olim commendator, vocatus Henricus Plawienski, magnus commendator Bernhardus Schumborski, Nuncii Frederici Bauariæ, Frederici Saxoniæ, et Frederici Brandeburgensis, Electorum Imperii, Ducum. Præmiserat autem Casimirus Poloniæ rex, Vincentium Kyelbassza Notarium, ad Ludouicum ordinis Magistrum, vt propter maiorem securitatem, et rerum fertilitatem, ex Chelm in Nyeschow suæ partis Arbitri conuenirent: faciliorem rebus tractandis conclusionem reperturi. Verum Magister requisitioni Regiæ in nullo se delaturum respondit, neque locum designatum mutaturum. Ea superba Magistri responsio nihil mouit Arbitros Regis, sed hebdomadis tribus fatigando in Chelm Nuncios, instabant, vt pars Magistri ad illos in Nyeschewam aut Bidgosthiam descendisset. Quod cum nullatenus obtinere possent, Cracouiensi et Wladislauiensi Episcopis in Nieszewa relictis, in Chelm ire consenserunt: dummodo saluus conductus illis plenarius concederetur. Is etsi præstitus fuisset, plures tamen viciosos defectus continebat. Quibus nihilipensis, altero nuncio fatigato, vt plenior saluus conductus præstaretur, omnes Arbitri Regis, Pontificibus exceptis, et Ioanne Dlugosch Canonico Cracouiensi, qui causam Regis et Regni aduocandam defendendamque coram duodecim Arbitris susceperat, nauali itinere feria secunda Paschæ in Chelm processerunt, communes securitatis literas in debita forma, partem Magistri, eis nullatenus dubitantibus negaturam. His in Solyecz nocturnantibus, velox, quem in Chelm fatigauerant Nuncius allatus, deferens literas, quibus pars Magistri denunciabat se nullas alias saluiconductus literas, præter eas, quas destinauerat, truncas et defectuosas, concessuram. Itaque ex Solyecz in Nyeschewa et Thorun reditum est: Magnam bilem omnibus de parte Magistri contra Henricum Plawyenski euomentibus, quod is autor fuit, plenam securitatem Arbitris Regiis non concedendi.

Thomas Cracouiensis Epūs. iustitiam Casimiri Poloniæ Regis. in negocio Pruthenico. publicè Thorunii declarat, et bellum iustè eum mouisse Cruciferis demonstrat: allegatiōibus eorum. quibus nituntur, iure confutat.

FEria sexta Paschæ in Thorun. in prætorii loco. omnibus Militaribus et Ciuitatibus. quorum frequens tunc confluxerat numerus. iusticia Casimiri Regis et Regni Poloniæ. per organum Thomæ Cracouiensis Episcopi. multifario et sententioso sermone. declarata est. Qui omnibus. quibus Cruciferi se tuunt, commemoratis. eorum omnes allegationes. ex Canonibus et legibus. iureq; naturali, Diuino. et humano. confutauit. et Regem atq; Regnum Poloniæ iustum bellum mouisse et mouere Cruciferis. clarissimè monstrauit: Se virum grandæuum et Pontificem. atq; iuris Diuini et humani Magistrum. in ea fide moriturum: Magnum. in singulis Pruthenicalium terrarum hominibus. sermo suus fructum effecit. pluribusq; fletū resoluit. et omnium. in eam vsq; diem. pectora vacillantia stabiliuit et sanauit. Decisione itaq; arbitraria ex huiusmodi causa abrogata. amplior decisio ad superarbitrum partium. Albertum Austriæ Ducem. reiecta est: qui et Casimiri Poloniæ Regis et Ludouici Magistri Nunciis solicitatus. onus Superarbitri. Almanorū Principum inescatus consiliis. et promissis. susceperat ~

Lucas Slupeczki Rauitha ppter scelera et rapinas à Dæmone annis fere quorđdecem exagitatus tandem moritur ~

PReuaricationibus et transgressionibus nefariis et detestabilibus Armiger et miles Cracouiensis Diœcesis. Lucas de Slupcza. terrigena Sandomiriensis. tempore diuturno in omne scelus violentiæ, concussionis et iniuriæ in colonos suarum villarum et in vicinos. sibi et suis villis confines. nobiles et plebeios. ad resistendum sibi languidos. grassabatur. Erat autem stirpe nobilis. de Domo et familia Rauitharum genus ducens. Cuius parens Groth de Slupcza, dum ob sceleris homicidii (Militem enim insignem Ioannem Ossolinski. Castellanum Visliciens. de Domo Bipennium. bona et villam Ecclesiæ et Præbendæ Sandomiriensis. dictam Dwyekozi. violenter et studiosè irruens. cuius agrum sibi Groth vsurpabat. noīe et vice filii sui Ioannis. tunc eiusdem Præbendæ Canonici. defendentem. in fundo Villæ Dwyekozi necauerat) ob aliaq; facinora. in Regnum et patriam commissa. bannitus. Castrum quoq; suum Conari. à Wladislao Poloniæ Rege secundo expugnatum. et in perpetuam suæ iniquitatis vltionem disruptum foret. hunc non solum bonorum. sed et scelerum reliquerat hæreditarium successorem: in quo parentis sui Grothonis. quanuis mortui. viuebat tamen impietas. In conspectu itaquè Wladislai tertii. deinde etiam Casimiri tertii. sibi succedentis. Poloniæ Regum,

et suorum Satraparum, propter actiones suas violentas, habebatur ipse Lucas odi-
osus. Suis quoqꝫ concussionibus, in exitium et necem se protendentibus, resistere au-
debat nemo, ab omnipotente Deo dilatus longo tempore ad vindictam, vt pro tardi-
tate durius feriretur. Itaqꝫ cum nobile, accipiendo Sbigneam, filiam Sbignei de Brze-
zye, Regni Poloniæ Marschalci, sortitus fuisset coniugium, filiosqꝫ procreasset et
filias, et substantia sua ex spoliis inopum, in bobus, equis, ouibus, cæterisqꝫ armen-
tis, creuisset in terra, blandiebaturqꝫ sibi in delictis suis, vt pullus onagri lasciui-
ens, et incrassatus, impinguatus, dilatatus indurabatur cor eius, quia non statim
percutiebatur, sed differebatur ad pœnam. Contra cuius impietates, in caput e-
ius relatura supplicia Diuinitas consurrexit, tradens illum in interitum Sathanæ,
vt plagis suis afflictus, à sordibus suis quandoqꝫ resipisceret, et propiciationem
quereret Diuinæ pietatis. Anno itaqꝫ Domini Millesimo quadringentesimo quin-
quagesimo nono, die vigesima octaua mensis Decembris, inuasit illum Spiritus
nequam, et permittente Deo, graui tortura exagitabat eum. Nec vxor sua filiusque
suus Ioannes, cæteriqꝫ cognati, seruitores, et necessarii, terrores dæmonum poterat
ferre, sed in alias fugiebant domos: perculsi furore nimio: Ipsum verò dæmonium
liberius, illis fugientibus, verberabat. Voces quidem Dæmonum insultantium, et ex-
probrantium illi facinora sua, et sonitus verberum, à circumstantibus audiebatur,
nemo tamen loquens, sed nec verberans videbatur. Quo malo et ipse Lucas et
Coniunx, atqꝫ filius, cæteriqꝫ necessarii, attoniti quippe, qui et ipsi assidua formi-
dine et vigilia adeò torrebantur, vt nec somnum capere possent, mittunt, et Ioannem
Warszi Cazymierski sacerdotem, Præpositum Chelmensem, quòd et eiusdem generis
et familiæ esset, et energuminos exorcismis curare intrepidè solitus erat, accersunt.
Sperabat enim expulso per eum, iuxta atqꝫ à cæteris, dæmone, plenam liberationem
illum consecuturum. Is, cum et proximi et fratris calamitate permotus, aduenisset, in
dæmonis expulsionem, ieiuniis et orationibus totus ferebatur, frequenterqꝫ omnibus
ab ægro diffugientibus, solus cum illo remanebat: nihilipendens strepitus et fragores
horribiles dæmonum, quos plus solito cadentibus tenebris commouebant, dispellebatqꝫ
virtute exorcismorum ab ægro exagitationes, verbera et flagella, quibus à dæmone cru-
ciabatur, leniusqꝫ passionem dæmonicam ferebat. Nec dæmon tacitus eripi sibi suum
mancipium, in quod sæuiendi acceperat potestatem, querebatur, sed vociferans, quòd
minus in Luca explebat verberationis, se significabat expleturum, pœna aliorum.
Nec verbis minatoriis defuit effectus. Puerum enim duodecim annorum, qui ægro mi-
nistrare consueuerat, cum solitarium in stuba, cuius furnus iam incensus fuerat, offendis-
set, arreptum et contortum, caput eius in foramen furni, flammam cientis, valdè angu-
stum inclusit. Cumqꝫ casus hic omnes lateret, nidore ad vniuersos pertingente, et sin-
gulorum nares implente, intellectum est ociosum non esse, quod tantam oliditatem, ad
vniuersorum palatum infudisset. Dæmonisqꝫ opus aliquod, vt erat, portendi autu-
mabant. Tandem discursione per omnes ædes Curiæ facta, reperiunt puerum furni
foramini inclusum, cuius caput igni torrebatur. Hunc et ex igne et foramine conati
extrahere, diu, nequicquam luctati, tandem summa vi admisi, exanimem, testa capitis
in dimidia parte disrupta, ægrè extrahunt. Nimia admiratione capti, quali ar-
te, exiguo foramini, capite multò angustius dæmon puerum inclusisset. Qui etiã
nec ministris præfati Ioannis Cazymierski pepercit, sed illos luto, pice, et sterco-
re, suffundebat: Omnes tamen has et plurimas molestias Dæmonis, IOANNES
Casimyerski æquo animo sex hebdomadis ferebat, omni studio intendens ad

præfati ægri curationem. Ducebatq; cum eo noctes insomnes, quoniam sub illis æger
durius à Dæmone, quàm interdiu, torquebatur. Persuadebat ergo lucida internalla
habenti, si iniustè et per vim rapta restitueret, ad bonam illum valetudinem facilè re-
diturum. Longo et assiduo sermone in auribus ægri disserens, lustrari illum à pecato-
rum labe, et vnicuiq; ablata reddi oportere, et sic illum consequi gratiam liberationis
Pro re certissima habiturus, quod nequam spiritus, vt mundetur à culpis, sibi in con-
flatorium datus sit. À vexatione proculdubio cessaturus, si post pænitentiæ dignos
fructus, conflator non repererit, quod abstergat. His persuasionibus Lucas de Slupe-
cza, et vt pœnas dæmonis euaderet motus, pollicetur se omnia, quæ suis et alienis sub-
ditis abstulerat, ad integrum resarturum. Ad quam rem exequendam, cùm dies dicta
fuisset, et spoliationem passi accersiti, ad tollendum sua venissent, boum, vacarum, omi-
um, equorum, cæterorumq; pecorum et armentorum, iussu Lucæ grex appulsus est.
et Procuratoribus, factoribusq; et Villicis, districtius à Luca mandatum, vt omni
metu circumscripto, recognitione fideli facta, purum separarent ab impuro, et hære-
ditarium à violento. Id cum illi impigrè exequendo, inter pecora et armenta, perpera
et per iniuriam ablata, et quæ iuris Lucæ erant, iustum fecissent sequestrum, apparu-
it omnem illum boum, equorum, ouium et armentorum, gregem alienum, et propriis atq;
finitimis Colonis, per vim aut calumniosè fuisse ereptum, et diuturno tempore iam de-
tentum, præter duas macillentas vaccas, vnum bouem, et quinq; oues, quas dunta-
xat sequestratores ad Lucam pertinere affirmabant. Stabant autem spolium et iniuria
passi à longe, spe bona pleni, quasi extemplò sua animalia recepturi. Id Lucas Slupe-
czki cum vidisset, ægrè atq; grauiter ferens, se tanta possessione fructuq; spoliari, inhibé-
te dæmone, quo agebatur, sentenciam sui promissi, passione eum tunc deserente, retractat,
et hominibus singulis, qui ad tollenda sua venerant, graui opprobrio et improperio minaci
inflicto, mandat tolli sequestrum, et omnia pecora et armenta confundi, et in Curiæ suæ
caulas reduci. Cuius obstinata duricia Ioannes Casimyerski Præpositus Chelmen
animaduersa, et intelligens illum sorti suæ destinatum, nec Æthiopem pellem suam depo-
siturum, eo deserto, in domum suam abiit, nec apposuit vltra, quamuis solicitatus, ad
illum reuerti. Vixit autem Lucas Slupecki post hanc plagam et passionem propè annis
duodecim. Intra quos, certis temporibus, non tamen continuis, rescisiori et lentiori flagel-
lo, quàm ante, agebatur. Non tamen per tam spaciosum et extensum tempus, ad peniti-
entem se curauit reuerti, nec attendebat se, obumbrante dæmone eius sensus, ad districtū
Dei iudicium peruenturum. Itaq; cùm pacientiam et longanimitatem DEI, per tot annos
duxisset in abusum, anno Domini Millesimo Quadringentesimo Septuagesimo primo
die mercurii, decima octaua mensis Iunii, facta confessione, et salutari sumpto viatico,
nulli tamen eorum, quos rapinis concusserat, substantia reformata, filio Ioanni et Con-
iugi Sbigneæ illam demandans, expirat. Huius funus dum apud Monasterium San-
cti Iacobi fratrum Prædicatorum extra muros Sandomirienses sepultum fuisset, horré-
dis strepitibus, terroribus, et infestationibus clamorosis dæmoniacis, per noctes singu-
las, Ecclesia et Monasterium complebantur, adeò vt Ecclesia et monasterium, conti-
nenti incendio putarentur flagrare, et vicini finitimi ad extinguendam flammam fa-
cto concursu, ostiis Ecclesiæ clausis repertis, quid portenti intercessisset, per rimas ex-
ploraturi, viderunt ex sepulchro Lucæ Slupeczký igneam columnam consurgere, et
in vniuersam Ecclesiam, flamma sua, quasi illam deuoratura, graßari: Fratres in-
super Monasterii, ad soluendum matutinale officium, frequentibus terroribus acti, nū-
quam audebant consurgere. Cogebanturq; per plures menses ab ingressu Ecclesiæ, sub

nocturnali tempore abstimere. Quodam insuper tempore, prior Monasterii Andreas Ribka, dum ab officio destitutus, nouo Priore Nicolao de Sandomiria cum cæteris fratribus in stuba remanente, ad quiescendum absq3 comite, lucernam ardentem præferens in manibus, in dormitorium transisset, facies Lucæ Slupeczki tota ardēs et ignea, cum magno sonitu et fragore, illum transeuntem cœpit consectari, vociferās, Monache, redde equum meum, quem in funeralibus meis sustulisti. Qua visione et voce frater Ribka attonitus, cecidit semianimis in terram, Vbi cum, spiritu coangustato et incluso, per horæ spacium vnius iacuisset, à Priore et fratribus, omnium, quæ circa Ribkam agebantur, ignaris, superuenientibus, reperitur, et pro mortuo habitus, in stubam cum merore deportatur. Vbi cum post multum tempus, spiritum et memoriam resumpsisset, Priori et fratribus suis, ex ordine casum suum enarrauit. Alio insuper tempore Lucas ipse Slupeczki, ad sacrarium, in quo vnus fratrum clausus dormiebat, sub intempesta nocte accedens, triplicem ædidit ad ostia pulsum. Sacristiano aūt quærente, quis nam esset, aut qua de causa pulsaret, Ego sum, inquit, Slupeczki Lucas, Vade quæso, à me monitus, ad consortem olim meam Sbigneam, et ad filium Ioannem, requisiturus vtrumq3, vt singula, quæ pauperibus abstuli, de substantia, à me illis relicta, quanto celerius restituant, supplicia horrendissima, quæ patior, si secus egerint, incisuri. Sacristianus autem plagam, quam sibi loquens minabatur, nisi sua mandata ad coniugem et filium deferret, euitaturus, trucem denunciationem, sibi demandatam, ad vxorem et filium deportauit, restitutionemq3 ablatorum persuasit. Quæ pro deliramento accepta est, vt verificarentur patrum sanctorū monita et scripta, Per quos memoriæ proditum est, post mortem diuitis, litem inter necessarios, dæmones et ranas consurgere, super derelictis, allegantibus necessariis, non esse aliquam curam habere de anima aut de corpore, sed solum de terrena substantia, vt illis integra remaneat. Dæmonibus, vt animam solam tollant: ranis, vt cadauere ad vescendum potiantur. Sub hisq3 conditionibus pax componitur inter dissidentes, vt filiis et consanguineis, terrena cedat substantia, ranis cadauer, dæmonibus anima. Cuius contentionis euidentem figuram, in testamento veteri, constat præcessisse. Dicente Rege Sodomorum ad Abraam. Da mihi animas, cætera tibi tolle. Morosiorem forsan me gessi in referendo casu tam tetro et terribili, quàm sat fuit: Polonorum Proceres, ab insita eis rapina et concussione, auersurus, dum animaduerterunt sui generis atq3 gentis Satrapam. Lucam Slupeczký, quanuis pœna gehēnali, dum viueret, à dæmonibus tortum, vitam suam per annos tredecim, salutari pœnitentia non emendasse, reformationem verò iniustè ablatorum neq3 filiū, neq3 Vxorem, quanuis in vita et post mortem demandatam, curæ habuisse

Venti validissimi et inundatio aquarum damna et caristiam producunt

IN Dominica Lætare, et tribus diebus sequentibus, tam validissimus flatus Borealis venti superuenit, vt robustissimas turres, domos, et arbores,

à suis fundamentis ruinando deiiceret. Fruges hyemales, præsertim siligineæ, à muium multitudine depastæ. Inundatio aquarum duobus mensibus continuè durans, annonæ caristiam effecit.

Matthias à Frederico Romanorum Imperatore, victus tandem, pacis conditionibus secutis, Rex Hungariæ creatur.

IN Hungaria noui motus. Quidam enim Barones, quorum Princeps Nicolaus Fristhaczky erat, Matthia reiecto, Fredericum Imperatorem et Austriæ Ducem in Regem assumunt. Qui electioni à paucis de se factæ consentiens, totam Hungariam nouo et ciuili bellorum fremitu inuoluit. Omnis tamen motus, exinde coortus, Frederico Imperatore impensam quamlibet ad prosecutionem negocii, facere fastidiente, breui refriguit. Exercitibus tamen vtriusque Regis inuicem conuenientibus, fit atrox et crudelis hinc inde pugna. Et quamuis dimicationem ipsam præsentia Matthiæ Hungariæ Regis adiuuaret plurimum. Præsens enim et spectator pugnæ atque adhortator militum aderat, et labantem pugnam fessis nouos substituendo, in locis aliquot restituisset. Ad extremum Cæsarianis militibus, bellum, Frederici nomine, administrantibus, victoria cessit. Hungari, et eorum auxiliares, magna clade obruti, et ferè omnibus aut captis aut interfectis, omnis exercitus Matthiæ Hungariæ Regis deletus. Rex ipse Matthias ornamentis Regiis, ne proderetur, abiectis, cum paucis fugiendo, persequentium manus et captiuitatem euasit. Et Budam perueniens, meticulositate et pusillanimitate ingenti, renunciare et cedere Regno, in animo suo firmauerat, et Frederico Cæsari victori, supplicem se facere destinabat, rogaturus illum, vt de iure Hungariæ Regni vniuerso excedens, liceret sibi circa patrimonium tantummodo, et hæreditates et castra à patre quæsita, remanere. Ab hoc autem proposito, Michaëlis Zeladin auunculi sui, amicorumque aliorum consiliis, pusillanimem animum suum, meliora sperare iubentibus, ægrè reuocatum, missis Nunciis notabilibus, Ecclesiasticis et Secularibus, Viennam, pacem cum Frederico Cæsare, sub his conditionibus, perpetuam componit. Vt Cæsar Fredericus, titulo Regni Hungariæ, sibi et suis successoribus retento, materialem Coronam Hungarici Regni, ab Elisabeth Regina Hungariæ, Alberti olim Hungariæ Regis relicta, apud illum in manus fideles deposita reddat. De administratione quoque Regni Hungariæ, ad vitam duntaxat Matthiæ cedat: post mortem Matthiæ, etiam si pignus susceperit Matthias, sibi successurus. Pro restitutioneque Coronæ Hungariæ, Matthias Rex Frederico Cæsari octoginta aureorum millia soluat, et de successione Regni Hungariæ, morte sua secuta, per suas literas, et omnium Consiliariorum, et per corporale sacramentum, operis effectu per Regem et Consiliarios præstandum, Cæsarem certiorem faciat, sub his conditionibus, dum pax, earum complemento secuto conuenisset, Matthias Hungariæ Rex, etiam à Cæsare in filium susceptus, tum primum se coronari in Alba Regali corona huiusmodi obtinuit, et contra omnem spem suam, Regno Hungariæ potitus, hæredibus etiam, filiis CAzymiri

Regis Poloniæ extantibus, insolentius se erga cæsarem Fredericum, erga Michaëlem Zeladin, auunculum suum, quem processu temporis, in miserabilem captiuitatem coniecerat, gerere cæpit.

Polonis non satis concordibus, aliqs tñ exercitus in Prussiam mittitur. Qui nulla re memorabili ædita, domos redeunt, Præsidia tñ Castrorum Regia, insignem refert ex Ludouico Prussiæ Mgro triumphum.

FEsto Paschæ lapso, Casimirus Poloniæ Rex ex Lithuania reuerti cæpit et feria quarta in vigilia corporis Christi Radom, excipiente eum illic Zophia genitrice sua, superuenit. Feria secunda ex Radom discedens, in terras maioris Poloniæ diuertit. Agebantur interim particulares conuentiones super expeditione bellica, Cruciferis in Prussia inferenda. Et Baronibus quidé maioris Poloniæ, qui in Colo conuenerant, visum est expeditionem instaurari, aut saltem militibus, iuxta facultatum possessiones expediendis, bellum geri. Cracouienses negarunt aut militiæ aut bellis vacare, donec deformata et collapsa erigerentur, et res publica, quæ pessimo ordine, et Regis Casimiri facilitate, pené perierat, reformaretur. Vnde petebant conuentionem generalem in Pyothrkow, pro die sanctorum Petri et Pauli Apostolorum, teneri. Eam rem adeó molesté Casimirus rex tulit, vt precibus Cracouiensium Baronum repudiatis, et conuentionem teneri negaret, et Barones plerosqз, quasi regimen regni erepturi sibi forent, assentatoribus suspitionem augentibus, pro hostibus duceret. Habiti proinde sunt particulares in terris Cracouiensibus Conuentus. In quibus dum Cracouienses pertinatius perseuerandum in proposito censuissent. Conuentio generalis pro die sancti Ægidii in Pyothrkow, indicta est. Ne tamen Prussiæ res periclitatum iri contingeret, á maioris Poloniæ terris, collatione bonorum facta, vt is, qui centum marcas redditus haberet, lanceam vnam mitteret, et Ciuitates oppidaqз Regia, pedites, iuxta facultatem mitterent, exercitus congestus est, et in Prussiam, induciis, quæ labente sanctæ Margarethæ die, expirabant, missus. Nihil tamen memorabile illic egit, nequé ad expugnationem hostilium munitionum intendit, ne duntaxat hostes in Regios grassarentur, hinc et inde gyrando, prouidit. Postremó, in Thorun se recepit: vexationem, quam Bernhardus Schumborský, et hostes ex Chelmno Thorunensibus inferebant, probibiturus. Exindeqз, cùm iam tempus hyemis appeteret, iniussu Regis et Baronum, dum nemo esset qui discessuros castigaret, in domos defluxit. Milites Regii, in inferiori terra præsidia castrorum et Ciuitatum obtinentes, etsi particularem, insignem tamen de Ludouico Magistro Prussiæ retulerunt triumphũ. Nec multum abfuit, quin et ipse Magister Ludouicus caperetur. Ducenti et amplius equestres capti, totidem et plures interfecti. Spoliorum maior, quàm pro numero, copia. In singulos Regios milites viginti millium aureorum numerus spolium diuisum.

Lubow oppidum ad Cruciferos deficit inducias vero toties tentatas mercenarius miles Cruciferorum disturbat.

O Ppidum Lubow, quod partium Regiarum in eam diem erat, ne in blado suo ab hostibus pateretur detrimentum, in partes Magistri concessit, et præsidium suscepit suum. Agitabantur et pro pace, aut pacis induciis inter Casimirum Poloniæ Regem et Ordinem plures tractatus. Dumq; spes de firmanda trenga per Henricum Plawyenski facta fuisset, missiq; vsq; in Marienborg duo Barones, Stanislaus Osthrorog Palatinus Calissiensis, et Ioannes Czarnkowsky Castellanus Gnesnensis. Ii quamuis cum Magistro et Henrico Plawyenski plures agitassent tractatus: non tamen pacis modus, aut eius induciæ, Bernardo Schönborsky et stipendiariis partis aduersæ illam inficientibus, poterat dari. Propter quod Magister et Plawyenski inuerecunde renunciarunt Regi, omnem sibi à stipendiariis potestatem ereptam, neq; in suo arbitrio pacis aut belli ius consistere. Agi proinde dignaretur clementia, et tam sibi quàm ordini ne prorsus interiret prospicere. Plures naues onerariæ, frumentum et ligna in Gdansk portantes, induciis temeratis, à Frycz. qui in Gnyew præerat, captæ fuere, dum ad Gnyew appulissent. Quarum restitutionem Rege expetente, à Magistro Prussiæ responsum æditũ est. Friczonem, sua temeritate vsum, prædam illam fecisse, suumq; imperium, si restitutionem mandare vellet, pro nihilo habiturum. Ita sub pace, et eius induciis, plus detrimenti ab hostibus, quàm sub bello, acceptum est, hostibus ad dolos et fraudes se conuertentibus, postquam se in iuribus vidissent assiduè deficere.

Wratislauienses et Namislouienses Georgium Bohemiæ Regem non agnoscunt: quanuis eorum deditio à Poloniæ Rege Casimiro non sit accepta.

F Eria sexta in die sancti Bartholomæi Apostoli, Casimiro Poloniæ Rege Lanciciæ agente, Consules et Primores Ciuitatis Wratislauiensis venerunt. Qui tam suo quàm totius Ciuitatis suæ et Namislouiensium nomine, qui soli in fide cum Wratislauiensibus stabant, petebant, vt quoniam Ladislao Hungariæ et Bohemiæ Rege mortuo, vtriusq; Regni ius ad ipsum recidisset, Ipsi quoq; ea mente stabiliti essent, vt Georgium Pozdzyebraczki, vt hominem hæreticum et iniustum, Regniq; Bohemiæ occupatorem, nullatenus pro Rege habituri forent, dignaretur personaliter venire aut mittere, et Wratislauiensis ac Namislouiensis Ciuitatis, suscipere plenam possessionem et regimen. Iam enim præfatum Georgium Pozdzyebraczki, Bohemiæ assertum Regem audierant in armis esse, et omnes Slesiæ Principes, eos etiam, qui secum alias sentiebant, imperium suum acceptasse, et secum vna pro sui aut desolacõe aut expugnacõe aduẽtasse.

His à Casimiro Rege commendatis, quòd in tempore tam periculoso et aspero, soli, quod iustum et sanctum esset, et facerent et sentirent, responsum est. Deditionem quidem eorum gratam sibi fore, se tamen et res suas ita qualificatum et Pruthenico bello implicatum esse, vt eam nullatenus possit suscipere. Redirent proinde, et tam sibi quam suis Ciuitatibus, vtcunqz possent, prospicerent: id vnum tamen cauerent, ne fidei Catholicæ deprauarent puritatem. Eo responso Wratislauienses et Namislouienses quanuis sibi molesto, magis soliditati quàm perculsi. Sciebant enim Casimirum Regem Poloniæ syncerum sibi responsum ædidisse, Georgio. Ciuitati suæ imminenti, resistentiam parabant ~

Ioannis Rithwyenski Nuncii dicendi libertas in Casimiriũ Regem, corã tota Conuentione Piotrcouien: ex vtraqz parte armatis consistentibus :-

Die sancti Ægidii, qui in Sabbatum cadebat, adueniente, cùm Casimirus Poloniæ Rex, et frequens Prælatorum et Baronum Poloniæ numerus, in Pyotrkow aduenisset, Cracouiensium terrarum Nuncii, quorum Ioannes Rythwienski, Capitaneus Sandomiriensis, Ioannes Tharnowski et Ioannes Melstinski, capita et Principes erant, cum ad propinquum constitissent, negarunt se locum sine Regis et consiliariorum securitate, intraturos. Aulici enim et familiares Regii, et pleriqz Barones, de quibus Rex fidebat, Regio iussu constricti, in armis erant, et in frequentiori, quàm vnquam agmine, illuc conuenerant: Iniectus enim erat Casimiro Regi scrupulus, destitutionem suam, velut praué Regnum administrantis, nonnullos Barones moliri. Ea res, cum et insoliti et perniciosi esset exempli, non sine amaritudine et irritatione animorum, vt malum, quod serpebat, rescindi posset, admissa est, et Nuncii Cracouiensium terrarum, armis et ipsi vestiti, adueniunt, quasi cerneres non domesticos fratres et amicos, sed hostes et forenses, conuenisse. Rege autem Casimiro, Consiliariisqz, et magna multitudine locum consilii ingressis, Ioannes Rythwienski Capitaneus Sandomiriensis, et lingua et animo promptus, non pro Cracouiensibus tantummodo terris, sed pro vniuerso Regno in hunc modũ disseruit: Indigna, inquit, sors, Serenissime Rex, et notoria calamitas, in quam, te feriente, prolapsi sumus, et nisi propiciatio Diuina genus nostrum inspexerit, vsqz ad interitum et perniciem prolapsuri sumus, nos impulit, vt præsentem Conuentum deposceremus agi, publicarum rerum à te tuisqz Consiliariis reformationem et stabilimentum petituri. Qui licet ægrè concessus fuerit, ante quàm tamen conueniret terræ Chelmensis nobiles, Sigismundus de Lathiczyn, et Wyerzbyatha de Schénicza, qui et ipsi nobiscum Causam agunt, per Præfectum tuum Ioannem Kuropathwa, violati, et captiuitate atque vulneribus affecti sunt. Sed et nos cæteros, qui causam publicam, Prælatis et Baronibus dissimulantibus, agimus: exosos et inuisos habes, tuos semper appellas hostes. Cuius rei gratia tantam hominum Copiam in armis conuenire iussisti. Nos verò ingenuè profitemur, tuos subditos, subiectos, et amicissimos esse. Sed ingemiscimus, miramur, et querimur, te infestum nobis et Regno nostro hostem esse, qui terram Regni insignem Lucen

et Villas numero plures, propè Brzesczye consistentes, à Regno Poloniæ alienasti,
et ditioni Lithuanorum adiecisti, nobisq; pulsis et exclusis, terram notabilem et
villagia ipsa, iniustis Dominis concessisti. Neq; his contentus, conaris et æstuas
vt et terram Podoliæ à Regno sequestres, et Lithuanis subiicias, Pro gratoqué
munere accipis, si Lithuani castra, possessiones, munitiones, in terra ipsa Podoliæ
et aliâs, à Polonis surripiant. Qui à Ducibus Masouiæ, tuis et Regni Poloniæ
feudalibus et vasallis, Ducatibusq; eorum, duos Districtus, Gonyacz videlicet
et Vagrowyecz, per vim et iniuriam ereptos, Lithuaniæ Ducatui applicasti. Sed
et ipsos Lithuanos, Regno Poloniæ feudales et subiectos, in tam superbam mentem
erexisti, vt neq; arma contra hostes nostros communes Cruciferos, ferre, nequé
imperiis tuis obedire vellint. Cussione leuissimæ et iniustæ monetæ, quasi quodã
vulgari incendio, nos consumis, furum, prædonum, raptorum, cæterorumq; malefico-
rum, et eorum præsertim, qui monetam falsificant, malitiam grassari sinis. Neq;
in hostes, Regnum deuorantes, neq; in sceleratos animum aduertis. Bona Regalia
et introitus inutiliter consumis. Vectigalibus et stationibus Regnum adeò exhau-
ris et oneras, vt perpetuam Ciuitatum et Villarum videamus desolationem. Viduarũ,
pupillorum et oppressorum querelis et fletibus non moueris, vt administratio quoq;
iusticiæ, sub tuo regimine perierit. Armis, equis, auro et argento, et quibusq; preci-
osis Lithuaniam exornas, Poloniam nudas; cùm tam genitor tuus, quàm frater tuus
Wladislaus Hungariæ et Poloniæ Rex, quàm etiam tu ipse, omnia decora, omnia
ornamenta, omnes deniq; honores, et plurima beneficia à Polonia accepistis. Et
cum genitor tuus vnius Districtus exigui esset in Lithuania Dux, postea fauo-
re Polonorum et Regni Poloniæ, et totius Ducatus Lithuaniæ, Dominus effectus
fuerit. Et ignotus, obscurus, atq; gentilis, per Polonos in noticiam totius Chris-
tianitatis, et in fidei lumen, atq; claritatem amplissimam peruenerit. Lithuaniæ
insuper et Samogithiæ terras, à Cruciferis occupatas, brachio Polonorum ere-
ptas, Lithuanis reddiderit, et victores suos armis Polonicis vicerit. Quo in lõ-
gæua ætate absumpto, fratrem tuum Wladislaum non in Poloniæ tantum, sed et in
Hungariæ Regnum proueximus. Quo fœlici et gloriosa morte obeunte, te et coro-
na Regali, et splendido matrimonio, insigniuimus. Bella cum Cruciferis agentem,
non armis solum et corporibus, sed et ære nostro, et singulis substantiis in eam diem
adiuuimus: Propter quod magno dolore afflictamur et conficimur, postquàm pro
tot nostris, in genitorem, et germanum tuum, et postremò in te, ornamentis, honori-
bus, excellentiis et decoris præstitis. Lithuanicam gentem, nihil de te, patreq; tuo
meritam, etsi verum oportet fateri, patri et tibi parum fidam, nobis anteponis, et
iniuriis, oppressionibus et grauaminibus, nos vexas, conficis, et vsqué ad perniciẽ
consumis. Oratum igitur venimus et oramus, vt terram Lucensem, et villas Par-
czonienses, terræ insuper Podoliæ portionem, per te nobis iniustè adempta, restitu-
as, monetam tenuem, futilem, et Regno damnosam, cudere desinas, onerosas statio-
nes et vectigalia subducas, Petentibus iusticiam et patrocinium tuum, te exora-
bilem et benignum præstes, et pro defensione Regni, deposita segnicie, te animosum
et Virum ostentes, Regemq; Poloniæ, imò parentem te memineris non vitricum.
Id si impetramus, obedienter et iussionibus tuis parebimus, et pro tuis Regniqué
necessitatibus liberaliter substantias nostras conferemus, et pro vtilitatibus excu-
babimus. Sin minus, nequè de priuatis nostris possessionibus, quicquam collaturos,
neq; in militiam, nisi donatiuo accepto, nos, certus sis ituros. Magno fauore

singulorum Ioannes Rÿthwienski auditus est, verissimaq3 illum dixiße, iniustissima deprecatum fuiße, omnis concio, etsi non assertione sermonis (plerique enim iram Regis verebantur) silentii tamen aut laudis confeßione fatebatur.

Purgat se Rex Casimirus de supioribus obiectis, Cui idem Ioannes Rithwienski conuenientem facit replicationem.

Huic propositioni et querelae Casimirus Poloniae Rex, responsurus, primum, quòd terra Lucensis, Villae Parczouienses, et portio Terrae Podoliae, non à se, sed à Lithuanis occupata et posseßa sit, purgare nisus est, sed conuenienter sibi à Ioanne Rÿthwienski audiuit replicatum, Non alium quam ipsum Ducem magnum Lithuaniae esse, et ex suo arbitrio et iussu, et Lucensem terram et caetera, quae Lithuani occupassent, pendere. Sed nec Lithuanos Lucensem terram, nisi eo iubente et permittente, occupasse: quam, eo Rege Poloniae non extante, nunquam occupare ausuros, Monetae deinde cussionem a Consiliariis sibi deduxit esse permissam, ab eaq3 se cessaturum affirmauit, Stationibus verò et vectigalibus non aliis se vti, quàm pater suus vtebatur. Et Polonos iuxta ac Lithuanos diligere, Omnibusq3 petentibus, iusticiam administrare. Defensionem Regni sibi quidem curae esse, Sed aerario Regni obligato et defficiente, nulli rei satis prospicere posse respondit, Agerent, vt bona Regalia sibi redderentur: opportunè se singulis Regni necessitatibus prouisurum.

De rebus Pruthenicis fit consultatio et stipendiũ militi ex indictione sex grossorũ soluitur. Legatus ad Papã Pium secundũ Mantuã mittitur in rebus Pruthenicis.

Ad res deinde Pruthenicas, quoniam Militarium et Ciuitatum Prussiae Legati illis consuli vrgebant, omnis cura conuersa, Et Stiborio de Chelm, à Castri Marienborg tenuta destituto, gubernatio illius Ioanni Koscielieczki Palatino Iunivladislauiensi, de armis Porala, et Prandothae Lÿubieschowski de armis Wÿenÿawa, commissa. Plerisq3 armigeris qui in Prussia militabant, pecunia per Regem soluta, nonnullis promissa. Ad cuius solutionẽ perficiendam, sex grossorum solutio cuilibet laneo imposita: quam Cracouienses Barones et Nobiles non acceptarunt, donec pro festo Sanctae Catherinae particularem in noua Ciuitate Conuentum agerent. Pontifices insuper cum Clero obtulerunt se aliquam modestam subuentionem facturos, ad praestandam nouo Papae

Pio secundo, qui altero anno electus fuerat, obedientiam, et ad intereßendum congregationi Mantuanæ. Præfatus enim Papa Pius, recuperationi urbis Constantinopolis provisurus. Roma die Lunæ vigesima secunda mensis IAnuarii discedens, et Mantuam se conferens, quid facto opus esset, vocatis Regibus et Principibus Catholicis consultabat. Iacobus de Syenno Apostolicus pronotarius et Gnesnensis Cracouiensisq3 Ecclesiæ Præpositus, in Mantuam misßus, Cui specialiter commissum, ut res Pruthenicas contra Cruciferos, et ad cautelam pro Ciuitatibus Prussiæ excõmunicationem generalem, per Calixtum Papam latam, tolli obtineat.

Crucifericæ militiæ robur in oppido Paschenhein Polonorũ stratagemate occiditur.

Circa sancti Michaëlis festum, Cives et oppidani de oppido Paschenhein, in inferioribus partibus Prussiæ sito, quod partium Regiarum erat, à Magistro Prussiæ Ludovico de Erlichußen de deditione oppidi sibi facienda, et expulsione Præsidii Regii, crebris Nunciis et adhortationibus ꝓmissisq3 solicitati, rem cum Michaële de Sromotny, oppidi et Præsidii Capitaneo, cõmunicãt. Quo annuente, deditio ab oppidanis promittitur. Cumq3 ad diem compositam exercitus Magistri, in quo quingenti equites, et omne robur militiæ suæ erat, oppidum possessuri aduenissent Michaël Capitaneus, qui et ipse, ad diem ipsam, frequentem militum Regiorum numerum acciuerat, trecentos tantummodo præstantiores et insigniores intromittit, ducentos ante portam stare iussit, ne si vniuersi ingreßi forent, res ad periculum recidisset. Trecentis autem intrantibus portæ clauduntur, et omnes resistere ausi, occiduntur. Cæteri cum armis equisq3 comprehensi. Duo germani Sliwyensczi, Georgius et Ioannes, qui partes Magistri et ordinis enixius in eam diem adiuuerant, vulnerati. Item, vnus commendator, et plures alii occisi. Milites Regii magna præda potiti.

Wratislauienses, Romani Pontificis adhortatione, Georgii Boheĩæ Regis, quem clade ingenti affecerant, impium suscepturos se promittunt: acceptis in triennium induciis, et conditionibus certis adiectis.

Georgius Posdzyebraczki pro Rege Bohemiæ se gerens, dum in Slesiam cum exercitu aduenisset, à Ducibus Slesiæ omnibus, Zeganensibus duntaxat exceptis, Cæteri enim fluxam se habuisse fidem et fœdera, de non suscipiẽdo Georgio, cum Wratislauiensibus inita, demonstrarunt temerasse. Item

et à Ciuitatibus susceptus est. Sola Wratislauiensis Ciuitas et Namislouiensis illi adhærens, hominis, per hæresim Viclephisticam deprauati, imperium perosa, illū suscipere contradixit. Cuius expugnationem, dum sibi impossibilem videret, multis oppidis, vicis, Villis, quæ Wratislauiensium iuris erant, exustis, spoliatis et direptis, in Pßyepolye, et pluribus aliis locis, positis præsidiis, in Bohemiam redibat. Præsidia autem huiusmodi et Bohemorum et Ducum Slesiæ gentes obseruabant, continuoq3 studio, qualiter Wratislauienses ad deditionem impellere possent, consultabant. Wratislauienses econtra eorum molitiones et præsidia nihil pendere et impetus frangere gentium, quas precio conduxerant, robore, non ceßabant. Georgii et Ducum Slesiæ milites ex præsidiis glomerati, triumphalem gloriam quæsituri, ad occupandum Monasterium sancti Vincentii, extra Wratislauiam situm, descendunt, occupato Monasterio ex loci propinquitate amplius Wratislauienses oppressuri. Wratislauienses de eorum aduentu non ignari, positis in locis plerisq3 insidiis, obuiam illis eunt. Et congressu inito, dum hi, qui in insidiis latebant prosiliissent, et Georgii gentes, et à tergo et à fronte vrgerentur, paruo negocio vincuntur. Cæsi plures sunt, alii viui venere in manus Wratislauiensium, nonnulli in flumine Odra suffocati, pauci fuga elapsi. Hac clade exercitus Georgii, qui residuus in Pßyepolye fuerat, perculsus, concito gradu in Bohemiam diffugit. Wratislauiēses, nullo illos decetero lacessire audente, et præsidium in Pßyepolye, et villas Ducum Nobiliumq3 Slesiæ flammis exurunt. Vicinis quoq3 Slesiæ Ducibus, inducias petentibus, respondent, nullas se cum dolosis et infidis vicinis inducias inituros. Itaq3 incendiis continuis Slesiæ Principatus, Georgio Posdzyebraczki, suis deditis ferre auxilium negligente, vexabantur. Fracti tandem Ducum precibus, inducias ad festū Circumcisionis Domini conficiunt. Interim duo Summi Pontificis Pii Papæ Nuncii, videlicet Hyeronimus Cretensis Archiepiscopus, et Franciscus Decretorum Doctor, natione Hispanus, in fauorem Georgii Bohemiæ Regis missi, Wratislauiam adueniunt, persuadentq3 Wratislauiensibus, Georgium Regem Bohemiæ Papæ obedientem fore, et pro vnienda Bohemia, eiiciendisq3 erroribus, intentum esse, nec indignum, cui obedientia, velut Regi, communionem Ecclesiæ Catholicæ habenti, ab eis præstetur. Wratislauienses, pacis auidi, conditionibus nonnullis ne eorum rebellio vnquam eis detrimento foret, et ne Capitaneus illis, quem non probarent, constitueretur, appositis, in Georgii obedientiam, obtenta pace in triennium, si Georgium interim fidelem et Catholicum esse constiterit, obtulerunt se ituros. Satis industriosa vsi solertia, quoniam neq3 hæretico Regi obedire cautum rebantur, neq3 reluctari sine periculo, postquā vniuersum Regnum Bohemiæ, singuliq3 Slesiæ Duces, in suā obedientiam cōcessissent.

Rex Casimirus arguitur, tandem vectigal fertonesq3 indicuntur, et octaua pars Census annui à Sacerdotibus pmittitur in militiā Pruthenicam.

IN festo sancti Nicolai confessoris, generalis Conuentio in Pyothrkow habita est. In quam, cum Casimirus Rex Poloniæ cum frequenti Prælatorū

et Baronum numero aduenisset, viginti personas ex Primoribus eligi, qui cæteris omnibus exclusis, res publicas tractarent et stabilirent, placuit. Ibi primu. Casimirus Poloniæ Rex de duodecim articulis, quibus reipublicæ partes pessundabat, argutus est. Qui ad singulos conuenienti dato responso, se decetero non ab his solum, sed et aliis quibuscumq3 reip: perniciem afferentibus, temperaturu spopondit. Ad prouidēdum rebus Pruthenicis, quæ eodem anno a militibus Regiis prosperè magis quam vnquam gestæ sunt, vectigalia mercatoribus et Ciuibus, cæterisq3 lucra sectantibus, in annum tantumodo imposita. Fertones ex singul laneis decreti, et octaua pars Censuum Regi, pro soluendis Stipendiariis, per Ecclesiasticos et Sæculares promissa. Quo quidem decreto, animi omniu in Prussia militantium adeo exhilarati sunt, vt in spem futuræ solutionis, et prorogaturos se terminos emeriti stipendii, et viuacius, quo possent, decetero militaturos vltro offerrent.

Iniquus animus in Polonos et æquus in Almanos Pii Papæ secundi, ad quem frustra laboratur de Cruciferoru ex Prussia in insulam Tenedum translatione.

Iacobus de Syenno Protonotarius Apostolicus, Gnesnensis et Cracouien Præpositus, a Casimiro Poloniæ Rege ad Pium secundum Papam, missus, dum illum Mantuæ, conuentum regum et Principum pro bello Turco indicendo, et Constantinopolis recuperatione agentem, offendisset, obedientiam illi nomine Regis et Regni, vt iussus erat, præstitit: eo primum per tractatus intermedios extracto, q'd Papa, Militares et Ciues Prussiæ, quos sub Censuris, in Magistri et ordinis obedientiam redire iusserat, absoluit, et inquantu indigeret, pro absolutis declarauit. Et quamuis se verbis Regi et Regno fauere astrueret, Cruciferoru tamen partem q3 maximè promouebat. Almanicæ nationi, apud quam in curia Frederici Imperatoris longo tempore conuersatus fuerat, adeo deditus, vt etiam omnes alios, de quo illi collegium Cardinalium, et Principum Regumq3 Oratores, plurimum succensebant, negligeret: omnem suam fiduciam reponēs, quod Almanorum potentia, et Turcus Europa pelli, et Constantinopolis recuperari deberet. Maximo insuper studio et cura præfati Iacobi de Syenno, Regii Nuncii, laboratum et certatum est, vt ordo Cruciferorum de Prussia, penitus inde tolleretur, ne Reges Catholicos, quibus confinis est, domestico bello inuolueret, et trasferetur ad insulam Tenedum, vt illic, iuxta suæ professionem regulæ, militiæ in barbaros vacans, Turcos bello lacesseret. Translationem autem huiusmodi, non solum Iacobus de Syenno Regius Nuncius, sed etiam omnium Regum et Principum Oratores fervidissimè promouebant, et rogabant Apostolicum solicitis studiis, vt translatio ipsa, et Ecclesiæ Dei, et Christianorum paci necessaria, solis Almanis in aduersum nitentibus, vniuersali consensu decerneretur. Papa tamen Cruciferorum partem maximè adiuuante, decretum huiusmodi tunc obtineri no potuit. Decretum aut in eo Conuentu fuit, ne cui a processibus et mandatis Apostolicis, ad futurum concilium impunè appellare liceret. Respondendo summus Pontifex Pius secundus, Oratoris Regis Iacobi de Syenno, Præpositi

Gnesnensis et Cracouiensis, l enuste orationi, per quam obedientiam noie Regis
et Regni Poloniæ publicè præstabat. Casimirum Poloniæ Regem de potentia Ci:
uitatis Gdanensis, quæ quadraginta millia militum armare posset, suæ ditioni
parentis, præteritis vniuersis aliis Regiis virtutibus potentiisq;, comendauit: In:
nuens illa vafra commendatione, alia illum commendatione, magis propria magisq;
antiqua indignum. De annuentiaq; et speciali consensu Papæ, vt quibusdam asse:
rere placuit, et subordinatione, in eodem consistorio. Cruciferorum Procurator, et
ipse habitu et religione crucifer, assurgens, orationem in Casimirum Poloniæ Re:
gem, et eius oratorem Iacobum de Syemno, parum honestam, et vt pleriq; sensere,
ab ipso Pio Papa formatam, pronunciauit. Carpens Casimirum Poloniæ Regē,
quòd sibi Prussiam et eius titulum, contra iusfasq;, in præiudicium et Summi
Pontificis et Romanæ Ecclesiæ, et Imperii et ordinis. Oratore Regio Iacobo
de Syemno, nihil opponente, carpebat.

Anno Domī 1460.

De fœdere, inter Casimirū Poloniæ et Georgium Bohemiæ, Reges ineun: do tractatur.

INtegro ferè biennio. Casimirus Polonorum Rex, per insignes et graues
personas, crebro solicitatus, qtn̄s cum Georgio Posdzyebraczki, qui post
mortem Ladislai, Hungariæ Regis et Austriæ Ducis, in Bohemiæ Regem,
per factionem Baronum, spe, precio, aut precibus corruptorum, vt nonnullorū asser:
tio habebat, suffectus erat, ligam et amicitiæ vinculum iniret, et Casimirus Poloniæ
Rex ex bonis respectibus, ligam ipsam cunctando differret. Przemislaus The:
schnensis Dux, fœderis prædicti inter Reges, cæteris Bohemiæ et Moraniæ Ba:
ronibus, qui id munus summoperè deposcebant, resilientibus, tractator, pro circūci:
sionis Domini die, in Bythomiensi oppido Diætam tenendam concludit: vt in ea cō:
munes consiliarii conuenientes, et obstacula difficultatesq; tam ortas quā oritu:
ras dissoluerent, et de conditionibus, quibus fœdus inter Reges sanciri componiq;
deberet, primū concordarent. In eam itaq; Diætam, dum Casimirus Poloniæ Rex
Stanislaum de Ostrorog Palatinū Calissiensem, Nicolaum Pyeniazek de Vithonicé
Succamerarium et Capitaneum Cracouien. et Ioannem Dlugosch custodem Vi:
sliciensem et Canonicum Cracouien. cum certis instructionibus transmisisset.
Affuerunt et ex parte Regis Bohemiæ Georgii, Przemislaus Dux Theschnen. prædi:
ctus, Zdenyek Conopniczki de Schtenbarg, supremus Pragensis Burgrabius, et Io:
annes Zaymacz de Kunsthath, Regis Georgii Patruelis. Inter quos, dum ad tra:
ctatus mutuos ventum esset. Nunciiq; Casimiri Polonorum Regis, quemadmo:
dum par erat, singulas obstantias, et eam primū, vt ius successionis et hæredita:
rium Reginæ Polonorum Elisabeth, ad Regnum Bohemiæ, auitum, paternū
et fraternum, non aboleretur, iustum solui censerent. Bohemici Nuncii, etsi id
parumper refellerent, et nedum fœminam, sed neq; masculum, posse in Regno Bo:
hemiæ hæreditare, astruerent: negabant tamen se, super ea, aut quacunq; alia

obstantia decidenda, Sed tantummodo ad ineundam amicitiam atq; ligam, à Rege suo mandata accepisse, pro eo, quod Dux Theschnensis Przemislaus, vtrarumq; partium Mediator, nulla obstantiarum huiusmodi, aut aliarum facta mentione, amicitiæ tantummodo fœdus commemorans, superficietenus rem absoluisset. Instabat itaq; Bohemici Nuncii, breuem aliam Diætam indici, in qua personaliter reges fœdus sanciturі conuenirent, Quo habito, maximus profectus vtriq; Regno, Pruthenici belli finem, prouenire. Furta quoq; et clandestinas inuasiones ex Slesia, posse conquiescere, amplo sermone monstrabant: abnuentibus Nunciis Polonicis, et nondum maturam personalem conuentionem Regum euidentibus rationibus, docentibus, cum et conditiones, quibus fœdus inter Reges et Regna feriendum esset, limari, stabiliriq;, et super damnis à Ducibus Slesiæ, et signanter à Duce Bolkone illatis, ius dici primum, etiamsi alia consopita essent, oporteat. Ea tandē cōclusio ab vtrisq; capta est, vt in eodem Bythomiensi oppido, in festo sancti Ioānis Baptæ, Consiliarii Regni vtriusq;, conditiones fœderis moderaturi, Diætam teneāt, et illic quo Reges personaliter conuenturi, fœdusq; firmaturi essent, constituant ~

Ioannes Albertus Casimiro Regi filius nascitur ~

Huius anni Natiuitatis Christi diem, cum subsequentibus, Casimirus Poloniæ Rex apud Cracouiam exegit. Die autem Iouis, vigesima septiā mensis Decembris, in die beati Ioannis Euangelistæ, filius illi tertius, apud Cracouiam, ex Elisabeth Regina, hora duodecima, natus est. Qui in die Dominico subsequenti, in Cracouiensi Ecclesia, per Georgium Laodicen Episcopū, Suffraganeum Cracouiensem baptisatus, Ioannes Albertus, nomen binominum accepit ~

Casimirus Poloniæ Rex Nunciis Romani Pontificis Pii secundi, ad se non admissis, Albertum Austriæ Ducem, Arbitrū accipit: grā pacis inter se et Cruciferos in Prussia componendæ ~

Sabbato intra Epiphaniarum octauam, venerunt Cracouiam ad Casimirum Poloniæ Regem, Vilhelmus Comes in Tiersthan, Georgius de Lapide, Cancellarius, et Venceslaus Cussel Camerarius, per Albertum Archiducem Austriæ, in pulchra comitiua destinati, His, cum die Solis subseqnti, audientia data fuisset, commemoratis pluribus officiis, quibus Albertus Archidux præfatus, in Casimirum Poloniæ Regem vti solitus est, offerebant illum ad omnem fatigam, impensam, et laborem, per quam posset inter Casimirum Poloniæ Regem et Cruciferos, pax et concordia perpetua firmari. Quod vt facilius sequi posset, persuadebant, vt Rex Casimirus in Ducem Albertum de nouo omnino

compromitteret, nihilq; dubitaret causam suam credere fideli amico, comodu suum et filiorum suorum, potius quam damnum, semper zelanti, per arbitramentu huius modi, dante Domino effecturum. His responsum est compromissum simile, in Sigismundum tunc Romanorum et Hungariae Regem, in causa eadem Cruciferorum per Wladislaum Regem, patrem regis moderni, factum, horrenda bella, et chriani sanguinis profluuia, atq; inter Reges tam detestanda odia, excinisse, vt vnus alterius capiti, famae et Principatibus, vsq; ad mortem insidiari non destiterit. Vereri igitur Poloniae Regem, ne ex optimo et charo amico, infestum sibi hostem constituat, si per pronunciatione iniustam, terras naturales, Regi et Regno, quod cōstabat Sigismundum Regem fecisse Romanorum, abiudicauerit. Vereri ne in alteram muscipulam cadat. Proinde, placere quidem Regi Poloniae, vt Archidux Albertus, Arbiter sit, non omnem, sed modificatam habens potestatem, et vt pro medio Quadragesimae Wratislauiam, aut alio die competenti, descendat: Et partibus auditis, in fori modum componere tentet. Etsi quidem difficiliora et principaliora concordata per eum fuerint, non abnuiturum Poloniae Regem, vt super minus difficilibus et accessoriis, in Archiducem compromittat. Eo accepto Nuncii responso, gratulabundi (quilibet enim eorum, quatuor nobiles vestes de sabellinis, aut marturinis pellibus, donatione Regis induerat) in Austriam reuertuntur. Quibus discedentibus, Ludouici Bauariae Ducis, qui Reginam Poloniae Elisabeth propinqua linea contingebat, Nuncius, miles Barthfoldus Eympach aduenit, et interpositionem pro pace inter Regem et Cruciferos offerens, et foedus secum feriri petens. Et foedus quidem tunc, quoniam iustum et honestum petere rebatur, cum Duce ictum est: de interpositione gratiae habitae, neq; recusaturum fuisse Regem, tam fidum arbitrum, si id munus Alberto Duci Austriae non demandasset. Sed et Nuncii Apostolici, Hyeronimus Cretensis Archiepus, natione Venetus, et Franciscus de Tholeto, Sacrae theologiae Doctor, Archidiaconus de Astigia, natione Hispanus, dum per plures fatigas et tractatus bellum, inter Georgium, pro Bohemiae Rege se gerentem, et Wratislauienses ciues, hactenus gestum, ea conditione extinxissent, vt per triennium Wratislauienses iuris sui in singulis essent, Lapso vero triennio, Georgio, vt Regi, si se fidelem et Romanae Ecclesiae obedientem, errore veteri abrogato, vt in superioribus praemisimus, praestiterit, parerent. Ad extinguendum quoq; bellum Pruthenicum, iuxta mandatum, quod a Summo Pontifice acceperant, se in Poloniae Regnum ituros disponebant, Regemq; Casimirum solicitabant, de securitatis conductu. Sed is illos ad se (iam enim quales viri essent, didicerat. Venetus enim ex mercatura nouiter in sacerdotium trāslatus, etiam apud suos, propter quoddam scelus, censebatur infamis. Hispanus vero, plurimis ante annis Romae causas Cruciferorum promouebat siue adiuuabat) venire, velut suae parti suspectos, vetuit. Pro summi tamen Pontificis, et eorum honestate, Ducem Austriae Albertum, arbitramentum, futurae inter se et Cruciferos concordiae, praeoccupasse. Se insuper in remotas Russiae et Valachiae partes, ad prouidendu rebus tam fidei, quam Regni sui, publicis, discessurum rescripsit. Quo responso habito, praefati Apostolici Nuncii in Italiam Senas, vbi se Papa, Conuentione Mantuana absoluta, contulerat, ex Wratislauia remearunt.

Castrū et oppidū Valcz amittitur. Terra Oswiaczim, mōte Turza et Ziuiec, in potestatē

Regis Casimiri redactis, à fece et manu latronum purgatur.

PAranti Casimiro Poloniæ Regi ex Cracouia in Ruthenicalem oram discedere, duo tristes afferuntur Nuncii. Et vnus quidem denunciabat Castrum et oppidum Valcz negligentius à suo Tennutario, Ioanne Vedelski, Saxo hic genere erat, in obsequiis tamen Poloniæ Regum adoleuerat, custoditum, per Casparum Nosthwicz Slesitam, qui in parte Cruciferorum versabatur, esse interceptum. Quod maioris Poloniæ militibus Rex obsidere illicò mandauit. Sed illi, licet iussionibus paruissent, non conquisito Castro, soluunt obsidionem, nulla eos premente necessitate. Alter verò Borziwoÿ de Skrzÿn, Polonus, de Cÿgnorum Domo, môtem Turza, fortem situ et natura, prope Dobczicze, in terris Cracouien situm, incastelasse, et hostilia tam ex illo, quàm ex Zÿwiecz agere. Et Rex quidem rebus Russiæ, quarum etiam prouisio nullatenus negligenda erat, prouisurus, Cracouia, in qua duos cum dimidio menses absumpserat, sabbato ante Dominicam Reminiscere, quæ fuit octaua dies mensis Martii, recessit: Nicolaum tamen Pÿeniazek de Vithowicze, Succamerarium et Capitaneum Cracouiensem, et Petrum Comorowski, ad obsidendum montem Turza et Zÿwiecz, cum Aulicis suis et Sciricensibus terrigenis, misit: Et mons quidem Turza, feria quinta ante Dominicam Palmarum conquisitus et exustus est, et præda omnis militi concessa. Abinde verò versus Ziwÿecz processum est, et arctius fortalicium illud obsideri cæptum. Quod post vnum mensem forti militum brachio, quinque tamen desideratis, et quinquaginta vulneratis, sabbato in die Inuentionis sanctæ Crucis obtentum est, et regio Osswÿaczimensis à furibus et prædonibus erepta et purgata est.

Polonis à Bohemis indictum esse bellum nunciatur, ob quasdã Ciuitates, quasi iussu Poloniæ Regis Casimiri incensas.

RVssiæ terris peragratis, pro Dominica Ramis palmarum Casimirus Poloniæ Rex in Brzesczÿe Ruthenicale venit, et octo illic diebus, cum Lithuaniæ Primoribus, tam conuentum, quàm consilium tenuit, Intra quos, infectas Lithuanorum ferè omnium mentes, et ad mouendum Poloniæ Regno bellum proclines, auertit et sanauit, quo facilius terram Regni Podoliam occupare possent, asserentium: nullum tempus aptius, ad inferendum Polonis à se bellum, affuturum, quàm dum bello Pruthenico distenti essent. Ex Brzesczÿe, feria secunda, ante festum sanctorum Philippi et Iacobi Apostolorum, Sandomiriam venit. Vbi Rege de progressu futuri belli Pruthenici cum Prælatis et Baronibus consultanti, plures literæ Ducum Slesiæ allatæ sunt, denunciantes, Georgium Regem Bohemiæ contra Poloniæ Regnum, bellum magno fremitu et apparatu indixisse, propter quarundam Bohemiæ Ciuitatum notabilium exustionem, quæ incensoribus captiuis comprehensis, ordinatione Regis Casimiri et Elisabeth Reginæ consortis suæ attentata fuisse, falsò licet, narrabatur. Nihil hac denunciatione Casimirus Rex

et sui consiliarii moti, bellum et inferendum contra Prussiam, et resistendum contra Bohemum parabant. Crescebatq3 militibus animus, pro tam notoria iniuria et calū: nia in Regem et Reginam commentata, quam vix de vno impostore et nebulone cre: dere fas erat, facilem se victoriam de Bohemis, propiciatione diuina, arbitratibus obtenturos. Ad Tartarorum Imperatorem Ecsigeri, et ad Valachiæ Voieuodā Ste: phanum Nuncii missi, vt cum potenciis suis, si quod cum Bohemis bellū agendū esset, auxilium Regi Casimiro ferrent. Coniecturatum aūt fuit à prudentibus et solerti: bus viris, coniectura efficaci et probabili, quod Prussiæ Magister Ludouicus et Ordo et Bernhardus Schumborski, cum suæ partis Almanicis et Bohemicis stipen: diariis, callidissimo et doloso ingenio, incendia, quæ Bohemico inferebantur Regno, fuerant cōmentati. Videntes enim se ad extrema redactos, et propediem ad maiora redigendos, magno incensoribus, Vice et nomine Regis et Reginæ Poloniæ, dato sa: lario, vrbium vicorumq3 Bohemiæ, procurauerant incendia: ea spe et intentione, vt Georgio Rege et Bohemis, ex confessione incendiariorum irritatis, et in bellum cō: tra Poloniæ Regnum, ob istiusmodi iniuriam consurgentibus, bellum Pruthenicū quiesceret, aut saltem retardationem et interceptionem acciperet ∼

Casimirus Rex calumniam apud Georgium Regem Bohemiæ purgat, per Legatos, duellum offerentes de non incensis suo iussu Ciuitatibus Bohemicis ∼

In maiorem Poloniam ex Sandomiria Casimirus Poloniæ Rex iturus, fe: ria quarta in vigilia sancti Stanislai in Maio discedens, per Opathow, visi: tato monasterio sanctæ Crucis in caluo monte, per Opocsno cæteraq3 loca Lanciciam venit. Vbi Prælatorum et Baronum maioris Poloniæ tribus hebdoma: dis conuentum tenuit. Sub quibus plures prouisiones, et de traducendo exercitu in Prussiam, et de obsidendo castro Valcz, in metis Saxoniæ sito, quod ab hostibus interceptū tenebatur, fecit. Misit et ex Lancicia in Bohemiā duos milites, Iacobū Dabienski et Albertum Gorski, suam et consortis suæ Reginæ Elisabeth famam, callidè, vafrè et falsè de procurata exustione Ciuitatū Bohemiæ insimulatā, etiam duello et pugna, licet missio ipsa plerisq3 displiceret consiliariis, purgaturos, nō tā Georgii Bohemiæ Regis gratia, sed ne incendiorum hmōi cōmentata calumnia, Ca: simiro Regi et Elisabeth Reginæ, apud improbos et ignaros, sugillationem adferret. Qui Pragam aduenientes, à Georgio Bohemiæ Rege benignius tractati quā susce: pti sunt. Deinde, cūm famā Poloniæ Regis et Reginæ, plurimo sermone, data audien: tia, purgarent, et duellum assertoribus offerrent: astruentes Casimirū Poloæ regē et suam consortem Elisabeth, non extra noxam modo, sed etiam extra noxæ suspitionē fore. Habere Regem Poloniæ et gladios et arma, cæteraq3 generis bellorum, quibus prosequeretur, non lecitamine neq3 clanculo sed propalā, suas hostilitates. Si quis aliud refellere audeat, se Regis sui et Reginæ innocentiam duello ostensuros. Rex ipse Bohemiæ Georgius, famæ huiuscemodi, velut fictæ et mendaci nunquā se credi: disse, sed eam, vt erat, ab inuidis conflatam, semp̄ pro falsa tenuisse: oībus Barōibus

Bohemiæ certatim in eius sententiam sermones multifarios fundentibus. Deducēs Iacobum Dabyenski et Albertum Gorski, muneratosq3 dimittens, etiam conuentionem per Barones vtriusq3 Regni comuniter, in festo sancti Martini agēdam condixit, militibus Poloniæ suscipientibus: excusans se quod propter ortā simultatem. Barones ad diem transactam sancti Ioannis Baptistæ non miserat.

Oppidum Marienburg capitur à Polonis. Gedanenses per hostem affliguntur. Oppidū Golub hosti ꝓditur. Ericus Stetinensis Dux cum nōnullis aliis oppidis ad hostem deficit.

Oppidum interea Marienborg, quod per gentes Regias obsidione premebatur, dum quatuor prope mensibus obsidionem tolerasset, tandem tredecima mensis Augusti, veritum irruptionem per specus subterraneos, quæ iam maturata erat, Famem enim adhuc in sex menses poterat tolerare, in manus Ioannis Kosczyeliecski, Palatini Wladislaviensis et Capiti Marienburgen dedi tum est. In deditos nihil sæuitum. Sed Ioanne Bluma et duobus aliis ciuibus, qui tradimenti causa capita erant, in quor partes dismembratis. Stipendiariis verò Mgri, illic militantibus in vincula coniectis, cæteræ omni multitudini parsum est. Sub eodē tpe Bernhardus Schumborski ex Morauia aduenit: ducens secum ex Boheis et Almanis non contemnendam cohortem, ad tria millia in equitibus et peditibus æstimatā. Quæ cum vsq3 Francfordiam supra odram, vbi hostile erat receptaculum, Frederico Brandeburgense Marchione fortunæ Polonorum inuidente, aduenisset, deditioē Marienburg audita, Duce deserto, retrorsum abiit: præter quingentos, quos Bernhardus vanis promissiombus et figmentis ægrè retinuit. obsidebatur et tunc à gentibus regiis castrum et oppidum Valcz, Fama quoq3 vulgatum erat, illuc primum Benardū cum copiis peruenturum, et obsessis liberationē daturum. Dux exercitus Regii Iacobus Dabienski, castellanus Malogostensis, de Domo odrowasz, obsidione soluta, in locum æquum cum Bernhardo conflicturus, secessit, magnaq3 spe exercitus tenebatur certaminis futuri. Sed Bernhardus calliditate vsus, obliquam viam tenens, et nocte vna atq3 interdiu duodecim milliaria superans, exercitum Regium et Ducem fallēs, Choynicsam, centū equis amissis, peruenit. Quo cognito hostes, ex Valcz magna trepidacoē, Castro deserto, atq3 incenso, Bernhardum secuti sunt. Sed neq3 illos Iacobus Dabinski persequi valuit: cum nocte discessionem fecissent. Itaq3 vterq3 hostis de manibus emissus. Bernhardus ex choynicza maioribus copiis auctus, versus Gdansk pcessit, Et insidiis collocatis. Gdanensium munitionē vno miliari ante Gdansk sitam, et præsidio militum firmam, lacessere cæpit. Gdanenses, non præuisis insidiis, tumultuario more, sine ordine, sine lege, dum ex Gdansk incompositi decurrunt, in insidias incidunt. Sexaginta cæsi, ducenti capti, inter quos duo viri consulares nūerabāt, Ea clades hostium animos erexit, occasionemq3 dedit Gdanensibus carpendi Regē, quod Bernardū profligare tardasset. Oppidum insuper Golub. ciuium tradimento. Bernardo traditum est: in quo plures Dobrzinen terræ nobiles capti, et fortunæ corū,

illic conditæ, ab hostibus interceptæ. Castrum, quod ab Vlrico Czirwonka, et suo Burgrabio Puschkarz, pro Rege Casimiro tenebatur, oppido superimminens, et gentibus et fulcimentis necessariis, per Regem refectum est. Ab eo aūt tempore Pruthenicæ res in euidentem vacillationem conuersæ sunt, et terra Dobrzinensis hostibus pendebat tributa. Dux quoq3 Stetinensis Ericus, fœderatus, Regi propinquus et affinis in quem et eius insigniores familiares, Rex, dum apud illum in Calisch pridem ageret, Regalia dona effuderat, nullo verbo læsus, nulla iniuria offensus, fide temerata et fœdere, duas Ciuitates, suæ fidei à Rege commendatas, videlicet, Lemberg et Bÿthow, hostibus sponte tradidit: Tertia Puczkow, quæ à Sueciæ Rege, in pecuniis, Poloniæ Regi mutuatis, tenebatur, intercepta. Veniebant ad Ericum Stetinensem Ducem, primum Cives, deinde coniugatæ et matronæ, vltimo Virgines et pueri de Lemberg, et flexis genibus, eo adorato, ne se et oppidum eorum Lemberg, Cruciferis proderet: ne illos à corpore Regni distraheret, plus fletibus quam vocibus orabant: offerentes collatione pecuniaria facta se, tredecim suos captiuos, gratia quorum illud tradimentum se fingebat facturum, redempturos. Sed nulla re animus suus, sine largitione siue spe corruptus, poterat peruinci. Oppidum insuper Bÿelam, quia non ferebatur obsessis subsidium, item altera Ciuitas et vicina Barthelsteÿn, hostibus se dedit. Oppidum Kwidzÿn, per gentes Regias occupatum, nocte spoliatū et exustum est: Varmiensis Ciuitas, quæ à Paulo Legendorff Varmiense Epō, Rege de ea cedente, tenebatur, à Regiis et hostilibus stipendiariis, nocte inuasa, conquisita et direpta. Vbi tantæ opes repertæ, vt cuilibet capiti ducenti floreni cederent. Duobus maximis prœliis hostes per gentes Regias, quæ in Monasterio Paradisiensi morabantur fusi. In vtroq3 certamine, multi de hostibus desiderati, plures capti.

Castrum Swiecze proditum hosti gentes Regiæ recuperant.

In nocte die sancti Martini, quæ in feriam cadebat terciam, Castrum supius Swÿecze, quod nomine Regio ab Vlrico Czirwonka et eius Burgrabio Puschkarz tenebatur, vnius Pruthen̄i qui in illo tenebatur, fraude ab hostibus centum numero, per casses, in supremum tractos, occupatum. Sed periculo intellecto, milites Cniauienses et Bidgostienses, item Gdanenses Ciues, qui nauibus in Thorū venerant, item Thorunenses Ciues, certatim aduenīunt, et tam terra quam aqua hostes in superiori Castro circumsidentes, oppugnant, et continua cum illis gerunt certamina. Castrumq3 Swÿecze de manibus hostium potenter eripiunt.

Fœdus ictum inter Casimirū Poloniæ et Georgium Bohemiæ, Reges, per communes eorum Nuncios.

Pro die sanctæ Catharinæ, in feriam terciam cadente, Diæta in oppido

Býthomiensi, per Ioannem de Thaczin, Castellanum Cracouiensem, Stanislaum de Osthrorog Palatinum Calissiensem, Ioannem Luthkonis Regni Poloniæ Vicecancellarium, Nicolaum Pýeniazek de Vithouice, Succamerarium et Capitum Cracouien. et Ioannem Dlugosch Canonicum Cracouien. cum Nunciis Georgii Bohemiæ Regis videlicet Zdenkone Conopnický de Stenbarg, supremo Burgrabio Pragen. Gwilhelmo Rozembarski de Rabýe, et Ioanne Niczýnski, tenta est. Vbi post plures tractatus, sex diebus agitatos, fœdus inter Reges æquis conditionibus sancitum et conclusum est, vt videlicet Reges, puram et inuiolabilem amicitiam inter se obseruet, nec vnus aduersetur alteri per se aut gentes suas, nec ferat subsidium cuicunque personæ Ecclesiasticæ aut mundanæ, Solo Romano Pontifice excepto. Et vt Reges personaliter post vnum annum in festo Circuncisionis Domini, aut si impedimentum legitimum interueniret, tum prima die Maii, in maiori Glogouia conueniant: fœdus conclusum personaliter icturi ~

Turcis Hungariam igne et spoliis vastantibus, Mathias Rex Hungariæ in Georgium Bohemiæ regem compromittit in causa Ioannis Giskræ ~

Hungariæ Rex Matthias, conquisitis plurimis castris et munitionibus, quæ à Ioanne Giskra, aut sub suo nomine, tenebantur, à castris Scharisch et Richnawa, quæ obsidebat, Nunciis Bohemiæ Regis Georgii instantibus, discessionem fecit: castris, quæ obsidebantur, primum in Ladislai de Paloncz Hungari, et Alberti Kostka Bohemi, manus resignatis, compromisit in Bohemiæ Regem obligantem se, pro die Circuncisionis Domini venturum in oppidum Trancźýn: inter eumque et Giskram finalem pronunciaturum decisionem. Hostilis exercitus Turcorum, in Regnum Hungariæ pro eodem tempore ingressus, vt minus cunctanter in conditiones huiusmodi Matthias Hungariæ Rex consentiret, effecit. Qui auunculo eius Michaële Zeladin profligato, vsque ad Sermiensem Prouinciam cædibus et spoliis grassati sunt ~

Thomas Strzapinski Episcopus Cracou. moritur. Cui, vt Ioannes Wladislauien. Episcopus succedat, Rex Capitulares per Nuncios requirit ~

Vigesima secunda mensis Septembris, Thomas Cracouiensis Episcopus, in quo memoriæ naturalis tanta erat tenacitas, vt quæ semel in pectus descenderant, in promptu haberet. Quapropter Bibliam metricam à fratre Petro de Mellico compositam, cursu velocissimo, ita vt nullo vnquam tempore in serie eius falleretur, reddebat, lustro tantummodo vno in Pontificatu exacto, in Castro suo Iłza, ter sacratissimo procuratus viatico, moritur: postque sexta mensis

eiusdem, languorem paralysis et deinde calculi incurrisset. Vltima verò Mensis Septembris, in Ecclesia Cracouiensi, prope ostium Sacristiæ sepelitur, vir magnæ deuotionis et religionis. Reliquit Cracouiensi Ecclesiæ calicem aureum, duas peluies argenteas, duos calices deauratos, Cassulam axamenti rubei cum auro, et humerale margaretis contextum. Infulam paruam, valoris centum florenorum, et quadringentas marcas pro anniversario Ecclesiæ Collegiatæ Louiciensi: mille vczt floreos pro fundandis mansionariis, Theologicales libros in ecclesias. Gnesnen, Posnaniensem, Vniciouien, et Louicensem, Canonicales in vniuersitatem Crac distribuit. Biduo Nuncii capitulares, Paulus de Glowna Decanus, et Ioannes Tarnowski Canonicus, Cracouienses, ad Casimirum Regem in Lithuaniam missi, orabant, ne per gratiam Regiam cuiquam Pontificatus tribueretur. Cracouiensis, sed illius functio spiritus sancti permitteretur substitutioni et consilio. Iussioni etenim Regis atq3 fauori, Conscientiæ et legum libertas perlata est. Præfatus autem Thomas Epus Cracouiensis, in omni sui Pontificatus vita, cum cæteros Pontifices Polonicæ Ecclesiæ, et nonnullos Ecclesiasticos viros, monstruoso quodam abusu, in contumeliam Iesu Christi, purpura illusi, purpureas vestes, saturatas murice, et ostro superbas, colorū rutilantium, gestare videret, fuscam ipse et humilem gessit. Rogabat autem in electiōis die, requirebat et mandabat, Casimirus Rex Poloniæ, per nuncios suos, Albertum de Zychlin, Præpositum Calissiensem, et Stanislaum Vislicski Gladiferum Cracouiensem, vt nemo alius, in Cracouiensem Episcopum, quàm Ioannes Wladislauiensis Epus, postularetur: cum forsan indignum visum est, corpus Cracouiensis ecclesiæ licet in eo fuerint tunc spectatæ virtutis viri, vt ex illo ad moderamen Cracouiensis ecclesiæ aliquis assumeretur ~

Trium summæ autoritatis virorum de Crac Epatu contentio, vczt inter Ioannē Wladislauieñ, nominatū Regium, et Ioannē de Brzezye Vicecancellariū Regni, ac Iacobū de Syenno, prouisum Aplicum ~

F Esto Conceptionis sanctæ Mariæ virginis, ad eligendum futurum Epum designato, aduemente, post processiones, obsecrationes, abstinentias et ieiunia, quæ apud Diæcesim Cracouiensem fuere indicta, Ioannes Luthkonis de Brzezye, vtriusq3 iuris Doctor, Archidiaconus Gnesnensis, Canonicus Cracouien, et Regni Poloniæ Vicecancellarius, à viginti duobus Prælatis et Canonicis electus est. Ioannes Epus Wladislauiensis, tantummodo à tribus pñtibus à tribus verò absentibus, quamuis Rex Casimirus efficaces requisitiones, p Albertū Zychlinski, Præptum Calissiensem, et Stanislaum Vislicky Gladiferum Crac, interposuerit, postulatus. Duobus aūt prædictis, vczt Ioanne Episcopo Wladislauiense, et Ioanne de Brzezye, Vicecancellario, in Conuentione generali Pyotrcouiensi, pro die sancti Nicolai habita, graui concertatione altercantibus, Ioānes de Brzezye electus, Vicecancellarius Regni, dum sibi et suis exiliatio, et bonorū

occupatio, cæteriq3 terrores inicerentur, à iure electionis, Regia et Consiliariorū interpositione, vt Wladislawiensis Epūs in Cracouiensem, Vicecancellarius verò in Wladislawiensem, promoueantur, cedere coactus est. Iamq3 Ioanne Episcopo Wladislawiense, plenam certitudinem de adeptione Episcopatus Crac̄ tenente, summus Pontifex Papa Pius secundus, Iacobo de Syenno, filio Dobeslai de olesnicā Palatini Sandomiriensis, Ap̄lico Protonotario, Gnesnensi et Cracouien̄ Præp̄to, Sbignei olim Cardinalis et Episcopi Cracouien̄ fratri germano patrueli, de Domo Dabno, cui ob suorum meritorum præstantiam, Thomas Epūs Cracouiensis de Ep̄atu duxerat cedendum, Procuratoresq3 pro cessione constituerat, Regiis Nunciis et Aduocatis nequicquam impedire valentibus, de Ep̄atu præfato Cracouiensi de p̄tatis plenitudine, in sancti Chrisogonis die, anticipando Capitularium electionem diebus quindecim, et cassando illam, et omnia ex eo secuta et secutura p̄uidit: Cui quoq3 et ipse Sbigneus Cardinalis, de eodem Cracouien̄ Ep̄atu, nisi morte subtractus fuisset, cedere statuerat. Contentio itaq3, minimè apto tempore, cum Pruthenicum bellum ferueret, non sine reip: pernicie, inter tres: Promisum videlicet Apostolicum, Nominatum Regium, et Capitularem Electum, erupit ~

Post mortem Boleslai Oppoliensis Ducis contentio de Ducatu oritur inter frēm suum Nicolauū et Ianussium olim Osswiaczimen̄ Ducē, necnon Regem Bohemiæ Georgium ~

Vigesima mensis Maii, Boleslaus Oppoliensis Dux, filius Boleslai, prauè sentiens in fide et religione Christiana, multa in Deum, et Ecclās Dei, quas de temporalibus bonis spoliauerat, impietate multa, insuper et in homines subditosq3 tyrannide, insignis, nec confessione, ab annis pluribus per illum intermissa, neq3 salutari viatico percepto, nulla prole relicta, vt pote, qui vxore legittima Elisabeth de Pilcza, ex qua vnicum filium Venceslaum, immaturè mortuum, susceperat, repudiata, filia Adæ Geß de Cuiauia, Hedwigi pro concubina vtebatur, apud minorem Glogoviam moritur, et in ecclesia Glogoviensi Collegiata, ex qua, occupatis bonis, Canonicos eiecerat, sepelitur. Cui frater suus germanus Nicolaus, simplicis et recti vir ingenii, successit. Sed illicò graui bello, à Ianussio olim Osswyaczimen̄ Duce, lacessitus, qui Oppoliensis Ducatus successionem sibi aßerebat, rōe auiæ suæ, licet præter veritatem, deberi, solutis mille videlicet florenis, quos communes arbitri soluendos decreuerant, pacificatus est, amplissimo vexatus damno: cum ducentarum et amplius villarum hostilem conflagrationem pertulerit. Petebat et Georgius Bohemiæ Rex, Oppoliensis Ducatus, velut ad se, ratione feudi deuoluti, possessionem. Cessit tandem petitioni, Opauiensis oppidi medietate, et villarum ad illam spectantium, quam Boleslaus Dux Oppoliensis pro quadraginta millibus florenis coëmerat, item castri et oppidi Czigenholcz resignatione, à Nicolao Duce Oppoliense, item aliquot scutellarum, de auro fabricatarum, donatione contentatus.

Anno Doñi 1461,

Casimirus rex coñ eruditorũ sñias Epũз Wladislauieñ Ioaẽm ad Epãtum Crac̃ nitit' obtrudere: Iacobo Sienyenski puiso Aptico et suis pscripto.

Festo Natalis Christi Casimirus Poloniæ Rex apud Lanciciam exacto, in Brзescзye Cuiauiense, se cum omni transfert Curia et militia; Cuiauiensem terram, et eius confinia, ab inuasione hostium defensurus cum militibus maioris Poloniæ, qui in campestribus armati morabantur, hyems enim valida erat, et Vislam permeabilem suo frigore fecerat. Molestè autem ferens, contra suum Nominatum, Ioannem Wladislauiensem Episcopum, alterum iure Apostolico Iacobum Syennenski, pro ecclesia Cracouiensi prouisum esse, Diætam in Oppido Pyothrkow pro die Dominico Septuagesimæ instituit, Quam tandem in Brзescзye transponit: discessionem militum maioris Poloniæ ex terra Cuiauiensi, si ipse in conuentionẽ Pyotrcouiensem procederet, veritus, Vbi, Gnesnense Archiepiscopo Ioanne, ex valetudine aduersa absente, paucis autem admodum ex maiori Polonia consiliariis, paucioribus ex terris Cracouiensibus, præsentibus, quid agendum sit in Cracouiensis ecclesiæ causa, deliberat. Doctoresqз vniuersitatis Cracouiensis, et Capitula Cathedralium ecclesiarum, ad iussum suum illic aduenientes, quid facto opus sit, consultat, Suadentibus aũt concordi sententia oĩbus doctis et peritis, qtñs Casimirus Rex, ius electi Ioannis de Brзeзye, Regni Poloniæ Vicecancellarii, suis Nunciis suaqз intercessione promoueat, et prouisionem Iacobi Syennenski rescindi postulet: facilius post electo vincente ius patronatus Regium retenturus, Doctorum et peritorum consultatione neglecta virorũ, ad summum quidem Pontificem Nuncios, Ioannem de Rythwiani Sandomirieñ Capitum, et Ioannem de Racзyasch Canonicum Cracouieñ, Decretorum Doctorem, trãsmittendos decreuit, nonius electionis Vicecancellarii, sed ius nominationis Ioãnis Episcopi Wladislauiensis, prosecuturos. Repudiatis deinde humilibus precibus Iacobi Syennenski Prouisi Apostolici, quibus se ad possessionem Cracouieñ ecclesiæ admitti per solennes suos Nuncios, Andream de Thacзin, Ioannem de Melsthyn Ioannem Raphaël de Tharnow, Canonicum Cracouiensem, Andream de olieschnicзa, Iacobum Birowo, et Iacobum Birowo, altera iam vice admitti petebat, præfatũ Iacobum Syennenski, et omnes suos fratres, amicos, consanguineos, fautores et adherentes, proscribit et exiliat: omnibus illum fouentibus, receptantibus, et consilio fauore, auxilioqз adiuuantibus: captiuis pœnam, et bonorum confiscationem, publica Præconis voce interminatus, Circa deinde tempus Carnispriuii, ex Brзescзye discedens, et versus Lithuaniam tendens, in Radom oppidum, ad genitriceз suam Zophiam Reginam, venit. Grauissimè quoqз Iacobo Syennenski infensus, quòd illùc, per eum accersitus non venerat, honesta excusatione prætensa, magis extrema veritus, quàm quæ contra illum et suos ædita erant, proscriptionis decretum contra illum, in vrbibus Regni insignioribus, innouat: Sed et duos Canonicos Cracouienses, Ioannem Dlugosch seniorem, et Ioannem Dlugosch iuniorem, quòd partes Iacobi Syennenski, Apostolici prouisi enixius adiuuabant, banit et proscribit, Paulum de Glowno Decanum Cracouiensem, præfati Iacobi Syennenski apud Sedem Apostolicam dirigentem negocia, sui Decanatus

Cracouiensis priuat possessione. Mandat deinde Cracouiensi Capitulo, vt præfatum Ioannem Episcopum Wladislauiensem, in Cracouiensem Epum acceptent, et sibi in omnibus pareant: omnium bonorum Episcopalium possessione assignata. Quo renuente, Ioannes de Rythwyani Sandomiriensis Capitus, Castrum Ilza, quod tunc, Iacobo Grocholski destituto Rege mandante, a Ioane Woyssik Cracouiense custode tenebatur, occupat, et occupatum Factoribus Ioannis Episcopi Wladislauiensis tradit: Burgrabio eiusdem Castri Raczlawski, sibi illius deditionem spontaneè faciente. Ad quod Ioannis de Pniow, Archidiaconi et administratoris Cracouiensis, etiam tunc præsentis, interuenisse consensum et mandatum, grauium virorum relatio vulgauerat. Ab eo itaq; tempore, et Castrum Ilzense et claues, Kunouiensis et Zlotensis cum villis et Decimis, per Petrum et Stanislaum de Kurozwaki, nomine Ioannis Episcopi Wladislauiensis detinebantur occupata, non sine hominum pauperu oppressione et grauium exactione tributorum ~

Legati Casimiri Regis ad Pontificē Romanum mittuntur, vt prouisionē suā Iacobo Sienienski factā ad Epātu3 Crāc rescindat: eius consecrōne non obstante, Interī multi Iacobo adhærentes, pscribūt, et executio con̄ illos facienda, p Regem Nicolao Pienyazek Captēō Crāc mandatur ~

E X Radom Casimirus Poloniæ Rex in Lithuaniam cum Elisabeth Regina, coniuge sua diuertit. Vbi quadragesimali tempore exacto, p die festo Paschæ Vilnæ conuentum terrarum Lithuaniæ et Russiæ tenuit. A quo vniformi sententia rogatus, quatenus vel in Lithuania personaliter et assiduè resideret, vel Simonem Olielkowicz, Ducem Kiiouiensem, illis pro Duce magno Lithuaniæ constitueret. Petitione ea, in aliud tempus, velut sibi perniciosa et molesta, suspensa, Regnum Poloniæ ingrediebatur, et intelligens Iacobum Syennenski, Prouisum Apostolicum, omnimoda ptāte Pontificali fulcitum esse, feria quinta ante festum Pentecostes, quæ fuit vigesima prima dies mensis Maii, Sandomiriam ingressus: Conuentum illic ad prouidendū de obstaculo agere instituit. Consiliariis verò qui accersiti fuerant, varias excusationes suæ absentiæ allegantibus, Casimirus Rex festo Pentecostes apd Sādomiriam exacto, feria quarta vigesima septima Maii, Sandomiria discedēs, Cracouiam ire cœpit, et futuri belli contra Prussiam agendi, progressum et ordinem, et causam ecclesiæ Crāc. multiplici differentia et dissensione, propter triū contēdentium rixas, vexatam, diffiniturus: aliquantis diebus apud Nyepolomicze captioni ferarū dans opam, feria scda ante festum Corpis Chri, die vcst prima mēsis Iunii, Crāc vrbem fæliciter intrauit. Intelligens aut̄ Iacobū Syennenski die trāsacta, festo S. Trinitatis in Epūm Crāc. apud Castrum Pinczouien consecratū esse, noua anxietate nouoq; dolore exacerbatus, duxit agendū de pacificōne et qete Crāc Ecclesiæ, et præfati Iacobi Syennenski repulsa: Ioanne Episcopo Wladislauiense illum ad pleraq; parum Regio officio conuenientia, instigante. Et primu

quidem Georgium Laodicensem Epum, Sedis Cracouiensis suffraganeum, fra:
trem ordinis minorum, virum raræ religionis et sanctitatis, quod præfato Iacobo
Syennenski, cum aliis duobus Episcopis Ecclesiarum, vz Gnesnensis et Wratis:
lauiensis, Suffraganeis, consecrationis munus impendit, Cracouia mandauit ex:
pelli et banniri. Qui inde, non sine multorum mortalium, charo affectu illum dili:
gentium, gemitu, digressus, in oppoliensi oppido, Monasterio sui ordinis receptus,
gradum fixit, illicq in magna charitate hominum, ob religionem illum colentium,
degens, mortuus, in ecclesia Minorum requiescit. Prælatos deinde et Canonicos
Crac. appellationi, quam Ioannes Luthek Vicecancellarius, à Prouisione Iacobi
Syennenski Episcopi, interposuerat, adhærere, iusq suum Regium defendere, et
Castra Epatus Cracouien, non nisi ei, qui cum suo Regio consensu Epus Cra:
couiensis fieret, resignare, polliceri iureiurando astrinxit. Processus insuper,
mandata et lras Iacobi Syennenski Episcopi acceptare, aut illis vel quibuscunq
promouentibus rem, parere prohibuit: confiscationem bonorum Eccliasticorum, et
bannitionem singulis minatus. Executionemq sui decreti Nicolao Pyeniazek de
Vitbonice Succamerario et Capito Cracouien, delegauit: nullo ex Prælatis et
Canc̃is Cracouien mutire audente. Ad Summum quoq Pontificem Pium secundum
Nuncios, vz Ioannem Rythwianski capitum Sandomiriensem, Matthiam de
Raczyasch canonicum Wladislauien, Decretorū Doctorem, dudum decretos, tum
primum mittit: rogaturos, præsentatis Regiis et magnificis muneribus, qtns suam
prouisionem, de Iacobo Syennenski, et Cracouiensi Ecclesia factam, rescindat. Io:
anni Gruszinski, Epo Wladislauiensi de Cracouiense ecclesia, Ioanni verò Lu:
ther Regni Poloniæ Vicecancellario, de Wladislauiense prouideat. Vbi id minus
dignum censeret, saltem Iacobum Syennenski in Wladislauiensem transferret, Io:
anne Gruszinski ad Cracouiensem promoto. Nunciis quoq præfatis mandatū est,
ad Imperatorem Romanorum Fredericum, apud Viennam se continentem, et Geor:
gium Bohemiæ Regem descendere, causisq itineris expositis, precari Reges, qtns
Legationi Regiæ, sua intercessione atq ope suffragentur.

Cum in Prussiam Casimirus Rex tardè duceret exercitū, præsidiū Regium in obsidentes erumpens, de Sempepel et Rostenberg oppidis, necnon de Castro Morag, se obsidione liberat.

IN Cruciferos eo anno de Prussia expeditionem acturus, Casimirus Po:
loniæ Rex, sabbato post festum sancti Ioannis Baptistæ, quæ fuit vige:
sima septima mensis Iunii, Cracouia egressus est, et per Myechow, Przed:
borz, Pyothrkow, Lancitiam, primum in Brzesczye, deinde Iuniwladislauiam
contendit, et illic copias gentium suarum, non nisi circa Assumptionis sanctæ
Mariæ virginis festum ad eum conuenientes, anxius præstolabatur: duobus oppidis,
vz Sempepel et Rosthembarg, et tercio castro Morag, à Cruciferis obsessis, eius
interpellantibus auxilium, Verum etsi Casimirus Poloniæ Rex, obsessis benè
sperare iussis, auxilium se ppediem polliceretur laturū: obsessis tamē omnis celeritas

tardior visa. Quapropter Regio non præstolato succursu, gentes Regiæ, quæ apud Sempepel in præsidio erant, facto agmine, animis mori vel vivere destinatis, irruunt in obsidentes. Magnaq3 cæde edita, fugere compulsos, Castris omnibus eorum potiuntur, solvunt obsidionem: quæ post paucos dies maiori vi, maioriq3 exercitu, reintegrata est: Alterius oppidi Rostembarg Civium Magister, doloso pacto cũ Prussiæ Magistro per internuncios acto, quasi illi traditurus Civitatem, diem constituerat et horam tradimenti. Quo adveniente, nihil doli Magister suspicatus, deditionem accepturus, advenerat, et ante portam oppidi à Civium Mgro exceptus, ingredi Civitatem disponebat. Vnus tamen ex suis militibus Sliwienski, dolum illicò coniectans, gladio Magistro Civium transfosso, Magrũ ne in paratũ sibi laqueum incideret, avertit: præcipitiq3 fuga cætera obsidio et illius oppidi et Castri Morag soluta est. Gentes deinde Regiæ, quæ in præsidiis Castrorum et Civitatum inferiorum partium morabantur, aliquali exercitu, cuius Ioannes Skalski Bohemus Dux erat, in terram quæ Zemlanth appellatur, cum civibus Elbingensibus navali itinere descendunt, et pluribus locis atq3 villagiis depopulatis et exustis, prædas etiam pecorum et spoliorũ magnam supellectilem inde abducunt.

Andreas Thaczinski à furente populo, Cracoviæ in eccl̃a s: Frãcisci, ante divinissimũ Eucharistiæ sacramentũ, occiditur, et cadaver per Canale ad prætoriũ fœdè trahit̃, Nicolao Seczigniowski et Spitkoẽ Melschtinski neqcq3 resistentibus.

Casimiro Poloniæ Rege in Pruthenicam expeditionem profecto, et iam tunc apud Iuniwladislaviam agente, Civitatem Cracoviensem casus nefandissimus cepit: longo ævo inter illam et militares: præcipuè tñ Domum Bipennium, execranda odia simultatesq3 ingesturus. Die siqdem Iovis, sedecima Iulii mensis, miles insignis Andreas de Thacʒin, q̃ parũ tempestivè parumq3 legaliter arma illi, in bellum profecturo, Clemens armifex paraverat, iratus Clementem verberat, leniter et obiurgat durius respondentem. Qui ad Consules in Prætoriũ pfectus, quòd casus graviter fuerit, in Andream Thacʒinski querebat. Revertenti aũt ex Prætorio, ante ædem Nicolai Kridlar, Regum sculptas imagines in se habentem. Andreas Thacʒinski, cum præfato Nicolao Cridlar et Valthero Kieʒlink Consulibus Cracoviensibus, contubernium agens occurrebat. In quem Clemens armifex graviter, quòd se cæcidisset, invectus, melius multo se illum brevi cæsurum, manu protensa, sive id rabies, ex bili concepta, sive spes de vindicando, per Consules præstita, ingerebat, minabatur. Eam cominacõm Andreas de Tacʒin parũ modestè ferens, crassiora in Clementẽ per se et familiares suos verbera ingeinat. Quæ res ad Consulatum, et per Clementem Armificem, et eos qui coram aderãt Nicolaum Cridlar et Valterum Kÿʒlink, delata, indignissimè accepta est,

Omniumq; consulum animi in bilem plus quam iustam et necessariam commoti, nō tam de sedanda, sensim iam apud Mechanicos cæterosq; populares gliscente sedi-tione, quam de accendenda, agitabant. Omnium itaq; valuarū portis, q; firmissi-me obseratis, ad Elisabeth Poloniæ iuniorem Reginam, rem deferunt. Quæ vadio octoginta millium marcarum interposito, vtrosq; pacificos esse iubens, in diē alterā, (iam enim hora diei tarda, vigesima videlicet secunda appetebat) se causā ipsā decisuram rn̄debat. Eo responso Reginæ, quamuis concinno et limato, Consules offensi magis quam quietati, in prætorium descendentes, quos in arce retineri, do-nec Andreas Thacзinski in arcem rediret, nonnulli sano consilio, sed à Regina spre-to, persuadebant, armatos ex omnibus vrbis ædibus adesse in pretorium iubent. Conuenit itaq; illicò armatorū numerus: consulari ædicto pariturus. Monebat interim Andreas Thacзinski, et à Reginæ Elisabeth nunciis et ab amicis, certatim illi adhærentibus, illūq; comitantibus, q̄tn̄s furiæ populari cedens, ex Ciuitate, in qua liberè, Ciuibus inspectantibus, et id grauiter et iniquo animo ferentibus, de-ambulabat, digressus, in arcem se recipet. Qui salutari consilio, ne meticulosus putaretur, obaudito, ad domū Nicolai Kieзlink, quæ in media platea, quæ fr̄na appellatur, sita est, cum fratribus, amicis, et necessariis se occludens, resistere illic cuilibet impetui Ciuili destinabat. Signum deinde, siue consulum siue eorum, qui in Pretoriū conuenerant, mandato, pulsata apud Sanctam Mariam in parte vnam campana, datum, orientē seditionem, quam Consulatus ipse, si quid sensus, si quid maturitatis, si quid prudentiæ et grauitatis, si quid deinde humanitatis et Ciuili-tatis, in eo fuerat, merito censebatur extincturus, vehementius cōmouit. Om̄esq; armati sed et vniuersum vulgus promiscuum, quod opibus derelictis concurrebat, nō furia tantūmodo, sed etiam ebrietate refertū, in necem Andreæ Thacзinski certatim et tumultuariè ferebantur. Motaq; semel et in seditionē incensa multitudo, et freq̄ns hominū colluuies, variæ conditionis, variæq; artis, dum illam frenaret nemo, modū seruare non potuit. Quo Andreas Thacзinski viso, fragilem ædem, in qua consti-terat, ad resistendum tantæ multitudini ratus, in monasterium Sancti Francisci, Nicolao Secзignievski, Spithkone Melschtinski, Ioanne filio suo, et paucis qui-busdam familiaribus, illum comitantibus, refugit: in turrimq; Monasterii se rece-pit, incolumitatē habiturus, si illic constitisset. Sed iam sorti suæ destinatus, et tur-rim quoq; sibi parū munimenti præstare credens, ex illa se, comitibus in ea remanētib9, et nequicquā illum retinere valentibus, euoluit, in Sacristiaq; se occuluit: filio suo Ioanne, in gasam, Monasterio vicinam, et furnū mulieris viduæ diuertente. Sed Monasterii foribus violenter perfractis, post longam disquisitionem, dum eum in Sacristiam descendiße coniectatum est, Sacristiæ fores disruptæ, et Andreas Thacзinski illic, Ioanne Doiзwon, qui ducentos florenos, conseruandæ rei gratia, ab eo acceperat, vt facilius aurum, fidæi suæ commendatum, apud eum remaneret, illum proditoriè demonstrante, repertus, ab irruente rabida et furiosa multitudiē, ante Corporis Chr̄i præsentiam, in Monstrantia locatam, nefariè inuasus. Testa ca-pitis (diu enim restiterat) rupta, et cerebro effuso, occisus est. In cadauer quoq; mortuum sæuitum: quod de ecclesia vsq; ad Prætorium, per plateæ canale, luto oblitum, tractum, pluribus pugionibus, in singulis penè locis, confoderāt, barbāq; et capitis crines adußerant. Biduo corpus in prætorio habitum, tercia demum die ad Ecclesiam Sancti Adalberti illatum, quarta amicis redditum, et in magna Xyasch sepulturæ, iusto quidem honore, sed lamentis referto, mandatum. Ioannes

Filius unicus Andreæ Thacziński. cum à populo in p(ar)tis odium ad necē quereret, per ædem Ioannis Dlugosch Canonicalem acialem, et arci vicimiorem effugit. Ad quintam, et amplius horam noctis, turris expugnatio. Nicolao Seczignyewski et Spitkone Melstinski. eorumq(ue) familiaribus, animosé resistentibus, tentata. altera demum die. cum vulgus nihilominus eos nocte et interdiu obsideret. ex turri in Prætorium, pacti. quod incolumes eos esse sinerent, deducti, et tertia die reconciliatione, cum Consulatu et popularibus habita. dimissi sunt. Infecturus casus tā horrendus Pruthenicam expeditionem videbatur, militibus Cracovien(ses) et Sandomirien(ses) in ultionem facinoris se ultro devouentibus, expeditione omissa. Rege tamē per crebros Nuncios ad Ioannem de Thaczin Castellanum Cracoviensem. ultum iri scelus pollicente, destinatos, infectio conquievit.

Alexander filius Casimiro Regi nascitur.

Die Mercurii quinta mensis Augusti. apud Cracoviam Elisabeth Regina iunior, quartum filium, enixa est. Qui apud Cracoviensem ecclesiam à Ioanne Pnyowski Archidiacono. et administratore Cracoviense, baptisatus. Alexander vocitatus est: tenui solennitate baptisteriorū, propter absentiā Regis Casimiri, et casum, super nece Andreæ Thacziński, intervenientem, celebrata.

Casimirus Rex contra decretum sui Senatus in aliam partem Prussiæ non satis fœliciter exercitū ducit, et milites necem Andreæ Thaczinski expetunt ultum iri.

Regiorum exercituum copiis, in festo Assumptionis sanctæ Mariæ virginis ad oppidum Iuniwladislaviense, tardé et segniter nimis advenientibus. Iam enim hostium munitiones, Civitates et præsidia, herbas et frumenta, validam perniciem, si ab exercitu Regio depasta forent, hostibus illatura, tutó invexerant. Sed neq(ue) in tanto numero. tantaq(ue) multitudine. quanta consueverat, milites convenerunt: magna parte militum aut egestate laborante. aut in domibus remanente. Casimirus Polonorum Rex, quanam parte ad hostes exercitum duceret. cunctabundus, sive ingeniorum tenuitas, sive aliquod latens numē faciebat, deliberabat. quamuis dudum omnium cōmuni sentencia stabilitū erat, Regē in inferiores partes Prussiæ processurum, et regione Zemlanth, ex qua Cruciferi eorumq(ue) milites reficiebantur. præda et incendiis vexata depopulataq(ue), etiam Castrorum et oppidorum, Morag. Sempepel et Rostemburg, obsidionem soluturum Ea tamen deliberacōe, quamuis sibi et suæ causæ plurimū salutari neglecta, omisso

itinere versus Thorun, vbi illi ad transfretandum exercitum, pons ex nauibus, cura Thorunensium, paratus erat, consilio nonnullorum Baronum, qui à Cruciferis largitione corrupti ferebantur, id maximè suadentium, in Pomeraniæ trãm, versus Frydlanth et Choynicʒam oppida, quod præsidiis nuda, facilè in deditionẽ ventura fingebantur, Abinde versus Stetinensem oram, infidam Erici Stetinensis Ducis defectionem vlturus. Omnibus militaribus et Ciuitatibus Prussiæ, qui partium Regiarum erant, progressum suum, velut quandam pestem, vehementer carpentibus, ire pergit. Castra et oppida, Morag, Sempepel, et Rostemburg, à gentibus Cruciferorũ maiori fiducia obsideri cœpta. Ludibriumq3 ab obsidentibus de obsessis habitum, denunciantibus illis, se non ferro sed auro effecisse, quòd ad soluendam eorũ obsidionem, Poloniæ Regem non essent visuri. Clausæ erant in Regis exercitu ad iocos, ad risus, ad solacia militarium, et ob indignam Andreæ Thacʒinski recentem necem, et ob belli, quod tunc gerebatur, parum sensatam administrationem, aures et corda totius ferè exercitus, nutantia singula, sibi q3 infæliciter prouentura, sub auspiciis parum fælicis Regis, ominabantur. Periti quoq3 rerũ militarium, maximè Regem et eos, q̃rum consilio vtebatur, deliquisse astruebant, quòd hostiles munitiones adire mallet, quorũ incerta et periculosa futura foret expugnatio: quàm suis laborantibus certam opem ferre, et obsidionem, diutius speratam, soluere. Minusq3 fidei apud suos, plus dedecoris apud hostes, propterea habiturus esset. Quod quã fideliter, quàm probè et syncerè assererent, etiam rei, vt in sequentibus narrabimus, probauit effectus. Mandato deinde Regio, in quartis statiuis, postquam à Iuniwladislauia discessum est, apud flumen et vicum Kamyen, exercitus Polonicus ordinatus, et in signa tantumodo Regia seu terrestria distributus est. Nemo enim ex omnibus Poloniæ Baronibus signa seu banderia propria, in ea expeditione erexisse visus est, præter Derslaum de Rythwiani Palatinũ Sandomiriensem, et Eustachium de Sproua, Castellanũ Radomieñ, Ioannis Gnesnensis Archiepiscopi germanũ. Casimirus Rex dum consulto signũ principale et primarium, aquilam albam, extendere, et propter paucitatem exercitus, et vt etiam cætera signa militum numero refertiora essent, distulisset, molestè ferens id à Primoribus et insignioribus militum, qui sub illo militare consueuerant. Erigere quoq3 sibi proprium banderium, omni signo carens, nisi Rex erigere illis albã aquilã festinasset, concluserunt. Biduo deinde Barones in Principes militiæ, ad regendũ vniuersum exercitũ, videlicet Petrus de Schamotuli Castellanus Posnaniensis et Capitaneus maioris Poloniæ, Ioannes Zaremba, Castellanus Siradieñ et Capitaneus Wyelunensis, aliis id munus detrectantibus, singuli verò Duces, ad singula signa, creati sunt. Quintis castris apud tabernaculũ Regium, p vniuersũ omnium terrarum exercitum, proposita est querela cum graui indignatione, cõ Consules et Ciues Cracouienses, super crudeli et indigna nece Andreæ de Tacʒin, per organũ Ioannis Maior de Tharnow, Castellani Sandecensis, Vltio q3, fremẽte et deplorante vniuerso exercitu, et se in illo violatum esse querente, maxima cũ vociferatione expetita. Post tersas lachrymas, quas et Regi et Consiliariis cõmiseratio excusserat, silentio indicto, respondit Casimirus Rex, se de occisione Andreæ Thacʒinski, non secus quã alicuius ex propinquis suis, anxiũ et afflictũ existere, neq3 vnquã necem suam secus, quàm sibi et Regno pniciosam, quanuis aliter à nonnullis insimulatũ iri se non ignoret, doluisse. Et si illum Pruthenica non distineret expeditio, dudũ iam scelus nefandum, digna vltione vindicasse, Se deinde magnopere astruit discruciari, quòd oẽs pessimos casus q̃sq3 et euentus, oĩa picula, omnes

infœlices successus in sui regiminis temporibus, transgressionibus forte suis id causantibus, videt incidisse. Quamprimum tamen Pruthenica expeditione obita, in Regnū redierit, nulli rei primum se pollicetur, quàm de vlciscenda eius morte, vacaturum. Satisfactum suis ratus exercitus desideriis, gratiis actis Regi Casimiro, in papiliones se recepit ~

Nauklensis regio, quamuis propria à Rege Casimiro vastatur, et Fridland conquiritur ~

ORdinato in hunc modum exercitu Casimirus Poloniæ Rex, cuneum vnum ex Polonorum, Lithuanorum et Tartarorū militibus, sibi retinens, in Pomeraniam procedebat. Et transitum per regionē Nauklensem faciens, eam quamuis propriam, quod hostibus in Choynczam grauia tributa, ad quinquaginta Marcarum extimata millia, annis singulis penderet, conflagratione ignis deleuit, acerbiore vastationis et incendiorum genere in propria quam in hostilia tecta vsus. Tandem feria tercia in crastino sancti Bartholomei Apostoli, vigesima quinta mēsis Augusti ad Fridlandum perueniens, ipsam obsidione coartat. Octaua demum die dum ad illius expugnationē vniuersus exercitus consurgeret, iussu Regio, exercitus, obsessi extrema veriti, si conquisitio fieret, missis caduceatoribus, pacti ne quid hostile paterentur, vtq; liceret his, qui in presidio erant, cum singulis rebus egredi, oppidū Regi dedunt, quod Rex in tenutam Wlodkoni, Naklensi Capitaneo, præsidio imposito, committit ~

Ericus Dux Stetinensis per milites Polonos, iniussu Regis, incendiis et spoliis afflictus, pacem et veniam defectionis suæ ad hostes sceleri, impetrat per vxorem ~

MOtis ab oppido Fridlanth Casimirus Rex Poloniæ castris, versus Choynczam, statiua illic ad quartale miliaris ab oppido, diebus quindecim tenuit nulla extante necessitate, et non sine grandi totius exercitus incommodo: cum pabulatores frumentum passim, et sine ordine atq; excubiis egressi, ab hostibus aut caperentur, aut trucidarentur. Milites nonnulli voluntarii, etiam iniussu Regis ne nihil agere viderentur, Tartarorum globo, qui sexingentos pugnatores tantūmodo habere existimatus est, assumpto, in terram Stetinensem Ducis Erici facto descensu, eam spoliis et incendiis vastant. Minoriq; Stetin oppido, cæterisq; oppidis expugnatis, ingenti præda potiuntur. Quam cum in castra Regia referrent, gentes Ducis Erici Saxones, in magna multitudine eos inuadunt. Vbi congressu inito, Saxones graui cæde confligunrur, pluresq; ex illis capti, Regi oblati, et præda omnis in Castra adducta, et venundata est. Ea clade, eoq; damno, Zophia Erici Ducis consors perculsa, in castra Regia vigesima secunda mensis Septembris pucnit. Apud Regēq; verba faciēs, Coniugem suum Ericum Stetinensem Ducem, graui in Regem scelere, grauiq; perfidia

profitetur deliquisse, Se quoq; perfidiæ ipsius expertem, et à thoro suo diebus pluri-
mis abstinuisse, et natos comunes in conspectum perductos patris, vt illos enecaret
nem in ludibrium humanum vitæ reliquæ, superessent, obsecrasse. Orat deinde, vt Casi-
mirus Rex magnitudine clementiæ suæ, non tam Erico Duci quàm sibi et natis suis,
ex cuius sanguine trahunt originem, propiciatus, perfidiam indulgeat, et scelus re-
mittat. Pollicens se et virum suum, fideliter et enixè causã Regis contra Cruciferos
decetero adiuturos. Æquis auribus tam à Rege quàm à Consiliariis, quod et facundia
præstaret et forma, in petendaq; venia submissè se gereret, audita est, et post plures tra-
ctatus, in ea re habitos, post exprobrata quoq; in Ducem Ericum collata beneficia, pfidiæ
facinus ea conditione parsum est, vt Dux Ericus præteritæ perfidiæ culpam, synce-
ritate fidei erga Regem et Regnũ ingeminans, expiet. Ad quod se præfatus Ericus
et iureiurando et noua sponsione tam literali quàm verbali, astrinxit. Ferunt Ca-
simirum Poloniæ Regem, Ducissæ præfatæ solertiam et formam, animo et cogitati-
one voluentem, sæpius non tacitum pœnituisse, quòd procatam sibi sponsam sortitus
non fuerit: cum raræ venustati, qua pollebat, etiam auri grandis quantitas, ab Erico
Datiæ seniore Rege sibi, velut nepti, in morte præstita, et terrarum Stetinensium de-
uolutio, dotem haud spernendam conficiens, accessisset. Eam tamen pœnitudinem, quo-
ties animum Regium subibat charitas et modestia sponsæ suæ Elisabeth, ex alto sangui-
ne Cæsarum satæ, et prole quinaria iam suscepta, Regnorum quoq; et terrarum iusta
et legitima deuolutio, ad illum et natos suos, Diuinitate propicia pventura, dispellebat.

Contentiones de Episcopatu Crac. tribus ad eum habere se ius præten- dentibus, et multorũ sacerdotum pu- blicæ et amaræ proscriptiones: Nico- lao Pienyazek Capitẽo Cracouien. Casimiri Regis ex parte, faciente executionem.

Foris Casimiro Rege Poloniæ materiale tractante bellum, spirituale intus
erupit. Iacobus enim Syennenski Cracouiensis Episcopus, qui à Rege exili-
atus et bannitus, in Pinczouiensem arcem se receperat, horrendo pœnali mo-
nitorio, à summo Pontifice Pio secundo, sub plumbo emanato, Administratorem et Ca-
pitulares Cracouienses primum, deinde Ioannem Luthkonis de Brzezye, Vicecã-
cellarium Regni, pro Electo Cracouiensi se gerentem, vt sibi obediant, possessioneq;
bonorum Episcopalium consignent. Item Ioannem Episcopum Wladislauiensem,
vt illum in possessionem Episcopatus Cracouiensis admittat, nec eum infestet, et oc-
cupata restituat. Ad extremũ, Ioannem Archiepiscopum Gnesnensem Prouinciali
honore, quantũ ad Cracouiensem ecclesiam, priuat, et Cracouiensem ecclãm ab
illius subiectione in perpetuum absoluit. Cæteros omnes grauibus censuris, excom-
municationibus, inhabilitationis, priuationis, interdicti, et degradationis sentenciis
irretit. De quare, cum magnus rumor, per omnem Diœcesim Cracouiensem, et per Regnũ
Poloniæ manasset, et non facilè malo imminenti mederi posset: cùm hinc metus Re-
gius, hinc vrgeret conscientia, et Iurisperiti, parendum Apostolicis mandatis,

non parentes in sententias incisuros, censerent, à capitularibus Cracouiensibus, Casi:
mirus Rex, mißo Ioanne Rzeschowski Canonico Cracouiense in equis velocibus, qui
illum in Statiuis, apud Choÿniczam habitis, offendit, consultus est, Qua nouitate Rex
ad magnam choleram prouocatus, Petrum Kurowski Lublinensem, et Dobeslaū Kmi:
tha, Woÿnicensem, castellanos, è castris versus Cracouiam transmittens, Admi:
nistratorem et capitulares à monitorio pœnali prouocare, bona verò omnium, moni:
torio parentium, occupari, parentes quoqȝ et parituros Cracouia et aliis eorū sedi:
bus propelli. Castrum verò Pÿnczouiense, vna cum Iacobo Sÿennenski Episcopo, ob:
sidione vallari iubet. Capitulares Cracouienses, pro voto Regio ad Papam appel:
lantes, ea conditione apposita, vt si oppreßione cleri cognita, quam in appellatione
non sine ignominia Regiæ dignitatis deducebant, parere suo monitorio iuberet, paritu:
ros se offerebant. Pauli Decani, Ioannis Senioris Dlugosch, Derslai Krsizanowskÿ
Nicolai Plebani in Proschouicze, Demetrii de Senno, Præpositi Scarbimiriensis, bona
Dignitatum et Præbendarum, Canonicorum Cracouien, item Ioannis Rogalÿa, Scho:
lastici Scarbimiriensis, per Nicolaum Pÿeniazek de Vithowicze, Succamerarium
et capitaneum Cracouiensem, quòd hi, cæteris appellatione se tuentibus, à profana:
tione abstinebant, occupantur et distrahuntur. Præpositura etiam Gnesnensis pos:
sessio, Regio iussu, aufertur Iacobo Episcopo Cracouiensi, per Petrum de Schamo:
thuli, Capitaneum maioris Poloniæ, quam postea Lucas, Posnaniensis Palatinus
pro filio occupauit, Præfatus insuper Derslaus Krsizanowski, Præptus Vislici:
ensis et canonicus Cracouiensis, ex æde sua canonicali, in platea Legati sita, per fa:
miliares Capitanei Cracouiensis, Cracouia egredi compulsus, Suppilicio et dalmutio,
vt dinosceretur, se vestiens, comitante eum lictorum turba, item Nicolaus Bogdan,
Ioannis Senioris Dlugosch, item Ioannes Bialek, Lelouiensis Plebani, Canonicales
Vicarii, item Martinus Rincza Mansionarius, in superpiliciis ex media ecclesiæ pro:
ceßione, per Nicolaum Pÿeniazek capitaneum extracti, et extra portas Ciuitatis
educti, regressu eis interdicto, vulgo communi ingemiscente et illachrÿmante, cùm nō:
nulli Ecclesiastici iucundarentur, depulsi sunt, Item Bartholomeus in Modlibozicze
Matthias in Pthanow, Nicolaus in Tczow, Michaël in Wÿerzbicza, Plebani, singu:
li singulis rebus exuti et spoliati sunt, Ioanni de Brzeznÿcza, nobili Præsbitero, te:
nutario Kÿelcensi, tenuta Kÿelcensis, item Matthiæ de Bug, Præptō Sandecensi,
Villicatio Sandecensis, per Nicolaum Pÿeniazek capitaneum Cracouien ereptæ,
Casimirus Rex, dum à timoratis viris de ea sæuicia in Ministros Dei, neque citatos
neqȝ conuictos, deprompta argueretur, omnis truculentiæ molem, in Ioanne Wla:
dislauiensem Episcopum retorquebat: asserens eum ad illius nutum et libitum, se
ignorante et parum conscio, patratam, Iacobus Sÿennenski Cracouiensis Epūs, ne,
occasione sui, patria intestino laboraret bello, quod indubiè ab vniuersis rebatur, secu:
turum, si castrum Pÿnczow obsideretur, ex castro præfato descendens, in Thaczin, ad
Ioannem de Thaczin, Castellanum Cracouiensem, fidelem suum, et suæ causæ suf:
fragatorem, se conferens. Romam abinde discedere, rebusqȝ suis, in præsentia Ora:
torum Regis Casimiri, Ioannis Rÿthwienski, et Magistri Matthiæ Raczÿaski
prouidere destinabat, Sed ab adolescente ingenuo, parem pro ea tempestate suæ lega:
litatis non habente, Ioanne Melsthinski exceptus est: licet et publicatio bonorum,
exilium, mors, proponeretur receptatori, et vnà cum Ioanne seniore Dlugosch Cano:
nico Cracouiense, cui varias insidias constabat instructas, anno plus quàm in:
tegro, in castro Melsthin, omnibus necessariis, liberaliter, splendidè, et iucundæ

tractatus, fotusq; est: appellatione Capitulari non obstante, Nemo virorum timoratorum et peritorum, Diuinis se miscere audens, profanationis et irregularitatis labe se polluj abhorrebat, Quapropter missæ maiores, cæteraq; res Diuinæ, Prælatis et Canonicis Cracouiensibus, illaqueatum se iri irregularitate verentibus, et à Diuinis abstinentibus, per Vicarios, ægrè tamen, explebantur, Pleriq; enim ex illis viri timorati, quamuis mors et exilatio proponeretur, nullatenus ad rem Diuinam exequendam, induci poterant. Arguebatur et Ioannes Episcopus Wladislauiensis à plerisq; timoratis viris, quod tantam sæuiciam in viros Ecclesiasticos, nulli facinori obnoxios, non sine memorabili scandalo, in multa scandala traducendi, depromeret. At ipse omnem culpam in Ioannem Luthkonis Vicecancellarium Regni, quòd omnium foret artifex, commentator, et suggestor, quæ agebantur, malorum, retorquebat ~

Casimirus rex militum indignatione et clamoribus puerorū compulsus, soluit exercitum, indicto delectu mercenario: cui Dunin Capiteū p̄posuit, ad ferendum Ciuitatibus obsessis auxilium ~

Statiua ad Choynicam Casimiro Rege in dies quindecim producente, militum animos grauis, sed iusta indignatio, incessit: querentium se ad torporem non miliciam, ad ludibrium non ad bellum, ductos esse, eaq; expeditione longo grauius se ipsos grandi impensa et fatiga, quàm hostes contudisse, Sed et à pueris, valida vociferatione, consilium Regium carpentibus, plus quā indigna vox et exprobratio exaudiebatur, nocte et interdiu, vulgari lingua, Zla rada, Rex ipse Casimirus, quo gradum verteret, satis anxiabatur, cum et autunus appeteret, et cæli intempies pluuiā, niue mixtam, diebus aliquot producens, exercitū suum adeò fatigaret, vt nonnulli vi algoris extinguerentur, et pudor non subueniēdi obsessis, ad quod vnum indicta erat expeditio, pectus Regiū lacesseret, Serò tandē consilii recordatus, quod sibi Cracouiæ agenti Ioannes Thaczinski Castellaūs Cracouiensis præstiterat, qt̄us ea æstate generali expeditione terrarum suarū omissa, fertonibus ab vniuerso Regno receptis, bellum per mercenarios milites administraret, omnē processum expeditionis p̄ntis damnabat. Subuentionem tandem pecuniariam, ab vniuerso exercitu, qua duo millia pugnatorum, ad dissoluendum castrorum et oppidorum, in terra inferiori laborantium, obsidionē, conduci posset, eo pacto, vt à quolibet milite, centum marcas in annuis redditibus habente, quinq; marcæ conferrentur, expetere cœpit. Quod cùm penè omnes milites, maioribus Baronibus magnoperè detrectantibus, et onus dandi variis ingeniis excutientibus, impleuissent: duo millia pugnatorum, præposito eis Petro Dunin de Prawkoff, Succamerario Sandomiriense de Cygnorum genere, in Capitaneum, plerisq; Baronibus de soluendo Stipendio fidem militibus dantibus, in terras inferiores trāsmittuntur ;

Contra Petrũ de Schamotuli, ob admistracõz Capiteãtus cum Castellania Posnañ, ingentem seditionez in exercitu ortam, Rex licenciato exercitu, sedat.

Sub eo autem tempore intestina seditio in exercitu Regis Casimiri sensim contra Petrum de Schamotuli Castellanum Posnaniensem, à militibus maioris Poloniæ concitata, quod Capitaneatum maioris Poloniæ, Magistratum Castellaniæ Posnaniensis gerens, contra iura cõmunia, et senerè et auarè administraret, penè vniuersum exercitum in arma cõmouerat, Petro verò de Schamotuli, cum fratribus et necessariis, ad dimicandum ex castris, in magna multitudine, contra sedicionis authores egresso. Casimirus Rex grassantẽ seditionem militum, absq3 armis restricturus, solerti vsus consilio, in die sancti Michaëlis, à statiuis Choynicensibus discessione facta, exercitu illum vsq3 in Bidgosthiam comitante, peruenit. Vbi exercitu licenciato, et in propria digresso, apud Bidgostiã diebus aliquot rebus necessariis, et præcipuè transmissioni militum in terras inferiores, nauando operã, quieuit. Sed et Tartarorum cuneo donatiuum largitus, redire eum in Lithuaniam iussit. Vt verò in partes inferiores cum aliis Polonorũ pugnatoribus mitterentur (quod vnum à Rege per consiliarios ingenti studio petebatur, et ipsi Thartari pronos se exhiberent) nullo pacto poterat obtineri. Sex tantum hebdomadis in ea expeditione grandi instaurato sumptu, et exiguo gesta fructu, immoratus est. Nullumq3 ea expeditio belli finem afferre, nihilq3 ad pacẽ conducere visa est.

Zophia senior Poloniæ Regina, parens Casimiri Regis moritur, et in sacello sanctæ Trinitatis, quod fundauerat et dotauerat, in eccl͞ia Crac͞ sepelitur.

Zophia Poloniæ Regina senior, Wladislai Lithuani Poloniæ Regis relicta, ex nimia sacietate melonum, febri acuta contracta, omnes medicinas perosa, rata morbum superaturam naturam, Ad extremum ægritudine inualescente, tacta paralysi, in castro Cracouiensi die lunæ vigesima prima Septembris die, hora vesperorum, omnibus sacramentis religiosè perfuncta, moritur, et diebus octo apud ecclesiam sancti Michaëlis, donec Rex Casimirus filius suus consuleretur, et opportuna in tempus funeris cõpararentur, asseruata, die lunæ vigesima octaua mensis Septembris, apud maiorẽ Cracouien͞ Eccl͞am, in capella sãctæ Trinitatis, quam à fundamentis quadrata petra erexerat, et octenario ministrorũ numero, clenodiisq3 et indumentis Regiis splendidè dotauerat, celebri apparatu et honore funeris, sepelitur, vno et quadraginta exactis annis, ex quo Wladislao Regi coniugio iuncta, in Poloniæ Regnum aduenerat. Fœmina raræ liberalitatis, et in eccl͞as et in miserabiles personas benefica: præsertim tamen in Cracouiensem Eccl͞am, cui ornatum et capam, margaritis grauem et auro insignem, cæteraq3 clenodia contulerat, cordis alti et magnifici, sed in bilem promi, atq3 versatilis: p͞fusius, quã ampla dos sua ferre poterat, expendere, largiri, et vestiri solita. Multorum ære alieno vita excedens, et Casimiro Regi filio, illius solutionem demandans, extitit irretita. Benignũ

fortunæ fauorem, per omnem ferè ætatem, præter tempus exiguum, quo criminationẽ pertulit, experta. In catholicum ritum, quanuis à Ruthenis et scismaticis parentibus oriunda extiterit, deuotissima. Carmine infrascripto nomen eius celebratum extat.

Epitaphium Zophiæ Poloniæ Reginæ.

SAnguine claro Ducũ Russiæ, clar^ma^ quondã
LAudibus ipsa meis gloria summa fui,
Iuncta Polonorum Diuino fœdere Regi
Contraxi populos in mea vota meos.
His nati vixere duo, duo fulmina belli
Iustitia clarus, clarus vterq; fide,
Alter enim multis insignis ad astra triũphis
Prosiluit, Christi fortiter arma tenens,
Quem si fata virum seruassẽt, robore Martis
Turcorum rabies iam lacerata foret.
Alter vt ingratos expellat finibus hostes
Horrida pro patria fortis in arma furit,
Ast ego dilecto iuuenis viduata marito,
Turturis exemplo, fœdera nulla tuli.
Cunctorum tandem senio confecta dolore,
Anno milleno, quadrigeno, sexies, deno,
His vno adiuncto, in sacro Mathæi festo.
Occubui: locus hic corpora nostra tegit
Quem, celebrem petra dotisq; raro fulgore,
Institui, laudes Trinitati æuo canendas,
Condidi: vt fieret laus perœterna mihi,
Reddite, qui legitis, Chro pia vota, Zophiæ,
Dicere ne tædeat, spiritus astra petat.

Petrus Dunin de Prawkow Castro Swiecze recuperato, dum deinceps negligentius et timidius rem gerit, efficit vt multa oppida et Castra Cruciferis proderentur. Gedanũ etiam ac Thorunium proditorũ audatia penetraret.

ABsumptis apud Bidgostiam Casimirus Poloniæ Rex diebus luctus super matris obitu, tardius illi patefacto, funeri iusta persoluens, et generalem Conuentum apud nouam Ciuitatem Corczyn, pro die sancti Nicolai indicens, Lanciciam discedit, et illic atq; in Pysdri, Conin, cæterisq; oppidis Regiis, tempus autumni absumit. Petrus Dunin de Prawkow, Succamerarius Sandomiriensis, cum exercitu duorum millium pugnatorum: obsessis apud inferiores partes Castris et oppidis opem laturus, primum in Swyecze peruenit, et obsidentibus Castri superiorem partem, quam dudum hostes interceperant, se iungens, breui obsessos ad deditionem, miseranda macie tabefactos, cõegit. Exinde, dum suorum paucitate pensata, ad hostium multitudinem, quos etiam agrestium, ex diuturno bello pugnare,

assuetæ cateruæ comitabantur, ducere veritus, cunctatius rem gereret, et fortioris
exercitus supplementum sibi mitti postularet. Castrum insigne Morag cum oppido, per
Ioannem filium Stiborii, Palatini Gdanensis, nulla necessitate cogente, item oppida
Rostemburg et Sempepel, item oppidum Byeliawy, quod vno anno obsidionē per-
tulerat, per Præsides Regios, res et salutem pactos, Magistro deduntur. Oppidum
Brumzberg Episcopi Varmiensis, quod Ioannes Skalski Bohemus, singularis pro-
bitatis et fidelitatis miles, tenebat, præsidio Regio, per iniuriam eiecto, in suam
se vendicans potestatem, Paulum Episcopum Varmiensem recepit. Id dum Ioannes
Skalski, sub opaca nocte muros conscendens, recuperare nititur, parum abfuit, quin
in oppidanorum manus, pluribus suorum remisse et timidè agentibus, veniret. Nō-
nulli tamen ex gentibus Regiis, qui illûc aduenerant, et signanter Ioannes Nosal,
de Turza, adolescens probatæ audaciæ, de Cancrorum Domo, qui primas capiendi
oppidi enixè nauauerat partes, deserti à suis, per oppidanos obtriti sunt. His suc-
cessibus oppidani in Fridlanth permoti, cum vicibus aliquot præsidium Regium eii-
cere tentauissent, ad extremū opportunitatem nacti, hostium globo vna porta in
diluculo intromisso, milites Regios aut in muris aut in ædibus consistentes occupât,
et miserabiliter magna ex parte, paucis vitæ reseruatis, trucidant. Omnis quoq;
expeditionis transactæ fructus, tenuis quidem et exiguus, in perniciē cōuersus est,
Oppidum Brodnicza in Culmensi terra, dum negligeretur, à Nicolao de Koscyeliecz
Palatino Iunivladislauiense, et filio suo Ioanne Succamerario asseruaretur, hostib9
nocte in illud, per fossata aquea, nullo prohibente, sed nec vigilante quidem, irrū-
pentibus, interceptum: Vniuersoq; hostium robore in Brodnicza confluente, arx
propugnaculis in circuitu, ne aliquid in illam importari posset, constructis, obside-
ri cæpta. Cui taliter angustiatæ, et tam defensoribus quā victualibus parum fulci-
tæ, Petrus Dunin, Capitaneus Regius, Succamerarius Sandomiriensis, succurens,
per medias hostium stationes, aliquot de suis desideratis, et victualia, paruo tamen
suffectura tempore, et milites immisit, occupationemq; arcis ægrè prohibuit. Ci-
ues de oppido Fridlanth, apud inferiores partes in Prussia sito, dum proditio per
eos, contra præsidium Regium, sæpius tentata, secus cederet, militibus insidias eo-
rum deprehendentibus, et authores proditionis capite plectentibus, muro Ciuita-
tis, qui ab ædibus tegebatur, pro maiori parte effracto, Henricum Plawienski Cru-
ciferum, cum gentibus, nocte immittunt, et ducentos quinquaginta Regii præsidii
milites in lectis trucidant. Oppidum Sthargard, à tribus Consulibus, hostibus pro-
ditum est. Apud Gdanenses quoq; et Thorunenses vrbes, tumultus nonnulli et in-
clinatio ad Cruciferos, fieri cæpta. Per practicam siquidem Friczonis et Caspa-
ris Nosthwicz, quàm clandestinè per Martinum Suellæ Priorem, natione Gda-
nensem, et David Ruger, natione Thorunensem, fratres ordinis Carthusiensis
de Paradiso, solis tantummodo duobus Ciuibus Gdanensibus, Nicolao Iunther
Sutore, et Hermanno Zambek consciis, Ciuitas Gdanensis, hostibus prodi de-
buerat. Quod si ad constitutum diem hostes aduenissent, omnis eorum multitudo,
insidiis, per Gdanenses ordinatis, qui iam suum periculum agnouerant, fuisset in-
tercepta. Carthusienses, dum negarent, propria manu de tradimento conuicti, et in
carcerem officialis Gdanensis trusi, nec prius dimissi, nisi per propriæ manus de-
monstrationem, facinus suum recognouissent. Aduenientibus autem Visitatoribus
ducebantur perpetuis carceribus tradendi: Sed per Frycz et gentes suas, circa
Puczki fuerunt de manu insidiatorum erepti. Abinde verò Martinus Prior

ad Magistrum Prussiæ in Kinsberg se conferens, David verò versus Lubing diuertens, vterq3 per apostasiam se subtraxit ~

Casimirus rex de Castro Brodnicza solicitus in audiendis variis legacoibus tempus terit in Conuentione nouæ Ciuitatis Korczin ~

CAstrum Brodnicza, cum cura et vigilia hostium immensa, constaret in coronæ modum septum esse, et sedendo, propter paucitatem victualium expugnari posse, nihil tamen salutare, pro illius defensione, quanuis periculu imminens, Regem et consiliarios non lateret, prouidebatur. Petrus enim Dunin cum gentibus suis parum validus erat, qui exponeretur hosti. Brodniczam tutò et in oppido et in bastis obsidenti, Vniuersalem autem expeditionem Regni, hybernu tempus prohibebat. Rex itaq3 Casimirus, satis tristis et gemebundus, autumno apud maiorem Poloniam exacto, feria tertia ante festum sanctæ Elisabeth, in Schadek perueniens, exinde per Volborz, Chaczini, cæteraq3 solita loca, pro die Dnico sancti Nicolai, ad tenendam conuentionem, nouam Ciuitatem Korczin peruenit. Vbi multifarias legationes nonnullorum Principum, primum aut Legati Eczigeri, Imperatoris Thartarorum, qui dudum aduenerant, et apud Radom continebantur, auditi sunt. Qui camelo vno, puniceo panno vestito, item aliquot insignibus purpuris, Regi Casimiro prntatis, offerebant Cæsarem ad omnes expeditiones et bella, cum quibuscunq3 hostibus gerenda, auxilia Regi laturum. Cum Regeq3 et omnibus terris Dominiorum suorum, syinceram pacem seruaturum, et omnia in amici fidelis more gesturum, nec impetiturum Podoliam, nec expugnaturum Camyeniecz, quod Lituani crebro ab eo, per multifarios Nuncios deposcebant. Cōmendata Cæsaris deuotioē ergase Casimirus Rex rndit, Cæsarem solerter, in abnuendo pcationes temerarias Lituanoru egisse: cum nihil iuris Lithuanis in Podoliæ terras cōpetat, et se, velut Dominii vtriusq3 Principem, litigium, iure potius quam armis, diremptur. Expetereq3, vt in ea deuotione et syinceritate cæsar consistens, ad ferendu Regi, gentium subsidia, dum auisatus fuerit, se præparet. Remissisq3 cæsari Regiis donis, et muneratis nunciis atq3 licentiatis, Borzutha Marschalcus et Ienik Bohemoru regis nucii, audiebantur. Hi rogabant, vt Rex Casimirus iuxta conuenta, cum Georgio Rege Bohemiæ in Glogouia maiori, pro prima die mensis Maii, conueniat. Item super omnibus differentiis cum Cruciferorum ordine et Mgro, qui se in omnibus iudicio et decreto Regis Bobiæ Georgii, staturum astrinxit, in Regem æquum, et gratum iudiciu, sibi quoq3 et Regno propicium, compromittat. Vtriq3 rei Poloniæ Rex Casimirus, se per proprios Nuncios responsurum, rndit. Frederici deinde Marchionis Brandeburgensis, vnicus quidam Nuncius, sed sensatus, auditus est. Is rogabat, ne quid Casimirus Rex de eo, suggestione praua narratum, vel narrandum, crederet, neu hostem se illi monstraret: Se eo animo semper fuisse erga Regem et Regnum Poloniæ vt nihil illi, nisi fælix et faustum optaret. Et si qua hostes aut inuidi contra illum cōmentarentur, se omnibus iusta purgatione satisfacturum, Siq3 Regi Casimiro cum Cruciferis pax placeret, neminē eo, fidelius pacem, æquis condoībus, tractaturu,

In danda responsione compluribus iniuriis, quæ Regno à Marchione illata fuere, cō:
memoratis Casimirus Rex, nihilominus quanuis multipliciter vexatus, à Frederi:
co Marchione irritatusq3, nunquam tamen illi hostilia dixit se retulisse, Sed neq3 cū
hostibus suis Bohemiæ Rege, et Ludouico Bauariæ Duce, quanuis id ab eo crebri:
us fuisset expetitum, sensisse. Si quoq3 Bohemiæ Rex Georgius desinat, qui id
præoccupauit munus, licere Marchioni Brandeburgen Frederico ad cōpositionē
Pacis cum Cruciferis intendere ~

Consules Cracouieñ ob necem Andreæ Thaczinski, bis Korczinitū citati, dum absunt, Priuilegia opponētes, eorum Procurator Oraczowskÿ, marcis tribus, et ipsi octoginta millibus multantur, Tributūq3 et fertoēs indicuntur ~

Feria quarta post festum sancti Nicolai, super indigna Andreæ Thaczinski
nece, Rege Casimiro in iudicio præsidente, iudicium ventilabatur. Et Con:
sulibus Cracouiensibus in eum diem ad instantiam Ioannis Thaczinski
Castellani Cracouiensis, germani, et Ioannis Rabschtinski filii, occisi, citatis:
quanuis pleriq3 eorum in nouā Ciuitatem aduenerant, consultò parere negligenti:
bus, Ioannes Oraczewski, genere hic Srzenÿawa nobilis erat, Consulū absentiam ex:
cusans, et lrās secundi Casimiri Poloniæ Regis, quibus illos, et quēlibet eorū, nō nisi
Cracouiæ corā se rn̄suros priuilegiat, producens, dum Procuratoriū mandatum nō mō:
straret, pœnam trium marcarum incurrisse, decretus est. Quam, cùm e uestigio non sol:
ueret, in carcerem duci iussus, prope, nisi Rex subuenisset, discerptus esset. Alter
deinde terminus peremptorius Consulibus Cracouiensibus ad octauā ad responden:
dum assignatus. Sed cùm neq3 in illo cōparerent, ad punitionē capitis, et solutionē
vadii, octoginta millium, Actoribus petentibus, condemnantur. Pluribus deinde die:
bus Casimirus Rex publicis rebus prouisurus, consilium agitans, et se atq3 ærariū
suum, exhaustum, bello Pruthenico monstrans, obtinuit, vt iterum tributum ciuita:
tibus, et Colonis fertones indicerentur ~

Ioannis Longini Canonici Crac̄ ædes effringunt Kurozwaczci.

Sabbato ante festum sancti Thomæ Casimirus Poloniæ Rex, ex noua
Ciuitate Corczin discedens, feria secunda Cracouiam intrauit. In cu:
ius præsentia et conspectu, ædes Ioannis Dlugosch Canonicales, per Sta:
nislaum et Dobeslaum de Kurozwaki effracta, et omnibus rebus nudata est. Que:
relaq3 super his ad Casimirum Regem delata, surdis (vt aiunt) auribus excepta
est. Maioribus enim contumeliis et probris, q3 his, quæ perferret, Ioannē Dlugosch, qd
iustitiam Iacobi Sÿennenski Epi Cracouiensis, enixius ꝓmouebat, dignū rn̄debat,

Pax in Russia, Bohemia, Podolia, Lithuania et Hungaria eo anno viguit.

Apud Russiam, Bohemiam, Podoliam, et Lithuaniam, res eo anno quietæ apud Hungariam prædonibus expulsis, aut magna ex parte trucidatis, pax redire, cura Emerici Dÿak cœpit. Qui industria et factiuitate inter Hungaros pollens, ex admodum tenui homine, in celebrem euaserat.

Anno Domini 1462.

De occisoribus Andreæ Thaczinski supplicium sumitur.

Natali Dominico Casimirus Rex Polonorum apud ecclesiam Cracouiensem celebrato, processum iudiciarium, contra consules et Ciues Cracouienses, Ioanne de Thacʒin, Castellano cracouiense, maximaq; militarium turba, instante, resumit. Qui dum tercia Citatione vocati, in castrum Cracouiense, sub saluo Regis conductu, ad terminum feria tertia in vigilia Epiphaniæ venissent, Petebant se in eorum iuribus et Priuilegiis seruari, et iudicium de se non in arce, sed in vrbe, non coram Rege, neq; iure Polonico, sed coram Aduocato, et iure Maÿdeburgensi fieri, Sed cum per Regem et Barones, in iudicio præsidentes, interlocutum fuisset, eos hanc conditionem, in primo nouæ ciuitatis termino, neglexisse, Priuilegiaque eorum tunc lecta, eam illis prærogatiuam non conferebant, condemnantur ad vadium et ad capitis pœnam, Illisq; ex Castro recedentibus, pignoratio, et executio sentenciæ decreta, Sabbato deinde intra octauas Epiphaniarum, Nicolaus Skora de Gaÿ, Castellanus Calisʒiew, et Nicolaus Pÿeniaʒek de Vithowice, Succamerarius et Capitaneus Crac. a Rege Casimiro missi, in pratorium, sentenciam executuri, adueniunt: et consules ac communitatem simul congregatos, reperientes, quor. ex consulibus, vcʒt Conradum Lang, Stanislaum Leÿmither, Iaroslaum Scharlÿeÿ, et Martinum Belze, Item ex communitate, Ioannem Theschnar, Ioannem Volphram pellificem, Albertum Pictorem, Nicolaum Scharlang calcarificem, et Nicolaum Magistrum Lictorum, ad pœnam deposcunt, Qui, vt reliquum corpus Ciuitatis saluum fieret, dediti sunt, Et ea quidem die in Prætorio asseruati, altera verò mane in castrum deducti, et in turris partem demissiorem, trusi sunt. Vbi quinq; diebus commorati, sacra confessione, sacroq; perfuncti viatico, die Veneris quindecima mensis Ianuarii, ad ædem Andreæ Tacʒinski, quæ sancti Michaëlis Basilicæ proxima est, perducti, Petro de Vaschumuthow, Iudice Sandomiriense decernente, sex tantummodo ex deditis, vcʒt Conradus Lang, Stanislaus Leÿmither, Iaroslaus Scharlÿeÿ, Albertus Pictor, Nicolaus Scharlang, et Nicolaus Lictorum Magister, Ioanne Rabschtinski, filio Andreæ Thacʒinskÿ per iuramentum corporale, et iudicio Regali delatum, de occisione genitoris sui illos conuincente, publico gladio, in Castro Crac. sub turri, quæ Thinciensis appellatur, ad euitandam seditionem, si in Ciuitatis circulo executio institiæ fieret, damnati sunt, et in ecclesia s. Mariæ ante sacrarium in vno tumulo, non sine vniuersæ ciuitatis

grandi comploratu et lamento sepulti. Tres residui, videlicet Martinus Belze, cum pro eo vniuersitas fratrum minorum de Sancto Bernhardino magis fletibus quã precibus obsecraret, item Ioannes Theschnar, et Ioannes Volphram, Ioanni Rabstinski iuxta ac condemnati in potestatem traditi, altera die in Rabschtin deducti, primũ quidem in tetro carcere, deinde, vbi ira defluxit, in honesta custodia habiti sunt. Intercessiones variæ facto pro Iaroslao Scharlyey à grauibus personis, vt in captiuorum potius q3 occidendorum transferretur sortem. Innocentiam eius iudicio verisimili astruentibus. Sed neq3 Elisabeth Reginæ personalis ad exorandũ Ioannem Rabschtinski, vsq3 in domum suam accessio, quadrare quicquam valuerunt. Magna siqde3 supplicii sumendi auiditate, magna hauriendi sanguinis Consularis siti, et Ioannis Rabschtinski et amicorum suorum animi incensi, preces Elisabeth Reginæ aspernabant. Fuisset acrius in Clementem Armificem, velut principalẽ necis Andreæ Thaczinski excitatorem, et Ioannem Doizwon, qui in illius necem, quem celare spoponderat, à se aliis in Sacristia proditum, ferocius grassabatur. Sed vterq3 post patratum facinus, illicò effugerat. Consulatus Wratislauiensis Clementem, ad se perfugientẽ, exprobrato illi teterrimo seditionis scelere, de Ciuitate eiecit. Qui in Zeganum se conferens, ab immensa pectoris et spiritus anxietate vexatus et attritus, diem obiit. Nicolaus Cridlyar, vir Consularis, deposci ad capitis pœnam veritus, in Melschtin se contulerat. Pro quo à nonnullis de Consulatu, quasi nocens et timidus, parum iustè carptus est. Suffragiis tamen Iacobi Syennenski Cracouiensis Episcopi, et Ioannis Melschtinski, ne culparetur, neue deposceretur ereptus, haud paucos post dies, à lethargico morbo, ex transacto pauore concepto, inuasus, aliquot hebdomadis ab eo vexatus est, Sed clementia tandem Diuina solutus.

Semouitus maior natu filius Wladislai Plocensis et Masouiæ Ducis moritur.

Quarta die mensis Ianuarii, Semouitus, maior natu Wladislai Plocensis et Masouiæ Ducis filius, in villa et Curia sua Ducali Sanniki, immatura morte defunctus, in Plocense Ecclesia sepelitur. Sensere nonnulli, falsè ne, an verè nescitur, illum fuisse veneno sublatum.

Legati Casimiri Regis, Iacobum Siennyenski apud Pontificẽ Ro̅anu3 nituntur in odium adducere, vt Episcopatu Crac̃ spoliatur, ingensq3 ipsius Regis odium in eundem.

Sedecima die mensis Ianuarii, Ioannes Rythwienski Capitaneus Sandomiriensis, et Magister Matthias de Raczyasch, Decretorum Doctor, Canonicus Wladislauiensis, à Casimiro Poloniæ Rege et Consiliariis

magna spe præstolati (præmisso etenim veloci Nuncio, omnia se pronutu Regis in cau-
sa Episcopatus Cracouiensis ordinasse vulgauerant.) ex vrbe reuersi, Cracouiam adue-
niunt, tribus propè mensibus Romæ immorati, quod Papa Pius secundus, ex vrbe Ti-
burtum discedens, et se Nunciis Regiis apud vrbem opperiri iubens, tardius Romam
aduenerat. Qui Casimiro Regi in consiliariorum et Ioannis Wladislauiensis Episco-
pi, cuius sumptibus legationem obibant, præsentia, relationem facturi, exhibuerunt
duas bullas Apostolicas, vnam, qua, Iacobo Cracouiensi Episcopo, administrãdi au-
ferebatur, et Ioanni Pnyowski Archidiacono Craconiensi conferebatur facultas, do-
nec Aplicus Legatus in Poloniam veniat, alteram, qua Papa Regi Casimiro, se omnia
pro voto suo, quantum cum Deo poterit, facturũ, et Legatum missurum pollicetur, Hie-
ronymum videlicet Archiepiscopũ Cretensem, ad inspiciendum criminationes et de-
fectus Iacobi Episcopi Craconiensis, Promisi sui, per nuncios Regios obiectas, et
ad demẽdum litem Cracouiensis ecclesiæ, multipliciter vexatæ, volens, vt eiusdem
Legati pareatur ordinationi. In aduentuq; Legati, consecuturum Regem singula, quę
à Papa per eos expetierat, certo certius repromittunt. Præfati enim Regii Nũcii,
variis probris et criminationibus, in Iacobum Cracouien Epũm vsi, virum illũ ambi-
tionis notoriæ, Regi, clero et populo ingratum, sediciones cientem, cũ propinquus
suus Andreas Thacszinski occupare Episcopatum Crac contendens, populari indi-
gnatione necatus fuerit, et corpus in plateis diuisũ, Ob seditiones quoq; suas, mul-
ti de Regno proscripti. Renunciationem insuper, à Thoma Epõ agonisante, extor-
sisse deducebant, Magnificentius his, in auribus Papæ et Cardinalium iactatis,
quàm verius, et à factoribus Iacobi Episcopi Cracouiensis, Demetrio de Syenno
Præpto Scarbimiriense, germano Episcopali, et Antonio de Forliuio, Decretorũ Docto-
re, ad purum dilutis, noua arte Nuncii Regii Promisionem Iacobi Epĩ inficere co-
nati, lrãs prædicti Iacobi Episcopi, Casimiro Regi ex Conuentu Mantuano scriptas,
originaliter producunt, quibus auisabat Regem, Papæ Pio, almanicæ nationi vehe-
menter affecto, et Legatis suis, quos mittebat in Pruthenica causa, fidendũ non esse,
Magnoq; suasu astruunt, Iacobum Epũm his lrĩs, deuotionem Regis in Papã, alie-
natum iri contendisse, et talem Iacobi Episcopi infidam mentem non ferendam, à
Papa multari oportere. Maximũ has lrãs Oratores Regii, suæ exauditionis neruũ
rati, infamatum fuscatumq; cum legationis authoritate, tum accusationis, forti q-
dem, sed parum Regi, parum sibi, iusto genere Iacobum Epũm à Sede Cracouiensi,
deiiciendum iri posse crediderant: de quo sæpius non taciti gloriabantur, Verũ, Sũ-
mus Pontifex, etsi, vt Nuncii Regii futurum rebantur, non parum delatione hmõi
irritatus fuerit, et Iacobo Episcopo infensus: tempus tamen, locum, et causam dela-
tionis solerter pensans, facilè Iacobo Episcopo, humano quidem, sed pio in Regem et
Patriam errore prolapso, singula, quæ didicerat, perscribenti, ignouit: ne Iacobum de-
iiciendo, et Ioanni Epo Wladislauiensi de Cracouiensi ecclã prouidendo, Romanæ
Ecclesiæ authoritate pessundata, non suæ potestatis dispensator, sed alienæ tmmodo
voluntatis, nudus haberetur minister. Plurimæ tunc in Casimirum Poloniæ Regẽ
à granibus et sensatis viris exaudiebantur suggillationes, quòd Oratorem suũ, quẽ
paulò ante mirificis laudibus extulerat, ornaueratq;, pro fide syncerissima, premi-
anda magis quàm prodenda, in pœnam deferebat: Segniores in posterum Nuncios
Seruosq;, dum huiusmodi egregium facinus iratus propalat, habiturus. Rex Ca-
simirus Oratorũ suorum relatione audita, altam spem suam in irritũ recidisse, et
Oratores suos, quanuis operosius se oĩa pro libito Regis effecisse, affirmantes, nil

solidum nihil efficax retulisse, grauesq3 sumptus et munera perditum esse quere:
batur. Nihil tamen de superiori seueritate remittens, quàm illum Ioannes de Tha:
czin castellanus Cracouiensis deponere, neq3 deinceps blanda et vana repromit:
tentibus fidere, sagaci suggestione suadebat, etiam Ioannem Melsthinski requit.
per Petrum Branicski et Ioannem Gorski, ne hostem suum et Regi, Iacobū Cra:
couiensem Epūm in arce Melsthinensi foueat, Ioanne Melsthinski respondente,
Hostem censeri non posse, qui quiete viuens ac modeste, Regis se gratiam, nullo
scelere inquinatus, adepturum non desperat, nihil indignum, arduum, aut difficilè,
à Rege hactenus, præter solam iusticiam deprecatus ~

Castro Brodnicza per præsidium
Casimiri Regis dedito, melius spe:
rant hostes ~

Periculo, quod castro Brodnicensi renunciatum crebro Regi est imminere,
Casimirum Poloniæ Regem impulsum, ex Cracouia discessum maturante,
caterua verò stipendiariorum, emeriti stipendii solutionem deposcentium,
illum distinente, duo Barones Gabriel de Bayssen, Palatūs Culmen, et Ottha
Machwicz, item duo Gdanensium consules, Philippus Bischoph, et Ioānes Marburg,
nomine militarium et Ciuitatum Prussiæ missi, Cracouiam adueniunt. Et exposito
Regi, in quantis periculis atq3 discrimine, res Pruthenicæ versentur, rogant illum,
vt consurgat ad tuitionem correctionemq3 illarū, præsertim tamē ad soluendā obsi:
dionē Brodnicensis castri. cuius amissio maximam rebus suis iacturā, defensio verò
decus et stabilimentum, allatura foret. In terrisq3 Prussiæ cum robore militū et genti:
um suarū obuersando, apud castrum Marienburg domicilium ponat: se pro salarian:
dis et manutenendis militibus suis, si Prussiam personali præsentia defendere, et in
Marienburg residentiam figere, voluerit, medietatem tributi, et aliorū suorum intro:
itum, thesauros quoq3 in eam diem congestos, et postremo, omnes fortunas suas effu:
suros. Tam humana et liberali legatione Casimirus Rex permotus, missis ad Geor:
gium Bohemiæ Regem, duobus Baronibus, Stanislao Ostrorog Palatino Calissiense,
et Ioanne Tharnowski castellano Sandecense, se cum illo apud Glogouiam pro quin:
decima die mensis Maii conuenturum, arbitrioq3 suo super rebus Pruthenicis, dum
tamen se terras naturales, Chelmensem videlicet Pomeraniæ et Michaloniēn Regi
Casimiro polliceatur adiudicaturum, respondit. A consulibus deinde et cōmunitate
Ciuitatis Cracouien tributi solutione crebrius expetita, nec obtenta recenti enī
Priuilegio se tuebantur, quo Rex Casimirus Ciues Cracouien anno vno, quo tributi
solutio exigebatur, elapso, nunquā se vexaturum astrinxerat, decima die mensis
Februarii ex Cracouia cum Elisabeth Regina, cui tunc omnia castra et Ciuitates
possessiones et villas, à Zophia Regina in dote habitas, priori dote, quòd ære magno
tenebantur circumscripta, in dotem dat et inscribit. Et cum primogenito Wladislao, pri:
mum tum equitature applicato, tributi tamen exactione, Nicolao Pyeniazek Succame:
rario et capitāo crac. demandata, discedit: multis florenorum millibus, salariado mi:
lites et stipendiarios, erogatis, et per Myechow, Malogoscz, Przedborz transitū faciens

in Lanciciam, aliqualem illic moram facturus, peruenit. Quamuis autem Casimirus Rex, Petro Dunin Succamerario Sandomiriensi et exercitui, quem ducebat, plures ex Aulicis suis, item nonnullos stipendiarios de nouo conductos, item gentes apud Ioannem Kosczyelieczki Palatinum Brzestensem, militantes, adiecisset, exercitusq3 Regius huiusmodi supplemento auctus, versus Brodniczam, laturus illi subsidium processisset: cum hostibus tamen, qui se in oppidum ex omnibus præsidiis conglobauerant, propter sui paucitatem et hostium multitudinē, dimicare veritus, nulla re memorabili tentata, retrocessit. Ea desperatione milites, qui in Brodnicen præsidio erant, adducti, nondum ipsi extrema perpessi, cum hostibus de vita et rebus pacti, illis castrum Brodnicza decima octaua die mensis Februarii ꝓdunt potius, quàm dedunt. Nemo ex Polonis erat, quem castri tam fortis et nobilis execranda deditio graui mœrore non torsisset, fortunamq3 suam et Regis sui, segniter et cunctāter omnia agentis, quàm aduersa et parum propicia illis esse cœpisset, metiebantur. Poterat enim Casimirus Poloniæ Rex, si oppidum Brodnicza forti obsidione tēpestiuè, quod illi crebrius à disciplinæ militaris gnaris suggerebatur, cinxisset, hostiū suorum omne robur, sedendo confecisse, et sola obsidione vnius oppidi, de quo et apud hostes, ingens habebatur pauor et admiratio, de vniuersis hostibus, absq3 dimicatiōe et bello, fortuna hanc illi optimā offerente occasionem, triumphasse. Verùm diuæ fortunæ munus negligens, fœlicitatem, quam sibi obtinere potuit, ad hostes transmigrare permisit. Hostes enim Brodnicensi castro et oppido potiti, non secus, quā si debellatum esset, et arcem Marienborg lætati cœpissent, singula sibi deinceps prosperè cessura ominabantur, omnem etiam pacis mentionem, cuius hactenus ante obtentam Brodniczam auidi fuerant, perosi. In his autem fortunæ varietatibus, Casimirus Poloniæ Rex firmis viribus medium occupans, neq3 à prospero statu eius corruptus est, neque à tristi oppressus ~

Regno Poloniæ Ducatus Belzensis accedit, De Plocensi verò controuertitur

Nondum luctus diebus, super immatura spectabilis adolescentis Semouiti Ducis Masoniæ et Plocensis morte, expirantibus, residuus filius Wladislai Masoniæ Ducis Wladislaus, apud Rauam, die Saturni, sexta die mensis Februarii, immaturè decedit. Gothardus verò de Ribna, Castellanus Sochaczouiensis, nobilis de Domo Wyerzboua, al's Radwan, quasi vtrunq3 Ducem veneno sustulisset, insimulatus est, quòd auferre illi villam Ribna disponebat. et apud maiorem Ecclesiam Plocensem tumulatus, non exiguam super Principatibꝰ auitis et paternis, à se hactenus possessis, Plocensi videlicet et Belzensi, disceptationis materiam Competitoribus reliquit. Hinc enim Casimirus Poloniæ Rex iure illos deposcebat feudi. Hinc Conradus, Casimirus, Boleslaus, Ianussius, filii Boleslai olim Masoniæ et Varschouiensis Ducis, ex vna stirpe cum mortuis ꝓcedentes, in quarta tamen linea constituti, hinc defunctorum Ducum matertera Catharina Ducis Michaelis Lithuaniæ relicta, hinc Theschnenses Duces Venceslaus et Przemislaus, ex altera matertera offka geniti, hinc Margaretha Ducis Cōradi Cathner

Olyeschnicensis consors, et Semoniti Ducis Masouiæ vnica filia, defunctorum Ducum soror patruelis germana, iure successionis. Et Belzenses quidem milites, Andrea Odrowasch Palatino et Capitaneo Leopoliense, Ioanne Kuropathwa Succamerario Lublinense et Capitaneo Chelmense, Regiis Nunciis, de præstanda obedientia requisiti, quod terra Belzensis non successione, sed donatione Wladislai secundi Polonorum Regis Masouiæ Ducibus prouenerat, futura competitorum litigia, nihil ad se pertinere rati, missis ad Casimirum Regem quatuor Baronibus, videlicet Czambario de Likoßin, Succamerario Belzense, Ioanne Maldrzik de Chodziwancze, Dobeslao Bistborski, nobili de Domo et familia Nyecznia, et Swantoslao Labunski, castrum et terram Belzensem Casimiro dedunt Regi, Quam Rex Ioanni Lyaßnowski, qui capitaneus illius fuerat hactenus, tradit in tenutam. Plocensibus, apud quos Paulus Episcopus Plocensis, et eius sentencia, plurimum valebat, longe alius sensus alia voluntas erat, qui et Casimiro Regi, propter parum vtilem administrationem Regni non affecti, et eadem Ducum Masouiæ prosapia. Principatum Plocensem summopere satagentes continuarii, primum Catharinā, Ducis Michaëlis Lithuaniæ relictam, in castrum Plocense admittunt. Sed cum muliebris conditio successorem (sterilis enim fuerat) non derelictura, maius illis dissidium quàm profectum allatura videretur, ea amota et aliquibus hæreditatibus promisa, Duce Varschewiense Conrado, qui inter fratres maior natu erat, accersito. Castrum illi Plocense et terram dedūt, subiectionemq; faciunt. Seiunxerat se ab hac deditione et subiectione Rawa et Gostinin castra, quę à Grothone Czesnik de noua Ciuitate supra Pilczam, post Ducum Plocensium obitum possesßa, etsi quadam neutralitate tenerentur, donec Prælatorū et Baronum tam Regni Poloniæ quàm Ducatus Masouiæ, æqua decisione, quis iustior Principatus Plocensis successor censeri deberet, decerneretur. In partem tamen Regiam, constabat ea procliuiora esse. Quapropter Ducissa Catharina, Michaëlis relicta, cum nonnullis Plocensibus Baronibus gentibusq; ex Ploczko Rawam aduenīens. Castra ipsa occupare, vi aut deditione voluntaria moliebatur. Sed dum à Grothone Czessnik, et militibus, cum illo sentientibus, deditio spōtanea negaretur, visq; repulsa, et aliquot ex familia Ducissæ occisi essent, vlteriori castrorū prædictorum expugnatione omissa (quoniā et Regii Nuncii, qui aduenientes denūciabant, vt à vi et armis Ducissa abstineret, pauorem illi non mediocrem incusserāt) Ploczkam rediit. Casimirus aūt Polonorum Rex, ad Plocensem Ducatum consequendum aspirans, in Lowicz cum Prælatis et Baronibus Regni, pro vigesima prima die mensis Marcii aduenit. Per nunciosq; tam ecclesiasticos quàm Seculares, Ioannem Wladislauiensem, Andream Posnaniensem, Episcopos. Lucam Posnaniensem, Petrum Lanciciensem, Palatinos, Ioannem Tharnowski castellanum Sandecensem, in Ploczkam destinatos, apud Plocenses egit, vt sibi castro Plocensi, aliisq; munitionibus eiusdem sortis redditis, fides et subiectio per Plocenses præstaretur, cum nemo illo superior censeri poßet iure, hoc ipsum etiam lr̄is et Priuilegiis illustrando. Sed quid in aduersum nitantur Plocenses, parū probè suo honori consulturos. Purgantibus Plocensibus suum facinus, et nihil se aut indignū aut inofficiosum egisse astruentibus. Diæta apud Lanciciense oppidum, ad sedandum hmōdi dissidium: pro secunda die mensis Maii, per partem vtramq; accepta est. In quam cum Casimirus Poloniæ Rex et consiliarii sui, præsente Barbara Boleslai Ducis Varschewien relicta, cum Vincentio de Gizicze Masouiæ Marsalco, et paucis aliis consiliariis (Episcopo Plocense et Primoribus Masouiæ, venire

negligentibus adueniſſet, Nicolaus de Myrzeniecz, Decretorum Doctor, Canonicus Plocenſis, verba pro Ducibus Maſouiæ faciens, petiit per Caſimirum Regem, lras et munimenta, ſuper ſucceſſionis in Principatum Plocenſem iure, monſtrari. Caſimirus autem Rex moleſte ferens Plocenſes, natu maiores, in pntem conuentum, eis expetentibus inſtitutum, non veniſſe, et fœminam, cum qua nihil tranſigi, tranſactum vero infirmari poſſe, miſiſſe: ad hæc inſuper, productionem iuriu, pro exploranda magis cauſæ conditione, quam dirimenda quæſtione flagitatu: nihil ſe acturum cum ea paucitate, quæ adueniſſet, respondit. Alium quoqz diem apud Pyothrcouiam profeſto ſancti Martini conſtituit: in Plocen Epum et Barones grauiter inuectus, quod ſe vero et naturali Dno deſerto, Varſchouienſes Duces, causa non deciſa, Ploczkam admiſiſſent. Ad illumqz principales ex Plocenſibus venire iuſſit. Vbi tandem Duciſſa Barbara, et Baronibus ſecum pntibus, ſecus quam ſperauerant, rem incidiſſe dolentibus, non ſine quadam cunctatione accepta, commeatus dimiſſus eſt.

Cracouiæ magna pars mox deinde Lanciciæ cum arce conflagrat.

Vigeſima ſeptima menſis Aprilis die Martis, Cracouienſis Ciuitas, alteram calamitatem, altera necdum tranſacta, perferrens, igne imenſo arſit, qui ex interioribus Monaſterii Prædicatorum ſanctæ Trinitatis, Alchimiæ opera certis fratribus laborantibus, ex leuiſſimis iniciis ortus, tectum ecclæ ſubita celeritate corripiens et abſorbens, in proximas plateas ptate irreuocabili deſeuire cœpit. Lateqz manante incendio, et nulla humana ope reſtringi valente, Monaſterium et ædem ſancti Franciſci, item curiam Epiſcopalem, item, Caſtrenſe, Argetariorū, Lixarum, Legati, Fraternitatis, Columbarum, Piſtorū et Iudæorum, plateas, combuſit. Fereqz media pars ciuitatis igne horrendo abſumpta eſt, et vſqz in horā noctis ſecundam, cum hora veſperorum cepiſſet, continuato. Plaga ingens, et vix ducentis florenorum millibus inſtauranda, cum ſuperiore collata, vehementer Deum, preuaricationibus humanis, iratum eſſe monſtrabat. A nonnullis, ob indignam Epalem ſacerdotialemqz exiliationem, propulſionem, ſpoliationem, et verberatione, a pleriſque ob indignam Andreæ Thaczinſki necem, Diuiniſſimo ſacramento inhonorato patratā, et ædis beati Franciſci violatione, accidiſſe credita. Caſtri deinde et oppidi Lancicienſis conflagratio, ex caſtro habens ortum, vigeſima tercia die menſis Maii ſecuta eſt.

Duo monſtra, anno nondum reuoluto, apud Cracouiam accidiſſe, mihi viſa ſunt. Andreæ Thaczinſki occiſio voluntaria, et conflagratio vrbis violenta. illam, cum inhibere ſingulis licuiſſet, ſinguli ad patrandum eam, maluerunt graſſari. Hanc, cum reſtringere cuncti conarentur, omnibus tamen a flammigero vomitu adimebatur facultas, vt ſatis mirandum ſit, prioris qualitatem facinoris, caſum ſubſequentem relatione oppoſita compenſaſſe.

Casimirus Poloniæ et Georgius Bohemiæ Reges Glogouiæ congressi, fœdus feriunt, et Bauariæ Dux contra Marchionē Brandeburgensem Regem Poloniæ solicitat.

Conuentu Lancicieusi transacto, Casimirus Polonorum Rex in Oppidum Glogow tendens (iam enim Nuncii sui, facto in Georgium Bohemiæ Regem super rebus Pruthenicis, explorata primum mente eius, compromisso plenario, redierant) quarta die mensis Maii in Coto ex Lancicia, abinde verò in Wschowa, quindecima Maii die, frequenti caterua peruenit, comitantibus videlicet illum, Ioanne Gnesnense Archiepiscopo, Ioanne Wladislauiense, Andrea Posnamiense, Epis. Ioanne castellano Cracouiense, Luca Posnamiense Palatino, aliisq; Dignitariis et Militibus, ex Polonia, Lithuania et Prussia, accersitis. Iam enim Rex Bohemiæ Georgius, die Veneris quartadecima mensis Maii, in Glogouiam, Iodoco Wratislauiense, Prothasio Olomuncense Episcopis, Conrado nigro et Conrado albo Olyeschnicensibus, Henrico Glogouiense, et Ianussio Zeganense, Ducibus, cæteraq; Bohemorū multitudine, stipatus, peruenerat. Instantibus autem Zdenkone Conopnicski, Burgrabio Pragense, et Vilhelmo Zaiacz, à Rege Bohemiæ Georgio, ad conducendū Regem Casimirū missis, Casimirus Polonorum Rex deliberatione omissa, qua voluebatur, an satius foret consiliarios vtriusq; Regis, pro dirigendis rebus perprius conuenire, q; Reges, et quæ illum apud Wschowam tribus diebus distinebat, die Martis decima octaua mēsis Maii ex Wschoua egressus, gentibus suis in sex agmina dispartitis, in pulcherrimo maximoq; tam apparatu quàm splendore, quinq; agminibus præcedentibus, Casimiro Rege cum Prælatis et Baronibus in sexto subsequente, à Georgio Bohīæ Rege Episcopisq; Principibus et Baronibus suis, ad vnum miliare, dum Glogouiam appropinquasset, illi occurrentibus, et in equis sese mutuo salutantibus, exceptus, atq; in arcem Glogouiensem, Bohemiæ Rege in Prætorii æde hospitato, deductus est. Rex Bohemiæ Georgius tam apparatu et numero roboreq; gentium, Casimirum Regem superare magnoperè exæstuans, quo potentiæ suæ fama apud Almaniæ Principes celebrior foret, ad conuentionem Glogouiensem venturus, maiores quo poterat copias, solita vanitate contraxerat: spem illius Alberto Kosthka demulcente. Sed Polonorū robur, armorūq; gemmarū, equorum, auri, argentiq; ideam, et tantos apparatus, quātos nūq; fuerat arbitratus, offendens et asseruans, minora sibi quàm oculis cerneret, Konopnicski Zdenkonem, miratus est, prædixisse: Atq; ad Albertum Kosthka, vires et fortunam Polonici Regis, apud aures eius extenuare solitum, conuersus, et non parum illi pro mendacio iratus, vinci se omnifariam, et plus quàm triplicato numero cernens excedi, Quantū probè (inquit) mentiri tantum et assentari gestiens mihi, non satis ad liquidum Polonorum, licet apud illos diutius moratus es, potentiam æstimasti. Altera die per consiliariorum duntaxat vtriusq; Regis tractatus, absumpta, tercia in epulis et hilaritate traducta, Polonorum enim Rex Casimirus, Boheicū Regem, et omnes suos, prandio sumptuoso, magnifico, et splendido tractauerat: Bohemiæ Rege, dum etiam in hoc genere vinci metuit: nullam reddente vicem: Nouē diebus deinceps consiliis vacatum est, et fœdus inter Reges, ad mortem tm̄modo vtriusq; duraturum, sub condicionibus, apud Bÿthomiensem Diætam digestis, sancitum est,

Quibus has adiicere, quo fœdus honestius validiusq; esset, placuit, vt Turco terras et Dominia Regni Poloniæ inuadente, Bohemiæ Rex auxilium Regno et Regi Poloniæ, omnibus potenciis ferat: par suffragium, si Bohemia inuasa à Turco fuerit, à Poloniæ Rege habiturus. Vt super castris Osswyacim, Volek, Zathor, Zywiecz, Syewior, Berwalth, Poloniæ Regem Bohemicus non inquietet, et super dote, Regi Poloniæ, à Ladislao Hungariæ et Bohemiæ olim Rege inscripta, Bohemiæ Regem, dum viuit, Polonicus nõ admoneat. Vt Diæta, si eam inter Reges teneri contigerit, in ciuitate Regni Poloniæ fiat. Super rebus Pruthenicis, gratia quarum militares et Ciues Prussiæ cum Casimiro Poloniæ Rege Glogouiam accesserant, nulla ordinatio habita est, quod Magister et ordo Cruciferorum, iuxta sponsionem Regi Georgio factam, venire fefellerant; castri et oppidi Brodnicensis conquisitione, pacis desiderium in eis variante. Missis tamen lrĩs petebant rem in sancti Iacobi diem differri: quod apud vtrũq; Regem pro ludibrio acceptum est. Ludouicus Bauariæ Dux missis in Diætam huiusmodi Nunciis, Poloniæ Regem Casimirum, de inferendo Frederico Marchioni Brandeburgensi bello, precabatur: offerens se omnibus potentiis suis contra Cruciferos, auxilia Regi Poloniæ laturum.

Reges Poloniæ et Bohemiæ Glogouia discedunt, et Paluki vastantur ab hostibus.

Datis ad inuicem muneribus, Casimirus Poloniæ, et Georgius Bohemiæ Reges, Glogouia penultima mensis Maii discedunt, et Bohemico diuertente in Lusatiam, tunc enim primum illius consecutus est possessionem. Frederico Marchione Brandeburgense de ea excedente, Polonicus Posnaniã peruenit. Quo illic tribus diebus immoratẽ, hostes ex Choynicza vsq; in regionẽ quæ Paluky cognominari consueuit, grassati, sex villis exustis, Matthiam Slupski cum aliis aliquot militaribus, in curiis eorum captiuant. De quo malo, Wladislaus Castellanus et Capitaneus Naklensis, quasi eo instigante et suffragante patratum fuerit, à plerisq; insimulatus est: cuius pro eodem tempore gentes, numero quadringenti, apud Saxones prædas agentes, hostibus ex Choynicza Saxones adiuuantibus, profligata sunt, et paucioribus euadentibus, plures desiderati. Posnania Casimirus rex discedens, profesto Visitationis sanctæ Mariæ virginis, Iuniwladislauiã venit, et Aulicos suos, adiuncta illis agrestium, falces gestantium, grandi caterua, versus Chelmno destinauit: à quibus omnia in circuitu blada, ne profectui hostium accederent, succisa sunt.

Summus Pontifex Pius secundus Wratislauienses pro fidelitate in ecclãm indulgentiis onerat.

PRofesto sancti Ioannis Baptistæ die, secundus Iubilei apud Wratislauien

agebatur, annus. Wratislauiensium enim ciuium fidei zelum et synceritatem, q Georgium Bohemiae Regem, haeresis labe inquinatum suscipere, extrema etiā per: prius toleraturi, detrectauerant: Sumus Pontifex Papa Pius secundus, Georgio Bohemiae Rege (: quod crebra pollicitatione Papae firmauerat :) non abdicante er: rores, premiaturus, in annos quinq3 Iubilei gratiam, a primis duntaxat vesperis, pro die sancti Ioannis Baptistae, ad secundas duraturā, concessit: ordinans, vt pe: cuniae pro arbitrio, consequi indulgentiam volentium, in Capsas reponendae, dua: bus partibus in aedificationes ecclārum, hospitalium, et pontium, sustentationemq3 egenorum, reseruatis, pars tertia Collectori Apostolico, in aedificōm Basilicae sancti Petri de vrbe, conuertenda, consignaretur. Propinquitate itaq3 loci, et facilitate impē: sae Christifideles permoti, in multitudine adeo frequenti Wratislauiam ex regiōibus vicinis, praecipue tamen ex Poloniae regno conuenerant, vt vicis et plateis repletis, sine pressura non pateretur cuiquam incessus ~

Ioannes Kraska Episcopus Chelmeñ moritur ~

IOannes, cognominatus Kraska, Episcopus Chelmensis de Domo Bilinarū, cum in sabbato Paschae sacris ordinibus in oppido Kraßnisthaw celebratis, in Rubyeschow Pascha Domini, quod tunc in vndecimā mensis aprilis cadebat diem, et duos dies sequentes incolumis et alacer exegisset, quarto die aegritudine correptus, Sacramentis omnibus procuratus, et vltimae voluntatis dispositione ex: pleta, in sabbato ante Conductum Paschae, quae fuit decimaseptima dies mensis April. annis decem in Pontificatu Chelmensi exactis, apud Kumowo, vicum sui Episcopatus, infirmitate corripitur. Qua tandem inualescente, ex cubili in posticū curiae egressus, per somnum moritur, et in Ecclām suam Chelmensem relatus in ea sepelitur. Vir man: sueti ingenii, pacificus, et modestus, obessus corpore et craßus, Capite caluus, pri: apo magnus :~

Georgius Bohemiae rex simulatione religionis confirmato prius sibi Re: gno, Hussianam haeresim profitetur et defendit ~

VAfris suis pollicitationibus, quibus et Summum Pontificem, Pium secundū et Imperatorem Romanorum Fredericum, caeterosq3 Principes, ad fauen: dum sibi Georgius Bohemiae Rex deuinxerat, satisfacturus, Procopium Rabschten Cancellarium Bohemiae, Fantinum de Ragusio, Decretorum Doctorem, genere Dalmatam, et Albertum Kosthka, ad Pium Papam transmittit. Qui Pa: pa apud Romam offenso, et in publico Consistorio data audientia, duo exponūt Praestant enim Papae et Apostolicae Sedi, nomine Regis Bohemiae Georgii obedien: tiam, et vsum Communionis Eucharistiae sub vtraq3 specie, Regno Bohemiae et Mar: chionatui Moraniae, petunt concedi iuxta Basiliensis Concilii compactata, quorū etiam tunc producebant exempla. Sumus autem Pontifex Pius secundus, cū primū

dolosis promissionibus Georgii Regis circumuentum se deprehendens, in altera pub=
lica audientia, die Mercurii vltima mensis Martii tenta, irritatum se potius p̄stacoē
huiusmodi obedientiæ, quàm placatum ostendens, respondet, obedientiàm insufficien=
tem fore, nisi tollantur omnes noui ritus, et reducantur oīa ad pristinam formā viuen=
di et indignam, quæ à Romano Pontifice debeat acceptari. Ad secundum vero peti=
tionis articulum r̄nsurus. Comunionem vtriusq; speciei ad laicalem populum, et ex
scripturis sacris, et Decretis duorum conciliorum generalium, Constantiensis vc3t et
Basiliensis, deduxit esse erroneam, nec necessariam ad salutem. Compactata verò
Basiliensis concilii, nihil pro eorum desiderio conducere monstrauit: cùm illa commu=
nio calicis, vsum illius tantummodo habentibus, et vnionem recipientibus Ecclīastica,
permissa sit: Quam conditionem Bohemiæ sacerdotes violando, pueros et dementes
sub vtraq; specie cōmunicando, et resistentes variis modis compellendo, non fuerunt
eius capaces. Concludendo autem, decreuit sacerdotes Bohemorū, absq; vlla p̄tāte,
populum laicalem ad comunionem calicis admittendo, plurimum desipere, plebem de=
cipere, et grauiter peccare, dignosq; graui animaduersione. Et nisi resipuerint, se ac
populum, eos sequentem, perditum iri. Multas insuper nationes et Regna, et præserti
Bohemis vicina, vc3t. Polonos, Almanos, Hungaros, et plurimos ex Bohemis et Morauis,
qui vsum calicis execrantur et horrent, si à Pontifice concederetur, vehemēter scandali=
sari, et Bohemis perpetuo infestos reddi, nec desisterent Bohemos, vsum calicis prac=
ticantes, quemadmodum in eam diem faciunt, nominare et tenere hæreticos, etiam si
nulla Apostolica extarent mandata. Repellendo tandem eorum peticionem, dixit
eos fumum quendam, et inanis gloriæ ventū quærere, et animarum suarū damnationē
potius, quàm salutem optare. Hortatus postremo illos, vt non pluris esse velint, quā illi
duo discipuli euntes in Emaus, qui Dominum in fractione panis cognouerūt, nec plus
sapere, quàm sapiebant p̄rēs eorum, in Chr̄o mortui, sub vna specie cōmunicando, et vt se
reliquæ conforment Chr̄ianitati: pro turpi parte habituri, quæ à suo discrepabit vniuerso.
Eam r̄nsionem, cum oratores Georgii Regis retulissent. Rex generalem conuentū
tam Viclephistarum, quàm Ecclesiasticorum, apud Pragam pro die Martis sācti Lau=
rentii indicit. Quò cùm Iodocus Wratislauiensis, Prothasiusq; Olomuncen. Epis=
copi, cum catholicorum Baronum caterua accessissent, plures Iodoco Wratislauiensi
Episcopo à Viclephistis, quorum maior quàm pro numero multitudo conuenerat, contu=
meliæ illatæ sunt, et in portis hospicii sui libelli famosi affixi. Responsione autem
Ap̄lica audita Georgius Rex, tum primum virus suum, quod in eam diem occuluerat, e=
uomens, declarat se, gratificante Viclephistarum turba, ritum cōmunionis vtriusq;
speciei, in quo genitor suus obierat, et ipse nutritus fuerat, cum consorte sua, liberis
vniuersisq; Principatibus et Dominiis suis, vsq; ad cerebri effusionem, tenturum ob=
seruaturum et defensurū, et nullatenus, quo ad hoc, Ap̄licis monitis pariturum. Eamq;
declarationē iubet Præconali voce in Pragensi ciuitate vulgari. Pontificibus autem
et catholicis, qui aderant, nihil in aduersum, ne extrema pati cogerentur, mutire audē=
tibus, vnus ex Oratoribus Regiis Fantinus Dalmata, qui à primordio promotiōis
Georgii in Regem, Procuratoris vice nomineq; Regio in curia Romana fungebat̄,
Zelo fidei incensus, pluribus salibus publicè in Regem inuectus, non conuenire Re=
giæ excellentiæ astruit, vt contra Ecclām, à qua ipsam excellentiā accepit, cōtem=
p̄tis eius mandatis et instructionibus, calcitret, et nomen Regium labe hæresis, et
mendacii reatu, polluat: Sæpius enim, suo iussu, ad puritatem fidei, ipsum rediturū,
et cæteros reducturum, Papæ respondisse. Sed et grandes hostilitates, et odia sibi,

et apud Romanum Pontificem, et apud Reges et Principes, quos multiplici spe et ex-
pectatione fefellerat, conflaturus. Hæc cum Fantinus libera fronte et voce, Proco-
pio Rabschten Cancellario illius aliqua ex parte adiuvante sermonem, cecinisset:
Rex in magnam bilem versus, altera die apud Pontifices et Barones Catholicos gra-
uem quæstionem de Fantino facit, quod parum honesto Regem in publico carpsisset
sermone: petens in illum eorum decreto, si quid pensi sacrosancta Regia in pectoribus
eorum valeret maiestas, animaduerti. Sed cum Pontifices et Barones Catholici Fa-
tinum purgarent, et nihil illum indignè, nihil inhonestè, sed singula fideliter et quem-
admodum homini Catholico conueniens erat, dixisse astruerent. Rex in vehemen-
tem iram excandescens, tam Fantinum quam Procopium Rabsten capit. Et Procopiũ
quidem, Regina intercedente, in alteram diem soluit. Fantinũ verò ex curia sua in
pratorium Pragense deductum, die tercia ex Praga in Carsthen castrum depor-
tatum, captiuitati includit, et anno prope medio tentum, relaxat. Lætis auribus
id facinus Wratislauiensis excepit ciuitas, plurimum comendationis apud vni-
uersam Chrianitatem habitura, quod Principibus et ciuibus Bohemiæ, Slesiæ, Mora-
uiæ, in obedientiam Georgii Bohemiæ Regis ruentibus, nonnullis verò Principibus
Almaniæ, affinitatem cum illis iungentibus, sola curuare genua detrectans, solerter
in futurum, non tam sibi quàm fidei et religioni orthodoxæ prospexerit. Persecutio-
nis quoque tempus, quod ceperat, non censebatur nouum, sed memoriam quodam modo
renouabat antiquam, plures animas, sub pestifera pace, quam sub bello iugulaturũ.
Astuta enim versutia Regis, largitione insuper, fauore, spe et promissis plures ex
Bohemis illecti, catholicæ veritatis puritate relicta, hæreticæ impietatis sorbebat
fecem. Depravati verò secta hæresis, in suo peruerso dogmate confirmabantur. Ac-
cedebat et Consortis Georgii callida vafricies, non tam sibi coniugio, quàm errori-
bus et ritu prophano coniuncta, quæ et ipsa pestifera dogmata hæresis radicare
et diffundere non desistebat. Georgiusque ipse Rex, verum se filium, verum hære-
dem Bocskonis hæretici primarii tunc et usque in mortem monstrauit ~

Decimas quorundam Casimirus rex vi occupat, proptereaque prodigia secuta sunt ~

C Eptam superiori anno seueritatem, Casimirus Poloniæ Rex in Iacobum
Cracouiensem Episcopum, cæterasque Ecclesiasticas personas, quæ ad
profanandum induci, et cum Rege, suoque nominato Ioanne Wladislauien.
Episcopo sentire turpe putabant, ingeminaturus, magis instigatione Consiliariorum,
quam arbitrio proprio, videlicet Ioannis Wladislauiensis Episcopi, Ioannis Lutek Vice
cancellarii, Ioannis de Pieza Cracouiensis, Lucæ de Gorka Posnanien. Palatino-
rum, Stanislai Ostrorog Palatini Calissiensis, et Ioannis Rytwienski Marschalci
Regni, et Capitanei Sandomirien. quòd se anno transacto, Diuinam veritus irri-
tare maiestatem, facturũ negauerat, ad occupandas decimas, censu soli Deo præstari
debitũ, animũ intendit, et Stanislao Vatrobka de Strzelcze de Domo Oksza, ministeri-
um occupationis, quod sibi à Rege demandabatur, execrante, Iacobus Obulyecz de Go-
ry, Subpincerna Cracouien. de Domo Odrowasz, illud acceptans, decimas beneficiorum
præfati Iacobi Episcopi, in Præpositura Cracouien. item decimas beneficiorũ Pauli

Decani, Derslai de Krzizanowicze, Præpositi Visliciensis. Ioannis Dlugosch Senioris, Nicolai et Demetrii de Syenno. Ioannis Dlugosch iunioris, Canonicorum Crac. item Ioannis Rogalya Scholastici Scarbimiriensis, occupat et distrahit. Ipso aût ministerium huiusmodi exequente, feria quarta in die sancti Bartholomæi, in Proschowice, et plerisqȝ aliis locis, sole vrgente ad occiduum, imago Crucifixi rubra primum, deinde pallida, ad extremum nigra, gladium habens exertum, in aëre apparuit, et horis plus quam duabus, ab occidente in meridiem tendendo, magnum spectatibus miraculum præbuit. Testa insuper beati Stanislai aliquoties sudasse, et dum à Ioanne archidiacono et Administratore in processione portata siccaretur, non destitisse sudorem emittere visa est. Quibus prodigiis persecutionis ecclesiæ Cracouiensis et suorum ministrorum magnitudo signari æstimabatur ~

Prædones Duce Borziwoy et Wlodkone expugnatis aliquot oppidis in Osszwiacimeñ terra, Petram, natura munitũ locum, cui Bukowyecz nomen dedêre, primũ occupant et muniunt, mox deinde amittunt ~

Vbidem quoqȝ tempus, Borziwoy de Skrzin ex Bithcza, et Wlodek filius Wlodkonis, ex Lethawa, Castris, cum mille videlicet hominibus, rapto viuere assuetis, in Regnũ Poloniæ aduenientes, in terra Osswyaczimensi Petram, situ et natura firmissimum, quam fluuius Sola abluit, prope Wolek et Zari sitam, spoliato oppido Zari, incastellant: Bukowieczqȝ appellant, et ferè vniuersam osswyaczimensem terram, flammis et spoliis deuastant, Nicolao Pyeniazek Succamerario et Capitaneo Cracouien. cum gentibus de Scirciensi regione, et aliis precio conductis, etiam resistente, ne in vlteriora grassentur. Ampliori tandem stipendiariorum numero conducto, Petra et fortalicium prædictum, à Nicolao Pyeniazek Capitaneo Cracouiense, feria quarta post festum scti Matthæi Apti. obsidione coartata est. Et Petro Komorowski cum gentibus propriis ex Hũgaria, et Przecslao de Dmoschicze ex Scepusio aduenientibus, hostibus p̃datio et pabulatio prohibita est. Fame aût grauissima premente obsessos, dum à Borziwoy, in Osthrawa consistente, nullus præstaretur succursus, munitionis, quã Bukowyecz appellauerant, et omnium armorum suppellectiliumqȝ deditionem, feria quarta in vigilia Sanctorum Simonis et Iudæ Aptorum, facere compulsi, vitam tantummodo et vestimenta paciscuntur ~

Nyeschouam oppidum incendunt hostes, nec impune tamen ~

Aliquot hebdomadis apud Cracouiensem regionem. Casimirus Rex

Poloniæ immoratus, in Thorun divertit. Vbi à Civibus Thorunensibus expensis procuratus, et æstatis et autumni tempus, vnà cum Elisabeth Regina, quæ in Castro Nyeschoniensi immorabatur, exegit: gentesq3 quæ sub Petro Dunin Succamerario Sandomiriensi militabant, et nonnullos aulicos suos, ad ferendū remedium Ioanni Skalski et suis, in Castro Varmiensi à Magistro et suis obsessis, et ad vastandū vicos et villas in terra Pomeraniæ, circa oppida Puczki, Sthargard, Bithow et Lemberg, quæ in ditionem Cruciferorum concesserant, transmittit. Bernardus interdum Sumborski, apud Chelm oppidum agens, Casimirum Regem ppter ppinquitatem, lacessiturus, impositis in naues militibus, eos versus Nyeschouam transmittit. De quorum aduentu Rex auisatus, nihil, quod salubre foret, puidendum duxit. Itaq3 hostes fluuio Visla vecti in crepusculo, quemadmodum destinauerāt ad Nyeschouam perueniunt. Iam oppidum Nyeschowa eo anno, iussu Casimiri regis, vt fides, Thorunensibus promissa, seruaretur, dissolutum et ex veteri loco motum, in superiorem Vislæ ripam translatum, vnam tantūmodo plateam ad Vislam spectantem, habebat relictam. Hanc hostes, ex nauibus egressi, et aliquanto tempore inter Regis Aulicos conuersati, dum nonnulli damna, quæ in comprehendendis hoīibus et equis inferre tentauerant, non succederent, iam prope lucanū tēpus incendunt, maioremq3, quam pro effectu, et Regi in Castro Nyeschowa quiescenti, et suis, terrorem incutiunt, statimq3 in naues diffugiunt. Pauore discusso aulici Regii et Thartarorū caterua, equis velocissimè conscensis, hostes insectantur. Qui et si vndarum latitudine se sperarent euasuros: fluuii tamen profunditatem sectari coacti, et ad alterum littus sæpius appulsi, à gentibus Regiis sagittis, ad vnum ferè omnes, sex tantūmodo exceptis, confecti sunt. Duabusq3 tantummodo nauibus, cum sauciis et occisis euadentibus, cæteræ à gentibus Regiis comprehensæ sunt ∼

Ludouicus Cruciferorū Magr ne faceret copiam pugnæ, Varmiæ obsidionem soluit, fugitq3 Castris opulentis in prædam hosti relictis ∼

Exercitus Regius, ex proprio et mercenario milite conductus, dum in terras Prussiæ aduenisset. Duce Petro Dunin Succamerario Sandomiriense, laturus auxilium his, qui in Varmiensi munitione, de Ecclesia Cathedrali incastellata hebdomadis aliquot obsidebantur, et cum Mgro Prussiæ eiusq3 exercitu, Varmiam obsidente, fortunam belli experiri decreuisset, aciebus ordinatis, quasi in conspectu hostis foret, procedebat. Iamq3 haud procul à Varmiensi munitione statiua figens, in diem alteram, cum hoste dimicaturus, arma expediebat. Magister aūt Cruciferorum Ludouicus, si decerneret, vinci metuēs, cum exercitum suum maiori ex parte agrestium colluuie nosset refertum, et si clades sibi accideret, sciret se à Ciuitatibus, quæ illi parebant, excludendum, obsidioē soluta, fugit magis quàm discessit. Castraq3, omnibus cōmeatibus plena, reliquit, In quæ exercitus Regius ingressus, ea diripuit, populationemq3 et exustionē agrorum et vicorum hostilium, latius, quo potuit extendit ∼

Terra Semlanth opulenta et diues,
ferro et igni vastatur per Gedanen̄.

S Vb idem tempus, Gdanensium exercitus, terram Semlanth, in eam vsq3 diem intactam, et multo pecore refertam, Colonis absentibus, et in exercitu Magistri militantibus, freto ingressus, omnibus fortunis et quadrupedibus spoliatam incendit, spoliaq3 singula in Gdansk retulit. Cuius conflagratione ad exercitum Magistri perlata, agrestium copiæ, nulla arte et ingenio inhiberi poterant: quin e uestigio de castris, vxoribus et pignoribus subuenturi, diffugerēt.

Poloni parua manu imparem Pruthenorū exercitum fundunt fugantque tum alibi tū apud Puczki.

O Bsidione munitionis Varmiensis depulsa, et terra Prussiæ pro magna parte circa Milimlyn et Syekierka vastata. Petrus Dunin Succamerarius Sandomiriensis, cum Magistrum ad pugnam elicere non posset, in terram Pomeranicam exercitum ducit, Gdanensibus, qui ab hostibus ex vicinis præsidiis vehementibus afficiebantur incōmodis, auxilia prebiturus, hostesque qui ad Gdanensium vsq3 grassabantur suburbia, repressurus. Gdanensium autem vrbem prætergressus, in agros et vicos hostiles, flammis et spoliis sæuiebat. Iamq3 adeò processerat, vt ad extrema terræ Pomeraniæ perueniens, etiam ea loca, quæ Oceano et stagnis lacubusq3 inclusa erant, vreret. Ad fremitū vsq3 ea populatio hostes impulerat, et militibus ex omnibus ferè præsidiis deductis, nonullis verò ex Slesia in supplementum clanculo per lrās et nuncios accersitis, Friczone Rawnekke Australi, et Casparo Nosthwicz Slesita, Ducibus, exercitum, de pedite et equite, ad quinque millia pugnatorum, habentem, adiunctis etiam nonnullis agrestibus, arma ferre et dimicare assuetis, conficiunt: illumq3 ad locorum angustias, per quas exercitui Regio redeundum erat, deducunt. Exercitum Regium, qui vix dimidium illius, quot hostes habuerat, robore et numero, iniquitateq3 locorum, facili (vt rebantur) negocio superaturi. Petrus Dunin Dux exercitus Regii hostes aduersum se congregari exploratum habens, variis Nunciis Casimirū Poloniæ Regem, qtnus illi forti et nouo exercitu subueniret, denunciato periculo in quo esset. Quem ex Aulicis ꝓpriis, Duce Alberto Gorski cōparatum. Rex illicò mittendum curauit. De quorum aduētu hostes certiores facti, opprimere illum prius, quàm cum altero exercitu Regio cōiungeretur, in passibus fluminis Vislæ statuerant: faciliorem dimicationē cum Petro Dunin et suis copiis, si Albertum Gorski et suas copias oppressissent, habituri, sed cum Albertus Gorski auisatus de periculo, ab hostibus cōparato, insidiosos passus declinans, obliquis passibus et itineribus traducto exercitu Istulam superasset. Fricz Rawnekke et Caspar Nosthwicz hostiles Duces, q3 celerrimè ad castra sua redeuntes, decernere in diem alterū cum Petro Dunin, coniunctionē exercituū, anticipaturi, constituunt; castraq3 eo die versus exercitum Petri Dunin ꝓmouent. Robore

exercitus hostilis sibi denunciato ab exploratoribus, et de crastina dimicatione
Petrus Dunin perterritus, periculum ingens, propter exercitus sui paucitatem, veritus,
fallere hostes secessione nocturna, et iungere se exercitui Alberti Gorski dispone-
bat. Quod cum efficere nequiret (hostes enim itinera omnia arborũ detruncatione
sepierant) colloquium cum hostibus nonnulli ex Regiis militibus poscendũ sua-
debant. Sed cum hæc conditio turpis censeretur, ferro iter aperiendum cæteri im-
pellebant. Qua sentencia ab omnibus comprobata, Petrus Dunin exercitum ad
hostium castra ducit, et prope oppidum Puczki hostes offendens, die veneris decima
septima mensis Septembris, cum illis confligit. Equite autem peditem velans, nõ
prius illum q3 ad congressum veniretur detexit. Fricz Rawnekke et Casp Nostwicz
hostium Duces, maxima spe suos in id prœliũ animauerant, et Casparo Nostwicz auto-
re, eo se pacto constrinxerat, vt potius mortẽ oppeterent q3 fugerent. Et si quis profugeret,
Poloniæ Regis extunc fieret captiuus, nec secus q3 captus in Regiam captiuitatem se
sistere teneretur. Ab vtraq3 itaq3 parte, maximo animorũ ardore, maximaq3 vincẽdi spe,
p̃lium initum est. Vbi in ipso congressionis acierũ articulo, Paulus Iaßienski (Aulicus
hic Regius erat de Domo Gozdaua) in hostiũ iam p̃tensas lanceas, per transuersu3
velocissimè impingens, et lanceas hostiles dispellens, oẽs ictus eorũ frustrauit. Qua-
p̃pter milites Regii, in prima locati acie, facilè hostiũ primos ordines, deiectis his qui
eos ducebant, et in terrã vsq3 prostratis, perfringunt. Nihil hostes eo vulnere permoti, in
pugnã ruunt. Certamine q3 à parte vtraq3 instaurato, tribus et amplius horis, acerrimè,
pluribus hinc inde cadentibus, decertatũ est, donec vterq3 exercitus fatigatus, q̃si
ex composito pugna omißa, in currus, quos vtraq3 pars pro castris reliquerat, se rece-
pit. Vbi paululum immoratus, non ad pugnam, sed ad persequendũ hostẽ (debellatũ enĩ
vterq3 exercitus, pro victo alterum secessiße credebat) regrediebatur. Illic maior
q3 pro numero, temerariè magis q3 strenuè, alteris in alteros ruentibus, cædes ædita
est. Et Friczone Rawnekke, Capitaneo Crucifericæ partis sauciato, hostilis acies
retrocedere coacta, deteriori loco eße cœpit. Multitudine tamen freta, propelli ad
plenum non potuit, sed in pugna ad horæ vnius spacium fortissime dimicans, à Polonorũ
peditatu, in latus suum dextrum, per balistarum sagittas, incurrente, pluribus vul-
neribus confecta, sustinere impetũ Polonicum, hinc equitis à fronte, illinc peditis à
latere non valens, in fugam se vertit. Collecto deinde equite et pedite, per fugam prima
hinc et hinc sparso, verbisq3 ad instaurandã pugnam animato, ad tentandum de integro
certamen Fricz Rewnekke rediit. Sed primis, et his qui in acie constiterant, obrutis, ipso
quoq3 Fricz occiso, facilè cæteri, pecudum more, agebantur. Erant inter hostium agmi-
na milites, pluribus bellis exercitati, qui non honoris tantũmodo, sed et pacti, ante
pugnam initi, memores, capi maluerunt quàm fugere. Caspar Nosthwicz, alter hos-
tilis partis Capitaneus, et qui author pacti de non fugiendo fuerat, primus in fugã
se recipiens, plures exemplum suum secutos, in fugam concitauit. Peditum copiæ, q̃bus
etiam hostilis refertus erat exercitus, parũ remedii ponentes in fuga, quippe, quæ ab
equitatu Polonico facilè consequerentur, et nonnulli equites ad currus, pro castris re-
lictos, diuertunt: quorũ vnum latus tegebat stagnum, frons verò verubus præacutis,
et partim ferro partim igne duratis, consepta erat, pugnamq3, bombardarum ful-
mine et proiectione, ac sagittarum emissione, reintegrant. Poloni si spacium hosti-
bus, metu perculsis, ad recolligendum se, darent, victoriam suam, et illius diei su-
dores, recidere rati in irritum, audacißimè equis concitatis, in verruum spicula
inuehuntur. Multisq3 equis, vsq3 ad interemptionẽ confossis, verubusq3 cõfractis, castris

et curribus potiuntur hostilibus, et plures ex hostibus, resistere tunc etiam ausos, trucidant, aliquos, qui se vndis crediderant, præter paucos nandi peritos, suffocant, reliquos comprehendunt, triumphoq; ad extremum potiuntur. Sed dum hæc castrorum expugnatio ageretur, ferè omnis eques fugiens, amissus est, præter turmam vnam, quæ in sylvam, densis arboribus à se septam, inciderat. Illa enim impediente, effugere nō valens, venire in captiuitatem Polonicam coacta est. Ducentis curribus, et quindecim bombardis, ac omni castrorum armatura, Poloni potiti sunt. Cæsa eo prælio duo hostium millia, sexingenti capti, referuntur. Ex Polonis nemo, præter Hectorē Chodorski, de Domo acernorū, ex ordine militum desideratus, et Centū alii sine noīe, tam ex equite quàm pedite. Non tamen cæteris incruenta fuit victoria, quippe inter quos rarus poterat, non nisi saucius, reperiri. Sed et Ductor exercitus Petrus Dunin, in palma, graui non tamen lethali vulnere, et in femore, violatis impetu bōbardæ armis, aliquantulum concussus. Tribus diebus in prælii loco statiua habita sunt. Intra quos, alter Regius exercitus, Duce Alberto Gorski aduenit, et victorem exercitum, aut curantem viua corpora, aut humantem extincta, offendens se illi coniunxit. Stolpensis Dux Ericus, qui Casimiro Rege deserto, cuius neptē prope germanam habebat in Coniugio, in partem Crucifericam, nulla prouocatus iniuria, biennio prope exacto, transierat, et qui per eandem Coniugem se Regi pridē reconciliauerat, fidem iterum frangens, Cruciferico exercitui cum sexingentis equitibus, in auxilium veniebat, sed à fugientibus de clade suorum edoctus, et ipse ad propria, citato agmine, perfugit: pluribus tamen de suis per gentes Regias aut captis aut occisis. Caspar Nostbwicz et reliqui fugaces, literis eorum, qui in Regiam venere captiuitatem, monentur, vt pacti memores, se in captiuitatem Polonorū Regi repræsentent. Casimirus Rex, milites, qui eniximus in eiusmodi congressu pugnauerant, honoraturus, Petrum Dunin Succamerarium Sandomirien. Capitaneum exercitus, de Domo Cygnorum, Paulum Iasźyenski, quē in superioribus nominaui, Venceslaum Nyeborski, Nicolaū Vilkanowski de Domo Prawditarū, Tomkonem de Domo Odrowasch, Ioannem Dlugosch de Domo Wyeniaua, et alios triginta decoris insigniis militaribus insigniuit. Fœlicibus auspiciis dies hæc decia septima mensis Septembris prouenerat: eo siquidem die in tribus aliis locis, videlicet circa villam Iassyeniecz in Masouia per Nicolaū de Poderaiow, Capitum Plocen. item circa Swyecze, per gentes Wlodkonis ex Nakyel, item circa fluuiū Pisch, hostes, qui ex Chelmno, Golub et Brodnicza egressi, spolia in Masouiæ Ducatu et alibi, agebant, graui cæde conflicti sunt.

Vlricus Cziruonka captiuitate Georgii Bohemiæ Regis, opera Casimiri Pol. Regis, solutus, oppidum Golub, fraude Ciuium amissum, Casimiro recuperat.

Nec multo post, videlicet vigesima octaua mensis octobris, Vlricus Czerwonka, per Casimirum Poloniæ Regem, ab iniusta captiuitate, quam

apud Georgium Bohemiæ Regem, plus quam biennio pertulerat, solutus, ex Castro Regio Golub, duodecim satellitibus suis, quos Mikosch Bohemus ducebat, in oppidū Golub, quod hostium frequenti tenebatur præsidio, in nocte opaca silenter ex castro intromissis, ac vigilibus occisis, portas illi aperientibus, cum gentibus ingressus, oppidum, fraude civium interceptum, recuperat, et hostile præsidium partim necat, partim captivat. Nonnullos, qui in duas turres fugerant, igne adhibito extrahit. Defectiōis quoq; authoribus, securi percussis, oppidum in Regiam vendicat potestatem, multis spoliis hostilibus potitus. Victoria autem apud Puczki, cum cæteris consequētibus obtenta, rursum in Casimirum Poloniæ Regem plurimorū intra Prussiam conversa sunt studia, renovataq; belli negocia. Per illam enim, et cladem, apud Choynicza acceptam, magna ex parte constabat detersam esse, et Cruciferīcam obscuratā victoriam, et illius gloriam sequenti clade defloratam. Ab eo siquidem tempore Cruciferi primum terrestri prælio apud Puczky, et mox apud Elbingam navali victi, declinare et ad ruinam tendere cœperunt.

Viginti grossos Gnesnensis, sex Cracoviensis Diœceses, a marca contribuunt Casimiro Poloniæ Regi et militibus terræ Dobrzinensis.

Quinta die mensis Septembris, Ioannes Gnesnensis Archiepiscopus Synodum provincialem apud oppidum Calisch, super subsidio Casimiro Poloniæ Regi, et militibus terræ Dobrzinensis, per hostes expulsis et gravatis, ferendo, celebrat: Ad quam, cum non nisi hi duo Episcopi Provinciales, Ioānes Wladislaviensis, Andreas Posnaniensis, et tercius Administrator Ecclesiæ Cracoviensis, Ioannes Pnyewski, cum suis capitularibus, et pauci quidam Abbates convenissent (alios enim Episcopos, sub ditione exterorum Principum, consistentes, vocari non placuit) post varios tractatus super peticione Regia, quam etiam tūc per Nuncios resumebat, habitos, subsidium charitativum, decretum est, et in Gnesnensi Diœcesi viginti grossi a marca, in Cracoviensi vero sex grossi, iuxta taxa veterem instituti. Rogatus illic Archiepūs Gnesnensis Ioannes, a Prælatis et Canonicis Cracoviensibus, spolium Regio mandato passis, ut processus cōtra occupatores decerneretur, abnuendo peticiōni, illos ad Administratorē Cracovien. qui et ipse, ob metum Regium, allegabatur censuras negavisse, remittebat. Ita utroq; non succurrente, spolia liberius continuabantur.

Masoviæ et Olieschnicense Ducibus reiectis Plocensis Ducatus Casimiro Regi et Regno Poloniæ adiudicatur.

Quinta feria in die sancti Martini, generalis Conventio Piotrkoviæ tenta

est. Ad quam Casimiro Poloniæ Rege ex Thorun, per Przedecz, Klodanam et Lancitiam veniente, frequens etiam Prælatorum et Baronum maioris Poloniæ numerus. Baronibus Cracouiensibus ferè omnibus detrectantibus, eam accedere, illuc confluxit. Venerunt et Dux Conradus Masouiæ, cum genitrice sua Barbara, Boleslai relicta, et matertera sua Catharina, Michaëlis Lithuaniæ Ducis relicta, Paulo Plocense Epō, Baronūqz et militarium Masouiæ, multitudine graui, ad octigētos equites æstimata, comitatus. Item Conradus niger Olyeschnicensis Dux, cum suis Consiliariis: vterqz Ducatum Masouiæ Plocensem, ex morte Semouiti et Wladislai, filiorum olim Masouiæ Ducis Wladislai, Ducum, petiturus. Conradus quidē niger Dux Olyeßnicen. rōne consortis suæ Margarethæ, filiæ vnicæ Semouiti, Conradus verò Masouiæ Dux iure successionis. cum Casimirus Poloniæ Rex, etiam eum ad se et Regnū suum Poloniæ, iure feudi deuolutum astrueret. Omnibus autem de suo iure vehementer confidentibus, etiam studia sua partes ad vincendum intenderat. Casimirus Poloniæ Rex à Prælatis et Baronibus suis, et à tribus Canonū doctoribus, Ioanne de Dabrowka, Nicolao de Calisch, et Iacobo de Schadek, quos ad Diætā acciuerat, edoctus, se, cæteris cōpetitoribus, iure potiorem esse, iudicio dissidiū dirimi malebat. Locatisqz Stanislao de Ostrorog, Palatino Calissiense, pro Iudice, Grothone Czymirski pro Subiudice, cæteris verò Palatinis et Castellanis pro Assesoribus adhibitis, tredecima mensis Nouembris die iudicium instaurat. Et tribus Procuratoribꝰ creatis, Ioanne Rytwienski Regni Poloniæ Marschalco, Capitō Sandrien. Iacobo de Schadek, et Ioanne de Ostrorog, Decretorum Doctoribus, querelā apud Iudices, per organū Ioannis Rythwienski Marßalci, contra Conradū Masouiæ Ducē, tunc cum genitrice sua et consiliariis Masouiæ, præsentē, deponit, quòd Plocen. trām et Districtus illi subiectos, ad eum et Regnū suum feudi iure deuolutam, occupasset: Petēs eum ad redditionem compelli, et ius feudi, si à quoquam inficiaretur, offerens se probaturum. Duci Masouiæ Conrado et suis, omnis concertatio per viam iuris, præsertī coram Iudicibus per Regem datis, suspectior duriorqz visa est. Propter quod, petebat rem, non iudicio sed placitatione, per cōnes Consiliarios componi, Subinferens se, non ad subeundū iudicium, sed decisionem cōmunium Baronum, in Diætā accessisse. Cum autē hæc conditio à Casimiro Rege sibi negaretur, per Nicolaum de Mirzenicze, Cancum Plocen. Swantoslaum de Woyczieschino, Archidiaconū Varschouiensem in Ecclā Posnaniensi, et Paulum, Decretorum Doctores, quos causæ suæ adhibuerat, non quidem respondendo Regiæ querelæ, sed contradicendo, refellebat: Astruēs Duces et Ducatus Masouiæ à Casimiro secundo, Polonorum Rege, per lrās, quas ostētabant originaliter, solutos esse, et feudum extinctū et damnatum. Iacobo autē de Schadek Doctore, Procuratore Regio, oppositionem allegatā extenuante, et allegāte, Casimirū secundū, Poloniæ Regem, solutionem ipsam facere, et tam insignem Ducatum, à corpore Regni scindere et libertare, cum præiudicio notabili Regni, non potuisse: cum omnis notabilis et enormis alienatio, sit cuilibet Regi, ne Regnum, per ademptionē partium diffluere contingat, iure quolibet interdicta. Casimiri insup secundi, Regis, Priuilegium, actu contrario, per Semouitum, Casimirum, Ianussiū et Wladislaum Masouiæ Duces, præstito Regi Poloniæ Wladislao homagio, penitus, licet in se nullum fuerit, emarcuisse. Ducis Masouiæ Conradi Procurator, Doctor Nakel, allegationem Doctoris Iacobi confutaturus, alienationē quidem notabilem, facere Regem non posse assensus est, sed solutionem feudi à Casimiro scdō Rege, de Ducatibus Masouiæ factam, notabilem non poße censeri. Quæ rñsio parum

sensata, Contionem totam in murmur commonuit, vno quoq3 perstrepente, Procuratorem Ducalem se sua responsione damnasse: nemine ignorante, Ducatum Masoniæ portionem Regni grandem esse. Sedato murmure, à Nicolao Boglowski, Palatino Varschowiense, nomine Casimiri Regis, contra Iudices, à Rege locatos, exceptū est, quòd parum idonei essent, Causam, Regem contingentem, cuius subditi essent, iudicare, Petebatq3 propter Cracouiensium Baronum absentiam in causa nō pcedi. Sed cùm hæc exceptio repelleretur, Conradus Masoniæ Dux cum suis oībus ex æde, in qua iudicium huiusmodi agebatur, sese festinus proripuit, et nocte insequēti, relictis aliquibus, qui Regem secum mansuetius agere inducerent, aut si minus, à suorū Iudicum Decreto prouocarent, in Masoniam discessit. Iudices aūt causæ, cū Conradum Ducē Masoniæ, pro nō paritione contumacem decreuissent, in diem octauā illū et Procuratores suos euocarunt. Quo nec per se, nec per Procuratores, parente, petentibus Procuratoribus Regiis, vigesima mensis Nouembris die, diffinitiuam sentēciam proferunt: per quā Regi et Regno Poloniæ, Plocensem Ducatū adiudicat, et illum in possessionem Ducatus præfati mittendum decernūt. Cunq3 ab illa Procuratores Conradi Masoniæ Ducis, ad Sūmum Pontificem, vel ad eum, qui sciret, posset, et vellet, Conrado Duci Masoniæ iustitiam administrare, prouocassent, et à Iudicibus, appellatione insinuata, apostolos petissent, refutatorii tantummodo illis concessi sunt. Competitor alter Conradus niger Olyeschnicensis Dux, pro iure consortis suæ Margarethæ, videns principalē competitorē Conradū Masoniæ Ducē, parum in causa sua prosperatum fuisse, nihil agendum duxit, nullaq3 via iuris aut facti tentata, in propria, a Casimiro Rege ducentis florenis, et duplici veste, de sabellinis pellibus, remuneratus, omne ius, quod sibi et suæ consorti Margarethæ competebat, in Casimirū Poloniæ Regem, et suum regnum, transfusurum se pollicēs, regressus est. In Barones Cracouienses, quod venire ad Conuentionē neglexerat, aliqui ex Consiliariis iram exacuendo Regis, inuecti sunt, quòd sine illis ad cætera reip: prouidenda concludendaq3 negocia, procedi non liceat.

Legatus Papæ missus frustra nititur Iacobum Syenienski, Epūm Crac. in grām Casimiri Regis reponere.

Maturanti Casimiro Poloniæ Regi ex Diæta Pyotrcowiensi in Lithuaniam discessum (Lithuanis enim certo certius spoponderat se, Conuentu Pyotrcowiensi concluso, illùc quàm celerius venturum, Reginamq3 Elisabeth in Radom, cum impedimentis subsecuturus propediem præmiserat) denunciatum est Hyeronimum Cretensem Archiepum, Apostolicum Legatum, integro ferè āno præstolatum, aduenire. Hic etsi à Papa Pio secundo, ad sedandam turbationē in Cracouiensi ecclīa exortam, et bellum Pruthenicū extinguendum, missus: tēpestiuè ex vrbe exiuisset: in componenda tamen pace inter Fredericum Romanorū Imperatorem, et Matthiam Hungariæ Regem, atq3 Ioanē Giskram, quæ æquis conditionibus secuta est, item inter eundem Impatorem Fredericū, et germanum suum Albertū Austriæ Ducē, quam conficere non valuit, item in rescindendis qbusdā motibus, per Imperii Electores et Almaniæ Principes, contra Fredericū Impatorē

sensim gliscentibus anno prope vno apud Germanos et Pannonios versatus, Regnum Poloniæ adire non potuit. Tardius itaq3 venientem Casimirus Rex auidius excepit. Cui Piotrcouiā feria sexta, in crastino sanctæ Catharinæ ingredienti, ab omnibus Prælatis et Baronibus Poloniæ obuiam itum est. Qui sabbato subsequenti, audientiam nactus, suo more enarratis obstantiis, et quali affectione, quanto amore, feratur Papa Pius in Casimirum Regem et Regnum suum Poloniæ, quod chrianitatis scutū sit, et brachio suo illud à Tartaris protegendo, censeatur chrianæ fidei murus et antemurale, disserens, ad tria se principaliter comemorauit missum, ad pacificandam vc3t Cracouiensem ecclām, ad bellum Pruthenicum intercipiendum, et ad animādum Regem in bellum, Turco inferendum. Et causam quidem Ecclæ Cracouiensis in tempus aliud differens, pacem cum Magistro et Ordine Cruciferorum, armis depositis, vt feratius cumulatiusq3 bellum cum Turco agi posset, multiplici rōne persuasit, in eaq3 re persuadenda, tempus haud breue absumpsit. Altera die, vc3t Dominico, honore mensæ à Casimiro Rege exceptus, reliquum diei illius, sed et sequentē integram diem, in colloquiis secretis cum Rege, Ioanne tantummodo Gnesnen Archiepo, pro interprete adhibito, absumpsit: in quibus omni conatu, virtute, et nisu, iuxta quod à sumō Pontifice instructus fuerat: Iacobum Cracouiensem Epum, laborauit efficere pacificum. Multisq3 euidentibus rōnibus ad eius pacificationem, et ad emolliendum animum Regium, vsus, certificat, prouisionem Iacobi Cracouien Episcopi, etiam per Súmum Pontificem, eo dissentiente, rescindi non posse. Non tenuit Casimirus Rex choleram, hac denuntiatione audita, spes enim suas impleturū Legatum Aplicum aduenisse crediderat, Sed et dolore altæ suæ spei, ad irritum cadentis, et ira incensus, satius Regnum Poloniæ perditum iri, quam Iacobum ad possessionem Episcopatus Cracouiensis admittere deduxit, Legato verò replicante, minus fore iacturæ, si etiam tria Regna depereant, quàm Sedes Apostolica iura sua confundat. Cum magna animorum hincinde exacerbatione discessum est, et ira Regia cum improperiis in Ioannem Rithwÿenski versa est, qui se capitis adiiciebat periculo, si secus, quàm ipse prædixerat, rem verti contingeret. Feria tercia modestiori sermone Rex vsus, etiam cum Legato conclusionem captat, vt alia in Pÿothrkow, pro sedecima die, mensis Ianuarii, teneatur Conuentio, ad quam Iacobus Cracouiensis vocetur Episcopus, et Administrator cum Capitularibus, et illîc agatur de pace, Rex interim Casimirus nouo et veloci Nuncio, ad Diætam Pÿotrcouien reuersuro, Papam precibus conueniat, vt si Iacobi Episcopi Cracouiensis prouisionem cassare non dignetur, saltem illum ad Wladislauiensem transferrat. Familiaris Legati, Nicolaus Merboth, Canonicus Wratislauiensis, cum Regiis et Legati literis, translationem huiusmodi suadentibus, extemplò missus, et Iacobus Cracouiensis Epūs literis Legati, dato ei in equos triginta Saluoconductu, accersitus est.

Casimirus Rex Rawæ et Golstinin Castrorum Ploczensium, possionez recipiens, et iuramentum fidelitatis ab vtroque Districtu exigit, &c

marcam auri annuam, ex bonis Lowicz solui solitam, Archiepō Gnesnensi condonat.

Ducatus Plocensis et Cracoviensis Ecclesiae rebus eo ordine, vt praemisimus ordinatis, Hieronimoq; Cretensi Archiepiscopo, Legato Apostolico, in Brzesczye, ad practicandum pacem Prutbenicam divertente, Casimirus Rex ad Rawam et Gosthinin Castra, quae pro eo tenebantur, comitantibus eum Ioanne Gnesnense Archiepō, et Ioanne Wladislaviense Epō, pluribusq; militaribus, sabbato in die sanctae Barbarae, ex Pyotrkow discedens pcessit, et in die sancti Nicolai Rawam perveniens, Castri Rawensis à Grotone Czeßnik, deinde in Gosthinin progrediens, à Nicolao Kuczienski, sibi traditam possessionē, à militaribus quoq; Districtus vtriusq; fidelitatis recipit iuramentū. Fide autē Grothonis Czeßnik et Nicolai Kuczienski donatione ppetua aliquarum villarum munerata, etiam ea Castra, quae Regi tradiderant, dat illis ad vitā inteminatam. Ioanne q3 Archiepō Gnesnen rogante, marcam auri, quā Gnesnen Archiepiscopi. Ducibus Masoviae, rōne Lowiczensis Dominii, soluere, et apud Sochaczow reponere, obligabantur, perpetuo remittit et indulget.

Fredericus Imperator Romanorū in arce Viennensi, à Civibus Viennensibus obsessus, tandem sub certis conditionibus dimittitur.

Viennenses, à Frederico Romanorum Imperatore requisiti, de dandis sibi sex florenorum millibus, ad conducendum mercenarios milites, quibus et Civitas et patria tueri, et emerita stipendia militibus, qui illa infestabant, exolui possint, dum quatuor, ex Consulatu, ferentes excusationis tenorem, ad Imperatorem, in Castro Viennensi agentem, transmisissent, et Fredericus Imperator, tam illos quatuor, quam alios duos, dum primi non comparerent, destinatos, in vincula coniecisset, in seditionem versa Civitas, illum in Castro Viennensi, sabbato in crastino sanctae Hedwigis, vsq; ad festum Conceptionis sanctae Mariae virginis, obsidere coepit. Albertum quoq; Ducem, germanū Imperatoris, cum viginti navibus Danubio venientem, excipiens, omnium rerū potestatem illi fecit, Georgius interim Bohemiae Rex, nomen suum et conditionem amplificaturus, suis velociter in arma coactis, primum in Cornborg, deinde Danubio navibus illic superato, Closternburg applicuit. Feria deinde sexta, in crastino sanctae Catharinae Viennā latenter accedens, Impatorem Fredericum de obsidione erepturus, gentes in suburbia Viennensia misit, quae ad insidias, dudū praeparatas (capto enim Regis exploratore, illū ea die venturū praesciverant) praecipitatae, mille numero perierāt. Filius Regius Victorinus, oppidum Eczinßdorff, conquirere volens, qngentos de suis amisit. Ea clade secuta, pax his condicōibus convenit, Vienenses, filium Impatoris

Maximilianum acceperunt in Dominum, cuius curator Dux Albertus constitutus, Imperator Fredericus ad sua abire permissus, bellumq3 atrox æquo et pulchro medio sublatum extinctumq3 est. Adeò instabilis est humanæ fælicitatis conditio, qua hactenus Fredericus Imperator splendescere videbatur. Qui etsi infamia intactus, inuidia tamen, gloriam suam molestè ferentium, vrgebatur, fuscatus: maximū etem et quod in ætate qualibet potest æstimari, fortunæ ludibrium Frederico Imp̄atori constat factum fuisse. Qui et Imperator et Augustus, primum in obsidionis angustias, periculosè toleratas, detrusus, deinde clade suorum perculsus defensorū, ad extremū à possessione Viennæ excedere coactus est.

Literæ Ducis Pomeraniæ, quibus thelonei libertatem in terris suis, Elbingensibus concedit.

IN nomine sanctæ et indiuiduæ Trinitatis, amen. Samborius Dei grā Dux Pomeraniæ, Vniuersis Christifidelibus, p̄ntem paginā inspecturis Salutem in Domino. Notum esse cupimus tam p̄ntibus quam futuris, quòd nos Ciuitati Elbingensi, propter seruicia specialia, quibus nobis sæpius parata fuit, contulimus in perpetuum talem telonei libertatem, quod vnusquisq3 Ciuium prædictæ Ciuitatis, per totum Dominium nr̄um, transeat tam in terra q3 in aqua, absq3 omni telonei exactione. Vt aūt hoc factum à nr̄is posteris ratum maneat et inconcussum, præsens scriptum nr̄i Sigilli munimine roborauimus ad cautelam. Datum in Dirßoue, anno Domini. Millesimo Ducentesimo quinquagesimo qnto, decimo septimo calendas Iunii.

Alterius Ducis Pomeraniæ similis libertas, Elbingensibus, de non soluēdis teloneis concessa.

IN nomine Domini, amen. Memoriæ obliuio nouercatur, et longinquitate temporis gestorum series obscuratur, nisi viuacibus lr̄arum indiciis propagetur. Quare p̄ntium et futurorum indagine declaramus, quod nos Vesimirus Dei gratia Dux Pomeraniæ, respectis fidelibus seruitiis Ciuium de Elbingo, quæ p̄ri nr̄o simul et nobis sæpissimè impenderunt, contulimus eisdem pro quadā pecuniæ sum̄a, omnimodam libertatem tam in aquis, quam in aliis partibus nostris, quæ ad nr̄um spectant Dominium, vc3t terram nostram intrandi, transeundi, merces suas vendendi, et emendi quascunq3 voluerint, et nihilominus ad suas Prouincias vnde veniunt redeundi, sine omni exactione telonei et solutione. Adiicientes aūt ipsis Burgensibus de nr̄a liberalitate, ne aliquis hominum nr̄orum ipsos Burgen, si aliquis ipsorū à latere nr̄i Dominii, tempestate agitante (quod absit) naufragiū,

pertulerit, grauare præsumat, in corpore, siue in rebus aliis quibuscunque, nec etiam aliquam summæ pecuniam extorquere audeat, in tali periculo à Burgensibus prædictis. Volumus insuper et inhibemus, vt nullus omnino nrorum succorum, seu officialium nrorum, hanc nram rationabilem donationem et factum infringere audeat, vel ei ausu temerario contraire. Testes aut donationis sunt, dominus Henricus Abbas de Rolpelin, dominus Vislaus Ecclesiæ Caminensis custos, dominus Swencza Palatinus Danensis, dominus Paulus Palatinus Swecensis, dominus Andreas Castellanus Danensis, dominus Stanislaus castellanus Swecen, Dnus Meslaus Succamerarius Danen, et alii quamplures viri fidedigni, Vt aut hæc nra donatio, omni æuo inuiolabilis perseueret, hanc paginam nri Sigilli munimine contulimus roboratam. Actum et datum in Gdansk, per manus domini Theodorici, Capellani Curiæ et Notarii. Anno dni. Millesimo Ducentesimo, nonagesimo tertio.

Confirmatio tertii Ducis, lrarum præscriptarum, Elbingensibus de non soluendis in Pomerania theloneis, concessarum.

In nomine Domini, amen. Dum viuunt literæ, viuit et actio literis commissa, cuius assertio nutrit memoriam, et roborata suscipit incrementa. Nos igitur secundus Przemislaus, Dei grã Dux maioris Poloniæ, notu esse volumus vniuersis, tam pntibus quam futuris, præsentem paginam inspecturis, quod dilectus patruus noster, magnificus dominus Princeps, Vesimirus Dei gratia Dux Pomeraniæ, inspectis fidelibus seruitiis Ciuium de Elbingo, quæ sibi sæpissime fideliter impenderunt, et adhuc impendere non omittunt, cotulit eisdem Ciuibus omnimodam libertatem, tam in aquis quam in aliis partibus suis, quæ spectant ad Dominiu ipsius, videlicet terram suam intrandi, transeundi, mercesque suas vendendi, et emendi ibidem quascunque voluerint, et nihilominus ad Prouincias suas, vnde veniunt, redeundi, sine omni exactione telonei et solutione. Adiiciens ipsis Burgen, de ipsius patrui mera liberalitate, ne aliquis hominum ipsius, ipsos Burgenses, si aliquis ipsorum à latere sui Dominii, tempestate agitante (quod absit) naufragium patetur, grauare præsumat, in corpore siue in rebus aliis quibuscunque, nec etiam aliquam summam pecuniæ audeat extorquere in tali periculo à Burgensibus supradictis. Insuper voluntatis ipsius est et inhibet, vt nullus omnino suorum succorum, seu officialium suorum, rationabilem donationem, per ipsum factam, infringere audeat, vel ei ausu temerario contraire. Præterea nos, memoratos supra Ciues Elbingenses, cupientes omni nostra prosequi gratia, qua possumus et fauore, iam annotatam libertatis donationem, quam ipsis inclytus Princeps, dominus Vesimirus, patruus noster, dux Pomeranorum, vt supra habetur, contulit, habito maturo Baronu nrorum consilio, præsentibus confirmamus, Volentes inuiolabiliter, tempore procedenti per nos, et nros successores, dictam libertatis plenitudinem obseruari. In cuius rei testimonium, prns scriptum nri Sigilli munimine fecimus roborari, Præsentibus his testibus, videlicet Domino Ruthigero, Abbate de Oliwa, Domino Henrico, Abbate de

Polpelin, fratre Gerardo de cholbach, fratre Conrado, Roze dicto, fratribus ordinis domus Theutonicæ, Domino Paulo Palatino Swecense, domino Swencza Palatino Danense, domino Andrea Castellano Danense, domino Stanislao Castellano Swecense, domino Alberto Castellano de Buthin, domino Boguslao Castellano de Vsthe, et Succamerario Posnaniense, domino Kelkone Castellano de Santhok, et domino Swenthemiro Castellano de Becharo, et aliis quāplurimis fidedignis. Actum et datum in Dayrzich, in die beati Calixti Papæ et Martyris, Anno Dm̄. Millesimo ducentesimo nonagesimo quarto, per manus Dm̄ Henrici Capellani Curiæ.

Similis confirmatio quarti Ducis Irārum præinsertarū, Elbingensibus, de non solutione in Dominiis Pomeraniæ telonei, concessarum.

IN nomine Domini, amen. Quoniam facta mortalium oblivionem inducunt, vel morte intercepta (sicut experientia docuit) solent annulari, si non fuerint legitimo virorum ac proborum testimonio roborata. Ea propter nos Wladislaus, Dei gratia Dominus Regni Poloniæ, Dux Pomeraniæ, Lanciciæ, Cuiaviæ et Siradiæ, notum esse volumus universis, tam præsentibus q3 futuris, p̄ntem paginam inspecturis, quod Magnifici Principes, scilicet Vesimirus Dei gratia Dux Pomeraniæ, et eadem Dei gratia Dux maioris Poloniæ Przemislaus, et Dominus eiusdem Pomeraniæ, inspectis fidelibus servitiis Civium de Elbingo, quæ eis sæpissimè fideliter impenderant, contulerunt eisdem Civibus de Elbingo, omnimodam libertatem tam in aquis, quam in aliis partibus quæ spectant ad eorum Dominium, vc3t terras eorum intrandi, transeundi, merces vendendi, et emendi ibidem quascunq3 voluerint, et nihilominus partes quas vellint, sine omni exactione telonei et solutioe, redeundi. Insuper adiicientes de ipsorum mera liberalitate, si prædicti Cives ad latus ipsorum dictorū Dominorū, hoc est ad littus Pomeraniæ, tempestate agitate (quod absit) naufragando, pervenire contigerit, nullus omnino subditus fidelis, memoratos Cives gravare præsumat in corpore, sive in rebus aliis quibuscunq3, nec etiam aliquam summam pecuniæ audeat extorquere in tali periculo. Deinde etiā voluntatis ipsorum est, ut nullus omnino succorum eorum aut officialium ipsorum, rationabilem donationem, per ipsos factam, infringere audeat, vel ausu temerario contraire: Præterea nos Wladislaus Dei gratia, nunc Dominus Regni Poloīæ, etc̄. memoratos Cives de Elbingo, cupientes omni nrā prosequi gratia, qua possumus, et favore, iam annotatam libertatis donationem, quam inclyti Principes fælicis memoriæ, antecessores nr̄i, superius nominatis Civibus contulerunt, habito Baronum nostrorum maturo consilio, præsentibus confirmamus, volentes, ut per nos et nostros posteros inviolabiliter observetur, eam sigillorum nostrorū munimine roborando. Actum et datum in Danczk, in octava Epiphaniæ Domī: Præsentibus his testibus, fratre Rudigero dicto, Abbate de oliva, fratre Henrico dicto, Abbate de Polpelin, et Domino Swencz, Castellano de Stholpen,

Domino Adamo Castellano de Swattz Comite, Matthia Iudice Comite Kelchone Castellano Gnesnense Comite. Alberto dicto Gaska Densthwalna, dno Rudigero Vicecancellario Cuiauiense, qui tenet Sigillum Dni. Domino Theslao Succamerario Pomeraniæ, sub anno Incarnationis Dni. Millesimo Ducentesimo nonagesimo octauo.

Anno Dom̃i 1463.

Iacobus de Syenno Epus Cracouiensis videns in causa sua Legatu Apticum nil apud Regem, interpositione pro se facta, proficere, iuri et liti, occasione Epatus Crac. sub certis condonibus cedit.

Die Solis, XVII die mensis Ianuarii adueniente, Diæta Pyothrcouiensis agi cœpta est. Ad quam, dum Casimirus Poloniæ Rex ex oppido Radom, in qua Natalis Christi dies, cum Regina Elisabeth, consorte sua, exegerat, et Consiliarii, tractaturi de statu vtroqz Ecclesiastico videlicet et Sæculari, conuenissent, Ioanne duntaxat de Thacim, Castellano Cracouiense, venire detrectante, causas tamen absentiæ per lras declarante, Hieronymus quoqz, Cretensis Archiepus et Apostolicus orator, ex Cuiauiensi Brzesczye, in quo hebdomadis aliquot immoratus, et non vltra progressus, Magistrum Cruciferorum Ludouicum, Ordinemqz suum, et Militares Prussiæ, Ciuesqz Gdanenses, Elbingen, et Thorunenses, lris et Nunciis solicitauerat de pace, tempestiuè reuersus, vt promisus Apticus, Iacobus de Syenno, Cracouiensis Episcopus, ad possessionem pacificam rerum Episcopalium admitteretur, multa de potestate et præeminentia Summi Pontificis, et quod Ecclesiarum Cathedralium apud illum solum consistat ordinatio, per Scripturas et exempla dissernit, multa insuper de fauore, charitate, et beneuolentia Papæ Pii in Regem et Regnum Poloniæ commemorauit. Aduenit interim Iacobus Cracouiensis Episcopus, non nisi triginta equos, in sua, fratrum, et amicorũ comitatu habere permissus. Sub cuius pñtia Apostolicus Legatus Hieronymus, ferocius corripiendo interdum et Regem et Consiliarios, pacem suam solicitauit. Verũ, cum per dies plures, omnes sui conatus et labores recidissent in irritum, et ex Consiliariis inueniretur nemo, qui factum et insticiam Iacobi Cracouiensis Episcopi releuandam auderet, maior quoqz turbatio Cracouiensis Ecclesiæ et personarũ subseq, Rege à proposito recedere nolente, timeretur, pacis suæ et suorum Iacobus Cracouiensis Epus, qui in eam diem affligebantur spoliis, consulturus, et velut legitĩus pater et Pontifex, calamitatem filiorum, quorum indies multiplicabatur sectio et collisio, per clementiam auersurus, Wladislauiensi ecclesia, quæ ei offerebatur, et pluribus aliis conditionibus repudiatis, de consilio et assensu Legati Aptici, cedendum Regiæ mtis voluntati duxit, et audientia, sub præsentia Legati et Consiliariorum frequentia, obtenta, primum de facinoribus, quæ illi ab oratoribꝯ Regiis apud Sũmum Pontificem obiiciebantur, multa disserens, purum se et minime de illis reum esse monstraret, et si quis quid sibi opponere velit, nõ alium se

Iudicem, quam Casimirum Regem praesentem, quamuis sibi infestum et iratum, et Legatum Apostolicum. Gnesnensemq3 Archiepum Ioannem, habere velle dixit. Et dum virum innoxium nemo accusaret, admitti se ad possessionem rerum Episcopalium flexis genibus expetiit. Subinferens plures ante se Episcopos, in Polonicis Ecclesiis, quos et per nomen et per genus expressit, absq3 iuris Regii offensa, per solam Apostolicam prouisionem praefuisse. Sed dum hanc sibi conditionem negari videret, in hunc modum orsus, ad Regem verba facit. Quando, inquit, Rex illustrissime nec Apostolico moueris suffragio, nec mea humili supplicatione placaris, audes quoq3 cum consiliariis tuis, exclusionis meae de Sede mea, dedecus, in conscientiā et animam tuam assumere. Ioanni quoq3 Wladislauiensi Epō, de sua Sede parum cōtento, meam, ad quam Diuina et humana vocatione promotus sum, dulcescit occupare, non aduersabor amplius brachio tuo, maloq3 Pontificatum Cracouiensem, etsi legitime mi quaesitum, deponere, quam cum virorum Ecclīasticorum, qui nihil deliquerunt, vexatione gerere: sciens iustum Deum, vnicuiq3 nostrum, opus suum repensurum, oborto deinde lachrymarum imbre, quae plurimos auditores in fletum resoluerant, cessurum se de Sede sua, et illam in Papae manibus resignaturum promittit. Procuratoresq3 ad renunciandum constituit: duabus tamen conditionibus sibi seruatis et impletis, vt omnes sibi soluantur expensae et sumptus, vtq3 pro statu Pontificali, quem linquere nisi per mortem poterat, sibi de Cracouiensis Episcopatus mensa fiat prouisio. In hunc modum vir alioquin innocens, qui biennio, cum suis adhaerentibus, spolia grauia et bannitionē pertulerat, sponsam suam legitimam Cracouiensem ecclesiam, relinquere coactus est, et in reconciliationis gratiam, cum Ioanne Melsthinski, Andrea Olyeschnic3ky, et Ioanne Dlugosch seniore et iuniore, ac Demetrio de Syenno, Canonicis Cracouien. qui illi in omni agone, in finem vsq3 astiterant, admissus, et beneficiorum, quae extunc sub ea conditione, vt non repetantur ablata, reddita possessio: nonīq3 Nuncii Romam transmissi, supplicaturi summo Pontifici, vt Ioanne Wladislauiense Episcopo in Cracouiensem translato, Ioanni de Brze3ye, Regni Poloniae Vicecācellario, de Wladislauiense fieret prouisio. Sub hoc modo, post plures procellas et turbines, tranquilitas reuocata est Cracouiensi ecclesiae. Non deerant et tunc int Barones viri timorati, qui dicebant Iacobi Cracouiensis Episcopi grauamen, pudorem et lachrymas, Deum non post multum tempus inspecturum, nec illum certitudo optimi iuris sui erexit, nec depressit violentatio, nobilitate sua, moribus, Epatu dignus, hoc tamen vno, quia contempsit, dignior ~

Conradus Masouiae Dux cum frībus Regem Casimirū de Plocensi Ducatu solicitat per Nuncios ~

Affuerunt et in hac Pyotrcouiensi conuentione Conradi, et germanorum suorum Ducum Masouiae Nuncii, Nicolaus Boglyewski Palatinus Varschouiensis. Vincentius de Gizic3e Marsalcus, Nicolaus de Myr3emiec3, et Nicolaus Malek, Decretorum Doctores, petentes, ne Casimirus Po:

loniæ Rex, Ducatum Plocensem, ad Conradum et fratres suos deuolutum, appropriare sibi contenderet, quenqꝫ appropriauerat redderet, et de iure feudi coram non suspectis Iudicibus, videlicet aut Frederico Brandeburgense Marchione, aut Alberto Austriæ, aut Ludouico Bauariæ, Ducibus, experiretur. His responsum est, nolle Casimirum Regem ponere causam suam in manibus peregrinorum iudicum: cum æque iustos et legum peritos, habeat proprios. Neqꝫ causam, semel decisam, reuocare in dubium. Duces quoqꝫ Masouiæ, parum solerter agere nitentes, Casimirum Regem prece et instantia sua, a Ducatus Plocensis submouere possessione: non sibi sed Margarethæ, filiæ Semouiti Masouiæ Ducis, et consorti Conradi Canthner Olyeschnicensis Ducis, si feudi ius quieuerit, quæsiturus.

Rursus Lithuani Podoliā, Belziā Olyesko et Rathno repetunt.

Venerunt et Lithuanorum Nuncii Thethphil et Kuczek, petentes vt illis terra Podoliæ, item terra Belzensis, item Districtus Olyeschko et Rathno, redderentur, ne profluuia Christiani sanguinis, bello consurgente prouenirent. Ad quam legationem, diffidationis speciem redolentem, placuit propriis Nunciis responderi, extemploqꝫ decreti nuncii, Stanislaus de Osthrorog Palatinus Calissiensis, et Ioannes Rithwyenski Regni Poloniæ Marschalcus, in Lithuaniam pro die Dominico Ramispalmarum, ad Conuentum generalem, illic tenendū, ituri: qui peticionem Lithuanicam nihil æquitatis aut iuris habentem, refellant, terrasqꝫ et Districtus, per Lithuanos petitos, ad ius, proprietatem, et Dominium Regni Poloniæ, dudum et semper pertinuisse, Lithuanosqꝫ nihil iuris in eis habuisse, doceant.

Legatus Summi Pontificis, pacis cōponendæ causa, a Mgro Cruciferorū accersitur, Hostium in Prussia occisæ res, et gentes Regiæ, sub Dunin militantes ductu, cæduntur.

His et aliis pluribus rebus publicis eo ordine compositis, expeditione quoqꝫ generali contra Prussiam, consensu vniuersali pronunciata et decreta. Capitaneis quoqꝫ et armigeris in Prussia militantibus, per donatiuum salariatis, Casimirus Poloniæ Rex, in Radom, vbi Elisabeth Reginam reliquerat, redit, ex Pyotrkow vigesima nona die mensis Ianuarii egressus, et abinde cū eadem Elisabeth Regina, in Lithuaniam diuertit, diesqꝫ Quadragesimæ illic egit. Apostolicus Legatus Hieronymus Cretensis Archiepus, a Ludouico Cruciferorum Magistro et ordine, crebris Nunciis et lris, vt ad se veniret, rogatus, ex Piotrkow datis per Regem armigeris, qui illum conducerent, in Prussiam per Masouiæ oram petiit, et vsqꝫ Kinsberg, vbi Ludouicus Magister morabatur, puenit: bellum

Pruthenicum, pace perpetua aut induciis, compositurus, vt vires suas Poloniæ rex in Turcorum Mahumetum, qui etiam eo anno Macillena insula conquisita, maximum Græcorum gregem captiuum duxerat, cum cæteris Catholicis Regibus conuerteret: præsertim, cum et Prussiæ Magister et Ordo Cruciferorum, propter clades, recenter à militia Regis, in se suisq3, eo anno transacto, susceptas, ad suscipiendā pacem ferebantur flagrauisse. Gentes siquidem Pauli Varmiensis Epī, qui iureiurando Regi præstito, in Magistri et Ordinis partes transierat, dum oppidū Varmunth partium Regiarum, auxilio Aulicorum Magistri fretæ, proditoriè sub noctis caligine occupare tentant, eodem proditore, qui spem hostibus oppidi dedendi fecerat, prodente, à Ioanne Skalski, pro maiori parte oppidū intrare pmissi, ad vnū omnes, qui intrauerant, aut capiuntur, aut trucidantur. Plures, qui fraude visa, diffugierant, in lacubus oppido vicinis, fragiles glacies ingressi, suffocantur. Treceti insuper equites, qui ex Brodnicza in terram Dobrzinensem prædatum descenderant, ab Vlrico Czeruonka, ex Golub prius egresso, quam gentes Regiæ mouerentur, quæ in præsidio apud Brzesczye, Petro Dunin Succamerario Sandomirien et Capitō, morabantur apud oppidum Skape duodecima die mensis Ianuarii profligatæ sunt, et paucis euadentibus, octoginta capti, cæteri cæsi.

Iurga de Rzuczeuo Scultetus de Domo Bipenniū Castri Slochouieñ Burgrabius, exclusis his qui secū dissentiebant, Castrū ipse cū paucis occupat. Postea turri à suis inclusus, Castrū Regi deditur, et occupatores illius plectuntur.

Versabatur et Castrum Slochow, superioribus annis, in magno periculo, et parum abfuit, quin in hostium veniret ditionem. Iurga siquidem de Zruczewo Scultetus, nobilis de Domo Bipennium Polonus, cum illud velut Burgrabius, à Wlodkone Castellano et Capitaneo Naklense, administrandum accepisset, fraudem et in patriam et in Dominum suum molitus, omnibus his, quos in facinus fraudis pellicere non poterat, sub specie hostes lacessendi, et spolia ex eorum terris agendi, exire iussis, Castrum occupat, fraudisq3 suæ facinus, fictène an verè, parum constabat, coloraturus, asserit se literas sui domini Wladislai Nakyelski intercepisse, in quibus Castrensibus sua mandabatur captiuatio, et in turrim trusio, propterea castri occupationem iustè patrauisse. Tentabat Casimirus Poloniæ Rex, dum in terra Pomeraniæ apud Fridlanth ageret, præfatū Iurgam sibi reconciliare: qui ab occupationis Castri tempore, scitus fuerat cum hostibus sensisse, et datis notabilibus obsidibus, cum aliter venire detrectaret, omne se facinus præsenti indulsurū, si castrum redderet, promittebat: Verùm mens ægra et spectans in auariciam et turpe lucrū, nulla poterat Regis clementia aut facilitate sanari. Satellites deinde sui, qui ex parte maiori terrigenæ Pomeranici erant, molestè ferentes fortunas suas augeri, conspiratione inita, eum capiunt, et in fundum turris detrusum. Castrum in suam ditioē redactum, nomine Casimiri Regis gubernant. Ex quibus duodecim securitate data, Wladislaus Naklen Capitūs, cepit, et horrendo mortis genere, palis infixos, enecauit.

Paulus Plocen̄ Epūs moritur, et in ecclā Pulthouien̄, quam erexerat sepelitur. In cuius locum Casimirus Rex Iacobum de Syenno nominat. Capitulum verò Plocen̄ eligit Stiborium Giziczki.

D Ie Iouis vigesima septima mensis Ianuarii die, apud oppidum Pulthowsko, Paulus Plocensis Episcopus, dum viginti tres annos in Pontificatu exegißet, à scabie, qua diutius illi inhæserat, vexatus, Diuinißimo Eucharistiæ sumpto viatico moritur, et in Ecclesia sanctæ Mariæ collegiata in Pulthowsko, quam fundauerat, murisq3 erexerat sepelitur: insigne litigium inter Casimirum Poloniæ Regem, et Conradum fratresq3 suos, Masouiæ Duces, super iure consentiendi relinquens. Capitulum Plocense, Nicolao de Mirzenyecz Decretorum Doctore in Administratorem aßumpto, et sexta die mensis Martii pro eligendo futuro Pontifice indicta, quamuis literas Casimiri Poloniæ Regis accepißet, ne ad electionem, nisi perprius voluntate sua cognita, procederet (præficere enim Ecclesiæ illi et suasponte, et plurimorum Consiliariorum impulsu Iacobum de Syenno Episcopū Cracouiensem æstuabat) Nunciisq3 Regiis Martino Wroczimowski milite, et Iacobo Handa Notario, ad diem electionis Ploczkam venientibus, et vt præfatum Iacobum de Syenno Cracouien Epūm elegissent, monentibus, Stiborium de Gozaziczе Canonicum Plocensem de Domo Prussi, admonitione Regia spreta, Capitulares per viam Compromißi eligunt, facto in tres compromisso, videlicet Paulū de Ostralaka Decretorum Doctorem, Petrum de Radzimino, et ipsum Stiboriū de Gozaziczе.

Thaczinski Ioannes à Consulibus Crāc. nomine mulctæ, accipit pro nece parentis 6200 florenos: reliquo condonato, et captiuis Ciuibus dimissis.

D Erslao de Rithwyam Palatino Sandomiriense, et Iacobo de Dabno Regni Poloniæ Vicethesaurario, Cracouiam in nonam mensis Martÿ diem, pro componendo grandi litigio, quod inter Ioannem de Thaczin Castellanum Cracouiensem, et consules Cracouien pro quadraginta millibus florenorum, in quibus illos vadii occasione iudicialiter constabat esse condēnatos, iussu Regio aduenientibus, casso labore omnis mediatio pluribus diebus tentata, Ioanne Castellano octo millia florenorum, quoniam de tanto sibi spes fuerat facta, exigente, Consulibus verò, non nisi sex millia dare se submittentibus, Iacobi deinde Crāc Episcopi interuentu, Ioannes castellanus Cracouien placatus, duobus millibus remißis, sextantummodo millia florenorum et ducentos florenos, in certis terminis sibi soluenda, cum nepote suo Ioanne Rabstinski, acceptat, et cum Consulibus Ciuitateq3 Cracouiensi reconciliatione inita, fratricidii scelus illis remittit, captiuosq3 Martinū Belß consulem, Ioannem Theschnar, et Ioannem Volfram, Ciues

Cracouienses, quos in Rabstin anno vno, et hebdomadis octo tenuerat, dissoluens, libertate donat.

Legatus Aplicus cum Mgro et ordine Cruciferorũ, in Prussia, de pace, cũ Casimiro Rege firmanda, agit. Cõuentiõeq3 in Brzesczie, in absentia Regis, tunc in Lithuania agentis indicta, eò cum Nũciis Cruciferorũ venit. Quorũ causæ fautor cognitus, licet rões p parte illorũ adductæ, per Doctores Regios confutatæ essent, à Consiliariis Poloniæ contumeliosæ tractatus Wratislauiã discedere cogit. Qui de re hac cũ Rege expostulãs, et syncerũ se offerens, nilominus pseuerat in dolo.

Crethensis Archiepiscopus et Apostolicus Legatus Hieronymus, in Kinsberg perueniens, et illic Ludouicum Magistrum, et aliquos de ordine Cruciferos, cum his, qui apud eos militabant, offendens, plura cum illis de pace conficienda, non tam precibus quàm fletibus vniuersæ Ciuitatis Kinsberg, et signanter matronarum et virginum, quæ se fame et inedia contabuisse, et ni pax redd[a]tur, perituras vociferabantur, exoratus, disserit: Ordini et Causæ Crucifericæ se amicissimum, prout erat, demonstrans. Magistrum et ordinem omnesq3 militares suæ partis, qui illuc in frequenti numero conuenerant, de constantia laudans, et ad perseuerantiam multiplici persuasione animans, Casimirũ tamen regem, ferotius tñ Consiliarios suos, de iniquitate Causæ carpens, genteq3 Polonicam periculosam, et metus Dei ignaram assenerabat. Quæ iniquitas et dolus, in Legato Aplico, iam tunc communi rumore vulgata, latius postea, binis lrĩs suis, quas Mgro Crucifero mittebat, interceptis, illustrata est. Mgro itaq3 Crucifero et suis animatis, et in spes nouas et magnas magis, quàm vtiles, erectis, per viam qua venerat, in Poloniam redit, ducens secum Nuncios Crucifericos, Plebanũ de Kinsberg, vnum Doctorem, et vnum Cruciferum, Magistro et ordini pollicitus, aut se pacem perpetuam ordinaturum, aut si perpetua prouenire non posset, inducias in annos duodecim confecturum. Ob eamq3 rem Diætam in Brzesczye Cuiauiensi, ad diem primam mensis Maii indicit. Ad quam cum iussu Regis, Ioannes Wladislauiensis. Andreas de Bnin Posnaniensis. Episcopi, Stanislaus de Ostrorog Calissiensis, Petrus de Oporow Lanciciensis. Nicolaus de Kosczyeliecz Brzestensis. Palatini, item Sandiuogius de Czechel, Præptũs fratrum Regularium ordinis sancti Augustini de Klodawa, Ioannes de Dabrowka, Iacobus de Schadek, Mathias de Raczyasch, Doctores Diuini et humani iuris, Causam Regis et Regni per lrãs et iura, quas et quæ secum detulerat, fulcituri, accessissent, antequam ad tractandũ de pace ventum esset, acerba inter Legatum Apostolicum, et Consiliarios Regios, Doctoresq3, qui conuenerat, de interdicto, quod in pñtia Ciuiũ Gdanensium, Thorunen, et Elbingen, illuc venturorum,

Legatus seruandum decernebat, contentio suborta, rem omnem et pacis tractatum irritat: Doctoribus Regiis Legati causas et rationes confutantibus et refellentibus. Ciuibus deinde Gdanensibus, Elbingensibus et Thorunen. in Diæta hmodi Brzesthen. quamuis illos non admitti Legatus Apostolicus expetiisset, venientibus. Stipendiarii Regii, iam plurimũ Legato infensi, facto in Ecclesias concursu, campanas sonare, et Te Deum laudamus cantare cœperunt: clericis se ab hoc munere retrahentibus, specie quidem exultandi, quod sub iisdem diebus Ioannes Skalski oppidum hostile Swiatha Syekierka in Prussia intercipiens, spoliatũ incenderat, et plures illic captiuos et spolia tulerat, reuera aũt mãdata Legati contẽnendo. Eo opprobrio Legatus irritatus, queritur, non se tantũmodo, sed etiam Sũmũ Pontificẽ confusũ, et contumeliosè tractatum. In altiorem quoqз bilem accenditur, dum diebus seqũtibus res Diuinæ in Basilicis, con. suam ꝓhibitionem, in pñtia Ciuium Gdanen. Elbingen. et Thorunen. agerentur. Consiliarii etiam Regii in Legatum, per organum Stanislai de Osthrorog Palatini Calissiensis, grauius inuecti, non pacem illum, ꝓ qua à Summo Pontifice conficienda missus fuerat, sed ignem et gladium iecisse, dissérebant. In huncqз modum rebus turbatis, pacis tractatum, pro quo Diæta indicta erat, omittens, petebat se Legatus Cracouiam remitti, circa Cracouien. Ecclãm, cuius erat Administrator, sub tempore quo Casimirus Rex ex Lituania in Poloniam rediret, mansurus. Sed cum quoqз conditio hæc, sibi à consiliariis Regiis, denegata fuisset, non iam irasci, sed fremere in consiliarios, præcipuè tamen in Ioãnem Wladislauiensem Episcopum, vehementius cœpit. Et ex Brzesczye se festinè euoluẽs, Wratislauiam diuertit, et illic mansionem mensibus aliquot continuans, ad Regem Casimirum lr̃as dedit, quibus se parum honestè apud Brzesczye tractatũ, et penè violatũ, omnẽ culpam in Ioannem Wladislauien. Episcopum retorquens, querebatur, offerens se, post multiplices contumeliosas iniurias, si ingratum Regi non erit, et locus securus dabitur, cum Cruciferi omnem locum ditionis Regiæ, postquam apud Brzesczye parum fuissent tuti, haberent suspectum, pro pace fideliter laboraturũ. Nõ tamen post has lr̃as se continuit, sed homines vtriusqз sexus ex Pomerania et Prussia, Wratislauiam pro die Sancti Ioannis Baptistæ, ad merendum indulgentiam anni iubilei venientes, in suum cubile introductos, vt Poloniæ Rege deserto, in obedientiam Magistri Prussiæ et ordinis, tam persuasione quam terrore admonuit. Mulieribus quoqз, quæ viros in obedientiam Magistri et ordinis pellicere nõ possent, connubia eorum deserere iniunxit. Sed et summi Pontificis aures querelis de Ioanne Wladislauiense Episcopo, carpens illum et multipharie accusans impleuit. Tum quoqз primum etiam ab inuidis et obtrectatoribus compertũ et intellectum est et multorum sermonibus celebratũ, quàm fidelis, syncera, et efficax, Iacobi de Sienno Cracouiensis Episcopi fuerat persuasio, qui illum in causa Prussiæ nullatenus in Arbitrum assumendum monuit, et quàm fidei suæ parum probè, dum literæ illius ad irritandum Papæ et Legati animos, fuissent originaliter ostensæ, fuerit respõsũ.

Lithuanis et Polonis, cõmunis Conuentus in Parczow indicitur, Quingenti Poloni, Caffensibus auxilio.

missi contra Turcam, in fluuio Bug à Michaële Czarthoryski, dolis irretiti conciduntur.

P Oloniæ Rege Casimiro apud Lithuaniam, cum consorte sua Elisabeth Regina, tempus veris commorante, multorum vicinorum Principum legationes ad illum fuere perlatæ. Nec Regni Poloniæ Nuncii. Stanislaus de ostrorog Palatinus Calissiensis, et Ioannes de Rithwyani Regni Poloniæ Marsalcus, negligendum duxerunt. Sed in Regis präntia iure clarissimo, quod Regno Poloniæ in terris Podoliæ, Belzensi, olyeschko et Rathno competit, ostenso, etiã instantiã Lithuanicã super terris prædictis efficacibus demonstratiõibus cõfutarĕ, Rege deinde mediante inter vtrosq3, placuit placitationis diem super hmõi differẽtia assumi, et in oppido Parczow, pro die sancti Michaelis, aut festo Purificationis sanctæ Mariæ virginis, Conuentionem mutuam teneri. Affuerunt et Ciuium de Caffa Nuncii, qui exposito periculo, in quo eorum Ciuitas, si à Turco inuasa foret, versaretur, rogarunt, vt permissione Regis, liceret eis, donatiuum in Polonos distribuere, et pro tuenda Ciuitate Caffensi à Turco, gentes Polonicas in Caffam transire. Rege aũt Casimiro annuente, quingenti milites ex terris Russiæ, omnes Polonici generis, per Galeaczer, Ciuem et nobilem Caffensem, mercede, de qua inter illos et Galeaczer conuenerat, conducti, in Caffam leuo sydere procedebãt. In oppidum aũt Braclaw, quod in ditione tunc Lithuanorũ per Michaëlem Czartoryiski, Ruthenum tenebatur, peruenientes, contentione cũ oppidanis exorta, vnũ ex oppidanis interimunt, oppidumq3 (grauiorem enim oppidanorum in se verebantur inuasionem) incendunt. Quos inde progressos, Michaël Czarthoryski, suorum Ciuiu et oppidi conflagrationem, vltum iri satagens, quater illos inuadens, et totiens ab illis victus, et fugatus, causas maiores pro suis, qui ceciderant, incurrẽs, dolis et insidiis rem committit, et ad fluuium Bug, pluribus agrestibus, sibi parentibus, coactis, fluuium, quem Poloni declinare non poterant, truncis arboribus complet, et Polonos, superare fluuium volentes, quasi rethe comprehensos, crudeliter plus quam barbaricè, omnes passim, quinq3 tantummodo diffugientibus, Ciue Caffensi Galeacer, et septem de suis vitæ reseruatis, occidit, et spoliis atq3 fortunis, ad triginta millia æstimatis, potitur.

Expeditione in Prussiam indicta, de pace tamen interim acturi, Legati Polonorũ Wratislauiã veniunt, vnde, exprobrata Legato Pontificis fraude, infecto negocio domũ redeũt.

P Ruthenicam expeditionem, in eum annum, quanuis nonnullis Consiliariis improbantibus, Casimirus Poloniæ Rex acturus, Lithuanica ora relicta in Poloniam rediit, et feria quinta ante festum sanctæ Trinitatis, quæ fuit secunda dies Mensis Iunii, in Radom venit, septimaq3 Iunii

abinde discedens in Lanciciam diuertit, armariq3 omnes et procedere in bellū ius:
sit. Sed dum Consiliariis tam Ecclesiasticis, q3 Saecularibus, qui ad Regem Lanci:
ciam confluxerant, parum eo anno vtilis expeditio videretur, frequentia insuper
murmura militarium, querentium se non ad bella, sed in depactationes, trahi, et cōtra
quosdam consiliarios, huiusmodi depactationes suadentes, frementium personaret
voces, Conuentionem generalem in noua Ciuitate Korczin, pro die quinta mensis
Iulii indictā, illuc personalr̄ adueniens, diebus octo tenuit. In qua, expeditione in
aliud tempus reiecta, vniuersale subsidium de singulis lancis, molendinis, et tabnis,
per sex grossos, pro die sancti Bartholomei soluendos, et in milites, qui apud Prussiā
merebantur, conferre, pacis quoq3 tractatum cum Magistro et Ordine resumere, per
medium Legati Apostolici, placuit, Pro quo, ex Wratislauia reducendo, Ioannes
Rithwyenski Regni Poloniae Marsalcus (si tamen illum affectum, quem in Cru:
ciferorum causam ostendebat, deposuisse compertus fuerit) defatigatus est, Gene:
ralis insuper Diaeta pro die sanctae Heduigis apud Pyotrkow, ad prouidendum rebus
Regni instituta. Feria tercia ante festum sanctae Margarethae Rex noua Ciuitate egres:
sus, venatoriam apud Nyepolomicze diebus aliquot exercuit. Cracouiā verò die vene:
ris sedecima mensis Iulii ingressus, sedecim diebus illic stetit, et postea secunda die
Augusti Cracouia egressus per solita loca in oram maioris Poloniae diuertit, Ioanne
de Rithwyany Regni Poloniae Marsalco, et Iacobo de Schadek Cancō Sandrien,
ad Hieronymū Cretensem Archiepūm, Apostolicum Legatum, Wratislauiam (illic
enim tunc agebat) transmissis, qui hortarentur illum et requirerent, vt sententias ex:
communicationis, quas contra Militares et Ciues Pruthenicos innouauerat, reuo:
caret: cùm summus Pontifex in Conuentu Mantuano illas dudum sustulisset, et
generalitas Censurarum in Pruthenicos populos non vocatos, nec conuictos, prolata,
neminem in specie et nomine afficeret: vt quoq3 neutralem se, in tractanda pace Pru:
thenica praestaret, cùm ex lrīs suis Magistro Prussiae scriptis, et per Regios ho:
mines interceptis, sibiq3 ostendendis, virum se partialem monstrasset, et parum
synceré officium legationis exercuisset. Cùm itaq3 praefati Nuncii Regii, Wra:
tislauiam applicuissent, à Wratislauiensibus magnus illis honos impensus est.
Legatus verò Apostolicus Hieronymus, legatione Regia audita, intelligens actus
suos patefactos, rubore perfusus, satis erubuit, plerasq3 etiam carptiones suas, et à
Nunciis Regiis ingestas, vel silentio absoluit, vel inficiatione diluit. Super princi:
pali aūt negocio responsum aedens, astruxit sibi et suo honori non conuenire, vt la:
tas sentencias in Pruthenicos populos reuocaret, obtulit tamen se omnes Censuras,
pacis durante tractatu, quem se syncerissimè et amicissimè, non vt Italus, Gallus
aut Almanus, sed vt Polonus acturum repromittebat sublaturum. Nunciis aūt
Regiis conditionem oblatam improbantibus, et auisamentum, quod de suis moribꝫ
Iacobus de Syenno Mantua perscripserat, impletum esse et verificatum deducē:
tibus, in molestia et amaricatione animorum discessum hincinde ex Wratisla:
uia faciunt.

Castrum et oppidum Gnyew per gentes Regias obsidetur.

Militarium et Ciuium Prussiae, Gdanensium tamen praecipuè et Tho:

Runensium, quod eorum ab his, qui Gnÿew detinebant, classica per Vislam impediebatur nauigatio. Casimirus Poloniæ Rex multipliciter solicitatus instantia et querela, exercitum de mercenariis militibus collectū, ad obsidendū Castrum et oppidum Gnÿew, quod à quingentorum militum egregia tuebatur manu, transmittit. Et quanuis militibus Regiis obsidionem exequentibus, Gdanensium copiæ tam terrestres quàm nauales in auxilium peruenissent: fiebant tamen ab obsessis crebræ in obsidentes particularium certaminum excursiones, nec militibus Regiis obsidentibus spes restabat Gnÿew per vim, propter situm loci, sed per famem et inopiam rerum, expugnandi. Propter quod sæpibus et propugnaculis, argilla circunlitis, obsessis nequicquam impedientibus, Castrum et oppidum consepta sunt, et omnis importatio rerum, ac irruptio hostilis prohibita

Gedanum Ciuitas periclitatur, tandem proditores, in partes Mgri procliues, punit.

Sub hoc autem rerum progressu, Gedanensis vrbs in arduum, nisi miseratione Diuina seruaretur, traiiciebatur periculum. Duodecim siquidem ex cōmunitate haud contemnendi ciues, per practicam, inductionem atq; persuasionem Matthiæ Szimman, Licentiati in Decretis, natione Gdanensis, et Gregorii Goch ciuis Gdanensis, conspiratione facta, ciuitatem in manus Magistri tradere concluserant. Verùm dum præfatus Mathias Szimnan Licentiatus, de intromittēdo Magistro, et opprimendis his qui Regi fauerent, cum pluribus sibi idoneis collocutus, vires assiduè proposito suo adiiceret, effecit, vt propalaretur. Nam ad ipsam rem conficiendam, cum dies tredecima mensis Iulii instituta foret, et Mgr Cruciferi cus, non longe cum mille quingentis equestribus abesset, Coniuratiq; insigni militū forensium, qui sub specie merces ferentium, nauali itinere per pelagus Ciuitatem, in numero et quantitate notabili, ingressi fuerant, qui Schewkindrowie vocantur, presidio tutarentur, vno ex Coniuratis proditionē prodente, Coiuratis in pretorium sub specie consultandi pro rep: venire iussis, et captis, coniuratio et ingens totius Ciuitatis periclitatio, facilè oppressa est, et coniurati facinus suū profiteri coacti, gladio, cum nonnullis auxiliatoribus, percussi, cæteri vndis suffocati, aut pœnas diuturnas carceris coacti perferre. Matthias Szimnan captus, circūfuso vndiq; pauore, ita obtorpuit, vt nec dicere, quod in rem esset, nec audire posset, nec inops modo consilii, sed nec mentis compos foret. Deinde in vincula carceris Officialis Gdanensis trusus, et illinc ad petitionem Ioannis Episcopi Wladislauien exceptus, in Mgri se obsequia et contubernium contulit. Difficilè siquidē dictu est, quantum homines Prutheni cam oram habitantes, ad nouandum res sint procliui, Morboq; quodam eos peruadente, neq; vna voluntas, neq; vnum manet popularibus consilium. Interdum enim Casimiro Poloniæ Regi fauebant, interdum partes Crucifericas, sibi existimabant potiores. Callidoq; et vafro vsi ingenio, in varias strages, pericula et difficultates seipsos coniiciebant

Cruciferi, Liuones, in auxiliũ Mgrõ Prussiæ venientes, bis certamine nauali per gentes Regias vincuntur, ob idq3 grauius Gnyew obsidetur.

C Landestino tradimento, spei Magistri Cruciferici, Ciuitatis Gdanensis non respondente, in apertam hostilitatem conuersus, viginti naues apud Kinsberg armat. Et magis præstantibus militibus, impositis, versus Gniew ad opprimendum classem Regiam transmittit. Sed Gdanensium classe, in quã milites Regii, futurum aversuri periculum, conscenderant, decima octaua die mensis Augusti, vno miliari ab oppido Elbing, in duodecim nauibus tantumodo occurrẽte, certamen nauale durum geritur inter vtrosq3. Tandem nauibus aliqt Crucifericis victis et confractis, plena de hostibus relata est victoria, et mille desiderati, sexigẽti cum nauibus et vniuersis armis et fortunis comprehensi, in Gdansk deducuntur. Obsidio Gnyeuensium durius agi cæpta. Aduenit et posthæc Liuonitarũ classis, priorem suorum casum correctura. Sed hæc quoq3 à Regiis militibus, ex presidiis Nidborg, Paßenheim, et Vormith coadunatis, auxilio insuper Elbingensium freti, septima Octobris die in Pelago prope Elbingum deuicta est. Et pluribus Liuonibus occisis, duæ naues grossæ, et ducenti Liuonithæ cum centum equis et plurimis fortuĩs interceptæ. Sub tempore aũt quo nauale prælium prope Elbing inter gentes Regis et Magistri gerebatur, Henricus de Plawen Cõmendator Elbingen., et Bernhardus de Schumborg, cum exercitu in Zolauam aduenerant: classem suam, si vinceret, itinere terrestri, pro dissoluenda obsidione Gnyew, conducturi, Cui obstaculũ ingesturũ Stiborius de Bayssen, Gubernator Prussiæ, cum altero exercitu, decernere parato, obuius stabat. Clade tandem suorum à veloci Nuncio audita, vterq3 festinanti fuga abiit.

Ioanne Wladislauiense Epõ ad Crac̃ ecclesiam translato, Ioanne verò de Brzezie Regni Vicecancellario de Wladislauieñ puiso p Pium Papam, ecclã Crac̃ pax reddit pensioẽ annua Iacobo de Syenno ad vitã assignata. Qua obtenta, Epãtui Ploceñ, ad quẽ à Rege noĩatus fuerat, renunciauit.

V Acationi vexationiq3 diuturnæ Cracouiensis Ecclesiæ, per triennium prope protelatæ, Summus Pontifex Pius secundus, finem impositurus, cum constaret Iacobum de Syenno Cracouiensem Episcopum, vexationi Ecclesiasticæ et personarum compassum, Pontificale Diadema gerere nolle, sed potius in humilitate frangere superbiam, et alteram verberanti se offerre maxillã, Regiis insuper intercessionibus, morem gesturus, renunciatione Iacobi de Syenno,

Episcopi Cracoviensis admissa, die Lunæ sexta mensis Iulii, Ioannem Wladislaviensem Epum in Cracoviensem transfert Ecclesiam. Ioanni verò Luthkonis de Brzezye Regni Poloniæ Vicecancellario, de Ecclesia Wladislaviense providet, et tam provisionem suam Apostolicam de Iacobo Syennenski quam electionem Capitularem et Canonicam, de Ioanne Liuthkonis factam, temerat et confundit, et Ioannem Wladislaviensem Epum de suo Proviso Apostolico et Electo Capitulari, triumphare permittit: ea tamen conditione apposita, vt Iacobus de Syenno olim legitimus Cracoviensis Pastor et Epus, duo millia florenorum, pro pensione annua, ad vitam, in Episcopatu Cracoviensi, et omnium decimarum et introituum ex claue Sandecensi retineat. Et quattuor millia pro sumptibus et impensis habeat soluta. De quo Factores Ioannis Wladislaviensis Episcopi, coacti sunt in curia Romana ad soluendum dare campsores, et de pensione annua soluenda, corporale, nomine Ioannis Episcopi, prestare iuramentum. Et quanuis Iacobo Sienienski Plocensis Eccta multipliciter per summum Pontificem et Cardinales oblata fuisset, detrectauit tamen, multifariè rogatus, illam suscipere: mallens opprobriu suæ deiectionis in humilitate perferre, quam Stiborium Electum Plocen in suo iure impedire. Magisqз pendens duorum millium clauis Sandecensis pensionem, quam et eum, à quo deiectus fuerat, Cracoviensem, et quencunqз alium Polonicæ Ecclesiæ Pontificatum. Intelligensqз Pontificatum, violentia quæsitum, nec sibi nec cuiquam alteri, posse salutarem fieri, sed nec diuturnum. Spretus ab eo Pontificalis honor, et per humiliationem depositus, gloriosiorem illum quam si vniversali consensu ipsum adeptus foret, reddidit. Pro quo facto haud immeritam laudem à plurimis tulit. Sedit annis duobus, mensibus sex, diebus tredecim, ex pre Dobeslao Palatino Sandomiriense, et matre Dorothea, filia Demetrii de Goray Regni Poloniæ Vicethesaurarii.

Turcus Bosnensibus per vim captis, Regē eorum, q thesauris defensam sibi nō parauit, necat. Matthias verò Rex Hungariæ, aliquot Castris, rursus in suā ditionem redactis, Regē Bosnen creat.

IN primordio æstatis huius anni Mahumeth Turcorum Cæsar, maximo et forti collecto exercitu ex gentibus et nationibus, quas sibi subiecerat, in cuius collectione propositum sui animi, tam callidè tamqз tenaciter seruauit, vt neq ex amicis et Consiliariis suis, ad aperiendum, quid moliretur, illum pellicere potuit, primum Insulam Lesbum cepit, deinde in Regnum Bosnæ, linguagii Slauonici, cuius indigenæ sectam Iacobitarum, à catholica ecclesia damnatam, seruantes, profitentur se christianos, quod nullius, quantumcunqз perspicacissimi poterat coniecturari suspicio, aduenit, et incautos adeo oppressit, vt fama victoriæ eius, famam belli præueniret: omnes aūt arces et Ciuitates Regni eiusdem, quantumcunquē arte et natura munitas, facili negocio cepit, et in suam redigens celerrimè ditiom, sex tantummodo Castris, quæ fortiora conspexerat, seruatis, et valido presidio illis imposito, cætera omnia tam Castra quàm oppida comminuit. Cæpit et Regē

Bosnæ in Castro Iayce fortissimo, qui salutem pactus sese dederat cum patruo suo, Mahumethes ipse humano sanguine insaciabilis. In quo tantam auri et argēti, quorum Metalorum Bosna ferax est, molem reperit, vt humanis sensibus parū credibile videretur. Et thesauros quidem sibi seruauit, aut in milites distribuit. Regem verò Bosnæ (homines vtriusq3 sexus, ad centū millia æstimatis, generis Bosnen) in captiuitatem deducens, triginta millia ex illis, quòd iuuenili pollerent robore, in Ianczaros redegit) nudum, terræ infixum, prius tamen increpatum, quòd tam inæstimabili præditus auro, et thesauro, in sui auxilium gentes non conduxißet, sagittis militum obrui et necari iussit. Hungariæ Rex Matthias, cuius coniunx, filia Bohemiæ Regis, ex puerperio fatis absumpta est, occupatiōm Regni Bosnæ molestè ferens, quinq3 arces et Turcorum in illis præsidium expugnans, Emericum Diak, qui expugnationis prædictæ fuerat author, hominem magnæ sagacitatis, magnarumq3 opum, Regem Bosnensem constituit. Arcem verò Iayce, quam septem millia egregiè tuebantur, longa obsidione macerans, tandem per deditionem recepit.

Turcorū multitudinē, Hungariam vastantem, et agentem prædas paucitas Polonorū, ab Hungaris deserta fundit fugatq3 ac prædam eripit Propter quod Poloni à Rege Hūgariæ Mathia, pmio et honore, Hungari verò ignominia et dedecore afficiuntur.

Sub tempore autem illo, quo hæc Bosnensis Regni fiebat per Turcum conquisitio, misit præfatus Mahumeth Turcorum Cæsar, quatuor gentium millia, ex omni suo exercitu de principalioribus electa, ad Regnum Hūgariæ populandum. Qui populatione latius extensa, decem et septem animarum, vtriusq3 sexus, ex Hungaris millia, cætera præda neglecta, in captiuitatem ducebant. Sensit tam ingentem perniciem suorum et cladem, qui tunc apud Futak et Zaslon, futuram inuasionem Regni sui à Turcis veritus, cum omni exercitu agebat statiua, Matthias Hungariæ Rex, quingentos equestres, qui apud illum militabant, ex Polonis, quorum Fœlix de Panyow, genere Godzyemba, et Ioannes albus de Srzeczkow, genere Doliwa, erant Ductores, septingentos equestres ex Hungaris, quorū Sokolipether Ductor erat, ad prohibendum populationem transmittit. Qui etsi excutere prædam, et congredi cum Turcis tentauissent, facile tamen pauci, ab ingenti Turcorum multitudine deterriti, in oppidum munitum, quod Sanctus Georgius appellatur, nulla congressione facta, se ante hostes recipiunt. Vrgebat Polonos ingēs dolor, mirumq3 in modum quatiebantur, pro abductione Catholicorum, illorū præcordia. Quapropter omnes ad vnum destinarunt, aut mori aut vincere. Vespere itaq3 facto, et tenebris iam exortis, arma sumunt: faciliorem se de Turcorū multitudine rati sub caligiē quam sub lumine, victoriam obtenturos. Quos cum vidissent Hungari, obstinata audacia, ad euidens periculum parari, desertis commilitonibus suis, omnes ad Castra Regia secedunt. Solus Pannonicus Dux Sokolipeter deserere socios, pro gente, pro Regno, pro focis suis pugnaturos, turpissimum, vt

erat, ducens, ipsos cum familiaribus suis, sedecim tantūmodo, comitabatur. Iam Tur:
corum exercitus, simul cum captiuorum præda, ad fluenta Sauæ, nulla pausa
facta, inuasionem veritus, peruenerat, nauesq;. quibus superaret Sauam, frequenti:
bus Nunciis transmissis, sibi in alteram ripam adduci deposcebat. Interim Polonus
adueniens, illum animose nocte, octaua mensis Iunii die inuadit. Sed cum Turcus
fretus multitudine, nouos pro desideratis et sauciis submitteret, Polonus paucitate
sua probè nota, ingeniis magis quàm viribus vtens, quinquies pugnam, insiliendo in
hostem, confertissimè conseruit, et quinquies post defatigationem nimiam, vt vegeta:
tior iterum fieret, remisit: Vniuersa autem nocte, pugnando absumpta, dum terris
redditus foret dies, Turcus tum primum dinoscens, à quàm parua manu, stragem in:
gentem pertulisset, rubore insuper nimio, quod ante tenuem hostem, plura stadia retro:
gradando, secessisset: cohortari se et appropinquari, atq; in duas turmas, quarū vna
à fronte, altera à tergo Polonum vrgeret, diuidere; ad reintegrandam pugnam, cœpit,
Stabat inter hæc captiuorum ex Hungaris marium, fœminarum, et paruulorum, fre:
quens turba, variis locis assignata, et ne illa posset excutere, Polonoq; auxilium ferre,
à Turcis, scrupulosius id prohibentibus, custodita, magis vincendi suos, quā Pannonios
crediderat, quàm in spe se soluendi, tabefacta, Polonus itaq;, ne vndiq; à Turco circū:
ueniretur, nihil cunctandum ratus, cantum paterno ritu, et voce sonora, precando à
Chrō domino victoriam præstari, sustulit. Tum quoq; primùm frequens ille capti:
uorum numerus, non Hungarum sed Polonū illic adesse intelligens, deliberatiōe sua
melius sperare cœpit. Sublato et à Turcorum exercitu valido clamore, quo se à tam
immani barbarorum manu defendi precabatur, vterq; congreditur exercitus, et du:
rissima cæde feruente, Polonus, quoniam hastas in superioribus dimicationibus con:
triuerat, gladiis et missilibus sagittarum vtebatur, ex quibus, multi Turcorū facilè
emortui, cæteri pauore perculsi, omissa pugna, ad naues, quas aduenisse, in sui trans:
natationem, conspexerant, diffugiunt. Et quoniam in Polonos non poterant, in ca:
ptiuos sæuiendo, rabie barbarica, plures obtruncant. Sequebatur Polonus fugien:
tes, et instando metu perculsis, cædem maiorem quā pro numero ædidit. Vbi verò ad
naues ventum est, equis desertis, naues glomeratim, Polono in tergis hærente, insili:
unt. Quæ cum à ripa præproperè soluissent, singulæ ferè, pondere nimio prægrauatæ,
sub conspectu Poloni, in fundum perierunt demersæ. Solus Bassa, Turcorū exerci:
tus Dux, quoniam prior naues fugiendo intrauerat, euasit. Spectabat ex loco palu:
dinoso, syluestri et iniquo, Rascianorum cohors pugnam, et Turcos, quod sæpenu:
mero alias contingere solebat, vincere rata, iungere se Turcis, prædarū, spoliorū,
et captiuorum potiundi gratia, parabat. Verùm Polonis cessisse victoriam videns,
desertis Turcis, in quorum partem secesserat, Polonis, circa quos stetit victoria
se iunxit, et fugientes Turcos persequi, stragemq; ingentem ædere cœpit: quibus tñ
non secus quàm ab initio si in periculum aduenissent. Polonus de prædis et spoli:
is captiuisq; participare permisit. Hungariæ Rex Matthias dum Polonorum
exercitum in statiua sua, et incolumem et victorem, ferentem multiplicia manubia
et maximā Turcorum captiuorum. Hungarorum quoq; quos de Turcorū captiui:
tate soluerat, multitudinem, contraq; omnem spem suam (perisse enim Polonos, si:
mul et Ducem Hungarorum Sokolipether, et à Turcorū maximo et forti exercitu
contritos fuisse extrema internitione crediderat) reuersum videret, gaudio exhi:
laratus est immenso, et in laudem Polonorum et Sokolipether Hungari, cōcionatus,
singulos specialibus præmiis donauit. Hungaros aūt qui socios deseruerāt, pericli

metu, plurimum obiurgatos, vniuerso Hungarico inspectante exercitu, capitibus eorum braccis impositis, et vultibus velatis, extra castra non nisi post triduum reuersuros, causa ignominiæ, vt cæteris forent in exemplum, propulit.

De Plocensi Ducatu inter Competitores ambigitur.

Generalis Diæta apud Pyotrcouiam, sabbato in die sanctæ Heduigis, agi cæpta est. Ad quam Casimirus Rex Poloniæ, ex Brzesczye, in qua rebus Pruthenicis prouidendo, aliquantisper steterat, die Dominico decima septima Octobris, cum consorte sua Elisabeth Regina aduenit. Causa Masouiæ et Plocensis Ducatuum, credebatur non parum et temporis et negocii habitura. Citatus enim ad illam fuit Conradus cum fratribus suis, Varschouien et Masouiæ Ducibus, iustitiam per iudicium accepturus. Sed is, missis suo more, Nicolao Boglewski Palatino Varschouien, Vincentio Gizicz ki Marschalco Masouiæ, et Nicolao de Mirzenyecz Decretorum Doctore, Canco Plocen, petebat causam, datis ab vtraque parte Arbitris, compositione potius quam iusticia transigi. Quod aliquoties tentatum, dum secus quam spes ferebat, cessisset, petebat neutrales indices adhiberi: Aut conditionibus et meritis causæ conscriptis, ad aliquam Italiæ vniuersitatem, rem deferri, et decisionem illius, pro sentencia perpetua haberi. Sed dum neque pro ea oblatione, vniforme decretum accipi poßet, Ducalibus Nunciis, vera infirmitate citatos Duces oppreßos esse allegantibus, in conuentionem generalem de proximo celebrandam, terminus dilatus et continuatus est. Duci altero, Conrado nigro, Coslensi et Olyesnicen qui personaliter aduemiens, nomine consortis suæ Margarethæ, filiæ olim Semouiti Ducis Masouiæ, Ducatus vacationem petebat, administratio oblata Iudicii collocandi ex Baronibus Regni, qui pro veteri consuetudine, ex iure præsidere in eo soliti sunt. Moleste id detulit Conradus Dux, et periculosum sibi vndit. Causam in Consiliariorum Regis, cum quo iure decertandum erat, manibus deponere: Consiliariis Poloniæ refellentibus, Regi suo Poloniæ, qui superiorem non recognoscit, non conuenire, vt quisquam alius illum, quam sui Barones, quoties iudicato est opus, diiudicent. Stomachatus deinde, et grauatum se quærens, discessit.

Legatus Apostolicus, nulla pace inter Casimirum Regem et Cruciferos confecta, Romam redit. Ciuitas vero Lubek, per Nuncium suum mandatum Magistri et Ordinis plenarium ostentans, intercipiendi bellum Prutenicum facultatem a Rege obtinet.

Apostolico Legato Hieronymo, Crethensi Archiepiscopo, per Baltasar Doctorem, et Secretarium suum Ioannem, ad pacem Pruthenicam, pro qua

principaliter à Summo Pontifice se missum commemorabat, expetenti, per Iacobum de Schadek, Decretorum Doctorem Canonicum Sandomirien. et Ioannem Sapyenski, ad eum Wratislauiam missos, responsum est. Fauere Regem sibi de eo honore et sorte, dummodo singulos militares et Ciues Prussiæ, suæ ditioni subiectos, neq; vitet, neq; excommunicatos censeat, et id mitatur, atq; efficere omni conatu satagat, vt terræ naturales Poloniæ Regni, Pomeraniæ, Chelmen. et Michalouien. à Cruciferis quondam per vim et iniquitatem occupatæ, in perpetua possessione Regni remaneant. Super terra Prussiæ et damnis, sumptibusq;, hincinde factis, potestas arbitrandi apud illum consistat. Ad pacem tractandam, Posnamien. Ciuitatis locum eligat. Si hæc detrectauerit, intelligat se, velut suspectum, repudiatum iri. Qui, cum hæc illi denunciata à Regiis Nunciis fuissent, in singulas conditiones consentiens, Prussiæ populos sentire atq; asserere excomunicatos non fuisse, sibi illicitum rndit. Atq; propterea repudiatus ex Wratislauia discedens, negociis singulis, pro quibus missus fuerat, infectis Romam rediit. Ciuitati maritimæ Lubeg, quæ in Polonico Bukowyecz (: sortis enim aliquando Polonicalis erat:) appellatur, per Ioannem Notarium suum, ad intercipiendum bellum Prutbenicum, et ad cōponendam æquis conditionibus pacem, se admitti petenti, et mandatum plenarium Magistri et Ordinis Cruciferorum ostentanti, potestas facta est rem aggrediendi, consignatusq; Bidgostiensis oppidi locus pro Rege, Chelmensis pro Magistro, tēpus festi Pentecostes, licet Ciuitas venire in Elbingum Regem supplicauerit, ne Magister Kinsberg egredi cogeretur.

Iacobo Siennyenski, de Epātu Crac pensio denegatur.

Petitio Iacobi Syenienski olim Episcopi Cracouiensis, qui ad pensionis clauis Sandecensis possessionem, per Sedem Apostolicam sibi factæ, per Ioannem de Melschtin, et Andream de Syenno germanū suum, se admitti deposcebat, Consiliariis nequicquam improbantibus, reiecta est: allegante Rege Poloniæ Casimiro, scindi Epātum Cracouiensem non conuenire. Hinc et appellatio, à processibus pensionis eiusdem, quibus Ioannes Episcopus Cracouien. monebatur, per præfatum Ioannem Episcopum Cracouiensem, interposita: allegante se in hmōi pensionem, sibi et Ecclesiæ suæ grauem, neq; per se, neq; per Procuratores consensisse. Appellationi suæ per Capitulares Cracouienses adhæsum, Iacoboq; Syenenski compositio, secum acta, parum syncere seruata, necessitasq; imposita, vt Summum Pontificem adire personaliter cogeretur.

Holand oppidū per proditionē à Cruciferis ferè captum, per gentes Regias recuperatur, et proditores illius plectuntur.

Sub Conuentionis Pyotrcouiensis tempore, gentibus Regiis ex præsidio

Oppidi Holanth prædatum egreßis, oppidani portas claudunt, et Magistro Crucife-
rico per celerem Nuncium auisato, gentes suas quarum Henricus Plawyenski du-
ctor fuerat, in oppidum recipiunt. Arx tamen à reliquo gentium Regiarum præsidio,
et porta, ad castrum spectans, et duæ turres, portæ proximiores, seruatæ. Quod vbi Pe-
tro Dunin, Succamerario Sandomiriensi et Capitaneo gentium Regiarũ, quæ Gniew
obsidebant, nunciatum est, ad obsidionem vrgendam in propugnaculis pedite relicto,
eques fere omnis effusus, Holand oppidum obsidere cæpit, Qui, quoniam nocte illuc,
(ita enim doctus erat) peruenerat, speciem multo maiorem exercitus, quàm pro nu-
mero præbuit, Itaqꝫ toto oppido trepidatum, ne porta, quæ facultatis suæ erat, irru-
ens, Henricum Plawyenski et suos occupans, fœdè prosterneret. Oppido itaqꝫ Henri-
cus Plawienski in aliquot locis incenso, inde se cum omnibus suis tumultuariè euolués,
diffugit. Gentes Regiæ, oppidum illico ingressæ, et flammam grassantem restringunt,
et oppido facile potiti, in eos, qui proditionis fuerunt capita, animaduersioné exercét,

Arx et Ciuitas Camenecensis et obligatione pecuniali soluitur, et muris reficitur.

PLuribus salubribus decretis Casimirus Rex apud Diætam Pyotrcouien-
sem sancitis, Ioanne de Thaczin, Castellano Cracouiense, Derslao de
Rythwiani, Sandomiriense, et Andrea Odrowaß, Leopoliense, Palatinis
in Podoliam transmissis, vt eorum ope et opera, arx et Ciuitas Camyeniecz sol-
ueretur de obligatione pecuniali. Theodorico olim Buczacky inscripta, et muris,
quanto firmioribus posset, aduersus Turcarum vires, quæ suspitionem et metum non
mediocrem iniecerant, reficeretur, tutiorqꝫ ad omnem casum et inuasionem consisteret
Et quoniam ex ærario Regio, quod nullum ea tempestate fuerat, impensa ad fabri-
cam et redemptionem huiusmodi dari non poterat, per militares Podoliæ, de quo-
libet Laneo et Cmethone, vnam bouem se præstare obligantes, liberaliter collata est,
Rex ex Pyotrcouia, apud quam diebus decem et octo steterat, versus Posnaniam et
Calisch contendit, et aliquot hebdomadas, illic commoratus, die Dominico ante fe-
stum Sanctæ Luciæ Radom venit, abindeqꝫ in Lithuaniam processurus, feria
tertia in die Sanctæ Luciæ, per Iedlnam, Kozyenicze, cæteraqꝫ loca discessit.

Anno Doñi 1464

Oppidum et Castrum Gnyew ac Olschtin capit Polonus.

OBsidione Castri et oppidi Gnyew in annum alterum producta, et omni
belli mole ad illorum conquisitionem conuersa, expectatio ingens tam Po-
lonos, quam Cruciferos tenuit, in quem finem longæ obsidionis res foret

cassura: Militibus Regiis obsidentibus illa potius, quam oppugnantibus. Eiicere tandem obsessi contenderant seruitia et plebes, quas præ inopia constabat famem non toleraturas, obsidentibus illas retrudentibus ad obsessos. Concessere interim plurimi in arcem, quasi locum fortioris præsidii. Sed cum illic commeatus vix ad quindecimum diem notarentur suffecturi, obsessis insuper opitularetur nemo, arcis et oppidi deditio per Commendatorem magnum, Vlricum Eyzenowen, et Nicolaum Vischembach Bauarum, qui obsessis præerant, feria secunda in die sancti Stephani Prothomartyris, in manus Petri Dunin, Sandomiriensis Succamerarii et Capitanei exercitus Regii, ea conditione, vt obsessis saluis abire, et quordecim quadrigis tantummodo res suas educere, liceret, facta est. Iniecta enim erat obsessis formido, ne vi captis, inferrent victores extrema. Quadringenti quoque milites Cruciferi: cæ partis, cum suo Duce, magno Commendatore, vsque in Kinsberg, ad Magistrum incolumes deducti. Ciues omnes clementia Polonorum seruati. Magister tantum: modo Ciuium, cum vno Consule, eiecti, quod hi procliuiores in partem Cruciferica notabantur. Concessa tamen licentia, vt intra mensem bona immobilia venundari liceret. Arx Thomconi, Ciuitas Gothardo commissa. Militibus stipendium solutum. Ioannes Skalski Bohemus, vnus ex Capitaneis partium Regiarum, oppido ma: gno Holschtin, per ingressum clandestinum potitus, singulis spoliatum rebus, incedit.

Oppidani Kolbergenses hostem magna clade afficiunt, oppidum Fridlanth, à milite suo spoliatum, incenditur. Bernardo Schum: borski certis conditionibus pax conceditur.

Oppidum suæ ditionis atque Episcopatus, Caminensis Episcopus in Pome: rania Heymingus, vocatum Kolberg, recuperaturus (multo enim tem: pore rebellionem aduersus eum præstiterat) quingentos habens in propria gente armatos. Cui Iurgilibell, Slesita vnus, ex Capitaneis Crucifericis, cum gentibus suis de terris inferioribus, item cum gentibus de Choynicza, quæ numerum Septingentorum equorum explebant, in auxilium aduenerat, ad oppidum præfatum Kolberg, clandestinis itineribus noctu, illud intercepturus, accessit. Nec spes illum fefellisset, nisi Ciues de Kolberg, beneficio Ciuium Gdanensium, de periculo, in illos comparato, auisati, introductis gentibus, precio conductis, omnem potentiam Episcopalem, quam ante murum et antemurale conscendere permiserant, crudeliter obtriuissent, et cæteros, qui euaserant, insecuti, aut occidissent aut captiuassent. Ac: cidisse suis tam tristem sortem, Cruciferici milites, qui obsidionem in Gnyew tolera: uerant, nec taciti quidem lætabantur, quod nouas Ciuitates conquirere, quam dudum quæsitis, et sibi, ferre suffragia maluissent. Milites Cruciferici, in præsidio Oppidi Fridlanth constituti, dum ad extremam se indignarentur, propter non soluta stipendia, peruenisse egestatem, oppido Fridlanth tyrannicè spoliato et incenso, discedunt. Ber: nhardo Schumborski obsidionem suorum Castrorum vehementer pertimescenti, et ppterhoc fœdus sibi præstari à Casimiro Rege expetenti (nouerat enim vires Magistri

exangues esse) fœdus his conditionibus concessum est. vt oppidum Chelmense, et ca:
strum antiquum, item Castrum et oppidum Brodnicza, absq; impetitione Regiæ
partis teneat: Regi omnia, bello finito, et terra Pruthenica conquisita, recepta com:
petenti mercede, redditurus, Interim ab omni hostilitate in Regem, et suos, se conti:
neat, Regios milites, mercatores, et quoscunq; subditos, in suas terras receptet, et fo:
ueat, Cruciferis propulsis ~

Iniquum Lithuanorũ in Polonos animũ Rex Casimirus auertit. Lithuano Polonũs in Epatum Miednicen̄ succedit ~

Casimirus Polonorum Rex in Lithuaniæ Ducatum, cum consorte sua Elisa:
beth Regina, adueniens, dies festos Natalis Christi, apud Grodno egit,
et nonnullos Lithuaniæ Barones, nouis rebus studentes compescuit. Diætã
insuper Parczouiensem, pro die Purificationis (quoniam verisimile inter Polonos
et Lithuanos seminarium alicuius litis aut odii excitura, pro terris Podoliæ et
Lucsko, quas vtrinq; repetebant, videbatur) in diem Natiuitatis sanctæ Mariæ
virginis transposuit. Spectatores se quidem Lithuani in eam diem Pruthenici bel:
li, magis quam adiutores præbuerant, nec conditionibus iustis, quibus illis aliqua
pars Prussiæ terræ, in Samogithiam spectans, per Regem et Regnum debebatur,
pellici poterant ad auxilia, Polonis contra Cruciferos ferenda: et quo nam belli
Pruthenici, decennio iam continuati, res euasuræ forent, quieti vsq; in id tempus
opperiebantur, rati ex discrimine tam Polonicarum, quam Crucifericarum rerum,
suis accedere profectum. Nec vltra dilationibus vsuri, bellum Polonis inferre in:
terim, dum Pruthenico distinerentur, concludebant, nisi Rex eos ab hmoi proposito
deterruisset. Quo facto, in Lithuania hyemis et veris tempore perseuerãs, pluriũ Prin:
cipum legationes audiebat, Sub cuius prñtia, Georgius Epũs Myednicen. siue
Samogithiæ, genere Lithuanus, de Vilna ciuitate ortus, die Saturni, vigesima qn:
ta mensis Februarii, procedendo Vilnam, in itinere, dum vix trium milliarium resta:
ret iter, moritur, et relatus, in Ecclesia sua Myednicensi sepelitur, Cui Matthias
de Thopolya, Lancicita, genere Polonus, de Domo Powala, succedit ~

Pius secundus Pontifex Romanus con̄ Turcam gñralem expedicoẽ indicit: adiutoribus grãm Iubilei concedens, Ad quã, cum et Polonorũ plura millia se cruce signassent, conspiracoẽ facta, Cracouiæ, Iudeos pene omnes bonis, triginta vero etiam vita, spoliant. Ioannes Archiepũs Gnesnensis moritur ~

Exacto autem Casimirus Poloniæ Rex apud Ruthenicale Brsesczye

festo Paschæ, in Poloniam rediit, et Cracouiam vigesima Aprilis mensis die intrauit, duplicem sortem, parum gratam et blandam, expertus. Vnam, quòd Summus tunc Romanorum Pontifex Pius secundus, Papa, Christianitatis, quæ, à Turcorū Cæsare Machumete, post Constantinopolitani et Trapesuntini, Imperiorum, miserā interemptionē et cladem, grauiter opprimebatur, opprobrium et grauamen auersurus, generalem expeditionem, contra illum, eo anno instituit. Et Philippo Burgundiorū Duce, quamuis veterano et sene, et Venetiarum Duce Christophoro Mauro, classe. Matthia vero Hungariæ Rege, exercitu terrestri, illum adiuuante, personlr in expeditionem huiusmodi ire decreuit, omnibusq3 rem hmodi adiuuantibus, anni iubilei donauit gratiam. Quæ, cum etiam Apostolico apud Cracouiam fuisset vulgata precepto, et plura ex Polonis hominum millia, Crucem, contra Turcos pugnaturi, assumpsißent: feria tertia Paschæ, quæ in terciam mensis aprilis cadebat, diem, conspiratione facta, in Iudæos et eorum domos, ad vesperam irruunt, et tam illis, quàm Synagoga Iudaica confractis, substantias eorum vniuersas diripiunt, Triginta insuper Iudæos, de sexu vtroq3 trucidant, cum se cætera multitudo Iudæorum, in ædem Ioannis de Thæczin, Castellani Cracouien, habitoibus eorum contiguam, recepissent. Et cum in crastinum, ampliori seditione gliscente, oīs illa Iudæorum caterua, apud domum Ioannis de Thæczin, à Cruciferis, trucidationē eorum vehementer sitientibus, fuisset inuasa, vix tandem et ægrè per armigeros Ioannis Crac Episcopi, Iacobi de Dabno Vicethesaurarii Regni Poloniæ, et Capitanei, Consulūq3 et Ciuium Cracouiensium, defensa, et in arcem Crac deducta est. Inuasißet eadem sors cæteros Iudæos, in aliis oppidis et vrbibus apud Poloniam habitantes, nisi in arces et loca tutiora diffugissent. Consulatus Cracouiensis ob stragem Iudaicam, quòd illam non auertisset, correptus, pecunia etiam trium millium florenorum inquisitus est: quem nec inclemente verbo (nihil enim occasionis ad stragem contulerat) carpere oportuißet. Alteram, quòd Ioānes Gnesnen Archieps, vir pro ea tempestate reip: et vtilis et necessarius, cum aliquandiu scabie, quam ab adolescentia pertulit, vexatus, languisset, die Saturni quartadecima Mensis Aprilis in curia sua apud Vnyeiow, diem obiit, in Eccla Gnesnen in Choro ante maius altare, sub vrna ærea, eiusdem mensis vigesima die sepultus, annis decem, mensibus quor. in Pontificio exactis. Donauit ecclesiæ Gnesnensi duas pelues argenteas pulcherrimas. Tiaram Pontificalem, margaritis intextam, tres partes Vincentii Speculi Historialis, cæteros omnes thesauros Eustachio, fratri germano, Castellano Radomiensi reliquit. Murauit et cocto latere capellam in Ecclesia Gnesnensi in parte septemtrionali, et eandem de bonis mensæ Archiepalis dotauit ~

Ioanne Gruszczinski Epō Cracouiensi tum primū literæ sacræ Roma allatæ Cui Ioannes Luthkonis succedens, in Epūm Wladislauieñ consecratur ~

IOannes Gruszczinski Cracouiensis Episcopus, etsi dudum, videlicet sexta mensis Iunii die, anni præcedentis, in Cracouien Sedem, Iacobo Sieñenski

cedente fuisset pronunciatus: propter tardam tamen literarum Sacræ expeditionem, non nisi vigesima septima mensis Martii die Cracouiam aduemiens, honore processionum omnium exceptus, se Episcopum Cracouiensem gerere cæpit. Ioañes Lutkonis de Brzezye, in eadem sexta Iunii die, in Epum Wladislauien. pmotus, die Dominico Lætare, quæ fuit quarta mensis Martii, in Episcopum, apud ecclaz Sanctæ Mariæ Lanciciensem, per Andream Bninski Episcopum Posnaniensem consecratus, sedem suam Wladislauiensem extunc obtinuit ~

In conuentu Korczineñ Casimirus Rex expeditionem bellicã in Prussia antea decretã retractat, et pro salariandis militibus fertones imponit ~

Moratus aliquot diebus Casimirus Poloniæ Rex apud Cracouiam, in nouam Ciuitatem Korczin transiens, Conuentum illic terrarum Cracouien. Sandomirien. et Russiæ, die Dominico ante festum Sãctorum Philippi et Iacobi Apostolorum, diebus aliquot tenuit. Vbi expeditionem generalem, quæ in Prussiam fuit dudum, in generali Pyotrcouiensi Diæta, decreta, retractat: quoniam grauis nimis et onerosa, pro ea æstate, censebatur, Fertonesq3 per vniuersum Regnum, lancis, tabernis, molendinis, ad soluendum mercenarios milites, apud Prussiam militantes, impositi. Molesta plurimum ea retractatio et Consiliariis maioris Poloniæ, et militibus Ciuibusq3 Prussiæ videbatur, quoniam bellum per illam trahi, quod ea finitum iri sperauerant, querebantur. Ex nouæ Ciuitatis Conuentu, Casimirus Rex Cracouiam reuertens, metus nonnullos ex Morauia et Pannonia gliscentes, quos nonnulli latrunculi suscitare moliebantur, compescuit. Sub cuius præsentia, frequens Crucesignatorum numerus, duntaxat ex terris Dominiorum suorum congregatus, ad duodecim æstimatus millia, pulcherrimo armorum apparatu, in Turcorum exterminium, Cracouia processit ~

Casimiro Regi filia Zophia nascitur ~

Regina Elisabeth consors Casimiri Poloniæ Regis, sexta die mensis Maii, hora prima noctis, filiam effudit. Quæ die Solis quartadecima mensis Iunii, in Cracouiensi Ecclesia, per Ioannem Cracouien. Episcopum baptisata, Zophia nomen accepit. Ludi deinde in decus nouæ filiæ habiti, et premia victoribus proposita atque data sunt ~

Casimirus rex de rebus Pruthenicis consilium capit, tandez

aduenientibus Ciuibus Lubucen̄ Arbitris vtrinq; assumptis, in Thorun iudicio arbitrario cū Cruciferis de Prussia contendit.

Vigesima mensis Iunii die, Casimirus Poloniæ Rex, Cracouia, solicitantibus illum maioris Poloniæ consiliariis, egreßus, celeri cursu per Miechow Pyothrcouiam et Lanciciam, peruenit in Colo, et die Dominico sancti Ioannis Baptistæ, conuentum habuit, expeditionem contra Prußiam, saltem ex militibus terrarum maioris Poloniæ, instauraturus: Sed cum illi quoq;, propter Cracouiensium militum absentiam, sumere arma detrectarent, fertones æquè terris eorum impositi, sancitumq;, vt Rex, eo anno, bellum contra Cruciferos tantummodo per Aulicos et mercenarios milites, agat. Ea autem belli in eum annū dilatio, militares et Ciues Pruthenicos, grandi molestia perculit, ingeminabanturque per nōnullos detrectatores murmura, quod ignauia imperitiaq; Polonorum, res Pruthenicæ segniter ridiculoseq; gererentur, sustinerentq; potius bellū q; inferret. Ex Colo Rex discedens, peruenit in Brzesczye, Vbi vsq; ad diem Lunæ post festum Exaltationis sanctæ Crucis, quæ fuit decimaseptima mensis Septembris dies, sub frequentia Consiliariorum, secum illic morantium, stetit, prouidendo rebus Pruthenicis, quæ armis et arbitrio agebantur. Iam siquidem Epūs Lubucensis Arnold9, cum duobus Canonicis suæ Lubucen̄ ecclesiæ, vz Alberto de Rechen, Costocense, Alberto Cromendik, Ripense, Archidiaconis, Item Ciues de Lubek, Henricus Casthorp Proconsul, Henricus Liperode, Camerarius, et Henricus Hachten, Legum Doctor, Consules Lubucen̄, Ciues de Lubek, in quos tam à Rege Poloniæ Casimiro, quàm à Cruciferis Compromissum fuit, pacem tractaturi, licet tardius, quàm pro prima die mensis Maii, quemadmodum constitutū fuerat, aduenerāt in Thorun, ex Gdansk itinere terrestri vecti, dum illic classe adnauigassent. Traxerāt insuper secum quinq; aliarū Ciuitatum de Ansa, videlicet de Costok, de Vissnar, de Luneburg, de Riga, et de Darbath, Consules, vz Stephanum Slorff, Costhocensem, Vlricum Malchim, Vissnariensem, Conradum Schelepepar, Lunenburgen̄, Ioannem Stholrap, et Conradū Barthiman, Rigenses, Gothfridum Vanschede, et Henricū Beringhow, Darbathenses, Consules, faciliorem consumationem pacis rati, si illorum quoq; p̄ntia adiuuarentur. Et quanuis præfati Lubucenses Arbitri, ad constitutam diem, primā videlicet mensis Maii, venire Bidgosthiam neglexissent, Regiis consiliariis p̄ntib9, et tempestiuè venientibus, delatum tamen fuit eorum conditioni. Crucifera tamē pars plurimùm culpata et carpta, quæ nec miserat, nec venerat. Ostensurus autem Casimirus Rex, clarissimam suam iustitiam, coram præfatis Lubucen̄ arbitr̄, duos Doctores, Ioannem de Dabrowka, Canonicum sancti Floriani, et Iacobum de Schadek, Sandomirien̄ Canonicum, item Ioannē Dlugosch seniorē, Canonicū Cracouien̄, transmisit. Misit et consiliarios, Ioannē Wladislauien̄ Epūm, Regni Poloniæ Vicecancellarium, Lucam de Gorka Posnaniensem, Stanislaum de Ostrorog, Calissiensem, Sandiuogium de Lanschenicze, Siradien̄, Petrum de Oporow Lanciciensem, Nicolaum de Kosczyeliecz, Brzestensem, Ioannem de Kosczyelyecz Iuniwladislauien̄, Stiborium de Bayssen, Elbingensem, et Prussiæ Gubernatorem, Gabrielem de Bayßen, Chelmen̄, Palatinos, Hinczam de Rogow Sandomirien̄, Nicolaum de Czarnkow, Gnesnensem, Castellanos, Item militares Prussiæ Othā Mahwicz,

Matthiam Tolbk, Nicolaum Pilawski, Nicolaum Dzÿalowski, item Mgrōs Ciuiū,
et Consules trium Ciuitatum, videlicet Conradum Thendek, Rudigerum de Birgen
Matthiam Theschnar et Ioannem Kowschen, Thorunenses, item Augustinum Twgarth
Plebanum Gdanensem, Licentiatum in Decretis, Reÿnoldum Nideroff, Ioannē Man:
deburg, Ioannem Augerinum, Ioannem Lindow, Gdanenses, item Ioannem Vedler,
et Henricum Bilanth, Elbingenses, pacem ordinaturos, et sub æquis conditionibus,
pacem perpetuam conclusuros. Prussiæ quoq3 Magister Ludouicus de Herlÿch:
haußen, suos Consiliarios mittendum curauit: vc3t Iodocum Episcopū Ossiliense3
ex Liuonia, ordine Crucifericum, Henricū Riewsche de Plawen, olim Elbingensem
Cōmendatorem, Gothardum Mollingrade, Marschalcum Liuoniæ, Georgium Comitē
Henebergensem, Andream Peper, Decanū Derbathensem, Ioannem Vmbeler, Nicolaū
Thechanth, Decanum Pomesaniensem, Decretorum Doctores, Vilhelmū de Eppingÿen,
Ostherodensem, Vilhelmum Schumdil, Ostherodensem in Liuonia, Cōmendatores, Hē:
ricum de Kinsberg, Gilauiensem, Ludouicum de Helbin, Lubauiensem, Tenutarios,
Georgium Stembolth, Nicolaum Cromer, antiquæ Ciuitatis Kinsberg, item Ioannē
Veltußen, et Henricum de Richnern, Ciuitatis Reualiensis de Liuonia Consules.
Partibus itaq3 prædictis apud Thorun conuenientibus, propositio primū pro parte
Casimiri Regis et Regni Poloniæ, coram Arbitris, per organum, vnius ex Docto:
ribus, Iacobi de Schadek, sub p̄ntia omnium Consiliariorum Regiorū, die Martis
tertia mensis Iulii, in prætorio Thorunensi facta est: in quindecim articulos diui:
sa. Quorū primus continebat, quòd terræ, Pomeraniæ, Culmen, et Mihalouien, locatæ
et possessæ sunt, per linguam et genus Polonicum, quòd Ciuitatibus, montibus, fluuiis
et locis, nomina imposuit, prius quā ordo Crucifericus eßet in rerū natura. Secundus,
ꝙ terras p̄dictas, primus parens et Princeps Polonorum Lech, et sui nepotes, in plurias
ætates populauit et possedit, et terræ prædictæ fuerunt semper sub Monarchia Po:
lonica. Tertius, quòd terræ prædictæ, et terra Prussiæ, sitæ et locatæ sunt intra limi:
tes Monarchiæ et Regni Poloniæ. Quartus, quòd Reges et Principes Poloniæ, pos:
sidebant terras prædictas, vsq3 ad tempus spolii, cum omni Dominio, mero et mixto,
creando et conferendo officia et Magistratus. Quintus, quod Reges et Principes Po:
loniæ, fundauerunt in terris prædictis, Ecclesias Cathedrales et Collegiatas, Conuē:
tuales et Parochiales, videlicet Wladislauiensem, Chelmen, Camenensem, et plura
Monasteria, de quo habentur plura originalia Priuilegia. Sextus, quòd omnes terræ
prædictæ, soluunt denarium sancti Petri, quemadmodum cæteræ terræ, sub Monar:
chia Regni Poloniæ constitutæ. Septimus, et Octauus, quòd de terris prædictis
Magister et ordo Crucifericus, per violentiam spoliauit Regem et Regnum Po:
loniæ. Nonus et Decimus, quòd authoritate duorum Summum Pontificum, vc3t
Ioannis vigesimi secundi, et Benedicti duodecimi, latæ sunt duæ sententiæ diffi:
nitiuæ, quæ in iudicatam rem transiuerunt, per Iudices Apostolicos, quibus terræ
prædictæ, Regi et Regno Poloniæ adiudicantur. Vndecimus, quòd Prussiæ
terra, et terræ maritimæ, eidem adhærentes, intra fines Regni Poloniæ consiste:
bant, et eidem Regno pendebant datias, seruitia et tributa. Duodecimus, quòd
Magister Crucifericus, occupata terra Prussiæ, non solum recusauit soluere soli:
ta tributa, sed etiam Regnum Poloniæ et per se, et mercenarios milites vastabat,
eo præsertim tempore, dum Rex Poloniæ bellis, contra barbaros susceptis, occu:
pabatur. Tredecimus, quod milites et Ciues, et quiq3 subditi terrarum prædi:
ctarum, non valentes ferre tÿrannicum superbum et vsurpatū Imperium Magri,

et sui ordinis, redierunt ad legitimum et naturale. Diuino et humano iure, authoritatem illis subministrante. Quartus decimus, quod Mgr Crucifericus modernus Ludouicus de Herlichhaußen, subditos terrarũ prædictarum in ditionem iustam et naturalem reuersos, multipliciter bellis vexauit, et impugnauit. Regemq3 Poloniæ in possessione terrarum prædictarum impediuit. Quintus decimus, quod ius vetus et originarium, quod Rex Poloniæ in terra Prussiæ habuit, aucturus et illustraturus, apud Stipendiarios Magistri et ordinis Cruciferorum, plenã ad vendendum ptatem, à Magistro et.. ordine concessam habentes, pro quadrigentis sexagenis latorum grossorum millibus, auro et argento parato emit et cõparauit, ipsaq3 emptione tam alti precii, ius sibi legitimum quæsiuit. Responsum fuit post triduum articulis Regiis, per Crucifericam partem, sed debiliter et languidè Nonnulliq3 articuli, pro parte Magri et ordinis propositi. Sed per Doctores et Procuratores Regios intra triduum aliud, solennes replicationes, quæ et responsa Cruciferorum confutabant, et articulos, reproductæ sunt. Quo facto, rogatu Arbitrorum, omissis exceptionibus et replicationibus partis vtriusq3, ad pacis tractatum descensum est. Vno quoq3 mense et dimidio ad conficiendum, sub æquis conditionibus ab Arbitris laboratum, adeò varia spe partem vtramq3 peruadente, vt se nonnunquam pacificandas, nonnunquam in arma retrudendas, existimarent.

Causæ, quibus tractatio pacis, per Lubucenses Arbitros, vtrinq3 assũptos, inter Regem et Regnũ Poloĩæ, ac Mgrũm et Ordinẽ Crucifericũ, conficiendæ, dissipata sit.

VAluißent tam longi pro pace tractatus, partis vtriusq3 pectoribus, quam maximè in illam inclinatis, quoniam et Casimirus Rex Poloniæ, et sui omnes, seruandum non delendum ordinem Crucifericum, et terras Prussiæ inferiores, Elbingense terra et Marienburgense Castro, cum suis Districtibus et pertinentiis exceptis, ordini relinquendas annuebant, pars quoq3 Crucifericа terris Pomeraniæ, Chelmensi, Michalouiensi et Elbingensi, cum suis Districtibus perpetuò cedere et renunciare. Castrum verò Marienborg, cum suis Districtibus, in Regia tenuta et ptate, in annos triginta consistere, vt sub illis, iure vel concordia, cui cederet perpetuo, ordinaretur, consentiebat. Verùm Principes Almaniæ, et signanter Fredericus Marchio Brandeburgensis, cum germanis suis Alberto et Ioanne, item Marchiones Mißnenses, bili et liuore exagitati, quòd pax Prutenica, per Lubucenses, eis neglectis, confici deberet, frequentibus Nunciis Cruciferos, qui pacem apud Thorun tractabant, monebant, ne in dedecus et opprobriũ omniũ Almaniæ Principum, consumari pacem per Arbitros Lubucen, consentiret, Almaniæ potius Principibus hunc honorem reseruarent, Si secus agerent, pro iniusta ignominia nota, scirent se per Principes Almaniæ, ex vniuersis locis et domibus Almaniæ exterminandos. Accedebat et ciuitatis Thorunen, repromissa p nõnullos Ciues, eius proditio, quam Henricus Plawienski, clandestina pactione, manẽdo

in Thorun, confecerat. Cuius spes adeò illum mulcebat, vt Thorunensi Ciuitate in suam ditionem redacta, facilè se totam Prussiam recuperaturum existimaret. Iniectæ insuper fuerunt duæ conditiones, vna per partem Regiam, altera per partem Crucifericam. Nam et Rex Poloniæ cum suis, non aliter pacē perpetuam volebat concludi, nisi vt Magister et Ordo Crucifericus, in terris Prussiæ, ꝑpetuò fierent Regi et Regno Poloniæ homagiales et subiecti: asserens non aliter pacem posse ratam consistere futuram. Et Magister et ordo deposcebant, vt Casimirus Poloniæ Rex omnibus his, qui apud Ordinem, per annos vndecim militauerant, stipendiariis duntaxat eis, qui præsidia munitionum, quæ in partem Regis cederēt, obseruabant, stipendiū, ad plures milliones ascensurum, persolueret: asserens se ad soluendum inopem esse. Vtraq; itaq; parte alterius postulata abhorrente, Principibus insuper Almaniæ impedimentum, quod retuli, iniicientibus: re infecta post multos sumptus, fatigas et labores, non sine Lubucensium grandi stomachatione, et acerbitate, qui sibi gloriam et meritum, finiendi Pruthenici, per Arbitrium suū, belli, ereptum iri dolebant, ex Thorun discessum est. In ipso autem discessionis articulo, produxerunt Lubucenses quatuor Wladislai primi, Poloniæ Regis, literas originales, primam Samborii, Secundam Mesthwini Ducū Pomeraniæ, tertiā Przemislai primi Ducis, et postea Regis Poloniæ, quartam Wladislai primi, Poloniæ Regis, quibus in Ciuitate Gdansk ædem Lubucensi Ciuitati, multis nobilitatam libertatibus, habere, et per totam Pomeraniam, liberos eos à telonêis quibuslibet, concedunt, petentes illas confirmari. Quæ exhibitiò, iustissimam habere Regem causam, iustissimumq; bellum, monstrauit. Itaq; etsi tunc pax perpetua prouenire, occulto Dei iudicio, non potuit: ex deductione tamen iustitiæ Regiæ et ex lrīs, per Lubucenses exhibitis, omnium militarium et Ciuium Prussiæ animi, in fide cōfirmati. Clarissimè quoq; tunc cognitum et intellectum est, tam à propriis quàm à forensibus, Pomeraniæ terras, veteres Regum et Principum Poloniæ terras, et per iniquitatem et iniusticiam à Cruciferis occupatas fuisse. Id ne cui videatur incredibile, et memoriæ possit succurrere, eas copias veras, ex originalibus sumptas, huic operi nrō superius inseruimus ~

Pace infecta, Casimirus Rex ad obsidendū oppidū Nowe peditatū, Duce Thomkone, transmittit: qui ab hostibus, ob paucitatem suorū confligitur ~

DIssipato pacis tractatu, Lubucenses per vndas et pelagus in Lubek, quàm grauissima Epidimia constrictam, et omnes penè suos reperierūt extinctos. Casimirus Poloniæ Rex apud Brzesczye agens, spe pacis omissa, omnē curam ad belli apparatum intendit. et virum maioris animi quàm consilii Thomconem ad obsidendum oppidum Nowe, cum peditatu transmisit, Sed cum is, iniussu Regis, equitatu, qui ex Gnyew, et ex aliis locis, sub ductu Petri Dunin, Succamerarii Sandomiriensis, venturus prope horam erat, non expectato, sabbato, Vigesima octaua Mensis Iulii, circumualasset, hostes, sua paucitate

visa, ex omnibus præsidiis glomerati, post triduum in illum à tergo et à fronte irruunt, et multitudine freti, facilè illum et suos profligunt, et fugere ignominiosè compellunt. Centum et amplius fuere gladio et vndis desiderati, quoniã hostes etiam ætatem infirmam, pueros videlicet, quibus barbarus parcere consueuit, trucidabant. Prouenisset amplior in peditatu Regio clades, sed naues Regiæ, in Visla stantes, seruauerunt reliquias. Fuit Thomek ipse, de hostili inuasione tempestinè auisatus. Sed tamen agens, et hostilem manum nihili pendens, cladem ipsã quam hostes pro summa vulgauerant, victoria, admisit.

Adam Vilkanowski, Tenutarios Castri Sadlow, ex Masouia prædam ducentes sternit. Casimirus vero Rex Petrum Dunin, cum mercenariis et Pruthenicis militibus ac Aulicis suis, ad obsidendũ denuo oppidũ Nowe transmittit.

IN eadem vigesima octaua mensis Iulii die, Adam Vilkanowski, Tenutarius Regius in Nidborg, cum gentibus Regiis, ex præsidiis Sarnow et Nidborg deductis, Ioannem Skop et Limbacher, tenutarios Castri Sadlow, magnam predam ex Masonia ducentes, ante Castrum Sadlow profligauit. Et pluribus cæsis, cæteros cepit, et fugere compulit. Cladem aũt sui peditatus, apud Nowe acceptam, Casimirus Rex correcturus (prædictum enim oppidum, quod se per fraudem contribuerat hostibus, primum placebat aggredi, vt nauigatio Vislæ, qui prope fluit mænia, eßet libera Regiis, hostibus verò inhibita, Faciliusq; hostes, ad pacem cogi poßent, dum non supereßet locus, circa quem tutò poßent Vislam traiicere, in propinquo extabat copia materiæ, ad extruendos aggeres, et cætera opera) Petrum Dunin, Succamerarium Sandomiriensem, cum mercenariis et Pruthenicis militibus, Ioannem verò Sinowyecz de Koczina, et Paulũ Iasyenski cum Aulicis ad obsidendum Nowe transmittit. Itaq; oppidum Nowe à Petro Dunin, sexta die mensis Augusti, ab Aulicis verò Regiis tredecima, obsideri cæptum est, et proceßu temporis, turribus seu bastis ac sepibus, in circuitum coãgustatum. Et licet hostes, plures Principes, pro ferendo gentium subsidio, solicitassent, nec impetrare quicquam valuißent, licet insuper ex omnibus præsidiis peditatu et equitatu deducto, qualiter obsidionem Nowe, item obsidionem Puczki, quæ et ipsa à Gdanensibus, terra et mari, tota illa æstate, obsidebatur, item obsidionem Castri Sadlow, quod à Conrado Masoniæ Duce et gente sua, decima octaua die mensis Septembris, obsideri cæptum est, soluerent, varios tractatus decoquerent; viribus tamen suæ et Regiæ partis pensatis, non se manifesto committere periculo, sed ex insidiis lacessere obsidentes, censuerunt.

Tractatus de pace nequicquã reintegratur.

IN stabant posthæc Henricus de Plawen, et alii Cruciferi, solicitabãtq;

magna instantia militares et Cives Prussiæ, vt pacis tractatus, resumerentur, quoniam et à stipendiariis et subditis suæ partis increpati, quod pacem in Thorun, sub conditionibus, per Regem oblatis, non acceptassent, de periculo status sui formidabant. Denunciantibus eis et subditis, se, etiam ipsis renitentibus et inuitis, pacem confecturos. Missus ob id et ob alias res, cum Gdanensibus conficiẽdas, fuit in Gdansk Ioannes Dlugosch. Canonicus Cracouien. et Conuentũ cum Gubernatore Prussiæ, et Gdanensibus, Elbingen. ac Thorunen. apud Marienborg aliquot diebus tenuit. Verum, quia loca illa pestis grauis inuaserat, discedere cœpto irrito coactus est. Habiti postea fuerunt et apud Schtum, et in campo ꝓpe Marienborg, de pace concludenda tractatus: Cruciferis in conditiones, quæ eis apud Thorun offerebantur, denouentibus se consensuros. Propter quod deposcebatur Rex vt in Marienburg, de latere suos consiliarios, pacem tractaturos, transmitteret. Peste tamen dietim apud Prussiam inualescente, et plures absumente mortales, neq; placitare de pace, neq; aliquem mitti, ad notorium periculum, placuit ~

Capitulum Gnesnense Ioañem Gruszczinski Epũm Crac. R:P: Cancellariũ Archiepũm eligit, Rex vero Ioannem Luthkonis Epũm Wladislauieñ. Vicecancellariũ Regni, Crac. et Iacobũ de Sienno olim Epũ Crac. ad Wladislauieñ. ecclãs. noĩat Episcopos ~

Gnesnenses Capitulares tertia die mensis Iulii aduenente, ad eligendũ nouum Antistitem, Ioannem Gruszczinski, Episcopum Cracouiensem, et Regni Poloniæ Cancellarium, pro quo Casimirus Poloniæ Rex lr̃is et Nunciis, videlicet, Nicolao Skora Castellano Calissiense, et Emerico de Oporow, Cantore Wladislauiensi, et vtriusq; iuris Doctore, intercedebat, concorditer postularunt. Quam postulationẽ Rex, petentibus illum apud Brzesczye Capitularibus, admisit, et Ioannem Lutkonis Epũm Wladislauien. et Regni Poloniæ Vicecancellarium, ad Cracouiensem, Iacobum verò de Syenno, olim Crac. Epũm, ad Wladislauiensem, Ecclesias nominauit. Conrado Masouiæ Duce cum genitrice sua Barbara, pro die sancti Bartholomei, et Conrado nigro Olyeschnicensi Duce pro festo Natiuitatis sanctæ Mariæ, in Brzesczye, ad Casimirum Regem venientibus, et pro se Belzensem, Gosthinensem et Rauen. terras expetentibus, dũ res amicabili compositione transigi non poszet, in Diætam Pyotrcouiensem, pro die. sanctæ Heduigis est dilata ~

Paulus Grabowski in Epũm Chelmeñ consecratur

Vigesima nona Mensis Iulii, die Solis, in Brzesczye Cuiauiensi, Paulus

Grabowski, ad ecclesiam Chelmensem confirmatus, per Ioannem Cracowiensẽ Epũm consecratur, in ecclesia parochiali Brzestbensi. Nobilis de Domo et stirpe Powala. Qui propter tenuitatem Episcopatus, ecclesiam parochialem in Cuiauiensi Brzesczÿe, vsq3 ad mortem, dispensante secum summo Pontifice Pio secundo, qui illum ad petitionem et nominationem Casimiri Poloniæ Regis, in Pontificatum promouerat, detinebat ~

Pio secundo Papæ mortuo, Paulus secundus succedit ~

PIus Papa secundus, dum in Ancona ageret, quam de mense Iulio prosecuturus expeditionem et passagium contra Turcam, intrauerat, quartadecima mensis Augusti moritur, et relatus Romam, in ecclesia sancti Petri sepelitur: dum annos sex in summo Pontificio exegisset. In cuius locum Cardinales, conclaue apud sanctum Petrum ingressi, Petrum tituli sancti Marci Præsbiterum Cardinalem, genere Venetum, Eugenii olim quarti ex sorore nepotem, vnanimiter Papam eligunt: qui Paulus secundus appellatus est, in die Exaltationis sanctæ Crucis, in ecclesia sancti Petri consecratus ~

Oppidi Nowe continuatur per Polonos obsidio, Puczki vero et Sadlow, castra deduntur ~

SErpente dietim in oppidum, Brzesczÿe infectione, Casimirus Poloniæ Rex inde discedens, Clodawam venit, Vbi cum Regina Elisabeth aliquot hebdomadis immoratus, per Lanciciam in Pÿotrkow, in die sanctæ Heduigis aduenit, Vbi et Diætam generalem diebus quindecim tenuit: sub quibus negocium, Ducatum Masoniæ contingens, tam cum Conrado Warschowiense, quam Conrado Olÿeschnicen, Ducibus, qui ambo personlr aduenerãt, ventilatum est, Post plurimos aũt tractatus, in ea ipsa re interpositos, dum causa transactione amicabili, quæ frequentius tentata est, consumari nequiret, trãsactio vero Iudicialis, plurimis dura et molesta videretur, bellum etiã domesticũ, quod proprio Principi, si pro Rege et Regno pronũciatum foret, in expugnationẽ Castri et Ciuitatis Plocen, mouendum foret, secũ trahens. Cum Conrado quidez Varschowiense, in Diætam vsq3 aliam generalem, cum Conrado vero Olÿeschnicense, ad festum Pentecostes, dilatione suspensa est. Ad quam etiam faciendam pestis impellebat: in pluribus locis maioris Poloniæ, vczt Posnania, Varschouia, et aliis circumiacentibus, ferociter sæuiens, in Pÿotrcowiensi vero oppido, iam tũc aliquãtulum gliscens, ex aduentu tam nonnullorum consiliariorũ, ex locis infectis cõuenientium, q3 Curiensiũ, ex obsidione oppidi Nowe redeuntiũ: vbi pestis valida, quæ terras, Pomeraniæ, Culmen et Prussiæ premebat, illos vexauerat: Sed nec con:

sultum videbatur plurima bella aßumere, Prutenico bello nondū quietato, quod, peste Epidimica, quæ regionem illam, eo anno, satis dirè affligebat, non obstante, assiduè gerebatur, oppidiq3 Nowe, Aulicis Regiis discedentibus: dum illud bastis et sepibus coangustiassent, per gentes Regis mercenarias, quarū Thomÿecz et Gothardus fuerunt capita, continuabatur obsidio. Oppidi verò Pucski, quod per Gdanenses viginti sex hebdomadis, item fortalicii Sadlow, quod à Duce Cōrado Varschoviense, et nonnullis Regiis gentibus, sibi adiunctis, obsidebatur, votiua expugnatio prouenerat per deditionem.

Dum Poloni et Lithuani altercatiōibus tempus terunt, Thoruniū pene in manus hostium venit, et Castrū Czarnoschin perditū, rursus hostibus eripitur.

EX Pÿotrcoviense Diæta, in aliam Parczoviensem, pro die sancti Martini tenendam, cum Baronibus Lithuaniæ, itum est. Ad quam, etsi Casimirus Poloniæ Rex, infrequenti Consiliariorum, tam Ecclesiasticorum quàm Secularium, numero aduenisset: Lithuanis tamen, qui et ipsi in Brzesczÿe Rutenicale aduenerant: venire in Parczow detrectantibus, apud villagium Lomazÿ partialis quidā Conuentus vtrorūq3 consiliariorum, Rege Casimiro pñte, habitus est. In quo, cum nihil omnino, de terra Podoliæ, et terra Lucensi, quarum alteram Lithuani, alteram Poloni, suam iure affirmabant, agi posset, cū propter loci ineptiā, tum ꝓpter aëris intemperiem, res in annum vnū dilata est. Rex quoq3 Casimirus cum consorte sua Elisabeth Regina processit in Lithuaniam; liberiorem illic acturus incolatum, cum tamen et Vilnam pestifer aër, contagione vnius chlamidis, ex Livonia, quæ et ipsa peste premebatur, delatus, inuaserat. Sub eo aūt Parczoviensis Diætæ tempore, Henricus Plawÿenski, cum nonnullis armigeris partis suæ adunatus, clam noctu reuersus Thorun, ciuitatem intercepturus, aduenerat, et per eam partem, quæ insuspicabilis fuerat, à parte vc3t meridionali versus Nÿeschowiā, vbi Piscatorū consistunt domicilia, antemuralibus impunè et latenter, vt etiam omnes vigiles falleret, transcensis, scalas ad principaliores muros ceperat applicare. Deuentura res videbatur in magnum discrimen, nisi interim tempus diluculi superueniēs, insidias, quæ Ciuitati imminebant, detexisset. Quorū magnitudine vigiles cōmoti, denunciato periculo, ciuitatē vniuersam cōmouerunt in arma. Hostes q3 vigilantiū et pulsantium deterriti rumore, discedere, cepto irrito, et fugere, scalis relictis, coacti sunt. Maior tamē, quàm pro numero trepidatio apud Thorunen fuit: paucis admodum ad repellendū hostes insistentibus, reliquis verò metu cōpreßis, iam iamq3 spectantibus in fugam, nonnullis in absconsionem. Post paucos demiq3 dies, dum hostibus oppidi Thorunen tentata interceptio, parum ꝓsperè cessißet, Castrum Czarnoschin in Masouia, quod per gentes Conradi, Varßowien Ducis, improuidè seruabatur, intercipiunt, Quod illicò à gentibus eiusdem Ducis, ne victualibus resici posset, obsidione vallatum est. obseßi autem periculum

capitis, si arx conquireretur veriti, arcem, vitam tantummodo pacti, et fortunas, dedunt.

Papa Ioanni Grusczinski Epo Crac de Archiepiscopatu Gnesnen prouidet, et Ioanne Luthkonis Wladislauiensem ad Crac transfert, Iacobu vero de Syenno promouet ad Wladislauiensem.

Q Vartodecimo calendas Nouembris, alias decimanona mensis Octobris nouus summus Pontifex Paulus secundus, Casimiri Poloniae Regis lris et Nunciis pulsatus, Ioanni Grusczinski Epo Cracouiensi de Gnesnense Ecclesia, ad quam fuit conformiter postulatus, prouidet. Ioannem vero Luthkonis Wladislauiensem Episcopum, ad Cracouien ecclam transfert. Iacobum aut de Syenno, in vniuersali eccla. Episcopum ad Wladislauien Ecclam promouet, beneficiis, quae obtinebat, videlicet, Praepositura Gnesnensi et Cracouiensi, in ampliorem prouisionem, sibi reseruatis. Sedit autem Ioannes Grusczinski in Cracouien Ecclesia, anno vno, mensibus quor, diebus vndecim. Quem tum primu ingens poenitudo habuit, quod propter paucorum dierum, quibus in Cracouiensi Eccla praefuit, accessionem, longam litem et periculosam, pluribusq perniciosam, texuisset. In cuius locum Ioannes Lutkonis succedens, die Veneris, septima mensis Decebris, Cracouiae, omnium Ecclarum processionis honore exceptus est. Nobilis de Domo Doliwa, et villa Brzezye prope Calisch sita, ex patre Luthkone iudice Calissiense, et matre Dorothea.

Schamotulska, vxor Rathiborien Ducis, moritur.

Q Vinta mensis Nouembris die, Margaretha, filia Vincentii de Schamotuli Castellani Myedzirzecensis, Casimiri Masouiae Ducis primum, deinde Vincentii Rathiboriensis Ducis relicta, in Rathibor moritur, et in Monasterio Sanctimonialium ordinis Praedicatorum sepelitur.

Casimirus Rex iniuriam, a Gubernatore Hungariae illatam, contemnit.

G Randem iniuriam grandiaq spolia Casimirus Poloniae Rex, ab Emerico Diak Gubernatore Hungariae, eo anno passus, ad inferendum Hungaris bellum, bello grauiori Turcorum occupatis pellici nulla ratione potuit: quamuis exacerbatus esset, quod Scepusiensis, et omnis Polonorum

Regi subditus ager, diripitur, ferroq3 et igne in plerisq3 locis vastaretur.

Anno Dñi 1465.

Oppidum Nowe Polonis deditur.

Saluatoris nostri diem natalem, Casimirus Poloniæ Rex, cum consorte sua Elisabeth Regina, cum diebus subsequentibus, apud Grodno tenuit, Neq3 enim propter pestem, quæ grassabatur in Lithuania, Vilnensem ciuitatem, aut alia cultiora loca, poterat adire. Ex Grodno aũt discedens, in Gowno se contulit, vbi non mediocre tempus hyemis exegit. In sextũ mensem oppidi Nowe iam tendebatur obsidio, dum Caspar Nosthwicz, Slesita genere, et qui se in oppido Choynicá gerebat pro Præside, sexingentos equestres, et quadringentos pedestres, exigua mercede, sed ampla placitatione, ex Almaniæ partibus, in Choynicʒam conducit: illic spondens largius donatiuũ se prestiturum, qtñs eorũ brachio, Nowe obsidionem tolleret. Qui ab hyemis asperitate, quæ solito rigidior puenerat, itinerando, et arma in corporibus ferendo, vehementer violati, in Choynicʒam peruenientes, plures aut oppetebant mortem, aut diuturno conficiebantur languore, cæteri, quibus integrior vigor remanserat, cognoscentes se à Casparo Nostwicz ludificatos, remearunt ad propria. Ad quorum repressionem, si accedere obsidẽtes perrexissent, ex omnibus Regiæ partis Pruthenicis, partibus, vel presidiis milites, à Ciuitate quoq3 Gdansk pedestrium et equestrium agmen, conuenerát: cũ hostibꝫ manum et prœlium conserturi. Obsessi itaq3 apud Nowe, intelligentes suos rigore brumali confectos esse, plerosq3 discessisse, reliquos in seditionem con Casparum Nosthwicz, quod illos fefellerat, exarsisse, cum iam et alimoniæ inopia illos incesserat, et frangi facilè murum, si paululum aduiterentur, obsidentes, arbitrabãtur, die Veneris prima mensis Febrii, Mgrõ Crucifero Ludouico nequicq3 prohibẽte, et pollicente se in tempore obsessis laturũ subsidium, deditionem spontaneam, pacti vitam et fortunas. Capitaneis obsessionis, vc3t Thomkom et Iassyenski, faciunt, oppidumq3 tradunt. Quod extunc Ioannes Iassyenski, in tenutam accepit, sub annuo salario mille sexingentorum florenorum, per Casimirum Regem quotãnis dando: illud administraturus. Atq3 præfata die, iam Sole infuso, iuxta cõuentum, cum frequenti Regio præsidio, oppidum intrauit, et tam militibus Magistri Cruciferici, quorũ primarii hi duo, Ioannes Meyssnar, et Albertus Woyth, fuerát, quiq3 obsidionem tolerauerant, et nõnullis oppidanis, defectionis et proditionis in Regem autoribus, periculo capitis se adiiciendos, præsigurantibus, in quinquaginta tribus quadrigis recedendi, versus Stargard et Quidzin, licentiam permisit.

Cruciferi Zolawam exurunt, et in Sthargard conuehunt prædã.

Disponebat posthæc Magister Crucifericus, cum aliqua suorum militum.

manu, quam ex præsidiis deduxerat, dum fluuius Visla glaciatus consisteret, Zolawam exurere: emolimenta Castro Marienborg et commeatus adepturus, Verum intelligens gentes Regias ad Marienborg, auxiliis etiam Gdanensium auctas, conuenisse, flagrareque decernendi studio, ex noua Ciuitate, in qua consistebat, remissis militibus, ad præsidia in Kinsberg retrorsum abiit. Ad deditionem aut exemplo faciendam, tam milites quam oppidanos de Nowe. Gdanensium inclinauit legatio, reddens illos certiores veniabile fore, quicquid esset ab his commissum, si modo in reliquum, positis armis, sibi confiderent, Sin minus, scirent non tam sibi quam coniugibus, pignoribus, et quibuscunque charis suis, extrema, capta vel expugnata vrbe imminere, Ne aut stipendiarii Magistri hyemis tempus defluere sinerent, sine fructu, altera vice apud Stargard, secretius quo possunt, conueniunt, et exinde, quoniam Visla adhuc glaciatus erat, minorem Zolauam, quæ a Gdanensibus pro Rege tenebat, ingressi, illam pro maiori parte exurunt, frumenta, pecora, victualia, et singula quæ raptim congerere poterant, prædam in Stargard inferunt: obsidionis, quam sibi propediem a gentibus Regiis imminere formidabant, difficultates et molestias facilius, promisi tot commeatibus, toleraturi ~

Iacobus de Syenno Episcopatum Wladislauiensem ingressus, paruo auro ingens periculum a se et suis auertit ~

Iacobus de Syenno, Wladislauiensis Episcopus, Roma reuersus, Cracouiam primum adueniens, et exinde in patrimonium suum diuertens, non nisi die Veneris, vigesima prima mensis Martii, Wladislauiam aduenit, Vbi a clero et populo omni honore et gratitudine susceptus, aduentus sui et ingressionis suæ primitias, donando Ecclesiæ suæ Wladislauiensi, Cappam choralem de adamasco auro intexto, circumferentiis intextis nobiliter adornatam, item casulam adamasci alterius rubei, auro similiter intexti, item duas Dalmaticas eiusdem adamasci, et alias duas Kythaicæ brunathicæ, ad mille florenos æstimata, honestat. Post dies vero octo noua molestia illi iniecta est, Nam Mikyesch, Vlrici Czeruonka, qui nuper diem obierat, ex castro Golub Capitaneus, descensu facto cum militibus armigeris, et his præsertim, qui se querebantur in stipendiis, apud Nowe emeritis, non solutos, montem Dobrzinensem, qui Vislæ supereminet, et in quo quondam arx Regia habebatur, incastellat: specie quidem Plocensibus et Masouitis nociturus, re vera aut, et Masouiæ et Cuiauiæ omnem oram, item omnia nauigia, sursum et deorsum, cum mercibus per alueum Vislæ transeuntia, in suam ditionem et tributum redacturus. Coegit itaque Iacobus Wladislauiensis Episcopus, magnitudine periculi pensata, primum in Brzesczye pro die Dominica Iudica, quæ erat vltima mensis Martii, Consiliarios, deinde Wladislauiam conuenere. Et Mikyeschone cum Senioribus accersito, et Wladislauiam veniente, cum Nicolao de Kosczyeliecz, Brzestense, Ioanne de Kosczyeliecz, Iuniwladislauiense, Palatinis, et aliis terræ Cuiauiensis Baronibus, per tractatus varios, diebus aliquot factos, solerti ostensione et persuasione, illum de loco incastellato, datis sibi centum quinquaginta florenis, cedere inducit, et ingens periculum paruo

auro dispellit. Quod nisi providus Pontifex festinanter avertisset, fuisset Eccl͞a sua Wladislavien͞ omnibus scuariis, calicibus, clenodiis, Prælati verò et Ecclesiastici Wladislavien͞ omnibus fortunis, in die veneris sacto, qui dies pro h͞moi exequendo facinore constitutus fuerat, spoliati et captivitati addicti. Castrum præfatum, ne iterum hostes eo potirentur, Nicolao Dzialinski militi datum in tenuta, pecunia quoq͞ et sumptus adiecta sunt. Constabat en͞ hostes, qui in nova Civitate Prussiæ prope Brathian agebant præsidium, quòd montem præfatum incastellare neglexissent, mutua primum contetio͞e, refellendo culpam alter in alterum, deinde strage, usq͞ quo quo duodecim ex illis cæde mutua desiderarentur, gravi et vulgata seditione litigasse.

Ecclesiæ Gnesnensi et Trzemeschnen͞ imminens à stipendiariis Regiis periculum. Andreas Ep͞us Posnaniensis datis mille florenis avertit.

V No periculo ex Wladislaviensi Eccl͞a depulso, aliud in Gnesnensi consurgit. Ductores enim ordin͞u et capita stipendiarioru͞ Regioru͞, Thomyecz, Ioannes Iasßyenski, Nicolaus Schorcz, Nicolaus Bukowski, et alii plures numero, qui mille numerum equitum, præter pedites explebat, Lyabißin oppidum ingreßi, Gnesnen͞ Ecclam et monasterium Trzemeschno, machinabantur, ob non solutum eis stipendium, incastellare. Quo rumore latius vulgato, et vasa clenodiaq͞ Gnesnen͞ ecclæ in castrum Unieiovien͞ deducta su͞t, et universi Prælati et Can͞ci Gnesnenses, ab ecclesia diffugierunt. Andreas ta͞dem Ep͞us Posnanien͞, incendium co͞mune extincturus, Conventu͞ ap͞d Gnesna͞ cum Consiliariis habuit, et præfatos stipendiarios blandius alloquendo, datis illis mille florenis, quoru͞ ducentos de propriis largitus est, machinaco͞es illoru͞ usq͞ in fœlicem Regis ex Lithuania reditum, suspendit.

Miles Polonus ob non solutu͞ stipendium, Hungaria͞ inco͞modo afficit, et Stephanus Hungar͞, Kyeschmarci Tenutarius, Sczepulium spoliat: extortis septem millibus florenorum.

A Ffligebat Pannonicum Regnum tam spoliis quàm incendiis. Societas quedam et colluvies gentium armatarum, quæ se fratres appellabat, paucos aliarum nationum habentes homines q͞ Polonos. Cuius Fœlix quidam Polonus, et nobilis genere, primarius Capitaneus habebatur. Hæc ob no͞ soluta per Regem Hungaricum stipendia, aliquot locis incastellatis, Hu͞garos lo͞ge lateq͞ tributis et depopulatione premebat, et pro q͞list Quartuali anni, freque͞s et notabile accipiebat ab Hungaris vectigal. Pannonici au͞t Regis Capitu͞s Stephanus,

in Kyeßmark tenutarius, et Emerici Diak Gubernatoris Hungariæ germanus,
dum aliquot præliis, per præfatam societatem fusus esset, magna cholera excãde:
scens, dum in præfatam societatem sæuire non poßet, tredecim ciuitates terræ Sce:
pusiensis, ad Regnũ et Regem Poloniæ pertinentes, primũ hostilr̃ spoliando at:
triuit, deinde septem millia florenorum illos dare cõpulit. Vindicandã eam te:
meritatem plurimi Polonorũ, et imprimis Przeczlaus, capitus in Lyubowlia et
Scepusien: deinde præfata fratrum societas æstuabat. Iacobo tñ Dabinski, Vi:
cethesaurario Regni Poloniæ et Capitaneo cracouien, cæterisq3 Regni Poloniæ
Consiliariis ꝓhibentibus, ne cum vicino et amico Regno, ob vnius insensati hõis
temeritatem, bellum gereretur: cum à barbarico et Turcorum bello sufficienter
vexaretur, Rege insuper Pannonico Matthia, per lrãs et nuncios petente cõuẽ:
tum, etsi per suos paci communi derogatum esset, satisfactionem offerente, omnis
motus et stridor bellicus cõquieuit, et induciæ interpositæ, Diætaq3 ad reformã:
dum res, per præfatum Stephanũ deformatas, apud Bardiouien oppidũ cõdicta est.

Vlado Moldauo per Matthiam Hungariæ Regẽ capto, Radul illiꝰ germanus, Moldauiã cum Cilia, Tur: co subiicit. Stephãus võ militẽ armat, et educit cõn Turcũ: minitantẽ sibi ob interceptã Kiliam.

Moldauiæ superioris Principe, Vlado nomine, per Matthiam Hungariæ
Regem, quasi cum Turco contra illum sentiret, et clandestinis illum iuua:
ret contra Pannonios suffragiis, capto, et in carcere superioribus annis
macerato, alter germanus eiusdem Vladi, Radul nomine, ad Turcorum cæsarẽ
Mahumethẽ se conferens, feudalem et tributarium se illi præstitit, et præfatã maiorẽ
Moldauiam, ab illo regendam, sub tributo suscepit. Oppidumq3 Kilia cum arce, sup
Danubii littus sittum, quod Græci Lycostomos appellant, natura, situ et arte muni:
tum, quod per deditiõe spontaneam, Hungaris exclusis, ipse Radul occupauerat, pro
Turco tenebat. Vastationem terræ Valachiæ, Stephanus Palatinus Valachiæ, ex ta
propinqua vicinitate, per Turcum fiendam, veritus, in tributum Turci et ipse, quam:
uis Regis et Regni Poloniæ vasallus et feudalis, Casimiro Rege nequicquã per
lrãs et Nuncios prohibente, concesserat, et tributũ quotannis Turco reddebat. Tũc
verò ipse Stephanus Palatinus Valachiæ, intelligens animos Ciuiũ de Kilia,
in Casimiri Poloniæ Regis ditionem et obedientiam proclivos et plurimũ af:
fectos, apud præfatum Casimirum Poloniæ Regem literis neceßariis ad ciues
de Kilia obtentis, et intelligentia de Ciuitate dedenda cum illis habita, dierum
octo, cum forti exercitu Kiliam peruenit, et permißu Ciuium, ne proditionis vi:
derentur rei, porta vna subserrata, Ciuitatẽ præfatam sub noctis medio cõprehẽdit,
duos arcis Capitaneos, qui forte ad nuptiarũ solennitatẽ inuitati, delicatius epu:
lati sunt, vnum cepit, alter verò, etsi in arcem effugißet: terrore tamen mortis, quæ
sibi dum arx interciperetur, imminebat, et spe vitæ et munerum perculsus, ar:
cem in potestatem Stephani tradit. Maxima, his auditis Turcorum cæsar,

frangebatur molestia et ira, animumq; Cæsaris, suapte furore plenum, Radul præsentia sua incendebat, et celeriter Stephani perfidiam vlciscendam admonebat, qui nunquam fidus fuisset Cæsari, et sub prætextu tributi, Polonorũ seruiebat Regi, eius quoq; consilio et mandato Kiliam interceperat. Itaq; Turcus armari exercitum contra Valachiam iusserat, et Stephanus omnibus tam militaribus quàm agrestibus, ita vt solæ fœminæ et pueri in ædibus remanerent, in arma coactis, obuiam illi procedebat: mori cum suis vniuersis aut vincere paratus. Imperator itaq; Turcorũ, qui aliâs Nuncium eiusdem Stephani, post interceptam Kiliam, cum tributo et muneribus ad se missum, et pro interceptione Kiliæ aliquas satisfactiones asserentem, captiuauerat, et potentiam Regis Polonorum expauescens, et cum homĩe mori parato, periculosum decernere reputans, et Nuncium Stephani, quẽ tenebat, honoratum remisit, et excusationes de interceptione Kiliæ, ad satisfactiones accepit.

Stradomia, Klodaua, Vartha quoq; ardent.

Septima mensis Aprilis, oppidum Stradomia, Vrbi Cracouien. contiguũ, ab igne, quem mulier, coctis panibus parum prouidè seruauerat, in nocte cum Ecclesia sanctæ Heduigis et hospitali conflagrauit. Monasterium sancti Bernardini cum Ecclesia, propiciatione Diuina, et fratrum deuota inuocatione, seruatum est. Sub eodem tempore Klodawa, Vartha in maiori Polonia arsere.

Ioannes Odrowasz propter frĩs mortui vim et rapinam, Castris Leopoli, Zidaczow, et Gliniani amouetur.

Hybernum et Quadragesimale tempus Casimirus Poloniæ Rex apud Lithuaniæ oram demoratus, festo Paschæ apud Grodno exacto, venit in Brzesczye. Et Elisabeth Regina Poloniæ in nouam Ciuitatem Korcsin, cum impedimentis remissa, ipse cum paucis Leopolim contendit. Vbi in Dominica Conductus Paschæ perueniens, et frequentem ex terris Russiæ et Podoliæ Baronum et Militarium conuentum offendens, querelas multiplices et atroces, contra Andream Odrowasz, nuper defunctũ, Palatinũ et Capitum Leopolien., sub prñtia Georgii Archiepiscopi Leopolien., Ioannis Cracouien., Ioãnis Camenecen. Epõrum, Ioannis de Rithwyani Regni Poloniæ Marsalci, audiuit, nulli tamen querentiũ administrata iusticia, contra frem suum Ioannẽ: qui sibi in bonis successerat, et qui trecentis citonibus impetebatur. Neq; eni plixitas querelarũ, et magnitudo tam facinorum quã iniuriarũ, in longo tpe expeditionẽ suscepisset, cum ad alia Rex festinaret, præfatũ Ioannem Odrowasch de castr.

Leopoli, Zidacsow, Schambor, et aliis, amouendum, et in locum suum, virū aliquē modestum, et administratione iustitiæ pollentem, substituendum decreuit, Quod vt facilius Rex efficeret, consensu vnanimi terrarum, Leopolien, Podoliæ, Haliciensis et Belzen, de vniuersis laneis fertones, de singulis verò præfatarū terrarū habitatoribus, proprios focos et familiam habentibus, boues decreti sunt, ad soluendas pecunias, in dictis castris quomodolibet per Regem inscriptas, Decretūq3 in executionem positum: vendito boum, ad viginti millia se extendentiū, Ioanni Rzeschowski Canonico Cracouien et Capitaneo nouæ Ciuitatis mandata: Qui in hac re operosè agens et fideliter, venditis bobus, terras Leopoliensem et Zidaczouien, et Castrum Glinyani, viginti millibus, à præfato Ioanne Odrowasch liberauit ~

Comicia habentur in quibus de bello Pruthenico, et de obsidenda Choÿnicza consultatur ~

REbus Russiæ cursim et perfunctoriè expeditis, Casimirus Poloniæ rex ad conuentionem generalem, pro die duodecima Mensis Maii, apud nouam Ciuitatem Korczin institutam, properanter in equis Podwodorum die Lunæ sexta Maii aduenit: quam diebus quindecim tenuit, Non solum enī ad illam Consiliarii partium Cracouien et Russiæ, et duo Episcopi, Ioanēs Cracouien, et Iacobus Wladislauien, sed et Consiliarii quor maioris Poloniæ, cum plena ptāte aliorum, destinati, vcz Lucas de Gorka Posnanien, Stanislaus de Ostrorog Calissien, Petrus de Oporow, Lanciciensis, Palatini, et Stiborius Chelmski, Succamerarius Posnaniensis, conuenerant: illic post plures tractatus, ad puidendū rebus Prussiæ digestos, decretum est, vt noui fertones instituantur, et vsq3 ad diem sanctæ Margarethæ soluantur, Ciuitates et oppida, tam Regia quàm Ecctiastica, quā militaria, nullo excepto, exactionē quor grossorum ab vna marca persoluat, atq3 his pecuniis, et emerita soluantur stipēdiariorum obsequia, et bellū Pruthenicū continuetur, His adiectum est, vt terræ maioris Poloniæ consurgerent ad arma, et Choÿniczam obsidione vallarent, vallatamq3 sepirent et discederent, Stipendiariiq3 Regii illam continuarent. In quo casu, terræ maioris Poloniæ non soluerent nisi sex grossos in Stipendiarios, qui Choÿnicensem obsidionem continuarent, conuertendos ~

Clÿpeus cum turri sacræ ædis diui Francisci decidit ~

FEria sexta post festum sanctæ Zophiæ, Casimirus Poloniæ Rex noua Ciuitate egressus, iuit in Nÿepolomicze, et aliquot diebus illic exactis, Feria quarta ante Pentecostes, quæ erat dies vigesima nona Maii, intrauit Cracouiam, Ante cuius ingressum, die solis vigesima sexta Maii, intra prædicationem ad populum, clÿpeus Monasterii sancti Francisci, inter chorū et corpg Ecclesiæ consistens, decidit, Post quem turris altissima eiusdem Monrii à Boleslao

pudico, Duce Cracouiense, magnifico sumptu ædificata, quoniam et eidem clypeo adhærebat, et pro magna parte innitebatur, et per incendium, quod vrbs Cracouien vigesima septima mensis Aprilis die pertulerat, languidata fuerat, solotenus deci: dens, corruit: Neminem tamen ex hominibus lædens, et columnas ac testudinem in corpore, ac choro, pro aliqua parte concussit ~

Legatis Cruciferorũ obnixe petentibus, spes pacis ex parte Casimiri Poloniæ Regis pmittitur ~

VEnerunt autem ad Casimirum Poloniæ Regem Cracouiam, Gabriel de Bayßen, Palatinus Chelmensis, Ioannes Kyewßen, Magister Ciuium Thorunensium, Georgius Belk Gdanensis, et Ioannes Elbingensis, Consules, exponentes suæ Maiestati, quod prima die mensis Maii tenuissent Conuentũ in loco, qui dr Neria, cum militaribus et Ciuibus, partem Magistri secutis; Quorum Mgr Ciuium de Kinsberg erat principalis. In quo Conuentu, post multos tractatus, nomine Magistri et Ordinis, consentiebant, et summopere deprecabantur, vt iuxta conditiones, anno transacto, in Thorun, Magistro et Ordini oblatas, pacis ꝑpetuæ celebraretur consumatio, et vt Mgr et Ordo, fieret perpetuus Regis et Regni Polonici Princeps, Consiliarius et feudalis. Eam petitionem dum Stiborius de Baisen Gubernator Prussiæ, qui illuc personaliter aduenerat, de consilio militarium et Ciuitatum, qui secum erant, repudiasset, asserens se pacis conditiones, per Lubucen oblatas, penitus ignorare, Sed nec conuenire conditioni temporis, vt pax perpetua his articulis, quibus anno pterito tractabatur, concluderetur: cum Rex postea, renuentibus bonam pacẽ Mgro et Ordine, multos sumptus, pericula et impensas, subiisset, instare vehementius pars Mgri cœpit, ne spe pacis perpetuæ vacuos a se remitterent. Ita se stabilitos esse, vt nullam æquã conditionem, pro consequenda pace fastidiant, Nil illis, nisi corpora, belli diuturnitas reliqua fecisse. Petebantq; in summa, vt pax æquis conditionibus, si minus tolerabilibus, concederetur: cum omnium ad pacem habendam, inclinatæ et fixæ sint sententiæ. Quærente deinde Stiborio Gubernatore, an ad conficiendam pacem, Mgri et ordinis haberent mandatum, respõderũt, se quidem pro vice illa mandatum non habere, curare tamen velle, vt pleno fulciantur mandato. Et dum Stiborius Gubernator iterum adiecisset, nihil se in tanta re, iniussu Regis Poloniæ, facere ausuros, instabant, vt celerius adirent Regem, et potestate de tractanda pace obtenta, secum iterum conuenirent. Orabãt itaq; præfati Nuncii Casimirum Poloniæ Regem, vt placitandi illis de pace potestatem permitteret. Super qua re deliberatione habita, data est Gubernatori et ceteris militaribus et Ciuibus partium Regiarum plena potestas, vt spẽ quidem Mgro et Ordini, et suæ parti, de pace habẽda perpetua, sub æquis conditionibus, faciant, diem et locum ad concludendam pacem consignent, Consumationem tamen pacis, Consiliariis, a Rege mittendis, reseruent. Grati ea rñsione Nuncii Pruthenici, honoratiq; a Rege vestibus Sabellinis et mardurinis, in pluribus quoq; suarum necessitatum auditi petitionibus, rediere ~

Filia Elizabeth Casimiro Regi nata mox moritur.

Die solis, in festum sanctae Trinitatis cadente, nona die mensis Maii, submissa maiori, Elisabeth Poloniae Regina, in castro Cracouien. filiam partu septimo effudit. Quae in altero die Solis, sedecima Maii, in Ecclia Craconiensi, per Ioannem Cracouiensem, et Iacobum Wladislauien. Epos, in praesentia Przemislai Theschnensis, Ianussii Rathiboriensis, Przemkonis Thoschecen. Venceslai Zathoriensis, Ianussii Glinicen. et Ioannis Ribnicen. Ducum, baptisata, Elisabeth vocata est. Quae apud Sandomiriam eadem die, qua orta fuerat, anno subsequenti occidens, apud Crac. ecclesiam, sepulturam in tumulo matertera suae Hedvigis accepit.

Stipendium dat militi in Prussia militanti Casimirus rex, et de terris Masouiae cum Duce Olieschnicense concordaturum se spem facit.

Casimirus Polonorum Rex, multorum Principum, sed et illorum, quos paulo ante nominaui, legationibus auditis, et benigniter expeditis, largitus insuper in stipendiarios, qui ex omni Prussia conuenerat, donatiuum insigne, ad plura millia marcarum se extendens, die veneris quinta mensis Iulii, Cracouia discedens, et per Myechow Andrzeyow. Pyotrkow transitum faciens, Lanciciam die vndecima mensis Iulii aduenit. Vbi cum consiliariis, qui aduenerant, rebus plurimis publicis compositis, et stipendiariis, in Prussia ituris expeditis, in Calisch diuertit. Vbi et Diaetam pro festo s. Iacobi Apti. in die Iouis, vigesimam sextam mensis Iulii cadentem, cum Conrado Canthner, nigro Duce Olyesnicense tenuit. In qua pro terris Plocen. Belzen. Sochaczoniensi, Rauen et Gosthinensi, quas nomine vxoris suae Margarethae, filiae olim Semouiti Ducis Masouiae, petebat sibi reddi, licet diebus octo, variis tractatibus, assidue fuisset placitatum: nulla tamen conclusio finalis, propter varietatem voluntatum subsequi potuit. Ad quam rescindendam aliam Diaetam, in eodem loco, pro die s. Michaelis, proxime subsecutura, agi, parte vtraque consentiente placuit, Ea tamen conditione seruata, vt duo consiliarii, Bohemiae Regis Georgii, a parte vtraque mitti obtinendi, Diaetae intersint: partes ipsas aequis conditionibus concordaturi. Missus extemplo Sbigneus de Gora Castellanus Malogosthensis, in Bohemiam, facile a Bohemiae Rege, quod quaesiuit, obtinuit.

Wladislaum de Domaborz. Castellanum et Capitaneum Naklen. cum caeteris, qui ob non solutum stipendium emeritum,

se patriæ hostes professi sunt, accipit in gratiam Casimirus rex et exercitum mittit in Prussiam ad obsidendum Sthargard ~

CAsimirus Rex ex Calisch tertia mensis Augusti egressus, per Sthawissin et Conin, in Brzesczye octaua Augusti, rebus Prussiæ prouisurus, peruenit. Vbi illum post triduum molesta excepit denunciatio, à pluribus intimata, quòd videlicet Wladislaus de Damoborz, Castellanus et Capitaneus Naklensis, altis quidem, sed confictis et simultaneis promissionibus, quinquaginta equites, quorum capita erant, Nicolaus Pyotbrowski, Iacobus Kressa, et Ioánes Bukowski, qui apud Regem annis pluribus militauerát, et quorum opera in variis cóflictibus et conquisitionibus ciuitatum hostilium Rex fœliciter vsus fuerat, auertisset, et ad bellum Regi et Regno Poloniæ, secum vnà, pro emeritis stipendiis inferédum, dato tenui, videlicet medii florení, donatiuo, licet Rex cuilibet tres floréos in parato auro offerret, stabilisset. Distinuit hæc res Casimirum Regem magna anxietate, quòd et intestinum subeundum bellum, et ab externo Pruthenicoque cessandú, hostes quoque singulos in Prussia, de dissensione ciuili, constabat magno gaudio exultasse, magnosque animos sumpsisse. Propter quod frequenti Pontificum et consiliariorum in Brzesczye coacto numero, omnis cura, ad tollendú vel opprimendú bellum eiusmodi, nauata. Mittebantur aút ad præfatum Wlodkonem, et gentes, ab eo auersas, crebri Nuncii, ipsos à proposito blandis et æquis conditionibus auersuri, denunciaturique illis, veniabile posse fieri, quicquid in Regem et Regnú deliquerút, si modo positis armis, in militiam et ordines redirent. Sed cum omnes conatus recíderent in irritum, bellum, velut hostes in infestos, decretum, et in aliquot locis, et presertim in Znena oppido Archiepáli, forti locato, ad resistendum illis, præsidio: parabat se Casimirus Rex propediem ad procedendum in bellum; obsessurus illos, in vtroque vezt Nakyel et Damoborz presidio, non prius obsidionem, nisi illis expugnatis aut deditis, soluturus. Terruit hæc res Wlodkonem et omnes suos, grauissimúque indicabant et amittere quæ meruerant, et in hostium reputari numero, illicoque de pace duxerunt, missis vltrò ad Regem Nunciis, agédum. Ad quam componendam Casimirus Rex, cum consiliariis omnibus Iunivladislauiam descendit. Vbi dum Wlodek præfatus cum principalioribus aduenisset, de perfidia et hostilitate in Regé proprium et rempublicam, tam diro et crudeli sermone argutus et increpatus est, vt ante Thronum Regium in terram cum omnibus sequacibus corruens, veniá sibi humiliter præstari, et facinora sua obliterari, flens et eiulans expeteret: pollicés se ausus tam temerarios, nunquá amplius cómissurum. Cui deprecanti, facilè Casimirus Poloniæ Rex clementia ignouit Regia, et ipsum fauori suo et participationi consilii restituit. Distributis verò in Stipédiarios milites prefatos pecuniis, ipsos in Prussiam ad obsidendum oppidum Sthargard, præfecto illis Paulo Iassyenski milite, de Domo Gosdowitharum, in Capitaneum, transmisit. Turbatio tamen ipsa, per ipsum Wlodkonem causata, multis rebus in Prussia, ex rumore diuulgato, infectis, magnam confusionem attulerat ~

Cladibus vltro citroq; in locis diuersis acceptis, Poloni cum Cruciferis ad tractandam pacē Nergā conueniunt, et primarii Kinsbergensiū Ciues, à Mgrō securi pcutiuntur.

Solicitatus Casimirus Poloniæ Rex per Stiborium de Bayssen, et militares ac Ciues Prussiæ, eorumq; Nuncium Hieronymum præsbiterum, qtn̄s ad Diætam in Nerga, pro pace perpetua tenendam, pacis tractatores transmitteret, omnibus Ecclesiasticis et Secularibus Consiliariis, ire illûc, et ob longitudinem viæ et pestis sæuientis periculum, quæ omnia loca terræ inferioris peruaserat, se ab hmōi munere subtrahentibus, Iacobum de Schadek Decretoꝝ Doctorem, et Ioannē Dlugosch seniorem, Canonicos Crac̄, illûc transmittit, quamuis constabat Prussiæ Mgrūm Ludouicum, ea æstate prospera fortuna vsum, pacē æquis conditionibus abnuiturum. Nam et quinta decima mensis Iulii die, milites et nobiles Masouiæ, dum de sua multitudine, et hostiū paucitate confidētes, ante Gie-chanow incautius, cum Mazikone de Dzialdow Capitaneo, conserunt manus, quez aliquando habentes captiuum, inconsulto Rege, amicitiorem illum sibi effecturi, liberaliter soluerunt, in insidias lapsi, grandem cladē, multis desideratis, sed multò pluribus captis, pertulerant. Nauesq; Gdanensiū et Thorunenꝰ, multis fortunis onustæ, prope Quiedzin, in Visla, diffugientibus ab eis Batharum conductoribus, p insidias hostiles, sub frondibus arborum, tredecima mensis einsdem Iulii, captæ, Multaq; præda hostes potiti sunt. Vltima insuper Iulii, milites et nobiles Prussiæ in præsidio oppidi Thsczow demorati, et fœlici hactenus in congreßione cum hostibus fortuna vsi, dum in equitatū hostium ante valuas Thsczow animosius irruūt, à peditibus quos equites texerant, inuasi, sex desiderati, octoginta verò capti sunt. Vigesimā tertia deniq; die Saturni mensis Augusti, dum ex Regio Castro Gnyew, quinquaginta quinq; satellites, Thomcone Capitaneo Gnyeuensi absente, prædatum egressi, villas amicorum diriperent, per hostes ex Sthargard in excedenti numero descendentes, quos de paucitate Gnyewensium et numero, Coloni spoliati effecerant, ante portas oppidi Gnyew illos opperientes, facili negocio fusi, atq; ad vnum omnes capti sunt. Altera verò die, Ioannes de Szal, Capitaneus de Stargard, interceptis lr̄is Oppidanorū de Gnyew, petentium sibi à Gdanensibus mitti auxilia, ac denūciantibus, et arcem et Ciuitatem vacuam defensoribus esse, cum omnibus Copiis ad Castrum Gnyew accedens, illud comprehendere, pluribus horis impugnās, nitebatᷣ, Sed Martinus Brenski, vnus ex militaribus Prussiæ, cum paucis illud egregiè defendit, et plures hostium lapidibus obruendo, aut vulnerauit, aut extinxit, adeò vt desiderati et vulnerati, in aliquot quadrigis traherentur, Quo pͥculo comperto, et ex Marienburg sexaginta equites, et ex Gdansk septuaginta pedites, transmissi, in Gnyew aduenīūt. Disparem aliquantū fortunā Henricus Stolpenꝰ Dux, partiū Regiarū adiutor, habuit: qui hostes ex Choynicza, Bithow, Lemberg, Stargard, in trecentis equitibus, terram suam prædatū ingreßos, die Saturni decima Mensis per Aulicos et agrestes, paucis notabilioribus captis, deleuit, potius q; profligauit, includens captos in carcerem, nec prius soluturus, donec illi Bitow et Lēberg castra

redderentur; Vltima die mensis Augusti, quemadmodum inter partes cōuenerat, in Nerga villa, inter mare et lacum, quem fluuius Visla, ingreßurus mare, conficit, sita, Diæta habita est. Ad quam Stiborius de Baÿssen Gubernator Prussiæ Gabriel Palatinus Chelmensis, Iacobus de Schadek, Ioannes Dlugosch, canōici Craconienses, item Consules Ciuitatum, Gdanen, Thorunen, et Elbingen, pro parte Regia, pro parte verò Cruciferica, Gerhardus, Molingrade, Marschalcus Liuoniæ, Lubertus de Forschein, cōmendator de Goldin, Liuonita, cum aliis duobus Cruciferis, flagronibus Prussiæ de Balga et Ragnetha, cum paucis quibusdam militaribus et Ciuibus de Kinsberg, aduenerant, Vilhelmo Schindel cōmendatore Osterodensi de Liuonia, per pestem morte intercepto, Cæpit aūt pars Cruciferica euidentibus ambagibus et venenis in tractanda pace vti. Matthia siquidē Buchse milite, et Georgio Steneperh, Mgrō Ciuium de Kinsberg, qui in superioribus Diætis, æquas conditiones ad pacem afferebant, et Cruciferos ad illas suscipiēdas magnopere, denūciato periculo si abnuerent, coëgerant, peste absumptis, apparebat Cruciferos, nihil salubre ad pacem, allaturos. Itaq3 in primordio tractatuu, per organu Stephani præsbiteri, olim Elbingensis Plebani, longo serōne pax Cruciferica vsa, persuadere parti Regiæ cæpit, sub pn̄tia Pauli Legendorff, Electi et confirmati Varmiensis, quem parti vtriq3 pro mediatore, quo facilius partes confirmari poßent, habere placuit, qtn̄s sacietate belli aliqn̄ expleti, pacem cogitarent, secessionemq3 à Rege Poloniæ ad Mgrūm et ordinē faceret, nec paterentur, terras, genus, et linguagium Almanicum a Rege et gente Slauonica subpeditatum iri, Si quoq3 ipsis colliberet, non abnuere Mgrūm et ordinē, vt Poloniæ Regi de aliqua terrarum fieret cessio, Refellentibus aūt Gubernatore et Consiliariis Regiis, conditionem tam callidam, et prius se mortem et omnia extrema paßuros, quàm Regem et Regnum Poloniæ deserturos, vnanimi vociferatione astruentibus, pars Cruciferica iterum offerre cæpit, qtn̄s militares et Ciues Prußiæ gubernationem ordinis pro medietate assumerent, fratres in Prussiam pro medietate, ex terris Prussiæ oriundis, assumerentur. Moderno quoq3 Magistro Ludouico obeunte, Pruthenicus frater in Magistrum, quo absumpto, Almanicus, per vices alternatas, perpetuò succederent, Qua oblatione repudiata, offerre itidem sustinuit, vt milites et Ciues Prussiæ singula Castra et Ciuitates in ditionē suam perpetuam reciperent, Crucem tantummodo et habitum assumerent, et Mgrō ordinis nihilominus obedirent. Sed cum hæc conditio à parte Regia irrideretur, et intelligeret animos partis Regiæ constantes, et infractos esse, conditiones æquiores cæpit proponere, offerrens primùm terras, Chelmensem et Michaloviensez cum Ciuitatibus Gdanensi et Elbingensi. Qua conditione non accepta, medietatem terræ Pomeraniæ, in secunda oblatione, interea verò totam Pomeraniæ, terram integram, et subiectionem Prussiæ et Liuoniæ, offerebat: petens, vt castrū Marienborg et tota Prussia, sola Ciuitate Elbingensi cum suo veteri Districtu excepta, circa Magistrum et Ordinem remaneret, exhibens se nihilominus pars Cruciferica, notabilem summam, non pro vice vna, sed in annos aliquot distribuendam, soluturam. Sed cum hæc quoq3 oblatio, multis sermonibus à parte Regia repudiata, improbaretur, allegante parte Regia, quòd Rex sexcentis millibus sexagenarum grossorum latorum, Castrum Marienborg, et vniuersam terram Prussiæ à Stipendiariis Crucifericis, mandatum sufficiens de vendendo à Mgrō et ordine per patentes lrās habentibus, coëmisset, nec tam imensam sumam

conueniret simpliciter remittere, re infecta post quinq; dies in tractatibus absumptos, ex Nerga discessum est. Petente deinde Gerhardo Marschalco Liuoniæ, alia Diæta in mensem vnum. Ludouico verò Mgrō Prussiæ, longiorem expetente, in alterū mensem in Nerga, aut inter Marienburg et Schtum, in campestribus tenenda, ea tamen conditione, per Regios Nuncios, per expressum interposita, assumpta est, vt Magister omnem spem de rehabendo Castro Marienburg omittat. Sub quo tempore, dum Nuncii Regii, Gabriel de Bayssen. Iacobus de Schadek et Ioannes Dlugosch, in Marienborg, constitutam diem Mensibus duobus præstolarentur. Magister Ludouicus Conuentu suorum omnium fratrum, militarium, stipendiariorum, et Ciuium, in Kinsberg habito, cum requisitæ fuissent omnium voluntates, et omnes concorditer suaderent, terras quidem Pomeraniæ, Chelmen, Michalouiensem. et Elbingen Regi. et Regno Poloniæ integraliter restituere. Castrum verò Marienborg. et vniuersam terram Prussiæ pro ordine retinere. Magister Prussiæ. militarium de Zemlyand et Ciuium de Kinsberg, habens fidem multipliciter suspectam (infecto enim pacis negocio, quod se illis, afflictionem suam apud illum deplorantibus, etiam si de omnibus cedendu foret, cōfecturum repromittebat, capere illum et omnes suos, atq; de Castris et Ciuitatibus excludere, per initam conspirationem concluserant) accersito in Kinsberg stipendiariorum partis suæ frequenti numero, Militares et Ciues Kinsbergenses, subsidium pecuniarum sibi facere detrectantes, ad se in arcem venire iussos, die Veneris quarta, Mensis Octobris, ad solutionē tributi compelit, et viginti sex ex eis potiores captiuat. Stipendiariisq; suis per præsidia seruandos et depactādos distribuit. Quorum sex potiores, in processu dierum gladio damnat. Se q; Diætam aliquam pro pace tenere non posse, postquā omnis spes de rehabendo Castro Marienburg sibi subtracta esset, respondit.

Iassyenski Ductor gentiū Regiarū stratagemate hostili cum duobus familiaribus, circa Stargard, capitur.

ANtequàm autem ex Diæta, quæ in Nerga pro prima die Mensis Augusti tenebatur, discessum esset, venit exercitus Regius, sub ductu Pauli Iasyenski in Pomeraniam, et suadentibus Consiliariis Prussiæ, oppidum Stbargard ad comprimendum equitūm impetu et ferocitatem hostium, qui infrequentiori numero, sub ductu Ioannis de Zal et Hoyerz, presidium obseruantes, et suburbana oppidi Gdanensis, et arces Regias Gnyew. Thsczow, et Nowe, vigesima prima mensis Septembris die, duabus tantūmodo bastis collocatis, obsidere cœpit. Sub qua obsidione, dum obsessis, quoniam ferè pares numero obsidentibus fuerant, liber ex oppido pateret nocte et interdiu egressus, die Martis decima octaua Octobris, sexaginta equites ex Stbargard clanculò egressi, eos, qui intus remāserant, quasi hostes simultaneè sub vesperum lacessebant. Cuius pugnæ specie (nam ex Ciuitate hostes egressi, pugnam cum propriis, ex condicto, quasi cum hostibus conserebant) Paulus Iassyenski in equo obequitans, doli oīs, qui struebatur sibi, expers, admiratus, mittit vnum de suis, interrogaturum qui essent. At illi

cum respondissent, se Thscзouienses esse, et captis aliquot hostibus, ex terris hostilibus aduenissent, Paulus Iassyenski vafræ eorum responsioni credens, congratulabundus, eis se miscuit, et illico ab eis, cum duobus satellitibus suis, qui illu associabant, vcзt Laurentio Schrank et Petro Schorcз capitur, et in Stbargard deducitur captiuus. De cuius captiuitate hostes magnam exceperant exultationem, vt campanis et tympanis, longo resonarent tempore: credentes omnem ad se deinceps victoriam, Duce exercitus capto, migraturam. Sed illicò in locum eius Gotbardus de Domo Tarnawa successit, et hostes, vano gaudio exultãtes, compescuit ~

Stholpenses fœdera cum Polonis innouare intendunt ~

SAturni die vigesima prima mensis Septembris, ad Casimirum Poloniæ Regem, apud Iuniwladislawiam agentem, venerunt Nuncii Henrici Ducis Stolpensis, et Episcopi Camyenensis, et omnium militarium ac Ciuium terræ Stolpensis, videlicet frater ordinis sancti Ioannis, Com̃endator de Slawno, Ioannes Pareben, Magister Ciuium in Stargard, et Matthias Huntberзberg, de Rabstin miles, petentes innouari et suppleri fœdera, dudum inter regnũ Poloniæ, et Ducatum Stolpensem inita, et filios Ducis Henrici, in contubernium filiorum Regis assumi. Hos Casimirus Rex benignè tractatos et remuneratos, beneqз de omnibus, quæ petierant, sperare iussos remisit, habita consultatione cum frequentiori consiliariorum numero, fauorabile responsum æditurus ~

Conradus Olieschniceñ Dux viginti milliũ aureorũ promissione à Casimiro Rege obtenta, Ducatibus Ploczeñ et Belzensi renunciat ~

EX Iuniwladislawia autem in Calisch pro die sancti Michaelis reuersurus. Diætam alteram cum Conrado nigro Duce Olyeschnicense tenuit. Et post varias difficultates vsqз ad infectionem rei procedentes, ad supplicationem et interuentionem Lodoci. Episcopi Wratislauiensis, Vilbelmi iunioris de Risemberg, et Rabii militis, qui ex parte Bohemiæ Regis, ad mediandum inter partes destinati, aduenerant, hanc conclusionem finalem captauit, vt vcзt Margaretha, Semouiti olim Ducis Masouiæ filia, et consors suus præfatus Cõradus, Dux Olyeschnicensis, omni iuri in terris Masouiæ et Belзew, sibi cõpetẽti, cedat et renunciat, et post mortem Annæ, relictæ olim Wladislai Masouiæ Ducis, Conradus ipse dotem ad se deuoluendam, repetat nunquam, Casimirus aut rex præfatæ Margarethæ Ducissæ, et Consorti suo Conrado Duci Olyesnicenᷘ, viginti aureorum millia, intra annos quõr danda, primo anno pro festo s: Iacobi quinqз millia, in aliis residuis annis tribus, quindecim millia, soluat. Ex Calisch

Casimirus Rex Posnaniam veniens, et plures dies illic agens, Conradū Ducē Olyeschnicen, cum Consorte sua Ducissa Margaretha, ad se venientem, et tam per lrās patentes, quàm voce viua, iuri, proprietati, et titulo terrarū Masouiæ et Belzensis renunciantem, plurimis donis honoratos, ad propria remittit: illuc veniunt ad Casimirum Regem Nuncii Militarium Prussiæ, Gabriel de Bayssen Palatinus Chelmensis, Ioannes de Bayssen, filius Stiborii Gubernator Prussiæ, et Nicolaus Pilawski, Petentes vt Castrum Marienburg p̄tati et regimini Gubernatoris, et militarium Prussiæ cōmittat, plenioremq; confidentiā, quàm hactenus, de ipsis habeat: His responsum est, non posse Regem, nisi in Conuentione generali, tenenda quamprimū pestis, in pluribus locis grassans, quieuerit, r̄ndere, Nec conuenire vt absq; consilio Ciuitatum Prussiæ, de castro Marienburgen debeat quicquam disponi; quorum opera maiori ex parte, Castri prefati prouenit coēmptio. Ex Posnania aūt rex Poloniæ Casimirus die veneris quindecima mēsis Nouembris egressus, pro die beatæ Elisabet in Colo aduenit. Vbi Conuētu per dies quinq; absoluto, die Solis in nocte, luna lucescente, Lanciciam aduenit, et exinde per Radom, et Kozyenice in Lithuaniam processit, illicq; tempus hyemis exegit ~

Poloni obsidentes Sthargard, nō minus obsidentur ipsi ab hostibus in numero superioribus, et strages vtrinq; æditur ~

Die lunæ, sedecima mensis Decembris, hostes apud Stargard obsessi, itinera omnia, ne quid ad Polonos importari possit, infestabant. Ex hoc, obsidentium durior magis quàm obsessorum cōditio reddebatur, famesq; haud dubia in Castris Polonorum imminebat. Quam auersurus Gothardus Capitaneus, ne res, ad magis extremas difficultates et angustias perueniret, cum præstantioribus militibus in Thsczow, ad expediendum comeatus, abiit. At cū illis spes et animi, ex captiuitate Pauli Iassyenski, Laurentii Srank, et Petri Schorcz creuissent, intelligentes se plures, quàm qui obsidebant, esse, et viribus adeò sup̄iores, vt repugnare et vincere apti essent etiam in campestri certamine, oībus auxiliariis ex vniuersis præsidiis accersitis, inuadere ipsi obsidentes constituunt. Cōpto deinde per transfugam Gdanensium, quòd Gothardus, Capitus gentium Regiarum, cum præstantioribus armigeris versus Thsczow, ad conducendum cōmeatus pro exercitu, discessisset, trecentis equestribus campestria obseruantibus, gentes Regias, in duabus bastis consistentes, eruptione facta, in frequenti peditū multitudine glomerati, inuadunt, pluribusq; locis illos impugnant, non leui, sed extrema impugnatione: rati sua multitudine paucitatem Polonorum facilè victuros, cum ex septem presidiis, vcz̄t Choynicza, Fridlanth, Hamersthen, Bitbow, Leberg, Ossyek, et Kischow, ad confundendum gentes Regias conuenissent, donec multis cæsis, et pluribus multò lethaliter vulneratis, refugere in oppidum sunt cōpulsi. Stans enim Polonus intra stationes, mœnia sua egregiè tuebatur; non equitatu, sed nec peditatu emisso. Mirificumq; accendebatur inter vtrosq; certamē, adeò, vt hostes magna multitudine freti, tabulata Polonorū iam conscenderent,

et Poloni, succisis ab imo tabulatis, illos deiicerent, et in tantam experientiã venirent, vt hostes ter repulsi, ter, fortunam experturi, Polonos inuaderent, et vix quarto repulsi, resilirent. Quapropter non parua interfectorum, et vulneratorum in parte hostili, congeries secuta est; aliquot plaustris in oppidum, Polonis non ꝓhibentibus, ad funerandum, relata. Quamuis aut̃ post hostilem repulsam, hostes ad opprimendum Polonos, constaret omni conatu, studio, cura, et ingenio admixos. C Nam Polonos, longius à castris, lignatum aut pabulatum, egressos, illicò excipiebat hostis, et repentino incursu frequentius vexabat illorum castra. Solis q̃ꝫ mulierculis, nocturna victualium importatione, Polonos reficientibus, adepto ferè omnium rerum vsu libero, iustius Poloni obsidentes, obsidebantur ab obsessis? Subsistere tamen et obsidionem continuare, etiam in tanta rerum penuria et iniquitate, Polonis placuit: inita ratione, vt quod viribus deerat, perseuerantia quęreretur. Itaqꝫ quoties occasio suberat, prælium æquè pari impetu, quàm ꝑseuerantia cõmittebatur ab hoste, Nec Polonus segnior fuit: tribuente necessitate vires ~

Pontifex Romanus et Imperator Fredericus, Eczigeri Scythã, in arma con̄ Turcũ, per Antiocenũ solicitat, Qui se oĩa acturũ ex arbitrio Casimiri Regis promittit ~

ANtiocenus Patriarcha, Ludouicus de Bononia, frater Ordinis Minorũ, in Comitiua duodecim equitum, per Summum Pontificem Paulum Secundum, et Fredericum Imperatorem, et Austriæ Ducem, ad Tartarorum Imperatorem Eczigeri, pro obeunda legatione missus, superatis Pannoniorum terris, in Strigii, et abinde, per Russiæ terras, Regno Poloniæ subiectas, sub conductu, Casimiri, Poloniæ Regis, transitum agens decima Mensis Augusti die, ad præfatum Eczigeri Imperatorem et suum exercitum, statiua (vt moris illi genti est) in Campestribus, supra fluuium Elze, agentem, ꝑuenit, qui paucis ante diebus, alterum Imperatorem Tartarorum Chczimachmeth, vltro Volham fluuium habentem imperium, maxima strage vtrinqꝫ ædita, profligauerat, et omnibus terris, castris, Ciuitatibus, gentibus, vxoribus, et om̃i ditissima suppellectili, potitus fuerat. Apud quem comiter et benignè, et plusq̃ꝫ cõueniret barbaro Regi, susceptus, exhibitis bullis, et oblatis, quæ secum detulerat, muneribus, in vim legationis, exponit. Quales et quantas strages et clades, Machumetus Turcorum Cæsar, absqꝫ vlla causa Chrianis intulerit, quàm copiosũ sãguinem frequentius Catholicum fuderit, et fundere nusquam cessauerit, quãta Regna, regiones, et imperia, dispulsis et exterminatis Catholicis, per vim et tyrannidem occupauerit: rogans, vt compassus tot malis, quæ generi humano ab eodem Machumethæ inferuntur, sua persuasione atqꝫ denunciatione, ab effusione sanguinis, et occupatione terrarum Chrianorum, illum cöerceat. Quod si salubres suos monitus audire contempserit, bellum illi inferre, et ad eius exterminium vires potentiarum suarum conferre, non postponat: habiturus ab oĩpotẽte suffragiũ, et à Summo Pontifice Paulo, et Imperatore Romanorũ Frederico,

sumptus necessarios in id bellum. Eczigeri autem Tartarorum Imperator, plurimum super huiusmodi legatione exhilaratus, rem in deliberationem detulit, et post hebdomadas aliquot, ex statiuis campestribus in castrum suæ ditionis firmissimum, Kercher appellatum, adueniens, præfato Patriarchæ Ludouico respondendo, dolere se primum de cladibus, quæ chrianis per Turcū inferuntur, et de occupationibus terrarum, fideli compassione deduxit. Denūciatione aūt ad Turcum mittere, ne decetero chrianos bello impetat, aut terras eorū occupet, neq3 suæ ditioni, neq3 qualitati temporis, conuenire. Denūciaturū aūt se illi extemplo ad illum Nunciis mittendis, vt à bello, tam Valachiæ quàm Regno Hungariæ inferendo, abstineat. Bellum aūt an debeat necne Turco inferre, non in sua tantumodo, sed et in Casimiri Poloniæ Regis, quem dudū in fratris et Domini coleret loco, voluntate consistere: nec licere sibi, eo inconsulto, et re secum ad integrum non cōmunicata, in vtrāuis partem, quicq3 dare resposi, sed omne arbitrium à se mouendi Turco belli, Casimiro Regi pmittere. Et ne quicquam simultatis huic existimaret inesse responso, iret ad Casimirum Poloniæ Regem, et literas, responsionem et voluntatem suam, sed et literas suas rasas secum ferret, ab eoq3 mouendi in Turcum belli decretum peteret, se illius permittens ordinationi, extunc in singulis staturum. Protinusq3 et scriptas lrās, quibus id de se Casimiro Regi promittebat, et alias rasas signo suo signatas, quibus Turco diffidatio et bellū intimaretur, Patriarchæ tradit.

Casimirus Rex sentenciam Eczigeri Impatoris Thartarorū, per Ludouicū Patriarcham Antiocenū Legatū Aptī: cum ab eo veniente, de bello, per ipsum Turco inferendo, sibi expositā, in deliberacionē et comitia futura reiicit.

Lætus hoc responso Patriarcha, ex Tartaria discedens, et Casimirum Poloniæ Regem apud Vilnam in Lithuania offendens, responsionem Eczigeri, Tartarorum Imperatoris, sibi insinuat: rogans, vt Catholicis, Catholicus ipse Princeps, postquam in eum omnis Tartarorum relata esset potestas, succurreret, et opportunitatem tam collatæ potestatis, quàm temporis non negligeret. Abunde q3 se intelligeret fœlicem, postquam tam necessarii, et chriano populo vtilis belli, in se videret recidisse arbitria: ingratitudine in Deū et hoīes monstraturus, si se huius rei neglectorem gesserit. Rndit aūt Casimirus Rex se quidem dudum stragem et exterminium Turci optauisse, et optaturū semꝑ fore, velut communis et priuati hostis: qui suæ ditionis terris occupādis inhiat. Velle tamen rem ad Prælatos et Consiliarios Regni Poloniæ, et ad Diætā Pyotrcouien, pro sedecima die mensis Martii tenēdam, referre, atq3 ex eorū sentencia rndere. Tulit in acceptum Patriarcha Antiocenus hmōi responsiom, atq3 à Casimiro Rege pulcherrimis ornatus muneribus, Cracouiā qndecima Februarii peruenit: abinde ad Sūmum Pontificē et Impatorē Romanoꝝ, nūciaturus illis singula, quæ apud Eczigeri Tartaroꝝ Impatorē, et Casimirū regē gesserat, rediit.

Anno Domĩ 1466.

Iacobus Boglewski quiescens in lecto, manu quidem Ioannis Pienÿazek, Archidiaconi Gnesneñ, et Lanciciensis Decani, dolis vero vxoris suæ, minutĩ conciditur ~

MAnsionis suæ tempore, Casimirus Poloniæ Rex, pro diebus hÿemis apud Lituanicã oram stabilito, etiã sacratos illĩc natalicii Saluatoris nostri dies, vna cum consorte sua Regina Elisabeth, apud Vilnã exegit: rebus Lithuanicis prouidendo, et nonnunquam ꝓtractãdo ferarũ venatiões, Pricipumq; orientalium et aquilonariũ audiendo legationes. Contigit interĩ causa et casus horrendus et immanis, cuius magnitudo et raritas, impulit me ad scribendũ, cui par, à tempore susceptæ à Polonis sacræ fidei, per similitudiné exéplũ, non reor apud eos contigisse, Et quanq; speciem præfati facinoris silere magis et supprimere quã ꝓloqui delectet: in fauorem tamen iustitiæ, et in sceleris enormissimi execratióm, mandabo illud lrĩs et annalibus, Lunæ em̃ die sexta mensis Ianrii, in Epiphaniarũ festum cadente, Iacobus Boglÿewski, de Domo Kozlÿerogi, miles insignis, dum in villa sua ex fortalicio Lanczeßÿce, apd̃ Masoniã sito, in lecto quiesceret, procurante vxore sua Dorothea, filia Ioanis Rogalÿa, de Suchoczin olim Paltni Varschowienũ, quam tenerrimo, et plusquã maritali diligebat affectu, et cuius esse facta publica et vulgaria, solus ipse, quãuis frequẽtius sibi à fide dignis relata, credere: sed nec insidias mortis, de quibus auisabatur, cauere renuebat, manibus quidé Ioanis Pÿeniazek de Vithowicze, presbiteri, Archidiaconi Gnesnenũ et Decani Lancicienũ, filii vero Nicolai de Vithowice Succamerĩi Crác, quamuis eiusdem essent genealogiæ et armorũ, tres hastas pro insigni, et ꝓclama Ielitha deferentiũ, adiuuantibus illum Iacobo Adæ Iasczÿechowski, de Domo Bÿlina, Notario et familiari domestico præfati Iacobi Boglÿewski, et duobus familiaribus suis, Plichta et Komaski, in conspectu præfatæ Dorotheæ, cum qua idé Ioañes Pienÿazek stupri consuetudiné ferebatur habuisse, miserabiliter quiescés, et in malis sibi comparatis indormiens, lanceis, gladiis, et securibus occisus est, et in plurimas partes, ita vt altera die, conditio eius, non posset dinosci, frustatim cæsus atq; sectus est, Quãuis aũt, die altera illucescente, germanus Iacobi militis occisi, Nicolaus Boglÿewski Paltũs Varschowienũ, adueniens, cum magna multitudine vicinorum militum, sponté ad deplangendum hmói scelus cóflnentium, præfatã infælicem fœminã Dorotheã, dicti Iacobi occisi relictam, et pedisequam eius, omnium actionum fœdarum Dominæ suæ consciam, dictũq; Iacobum notarium et familiarem, qui primus securi Domini sui caput diuiserat (Ioanne Pienÿazek Archidiacono, cum duobus familiaribus suis, Plichta et Komaski, nocte illa per viginti propè miliaria, versus Lanciciã, vt facilius inficiari scelus possent, diffugientibꝰ) captinasset, et indiciũ contra illos instaurasset, damnationisq; sentencia, et ex confessione facinoris, et ex lrĩs, manu Ioannis Pienÿazek Archidiaconi, præfatæ fœminæ Dorotheæ scriptis, et apud ipsam repertis, quibus omnis ordo interfectionis præfati Iacobi militis compositus significabatur, deberet ꝓferri: Nicolaus tñ Boglÿewski Paltũs præfatus, pietatis cómiseratione, et precibus fratrum

minorum, de obseruantia ex Monasterio Sancti Bernardini de Varschouia, incolumitatem fæminis saltem dari supplicantibus, motus: præfatam Dorotheā et pedisequam eius virginem, à damnatione, qua viuæ in terram infodi debuerat, absoluit. Prædictum verò Iacobum notarium, sententia Iudicum damnatum, extractis viuo visceribus, in quatuor partes, vociferantem, ne quis suo exemplo amore mulierum seducatur improbo, scindi mandauit.

Clerici Gnesnensis, Wladislauiensis Posnaniensisq; Diœcesis, per fertonem ab vna marca, Crac. verò per grossos sex Casimiro Regi et reip: contribuunt in Synodo Lanciciensi.

Die Lunæ vigesima mensis Ianuarii, Ioannes Gruszczinski Archiepūs Gnesnensis, in oppido Lanciciensi Prouinciali, tenuit Synodum. In quam, cum tam ipse, quam Iacobus Wladislauien. Andreas Posnaniensis, personaliter, Ioannes verò Cracouiensis, Episcopi, per Procuratores, videlicet Ioannem Dlugosch seniorem, Iacobum de Schadek, et Stanislaum de Kobilino Decretorum Doctores, cum Capitulis suis conuenissent, tribus diebus, de subueniēdo Casimiro Poloniæ Regi et reipublicæ, petentibus et instantibus Nunciis, vczt Sandiuogio de Lanszenicze, Palatino Siradien. et Michaële Lyassocki Capitō Lanciciense, tractatus habiti sunt, et tandem vniformi conclusione consensum, vt Gnesnensis, Wladislauien. et Posnaniensis, Ecclesiæ et Diœceses, cum suis Pontificibus et clero, per vnum fertonem à marca, taxæ solitæ, Cracouiensis vero Pontifex et clerus, qui taxas habent excessiuas, sex grossos à marca, pro releuanda republica, contribuendo, subuentionem faciant.

Facinus Ioannis Pienyazek Archidiaconi Gnesneñ et Decani Lancicieñ in occisione Iacobi Boglewski patratū, Synodus Lancicieñ puniendū decernit: Archiepūs tamen nullam facit decreti executionem.

Deprompta est quoq; in eadem Synodo Lanciciensi, organo Sandiuogii de Lanschenicze Palatini Siradiensis, nomine Nicolai Boglyewski Palatini Varschouiensis, et omnium fratrum Domus suæ, funesta querela contra Ioannem Pyeniazek Archidiaconum Gnesnen. super nece crudeli, Iacobo Boglyewski in Domo sua irrogata: quam multi Eccliastici, publicis deplorabant lachrymis, et literæ originales, manu eiusd. Ioāis Pieniazek,

quibus occisio præfati Iacobi significabatur, ostensæ, et per multos recognitæ, totiusq; synodi concordi voto decretum, vt Ioannes Gnesnensis Archiepus, processu iudiciario summariè contra Ioanne Pyeniazek instaurato, si per depositiones testium, facinus allegatum Ioannem Pyeniazek patrasse, cōpererit, et beneficiis illum priuet habitis et habendis, et perpetuo carceri, acturum illic penitentiam sui reatus, includat: vt priuatione et damnatione sua placaretur Deus: effusurus iram suam in Sacerdotum Principes, si non fuerit placatus, et vt tollatur scandalum, propterea inter militares et populares, propter conditiones facinus adiuuantes, exortum, et Pyeniazek ipse, in arcta tradendus pœnitentiam, saluus fiat. Huic consultationi et decreto synodali, cum et ipse Ioannes Gnesnen Archiepus, assensus fuisset, et decretum probasset: debitæ tamen illud mandare executioni dissimulauit, facinusq; horrendum Clericale, et scandalum in sua Diœcesi et Polonica Ecclesia, sub sui regiminis tempore, impunè grassari permisit.

Liuones Cruciferis Prussiæ subsidio missi, insidiis Samogitarum, duobus tm̄modo exceptis, pereunt.

Februarii mensis prima die, et sequentibus diebus, Liuonitharum gentes, quæ septingentorum equitum et peditum explebant numerum, per Mgrū Liuoniæ Ioannem de Menyede, dictum osthow, expeditæ, terrestri itinere, quoniam nauali mari, ventis et hyeme probibentibus, non poterant in Samogithiam, exinde in Prussiam transituræ, et obsessis apud Sthargard auxiliu laturæ, adueniunt. Samogithæ autem eorum aduentu comperto, de quo dudum erant Nunciis et lrīs, Casimiri Poloniæ Regis, et magni Ducis Lithuaniæ, auisati, contra illas egressi, ipsas incisis arboribus circumsepiunt, et pluribus diebus illas obseruabāt inclusas, donec Linonithæ fame excruciati, versus mare procederent, vbi in foueas, quas dudum ante Samogithæ effoderant, et sarmentis contexerant, cadendo, in manus Samogitharum, sine prælio et Marte, viui venirēt, Quos omnes, præter duos tantummodo vitæ reseruatos, gens Samogithica necauit: spoliis eorum, equis, et pluribus concupiscibilibus potita. Cæteri vero qui fouearu laqueos euaserant: dum auidius, mortem euasuri, lacum, quem fluuius miscendo se equori, conficit, glacie tunc gelatum, transilire properant, glaciebus disruptis, absorbentur: Relatione autem duorum præfatorum captiuorum ex Liuonia indicatum est, quòd paulo ante, quàm hæc clades contingeret, quadraginta naues, quæ militibus ex Rheno onustæ, subsidio Cruciferis in Prussiam processerāt, vi tempestatis confractæ, perierunt.

Paulus Epūs Varmiensis, vltro se atq; sua dedens Casimiro Regi, Mgrūm compulit ad petendum pacem.

Vndecima die mensis Februarii Paulus Legendorff Electus, et confir-

matus Varmiensis, qui se temporibus retroactis neutraliter, qtns bona Ecclesiæ magis pacifica remanerent, gesserat, videns Magistrum ordinis Ludouicū, et cōmendatores suos, inaffectos esse ad pacem, deposita neutralitate, prefatū Ludouicum Mgrum et ordinem suum, improperata eis eorum ad pacem duricia, per lrās diffidat, Gentes quoq3 Regias ex Rassenhen, Nidborg, et Vormith, et Capitaneos earum, videlicet Adam Vilkanowski, Georgium Tworkowski, et Ioannez Zak accersiit: et illos in Reßel, Brunsberg, Elsberg, Zeburg, Vartemburg, Bisowsthen, magnw Holsten, et Freumborg, arces et Ciuitates intromisit, Ipsos quoq3 ingrediendi et ingrediendi illas, hostesq3 ex illis impugnandi, plenā ptatem fecit, Qua nouitate Ludouicus Magister intellecta, quantum res ipsa sibi nocitura sit, silendo vberrimè ostendit, Et missis duplicibus lrīs, dum adhuc Casimirus Rex Poloniæ in Lituania ageret, ad Lithuaniæ Barones, pacē precari, et de pace tum primum, quam alias ostentui habuit, agere cæpit, precationēq3 ipsam, Casimiro Rege ex Lithuania recedente, missis ad Barones Lithuaniæ specialibus Nunciis, repetiit, Sed et Paulum Varmiensem Electum et confirmatum, quanuis hostem, vt se pro pace conficienda interponeret, multipliciter antequam durioribq inuolueretur, expetiit, Propter quod, ad Paulum Electum, Ioannes Sapyenski, resciturus, si Magister æquas conditiones ad pacem afferat, fuit destinatus: ne in placitationem pacis simultaneæ consentiendo, ludibrium Rex fieret.

Conradus Masouiæ Dux, Plocensē cæterasq3 terras, à Casimiro Rege Poloniæ repetit.

Die Solis quartadecima mensis Martii, in Dominicam Lætare Quadragesimæ cadente, generalis conuentio Regni Polonici, dudw instituta, teneri cæpta est, ad quam Casimirus Poloniæ Rex, intēperie aēris, et aquarum resolutione, nequicquam obstante, tempestiuè et celeri equitatu, eadē quartadecima Martii die, Elisabeth Regina apud Radom relicta, aduenit, In crastino verò magnus consiliariorw Ecclesiastici et Secularis status, itē Militariw Ciniumq3 frequens numerus, confluxit, Tractata est aūt inprimis causa, cū Corado Masouiæ Duce, et genitrice sua Anna, et matertera sua Catharina, personaliter illic pn̄tibus, sup terris Plocenw, Vißnensi, Sochacƺouienw, et aliis, quas occupant, et per dies septem ad liquidum digesta, Vbi declaratum fuit, sine ius feudi, sine ius succōnis, Duces Masouiæ, in terris Belƺenw, Plocenw, Vißnensi, Rauēsi, Gosthinenw, Sochacƺouienw, allegent, non ipsos, sed Casimirum Poloniæ Regē contingere, Omißo autem Duces Masouiæ tunc succeßionis iure, quod in aliis cōuentionibus, pro se quam maximè allegabant, cum scirent illud plenariè per cessionem et renunciationem, Margarethæ filiæ Semouiti, hæredis vnicæ Ducatuum Masouiæ, consortis Conradi nigri Ducis Olyeschnicensis, in Casimirum Regem et Regnum suum Poloniæ recidiße, iure feudi, in quo se aliās negabant extitisse, deuolutionem petebant terrarum, Sed cum id quoq3 constitutum esset, ad petitiones versi, petebant sibi ex fauore et gratia, terras omnes Masouiæ relinqui. Terra verò sola Belƺensi Regem potiri, Negauit

id Casimirus Rex, asserens id aequum non esse, vt terras, quae ad illum legitimo iure reciderant, et pro quarum pacificatione viginti millia aureorum Margarethae Ducissae Consorti Conradi nigri Ducis Olyeschnicensis soluebat, deberet aliis donare, offerebat se tamen terram Vissnensem, pro bono pacis, Ducibus Masoniae, si de Plocensi excederent, donaturum. Sed dum oblatio ipsa, neq; Duci Masoniae Conrado, neq; Consiliariis suis grata esset (ad magnam enim deputabant ignominiam, cathedram Episcopalem et arcem Plocensem, sibi ademptum iri) Causae ipsius processus, in aliam Diaetam generalem Regni dilatus et inscriptus est ~

Nicolaus Boglewski Palatinus Warschouien. fratris sui Iacobi Boglewski interfectorē Ioannem Pienyazek Archidiaconū Gnesn. praesente patre accusat ~

Tunc quoq; per Nicolaum Boglyewski Palatinum Varschouien. de occisione germani sui Iacobi, contra Ioannem Pienyazek Archidiaconum Gnesnensem, audiente et praesente patre, Nicolao Pienyazek Succamerario Cracouien. sed nihil praeter lachrymas opponente, ingeminata est, et vniuersorum concordi decreto conclusum est, vt Ioannes Pienyazek Archidiaconus, captiuatus per Regios Capitaneos, repraesentetur Gnesnensi Archiepo Ioanni: recludendus carceribus ad penitentiam. Dorothea vero, olim Iacobi Boglyewski cōsors, et pedisequa eius, non obstante libertate eis concessa, capiantur, et pro enormitate sceleris multentur: Minus etenim crimine, licet teterrimo, quam absolutiōe, deliquisse, indicatum est. Et ob id adultera corripi et puniri iussa est, vnā etcum pedisequa. Quarum rerum priusquam fieret executio, Dorothea relicta ad hostile in Prussiam praesidium Dzialdow, tuitioni se Bohemi Mazik committens, aufugit, et Ioannes Pienyazek apud cognatos latitando, manus comprehensorū euasit. Archidiaconatu tamen Gnesnensi et Decanatu Lanciciensi, per sedē Apostolicam priuatus est. Creditum est a nonnullis, id illi et propter sua ppria, et ob paterna scelera, quibus Capitaneatui Cracouiensi praesidendo, durante scismate Ecclesiae Cracouiensis, Sacerdotio, in persona et rebus, vim, probra et spolia inferebat, qui et ipse, quod nunquā venturum sperauerat, de Capitaneatu Cracouiensi fuit destitutus, et tam ipse, quam filius, qui Sacerdotium vexauerant, plagis pluribus percussi. Lentus quidem sed certissimus humanarum praeuaricationum vindex Deus, magno deterrendi caeteros exemplo, in caput decernentium et exequentium Dei ministrorum exiliationes, expulsionesq; immeritas regessit, vt iustissimo expiarent supplicio, quod per iniquas adinuētioēs, aut intulerant, aut inferri mandauerat sacerdotio, ab omni labe vacuo et alieno.

Tributum in bellum Pruthenicum decernitur, et vt Rex Casimirus Marienburgi habitet ~

AD res deinde Pruthenicas, ad quas promouendas Gabriel de Baisen Palatinus Culmen, Nicolaus Pilawski, Ioannes de Bayssen, filius Gubernatoris et Ciuitatum Thorun, Gdansk et Elbing, Nuncii aduenerant, omnis cura versa, Pro quibus bene gerendis sancitum, vt Casimirus Rex cum Ecclia sticis et Secularibus Consiliariis, et cum aliquot millibus gentiũ equestrium et pedestrium in Prussiam vadat, et in Marienburg habitationẽ suam firmet, hostibus impressionem et bellum, Subditis verò et auxiliaribus animũ et releuamen præstiturus, Quod vt facilius perficere possit, fertones ex agris, et molendinis, et nobilibus, Cmethones non habentibus, exactio verò duorum grossorum, et Czissa, ad vnũ annum duratura, item subsidium Contributiõis Ecclesiasticæ, sibi decreta sunt, Qua conclusione ab omnibus approbata et accepta, Conuentio Pyotrcouien, quæ diebus quindecim durauit, soluta est, et Casimirus Rex vt facilius et melius rebus Pruthenicis prouideret, versus Lanciciam et Brzesczye ex Pyotrkow pcessit, et apud Lanciciã Pascha Dñi, cum conthorali sua egit.

Melschak oppidum, concisis Cruciferis Ioannes Skalski ex parte Regis Casimiri intercipit, et Castrum Holand Regium defensum.

DIe veneris decima mensis Aprilis, Ioannes Skalski, partium Regiarũ apud Prussiam maior Capitaneus, et in Frumborg tenutarius, coadunatis sibi ex aliis præsidiis Regiis frequenti equite atq3 pedite, Melschak oppidum partium Crucifericarũ, clam nocte ingressus, intercipit, et multis fortunis, quas illuc agrestes ad tutandũ inuexerant, atq3 oppido, potitus, sexaginta hostium armigeros, præsidiũ illic obseruantes (nox em̃ pauidiores hostes faciebat) captiuat. Agebat tunc apud Kinsberg hostium principales Capitanei et Ductores ordinũ, moram, quippe vocati à Crucifericо Mgrо Ludouico, vt terrã Sambien, quam classis Gdanensis, populatura illam, ingressura erat, tutarentur: illuc cõuenerant, Quæ nouitas super interceptione Melschak, intellecta, non secus, quã par erat, et Mgrũ et suos, turbauit, obsidionis enim instar, capta à Regiis gẽtibus Melschak, intelligebat se apud Kinsberg, pressum iri. Et proinde Henricum de Plawen, quinta die post interceptionẽ (ratus milites Regios ex Melschak, in psidia solita defluxisse, et Melschak in languidato numero reliquisse) cum tribus millib9 equestrium et pedestrium, in Melschag mittit, Qui in Melschak aduenientes, à media nocte, vsq3 ad meridiei horam in quatuor partibus oppidũ aggressi, illud adeò forti inuasione impugnabant, vt vna porta disrupta, recuperaturos se, quod amiserant, existimabat, Sed vtrisq3 pro victoria adnitentibus, hostium ducenti, in disrupta porta, supernè cæsi, cæteri vulnerati, et nonnulli capti, Henricus de Plawen, Comendator olim Elbingensis, magna ira et dolore perculsus, quod et eo prohibente, impugnationẽ oppidi aggressi fuerant, et plures quam pro numero, Regiis militibus saluis, ceciderant, grauiter vulneratos ad Castrum Holand, spe impletos, quòd illud facilè interciperent, et temerariam cladem apud Melsak acceptã, meliori victoria corrigerent, ducit, Sed fortuna cum loco mutata nõ est, Multo em̃ plures circa Holand, dum temerè simulantes se pauidos, et quasi re-

sistere non ausos, milites Regios oppugnant, ceciderant, quàm circa Melschak occiderant. Ita Magister Prussiæ Ludouicus, vnum dispendium satagens rescindere, altero, æquè magno, obrutus, geminum pertulit.

Ioannes Iassienski castrũ Osszyek pro Casimiro Rege capit, et hostes in succursum Castro venientes profligat.

Ioannes Iassyenski, Capitaneus Regii præsidii in Nowe, constructo in faucibus castelli osßyek, quod ab hostibus tenebatur, propugnaculo, als Basta, graui obsidione eos, qui osßyek tennerant, premebat. Quibus succursuri ex Choynicza et Stargard hostes adueniunt. Sed cum Ioanne Iassyenski congreßi, profligantur. Ex quibus in certaminis loco, plures fuère desiderati, cæteri apud villam Czarmlyaß extincti et sepulti, armis, equis, bombardis hostium, quæ fugiendo deseruerant, Regii milites potiti. Visa aũt hi, qui castellum osßyek obseruabat, suorum clade, castello osßyek incenso, et capitanei sui cadauere, qui à gentibꝰ Regiis fuerat, per impugnationẽ interfectus, derelicto, vndis se credentes, mortis et captiuitatis euasere pericula. Regii milites castri osßyek incendio facilè restricto, etiam castello facilius potiti sunt. Sub idem tempus, gentes Regiæ ex Reßel, cum hostili præsidio, ex Vartbemburg, congressæ, pluribus necatis, cæteros aut comprehendunt, aut in fugam vertunt.

Elisabeth filia Casimiri Regis moritur.

Die veneris in crastino Ascensionis Domini, Elisabeth iunior filia Casimiri Poloniæ Regis, pluribus egritudinibus debilitata, in arce nouæ Ciuitatis Korczin diem obiit. Cuius corpusculum Cracouiam relatum, in sepulchro Annæ Reginæ conditum est.

De sua Marienburgũ profectione Casimirus Rex consultãt, et ad Legatũ Apostolicum Wratislauiam mittit, admonens: ne perfidiam Cretensis Archiepiscopi, itidem Legati Apostolici, in cõficienda cum Cruciferis pace imitetur.

Decima octaua mensis Maii, Casimirus Poloniæ Rex in Brzesczye Cuiauiense adueniens, dies Penthecostes, et festum Corporis christi, illic

exegit: aßidua cum Ioanne Gnesnense Archiepō, Iacobo Wladislauiense E:
piscopo, Palatinis quoq; et Consiliariis maioris Poloniæ, qui cum sua Maiesta:
te imorabantur, de suo in Marienburg et in Prussiā progressu, agens consilia, le:
gationes nonnullas confecit, et legationibus rn̄dit. Et quomiā intelligebat se ante
diem sacti Ioannis Baptistæ in Marienburg venire iuxta constitutū non poße,
frumentorū in hostili agro conculcationē, prius quàm in vrbes importari posset,
effecturus, à suorum verò conculcatione hostes coërciturus, Adam Vilkanowski
Capitaneū in Nidborg, cum quingentis equitibus, mercato cōductis, in Nidborg
præmittit: iubens illum, vt cū Ioanne Skalski, in Frumborg, et Ioāne Zak in Vor:
mith, Capitaneis, illis q; Regiis gentibus, quæ in Paßenhen morabant, et hostilia
conculcaret, et ꝓpria tutaretur. Recensens insup Legato Aplīco Rudolpho Epō
Lauantmo, apud Wratislauiā residenti, qui nōie Sedis Aplīcæ, obtulerat se,
specialr̄ eo missus, et iussus, pro pace, inter se et Cruciferos, fidelē opam nauatur,
non satis plenè rn̄disse, Ioannē Dlugosch seniorē, Canonicū Crac ad illū trāsmit:
tit: Qui Wratislauiā adueniēs, verba apud Legatum, oībus arbitris exclusis, die
Saturni vigesima prima mensis Iunii, facit. Et Regem quidem Casimirum, optimè
ad acceptandam cum Cruciferis pacē, qualificatū disserit; quanuis et armis et
fortuna supiorem. Vereri tamen se ne et ipse Hieronymi Archiepi Cretensis à Pa:
pa Pio secundo ad eandē rem conficiendam mißi, æmuletur naturā, mores, et iti:
nera. Qui quanuis non se aliter, quàm si filius Regius foret, pro pace admisurum
depromeret: ad Mgrūm tamen Prussiæ Ludouicum in Kinsberg, permissu et con:
ductu Regio veniens, calice aureo ab eo corruptus, disparem se, et verū Cretensē
gerere, atq; in Diæta Brzesthensi, pro pace instituta, quod primū, veluti pacis cō:
clusionem infecturum, vitare debuerat, occupans, Militares et Ciues Prussiæ ꝓ
excōmunicatis et interdictis habere, causamq; Mgri contra Regem aduocare,
cœpit: iubens seruari tunc interdictum, in Casimiri Regis dedecus et ignominiā
vel contumeliā, et solus ipse dissoluendæ pacis causas subministrās: cum potius
euacuare debuerat materiam, homo callidus et vafer versutusq;, quāuis eius ac:
tiones, parū sanas, nōnulli prudentiam vocitarent, qui bellum, quod extinguere
venerat, accendit: quod finire se iactabat, in eā diem ꝓduxit: quieturū, nisi ipse
prestitisset alimentum. :F Quicqd telorū hincinde volitat, quicqd irarū serpit, id
totum ex illo, optimo non pacis sed belli sequestro et accensore, scaturiuit in sedē
Aplīcam, quæ, ex suis opibus, plus contumeliæ q; honoris retulit, et in Cruciferos,
quos maiori bello, vt lrīs eorum deprehensis cognitum est, inuoluit, magis quàm in
Regem impius. Non recusaturū itaq; Casimirum Regem, illū mediatorē et Lega:
tum Aplīcum, pro bello Pruthenico rescindendo suscipere, gratūq; sibi in oras has
aduentū suum fore, nec vlli quam sibi amplius de honore finiendi belli, et pacis cō:
ficiendæ, fauere. Nosse tamen se et certificatum iri ante omnia velle, sequi et ipse
vellet necne Crethen Archiepiscopi, in eam diem fumantes, ineptias. Cōmēdata
Rudolphus Aplīcus Legatus Casimiri Regis solertia, rn̄dit. Factiones oēs Hye:
ronimi Crethen Archiepi, quibus in re Pruthenica vsus est, et illis maiores de:
terioresq; probè sensisse, ꝑcariq; mentē à Deo præstari sibi, qua illarum memula:
tor existeret, confecisse se pacem inter Fredericum Romanorum Imperatorem
et Regem Pannonicum Matthiam cōmemorabat, et ab omni excussisse munere,
licet sibi offerretur munus. Ab Imperatoreq; incusatum, quòd Almanus pro
Hungaris, contra Almanos plus fauerit. Gessiße insuper adolescentiam

:F Qvicquid enim post eius discessum, vltro citroq; sanguinis fusum, fundendūq; est,
quicqd telorū :F

et virilem ætatem cum omni integritate, et absq3 omni corruptelæ labe, et iam in diebus suis profecisse, Non tempori et ætati dignitatiq3 suæ nunc conuenire, vt quod adolescens fastidiebat, amplectetur senex, Se præterea à moderno sumo Pontifice Paulo secundo admonitum esse, vt pacem Pruthenicam aggressurus conficere, osorem se non sectatorem munerum ostenderet, Proinde certum reddebat Regem Casimirum, et Nuncium Regium Ioannem Dlugosch nihil se minus quam dona sectaturum, nihil magis quam offensionem partium euitaturū. Non habiturum milites et Ciues Prussiæ pro excommunicatis, remq3 Diuinã, coram illis syncerè acturum, Daturumq3 breui suæ puritatis, si res in praxi venerit, experientiam, et non verbis, vt Crethensis, sed effectibus se vsurum. Cum hac responsione Ioannes Dlugosch ex Wratislauia in Brzesczye reuersus, et Casimirum Regem et Consiliarios bona spe, de practicanda syncerè à Legato Pruthenica pace, impleuit: animosq3 nonnullorum Consiliariorum, Legati aduentum, iuxta ac pestem execrantium, mutauit.

Magister Prussiæ omnia ferè frumēta conculcans Diœcesis Varmiensis, hostez Polonum in se, ac sua etiam, vertit.

INgenti anxietate et dolore, super oppidi Melschak interceptione, et suorum qui ceciderant ad illud, interemptione, Ludouicus Magister Prussiæ excruciatus, omnem sui pectoris, et suorum bilem et indignationem, in Paulū Varmiensem Electum et confirmatum, quasi ex suæ discessionis culpa, hæc oīa illi accidissent, vertit: publicè quæstus, plura se ab illo, quam à Casimiro Pol: Rege cum quo tot annis bellum gesserat, dispendia passum esse, Quapropter iras, in eū conceptas, continere non valens, in principio Mensis Iunii, cum sexingentis equitibus, et totidem peditibus, in campū progressus, habens in suo comitatu Henricum Plauyenski, Comendatorem olim Elbingensem Gerardum Melingrade, Liuoniæ Marschalcū, Georgium Sliwienski, et plures alios suarū partium auxiliarios, omnium frumentorum sata, vix dum in culmos pubescentia, circūcirca oppida Episcopi Varmiensis, vc3t Brunsberg, Vormith, Elsberg, Ressel, Guthstad, Melsβak, aut succidit aut conculcat, et quod passurus ipse à gentibus Regiis fuerat, pati Regias coēgit, Ex quo secuta est à ciuibus Ciuitatum prædictarum magna in Paulum Electum Varmiensem irritatio animorū, quærentium se, ex adhæsione sua, Regi facta, vastatum et perditum iri: qui sub neutralitatis vmbra, nisi præcipitatio Pauli Electi causam præstitisset, latere incolumes poterant, adeoque grauius iustò, frumentorū præfatorum destructionem ferebant, vt plerasq3 Ciuitates, nisi gentes Regiæ illas ingredi præoccupassent, deditionē Mgro facturas constaret, causa auertendæ suarū segetū conculcōis, Paulūq3 Electū Varmiensez satis puduit; q̃ et suorū criminationes et pbra ptulerit, et sui ac suorū defensionem, iuxta constitutū à Regiis militibus, non accepit, Nutabat eñ Adam Vilkanowski Ioañes Skalski, Ioañes Zak, Capitanei Regiar Copiarū, nec tutè posse se cū Mgro

et suis decernere calculabant, cum propter Ciuiu ambiguam et suspectam fidem, plures ad præsidiu Ciuitatum relinquendo, tam equitatum suum, quam peditatu, reddunt diminutiorem. Literis tamen et nunciis Regiis ob hmodi nutationem carpti, tardiusculè processerunt in cāpum, cum quanto maioribus poterant copiis: rem fortunæ, q3 primum opportunitas daretur, cōmissuri. Verum Ludouicus Magister periculum ingens in summa rerum suarum, si congressione vinceretur, veritus, in oppidum ditionis suæ Bartensthcyn, cum omnibus suis, se recepit. Quapropter gētes Regiæ, non faciente Mgro pugnandi copiam, liberius et ipsę conculcatione in frumenta, et igne in tecta hostilia sæuiebant :—

CAsimirus Rex acerbiore Prutheōru3 suæ partis legatione commotus, qua, Castra et oppida, suæ fidei committi postulabant, Marienburgū pficiscitur.

DVobus propè mensibus Casimiro Poloniæ Rege apud Brzesczye immorante, Stiborius de Bayssen, Gubernator Prussiæ, Gabriel de Bayssen, Palatinus Chelmensis, cum pluribus militaribus, et Ciuitatum Thorunensis, Elbingensis, et Gdanensis, Nunciis, adueniunt, et de pluribus suis oppressionibus, grauaminibus, et extrema egestate, questi, orant vt Rex celerius cum fortitudine copiarum suarum adueniat, belloq3 admodu diuturno, quo se et omnia sua, aut deletos, aut exinanitos, et ad exiguum numerum exiguamq3 substantiam redactos, astruebant, quandoq3 finem imponat. Futurum enim esse, vt si iuxta condictum, cum copiis aduenerit, et Mgrum cum Kunsbergensi oppido obsidione vallauerit, et aliquot Ciuitates hostiles, iuxta pactu, secreto cum Gubernatore ictum, in suam ptatem deditum, et pacē æquis conditionibus consecutu iri. Orabant deinde, ingeminando superiores preces, vt et Castrum Marienburgēse et cætera castra atq3 Ciuitates, ditioni suæ in Pomerania et Prussia, eorum ptati permittat: Parum em̄ conuenire suæ fidei atq3 honori, vt ipsis neglectis, Præfecti exteri in arcibus Regiis præsideant. Et segniter illas administrando, neq3 agris serendis, neq3 hostibus pellendis, dent operam. Superbeq3 sibi et indignè, qui intrinseciores, et magis fidi Regi esse debuerant, imperitent, assidueq3 fiscu Regis, paratum æs expetendo, nil ipsi prouidendo rodant. Mirari se habere Regem tam inexhaustum ærarium, quòd tantæ rapacitati sufficiat. Conuenire vt post tam diuturnam moram, et ipsorum miserabilis status, et sui ærarii, nullatenus in tam effusam largitionem suffecturi, Rex rationem habeat, se diutius, quod hactenus tollerauerunt, toleraturos non esse, sed sibi vtrūq3, si aspernatum iri preces suas viderint, promisuros. In hanc aūt asperam legationem, etiam gestus et vox aliquanto, quàm apud conspectum Regis conueniebat, tetrior, ipsam exasperans, à Stiborio de Bayßen Gubernatore legationis Principe, et Gabriele germano suo Palatino Chelmense ædebatur. Casimirus autem Poloniæ Rex, etsi cum omnibus consiliariis, indignè ferebat, aspera se legatione altera vice iam

peti, ab his, in quorum liberationem, amplificationem et defensam, plurimum sanguinis et ærarii effuderat, ius succensendi atq3 iurgandi, in aliud tempus aptius differens militaribus et Ciuibus Prussiæ, benignè pro tempore respondet, Aliaq3 animo, alia ore voluens, edicit se in Marienburg, quamprimum copiæ conuenerint, tempestinè aduenturum, et tam de Castro Marienburg, quàm cæteris, iuxta eorum consilia, opportunè prouisurum. Neglectum transactæ moræ, non sibi aut suis, sed tempori, imputari debere: cuius caristia magna ac propemodum sine exemplo, tam volũtarios quàm mercenarios milites, secum in Marienburg transituros (penuria enim panis et pabuli plus solito vbiq3 inualuerat) venire prohibebat. Assiduus quippe in anni transacti autumno, imbrium descensus, inebriatis nimia humiditate terræ visceribus, frumentorum vniuersi grani abortiuos proiecit potius q3 ædidit fætus, Ea spe Legatos impletos, principalioribus donatis, remittens, et ipse nona die mensis Iulii ex Brzesczÿe egreßus, Iunivladislauiam decima Iulii peruenit: egreßione sua milites, ad accelerandum, post se transitum, tracturus ~

Henrici Stholpensis Ducis ad Casimirũ Pol: Regem vafra legatio: subsidiũ promittens coñ Cruciferos ~

DVo Nuncii Henrici Stholpensis Ducis, Henricus Schonebeken præsbiter, et Nicolaus Maßoweÿ miles, ad Casimirum Poloniæ Regem, apd Iunivladislauiam offensum, adueniunt. Summa legationis eorum hæc erat. Ducem Henricum Regio aduentu exhilaratum, cum omnibus potentiis suis in armis eße: laturum Regi siue in Marienburg, siue quocunq3 aliâs ierit, personalia auxilia, si et Rex in persona iuerit, sin minus, Copias suas, copiis Regiis in omnem vsum coniuncturus, Orare tamen, vt si Choÿnicзam, aut aliud oppidum hostile obsidendum Rex duxerit, donec conquirat, perseueret: ne consurgente exercitu Regio, ipse et sui apud hostes irritatos, reddatur odibilior, Quærebant deinde quid beneplaciti Regii foret, et an hostibus, Choÿnicam detinen, soluere dux Henricus octo millia florenorum, cum captiuis eorum, et poßionem ab eis Lemberg et Bithow, iuxta compactata, cum ad id suorum subiectorum, qui aurum contulerunt, stringatur prece, accipere ne an continere se debeat, astruentes continẽtiam, si per Regem optabitur, non poße fieri nisi abscißam, Adiiciebant postremo in fine, quasi sermone perfunctorio, vt tribuatur illi potestas, per Regem, de oppidis Stargard, Choÿnicзa, et quibusuis aliis arcibus vel oppidis, in hostium ditione consisten, pactandi, et in suam illas facultatem, datis pecuniis, quod propediem fieri speraret, traducendi, et traductas in sua proprietate retinendi: saluo regis et Regni obsequio et feudo. Tulit et hanc legationem Casimirus Rex cũ suis omnibus satis indignè, vafram eam et callidam, vt erat, ratus, Henricũ Stholpen Ducem de vniuersa Pomerania occupanda, et in suam ꝓprietatem, ꝓmittẽte se vendicanda, spem et ambitionem complexum, Nunciis, nihil certi respondendo, iniungit, vt Ducẽ Henricũ ad se post dies quindecim Bidgosthiam ꝑsonalr venire ordinent: de singulis, quæ postulauerat, amico more cum Rege transacturu,

Interim tamen summopere caueat, ne hostibus pactum, in reddendo captiuos et aurum, seruet: dispendium potius non restituturam munitionum Leberg et Bitow toleret, hostilem animum in Regem monstraturus, si secus egerit. Verebatur siquidem Casimirus Poloniae rex et consiliarii sui, ne auro, a Duce Stholpensi eis reddendo, nouas ex Almania copias, solutionem huiusmodi iam dudum in locis certis opperientes, hostes compararent, et in Prussiam adducerent, progressum rerum Regiarum, votiue prouenientium auersuri, et propterea tam stricta prohibitione, ne soluerentur, aurum et captiui, Nuncios Ducis Stolpensis et Ducem Stolpensem onerauit.

Castrum Slochow per Martinum Siczowicz subditum Henrici Ducis Stholpensis, dolo intercipitur, et captiuatur Georgius Dabrowski Capitaneus illius.

Altero postea lunae die, videlicet vigesima secunda Mensis Iulii, Casimirus Poloniae Rex Iuniwladislauia, comitantibus eum Nunciis Ducis Stolpensis, egressus, Bidgosthiam (iam enim haud contemnendae copiae ad illum conuenerant) vigesima tertia die mensis Iulii peruenit. Vbi illi velox quidem, sed parum laetus nuncius allatus est, castrum suum insigne Slochow, sub Georgio Dabrowski, eius capitaneo, per Martinum Siczowicz, et eius germanos, Ioannem et Petrum, de Stholpensi Ducatu, interceptum esse. Praefatus siquidem Martinus Siczowicz, in Domo sua ab ipso Georgio Dabrowski et suis de Slochow captus, et in vinculis tentus, cum inter suos opibus censeretur excellere, ad summam notabilem, pro liberatione sua soluendam, artabatur. Cuius solutionem elusurus, multa se comitate et beniuolentia Georgio Dabrowski insinuauerat. A quo indulgentius, quam sors captiui ferret, habitus est, et frequentius in domum, representaturus se viceuersa, remissus: Duce Stolpense Henrico vel instigante vel permittente, incertum est, occupare Castrum Slochow, videns illud parum vigilanter custodiri, in animum inducit. Et quo id facilius perficiat, offert se ad repraesentationis diem, quatuor farinae currus pro Castro Slochow, quod caristia frumenti laborabat, Georgio Dabrowski acceptante, adducturum. Itaque ad constitutum diem farinam in quadrigis adducens, cuilibet quadrigae, quatuor expeditos pedites adiungens, Castrum Slochow ingressus, et cum Saxombus, qui in obsequiis Georgii in castro morabantur, proditionem pactus, facile occupauit. Georgiumque Dabrowski capitum et principaliores captos fundo turris retrusit. Turbatus Casimirus Poloniae rex hoc nouo, cum suis omnibus, primum vafriciem petitionis Henrici Ducis Stolpensis, qua se ad redemptionem oppidorum Stargard et Choynicae, et aliarum munitionum terrae Pomeraniae, admitti perseueranter expetebat, intelligere coepit, et castri Slochoff interceptionem, sub generalitate petitionis latuisse. Accersitisque Ducalibus Nunciis (nondum enim Bidgostia recesserant) non recte secum per Ducem Stolpensem Henricum agi, neque Henricum Ducem sua linquisse callida ingenia deducit: cum castrum Regium, a suis potioribus subditis sit interceptum. Turbatos se Nuncii et maestos ostendunt, adnisurosque vt quam primum reddatur Regi compromittunt: veriti, vt reor, ne pro eorum dolosa legatione, aliquid in eos extremius Rex consuleret. Mittit et ad Henricum Stolpensem

Ducem, Rex Ioannem Marczinkowski Capitaneum in Drahim, questurū hāc iniuriam, restitutionemq; castri deposciturum. Mittit et ad Martinum Siczowicz Iacobum Czelbolcz, velut fecialem: pluribus verbis, quibus Martinū Siczowicz cōuenire debeat, instructum, vt castrum interceptū restituat: Veniunt ad illū Caspar Nosthwicz. Ioannes de Zal, capitanei Choynicenses, Castrum Slochow ab eo, certa pecuniæ quantitate, in promptu danda, empturi, Venit et Dinisch Frederici Marchionis Brandeburgensis præcipuus Consiliarius, in quadraginta equorum comitatu, astu et solertia, quibus pollebat, facilè se credens in consortem Castri aßumendū, et Martinum procedente tempore ex illius possesßione detrusurum. Sed Martinus Siczowicz, Saxonica versutia et ipse refertus, et Regio Nuncio blandius respondens, offert se, non pro alio, quàm pro Poloniæ Rege, idemptitatem cum suo Duce, Stholpensi habente, Castrum seruaturum Slochowiense, cum bonaq; spe remittens in aliud tempus venire iussit. Dinisch verò nullatenus egere auxilio, satisq; se virium habere, ad Castri custodiam et defensam, respōdit ~

Omissa in Marienburg ex certis rōnibus Casimirus Rex profectione sua, exercitum gentiū suarum ad obsidendū Choyniczā transmittit ~

Perpendens Casimirus Rex Poloniæ à Martino Syczowicz ambiguis responsis se deludi, frequenti coacto consilio, quid in tam periculoso casu agere expediat, consultat, multumq; secum et cum Consiliariis secretissimo cōsilio voluit, in Marienburg ne an alibi ire pergeret, tumq; primum, quod dudum animo tacitus voluebat, propositum suum aperit, vt transitu in Marienburg omisso, Choyniczam, portum et ingressum hostilem, vniuersæ defectionis, et omis belli hactenus durantis, et ni conquiratur, duraturi, caput, petat. Cuius rei supiori bello vtilis et necesßaria, tentata potius quàm executa occasio fuerat, et non sine publica pernicie intermisßa, cū tanto tempore sua temeritas impunita fuit, obsidione forti claudenda, auferendiq; ea obsidione hostibus frequentes, qui ex Polonia redduntur annis singulis, tam quæstus quā cōmeatus, conterendo fruges, quarū Choynicenses gloriantur vbertate, hostibus venturis omnis opportunitas et spes adimenda, Terrendus et Martinus Siczowicz, Castri Slochow interceptor, qui et ipsa Choyniczа obsessa, iam se obsessum iri putabit. tandem et in clade Choynicensi obsessis, et dedecus tunc acceptum, si aliud non vrgeret, abolendum de frōtibus Probant omnes Consiliarii multifariis suffragiis hanc Regis sententiam. Soli Militares et Ciues Prussiæ, qui illuc ad consultandum acciti fuerant, auersionē à Marienburg et transitum in Choyniczam, et decretum Conuentionis Pyotrcowien et pollicitationem Regis frequentius factam, temerariè improbant. Verum cum illis maior vtilitas ex obsidione Choynicze quàm transitu in Marienburg deducta fuisßet, allegantibus Consiliariis Regni Poloniæ, transitum Regiū in Marienburg parui commodi, maximi verò dispendii fore, et ob caristiam cōmeatuum tam Regem, quàm milites, nullo memorabili opere ædito, ex Prusßia dilapsuros,

et si perseuerare illic velint, non aliam, quam Kinsbergensis ciuitatis, obsidionem acturos, latus quoqȝ terrarum maioris Poloniæ hostibus, choynicsam tenentibus, nudum, vt in illas igne et spoliis quantum velint, grassari possint, relicturos. Verum ex choynicsa obsessa, plurima comoda Regi, dispendia et terrorem hostibus, proventura, et si illam expugnari contigerit, vniuersam Prussiam decetero clausam et obsessam teneri, et facilius in pacem, et in cruciferorum expulsionem, si pacē aspernabuntur, recepta choynicsa, posse peruenire, et maximē castri slochow restitutionem. ob quod vnum rehabendum, si cætera non vrgerent, etiam Marienburgensis transitus negligendus fuerat, facile etiam ab ipsis tantorū comodorum ratio suscepta est. Omni itaqȝ respectu, omniqȝ conatu, Casimirus Rex, iuxta id salubberrimum decretum, quod non tam ratione prudentius, quā euentu et fortuna illud prosperiori comprobante, fuit fælicius, ad obsidionem choynicsæ animū intendens, primum copias mercenariorum militum, quorū ductor erat Fœlix de Ranyow, al's Scsessmi, sexingentorū equitum militū explentium, ad maturandum et inchoandum obsidionem Choynicsæ præmittit. Qui propter maiorē hostilem numerum, in oppido consistentem, obsidionem principiare non ausi, in Tucholya se receperunt, donec Casimirus Rex hostium multitudine intellecta, copias aulicorū, præficiens eis in capitaneos, Petrū Dunin Succamerariū Sandomirien' et Ioanes Sinowyecs transmisit. Die itaqȝ veneris vigesima quinta mensis Iulii, exercitus Regius, sub ductu præfatorum, Petri Dunin et Ioannis Sinowyecz, quem Ioanis Archiepi Gnesnensis, et Iacobi Wladislanien' Episcopi, Lucæ Posnanien', Sandiuogii Siradien', Palatinorū, Petri de Gay calissiensis castellani, Ioanis de Rythwyani Regni Poloniæ Marsalci, familiares coauxerant, Bidgosthia egressus, et copiis Fœlicis, mercenariorum Capitanei, coniunctus, vigesima octaua die Iulii Choynicsam perueniens, eam obsidione in vna tantūmodo parte, Bidgosthiā versus spectante, obsidere cœpit. Res primū choynicensibus parum credibilis et ludibriosa visa est. Dum verō sepibus et fossatis, contra ac ipsi rati, se circūduci viderent, vanæ existimationi vera successit, Bombardisqȝ et operibus machinarum, tam frequenti proiectione, et ad dimicandum prouocatione, vsi sunt, vt nec nocte, nec interdiu quiescere obsidentes sinerent, pluresqȝ indies de exercitu Regis aut desiderabāt, aut vulnerabantur, Ducibus copiarum nulla castigatione suos, ne se pugnæ insereret, valentibus auertere: pudore quodam concitatis Polonis, quod maior inesset aīus ad certandum obsessis, quam obsidentibus: studio pugnæ incensi, præcipitanter interdum ferebantur. Transmisit posthæc Casimirus rex exercitum, ex Lithuais et Tartaris comparatum, cuius Iwaschko chodkowics erat Ductor, ad augendam Choynicæ obsidionem, ad subitas obsessorum ex oppido eruptiones arcendas opportunum. In furiam aūt quandam et desperationem hostes, qui obsidebantur, versi, sagittis veneno interlitis, Polonos appetebant, pluresqȝ ex thoxico moriebantur. Non tamen ea clades, quanuis crudelis et barbara, constantiam Polonorum minuit, Sed non secus atqȝ amentes et cæci, morte nihilipensa, in periculosas sagittas ruebant.

Sthargard dedita, acrius Choynicza obsidetur a Polonis

Vigesima tertia die mensis Iulii, hostes apud Sthargard longo tempore

per gentes Regias obsessi, quamuis pro minori medietate oppidum sepibus negligentius à Polonis absolutum esset, desperatione concepta, fame insuper excruciante coacti, ne in Polonorum manus viui venirent, haud ignari quàm languidos nacti essent in Choynicza, propediem obsidenda, defensores, sub mediæ noctis caligine, adeò silenti agmine, vt etiam obsidentes fallerent, egressi, relictis bombardis et quibuslibet operibus, relictis et captiuis, senem, et terciam iam obsidionem secum tolerantem, Vlricum Eyssenowen, magnum olim Comendatorem, secum ducentes ex Stargard diffugiunt. Et equitatus quidem in plures se turmas diuidens, celeri cursu Choynicsam contendit, parumque abfuit, quin in manus Fœlicis de Ranyow, obsidionem Choyniczæ iam tunc tentantis, incideret. Peditatus verò, retrorsum se egit, et in Ecclesiam Santhir, supra Vislam sitam, ab Henrico Plawienski, ad impediendum nauigationem, et cogendum agrestes de maiori insula, ad tributa, incastellatam, diuertit. Poterant vniuersæ illæ hostiles copiæ deleri, si Polonus fugientes et pauidos insequi perseuerasset. Sed et equi apud Polonos ex fame lassiores, et noctis obscuritas, persequendi opportunitatem, ademerant. Altero die, vrbs ab oppidanis, defectionis insontibus (authores enim defectionis remanere non ausi, vnà cum hostibus perfugerant) Gothardo de Radlin, Capitaneo gentium Regiarum, dedita est. Cuius deditionem, quamuis vltima necessitate expressam, aspernari non placuit, quo ad cætera belli munera, ea æstate agenda, vacari posset licentius. Casimirus Poloniæ Rex huius deditionis Nuncio, dum exercitum, Choynicsam obsessurum, extra portam Bidgostiensem lustrando conduceret, accepto, laudes primum Deo in templo exoluit, deinde omnes has Copias, quæ euicerant Sthargard, paucis pro custodia oppidi cum Gothardo Capitaneo relictis, ad vrgendum Choyniczæ obsidionem, misit. Quibus aduenientibus, à sex propè millibus gentium Regiarum Choynicza obsessa, maioribus difficultatibus vrgeri cœpit.

Castrum Slochow paulo ante per Martinum Siczouicz interceptum, opera Clericorum, in potestatem Polonorum rursus venit, et oppida Fridlanth et Emersthen deduntur illis.

Oppidi Sthargard deditionem, Castri etiam Slochow recuperatio (cuius interceptio Cruciferorum animos plurimum erexerat, gloriantibus se Cruciferis, quasi Slochow in eorum potestate consisteret, plus ex adeptione Slochow percepturos boni, quàm ex amissione Sthargard passuros mali) secuta est. Die namque Martis antepenultima mensis Iulii, quadraginta equites ex Castro Regio, per Ioannem Palatinum Wladislauiensem dicti Castri Capitaneum, transmissi ad Slochow, fortunam recuperandi Castri, aut si id non procederet, aliquid rapiendi, tentaturi, aduentabant. Quos Martinus Sitzouicz aduenire à longe aspiciens, cum suis omnibus Saxonibus, nullum veritus Castri discrimen si illud vacuum relinqueret, contra illos, extra vltimam Castri portam prosiliit, à proposito illos deterriturus. Erant in castro duo Sacerdotes, Pomeraniæ generis, et Scholæ Magister cum aliquot clericis, Qui molestius ferentes Casimirum Pol: Regem, fraude Saxonica

Castro suo naturali Slochow fraudatum esse, et animaduertentes Martinũ Siczowicz, cum Petro et Ioanne germanis, familiaribusq; vniuersis, ad opponendũ resistentiam peditibus egressum esse, claudunt portam Castri supioris, et fracto ostio turris carceralis, Georgium Dabrowski, cum sedecim suis comitibus, submissis velociter ferarum cassibus vsq; in fundum carceris, extrahunt. Castroq; superiori potiti, in Saxones saxa supernè iaciunt. Qui tam subito periculo et casu cõsternati, et quid primũ agerent, peditesne propellerent, aut superius Castrũ repetere tentarent, ignari, conscẽsis q; celerrimè Georgii Dabrowski et suorũ, q; occupauerant, equis, seminudi et discalceati de inferiori castro se euoluentes, in Stbolpensem regionem, Duci suo Henrico, qui de castri Slochow interceptione et adeptione gloriabundus, parum sanè exultauerat, casum suum narrãdo diffugiunt. Georgius Dabrowski vtroq; castro potitus, Casimiro Regi per vnum ex his, qui secum carcerales tolerauerant angustias, nouũ id significat. Quẽ Casimirus Rex et sacerdotes clericosq; recuperati castri Slochow authores, nouis vestibus honoratos munerat. Oppida illicò Fridlanth et Emersthen obedienter se Regi dedunt, capitaneosq; et gentes illius, hostilibus eiectis, suscipiunt: quæ ob nimiam seueritatem truculentiamq; Wladislai Castellani Naklensis, credebantur à Rege desciuisse. Hæ res apud Mgrũm et cruciferos hostesq; denunciatæ, in summam rerum illos desperationem traxere et discrimen. Castroq; Slochow, quod Marienburga par destinabat, in ditionẽ Casimiri Poloniæ Regis concedente, nihil sibi boni poterant amplius ominari ~

Cruciferi angustis rebus suis, vt solent, à Casimiro Rege pacem petunt, mutuo prius ea de re consilio habito ~

Die Veneris prima mensis Augusti, venit ad Casimirum Poloniæ Regem Bidgosthiam, Bernhardus de Schumborg, Capitaneus in Chelm et Brodnicza, obtentaq; audientia, nomine Ludouici Magistri Prussiæ et ordinis, pro caduceatore ad Regem missus, ad placitandum de pace petebat colloquium, colloquii quoq; diem et locũ. Mgr siquidem crucifericus, obsideri et impugnari Choynicza fortius indies, et Slochow recuperatum, oppidaq; Emersthen, Fridlanth et Sthargard Regi dedita intelligens, Cõmendatoribus õmbus et partis suæ Militibus, etiã mercenariis, in Kinsberg conuocatis, quid facto opus esset, consuluit. Primus ipse sentenciam edisserens, magnopere pacẽ suadebat, Nosse se ait probè Polonorũ spiritus, nosse animos ingentes, iam diu iras, pro adeptis sibi terris Pomeraniæ et Chelmen, in pectore voluentes, nec quieturos, nisi recuperent. Cæterorum omnium eò inclinabant sententiæ et preces, vt pax, si posset, æqs, si minus, tolerabilibus conditionibus, acciperetur. Angebat enim tam Magistrum quàm omnes suos, curæ ingentes, in vniuersum euentum summæ belli, distentum, hostibus terra mariq; vrgentibus, Ciuitatum suarum Prussiæ, ne ad Polonos deficerent, magno fluctuabat pauore. Iam enim pleras q; senserat nouandi res habere cupidinem. His etiam et alia anxietas non mediocris accesserat: quõiã omnes Almaniæ Principes, à se et auxilio sibi ferendo, desciuisse cognouerat,

qui et ipsi propriis bellis intenti, suffragium suum, quamuis frequentibus legationibus fatigati, nisi verbotenus illis præstabant: fauorem illis intelligentes fortunæ non adesse. Distinebat et Casimirum Poloniæ Regem et consiliarios, quale Bernhardo Schumborski colloquium, ad pacem conficiendam petenti, daret responsu. Nam et abnuere tam supplicem petitionem pro pace, ad quam se Rex, et apud Legatū Aplicum Rudolphum, Epūm Lauantinum literis et Nuncio, et apud alios Reges et Principes catholicos beneuolum exhibebat, et decori Regio, et fæliciter rebus gerendis, ne irritaretur Diuinitas, videbatur non conducere, neq3 Militares et Ciuitates Prussiæ, diem et locum colloquii ipsis inconsultis dando, negligere, et ex Bidgosthia, priusquàm Choyniczam dedi vel expugnari contigeret, ad locum et diem placitandi discedere, et opportunitatem ppellendi suos ab obsidione Choynicza Almaniæ Principibus, de ipsa obsidione frementibus, præbere: cùm succurrendi suis, si qua necessitas ex aduentu hostium ingrueret, in Bidgostia maxima ratione se locarit. Concludit inter hæc, absq3 Militarium et ciuiū Prussiæ consilio et assensu, neq3 colloqum, neq3 diem et locum colloquii dare, Bernardūq3 Sumborski molestè id ferentem, cum ambiguo responso, certum post quindenam daturus, remittit. Verùm Bernhardo discedente, scrupulus magnus iniectus est, ne ca supplex Bernardi submissio, Militaribus et Ciuitatibus Prussiæ aduersum intentibus, perinde ac vana euaderet, et conclusa exequi pergit, eo respectu, vt Militares et ciues Prussiæ inficiandi, quod conclusum est, licentiā non haberet. Mittuntur itaq3 et ad Bernardū Schumborski, et ad Militares ciuesq3 Prussiæ, Ioannes Dlugoss senior, Canonicus Cracouiensis, Sepinski Ioannes, cum altero, diem et locum colloquii cōclusuri, apud alteros, Regem et consiliarios, quòd transitū Marienburgensi, velut parū vtili, obsidionem Choynicza prætulerint, excusaturi, et diem atq3 locum colloquii, quē concluserint, significaturi. Hi dum apud Swyecze, quarta die mēsis Augusti, cum Bernhardo Schumborski conuenissent, diem natiuitatis Dominæ nostræ beatæ Mariæ virginis, et locum ciuitatis Thorunensis, pro Casimiro Rege Poloniæ, Chelm pro Ludouico Mgrō Prussiæ, pro pacis verò vtriusq3 partis Tractatoribus, intercapedinem mediam, inter Thorun et Chelm distantem, (Swyecze enim et Elbing, ad quæ Bernhardus Schumborski trahebat, videbantur Regi Casimiro parum accomoda) constituunt. Et conclusione Casimiro Regi per lrās significata, qtn̄s celerius speciali Nuncio Rudolphum Apostolicū Legatum, ad diem constitutum venire hortaretur, ipsi Marienburgum contendunt, et Militaribus ciuitatibusq3 Prussiæ, ad eos confluentibus, sub præsentia Stiborii de Bayssen Gubernatoris Prussiæ, causas obsessæ Choynicza, et neglecti in Marienburg transitus, conclusionemq3 diei et loci, pro pace colloquii factam, exponunt: iubendo illos huiusmodi colloquio interesse. Commendata est ab omnibus Casimiri Poloniæ Regis et consiliariorum præsentia, lætabāturq3 admodum et Choynicza obsessam et Castrum Slochow recuperatum esse: exhibentes se obedientes Diætæ futuræ, pro pace apud Thorun tenendæ, interesse. Solus Stiborius de Bayssen Prussiæ Gubernator, rem probare non videbatur, dolens apud plerasq3 ciuitates Prussiæ, quæ de ditione, Casimiro Poloniæ Rege veniente in Marienburg, repromisserat, fidem suam non respondisse. Sed cum à Nunciis Regiis instructus esset, Choynicza obsidionem, et futuram Deo ppitio conquisitionem, omnibus ciuitatibus Prussiæ præstare, et ipse sua sentencia retractata, in Regis Poloniæ et consiliariorū sentētia trāsiit.

Georgii Bohemiæ Regis copiæ ad expugnandum Wratislauiã missæ, Czastochouã, et villas circucirca ia-centes, spoliant: Ioanne Burziian Bohemo instigatore et authore.

SVb idem tempus Georgius Bohemiæ Rex, collecto ex pedite et eqte exercitu, vix mille numerum explente, præfecto illi Stiborio de Thowa-czow in Capitaneum, ad obsidendum Wratislauiam illum transmittit, dũ eos qui se fratres vocant, et qui ex Austria pulsi fuerant, vt secum vnà contra Wra-tislauienses irent, pellicere non potuit. Erat aũt omnis ille exercitus pannosus et tenuis, et ex colluuie vespillonum, et præda viuere aßuetorum collectus. Erat et inter eos Ioannes Buriian, Puklicza minor de Stbenberg, Puklicæ Vilhelmi nepos, nonnulliq3 alii, qui Casimirũ Poloniæ Regem, sibi falsò debitorẽ nonnul-larum sũmarum astruxerant. His morem gesturus, vel quoniam ita à Bohemiæ Rege Georgio iussus erat Stiborius Thowaczowski, primũ ad Poloniã applicat, et nulla diffidatione præmißa, oppidum et Monasterium Czastachoua, cũ ali-quot villis spoliat. Poterat Capitaneus Cracouien Iacobus Dabienski, Regni Poloniæ Vicethesaurarius, quem Rex Casimirus ad custodiam Regni et partiũ Cracouien reliquerat, facillimè opprimere illum, vt pote, qui de illius aduentu, nõ ab exploratoribus modo didicerat, sed et à nonnullis Morauis et Slesitis, oppres-sionem suam affectantibus, qui copias gentium, pro sua obtritione suffecturas, ex propriis et mercenariis collegerat. Sed eas Przecslao de Dmoschicze Capitão Scepu-siensi cõmittens, vt solus ipse in Oßwyaczim consistens, terrori hostibus foret, pul-cherrimi triumphi palmam neglexit. Przecslaus aũt se magis cunctatorẽ, quã per-secutorem agens, præda Czastochouiensi lætum Thowaczowski, et facilè in villa Dor-nyowicze, apud quam, egressus de Czastochowa, nocturnabat, etiam robore cetũ equitum, oppressibilem, (soporati enim ex itinere fatiga et Bacho oẽs sui velut ligati accumbebant) si quis fuisset qui inuaderet, inuadere distulit. Propter qđ Stiborius ipse nullam repreßionem sentiens, liberius versus Namislouiã cum præ-da Polonica contendit. Et Wratislauiam obsidere perosus, Namislouiã diebus quindecim obsedit. Verũ cùm sensißet, non Wratislauienses tm̃modo, sed et Po-lonorum copias congregari (rogatus enim à Wratislauien, Capitaneus Craco-uiensis, Iacobus Dabienski, suas illis coniungere copias fuerat pollicitus) Na-mislouiensi Districtu spoliato, congreßum veritus, versus Velczin se receperat. Abinde verò cum præda rapta, superato apud oppidum Chrapkowicze fluuio Odra, in Morauiã rediit, Wratislauiam ideo obsidere non ausus, quoniã Fredericus Brã-deburgensis Marchio, in auxilium illi, iuxta pollicitationem Georgio Bohemiæ Regi factã, non veniebat. Misit illicò Casimirus Rex, his cognitis ad Georgiũ Bohemiæ Regẽ, tunc in Kloczko pro die sancti Iacobi Apostoli Conuentũ agen-tem, Fecialem suum Nicolaũ Grzimala, Iudicem Curiæ. Misit et Capitũs Cra-couiensis Iacobus Dabienski, alium, Simonem Notarium, vterq3 de violentia et rapina, per Stiborium Thowaczowski, contra fœdus Glogoniæ initum, irrogata, quæstus, accepit rñsum, Nihil suo iussu, sed iure Buriiam Puklicæ, actum per Thowaczowski esse. Proinde aut Poloniæ Rex refundat, in qbus Buriião Puklicæ

est obnoxius, aut si obnoxietatem abnuit, arbitrio suo decisionem quaestionis, aut saltem Baronum comunium permittat. Misso deinde Casimirus Poloniae Rex Sbigneo de Gora, Castellano Malogosthensi usq; in Pragam, non Regis Bohemiae, sed comunium Baronum, acceptat arbitrium. Diesq; ob eam rem, pro festo scti Andreae Apostoli venturo, in Bithom dicta est: ob grassantem pestem usq; in diem sanctae Trinitatis, anni subsequentis postea prorogata. Quae etiam post nouos motus, iusto Dei iudicio, contra Georgium Bohemiae Regem, per bellum ciuile, à catholicis Bohemis exortum, abrupta est.

Henrici Ducis Stholpen̄ perfidus animus, et simulata in Polonos amicitia, per Capitaneos gentium Regiarum deprehensa.

Die Solis decima septima mensis Augusti, Henricus Dux Stholpensis, in comitiua centum equorum, Bidgosthiam, ad Casimirum Poloniae Regem aduenit, Ubi audientia obtenta, innouari secum vetera foedera, supplici instantia expetiit. Quod cum beneuolo animo obtinuisset, obtulit cum suis omnibus copiis, si Rex, aut sui, Choÿniczam obsidentes, à quoquam inuaderentur, se Regem adiuturum, obtulit se deinde quoad liberet Regi, pecunias pro Bithow et Lemberg, hostibus dandas, retenturum. Obtulit se postremo Casparum Nosthwicz, Ioannem de Zal, et Hoÿerz, Capitaneos Choÿnicensis oppidi, ad deditionem, extemplò Regi faciendam, de Choÿnicza, facili negocio pelliciturum, Rogans ut filium suum natu maiorem, Casimirus Rex, filiis suis seruiturum, coniungeret. Actae sunt et à Rege et à consiliariis, Duci Stolpensi gratiae, et filius suus, applicandus Regiorum filiorum obsequio et contubernio, acceptus. Adiectumq; in responsionis tenore, oblationem Ducis Stholpensis, non nouam, sed usitatam esse, mens verò ut noua cum opere sit, et oblationi ipsorum conueniat, id plurimū referre. Quo nouā etiā mentem repromittente, sex pulcherrimis vestibus, pellibus subductis, pecuniis et eqs, in se suosq; erogatis, donatus, et omnibus procuratus necessariis, quarta die, ex quo ad Regem venerat, Bidgosthia recedens, Choÿniczam peruenit, Ubi non per se, sed per Dimisch, et Cancellarium suum, cum Capitaneis Choÿnicensibus, colloquium perfunctorie agens, et deditionem magis inficiens quàm promouens, iniquiori in loca causa Regis relinquens, quàm si illam promouendam non accepisset, in suum se recepit Principatum. Ubi quiescere non valens, Henricum Schonebeke praesbiterum, Choÿniczam, breui oblitus promissorum, Regi factorum, ad capitaneos hostiles, de dedēda, non Regi, sed sibi, accepta pecunia à se in promptu danda, pacturum transmittit, Is tamen à Capitaneis Regiis, Petro Dunin et Ioanne Sinowÿecz, obiurgationē et repulsam passus, cum dedecore rediit, Choÿniczam intrare propter simultates, et dolos, quibus uti Dux Stholpensis insueuerat, non permissus.

Choÿniczam vallo et fossa cingit Polonus.

Postquam itaq; ex magna spe Casimirus Poloniae Rex, de dedenda

Henrici Ducis Stolpensis opera, Choÿnicza, decidit (non enim Capitanei tantummodo Choÿnicenses, Caspar Nosthwÿcz, Ioannes de Zal, et Ioannes Hoierz, sed et cæteri ferè omnes, præter paucos Almanos, in præsidiis Choÿniczæ, Bithow, et Lemberg demorantes, Slesitæ, omnes deditionem spontaneam, Regi Poloniæ Casimiro fiendam, fuerant perosi, minaciter et ferociter, de destituenda in tempus diuturnum obsidione, loquebantur, magis inimicè quàm Cruciferi et Almani, cum quibus bellabatur, Polonis infesti, ne Poloniæ Regnū, cuius se vtero genitos meminerant, sublimius Bohemico, cui se perperā addixerant non sine sua contumelia, relata de Cruciferis victoria, emineret. Neqꝫ enim alterius gentis aut regionis, tam prona contra Polonos, quàm Slesitarum, ad inuidiam sunt ingenia, quòd Regnum Polonicum prosperatum iri dolent, vel quòd generis proprii atqꝫ linguæ, apostatarum more, magis quàm alieni, bonū profectum oderint) maxima Casimirum Poloniæ Regem, et Consiliarios eius, secum Bidgosthiæ demorantes, habebat cura, intentos ad hoc vnum, ne Choÿniczæ obsidio recideret ad irritū, expugnationem illius, non tam ignominiā cladis, apud illam acceptæ, obliteraturi, qꝫ quòd porta, qua Cruciferis aduentare solebant ex Almaniæ terris exercitualia auxilia, clausa et obserata, egregiorumqꝫ militū manu submota, quæ et illā tuebat, et animos Cruciferis, eorumqꝫ adhærentibus, faciebat, liberior potiundæ Prussiæ facultas sequeretur. Vnde et omniū ciuitatū villarūqꝫ et oppidorum maioris Poloniæ, et Cuiauiæ terris, operarios et rusticos, cum quadrigis et fossoriis, cæterisqꝫ instrumentis, conuenire ad Choÿniczam, graui edicto iussit: sepibus, fossatis, et vallis oppidum, quanto celerius, obstricturos. Paritūqꝫ est illicò imperanti, et magna vis frequensqꝫ numerus, quadrigarum et operariorum conueniens, sepiū in vna parte oppidi et fossatarum opus impigrè exequebatur, obsessis magnum terrorem incutiens, quibus ante sæpium ædificatio, tardius à militibus absoluta, audaciam præstabat. Agrestibus aūt laborantibus, nec Milites feriati stabāt, quippe et ipsi ad opus expediendum, nunquā operam intermittebant. Accedebat et oīm rerum, auenæ præsertim et potus, grandis caristia, quæ illos et equos eorū, maxima maceratione vexabat. Tolerabilior quippe fuit oppugnatio apud Gniew et Nowe, qꝫ Sthargard et Choÿnicza. Non quòd et apud has excitandas sepes, lignorum in propinquo copia deesset, sed quod apud illos præterfluebat Visla amnis ad omnia victualia, et quæqꝫ alia comportanda, opportunus.

Thorunii de pace, eiusqꝫ conditionibus inter Casimirum Poloniæ Regem et Ludouicū Mgrūm et ordinem Prussiæ tractatur: Rudolpho Epō Lauentino et Sedis Aplicæ Legato, mediante.

Tempore, quo Thorunensis Diæta, pro pace tractanda instituta, teneri debebat, appetente, Casimirus Poloniæ Rex relicta Bidgosthia, mensibus propè duobus, in illa peste epidimiæ, quæ et Cracoviæ et in pluribus Regni Poloniæ locis, inualuerat, illam quoqꝫ peruadente, moratus, die Saturni sexta mensis Septembris, comitantibus illum Ioanne Gnesn' Archiepiscopo,

Iacobo Wladislauiense Epo, Luca Posnamiense, Stanislao de ostrorog Calisßien, Sandiuogio de Lanzemcze Siradiense, Petro de Oporow Lanciciense, Ioanne de Koscżyeliecz Iuniwladislauiense, Palatinis, pluribusq3 aliis Ecclesiasticis et Secularibus Dignitariis, in Nieschouam peruenit. Et altera die, septima videlicet Septembris, honore magno et gaudio populari immenso, Thorun intrauit. Quo etiá die sub vesperam, Rudolphus Epus Lauentinus, Legatus Apostolicus, Wratislauia veniens, Lucam Consularem Wratislauien secum ducens, honore processionum exceptus, ingrediebatur. Is, in die Natiuitatis Dominæ nostræ sequenti, in Minorum ecclia, officium missæ solenniter, sub conspectu Casimiri Pol: Regis, Prælatorumq3, Baronum, et populi, exegit, et in crastinum à Rege Casimiro et Consiliariis, in prætorii loco, auditus, pulchro sermone, et suam per summu Pontificem missionem, et operam fidam, pro consumatione pacis Pruthenicæ, excluso omni ambitu, odio, et fauore, interponendam, dißeruit: Regem Casimirum ad pacem magnopere cohortans, et pacem longo sermone suadens. Quem Rex, respondendo, certum reddidit, vt quanuis victoriam in manibus habebat; pacem se tamen non abnuere, daturus vniuersis documentum euidentißimum, bella, quæ gerenda iustè susceperat, modestè se finiturum, atq3 æquis vsurum conditionibus, quanuis non parum sibi auscultet fortuna, et superiorem se, et penè iam victorem, norit. Nec aliud, quàm naturales terras, per vim et iniuriam sibi et Regno ereptas, et aliqua Prussiæ portionem, in signum tituli et dominii (quanuis se vniuersa Prußiam propediem habiturum confideret) petiturum. Tardius posthæc Ludouicus Magister Prussiæ, cum suis, in Chelm aduenit; ratus Rudolphum Legatu Apostolicum, iuxta lras primas, sibi directas, propter obsidionem Namislouiensis oppidi, et belli Wratislauiensis, à Georgio Rege Bohemiæ moti, ad Diætá Thorunensem (quas tandem secundis, serius Magistro redditis, correxerat) non venturum, multifariè à subditis suis, viaticum etiam (tanta pannositas habebat Magistrum Prussiæ) conferentibus, qtus sine pacis conclusione non rediret, rogatus. Et quoniam Chelmza, ad conueniendum vtriq3 parti, locus electus, parum, propter diuturnam desolationem suam, aptus videbatur, tum apud Nießowam per Iacobum Wladislauiensem, et Paulum Varmiensem, Episcopos, qui consecrationis munus, die solis quartadecima mensis Septembris, à Iacobo Wladislauiense Episcopo, in Ecclesia sancti Ioannis Baptistæ Parochiali, sub prntia Casimiri Regis, sibi impensum, acceptat, item Lucam Posnamiensem, Stanislaw de osthrorog Calisßiensem, Sandiuogium de Lanzemcze Siradiensem, Palatios, Stiborium de Bayßen Gubernatorem Prussiæ, Gabrielem de Bayssen Palatinum Chelmensem, Ioannem de Rithwyani Regni Poloniæ Marschalcum, Iacobum de Schadek Decretorum Doctorem, Ioannem Dlugosch seniorem, canonicos Cracouienses, Thorunenses, Elbingen, et Gdanenses Consulares, pro parte Regis Casimiri mißos, et per Gerhardum Molingrade, Liuoniæ Magistrum, Vlricum Kinsberg, Capitaneum in Ilawa, Ioannem Vinthekleyer, Decretorum Doctorem, Georgium Sliwyenski, Ioannem Fomlar, et Michaëlem Cromer, Cósules de Kinsberg, pro parte Mgri Ludouici directos, pacis tractatus, Rudolpho Aplico Legato mediante, sub tribus papilionibus, in eam rem dispositis, gerebat, Cauente Rege Casimiro, ne, si apud Thorunium pacis tractatus fieret, seminarium fraudis, quod in supioribus Diætis hostes iniecerat, etiam in hac misceretur, Sub hoc q3 tempore, hostes, in Santhir consistentes, per Petrum Rambielinski,

Burgrabium Marienburgensem, et Thonconem, partim cæsi, partim fugati, et Ecclesia concremata est ~

Poloni Choÿniczam obsidentes, eruptione in se hostium, non sine eorum clade, bis reuerti coacta, tandem oppidũ succendunt. Et hostibus ex pacto, incolumibus, cum fortunis dimissis, per deditionem capiunt, et Paulum Ialienski cum sociis, olim captũ, liberum dimittunt ~

Singulis ferè diebus inter obsidentes et obsessos, apud Choÿniczam, certaminibus feruentibus, die Solis quartadecima mensis Septembris, hostes, quasi fortunam extremam tentaturi, sub hora tertiarum, in frequenti numero, ex oppido ebulientes, pugnam cæperunt conserere. Qui à Regiis victi militibus, et in oppidum secedere coacti, paulo post, Polonis prandẽtibus, maiori conatu, maioriq; fremitu, pugnam resumunt. In qua, dum horis aliquot, neutra parte referente pedem, pluribus tamen hincinde aut cadentibus, aut vulneratis, tandẽ Choÿnicenses iterum victi, terga vertunt, et Polono fugientibus instante, multi trucidati, nonnulli insuper in oppidũ refugientes, portis clausis, ne et Poloni simul irrũperent, aut cæsi, aut capti, aut in fossata, aquis plena, p̃cipitati sũt, Tanta tunc clade fuerunt attriti, vt in dies aliquot, obseratis portis, feriatũ silẽtiũ agerent, Poloni interim geminas longè lateq; sepes et fossas, sub hostium oculis, inter infesta illorum tela, sub humidissimo et pluuiali imbre, omnem subsidiorũ spẽ et importationẽ adempturi, circũducebant. Quindecima deinde die mensis Septẽbr, milites Regii, sub noctis caligine, frequenti ignitarũ sagittarum proiectione in oppidum vsi, obsessis nequicquam ope magna in extinctionẽ admittentibus (Choÿnicẽsia enim tecta constãt ex culmis) oppidum incendunt, Ex quo quarta pars oppidi cũ cõmeatibus et substantiis conflagrauit: conflagraturũ vniuersum, si modica vis venti illud infestare perseuerasset, Sub tempore aũt huiusmodi conflagratiõis, tantus obsessos pauor peruaserat, et formidinis cura omnium pectora, ne illa inflamatione absumerentur, et viui in potestatem Polonorum venirent, vrgebat, vt flexis genibus, precarentur rescindi incendium: deuouentes se quamprimum de deditione oppidi pacturos, quod et in crastinum diem (victa tum demum suæ pertinacitatis, qua vti consueuerant, ferocia) executi sunt, Lenta tamen fuit tunc eorũ pactatio, vt adumbrarent, non se illam vltima necessitate impulsos iniisse, donec parte media oppidi sepita, exercitus Regius in partem se alteram sepiendam, transposuit. Ab inflammationis siquidem die, maior Polonis cæpit esse ad premendam obsidione Choÿniczam, et ad incendendum iterum eius tecta pertinatia, quàm obsessis pro illius defensione. Quæ inflammatio nisi interuenisset, non prius quàm consumptis victualibus, ipsa videlicet famis necessitate, et non

aliter traditum iri Choyniczam sibi destinabant. Tunc enim et captiuitatis ludibrium, et fortunarum amissionem, veriti, dum renunciatum eis esset, nullam, inferenda obsessis ope, spem habendam esse. Vlricum Eyßenowen, magnũ Comendatorem, Ioannem de Zal, et nonnullos alios, de oppido dedendo, Nuncios, ad capitaneos Regios mittunt. Quæ deditio, conditionibus deditionis cõpositis, quibus cauebatur, vt obsessis incolumibus, cum fortunis et rebus omnibus ꝓpriis, relictis omnibus machinis et operibus abire licebat, in Regem Poloniæ, Regnũq3 suũ, pro Cruciferis nunquam machinari hostilia, solutis hincinde à parte vtraq3 captiuis, vbi etiam liberatio Pauli Iaßyenski, Petri Schorcz, et Laurentii Schrank, quos in dura carceris captiuitate vinculis alligatos, vsq3 ad obsidionẽ Choynicæ detinuerant, secuta est. Die aũt Solis vigesima octaua mensis Septembris, in manus Capitaneorum Regiorum, oppidum, machinas, bombardas, et quælibet opa dedũt. Et incontinenti, ascensis equis, magna multitudine lachrymarũ suffusi, in caput Almaniæ Principum, qui eis promissa non tulerant auxilia, imprecati hostilia, offerentes se etiam in eorum exterminiũ, voluntaria suffragia, si quis illos impetere, contendat, laturos, oppido excedunt. Et in verticem ꝓpinquiorẽ pergendo, aliquãdiu versi fronte in oppidum, suæ mutabilitatẽ fortunæ speculando, vrbem execrati, tandem tutò, conducentibus eos militibus Regiis, in Lemberg ꝑueniunt. De qua, et Bithow post dies quindecim Henrico Duci Stolpensi, receptis ab eo octo millibus florenorum, et relaxatis de pacto captiuis eorum Nobilibus, quos in frequenti numero, dimicando, ceperat, excedunt, in propriaq3 et in varias oras dilabuntur. Casimirus aũt Rex, deditionis Choynicæ nouitate accepta, in hymnos et supplicatiões Diuinas prorupit, et oppidanis Ioannem Puschkarz (insignem enim et pro Choynicza et pro Sthargard conquisitione constabat illum nauasse operam) pro Capitõ ꝑfecit. Exercitus omnis tam ex Aulicis, quam ex mercenariis militibus, à Choynicza victor ad Casimirum Regem in Thorun reuersus, vsq3 quo pacis durabant tractatus, cum Rege mansit; ad veram meritorum æstimationem à Casimiro Rege ꝓmiatus.

Casimirus Rex non sine multorũ indignatione, adduci non potest, vt dedita Choynicza penitus cõburatur.

CHoynicza dedita, Cruciferos apud Nyeschowam de pace placitãtes, magnus mœror affecerat, denunciationemq3 illius confictam, et ad terrendũ se simulatam, donec Mgri literis certiores effecti, tenuerant. Nec dubium, quin recepta Choynicza, animos Cruciferorum, ad pacis, æquis conditiõibus subeundæ, respectum, inclinatura videbatur. Stimulabant autem Casimirum Poloniæ Regem et Consiliarios viris grauibus, et nonnullis exteris Principibus id quoq3 suadentibus, insta in Choynicзam, qtũs deleretur, ira: in nullam vnquam Ciuitatem, pro defectione hostiumq3 receptione, et belli prope in annos tredecim productione, iustius deponendam. Eius enim abrogatione, notam acceptæ cladis sublatum iri, et suis occisis, parentare suggerebant. Non potuit tamen Rex

clemens induci, vt etiam in maximè noxios, et defectionis authores animaduerte-
ret, aut ruinis incendiisq[ue] in tecta innocua sæuiret: indignanter ferentibus ple-
risq[ue], ei ciuitati parsum esse, quæ sua defectione amplius deliquerat, quàm vt
ei debeat clementia Regia ignosci. Infestius enim in Regem et Regnum Poloniæ
quàm Cruciferi debacchata est.

De pace perpetua inter Cruciferos et Polonos, opera Rudolphi Epi Lauantini, et Aplici Legati, cõuenit. Cuius conditiones hic insertæ sunt.

Liuoniæ Marsalcus Molingrade et sui complices, auditis conditionibus, quæ
per partem Regiam, pro pacis perpetuæ confectione, petebantur, ad Ludoui-
cum Magistrum Prussiæ, suosq[ue] consiliarios, in Chelm reuersi, expositis ex
ordine singulis tractatibus, quæ conditiones acceptandæ, quæq[ue] refutandæ forent,
consultant, pacemq[ue], sub quibuscunq[ue] Casimiro Poloniæ Regi placet conditiõibus
accipere concludunt, haud ignari, quantum sibi virium ad omnia, Choynicza eui-
cta, decessisset. Veriti insuper, ne circa se quoq[ue] in Prussia oĩa ruerent, qui probè
nossent ciuium suorum animos, et stipendiarios suos, ad exiguum numerum reda-
ctos, et hos ipsos in seditionem et rebellionem contra se spectare, ob non solutum illis
annis multis stipendium, ac in omnem seditionem defectionemq[ue], q[ue] primum occasio
subesset, serpturos. Victricia insuper Polonorum arma veriti, cumulatiori ordine in
Prussiam deferri, et se ac suum ordinem, desciscentibus ciuitatibus, quarum singulas
constabat ad defectionem inclinatas, exterminatum iri: validiorem occupaturi grat,
se Regi et Regno Poloniæ vnire et dedere perpetuò, sero quidem sed prudentissimo cõ-
silio, constituunt: meliorem fortunã, conditionem, et statum, dediti quàm hostes, habi-
turi. Rogatus aũt Rudolphus Aplicus Legatus, eorum speciali Nuncio et literis,
ad ipsos in Chelm processit. Cui Casimirus Poloniæ Rex, Vincentium Kyelbassa
Cancellarium Posnaniensem, Secretarium suum, sufficienter de admittendis et reiici-
endis conditionibus instructũ, adiunxit: facilius illic in abscissiori numero, super
omnibus pacis mediis, quàm in Thorun transacturos. Plus quàm gratus fuit Mgro
et suis, Rudolphi Legati, et Vincentii Kyelbassa, in Chelm aduentus, et per
dies aliquot de principalioribus pacis capitulis, extitit concordatũ. Rudolphus
enim Apostolicus Legatus, ad componendum Pruthenicum bellum, totis viribus
incubuerat, maximaq[ue] illi, dum suaderet, à Mgro et Cruciferis, pro conditione
sua, quod et Almanus, et Aplicus Legatus esset, habebatur fides, vt Poloniæ
Regem Casimirum, Pruthenico bello extincto, ad suscipiendum Bohemicum, quem-
admodum in sequentibus narrabimus, posset facilius pellicere. Comperendinata de-
inde apud Chelm pacis conclusione, Rudolpho Legato Aplico, et secum vna Vin-
centio Kyelbassa, in Thorun reuertente, post facta per eum conclusionis, de pa-
ce habitæ, relationem, nonnullis consiliariis conclusio ipsa, parum habere vide-
batur Militaribus et Ciuibus Prussiæ firmitatis et crassitudinis, neq[ue] illa posse

fieri diuturnam. Pruthenici Milites et Cives (ferè enim omnes, per eius conditi-
ones in sortem et ditionem Mgri et Ordinis redierant) astruebant, novaq3 grave-
do et molestia, apud Rudolphi Legati, et aliorum, pacem sumoperè optantiu, pecto
incessit. Advenit posthac Ludovicus Prussiæ Magister, Henricus Plauienski
Hospitalarius, Gerhardus Marsalcus Livoniæ, Guilhelmus de Epingen, comē-
dator de Osterode, Vlricus Kinsberg, in Ilawa Capitaneus, Georgius Sliwinski, Ber-
nardus Schumborski, Milites, et plures alii partium Crucifericarū, de trā Sambi-
ensi, et Prussiæ milites, nobiles, et terrigenæ, et Cives, in Thorun, Cum quibus p
plures dies, Rudolpho Aptico Legato mediante, plures tractatus, sub diversis
qui exiles putabantur, articulis, studiis partium, in magnam extimationē versi,
habiti sunt, omniq3 difficultatum succissa radice, in summā pacis ppetuæ deven-
tum est. Qua cum nonnulli, pauci tn̄ admodum Poloniæ Consiliarii, oēs tamē ferè
Militares Prussiæ, Paulus Varmiensis Epūs, et Prussiæ Cives carperent, flocciq3
facerent, molestius ferentes quàm sat erat, Prussiæ Mgrum et Ordinem, in omne
ferè dominatum terræ Prussiæ, à qua facilè, si Rex, post conquisitam Choyni-
czam, enixius bello instando, Kinsberg obsidione valasset, repellendus fuerat,
admissum, Durius tamen ob id à Pontificibus, cæterisq3 Consiliariis Poloniæ,
coarguti sunt: disserentibus, ne, quod omnibus votis expetendū fuerat, et vltrò
offertur, fastidirent, nec occōnem, quæ suberat, negligerent: non semper licere, qd
nunc licet. Acceptandamq3, non aspernendam, tam favorabilis fortunæ oblacioz,
in stultorum cōputandi ordine, si, quod supiori tpe, per arma et sanguinē graveq3
mortem petitum est, oblatum impediant suscipere. tandē et ipsi sanioris maio-
risq3 partis sniam æmulati, in pacis conditiones, studio Rudolphi Legati aptici,
et limatas et digestas, consentiunt. Qui castè sincereq3, in partem vtranq3, duo-
bus propè mensibus versatus, fructū est amplissimū suæ missionis consecutus: sū-
ma fide, probitate, continentia, puritate modestissimisq3 moribus, partis vtriusq3
benevolentiā et extimationem obtinuit. Talem se in pace conficienda, talē in di-
rimendis difficultatibus, talem in dissolvendis nodosis disceptatioibus, talē insup
in admonēdo et psuadendo gessit, parti vtriq3 integritate gratissima, vt ad rē ipsā,
optimo fine componendam, Divinā illi affulsisse grām, non secus quā pacis āgelo,
mirarentur vniversi. Gratias illi reddendo ingentes, quòd bellum, atrox, horrendū,
et diuturnum, consilio saluberrimo, integritate admiranda, et virtute eximia,
incendia et sanguinis humani proflumia, restrinxerit, disiunctissimosq3 populos,
odiis propè maioribus certantes, quàm viribus, ad pulcherrimā et conformē idem-
ptitatem reduxerit, et solito consociaverit fœdere atq3 glutinio. Quē dū gratifi-
cōis studiū prorsus abdicasse partes viderant, facilius illius psuasiones acceptabāt.
Sed et pax ipsa Casimirū Regem mulcebat, qui etsi se arbitraretur et iure et vic-
toriis supiorem: in meliori tn̄ sua fortuna videns de pace agi, atq3 in secūdis rebus
satius q3 in adversis sapere solertissimū ducens, pacē acceptat. Eo à Rege et Consi-
liariis credita solidior, quo æquioribus condōibus, Legato Aptico dictante, cōposita
est. Eo insup ad componendū notatus fervere ardore, vt q3vis pestis epidimica etiā
in Thorun irrepisset, et plures ex militibus suis, et interioribus Consiliariis, cæte-
risq3 mortalibus, singulis diebus caderēt. Sandivogius insup de Lanzenice, Pa-
latus Siradien, posteaq3 à peste invasus, tertia die ceciderat, Ioanes Gnesn
Archiepūs periclitatus ægrè evaserat: non se tamē torsit, quin, q3vis suadētibus
fugā Consiliariis, donec pax oīs ad extremū perfecta fuit, subsistere in Thorun

perseuerauit, suoq3 huiusmodi mirabili duramento Prælatos et Consiliarios, fugam, pauore mortis assiduè grassantis, meditantes, ne abirent, circa se cotinuit, virumq3 se heroicum, luem pestis nihilipendendo monstrauit

Hostis per milites Masouiæ profligitur.

Vigesima quinta mensis Septembris, hostes ex monte Hczko, quem Wkra abluit, prope Szarnow incastellato, dum in Masouia in numero quadragita equitum spolia agerent, à Dadzibog de Goladkow, genere Junoscha, et Aulicis Ducis Masouiæ Conradi, profligati sunt. Mons ipse qui à Mischka, et trecentis suis complicibus tenebatur, expugnatus, omnesq3, qui illum tutabantur, à militibus Masouiæ aut occisi aut capti

Pax perpetua vltrò citroq3 iureiurando firmata inter Polonos atq3 Cruciferos publicè Thorunii consumatur.

Die solis decimanona mensis Octobris, pace perpetua in vniuersis articulis, conditionibus, atq3 punctis, per dies plures digesta, limata, concordata, et in Priuilegium perpetui fœderis, sub latino idiomate, cum subscriptione manus propriæ Rudolphi Legati Aplici, et trium Notariorũ publicorum, Sigillis insuper Casimiri Poloniæ Regis, et Ludouici Mgri ordinis Prussiæ, Prælatorum quoq3 et Consiliariorum partis vtriusq3, redacta, atq3 roborata, apud domum Gyeldæ Thorunensis, vterq3 cum suis, Rex vczt Casimirus, et Mgr Ludouicus, in magna multitudine personãr conueniunt. Et post mutuas exceptiones, salutationes, et amplexus, tum primum à Rege in Mgrũm et vicissitudinarie factas, silentio indicto, Rudolphus Epus Lauentinus, Legatus Aplicus pacem inter Casimirum Poloniæ Regem suosq3 ex vna, et Ludouicum Prussiæ Mgrũm et ordinem suosq3 ex altera, partibus, fæliciter initam, consumatã, et conclusam publicat, et primum in idiomate Almanico, cum Polonicum ignoranit, deinde per organũ Vincentii Kyelbassa Secretarii, in Polonico, singulos eius articulos ex ordine enarrat. Quibus à parte vtraq3 confessis et approbatis, primũ Casimirus Poloniæ Rex, deinde Ludouicus Mgr Prussiæ, flexis genibus, in Rudolphi Legati Aplici manibus, super lignum Crucis viuificæ, iureiurando se astrinxit, pacem conclusam in omnibus clausulis, conditionibus atq3 punctis, custoditurũ. Idem fecerunt Ioannes Gnesnen Archiepũs, Iacobus Wladislauien, Paulus Varmien Episcopi, omnesq3 tam Regii quàm Magistri Consiliarii, Palatini, Commendatores, officiales et Dignitarii, atq3 Ciues. Itum est deinde ex Gyelda in sanctæ Mariæ fratrum minorum Basilicam, et hymnus. Te Deũ laudamus, cantatus, Missaq3 in honorem benedictæ Trinitatis, Rudolpho Legato rem Diuinam explente, et sub præsentia Casimiri Regis, et Ludouici

Magistri, solenniter acta. Magister cum omnibus suis honore mensæ à Rege exceptus, et splendidè tractatus, diesq; illa in magno gaudio, iucunditate, et exultatione, absumpta est.

Terræ, Pomeraniæ Chelmensis et Michalouiensis, Regno Poloniæ et Archiepiscopatui Gnesnensi, Diœcesis Chelmensis, accedit.

ILlo planè die, quantum omnipotens Deus, cum gente et natione Polonica, misericordiam suam mirificauerit, ostendit; dum et Prouincias insignes, à Regno Poloniæ diuturno tempore scissas et alienatas restituit, et hostem infestum paccatum et vnitum reddidit. De iratis bñuolos, de suspectis placatos, de austeris mites, de hostibus amicos et vnitos, fecit, Bella tumentia sedauit, Pacificauit oram Pruthenicā, Pomeranicā et Dobrzmen. cæde et Ciuili sanguine madentē. Nulla in parte orbis, tamdiu ciuilis cruoris rabies debacchata, fines sui ꝓpagauit impii, et plurimis illud, apud longè et propè positos populos, nobilitauit et extulit præconiis, adeò, vt pleriq; Almaniæ et Cometanci Principes et populi, super tam magnifica Regni Polonici sublimatione, singulari torquerentur inuidia, et pacis calumniarētur conditiones. Wratislauiensis tamen populus et Ciuitas, haud mediocrē fidē, gratitudinem, et deuotionem in Casimirum Regem et Regnū Poloniæ tunc monstrauit, Quæ, pacis conclusæ nouitate, ad se literis Rudolphi Apostolici Legati perlata, laudes Domino per singulas ædes sacras, alto clamore, cum pulsu campanarū, cecinit, et in noctem sequentem ignibus extructis, frequentius effusa lætitia gaudioq; carmina iubilauit. Maiorem obid apud Georgium Bohemiæ Regem, liuoris et indignationis contractura sarcinam, quem diuersum dolor, liuor, ira, mœror, quòd se repudiato et neglecto, Polonorum Regis gratulabatur successibus, distrahebāt, præcipiti, in alieno occupando Regno, gradiens via, et stabilem religionis nr̃æ ortodoxæ deserens ordinem, peregrina et erronea sectatus dogmata, lætos non habiturus exitus, prosperitatis suæ velocem cursum, quamuis, vt pleriq; rebantur, iniucundū et noxium, et excelsam suæ potentiæ machinam, repentino atq; insperato tandem fine, amissurus. Illo insuper die, Diuinitas consuetudinem suam ostendit, quæ non amouere initio pericula, sed multiplicare permisit. At tum demum confractis penè et exterminatis omnibus rebus, opem tulit, ac propter omnem spem, mirabili suæ prouidentiæ benignitate, bellum atrox, et in annum prorogatum tredecimum, extinxit: in ipso necessitatis articulo, cùm bella plus solito intumuissent, et bellantium rabies, crudelia quæq; et extrema moliretur, magnitudinem virtutis suæ indicans, et mortalium tolerantiam clementer exercens. Vicitq; tunc, licet multis sæculis caligine suffusa veritas, et id, quod Cruciferi multis ingeniis, coloribus, et astu, ambiguum fecerant, vtrius populi Pomeraniæ, Chelmensis et Michalouiensis terræ forent, illustratum est, terræq; ipsæ, pro quibus annis Centum quinquaginta certabatur, iuris Regni Polonici, vt erant, declaratæ. Quarum recuperatione Casimirus Poloniæ Rex contentus, morigerum se Apostolico Legato Rudolpho circa pacis

confectionem gessit, ad cætera: ostendens se victoria non insolevisse, et bello tam diuturno, non, nisi quæ sua erant, quæsivisse. In hac autem re, Divinum numen mortalibus quibusq3, aliena per iniuriam occupantibus, formidandum est, quòd iniustos rerum alienarũ invasores, dum se magis tutos crediderint, solet vlcisci severius. Marienburgense aũt castrum, ideo in sua ditione Casimirus Rex consistere, et perpetuò Regno Polonico applicare voluit: veritus, vnà cum consiliariis, ne situs bonitate, et murorum magnitudine, ac robore, in potentiam formidabilem sibiq3 periculosam evaderet, et ex castri tam celebris ditione ac nomine, ordo quandoq3, opportunitate conspecta, superbiret: Succissurus eo pacto ab ordine, oẽm hostilitatis atq3 rebellionis occasionẽ, materiamq3, vt fideles illos subditos, et adiutores ppetuos haberet: quos annis multis, hostes infestos pertulerat. Culmensis insup Ecclesia, suæ matrici et metropoli Gnesnensi ecclesiæ reunita est, quæ à Leschkonis albi, Cracovien. Sandomirien. et Pomeraniæ Ducis, ac Polonorum Monarchæ, vsq3 ad tempora moderñ Regis, Casimiri tertii, per annos circiter ducentos, ab Eccl'a Polonica abstracta, Livonicæ Rigensi, in rerum natura, dum Chelmensis fundaretur, nondum extanti, per longa, non terrarum modo, sed et marium spacia, adiecta fuerat. Quo quidem callido et vafro ingenio, Carolus qrtus, Roãnorũ Impator, et Rex Bohemiæ, in abstrahenda à Gnesnense Provincia Diæcesi Wratislavien. quasi quodã novo præstigio visus est vti, vt iuxta ac Dominiũ abstraxerat, ita et Diæcesim, appropriando novo Archiepatui Pragensi, abstraheret, nisi eius molitiones Casimiri secundi, Poloniæ Regis, scrupulosa cura repressisset. Conatus est insuper Mgr Prussiæ et ordo cruciferiçus denarii sancti Petri, in Diæcesi Chelmẽsi, vetustam redditionem, negata per annos quattuordecim sedi Aplicæ debita eius solutione, et tolerando totidem annis censuras, extinguere ius vetus et liquidũ, quòd terras et regiones Regni Poloniæ, quoties vsurpantur, iniustè detineri clamitat: existimantibus callidis coniectoribus, quod ius Regno Polonico et Provinciæ Gnesnensi, in terra et ecclã Chelmensi competens, tot tantisq3 adumbrationibus tollere, et perpetuò obliterare potuissent ∼

Vaticinium divæ Brigittæ, Sueciæ Reginæ, de exterminio Cruciferorũ.

Illo quoq3 die, beatæ Brigittæ, Scotiæ Reginæ, in secundo revelationum libro, capitulo decimonono, versus finem, constat verificata esse: quorum et exemplar subnectimus. Ostendi tibi supra de apibus, quæ habent triplex bonum de apiastro suo, Dico tibi nunc, quod tales apes, deberent esse illi cruciferi, quos in illis finibus Christianorum posui, sed iam pugnant contra me; nam de animabus non curant, non patiuntur corporibus conversorum ad fidem catholicã et ad me de errore. Opprimunt enim eos laboribus, privant libertatibus, in fide eos nõ instruunt. Sacramentis privant, et cum maiori dolore mittunt eos ad infernũ, quã si starent in suo consueto paganismo. Etiam non ob aliud pugnant, nisi vt dilatent superbiam, et augeant cupiditatem suam. Ideo veniet eis tempus, quo confringentur dentes eorum, manus dextra mutilabitur, et subnervabitur dexter pes eorũ, vt vivant, et seipsos cognoscant, amen. Ad prophetiam aũt btæ Brigittæ etiã cœlestis

numinis accedebat ostentum. Stella enim, ut in superioribus praemisimus, crinita, per biennium exorta, quae et bellum atrox diuturnumque, et Cruciferorum ex terris quas occupauerant, portendebat amotionem ~

Articuli seu conditiones initae pacis perpetuae, inter Casimirum Regem Poloniae, et Ludouicum Mgrum Prussiae ~

Conditionum autem perpetuae pacis Pruthenicae summa a me abscissius, quo poteram compendiata, haec est, ut cessantibus omnibus bellis, rancoribus et infamiis, Rex et Regnum Poloniae terras suas naturales, Chelmen. Michalouiensem, et Pomeraniae, iuxta veteres limites, cum omni integritate, habeat. Magr et ordo de illis et earum iure, quomodolibet competenti, perpetue et in aeuum, tribus villis duntaxat in Nerga exceptis, quas de speciali gratia Casimirus Rex Mgro et ordini, ex terra Pomeraniae propter commodiorem piscaturam in Hab, venatione sibi totius Nergiae reseruata, largitus est. Item castra et oppida Marienburg, Schtw, et Cristburg, item ciuitatem Elbing nouam et veterem, cum suo Districtu et oppido Tolkmith, et suo Districtu et officio Valdapbt, et sex villis castri Holand, et omnibus militibus, vasallis, ad Regem et Regnum Pol. perpetuo pertineant, et Mgr et ordo perpetuo illis renuncient, item quod tota terra Prussiae, cum suis castris, ciuitatibus, oppidis, militibus et villis c. Marienburgensi et Elbingen. castris, oppidis et Districtibus exceptis? et cum Iurepatronatus et ditione Epatuum Pomesanien et Zambien. Mgro et ordini perpetuo remaneat, in illorumque iure et dominio perpetuo consistat. Item, quod piscaturarum Rewtel, medietas cedat Regi et Regno, medietas ordini et Mgro. Item, quod Ludouicus Mgr, et quilibet suus successor Mgr Prussiae, sit Princeps et Consiliarius perpetuus Regni Poloniae, et commendatores principaliores, a Mgro pro tempore deputandi, sint Regni eiusdem consiliarii, in Regis et Regni Poloniae protectionem, subiectionem, et defensionem, perpetuo duraturam, assumpti, et ab eis affectione Regia tractandi, honorandi, et diligendi, et in iuribus eorum conseruandi. Tenebiturque quilibet Mgr, de nouo in Magisterium assumptus, Regi Poloniae cuilibet pro tempore, post sex menses in die assumptionis se personaliter repraesentare, et tam pro se quam commendatoribus et terris Prussiae praestare Regi et Regno Poloniae iuramentum, de obseruanda praesenti perpetua pace, et nunquam petenda absolutione aut relaxatione iuramenti, nec concessa aut concedenda uti: in sinistra Regum Poloniae habiturus locum primarium et sessionem. Item quod Mgr et ordo ac terrae Prussiae, et quaecunque aliae, per Mgrum et ordinem sub barbaris conquirendae, sint perpetuo Regi et Regno Poloniae connexae, iunctae, vnitae et inuisceratae, ita ut sit cum Regno Poloniae vnum et indiuiduum corpus, vna gens, vnus populus, in amicitia, foedere et vnione: nullum alium, quam Reges Poloniae, praeter summum Pontificem, pro capite et superiore recogniturи, laturi insuper illis contra omnes auxilia hostes, et nunquam illos in prosperis aut aduersis deserturi, nec sine eorum speciali scientia et consensu, celebraturi foedera, aut bella catholicis moturi. Item, quod

Chelmensis ecclesia ad suam matricem et primitialem Ecclam̃ Gnesnensem re-
deat, et illi reuniatur: ex regulari in Secularem transferenda, in ditione regis
et Regni Poloniæ perpetuò duratura. Item, quòd Eccliã Varmiensis cũ suo
Capitulo et omnibus Castris et Ciuitatibus, in ditionem eius Regis Regniq; Po-
loniæ perpetuò transeat: renunciantibus illis Mgr̃o et Ordine. Item, quòd ad ec-
clesiam Chelmensem præfatam, promoueatur Secretarius Regius Vincẽtius Kiel-
baßa: habiturus et Pomesaniensem in cõmendam, ad vitam; Eius morte secuta,
ad regularitatem et ditionem Magistri reditura. Item quòd Castra, Ciuitates,
oppida, villæ, et quælibet loca Ecclesiastica reddantur per partem vtraq; eorũ
Ecclesiis. Soluantur hincinde omnes captiui, Stratæ veterem habeant vsum. Ab-
stineatur ab omni impositione oĩm teloneorum et depositoriorum. Ad ordĩe sanctæ
Mariæ Theutonicorum prædictũ, etiam de subditis Regni Poloniæ personæ assu-
mantur, capaces ordinis, ita tamen, quod non excedatur medietas, et in distribu-
endis cõmendariis et officiis ordinis, habeatur etiam ad illos respectus. Magister
eligatur idoneus, absq; demerito et sine scĩa Regis et Regni Poloniæ, non amouendus.
Item, quòd Rex, Regnum, Magister et ordo, ad nullam Eccliãsticam potestatẽ
vel mundanã recurret, et pr̃ntis pacis solutionem petet, nec vtetur impetrata, vt
motu proprio concessa. Item Castrum, Ciuitas, oppidum, munitio, in terris Re-
giis, Pomeraniæ, Chelmensi, Michaloviensi, quomodolibet intercepta, vel Ma-
gistro tradita, debet Regi et Regno Poloniæ restitui, aut cum assistentia Mgr̃i
expugnari, et econuerso reddi. Item quòd Castra, Ciuitates, ad Regem et regnũ
Poloniæ, et vice reciproca ad Magistrum et Ordinem ex fœdere pertinentes,
in festo sancti Ioannis Baptistæ, cuilibet partium debent consignari et reddi,
et Ciuium et subditorum omnis hostilitas et rebellio perpetuò obliterari, vitæq;
eorum et fortunis securitas plena haberi. Et quod omnes donationes, venditiões
et alienationes, hincinde in bonis quibuslibet in partem alteram cedendi, sub bel-
lo factæ, debeant cassum et retractatum iri. Omnes profugi et exules, militares
duntaxat et nobiles, ad bona sua reuerti, de illis pro beneplacito disposituri, et
omnis bonorũ eorum alienatio irritari. Ciues verò exiliati et profugi, in omnia
æquè bona, domos et agros, restitui, quæ non essent vendita ante pr̃ntis Diætæ
inchoationem. Pro venditis quoq;, licebit eis dare precium expositum per empto-
rem. Item, quòd pacem ipsam omnes Episcopi, Duces, Palatini, Dignitarii, Cõmẽ-
datores, Militares, Ciues, Regni Poloniæ et Prussiæ, iurabunt seruare: renunci-
ando omnibus exceptionibus iuris et facti. Item, quòd Casimirus Poloĩæ Rex,
et Ludouicus Prussiæ Magister etsi firmam, ratamq; pacem præsentem vel
ex eo crediderint, quod à Legato Apostolico Rudolpho, Episcopo Lauantino
tractata, ordinata, approbata et confirmata sit: pro maiori tamen eius subsistẽ-
tia et robore, per suos Oratores instabunt, vt præsens pax, fœdus, et vnio, vltro-
neè per partem vtramq; celebrata, confirmetur per Summum Pontificem speci-
alibus bullis, adiecta pœna Censurarum in transgressorem, cum suppletione
omnium defectuum, quacunq; authoritate firmatorum, et specialiter cum cassa-
tione allegationis, quæ prætendi quomodolibet possit: cum et in Diætam vtraq;
pars spontè venerit, et concordiam, fœdus, et vnionem inierit vltroneè, et initam
in singulis conditionibus et articulis, speciali et expressa voluntate emologa-
uerit. Sic bellum, in quatuordecim annos protractum, spe omnium propter cũ-
ctationem solam Principis in rebus omnibus, serius finitum est ~

Veronica virgo vates, Legatum Apticum Rudolphũ, pacem inter Polonos et Cruciferos confecturũ Georgio Bohemiæ Regi prædicit, Et quibusdam ex Polono Senatu, ac militibus atq3 exteris, pax ipsa non placet :~

TAli itaq3, quem, vt præscripsimus, modo, ordine, et fædere, Prussia vniuersa, postquam Polonos vario Marte, multoq3 cruore et sudore, aнis prope tredecim, exercuisset. Polonico Regno vnita atqué dedita est, Cæpitq3 extunc area Regni Polonici diffusis oris protendi, et nominis sui illustre præconium dilatari, salubri consilio, salubri arte, et magis Diuina q3 humana prouidentia, victores victis, et nigræ Crucis osores, Cultoribus illius permixti, ac post cruenta et sanguinaria bella, viribus copiarum et ingeniis cal:lidis, terra mariq3 gesta, post grauia odia, quæ annis tredecim sanguis fusus vix explere potuerat, pax optima, solida, terra mariq3 composita est, Cuius cōpo:sitionis maximam partem laudis atq3 æstimationis Rudolphus Epūs Lauan:tinus, Apostolicus Legatus tulit; quoniam illo authore atq3 agente, ab infestis armis, quæ magnam turbationem Catholicis tantopere attulerant, fuit discessũ. Qui prius, quam Wratislauia ad Thorunensem Diætam egrederetur, oraculo deuotæ et religiosæ Veronicæ virginis, de Cracouia ortæ, sed circa Wratislauien, multis iam annis demorantis, Ecclesiam, et frequentes habentis reuelationes, ad liquidum edoctus, pacem Pruthenicam à se confectam iri: quemadmodũ eidē Vero:nicæ per visionem, qua in conspectu altissimi Legatus ipse visus est ab ea consistere, et acinacem ab vtraq3 parte acutũ confringere, Pruthenicum bellũ confringendum ab eo, Angelo interpretante, monstratum est, Et quanuis pax præfata, et ipsa sui natura, et optimis æquisq3 conditionibus, suis læta esset, desiderabilis cunctis et iucunda, vniuersi quoq3 viri, pacifici et timorati, Casimirũ Poloniæ Regē, et Con:siliarios suos, Rudolphum Apticum Legatum, cæterosq3 authores illius, summis laudibus ad cælum efferrent: Georgius tamen Bohemiæ Rex dolore ingenti, cadentis suæ ad irritum spei, angebatur; quippe, qui Polonos Pruthenico bello, in mul:tò longius tempus distineri, atq3 exhaustum iri optauerat, et per dissidentias cum Cruciferis, mutuaq3 bella, Regnum Bohemiæ, sibi et filiis malè quæsitũ et quærē:dum, diuturnum fore crediderat. Qui, cum illam primum, ex rumore sonoro et pre:cipiti, confectam audisset, diu credere renuit, ne indolendum sibi vehementius foret, si crederet: asserens ingeniis suis abundè prouidisse, ne pacem Pruthēicā confectam iri, et irarum atq3 bellorum flam̄as, largo hactenus cruoris mutui imbre productas, lentescere contingeret. Dum verò contra ac ipse ratus, pacis Pruthenicæ, multorum relationibus atq3 lr̄is gloriosius confirmaretur, exitus, stomachans et indignans ac liuore sese excrucians, stabilem et diuturnam fieri non posse apud suorum aures deducebat, et ex impedimento, per Cæsarē et Ele:ctores Imp̄ii Almaniæq3 Principes dando, vel ex eo solo, q̄ mercenarii milites in parte vtraq3, in emerito stipendio negligendi, illam infecturi forent, Eoq3 vno respectu se et secum sentientes in cōmuni anxietate et liuore q3 maximè solabatur,

Lithuanis quoqꝫ ipsa pax sciebatur parum grata, molestius ferentibus, quòd Po:
lonos, bellis Pruthenicis occupatos, facultatem nocendi nacti, bello pulsarē, pro
conferenda eis Podolia, et iure ac proprietate terræ Lucen, quæ Volhinen anti:
quitus dicebatur, abdicanda, omiserint, et quòd tempus expectatū amiserint, quo Po:
lonos, et Prussiæ accessione atqꝫ potentia auctos, et cæteris impedimentis vacuos, ta
opportunè iam aggredi non possent. Torsere demū se nōnulli Proceres Poloniæ
ex pacis præfatæ prospero atqꝫ inopinato euentu, cum, quòd illis non adhibitis,
fœdus ictum, deputabant ignominiæ, tum, quòd republica bello exonerata, et ea,
quæ emungere solebant, rapturi non essent, et quæ detinebant Regalia, Rege pecu:
niarū abundantiam consecuto, amissuri. Nitebantur etiam per cæcā inuidiā, eorū,
qui pacem tractauerant et confecerant, non sine manifesto et euidenti, ꝓpter pestē
assiduè grassantē, periculo, quòd soli illa non assequebantur, honores corrūpere
et premia: astruendo potuisse confici pacem meliorē, pacisqꝫ condicoēs feratiores,
si præcipitatio non interuenisset, et rem integrā ad Conuentiom gnralem, in Piotr:
kow tenendam, dilatum iri placuisset. Ignari rerum humanarum, quæ fluxæ ac
mobiles, in aduersa sæpè, quoties moderatio et æquitas illas non rexerit: Diui:
no nutu vertuntur: cum potius Clementissimo Deo, gratiæ immensæ ab vniuersis
agendæ forent, quòd ad pacem, æquis conditionibus ineundā, parti vtriqꝫ aīos
mentemqꝫ tribuerit. Mercenariis insuper militibus, pax ipsa cordi non erat, pa:
cisqꝫ non probabant capitula: qui, veluti belli instrumenta, sub pace, minus se
pensum iri, et precium suæ æstimationis et militiæ, ea secuta, sciebant casurū. De
hac aūt pace et victoria Polonis neqꝫ superbiendum, neqꝫ gloriandum est, vt pote,
quæ non eorum viribus, industria aut merito, sed sola prouenit propiciatioē Diuina.
Venerandumqꝫ ipsis et assiduè glorificandum nomen Diuinum, fortunæqꝫ ex:
pauescenda mutabilitas, et id maximè et ante omnia intelligendum sentiendūqꝫ
Dominia et regiones facilè amitti, quas contigerit aut occupari per iniuriā, aut
iure et iusticia non administrari.~

Rudolphus Legatus Apostolicus innata modestia, amplissima dona Regis Casimiri renuit. Mgr vero Ludouicus cum suis principaliori: bus honoratur illis.~

HOnoraturus Casimirus Poloniæ Rex Rudolphum Apostolicum Lega:
tum, suum iam ex Thorun in Wratislauiam appropinquantem discessū,
et labores, quos in conficienda pace mensibus prope duobus pertule:
rat, præmiaturus, quatuor illi argenteas scutellas, et duas pelues, quadringē:
tos florenos in auro, quatuor pocula deaurata, vestes multiplices Sabellinas,
et Mardurinas, purpura nobili contextas, equos pulcherrimos, et nōnulla alia
magnifica dona, iuxta meritum transmittit. Quæ pater ille, sua illa celebri mo:
destiā suscipe aspernatus, ne sibi probro haberetur, humiliter à Casimiro Rege
expetiit: maius se donum ex recusatione, quam et natura sua et Sedes ꝓhibet Aplī:
ca, quā susceptione ratus, ab ipsa Sede et Regis ꝓmotione, seruato cultu modestiæ
adepturū. Et quāuis ab insignibus et grauibus viris, itidem et à Casimiro Rege ad

illum destinat, vt ex donis ipsis, saltem aliqua grata accipere, in animũ induceret: iterum atq3 iterum. cum multipliciter vexaretur, aspernatus est omnia, et peticiõis frequentem instantiam, et petentium dignitatem, manus suas ab omni munere incestas seruauit. Extendit et in Magrũm Prussiæ Ludouicum suosq3 oẽs Casimirus Poloniæ Rex suæ munificentiæ dexteram, et vestibus triplicibus Sabellinis, valdè optimis, Magistrum vestiens, dat insuper pro viatico trecentos florẽs, duos scutellas, et duas pelues argenteas, duos pulcherrimos equos. In Henricum verò Plauienski Hospitalarium, Gerbardum Molingrade Marschalcum Liuoniæ, Vilhelmum de Epingen, Comendatorem de Osterode, Vlricum de Kinsberg, in Ilawa tenutarium, duplicia vestimenta Sabellina et mardurina, florenos et equos contulit. In Bernhardum demiq3 de Schumborg, Capitum Chelmen, Georgium Sliwienski milites, qui cum Mgrõ Ludouico aduenerant, simplicia Sabellina. In duos verò fratres Cruciferos Mgrõ et cubiculo assistentes suo, qui appellantur Compani mardurina distribuit: non computatis his, quæ in Mgrum et omnes suos, dũ apud Thorunensem Diætam staret, per omne tempus contulerat. Nec his omnibus Rex optimus contentus, nimia egestate et pauperie Ludouici Mgri cognita, quo sibi et Regno illum et Ordinem suum fideliorem efficeret, quindecim millibus florũm eum donat, quibus suis stipendiariis facilius soluat, et recedentibus mercenariis ex Prussia militibus, amænitas pacis robustius vbiq3 consurgat. Qua quidem liberalitate Ludouicum Mgrũm Prussiæ, et omnes suos, adeò Rex deuinxit, vt pro custodiendo pacis fœdere, impensius etiam, quam exigebatur, operam suam nauaturos repromitterent: pœnitentia graui afflicti, quòd Frederici Impatoris Ducis Austriæ, et Electorum Imperii, vanis promissis delusi, in pacem ppetuã dudum ante cum Rege et Regno Poloniæ venire tardauerint, nec vnquã aliâs priuatim et publicè Ordo Crucifericus, Polonico Regno fuit coniunctior.

Legati Romam pro confirmando fœdere inter Polonũ et Cruciferũ icto, mittuntur. Petituri etiã vt Rudolphus author pacis Prutenicæ, in Cardinalez creetur. Cui ducentos florẽos Casĩrus Rex annui salarii in Zuppis assignauit.

D Elegati posthæc Nuncii, ad Summum Pontificem Paulum secundum, in Vrbem a Casimiro Poloniæ Rege, videlicet Vincentius Kielbasza, ad Ecclesiam Chelmensem nominatus, et Ioannes Ostrorog, Iuris vtriusq3 Doctor, Castellanus Myedzirzecensis, à Magro verò Prussiæ Ludouico, Ioannes Vinkeler Decretorũ Doctor, sub vna comitiua ituri, et post pstitã præstandãq3 obedientiam, actas quoq3 in Papam gratiarum actiones, pro bello diuturno, opera sui Legati Rudolphi summoto, confirmationem fœderis de certa scientia æquo tenore petituri. Quibus quoq3 et hoc iniunctum est, vt Rudolphũ Epũm Lauantinum, in Cardinalem, pro suo merito, enarratis suis virtutibus, et exactissima, quam in procuranda pace Pruthenica egit, cura, creari sumo conatu,

exoptent et procurent. Quem Casimirus Poloniæ Rex, dona sua abnuentem, in perpetuum, ipso acceptante, delegit Consiliarium, et ducentos florenos in Zuppis Cracoviensibus pro annuo salario illi deputavit ~

Casimirus Rex nomine Summi Pontificis rogatur, ut Regnũ Boheiæ pro seipso vel aliquo filio suscipiat, Georgium Regem hæreticum, ac una hæresim inde extirpaturus:

ORditurus autem apud Casimirum Poloniæ Regem rem fidei et Bohemicam (concretæ enim erant) Rudolphus Episcopus Lavantinus Apostolicus Legatus, gratia quarum principaliter, ad intercipiendum bellũ Pruthenicum, omni conatu æstuaverat, petita à Casimiro Rege audientia, in Ioannis Gnesnensis Archiepiscopi, Iacobi Wladislavien. Episcopi, Lucæ Posnamien., Ioannis de Rythwiani, Regni Poloniæ Marschalci, præsentia, Casimirũ Regẽ nomine Sũmi Pontificis Pauli secundi, orat, rogat, requirit, et hortatur, ne sacræ fidei rem, in Regno Bohemico, ab improbo et callido hæretico, Georgio Posdziebraczki, diutius in opprobrium totius orthodoxæ fidei conculcatũ iri, et Regnũ illud contra ius fasq; detineri, ab eius iniusto occupatore, qui variis dolis, et ut fertur, etiam per venena, nobilissimo inter Principes adolescente, Ladislao Hungariæ et Bohemiæ Rege, enecato, quæsinerat, detineri sinat: eo maximè attento, q Regnũ illud, penè eiusdem linguagii et nationis, cum suo Polonico sit, et nulli alteri, q; sibi, ratione consortis Reginæ Elisabeth, Regni illius ex patre, avo et protavo, unicæ hæredis, et filiis suis, quos Dei dono frequentes, in spem Regni eiusdem progenuit, debeatur. Addidit præterea esse in Regno illo plures insignes Barones, fideles, et orthodoxos, esse et plures numero Civitates, præsertim verò Wratislaviensem, esse et Slesiæ Principes, dominatũ suum et susceptionem Regni Bohemiæ magnope expetentes, et qui essent, non secus quàm perniciosam pestem. Georgium deserturi, Consurgeret itaq;, et Regnum illud, primũ pro Dei honore, et fidei sctæ exaltacõe, deinde, pro iure, sibi debito, et gentis ac linguagii idemptitate, à monstris hæreseos ac detentione iniqua, solveret: amplificaturus eo ipso præmium sibi apud Deũ, et nomen apud posteros. Quod si fortè Regni Poloniæ, et cæterorum suorũ Pricipatuum cura et charitas, eum à suscipiendo distinerent, aut daret saltem pro Rege Bohemiæ filium suum Wladislaum natu maiorem, aut, si id q; molestum esset, secundo genitũ Casimirum, aut tertio genitum Albertum, et ad extremum ultimo tunc genitum Alexandrũ, tutissimam Regni sedem apud Wratislaviam, donec cætera in ditionẽ accederent, habiturus; sive solus præsidere vellet, sive filiũ aliquẽ instituere mallet. Neq; enim fas ducunt cæteri Pricipes, suscipiendi Regni Bohẽici, et exterminandæ hæresis, sub Georgio plurimũ virus suũ diffundentis, Casimiro Poloniæ Rege filiisq; suis superstitibus, regimẽ assumere, Casimirũq; Pol. Regem, aut aliquem filium suum, et non alium, tã Sũmus Pontifex et Collegium Cardinalium, quàm omnes Reges et Principes orbis,

iustum et legitimum, ad assumendum Regni illius Diadema, destinant, facilè Diuinitate propicia et pestiferum ritum, et iniquam Georgii dominationem, obtriturum. Ad quam rem operosius expediendam, et Sumi Pontificis præstabuntur fauores amplissimi et pecuniaria auxilia, et totius Slesiæ ac Lusatiæ ego ipse plenam possessionem polliceor. Breui Casimirus Poloniæ Rex cum suis deliberatione capta, respondet Legato Aptico, Legationis suæ seriem, continere ardua, nec super illa angustia temporis, et ab ipso, et Consiliariis suis, rerum Prutenicalium expeditione feßis, et in receßum, ob grassantem in Thorun pestem, festinantibus, posse quicquam benè transigi. Proinde ad Diætam Pyotrcouiensem circa principium mensis Maii, ab eo et frequentiori Consiliariorum numero tenendã, personaliter veniret: responsionem suæ legationis illic, fauente Domino accepturꝰ.

Mercenarius miles ocii impatiens Pelczniczam oppidũ Stholpensis Ducis occupat. Quod, Castro Drahim Polonis restituto, illico reddit.

Omnibus apud Thorunensem Diætam, propicia Diuinitate, ritè expeditis, mercenariis etiam militibus, sui stipendii solutionem in diem vsq; beati Ioannis Baptistæ prolongantibus, Rudolpho Aptico Legato, Wratislauiam, Ludonico verò Mgro cum omnibus suis in Prussiam diuertentibus, Casimirus Poloniæ Rex, die Martis vigesima octaua mensis Octobris de Thorun Nyeschowam egreßus, per Racsyæsch, Viskitki et loca villarum abstracta, vitando auram infectam, die Solis octaua mensis Nouembris in Kozyenicze peruenit. Vbi extunc ordinandis expediendisq; plurimis rebus, nonnunquam etiam tractandis venationibus, intentus, vsq; ad vigesimam nonam diem mensis Iannarii, cum consorte sua Regina Elisabeth mansit. Sub idem autem tempus mercenarii milites, tam Magistri quàm Regii, ne sui stipendii solutionem, sufferendo cassas ferias, viderentur agere, grege de duobus millibus in vnum coacto, Duce Ioanne Schrank, iniussu Regis et Magistri, in Stholpensem terram, quæ ab Henrico Stolpense Duce tenebatur, transeuntes, oppidum Pelczmicza occupāt, et omne tempus hyemis illic agunt: Regiis iussibus non attentis, qui illos inde discedere, per Ioannem Ricserz Cubicularium suum, geminata vice, vt iussionis efficaciam iteratio testaretur. Interceptum et tunc fuit Castrum Regium Drahim, sub Ioanne Marczinkowski Cassubita, per vnum ex Stholpensibus, cuius erat Pelczmicza, Quapropter concordatum fuit, vt Polonos cederet de Pelczmicza, Saxo de Drahim. Et in hunc modum pax reintegrata est inter Schrank et Ducē Stolpensem, qui personaliter Schrankum et suos in Pelczmicza cum quatuor millibus cinxerat.

Synodus Norembergæ frustra fit pro reprimendis insultibus

Turcarũ. Vnde Legati Georgii Bohemiæ
Regis, vt hæretici, turpiter excluduntur
Ioannes Rokiczyana paralysi pcussus

V N decima die mensis Nouembris, apud Norembergam generalis Diæta, à Frederico Romanorum Imperatore instituta, ad prouidendum, rebus fidei et Catholicorum contra Turcas, in Catholicorum exterminium et terrarum eorundem occupationem assidue grassantes, habita est. Ad quam, licet Sũmus Pontifex Paulus secundus, Legatum suum Fantinum Auditorem, et Imperator Romanorum oratorem suum, misissent, venisset insuper frequens numerus Principum Almaniæ, et quadraginta quor ciuitatũ et cõmunitatum Nuncii comparuissent, variiq3 tractatus, ingenia, ad reprimendam Turci sæuiciam, sudassent, singulis suam operam, in opus tam necessarium, pollicentibus: Duce tamen idoneo, qui onus in se susciperet, et susceptum gereret, non extante, oñis illa solicitudo, perinde ac radice non subnixa, euanuit. Nuncii Bohẽiæ Regis Georgii, Albertus Kostka et Benedictus Rithimiler, licet in apparatu ducentorũ et sexaginta equorũ numero, in Diætam hmõi, venissent: Fantino tñ Legato Aplico, Georgium præfatum pro non Rege, sed hæretico, à Sumo Pontifice deposito, priuato, damnato, censurato, et interdicto æstimante, neq3 fuerunt auditi, neq3 in Colloquium aut in consessum admissi sunt, sed per omne tempus Diætæ præfatæ conuersatione orthodoxorũ eis negata, magno ludibrio habiti, licet Regem suum cum omnibus Bohemiæ potentiis in Turcorum bellũ, callido satis ingenio, nõ quòd præstare possent, sed vt æstimationem Regis sui apud ignaros efferent, et facinus suæ hæresis adumbrarent, obtulissent. Qui deinde subnectendo petebant, ne Rex eorum Georgius denunciaretur, vt priuatus, damnatus et hæreticus, Sed Diæta altera instituta, in fidei causa daretur sibi audientia, et defensionis facultas. Ad hanc aut ignominiam Georgio præfato et suis, alia accessit pnicies, Ioannes Rokicsan, Bohemicæ hæresis vertex, dolosus auriga, et scelestus artifex, subita paralysi apud Pragam percussus, loquendi vsum amiserat, Iustissimo Dei iudicio id perpessus, vt qui pestifera lingua plurimos in errorem et damnationem, scorpionis more lingendo et virus infundendo, traxerat, in lingua ipse viuens adhuc mutilationis sentiret tormentum.

Eczigeri Thartarorũ Impator moritur
Polonorũ et aliorũ Chrianorũ amicus

C Irca medietatem Mensis Augusti, Tartarorum Imperator Eczigeri absumptus est, et vt nonnulli ferunt, à suis venenatus, Qui sub omni tẽpore sui Imperii, pacem optimam cum Regno Poloniæ et terris Prussiæ custodiuit et tenuit: humanus, ciuilisq3 et benè agendi cupidus, Qui et suis potentiis Christianos contra Turcum, dummodo Casimirus Poloniæ Rex id sibi imperasset, enixius se iuuaturum obtulerat, et Thartaros à prædis et rapinis abstrahens, agros colere, mechanicas artes agere, et elaborato aut mercato coegerat viuere. In Polonos, qui frequenter apud illũ agebãt militiã, quòd enixius

in certaminibus, pro eo susceptis, operam suam pro victoria nauasset, et in omnes Christianos, vndecunq; ad se venientes, et in suo commorantes imperio, adeo humanus, Ciuilis et liberalis, vt nequaquam barbaro homini, et in ritibus Mahumeticis educato, quanuis nihil attinet mores natione perpendi, conuenire videbatur, maiori Christianorum quàm suo damno extinctus est.

Deprauati mores Polonorũ recensentur.

TEmpus apud Polonos, non in anni tantummodo præsentis, sed et transactorum, omni genere maliciæ, quodammodo fæcundum erat: sine ex diuturnitate vigentium assiduè bellorum, sine ex cœlestium inclementia proueniens. Capillum enim aduersantem frangere, et in circinos cogere, ad muliebres blandicias amictum expolire. Cæsariem peplis, foris et domi, nocte et interdiu obuoluere. mollicie corporis cum fœminis certare. capillo ex Cæsarie permisso illas vincere. pectoris loca fasciis splendoris, quod aliàs vix fœminis permittebatur, obuoluere. illorum temporum grande extabat specimen, et peruersorum nequicia, per dissolutam impunitatis licentiam, supra solitum excrescente. Sic in annis illis scelerum diluuium inundauit, vt omnes facinorum terminos et metas transcendisse videretur. Pleriq; nullam habendo patrimoniorum æstimationem, effuso censu, in furta dilabebantur et rapinas. In nonnullis enim Polonis, notabatur auarus, tener, et degener animus, in iustissimis obluctans imperiis, et de ordine religionis Christianæ, et quod oĩa superat facinora, de legibus Diuinis et Ecctiasticis malè existimans, non se malebat et præuaricationes suas emendare, sed superiores. Ex superiorum suorum factis, virtutibus, aut imaginibus superbiens, loquebatur grandia, totus tumebat, quasi alta et heroica ipsemet fecisset, et sine cultu virtuosæ actionis, semper se in anteriora, ridiculus. Thrasonis imitator extendebat. Itaq; vt non de singularibus personis, sed de vniuersis iustius scribam. Leges Diuinas et scita, cõtemnendo, irridemus et floccifacimus, nec satis scripturarũ cõminationibus credimus, nec Diuina imperia aperto pectore haurimus, leuissimaq; venturæ vitæ, et saluatiõi perpetuæ, iuxta ac semper hîc victuri, insistimus, neq; ad mortem et rerum oĩum consumationem aspicimus: portum, vt nunquã recusandum, ita aliquñ ingrediendum. Optimos insuper nos et iustos, nostro, vel assentatorum, infatuati iudicio, rati existere, mutari et corrigi, dum tempus est, negligimus. In conferendis Ingratibus et Officiis, venalitas et mercatura, mutuas tunc exagitabant vices, nec plus honorato aut sensato, sed plus eroganti Magistratus contingebat. Diuinã euacuare nonnulli, vt suam statuerent, authoritatem, nitebantur: morituri ob id scelus sine liberis, aut degeneres et ignauos illos relicturi: in se finalr aut in sobole punjẽdi, Multos demiq; cum statum, per vim et iniuriam Diuinã et humanã cepisse, qui diuturnus esse sine rerum mutatione non posset. Nec opperiuntur cum tremore diebus ac noctibus, quas in solatiis deducunt, quod reddituri sunt tandẽ districtã, die nouissimo de minimo quadrante, rationem. Quod non ex alio reor peuenire, quàm quòd non statim flagellum omnipotentis Dei appropinquat eorum tabernaculis, nec cum

hominibus verberari merentur aut flagellari, sed cum dæmonibus ipsis

Pestilens aura cum imbrium frequenti descensione, vehemens in Polonia grassatur: quam et hyemis nimia caliditas promouet.

ANnus hic apud Polonos plurimum insignis et memorabilis, in quo, bellum Prutbenicum, annis prope tredecim, assiduo vigente Marte, extinctum est, et æquis conditionibus firmata pace, terræ naturales, Michalouiensis Chelmensis et Pomeraniæ, Regno Poloniæ restitutæ, Prussia cæpit esse subiecta et vnita. Epidimię peste, regiones Poloniæ ferè vniuersæ, ora tamen Prutbenica, Pomeraniæ Russiæ et Masouiæ, excepta, quam grauiter vexatæ, et ferè per vniuersum Poloniæ Regnum, in vicis, vrbibus, atq; villis, discursione mirabili, dum nonnullas villas præteriret, cæteras inficeret, per nota et ignota capita, latè vis morbi peruagata est. Tractus enim cœli infectior, pestem, longo durantem tempore, nõ quidem omnia peruadentem loca, sed hic et hinc, et primum in vrbes, deinde in vicos et rura se diffundentem, causabat humiditate et inopia frugum, Singulis enim Mensibus frequentes descẽdebãt imbres. Insuper et hyeme calida, et ferè sine exemplo, cuius caliditas pestem vehementius promouebat et vsq; in dies Quadragesimales produxerat, sub quibus propiciatione Diuina, quieuit lues. Opportunus et ipse annus ad rescindendum bellum Prutenicum, nec reconciliationis tempus aptius, eandem referens astrorum reuolutionẽ, sub quibus bellorum stridor cæperat; et Astronomorum iudicio, nisi præsenti rescissum fuisset bellum, in multos futuros producendũ. Accedit his, quod ex Dominio suo, annis multis super mortales continuato, Saturnus, discordiarum, bellorum, rixarum, et pestium sator, excessit, et Ioui, benigno Planetæ, Dominium reliquit.

Georgius Posdziebraczki hæreticus declaratus per summũ Pontificem Paulũ secundum, Regno Bohemiæ abdicatur.

NEc apud Polonos solum, sed et apud Bohemos, is annus insignem se, Georgii Posdzyebracki, Regis Bohemiæ, depositione, priuatione perpetua, per Summum Pontificem Paulum secundũ facta, præstitit. Vbi enim ad liquidum, quod dolosa simulatione celatum iri sudauerat, cognitũ deprebensumq; est, qualis, et quam vafra, quaq; adulterina iuramenti sui, in coronaciõe, de tenenda fide orthodoxa, præstiti, series extiterit, ex qua, pfessionis et opis effectus, fœdus et sceleratus erupit, præfatus Sũmus Pontifex Paulus secũdus, præfatum Georgium Posdziebracki, omni honore Regio, Ducali, vt et tanq; hæreticũ relapsũ, vigesima tertia die mensis Decembris, Romæ priuauit et oẽs

subditos Regni Bohemiæ, ab eius obedientia et iurisditione absoluit, ac ipsum et filios suos ac posteros, ad consequendas quaslibet dignitates et honores, inhabilitauit.

Anno Dñi 1467.

Lætatur huius operis author, quod eo viuente, Prussia Regno sit Poloniæ vnita: Exoptans, vt Slesiæ quoque, Lupsensis et Stolpensis oræ, Polonis accedant.

Cepit et me scribentem presentia annalia, non mediocris super bello Pruthenico finito, et restitutis terris abstractis, dudum: Prussia quoque Regno vnita, voluptas, vtpote, qui molestius tuleram Polonicum Regnum à variis nationibus et populis laceratum in eam diem fuisse, fortunatum me et cæteros coætaneos meos ratus, quibus reintegrationem ipsam, post tot secula videre contigit: crediturus fortunatiorē si Slesiæ, Slupsensem et Stolpensem oras, in quibus tres Episcopatus, à Boleslao magno, Polonorum primo Rege, et patre suo Myeczslao fundati, Wratislauiensis videlicet, Lubucen. et Camenen. consistut, reddi quoque et reuniri Regno Poloniæ, per clementiam Diuinā, me inspectante, contingeret. Lætior enim exhinc discederem, et in somno meo suauius molliusque quiescendo accumberem.

Sigismundus filius Casimiro Regi Poloniæ in Kozinicze nascitur.

In rure villæ Kozyenicze, in Radomiensi, supra Vislam consistente, Districtu, Casimirus Poloniæ Rex huius anni Saluatoris natalem, cū Regina Elisabeth, egit diem: propter epidimiæ pestem facilius deuitandam. Die aūt Iouis, prima mensis Ianuarii, sub noctis medio, in diem succedentem, quintus filius, sed octaua proles, Casimiro Regi, per Elisabeth Reginam apud Kozyenicze productus est: fonte baptismi, à Ioanne Cracouiense Epō. sub præsentia nonnullorum Baronū, in loco eodem regeneratus est: geminati aui, Romanorum videlicet Imperatoris, et alterius magni Ducis Lithuaniæ, Sigismundi, cognominationem sortitus.

Georgius à Regno Bohemiæ depositus, per Legatum suum à Rege Casimiro exquirit an foedera, secum inita, sit reseruaturus.

Casimiro autem Rege feria quinta ante festum Purificationis sanctæ

Mariae virginis, ex Kozyenicze in terras Lithuaniae processuro. Paulus Praepositus Monasterii Scheraden, in Praga, sacri ordinis Dominici Hierosolimitani de rubea cruce, à Rege Bohemiae Georgio missus, aduenit. Id in suma lrīs et voce à Casimiro petens, vt clericos suae ditionis, rumores disseminates, quibus Casimirus Poloniae Rex Wratislaulenses in suā protectionem suscepturus significabatur, cohiberet, certioremq3 Georgium Bohemiae Regem faceret, obseruare velit ne an non foedera, secum Glogoniae inita. Iam siquidem praefatus Georgius cognouerat, se à Sumo Pontifice Paulo scdo, soleni pcessu instaurato, à Regno Bohemiae depositum, et vt haereticū relapsum, damnatū, et oni priuatū honorē habito et habendo. Iam senserat Legatū Aplicum Rudolphum Epum Lauantinum de suscipiendo Regno Bohico, Casimirum Regem magna cura et conatu, Summi Pontificis nomine, solicitasse, et oim catholicorum tam Baronū q3 Ciuiū et agrestium, in Regno Bohemiae consistentium, quorū Zdenyek Conopnicki de Sterbarg, Burgrabius Pragensis erat Princeps, animos à se alienatos esse in bellum, illi publicè monendū, spectare. Propter quod Casimiri Regis, vafra satis et callida legatione, palpabat explorabatq3 mentem, Literis insuper satis prolixis et Casimiro Regi, et pluribus aliis catholicis Regibus destinatis, processum depositionis, per Papam factu, infectum. Causam verò suam iustificatum iri, contendebat. In quibus degenere et indecora vafricie, dum se purgare et nobilitare exaestuat, maiori fuscamento denigrat: nonnullorū suorū consiliariorum, et signanter Gregorii de Hamberg, temeritatem et infamā suam, cassis nutrientium preconiis, ad vesanam mentem pertractus. Depositionis aūt suae literarum Apostolicarum tenor talis extat ~

Depositionis à Regno Bohemiae Georgii Posdziebraczki, lrārum Summi Pontificis Pauli secundi exemplum ~

Paulus Episcopus, seruus seruorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam, Saluator noster Iesus Chrūs, vitis vera, et pater eius agricola, discipulos caeterosq3 fideles suos, in illis, instituens inquit, Si quis in me nō manserit, mittetur foras et arescet. Cuius sūmi Doctoris et Mgri doctrinā imitates et eius mandata exequentes, nos, qui, licet immeriti, ipsius vicem gerimus in terris, palmitē, iam diu aridum, et ab ipsa vera vite, quae est Chrūs saluator noster, à seipso precisum, in vinea Domini Sabaoth, Georgiū als Girzikw de Cunstath et Poszdzyebrat, Regni Bohemiae occupatorem, amplius ferre et inspicere non valentes, fama publica nobis ipsius Georgii haereses et blasphemias et sacrilegia referente, causam inquisitionis, sup his denūciatis excessibus, Venerabilibus fribus nrīs Visariomi Tusculensi, Ioanni Portuensi, et in ipsius Ioanis absentia Guilerino Hostiensi, Epis, ac Bernhardo tituli sanctae Sabinae praesbitero, Sacrosanctae Romanae Ecclesiae Cardinalibus, ex certa nrā scientia comisimus, examinandā, et successiuè coram ipsis, legitimè constituto pcessu, citatione etiā personali decreta, cum prolixiori quam expediens fuerit ex benignitate praefixione termini ad cōparendū, et se de praedictis criminibus, de quibus infamatus,

et denunciatus fuerat, coram præfatis Iudicibus excusandum, et ipsius non
cōparentis accusata contumacia, ac ipso ex nr̃a et Ap̃licæ sedis clementia et
pacientia, si forte resipisceret, et ad cor rediret, etiam post lapsum dicti ꝑlixioris
termini præfixi, de mandato nr̃o expectato, seruatis terminis, et ꝑlixiori cautela
iudiciaria, quam ipsorum criminū euidentia et qualitas exigeret, et in ipsis ter:
minis, singulis citationibus emissis, examinatis etiam diligenter, per alterū ex
dictis delegatis iudicibus, testibus fide dignis, et ipsorum testimoniis et attestatio:
nibus fideliter in scriptum redactis, et eorum omnium quæ deducta et probata
sunt in processu, ab ipsis à nobis delegatis Iudicibus, habita in præsentia q₃ plu:
rium doctissimorum Venerabilium fratrum Archiepõrum, Epõrum, et aliorum Di:
uini et humani iuris doctrina et experientia peritorum, plenaria relatione, et sup
his matura discussione, cōperimus, præfatum Georgium Irzikum, fuisse et esse
hæreticū ꝑtinacem, euidentem, et in deterius semper prolabentē, hæreticorū fauto:
rem, hæresumq₃, in generali concilio Constantiensi damnatarū, defensorē, blasphe:
mum, periurum, Ipsumq₃ in dictis iam diu damnatis hæresibus natum, nutritū, et e:
ducatum, Catholicorū in Regno Bohemiæ persecutorem, et vt talem, notorie et
publicè à Chrifidelibus, ibidem et alibi existentibus, habitū, et pro tali seipsum
publicè profitentem, Idcirco nos, quibus ex officio curæ Pastoralis hoc ꝑcipue onus
humeris incumbit, ab his delegatis, et aliis quibuscunq₃ Iudicibus, causam ipsā ad
nos harū serie aduocantes, de Venerabilium frũm nr̃orum, sanctæ Romanæ Ecclæ
Cardinalium, et Archiepõrum et Epõrum, aliorumq₃ Diuini et humani iuris
Mgrõrum, nobis in his assistentium, vnanimi consilio et assensu, præfatū Georgiū
ats Irzikum, hæreticum pertinacē, hæreticorum fautorem, ac hæresum iam damna:
tarum defensorem, periurū, sacrilegum, fuisse et esse, Ipsumq₃ dignitate Regia
Marchionali, Ducali, aut quauis alia, si qua præfulgeat, bonisq₃ omnibus ac tē:
poralibus, dominiis et iuribus, priuatum, et ab ipsis ammonendū, omnes et singulas
pœnas et censuras, à iure contra relapsos in hæresim, periurium, ac fautores et
defensores eorum, incurrisse, in noĩe sanctæ et indiuiduæ Trinitatis, Apostolica
autoritate, tenore præsentium, decernimus, pronunciamus et declaraũs Ac ipsum
ab hmoĩ Dignitatibus, Dominiis et bonis, priuamus et amouemus, posterosq₃ suos
filios et liberos, inhabilitamus, et inhabiles fore declaramus, et à dicti Regni,
Marchionatus, Ducatus, et cuiuscunq₃ Dignitatis susceptione vel electione, Ab:
soluentes omnes et singulos Barones, Ciues et subditos dicti Regni quoscunq₃, ab
omni subiectionis, homagii et fidelitatis iuramento, vinculo et obligatione q̃cunq₃,
Actum Romæ in publico consistorio, vigesima tertia die mensis Decebris, Año
Dom Millesimo Quadringentesimo Sexagesimo Sexto ~

Ludouicus Prussiæ Magister moritur
non sine testatione amoris in Casimirum
Poloniæ Regem sui ~

Die Saturni quarta mensis Aprilis, als Sabbato ante Conductū Paschæ
Ludouicus de Erlichaußen, Prußiæ Magister vigesimus nonus, stabi:
litis et compositis pulchro ordine Commendariis et Officiis ordinis

et in ipsas cõmendarias et officia fratribus ex ordine, qui sedato bello superstites fuerant, suffectis. Pomerania et Chelmensi ac Michaloviensi terris, in corpus Regni Poloniæ redeuntibus, nouas Cõmendarias et officia in terra Prussiæ, nouamq; sedem pro Mgro apud Kinsberg creari et erigi oportebat, tactus infirmitate, quæ diebus quindecim illum macerauit, omnibus Sacramentis potitus, Catholicé et religiosé apud Kinsberg moritur, et in Ecclia Sambiensi sepelitur: cũ años decem et octo in Magistratu exegisset. Vir modestus et linguæ latinæ aliquantulũ gnarus. In Bachum tamen et Venerem, parum asserebatur temperatus. Miro affectionis amore in Casimirum Poloniæ Regem, propter præstitam sibi à Rege in Thorun liberalitatem, et beneuolentiam, ardens, adeò, vt frequentius languens ingeminaret, non ob aliud magis se, propter imminentem è vita excessum, afflictum iri, nisi, quia diutius benignitate Regia, frui non valeret. Cui etiam grabato decũbenti, Casimirus Poloniæ Rex, pulcherrima et insignia munera, per Stanislaũ Visliczki transmiserat. Quæ, cùm maius vitæ desiderium in eo accendissent, suprema ad Casimirum Regem mandata dedit. Et tu, inquit, Rex perpetua superum fæcilitate floreas, ego, ex confecto fædere, pacem ordini meo relicturus, abundè, cæteris lætus, hoc vno torqueor, quòd præcipiti morte subducendus, diutius tua bonitate defungi non possum. Moribundus aũt Ordinem suum, in tuam defensionẽ dedo.

Acceptis et datis literis pacis, inter se et Cruciferos factæ, Casimirus Rex nouos creat in Prussia Magistratus.

Die Solis tertia mensis Maii, Diæta Pyotrcouiensis agi cæpta est, ad quã Casimirus Poloniæ Rex ex Lithuania (in qua, vt in superioribus ostendimus, tempus hyemis absumpsit) per Drohiczin et Radom (Regina Elisabeth cum pignoribus et impedimentis, in nouam Ciuitatem Korczin remissa) aduenit. Et Consiliariis tardius aduenientibus, in Legationibus audiendis aliquot dies absumpti. Aduenerant etenim ex parte Cruciferorum de Prussia ordinis. Henricus de Plawen, Hospitalarius supremus, et Conradus de Lichtenhaym, Aduocatus in Schtum. Qui lrãs super pace ꝑpetua in Thorun confecta, Sigillis Magri, Cõmendatorum, Ordinis, Militarium et Ciuium Prussiæ, plenas, reuersales Regis et Regni Poloniæ, sub simili plenitudine Sigillorũ exacturi, attulerant. Sub quorum præsentia, à Prælatis Baronibus, et ciuibus Poloñici Regni, qui in Thorun adesse non poterant, iurisiurandi religio, de pace tenenda præstita est. Venerant et Militares, Ciuesq; Pomeraniæ, Chelmensis, et Elbingensis, apud quos etiam, Casimirus Poloniæ Rex, statu rerum permutato, mutare officia et nouos Dignitarios instituere inductus est. Creatoq; Palatinatu et Castellanatu apud Marienburg, qui aliâs in Elbing creati fuerant, Palatinatum Marienburgensem Stiborio de Bayssen, qui se tunc Gubernatoris officio abdicauit: Castellanatum verò Fabiano de Maul, contulit. In Palatinatum aũt Gdanensem, Otham Machwicz, in Castellanatum verò Nicolaum Pilawski

sufficit. Contulit et Castellanatum Chelmensem Ludouico de Morthangyen, in Palatinatu verò Gabriel de Bayßen erat adhuc superstes. ~

Nurduwlad Thartarorum Imperator, exemplo pris sui Eczigeri vita functi, amicum se fore Casimiro Regi et Regno Poloniæ declarat ~

ADuenerat et noui Imperatoris Thartarorum, vocati Nurduwlad, qui pri suo Eczigero in Imperio successerat, Pyothrcouiam Nuncius. Qui Eczigeri morte commemorata, hunc in Imperium, omnium Principum et Vlanorum vnanimi consensu, sublimatum, cæterisq́ fratribus Prælatum, deduxit: offerens illum in pari liga, amicitia et fœdere, iuxta ac pater suus Eczigeri manserat, cum Casimiro Rege et Regno Poloniæ, et Principatibus suis, mansurum, et hostes et amicos Regios et regni, pro hostibus et amicis propriis habiturum, et contra quemlibet hostem fidelia seruitia Regi et Regno laturum. Huic rn̄sum est Casimirum Regem et Regnum Poloniæ de morte Eczigeri syncerè doluisse et dolere. De filii verò sui in Solium paternum et Imperium substitutiōe, lætari conuenire: existimantibus illum paternos mores, virtutes, et vestigia sectaturum, et fœdus et amicitiam Regis et Regni Poloniæ, non secus, imò et enixius quam genitorem, custoditurū. Regem verò et Regnum Poloniæ eius auxiliis, si res vnquam postulauerit, vsurum ~

Militibus qui in Prussia militauerant, pars stipendii emeriti per Casimirum Regē soluitur ~

AD res deniq́ publicas expediendas et milites, qui annis tredecim apud Prussiam meruerunt, soluendos, qui in frequenti numero cum coniugibus et pueris, pannosi Pyothrcouiam aduenerant, gratia quorum Diæta ipsa principaliter noscitabatur instituta, omnis conuersio facta est, pluresq́ dies in inuestigando modo, per quem solui milites, cum ærarium nullum extaret, et priuatorū sumptus, superioribus annis, exinaniti et inopes essent absumpti, adeò, vt Diæta ipsa in dies decem et septē protenderetur. Et quoniam in Conuentionibus particularibus, apud nouam Ciuitatem Korczin et Srzoda, decima octaua die mensis Aprilis tentis, de ferendo subsidio, maiori militū parte renitente, statui non poterat quicquā. Consiliarii quoq́ maiores, à decernendo suffragio, crediderant satius abstinendum, ne irritatis militū animis, qui collaturi erāt suffragium, rem infectā iri contigisset, Institutæ itaq́ sunt nouæ Conuentiones, vna pro militibus maioris Poloniæ in Colo pro die scti Iacobi Apti, altera p militibus

Cracouiensibus pro festo sancti Laurentii in noua Ciuitate Korczin, quantus ex Colensi in nouae Ciuitatis, Cui solus Casimirus Rex praeesse rogatus est, veniretur, In singulos deinde stipendiarios duo aurei collati sunt, quatuor intra Mensem polliciti, quo aequius residui stipendii dilationem tolerarent ~

Wladislaus de Domaborz Castellanus et Capitaneus Naklensis, de Domo Bipennium, capite plectitur ob sediciones et bella intestina, quibus Rempub: Polonam frequenter turbabat ~

WLadislao de Domaborz, Castellano et Capitaneo Naklensi imperatum est, quantus fideiussores daret, ne seditionibus et bello intestino rempublicam turbaret. Solicitauerat enim stipendiariorum animos, quod et postea libere professus est, vt ex Nakyel et Domaborz, veteribus suae possessionis Castris, ex Vagrowiecz quoque et Pakosch, de nouo incastellandis, bellum secum vna, qui sibi Casimirum Poloniae Regem in multis deberi, propter bellum, superioribus annis in Cruciferos gestum astruebat, Regno Poloniae inferrent. Pace demumque perpetua vbique parta, ipse in armis erat, et Sluchow Castrum fraude intercipere, vel vi expugnare adortus, quoniam secus cesserat, Sluchouiensem regionem pecore, Naklensem, tributo imposito, pecunia, multauit. Is cum, dissuadentibus sibi necessariis, dare vades negaret, tredecima die mensis Maii captus, et Petro de Schamotuli, Castellano et Capitaneo Posnaniensi traditus, ac deinde in Calisch ab eo ductus, quordecima die mensis Maii, publico gladio truncatus est, et gliscens seditio extincta. Singulorum enim indicio, si solutus foret, non dubitabatur ad sua ingenia reuersurus. Caesum illum iustissimo iure laetabantur fere omnes, quod et superiori tempore Sluchouiensi milites, ad eum, data securitate, venientes, palo infixerat, plerosque tormento ex Castro proiecerat, Gnesnensi etiam milites spoliis afflixerat, sed et furtiuam multarum monetarum officinam asserebatur fabricasse. Non genus illi tunc suffragatum est, neque maiorum imagines, ex Domo siquidem Bipennium trahens originem, Matthiam Iuniwladislaniensem Palatinum parentem habuerat, sed nec splendidum Coniugium, quod cum filia Venceslai Ducis Rathboriensis nactus erat. Quod si eadem iustitia in caeteros extenderetur malignos, benigniori oculo Deus Polonicum Regnum et eius rempublicam intueretur ~

Ioannes Rzeschowski Cancellarius Cracouiensis et Capitaneus nouae Ciuitatis a praedonibus capitur et spoliatur: quorum capita erant Ioannes Niemiec et Ioannes Wloszczowski, de Domo Trzaski, alias Roch, tandem liberatur ~

CAptus est sub eodem die, quo et Castellanus Naklensis, Ioannes Rzesowski

CAnonicus Cracouiensis et Capitaneus nouæ ciuitatis, dum ex Piotrkow à Casimiro Poloniæ Rege nouam ciuitatem rediret, à vespillonibus et furibus stratas infestantibus, et multis pecuniis, vestibus et clenodiis Regiis et suis, exutus. Ioannes Nyemiecz, propter furta proscriptus, habens coadiutores plures, furto et rapina viuere assuetos, ex Regno, inter quos Ioannes Wloszowski, de genere et Domo Thrzaski, qui Roch deferunt, huius facinoris asserebatur patrator. captus tamen, ex manibus ducentium se, media die circa villam Konopiska, prope Czastochowam, suffragio Diuino et sanctæ Mariæ virginis, ac sancti Stanislai patrocinio, quibus se frequenti oratione deuouerat, incolumis eodem ferè, quo castellanus Naklensis truncatus est die, euasit: et qui vno die capti fuerant, vno die etiam pertulerunt destinata sibi à Deo stipendia, vnus liberationis, alter truncationis.

Legationes et Georgii Regis et Senatus Bohemici, partis suæ, Casimirus Poloniæ Rex audit, petentis, vt fœdera, cum Regno Bohemiæ Glogouiæ icta, seruet. Quod se facturũ, Casimirus r̃ndet, dũ modo idem faciat ipse, et læsis satisfactionẽ impendat.

ADuenerat et in Diætam ipsam Pyotrcouiensem, Georgii de Possdziebrat, pro Bohemiæ Rege se gerentis, Nuncius, Ioannes Hiczinski, de Sumberg, Morauiæ Baro. Qui obtenta audientia orabat, vt Casimirus Poloniæ Rex fœdera, apud Glogouiam inita, Bohemis et Regi eorum seruaret, neq; fauorem rebellantibus sibi Baronibus et Wratislauiensibus impenderet, ne se bellis eorum factisq; misceret. Si quibus iniuriis, damnis, prædisq; Poloniæ Rex ex Dominiis suis lacessitus sit, curare velle, vt hæc singula propediem tam restitutionez quàm reformationem accipiant, et o͞is tam hostilitatis quàm innuasionis succidatur respectus. Huic r̃nsum est Casimirum Poloniæ Regem fœdera apud Glogouiam icta, syncerè in eam diem seruasse, à Regno verò Bohemiæ et suis, frequentius violata fore. Non abnuere tamen Casimirum Poloniæ regem stare fœderibus, si à Bohemis quoq; et eorum Rege fuerint custodita, et spoliatis atq; læsis, debita satisfactio impensa. Lætus hoc responso Ioannes Hiczinski, ad Dominum suum Georgium assertum Bohemiæ Regem redit: frequenti pollicitatione affirmans, se singula pro voto Regis Poloniæ impleturum, et vniuersas transgressiones extemplo correcturum. Multis siquidem et variis circũdatus bellis, et maioribus se circumdandum veritus, bellum, sibi à Poloniæ Rege mouendum, non secus, quã extremam status sui perniciem, exhorrebat: facilè oppressurus cæteros, si duntaxat Poloniæ Rex quietus illi foret.

Nuncius Bohemorũ catholicorũ quorum Zdenko Konopniczki de Stenborg princeps erat, Casimirũ

rogat Regem, ne in Regno Bohiæ sibi et natis suis iure debito, Georgium hæreticũ principari patiatur: Contra quẽ, iam Wratislauienses in campũ exercitu emisso, loca, illi parentia, vastabant.

Conuentione Pyotrconiensi dissoluta, Consiliariisq3 in ædes proprias redeuntibus, dum Casimirus Poloniæ Rex expeditioni stipendiariorum militum intentus apud Pyotrconiam consisteret, Nuncius Baronũ Bohemiæ, fidẽ Catholicam tenentium, quorum Zdenko Conopniczki de Stẽbarg Princeps erat, cum literis illi allatus est. Quibus rogabatur obnixius, ne Rex ipse Casimirus, in Regno chriano slauonici generis, quod nulli alteri, quã sibi et natis suis, iure multiplici debetur, Georgium, hæreticũ hoiem principari, et infideles grassari, ac opprimere, sineret, ferretq3 ipsis laborantibus auxilium: quorũ sex Castra Georgius ipse Posdzyebraczki obsidione coartauerat. His rescriptũ est, abscessisse singulos Consiliarios ex Pyotrkow, nec posse super re nodosa, nõ nisi illis accitis et consultis decerni quicquam. Cauebat siquidem Casimirus rex ne se quoquomodo bello Bohemico, quod Pruthenico sublato exarserat, misceret, quodq3 magnis vtrinq3 tam viribus quàm odiis gerebatur, et aut dilationibus, aut ambiguis responsis, ad partẽ vsus vtrãq3, exitus rerum Bohemicarũ, in quẽ finem casuræ forent, tacitus opperiebatur. Iam enim Wratislauien in armis erant, collectumq3, Rudolpho Legato Aplico exhortante, ex mercenario milite et vrbano populo, exercitũ, in campestria deduxerant, atq3 cum illo loca, in Slesia, Irzikoni parentia, quo illum facilius distinerent, et ab obsidione Castrorum in Bohemia, distraherent, vastabant, expugnabantq3 munitiones et præsidia. Flagrabat et Bohemia intestino bello, cedibusq3 igne, et spoliis sese impetebat. Budzyeionicze primum, post Praga oppidum, quinq3 Consulibus capite cæsis, in partem Catholicorum accesserat.

Milites Wratislauiensiũ, oppidũ et Castrum Frankschten, quod acquisiuerant, amittunt, et inde ob seditionem ꝑgentes Irzikonis, auxiliis externis auctas eiiciuntur cum cæde suorũ.

Singulis, quæ apud Pyotrconiam agenda erant, Casimirus Poloniæ rex bono ordine compositis, feria secunda in crastino sanctæ Trinitatis, quæ fuit decima octaua mensis Maii, exiuit de Pyotrkow, et per Przedborz et Chaczini, feria quarta in vigilia Corporis Christi peruenit, ac inde in nouam Ciuitatem Corczin, vbi diebus quindecim exactis, in Nyepolomicze transiit, et exinde Cracouiam sabbato ante festum sanctorum, Petri et Pauli Aplorũ, quæ fuit dies Saturni, Vigesima quarta mensis Iunii, cum Consorte sua Elisabeth Regina intrauit. Interim aut dum Wratislauien oppido et Castro Frankstẽn,

per expugnationem potiti, in illo se inclusissent, Georgii Posdzyebracki exercitus advenit. Quem Wratislavienses facile (superiores enim et robore et nuero erat) si decernere non cunctassent, profligassent. Verum propter lras indemnitatis, cofligere cunctati, crevit hostium robur. Nam et Vilhelmus Missnensis, et Thuringiæ Dux, mille equites. Albertus vero Brandeburgensis Marchio quingentos. (Uterq3 enim propter affinitatem contractam, qua, Sumo Pontifice per literas et Nuncios prohibente, filias suas filiis Irsikonis, matrimonialiter coiunxerat) pro auxiliis transmiserat. Propter quod Wratislavienses non ausi confligere, ppe iustam obsidionem apud Frankschten tolerabant. Ad quam solvenda Wratislaviensis Civitas novum comparabat exercitum. Verum sub iisdem temporibus, seditio sub noctis medio, quindecima die mensis Iunii, inter milites Wratislavien, apud Frankschten ferocissima, coorta est. Qua hostes excitati, oppidum per scalas et muros irrumpentes, in obvios quosq3 debacchantur. Et evadente omi fere Wratislaviensi equitatu, pedites omnes, qui quatuor millia pugnatoru faciebant, per Bohemos cæsi aut capti, et tam Civitate quam arce, et omnibus spoliis, et præsertim sexingentis machinis et operibus, quarum una cæteris præstabat Bohemi potiti sunt.

Nuncii Casimiri Regis à Summo Pontifice, cum ambiguis rnsis, de fœdere cum Cruciferis per Polonos icto confirmando, domu redeunt. Romæ vero agens Vincentius Kielbassa, unus ex Nunciis, in Epum Culmen pmotus est et consecratus. Et translata ecclesia Culmensis de Regulari in Sctarem, Gnesnensi Metropolitanæ restituta.

Stante autem Casimiro Rege Poloniæ in Nyepolomicze, Regii Nuncii, Vincentius Kyelbassa, et Ioannes Osthrorog, nulla re, pro qua fatigabantur, votive disposita, redierunt. Summus enim Pontifex Paulus secundus, suspensiva responsione utens, et pacis Pruthenicæ confirmationem, pro qua petebatur, et Censurarum contra militares et Cives Prussiæ latarum, sublationem in quam iam ordo Crucifericus consenserat, Rudolpho Episcopo Lavantino, se commissurum respondebat. Promotus tamen fuit præfatus Vincentius Kyelbassa, dum Romæ ageret, die Mercurii octava mesis Aprilis, in Episcopum Culmensem ats Thorunensem, et Ecclesia Culmensis de regulari in capite et in membris in sæcularem, iuxta Capitula pacis ppetuæ, per Papam translata, Ecclesiæq3 Metropolitanæ Gnesnensi reddita. Ipse quoq3 Vincentius Kyelbassa, in Epum Chelmensem, Romæ in Parochiali Ecclesia sanctæ Luciæ, per Ioannem Epum Brixiensem, Vicariu Urbis, die Solis decima octava mensis Aprilis consecratus. Cui et tunc administratio Ecclesiæ Pomesaniensis ad vitam fuit commissa.

Electio Casimiri Poloniæ Regis aut eius filii ad Regnũ Bohemiæ, p Bohĩæ Proceres, Casimiro offertur, ac sumĩ Pontificis Pauli scdi ad hoc ipsum p Rudolphũ Legatum, admonitio accedit.

SAbbato, ante festum sanctorum Petri et Pauli Apostolorum, quæ fuit dies Saturni, vigesima septima mensis Iunii, Casimirus Poloniæ Rex, ex Niepolomicze, cum Consorte sua Elisabeth Regina Cracouiam intrauit, ad quem secunda die mensis Iulii venerunt Helias Plebanus de noua Domo, Ecclesiæ Luthomisliensis Administrator, vice et nomine Baronum Bohemiæ catholicorum, quorum princeps Zdenko Konopnicżki de Stenbarg erat, et Ioannes offman Licentiatus in Decretis, nomine Rudolphi Episcopi Lauantini, Legati Aplici, et Lucas Consul Wratislauiensis, nomine Ciuitatis Wratislauiensis, missi. Qui audientiam sortiti petebant, vt Casimirus Poloniæ Rex Bohemiæ regnum, sibi iure insto, naturali, et legitimo, et proli suæ, rone cõsortis Elisabeth debitum, à quo Georgius de Posdzyebrath, sententia Sumi Põtificis Pauli secundi, depositus erat, vigore electionis de ipso, aut eo renuente, de filio suo, per Barones Catholicos, cuius originale producebat decretũ, factæ, acceptaret, et plures causas, propter quas Georgius à Regno Bohemiæ depositus sit, subnectens, sed has præcipuè, quod fidei et religioni Chrianæ hostis infestissius, et hæreticus relapsus sit, ac Ladislaum Hungariæ et Bohemiæ Rege, tunc Doiu suum, veneno sustulerit. Venit deinde feria tertia post festum sancti Iacobi Apostoli, quæ fuit dies Martis vigesima octaua mensis Iulii, Rudolphus Episcopus Lauantinus, Aplicus Legatus, honore omnium processionum, et oratione, organo Ioannis Dlugosch senioris Canonici Crac pronunciata, dum Cracouiam ingrederetur, exceptus. Quem frater Gabriel de Verona, ordinis minorũ, hæreticæ prauitatis generalis Inquisitor, et Petrus Erelens, Decanus Aquensis, Leodicensis Diæcesis, Cubicularius Aplicus, ex vrbe missi præcesserat: euitato maximo picnlo, quod Georgius de Posdzyebrath illis, mandando vnũquemq trucidari, et promittendo quor florenorum millia percussoribus, struxerat. Hi omnes, die Sabbati, prima mensis Augusti, data audientia, variis dolis, iniquitatibus, astutiis, fraudibus, et mendaciis, quibus Ecclãm Dei, et Sumos Pontifices, Georgius de Posdzyebrath, circumuenit, fefellit, et decepit, enarratis, producto electionis decreto, petebant, Pauli secundi, Sumi Pontificis nomiẽ, vt Casimirus Poloniæ rex, iuxta vnanimem electionem, de eo Iglauiæ, per Barones Bohemiæ, de mandato Summi Pontificis celebratam, Regnũ Bohemiæ per se vel per filium suscipiat: auxilia pro consequenda victoria, et Papæ et Imperatoris, et omnium Principum Almaniæ, item Principum Slesiæ, item omniu Catholicorũ Baronu Bohemiæ, Moraniæ et Lusatiæ, qui Georgio Posdziebracki, ad impium Papæ deserto, Principatũ Casimiri Poloniæ Regis ardentissimè, desiderant, habiturus. Rogabant deinde, vt Casimirus Poloniæ Rex, Georgiu de Posdzyebrath, neq nominaret Regem, neq teneret, Sed relapsum hæreticu, et censuras, contra eum decretas, exequi, Crucemq et passagium prædicari, in Regno Poloniæ, et Dominiis ei subiectis, permitteret.

Confirmationem pacis Pruthenicæ et absolutionẽ à Censuris con̄ Pruthenos, qui à Mḡro desciuerant, emanatis, in scriptis productã, eò, ꝙ illa Regnũ Bohemiæ acceptare stringebatur, ægrè fert Casimirus Rex. Et rn̄sum de acceptando Regno Boheĩco dandum, in Conuẽtiōꝫ generalem reiicit ~

PRoduxit et tunc Rudolphus Episcopus Lauantinus, Legatus Apostolicus, duas Apostolicas bullas. In quarum vna, sibi pacis Pruthenicæ Confirmatio, in altera Censurarum et Interdicti, contra militares et Ciues Prussiæ, per Romanos Pontifices, quòd ab obedientia Mḡri et Ordinis desciuerant, latarũ, condicionaliter, si videlicet Casimirus Poloniæ Rex per se vel per filium, Regnum Bohemiæ, susciperet, aut suscipientem, effectualiter adiuuaret, mandabatur sublatio. Tulit molestè Casimirus Poloniæ rex et Consiliarii conditionem, in lr̄is Apostolicis appositam. Intelligens ex illa et pacis Pruthenicæ ordinem turbatum iri, et se in bellum Bohemicum, vix dũ Pruthenico perfunctũ trahi. Rem tamen consilio permisit. De qua vt maturior captari posset deliberatio, Conuentionem generalem pro die sancti Laurẽtii, apud nouam Ciuitatem Korczin indictam, attendens loca vicina peste epidimiæ infecta esse, Craconiã transtulit, Vbi et Consiliarios maioris Poloniæ, ad illã veniẽtes, accedere iussit. Qui, cum diutius præstolati, tredecima die mẽsis Augusti aduenissent, et super acceptando Regno Bohemiæ assiduũ teneretur, propè mense vno, consilium, Nec satis constaret, quali responso vtendũ esset, per quod, nec Casimirus Rex, nec filii sui, à iure Regni Bohemiæ exciderent, nec in manifestũ belli, quod in acceptatione facienda imminebat, veniretur discrimen, tandẽ die Veneris, Vigesima octaua mensis Augusti, Casimirus Rex tali rn̄so vsus est. Agere se gratias immensas Sum̄o Pontifici, agere Baronibus Bohemiæ, de oblatione Regni Bohemici, sibi iure Diuino et humano debiti, respondit. Verùm, nõ conuenire sibi, neqꝫ rei, tam graui, vt absqꝫ Prælatorũ, Principum, et Baronũ Regni sui, qui, ad prosequẽdam Regni Bohemici susceptionẽ, laturi sunt auxilia, possit plenaria responsio dari. Sed Diætam generalem oportere institui, et deliberatione apud illam sumpta, quod vniuersi comprobauerint, responderi ~

Mittit Casimirus Rex Nuncios ad Georgium in Bohemiam ad intercipiẽdum bellum Boheĩcum, et suadendũ Georgio vt ad vnitatẽ Fidei reuertar et ne Censuræ contra eum publicentur, obtinet ~

OBtulit deinde se Casimirus Poloniæ Rex Nuncios notabiles,

extemplò mißurum, videlicet Stanislaum Osthrorog, Palatinum Calissiensem. Iacobum de Dabno Regni Poloniæ Vicethesaurarium. Capitaneum Cracouien, et Ioannem Dlugosch seniorem, Canonicum Cracouien, ad intercipiendum stridores belli Bohemici, et ad suadendum Georgio vt ad vnitatem fidei reuersus, se Summo Pontifici humiliet: exoptans, vt interim, neq; publicatio censurarū con Georgium fieret, neq; prædicatio Crucis: quo innocentius et liberius, Nuncii designati, Regia mandata exequi apud Georgium, nihil opponere habenté, posset, Cum eo responso Legatus Apostolicus Rudolphus Wratislauiam, Petrus verò Erelens Decanus Aquensis Romam, adiuncto illi Ioanne Sapienski milite, qui pacis Pruthenicæ confirmationem, et censurarum sublationem, solicitaret, remissi, et Nuncii designati in Bohemiam sunt profecti ~

In Prussiam Casimirus Rex ire negans, certos Barones mittit, obtenturus à Ciuibus pecuniarium subsidius, pro stipendiis militibus soluendis, quibus 270000 millia aureorum debebantur ~

IN Prussiam aūt quoniam ire Casimirus Poloniæ Rex personaliter, licet arduitas frequens negociorum, suam præsentiam magnopere efflagitaret, non poterat, Iacobus Wladislauiensis, Vincentius Chelmensis, Episcopi, et Ioannes Koscӱeliecҙki Palatinus Iuniwladislauien, transmissi: et singulas res, quæstionesq; curaturi, et Ciuitates, ad ferendum subsidiū pecuniarium, quo debitorum nexus et stipendia solui poßent, pertracturi, Iamsiquidem stipendiarii Regii, qui annis tredecim apud Prussiam militauerāt, beneuolentia Casimiri Regis deuincti, eam conditionē acceperant, vt cuilibet equiti pro merito stipendio, et pro singulis damnis, octo florem, in annos singulos, pediti verò medietas, solueretur, Et calculo cum illis ex conditione facto, ducēta septuaginta aureorum millia, compertus est Casimirus Rex illis debere: Quorum etiam solutio in semis et biennium protelata ~

Rudolphus Legatus Aplicus, ob non acceptiōz Regni Bohemici, ad quam Regem Poloniæ Casimirū inducebat, tristis Wratislauiam Cracouia redit ~

DIe Saturni, ante penultima die, mensis Augusti, Rudolphus Episcopus Lauantinus, Legatus Apostolicus, tristis, et vultu atq; habitu tristitiam præferens, quoniam acceptatio Regni Bohemiæ secus, quā ipse rebatur cesserat, Ciuitate Cracouiense, egressus, in Wratislauiam rediit: filiorum Regiorum sortem parum prosperam increpans, et tam Casimirum

Poloniæ Regem, quàm Consiliarios carpens, quòd parum prudenter filiis ipsis et Regno Poloniæ in futurum prospexissent.

Nicolao Polono Episcopo Vilnensi mortuo, Ioannes Ioczouicz Lithuanus Epūs Lucensis, huic verò ad Luczeñ Martinus Krzeczouicz Lithuanus succedit.

Pen ultima die mensis Septembris, Nicolaus Episcopus Vilnensis, paralytica valetudine, aliquanto tempore vexatus, Nobilis Polonus de Domo Wyenyawa, dum annos prope quatuordecim sedisset, moritur, et in Vilnensi ecclesia sepelitur. Cui Ioannes Ioczowicz Ciuilis genere Vilneñ Lithuanus, Epūs Lucensis, per translationem succedit, In Lucensem verò Martinus, dictus Krzeczowicz, genere Lithuanus, nobilis de Domo Gryphonum promisus per Papam Paulum secundum succedit.

Paulus Legendorff Epūs Varmiensis perit veneno, et sepelitur in eccl̄a parochiali Brusbergensi, post cuius mortē Capitulū, Nicolaū Thungen eligit, Casimirus vero Rex, Vincentiū Kyelbassa Epūm Culmeñ noīat.

Die Iouis, vigesima sexta mensis Iulii, Paulus Legendorff, Episcopus Varmiensis, apud Brunsberg, vt communis ferebat opinio, de veneno moritur: in Thorunensi Diæta, quæ pro pace anno superiore acta est, toxicatus, Ab illo enim tempore languidatus, incolumitatem resumere non potuit, Sed et morte sua secuta, corpus exanime inflatum, et in latere et in pede crepuit: in Ecclesia Parochiali in Brunsberg sepultus, Capitulares electione indicta, feria secunda in die sancti Laurentii, Nicolaum Thungen, Ciuilis generis, de Vormith ortum, Decanum Varmiensem, et lr̄arum Apostolicarum Scriptorem, Romæ protunc agentem, eligunt. Casimirus verò Poloniæ Rex, electionem huiusmodi parum probans, Vincentium Kyelbaska Epum Chelmeñ, Consiliariis Ecclesiasticis et Secularibus id probantibus suadentibusq; nominauit, Ioanni quoq; Sapyenski Nuncio suo, in vrbem ituro, dat in mandatis, quatēs illum ad Sedem Varmiensem transferri obtineat.

Partem stipendii emeriti militibus Casimirus Rex soluit, et partem

Se soluturum ad certum tempus inscribit.

I Acobus Wladislauiensis, et Vincentius Chelmensis, Episcopi, cum Ioanne Palatino Iuniwladislauiense, in Prussiam, ad petendum pro exoluendis stipendiariis, pecuniale subsidium, et ad decidendũ nonnullas q̃stiones missi, Casimirus vero Poloniæ Rex, tribus mensibus apud Cracouiã commoratus, notabiles summas auro et mercibus in stipendiarios distribuit, residuas vero in biennium, à festo Christi computandum, anno vno et altero soluendas, ad ducenta millia aureorum florum, præter erogata, se extendentes, inscripsit.

Ioannes Dlugosch liberis Casimiri Regis præceptor designatur.

D Ie Iouis, prima mensis Octobris, Casimirus Poloniæ Rex Cracouia egressus, Ioanne Dlugosch seniore, Canonico Cracouien, filiis suis in Directorem et Magistrum præfecto, per loca indirecta et abstracta, pestiferam fugiendo auram, in Lituaniam se cum Elisabeth Regina transtulit et illic omne tempus autumni, hyemis et veris, mansit. Filii quoq; Regii, ob suspitionem pestis, Cracouia educti, apud Thinicìense Monasterium, vsq; ad diem Sanctæ Apoloniæ virginis, immorabantur. Consulebatur insuper Casimiro Poloniæ Regi à notabilibus Consiliariis, vt ad Varmien Ecclãm Rudolphum potius Apostolicũ Legatum, id postulantem, quam Vincentium Kyelbaska, promoueret: plurimis malis, quæ post secuta sunt, occasionem adempturus.

Legatorum Casimiri Poloniæ Regis authoritate inter Catholicos Bohemiæ Proceres atq; Regem Georgium, sublato bello, fœdus ictum est certis sub conditionibus.

R Egis Poloniæ Casimiri Nuncii, Stanislaus Osthrorog Palatinus Calissiensis, Iacobus de Dabno, Regni Poloniæ Vicethesaurarius, et Capitaneus Cracouiensis, et Ioannes senior Dlugosch, Canonicus Cracouien, Pragam vigesima prima die mensis Octobris ingressi, altera die legationem apud aures Georgii et suorum, non solum Senatu spectante, sed et plebe, ornatè et grauiter exponunt. Cuius hæc sũma erat, vt pareret ipse et gens sua in singulis Romano Pontifici, et sublato inueterati dissidii errore, Regibus et Principibus Catholicis se in ritu et religione conformaret, nec alr crederet sibi et Bohemiæ Regno tranquillitatẽ puenturam. Rescinderet item bellũ, quod cũ Principibus, Baronibus et Ciuitatibus Catholicis gerit, obsidionẽ q; arcis Konopiscze, quomã iam altera Sternberg, prius quam Pragam Nuncii Regii attigisset, fame

et necessitate preßa, in ditionem suam conceßerat, dissoluerat, et in vnionem atq3
pacem rediret, Plus Georgio quàm suis purpuratis hæc oratio displicebat, Catho:
lica enim illi audire insueto, ferotior aliquanto oratio Legatorum Regis Poloniæ
visa est, quàm quæ deberet apud suas aures exponi, Murmur quoq3 apud vulgū
suboriebatur, nonnullis, pro varietate ingeniorum, legationem Regis Poloniæ cæ:
lotenus efferentibus, nonnullis improbantibus, quod illis denunciatio ipsa, noīe
Regis Poloniæ proposita, in rebus, fidem et ritum tangentibus, ius atq3 legem
præscriberet. Frequenti deinde Legatorum Regis Poloniæ sermone, pectus Ge:
orgii durū, callidū et difficillimū, forti et iusta persuasione emolitū est, Ædendo
enim responsum, totū se Regi Poloniæ et eius decisioni atq3 arbitrio in his, quæ ad
quietandum Regnum Bohemiæ spectant, permittebat: astruens priscos Bohemiæ
Reges, honorem tantum, nulli vnquam Regi, sed nec Imperatori detulisse, In
his verò, quæ religionem contingunt, deducebat se, licet fallaciter, cōpactata obser:
uasse, nec ex obedientia Papæ vnquā excidisse, aut cōpactatis cōtraisse: corre:
cturū se oīa astruens, quæ in cōpactata deliquerit, Verùm, quoniam rnsum suum, cō:
ditione, de castro Konopiscze, sibi dedendo, constrinxerat, leui voluptate à Nun:
ciis Regiis susceptum est. Qui ne partem alteram neglexisse viderentur, in Itauā,
tribus de viginti miliaribus à Praga distantē, se conferunt, Vbi apud Zdenkonē
Konopnicki, Burgrabium supremum Pragensem, et Ioannē de Hassemburg, Iu:
dicem Regni Bohemiæ, quos solos duos illic tantummodo offenderāt, mandata re:
gia exponunt, pacemq3 multipliciter persuadent. Casimirum Poloniæ Regem,
edocent impeditū, quod ex iustis et necessariis causis, non possit Regnum Boheīæ
per se, nec per filium, hactenus suscipere, nec bellum Bohemicum in se, quod nōdū
respirauerat, transferre, Duo autem Barones prædicti, non abnuebant se, cau:
sam suam, dummodo et cæteri societatis suæ Principes et Barones, Cōuentu apd
Wratislauiam, pro die sanctæ Luciæ habendo, id probarent, in potestatē Poloīæ
Regis deposituros, astruentes: nullum inter Reges orbis extare, cui fidentius
quàm Polonorum Regi, Principi Christianissimo, illā committerent, Addebāt et
ipsi exceptionem, singula elidentem, vt videlicet arx Konopiscze foret libera, cæ:
tera quoq3 bona eis, et cæteris Catholicis ablata, redderentur, Decem eīn et octo
arces et Ciuitates ac munitiones ea æstate Georgius sub Catholicis conquisiuerat,
Arce aūt Konopiscze vel non soluta, vel expugnata, nullā restare de pace spem,
sed nec de fœdere locum, Cùm deniq3 Nuncii Regii Itauia Pragam reuertissent,
et operas suas, quāuis fideles, à parte vtraq3 viderent duris conditionibus cir:
cūlitas, magnopere contendere cœperunt, vt Georgium à proposito occupandi Ca:
stri Konopiscze detraherent, vt malum ingens, quod ex deditione sequi verebāt,
auerterent. Et quāuis Georgius iniquum asseueraret, et parum sibi honestum, vt
hostilis arx, et eius obsidio, propediem in potestatem suam prouentura, et pro qua
conquirenda copiosius sanguis certatim fusus est, et plurimæ impensæ emunctæ, solo
sermonum vapore et fumo, de manu sua deberet rescindi: videns tamen animos
Legatorum Poloniæ Regis infractos, et Castrum Konopiscze (quod apd ple:
rosq3 durum videbatur et impoßibile) obsidione soluit, et fœdus, ad diē Cōuer:
sionis sancti Pauli duraturum, firmatum Legatorum literis, accepit, Eius hæ e:
rant conditiones, vt fœdere durante, omnia cessent homagia et vituppia, captiui,
ad sponsionem, dimißionem habeant, Castrum Konopiscze obsidionē nō toleret,
sed nec propugnacula violet, aut plura victualia, quàm quæ pro tēpore fœderis

sufficerent, inferat: subiturum, lapsa treuga, cum eisdem personis et rebus, quae fuerant in illo, obsidionem, si in Diaeta Wratislauiensi, pro die sanctae Luciae tenenda, induciae vlteriores secutae, et in Poloniae Regem, per partem Baronũ, iuxta ac per Georgium, Compromissum non fuerit. Parem quoq3 conditionem, castrũ Oswald in Lusatia, a parte Catholicorum obseruabit. Catholicis autem in Poloniae Regem compromittentibus, inducie a die Cinerum, in annũ vnum duraturae, de nouo a Nunciis Regiis inscribi debeant, et pro die Circũcisionis anni futuri, diffinitiua per Poloniae Regem, absq3 renunciatione, pnũciari. Nũcii quoq3 Georgii, ad roborandum praedicta, in Klocзko mitti. Honorauerat aũt Georgius, Regis Poloniae Nuncios, donis magnificis in auro et equis omnia tamen ab illis spreta, et Georgio remissa sunt; ne purissima eorũ actio, aliqua sugillatione incrustari vel leniter potuisset. Pro qua re, et a Georgio, et a catholicis haereticisq3, maxima illis laus et cõmendatio tribuebatur. virtusq3 illorum ex huiusmodi continentia, et apud proprios et apud exteros, plurima fama et gloria, praeluxit.

Legati Casimiri Poloniae Regis, Wratislauiam Praga diuertentes, diuersis vrgentur persuasionibus, vt noĩe Casimiri vel filii sui, Regnũ Boheĩae acceptet Quod cum facere renuunt, Nũcii pprii, idipsũ petituri, ad Casimirũ designãtur.

Die sanctae Luciae adueniente, dum et Casimiri Poloniae Regis Nũcii, Stanislaus Ostrorog Palatinus Calissiensis, Iacobus de Dabno, Vicethesaurarius Regni Poloniae, et Ioannes Dlugosch senior, Canoĩcus Craconien, a Zdenkone Konopnicki, caeterisq3 Baronibus Boheĩae, pcibus peruicti, Wratislauiam aduenissent, et apud Pontifices, Principes, Baroẽs, et Ciues Catholicorũ, vc3t Rudolphum Apticum Legatum, Prothasium Olomũcen Episcopum, Nicolaum Oppoliensem, Henricũ Glogouien, Balthasarũ Zeganẽsem, Duces, Zdenkonem Konopnicki, Ioannẽ et Vlricum de Hassemburg, Swanthoslaum Swanberg, Henricum Hradeczki, caeterosq3 Boheĩae, Moraniae Slesiae et Lusatiae Barones, legationem Regiam, quam apud Ilauiam exposuerant, repetissent, omniũ concordi instantia, diebus pluribus vrgebantur, vt regnum Bohemiae, nomine Regis sui Casimiri, acceptarent, vel de acceptãdo certos eos redderent, iuuarẽtq3 Catolicos pro cõsequendo Regno, qui vice geminata, in spem dubiã consequendi Regni, anĩs supioribus haereticos adiuuerant: consecuto Regno Bohemiae, quod propediem sperandũ foret, Austriã etiã, Hũgariae et Romanorũ Regna, facile in ptatem Regis Poloniae, et filiorũ suorum accessura. Meminerint insuper, quinq3 filios, Regem Poloniae, non in vnius Regni, sed in plurimorũ Regnorũ spem, generasse. Cauerent, ne intra vnius Regni fines, tot Principes cõcluderent, et haereditate iusta illos, per negligentiam priuarent. Bellum Ciuile inter parietes proprios, dum exterum detrectãt, accepturi, Regis Poloniae Casimiri Nunciis ad singula modeste respondentibus, et

legitima excusatione Regem suum, de non acceptatione Regni Bohemici, purgantibus, impetebantur rursum, vt saltem primogenitus Regis Poloniæ Casimiri, illis cum mille tantūmodo equitibus, traderetur: qui Coronatione apud Wratislauiaz de manibus Rudolphi Legati Apostolici suscepta, summæ rerum præideret, Sed cum Legati Regii id quoqꝫ non apud se, sed apud Poloniæ Regem quærendū esse ostenderent, Nuncii ad Casimirum Poloniæ Regem, id petituri, decreti sūt. Legati verò Regii, ab vniuerso Wratislauien̄ Conuentu rogati, Pragam iterum reuertuntur: pacis inducias cum Georgio ad festum sancti Adalberti, ordinaturi. Quibus etsi, omnis ille Wratislauien̄ Conuentus, elegantia dona in argento et equis misisset: eadem tamen modestia apud Wratislauiam, qua et in Praga vsi, ad acceptandum illa, nulla ratione poterant induci, maximā et singularem laudem, ob id ab vniuersis consecuti; satis se munerum accepisse rati, si eis autboribus, ab armis, tam infestis, foret discessum ~

In negocio Bohemico nulli Catholicorū Bohemorum placet fieri compromissum in Casimirum Poloniæ Regem, Pax tēporanea, per illius Nuncios, Pragam reuersos componitur ~

NEmini autem Catholicorum satis placuit, Compromisso, in Casimirum Poloniæ Regem, facto, exortum dissidium finiri. Non quod de Rege Poloniæ ambiguitas esset, sed quod oporteret ad id consensum Sumī Pontificis, cuius iussione bellum cæptum erat, adhiberi, Veniebat et in considerationem, quòd Georgius rebus suis magis mendaciis, et fallacia quam æquitate et iusticia, consulere censuerit, nec vsurum eum decreti conditionibus, Pragā autem Nuncii Casimiri Poloniæ Regis reuersi, licet plures difficultates pars vtraqꝫ interposuerit: pacem tamen, ad diem Ascensionis Dn̄i duraturam, conficiunt. Qua firmata, Georgius misso filio suo Victorino cum gentibus, Fredericum Romanorum Imperatorem, et Austriam, graui bello vexare cæpit ~

Henricus Dux Glogouiensis moritur et sepelitur in Kozuchow, Henricū filium vnum, filias verò duas relinquens ~

DIe Martis, vndecima mensis Nouembris, Henricus Dux Glogouiensis, al̄s Koзuchouiensis apud Koзuchow moritur, et in Ecclesia Parochiali in Koзuchow sepelitur, vnicum relinquens filium Henricum sui nominis, et duas filias, Annam et Elisabeth, ex Anna filia Coradi Ducis olyeschnicensis, susceptas. Quarum Anna nupsit Ioanni Roзembarski, Baroni de Bohemia, Elisabeth verò virgo extitit ~

Iodoco Episcopo Wratislauien̄ mortuo, Rudolphus Ep̄us Lauantinus, et Legatus Apostolicus, ad petitionē Legatorū Regis Poloniæ et Baronū Bohemiæ, per Capitulū Wratislauien̄, concorditer in Ep̄um eligitur.

DIe Martis, quindecima mensis Decembris, in aurora, Iodocus Episcopus Wratislauiensis, frater ordinis sancti Ioannis sepulchri sancti Hierosolymitani, vir eloquentiæ et literaturæ atq3 prudentiæ singularis, staturæ altæ, grandibus oculis ac capite, corpore verò crassus, nobilis de Domo Rozembergensium ex Bohemia, rubeam rosam in campo albo deferentiū, dum in Pontificatu annos decem, menses sex exegisset, in oppido suo Nissa, et in curia per ipsum splendidè ædificata, religiosè et deuotè omnibus sacramentis ritè p̄curatus, ex calculo et crapula moritur. Et dum Wratislauiam relatus esset, Baronibus Bohemiæ, qui ad Conuentum Wratislauiensem conueniebant, comitātibus illum, cōmune Wratislauiense, pro eo, q̄ Ioannē Præptūm Wratislauien̄ ceperat, aliquanto, ne intromitteretur, donec Præptūs in libertatem euaderet, obstitit. Inductus verò, in ecclā maiori in Choro, iusta funeri, Barōibus Poloniæ et Bohemiæ, ac Prælatis et Canonicis Wratislauien̄ illi persoluētibus, sepelitur. Die verò sanctorum Fabiani et Sebastiani, pro eligendo futuro Pontifice indicta, Rudolphus Ep̄us Lauantinus, Sedis Ap̄licæ tunc apud Wratislauiā Legatus, per viginti Capitulares in Capitulo electus, concordi voto, via scrutinii, postulatus est: precibus et persuasionibus Nunciorū Casimiri Regis Poloīæ, et omniū Baronum Bohemiæ, Wratislauiæ præsentium, expugnatos. In Pontificē enim futurū, Przemislaum Ducem Opauiæ, Decanum sanctæ Crucis, et Cācum Wratislauien̄, eligere animis destinauerant, Cuius postulatiōnē Paulus secūdus Romæ, die Lunæ, vigesima quinta mensis Aprilis, confirmauit, et annata plenariè indulsit: Gratissimum habens, quòd Nuncii, ab eo in pacificationē Prouīciarū missi, in Pontifices deposcerentur. Vir mansueti, periti et religiosi ingenii, Decretorum Doctor, genere nobilis, ex oppido Rukkerschayn Moguntinæ Diœcesis, de Domo et familia, quæ pro superiori parte clypei, medietatem stellæ septicornutæ, in inferiori verò parte rosam albam in rubeo campo, et in medio planiciem albam defert. Ex patre Henrico et matre Catharina ortus, Cuius genitor clarus inter Rinenses habebatur. In anno vigesimo quarto ætatis, Auditor Rotæ, breui post, Auditor Cameræ, factus: duorum Summorum Pontificum, Pii secundi et Pauli secundi Referendarius, deinde Pontifex Lauantinus.

Nicolaus Labunski Ep̄us Camenecen̄ moritur. Cui succedit Nicolaus Prochniczki Cancūs Przemisliensis

NIcolaus Labunski Camenecensis Episcopus in Podolia, cum catedræ

Pontificali annis prope quatuordecim præsedisset, tredecima die mensis octobr: in castro Eccl(es)iæ suæ Czarnekozyemcze, de peste epidimiæ moritur, et in Camenece: si ecclesia sepelitur, vir nobilis de Domo Zagroba, cui succedit in Pontificatu Nicolaus Prochnicski, canonicus Przemisliensis, genere nobilis de Domo et familia Ciphorum, quamuis Nicolaus Golabek, nobilis de genere Gryphonum, ad illam primum nominatus fuisset, sed à furibus, dum ex Sarzma in Lanzensko iter faceret, prius quam promoueretur, occisus erat ~

Animis militum mercenariorũ in seditionẽ spectantibus, Gedaneñ, Elbingeñ ac Thorunenses, duodecim millia florũm, ægrè, iam plane exhausti, promittunt ~

DEstinati ad curandas res Pruthenicas Nuncii, Iacobus Wladislauiẽsis, Vincentius Kyelbassa Culmensis, Episcopi, Ioannes de Kosczieliecz Palatinus Iuniwladislauiensis, et Capitaneus in Marienburg, cum aliquot Conuentus in Gdansk, Elbing, et Marienburg, cum militaribus et Ciuitatibus, quibus et Henricus de Plawen, Hospitalarius ordinis et locutenens Magistri, cum cæteris Commendatoribus et fratribus ordinis interfuisset, Stipendiarii quoq(ue), qui apud Ordinem militabant, emerita stipendia, sibi solui, importunè exigerent, Henricus verò de Plawen et Cõmendatores, reddi sibi ad soluendum stipendiariis quindecim millia, apud Thorun, circa pactũ perpetuæ pacis, promissa, requirerent, Gdanenses verò et Elbingen(ses), à Nunciis regiis petiti, conferre h(uius)m(od)i quindecim millia, ære se alieno et egestate grauatos allegãdo, detrectarent, Iamq(ue) res iterum, stipendiariis ordinis, ob negatam solutionem, furentibus, ad bellum spectare videretur, necesse quoq(ue) haberet Rex, iuxta fædus, tueri ordinem, si à stipendiariis lacesseretur, magna tandem Nunciorum Regiorum solicitudine et industria, Gedanen(ses) Elbingenses, et Thorunenses ad dandum duodecim millia florenorum, sex quidem pro festo Purificationis Sanctæ Mariæ Virginis, alia verò sex residua, in duabus post festum Paschæ hebdomadis, se, licet ægrè submittunt, ac sic et ordini sponsio impleta est, et stipendiarii ordinis soluti, et bellum serpens extinctum est ~

Stephanus, Palatinus Valachiæ per Casimirũ Regem designatus, Mathiam Hungariæ Regem, Berenden in Palatinum substituere conantem profligat, Regi quidem inflictis tribus vulneribus, exercitu verò illius occiso ~

TRibus de Voieuodatu Moldaniæ, videlicet, Stephano, Petro, et Berenden, annis aliquot contendentibus, et se de prosapia Principum

Moldaniæ, et signanter Alexandri, descendisse disserentibus, Stephanus, quo-
niam astu, factiuitate, ingenio, et solertia vigebat, facilè, duobus aliis exclusis
apud Valachos obtinuit Principatū, Quos etiam sua seueritate et insticia, nul-
lum scelus patiens esse inultū, pronos et obedientes in oē suum impium effecerat.
Et non Militares modo et nobiles, sed et agrestes, in arma cogerat: docēs quemlʒt
priæ defensionem tueri, Si quem agrestē comperisset, non habere sagittas, arcum,
aut gladium, aut in expeditionē calcariatum nō accurrisse, absqʒ vlla cōmisera-
tionē capite damnabat. Hunc etiā Casimirus Poloniæ Rex, Præsidē Valachis
fecit: neglectis aliis duobus Petro et Berenden, qui ad illum, vt in superioribus nar-
rauimus, pollicendo plurima, si Rex illos, in sedem Valachicā, restitueret, confu-
gerant. Matthias itaqʒ Hungariæ rex, qui Berenden, ex Polonia discessionem
facientem, susceperat, et restituere illū in Principatū Valachiæ spopōderat, mole-
stē ferens, à Stephano in ditione Casimiri Regis consistente, se desertū et cōtem-
ptum iri, congregato forti exercitu. Berenden habens in Comitatu, et restiturus
illū in sedem Valachicam, Stephano ppulsato, iusqʒ Principatus Valachiæ Regi
et regno Poloniæ erepturus, circa medium mensis Octobris, cū proprio et mercena-
rio milite Pannonias egressus. Ioanni Giskra de Brandiß Bohemo, ordinacioē
exercitus et cura commissa, Valachiā ingreditur, et alpibus sÿluisqʒ, quas vulgo
Ptonini appellant, superatis, aduenit in Chotruß. Quo exusto, et in prædā dato,
ibat de prope alpes vsqʒ in Bakow, Romanowtarg et Nÿemiecʒ, Quæ oīa et
villas vicinas exurens, omnem terram possessam et vtilem, cæde, igne, et gladio,
nulli parcendo ætati, conditioni vel sexui, vastabat. Et quāuis Stephanus Voie-
uoda Valachiæ cū gentibus et potentiis suis, circa Chotruß illi occurrisset: potē-
tiam tamen suam (habebat enim Mathias Hungariæ Rex in exercitu suo cir-
citer quadraginta millia) sed et suorum infida ingenia veritus, ob tÿrannidem
illi infensa, quod Primores ferè oēs sustulerat, in totius pugnæ discrimē venire
non sustinuit, sed illum ex locis occultis et insidiosis vehementer p dies q̄dragita
lacessiuit, pabulationēqʒ et vastationem longiorem cōpressit. Cùm antē Matthias
Pannonicus Rex in oppidum Banÿa deuenisset, et vallis, fossatis, atqʒ quadri-
gis oppidum (irruptionē enim hostilem verebatur) communisset. Stephaūs Vo-
ieuoda, qui se et exercitū suum, inter duos fluuios, Moldauam et Samnsch, loca-
uerat, tempus opportunum ratus, quo cum paucis contra multos congredi posset,
equis et sarcinis apud statiua relictis, pedester et expeditus in Banÿa aduenit,
Et præmissis, qui oppidum in aliquot locis incenderent, flamā erumpente, in Pan-
nonios prima vespera, quindecima die mensis Decembris irruit, et certamen vario
Marte vsqʒ in diluculum, extraxit, Pluribus aūt ex Hungaris cadentibus, pluri-
bus flamma deuoratis, Rex ipse Matthias, ne viuus in potestatem Valachica
veniret, tribus vulneribus, non tamen lethalibus, saucius, in lectica ex loco certa-
minis elatus est. Pars maior exercitus, dum in Alpes aduenisset, et arboribus
præcisis, obstructū offendisset iter, quadrigis et aliis impedimentis crematis, qui-
gentis verò bombardis in Sabulū, ne hostes illis potirentur, imersis, fuga se salua-
uit: Beneficio vnius ex Valachis, ne Hungariæ Rex aut caperetur, aut desidera-
retur, effectum: Quem Stephanus Voieuoda dolo comperto capite truncauit, Decē
millia eo prælio ex Hungaris occisa referuntur, signa militaria aliquot capta, et
ad Casimirum Poloniæ Regem, in Vilna agentem, in signum victoriæ, per
Nuncios Stephani Voieuodæ delata, Stephanus ipse et suus exercitus

magnis spoliis, tabernaculis, curribus et bombardis potitus. Effugierũt autẽ cum Rege vna, ferè omnes Hungariæ Barones, vc3t Ioannes Lantbslöer, Quinq3 ecclesiensis Epus, Michael Orssak de Guth, Regni Hũgariæ Paltus, Iob de Gara, Ladislaus de Camscha, Ludouicus de Valkerv, Andreas Cuper, Ioannes Giskra de Brandisß, Hardulatb et alii quãplurimi. Solus Ioannes de Darocb Voieuoda Transyluanus, ex maioribus, cum suo vniuerso Comitatu, qui ad quatuor millia pugnatorũ æstimabatur, babuisse occisus: et vsq3 ad intermitionem deletus est. In Pannonias autẽ Mathias Hũgariæ rex reuersus, Henricũ Diak Gubernatorẽ sibi recõciliat. Transyluaniẽ autẽ militares et Ciues, quod ab eo discessissent, et Ioanni Comiti se adiunxissent, in quadringentis millibus florenis, quæ in auro parato dare coacti sunt, multat. Ex qua pecunia nouũ cœpit et grandem, ex forensibus magis quàm propriis, apparare exercitũ: in quo nullatenus Poloni se militaturos astruebãt, si regnum Poloniæ aut eius feudales, et signanter Valachiæ oram vellet inuadere. Illam enĩ suspicione comuni, pro detergenda ignominia, petere credebatur. Quapropter Stephanus Moldauiæ Voieuoda frequẽtibus nũciis et lris, de ferendo sibi auxilio, Casimirũ Poloniæ Regem interpellabat.

Pestilens aura atq3 fames in plerisq3 Regni Poloniæ et Slesiæ partibus acerbè grassatur.

ANnus hic in omnes ferè regiones, Regno Poloniæ subiectas, sed in regionem præcipuè maioris Poloniæ, Masouiæ, Russiæ et Podoliæ sed et in partem Slesiæ pestiferum epidimiæ virus, vsq3 in Ianuarium mensem diffundens, multos mortales extinxit et plures villas et oppida in solitudinẽ redegit. Annonæ insuper caritas, regiones Polonicas peruaserat, peruasura ãplius, nisi plures homines pestilentia absumpsisset. Eam insuper multitudo murium adiuuabat, qui siuè ex hyeme callida et sicca, nullas niues, et paucos imbres fundente, siuè ex Constellatione cœlesti, adeò ebulliuerant, vt frugibus, quæ in horreis condebantur, demolitis, in agros decurreret, et hyemalia frumenta, in superficie et radice delerent.

Ioannes Pienyazek olim Archidiaconus Gnesnensis per patrem suum captus. Epõ Cracẽ carceri coniiciendus, ob patratum homicidium traditur.

DVobus autẽ malis prædictis, pernicies tertia, æque mala, in Cracouiensi duntaxat et Sandomiriensi terris, accesserat. Nam nonnulli Nobiles adolescentes, ex insignibus parentibus orti, quorũ Ioãnes

Pyeniazek, olim Archidiaconus Gnesnensis, primarius habebatur, absentia Iacobi de Dabno, Capitanei Cracouiensis, eis subministrante audaciam, frequentibus furtis et spoliis, regiones ipsas, non in mercatoribus solum, sed et in militaribus affligebant. Patrimoniis enim suis, nonnulli corrosis, et effusis, suppellectilem tamen fulgidam et rarā, in equis et vestibus ac familiaribus, ne aliis contēptibiliores et inferiores censeri possent, habere conati, in varia furtorum facinora dilabebantur. Parens Ioannis Pyeniazek Præsbiteri, Nicolaus Pyeniazek Succamerarius Crac, filii turpitudinem, ne ad se q3, et genus suū et cæteros natos penetraret, rescissurus (sciebat enim illum in oīa facinora, etiā dictu nefanda, et in blasphemias in Deum, et in profundum facinorū delapsum esse, et amplius delabendū) blanda vocatione ad se accersitū, vincit, et vinctū Ioanni Epō Cracouien tradidit, Virum se bonū et miseridem agens patrem: filium satagens, per arctam licet penitentiam, saluū non perditum iri, et à genere suo notam turpitudinis aboleri. À Ioanne aūt Episcopo Cracouiense in carceres apud castrum Ilza trusus, facinora sua annis tribus, mensibus sex in tetro carcere, et fundo obscuro turris, expiabat. Captiuitas autē præfati Ioannis Pyeniazek, et Capitanei Cracouien Iacobi de Dabno, ex Bohemia reditus, singulos fures terruit, et audaciā eorum restrinxit. Minabatur enim se præfatus Iacobus Capitaneus, vnūquenq3 furum, nobilitate eorum non obstante, in patibulum acturum.

Anno Doñi 1468.

Gedanenses defectionis accusati, ad Ioannem Burgundiæ Ducē, p Henricū Plawienski secretò accusati, se diligenter corā Casimiro Rege et sufficienter purgant.

NAtali Domini nostri die, cum sequentibus, Casimirus Poloniæ Rex cum Elisabeth Regina, apud Vilnam celebrato, etiam reliquā partem hyemis, et principium veris, in Lithuanica ora exegit, aut legatioēs expediendo Principum, aut interdum tractando venationes. Pro diebus aūt Carnispriuii Henricus de Plawen, Hospitalarius ordinis Cruciferici, vices Magistri generalis tenens, cum cōmendatore de Ragnetha, vsq3 Vilnam personalr Regem Casimirum adiuerat, et benignè susceptus, benigneq3 habitus, et tractatus, dies plures Vilnæ absumpsit. Sub quibus liberiorem audientiam nactus, negocia ordinis, quæ promouēda susceperat, votiuè expediuit. Secreta delatione Ciues Gedanen, apud Regem insimulans, quasi eius ditione reiecta, in Ioānis Burgundiæ Ducis obedientiam, super quo copiæ lrarum, per eos, Duci Burgundiæ scriptarū, ostendebantur, foret concessuri. Sed eā criminaco3 Gdanen, magnum sui nōis, vt erat, dedecus rati, et extenuare et purgare non negligebant. Pluribus deinde donis, tam ipse Henricus Plawyenski, quā Comes suus cōmendator de Ragnetha, à Casimiro Rege honoratus, in Prussiam rediit. Rumor de Gdanensiū defectione apud plures regiones vulgatus, apud nonnullos Principes et ciuitates, qui Polonorum fælicitati inuidebant,

hilaritatem causauit; quasi rebus nouatis, nouum etiam ordiri deberet apud Prussiam bellum. Sed Gdanenses frequentibus lr̃is et Nunciis ad Casimiru͂ Rege͂ missis, ostenderunt se efficaci testimonio et documento, non solu͂ in culpa criminationis non esse, Sed et nec notam noxæ vnquam meditatos fuisse, et puro atq3 eodem tenore in obedientia et fide Casimiri Regis et Regni Poloniæ perseuerasse et perseueraturos esse: rogantes fidem suam, non ex falsis relationibus, sed ex fidelissimis eorum actibus, pensatum iri ~

Casimirus Rex ex Lithuania cum consorte sua Elisabeth Regiña Cracouiam adueniens, duodecim pauperes lotis coru͂ pedibus, nouis vestit indumentis ~

Linquens Casimirus Poloniæ Rex Lithuanicam oram, in Regnum suum Poloniæ regrediebatur, et Sandomiriam quidem, pro Dominica Iudica, quæ fuit dies Solis, tertia mensis Aprilis, perueniens, aliquot diebus illic substitit, et cum Consiliariis suis, qui illic ad suam excelle͂tiam confluxerant, pluribus rebus publicis expeditionem dabat. Diuertens posthæc Sandomiria itineribus solitis, Dominico Ramispalmaru͂ apd nouam Ciuitatem Korczin exacto, feria quarta ante festum Paschæ, quæ fuit dies Mercurii, tredecima mensis Aprilis, Cracouiam cum consorte sua Elisabeth Regina, aduenit, et rebus tantu͂modo salutaribus (altera enim die, duodecim pauperum, quos nouo amictu induerat, pedes lauit, altera viaticum sumpsit) vacare cœpit, et dies Paschæ in arce Cracouien solemniter egit ~

Prothasius Olomuncensis Epu͂s Casimiro Poloniæ Regi, et Mathia͂ Hungariæ Regem contra Georgiu͂ Bohemu͂ delectum habere narrat, et affinitate͂ cum Mathia et Frederico Impatore iungenda͂ suadet, ac quid ea in re retulerit responsi ~

Die Martis octaua mensis Aprilis, Prothasius Olomuncensis Epu͂s Cracouiam aduenit. Qui die tertia audientia obtenta, priuato officio ad Casimirum Poloniæ Regem se venisse primum, et à Matthia Hungariæ Rege Posonio egressum esse, commemorans præfatu͂ Matthiam Hungariæ Regem, fidei causam pro catholicis Bohemis, co͂tra Georgium de Podzyebrath, et sibi adhærentes hæreticos, mandato quidez Aplico, sua vero admonitione et persuasione, inductu͂, suscepisse, et specialib᷒

se lrīs, quas originaliter producebat in bellum huiusmodi deuouiße, et iam cum co:
piis insignibus, ex equite et pedite collectis, in armis esse. Turcorū Cæsarē Nunci:
os ad illum, cum donis amplissimis Agriam vsq; misiße, et Nuncios reuersales
Hungariæ Regem, quorum Ioannes Giskra princeps erat, cum vicissitudinari:
is donis, ad conficiendum triennalem treugam, Turco remisiße. Fredericū de:
inde Romanorum Imperatorem, singularem exercitū contra Irzikonē instau:
raße, auxilia Hungariæ Regi præstiturum. Magnam deinde multitudinē ex
variis regionibus, Crucem, quæ contra Georgium practicabatur, voluntarie assū:
psisse, et propediem in subsidium Pannonico Regi Matthiæ, venturam fore,
Zdenkonem Konopniczki, Catholicorum Bohemorum capitaneū, cum cæteris
Bohemicis Baronibus et suffragiis, iam in exercitu Regis Hungariæ cōsistere,
quem multifarie non exercitatis solum gentibus, verū et bombardis, tormētis, eqs,
armis, quadrigis, et peritis Ducibus, deducebat fulcitū esse: eo maximè flagrantē
desiderio, vt sibi daretur opportunitas cum Georgio decernendi. Rogans obni:
xius Casimirū Regem, vt omni cunctatione omißa, cum suis potentiis cōsur:
geret, et Regnum Bohemiæ, sibi et suis filiis oblatū, ac hæreditario iure si:
bi debitū, à tyrannide Irzikonis, Sūmi Pontificis et tot catholicorū Regum et
Principū fretus auxiliis, solueret, et in catholicorū ritum vendicaret: certus
Matthiam Hungariæ Regem, in suū et filiorum suorū fauorem, quo celerius Bo:
hemiæ Regnum illis accedat, arma induisse. Multiplex dispendiū et dedecus
in se et filiis incursurus, si per desidiam Thronum Regni Bohemiæ, aliū preben:
dere permiserit. Secretiori deinde audientia, ad quam, non nisi quinq; consiliarii,
adhibiti fuêre, petita, Matthiam Hungariæ Regem de pluribus virtutibus,
magna laude efferens, suadebat persuasione multiplici, vt Casimirus Poloniæ
Rex data ei filia seniore Heduigi, filio verò Frederici, Romanorum Imperatoris,
Maximiliano, iuniore Zophia, in consortes, affinitatem insignē, et Regnis vtile
ac neceßariam cum vtroq;, qui strictißimo fœdere sibi inuicem colligati sunt,
iungeret: magno metu vtrūq; liberaturus, cum vterq; ea distineatur suspicione,
ne Poloniæ Rex Bohemiæ Regnum adeptus, vnum ex Pannonia, alterū verò
ex Austria, iure filiorū naturali deturbet. Assumeret proinde Casimirus Po:
loniæ Rex, ac meliorē duceret, certam per filias in Hungariæ Regnū et Au:
striam, quàm speratam per filios successionem, nec pluris penderet hæreditare
filios quàm filias; æquè ex filiabus, ac filiis, nepotes in Dominiis prædictis ha:
biturus, insignibusq; filias locaturus viris, quæ ad alios nihilominus transituræ
sunt, et incertum, an ad æquè insignes viros. Cogitaret insuper, non facilè se Mat:
thiam ex Pannoniæ, nec Fredericū ex Austriæ posseßione, in quibus vterq; ma:
gna se solidauit firmitate, detracturū. Sed sciret vtrumq; aliorum quæsiturum
affinitates et auxilia, quibus se tutiores, si qua vis ingruerit, efficiant, si se spre:
tum iri aduerterit. Fœdere potius quàm armis, rem gerendam persuadens: plures
fructus oīs hostilitatis suspicione exclusa, habiturum: cùm vterq; Regum, per
fœdus cauere contentus sit, vt prole eorum non extante, filii Casimiri Regis
in omnia Pannonica Dominia et Australica succedant. Nec in eam solū condi:
tionem, sed et in quamcunq; aliam poßibilem, et Casimiro Regi beneplacitā,
Fredericum et Matthiam Reges, vltrò consensuros. Hungaricis postremò cō:
siliariis, id curæ eße monstrauit, ne inter Regna Poloniæ et Hungariæ, fœdus
amicitiæ sinant senescere, sed nouis illud funiculis studeant roborare: quibus

nihil gratius accidere posset, quam affinitatem huiusmodi, etiam si Primores, Poloniæ Rex Cracouiam conuenire iubeat, confectum iri, Consilio frequentiori aduocato, et re digesta, Olomuncensi Episcopo responsum est, Casimirū Poloniæ Regem non abiecisse Regnum Bohemiæ, sibi à Papa et Baronibus oblatum, sed deliberationem suam, ex optimis respectibus, in Diætam generalem, cuius pro die sancti Bartholomæi Apostoli appropinquabat celebratio, suspendisse, Ea non habita, et Principum et Consiliariorum suorum voluntate non requisita, nihil illum posse, in re tam grandi, in alteram partem responsi ædere, nec tēpori præfinito, et suorum consilio præiudicare, Si quis interim Regnum Bohemiæ ad illum et filios eius multiplici iure pertinens, occupare contenderit: iniuriā suam in iusti Dei et fidelium suorum defensam cōmissurum, admisurumq; maxīe, ne ei occupatio violenta, possit ei esse diuturna, Matthiam insuper Regē Hungariæ, communi fœdere Regnorum primum neglecto, deinde temerato, pluribus damnis et hostilitate Regnū Poloniæ affecisse, vice geminata terrā Scepusien̄ prædasse, recenter insuper feudalem regionem Regni Poloniæ, et eius Principē Stephanum Moldauiæ diffidatione non præmissa, bello et incendiis affecisse, Nec Casimiri Regis Poloniæ conuenire conditioni, vt tam notabilibus iniuriis neglectis, ex hoste generum legat, si Pannonico Regi et Consiliariis suis cordi est Casimiri Regis Poloniæ affinitas, intelligat non posse sup ea æqua agi, donec communium Regnorum Consiliariorum iudicio, Conuentu habito, singula ablata, reformata extiterint, et animorum irritatio succisa, Ea rn̄sione Prothasius Episcopus Olomuncen̄ accepta, donis insignibus à Casimiro Rege honoratus, in Hungariam molestus (magis enim super affinitate arbitrabatur se votiuum responsum accepturum) regressus est ~

Fredericus filius sextus Casimiro Regi nascitur ~

Die Iouis, vigesima septima mensis Aprilis, post horam sedecimam Elisabeth Regina in Castro Cracouiensi, sextum filium, nonam verò prolem, parturiit, Qui in Ecclesia Cracouiensi, à Ioanne Cracouien̄ Episcopo, ipso die Solis octaua mensis Maii baptisatus, ad multiplices preces Prothasii Olomuncensis Episcopi, illum leuantis de sacro fonte Fredericus appellatus est ~

Legati Casimiri Poloniæ Regis, ad petitionem Georgii Bohemiæ regis, pro intercipiendo bello, ex Hungaria illi impēdente, mittendi decernuntur ~

ALtero die, postquam Prothasius Olomuncensis Episcopus, ex

Cracouia disgrediebatur, Nuncius Georgii de Posdzyebrath Bohemiæ Regis
Albertus Kostka de Posthupicze, aduenit, Qui sedecima mensis Maii die, à Ca-
simiro. Poloniæ Rege, sub frequentia consiliariorum auditus, oratione extensa,
acta Georgii iustificans, et depositionem illius à Sede Apostolica factã, exte-
nuans, magnas in Casimirum Poloniæ Regem gratias, nomine Georgii et Regni
Bohemiæ, cumulabat, quod in opportuno tempore Nuncios misißet insignes,
qui exortum intercepißent bellum, et Regnum Bohemiæ grandi damno soluis-
sent, sÿncerè inter vtrasq; partes versatos, commemorans, se fiducialiter in Ca-
simiri Poloniæ Regis potestatem causam suam deposuiße, Nunc quoq; quãuis
induciis, à Nunciis Regiis confectis, et ad diem Ascensionis Dñi duraturis, mi-
nus sÿncerè à parte aduersa seruatæ sint, intrepidè depositurum. Orans enixè
et suppliciter Casimirum Regem, ne tenorem beneuolentiæ, erga Georgiũ Bo-
hemiæ Regem ceptum, remittat, Sed mißis nouis Nunciis, bellum atrox, quod
à Matthia Rege in Bohemia geritur, intercipiat, Sumoq; Pontifici Paulo scdo,
et Ecclesiæ Romanæ, illum reconciliet: cum Georgius data in loco competenti,
ad quem ipse personaliter accedere poßit, audientia, se de singulis obiectis pur-
gaturum, et vniuersa, in quibus in sedem Romanam et contra depactata deliqs-
set, emendaturum vltrò offerat, et beneuolentiæ magis, quã armis, in his quæ ad
fidem et religionem pertinent, ceßurum, Georgium præterea prædictũ, in eam
qualificationem omnium Baronum, ciuium, et subditorum Bohemiæ, sibi parẽ-
tium, prece, consilio, et persuasione, pertractum eße deduxit, et ita rẽ consumasse,
vt filiis propriis exclusis, non alium, quàm filium Casimiri Poloniæ Regis, in
Bohemiæ Regnum ordinauerit et disposuerit seceßurum, Non quidem iure
hæreditario, quod in succeßione Regni Bohemiæ, propter libertates, eidem Re-
gno datas, locum vendicare non pót, Sed sola Bohemorum in Regem Casimiru
et filios eius affectione et fauore, Mitteret proinde Casimirus Poloniæ Rex
Legatos in Diætam Regni Bohemiæ futuram: sponsionem Georgii et suorum,
de succedendo filio, publicè et solenniter accepturos, Huic tam amicæ in verbis
legationi, quam constabat magna neceßitate expreßam, Georgium, vt in sequẽ-
tibus narrabimus, intimaße, altera die responsum est, Amico animo Casimi-
rum Poloniæ Regem, et in Georgium et in Bohemiæ Regnum, pro bello ciuili
intercipiendo, et vsum fuiße, et pro neceßitate pñti, vsurum eße, et eosdem
vel alios nuncios, si tamen illis præstabitur securitas, ad extinguendum bellum
mißurum. Georgium et Bohemos solerter agere, et suæ rei publicæ optimè cõsul-
turos fore, si pro Rege Bohemiæ, non alium quàm filium Poloniæ Regis assum-
pserint, in quem insta illius cedit succeßio: multas cõmoditates si perfecta fuerit,
multa bella, si neglecta, secum latura, Interpositionẽ quoq; de reconciliando Geor-
gio Sumõ Pontifici et Ecclesiæ, Casimirum Poloniæ Regem, sÿncero animo non re-
cusaturum fore, si tamen Georgius certa suæ puritatis in fidem catholicam moni-
menta de se dederit, et facta errorum abdicatione, non (quemadmodum hactenus
feciße visus est) Papam et Principes orthodoxos lactauerit, Alacer hoc rñso
Albertus Kostka, in Bohemiam, Regiis pulcherrimis donis, sibi in hospicium
transmißis, neglectis, vt virtutẽ et modestiam Nunciorum Regis Poloniæ Ca-
simiri, Pragæ et Wratislauiæ ostensam, et per ora virum celebratam, æmulare-
tur, regreßus est: maximo pauore liberatus, Verebatur enim, ne robore fortis-
simo militum suorum et gentium Casimirus Rex Poloniæ nudum aliquod

latus Regni Bohemiæ inuaderet, et graui bello, à Rege Hungariæ Matthia, Regno Bohemiæ et sibi moto, quod nunc expedire pergam, grauior hostis Polonus accederet. Nuncii pro intercipiendo bello Bohemico priores, præter Ioannem Dlugosch seniorem, Canonicum Craconien: cui fas non erat legationem eam perferre, et in cuius locum Nicolaus Skop. Castellanus Oßwyäcximensis surrogatus est, decreti sunt ~

Victorinus filius Georgii Posdziebraczki Austriam graui bello vexans, inde recedere in Morauiã per exercitũ Frederici Rom: Imperatoris, et Austriæ Ducis cogitur ~

Hebdomadis aliquot Victorino, filio Georgii Posdzyebraczki, Austriæ bellum graue, vt in superioribus commemorauimus, licet belli causæ non extarent, inferenti, et ex Monasterio Pulgyer, ex quo Sanctimoniales eiecerat, et illud in arcis modum muniuerat, omnem oram Austriæ vsq3 ad Danubium, prædis, spoliis et igne, ita vt omnis agricultura et mercatio cõquiesceret, vexanti, aliquando tandem Fredericus Romanorum Imp̃ator et Austriæ Dux, suorum clamoribus et querelis expergefactus, collectũ ex mercenariis militibus exercitũ, pro expugnando et deiiciendo Victorino, et eius p̃sidio mittit. Quod Victorinus præsentiens, et tardũ auxilium in p̃ris aduentu ponẽs, vno die, priusq3 Cæsareus exercitus ad illum pertingeret, locatis in præsidio, qui illud ab Australibus tutarentur, quingentis militibus, solus ipse, præsidio relicto, Henrico germano, qui cum aliquantis copiis, ne ab hoste insecutus caperetur, sibi laturus auxiliũ, se coniungens, in Morauiam, ad Castrum Spelberg, quod Brunnæ imminet, secedens, grandi se periculo euoluit. Captiuari tunc Victorinus ab exercitu cæsaris, qui magnã partem Cruciferorũ habebat, poterat, sed saluti fuit Kiercher miles, qui illius liberationẽ procurauit. Cæsariani aũt milites, quorũ Graffnekker Sueuus genere, Dux erat, Monasterium præfatum accedentes, quaßatis per bombardas propugnaculis et muris, illud animosè conquirunt. Et paucis Bohemis, præsidii defensoribus, vitæ reseruatis, cæteros omnes necant. Nec expugnare præsidium contenti, traducto in Morauiam exercitu, Georgio et suis bellum inferunt. Quorum paucitate Victorinus perspecta, gentibus ex Bohemia auctus, illos inuasurus aduenit, Parumq3 abfuit, quin illos occupaturus videretur nisi illos Znoÿma Ciuitas, contra indũciarum fœdus, ad se intromißos, tutaßet ~

Matthias Hungariæ et Georgius Bohemiæ Reges, contra se cum exercitibus pugnaturi procedunt, et positis non longe vtrinq3 Castr.

de pace nequicq3 tractatus fiunt: Georgio ablata Boheis Catholicis restituere nolente.

MAtthias interim Hungariæ Rex vetus odium, quod in Georgium, ob depactationem, qua illi, vindicaturus se in libertatem, septuaginta millia florenorum vno die persoluerat, et quod per affinitatem (filiam enim Georgii in vxorem acceperat) credebatur extinctum. Frederici quoq3 Romanorum Imperatoris, confœderati sui, frequentibus Nunciis, ipsum ad id exhortantis, iniuriam satagens vltum iri, requisitionibus insuper Apostolicis, et precibus Protbasii Olomuncensis Episcopi, ac Zdenkonis Conopiczki, cæterorumque Bohemiæ Catholicorum Baronum, qui à Georgio opprimebantur, persuasus, exercitum ex mercenario milite, Polono, Bohemo et Hungaro, collectum, curribus, bombardis, cæterisq3 bellicis apparatibus, sufficienter instructum, in Austriam personaliter promoueret. Et circa oppidum Austriæ Lawy, prope flumen Dia, in loco paludinoso, et aquis septo, illum locat: Morauiæ et Bohemiæ exinde bellum illaturus, Zdenkonem Conopicʒki, cum trecentis equitibus, et Cæsarianos milites, pluresq3 alios Polonorum et Bohemorum belli peritos, habens secum, ex quorum sententia, singula in bellum hmôi subministrabantur. Georgius Posdziebracki nihil Matthiæ Hungariæ Regis hostilitate et aduentu deterritus, suos et ipse in arma cogens, exercitu haud mediocri, qui tamen plus pedite ex agrestibus, quàm equite ex milite refertus erat, satis celeriter et properè copa:rato, solus illi, quamuis grandi et excessiuo pressus abdomine, præstito Ducatu, ad Lawi venit, et haud longè à statiuis Pannonicis, Matthiam Regem Hungariæ et suum exercitum pabulatione prohibiturus, sua ponens, quadrigis et vallo communiuit. Quapropter quor et amplius hebdomadis, in tam propinquis Castris vterq3 exercitus considens, neuter in dimicationē (Hungaricus enim peditatum Bohemicum, Bohemicus equitatū Hungaricum verebatur) venit. Bohemicus tamen munitionem propinquam Marthnicz, in qua præsidium ex frequēti milite Hungarus locauerat, Hungarico exercitu inspectante, et nequicquam ferente opem, per deditionem, violentam conquisitionem deditione facta præsidii milites auersuri, conquirit. Agitabantur post hæc per dies multos de pace tractatus plurimi, et iam pax triennalis inter vtrūq3 conuenerat. Quæ mox, Georgio, Castra, fortalicia et bona, anno transacto conquisita, iustis dominis, cedere recusāte parte aūt Bohemiæ Baronum, et signanter Zdenkone Konopicki, qui plura amiserat, absq3 hac conditione quamlibet pacem detrectante, fuit infecta.

Georgius ex statiuis in Posdziebrath se recipiens, filium Victorinū ad oppidum Morauiæ Trzebiczow, Hungarū lacessiturū reliquit. Quo Hungarus incenso, Victorinū inde fugientē, in Monasterio, oppido imminente, dura obsidione arctat.

FAme deinde Bohemum premente, et equis plurimis in suo exercitu

labefactatis aut mortuis (liberam enim pabulationem, exercitus Hungaricus magna ex parte illi ademerat) leuat Bohemus Georgius campũ, et nullo lacessente nec inuadere audente, in Bohemiam rediit, et in castro Posdzyebrath se locat, filium tamen Victorinum, cum insigni parte equitatus, apud oppidum Morauiæ Trzebiczow, suæ ditionis, situ et munitione firmum, Hungarum lacessiturum reliquit. Mouit et illico Matthias Hungariæ Rex sua castra, et oppido Trzebiczof illa applicat. Pro illius autem conquisitione omnem operam nauaturus, suburbana incendit. Ex quo incendium vento validissimo ignem promouente, oppidũ corripuit, et latius manare cœpit. Propter quod duplex periculum, incendii et captiuitatis Victorinus euitaturus, cum duobus millibus et quingentis equitibus se propere euoluit, et in Monasterium, quod expulsis Monachis diu ante ab hæreticis incastellatum fuerat, oppido Trzebiczow imminens, se recepit. Ingens multitudo hominũ, equorum et armorum, conflagrauit eo incendio, adeó, vt nihil vorax flamma á cruenta clade distaret. Hungariæ Rex Matthias mille quingentis captiuis, qui sequi Victorinum, igne et hostibus præoccupati, non poterant, potitus, Victorinum in Monasterio obsidere, et triplici sepe, prædam certam illum cum suis ratus, cingere cœpit: fame præmente in suam ditionem illum cum omnibus nõ ambigens propediem venturum. Sed Victorinus, turpe se et suos dedere ratus, obsidionem, quamuis multiplici fame premente, carnes equorum, absq; salis condimento coctas, manducans, et lympham cum suis omnibus bibens, in dies plures traxit: Sub quibus, per quottidianas dimicationes, multi mortalium hincinde cadebant.

Victorino Posdziebraczki Henricus germanus, Catholicis veró Dux Bauariæ Otho cum aliis, in auxiliũ veit, Vnde grauiter Victorinus obsidione pressus, tandem per vim nactus viã, ad prẽm cum germano fugit, non sine afflictione et concisione rerum Georgii ingenti.

Superuenit interim Henricus alter filiorum Georgii, cum nouo Bohẽorum suæ partis exercitu, quadrigis circundato, et fratrem obsidione soluturus, in tam propinquo spacio ab exercitu Hungarico se locat, vt bõbardæ, in alterutrum exercitum, facilé pertingerent. Ex aduentu aũt Henrici plures difficultates Matthiæ Hungariæ Regi et suis illicó creuerunt. Nam et frequentiores dietim oriebantur hincinde particulares dimicationes, et sepium consumatio intermissa, pabulatio quoq; et victualium importatio, magna ex parte impedita. Iam enim in circuitu cunctis vastatis, ab vtroq; exercitu, non nisi in sex miliaria et amplius, pabulationem, ab Hungarico præcipue exercitu, in quo frequentior eques erat, oportebat extendi. Hæc quoq; non nisi laboriosé et periculosé, propter insidias hincinde structas, poterat prouenire. Quapropter vterq; exercitus, magna iactura, in equis ta-

befactis ex fame, suscepta, ipse quoq; inedia laborans, carne deficientium equorum, grandem esuriem sustentabat: floreno enim vno, panes tantummodo quatuor, à ditioribus emebantur. Aduenerat et Catholicis in auxilium, Bauariæ Dux Otho, habens secum Sueuos et Suiceros, Crucesignatos, Dobeslaus Swamberg, Henricus Hradeczki, et Burzianus. Sed ii quoq; per Ioannem Rozemberski qui Catholicum se gerens, partes tamen Georgii et hæreticorum enixius adiuuabat: et per Michaëlem de Mychalyecz, cæterosq; Bohemiæ, partis Georgii, Barones, et Pragenses, Thaboritasq;, fuere profligati. Victorinus interim perpendens, quod nec per tractatus, quos, personaliter petito colloquio cum Rege Hungariæ, interponebat, et in quibus Rex Hungariæ conditionem, per Victorinum de tradendo Castro Spelberg, si illum cum paucis suis abire permitteret, oblatam, respuens, Victorinum cum suis omnibus in deditionem exposcebat. Sed nec per aduentum fratris sui Henrici, liberatio sua et suorum poterat prouenire, extremis se circumdatum videns, in periculosam desperationem versus, extrema insuper aggredi, cogente necessitate ausus est. Nocte, diem Pentecostes antecedente, quæ fuit quinta mensis Iunii, cum mille trecentis equitibus, qui omnes animos, aut ad vincendum, aut ad moriendum, destinauerant: ex arce (pro præsidio tamen illius quingentos pedites relinquens) egressus, et hostilem custodiam, quatuor millia armatorum habentem, disrumpens, obsidentium manus euadens, in propria Castra Henrici confugit, et magna sui spe Hungariæ Regem, et suos, inescatos, fefellit. Magnum insuper ausum suis ex fuga huiusmodi præbens, Hungaricum exercitum in maiores difficultates coniecit. Et post paucos dies, Hungariæ Rege, non persequente, ad patris Castra, qui in Polna, quatuor miliaribus à Trzebiczow distante, et Victorinus et Henricus cum exercitu peruenit. Arx Trzebiczow, illis discedentibus, Regi Hungariæ eo pacto dedita, vt liceret omnibus incolumibus, medietate armorum et equorum relicta, discedere. Tam ingentem autem cladem Irzyk circa Trzebiczow in viris, armis, et equis pertulerat, vt nunquam se potuerit præ mente illum hominum et sumptuum penuria reparare. Ioannes deinde Rozemberski, eo deserto, Catholicis se iunxit, et Michaële de Michalyecz, Procopio Rabschten Cancellario Regni, et Ioanne Thirczka, morte absumptis, Zdenkone verò Kosthka, circa oppidum Mogilnicza, Georgii copias ducente, prostrato, fugatoq; et ex vulnere mortuo. Tenebant autem vtriq; exercitus longo tempore in campestribus statiua, explorando congrediendi opportunitatem. Et licet dimicationum particularium, aliquando gerebantur præludia: in vniuersæ tamen congressionis sortem nunquam vtraq; pars venit. Clandestinè deinde Georgius per Albertum Kosthkam cum Matthia Hungariæ Rege conuenturum se pactauerat, fuisset quoq; reconciliatio ex huiusmodi priuato Conuentu subsecuta, nisi Consiliarii Hungariæ periculo intellecto, Regem suum in Olomuncz reuocando, ingens periculum, quod Catholicis ex ea reconciliatione imminebat, auertissent.

Legati Casimiri Poloniæ Regis suadent Irzikoni Bohemo, vt se Sumo Pontifici humiliet: erroribus

relictis. Is tandem à Rege persuasus, vno
ex filiis Casimiri Regnum Bohemiæ se
relicturum, post mortem suã promittit,
Pacem tñ, Legatis Casimiri, nequicq3 eā3
obtinere nitentibus, ab Hungaro habere
nequit, et aliquot Castra amittit. Konop:
nilcze vero conquirit :~

SVperuenerunt interea Casimiri Poloniæ Regis Nuncii, Stanislaus
Osthrorog Palatinus Calissiensis, Iacobus de Dæbno, Regni Poloniæ
Thesaurarius, et Nicolaus Skop, Castellanus Osswyacsimensis, Et
primum Irsikone apud Pragam offenso (pluribus enim diebus apud Polna,
deinde apud pontem commoratus, et in pactis clandestinè cum Hungariæ Rege
Matthia delusus, dissoluto ob famem magnam exercitu, Pragam redierat) mul:
tifariè illi, vt se Summo Pontifici reconciliet, errores relinquat, noĩe Poloniæ
Regis suadent. Tentant insuper, vt de Regno Poloniæ, alicui ex filiis Poloniæ
Regis cedat, Ille cessionem Regni, interim dum viueret, abnuens; à Consiliari:
is suis persuasus, non filiis suis, sed Poloniæ Regis Bohemiæ Regnum se reli:
cturum pollicetur, idq3 iureiurando et lr̃is firmaturum. Orans, vt oratores Polo:
niæ Regis induciis bellum intercipiant, audientiamq3 apud Papam ordinet. Illi
Olomunc3 adeunt, quò et Hungariæ Rex Matthias cum omnibus Consiliariis
Copiisq3, et duo Legati Apostolici, vc3t Laurentius Ferariensis, et Rudolphus
Wratislauiensis, Episcopi, conuenerant, Vbi parum æquis auribus, pacem aut in:
ducias persuadendo, auditi, re infecta, et animis multorum, et præcipuè Legatorꝝ,
bellum contra Irsikonem aut geri aut finiri exoptantium, offensis, casso labore
reuertuntur, Castra duo Spilberg supra Brunam, et Hradsiscse supra Olomunc3,
diutius obsessa, famem non tolerando, Regi Hungariæ deduntur, Deditur et Ca:
strum Konopniscse Irsikoni fame vrgente, cui victualia Zdenyek inferre sæpius
tentando, obstantibus propugnaculis, non poterat, Wratislauienses quoq3 Frank:
schten conquirunt, ruinantq3 oppidum: Bohemis ex Szambicse diffugientibus,
Ita omnia circa Irsikonem ruebant, fatalemq3 illum annum habuit :~

Casimirus Poloniæ Rex, Nuncios
ad Stephanũ Palatinũ Valachiæ mit:
tit: diem præstando homagio dicturos,
auxiliaq3 contra hostem quẽlĩt promis:
suros. Ipse vero petit subsidiũ pecuni:
ale indictis Conuentionibus, Ad quæ
Nuncii Districtuũ oĩm leguntur :~

HEbdomadis decem Casimirus Poloniæ Rex apud Cracouiensem vrbẽ
exactis, certificatis per Ioannem Sapyenski militem, qui nuper Romæ,
nulla re, pro qua fatigabatur apud Paulum secundum Summum Pon:
tificem obtenta, redierat; Pomeranis et Pruthenis, de suo propinquo aduẽtu,

illum enixius deposcentibus. Missis quoqȝ Dobeslao Bischowski, castellano Bel:
zense, et Stanislao de Thaczin, Ioannis Castellani Cracovien filio, in Valachiã,
qui animo bono Stephanum Voievodam Moldauiæ esse iuberent, in oñi necessita:
tis suæ articulo, contra Matthiam Hungariæ Regem, et quemlibet alium hostem,
auxilia Casimiri Regis experturum: de præstãdo quoqȝ Casimiro Poloniæ regi
et suo Regno per Stephanum Voievodam homagio, diem et locum dicerent. Sabba:
to in crastino sancti Ioannis Baptistæ Cracouia, cum Consorte sua Regina Eli:
sabeth egreditur. Et Visliciam perveniens, Diætã illic tenuit: deposcens pro sol:
uendis stipendiariis sibi suffragiũ decerni. Quare ad deliberationem reiecta,
quamuis singuli militares et nobiles, reipublicæ necessitate calculata, subuenẽdũ
decernerent: Conclusionis tñ decretum, in Diætã generalem Piotrcouien, ne absqȝ
militibus maioris Poloniæ in rem arduã præpropere assensisse viderentur, dif:
ferebant. Ex omnibus deinde Districtibus, duos legunt Nuncios: ptatem ad consen:
tiendum in modestũ subsidium habituros. Die Veneris, prima mensis Iulii, Casi:
mirus Rex Vislicia egressus, per Chaczin cæteraqȝ loca in Colo peruenit. Vbi
aliam conuentionem, pro die sanctæ Margarethæ cum Militaribus terrarum
maioris Poloniæ, par ab illis deposcens suffragium, tenuit. Ibi quoqȝ res in al:
teram diætam, octo diebus ante sancti Michaëlis festum, in eodem loco tenẽdã,
extracta est ~

Imbrium magna vis vbiqȝ decidit adeò
vt Stradomia vsqȝ ad muros Ciuitatis,
Cracouiensis inundata sit. Tributũ pro
soluendis stipendiis indicitur Ciuita:
tibus Prussiæ, et tres Districtus obli:
gati Regi restituuntur ~

EX Colo Casimirus Poloniæ Rex per solita loca Bidgosthiam proces:
sit. Vbi diebus aliquot exactis, Ioanne Archiepõ Gnesnensi (valetu:
dinarius enim erat, et paralytica ægritudine in latere sinistro, dũ apd
Bidgosthiam foret, percussus) in propria remisso, ipse cum cæteris Prælatis et
Baronibus atqȝ Militibus Regni, in Prussiam processit. Tertia die mensis Au:
gusti Bidgosthia egressus, Elisabeth Regina licentiata, et Nyeszoviã remissa,
per Nowe, Gnyew, Stargard, feria quinta in crastino sancti Laurentii, terti:
arum hora, cum magna gloria, et in populi sui maxima multitudine, Ciuitatem
suam Regiam Gdansk ingreditur: processione duorum Epõrum Iacobi Wla:
dislauiensis et Vincentii Culmen, atqȝ omnium Ecclarum, plausuqȝ et iubilo
omnium Gdanensis Ciuitatis populorum, obuiam illi ad vnum miliare euntium,
exceptus est, et omnium victualium prouisione abundè administratus. Tenuit
aũt pro die sancti Bartholomæi Apli, vnam Diætam in Gdansk, alteram pro
die Dominico post festum sancti Ægidii in Marienburg. Sub quo tempe, dum ter:
tia mensis Augusti die, luna in domo Martis fuisset eclipsata, vis magna im:
brium, nunqȝ antea visa, quæ mortales eorũqȝ segetes et pecora, multis affecit
incõmodis, secuta est, adeò intensa, vt oppidũ Stradomia cum suis ecclĩis et dõibꝰ,

alta inundatione compleret, et usque ad muros prope Cracovienses grassaretur: aquis inundationis, piscinarum adiuvante ruptura. Interponebantur autem Rege stante in Gdansk per dies triginta, per Consiliarios Regis varii tractatus, et suffragium pecuniale pro soluendis stipendiariis, à Ciuitate Gdanensi, in summa notabili petebatur. Quae cum recusata fuisset, allegantibus Gdanensibus se aere alieno in noningentis millibus teneri. Czissa annos octo per universas terras, et ditionis Regiae Ciuitates, ad soluendum debita, Regis Casimiri et Ciuitatum consensu communi, instituta est: ea conditione, ut per annos quatuor primos, Casimirus Rex illius tres partes habeat, quartam Ciuitatibus tribus principalibus, Gdansk Thorun et Elbing, relinquat. In residuis verò quatuor annis, tres principales Ciuitates praedictae, omnem pecuniam, in eorum Ciuitatibus ex Czissa prouenientem, pro se tollant: omnium aliarum Ciuitatum et oppidorum Czissae pecunia in usum Regium cedente. Reddidit et tunc ciuitas Gdanensis Regi Casimiro tres Districtus, Gdansk, Puczki et Thsczow: liberum faciens Regem de summis, in quibus illos fecerat Gdanensibus obnoxios, se quoque absolutam iri impetrans de triginta florenorum millibus; ad quae per annos quindecim, bello durante, singulis annis duo retinendo millia, soluenda obligabatur. Fecit et mutuum Casimiro Regi de quinque millibus, in solutione Czissae illa repetitura: cuius summa pro parte Regia ad quindecim millia florenorum ascensura credebatur.

Casimiri Regis cura pro soluendis mercibus, Gedanensibus per Anglicos occupatis ob rapta per Cristinum Daciae Regem Anglicorum nauigia, Gedanum tendentia. Et eiusdem Casimiri studium pro intercipiendo bello inter Marchionem Brandeburgensem et Ducem Stolpensem exorto.

Feruebat et tunc inter Cristinum Daciae, et Carolum Sueciae Reges graue bellum: contagione sua etiam Gdanensi Ciuitati Regiae incommodum afferens. Cristinus enim Daciae Rex, propria ad largiendum militibus non habens, Anglicorum nauigia cum mercibus, ad ducenta florenorum millia aestimatis, in Gdansk tendentia, rapuit, illisque donatiuum militibus persoluit. Anglici verò, cum in Daciae Regem saeuire non possent, in Gdanenses saeuitiam vertunt, et omnes merces eorum, apud se consistentes occupant et arestant. Ad quas soluendas Casimiri Poloniae Regis sudabat labor et intentio. Agebatur et inter Fredericum Marchionem Brandeburgensem, et Henricum Stolpensem Ducem, rigidum bellorum dissidium. Supplicabatque Henricus Stholpensis Dux Casimiro Poloniae Regi primum per Nuncios, deinde per consortem suam Zophiam, usque in Gdansk missos, ut sibi laboranti memor foederis, auxilium contra Fredericum Marchionem ferret: Potentior enim illo erat, propter auxilia, quae sibi Dux Missnensis, Duces de Mikyelburg, Episcopus Maydburgensis,

et Dux de Brunßwik tulerant, Sin parum fœdus duceret, homagium et subie-
ctionem se facturum exhibebat. Dissoluisse autē Fredericum Marchionem Bran-
deburgensem campum Casimirus Poloniæ Rex intelligens, duos Barones il-
lūc mittit. Sbignew. Bank de alto monte, Castellanum Rospergensem, et Sti-
borium Chelmski Iudicem Posnanien: bellum æquis conditionibus, sin minus
tollerabilibus, ad extremū induciis, intercepturos ~

Nidborg oppidum, muneratis etiam Cru-
ciferis, Casimirus Rex restituit. Hortās
illos, vt Mgrūm eligere diutius non diffe-
rant. Duo Cometes āpparent. Consiliū Cru-
ciferorū de acceptando Bohemiæ Regno
Casimirus exquirit ~

PLuribus indiciis factis, et rebus variis compositis, ex Gdansk feria
quinta in die Natiuitatis Sanctæ Mariæ discedens, feria sexta in cra-
stino Marienburg aduenit. Illicq3, prope mensem tenendo alium Conuen-
tum, moratus. Henricum de Plawen Mgri generalis vicem tenentem, cum Mar-
schalco et Commendatoribus ad illum venientem, benigno vultu excipiens, au-
ditis, et magna ex parte impletis, eorum petitionibus et necessitatibus, illos re-
muneratos, et optime de se contentos, datis illis quinq3 millibus florenorum et
Oppido Nidborg, quod in eam diem à Præfecto Regio tenebatur: reddito remisit,
hortatus illos, vt successorem Magistro celerius deligerent. Cuius electionē tan-
topere, propter Almaniæ et Liuoniæ Mgrorum, qui de iure habent electioni in-
teresse, absentiam, purgabant se distulisse; Quibus et tunc, ad illorum preces, sal-
uus conductus concessus est, pro acceleranda ipsa electione. Apparuit et tunc come-
tes circa finem vrsæ, et in temone, inter orientem et septētrionem consistens, Quo
post dies quindecim, quibus cursum suum continuauit, desinente, alius mox in occi-
dente, priore splendidior, et facem largiorem protendens, apparere cœpit. Qui
etiam cursum suum, aliis quindecim diebus explebat. Quorum apparitio, pluri-
morum hominum mentem perterruit. Iam tunc aliquod malum pestis, famis, et
regionum mutationis, vel obitus Principum, annunciantiū. Non à doctis enim
tantummodo viris, sed et à vulgo, stellæ crinitæ potestatibus summis, aut regioni-
bus exitium putantur portendere. Consulti Cōmendatores et ordo per Casi-
mirum Poloniæ Regem, de Regni Bohemiæ acceptatione, suaserunt illius
acceptationem, si absq3 bello prouenire poterit. sin minus, abstinendum: ne illius
acceptatio, vires et opes Polonici Regni extennet ~

Gerhardus de Melligrade, Marschal-
catu Liuoniæ à suis, quod Polonis

esset affectus, deponitur sub tempore, quo Diæta Elbingi quotannis, ob iustitiæ administracom habenda, instituta fuerat. Casimirus vo Rex nouis Mgratibus in Prussia creatis, Piothrcouiam reuertit ~

INstituta est et tunc Diæta in Elbingo, pro die Purificationis sanctæ Mariæ virginis quotannis tenenda, vt duodecim personæ pro parte Regis et Regni Poloniæ, et aliæ duodecim pro parte Magistri et Ordinis Prussiæ locandæ, singulas causas, querelas, et quæstiones, vtrinqz definiant. Sub eodē tempore Liuoniæ Magister, et sui commendatores, Gerhardum de Melligrade Marschalcum Liuoniæ ab officio Marschalcatus, ablatis omnibus castris deponunt, quòd esset vir vegetioris ingenii; Pruthenico et Liuonico, pro sua factiuitate, dignus Magisterio, et qui ad pacem Pruthenicā ardentius opam suam nauauerat, remqz apud Liuonitas, vt et ipsi in Regiam ditionem concederent, versabat. Ob quæ sibi illud malum Liuonitæ insimulabantur parauisse. Creat dein, priori creationi innitendo, Casimirus Poloniæ Rex in Pomerania, ac in Chelmen et Elbingensi terris, nouos Mgratus, Dignitates et officia, vczt Palatinatum Marienburgensem, quem Stiborio de Baysen, Palatinatum Culmen, et hunc Gabrieli de Baysen, Palatinatū Pomeraniæ als Gdanensem, quē Othæ Machwycz, Castellanatum Culmen, quem Ludouico de Mortangen, Castellanatum Gdanen seu Pomeraniæ, quem Nicolao Pilyawski, Castellanatū Elbingen, quem Fabiano de Legendorff, Succamerariatum Prussiæ, quem Ioanni de Baysen, Succamerariatum Gdanensem, quem Heykoni, als Hugoni de Smolang, Succamerariatum Schlochouiensem, quem Georgio de Dabrowa, contulit. Iudicium Chelmēse, cuius Iudicem Ioannem de Thargouiscze, Iudicium Marienburgense, cuius Iudicem Paulum de Vnscheyn, Iudicium Thsczouiense, cuius Iudicem Ioannē Reyman, Iudicium Swecense, cuius Iudicem Nicolaum Kawyecznicki, Iudicium Schlochouiense, cuius Iudicem Martinum Slesze, Iudicium Gdanense, cuius Iudicem Cristophorum de Woynari, constituit. Hisqz et aliis pluribus rebus cōpositis, et terrarum Pomeraniæ et Chelmensis ordinato statu, ex Marienburg, Feria quarta in die sancti Venceslai discedens, et per Grudzancz in Thorun terrestri itinere feria sexta in die sancti Hieronymi venit. Vbi aliquot diebus pausatis, per oram Cuiauiensem et Lanciciensem, die Dnico sancti Dionysii, in Pyothrkow cum consorte sua Elisabeth Regina aduenit ~

Vxor olim Wladislai de Domaborz Castellani et Capitei Naklensis, iniustam viri sui necem queritur ~

COnuentione generali Pyotrcouiensi pro die Solis nona mensis octobris, per aduentum Casimiri Poloniæ Regis, Prælatorumqz et Baronum

instaurata, dies aliquot in querela, per relictam olim Wladislai de Domaborz, Castellani et Capitanei Naklensis proposita; adiuuantibus illam pluribus Baronibus et Consiliariis, quibus stricta cognatione iunctus fuerat, absumpti sunt: quasi iniustè fuerit occisus. Et licet singuli Consiliarii occisionem suam damnarent verbis, plerisque aliud mente quam ore gerentibus: nemo tamen, qua vltione facinus suæ decapitationis plectendum foret, sententiam dixit. Castellanus autem Posnaniensis Petrus de Schamotbuli, qui vel publico vel priuato incensus odio, illum præter sententiam Regis asserebatur damnauisse, prudenti se conuentioni studiosè subtraxerat, nec quicquam lege communi in absentem poterat decerni non citatum. Itaque, post multas fatigas, quibus cognatio sua sudare visa est, citationem contra Petrum Schamotbulski Castellanum Posnaniensem, in qua dies illi, pro futura Diæta generali Pyotrcouiensi dicebatur, recepit, et omnis interea motus quieuit et querela.

Rudolphus Episcopus Wratislauiensis Legatus Apostolicus, à Casimiro Rege permitti petit Crucem in Regno Poloniæ contra Georgium Bohemum prædicari Georgius vero postulat à Polono se conciliari Papæ, Quo in negocio Nuncii per Casimirum nominantur, Romam ituri.

AVditus est posthæc Balthasar Canonicus Wratislauiensis, qui, à Rudolpho Wratislauiense Episcopo, et Sedis Apostolicæ Legato missus, petebat, vt Casimirus Poloniæ Rex, Censuras et Crucem, contra Georgium Posdzyebracki, in Dominiis suis prædicari permitteret. Auditus etiam, et frater Paulus, Præpositus Sderadensis, in Praga, ordinis sancti sepulchri Hierosolimitani, à Georgio Posdzyebraczki missus, Qui iustitia Irzikonis, qua fultus est, contra rebelles, et humili summissione, qua erga Papam vsus est, ad extensum commemorata, subintulit. Res Irzikonis à suæ fælicitatis cursu, retardatas et infectas fuisse per inducias, quas Irzik. motus precibus Poloniæ Regis, per Nuncios anno transacto factis, concesserat: Rogans Poloniæ Regem, ne pateretur Regnum amicum, et sui idiomatis Slauonici, conculcatum et direptum iri, sed ferret illi auxilia, ac Summum Pontificem Paulum secundum faceret sibi reconciliatum: redditurum enim se omnium, quæ egit, rationem, si sibi concedatur licentia. Et singulis, quæ Summus Pontifex iusserit, obedienter pariturum. Vtrique Nuncio et Rudolphi Legati, et Irzikonis visum est. Nuncios notabiles ad Summum Pontificem missurum Casimirum Regem Poloniæ. Qui in vrbem eundo, descendent ad Legatum Rudolphum Wratislauiam, et ad Irzikonem Posdzyebraczki in Pragam: intentionem Casimiri Poloniæ Regis vtrique in eo negocio enodaturi: Nominati autem ad id fuerant Nuncii, Iacobus Dabyenski, Regni Poloniæ Vicethesaurarius, et Capitaneus Cracouiensis, et Paulus de Glowna, Decanus Cracouiensis.

Nunciis nobiliū in Conuentione, ad id instituta, allegantibus, nullum se mandatum à suis accepisse ad consentiendum in suffragiū pecuniale petitum, p stipēdiariis salariandis, alii Conuentus ad idipm, vt veniāt plenis cum mandatis indicuntur.

COnuersi deinde erant tam Casimirus Rex Poloniæ quam Consiliarii ad quærendam viam, qua stipendia militibus poßent persolui: ob quā vnam causam, Conuentio ipsa fuerat instituta, Verum Nunciis ex parte Militarium et Nobilium mißis, allegantibus, se, nullum mandatum, ad consētiendum in aliquod subsidium, accepiße. Ea allegatione, singulis turbatis, cum nihil præsentes decernere poßent, duæ Conuentiones, vna in Colo, pro terris maioris Poloniæ pro die sancti Nicolai, altera pro die Conceptionis sanctæ Mariæ Virginis in noua Ciuitate Korczin: qtns in illis consensus Militarium, de ferendo pecuniario subsidio, poßet obtineri. Duæ et alteræ Conuentiones, in eisdem locis, pro die sancti Viti, pro decidendis differentiis, inter Spirituales et Seculares exortis, institutæ.

Casimiro Rege venationibus intento miles mercenarius Cracouiæ expectat stipendiorū emeritorum solutionez.

FEria sexta ante festum sanctorum, Simonis et Iudæ Apostolorum, ex Diæta Pyotrcouiensi Casimirus Poloniæ Rex discedens, per Opocszno et Skrzin venit in Radom, et deinde in Iedlnam se conferrens, illic plus, quàm vno mense, venationibus vacabat. Exinde pro die Conceptionis sāctæ Mariæ virginis, in nouæ Ciuitatis Korczin Conuentionem venit: visitato et adorato ligno viuificæ Crucis in Monasterio Caluimontis. Vbi Conuenientibus Ioanne Cracouiense, Iacobo Wladislauien' Episcopis, et Consiliariis ac Militibus terrarū Cracouien' et Russiæ, præter Ioannem de Thaczin Castellanū, et Ioannē de Pilcza Palatinum Cracouienses, quos valetudo retraxerat, post multos et varios, de ferendo Casimiro Regi, pro soluendis stipendiariis, suffragio, tractatus, dum singuli et Barones et militares, de proprio censu, pro quo à Rege rogabantur, nihil vellent, allegando suas egestates et defectus, conferre. Vix tandē et cum magna difficultate in Cmethonibus fertones, Nūciis etiā maioris Poloniæ terrarum consentientibus, decreti, ea tn̄ conditioē, vt medietatē fertonis, vcz̄t sex grossos, hæres et dn̄us villæ soluat, alios residuos sex grossos Cmetho, laneū retinens, pendat. Rarus tn̄ ex militaribus eam conditionem seruauit. Sed omne onus solutionis in Cmethones redactū: qui et ipsi

maxima pauperie, propter frumenta, quæ æstate transacta, ob imbres cadentes, steriliter prouenerant, et imbres ipsi ferè omnem in autumno impediuerāt sationē, pressi, ægre illam adimplebant. Casimirus Poloniæ Rex rebus publicis in præfato conuentu nouæ ciuitatis Korczin perfunctus, Cracouiam pro diebus Natiuitatis Chri, qui instabant, venire distulit: vexationes stipendiariorum, quibus pro festis Chri solutio fuerat pollicita, et quorum iam multitudo Cracouiam, diem constitutam anticipando, conuenerat, euasurus. Sed apud nouam Ciuitatē Korczyn, vnà cum consorte sua Elisabeth Regina, natalicium Christi egit. Annus hic, pluribus casibus raris, et effusione ampla sanguinis Christianī insignis. Nam in singulis ferè Regnis et regionibus, multiplicitate imbriū causante, et ea, quæ in frugibus prouenerant, fuêre corrupta, et omnium frugum satio hyemalis impedita: ex quo in plerisq3 regionibus annonæ caritas subsecuta est ~

Matthias Hungariæ Rex Valachicā cladem correcturus, Bohemiā igne et ferro vastat ~

IN Valachiæ regionem, dum illam Matthias Hungariæ Rex à proprietate Regni Poloniæ abstracturus, suæ ditionis facere conaretur, clade ingenti à Stephano Voieuoda Valachiæ, vt præscripsimus, obrutus, plurimis de suis desideratis, in Regnum Hungariæ trepidus refugit. Mox aūt Valachicam cladem nouo bello correcturus, Irzikoni, damnato, et deposito à Regno Bohemiæ Regi, bellum inferens, circa oppidum Trzebiczow, et alios multos partis Irzikonis, igne et gladio extinxit, multos etiam ex suis desiderauit ~

Leodium deficiens à Duce Burgundiorū solo æquatur ~

BVrgundiorum Dux Carolus, defectionem Laodii, nobilis vrbis, quæ suos Præfectos aut extinxerat, aut expulerat, vlturus, in illius expugnatione, quam per dies tres, noctes duas, quadraginta millibus de suis amissis, conquirens, omnes puberes et impuberes, mares et fœminas, nulli parcēs sexui vel ætati, occidit, et Ciuitatem ac omnes munitiones et domos eius, Solo æquando ruinauit, habitationemq3 illius mortalibus interdixit ~

Anno Doñi 1469.

Wladislaus, filiorum natu maximus Regem Poloniæ Casimirū, Cracouiā venientem, fratrum suorum, natu

minorum nomine oratiuncula excipit. Ubi Rex ipse datis stipendiariis singulis florenis, reliqui stipendii militũ solutio in diem Paschæ proximũ reii:citur

FActis apud nouam Ciuitatem Korczin Casimirus Rex Poloniæ nata:lis Domini diebus, in Nyepolomicze descendit, Et ferarum multitudine capta, ac primum in filios, deinde in Episcopos, Cracouiensem et Wladi:slauiensem, Barones et Consiliarios, capitulum, Vniuersitatem, ac consulatum Cracouiensem, distributa, feria quinta, in vigilia Epiphaniarum, cum Elisabeth Regina consorte sua, fœliciter Cracouiensem vrbem intrauit, à filiis suis quoq̃, Wladislao, Casimiro, Alberto et Alexandro, oratione pulcherrima per organũ Wladislai primogeniti et natu maioris, pronunciata, exceptus, Stetit aũt Cra:couiæ hebdomadis tribus, Sub quibus à Stipendiariis, qui ad percipiendum promissam eis solutionem conuenerant, induciis vsq3 in diem Paschæ, vt fertoẽs de:creti interim colligi possent, impetratis, in singula eorum capita, singulos floreños, ad rationem debiti computandos, distribuit ~

Stephanus Valachiæ Voieuoda sacramento præstito pollicetur p̃ntem se Casimiro Regi solenne homagium præstiturum, Tartarorũ vero Imperatoris Menglieren Nũ:cii auxilia offerunt ~

CRacouiam autem die Solis antepenultima mensis Ianuarii, Casimirus Poloniæ Rex linquens, in terras Russiæ cum consorte sua Elisabeth Regina, per solita loca et stationes processit, et apud Przemisliam Carnispriuio exacto, Leopolim concedens, Quadragesimæ tempus illic mãsit. homagium et fidelitatis corporale iuramentũ, à Stephano Voieuoda Moldaniæ, quod se per freq̃ntes Nuncios, et lr̃as præstiturũ obtulerat, recepturus. At ille variis causis et impedimentis, et signanter, ne illo Prouincia egrediente, Turci illã Hungari vel Bessarabi occuparent, allegatis, venire, per notabiles Nuncios, vc3t Ioannem Mussilo, Palatinũ Podoliæ, et Spitkonem de Iaroslaw, Succame:rariũ Przemislieñ, ad eum vsq3 missos, accersitus distulit, Et verbo quidẽ, ho:stilem inuasionem, pro sui excusatione opponebat, re vera aũt captiuitatẽ vere:batur: quam se incursurum, ex nonnullorum Consiliariorum Regiorum auisamẽ:to, si veniret, formidabat, Ne tamen Casimirum Poloniæ Regem in iniustam indignationem prouocaret, in manibus Nunciorum præfatorum, Mussilonis et Spitkonis, homagium sacramentũq3 fidelitatis præstitit: iureiurando se con:stringens, ad præsentiam Casimiri Poloniæ Regis in Kamyenicz, Colomiã vel Snyathin, dummodo duobus mensibus prius ante auisaretur venturũ, et solẽne

ac publicum homagium præstiturum. Aduenerant illuc etiam Imperatoris nomi Thartarorum Mengligeren Nuncii: Cæsarem suum Casimiro Regi comendates, et contra quelibet hostem offerentes auxilia. Filiu Eczygeri natu maiore Nardulab expellunt, et frem eius Mengligeren substituunt: quem ægre illis Caphenses, apud quos tunc hospitabatur, collisionem ingentem Thartarici Imperii veriti, restituerant.

Frederico Rom: Imperatore voti reddendi causa Romam profecto, atq3 successione Hungariæ et Bohemiæ Regnoru pro se et filio Maximiliano à Papa petente, Bamkircher familiaris illius, arcibus aliquot in Austria, ex subornacoe Mathiæ Hungariæ Regis interceptis, Iudeisq3 cæsis ac spoliatis, bellu Impatori facit: ab Hugaro adiutus.

Romanorum Imperator Fredericus, quingentos equos in Comitatu habens, per Forum Iulii et Venetias, vbi illi magnus à Venetis impensus est honos, Romam, in vigilia noctis Natiuitatis Christi, quinta hora, Paulo secundo Papa, iam tunc matutinum in Ecclesia sancti Petri agente, soluendi voti gratia, quod, dum à germano Alberto Viennæ obsideretur, vouerat, aduenit. Expleto matutino, cum Paulo Papa primum pransus in Palatio Papali quieuit. Celebritati missæ, quæ in vesperum tendebatur, in Imperialibus, Paulo Papa, rem Diuinam exequenti, assistens, Euangelium Exiit edictu, ex more legit. Quindecim dies apud vrbem commoratus, sub quibus cum Paulo Papa et Cardinalibus, Consistoria secreta agens, in vesperam extrahebat. In quibus vulgatu est illum, duorum Regnorum Hungariæ et Bohemiæ successione pro se et filio suo Maximiliano confirmatione petisse, et ne Pruthenica pax confirmaretur, Sumo Pontifice dilationibus vso, magnopere desudante. Dum autem ex vrbe qua pluvimis donis, per Papa, Venetos, Duce Mediolani, cæterasq3 Italiæ comunitates et Ciuitates onustus, regrederetur familiaris suus Bamkkircher, à Matthia Rege Hungariæ, cui iturus Romam Imperator tutelam comiserat Austriæ, et quem filiali et honore et nomine compellabat, subornatus, aliquot arces et Ciuitates munitas, fraude, neglectum se in emerito stipendio allegans, intercipit, et in Iudæos, quos Imperator speciali dignabatur fauore, sæuiciam exerces, oes trucidat, fortunasq3 eorum, longo tempore in quiete quæsitas, diripit, hisq3 gentes aduersus Imperatore conducit. Verum cum Imperator non secus, quam par erat, pro tam indigna iniuria motus, in Bamkkircher et alios rebelles, videlicet, Groffinker, Sigismundum Groff et Ioannem Viskowyecz, qui se illi coniunxerant, pararet exercitum, Hungariæ Rex Matthias clandestina hostilitatem amplius tegere non valens, gentes suas illi in auxiliu transmittit: Austriam vniuersam suæ ditioni subacturus; Ex filio crudelem priuignum, et ex amico hostem infestum se

constituens. Exquo et Austriæ et Stiriæ Carinthiaeq; partes, grauibus cladibus et bellis fuêre inuolutæ. Rediit tamen postea Hungariæ Rex cum Imperatore in gratiam et fidelibus auxiliis illum iuuare cœpit, verum paruo tempore in fide perseuerauit.

Cum Matthias Hungariæ Rex Morauiam fere omnẽ sibi subiecisset, atq; Bohemiam crudeliter vastasset, Georgius ad eum colloquiũ exposcens, admittitur.

Sub primo veris tempore, Matthias Hungariæ Rex exercitum, ex decem millibus equitum, mercede conductum habens, cum iam omnem ferè Morauiam suæ ditionis fecißet, in Bohemiam versus montes Kuthne venit, feratioresq; agros et vicos, edacibus incendiis, per sedecim millia in longum, et in latum ad quadraginta villas, cum pecoribus, iumentis, et hominibus in cinerem et fauillam redegit, nonnullaq; fortalicia diruit et euertit. Quæ res tantum pauorem hæreticis incußit, vt succlamarent supremum diem et malorum imminere: cum nulla hominum memoria in Bohemia tam sæua calamitas audita fuerit. Habebat Georgius Posdzyebraczki haud longe in pratis Monasterii Syedliecz suum exercitum, ad quinq; millia equitum, et decem et octo millia peditum, æstimatum: congredi tamen, ne vna dimicatione conflictus, perpetua cum suis omnibus obrueretur clade, non ausus aperto Marte, simulq; suorum dolos et callida ingenia, ne ab illis proderetur, veritus, quos in diuersas voluntates eße dilapsos agnouerat, per Albertum Kosthkam Internuncium suum, Matthiæ Hungariæ Regis colloquium expetiit. Quo impetrato, dum apud villam Orschicza conuenissent, omnibus arbitris exclusis, Socer sic ad generum fertur locutus. Cur me mi nate tanta atrocitate insectaris, quid me vita ac Regno priuare contẽdis, q̃d tantum meum in te facinus, qui multifariis beneficiis à me te exornatum inficiari non potes. Ex captiuo te in Regnum amplißimum remisi liberum, filiam meã tuo connubio iunxi, omni te honore et affectione prosecutus. Summi, inquit Pannonius, Pontificis et Cæsaris actus ißu, non priuato odio, bellum in te gero. Hæretica enim infectus labe, per Summum Pontificem, velut putridum membrum, in fide, omni honore et dignitate Regia priuatus, in Catholicos amplius debacch: aris, adeò, vt necesse fuit Christi Vicarium in te Principes concitare. Regiũ Thronum præter spem adeptus, religionem te Christianam, non hæreses, conueniebat promouere. At ego respondit Bohemus nunquam Summo Pontifici obedire tergiuersatus sum, neq; me hinc, sine recta fide, migraturum spero. Proinde accerse Legatos, spondeo tibi eorum pariturum me ißis, et fidei satisfacturum præscriptis.

Hungariæ et Bohemiæ Reges de pace in Olomuncz agunt tractatus. Quos

Nuncii Poloniæ Regis Romã destinati admonent, ne aliqd in p̃iudicium Regis Poloniæ concludant.

IN hanc sponsionem bello inter Matthiam Hungariæ Regem et Irzikonez suspenso, quarta dies Aprilis ad placitandum de pace constituitur. Qua adueniente, cum duo Legati, Laurentius Ferariensis et Rudolphus Wratislauiensis, et ferè omnes insigniores Hungariæ Pontifices Baronesq3 in olomūcz accersiti ad Regem conuenissent, cœpit Socer, qui et ipse in propinquo apud Stēbarg agebat cum genero suo, apud villam, inter Olomuncz et Stembarg mediã, conuenire. Et omnibus arbitris remotis, frequenti et diuturno tempore, agere de pace. Neq3 enim tutum vterq3 ducebat, licet vtriusq3 Copiæ haud procul distarēt, belli experiri fortunam: cum Pannonius superaret equite, Bohemus in pedite triplo excederet, perpetuam vterq3 sui perniciem et deiectionem secuturã ratus, quisquis ab altero vinceretur. Suspecta illicò res, tam clandestinè agitata, Pannoniis Consiliariis esse cœpit. Legatis suspectior. Vnde et taciti se, et fidem orthodoxam, et Sedem Apostolicam, à Pannonio proditam, mæsti et corde consternati, ad ludibrium quoq3 se accitos, querebantur. Superuenerant etiã in Olomuncen̄ Conuentum Oratores Casimiri Poloniæ Regis, in vrbem destinati. videlicet Iacobus Dabyenski Regni Poloniæ Vicethesaurarius, et Paulus de Glowina, Decanus Cracouiensis, et Hungariæ Regem Matthiam, et Georgium, ne quam conclusionem inirent, quam Poloniæ Rex pro præiudicato ferret, auersuri. Gratus fuit singulis Legatis, præsertim Ap̃licis, eorum aduentus, oppeririq3 illos exitum rerum hortabantur. Sed dum conclusio pacis, ex dolosa industria protraheretur in longum, Oratores Poloniæ Regis Casimiri, ab Apostolicis Legatis, ne tam perniciosæ cunctationi interessent, admoniti, Romam petière.

Olomuniecz flagrat incendio.

CIuitas interhæc Olomuncensis fortuito, insolentia ludentium in alea, in præsentia Regis nocte incensa, in sui medietate graue incendium, graueq3 spolium pertulit: dum non solum incensæ domus, sed etiam integrè per vim à gentibus Regiis depilarentur: infaustum fatum suo ardore illo portendēs et spolio.

Hungariæ Rex Matthias in Regem Bohemiæ electus, homagia à Ciuitatib: et Ducibus Slesiæ exigit, et alia in rē suam facientia procurat.

POst varios deinde tractatus, non nisi induciæ, ad diem Circuncisionis duraturæ, conclusæ sunt, et literis firmatæ. Tum demum Mathias Rex Hungariæ, à duobus Episcopis, Rudolpho Wratislauiense et Prothasio

Olomuncense, et aliquot Baronibus Bohemiæ, videlicet, Ioanne Rozemberski Zdenkone Konopniczki, Ioanne et Vlrico Zayacz de Koßthi, Swyathoslao Swambergo, Henrico de Hradecz, et Bursiano, in Bohemiæ Regem, die Mercurii, tertia mensis Maii electus, electionem de se factam, omni deliberatione circũscripta, acceptans, Olomuncz egreßus, Wratislauiam, à Ciuibus et Ducibus, Slesiæ sumpturus homagium, die Veneris vigesima sexta mensis Maii, aduenit. Vbi cum magna gratitudine et pompa, et processionum honore susceptus est, ac tertia deinde die, à ciuibus homagio publico accepto, etiam ferè omnes Duces Slesiæ iam censuris, iam promißis, iam terroribus, ad præstandum sibi homagiũ conduxit, Comitabatur enim eum illuc Laurentius Ferariensis Epũs, Apostolicꝰ Legatus, Comitabatur et Ioannes, Lauantinus Epũs, ab Imperatore Frederico cum vno Comite destinatus, Archiepũs præterea Strigoniensis Ioannes, cum Agriensi Episcopo, et nonnullis Hungariæ Proceribus aderat: Quorum præsentia ad homagium, illi à Ducibus Slesiæ præstandum, conducebat, Fredericꝰ deinde Marchio Brandeburgensis, dum inuitatus Wratislauiam aduenisset, de duobus à Matthia Hungariæ Rege rogatus, vt videlicet illi vocem ꝓ imperio daret, Quod se facilè Marchio facturum respondit, item, vt secũ fœdus contra quẽlibet hominem iungeret, Quod ille planè negauit: aßerens non conuenire suæ cõditioĩ, in Poloniæ Regem, ob cuius præcipuè respectum fœdus illud petebatur, arma sumi: cum sui Principatus Regno Poloniæ cohærentes, sub breui tẽpore, et prius, quam illi à Rege Hungariæ poßet succurri, totalem inciderent vastationẽ. Abiens posthac Matthias Hungariæ Rex versus Lyegniczam et Swidniczam, homagium ab illis et cæteris Slesiæ et Lusatiæ Ciuitatibus accepit, et Wratislauiam reuersus, diebus aliquot illic comoratus, atq́ʒ hastiludia, nouis quottidie vacãdo, vt publicè ferebatur, nuptiis, prospectans: donaq́ʒ in plures largiens, quinta die mensis Iulii Wratislauia egressus, Brunnam, conuentũ illic acturus, et deinde Austriam contendit: laturus Cæsari, ab eo inuitatus auxilium; cuius pulcherrimæ et validæ gentes, ex Australibus, Mißnensibus, Bauaris, Sueuis, donatiuo collectæ, à Bramkkircher et Groffonibus, graui cæde, pridem fuère conflictæ, aut saltem bellum illud pacatione aliqua compositurus, qtũs si bellum cũ Rege Poloniæ immineat, facilius gentes ex Almanis, cessante bello posset cõducere.

Casimirus Rex Leopoli Cracouiã veniens, à Casimiro secundo genito vulgari orõne excipitur: Vbi stipendiorꝝ partem soluit militibus, residuum postea soluturus.

EX Leopoli Casimirus Poloniæ Rex post festa Paschalia, die Martis vndecima mensis Aprilis egreßus, iisdem itineribus, quibus illuc ierat, vsus, die Iouis vigesima septima Aprilis Cracouiam aduenit: honore processionum et oratione in vulgari Polonico, per organum secundo geniti sui Casimiri disertè pronunciata, exceptus. Vbi Consiliariis Cracouien terrarũ ad illum confluentibus, hebdomadis octo stetit, Sub quibus milites, qui apud Prussiã meruerant, in centum quadraginta millibus florenorum, dato pro medietate auri, panno de pecunia fertonũ, per Cmethones datorũ, et ciuili exactione, ꝓ rata prima,

persoluit, et dilationem longiorem, ad soluendam alteram et residuam partẽ, quæ ad annum integrum, à festo Natiuitatis Christi venturo, tenderetur, obtinuit.

Legatis Bohemorum apud Casimirũ Poloniæ Regem exponentibus: q̄ ob eius cunctationem, Mathiam Hungariæ in suũ Regẽ elegerint, et petentibus, vt cum illo fœdus ineat, interim Nuncius aduenit, filiũ Casimiri Wladislaum Bohemiæ Regem creatũ et noĩatum esse tam voce cõmuni, quã etiam ipsius Georgii Posdziebracki.

Veniunt ad Casimirum Poloniæ Regem Cracouiam sedecima die mensis Iunii Protbasii Olomuncensis, Rudolphi Wratislauiensis Episcoporum, Zdenkonis Conopnicзki, et Ioannis Rozembarski, cæterorumq; Bohemiæ et Morauiæ Baronum Catholicorum, Nuncii, videlicet Ioannes Zayacз, de Kosthi, Regni Bohemiæ Cancellarius, et Dobeslaus Czarnohorski. Qui audientiam nacti, primum facinus suum, quod Poloniæ Rege et filiis suis, quos primum in Bohemiæ Regem elegerant desertis, Matthiam Hungariæ Regem, pro Rege elegissent, pluribus causis cunctationem Regi Casimiro obiiciendo, et plures clades, quibus à Irзikone Posdзyebracзki premebantur, allegando, diluebat. Rogabant deinde, vt parti eorum Rex Polonicus fauorẽ daret, hæreticis subtraheret. Fieri enim posse, Poloniæ Rege Catholicis ferente auxilium, vt hæresis Bohemica facilè finem accipiat: cum sit iam pro maiori parte attrita. Rogabant insuper, vt cum Rege eorum Matthia, amicè se gereret: plura cõmoda ostendendo ex eorũ amicitia rebus fidei et Regnorum prouentura, seq; et cæteros Bohemiæ Proceres omnigenẽ admissuros, vt inter Reges stabilis amicitia p̄ueniat. Casimiro Poloniæ rex, quanuis variationem electionis de se et filiis ad Regnũ Bohemiæ factam, et in Matthiam Hungariæ Regem translatam, molestè ferret, p̄beq; nosset, et Wratislauiensis et Lusacensis Ciuitatum, sed et oĩm Slesiæ Ducum, qui in Matthiæ Hungariæ Regis obedientiam transiuerant, pectora terroris sui metu peruasisse, futurum et graue bellum à Poloniæ Rege et filiis suis eis inferendũ, iam tunc ominantium, id insuper metientium, quòd sera in Hungariæ Rege, Turcorum bello et aliis implicato, illis spes foret: Nuncios tamẽ benignè habitos, etiã vestibus pelliceis donauit. Ne quid tamen rebus suis, occasione Regni Boheĩæ agendis, præscriberet, et legationẽ amicam flocciſecisse videretur, Respondit, se deliberacõe Consiliariorum, quorum tunc copiam non haberet, sumpta, legationi eorũ tempestiuè rñsurum. Subibat tunc Boheõrum animos pœnitudo, sup̄ electiõe, de Matthia Hungariæ Rege facta. Nec Ioannes Zayacз, vnus ex Nunciis, continere se poterat, quin filiis Regiis conspectis, et eorum familiari cõmertio vsus, dolere se cum lachrymis ait, quod electio à filiis Regiis, veris Regni Bohemiæ hæredibus, in Matthiam Hungariæ Regem translata sit, seq; in illam, non ex suo ingenio, sed aliorum persuasione pertractum magis, q̄ spontaneũ consensisse,

Illis autem nondum Cracouia excedentibus, venit rumor à vero nō abhorrēs Georgium Poßdzyebracki, pro Rege Bohemiæ se tunc adhuc gerentem, et omēs partis suæ Barones tam Catholicos quàm peste hæreseos infectos, Nuciis Casimiri Regis, Stanislao Marschalkowicz de Brzezye, et Georgio Lubranski quos sciscitatum ad illum, sub quibus conditionibus pacem cū Rege Hūgariæ Matthia confecißet, miserat, præsentibus, filiū Casimiri Regis natu maiorez Wladislaū in Bohemiæ Regem, maxima gratitudine cōclamasse et delegiße. Lætior hoc rumore Ioannes Zayacz, quàm molestior, suadebat, si Georgius Posdzyebracki, fallere solitus, de Praga et Karsten effectualiter excederet, electionem illam abnuendam non eße, Poße enim conditionibus, et præcipuè cōnubio filiæ Regiæ, à prosequendo iure Regni Bohemiæ, Matthiam Hungariæ Regē auerti. Electionem aūt illam se viuente ideo Georgius Posdziebraczki, etiā filiis suis, Victorino, Henrico, et Hincone, p̄ntibus, quibus successionē Regni maluißet destinaße, scitus est feciße: quoniam et Matthias Hungariæ Rex, clādestina pacta, quæ secum fecerat, et hoc præcipuè vnū, gratia cuius in cætera se trahi permiserat, vt Georgio et suis omnibus, vsum cōmunionis vtriusq3 speciei retinere liceret, confirmariq3 illum Matthias Hungariæ Rex à Sumō Pontifice Georgio et Bohemis obtineret, improbantibus Legatis ap̄licis et pacta illa execrantibus, denunciauit se non posse implere, ex quo vno, cætera ruptum iri. Eueniteq3, vt pace firmata ad irritū recidente, bellū inter socerum et generū grauiore odio, quam si nunquam interuenißet, reintegratum.

Stephanus Voieuoda Moldauiæ Transyluaniam vastat, et Petrū Competitorem suum, dolo interceptū, occidit.

STephanus Voieuoda Moldauiæ, iniuriam suam vltum iri satagēs, dū Matthias Hungariæ Rex apud Wratislauiam ageret, terram Trāsyluaniensem, cum mille octingentis equitibus tantūmodo ingressus, et rapido cursu, quasi quædam tempestas, singula cæde et igne vastans, plura crudelia egit, et onustus præda rediit. Missis quoq3 tunc ad Petrum literis et muneribus, sub nomine Valachiæ Baronum, vt veniret et Principatum Valachiæ acciperet, præfatum aduersarium suum Petrum in Voieuodatu, qui prem̄ suum occiderat, et quem Hungariæ Rex Matthias, contra Stephanum fouebat, viuum intercipit, ac ad se vsq3 perductum, capite truncauit.

Legati Georgii Bohemiæ Regis electionē de Wladislao factā ad Regnū Bohemicum, eiusq3 conditiones apud Casimirū Poloniæ

Regem narrant, À quo noui Nuncii conditio:
nes intollerabiles, et prælertim, ne filia Georgii
Ludimilla, hæreli infecta, Wladislao in mrī:
moniū iungatur, abrogaturi ~

Die Lunæ decimanona mensis Iunii, Casimirus Poloniæ Rex Cracouia
egressus, per nouam Ciuitatem Korczin, versus Radom contendit,
Vbi pro die Petri et Pauli Apostolorum, priuatum conuentum Consi:
liariorum egit: de defensione Regni, si aliqua subita vis, ab Hungariæ Re:
ge ingrueret, prouisurus. Illûc ad eum Nuncii Georgii Posdziebraczki &
Bohemorum, diutius expectati, videlicet Stiborius Thouaczowski, Bndictus
Vatmiller, et Paulus Præptus Zderadensis, aduenerunt. Hi extensiori sermo:
ne vsi per Benedicti organum, cuius facundiæ non conditioni à Stiborio Tho:
waczowski delatum est, in repetendo legationes et responsiones singulas, in:
ter Reges Poloniæ, Hungariæ et Bohemiæ, quomodolibet actas. Ad extremū
declararunt Georgium et suos omnes, rerum qualitate, et Georgii imbecillitate
et crassitudine prouenіente, pensata, filium, natu maiorem Wladislaum Casimi:
ri Poloniæ Regis, in Bohemiæ Regem concorditer delegisse, ea tn̄ conditione,
vt Georgius sceptra Bohemica ad mortem teneat, Polonicus Rex illum à qua:
libet hostilitate defendat, audientiā sibi à Sumō Pontifice impetret, et si impe:
trare nequiuerit, illum in nulla necessitate deserat, nec prius, nisi morte sua secuta;
filius Casimiri Poloniæ Regis sibi in Regnum succedens, Coniugem suam
Ioannam in iure dotis, et filios suos in iure Principatuum, Barones singulos in
Mgratibus, repulsis et damnatis his, in quos Hungariæ Rex Matthias, Ma:
gistratus Bohemiæ contulerat, conseruet et distracta restauret. His suapte na:
tura grandibus, vna alia conditio grandior, et quæ singulas alias fœdabat, clā:
destina subornatione adiungebatur, vt vc3t filius Casimiri Poloniæ Regis Wla:
dislaus, in Regem Bohemiæ promouendus et Coronandus, filiam Georgii Ludi:
millam vndecim annorum sibi desponset; firmaturus huiusmodi connubio Regnū
suum, electionem verò suam et omnia inde secuta, rupturus, si abnuerit. Nulli enī
satis præter paucos hæc placebat conditio, vt Princeps nobilis, hæreticæ semis:
ceret fœminæ: vtriusq3 parentis abdomen fastidiendū redolituræ: Cum aūt Con:
siliariorum sententiæ non congruerent, et ad euidens periculum, tam hæresis q3 belli,
filium Regium pars maior mitti non probaret, pauci sub oblatis conditionibus ac:
ceptandū Bohemicū Regnū censerent, in Pontifices quoq3 et eccliasticos freitus
à laicis fieret, quòd in pñtia prefatorum Nunciorum teneri interdictū decreuis:
sent, licet illud postea metu periculi, Ioannes vc3t Gnesnensis Archiepus, Ioan:
nes Cracouiensis, et Iacobus Wladislauien Episcopi, temerassent, noui nūcii,
vc3t Ioannes Tharnowski Woÿnicen, et Stanislaus Vatrobka, Sandecensis,
Castellani, in Bohemiam ituri, et conditiones graues, et eam præcipuè, quæ matri:
monium continebat, abrogaturi, destinantur, Conuentio insuper generalis, apd Pyo:
thrcouiam pro festo vndecim millium Virginum, pro conditione rerum et temporis
his et rebus prouisura, instituta est, Legatiq3 Regii ex vrbe, Bohemia, et Diæ:
ta Hungaricali, pro die Natiuitatis sanctæ Mariæ virginis apud Podolinum
et Kÿeschmark celebrata, reuertuntuR ~

In Prussiam quæ in suspicionē defectionis adducta ferebatur, Casimirus Pol: Rex Nuncios mittit, nouos motus cōposituros

DVo Episcopi Iacobus Wladislauiensis, Vincentius Chelmensis, et Petrus Dunin Succamerarius Sandomiriensis, in Prussiam delegantur, iustum iudicium exhibituri querulantibus, et motus singulos, qui orituri referebantur, oppressuri. Insimulabatur enim ordo Pruthenicus, Frederici Roānorum Imperatoris, et Matthiæ Hungariæ Regis suggestu, rupto fædere in bellum spectare. Casimirus verò Poloniæ Rex die Iouis vigesima mensis Iulii ex Radom egressus, per Lublinensem et Chelmen terras in Luczko prima die mēsis Augusti descendit. Et abinde Lituaniam petens, Conuentionē in Grodno pro die Natiuitatis sanctæ Mariæ virginis feria tercia celebrauit. In reuersione Bohemorum ex Radom, interdictum Ecclesiasticum, apud Cracouiam tentum, Cracouiense Capitulum, errorem, quem Pontifices in Radom admiserāt, correxit

Matthia Hungariæ Rege Wratislauia discedente, Victorinus Georgii Posdziebraczki filius, à militib: eius, dolo affinis sui, capitur. Sed dum, vt suis laborantibus succurreret, ex Hungaria in Bohemiā aduenit, ab Georgio profligatus, cū paucis in Hungariam perfugit: voluntates in se suorum simul cum fortuna commutans

SVb Matthiæ Hungariæ Regis in Moraniam, aduentu, bellum, quod paululum, ipso Wratislauiæ degente, quieuerat, iterum cæptum est. Etenim, quædam munitiones ab rege Matthia obsessæ sunt, Quas dum expugnare contendit, Victorinus Georgii Posdziebracki filius cum mille equitibus in oppidū Vessele venit (Partium enim suarum erat, et ab Henrico Lipski Marsalco Bohemiæ, genero Irzikonis, tenebatur.) idq3 assecuratus etiā à præfato Lipski, sororis marito: iam tunc in partes Hungariæ Regis spectante. Quē illîc consistentem Hungariæ Rex, exercitu admoto circūuallat. Ac oppido in locis aliquot ex pacto incenso, dum Victorinus, negato sibi ab affine Lipski castri, quod oppido imminet, introitu, angustiatum se videns, de oppido erūpere nititur, à gentibus Hungariæ Regis, in ipsa eruptione, non sine suorū clade, captiuatur, Octingenti de suis aut occisi, aut flāmis in oppido exusti, aut aquis suffocati. Corpore Victorini Hungariæ Rex, quod vnum solū longo tpe quærebat, cùm vnus solus ille, pris strennè gereret bella, potitus, ipsum in Buda, maleferētibus Boheīcis partis suæ Baronibus, q Panoica fidē Boheīcæ pponeret, quo illîc tutior eēt trās duxit. Irsik aūt captiuitate filii audita, nō secus, q3 par erat, motus, exercitu nō paruo ex militibus

Ciuibus, et agrestibus, congregato, Castra tria Ioannis Zayacz de Kosthi, in quorū
vno ipse cum filio admodū paruulo, prn̄s erat, dura obsidione constringit, et singu:
la in expugnatione eorū ferotius administrando, Ioannē Zayacz cape, liberaturq;
illo filium, contendit. Sed Ioanē Zaiacz euadente, castra eius fortius obsidebāt.
Sub iisdem diebus Stephanus Voieuoda Moldauiæ, misso exercitu in Regnū Hū:
gariæ, cuius Philippus Pop ductor erat, trām Transylu amen vastando, vsq; ad ri:
uulū, depopulatur. Vbi duobus præliis Hungaris, illū opprimere satagentibus, vic:
tor exercitū, onustū præda, in Valachiā traducit. Exercitus interim ex Wrati:
slauien. Lusatien. et sex ciuitatibus Slesiæ, assidua prece Ioānis Zayacz pro
suorū castrorū liberanda obsidione, iussu etiā Matthiæ Hungariæ Regis, colle:
ctus, in Bohemiā pcessurus, apud Zithauiā conuenit. Sed præsentiens Boheōs hæ:
reticos conuenisse, et pactione cū his qui obsidebantur inita de dedendis castris,
nisi sub certo tp̄e illis feratur defensio, in multitudine quadrigarū montes, Slesiā
à Bohemia disterminantes, superasse, pauidus in sua dilapsus est. Quo cognito Bo:
heōrum exercitus, ex ciuibus tm̄modo et agrestibus, in duorū tantūmodo millium
nūro, quorū maior pars peditatus erat, aggregatus, Zithauiā oppugnās, post tri:
nū insultum, igne molendinū obtinuit, et centum Ciuibus Zitauien. molendini
defensoribus, captiuatis, duodecim trucidauit. Deinde circa Laubin Slesiā in:
gressus, duos hn̄s Duces, Samuelē Pragensem, et Ioannē Czyarni Hradecen. ciues,
omnē regionē circa montes impunè, nullo ferente auxiliū, quāuis Hungariæ Rex
frequentibus imploraretur Nunciis, igne, cædibus et spoliis populatur. Et quāuis
à militaribus Slesiæ rogatus, rura et ædificia ab igne tantūmodo, et non à spoliis,
redimendi ptatem fecerit, et duodecim millia florenorū à redimentibus emunxe:
rit: bona tamen et rura Ecclīastica (vehementius Spiritualibus q; Secularibq;
offensus, et callido ingenio odium inter illos serturus, nullo pacto absolui pmittēs)
igne singula deleuit. Adeoq; metus tam imbecillis manus cunctos peruaserat, vt
Wratislauienses, obsidionis timore, intra muros trepidarent. Parūq; à grandi se:
ditione abfuit: vulgo omni, omnē incensæ et depopulatæ regionis culpam in Epi:
scopum Wratislauiensem Rudolphum, et Ioannem Præpositum, et consulatum,
retorquente, quòd Matthiæ Hungariæ Regis, acceptandi, et in suam obedientiā
transeundi, authores fuerunt. Mittit et Matthias Rex Hungariæ, ad Przemisla:
um Theßnen. Venceslaū Ribnicensem, Duces, auri mille florenos, pro conducen:
do milite: iubens, vt cæteros Duces Slesiæ cogendo in arma, Opauiam, ex qua al:
tera ora Slesiæ, vehementius à Præfecto Irzikonis Ierka infestabatur, obsi:
dione cingerent. At illi de duobus præfatis Ducibus, quod ipsis quoq; aurum
nō mittebatur, zelo concepto, mandatis Regiis irrisis, contumaces se mōstraue:
runt. Exercitus interea Boheicus, omni præda in Bohemiā in pecore cæteraq;
suppellectili relata, maioribus viribus auctus, sub ductu Henrici filii Georgii
Posdzyebracki in Morauiā, oppidū Hradisce, quod à gentibus Hūgariæ Regis
longo tp̄e obsidebatur, liberaturus aduenit, et in vicina quæq; Regni Hungariæ
circūcirca Threnczin, cæpit spoliis et incendiis graßari. Agebat tūc Matthias
Hungariæ Rex cū Primoribus Pannoniæ apd̄ Posonium conuentū: expostu:
lās sibi cumulatiori auro contra Bohemos succursum iri. At Hūgari assiduis tri:
butis grauati, tyrannidem quoq; eius, quoniam plerisq; castra et substātias abstu:
lerat, simul q̊; et petulantiam posi, de expellendo eo, variis studiis cōsultabāt.
Igitur dum populationem Bohemicam Matthias Rex psentiens, primū in Tarnauiā

deinde in Hungaricum Brod accurrit, et exercitu, qui tria millia pugnatorum im:plebat, contracto, contra Bohemos, in expugnatione suorū, qui Hradisc3e per propu:gnacula obsidebant, occupatos, personaliter aduenit, et die Martis vltima mensis Octobris, cum Henrico, Irzikonis filio, et exercitu eius congressus, victusq3 suc:cumbit, ac trepidus, cum tribus tantummodo fugæ Comitibus, in Hungaricū Brod perfugit, sed nec illic audens consistere, in Skalic3am se recepit. Bohemi insigni:bus tam spoliis quam captiuis potiti, inter quos erant Ioannes Comes de Besmk Georgius filius Zdenkonis Conopnic3ki, Dobeslaus C3arnoborski, Oppidum Hradisc3e longa obsidione per gentes Matthiæ Hungariæ Regis angustiatū et fatigatum, aliquibus propugnaculis expugnatis, soluere non poterat, et ab eo tempore animis resumptis, superiores etiam successibus esse cæperunt. Desciuitq3 magna pars Baronū Bohemiæ Catholicorum à Rege Hungariæ, vc3t Bur3yan, Swantboslaus Swamberg, et se Ir3ikoni coniunxit. Ioannes aut Ro3emberski et Ioannes ac Vlricus Zayac3, quoniam publicè descire fas non putauerant, induciis vnius anni sibi duxerunt prouidendum ~

Nuncii Poloniæ Regis frustra fatigā et sumptus bis faciunt ad communem Conuentū, cū Hungaris constitutum, proficiscentes: Hungaris in locū condi:ctum et diem non venientibus~

N Vncii Casimiri Regis et Regni Poloniæ, videlicet Ioannes Cracoui:ensis Episcopus, Ioannes de Thac3in Castellanus Cracouien, Der:slaus de Rithwyani, Sandomiriensis, Stanislaus de Ostrorog Calis:siensis Palatini, et Ioannes Dlugosch senior Cancus Cracouien, quamuis ad Diætam, inter Regna Poloniæ et Hungariæ, pro festo sanctæ Mariæ virginis tenendam, et per nuncios graues frequenter condictatā et Conuentā, in Podo:lyniec3 aduenissent, ac sumptus magnos et fatigas fecissent: Hungariæ tamen Prælatis et Baronibus studiose et ex proposito venire, moribus et leuitatibus Regis sui offensis, dedignantibus, Polonici Nuncii bis sub vnū annum, de agē:da Diæta, illusi, fremētes et indignabundi, quod nec illis euacuatio Diætæ in:timata fuerit, reuertuntur ;

Thartari prædam ex Lithuania agunt. in Poloniam propter exercitum para:tum descendere non ausi, Valachias etiam populantur: filio Cæsaris sui amisso, Quem, à patre minaciter repetitum: Stephanus Voieuoda in quatuor partes iubet diuidi: Le:gatis, vno tantum excepto, qui

nunciandæ rei superesset, palo infixis.

CAsimiro Poloniæ Rege apud oram Lithuanicam cum Elisabeth Regina consorte sua agente, frequens Tartarorum exercitus, ex fugitiuis, prædonibus et exulibus, quos sua lingua Kozakos appellant, collectus, sub ductu Manyak cæsaris, vltra Volhin, terras Regni Poloniæ, trifariam partitus, irrupit. Et vna quidem pars, Districtus Wlodimiriensis, Krzemenecensis, Kuzminen, Czudouiensis, et Zithomiriensis, graui captura hominū, ad decē millia æstimata, expleta, in propria, nihil læsionis passi, cum captiuis diuertūt: Lithwanos, qui, ad congrediendum cum eis, expediti fuerant, defensionē non faciētibus, suæ paucitatis et illorum multitudinis respectu, et agrestibus cæterisq; mortalibus, fugam et diuerticula non facientibus in paludinosa, saltuosa et abdita loca, ob diuturnā pacem, et frequentē Tartarorū, per prius illis factā denunciationem, ad irritum recidentē. Altera verò pars, cum versus Trabowlya cursum direxisset, cognito Polonorū exercitu, in propinquo statiua agere, raptis tantūmodo quadraginta hominibus festinato cursu, ne sequeretur, abiit. Casimirus enim Poloniæ Rex, de Tartarorū præfatorū irruptione, à Cæsare Tartarico Cziswolhano, Megligeren, filio Eczigeri, amico et confœderato suo, tēpestinè veloci Nuncio auisatus, omnes suos tā de Poloniæ Regno, quā de Lituaniæ Ducatu, tempestiua missione in arma coēgerat. Quapropter singulæ terræ Russiæ Regni Poloniæ, sub ductu Raphäelis Iaroslawski Leopolien, et Pauli Iaszienski, Belzensis Chelmensq; capitaneorū, exercitu congesto, ad Trabowlia, congregatæ, aduentum Tartarorū, decernere cum illis paratæ, obseruabat. Residua autem Tartarorum pars, in Valachiam diuertens, bis à Valachis, locorū iniquitate adiutis, profligata est. Tertia tamen congressione victrix, mancipia mortalium plura cepit. Filium verò, Cæsaris sui, Manyak viuū, à Valachis captum, amisit: quem processu dierū Manyak, minis recuperare posse ratus, Centum Legatis ad Stephanū Voieuodam Moldauiæ missis, superbè illi denunciat, ni filium suum libertati reddat, aut quicquā in eum grauius consulat, graui vltione illum multaturum, Sed Stephanus Voieuoda, ingentis spūs vir, ea legatione irritatus, quæ forsitan alium terruisset, exprobrata fraude Manyak, quòd indiffidato bellum ei intulisset, filium suum, sub Legatorum conspectu, in quatuor portiones dismembrauit, omnes verò Legatos, vno duntaxat excepto, cui naso absciso, et ad Manyak remisso, vt factum illi nunciaret, in palis suffixit. Suorum sic vltus est manes.

Legati Casimiri Poloniæ Regis tributū Elbingensibus indicunt, et lacū Druzno auferunt, ac pleraq; alia conficiunt negocia.

LEgati Regii, Iacobus Wladislauiensis, et Ioannes Kyelbaska Culmensis, Episcopi, ac Petrus Dunin Succamerarius Sandomirien, in Pomeraniam primùm, deinde in Prussiam ingressi, apud Gdāsk

et postea apud Elbingum conuentus agunt, Stiborio de Bayssen Palatino Elbingen ne se amplius pro Gubernatore Prussiæ gerat, interdicunt, villas, quas in Zolaua obtinebat, sibi adimunt, et castro Marienburg reuniunt. Villas Districtuũ, Gdanensis, Thscƺouiensis et Pucƺkouiensis, eis suadentibus per Gdanenses, quibus à rege Poloniæ casimiro in certis summis obligatæ fuerant, vltrò redditas, partim in militares Pomeraniæ et Prussiæ, qui fidem non mutauerant, distribuunt, partim in Regium fiscum reseruant. Elbingensibus locum Druƺno auferunt, multiplicitate piscium fæcundum, et castro Marienburgensi annectunt. Eisdemq; Elbingẽsibus tributum, singulis annis pro Poloniæ rege et Regno pendendum, duo millia Hungaricalium aureorum, vltrò ab eis acceptatũ, constituunt, iura querentibus reddunt, priuatos conuentus singulis districtibus interdicunt. Rogati clandestinis precibus ab Henrico Plawyenski, locũ tenente Mgr̃i, et à Marschalco, vt casimirus Rex ordini de proprietate Castri Marienburg, et terrarum Pomeraniæ Chelmensis, et Elbingen, tributo annuo, per ordinem dependendo, imposito, excederet. Rem tam grandem non conuenire, respondent, suo, sed solius Regis, arbitrio.

Henricus de Plauen Mgr̃ creatur Prussiæ.

Admoniti quoq; tunc, ne paterentur diutius vacare Magisterium, die veneris, vigesima mensis octobris, apud Kinsberg Capitulo generali celebrato, sub præsentia commendatorum à Magistro Almaniæ missorum, Henricum de Plawen, Magistri in Prussia locum tenentem, in Magisterium, semis supra bienniũ vacans, concorditer eligunt.

Legationis apud Summũ Pontificẽ nomine Regis et Regni Poloniæ habitæ in negocio Bohemico et Prutheico relatio in Conuentione Piotrcouiensi fit per Nuncios Roma reuersos.

Vigesima prima die mensis octobris appetente, Casimirus Rex Poloniæ ex Lithuanica regione tempestinè reuertens, Regina Elisabeth consorte sua, cum impedimentis apud Radom relicta, die lunæ vigesima secũda octobris, Pyotrconiam ingressus est: generalem Diætam Regni acturus, Ad quam, cum Ioannes Gnesnensis, Ioannes Cracouiensis, Iacobus Wladislauiensis, Andreas Posnaniensis, Vincentius Culmensis, Paulus Chelmen Pontifices, Conradus Masouiæ Dux, cæteriq; Palatini et Magistratus Regni Poloniæ, infrequenti numero conuenissent, Ioannem tamen de Thacƺin Castellanum, et Ioannem de Pilcƺa Palatinum, cracouienses, aduersa valetudo distinuit, pluribus diebus non nisi in reddenda iustitia q̃rulantibus,

vacatum est. Relatio quoque Iacobi de Dabno Cancellarii Regni Poloniæ et Capitanei Cracouiensis, et Pauli de Vaschosche, Decani Cracouien. ab vrbe reuersorum, de rebus, à se Romæ gestis, audiebatur. Qui cum Oratoribus Matthiæ Hungariæ Regis et Zdencone Konopnicski, cæterorumque Bohemiæ Baronum, qui Matthiæ partes sequebantur, Romæ offensis, ac confirmationem Regni Bohemiæ, et missionem Coronæ deposcentibus, frequenti iurgio in Summi Pontificis et Cardinalium audientia, super Regni Bohemiæ iure, habito, cotendentes, tumidas illorum rationes se refellere, fratre Gabriele de Verona, ordinis Minorum, enixius partes Regis Hungariæ adiuuante, referebant. Petiisse insuper Regis Poloniæ Oratores pacis Pruthenicæ confirmacom, et de ecclesia Varmiensi, pro persona Vincentii Kielbassa Culmensis Episcopi, prouisionem, et accusationem de Rege Poloniæ, quasi fauendo hæreticis, neque Censuras contra illos, neque prædicationem Crucis admitteret, purgasse. Ancipiti vero responso, Paulum Papam, vtrosque expedientem, respondisse, se ad inspiciendum iura et merita vtriusque, Episcopum aliquem pro Legato missurum. Etsi Casimirus Poloniæ Rex instructionibus et ordinationibus suis legitimis auscultauerit, pollicitum esse Papam, singulis petitionibus Regiis codescensurum. Sic oratores Regii, qui vulgauerant se omnia pro voto expediuisse, non nisi spem, et eam ipsam ambiguam, pro re, ostendebant ~

Legati Bohemorum Regnum Boheiæ filio Casimiri Regis Wladislao ita offerunt, vt non prius Irzikoni, nisi eo mortuo, succedat. Interim verò Irzikonem suis auxiliis in omni necessitate iuuet ~

Secunda posthæc mensis octobris, die Iouis, Pyotrcouiam Regni Bohemici Nuncii, ingrediuntur, in comitiua ducentorum equorum, vcz. Vilhelmus de Rischemberg et de Rabye, Camerarius Regni Bohemiæ, Ioannes de Thowaczow et de Boleslaw. Albertus de Kolowroth, et de Besdwschicz. Slawatha de chelm, et de Rozemberg. Benedictus de Vaythmieli Burgrabius Castri Korsthin, frater Paulus præpositus Zderaden. et Henricus de Smirzicz, item Nuncii veteris et nouæ Pragæ, videlicet Nicolaus de Schulyeuicz, et Vintenberg. Martinus Borsek de Hradek, Czenko de Barchow, Bogussius de Drabohudzicz, item Nuncii Zatbecz et Ponten. Ciuitatum. Hi, cum in secreto consilio, die Iouis quinta mensis octobris, auditi fuissent, prioribus articulis, quos in Radom attulerant, enunciatis, id etiam singularius addiderunt, vt Georgius Possdzyebracki, plenum titulum ac Dominium Regni Bohemiæ, vsque in diem obitus obtineat. Filius verò Poloniæ Regis Wladislaus, non nisi eo mortuo succedat, et pro qualibet ingruenti necessitate, suis copiis Irzikonem iuuet. In eam se fidem dare paratos esse et accipere. Cum autem conditiones per eos propositæ, parum æquæ, parumque tolerabiles, viderentur, responsum his per Poloniæ regem est, omnia se ex arbitrio Summi Pontificis, et nihil eius iniussu, in acceptatione Regni Bohemiæ acturum. Proinde adiecit, se velle opperiri eius Legatum, et posthæc rebus Regni Bohemiæ responsurum, et prouisurum negociis. Donatos autem

singulos vestibus Sabellinis et mardurinis, phialis et equis, et per omne tẽpus, quo Pyothrconiæ stabant, omnibus abunde procuratos necessariis, licet Ecclesiastico, propter eorum præsentiam, seruato interdicto, mæstos quidem et molestos (lætius enim se rebantur responsum accepturos) remisit. Qui etsi destinassent rectiori via in Bohemiam reuerti: visuri tamen filios Casimiri Poloniæ Regis, Cracoviam diuertũt. Ibi quoq[ue] sub eorum pñtia, tento per dies aliquot interdicto, allocuti filios Regios, et primogeniti Wladislai prudenti responsione et animosa ædificati, superatis insidiis, quas illis Matthias Hungariæ Rex instruxerat, in Bohemiam reuertuntur. Noui Nuncii in Bohemiam, vc[ilice]t Stanislaus Vatrobka Sandecensis, Nicolaus Skop Osswyacsimensis, Castellani, ad Imperatorem Romanorum Fredericum, Stanislaus Vislicki ad Pannoniorum Proceres, Ioannes Vatrobka, Canonicus Cracouiensis, in Valachiam, Ioannes de Rithwyani Regni Poloñiæ Marsalcus, ad Thartarorum cæsarem Zbobrowski leguntur.

Fredericus Marchio Brandeburgeñ et Henricus Stolpensis Dux, missis Nunciis, rem oẽm Casimiro decidendi occone feudi, per Marchionẽ à Duce requisiti, committunt: Fredericus insup affinitatẽ cum Casimiro neq[ue]q[ue] expetit: Rege vtrunq[ue] negociũ in aliud tempus differente.

Aduenerant etiam ad præfatam Diætam Piotrcoviensem Frederici Marchionis Brandeburgensis Nuncii, ab vna, videlicet Fredericus Episcopus Lubucensis, Nicolaus Pful miles, Laurentius de Schaumberg, Ioannes Magister curiæ, Sigismundus de Rothemburg, Aduocatus in Kotus, Albertus Kliczink Canonicus Maydeburgeñ, et Henrici Stolpensis Ducis, ab altera partibus, vnicus Nuncius, sed callidus et vafer, Dionysius de Osthen miles: staturi super omnibus differentiis, inter eos per bellũ et arma dudũ, occasione feudi, quod Fredericus Marchio Brandeburgeñ ab Henrico Duce Stolpeñ requirebat, exortis, Casimiri Regis Poloniæ iuridico decreto, aut amicabili arbitrio. Cũq[ue] Oratores Frederici Marchionis, plures scripturas et priuilegia Romanorũ Imp[er]atorum et Regum, quibus feudum huiusmodi stabiliebatur, p[ro]duxisset, et Dionysius miles constanter illa refelleret: asserens feudum terrarum Stolpensium, nulli Principum, sed soli tantummodo Regi et Regno Poloniæ, à quo terræ Stholpenses primariẽ manarunt, conuenire: res, ob illius nodositatẽ, et ancipites probationes in tempus diuturnius producta est: vt interim Cracovieñ vniuersitates Doctores, visis vtriusq[ue] partis iuribus, iustum decretum Regem docerent ædere. Procati sunt et tunc Nuncii Brãdeburgenses, filiam minorem, filio Alberti Brandeburgensis, secundi matrimonii, decenni et impuberi. Quibus et si spes bona de hac re facta fuerit: conclusio tamen in aliam diem dilata. Procurauit et hos omnes Nuncios Casimirus Poloniæ Rex, singulis victualiũ

copiis, et vestibus nobilibus donatos remisit, iungens illis Stiborium Chelmski de Ponyecz, iudicem Posnaniensem, qui Principes dissidentes, aut per viã fori componeret, aut bellum eorum sufferentia suspenderet.

Henricus de Plawen Mgr̃ Prussiæ sacramentum fidelitatis Casimiro Pol: Regi præstat.

IN fine autem huiusmodi Diætæ Pyotrcouiensis, Henricus de Plawen Prussiæ Magister nouus generalis, cum duobus sui ordinis fratribus, vcz Gich Commendatore de Brandeburg, et Martino Gyebsadel Compano Pyotrcouiam aduenit, comiter à Casimiro Rege habitus. Et fœderi perpetuæ satisfaciens, iusiurandũ corporale de fidelitate et subiectione, Poloniæ Regibus præstanda, in manibus Ioannis Episcopi Cracouiensis, sub frequentia consiliariorum, prima die mensis Decẽbris præstitit: ad locũ primũ sinistræ manus Regis, ad omnia arcana Regni admissus. Prudenti modestia et instinctu, singula Regni negocia, ad cõsultandum proposita, disseruit. Et notabilibus muneribus à Casimiro Rege donatus, in propria rediit. Casimirus aũt Rex, sex hebdomadis in Diæta Pyotrcouiensi exactis, secunda die Decembris, inde egressus, et in Radom perueniens, in Lithuaniam cum Elisabeth Regina, consorte sua, transiit.

Mgr̃ Prussiæ Henricus Plauienski, et Bernhardus Schumborski moriunt.

DIe Solis, vltima mensis Decembris, Henricus de Plawen, Magister generalis Prussiæ, dum ex Diæta Pyotrcouiensi reuersus, apud Morag ageret, inter prandendum subitò apoplexia percussus, à tabula in terram prolapsus est. Et loquendi organis conclusis, die Martis secunda mensis Ianuarii moritur, et in Kinsberg reductus, illic die Veneris quinta Ianuarii sepelitur. Post cuius mortem, Henricus de Richtenburg, magnus Cõmendator, ad tenendũ locum Mgri, donec iustus eligeretur Magr, suffectus est. Mortem aũt Prussiæ Magistri Henrici, etiam mors Bernardi de Schumborg, post dies quinque secuta est: veneno muliebri, vt pleriq; putauerant, procurata. Qui in Chelm sub tã magna obiit egestate, vt funeri suo nulla iusta soluta sint, et vt vulgo aiunt, Mortuo rogus et lectus funereus defuit.

Hungariam et Austriam Turcæ impune vastant: nemine illis resistente.

SVb anni huius extremum tempus, cũm hyems validior nimbus cõcreta

paludes, stagna, et flumina, rigore magno glaciasset, Turcorum ingens exercitus terras Hungarorum et Slauorum inuadens, vsq; ad Ciliæ regionem, Croatis trãsitum eorum non impedientibus, nec Hungariæ Rege Matthia depopulatus est. Sed nec Imperator Romanorum Fredericus, cuius regiones magna ex parte vastabat, aliquam opponebat resistentiam. Ex quo factum est, vt prope viginti millia animarum de Christianis barbaries aut trucidauit, aut in miserabilem seruitutẽ secum traduxit, et incursiones postea aliquot in easdem terras innouauit: nullo mortalium resistentiam opponente.

Anno. Doñi 1470.

Casimirus Rex Poloniæ, Poloczko, Vitepsko et Smoliensko inuisit, tandem Korczinum transit. Vbi contra Georgiũ Pozdziebraczki hæreticũ per Legatum sũmi Pontificis instigat, et vt affinitatem cum Mathia Hungariæ Rege contrahat, hortatur.

Natalicii Domini diebus Casimirus Poloniæ Rex apud Grodno exactis, in Throki et Vilnam transiit, vbi parumper moratus, ad visendũ suos Principatus, Połoczko, Vithebsko, et Smolyensko, quos iam annis prope sedecim non viderat, vna cum Elisabeth Regina, consorte sua, transiit: vniuersis fere Proceribus et maioribus Lithuaniæ illum comitantibus, in numero frequenti. Quibus peragratis, et Lithuanicarum rerũ composito statu, in Lublin pro Dñica Iudica, deinde feria sexta ante Dominicam Palmarum, quæ tũc fuit tredecima mensis Aprilis, Sandomiriam aduenit, ibiq; Pascha Dñi celebrauit. Ex Sandomiria in nouam Ciuitatem Korczin transiit, illic ad eum nuncius et Orator Aplicus Alexander Electus et confirmatus Forliuiensis, vir non tam ætate quàm prudentia et modestia insignis, venit. Id inprimis exposcens, vt Casimirus Rex Poloniæ in Georgium Posdzyebraczki hæreticum, et ecclesiæ Romanæ rebellẽ, consurgeret, et tam illum quàm complices suos, deleret de terra. Item, vt cũ Mathia Hungariæ Rege fœdus et affinitatem per filiam iungeret. Nam etsi Pontifex maximus Papa Paulus secundus, filiis Poloniæ Regis de Bohẽiæ Regno faueret plus, quàm cuiquam alteri: fas tamen sibi ademptum duxit, vt Hũgariæ Regem, optimè de se et Ecclĩa Romana meritum, qui toties Bohemiã cladibus contundisset, simpliciter à iure Regni Bohemiæ rescinderet. Subintulit, et Papã eius feruoris ad Casimirum Poloniæ Regem fore, vt si res exigeret, descendere ad hæreticum Irzikonem, pro bene gerendis rebus Poloniæ Regis, in mandatis à Summo Pontifice accepisset. Cum omni aut benignitate et gratia Orator ipse Apostolicus Alexander à Rege Poloniæ Casimiro et filiis suis, habitus est. Qui illum in primo Cracouiam aduentu geminata quilibet exceperunt oratione, ita ornata et diserta, vt eorum docile ingenium miratus: fletibus ora rigauerit: contestans se nunquam, tam benè eruditos, et tam ingenue institutos pueros vidisse.

Raphaelis Lieſczinſki, Frederici Impator, Rom. Legati, perſuaſione, Caſimirus Rex ad Impatorem ipſum Nuncios cauſa fœderis et affinitatis contrahendæ mittit.

Venit etiam in nouam Ciuitatem Korczin ad Caſimirum Poloniæ Regē Imperialis Nuncius Raphael Lieſczinſki, genere Polonus miles, de ſtirpe familiaq; Wyenyawa, in pulchra Comitiua, annis pluribus in obſequiis Cæſareis et familiaritate comoratus, et ob fidei atq; virtutis ſpecimen Cæſari inter paucos charus, magnis periculis ægrè euitatis, quæ ſibi Hungariæ Rex Matthias, in omnibus ferè paſſibus et locis tetenderat, et ob quæ nemo ex Auſtralibus Baronibus, legationē ipſam aſſumere volebat. Diſſerens in ſumma, Quod Fredericus Romanorum Imperator, licet ſe amiciſſimum Matthiæ Hungariæ Regi annis ſuperioribus geſſiſſet, et res ſuas pro adipiſcendo Bohemico Regno parum ducens, Nunciis et literis apud Sedem Apoſtolicam promouere, perſonali etiam tranſitu, in vrbe: Subinferendo in Caſimirum Poloniæ Regē et filios eius, quaſdam obtrectationes et dedecora, adiuuiſſet: Conuentu tamen perſonali pro die Purificationis ſanctæ Mariæ virginis in Vienna facto, in quo, amicitia ipſa, per filiam Imperatoris Cunegundim, in vxorem Hungariæ Regi danda, debebat ſtabiliri, et in quo Hungariæ Regi, ceſſionem iuris Regni Hungariæ et tituli, reſtitutionem octoginta millium florenorum, quibus Coronā materialē Hungariæ Regni ab eo redimerat, item reſtitutionem nonnullorum Regni Hungariæ Caſtrorum, in quibus Cæſar ſeptuaginta millia florenorum inſcripta habebat, item reſtitutionem caſtrorū, quæ Cæſar ab hoſte, ſibi infeſto, Bamkircherr, oppugnatione abſtulerat, et vt Imperator pro damnis eidem Bamkkircher quadraginta millia aureorum ſuperadderet, petebat, adeò vtriuſq; animi irritati et offenſi ſunt, vt Matthias Hungariæ Rex inſalutato Cæſare, ex Vienna tumultuariè mane per Danubium vectus diſceſſit: dedignatus etiam paululum aduentū opperiri cæſaris, qui illum eques cum ſuis, humanitatem oſtenſurus, abeuntē fugabat: irritatus etiam priuato dedecore, quòd cum in ſingulari haſtiludio Raphaël Lyeſczinſki miles Cæſareus præfatus, in publico ſpectaculo haſtis ludēdo, in fronte vulnerauerat. Is Raphaël nomine Cæſareo verba faciens, commemorata legatione Stanislai Viſlicski, aſtruebat Cæſarem, quanquam à multis Regibus et Principibus Catholicis, in fœdus, amicitiam et affinitatem, peteretur: fœdus tamen, affinitatem et amicitiam Caſimiri Poloniæ Regis, omnium Regum et Principum affinibus et fœderibus, ex multis reſpectibus prætuliſſe. Proinde inſtabat, vt Poloniæ Rex Caſimirus, mitteret Conſiliarios ad Cæſarem, pleno mandato ſuffultos, fœdus et amicitiam noua liga confirmaturos. Subiecit et idem Orator, quatinus Rex Poloniæ caueret ſibi à Rege Hungariæ Matthia, et periculo ſuo cæſareo attento, nunquam in fœdus et fidē ſecū veniret: dolis, aſtutiis, ingeniis, ſi ſecus ageret, illaqueandus. Auditus eſt Cæſareus is Nuncius benignè, et liberalibus donis onuſtus remiſſus. Remiſſi ſunt et cum eo duo Palatini, Derslaus de Rythwiani Sandomirienſis, et Stanislaus de Oſthrorog Caliſſienſis. His mandatū vt ſub æquis conditionibus fœdus cum Frederico Imperatore Romanorum, affinitatemq;

actiue et passiue iungant, dando videlicet filiam Poloniæ Regis Imperatori, si ex-
petierit, aut Maximiliano suo vnico filio, et recipiendo filiam suam Cunegundim
Wladislao filio Poloniæ Regis primogenito, vt quoq; Cæsar pro consequendis re-
gnis Hungariæ et Bohemiæ filios Casimiri Regis fideliter adiuuet, et de omni
iure dictorum Regnorum excedat.

Legati Casimiri ad Irzikonē mittuntur,
Coronationem, illo viuente, Wladislao Po-
loniæ Regis filio, obtenturi, et reconcilia-
tionē Irzikoni cum Mathia Hungariæ
Rege, qui armis supior videbatur esse
persuasuri.

AD Georgium insuper Posdzyebraczki à Casimiro Rege Poloniæ duo
alii Nuncii, videlicet Iacobus Dabyenski Regni Poloniæ Cancellari-
us, et Stanislaus Schidlowieczki, Castellanus Zarnouiensis, in Bohemi-
am missi: Persuasuri illi vt primogenito Regio Wladislao de Regno Bohemiæ,
excedat, et eum, se viuente, Coronari permittat. His etiam mandatum est, vt eos Ba-
rones Catholicos, qui partes Matthiæ Hungariæ Regis sequuntur, adeant, et
persuadeant reconciliationem, postquam res, armis iam longo tempore gesta, parū
prosperè cesserat. Sed et Georgius ea tempestate superior armis videbatur. Com-
parato enim vno exercitu, qui octo millia peditum habebat, et duo millia equitū
et cuius Ductor erat Grabanya Bohemus, curribusq; incluso, mittit illum contra
Matthiam Hungariæ Regem in Morauiam. Sed cum is propter paucitatem sui ex-
ercitus (plures enim mercenarii milites ab eo ob tyrannidem desciuerant) decernere
non auderet, exercitus ipse ad Irzikonis statiua reuersus, soluere longam obsidionē
oppidi Hradiscze aggressus, tribus propugnaculis expugnatis, oppidanis fame la-
borantibus, victualium copia illata, in Hungariam versus Tarnauiam procedere
disponebat. Sed Rege Hungariæ Matthia cum suo exercitu, ex mercenariis militib9,
collecto, quem aliquorum Ducum et Ciuitatum Slesiæ et Lusatiæ gentes auxerat,
superueniente, vnus alterum clade obruere ex opportunitate occasionis, aut loci
iniquitate nitebatur. Vtrūq; tamen ab altero fortuna seruauit incolumem, quoni-
am nec Hungariæ Rex Matthias, inuadere Irzikonem, propter falcatos currus,
nec Irzik sequi Hungariæ Regem, in loca ardua et iniqua poterat.

Georgius Posdziebraczki Mathiam
Hungariæ Regem nec ad duellū, nec
ad vniuersalem dimicationē elicere
potest: soluere tamen illum exerci-
tum et campum, auxilio Ioannæ

vxoris suæ adiutus, compulit.

O Btulit tandem per Nuncios et literas Georgius Poßdzyebracski Mathiæ Hungariæ Regi conditionem geminatam pugnæ, quatinus aut secum, vtroqz exercitu inspectante, pugna priuata contenderet, aut diem locumqz pugnæ quemcunqz vellet, aßumeret. Quo vtrunqz detrectante, Georgius ad vastandū Slesiam iturum se disponebat. Quem Hungariæ Rex Matthias distenturus, solo equitatu contentus, in Bohemiam concito gradu procedens, plurimas villas circa montes Kuthnos, et in circuitu flammis deleuit. Sed dum et à fronte nouo exercitu, per Ioannam Irzikonis consortem comparato, et à tergo per Irzikonem et eius exercitum, qui illum, alio quidem, verum compendiosiori itinere insequebatur, omnifariam conflicturus vrgeretur, sylvæ insuper ad regrediendum, stipitibus succisis, à Bohemis magno studio clauderentur, Matthias Hungariæ Rex, et sibi et suis metuens, tumultuario itinere et concito gradu ex Bohemia se euoluens, plures de suis, qui agmen feßis equis sequi non poterant, hosti trucidandos reliquit, ad suosqz reuersus, exercitum et campum soluens, milites in præsidia locorum remisit, nec eo anno, ærarii obstante defectu, exercitū cōparare potuit.

Slesiam, ob exhaustum ærarium stipendiariis vacuam, Georgius Posdziebraczki vastat, nemine opponente resistentiam, sed nec Hungariæ Rege ferente imploratū auxiliū.

W Ratislaniensis insuper ciuitas, cæteræqz Slesiæ et Lusaciæ ciuitates, diuturno exhaustæ bello, nec habentes, vnde deinceps donatiuum militibus soluerent, stipendiarios à se remittunt. Quod Georgius Poßdzyebracski perpendens, quatuor millia equitū et peditum, quorum erat Ductor Vilczek Vanyek, in Slesiam immisit. Qui oppida Lyeßnicza, in Ducatu Oppoliensi, et fortalicio Liubyeschowi, incastellatis, trans amnem etiam Odra, alio castello, è regione Liubyeschowi erecto, ponte amnē iunxerunt, omnem Slesiam, nemine defensionem opponente, aut grauibus tributis depactabant, aut flammis vrebant. Fumabant villæ, fumabant oppida, mœniis non munita. Sed et suburbana munitorum igne torrebantur. Dum autem pro repellendo tanto malo, neqz consilium neqz spes subeßet, mißi ad Hungariæ Regem Matthiam, Ducum & Ciuitatum Slesiæ Nuncii, quorum Ioannes Lanthslaer Canonicus Wratislauiensis erat Princeps. Qui grandi malo, quo Slesia et Lusatia à Irzikone Poszdzyebraczki attereretur, ostenso, defensionem aut licentiam pactandi cum Irzikone Posdzyebracki de pace aut sufferentia deposcerent. Et neutro obtento, extremam et imminentem internitionem suam, quin sibi vtcunqz prouiderent, laturos non eße nunciarent.

Casimirus Rex Stephanũ Voievodã Moldauiæ fidelitatis sacramentũ præstiturum, frustra Leopoli expectat ~

VNdecim hebdomadis Casimirus Poloniæ Rex apud nouam Ciuitatem absumptis, die Veneris tredecima mensis Iulii exinde egressus, per Tharnow, Pilzno, Robczicze, Przemisl, in Russiam processit. Et Leopolim perueniens, nouem hebdomadis, prope tria millia militum secum habens, illic in caristia omnium victualium demoratus: Stephanum Voieuodam Valachiæ, qui se illi, pro festo Assumptionis sanctæ Mariæ virginis, in Camyenyecz Ciuitate Regia, pactus fuerat præstare homagium, frustra opperiebatur. Bello etẽm finitimo cum Radulone Voieuoda Bessarabię occupatus, licet pluribus Nunciis Regiis inter quos et Ioannes Palatinus Podoliæ, ad illum fatigabatur, requisitus, venire distulit: asserens periculũ sibi et suæ terræ notorium, si abscederet, bello atroci, per pacem vel inducias non composito, imminere. Rex Casimirus etsi illũ verisimilia loqui videbat, à calliditate tamen ingenii excusationem prodire, et nulli illum partium, Hungaro, videlicet, Turco, et sibi fidum ratus, omnifariè homagiũ ab illo exigere festinabat: denuncians illum, si aliter ageret, non pro feudali, sed pro hoste habiturum. Ille prioribus Nunciis, Stanczulone, vczt, et Iusszko Pusthelnik, qui ad nouam Ciuitatem venerant, missis, summissa oratione placabat Poloniæ Regem et Consiliarios, suæ vafriciei quam maximè infensos. Mittitq3 per illos nouam inscriptionem, suo et suorum Baronum sigillis munitã. In qua, iureiurando astringit se pro prima die mensis Maii, anni sequentis, homagiũ Regi Casimiro, absq3 cuiuslibet difficultatis interpositione præstiturum: petens vt Rex bellum, inter illum et Bessarabum Radul, pace vel induciis extinguat. Rex aũt Casimirus ad cætera publica negocia Regni expedienda festinans, ea conditione pollicitationem suam, noua inscriptione reformandam suscipit, et pro arbitrio Regio, quandocunq3 homagium præstet: sex mensibus ante auisandus. Sed et Nuncios qui pacem inter eum et Bessarabum cõficiant, veritus, ne Bessarabus Turci auxilio implorato, supior contra illum euaderet, mittit ~

Leopoli Casimirus Rex egressus, Korczinium deinde Piotrcouiam venit, tributumq3 à suis elicit: Iuribus prius vix tandem confirmatis ~

SAbbato in die sancti Mauricii Casimirus Poloniæ Rex Leopoli discedens, per Belz, Lublin et Sandomiriam, Elisabeth Regina consorte sua ex Lublin in Radom remissa, in nouam Ciuitatem Korczin, die Solis, quartadecima mensis Octobris venit. Vbi cum Baronibus et Militibus terrarum Cracouiensium celebrato conuentu, animos eorum ad ferendũ pecuniale suffragium, pro exoluendis stipendiariis, oratione sua inclinauit. Exinde in gñalem Diæta Piotrcouiew, pro festo Sctorum Simonis et Iudæ Apostolorũ tenendã, per Monasterium sanctæ Crucis, ex Radom pcessit, et Piotrcouiam

feria secunda in crastino sanctorum Simonis et Iudæ Apostolorũ aduenit. Et primum de instituto principali subsidio, videlicet pecuniali, pro soluẽdis stipẽdiariis ferendo, rogationem apud Consiliarios et milites egit. Magnæ in rem hac continuo ingestæ sunt difficultates, quòd et Casimirus rex, plus quã viginti tribus annis apud Polonos imperans, iura Regni sigillo maiestatis, in fauorẽ Lituanorũ, confirmare detrectabat. Sed et maioris Poloniæ milites, in Diætã ipsam gnralez, sed neq3 in alias, quæ ante generalem tenebantur, venire ex industria omiserat: absentia sua detrectationem subsidii auersuri. Accedebat militũ terrarũ Russiæ rogatio, qui non aliter se ad ferendum subsidium consensuros affirmabant, doec terrarum Russiæ à Tartaris legitima et efficax instituneretur defensio. Quarum rerum innolutio et difficultas Conuentionis progreßum, in dies extraxit triginta. Tandem Casimiro Rege neceßitati parente, et iura Regni maiestatis sigillo, quod primũ tunc ostẽdi permisit, confirmare pollicente, fertones de vniuersis laneis Regni, infra festum Purificationis sanctæ Mariæ virginis soluendi, decreti. Ecclesiasticorũ etiam subsidium, tunc petitũ, pollicitũ magis quã decretum. Exactiones insuper in omnes Ciuitates Regni institutæ. A stipendiariis, quibus solutio facienda erat, terminus vlterior petitus et obtentus ~

Legatum Aplicum Alexandrũ Casĩrus Rex expedit: rogans vt Sũmus Pontifex in iure Regni Bohemiæ non aliuz, quã filium suum confirmet. Et fidelitatis sacramentũ ab Henrico de Richtemberg nouo Prussiæ Mgro exigit ~

SVmmi Pontificis Pauli secundi Oratori Alexandro, Forliuiensi Episcopo, in Diætam ipsam Pyotrcouiensem accersito, benigneq3 tractato, et excellentibus remunerato donis, responsum est: vt, Pontificem maximum, reuersus, rogaret, quo firmare in iure Regni Bohemiæ, non alios quàm filios Regios, prout hactenus egit, dignaretur, neq3 se ab hac sentencia detrahi permitteret, vsq3 ad Oratorum Regiorum aduentum: quos se rex post paucos dies mißurum astruxit, noua mandata atq3 instructiones in his et aliis rebus laturos. Nouus etiam Prussiæ Magister Henricus de Richtemburg, pro die sancti Michaëlis apud Kinsberg, Comitiis institutis, concorditer electo, in Diætam præfatam, decima septima mensis Nouembris, die Saturni, personaliter veniens, occursu septingentorũ equorum, magno honore exceptus est, magnaq3 benignitate habitus. Sequenti Mercurii vigesima mensis Nouembris die, Consilium Regium ingreßus, in præsentia Legati Aplici Alexãdri, Forliniensis Episcopi, et omnium Consiliariorum Regni Poloniæ, debitæ fidelitatis et subiectionis, quod ex inito fœdere facere tenebatur, corporale præstitit Sacramentum. Preciosis et ipse à Rege Poloniæ Casimiro datis onustus cum suis præceptoribus donis, in propria lætus remeauit ~

Masouiæ Ducum, restitutionẽ quarundã terrarũ exposcentiũ, Causam Casimirus Rex neqcq̃ audit: Ducibus conditiones oblatas accipere renuentibus:~

M Asouiæ Ducibus. Conrado. Casimiro. Boleslao. et Ianussio. restitutionem Rawæ et Gosthinin flagitantibus, fauorosè inprimis responsum, vt si Ducatum Plocensem et Vissnensem obtinere velint, donatione noua, velut legitimum. et successione geminata, ad Regem et Regnum Poloniæ deuolutum, petant, nouaq; crassiori inscriptione, se et terras possessas et possidẽdas, feudales recognoscant, et viginti millia florenorum, quæ Casimirus Rex Conrado Olyessnicensi Duci, et Consorti suæ Margarethæ filiæ Semouiti Masouiæ Ducis, auro parato, ius redimendo, si quod erat, successionis, exoluit, dent. Verùm cum Duces Masouiæ, parum sano vsi consilio, has conditiones, vtilissimas sibi non probarent, in aliam Diætam generalem reiecti sunt:~

Nuncios Casimirus rex ad Irzikonẽ et Papã mittit: confirmationẽ suo filio Wladislao in Regno Bohemiæ obtenturos:~

N Vncii ad Papam Paulum secundũ missi sunt, per Casimirum Poloniæ Regem. Michaël Abbas Calui montis sanctæ Crucis, et Iacobus Dabyenski Regni Poloniæ Cancellarius, et Capitaneus Cracouiensis. His, vt in eundo, Pragam descendant, mandatum est, illecturi Irzikonem Podzyebracski et suos, vt erroribus abdicatis, summisse se erga Sedem Apostolicã gerant, et de assumendo primogenito Regio Wladislao in Regem Bohemiæ decretum non varient: quod illos, promissionibus Matthiæ Regis Hungariæ inescatos, propediem violaturos, et in ditionẽ Regis Hungariæ concessuros, fama non vulgaris prodiderat, vtq; vrbem ingressi, confirmationem Regni Bohemiæ pro filio Regio Wladislao, et pacis Pruthenicæ pro Regno Poloniæ peterent:~

Casimirus Rex cum Elizabeth Regina soluendi voti gratia, Ecctam Corporis Christi Posnaniæ visitat: Ibiq; Legatis qui ab Impatore reuertebantur offensis, fœdus oblatũ improbat:~

H Is et aliis plurimis reip: negociis expeditis, Casimirus Rex Poloniæ cum Consorte sua Regina Elisabeth, votum, quod ea languẽte grauius emiserat, soluturus, Posnaniam in Monasterium Corpor-

Christi transit, ibiq; Derslaum de Rithwyam, Sandomiriensem et Stanislaum Osthrorog Calissiensem Palatinos, a Cæsare Frederico fœdus tmmodo ictum afferentes, offendit, Quod, quia parum æquis conditionibus costabat scriptum, non probauit: veritus illius tenore ius filiorum suorum, in Hugariæ et Bohemiæ Regnis infectum iri: cum in fœdere Cæsareo, quo se Hugariæ Regem titulabat, cautum erat, ne alter in alterius occupationem Regnorũ aspiraret. Ex Posnania in Colo, vbi conuentus militarium maioris Poloniæ agebatur, diuertit, illicq; vacillantes, ad consensum, de dandis fertonibus, induxit. Abinde in Radom, festa Christi ibi exacturus, venit.

Matthiæ Myedniceñ Epõ mortuo, Bartholomeus Swirenkouicz succedit.

A Nno eo absumptus est Matthias Miednicensis, ats Samogithiæ Episcopus, vigesima quarta mensis Aprilis die, et in Myednicensi eccla sepultus: cum annis viginti in ea sedisset. Successit aut in Miednicensem Bartholomæus Swirenkowicz, genere Lithuanus, originarius quidẽ et plebei ordinis homo, sed virtuosus.

Turcæ Eubœa insula hostiliter inuasa Ciuitatem illius Nigropontũ, nobilẽ et opulentã, non sine suorũ nece diruunt, et multos cædunt, ac abducunt captiuos.

D Ie Veneris tredecima mensis Iulii, Mahumeth Turcorum Cæsar grãdi potentia suorum congregata, Eubeam Græciæ insulam, quæ tunc a Dominio Venetorum tenebatur, hostiliter inuasit, et Ciuitatem illius famosam Nigropontum obsidens, licet ab egregia Venetorum manu strennè defenderetur, tribus diebus et totidem noctibus impugnans, triginta millibus de suis amissis, cepit. Et puberibus hominibus interfectis, qui ad nouẽ millia æstimati sunt, impuberes captiuos Constantinopolim duxit: ritui suo spurcissimo illos adiuncturus. Ciuitatem vero nobilem Nigropontum et opulentã, solo dirutam æquauit. Quæ clades, non secus quam Byzantina, fatalis catholicis visa est: nauigationem catholicorum in periculum vertens, et pluribus Ciuitatibus atq; Regnis, et præsertim Italico, discrimen portendens. Quod Pontifex maximus Paulus secundus auersurus. Catholicos Reges et Principes, ad inferendum Turco bellum, Nunciis et lrïs incitabat. Auri et argẽti, gemmarum, cæterarumquẽ manerierum quantitas maxima et stupenda illic reperta: non repressura solum Turcum ab obsidione Nigropontis, si in militem fuisset erogata, sed etiam ex Europa eiectura.

Transsyluaniam primū deinde Pannoniā Turcus vastat, et multos captiuos abducit: nullo opponente resistentiam ∼

VN decima die mensis octobris. Turcorum exercitus, in satis debili et paruo numero congregatus, per Alpes et nemora furtiuis itineribus Hungariæ Regnum, et partem eam, quæ Transsyluaniensis appellatur, omnibus præ nimio terrore et subito ingressu diffugientibus, nec vllam resistentiã opponentibus, ingreßus, vsq3 ad Zagrabiam et Caruatiam libere grassatus, patratis multis spoliis et cædibus, decem millia captiuorum vtriusq3 sexus in miserabilem captiuitatem deduxit. Quo malo inescatus, vice iterum geminata, circa festum Natiuitatis Christi, Pannonicā oram, nullo opem miseris ferente, quamuis Pannonicus Rex Matthias, sub diebus ipsis, quibus hæc gerebantur, præsens fuerit, vastauit ∼

Matthias Hungariæ Rex ad bellū Turcicum per summū Pontificem et Venetos exhortatus, Dalmatiā sibi à Venetis reddi poscit ∼

MAtthia Hungariæ Rege apud Budam agente, et Summi Pontificis Pauli secūdi, et Ducis atq3 Dominii Venetorum illum adiere Nuncii: Qui clade, ad Nigropontum à Turcis illata, exposita, rogabāt illum monebantq3, vt suo milite Marte, atq3 auspicio, bellum cum Turco gerēdum aßumeret, gentesq3, quam frequentiores posset, in sui auxiliū donatiuo acciret: offerentes se, pro re bene gerenda grandi illum pecunia, quæ ad rē sufficeret, iuuaturos: omnes Pannoniorum Reges ante se supergreßurus, suo quidem periculo, sed ære alieno, pro consequenda victoria, cū publica pro vniuersa Christianitate, tum priuata Pannonico Regno, miserabiliter à Turco oppresso, pugnaturus. Re huiuscemodi ad consilium reiecta atq3 digesta, rndet Matthias Hungariæ Rex, assumpturum se Turcorum belli onus, si ad conditiones oblatas, Veneti quoq3 ex Dalmatiæ Regno excederent, quod armis detinebant, Pannonicoquē Regno illius vacuam facerent possesßionem. Eo responso Legati perculsi, re magis infecta, quàm conclusa, Venetias, parū gratum referentes rnsum, rediere. Pontifice autem maximo Paulo secundo instante, vt Matthiæ Hungariæ Regi id bellum mandaretur, resistebāt Veneti: summa vi admitendo, vt potius Casimiro Poloniæ Regi, fortibus rationibus sentenciam suam adiuuando, legaretur. Cauebant enim, velut oculati viri, et futura habentes quasi præsentiã in prospectu, ne Hungariæ Rex Matthias, auro eorum, in eam euaderet potentiam, quæ ipsis quoq3 fieret pestifera et periculosa ∼

Anno Domĩ 1471.

Simeon Kiiouiensis Dux moriens, vxoris ac liberorũ tutelaȝ Poloniæ Regi reliqt: Kiiouiensibus Lithuanũ, per Regem ipsis præfectũ aspernantibus.

IN Radom oppido Casimirus Poloniæ Rex cum Consorte sua Elisabeth Regina, natalicio Domini celebrato, in Lithuaniam processit, Ibiqȝ venationibus operam dando, tempus reliquum hÿemis, et partem veris, absumpsit, et hebdomadis aliquot apud Grodno, deinde apud Throki moratus, in Sabbato Palmarum aduenit Vilnam, ibiqȝ Pascha Domini celebrauit. Et cum in Lithuaniam procederet, Simeon Kiiouiensis Dux, Olÿelkonis filius, diem obiit, Et moriturum se intelligens, Nuncios ad Casimirum Poloniæ Regem misit: fidei suæ Ducatum, Consortem, ac duo pignora, maris et fæminæ, ex ea suscepta, cõmittẽs, ac equum et arcum, quibus cum Tartaris præliis fæcundis bellare solitus erat, donans. Lithuani, vt Ducatus ipse, iuxta ac cæteri Ruthenici, in formam redigeretur Prouinciæ, summè exoptantes, peruicerunt Casimirum Regem, vt Kiiouiensibus Martinum Gasthawdi in Capitaneum præficeret. Id adeò anxiè et molestè Kiiouienses tulere, quod et alterius ritus et illis par esset, et succedere Michaëlem, Simeonis germanum, qui tunc apud Nouogrodenses Præfectus Regius erat, exoptarent, vt illum vice geminata non admissum, remitterent: asserendo se ad vnum morituros, et alium sibi Principem quæsituros, prius quàm Lithuano parerent, et capita sua illi subiicerent, Rogabantqȝ Regem, vt aliquem Principem Græci ritus, sin minus, Latini, et si placeret, aliquem ex filiis, illis præficeret, Hæc quoqȝ contentio, diutius Regem apud Lithuaniam detinuit; verentem, ne si re infecta ex Lituania discederet, motibus nouis Lithuanicus Ducatus, se absente, execrantibus se mutuo Lithuanis et Ruthenis, et ob disparitatem cultus, et ob indignitatem suæ conditionis et habitus, quod Lithuani, olim Kiiouiensibus pendere tributa soliti, sibi imperarent, Tandem tamen Kiiouienses arma Regis veriti, Martinum Gasthawdi pro Capitaneo susceperunt.

Liuonũ et Lithuanorũ contentiones post mortẽ Mgrĩ Liuoniæ secutæ, comprimuntur opera noui Mgrĩ Liuoniæ

COnsurrexerant et quidam contra Lithuanos ex Liuonia motus, Liuoniæ Magistro mortuo, et sedecim villæ Lithuanicæ à Liuonitis vastatę. Sed hi in locum demortui nouo Magistro surrogato, quietati sunt, Hic enim missis ad Casimirum Poloniæ Regem in Throkÿ Nunciis, videlicet Frederico Valthusȝ de Hersze, Rigensi Heduardo Lappeÿ de Ruer in Dimcborgk, Commendatoribus, Leonardo Rothasze de Gendzÿel, Decretorum Doctore, et Henrico Vogeller, laceratam pacem, substãtia eorum, qui violati fuere, reformata, in integrum restituit.

Prutheni negato Casimiro Regi stipendio, Czyssam concedunt

Regis Poloniæ Casimiri Nuncii, Iacobus Wladislauiensis Episcopus, Stanislaus de ostrorog Calissiensis, et Ioannes de Kosczyeliecz, Iuniwladislauiensis, Palatini, in Prussiam destinati, cum et in Marienburg et in Gdansk, et in Elbing conuentus tenuissent, ius dicendo querentibus, et exortas discordias rescindẽdo: vt pro soluendis stipendiariis, pecuniario subsidio Rex iuuaretur. Id cum omnes, egestate allegata, abnuerent, in Czissam tamen pro Rege, in omnibus Ciuitatibus, vsq; ad diem sancti Michaëlis tolerandã, consenserunt. Fecerunt et in Kinsberg ad Prussiæ Magistrum Henricum descensum: à Mgrõ præfato benignè et comiter vbiq; habiti: exortas inter eum et Stipẽdiarios suos, nondum solutos, discordias sedauerunt.

Slesiæ res et priuato et publico bello, ac vilis monetæ per Mathiam Hungariæ Regem cussione attritæ

In Slesia funesto Marte res singulæ gerebantur. Nam et ex castro Kloczko præsidium Irzikonis, et cæteris, quæ nominauimus supra, locis plurimis, Wratislauienses, et vniuersam Slesiam, afficiebant spoliis, cædibus, et incendiis, et Duces, Przemislaus Theschnensis, Venceslaus Rathiborien, et Ianussius Gliuicensis, ab vna, et Venceslaus Ribnicensis, partibus ab altera; priuato, et plus quam ciuili bello, se mutuo consumebant. Accessit ad hæc, amplior pernicies, mala, nouæ monetæ, per Matthiam Hungariæ Regem in Wratislauia in latis grossis, deformata cussio, quæ vilem ligam modicello argento, æri superinducto, retinens, Missnensem monetam in latis grossis, qua tũc Slesitæ vtebantur, geminato pondere potiorem, eneruabat: cum inopes et agrestes, duos Missnenses graues, pro vno vili Wratislauiensi, dare cogerentur. Ea res adeò pestifera visa est, vt frequenter à vulgo seditiones in consules Wratislauienses orirentur, Caperetq; omnes sera pœnitudo, quod in ditionem Matthiæ Hungariæ Regis concessérint: querentes se et bello et moneta pessundatos.

Mathias Hungariæ Rex rebus suis timens, Georgio se reconciliare sub conditionibus Casimiro Poloniæ Regi ferentibus discrimen in iure Regni Bohemiæ, instituit. Et res fuisset conclusa, nisi Nuncii Casimiri Romam missi obstitissent

Matthias Hungariæ Rex, Bohemicum bellum contra spem suam videns extractum iri, et veritus tam ipse, quàm suæ partis Bohemi, ne primo:

genito Casimiri Poloniæ Regis Wladislao, in Bohemiæ Regem assumpto, q̃d propediem Georgius Posdzyebraczki, et omnes suæ obedientiæ Bohemi, effecturos se confidebant, non minus insuper Hungaros pertimescens, qui ob atrocitates suas et spolia, ad Poloniæ Regem deficere, et vni ex filiis suis, quemcunq; illis daret, Regnum Pannoniorum tradere, non tam clandestinis quam apertis coniurationibus, magnoperè satagebant, Cuius defectionis, Ioannes Strigonien Archiepus, et Ioannes Quinq; ecclesiensis Episcopus, principes erant, ne validiori bello à fronte et à tergo per Polonos et Bohemos impeteretur, conciliandos sibi Bohemos, qui partes Irzikonis sequebantur, quocunq; pacto, Sed et Irzikonẽ ipsum, sine quo res ipsa confici non poterat, instituit: procellam grauem, contra se exortam, et exoriendam, sedaturus, Et plurimos Bohemorũ auro corruptos, in suam partem perlicit, Irzikoni insuper Regnum Bohemiæ ad vitam integrum permittit. Filium suum Victorinum, quem apd oppidum Vessele ceperat eo anno, in libertatem emissum, totius Slesiæ aut Morauiæ pollicetur se creare Marchionẽ: sibi in Regno Bohemiæ, et cæteros fratres suos, si pignus ipse non reliquerit, successurum, Tenetur ob id, permittente Irzikone, Conuentus ab vtraq; parte in Polna, Quò cum Prothasius Epus Olomuncensis, Zdenko Konopniczki, Albertus Kostka, et cæteri factionis Matthiæ Regis Hungariæ, cum Bohemis, partem Irzikonis sequentibus, quorum hi erant principes, Vilhelmus Rabi, Petrus Dulinyecz, et Byenyassius Weythmilner, conuenissent, cõmemoratis cladibus, in Regno Bohemiæ stridentibus, orabant, vt aliquando comũi patriæ consulerent, et ne Casimiri Poloniæ Regis primogenito Wladislao assumpto, funestiori Marte vastandum illam exponerent, ac sub conditionibus Poloniæ Regi et suo primogenito oblatis, Matthiam Hungariæ Regem, morte Irzikonis secuta, sibi assumerent potentem, prudentem et diuitem Regem, gratiam Papæ et permissionem compactatorũ Basiliensium, facilius illis quam Poloniæ Regem impetraturũ, Mouit hæc oratio, ad Pragensem conuentũ relata, et Irzikonem et suos, et propensius in partem Hungariæ quàm Poloniæ Regis, tot promissionibus et largitionibus inescati, cœperant spectare, Eo maximè permoti, quod quieturũ Regnũ suum à bellorum stridore, Hungaro suscepto, rebantur, Iamq; Irzik fratrem Paulũ Præptum Zderadensem, ad Casimirum Poloniæ Regem in Lithuaniã, pro diluendo concepto facinore, transmiserat, vt rebus suis q; opportunè sciret prouideret, se suorũ clamore et cladibus constrictum, ad subueniendũ illis languidum esse, Fuissetq; res in conuentu Pragensi, in die sancti Valentini tento, p Hungaro conclusa, nisi Iacobus Dabienski Regni Poloniæ Cancellarius, Romam cum Michaële Abbate sanctæ Crucis de monte Caluariæ, missus, maturè Pragã superuenisset: qui illos graui oratione, quòd tam faciles ad sua promissa et pacta rescindenda essent, arguens, rem omnem integram, vsq; ad suum ex vrbe reditum, extrahi ægrè obtinuit: desiderantibus Bohemis, quocunq; pacto, clades suas et bellum Ciuile finiri.

Georgius Pozdziebraczki Pragæ moritur, et exenteratus in ecclesia sancti Venceslai inter sepulchra Regum Bohemiæ

sepelitur: Cuius mortẽ paulo ante præcesserat Præceptor suus Ioannes Rokiczina.

V ix dum Iacobo Dabyenski Regni Poloniæ Cancellario, et Collega suo Michäele, Abbate sanctæ crucis de caluo monte, Bohemiam egressis, Georgius Posdzyebraczki, morbo et inflatura pedum tam enormi, vt etiam ex pedibus in corpus transcenderit, grauatus, apud Pragam in curia Regia, die Veneris vigesima secunda mensis Martii, diem obiit. Quem Præceptor et eruditor suus scelestus, et Bohemici populi erroneus seductor, Ioannes de Rokiczyana, quindecim ante diebus præcesserat: fatis coniungendi, quos scelus & error coniunxerat. Cadauer Irzikonis, ne fætore horrorem et pestem mortalibus inureret, altero die exenteratum. Epar, pro dimidietate corruptum, et in felle lapillum, ouo columbino similem, et abdomen, quantitati palmæ par, habuisse compertum est: quod in subsequentibus diebus, in Ecclesia maiori sancti Venceslai, inter sepulchra Regum Bohemiæ, debili pompa conditum est: ex eo maximè à suis desideratus, quod in sanguine humano fundendo, non agebat se præcipitem.

Audita morte Irzikonis Matthias Hugariæ Rex, celerrimè ex Przelburg Bernã cum copiis suis venit: ratus se facilẽ Bohemiæ Regnũ occupaturũ. Quo tñ potiri nequiuit: ob scissionẽ Bohemorũ: diuersos sibi Principes eligere cupientium.

I rzikonis Posdzyebraczki morte Matthias Hungariæ Rex, veloci Nuncio, dum apud Przesburg ageret, cognita, ratus se extemplò Bohemiæ Regnum pacificè obtenturum, maturius, quam constituerat, ex Presburg mouit, et cum copiis omnibus (nouem millia pugnatorum habere creditus est,) Bernam peruenit: præmisso Zdenkone Conopniczki in oppidũ Bohemiæ Budzyeschowicze cum equitatu duorum millium, qui et Bohemis suaderet, et renitentes, ad recipiendum illum, vi cogeret. Bohemi nihil cladibus superioribus moti, in plures factiones se sciderant. Quidam enim in Casimirum Poloniæ Regem spectabant, quidam in Cæsarem, quidam in Hungarum, quidã in Henricum, Irzikonis filium, et hi maximè, quibus hæretica labes potior catholica puritate videbatur: veriti Christiano Rege imperante, pestem suam hæreseos exterminatum iri: quem Albertus Brãdeburgensis Marchio, quòd filiam suã habebat pro consorte, enixè adiuuabat. quidam in Franciæ Regem Ludouicum, qui se Ecclesiastica et Regalia, ex pignore liberaturum offerebat, quidam in Albertum Marchionem Missnensem, quod erat vicinus Princeps, et filiã demortui Irzikonis Posdzyebraczki in matrimonio habebat, quidam in Ludouicum Bauariæ Ducem, quod locuples in thesauris ferebatur. Stabat interim Matthias Hungariæ Rex apud Bernam: quietis conditionibus, non iam armis, Regnũ Bohemiæ obtenturus: plures ex Bohemiæ Proceribus, magno precio corrumpens. Qui sacra fame auri inescati, ad partem suam accedebant.

Pro eligendo Rege, Bohemi Pragæ conuētū agunt, in pñtia Alberti Marchionis Misneñ, Regnū ambientis, Quo Pragæ relicto, cū apud montes Kuthnos vltimū agerent Conuentū, illicq₃ Mathiæ Hungariæ Regis adesset Nūcii, eo et aliis Competitoribus reiectis, omnes ferè, pter tres Barones, Wladislaū pmogenitū Casiīri Pol: Regis, p Nuncios eius admoniti, in Regem Bohemiæ vnanimi voto, eligunt.~

TEnebantur ad eligendum nouum Regem plures apud Pragam Conuētus. Et Albertus Misnensis Marchio, quo magis suæ prodesset parti, Pragam se personaliter contulerat: habens in Comitatu quinq₃ millia armatorum: Specie quidem iuuandi Bohemos, si illis ab Hungaro impressio in eligendo Rege fieret, re autem vera, quocunq₃ pacto Regnum consequedi, Poloniæ interim Rex Casimirus Cracouiam ex Lithuania die Solis duodeciā mensis Maii aduemens, tribus Nunciis, vc₃t Paulo Balicki, Martino Wroczymowski, et Dobeslao Kurozwaczký, interpellatum Pragam transmissis, et superiorum temporum qualitatibus cōmemoratis, monebat illos, vt pollicitatiōibus suis multifariis darent virtutem, et primogenitum suum Wladislaum, sibi pro rege assumerent. Agebatur iam vltimus per Bohemos, ad eligendum nouū Regem, apud montes Kutnos Conuentus. Ad quem vtriusq₃ factionis Proceres, quasi illic faciliorem concordiam habituri, Alberto Marchione Misnense, apud Pragam cum suis copiis remanente, conuenerant. Ad quem, cùm et Hungariæ rex Matthias, speciales Nuncios, vc₃t Ioannem Agriensem Epum, et Czupur, Palatinum Transyluanien, præteritas suas crudelitates, in Bohemos actas, diluēs, et multa illis beneficia se præstiturum repromittens, transmisisset, opportunè quoq₃ et Dobeslaus Kurozwaczký, Poloniæ Regis Nuncius, aduenit. Qui cum multa gratia, quanuis Zdenkone Conopnický multipliciter impediente, auditus, omnium corda animosq₃ in Casimirum Poloniæ Regem et filiòs suos conuertit, et mutabilis fauor vulgi se circuēgit. Extemplò enim Matthia Hūgariæ Rege, quē veluti quandam pestem, et notorium Tyrannum, Hungaris grauem, sibi grauiorem futurū execrabantur, et cæteris Regni Competitoribus, reiectis et repudiatis, omnis ille cœtus, Wladislaum Casimiri Regis pmogenitū, concorditer in Bohemiæ Regem, feria secunda post festum sancti Vrbani, hora duodecima, quæ fuit dies Lunæ vigesima septima mensis Maii, acclamauit et elegit, præter tres Barones, vc₃t Ioannem Rozembersky, Zdenkonem Conopniczký et Henricum Hradeczki: qui partem Matthiæ Hungariæ Regis sequebantur, Hic, dum ex alta spe se præcipitatum agnouit, in furorem versus, igne, cæde, cæteraq₃ id genus crudelitate, in Bohemos adeò debacchari cœpit, vt etiam ingenuas matronas captas, coram trucidari mandaret, Fortalicia et arces expugnatas dirueret, et in deditos captiuosque aut deuictos sæuieret.~

Proceres ~~Hungariæ~~ Bohemiæ Nuncios Cracouiam mittunt: significaturos Regi

Casimiro, primogenitū suum Wladislaū in Regem Bohemiæ esse electū, Quā electionez Wladislaus ipse acceptat: incautè pollicens debita omnia Regni Bohemiæ se soluturum.

B Ohemiæ Proceres, nihil huiusmodi tyrannide Matthiæ Hungariæ Regis permoti, factum electionis suæ prosecuturi, Stiborium Thowaczewsky Capitaneum Moraviæ, Ioannem Thowaczowski, Henricū Smirzicsky Nicolaum de Lanthschen, Notarium tabularum, fratrem Paulum ordinis Sepulchri Hierosolymitani, Præpositum Zderadensem, Bernhardum Byerka de Naßile, Capitaneum Opauiensem, Benedictum de Ostromirse, item vtriusque Civitatis, veteris videlicet et novæ Pragensis, Nuncios Cracoviam trāsmittūt: Qui Cracoviam die Solis, nona mensis Iunii ingressi, et die Iouis tredecima Iunii auditi, Plurimis beneficiis, quæ in illos et Regnum Bohemiæ Casimirus Poloniæ Rex contulerat, diffusè commemoratis, significant se filium suum primogenitum Wladislaum, in Bohemiæ Regem, mira et vniformi concordia, præter suam et omnium aliorum spem, singulis competitoribus abiectis, elegisse: rogantes humiliter, vt Regnum Bohemiæ, et electionem de se ad illud factam, Wladislaus primogenitus suus suscipiat, et pro suscipiendo Regio Diademate, defendendoq; Regno, quantocelerius Pragam procedat. Articulis deinde, sub quibus oblatio huiusmodi fiebat, debito ordine altero die limatis, et nonnullis abscissis, die sancti Viti, patroni primarii Regni Bohemiæ, quæ fuit dies Saturni quindecima mensis Iunii, primogenitus Casimiri Regis Wladislaus, electioni suæ præfatæ in Cubili Regio picto, secretum præbet assensum: quem die Solis subsequenti, sedecima Iunii, in Conclavi maiori Cracoviensi, intra officia Divina, quæ tunc de octavis Corporis Christi agebantur, Legationem suam Oratoribus Bohemiæ repetentibus, Wladislaus electus voce sonora, et in oratione pulcherrima, et adeò diserta, vt etiam plurimis excuteret lachrymas, diffusius et crassius Polonica lingua, et sub præsentia Parentis sui gloriosißimi Casimiri Regis Poloniæ, Ioannis Archiepiscopi Gnesnen. Iacobi Episcopi Wladislauiensis, Baronum quoq; et Procerū, militū, et Nobilium, ac plebis multitudine copiosa, innovavit, Regnumq; Bohemiæ ad honorem Omnipotentis Dei, augmentū fidei Christianæ, et decus linguagii Slavonici, publico consensu acceptat: pollicens incauta sponsione per lrās, singula debita Regni Bohemiæ, quæ tenuis et moderati numeri crediderat, singulis se reformaturum.

Wladislao Regnū Bohemiæ acceptante, Albertus Marchio Missnen̄ tristis spe decidit, Ortaq; contentione inter suos et fossores Kuthnenses, se et suos periculo liberans, Bohemos magno damno afficit.

E A acceptatio, cùm apud Regni Bohemiæ Proceres percrebruißet

Albertus Marchio Mißnensis, qui apud montes Kuthnos cum exercitibus suis omnibus interim, à Bohemis spe optima inescatus, detinebatur, vt Wladislao, filio Casimiri Poloniæ Regis, electionem de se factam suscipere detrectante, succederet, omni spe frustratus, tristis discedit. Prius tamen, quàm ex montibus Kuthnis discederet, contentione inter milites suos, et montium foßores, pro leui causa exorta, ingens periculum sibi et suis, vulgo communi ad necem suam et suorum certatim cōcurrente, videns imminere, vnam foßam ex argentifodinis incendens, ex grandi se periculo aliquot notabilibus suis militibus desideratis, erupit, in Missnamque trepidus concessit: graues sumptus suos gemens perditum iri. Quos etsi Bohemorum Proceres astruebant futurum Bohemiæ Regem Wladislaum sibi refusurum, incendio tamen montium Kuthnorum offensi, etiam ab hac spe illum deiiciunt: plus illum intulisse mali astruentes incendio, quàm subsidio boni.

Wladislaus electus, ad Regnū Bohemiæ cum notabili exercitu Cracouia egressus, statiua circa Kloczko ponens, lr̄as diffidationū à gentibus Matthiæ Regis Hūgaria accipit.

Die Iouis vigesima quinta mensis Iulii, Wladislaus Bohemiæ Rex electus, Cracouia egrediens, versus Bohemiam ire cœpit. Et facto primo nocturno in Skauina, altero die in Oßwÿacim, conducente illum Casimiro Poloniæ Rege, parente suo, peruenit. Vbi tribus diebus, vt interim sui congregarentur, commoratus, die Lunæ vigesima nona Iulii Oßwÿacim linquens, genitore suo circa villam Charmazi valedicto, aciebus et curribus ordinatis procedens, duodecimis castris in Kloczko peruenit. Erant aūt in comitatu suo tres Episcopi, Nicolaus Camenecensis, Vincentius Culmensis, et Paulus Laodicensis, item sex Slesiæ Duces, Przemislaus Thoschecensis, Venceslaus Ribnicen, Ioannes Rathiboriensis, Casimirus Theschnen, Ioannes Glinicen, et Ioannes Zathoriensis, item Barones Regni Poloniæ, Stanislaus de Ostrorog Calissien, Nicolaus de Kuthno Lancicien, Palatini, Ioannes senior Dlugoß cancūs Crac, Paulus Iaßienski Dapifer Sandomirien, Belzensisq3 et Chelmen Capitaneus Ductor exercitus, Ioannes Sinowyecz Magr̄ curiæ, item hi Milites, Petrus et Dobeslaus de Kurozwaki, Ioannes Tharnowski, Thomas Trambczinski, Vicethesaurarius, Ianussius Dlugosch Magister coquinæ, Magister Paulus Gaskowicz, Medicinæ Doctor, Nicolaus Grabski, Petrus Kmitha, et alii quā plures. Continebat aūt ipse exercitus equitum septem millia, et peditum duo millia hominum exercitatorum et peritorum ad pugnam. Habente aūt Wladislao Rege Statiua circa oppidum Kloczko, die Saturni tertia mensis Augusti, lr̄as diffidationis Zdenkonis Konopnicki, Nicolai Czupur, Voieuodæ Transÿluaniensis, et Francz de Haÿn, et plurimorum Polonorum, Bohemorū, Hungarorū, et Slesitarum, qui apud illos in castris Matthiæ Hungariæ Regis, prope oppidum Moraniæ Lipnik positis, militabant, Wladislaus Boheīæ Electus Rex, accepit.

Quibus nihil deterritus, iter suum, speculatoribus vbiq3 præmissis, continuauit. Hostes enim, qui superbè diffidauerant, pauore perculsi, sibi ipsi diffidētes (magna enim inter illos erat Ciuium et Mechanicorum colluuies) proprijs Castris egredi nedum pugnam conserere dubitabant ~

Wladislaus electus Rex à Proceribus Bohemiæ in Kloczko excipit. Quibus præstat de obseruandis eorū iuribus iuramentū, Indeq3 Pragā perueniens, in Regem Bohemiæ coronatur ~

CVm autem die Saturni festo sancti Laurentij, Slesiæ locis et periculis hostilibus superatis, montem, oppido Kloczko imminentem, et locum, in quo passio Christi ex lapide fabricata est, et qui Slesiam seu Poloniam, à Bohemia, iuxta assertionem Bohemorum confictam, disterminat (verus enim et legitimus limes Polonos à Bohemis, non mons ipse, sed sylua Hercynia, post Kloczko sita, disterminat) Rex Wladislaus Bohemiæ Electus peruenisset, ab Henrico de Kunsthath, Frankstinense Duce, filio olim Georgij Regis, item à Baronibus, item à Militibus, item à Ciuitatibus Regni Bohemiæ, deinde à processionibus ecclarum, et clero atq3 populo oppidi Kloczko, specialibus orationibus, quibus modestè et prudenter respondebat, exceptus est, Vbi de conseruādis iuribus atq3 priuilegijs Regni Bohemiæ præstitit: in manibus Baronū, Militum, et Ciuiu3 corporale iuramentum. Biduo aūt in Castro Kloczko comoratus, octauis Castris per campestria gradiens, Pragam, die Lunæ decima nona mensis Augusti peruenies, honore summo omnium processionum, et omnium ordinum atq3 Statuum, pedibus illi ad septimum lapidem obuiam euntium, exceptus est, et vsq3 in Regiā deductus. Die tandem Iouis, vigesima prima mensis Augusti, in Ecclesia Metropolitana Pragense, per Nicolaum Epum Camyenecensem, als Podoliæ, assistentibus sibi Paulo Laodicensi, et Vincentio Culmensi, Episcopis, cum ingenti fauore et lætitia, Ducum, Baronum, Procerum, Militum, Ciuium, et vniuersæ communitatis Regni Bohemiæ, solennibus Nuncijs Alberti et Arnesti Marchionum Mißnensium, et Alberti Marchionis Brandeburgensis, pñtibus, in Regē Bohemiæ fœliciter Coronatus, vnctus, et diuinissimo Eucharistiæ Sacramento, sub vna tantūmodo specie, religiosè ac deuotissimè procuratus est, et oīs dies illa in magna lætitia totius populi expensa, Sequentes aūt dies, vt debita, per Irzikonem ad tricenta millia florenorum, in bello et pace contracta, soluerentur, absumpti, et omne onus debitorum in Wladislaum Regem retortum ~

Wladislaus Bohemiæ Rex montium Kuthneñ possiōnem ab Hērico Irzikonis

filio accipit: dato illi et Benedicto Weÿthmilner, Castro Carolisten sibi ab ipso Benedicto resignato in tenutam, Polonosq; in Regnū paternū remittit.

SEx hebdomadis Wladislaus Bohemiæ Rex apud Pragam exacto numero, init in montes Kuthnos, et possessionem illorum, quam hactenus Henricus Dux filius olim Georgii in tenutam vsurpabat, potenter apprehendit, Benedictumq; Weÿthmilner, Burgrabium castri Carolisthen, Magistrū monetæ constituit. Egit et pro die sancti Galli, generalem in Praga Diætam in qua castrum Carolisthen, suæ Maiestati resignatum, Henrico Duci Posdziebraczki et Benedicto militi Weÿthmilner, intenutam committit. Stanislaum deinde Ostrorog Calissiensem, Nicolaum de Kuthno Lanciciensem, Palatinos, Ioannē Dlugosch seniorem, Cancum Cracouiensem, et Aulicos omnes Casimiri Poloniæ Regis, à se in Poloniam remisit: Monitus ab illis frequentissime, vt fidei catholicæ puritatem custodiens, vnionem etiam illius efficeret. Ecclesiastica et Regalia bona nullatenus inscriberet, à veneno publice et priuatim caueret: quod sibi à pluribus ferebatur comparatum. In hac autem Regni Bohemiæ adeptiōe, mirari mihi benignitatem Dei contigit erga Polonorum genus. Ex quibus et in eundo et in redeundo, nemo captus est, nemo læsus, nemo desideratus, nemo violatus. Exercitus enim Wladislai Bohemiæ Regis, quem Gliwicz cum nouis gentibus, de exercitu Hungarico discedentibus, duplicauerat, adeò ordinate pro omni tempore incedebat, vt omnibus, illius processum explorantibus, cederet in admiratiōe, hostibus verò in magnum terrorem. Responsio insuper, quam Wladislaus Boheīæ Rex Hungaris, Polonis, et Bohemis, illum, dum statiua apud Kloczko oppidum ageret, diffidantibus, per specialem Nuncium, vsq; ad Castra Lipnik transmiserat, magnam in singulis formauerat varietatē, Rex quoq; Hungariæ Matthias, illa visa, fertur ad suos dixisse, hominem quidem illam, sed spiritu cælesti dictasse.

Casimirus secundo genitus Poloniæ Regis Casimiri filius, ad preces Senatus Hungarici, tyrannidem Matthiæ Regis sui perosi, ad Regnū Hungariæ occupandū mittitur.

DVm ea, quæ præscripsimus, apud Bohemiam gererentur, Hungari Regem suum Matthiam, propter spolia, quæ Regno eorum, Bohemicum conquirens, intulerat et exterminium, quod Turcus in Hungariam, Matthia Rege defensionem eorum negligente, patrauerat, et propter fœditates plurimas, quas illis irrogauerat, perosi, frequentibus Nunciis Casimirum Poloniæ Regem fatigant, vt illis secundogenitum Casimirum pro Rege, cum gentibus armatorum, transmittat: offerentes se omnes sumptus in bellum præbituros. Sin id facere detrectaret, minabantur se à Turco quæsituros auxilia, et barbaro potius q; turpi

Regi, tyranno et violento, et cui violenter Regnum erat quæsitum, parituros. Casimirus autem Poloniæ Rex, etsi sibi res ardua, et multis periculis referta videbatur: Hungarorum tamen diuturna prece, et oblatione crassa et locupleti, et signanter Ioannis Archiepiscopi Strigoniensis, Ioannis Episcopi Quinqueecclesiensis, et Reynaldi de Rozgon, peruictus, secundo genitum suum Casimirum adolescentem ingenuum, raræ indolis, et memorabilis Mineruæ, plerisq3 Consiliariis Poloniæ, Regno potius natiuo illum reseruari fortissimè, quàm extero largiri suadentibus, in Hungariam, cum duodecim millibus equitum et peditū, inter quos erant mille Thartari, transmittit. Erant autem in exercitu suo hi præcipuè Barones, Derslaus de Rithwyam, Palatinus et Capitaneus Sandomiriensis Ioannes de Tharnow, Woynicensis, Stanislaus Vatrobka de Strzelcze, Sădecen, Stanislaus de Schidlowyecz, Magister Curiæ, et Zarnowiensis, Castellăi, Magister Ioannes de Lyathosschino, Decretorum Doctor, Stanislaus de Kurozwaki Canonicus Cracouiensis, Petrus Dunin de Prawkowicze Succamerarius Sandomiriensis. Dux exercitus, Spitbko de Melsztbin, Andreas de Olyesschnicza Ioannes de Czizow, et alii milites nobiles et insignes. Omnis insuper exercitus qui Bohemiæ Regem Wladislaum in Pragam conduxerat, officio suo pfunctus, mando Poloniæ Regis Casimiri, sub ductu Pauli Iassyenski, Dapiferi Sandomiriensis, et Belzensis Chełmensisq3 Capitanei, per Moramiam reductus et Slesiam, Casimiro secundo genito Casimiri Poloniæ Regis se coniungebat.

Matthias Hungariæ Rex Hungarorū animos, à se auersos, sibi conciliat, et Casimirus vocatus in Regnū Hungariæ tardè iter suum continuans, à nōnullis Ciuitatibus accipitur, à nonnullis etiā non admittitur.

Sensit hoc tempestiuè Matthias Hungariæ Rex, quippe nonnulli Prælati et Canonici Strigonienses (Archiepiscopus siquidem Strigoniensis Ioannes, vitam et mores Matthiæ Regis execratus, omnium eorum, quæ in Matthiam decoquebantur, cum Ioanne Episcopo Quinq3ecclesiense, erat princeps) illum de periculis singulis, in eum comparatis, amsatum fecerat, ex Berna celeriter mouens, Budam venit. Et maiori periculo, quàm rebatur, cognito, omnium suarum gentium ex Bohemia et Morauia copias ad se accersiit. Conuētus etiam aliquot in Buda indicit. In quorum vno, per plures corruptelas et pmissiones plerosq3 de maioribus, sibi infestos, ad se pertraxit et reconciliauit. Ex quo, et cæterorum animum, vt est natura gentis illius ad varietatem proclina. Sed et Archiepiscopi Strigoniensis, et Epi Quinq3ecclesiensis, qui erant Duces aliorū et Capitanei, propter tardum Casimiri Principis in Hungariam aduentum, mutare cœpit. Casimirus Princeps secundo genitus Regius, die Mercurii, secunda mensis Octobris, comitante eum Casimiro Poloniæ Rege Cracouia egressus, in Sandecz pvenit. Vbi à genitore suo valedictus, per Liubowlya et Podolinw iter faciens, aliqntulum ibi substitit, Deinde cum Cassouiā non mitteretur, etiam em

illam Nicolaus Czupur Voievoda Transÿluaniensis, et Emericus Diak comes Scepusien, cum gentibus Matthiæ Regis, in quibus maior pars erat Polonorũ, occupauerat) prætergressus, per Agriam et Czixow in Othwan oppidum, die veneris octaua mensis Nouembris, saluus et incolumis peruenit, et castra sua fælicia, (Peczki enim oppidum, expulsis et translatis Budam oppidanis, Matthias Rex, ne eo Casimirus Princeps potiretur, præsidio gentiu, omnium mercede conductarum muniuerat) in Othwan posuit. Ibi aliquanto tempore cõmoratus, lignorũ defectu pressus, ad Monasterium et oppidum Szak supra fluuium Ren castra trãsposuit, vbi illi materia et victualium et combustibilium suppetebat. Abinde mouens in Nitriam venit, et tam in arcem quàm in ciuitatem, iussu Ioannis Archiepiscopi Strigoniensis, qui Nitriensem Epãtum habebat in cõmenda, susceptus est. Vbi primum Ioannes Quinqз ecclesiensis Epũs ad eum venit in ducentis equis. Et paucis diebus commoratus, Strigonium, vnde venerat, rediit ~

Hungari mutata fide contra Casimirũ Ducem Matthiæ Hungariæ Regi adhærent, Confligere tñ cum eo postponentes, bona, authorũ defectionis à seipso, vastat ~

Sub omni autem tempore belli, quod eo anno apud Pannonios per Casimirum Principem gestum est, nemo ex Baronibus Hungariæ ad Casimirum Principem venit, nemo se ei coniunxit, qui aliàs deprecabantur pro illo mori, Sed omnes fide variata, Matthiæ Regi ferebant auxilia. Qui ne meticulosè apud Budam, quæ à veteribus vocatur Zambria, à monte Zambrio, videretur delitescere, exercitum et ipse suum, de proprio et mercenario milite comparatum, ad sedecim millia æstimatum, in quo magna pars erat agrestium, in campestria, speciem decernendi cum hoste suis ostendens, eduxit, et castra ad tria milliaria ab exercitu Casimiri Principis, posuit. Villas et possessiones Ioannis Strigoniensis Archiepiscopi, et Ioannis Quinqз ecclesiensis Episcopi, iratus eis, quod belli erant authores, vastabat. In conflictum tamen, quem omnis Polonicus exercitus desiderabat (fraudem enim suorum magis quàm arma hostilia verebatur) non veniens, dissipato et licenciato in propria Hungarico exercitu, cum mercenario tantummodo milite, Budam rediit ~

Paulo secundo Papæ mortuo Sixtus quartus succedit ~

Die Saturni vigesima mensis Iulii, Paulus Papa secundus in camera sua secreta, in Palatio sancti Petri, appoplexia subitò inuasus, prius, quàm cœptam confessionem finiret, moritur, et in Ecclesia sancti Petri sepelitur: cum sedisset annos sex, menses decem, dies decim. Soluentes

autem Cardinales iusta suo funeri, Conclaue apud sanctum Petrum in Palatio ingressi, quarta die ab ingressu, die videlicet Veneris, nona mensis Augusti, Franciscum de Szawona, fratrem et generalem ordinis minorum Theologiæ Professorem, tituli sancti Petri ad vincula præsbiterum Cardinalem, in Papam concorditer eligunt. Sixtumq3 quartum appellant, natione Genuensem. Qui die solis vigesima quarta mensis eiusdem Augusti, in Papam apud sanctum Petrum consecratus est, et Coronationem suam atq3 assumptionem in Papatum Casimiro Poloniæ Regi, specialibus insinuauit literis ~

Nuncium suum Tilmanū Slecht, Decretorum Doctorē, pacem inter Casimirū Poloniæ et Mathiam Hungariæ Reges compositurum, Sixtus quartus Papa mittit ~

AD intercipiendum Pannonicum bellum, quod parari et nondum geri inter Reges Casimirum Poloniæ et Matthiam Hungariæ, Sixtus quartus Papa audiuerat, Tilmanum Slecht, Decretorum Doctorem, Canonicum Coloniensem, cubicularium suum domesticum, ad Casimirum Poloniæ Regem transmisit, Qui octaua Nouembris Cracouiam aduueniens, et altera die audientiam habens, Persuadebat Casimiro Poloniæ Regi, vt armis depositis pacē complecteretur, per viam æquitatis et concordiæ: facilius illam quam per arma habiturus. Annuit Casimirus Rex huic persuasioni, et præfatum Tilmanū Apostolicum Nuncium, adiuncto ei suo Regio Nuncio, Ioanne Vatrobka Canonico Cracouiensi, et Præpto sancti Michaelis, ad filium suum Casimirum, et ad Barones Regni Hungariæ transmisit; significans se pacem per Consiliarios vtriusq3 Regni, Poloniæ videlicet et Hungariæ, sub præsentia etiam Legati Apostolici, in loco idoneo, iuxta morem fœderum, tractandam, et æquis conditionibus componendam, nolle abnuere ~

Casimirus Princeps à suo milite inter hostes in Hungaria relictus, retrocedit: cum damno rerum suarū, ac sui ipsius periculo ~

INterim Almanicus exercitus, qui apud Casimirum Principem merebatur, termino merendi expirante, dum donatiuum deficeret, discessionē fecit. Quem plures numero Aulici Casimiri Poloniæ Regis, quamuis rerum omnium abundantia suppeteret, secuti, Casimirum Principem in medio hostium deserunt, et in domos reuersi, à Rege et Consiliariis cognatis malè visi, multiplices pertulerunt correptiones et opprobria. Quæ res negocia Casimiri

Principis plurimu indifficultauit et corrupit. Casimiro enim cum residuo exercitu, in Nitriam Castrum et oppidum, quod illi per Ioannem Strigoniensez Archiepum apertum fuit, vt præmisimus, concedente, dum Matthias Hūgariæ Rex, cum nouo exercitu Nitriæ appropinquaret: circumuallaturus illum, ne cogeretur obsidionis perferre vituperium, ex Nitria, feria quinta, in die Sancti Stephani Prothomartyris, nocte, cum Aulicis, Paulo Iassyenski, cum quatuor millibus armatorum, pro defensione Nitriæ relicto, egressus, tam præcipiti cursu, nullo persequente, in Gilawa Castrum suarum partium, peruenit, vt sexaginta quadrigas, illum sequentes, nulla custodia relicta, ab agrestibus intercipi permiserit. Nominabo autem animosos milites, videlicet Ioannem Tharnowski Woynicensem, Stanislaum Vatrobkam Sandecensem, Stanislaum Schidlowieczki Zarnouiensem, Castellanos, Paulum Iassyenski, Spitkonem de Melstin, et Sbigneum de Thaczin, qui persenerandum in Hungaria suadebant, Cæterorū pusillanimum, et prius quàm hostem viderent, fugam meditantium, nec nomina quidem attingam :~

Stiborio Ploczense Episcopo mortuo, à Capitulo tres eliguntur, Stiborio tñ Electo de iure suo Casimiro cedente, et per Papam Andrea Oporowski ad Varmiensem, translato inde ad Camyeniecensem Nicolao Thungen promoto, Boleslaus Epūs Ploczeñ, minorennis licet, renunciatur ad intercessionē Impatoris: reiecta pro Andrea petitione Poloniæ Regis :~

Die saturni quarta mensis Maii, Stiborius, Episcopus Plocensis, de Domo et familia, quæ Prussi appellatur, cum annis septem, mensibus etiam septem, et diem vnum sedisset, apud oppidum Pultowsko moritur, et in Ecclesia Plocensi tumulatur, vir alioquin bonus, sed bili plus quàm conueniret Pontifici, indulgens. Capitulum autem Plocense, die electionis profesto Sanctæ Trinitatis, quod fuit die Solis nona mensis Iunii, instituta, per viam scrutinii, triformem et monstrosam celebrauit electionem. Maior enim et sanior pars de duodecim votis, Stiborium de Byelsko Archidiaconum Plocensem, minor, Casimirum Principem, filium Boleslai Ducis Masouiæ et Varschouiæ, Caōnicum Plocensem, in Diaconatus ordine constitutum, de sex votis, tertia Emericum, als Andream de Oporow, vtriusqz iuris Doctorem, Archidiaconum Gnesneñ, et Canonicum Plocensem, pro quo et Casimirus Poloniæ Rex, velut patruūs, misso speciali Nuncio Nicolao Chrzasthowski milite, Vexillifero Cracouiensi intercedebat, sex etiam vota sortitum, elegit. Stiborius autem Archidiaconus Plocensis, et qui potior in iure credebatur, de genere et nobilitate Proporzecz, minis perulctus et precibus, de iure suo Casimiro Principi cessit. Sed, vt idem Andreas Oporowski faceret, Casimirus Princeps, apud Poloniæ Regē

Casimirum missis Nunciis, obtinere non potuit, et controuersia de iure electionis Romam deuoluta, Et licet tam Paulus Papa secundus, dum viueret, et succedens sibi Sixtus quartus Papa, formalem voluntatem habuissent, Andream Oporowski, pro quo Casimirus Poloniæ Rex intercedebat, ad Plocensem ecclesiam promouere: triplicibus tamen literis Frederici Romanorum Imperatoris, manu propria subscriptis, pro Casimiro Duce Masouiæ intercedentibus, Sixtus Papa permotus, Casimiro Duci Masouiæ, quamuis minorenni, et in anno decimo octauo ætatis constituto, de Plocensi Ecclesia, die Lunæ sedecima mensis Nouembris Andreæ verò Oporowski, vt Poloniæ Regi placuisse videretur, de Ecclesia Varmiensi, Nicolao Thungen, dudum ad illam promoto et consecrato, in Camenecensem translato, eadem die prouidet: qui Romæ suscepit consecrationem, Casimirus vero Plocensi prouisus, ex patre Boleslao Duce Masouiæ, matre verò Barbara Russiæ Ducissa, literis Apostolicis non expeditis, nec annatam, à suo solicitatore Nicolao Mnischewski Canonico Cracouiense promissam, soluens, administrare in spiritualibus et temporalibus cæpit, annisq₃ quatuor absq₃ consecrationis munere, et Pontificali ordine administrauit: sufficere ratus bonorum temporalium sibi absq₃ ordine vsum pacificum, Anno tandem Millesimo, quadringentesimo septuagesimo quinto, Magister Matthias Sluchowyecz, Decretorũ Doctor, Canonicus Plocensis, in vrbem missus, singulos defectus, à Nicolao Mnischewski admissos, suppleuit, et literis Apostolicis expeditis, ab Andrea Posnamensi Episcopo, in Ecclesia Pulthowsko, ipse Casimirus die Solis decima mensis Septembris, consecrationem accepit. Et qui ad regendum alios in Pontificem Plocensem assumptus fuerat, ipse à quodam tenui et ignotæ sortis homine Ioanne, ats Ianyecz, sculteto laico de Moschczina regebatur, singula ad illius arbitrium, quem cæco amore diligebat, administrans, Dum autem vacatione Plocensis ecclesiæ, ex morte Stiborii præfati Episcopi accidente, Capitulum Plocense, ex more Magistrum Nicolaum de Myrzenyecz, Decretorum et Legum Doctorem Canonicum Plocensem, in Administratorem, concordibus vocibus, elegisset: ordinante Duce Casimiro electo præfato, et sua factione, de administratione, quasi suspectus, eiectus est, et in eius locum Magister Matthias de Othoczno Canonicus Plocensis, suffectus. Qui, cum paucis diebus alterius occupasset suggestu, morbo epilepsiæ tactus, expirat: documentum non multæ ambitionis futurus, et Doctor Nicolaus de Myrzenyecz, suam recuperat administrationem.

Ioanne Luthkonis mortuo, Ioannes Rzeschowski R. P. vicecancellarius in Epũm Cracouieñ sufficitur, nullo impediente.

Die Mercurii, vigesima prima mensis Maii, Ioannes Luthkonis de Brzezye Episcopus Cracouiensis, in consilio Regio Cracouiæ residens, propter nimiam indignationem et choleram, qua tunc agitabatur, apoplexia percussus, et aliorum manibus ex Regia elatus, vsu loquendi extũc amisso,

solo olei sacramento. cum ad cætera parum esset idoneus, accepto, die Veneris vigesima quarta mensis Maii, in Curia Episcopali Cracouiæ diem obiit; cum annos sex, menses sex, dies viginti duos in Sede Cracouiensi sedisset, et in Ecclesiæ Cracouiensis Choro tumulatus, Visiuam habens debilem et luscam, In singulis agendis cunctator præcipuus, et plurimũ ambiens: In eo præsertim, quod perfidiam Iudaicam Magdalenæ, Georgii Morschtin consortis, notabiliter in se et filiis vulgatam, et plures seducentem et scandalisantem, rescindere dissimulauerit, frequentius à viris timoratis, et zelum Dei habentibus admonitus, Cantelosus in factis et moribus, singula adumbrare gestiens, Laudis humanæ et vulgaris auræ auidus, ad sumptus faciendos profusus. Æri alieno adeò obnoxius, vt impensa funeri nisi illam Capitulum Cracouiense liberaliter præstitisset, defuerit. Propter quod, nec aureum Calicem, ex Statuto et iuramento debitum, longam sibi portendens vitam, Ecctæ Cracouiensi reliquit, Castitate et pudicitia insignis. Mansionarium in ecclã sanctæ Mariæ Sandomiriensi, Ioanne seniore Dlugosch. Canco Crac. instante, fundator. In pauperes et egenos benignus. Mediocris staturæ vir, faciem habens oblongam, in mento coartatam, Capitulum Cracouiense. in die Assumptionis sanctæ Mariæ virginis, electione futuri Pontificis instituta, Ioannem Rzeschowski Regni Poloniæ Vicethesaurariũ Scholasticum Sandomiriensem, et Cancum Cracouien. per cõpromissum, factũ in Ioannem Pniowski Archidiaconũ, Ioannẽ de Dabrowka, et Stanislaum de Kobilino, Decretorum Doctores, Cracouienses, scisma abhorrens, elegit. Qui, Romam missis Nunciis, vczt Adam de Dabrowa, Decano Posnanien. et Canonico Cracouien. Arnolpho de Mirzenyecz, Decretorũ Doctore, Canco Plocen. et Marczissio de Wroczimouice milite, confirmationem suam die Mercurii tredecima mensis Nouembris. à Sũmo Pontifice Sixto quarto, nullo impediente, obtinuit, et deinde die Solis vigesima nona mensis Ianrii, in anno subsequẽti. vczt Millesimo Quadringentesimo Septuagesimo secundo, sub prñtia Casimiri Poloniæ Regis. per Iacobum de Syenno Wladislauiensem Episcopũ, assistentibus sibi Paulo Chelmen. et Antonio Naturien. Episcopis, vir nobilis de Domo et familia Polukossa, caput Asininum pro insigni deferens, ex prẽ Ioanne et matre Anna, ac ex vico Przibischowka, Przemisliensis Diœcesis. ortum ducens, citra sexagesimum ætatis suæ tunc agens annum, in Ecctia Cracouiensi, in Pontificem Cracouiensem, consecratus est

Turcæ Carniolam, ter ingressi, populantur, et nemine resistente multa millia captiuorũ in seruitutẽ perpetuam abducunt

TVrcorum Cæsaris Mahumethi Satrapa Isabek, als Isaac, Bossnæ Regnum tunc detinens, cum quindecim millibus equitum ex Bossna per Croatiam, siue Liburniam, in Carniolam transgressus, inopinatam excursionem ingerens, et omnia ferro et igne vastans, tribus mensibus illic, absque omni repressione liberè imoratus, viginti millia hominũ, pecorum ritu, in perpetuam

seruitutem detrudenda, abegit: Frederico Romanorum Imperatore et Austriæ Duce, nullam super his prouisionem adhibente. Nulla deniq3 mora facta, captiuis Catholicorum in arces et ciuitates ditionis suæ conductis, per eandem viam, qua venerat in Carniolam cum decem millibus Turcorum regressus, et vsq3 in Laybacum, caput Carniolæ grassatus, alia rursus viginti millia animarum Catholicarum, in seruitutem impune abduxit. Cum vero sensisset Fredericum Romanorum Imperatorem apud Ratisbonam, cum Electoribus et Principibus Almaniæ agere Conuentum, prioribus incursionibus inescatus, absentia etiam Frederici Imperatoris, tunc in remotis agentis, sibi subministrante vires et ausus, cū quindecim millibus equitum, mirabili celeritate per Croatiam, in crastino Pentecostes, circa occasum Solis, vsq3 ad portas et mœnia Laybaci, venit, cepissetq3 tūc Laybacum, nisi incensione villarum, quarum fumus ex muris conspectus est, se prodidisset. Postridie verò copias partitus, partem vnam per Alpes, qui Carniolam à Stiria dimidunt, in vallem illam præclaram Sawæ, vsq3 ad Ciliam transmisit, et triginta millia animarum capta abduxit: alteram per Sauū in Illyricum, tertiam per Transsyluaniam, vltra Danubium, cladibus omnia complens, egit. In mense aūt Augusto sequente Marchiam Slauoniæ, et in calendis Nouembris Istriam et Carsos, vsq3 ad portas oppidi Goriciæ, funesta strage omnia fœdando, vastauit.

Anno Domī 1472

Casimiro Duce nulla re memorabili acta, ex Hungaria cedente, et in Dobczicze diuertēte, Matthias Hungariæ Rex per lrās apud exteros Principes, quasi exercitū Casimiri de Pannonia eiecisset, gloriatur, et Archiepūz Strigonieñ. coñ sacramenti fidem, captiuat.

Saluatoris nostri Iesu Christi anni præsentis natalem, et dies sequentes, Casimirus Poloniæ Rex cum consorte sua Regina Elisabeth apud Cracouiam, turbationibus multifariis in illum assiduè grassantibus, egit. Nam et Casimirus Princeps, secundogenitus suus, aliquot dies apud Gilaniam, et deinde in Rozemberg, apud Petrum Komorowski, qui de castris suis omnibus, quæ obtinebat in Hungaria, vczt Rikawa, Rozemberg, Orawa et Hradek, cessurum se offerebat, immoratus, in Poloniæ Regnum, nulla re memorabili apud Hungariam gesta, de quo, in Derslaum de Ritwiani Palatinum et capitum Sādomiriensem, omnis referebatur ab vniuersis culpa, per Mislimicze rediit, et patre ordinante, in castro Dobczicze consedit. Et paulus Lassyenski aliquot particularibus pugnis, cum exercitu Hungariæ Regis Matthiæ, qui illum apud Nitriam obsederat, egregiè factis, mediante Quinq3 ecclesiense Episcopo Ioanne per pacta et conditiones, ita vt Nitra in potestate Casimiri Principis remaneret, relictis trecentis armatis in illa, pace in qndecī dies confecta, versus Turcz, quor millia armatorū hn̄s in comitatu, ex Nitria discessit: non sine Baronū Hungariæ, etiā eorū qui cum Rege Hungariæ Matthia

militabant, et qui clade et morte illum obrui optabant, perturbatione. Quem
Matthias Hungariæ Rex, pacto disrupto, insequi pergit: facilè sperans illum,
quod superior esset in gentibus, oppressurum. Sed comperto Pauli Iaszienski, et
sui exercitus forti proposito, ad vltimũ videlicet casum, acie ad confligendum in-
structa, aduentum suum opperiri, mutato proposito, retrorsum abiit: pluribus Po-
lonis, qui apud illum, parum honoris, sed potius auri, cupidi, militabant, execrã-
tibus eum, quod contra pacta faceret conflictum. Creditur aũt exercitum Polo-
nicum parum prosperã fortunam, ideo in Pannoniis tunc assecutum fuisse, quoniã
in eundo neq; sacris pepercit neq; humanis, sed Ecclesias Dei et eorum ministros,
spoliis et verberibus. Matronas verò et virgines ac puerperas, stupris et contume-
liis, vsq; ad extinctionem affecit: Ducibus exercitus rem tam fœdam ac tolerã-
tibus aut non castigantibus, nec vllam adhibentibus coertionem. Erat et alia
turbationis Casimiri Poloniæ Regis causa, quod pro rebus Bohemicis et Hũ-
garicis benegerendis, ærario suo omni expilato, et Regiis prouentibus ferè singu-
lis obligatis, in fundum debitorum et defectuũ multifariorum veniens, rẽpublica
Regni sui orbam et exanguem adeò effecerat, vt victus etiam quottidianus, sibi
et filiis suis deesset. Incastellauerant autem gentes Casimiri Principis, quor prĩ-
cipalia loca in Hungaria, vcz Gilaniã, Thurcz, Michalow et Vbyena: sed à gen-
tibus Matthiæ Hungariæ Regis aliquot hebdomadis obsessi, dum de suffragio,
illis per Casimirum Poloniæ Regem ferendo, desperassent, pacti libertatem,
res, equos et arma, præsidia præfata dediderant. Quintũ præsidiũ, oppidum
vcz Stropkow, quod Nicolaus de Peren, in ptatem Poloniæ Regis tradiderat,
et in quo rex egregios milites, quorũ Ductor erat Ioãnes Byali locauerat, loco mul-
tifariè munito, in periculum obsidionis non venerat: probè existimante Matthia
Rege Hungariæ, si obsidere illud pergeret, succursum suis Poloniæ Regem Casimi-
rum, propter propinquitatem loci, laturum. Inflatus ea fœlicitate Mathias Hun-
gariæ Rex, plura figmenta de suis tropheis, quasi exercitum Casimiri Pricipis
de quindecim millibus, acie profligasset, et pluribus clenodiis et vasis preciosis
spoliatum, de Pannonia turpiter eiecisset, Sumõ Pontifici, et pluribus Regibus
et Principibus orbis, gloriã de potentia suæ virtutis pscripsit. Ioannẽ quoq; Strigoni-
ensem Archiepũm, data illi securitate, per se et suos consiliarios sacramento firma-
ta, cum iusiurandum, dum versus Buda pcederet, cepit, et variis turpibusq; mi-
nis et illusionibus vsus, ligari illum ad mediastium, et sagittas contra illum à
barbaris simultaneè iaci, nisi castra Archiepalia redderet, se inspectante ordi-
nauit. Sed cum officiales Archiepales, dicto Archiepi, castra tradi iubentis,
non parerent. Castra, Strigonium, Nitriam, Brzezniczam, Czyepliczam, Sando,
et Trzeniscze obsidione languida circũuallat. Quorũ tandem aliqua sibi fuerũt
dedita, ea conditione, vt à Ioanne Agriense Epõ, ad fideles manus tenerentur,
ne Polonus illis potiretur. Morte vero Archiepi secuta, qui paralyticus ex me-
tu fuerat, vndis enim illũ aliquoties mergere parabat rex, diris tormentis affli-
ctum, in ditiom Regis reditura. Ioannes etiam interim Quinq; ecclĩensis Epus
dolore tribulationum pressus, diem obiit, vel, vt quibusdam placuit, veneno into-
xicatus :~

Miles mercenarius, qui in Hungaria
militabat, et publicè et priuatim

impune grassatur, presertim in bonis spūalium, propt stipendiū sibi non solutū. Tandē Tributū singuli fere ordines cōfert. Casiro Principe interea Cram̄ ex Dobczice nō sine pudore ingresso.

Armigeri tam equites quam pedites, qui apud Pannonias militauerant, in Poloniam reuertentes, dum stipendia illis tardius soluerentur, ob ærarii defectum, in bona Ecclesiastica Diœcesis præsertim Cracouien, seuè et crudeliter, deinde in quoslibet obuios grassari cæperunt liberè, et absq͡3 vlla reprehensione, adeò quoq͡3, impunitate eos inescante, eorum truculentia ascenderat, vt quingentas villas Ecclesiasticorum, per suas prædas et spolia, graui pernicie damnarent. Casimirus Poloniæ rex, ad rescindenda tanta mala, aliqđ remediū adhibiturus, Diæta gnrali apud Piotrcouiā, pro die Dnīca Iudica, quæ fuit dies Solis quindecima mensis Martii indicta, illūc ex Cracouia dīscēdit. Sub quo tpe Casimirus Princeps, secundo genitus Regius ex Dobczicze, die Iouis decima nona mensis Martii, Cracouiam, non sine profundo mærore et pudore, ꝙ res suæ Pannonicæ secus quam sperauerat, cessarant, rediit. Et quanuis in Diæta Piotrcouiensi diebus quindecim agitatum fuit de subsidio, pro soluendis stipendiariis faciendo: nulla tamē efficax conclusio, ob disparitatem votorum captari potuit. Quapropter omnis conclusio ad Diætas particulares, in noua Ciuitate Korczin et Colo tenendas, reiecta fuit. Ex Pyotrkow Casimirus Poloniæ rex, die Mercurii, prima mensis Aprilis, post festum Paschæ immediatè sequente, discedens, in nouam ciuitatem die Solis quinta mensis aprił venit. Baronesq͡3 et milites qui illūc conuenerant, deferendo sibi pecuniario subsidio, magna prece et instantia solicitauit. Qui reipublicæ necessitate diebus aliquot ad dandum de quolibet possesso lanco vnum fertonem consenserunt. Idem fecerunt et Barones maioris Poloniæ, Diæta apd oppidum Colo tenta. Clerus quoq͡3 oīnis quatuor Diœcesum, Gnesnen videlicet Cracouiensis et Wladislauiensis, Posnaniensisq͡3, notabile tunc contulit subsidium, dando taxæ medietatem, præter Clerum Cracouien. Qui ob taxæ grauitatem, nouē scotos à marca soluit. Sub omni aūt tempore, quo Stipendiariis impendebatur solutio, non deerant plures ex eis, qui itinera publica obsidendo, quoslibet expilabant. Quibus etiam se nonnulli terrigenæ iunxerant, et sub illorum colore prædas agebant. Sed ab hominibus, suas iniurias propellentibus, plures fuerūt necati, submersi, et vario genere mortis, Rege Casimiro vtrumq͡3 malum dissimulate, extincti.

Cometes apparuit. Cuius effectus recensentur.

In principio mensis Ianuarii anni præsentis, Cometes magnus, et qui appellatur ab Astronomis Dominus Ascoën, de sublimatione et complexione Mercurii, paruus in stella, maximus in cauda, participans in natura et proprietate Saturni, in Regno Poloniæ et aliis Regnis, et in vniuerso ferè orbe apparuit, et duobus continuis mensibus in Cenit Europæ apparuit.

Generatus iuxta opinionem astronomorum in Regno Hungariæ, et in cenit illius Regni inuentus, Qui etiam supra cenit Regni Poloniæ vno die stetit: Subtribus annis immediatè se sequentibus, effectus suos producturus, Prodigium malu Regibus, Principibus, et aliis illustribus et magnificis personis, cæteris verò mortalibus inferioris conditionis, anxietates metus, commotiones, turbationes, fraudes, deceptiones, combustiones, populationes et deuastationes, tempestates, grandines, tonitrua, fulgura, et terræ motum, in aliquibus partibus, ægritudines longas, cronicas, siccas, et acutas, vomitus fortes, frenesim, epidimiæ pestem, dolores, et tremores febrium, aborsum mulierum prægnantium significans, Motus eius fuit valdè inordinatus et mirabilis, interdum à meridie versus Septemtrionem, interdum à Septemtrione in occidentem et meridiem progrediens, Cauda etiā sua diuersas mundi respiciens partes, Quæ effectus suos sensim producens et immaturé, primum in Morauia et Hungaria, deinde in Cracouiensi vrbe, et locis atque oppidis circumuicinis, epidimiæ morbum diffudit, Quo, qui afficiebantur, nullo antidoto medicinali suffragante, paucissimis exceptis, cadebant, Serpsit & postea in Bohemiam, Austriam, Carinthiam, Stiriamq3, et multam Pragensibus ac Viennensibus ciuibus. Bohemiæ q3 Regno et Ducatui Austriæ, induxit orbitatem.

Filia Elizabeth Casimiro Regi Poloniæ nascitur.

Die Solis tredecima mensis Maii in meridie, apud Cracouiensem arcem Elisabeth Poloniæ Regina, quintam filiam, decimam verò prolem effudit. Quæ à Ioanne Rzeszowski Cracouiense Episcopo baptisata Elisabet nomen accepit.

De pace Poloni cum Hungaris vltro citroq3 agunt. Machumetus vero Impator Turcarū Taurinū obsidere parat, nisi per Cæsarē Persidis Hussenkaschen maxima clade esset affectus.

Stanislaus Vatrobka castellanus Sandecensis, nomine consiliariorum Regni Poloniæ, pro quietatione, inter Regna Poloniæ et Hungariæ, belli exorti, ad consiliarios Regni Hungariæ destinatus, quinque hebdomadis per Matthiam Hungariæ Regem apud Budam, quanuis remitteretur, fuit retentus, Conclusa autem annali pace cum vno ex Baronibus Hungariæ, Nimphor nomine, sciscitatum misso, an Casimirus Rex Poloniæ et consiliarii sui pacem ipsam obseruare vellent, reuersus, dum induciarum conditiones, neq3 à Polonico neq3 à Bohemico Rege, et vtriusq3 Regni consiliariis, satis probarentur, pax tantummodo in diem S: Ioannis Baptæ, ea conditione accepta est, vt consiliarii trium Regnorum, Poloniæ vczt, Hungariæ et Bohemiæ, pro eodem die sancti Ioannis baptæ, in Olomuncz conueniant, et ppetuam pacem inter Reges et Regna,

aut saltem temporalem, sub æquis conditionibus firment. Omnibus etenim belligeratio inter Regna ipsa videbatur periculosa et molesta, propter Turcorum Cæsaris Mahumeti, qui magna parte Regni Hungariæ occupata, iam non tantummodo Pannoniis, quantum Austriæ, Italiæ, Siriæ, Carinthiæ, minabatur atrox bellum. Qui etiam magnum comparabat exercitum: primo æstatis tempore Albam Regiam in Rascia, quam Taurinum vocauere priores, per terram et per vndas obsidendo, expugnaturus. Quam rem satis terribilem et periculosam, sola miseratio Diuina, humanum præsidium intelligens defuturum, auertit. Venit enim alter Turcorũ Cæsar ex Perside et inferiori Armenia, vocatus Husꝫenkaßen (qui ex hoĩe obscuro, et vix per seipsum noto, in virum maximum euadens, frequentibus victoriis, tenui manu obtentis, plures sibi regiones subiecerat) contra eum ac filium suum Mahumeth. Solus enim in casum vniuersæ dimicationis venire, ne æstimatio sua in aduersa fortuna lentesceret, metuebat, graui clade pugnauit. At filius cæsaris et ipse Turcorum cæsar Mahumeth, cladis suæ ruinam et ignominiã reparaturus, maiori multitudine collecta, iterum contra Huschenkassen, cum quadringen̄ millibus equitum, et magna multitudine peditum venit. Qui auxilia Caramanni, et Thartarorum cæsaris, consanguineorum suorum, habens, omnem Turcorũ exercitũ mirabili strage deleuit, et Ciuitatem in Asia Trapesuntum inuadens, quam Imperator Turcorum Mahumeth ante annos aliquot occupauerat, Imꝑatore Trapesuntino Græco, socio eiusdem Huschenkassen occiso, cum toto Trapesuntino Imperio cepit, et socii sui neci immeritæ parentauit. Exinde, mirabili celeritate, Ciuitatem Sinapolim, in Natulia expugnatam, obtinuit, et versus Galliopolim, obseßurus eam, inuocato Venetorum auxilio, ire pergit: Nuncios solennes ad Casimirũ Poloniæ regem, circa medium mensis Iulii Cracouiam ingreßos, fauores suos et subsidia contra Mahumeth, Turcorum Imperatorem expetens, mittit: qui sibi non fuere denegati. Quæ omnia Mahumeth sentiens, et parari sibi ruinam videns, Zoldani Babiloniæ auxilio, nequicquam frustra petito, omnes Ciuitates suas, et præsertim maritimas, munire cœpit.

Bellum in Prussia indignatione Nicolai Thungen, q̃ de Varmien̄ Pontificatu in Kamienyecen̄ translatus, et Stiborii de Bayzen, q̃ a gubernatione depositus sit ortum, per Nuncios Casimiri Poloniæ Regis supprimitur.

Nicolaus Thungen dolore ingenti percußus, et in bilem abominandam versus, quod à Sixto Papa quarto ex Varmiense Ecclesia in Camyenyecensem fuerat translatus, perniciosam suam intentionem, quòd parũ fœlices succeßus Casimirus Rex Poloniæ ex Hungaria retulerat, et Stiborio de Bayßen, quòd à gubernatione Prussiæ illum Casimirus Rex Poloniæ amouißet, et nonnullis aliis Militaribus, ac ciuibus Prußiæ, qui molestè ferebant Pontificatus et Ingratus Prußiæ in Polonos demandari,

spe multa mulcentibus, ad arma conductis mercede quingentis armigeris, et pluribus agrestibus pollicitatione magna solicitatis, consurgit, et primum oppidu Brunsberg, portas oppidi oppidanis sibi ultro et contra iusiurandum, Casimiro Poloniæ Regi præstitum, aperientibus, deinde oppidu Guthsthath capit, Ecclesiam deinde Frumborg incastellatam, et castrum Resßel, vi, non sine occisione multorum mortalium expugnat, et aliquot milites Regios, vezt Albertu Vincentii Kielbasßa Episcopi Culmen germanum, Petrum Schorcz, Laurentiu Svak, Ioannem Slowak, diris vinculis et carceri includit. Ciuitate deinde Elsberg se illi dedente, Castrum vallat, vna cum Ciuitate Szeburg. Et dum arcem Elsberg & oppidum Szeburg, per oppugnationem, aliquoties tentatam, conquirere nititur, plus quam quingentos homines, qui per illum mero et ceruisia inebriati, arcis oppugnationem aggrediebantur temere, amittit. Id bellum, ne amplius serperet, missis in Prussiam Iacobo Wladislauiense Episcopo, et Nicolao Lanciciense Palatino, coditionibus sublatum est: arce Elsberg et oppido Szeburg in manus militarium, Casimiro Regi fidelium, traditis, donec sanctissimus Pontifex, vnum ex contendentibus, verum Episcopum Varmiensem declararet.

Marcus Cardinalis Legatus sumi Pontificis Sixti quarti, inducias et pacē cum Mathia Hungariæ Rege Casimiro Regi Poloniæ persuadet, quam deinde turpi conditione oblatā, ab Hungaro reiicit Polonus.

Sub hoc tempore Marcus, natione Venetus, tituli sancti Marci præsbiter Cardinalis et Patriarcha Aquilegiensis, ad Casimirum Poloniæ Regem a Sixto Papa quarto missus, Craconiam die saturni, quarta mensis Iulii, aduenit: à Casimiro Poloniæ Rege, obuiam illi personaliter Wyeliczkam versus, cum Casimiro filio, et comitiua insigni procedente, et à processionibus omniū Ecclesiarum, magno honore, et à tribus filiis Regiis, Casimiro, Alberto, Alexandroqꝫ tribus pulcherrimis orationibus, ius suum naturale, quantum ad Bohemiæ et Hungariæ Regna, deducentibus, altero verò die splendido prandio, exceptus est, et audientia illi die sequenti concesßa, commemoratis perniciosis discriminibus, quæ Turcus Catholicis Regnis, assiduè impendens, inferre consueuit, pacem cum Matthia Hungariæ Rege multipliciter persuasit: obsecrans Regem Casimirum, vt quæ armis quæsiturus erat, per conditiones susciperet, et cum cæteris Catholicis Regibus, in Turcum ad arma prodiret. Ad quam pacem facilius obtinendam, inducias annales, et conuentum pro die sancti Michaëlis in Nisßa Consiliariorum ex tribus Regnis magnopere suadebat. Quæ singula cum Casimirus Poloniæ Rex, Catholicum se ostendens Principem, liberaliter annuisset Cardinalis ipse, fratrem Leonardum de Perusio ordinis Prædicatorum, Magistru Palatii Apostolici, Budam ad Matthiam Hungariæ Regem destinauit: pares induciarum literas, quarum exemplar ferebat, relaturum. At ille putans Casimirum Poloniæ Regem, et in ærario et in milite mutilatum esße, morte etiam

Ioannis Archiepiscopi Strigoniensis, Ioannis Quinqz ecclesiensis Episcopi, et Reynaldi de Wronow militis, qui partes Casimiri Poloniæ Regis enixissimè prosequebantur, quos ferebatur veneno sustulisse, et captiuitatem Czupur Palatini Transyluaniensis, et Arnesti Thesaurarii sui, pecunias ab eis exacturus, insolentior factus, inducias, quas aliâs magnopere petiuerat, abnuebat; quam tandem sumere persuasus, superbis et amplis verbis se quidem efferens, Poloniæ verò Regem Casimirum carpens, in illius scriptura vti non erubuit. Sed nec Duci Victorino, terminum, ad statuendum se in captiuitatem, concedere, qui se sibi aut Centũ florenorum millia pro die sancti Martini soluturum, aut de arcibus, in Bohemia habitis, cessurum, in dolo spoponderat, credens se hac via Wladislaum Bohemiæ Regem à Regno exclusurum, quem etiam nouerat, quàm paruæ factiuitatis, rariqz et hebetis sermonis Rex esset, parum Bohemis gratum esse: confidens etiã in amplitudine pecuniarum, quas per tÿrannidem à subditis emungebat, supiorẽ se armis et gentibus futurum, confidens et in gentibus, ex collunione collectis, qui se frẽs intitulabant quas Frederico Impatori nociturus, aliquali suffragio obligatos, in Austriam transmiserat, et quæ exinde fœdè fuerant eiectæ. Verum Casimirus Poloniæ Rex, turpes inducias Hungariæ Regis Matthiæ, quas Ioannes Thininensis Epũs, cum Leonardo de Persusio, Magistro Palatii Apostolici, Craconiam, Casimiro Poloniæ Rege absente, attulerat, perosus, reiecisset, tractatibus pacis disruptis, re infecta Thininensis Episcopus rediit :~

Marcus Cardinalis Legatus Aplicus Matthiam Hungariæ Regem adit: pacẽ inter eum et Casimirũ Poloniæ Regem æquis condicõibus cõpositurus:~

Qvindecim mensibus Casimirus Poloniæ Rex Cracouiæ assiduè exactis, tandem serpente in Cracouia epidimiæ peste, die Iouis vigesima mensis Augusti Cracouia egreditur: Cardinale sancti Marci Cracouiæ relicto, et in Nÿepolomicze, vnà cum Consorte sua Regina Elisabeth, et omnibus natis transgrediens. Paucis illic absumptis diebus, die Mercurii, vigesima sexta mensis Augusti in nouã Ciuitatem Korczin intrat. Ibi ad illum Marcus Cardinalis, et apostolicus Legatus, die Solis tredecima mensis Septembris aduenit. Vbi frequentibus tractatibus de pace, aut eius induciis, habitis, Casimirum Poloniæ Regem, ad omnem æquam pacem procliuũ offendens, die Iouis decima septima mensis Septembris noua Ciuitate Corczin discedens, in Sadecz diuertit: nouis studiis et laboribus æquam pacem, inter Hungariæ et Poloniæ Reges, confecturus :~

Tributum à suis pro soluendis stipendiis, Regno Pol: stipendiariis varia

damna inferentibus, ægrè impetrat.

Casimirus Poloniæ Rex octo hebdomadis apud nouam ciuitatem Korczin exactis, sub quibus, pro die sancti Michaëlis, habita terrarum Cracouiensium conuentione, pro soluendis residuis stipendiariorum debitis, qui spoliis, prædis, furtis, et omnifario maleficiorum genere, et signanter bona Ecclesiastica et decimas diripiendo, Regnum premebant, ægrè subsidio per sex grossos de laneo dandos, obtento, ad agendam Diætam generalem, pro die omnium sanctorum, in Pyothrkow, ex noua Ciuitate Korczin, feria secunda ante festū sanctorum, Simonis et Iudæ apostolorum, egressus, processit.

Monasterium in rupella Casimiriæ cæde diui Stanislai celebre, Ioannes senior Longinus Cancus Crac fundat.

In decem millium Militum festo, quod in diem Lunæ, vigesimam secundam mensis Iunii, cadebat, Ioannes Dlugosz senior, canonicus Cracouiensis, ex Ecclesia parochiali sanctorum, Michaëlis Archangeli, et Stanislai martyris in rupella, Ioanne à Sobyen eius Plebano, duabus Præbendis, satis ventrosis, videlicet Sandomiriensi et Kielczensi, contentato, Conuentualem, per Ioannē Rzeszowski Episcopum Cracouiensem, creari, et Monasterium fratrum hæremitarum beati Pauli, primi hæremitæ, Regulam sancti Augustini profitentiū, quòd hi, vitæ vtriusq3, actiuæ vz3t et contemplatiuæ, vtendo exercitio, maximo forent ecclesiæ Dei profectui, fundari obtinuit: ratus, vt est, eratq3, locum illum sacrosanctum, beatissimi Stanislai, martyris magnifici, cruore sacratum, negligentius hactenus habitum, per Diuinæ laudis, in horis diurnis et nocturnis, concentum, et per virorum religiosorum sanctimoniam, prouidentiam et industriam, in frugē vberiorem et saluberrimam, pro amplitudine laudis Diuinæ, et salute populi Chrīani, propiciante clementia altissimi, euasurum. Prouentibus etiam illius Ecclesiæ præfatus Ioannes Dlugosch Altaris sanctæ crucis, in eadem ecclesia siti, prouentus, Stanislao Byeczki eius Altarista, per aliud beneficium contentato, adiecit. Cuius primarius fuit Prior, frater Iacobus de Bogumilow, Prouincialis tūc Poloniæ, in ordine præfato, vir relucens singulari sanctimonia et probitate, rarissimo se munere beatum fœlicitatumq3 glorians, quòd ipsum et ordinem suum, tam illustrē et celeberrimum locum, quod aliis omnibus ordinibus tanto tempore datum nō erat, hæreditariè præoccupare contigisset. Cui etiam medietatem census Barkracht, in Zuppa Wyeliciensi, apud Spithkonem de Melsztin cōemens, perpetuo consensu Regio accedente, adiecit præfatus Ioannes Dlugosch, Canonicus Cracouiensis.

Casimirus Rex generalem conuentū in Piothrkow celebrat, et filio suo

Wladislao Regi Bohemiæ auxilia contra Matthiam Regē mittit.~

Omnium sanctorum solemnitate adueniente, cum Casimirus Rex Poloniæ, Elisabeth Regina consorte sua apud Monasterium Sulyeiow dimissa, Piotrcouiam aduenisset, frequens consiliariorum numerus illic confluens, nihil sibi antiquius agendum ducens, à Rege, vt Magistratus primarii, qui per biennium iam vacauerant, distribuerentur, obtinuit: quorum distributio multorum animos, quasi in parum dignos, eis neglectis, collati essent, à Rege alienauit. Bohemiæ Regis nuncii Wladislai, videlicet Slawutha, Benedictus Weythmilner, & Ioannes dictus Marschalcus, ciuis Pragensis, subsidium pecuniale et in gentibus petentes, auditi, et Ioannes Zyelienski cum quingentis armigeris e uestigio destinatus, apud montes Kuthnos, quos Hungariæ Rex Matthias inuasurus ferebat, destructionem eorum et occupationem prohibiturus, consedit. Decem quoq3 millia numorum aureorum Wladislao Bohemiæ Regi decreta, subsidium sex grossorū de quolibet laneo à militibus, et à clero, Gnesnensis, Wladislauiensis et Posnaniensis Ecctarum, per fertonem à marca, à Rege Casimiro petitum est. Sed in priuatos conuentus dilata responsio.~

Diæta Nissensis, per Marcum Legatū Apticum, ob pacem, inter Casimirum Pol: et Matthiam Hungariæ Reges, componendam instituta, dilabitur.~

Sub eo tempore Marcus Cardinalis et Legatus Apostolicus, Wratislauiam transiit, Vbi degens, Diætam generalem apud Nissam, pro die Purificationis sanctæ Mariæ virginis, inter Reges, Poloniæ, Hungariæ et Bohemiæ, personaliter illi interfuturus, et pacem inter tria Regna confecturus, instituit: Sed cum Matthias Hungariæ Rex arrogantius se gerens, successibus fœlicibus eleuatus, et signanter, quod cum Frederico Cæsare, per Laurentium Ferrarien Epum Apticum Legatum, reconciliatus, in gratiam redierat, susceptis omnibus pacis conditionibus, quas illi cæsar proposuerat, neq3 Prælatos & Barones Hungariæ (sciens eorum animos à se alienatos esse) Prælatos et Baronibus Poloniæ iam ex nomine designatis, numero et conditione pares, sed quosdā leues et callidos homines, pacem infecturos, magis quam confecturos, et signanter Albertum Kosthka Bohemum, labe hæreseos Bohemicæ pollutum, cuius cōsiliis in singulis agendis vtebatur, mittere disponeret, appareretq3 illum ita mentiom de pace cum Casimiro Poloniæ Rege facere, quasi bellum futurum esset, et omnia responsa dare adeò ambiguè, vt futuro tempori inniterentur, quippe, qui accepturum se dicebat inducias, missurum Oratores, nescio quos, ad Diætā, demonstraturum, in conuentu non oportere de Victorino Duce meminisse, cæteraq3 id genus plurima, ex quibus nulla conclusio liquida poterat elici. Diætam præfatam Nissen Casimirus Poloniæ Rex et sui detrectabat. In hucq3 modū

Cardinalis et Apostolicus Legatus praefatus Marcus, qui se argutū et religiosū videri satagebat, nulla re memorabili in Regno Poloniae gesta, apud Wratislaniā se inutiliter continebat. Sed nec in alia Regna Apostolici Legati fuerē fortunatiores, vi quadam sÿderum impediti. Cardinalis enim Epūs Hostiensis Bessarion Nicenus, ad Gallias Legatus, a Francorum Rege minime susceptus, nec ad interiora Regni admissus, ab ipsis finibus in vrbem rediit. Vicecancellarius Cardinalis in Cathelonia Regi suo Ferdinando rebellanti, nihil composuit, frustraq3 laborauit. Cardinalis Reatinus, ab omnibus Italis, qui compositurus eorum simultates et odia aduenerat, spretus ~

CAsimirus Rex Piotrcouia egressus, Monasteriū Corporis Chrī Posnaniae visitat. Indeq3 Thoruniū transit: bellū ob translationē Nicolai Thungen de sede Epātus Varmieñ ad Camÿeneceñ, exortū sedaturus ~

EX Pÿotrcouiensi Diaeta, Casimirus Poloniae Rex, vota sua et deuotionē in Deum expleturus, Posnamiam diuertit, Exinde adorato Posnaniae Dimimissimo Sacramento, Thorun, reliquias belli intestini partium illarum, quod Nicolaus Thungen pro Episcopatu Varmiensi, consciis et consentientibus sibi Militaribus et Ciuitatibus Pomeraniae et Prussiae, qui grauiter sibi Vincentium Kÿelbassa et quemlibet alium Polonum, dari Episcopum ferebant Varmiensem, sedaturus, cum Praelatis et Consiliariis Regni Poloniae aduenit, Quo, cum et primores partium illarum confluxissent, multis tractatibus per hebdomadas quor interpositis, nulla conclusio elici poterat, flagitantibus Militaribus et Ciuitatibus Prussiae, vt omnes arces non nisi indigenis, Casimiro Regi beneplacitis, et fidem sibi atq3 Regno Poloniae seruaturis committerentur. Id etsi Casimirus Rex non abnueret se facturum: collationem tamen pecuniae ab eis exigebat, qua posset militibus, ea tenentibus, debita persoluere: et stipēdia emerita. Nicolaus insuper Thungen, ad prñtiam Casimiri Regis venire formidans, Nunciis missis, ad iura Episcopatus Varmiensis, omnem subiectionē deuotionem et fidelitatem repromittens, admitti se obsecrabat. Sed facile ab hac petitione repulsus a Rege Casimiro, propter interpositam conditionem, vt Apostolicae declarationi staretur, quieuit. Nulla igitur captata conclusione, res Pruthenicae, in alind tempus, festum videlicet Pentecostes, sunt dilatae ~

Casimirus Rex Thorunii Legatos Regis Daciae Cristini audit: Coniugem nobilem filio suo Wladislao Regi Bohemiae offerentes ~

CAsimiro autem Poloniae Rege in Thorun agente, venerunt ad illum

duo Nuncii Doctor videlicet vnus, et alter miles, Regis Daciæ Cristierni, Qui sororem Alberti Marchionis Brandeburgensis, neptem germanam ex sorore, efferēdo illam vehementer, de virtutum splendore, nobilitate sanguinis, summa dotis, copia affinium, acciperet in consortem: Ducum Misβnensium, Marchionum Brandeburgensium et Mantuani, item Cardinalis Mantuani, item multorum Italiæ Procerum amicitiam habiturus. Hæc persuasio oblatioq́ȝ, etsi gratè accepta fuerit: ad Regem tamen Bohemiæ Wladislaum, et suos, suspensa et dilata est, vt eius, cuius principaliter interest, exploretur voluntas et intentio.

Syriam et partem Italiæ, Turcæ populantur, nullo resistentiā opponente.

Æ State anni præsentis, Turcorum exercitus ex Boβna adunatus et egressus, per Illyricum, omnia circa Sauum fluuium, et Marchiam Slauonitanam, vastauit. In mense verò Septembre, in terras Patriarchatus Aquilegiensis, à Venetis occupatas, descendens, et vsq́ȝ ad Castellum Sancti Danielis excursiones in foro Iulii faciens, citra duodecim millia hominum, non secus quàm pecora, in perpetuam seruitutem abegit. In mense deinde Nouembre, apud Goriciam et per totam Istriam, mirabili clade, in sexum vtrunq́ȝ sæuiendo, ferro & igne singula complebant: nullo Rege, nullo Principe resistentiam pro catholicis opponente.

Matthias Hungariæ Rex icto fœdere cum Frederico Impatore Rom. quem ad id bello in Austria gesto compulerat, in bellum Polonicū et Bohemicū totus spectat: nec Casimiro Rege cunctante.

A Ffligebatur insuper bello intestino ab exercitu Acephalo, ex colluuie variarum nationum, qui se fratres appellabant, collecto, Austriæ Ducatus, quem Matthias Hungariæ Rex, dato illi donatiuo, et opem pollicitus liberationis si obsideretur, contra Fredericum Imperatorem Romanorum subornauerat, et qui cum nonnullis Austriæ Baronibus, dominationem Cæsaris execrantibus, item cum filio Bankkÿrcher, cuius patrem Imperator necauerat, qui et ipse hostis infestus Cæsari erat, intelligentiam habebat. Quo malo Fredericus Imperator angustiatus, mediante Laurentio Ferrariense Episcopo Apostolicæ Sedis Legato, cum Matthia Rege Hungariæ, sub his conditionibus, fœdus pepigit. Vt Imperator illi pro festo Sancti Georgii Bohemici Regni confirmando Regalia, pro Imperii Electore et Pincerna illum teneat. Item conditionem, qua se illi Hungarus, nunquam vxorem ducturum, quo facilius Regni Hūgariæ recideret in Cæsarem succesβio, obligauerat, soluat. Hungarus contra Austriam tÿrannide et hostilitate fratrum, eius auspiciis illam affligentiū liberet,

Minus cunctanter ab Hungaro, quàm à Cæsare id fœdus ictum est, qui nimio dolore et stomachatione ad bellum contra Casimirum Poloniæ, et filium eius Wladislaum Bohemiæ, Reges, æstuans, cæteros omnes sibi conciliabat hostes, fortius contra illos inmixurus. Quorum alterum, Bohemiæ vz. Regem, ex Bohemia, alterum verò, nempe Poloniæ Regem, suapte caluum, amplius se decalnaturum, nec tacitus quidem, sed iactabundus apud suorum assentatorū prurientes aures, destinabat. Liberata itaq; Austria à tyrannide Acephali exercitus, omnes conatus suos, curas et studia, ad id vnum converterat, tributaq; grauia per vim à Pannoniis exigendo, ad nocendum Poloniæ et Bohemiæ Regibus, se totus cum mercenario milite, armabat: Casimiro Poloniæ Rege per præsidium, apud Sthropkow locatum, frequens et numerosum, cuius Ioannes Byalty Dux erat, illum et Pannonios grauiter premente.

Anno Domī 1473.

Casimirus Rex Poloniæ tributū Polonis indicit. Sub tpe verò Nissen̄ Conuentus. Matthias Hungariæ Rex Victorinū ex captiuitate soluit, et Wladislai Bohemiæ Regis Senatū ad defectionē solicitat, ac Duces Ciuitatesq; Slesiæ ad bellum ciet.

Sacrum Saluatoris ac Domini nrī Iesu Christi, anni illius natalicium, et dies sequentes, Casimirus Poloniæ Rex apud Thorun peregit, et exinde per Gosthinin, Sochaczow, et Varschouiam cum consorte sua Elisabeth Regina, in Grodno pro festo Purificationis sanctæ Mariæ virginis perueniens, quindecim dies illic absumpsit. Ex Grodno verò per Berschthi, cæterasq; Ducales curias in Throki pro Carnisprivio, Vilnam verò pro Quadragesima, ꝑuenit, et conuentu freq̄nti illîc pro medio Quadragesimæ habito, Subuentionē sibi gnrālem, de vniuersis magni Ducatus Lithuaniæ terris, à quolibet aratro sex grossos latos Pragen̄ dari obtinuit. Frequentibus verò nūciis et lrīs Cardinalis sancti Marci rogatus, Diætam pro pace in Nissa ꝑ festo Sancti Matthiæ Apostoli, agi (licet id nonnullorum consiliariorum improbaret disuasio) astruente Cardinale, non leues sed graues personas, ex parte Matthiæ Hungariæ Regis, illûc venturas, consensit. Ad quam, licet nouem ꝑsonas, ex Consiliariis ituras, noīasset; non nisi tamen sex, vz. Ioānes Gnesnensis Archiepūs, Ioannes Cracoviensis, Iacobus Wladislauien̄, Episcopi, Stanislaus de Ostrorog, Palatinus Calissien̄, Ioannes Dlugosch senior, & Mgr̄ Iacobus de Schadek, Decretorum Doctor, Canonici Cracovienses, tardiuscule ob tardam significationem, venêre: tres tamen, videlicet Derslaus de Rythwyani Cracovien̄, Lucas de Gorka Posnaniensis, Paltīi, et Ioānes de Ritwiani

Regni Poloniæ Marschalcus, sine valetudine, sine alia causa, venire detrectauerát,
De quo, et tardo aliorum aduentu, Cardinalis Legatus, et Pannonici Nuncii, vide-
licet Gabriel Colocensis Archiepūs, Gabriel Albensis, Albertus Vespermien,
Episcopi, Michaël Orschak de Guth, Palatinus Hungariæ, Stephanus de Bathor,
Iudex Curiæ, Emericus de Paloncz, Agasonum Magister, Albertus Kostka de Po-
stupicse, Comes de Komar~~no~~, Wladislaus de Gara, Protonotarius Aplicus, Præpo-
situs Budensis, et Volfangus de Eremburg, vtriusq; iuris Doctor, Cantor Alben,
qui hebdomadis tribus aduentum eorum apud Nissam opperiebantur, grauiter suc-
censebant. Bohemiæ Rex Wladislaus, qui et ipse noué Oratores pro parte sua mit-
tere debuerat, vnum tantūmodo Byěniaßium Weÿthmilner, Capitaneū in Kar-
lischten (tardißimè enim sibi Diætæ ipsius celebratio innotuerat) transmisit,
Cardinalis Legatus, vtrorūq; aduentu exhilaratus, magnope satagebat, sperabat-
q; se concordiá inter Reges, aut conditionibus, aut parētela, confecturū. Exigebat
enim à Casimiri Poloniæ Regis oratoribus, vt filia Regia Heduigis Matthiæ
Hungariæ Regi, data pro dote terra Scepusien et Morauia, desponsaretur, Id cum
constanter à Polonicis Oratoribus negaretur, super insufficientia q; mandatorū
vtrinq; difficultas iniecta eßet, tractatus rerū principalium, vsq; ad conductū
Paschæ, qui in vigesimā quartam mensis Aprilis cadebat, protractus est, Hūgariæ
Rex Mathias, vt suæ parti quam maximè prodesset, Victorinū Ducem Monster-
bergensem à captiuitate eo pacto soluens, vt illum pro Bohemiæ Rege recognoscēs,
Oppidum etiam Colin, in suam traderet ptatem. In quod Hungariæ Rex extem-
plò mille equites et octingentos pedites transmisit, possesßione montiū Cuthnorū,
ex loci propinquitate, Wladislaum Regem Bohemiæ, primùm spoliaturus, dein
ob egestatem Regno pulsurus, quorum Duces erant, Vilhelmus Perstenski, &
Ioannes Catharzinski. Seipsum verò cum quatuor millibus gentiū armatarū apd
Brunam deposuit; exitum Nißnensis Diætæ opperiturus, Solicitans grādi auro,
et grandiori promißo, oēs Bohemos, Wladislao Regi fidos, et plerosq; peruincēs
ad defectionem, Iussione insuper eius, Victorinus Monsterbergen, Przemislaus The-
schnensis, Ioannes Rathiborien, personaliter, cæteriq; Slesiæ Duces, vzt Nicola-
us Oppoliensis, et alii, item Epūs Wratislauiensis Rudolphus, item Ciuitates
Wratislauien. Swidnicensisq;, et aliæ, exercitu collecto, Venceslai Ribnicen,
Ducis, ob eius fera facta et insolentias, quæ in vicinos sibi Principes, velut de-
mens et furiosus, diffundebat, circūsident castra, et omni vi illa expugnare p tres
menses contēdunt, Sed vno tantūmodo Ribniki expugnato, admoto ad oppidū
Zarki exercitu, cum illud Ioañes Cresa Polonus egregiè defenderet, ac magnā
stragem assiduè ageret in obsidentes, Iacobus Dabyenski Regni Pol: Cācellari-
us et Capitūs Cracouien, cui per Casimirū Poloniæ Regē demandata erat obses-
sorum munitionū tam defensio quàm euictio, in castra Ducum præfatorū obsiden-
tium descendens, terrore plurimo in obsidentes iniecto, ea ab obsidione pactis in
libertatem vendicauit, ita, vt oppidum Zarki obsessum, parte vtraq; probante,
In Iacobi Dabienski, Ribniki aūt expugnatum, in iunioris Kropacz, qui terri-
gena et subditus Ducis Ribnicensis erat, traderetur ptatem. Hæc tam fortia,
tamq; opportuna machinamenta, per vniuersam hyemē Matthias Hūgariæ rex
comparata, pro quaßanda Polonia et Bohemia, quasi vtrāq; extemplò, pro suo
libito, vastaturus, diffundebat, oīq; studio apparatum agebat ad bellum, pressurus
Poloniam à fronte et à tergo, Ex eo maximè Casimiro Poloniæ Regi iratus,

quod gentes suæ in oppido Hungarico Stropkow, in frequenti numero consistentes, omnem oram Hungaricam, vsq; ad trans Cassouiam, tributis et homagiationibus, inuoluerant, Cui cum sumptus ad tam ingens bellū non suppeditarent, tributa ab Hungaris, odio capitali illum, propter tyrannidem execrantibus, acomitumque, quod secus cesserat, ingerentibus, per vim extorquebat ~

Wladislaus Bohemiæ Rex difficultate æris alieni pressus, et à suis tributum, et à patre Casimiro Poloniæ rege decem aureorū millia aufert ~

Exiguus apud partem alteram, Poloniæ videlicet Regem Casimirum, habebatur respectus et apparatus ad bellum. Sed iactabatur in stipendiarios fiducia, quos, bona Ecclesiastica, in Diæcesi præsertim Cracouiensi, anno cum dimidio deuorantes, ad hoc vnum cum nonnullis Consiliariis dissimulando, non coercebat Rex, vt essent, quos hosti suo Matthiæ Regi Hungariæ venienti, opponeret. Eadem, et tetrior, apud Wladislaum Bohemiæ Regem, in Bohēia rerū publicarum, erat imago, quippe cum plures et primores Barones Militesq; triginta millia se pro Rege soluturos, Victorino, Henrico et Hinconi, filiis olim Irzikonis Posdzyebracki et aliis, stricta cauissent obligatione, et Fredericus Imperator Romanorum, de triginta duobus millibus, quæ pro dote Elisabeth Poloniæ Reginæ obligabatur, frequenter repromisisset, ad tempus, de quo finaliter Regem Bohemiæ certificauerat, non vndisset, fideiussores Regii fortunas suas et bona distrahere coacti, Regem improperiis incessendo, neq; ad expeditiones ire, neq; Regi parere, curabat, donec sortem Regiam omnes miserati, collatione in capita Colonorum et Ciuium facta, debitum hmōi pendissent. Poloniæ insup Rex Casimirus, necessitati Wladislai Regis et Regni Bohemiæ succursurus, decem illi aureorum millia transmisit, quibus Castrum Hradek, als Krziuoklyethi, bona habens insignia, ab Henrico Duce, filio Irzikonis, redemptum est, et in sortem Regiam translatum. ~

In Prussia pace ad tempus facta, rursus pro pace inter Poloniæ, Bohemiæ et Hungariæ, Reges tractanda, ægrè licet per Legatū Aplicum Diæta Opauiæ indicitur ~

Mense prope vno cum dimidio apud Nissam exacto, dum et tempus in altercationibus et iurgiis frustra tereretur, et pars vtraq; iuri suo innixa, nullatenus se, de iure Regni Bohemiæ assereret cessuram, Apostolicus Legatus Cardinalis Marcus, nunc obsecrationibus, nunc precibus, nūc lachrymis, partes omnes, ad pacem inclinare magnope satagebat, ne Regibus bello

Ciuili occupatis, nudum Hungariæ, Italiæ, et Dalmatiæ, latus, Turcorum rabies, ampliori feritate, laceraret. Eo tandem deprecante, exhortante et mediante pax sub his conuenit conditionibus, vt altera pro festo Assumptionis sanctæ Mariæ virginis, in oppido Opauiensi, ageretur Diæta, cui Legatus et Cardinalis interesset, pro pace, per communes Regnorum Consiliarios, concludenda: venirentque ad illam pro parte Casimiri Regis Poloniæ, et totidem pro parte Matthiæ Hungariæ Regis, octo, sex verò pro parte eiusdem Regis ex Bohemia, et sex pro parte Bohemiæ Regis Wladislai, Consiliarii, Reges verò ipsi in propinquo consisterent, Poloniæ videlicet Rex in Osswyaczim, Hungariæ in olomuncz, Bohemiæ in Kloczko. Quibus discordantibus, Carolus Burgundiæ Dux, assumebatur in Arbitrum: quo moriente aut renuente, Francorum Rex deligebatur. In cuius firmitatem, tam Wladislao Bohemiæ, quàm Matthiæ Hungariæ Regi, imponebatur necessitas, vt quilibet suæ partis Bohemos, à nexu iuramenti et obedientiæ solueret: liberius et Principi, cui adiudicaretur Bohemiæ Regnum, post sententiam parituros. Addebatur, vt et super damnis, inter Regna Hungariæ et Poloniæ commissis, iidem Arbitri decernerent, et pax perpetua iam inter illa intelligeretur restaurata. Captiui vtrique soluti. Ex Stropkow, Casimiri Poloniæ Regis præsidium, deduceretur. Quibus omnibus à tribus Regibus præfatis, tardè tamen et ægrè paritum est: arbitramentum enim, contra se pronunciandum, singuli execrebantur, et missis ad Burgundiæ Ducem Nunciis, conciliare illum suæ parti quisque studebat.

Casimirus Rex conditionibus Conuentus in Nissa habiti, ex vno Legatorum suorum intellectis, minusque probatis, Conuentum propterea Piotrcouiæ instituit: Quo cum non omnes Consiliarii, Regi infensi venissent, alius, pro placandis illis Radomiæ indicit.

Quadragesimali tempore apud Lithuaniam, Paschali verò celebritate apud Brzesczye, Casimirus Poloniæ Rex exacto, dum pro Conductu Paschæ in Lublin aduenisset, Bartholomæus Kielbassa, Canonicus Posnaniensis, ex Nissa à Consiliariis missus, singula illi et Baronibus, secum præsentibus, illic acta et conclusa, exposuit. Quæ, cùm omnes vehementer reprehenderent, astruentes, deformes et inhonestas conditiones, Oratores Regios parum prudè acceptasse, et multifariè illis propterea succenserent, minus tamen Casimiro Regi, vires suas, facultatem ac potentiam metienti, quàm purpuratis suis, conclusiones illæ displicebant, instituto ob id generali, apud Pyotrcouiam, pro die sanctorum Philippi et Iacobi Apostolorum, conuentu, cum primores, ex maioris Poloniæ terris, nulli verò ex Cracouiensi et Russiæ, infensi Casimiro Regi, ob distributas, se neglectis, Dignitates, aduenissent, pro placandis eorum animis, altera Diæta, in oppido Radom pro festo Pentecostes, indicta est. Ad quam, cùm vniuersi conuenissent, quatuor integris hebdomadis illic Casimirus rex, in assiduis tractatibus, et consiliis commoratus, exulceratione animorum sanata, bilem etiam trium Procerum, Dobeslai videlicet Kmithæ Lublinensis, Ioannis Tharnowski Voynicensis, et Stanislai Vatrobka

Sandecensis, castellanorum, hi enim plus cæteris iratiores erant, compescuit ~

Conditionibus Diætæ Nissensis acceptis per Hungarum et Bohemū, et ipse Casimirus rex satisfaciens, p̄sidium de Stropkow deducit, et ad aliā Diætam, Opauiæ pro concludenda pace occone Regni Bohēici institutam, et ad Fredericum Cæsarē, Nuncios mittit: petens vt Wladislaū iam tandeꝫ pro Rege Bohēiæ habeat, et vnà bellū Mathiæ Hungariæ Regi, tanq̄ꝫ cōmuni hosti, inferat ~

Conclusionibus deinde Nissensibus, ibidem Casimirus Poloniæ Rex cū Consiliariis suis, altius digestis, dum ex Albricio Sokolowski, Wladislai Bohemiæ Regis Nuncio, agnouisset, Bohemorū vtramqꝫ factionem, habita in oppido Bienaschow, pro die Ascensionis Domini, Diæta, illas laudasse, et vtrūqꝫ Regem, Wladislaum vcꝫt Bohemiæ, et Matthiam Hungariæ, illas acceptasse, et ab obedientia atqꝫ iuramentis, subditos et feudales soluisse (licet solutioni ipsi, Ciuitates Bohemicæ, partem Bohemiæ Regis sequentes, fuisset aliquādiu refragatæ) et ipse illas acceptauit, munitioneqꝫ Stropkow, hæredi illius naturali, Nicolao de Peren, solutis militibus, qui in eius fuerant præsidio, reddidit, Consiliarios octo, ad Diætam Opauiensem ituros designauit, Ad Prussiæ Barōes, vt æquo animo absentiam suam ferrent, ratione reddita, intimauit, Ad Cæsarem Fredericum, qui eum, à pacis condcōibus auertendo, in bellū multipliciter contra Matthiam Hungariæ regē inducebat, Adam Decanum Posnanien transmisit, significans se tribus exercitibus, vcꝫt ꝑprio vno, item altero Stephani Voieuodæ Valachiæ, item tertio Regis Bohemiæ Wladislai, Hungarū inuasurū; si et ipse certificando Regem factis, de assistentia, non nudis verbis, q̄bus hactēus visus ē, illum lactauisse, Wladislaum Bohemiæ Regem, titulo suo insto, lgtmo et ntrali, ipse et sui Electores, tenebit et nominabit Regem Bohemiæ, qđ hactēus differrebat, feudumqꝫ ab illo, velut Electore Impii, traditis sibi insignibus, suscipiet, et in propria persona cum Electoribus et Principibus Almaniæ, contra illū, à quarta parte, consurget: faciliter se de hoste suo infestissimo, et qui illū et ntrali hæditate Austriæ Ducatu, et acquisito impio Romanorū, oībus ingeniis et conatibus spoliare nititur, adiutore Poloniæ Rege Casimiro, vindicaturus, et pestē, vniuersis nociuam, aut oppressurus, aut ex Hungaria, Hūgaris ipsis illū capitali odio execrantibus, eiecturus, Vt qꝫ triginta millia et quor̄, ab annis viginti, Casimiro Poloniæ Regi, pro dote, debita, et freq̄ntissimè per ipsum solui promissa, occōne quorum, dum ad præfinitum tempus Bohemiæ Regi non soluerentur, Rex ipse Bohemiæ in statu suo piclitabatur, ipsi Regi celerius soluat: cum etiam de ꝑpriis in tanta necessitate, tam clarissimo fratri et consanguineo suo, debeat elargiri. His et aliis pluribus negociis confectis, Casimirus Poloniæ rex, apđ Caluum montē Crucis viuificæ ligno adorato, per nouam Ciuitatē Korczin, Cracoviam transiit: Diætæ futuræ Opauiensi præparamenta ordinaturus ~

Episcopo Kiiouien̄ Clemente mortuo, Albertus Narburthouicz succedit

Die Saturni tredecima mensis Iunii, Clemens Episcopus Kiiouiensis, omnibus sacramentis apud Kiiouiam religiose procuratus, annis viginti duobus in Pontificatu exactis, moritur, et in Ecclesia sua Kiiouiensi sepelitur. Vir quidem obscuri et plebei honoris, sed notæ probitatis, Cui successit Albertus Narburthouicz natione Lithuanus, de Domo bipennium.

Iuxta conclusionē Diætæ Nissensis Reges Poloniæ et Bohēiæ in loca designata, Nuncii vō eorū Opauiā, pro pace constituenda, intrāt. Hungariæ verò Rex Senatoribus suarum partium parū fidens, arbitriū eorū reiicit

Assumptionis sanctæ Mariæ virginis festo, quod in diem Dominicū cadebat, proximante, frequens Prælatorum, Procerum, Militum, Baronum Aulicorum numerus, ex Poloniæ Regno et magno Ducatu Lithuaniæ ad numerum sex millium æstimatus exercitus, inter quos erant mille Tartari, ad Casimirum Poloniæ Regem Cracouiā conuenit, quibus oībus donatiuū Casimirus Rex erogauit: Regem in Osswyacim, et quo necessitas posceret, cōducturus. Consiliarii insup Regii octo, vczt Ioannes Cracouien, Iacobus Wladislauien, Episcopi, Lucas de Gorka Posnanien, Stanislaus de Ostrorog, Palatini, Dobeslaus Kmitha de Visnicze, Castellanus Lublinen, Ioannes de Ritwiani Regni Poloniæ Marschalcus, Sbigneus de Oliesznicza Regni Poloniæ Vicecancellarius, et Ioannes Dlugosch senior, Cancus Cracouien, Cracouia in apparatu splendido egressi, tempestiuè Opauiam perueniunt, et Marcū Cardinalem sancti Marci, Apostolicum Legatum, qui Diæta apud Augustam p Fredericū Romanorum Impatorem, pro prima die Septembris indicta, licet illam in ssione Apostolica iubebatur adire, neglecta, item Albertum Epum Vespermien, et Albertum Kostkam, Matthiæ Hungariæ Regis, duos tantūmodo nūcios, iam Opauiam ingressos, offendunt. Veniunt et Wladislai Bohemiæ Regis Nuncii, vczt Henricus de Posdzyebrad, Dux Monsterbergensis, Vilhelmus de Rizemburg, et de Rabye, Camerarius Regni Bohemiæ, Girzmannus de Rathaie, Nicolaus Switaczek dictus Marszalcus de Lansthen, Byenyassius Weytmilner, Capitūs in Karlisthen, Mgr monetæ, et Samuel, Succamerarius Regni Bohemiæ, in quorū Comitiua Stiborius Thowaczowski, Regni Bohemiæ Cancellarius, Boruta miles, Bohota Rababski iunior, Bernardus Berka, Vilczek Vanyek, et Petrus Duliniec, de Osthromicze: pro consultatione destinati. Rex ipse Bohemiæ Wladislaus conclusionibus Nissensibus, satisfacturus, apud Kloczko, cum frequentia alior suorum Consiliariorum degebat: quorum tanta erga illum, sed et aliorū subditor suorum, post Diætam Nissen, erat deuinctio et charitas, et præsertim dum illuz viderent probitate immensa fulgentem, pro pace Regni Bohemiæ, et iuris sui de Regno Bohemiæ renunciatiom, de quo omnes tenebat magna admiratio, et quæqz

alia, etiam difficiliora, facturum, vt prius quaeq3 extrema, ipsam etiam mortem, subire, quam illum deserere, in animum induxissent. Hanc aut Wladislai Bohemiae Regis probitate adiuuabat illustrabatq3 Pannonici Regis Matthiae, erga Boheos suae partis, vehemens suspicio: qui illorum erga se fluxam fidem dinoscens, et praesertim dum illos a fidelitatis et iurisiurandi sacramento, in euentu futurae sententiae, in Opauia per arbitros, aut per Burgundiae Ducem, et Franciae Regem ferendae, absoluisset, nouum iusiurandum, arctius priore, ab illis exigebat. Quibus recusantibus primores eorum, et signanter Zdenkone Konopnicki, in capitis poenam, si in manus suas deueniret, destinabat: non obscure illos viros perfidos et fraudulentos copellans, saepenumero ab illis deceptum, et nisi aliter prospiceret, amplius decipiendu sequerebatur. Denuncians Casimiro Poloniae Regi per Stiborium Thowaczowski, que ex infesto hoste, datis illi quor millibus florenorum, pacificum effecerat, et p Ioannem Dlugosch seniorem, Canonicum Cracouien, nullatenus se et causam suam, in manibus eorum, quorum fraude deceptus sit, Bohemicos Barones suae partis notas, depositurum. Qui quidem sermo adeo animos Bohemorum suae factionis auertit, alienauitq3 ab eo, vt nec dicto suo parere, nec in Diaetam Opauiensem ire, nec illu accedere, etiam lris Cardinalis Legati persuasi, vllatenus poterant induci. Iamq3 tunc in Wladislai Bohemiae Regis ditionem concedere secreto consensu decernebant. Baronibus itaq3 Bohemiae, per Matthiam Hungariae Regem designatis, ad Diaeta Opauiensem accedere detrectantibus, et causam absentiae in Regem proprium deiicientibus, Zdenkone etiam Konopniczki per lras, Cardinali Legato dire tas, Albertum Kosthka de Posthupicze accusante, quod illum venenare statuisset. Polonici et Bohemici Consiliarii apud Opauiam constituti, laetis animis exultabant. Matthia Rege Hungariae conclusiones Nissenses non implente, Reges suos, vczt Casimirum Poloniae, et Wladislaum Bohemiae, ad nullum amplius arbitramentum, Burgundiae Ducis aut Franciae Regis, obligari: Absentiam etiam Consiliariorum Regis Hungariae, qui tribus hebdomadis venire tardauerant, apud aures Cardinalis Apostolici Legati, quottidie accusabant ~

Ad Diaetam Opauiensem Matthia Hungariae Rege Nuncios mittere cunctante, gentes Polon. Castru Stropkow deditione acquirunt, et Hungaros in magna parte ad pendedum tributa cogut. Quo malo Hungarus perculsus, Nuncios tandem pacem confecturos Opauiam mittit ~

SErum nimis Oratorum Matthiae Hungariae Regis in Opauia aduentum, etsi Cardinalis Marcus Legatus Apostolicus varia excusatioe purgare in animis Oratorum Casimiri Poloniae, et Wladislai Bohemiae, Regum, molestius eum ferentibus, contendisset, nonasq3 quottidie rones, ad leniendos animos fastidiosos, et discessione parantes, afferret: parum tame Cardinalis Legati rones quadrabant, qui probe noscebatur, in parte Matthiae Hugariae

Regis, studio propensiori proclinus. Ceperat insuper Oratores, Poloniæ et Bohemiæ Regum, verisimilis suspicionis coniectura, Oratores Hungariæ Regis, dum intra dies viginti neq3 venerant, neq3 factores suos Opauiam miserant, nunquã esse venturos, Perspicax autem erat hæc et non inanis suspicio. Nam Polonorum quor millia stipendiariorum, paululum ante, quam Opauiensis Diæta debebat iniciari, qui se fratres nominabant, siue sua sponte, siue, quod magis crediderant, per Casimirum Poloniæ Regem et Consiliarios persuasi, et leui auro suggesti, Sub Ducibus Ioanne Byali, Ioanne Barzi, Ioanne Vilk, Petro Barczkowski, et Ioanne Suchodolski, ex Polonia egressi, duos montes in Hungaria, vnum vct Modragora, alterũ Bukowyecz, non longe à Cassouia, incastellant. Sthropkow verò fortalicium Nicolaus de Peren Hungariæ Baro, tyrannidem Matthiæ Hungariæ Regis timens, illis accersitis sponte tradit. Ex quibus illi, sub breui temporis interuallo, magnã partem Regni Hungariæ, ad præstandũ sibi tributa, igne et gladio cogunt. Eo malo Mathias Hungariæ Rex perculsus, statuerat, Diæta Opauiensi penitus omissa, incumbere ad eorum internitionem, gentesq3 et ex propriis et externis, magno studio conquirebat, Verùm cùm de forensibus paucos conquisisset, de propriis verò parum fideret, bellico apparatu, in fratres Cassouienses, omisso, Legatos suos Opauiam, per conditiones pacis bellum vel extincturus, vel suspensurus, transmittit, vct Gabrielem Archiepum Cotocensem, Gabrielem Epũm Albensem, Michaëlem Orschak, Palatinũ Regni Hungariæ, Georgium Comitem de Pessink, Stephanum de Bathor, Iudicem Curiæ, Vlricum Groffinker, Australem, Venerat et Rudolphus, Epũs Wratislauiens cum tribus Consulibus ex Wratislauia, Venerant et aliquot nobiles ex Lusatia, partes Regis adiuturi. Dies posthæc plures, in succensendo et iurgando absumpti: Polonis et Bohemis culpantibus Hungaros, quòd tardè venissent, nec Baroẽs Bohemicos suæ partis, post tantam tarditatem, adduxissent. Hungaris verò rñdẽtibus, q bello intestino, à Polonis subministrato, occupati, Castris et locis suis prouidẽdo, non poterant venire: et Polonos requirentibus, vt pacta, percussa in Nissa, seruãdo, fratres ex Hungaria deducerent. Polonis refellentibus fratres, ob priuatam iniuriam, arma in Hungaros priuatim sumpsisse. Poloniæq3 Regem Casimirum extra omnem noxam violati fœderis esse.

Post varios tractatus tandem ex Opauia infecta pace, q Matthias Hungariæ Rex duras conditiones pponeret, discedi-tur.

His tandem communes Consiliarii Regum prædictorum omissis, placuit deputatos in numero truncato, ex tribus Regnis in duodenaria videlicet sorte, Cardinali Legato Apostolico excluso, conuenire: pacẽ perpetuam tractaturos. Hi, cùm apud Minores conclaue ingressi, post plures tractatus vsq3 ad vesperam, ab exordio diei habitos, casso labore sudassent, restrictiori numero videlicet octonario, vti placuit. Sed cùm is quoq3 non magis quã prior, commoditatis attulisset, castigatior adhibitus est, et rei summa duobus, videlicet Gabrieli Episcopo Albensi, et Henrico Duci Monstherbergensi pmissa,

Ab illis quoq; nulla re memorabili conclusa, omnes conatus, tot virorum, tantorũ-
q; sumptuum, reciderunt finaliter in irritum. Inescatus siquidem, vel potius certi-
ficatus Mathias Hungariæ Rex, per Ioannem Archiepum Gnesnensem, et Byę-
nyaßium Weÿtmilner, quod illi filia Casimiri Regis Poloniæ, Hedwigis, natu ma-
ior, in consortem, cum terris Morauia, Slesia, Lusatia, Scepusien, et Valachia de-
beret tradi (quamuis se vterq; hanc oblationem fecisse graui execrõne inficiaret)
graues conditiones ad pacem proponebat. Quarum prima hæc erat, vt Wladislaus
Bohemiæ Rex, Matthiam Hungariæ Regem in patrẽ, ille ipsum in filiũ adopta-
ret. Regimen Regni Bohemiæ circa Hungarum consisteret præsentem, qui offere-
bat se illud, debitis omnibus exoneraturum. Quo ex Bohemia recedente, regeret
Wladislaus, et non nisi morte Matthiæ Regis sine liberis secuta, Wladislaus ple-
nariè Regno Bohemiæ potiretur. Secunda, vt medietas sumptuũ in bellũ Bohemicũ
per ipsum impensorum, qui se asserebat tres milliones in illud effudisse, quindecim
vczt centena millium, sibi per Wladislaum Bohemiæ Regem, soluerentur; aut auro
non extante, Morauia, Slesia et Lusatia, partitis in qualzt Prouinciam summis, in
dictis quindecim centenis millibus inscriberentur: reseruata Regi Bohemiæ ptate,
dictas Prouincias, quandocunq; liberet, redimendi. Tertia, vt Matthiæ Regi
Hungariæ, filia Casimiri Regis Poloniæ Hedwigis, desponsaretur, cum inscriptio-
ne debiti, et Prouinciarum præfatarum. Qui si sine prole decederet, medietas de-
biti intelligeretur extincta, et medietas Regno Hungariæ solueretur. Quod si Re-
gina prole non relicta, moreretur, quinq; Centena mortua intelligerentur: ad milli-
onem Rex Wladislaus Bohemiæ teneretur. Polonorũ et Bohemorum Legati, con-
ditiones oblatas, ex ingeniis callidis et vafris ac dolosis prodire intelligentes, re in-
fecta discedunt. Eo, vel maximè exhilarati, quòd Baronibus Bohemiæ, pro parte Ma-
thiæ Regis Hungariæ, ad Diætam Opauiensem venire detrectantibus, deuolutio
amplior in Arbitrum, mira Dei prouidentia, erat penitus abolita et succisa. Addeba-
tur et quarta conditio, vt vterq; Rex terras, in quarum possesßione erat, pacificè
possideret. Poloniæ et Bohemiæ oratores rogati à Cardinale Aptico Legato, &
Hungariæ Regis oratoribus, quam viam offerrent ad conclusionem pacis, proposue-
runt viam iustissimam et honestisßimam, offerendo se Matthiæ Regi Hungariæ, si
de Morauia, Slesia, Lusatia excederet, auxilia magnifica contra Turcum laturos.
Sed dum hæc quoq; oblatio ab Hungaris spreta esset, re principali reiecta, eatm̃modo
conclusio, inter Polonos et Hungaros tunc accepta, atq; stipulata est, vt Regna Po-
loniæ et Hungariæ fœdera sua vetusta custodiant, et pacifica inter se consistant.
Instabant deinde magno conatu Hungari, vt Cardinalis Legatus Apostolicus, ve-
lut æquus partibus iudex, declararet causam super Regno Bohemiæ ad Bur-
gundiorum Ducem deuolutam esße. Sed Polonis et Bohemis conatus eorũ fortibus
rationibus elidentibus, Cardinalis quanuis foret in partem Hungari propensior, se
continuit, et tristior, quàm pro causa et tempore, lachrÿmis etiam interdum indulgens,
offerrens tamen se pro omni loco et tempore, pro pace Regum et Regnorum, fideli-
ter laboraturum, in comitiua Hungarorum versus Przesburg contendit, vrbem ex-
inde remeaturus.

Georgius Luczki Bohemus, qui
Matthiæ Regis Hungariæ auro

corruptus, Wladislao Bohemiæ Regi venenum parauerat, carceri inclusus se ipsũ veneno perimit.

Stridore bellorum in Bohemia per inducias quiescente, rumor vulgaris, vbiq3 diffusus, dißeminabatur, veneni virus Wladislao Bohemiæ Regi comparatum eße. Hunc etsi singuli horrerent, Regiæq3 timerent vehementer valetudini: non tamen diligenter inuestigando deprehendere poterant authorem tanti mali. Erupit tandem, prodente quodam homine, Ruteno genere, et Georgius Luczki Bohemus lingua, apud montes Kuthnos, mandato Regio, captus. (illic enĩ tenuem et inopem aliena stipe ducens vitam, cum coniuge et liberis degebat) confeßus est, à Matthia Hungariæ Rege viginti millibus florenorum, quorum duo acceperat, se per praxim et tractatum Alberti Kostka, ad patrandũ tam abominabile scelus, subornatum eße, confirmabat. Id venenum in domo sua in Kuthnis, in pixide stãnea repertum, quod ipsemet Luczki, vsq3 in Venetias se defatigãs, prnte præfato Rutheno indice, pro ducentis quinquaginta florenis emerat, tam potenti rabie refertum, vt non esum, non potatum, neqũe litum, sed in hominẽ tantũmodo vaporatum aut insuflatum, quemlibet mortalem facilè perimebat: quo se et ipse Georgius Luczki, beneficia Wladislai Bohemiæ Regis in multis expertus, vt digna morte interiret, petebat extingui. Dabatur et coniectura perspicax ex prodigo Georgii Luczki sumptu, qui ex inope factus diues, non solum viuebat opiparè, sed et neceßariis aurum mutuabat. Hic in castrum Karlisten, vt illic tutius seruaretur, deductus, et carceri horrido inclusus, vt scelestos dolos Matthiæ Regis Hũgariæ, coram Frederico Romanorum Imperatore, aut saltem Nunciis, ab eo mittendis, depromeret, sumpto veneno, ne veritatẽ testari cogeretur, mortẽ sibi cõsciuit.

Turcæ ab Hussenkaschen, Persidis et inferioris Armeniæ Cæsare profligantur, Mathiæ Hungariæ Regis exercitus in Austria extinctus. Turcæ Carinthiã et Stiriã populant, Tartari apud Kiiouiã prædas agunt.

Die Iouis decima mensis Augusti, Hußenkassen, Persidis et inferioris Armaniæ cæsar, pluribus victoriis illustris, instigante et supplicante vxore sua Catharina filia Imperatoris Trapesuntini, in fauorem et defensionem Christianorum, cum Mahumeth Turcorum Cæsare, in Natulia, solo Turcorum natiuo, propè Euphratem fluuium, et circa oppidum Harsursan, hora nonarũ, confligit. Et quamuis Turcus omnium suorum Principatuum gentes, in casum vniuersæ dimicationis, adeò vt solæ fœminæ, senes, et impuberes, in ædibus remanerent, coadunaßet: prælio tamen conserto, ceßit Hußenkaschen victoria. In q̃ de Turcorũ exercitu cæsa sunt quinquaginta sex millia bellatorũ, et centũ quinquaginta Habens aũt Hussenkaschen quadraginta quor millia exercitatorum, quorum vnum filius eius maior Vgurlimben, alterũ minor filius Dzmal

tertium Baiandur, magnus Satrapa, quartum ipse, ducebat. Turcum cum Copiis Centum quinquaginta millibus, in curribus et bombardis pugnante, circundedit, & profligauit, et nox superueniens, pugnam diremit, ac Turco spacium euadendi in Cõstantinopolim dedit. In ea pugna filius Husßenkaschen Dzmal, et decem millia de exercitu suo occisa, Omnes autem sui Proceres et Optimates, qui capti fuerant, seruati sunt, numero triginta quinq3. Inter quos erat Kaschmurath magnus et potens Princeps. Apud Austriam quoq3 exercitus Mathiæ Hungariæ Regis, qui se fratres appellabat, clade à Barone Austriæ Eczinger profligatus, partim farina et sale, quibus calx mixta erat, extinctus, in pane. Reliquiæ autem eorũ, desertis præsidiis in Pannonias ad Hungarum effugerant. Alius item exercitus Turcorum, qui Bossnam occupauerat, Carinthiam et Styriam hostiliter ingressus, ferè totam depopulatus est: infinitam hominũ vtriusq3 sexus, et puerorũ multitudinẽ, in captiuitatem, nullo repugnante, abigens. Districtus etiam Mczenyecz, propè Kiiow, à Thartaris tunc vastatus est, et septingentæ animæ in captiuitatem abductæ.

Legati Poloniæ Bohemiæ et Hungariæ Regum inuitati à Frederico Impatore pro pace cõponenda in negocio Boheĩco, frustra ad Conuentũ Augustæ indictũ pcedũt: Impatore ad Carolum Burgundiæ Ducẽ diuertente. Quẽ in Regem Roãor eligi permittens, filiã eius pcante cã Wladislao Bohiæ Rege, Maximiliano filio suo desposat sub certis condicõibus.

Decani Posnaniensis Adæ, Frederico Imperatori Romanorum, qui illum in Almania apud Ciuitatem Gaden offendit, plus quam gratus fuit aduentus, et suæ legationis series. Metuebat enim, ne cõcordia, inter Casimirum Poloniæ, Matthiam Hungariæ, et Wladislaum Bohemiæ Reges, iuxta recessus Nissenses, Imperatori optimè notos, secuta, totis viribus contra eum Hũgariæ rex incumberet. Solita tamen vafricie vsus, magna spe, Adam Decano Posnanien, per se et suos officiales, perq3 Albertum Marchionem Brandeburgen, impleto, nullum, ad legationem Casimiri Regis Poloniæ, p prefatũ Adã Decan Posnanien, rñsum ædens, vtriq3 Regi, vz3t Poloniæ et Bohemiæ, per eundem Adam Decanũ Posnanien, denunciat, qtus, pro Diæta generali, per ipsũ in Ciuitate Augustensi, pro prima die mensis Septembr, indicta, suos notabiles, cũ pleno mandato, ad stabiliendum noua fædera, transmittant Legatos, pollicens se in Diæta illa, finalem declarationem, vnà cum Electoribus singulis, pro Wladislao Rege Bohemiæ, facturum. Inescatus hac denunciatione vterq3 Rex, et existimantes se in Dieta pfata, Cæsareo suffragio, de Hungariæ Rege, qui et ipse illuc suos destinauerat oratores, facilè triumphaturos notabiles Legatos, in Diætã Augustensem, transmittunt. Et Poloniæ quidem Rex Casimirus mittit Paulu Iasyenski, Subdapiferum Sandomirien, Capitaneum Chelmensem et Belzen, et Stanislaum de Kurozwaki, Canonicum Cracouien. Bohemiæ vo rex Wladislaus

Burzianum supremum cubicularium, Byemiassium Kolowroth de Lipschten, et Iodocum secretarium, Qui, cum in locum Diætæ tenderent, intelligentes nec Fredericum Romanorum Imperatorem, nec Electores, ad Diætam constitutam, in Augustam venturos, in Alberti Marchionis Brandeburgen. regionem, in oppidū Tuldesberg declinarunt. Ibiq3 hebdomadis plus q3 viginti fuerant immorati, Impator siquidem Romanorum Fredericus, priuata malens curare quā publica, in Rhenum diuertit, et cum carolo Burgundiæ Duce Treueri conuenit. Vbi post logos et varios tractatus, super desponsatione filiæ Ducis Burgundiæ, pro filio Impatoris Maximiliano, habitos, quartadecima mensis Nouembris, Fredericus Imperator Romanorum non sine præiudicio et iactura Principum Almaniæ, et totius natiōis Germanicæ, Carolum Burgundiæ Ducē, Romanorum Regem creari, eligi, et in Aquisgrano Coronari permittit: consignans sibi pro corpore et fundo Romanorum Regni Leodium, et Epātum de Vtrich. In cuius bnficii recompensam, Burgūdiæ Dux solenne homagium, iuxta ac Rex Romanorū, Impatori Frederico, in Treueri præstat, et filiam suam, quæ Wladislao Bohemiæ Regi procabatur, filio cæsareo Maximiliano desponsat, et iure dotis sibi centū aureorum millia, et omnia Dominia, quæ in Sueuorum gente, et quæ in Elsacensi regione, partim obligata, partim vēdita à Duce Austriæ Sigismundo, et à Domo Austriæ, obtinebat, assignat, ea conditione interposita, vt oīa illa Dominia, et omne dotale munus, in Austriæ domo pꝑpetuo remaneant, etiam si filius cæsareus, ex filia Ducis Burgundiæ, nullū pignus suscipiat. At mihi conditiones huius connubii reuoluenti, plurimū indecorū videtꝛ, titulum Romanorum Regni et authoritatem, ex Germanis in Gallos, ob priuatū quæstum translatum esse, et catholici orbis cæsarem, quasi nil melius successori suo præstare posset, possessiones Deo dicatas condonasse, ob quas res, vereor, et Regnum et connubium, in multifarios casus et infortunia, iusto Dei iudicio, casurum.

Affinitatis rō inter Fredericū Rom: Impatorē et Carolū Burgundiæ Ducē inita, dissoluitur.

Sub breui deinde interuallo temporis, Fredericus Romanorum Impator, cognito, quia Carolus Burgundiæ Dux, in conditionibus sibi ab Impatore datis, Confæderatum suum Matthiam Hungariæ Regem, relinquere nullatenus consentiebat, omnem contractum rescindens, ex Treueri discessit. Cuius recessu, Carolus Burgundiæ Dux, se confusum plurimum dolens, magnos concipit ignes: assiduè voluens, vt se de cæsare vindicaret.

Wladislaus per Fredericū Impatorē Rom. Boheīæ legitimus Rex et Elector Impii renūciatꝛ, ī Mathia Hūgriæ Rege

reprobato, Contra quem et fœdus, exterminaturi illum ineunt ~

Cæsar Fredericus, perditis multis sumptibus, et tempore longo inaniter in Rheno expenso, non nisi pro Dominica Septuagesimæ, anni proximè sequentis, quæ in tredecimam mensis Februarii diem eo anno cadebat, venit in oppidum Imperiale Rothemberg. Vbi Oratores Casimiri Poloniæ, et Wladislai Bohemiæ, Regum, qui tanto tempore, per Albertum Marchionem Brandeburgen, omnibus nec̃riis abundè et splendidè tractabantur, in comitiua Regis Daciæ, et præfati Alberti Marchionis, venerunt, A quo benignè suscepti, et Norembergã deducti, quò et Cardinalis sancti Marci, Patriarcha Aquilegiensis, et Legatus Apostolicus, Electoresq3 Imperii, et frequentes Almaniæ Principes conuenerat, Ibi Cæsar beniuolum se et amicissimum Poloniæ et Bohemiæ Regibus, præbens, et pmissa sua effectu complens, de consilio Electorum et Principum suorum, Wladislaw primogenitum Casimiri Poloniæ Regis, virum iustum, naturalem et legitimum Bohemiæ Regem pronunciat, diffinit, et decernit, Illumq3 ad Electoratus officium, Matthia Hungariæ Rege reprobato, admittit, Tempus verò ad præstandũ sibi feudum, tanquam ab Electore, in sua ptãte reliquit, Fœdus deinde nouum scribit, et init, vt omnes tres Reges, cum omnibus potentiis, contra Matthiam Hungariæ Regem simul consurgant, et pestem, vniuersæ Chrianitati nociuam, exterminent, non prius terminis Hungariæ excessuri, donec destinata perfecerint, Oratores Regii non nisi circa festum Paschæ, ad Casimirum Poloniæ Regem, in Lanciciam, reuersi sunt: plurimum fælices et magna laude digni, quibus et res maximas conficere tributum est, et ex regionibus, peste epidimiæ infectis, in quibus periculosissimè versabantur, redire incolumes ~

Ioanne Grusczinski miserè et turpiter mortuo, Ioannes de Syenno Epũs Wladislauieñ in Archiepatum Gnesnensem, Sbigneus vero de Olieschnica, in Wladislauieñ succedit ~

Die Veneris octaua mensis Octobris, Ioannes Grusczinski Archiepũs Gnesnensis, vocationi Regis Poloniæ Casimiri parendo, Cracouiam du venisset, paucis illic immoratus diebus, quanuis diem præcedentem & vesperam, vsq3 in horam secundam, cum necessariis, lætus et iucundus absumpsisset, post horam tertiam noctis, subito languore inuasus, ad extremũ verò valido furore correptus, et in amentiam versus, familiaribus salubria monita, et Euangelicas lectiones, cæterasq3 exorcisationes, quasi energuminum, curaturi, nequicq3 adhibentibus, adeò per noctem illam agitabatur, quousq3 Spũm in Domo Abbatis Thinyecen, in qua hospitabatur, inconfessus et inuiaticatus, et oĩs rõnis expers, exhalaret: scandalosam et lubricam vitã in tribus Pontificatibus ducens, inter Clericos et vulgum, et eos præsertim, quorũ Antistes erat, plurimũ infamis, vt pote, qui nullius, q̃ntumcunq3 enormis patrati sceleris, nec remorsu, nec consciã, nec admonitione, oĩa sibi ducens pro licito, tangebatur. Talem mortẽ sortitus, qualẽ vitã duxerat, Iustissima id consecutus lege, vt qui viuendo obliuiscebatur Dei, moriẽdo,

iuxta beati Augustini sentenciã, oblivisceretur sui. Creditũ insup est à nõnullis, tam terribili morte illum obiisse, quod post mortem Thomæ Strzapienski, Episcopi Cracoviensis, ecclesiam, legitimo eius Episcopo Iacobo de Syenno, potestate Regia et seculari per vim et iniuriam exiliato primum, deinde excluso, adiuvante illũ Ioane Lutkonis de Brzezye, Regni Poloniæ Vicecancellario, qui sibi in Wladislavien. deinde in Cracoviensi ecclesiis, successurũ (vti contingit) ipse sperabat, parvo ingressu occupaverat. Quapropter non sine admiratione multorum, contigit, vt quorum, ad vexandam Cracovien. ecclãm, et eius legitimum sponsum, mens erat vna, par quoqȝ foret obitus. Apud Cracovien. enim vrbem, ambo, sacramentis Ecclesiasticis non pfuncti, subito morbo et ære alieno obnoxii, obierunt: Documentũ maximũ mortalibus futuri, ne Sedes Pontificales prava ambitione introeant. Rixa illicò, furor, et cõtentio, inter germanos Archiepiscopales, Bartholomæum Castellanũ Calissien. ex vna, et Nicolaum Koßmider, Pincernã Siradien. partibus ab altera, pro bonis oppidi Kozmin, et villis, ad illud pertinentibus, exorta est. quæ Archiepus vivens, gradi pecunia, apud Hinczam de Rogow, Castellanum Sandomiriensem, p Bartholomæo fratre, spreto et neglecto Nicolao coëmerat, et Nicolaus Koßmider ea surripuerat, æquam sibi eorum, non secus quàm patrimonii, contra iura Regni Polonici, vendicaturus portioꝫ. Funus Archiepãle, prosequente illud extra vrbem Casimiro Rege, et vniversis pcessionibus vrbis, à nõnullis familiaribus suis, paucis tamen admodum, Gnesnã delatum est: Prælatis et Cancis Gnesnen. pcessionis honorẽ illi impendere dedignantibus, in Gnesnen. ecclĩa parum iustis funeriis et sepultura, humatum. Nec immerito. Plurimas enim et enormes, vivens Ecclæ Gnesnen. intulerat alienacões, tam in decimis quàm in villis. Administratore ad sedem vacantẽ Vriele de Gorka, Præpto Gnesnen. et Regni Poloniæ Cancellrõ, electo, Comitiorũ insup die, festo poȝt sancti Ioannis Evangelistæ, ad eligendum novũ Pontificem instituto, adveniente, Iacobus de Syenno Epũs Wladislavien. vniformiter à Prælatis et Cancis Gnesnen. quem Rex Poloniæ Casimirus dudũ designaverat, et quẽ Lucas de Gorka Paltũs Posnanien. Ioannes de Rythwiani Regni Poloniæ Marßalcus, Sbigneus de Olyeschnicza, Regni Poloniæ Vicecãcellarius, Scholasticus Crac. et Matthias Mossinski Capitũs maioris Poloniæ, noĩe Regio Gnesnam missi, deligi expetebat, postulatus est. Ea tamen postulatio parum vel nihil sibi contulit iuris vel momenti. Sumus enim Pontifex Sixtus Papa qrtus, literis Regiis rogatus, Iacobum de Syenno, anticipando Prælatorum et Cancorum Gnesnensium electionem decẽ et septem diebus, die Veneris decima mensis Decẽbris in Gnesnensem Archiepũm, Sbigneum verò de Olyeßnicza Regni Poloĩæ Vicecancellarium, pro quo etiam Casimirus Rex scriptis suis intercedebat, die Mercurii vndecima Decẽbris, in Epũm Wladislavien. capitularẽ electiõm phibens atqȝ irritans, pronunciavit: non sine Capitulariũ Gnesnensiũ gravi indignatione: Qui pronunciationẽ ipsam, à Iacobo Wladislaviensi Epõ, et suis fautoribus obtentam, prius quàm ad postulacõm eius procederetur, psenserant. Sedit autẽ Ioannes Gruscinski in Sede Metropolitana annis novẽ, minus decẽ diebus, In fres germanos, in Bartholomæum tamen Castellanũ Calissien. enixius lascivus, quibus studio ardenti Ecclesiastica et Sæcularia Dominia, Ingratus et bñficia pcurabat. Hic, in favorem Cracovien. Ecclæ, in villa Capitulari Rzgow, ecclesiam parochialem, sub titulo sancti Stanislai martyris erexit, eiqȝ de mensa Archiepãli, consensu Capitularium accedente, decimam manipularem in villa

Rakowska wolya, in dotem perpetuam donauit. Fratrum minorum de obseruantia in oppido Lowicz, Monasterium constituit. Decimas nonalium de qdraginta laneis in bonis Pabiamicen' Capitulo Cracouiensi, item ecclesiæ Sandomiriensi, decimas manipulares, in villis Pothworow, Potworowska wolya, als Kozyakali, Kassow, Kassowska wolya, Dlugi, Dluska wolya, Guthow, Guthowska wolya, et Czarnoczin, in claue Langonicensi, consisten' donatione pptua donauit et inscripsit.

Matthias Hungariæ Rex Modragora, quam gentes, quæ se fratres appellant, sub auspicio et ductu Polonorum, incastellauerant, et prædas multas in Hũgaria agebãt, expugnat, et Præfecto elapso, milites Polonos captiuat.

C Ontinuabant gentes Polonicæ, quæ se fratres appellant, in duobus montibus, vt supra diximus, Modra videlicet Gora et Bukowyecz, quos in Hungaria incastellauerant, suum incolatum. Augebanturq3 indies, et tam incendiis quam prædis et homagiationibus in Hungariæ Regnicolas grassabant. Quam rem detestabilem, cum omnes prudentes abominarentur: non deerant tamẽ hi, qui illam, vt pote suo ingenio, suoq3 suggestu conflatam, magnis laudibus gloriabũdi efferent. Verum etsi cõmunes Regnorum Barones, rẽ huiuscemodi, veluti pestiferam, et bellum atrox inter Regna creaturam, dissoluere æstuassent, et Conuentui apud Kyesmarg, diem dixissent: Matthias tamen Hungariæ rex, paruã spem in placitationibus reponens, collecto ex mercenariis et Hungaris, Polonis, Bohemis, Australibus, et Slesitis, milite, qui non nisi mille ducentos armatos explebat, primũ ad montem, qui Modra appellatur, circa festum sancti Nicolai, hibernale tẽpus nihili pendens, venit, bombardisq3 raræ magnitudinis admotis, facile illum, defensoribus, qui pauci in eo remanserant, fatigatis, cum Rex in sauciatorum locum integros submitteret, et solus cohortator adesset, expugnat. Et Præfecto eius montis Ioanne Suchodolski, de armis Iamina, vel euadente, vel ex composito dimisso, cæteri oẽs in captiuitatem venere. In hac oppugnatione Nicolaus Czupur, Voieuoda Transiluaniensis, qui magnum in Polonos hostilem animum fertur gessisse, ac freqñtius ingeminasse, non se pœnas inferni, si tantummodo cladẽ Polonorum vidisset, recusaturum, obiit.

Bukowyecz montem arte et natura munitũ, oĩbusq3 necessariis pro tolleranda obsidione prouisũ, Henricus Barzi Matthiæ Hungariæ Regi, turpissimis dedit conditionibus.

E O monte Modragora conquisito, et præsidio illi imposito Mathias rex

Hungariæ, ad alium, qui appellatur Bukowyecz, transit, et exercitum ducit. Ibi expugnatio, quod in saxoso, arduo, et abscisso loco, mons situs est, et arte multis propugnaculis munitus, singulis insuper victualibus, quæ obsessis ad vnius anni spaciu affatim sufficerent, optimè promisus, difficilior videbatur, manus etiam egregia trecentorum militum illum tuebatur. Verum Henricus Barzi, cum duobus fribus germanis, vezt Petro et Nicolao, nobilis de armis Ciphorum, montis pfati præfectus, iam pridem à Matthia Hungariæ Rege duobus florum millibus corruptus, et montez et milites prodidisse, et Matthia Hungariæ Rege munitione audatissimè oppugnante, bombardas, balistas et sagittas, cæteraq3 defendicula, aut occuluisse, aut obseruauisse, proditionem verò excusaturus, vt incolumibus militibus, cum singulis tmmodo vestimentis, armis et equis relictis, abire liceret, pepigisse: monteq3 dedisse, vniuersaliter insimulabatur. Cuius deditione parum contentus Rex Mathias, in maiorem contumeliam deditorum, et suam ampliorem laudem, oia arma ad se in castra ferre, et sibi prntare iussit, nec, enixius à nonnullis rogatus, vt illis gladios saltem relinqueret, deprecari potuit, quin etiam in dedecus amplius eorum, fustem, in manus tradens, ferre illos, cum hac obiurgatione iussit. Ite, inqt, in Poloniam baculati, non milites, sed Regis vri insignes proditores; indigni, qui ferro succingi debeatis. Præstantiores insup eorum ne vnquam contra se militarent, iureiurando astrinxit. Fraudem hanc Ioannes Vilk armiger Regius, natione hic Pocranus, sed vir egregius bello et audacia erat, non ferens, apd oppidum Krossno, in Ioanem Suchodolski irruens, ipsum in suo hospicio gladio transfodit. Cuius rei gratia, dum sentenciam damnationis capitis, per Nicolaum Pyeniazek Succamerarium Cracouiensem et Tenutarium Krossnensem, quòd vi hominem indamnatum occiderat, excepisset. Rex Poloniæ Casimirus, misso veloci Nuncio, illum ex morte eripuit, Henricum verò Barzi et fratres eius, cæterosq3 authores turpis deditionis captiuauit. Adeò enim turpem deditionem scriptura firmatam fecerant, vt se neq3 pro Rege suo Poloniæ, neq3 pro patria Regno Poloniæ, vnquam contra Matthiam Hungariæ Regem militaturos, sub fide et honore, iureiurando, lris et sigillis, graui et execranda pollicitatione inscriberent.

Feruore et nimia siccitate annis insignis item multorum locorum in Polonia conflagratione.

ANnus hic fuit insignis in omni Europa et vniuerso Regno Poloniæ sydere solari plus solito efferuescente, et nullas dante pluuias. Cometæ stella, quæ præcesserat, causante caumata et penuriam aquarum, adeò vt perennes aquæ verterentur in aridam, et flumina Poloniæ principalia, vbiq3 fuerunt permeabilia. Non solum enim circa Cracouiam, Sandomiriam, Varschouiam, Ploczkam, sed et circa Thorun, Visla erat vadabilis. Fumabat in vniuersis Poloniæ Regionibus, syluæ, borræ, arbusta, saltus, irremediabili igne, nec ante rescindi flama poterat, donec ignis etiam radice arborum voraret. Exq vbiq3 fragor ruentium saltuum audiebatur. Apum q3 et alueariorum arbores plurimæ deletæ, segetes exterminatæ siccitate. Et qdrupedum, quæ herbam simul cum sabulo carpebat,

stomachum limo implente, mortalitas secuta. Incendia insuper crebra in Poloniæ Regno plus solito prouenerat. Nam et Cracouien Ciuitas, dum Martis die vigesima sexta mensis Iulii, incendio in Stradomia exorto, cum ecclijs et Monasterijs S. Heduigis, sancti Bernhardini, flagrasset, altera etiam die apud sctimoniales scti Andreæ igne consurgente, platea Canonicalis, item castren. et Monasterium sancti Andreæ cum eccla flamma consumpsit, Arx etiam Cracouien ægrè defensa. Arserunt et oppida Wieliczka, Conin, Belz, Chelm, Lubomlya, item eccla Lancicien. cum omnibus Curiis, Archiepali et Canonicalibus, item Monasteriu clara tumba, als Mogila, cum oibus officinis, oppidum Sandomirien. licet freqnter incenderet studiosa tamen cura incolarum defensum est. Præsumptum est Hungariæ Regem Matthiam, missis incensoribus Polonis, et aliquibus religiosis, auro corruptis, huiusmodi incendia effecisse ~

Anno Domi 1474

Tributu pro bello, in quod Hungarus spectabat, reprimendo Casimirus Rex à suis expetit, Legemqz contra hoicidas, et vt pro bonoru hæreditarioru qualitate militetur constituit ~

N Atalem et ortum Domini nostri Iesu Christi, et dies plures antecedentes et subsequentes Casimirus Poloniæ Rex apud Visliciam oppidum, cum Consorte sua Elisabeth Regina, egit. Illuc namqz ex Craconia (quoniam noua Ciuitas Korczin peste epidimiæ infecta extabat) diuertens, aliqs conutus in ea et in Opathowiecz tenuit: Subueniri sibi pecuniario subsidio à militibus, admanutenendum stipendiarios, pro reprimendo bello, quod indubiè ab Hungaro incumbere anunciabatur, expostulans. Verùm etsi in hmoi conuentibus plura vtilia fuisset decreta, et signanter, vt quilibet miles, militē studiosè et ex proposito occidens, pœna captiuitatis vnius anni, in fundum turris detrusus, perferret, et pro capite casualis homicidii, centu vezt et viginti marcas lueret: ad rescindendum ausus temerarios militum, qui increuerant. Item vt milites, iuxta quantitatem bonorum hæreditarioru, in bello quolibet militarent. Vniuersi enim ad perfunctoria militiam, nullo metu eos coërcente, cum Regem leuipenderent, se restrinxerant. Item vt sex grossi de lanco quolibet possesso Regi soluerentur pro subuentione: omnia tamen hæc, & plura alia sana consilia atqz scita, per cunctationem Regiam, militumqz inobedientiam, non ponebantur in executionem.

Irritatus negata affinitate Hungariæ Rex Matthias, Duce Tharczi militibus missis, nocte Zmigrod oppidu et Castru capit, Ibiqz receptaculo sui instituto: exurit et vastat Montana: pluribus oppidis et villis, ppe ducetis incesis, Inter quæ et Pilznā, tunc oppidu diues et populosu, et Castrum

Muschina deditũ: Polonis resistentiam opponere cunctantibus.

INterim Matthias Hungariæ Rex, hostis infestus Casimiro Regi et Regno Poloniæ effectus, quoniam frequenter ab eo affinitas et amicitia postulata et tentata, secus cesserat, sex millia armatorũ, clandestinè ꝑ siluas, Poloniã ab Hungaria disterminantes, sub duce Thoma Tharczi Hungaro, hærede de Castro Siedmilipi, in Regnũ Poloniæ mittit. Qui, quo amplius Polonos falleret (etiã nec tum curam aliquam aut custodiam sui faciebant: quanuis plurima de aduẽtu hostium ex Hungaria accepissent auisamenta) per turmas ingressi, et nocte intẽpesta oppidũ Zmigrod cum scalis aggressi, nullo negocio, oppidanis securè dormiẽtibus, cõquirunt, Arcem deinde bombardis quassatã, muro subruto, ꝑ deditionẽ accipiunt, et in vtraq; receptaculum et nidũ sibi constituunt: oppido et arce nouis fossis et aggeribus, cæterisq; propugnaculis, per se et agrestes, quos homagi auerat, cõmunitis, siluis quoq; præsidio forti pedestrium, ne cõcludi arborũ deceptione possent, puisis, in singulas partes in longum et in latũ discurrendo impunè, oppida, Iasszyel, Brzosthek, Kolucziczе, Fristhad, Dabowdzyat, Duklya, et villas ꝑpe ducẽtas, incẽdio cõsumũt. Oppidum insuper Pilzno, populosum ea tempestate, et in diuitiis opulentũ, prohibente Rege, ne se pactione, datis quadrigentis florenis ab hoste redimeret, incensũ et solo æquatum; populus vtriusq; sexus præfatorum oppidorum, impuberibus et senibus interfectis, in Hungariam captiuus ductus. Oppidum Krossno obsidione vallatũ, in spem proditorum, qui illius portas iam hostibus aperuerant, item et Castrũ Golyesch, ab hostibus nocte integra impugnata, à Polonorũ militibus egregiè defensa sunt. Casimirus Poloniæ rex tot malis permotus, vniuersas terras ad arma consurgere mandat. Verũ illæ multorum annorum pace, deliciis et mollicie languidati, hybernali insuper tp̃e eos qualificante, tardissimè in eam expeditiõ consurgendo, villas Ecclesiasticas deuorare contenti, exclusis earũ Colonis, sub tectis eorum longo tempore delitescebant, et interim hostes liberè, nullo repugnante, ad prædas, cædes, et incẽdia circũquaq; grassabantur. Castrum etiam Episcopi Cracouien Muschina, ab altero exercitu Matthiæ Regis Hungariæ, ob paucitatem defendentium, pacto deditum est.

Post varias altercationes, tandem pax perpetua inter Matthiam Hungariæ et Casimirũ Poloniæ, Reges eorũq; Regna firmatur. Cum Wladislao verò Boheĩæ Rege induciæ triennales concluduntur.

PRiusquàm autem bellum præfatum serpere cœpisset, Prælati et Barones Hungariæ, gliscens malum sedaturi, missis ad Prælatos et Barones Poloĩæ frequentibus Nunciis, Conuentum deprecabantur. Quo impetrato, designati fuerunt ad illum, per Matthiam Hungariæ Regem, qui constanter, sed vafrẽ, negabat se agro Polonico bellum intulisse, Gabriel Transyluaniensis, Osswaldus Zagabriensis, Episcopi. Emericus Diak de Zapola, Comes Scepusiensis, Ioannes

Pancratius, Palatinus Transyluaniensis, Georgius Quinq; ecclesiensis, et Caspar Scepusiensis, Præpositi. Deputauit et Casimirus Poloniæ Rex suos, vz. Iacobū Archiepiscopum Gnesnensem, Ioannem Epum Cracouien, Dobeslaum Kmitha Castellanum Lublinensem, et Ioannem de Rithwyani Regni Poloniæ Marsalcū. Sed dum Pannonici oratores in Luboczа, vbi et Matthias Hungariæ Rex erat, et Polonici in Sandecz, stando, de saluis conductibus et eorum inefficatia, iurgado tēpus tererent, multa mala, cædes et incendia secuta sunt, insidiæq; suspectæ, conuentum nostrorum cum Pannoniis impediebant, quibus Barones Poloniæ nectendos, vulgus fabulabatur. Interdum omnibus pariter, interdum soli Marsalco hoc malū minabatur. Sub quo tempore Matthias Hungariæ Rex, vnum ex Legatis suis Oswaldum Epum Zagrabiensem, et plerosq; de his, qui in suo exercitu ducebant ordiēs, quasi cum Polonis sentirent, in Luboczа captiuauit. Tandem dum apud antiquā villam Hungari, apud Schramouicze Poloni, ex more conuenissent, pax ppetua inter Regna reformata est, die Lunæ vigesima prima mensis Februarii, captiui redditi. Castra intercepta, vz. Zmigrod et Muschina restituta, damna hincinde compensata, cum Wladislao Rege Bohemiæ et Regno, triennalis treuga inscripta. Polonicus exercitus tyrannide sæua in ædes sacras et bona Ecclesiasticorum debacchatus, nulla re memorabili gesta, ad proprios Penates, onustas bonis ex præda pauperum Quadrigas, rediit.

Stephano Voieuoda Moldauiæ per Nūcios Casimiro Poloniæ Regi denūciante, quod Radulonē Paltīum Bessarabiæ, auxilio Turcorū auctū, profligasset, et duas filias cum vxore illius captiuasset, supuenit alter Nūcius, Besserabū sua recupasse, et Valachiā vastasse nuncians. Mittitur itaq; a Rege Casimiro Valacho subsidiū, vna cum oratoribus pacē inter ipsos Palatinos cōposituris.

IN Visliciensi oppido Casimiro Poloniæ Rege stante, venerunt ad illum Stephani Voieuodæ Valachiæ Nuncii notabiles, sabbato post Epiphaniæ octauas, Stephanus Thurkulacz, et alii. Per quos denunciabat, Voieuoda Bessarabiæ Radulonem, hostem suum, Turcorum etiam subsidio auctū, se profligasse, vxoremq; suam et duas filias, et omnem thesaurum, in Castro Dabrouicza, in quod Radul confugerat, et inde clam effugerat, abstulisse, et maiorem partē suorum Dominiorum possedisse. In quorum omnium testificationem, viginti octo banderia hosti detracta, Casimiro Regi die solis sextadecima mensis Ianrii præsentauit. Sed denunciationem tantæ denūciatiōis et lætitiæ, supueniens post triduū Nūcius alter fœdauit, referens Casimiro Regi Radulonē Bessarabiæ Voieuodam, auxiliantibus sibi Turcis, et Bessarabiam recupasse, et Præfectos Castrorū, quos Stephanus instituerat, Castris conquisitis trucidasse, et agrū Valachicū in magna parte igne populasse: petens, vt Stephanum Voieuodam, rebus suis diffidentem, Polonici exercitus auxilio reficeret. Missus itaq; extemplo ad illius suffragiū,

Podoliensis terræ, sub Duce Michaële Buczacki, Capitaneo Snyathinen. exercitus, missi et alii duo Oratores, Dobeslaus Bißowski Castellanus Belzensis, et Ægidius Suchodolski, qui vtrūq3 Voieuodam, æquis conditionibus pacē accipe inducerent, Sin minus, induciis bellum suspenderent: quo facilius Voieuoda Moldauię Stephanus Casimiro Regi Poloniæ contra Hungarum auxiliaretur. Sed hi Stephano Voieuoda Moldaniæ apud Curiam Waßwli, offenso, mandatis Regiis expositis, quæ illi fuerunt gratißima, intelligunt illius mentē ad pacem, cum Radulone ineundam, qualificatam non eße, non quod æquas conditiones acceptare nollet, Sed quoniam Radul Turcorum manibus, oībus Castris suis consignatis, ex corū arbitrio et nutu dependens, nihil ex suo agere poterat, aut audebat, in alieno iure consistens. Stephanus Voieuoda cum omnium gentium suarum copiis, apud p̄fatā Curiam Waßwli, nulla arte, aut naturali situ, munitam, cum vxore et filio filiaq3 consistens, ne Turci cum Radulone terras suas irrumperent, forti resistētia prouidebat: vxorem et filiam Radulonis detinens, apud Soch*aczouiā, in captiuitate.

Venetorum duo Nuncii, alter ad Husenkaschen Persarū Regem, alter ad Ducē Moschouiæ eunt. Husenkaschen vō per suū Nunciū Casimirū et alios Catolicos Principes con̄ Turcā ad bellū solicitat: offerens se et ipse cū potentia sua venturum.

Recedens ex Vislicza Casimirus Poloniæ Rex, primū in nouā Ciuitatē Korczin, deinde in Opathowyecz, confluentiam exercituū suorum illīc operiturus, conceßit. Vbi die Solis, sexta mensis Februarii, venerūt ad suā Serenitatem, duo Venetorum Oratores, vczt Paulus, dictus omnibene, et Antonius, qui dono non contemnendo, Stamine Adamascino, aureis filis per totū intexto, Regi Casimiro oblato, petita amicitia et beneuolentia Regis, alter petebat se caphām, vt exinde Hußenkaschen adiret, res Catholicorum apud illū promoturus, alter Moskwam, quædam negocia Sūmi Pontificis, illīc apd̄ Principē Moschouiæ acturus. Vtriq3 mos gestus, et comites securitatis conceßi. Venit et sub eo tēpore Catherinus Zeno Venetus, vir industrius et nobilis, ad Casimirū Poloniæ Regem, ab Hussenkassen Persarum Rege, cum legatione et lrīs, in Chaldaico scriptis, missus. Sumā legationis et lrarum hæc erat. Vt Casimirus Poloniæ Rex, cōtra Mahumeth Turcarum Cæsarem, hostem fidei Chrianæ, à se aliquoties victum, cū ceteris Catholicis Regibus et Principibus primo vere consurgat: certus existens, ipsum Hußenkaschen, cum decem Centenis millibus armatorum, pro Turci exterminio, venturum. Similem q3 legationem idem Catherinus Zeno, qui apud ipsum Hußenkaschen triennio Legatus Venetorum morabatur, et præsens erat, quando Hussenkaßen Turcorum Cæsarem, apud oppidum Hersursan, in die sancti Laurentii profligauit, ad Sūmum Pontificem, item ad Reges Franciæ, Napuliæ et Hungariæ, item ad Dominium Venetorum habuit. Quem Casimirus Poloniæ Rex

honoratum et donatum, in Hungariam deduci procuravit. Habuit etiam idem secretissimam ad Casimirum Poloniae Regem legationem. Habet, inquit, caesar Hussenkaschen, pulcherrimas duas filias, ex Catharina Trapesuntini Imperatoris filia susceptas, harum tibi maiorem natu offert unam desponsare filio, baptismo Christi per prius abluendam. Dotem vero cum ea offert omne Graecorum Imperium, non prius per te suscipiendam, donec et Constantinopolim, et omnem Graeciam, tibi pacificam, et a Turco liberatam effecerit. Offert insuper contra Hungariae Regem Mathiam omnes suos sumptus et potentiam, pacificum te et filios tuos in Pannonico et Bohemico Regnis, quae Matthias occupare iniuste nititur, effecturus. Haec tam amicissima oblatio, nihil pensi habere, apud Casimirum Poloniae Regem visa est, nec aliud ad illam respondit, nisi per proprios Nuncios se Hussenkaschen responsurum.

Milites Poloni bona ecclesiarum spoliant ac vastant gravius quam hostes: Casimiro Rege nullam animadversionem faciente.

Hebdomadis aliquot Casimirus Rex Poloniae stativa apud Opathowiecz agens, adventum exercitus sui, qui pigre aegreque, torporem et segniciem in vultu et factis praeferens, procedebat, item adventum Tartarorum ex Lithuania opperiebatur. At exercitus Polonicus in villis et bonis Ecclesiasticis se includens, adire Regem Casimirum, licet frequentibus Nunciis requisitus Regiis, cunctabatur, grandi et hostili tyrannide, bona Ecclesiastica vastare, diripere, et funditus delere contentus, nullam repressionem hostibus, assidua in spolia grassantibus, adhibebat. Nonnulli etiam in domibus sedendo, vicina bona ecclesiastica et Cmethonum eorum, in aedes et Curias inferebant. Ad Sanctimoniales quoque in Busko plerique, et signanter Iacobus Snopkowski de Domo Rawa, Nicolaus Suchodolski de Domo Iamina, et Albertus Mantowski de Domo Sulima, de terra Lublinensi, irruperant, et ipsas multis spoliis et iniuriis affecerant, adeo, ut addubitabatur, plura ne mala hostes an proprii Regno Poloniae inferrent. Casimirus insuper Rex, quoniam mala huiusmodi nulla animadversione castigabat, pluraque millia stipendiariorum habens, ociosus apud Opathowyecz sedebat, et suggillabatur a propriis, et ab hostibus ludibrio habebatur. In maiori insuper Polonia omnia bona Ecclesiastica milites, quamvis necdum domo egressi, vastabant, spoliabant, et diripiebant.

Pace inter Polonum et Hungarum confecta exercitus dimittuntur cum dolore Transylvaniensium: qui ad Casimirum Pol. Regem, se et sua illi dedentes, frustra venerant.

Pace perpetua, apud antiquam villam et Schramowicze, sive reformata,

sine confecta, Casimirus Poloniæ Rex exercitu licenciato, et stipendiariis solutis, in quos magna vis nequicquam expensa est, quoniam et stipendiariorū numerum non contemnendum Stiborius Thowaczewski, Regni Bohemiæ Cancellarius addu: xerat et ipse personaliter cum suis in auxilium regi Casimiro venerat, in nouam Ciuitatem Korczin venit, et Castra Zmigrod et oppidum ac Muschina ab Hüga: ris, Dominis eorum, iuxta fœdus ictum resignata. Multi tamen ex Rasciaīs et Hungaris, dum resignato præsidio Zmigrod, in Hungariam reuerterentur, ab agrestibus in sylvis violati et obtruncati sunt: insimulati, quod pace confecta, nouis spoliis in Polonos fuissent grassati. Hæc aut̄ pacis inter Reges cōfectio, Primoribus terræ Transyluaniensis, qui usq; ad Casimirum Poloniæ Regem, in Opathowyecz venerant, se et terram Transyluanien. et omnia sua, Casimiro regi dedentes, amaras excussit lachrymas et anxietates immensas. Spe em̄ pleni aduenerant, auxilia gentibus et pecuniis laturi Casimiro Regi, si in bello contra Hungarum, infestum illis tyrannum, perseuerandum duxisset ~

Petrus Komorowski septē arcibus, quas in Hungaria acquisiuerat, amissis, acceptisq; octo millibus florenorum, à Mathia Hungariæ Rege, in Poloniā rediit ~

BEllo Polonico Matthias Hungariæ Rex exoneratus, in Petrum Komorowski, genere Polonum de nobilitate Cipthorum, quod sibi semper videbatur inuisus et suspectus, et ad nouandum res, ad bella quoq; intestina in Hungaria excitanda (multos enim habebat in Hungaria, qui secum sentiebāt) proclinus, et quòd secundo genitum Casimirum Principem Regis Poloniæ Casimiri enixè, dum Pannoniis relictis in Poloniam reuertebatur, omnifariam adiuuaret, castrisq; et Commeatibus exciperet, omnesq; arces suæ ptātis, quas in Hūgaria obtinebat, traditurum se vltrò Casimiro secundo genito offerret, arma mouit. Et fortaliciis Rozemberg, Hradek, Sobinyecz, veteri castro et sancti Miklusch, acceptis, quæ sibi iussione Petri Komorowski aperiebantur, quasi amico et Regi, castra Likaua et Oraua vallauit: expugnaturus ea, quacunq; arte, dolo, et ingenio. Quæ tandem Matthiæ Regi fuere (nullos enim, quamuis in arduis et excelsis mōtibus sita, defensores habebant) pacto dedita. Petrus enim Komorowski, qui se cum vxore et paucis in Oraua concluserat, veritus, ne viuus in Matthiæ Regis potestatem veniret, receptis à Matthia Rege octo tantum millibus florenorum, castrum Oraua dedidit, et cum omni suppellectili in Poloniam se reduxit: eadem facilitate septem castris insignibus, apud Hungariā amissis, qua illa quæsierat ~

Inter Henricū Posdziebraczki Koslen̄ et Monsterbergensem, ac Vencesslaum Ribnicensem ardet bellum et oppidum

Plezina Ducis Ribnicensis, à Bielikone per Matthiam Regem Hungariæ Ribnicensi Duci in auxilium, vt petebat, quæ postea repudiauit, misso, obsessu capitur. Cuius gentes prædas in Osszwyaczimen terra agentes, per milites Casiri profligantur.

EXarsit interim subitò aliud bellum in vicinia. Henricus enim Possdzyebraczki Dux Kosleńsis et Monsterbergensis, pluribus spoliis et iniuriis à Venceslao Duce Ribnicense, præter demeritum læsus, non valens sua et suorum ferre damna, oppidum Plczina obsidione vallat, propugnaculis coarctat. At Matthias Hungariæ Rex, bellum contra Casimirum Poloniæ, et Wladislaum Bohemiæ, Reges, arte et ingenio concitaturus, à Venceslao Ribnicen. Duce, ad defendendum se, tanquam Ducem partis suæ imploratus, Ioannem Byelik Slesitam cum duobus millibus gentium, sibi in subsidium transmittit. Sed interim Venceslaus Ribnicensis Dux pænitentia acta, quod se infido Regi in tutelam tradidisset, Bielikonem in Plczina venientem, iuxta promissa non suscipit. Sed Plczina locata et prouisa, in Osswyacsim ad Iacobum Dabienski, Palatinum Sandomirien. et Capitaneum Cracouien. iuxta atque fidele diuerticulum, se contulit. Byelik autem se delusum videns, propugnacula tamen à gentibus Ducis Henrici, ob metum sui aduentus deserta, intrat, Plczinamque obsidere non secus quam hostis, cæpit. Cui cum auxiliaretur nemo, et defensores carerent propugnaculis, quibus hostes arcere et propellere possent, Plczina Byelikoni eo pacto, vt liceret Venceslao Duci Ribnicensi adire Matthiam Hungariæ Regem, et obtinere veniam, reconciliationem et Plczinæ restitutionem, dedita. Ex qua, cum gentes Byelikonis, in numero trecentarum personarum, in Osswyacsimensi terra agerent prædas, à gentibus Regiis profligatæ sunt, et omnis præda erepta. Centum capti, reliqui aut desiderati, aut fugati.

Ioannes Zeganen. Dux magna clade spoliisque et incendiis, non sine tamen suo malo, maiorem Poloniam afficit: authore et instigatore Mathia Hungariæ Rege.

EXarsit et aliud in Poloniam maiorem bellum. Matthias enim Hungariæ Rex, omnifariam Casimirum Regem et Regnum Poloniæ lacessiturus, Ioannem Zeganensem Ducem, data pecunia, quantumcunque is petebat, in id bellum subornat: quem suapte sponte et furiæ fratricidales, germanum enim proprium Henricum, conquisito sub eo Zegano, impius occiderat, et dementia naturalis, qua agitabatur, qui omnem patrimonii sui sortem, Ducatum Zeganensem, Marchionibus Missnensibus nuper vendiderat, impellebat. Is, collecta quatuor millium manu ex militaribus Slesiæ, inter quos erant cerdones, sutores, sarctores, cæteri que mechanici, ex Wratislauia illum secuti, et Wratislauien. bombardis, iussu

Matthiæ Regis Hungariæ, sibi traditis, adiutus, odra, apud Stinauiam, vado quodam, et per pontem superato, casimiro Rege Poloniæ cunctante, et rem, vt vanam, licet sibi per suos amicos denunciabatur, vt sui moris est, contemnente, in oram Wschouensem, quasi propriam contra Poloniæ Regem prosecuturus iniuriam, irrupit, et oppidum Wschoua, certus de proditione, vehementer ab omnibus partibus impugnare cæpit. Sub quo tempore, licet proditores ab eo subornati, oppidum Wschowa in locis duodecim incendissent: prouidentia tamen ciuium, incendiū extinctum est, et hostes à muris strenuè, cum magna sua clade et ignominia, repulsi. Quo dolore permoti, nec audentes vlterius progredi, consumptis igne Territorii Wschouensis optimis et pulchrè ædificatis villis, ad tabernam, quæ Czartoua dicitur, se reduxert, medio miliari à Glogouia. In qua castris positis, excursiones in Poloniam faciebāt, et prædas in castra referebant; omnibus militaribus maioris Poloniæ in metū et cunctationem versis, præter solum Petrum Guniczki, genere nobilem de familia Prussi, qui solus et vnicus cum triginta familiaribus, in trecentos hostes, spolia agentes, irruens, et omnem illā multitudinem, cum sua paucitate prosternens, in reliquum exercitum hostilem, qui in curribus se continebat, parū prouidè irruens, conclusus quadrigis, et ab hostibus vndiq3 circūuentus, gloriosam et notabilē mortem, paucis de suis euadentibus, oppetiit. Processu deinde dierum, dū Ioannes Dux Zeganen munitionem, vocatā Kopanicza, oppugnaret, temerè flamīs, quæ fortalicium vorabāt, se ingerens, adeò vstus, vt vix per suos ereptus, et in castra sit semianimis reportatus, nunquam deinceps priorē valetudinem recuperare potuit, Sed et oīs exercitus suus, Ducis sui casu adeò perterritus est, vt repentino metu actus, non secus, quàm lethargicus, ageretur. Et in fugam se proripiens, subitoq3 in loca varia diffugiens, dissolutus est, Maioris Poloniæ Barones et milites, quorum Lucas de Gorka Posnaniensis, Stanislaus de ostrorog Calissiensis, Palatini, et Matthias de Mossyn, Capitaneus maioris Poloniæ, erant principales ductores, cum exercitū de duodecim millibus adunassent, et plures hebdomadas circa oppidū Casthen et Wssowa castra tenuissent, non tamen hostibus, sub eorum prītia, villas Regni Poloīæ, adeò, vt fauillæ in eorum vultus reciderent, longe lateq3 cremantibus, fecerūt aliquā resistentiam vel oppositionem. Tanta eorum erat pusillanimitas, vt sexingētæ villæ, illis videntibus, incendio per hostem consumptæ sunt, et prædæ ingentes abactæ. Insimulabanturq3 Primores exercitus, clandestina cum hoste habere cōmertia: postquam vbiq3 eorum villis ab hoste parcebatur. Sed et in exercitu Polonico stuprationes virginum et matronarum, quas propriis eripiebant colonis, desolationes et spoliationes Ecclīasticorum bonorum, cæteraq3 enormia scelera, nemine prohibēte, committebantur. Ex quo nimirum factum est, vt exercitus ille, pluribus sceleribus fœdatus, nulla re memorabili gesta, propriis non alienis, aut hostilibus, vastatis, in penates proprios, ridendus à singulis, non hostilia sed propria spolia referens, reuerteretur. Culpa omnis in Lucam de Gorka Posnanien, Stanislaum de Ostrorog Calissiensem, Palatinos, cæterosq3 Primores Barones, referebat,

Nicolaus Thungen Castra Elsburg et Scheburg totumq3 Epātum Varmiensem

sibi ademptum occupat. Casimirus Rex Pol: Wladislao filio Regi Boheiæ, et viginti quor aureorū millia, et gentiū auxilia contra Mat: thiam Hungariæ Regē mittit.

S Ub eodem tempore, Nicolaus Thungen, fauentibus sibi Militaribus & Ciuitatibus Prussiæ, et signanter nonnullis ex oppido Gdansk Consulibus. Tenutariisq; Castrorum, Elsberg et Scheburg, corruptis, præfata duo Castra residua Elsberg et Scheburg, fraude et dolo, quamuis ea Ciues ad fideles manus vsq; ad decisionem Papæ seruanda et custodienda susceperant, in suā redegit ditionem, totumq; Episcopatum Varmiensem et eius Castra et Ciuitates extunc occupauit, tuendo se à Censuris, per Andream Oporowski, verum et vnicū Varmiensem Episcopum et Prouisum Apostolicum, per subterfugia appellationū, vt eius temeritas et audacia ac contumatia, priorem Regni Poloniæ nitorem, de Prussia habitum, interpellando fuscaret. Casimirus Poloniæ rex etiā hoc vulnus curaturus, ex maiori Polonia in Prussiæ oram descendens, apud Thorun egit cōuentum. Cuius prntiam Nicolaus Thungen ptimescens, ex Castris nusquā discedere, nec ad Conuentum Thorunen. etiam sub saluo Conductu Regio, venire ausus, Casimirus verò Rex epidimiæ morbum, qui iam serpere notabiliter apud Thorun, et in vicinis cæperat, quiq; postea vehementius se et illic et in Masoniæ oppidis et vicis plerisq; diffuderat, vt dignum erat, perhorrescens, paucis illic cōpositis, discessit, et pro die sancti Viti apud Piotrcouiā Cōuentionē Regni generalem tenuit, In qua auditis Nunciis filii sui Wladislai Bohemiæ Regis, vczt Stiborio Towaczowski, Bernardo Byerka, et Alberico Sokolowski, qui et necessitates defectusq; quā plurimos Regis et Regni Bohemiæ exponebāt, et assiduo grauiq; bello se à Matthia Hungariæ Rege per oppugnationem Castrorū et Ciuitatum in Morauia premi astruebant: petentes sibi auro et gentibus subuentū iri. Audita itaq; earundem necessitatū ingeminatione, per Ioannem Rupowski Mgrum Curiæ facta, viginti quōr millia aureorum, ad soluendū debita, filio suo misit. Vniuerso vō Regno Poliæ, gnralem expeditionē, non filio tantū Regi Bohemiæ, et Regno, sed et Frederico Romanorum Impatori, contra Matthiam Hungariæ Regem, qui vniuersā Austriam cædibus, flāmis et spoliis compleuerat, Sed et Impatore Conuentū, apud Augustam agente, suburbia Augustæ incenderat, nemine eum prosequente aut repellente auxilia armorum laturus.

Casimiro Poloniæ Rege delectū cōn Regez Hungariæ Mathiā habente. Thartari ex Regno ingentes prædas agunt, idq; vt fertur authoribus Lithuanis.

C Onsumatis rebus publicis apud Pyotrcouiensem Diætam, cùm magis libuisset, variatis sentenciis, arma per seipsos tractare, vniuersis quā collatione pecuniali facta, belli negocia in stipendiarios trāsfundere, ne

ocio delitescentia corpora, in molliciem et ignauiam soluerentur. Casimirus Poloniæ
Rex, creato in Lublinensi terra nouo Palatinatu, crescente illa Prouincia, et la:
tius se diffundente, Pyotrcouia egreßus, imperata vniuersis terris Regni sui ex:
peditione, et vt singuli pro festo aßumptoīs gloriosißimæ virginis Mariæ, apud op:
pidum Mstow exercitualiter cōuenirent, euocatis etiā in hanc expediciōm Lituaię
Boiaris Aulicis et Thartaris, solus ipse ad oppidum nouæ Ciuitatis diuertit: de ne:
ceßitatibus futuri belli ꝓuisurus. Interim illi tristis Nuncius quiq3 vicibus Mar:
tini Gastolthouicz Capitanei Kiiouiensis allatus est, significans Tartarorū exerci:
tus, iniußu sui Cæsaris, sub Duce Aydor, filio Eczigeri, congregatos aduenisse, terras
Regni et Ducatus magni Lithuaniæ, hostili animo irrupturos; petens sibi ad eorū re:
preßionem, quam se vltroneè exhibebat effecturū, gentibus et pecuniis subueniri.
At casimirus Rex Poloniæ, vt semꝑ erat animi ad dißimulandū et negligendū
proni, denunciationi tam periculosę fidem non adhibens, illam pro ociosa duxit, vt
non solum Martino Gastolthouicz auxilia postulata non mitteret, sed nec Podoliæ
et Russiæ terras, vt sibi à Tartarorum inuasione, fuga et latitatu consuleret, præ:
muniret. Itaq3 et militibus et agrestibus in terris securè quiescentibus et domestico
labore, meßura vczt frugum, occupatis, sub præfati Aydor filii Eczigeri ductu, Tar:
tarorum vilis et contemnendus exercitus, vix septem millia gentium, malè armata:
rum, habere existimatus, repente in terras Podoliæ et Russiæ, circa festum sācti
Ioannis Baptæ irruit, et cladem ingentem, circa Camienyecz, Halicz, Glinyam,
Dunaiow, Golegori, Zberaßicze, igne, cæde, et omni vastationis gnr̄e egit. Cuius
tanta, sceleribus Deum ꝓuocantibus, ferebatur magnitudo fuisse, vt per centū milli:
aria in longum, per triginta vō in latum fuerit, nemine defensionē opponētē, ꝑtensa.
Multa millia vtriusq3 sexus hominum, non solum de agrestibus, sed et de nobilibus,
ꝓpter insperatum eorum aduentum, quem nec Casimirus Poloniæ Rex, licet tem:
pestiuè, vt præmisimus, quinq3 denūciationibus auisatus, nec Capitūs Kiiowien
Martinus Gastolthowicz, curauit notificare, in ꝑpetuam seruitutem sunt deducta
et venūdata. Podoliæ regio in singulis ferè suis locis, ab homine vsq3 ad pecus, deso:
lata, gemitus et ploratus in ea, et aliis Russiæ locis, suorū charorum mortes et
abductiones, ab his qui residui erant, deplangentiū, et suos Principes atq3 rectores
execrantiū, vsq3 ad altißimi pertingens thronū, audiebatur. Interim iusta forsitan
efferuens rabie, vt niterentur sibi de alio Principe prouidere, videntes se nō solū
ab ope, sed etiam omni spe destitutos. Gregorius Leopoliensis Ecclesiæ Antistes,
seipsum et suos nonnullos mercatores, qui à facie Tartarorum diffugierāt, in op:
pido suo et arce Archiepāli Dunaiow, ægrè tutatus est. Swinka miles fortali:
cium suum Pomorzani, ægregiè, non nisi cum sex personis, defendit. Alia munitio
Lithwinow, Michaële Buczacki, consistere in ea non auso, à Thartaris incensa.
Castrum Zberaß ab illis expugnatum. Ducißa capta. Dux ipse, Iwan noīe
videns arcis expugnationem, et coniugis suæ captiuitatem, Samsonis aīo indu:
to, in quo ipse cum suis omnibus, et plurimis Thartarorū, iam arcē et turres eius
poßidentibus, duobus tamē filiis, et duabus filiabus euadentibus, incēdio cōfla:
grauit. Captus fuit filius suus natu minor, sed vnus ex Ruthenis agrestibus, dū
iam ad Thartarorū duceretur exercitum captiuus, captiuatore virili aīo occiso,
captiuū eripuit. De cuius occisione, maximus illicò fuit, in castris Tartarorum
(erat enī vnus ex Primoribus) gemitus et vlulatus. Inseqbantur illos gētes trarū
Podoliæ, Leopoliensis, et Belzen cum suis Capitaneis, Paulo vczt Iaßienski

Regni Poloniæ Vicethesaurario, Belzensi, Raphaële Iaroslawski, Capitaneis, in non contemnendum exercitum coactæ, vltra Camyeniecz, Sed Thartaris id suspicantibus, de suis quoque viribus diffidentibus, et ob id pernicaci transitu diffugientibus, occidendo senes et imbecilles, adeò vt cadaueribus iter constratum esset, et fœtor atque horror persequentes inuaderet. Cassus fuit omnis inuestigantium labor, præsertim postquam Lithuanicum exercitum, cuius Dux Czartoriyski, et Martiuš Gastoltowicz Capitaneus Kiiouiensis, fuerunt Ductores, in propria, Polonis non expectatis, dilapsum esse, et plerosque Poloniæ milites, formidine perculsos, constabat. Insimulabantur insuper Lithuaniæ Barones, eam cladem, misso Glinski Rutheno Duce, cum muneribus ad Thartaros, terris Russiæ et Podoliæ procurasse, et Tartaris dum reuerterentur, omnem beniuolentiam præstitisse, De quo etiam illos, Tartarorum Imperator publicè et notoriè insimulabat.

Turca arcibus Bessarabiæ acceptis, ad Stephanum Palatinum Valachiæ superbum mittit Nuncium.

E Mersit illicò et aliud æquè grande malum, par quoque calamitas, Turcorum enim Cæsar Mahumeth, omnes arces et munitiones in Bessarabia et Montania, tradente sibi vltroneè Bessarabiæ Voieuoda Radulone, occupans, et in suam potestatem redigens, in tantam subitò arrogantiam se extulit vt Nunciis ad Stephanum Voieuodam Valachiæ missis, imperiosè illum requireret quatenus illi Byalogrodum et Kiliam resignaret, tributum quoque neglectum in præsens et in futurum exolueret: pro hoste illum, si secus ageret, habiturus. Sciturus quod illum propediem venturum, et loca ipsa potenter, eo innito, conquisiturum.

Casimirus Poloniæ Rex cum suo exercitu contra Matthiam Hungariæ Regem procedit: et Slesiam igne et gladio vastans, aliquot oppida conquirit.

R Ex Poloniæ Casimirus, ad bellum contra Hungariæ Regem Matthiam gerendum in Slesia, singulis conatibus incumbens, die Veneris, duodecima mensis Augusti, ex noua Ciuitate egressus, ad oppidum Msthow, Campum congregaturus, aduenit. Vbi primum, deinde ad Czastochowa et Klobuczko, ad extremum circa vicum Denkow, ad fluuium Isthwarta statiua habuit per sex hebdomadas, opperiendo aduentum gentium suarum, quæ ægrè, et pro suo quisque arbitrio, tarde procedebant et frugibus illic et in circuitu vbique deuoratis, villisque propriis per focos exterminatis, tempus omne optimum autumni inaniter absumpsit. Accesserat et altera retardationis causa, quòd plerique milites de exercitu terrarum Cracouien. quorum Stanislaus, Nicolaus et Ioannes de Thaczin germani,

Item Spitbek de Melschtin, item Ioannes Rapsthinski de Krasznik, erat capita, in militiam externam, absq; donativo ire recusabant. Quorum pertinacia à Casimiro Rege, non nisi post multos dies, partim obiurgationibus, partim lenimentis et psuasionibus (cōmota enim multitudo non obseruabat modū) tandem ægrè sanata, vigesima sexta mensis Septembris, exercitum suum, Lithuanis et Thartaris illum augentibus, ad sexaginta millia pugnatorum æstimatum, in terras hostiles permouit, Et primū terram Oppolien. diffidationum lrīs præmissis, duobus oppidis Kruczborg et Biczina conquisitis, et præsidio militum illic relicto, Ducem Oppoliensem Nicolaum et residuum eius Principatum, vastatione, igne et gladio, ac omni hostili gnre, obterere cæpit: quod etis recenter boues quamplurimos mercatoribus Poloniæ abstulerat, et fecialibus ad se missis, illos restituere detrectabat. Frater insuper suus germanus, in cuius Principatus Nicolaus, eo obeunte, successerat, in oppido Kruczborg mercatores conclusos, ad centum millia marcarum æstimatos, exuerat. Ibat itaq; Casimirus Poloniæ Rex, singula per circuitum igne et gladio, consumens. Et Odra apd Chraplowicze vado superato (tenues enim tunc habebat vndas) cum hoste Matthia Hungariæ Rege, qui cum sex millibus armatorū Wratislauiam ingressus, Poloniæ Regis Casimiri illic opperiebatur aduentum, decernere æstuabat. Sed magis id fieri placebat quam expediebat quomodo fieret: hoste non faciente copiam pugnæ, et cum suisse intra muros continente.

Matthias Hungariæ Rex triennales inducias frustra petit, Casimiroque Rege in vlteriora Slesiæ progrediēte, Arnesti Marchionis Missensis veniūt ad eum Nuncii, bellum intercepturi æquis conditionibus.

Venerunt interim ad Casimirum Poloniæ Regem Nuncii Matthiæ Hūgariæ, et Wladislai Bohemiæ, Regum, vczt Zdenyek Konopnicski Vilhelmus Rabi, Venceslaus Czarnoborski, petentes, vt bellum captū triennalibus induciis suspenderet. His responsum est, Rege Bohemiæ Wladislao adueniente, et non aliter de pace et de induciis agi posse. Spiritus deīn discordiæ, intrauit Castra Poloniæ Regis et Consiliariorum eius. Proceres enī terrarum maior. Poloniæ, satius existimabant, Wratislauiensi Ciuitati non appropiquare, ne hosti ad inuadendū terras Regni, Slesiæ vicinas, nudando illas, præberetur occasio: id aliis terrarū Cracouien. improbantibus. In qua iurgatione aliqt diebus nequicquā absumptis, ad oppidum Oppolye ꝑuentum est. Quod etsi facilè expugnari potuit: Casimirus tn̄ Rex suorum militum veritus discrimen, in euentum vniuersalis dimicationis, integros illos seruaturus, insultum con. Oppolye fieri prohibuit. Abinde verò motis Statiuis ad oppida Bregam et Olauiam, inexpugnata ea relinquens, venit. Vbi ad suam Serenitatē Marchionis Missnen. Arnesti, bellum intercepturi, Oratores, vczt Vilhelmus, Comes et dominus in Herūberg, Hudoldus de Gliwicz, supior Marschalcus Missnen. Theodoricus de Storunberk, Magister Curiæ, et Ioannes Szwek Cancellarius Missnen. explorato ꝑrius

apud Wratislauiam Matthiæ Hungariæ Regis, animo, accedunt, pacisq; tractatū sub induciarum typo et vmbra, ordiuntur: Casimiro Poloniæ Rege à pacis consiliis non abhorrente.

Casimirus Rex Poloniæ haud exiguā manū exercitus Matthiæ Hung: Regis, ad dolos se vertentis, apud olauiā concidit, fugatq; et captiuat plurimos. Et nisi Ioannes de Rithwiani, vniuersi exercitus Polonici Dux obstitisset, oīs potētia Hungari tū temporis deleretur.

INterim Matthias Hungariæ Rex, postquam aperto Marte, ob paucitatem suorum nequibat, dolis vsurus, omnem equitatum et peditatum de octo millibus, clam nocte in crepusculo Wratislauia emittit: Casimiri Regis Polonici exercitum, sub securitate induciarū consistentem, à latere, etsi possent in transitu fluminis Nissæ, aut si id minus procederet, pabulatores eius inuasurum. Is tota nocte illa procedens, in Solis ortu, die Mercurii, duodeciā octobr, pabulatores exercitus Polonici, qui tunc adhuc prope olauiā habebat statiua, iux villam Sramowicze, inuadunt, facileq; illos fundunt, Quibus, cum tumultuarii milites, et Thartarorum cateruæ, subito tulissent opem, grandis instauratur pugna, Polonorū pabulatoribus ex fuga in prælium reuersis. Qua re apud Poloiæ Regem nunciata, banderiū maius, quod Aulici, et Lituanorum exercitus sub ductu Pauli Iassyenski Regni Poloniæ Vicethesaurarii, laturū auxiliū, præmittit: extēplò et ipse cum omni reliquo exercitu subsecuturus, Quod cùm hostilis vidisset exercitus, terrore nimio exagitatus, terga vertens, in fugam se dedit: præsidio aliarū cohortium, in insidiis locatarum, audaciam et pugnam resumpturus, Verum, cū hi qui in insidiis erant, suos fugere vidissent, incredibili terrore correpti, turpiter, hoste non viso, fugere cœperant, neq; fuga, semel cœpta, nisi Wratislauiā ingressi, sisti poterat, Cædebanturq; passim et fugientes et resistere ausi hostes, atq; capiebantur. Eratq; desideratorum mille, captorum insignium sexaginta numerus. Poteratq; tunc omnis exercitus hostilis, et oīs potencia Mathiæ Hūgariæ regis deleri, si Polonorū milites, hostes, suapte sponte et languidè, absq; ordine fugientes, insequi perseuerassent. Incredibileq; dictu est, quā fœlix, fausta, et gloriosa dies illa Casimiro Regi et militibus Polonorū fuisset, si, collata à Deo psperitate, vti scinissent, Verum Ioannes de Rithwyani, Regni Poloniæ Marsalcus Castellanus Sandomiriensis, vniuersi exercitus Polonici Dux, veritus, ne Poloni præcipitarentur in insidias, ardentes Polonorum animos, et à persequendo et à pugna, reuocasset. De quo postea à plerisq;, quasi id egisset auro Hungarico corruptus, grauiter et vulgatè, fictenè an verè, in partem vtrāq; dicere non ausim, insimulabatur, Erat siquidem Marschalcus ipse ad pacis negocia nō inutilis, belli vero parum peritus. Et ob id cunctator in singulis, Res vō tunc, non tam consultandi quàm agendi celeritatē flagitabant, Nec sub eius ductu et auspiciis, res belli Polonici prosperabantur.

Oratores Arnesti Marchionis Missnen. à Rege Casimiro honestè habiti, pace inter Reges non confecta discedunt: victoriam Casimiri admirantes.

ORatores Arnesti Marchionis Misnensis, satis diu, an Casimiro Poloniae Regi cessisset tam subita victoria, de tam potenti Rege Hungariae Mathia, ambigebant. Cùm verò captiuos notabiles, inter quos erat Vilhelmus Persthenski, Petrus Hugwicz, Paulus Carwath, et alios sexaginta, in Castra Poloniae Regis duci vidissent, nec mora, in stuporem versi, Nunc, inquiunt, coram videmus, aliis nunciantibus, nisi visus fidem faceret, discredituri, quanto fauore Poloniae Regem et populum eius prosequatur Diuinitas. Paucis posthaec diebus in Polonico exercitu commorati, dum attenderent intempestiuum tempus ad pacem componendam esse, benignè à Casimiro Poloniae Rege habiti, insuper et munerati, re infecta, Misnam reuertuntur. Id etiam gratiae et muneris à Casimiro Poloniae Rege obsecrando consecuti, quod Ducatum Zeganensem, quem Marchio ipse à Duce Ioanne coëmerat, vrere et vastare supersedit.

Wladislai Bohemiae Regis exercitus cum Casimiri Pol: Regis coniunctus, Wratislauiam obsidens: magnum terrorem Mathiae Hung: Regi et Wratislauien. incussit.

DIe Lunae vigesima quarta mensis octobris, Casimiro Poloniae Rege adhuc statiua circa olauiam habente, Wladislaus Bohemiae Rex cum insigni suo exercitu, in quo maior pars erat peditum, tantopere expectatus, et in cuius auxilium omne illud bellum agebatur, aduenit: cum magna gratulatione parentis, et Polonici exercitus, exceptus, ad viginti millia armatorum habere aestimatus. Exinde, paucis diebus in consultando absumptis, et Wratislauiam coniunctis exercitibus itum est, et Wratislauia ab vna parte obsideri coepta. Egressus Wratislauia cum suis omnibus Matthias Hungariae rex, dum exercitus Polonicus et Bohemicus, iuxta Wratislauiam incedebat, sub silentio ociosus speculabatur. Quem cum vidisset viris, armis, et equis, ac quantitate conspicuum, capillos è capite decerpebat, clamans se et vociferans infaelicem et miserum, ad quem exterminandum tot gentes, et tam exercitatae, conuenissent: quarum brachio, si illas sibi habere contigisset, facilè se aiebat totum orbem, sub suum iugum missurum. Locatis itaque Castris, particularia fiebant inter obsidentes et obsessos certamina, quae harcze vocamus.

Parum securum ratus Matthias Hungriae Rex Wratislauiae obsidionem

Poloniæ ac Bohemiæ Regum tolerare, se extra eam circa Monasterium s: Vincētii locat, et locū fortiter munit, Casimirus vero et Wladislaus consiliū de Wratisla: uia conquirenda inquirit ~

HVngariæ Rex Matthias, in Wratislauiensi ciuitate consistere parum tutum sibi, ne quandoq3 interciperetur ab obsidentibus, ratus, circa Monasterium sancti Vincentii se locauit, omnemq3 iuxta locum, in castelli modum, vallis, fossatis, palisq3 communiuit: et pabulationem et excursionem in Poloniæ Regnum, ad vastandum illud, tutiorem habiturus. Suadebatur aūt vtriq3, Casimiro Poloniæ, et Wladislao Bohemiæ, Regi, à belli peritis, vt in oppido olyeschnicza, quibus ea potestas à Margaretha, relicta Conradi nigri, pmittebatur, aliquot millia militum pro præsidio locarent; pabulacom hostilem prohibituri, vt aggerem, quo ex alueo suo veteri, traductus est, et impulsus ad Wratislauiā odra, rumperent, et veteri alueo redderent: Wratislauienses, magno præsidio vndarum, et molendinis nudaturi, famemq3 suæ potentiæ bellicæ, in singulas gentes per circuitum, et in multas ætates, non sine amplissima laude diffusuri, cum rupturam ipsam facilè, non per milites, sed per aurigas, biduo aut triduo efficerent. Vt in partem alteram Wratislauiæ, exercitus Regis Poloniæ, relicto præsidio exercitui Bohemico, se translocaret, amboq3 nocte et interdiu, ad sepiendum Wratislauiam, operas intenderent, aut vrbis conquisitionē, aut pacem, æquis conditionibus, effecturi. Neq3 sinerent tam fortem et validū exercitum ocio marcescere et diffluere. Id consilium, omni ex parte et genere, solers et saluberrimum, et quo salus et consumatio totius illius belli includebatur, Regibus nequicquam meliora et vtiliora eligere dinoscentibus, consiliarii vnius improbatione, exsufflatum est, consiliariusq3, quoniam in eo cardo, singularum agendarum rerum versabatur, notoriè insimulabatur, quasi auro à Matthia Hungariæ Rege et Wratislauiensibus corruptus, salubria et vtilia consilia eneruare studuerit :—

Pabulatores plurimi Polonorū, à Polonis nonnullis in exercitu Mathiæ Hūg: Regis contra Casimirū Regem suum militantibus, dolo intercipiuntur ~

EXercitus posthac Polonicus et Bohemicus, longè lateq3 regionem Slesiæ igne, præda et gladio populabatur, sed et populationem ipsam et pabulationem agebat absq3 ordine et absq3 Duce. Quapropter per omne obsidiōis tempus, multi Polonorum, dum pabulatum aut populatum irent, à Polonis, qui apud Hungariæ Regem Matthiam, contra naturalem Regem et patriam militabant, quorum hi fuerunt primores, Iacobus Pyeniazek Kruzlowski de odrowaß, Nicolaus Pyeniazek Vithowski, et Petrus Pyeniazek Marczinowski de Ielitha, Ioannes Lyasocki de Dolaga, Stanislaus Zborzenski de Cygnis, Ioāes Gārath de Sulima, Petrus Groth de Rawa, Petrus Ludomski de Lodzya, Martinus

Lopaczki. Ioannes Ternka de Syarza, domibus, familiis et clenodiis tantam multitudinem pabulatorum, propter noticiam Polonici idiomatis, dolose intercipiebant, vt omnes turres et omnia ergastula Wratislauiensia, captiuis Polonorum impleta fuerint.

Exercitus Polonicus sine vlla disciplina viuens, fame, peste, et igne, diuinitus immisso, quod in Ecclesias et diuinissimū sacramentū sæuiret, grauiter premitur.

EMerserunt et alia duo in exercitu Polonorum et Bohemiæ Regum mala Epidimiæ videlicet pestis, quæ in omni Slesia exorta, in exercitū Regum penetrauerat, ex contagione et fames panis ac cerui siæ, quam, incendēdo molendina, soli sibi Poloni, cum singulis vsq3 ad nauseam abundare potuissent, sua improuidentia effecerant. Iacebant præterea aliquot curruum apud Wyeliun onerata victualibus millia, quæ sola dissimulatione Rex, et discordia Ducū, non curauit, misso equitatu et peditatu, conducere: oium sufficientiam habiturus. Malebatq3 vt sui fame tabescerent, aut ære grandi, carē emendo ceruisiam et panē, quæ ex Bohemia importabantur, se euisceraret. Hinc effectum est, ꝙ lue et inedia multi assiduē in castris Regum absumebantur mortales, nemine ferente opem, nemine prouidente, nlq3 consulebatur in medium: Consiliariis pro suo arbitrio omnia agentibus, quorum pleriq3 neq3 ad consilium poterāt cogi, Et si quid statuebatur, nemo inueniebatur, qui vellet exequi obedienter mādata. Insolenerat admodū Polonicus exercitus ab eo tpe, quo se Bohemico coniunxit, cum ante id fuerit castigatior, dum iussu Regis et Ducum, tres notabiles Poloni, qui Ecclesias despoliauerant, Diuinissimūq3 sacramentum ex ecclesiis abstulerant, vniuerso spectante exercitu, fuerunt publico igne cremati, Tunc verò execrādas in Deum et Ecclās patrantes prædas, et in omne nefas resoluti, cum abominationes eorum puniret nemo, subitò vindex gladius Diuinæ vltionis aduenit, et in Castris Regum casuali exorto igne, vorax flamma, quam subitò exortus augebat turbo et ventus vehemens, multos mortales, plurimos equos, quingentos currus cū omnibus facultatibus et victualibus, tanto exercitu nequicquā ferente opem, absumpsit. Repertæq3 sunt in quadrigis semiustis pixides, Diuinissimū Eucharistiæ sacramentū continentes. Et intellectum est ignem Dei fuisse, ignemq3 tabernacula eorum, qui scelere abominando tenebantur, deuorasse.

Terræ maioris Poloniæ, ab Hungaro et Slesiæ Ducibus vastantur: Casiro Rege nullam resistentiam faciente, Castrum etiam Myedzirzecz ꝑ Sbigneū

Zidowski Burgrabiu͂ proditur. Cuius bona Casimirus Rex Foelici de Panyow stipendiario suo ꝑpetuo concedit. et Andreæ Schamothulski Castru͂ Myedzirzecz recuperatu͂ restituit ~

Videns autem Matthias Hungariæ Rex, vtrunqꝫ Regem, Casimirum Poloniæ et Wladislaum Bohemiæ, cum tot gentibus ociosum esse, timiditate quæ eum inuaserat deposita, gentes suas in terminos terræ Wyelunensis et maioris Poloniæ, intelligens latera illa nuda esse, transmittit: Quæ oras illas frequentibus incendiis, Rege Poloniæ Casimiro prope adstante, et nullam ferente opem suis, vastabant. Agrestes quoqꝫ, qui propè Boleslawyecz congredi, cum eis ausi fuerant, Ioanne Vazik Notario terri Siradien. Duce eorum tunc absente, facilè ab illis obtriti. Irruerant et gentes Nicolai Ducis Oppoliensis, in oppidum Klobucko, sed ab oppidanis et agrestibus oræ illius magna clade deuicti. Caspar insuꝑ Zak de nobilitate, quæ aquilam alba͂, in campo rubeo, cum capite gallinæ, et quæ se Trach nominat, pro insigni portat, et Melchior Leber, cæteriqꝫ homines Henrici Ducis Kozuchouien. et terrigenæ Glogouien. scientes Castru͂ Poloniæ Myedzirzecz (annis em͂ aliquot is Casper, in Petri de Schamotuli Castellani Posnanien. qui illud tenebat, morabatur obsequiis) negligenter asseruari, gentibus à Matthia Hungariæ Rege impetratis, Sandiuogio insuper Zidowski Burgrabio de Myedzirzecz (Nalaczitha hic gn͂re erat) oppidum primum Myedzirzecz nocte intempesta conscenso et incenso, arcem etia͂ nulla necessitate impellente, à Sandiuogio deditam, auro, vt asserebatur, corrupto, intercipit, et omnem illam oram, vsqꝫ ad Posnamensem Ciuitatem, incendiis spoliis et prædis affligit. Et quanuis processu dierum, bello per inducias intercepto, bona hæreditaria Sandiuogii Zidowski traditoris patriæ, ad duo millia æstimata, Casimirus Rex Poloniæ, Foelici de Panyow, stipendiario suo perpetuò contulisset: Castrum tamen Myedzirzecz Andreæ Schamotulski, quod iustissimè ad se deuolutum retinere debuerat, instigantibus eum duobus, quibꝰ Rex fidebat, Consiliariis, auro ab Andrea corruptis, eidem Andreæ Schamothulski, restituit ~

Casimirus Poloniæ, Matthias Hungariæ et Wladislaus Bohemiæ, Reges, n͂ctate famis, epidimiæ et Dysenteriæ exercitus impetente, coacti, primu͂ personaliter conueniunt, tandem per Consiliarios suos, ad sesquꝫ alteru͂ annu͂ foedus, sub certis conditio͂ibus ineunt, postremo nulla re memorabili acta, ad propria veniunt ~

Grassantibus duabus pestibus, fame videlicet et epidimia, in exercitus Regios, quibus tertia dissenteria accesserat, coacti su͂t ambo Reges

quanuis auram habebant suauem, et dulcem, siccitate et calore temperatam, ad fædera
quæ ab illis à Matthia Hungariæ Rege expetebantur, gentibus eorum vociferanti-
bus, respicere. De quibus vt facilius conueniretur, placuit cōmunibus consiliariis et
Baronibus, Reges personalem facere in campestribus conuentū, Id etsi pauci pro-
barent mortales, hostes infestos, non sedatis differentiis, conuentus agere: feria tn̄
tertia ante festum sancti Clementis, quæ fuit vigesima prima mensis Nouembris,
duo tantum Reges. Casimirus Poloniæ et Matthias Hungariæ, duos cōsiliarios
qlbt habens. Rex Poloniæ Sbigneū Epūm Wladislauien. Regni Poloniæ Vice-
cancellarium, et Ioannē Rithwyenski Regni Poloniæ Marschalcum, Hūgariæ
Rex Gabrielem Epūm Albanensem, et Zdenkonem Conopnicki, in vultuum hi-
laritate, Altera verò die, omnes tres Reges, conuenerūt. In secunda aūt conuen-
tione, offensio animorū, inter Wladislaum Bohemicū et Mathiā Hungaricū re-
ges, secuta est: dum alter alteri vultum hostilem et infestū, dextris etiam, auersis
oculis, iunctis, ostendebat. Positis aūt tabernaculis quilbt Regum, cum suis se-
orsum consultabat. Verùm, cum eo die, propter breuitatem tpis, nedum calculari
negocia grandia et debitè digeri, sed vix perfunctoriè cōmemorari possēt, pla-
cuit Consiliarios Wratislauiam, ad tractandum de conditionibus fæderū, trāsmitti,
Missi sunt itaq3, aliis recusantibus, Iacobus Dabyenski Sandomirien. Stanislaus
Ostrorog Calissien. Nicolaus de Kuthno Lancicien. Palatini, Andreas Rosa, præ-
positus Lancicien. et collector Aplicus, cum Nunciis Wladislai Bohemiæ Regis
videlicet Vilhelmo Rabi, Byemassio Libschtenski, Petro Dulinyecz et Samuele
Succamerario Bohemiæ, qui aliquot diebus, cum Rudolpho Wratislauien. Gabri-
ele Albense, Episcopis, Zdenkone Konopnicski, Vilhelmo Czarnohorski, habitis
tractatibus, fædus in annum cum dimidio duraturum, concluserūt sub his conditio-
nibus, vt castra et oppida, hincinde, siue in Polonia, siue in Slesia occupata, dimit-
tantur suis antiquis possessoribus, vt captiui omnes hincinde soluantur. Nicolaus
insuper Thungen, in parte Regis Hungariæ, ad fædera hmōi inclusus est, quo
traditamentū suum et pfidia, in pprium Regem et naturalem, latius, quod hactenus
latuit, emicuit: Monebatur Matthias Hungariæ Rex induciis conclusis à
Baronibus Poloniæ, vt fædera ipse custodiret scrupulosius. Non Regi et gentibus
Poloniæ imponeret necessitatē iusta arma induendi, ad vlciscendum violatorū
pactorum iniuriā. Hoc aūt fædus minus cunctanter à Casimiro Poloīæ et Wla-
dislao Bohemiæ Regibus acceptum ēst, verētibus Regibus, ne niuibus et frigo-
ribus superuenientibus, bello non suspenso, recedere ex hostili terra, pmēte nēctate,
cogerentur. Fœdere itaq3 concluso, et Slesia fermè vniuersa exusta et depopulata,
Poloniæ et Bohemiæ Reges, datis inter se dextris et muneribus, ad propria, nul-
la re memorabili gesta, discedunt. Nec mirum, Dum enim singuli imperare, vt eorū
staretur consiliis, gestiunt, documento fuere inutile esse bello, Tendendo enim
quisq3 ad sua consilia, cum Cracouien Baronibus aliud, aliud vō maioris Poloniæ
videretur, aperuerūt occōnem hosti Regnū Poloniæ inuadendi, et ludibria, de
tam numeroso et forti exercitu, serendi, in quo maxima iactura in hōibus, in ar-
mis, et equis, cæteraq3 suppellectili, non virtute hostium, quæ tenuis et languida
erat, nec ignauia exercitus, qui ad omnia piculosa aggredienda se exhibebat vl-
troneum. Sed discordia Ducū, vtinam non auaritia etiam consiliariorū, accepta
est, Sed et principalium Ductorū, ne tantus et talis exercitus aut aggerē rūpet
fluminis, guttulumq3 in veterem alueum detruderet, Wratislauiam, cæterasq3

Slesiæ Ciuitates expugnaret, aut aliquid egregium efficeret, impedimento asse-
runt auariciam fuisse. Qui sacra auri fame à Matthia Rege Pannonico et
Wratislauiensibus, insimulabantur notoriis indiciis inescati. Inescationis quoq3
eiusmodi vel potius corruptionis olida fama, longo tempore in animis Polonorũ,
eo ipso scelere exulceratis, durauit.

Bohemico bello Casimirus Rex functus,
filiam suam Heduigim, Georgio Bauariæ
Duci desponsat. Matthias verò Hungariæ
Rex eo nomine contemptũ se à Casimiro
Rege arbitratus, minitatur hanc iniuriã
à se vltum iri, filiamq3 Napuliæ Regis
ducit in vxorem.

Bello Slesitico, in quo illud ludibrium, casus dederat an fortuna, magis
numerosiores viros Ecclesiasticos vidimus præsentes affuisse, parum
fœlicibus auspiciis terminato. Caderant enim illic, Sbigneus Wladi-
slauiensis Epũs et Regni Poloniæ Vicecancellarius, Vriel de Gorka Gne-
snensis et Posnaniensis præpositus, Regni Poloniæ Cancellarius, Andreas
Roza Lancicien. Præptus et Canonicus Cracouien. Sedisq3 Apostolicæ collec-
tor, Iacobus de Konyecpolie, Præpositus sancti Floriani, Stanislaus de Ku-
rozwaki Canonicus Cracouiensis, Creslaus de Kurozwaki Plebanus in Bochnia
et alii plures Ecclesiastici et Seculares Religiosiq3. Casimirus Rex Poloniæ
ex statiuis ante Wratislauiam inutiliter habitis, cum suo exercitu discedens,
apud Goram, Odram, iam tunc aquis per imbres inflatum, non sine periclitatione
debilium quadrigarũ, de quibus nulla fiebat prouisio, superat. Atq3 exinde licenci-
atis exercitibus, per Posnaniam transitum faciens, in Lanciciã deuenit: Vbi ad
illum Ludonici senioris, et Georgii iunioris, Ducũ Bauariæ, qui omni tpe belli a-
pud Wyeliun, licet peste Epidimiæ infectu, sumptibus Regiis procurati, illius op-
periebantur aduentum, venerunt Oratores, filiam Regiam Heduigim, natu inter
alias filias maiorem, filio præfati Ducis Ludonici Georgio procaturi, videlicet
Henricus Episcopus Ratisponen. Fredericus de Holfensten comes, Fredericus
Mawerkyercher, Iuris vtriusq3 Doctor, Præptus Ethingensis, Theserus de Fra-
wnhon Miles, miles Curiæ Regalis. Quorum supplicationem Casimirus Polo-
niæ Rex cum audisset, et de nonnullis conditionibus, qualificantibus et formã-
tibus matrimoniũ, cum illis concordasset. Natalis Chri festo appetente, traxit
eos secũ in Radom. Vbi residuis articulis concordatis, die Iouis penultima
mensis Decembris, præfatam filiam suam Heduigim, triginta duo millia aureorũ
intra annos quinq3 soluendorum, pro dote secum laturã, iuniori Duci Bauariæ Ge-
orgio, vnico pris sui filio, annos tres et viginti habenti, pro festo sancti Michael.
tradendam sibi, desponsat. Quam rem, cum Matthias Hungariæ Rex intel-
lexisset, in mœrorem et lachrymas versus, apud Polonos secũ militantes, pluribg
verbis se à Rege Poloniæ Casimiro spretum querebatur: minitãs se oi hostilitẽ

quam hactenus perfunctoriè exercebat, contemptum sui expiaturum. Vnde et confe-
stim omni cunctatione rescissa, matrimonium cum filia Ferdinandi, Napuliæ
Regis, missis Oratoribus, consumauit.

Venceslaus Theschneñ Dux, nulla
prole relicta moritur, ex anxietate, q
germanũ suum Przemislaũ, cũ Mat-
thia Hun: Rege sentientem contra
Poloniæ et Bohiæ, Reges, nõ potuit à
bello reuocare.

Venceslaus Theschnensis Dux, homo deuotus et religiosus, nulla prole
relicta (Ludouici enim Ducis Lyegnicensis, relictam, et filiam Frede-
rici Marchionis Brandeburgensis, annosam matronam, duxerat in v-
xorem) in Byelsko moritur, et in Thessin apud Prædicatores sepelitur, anxi-
etate nimia afflictus, quod germanum suum Przemislaum Thessnensem Ducẽ,
ne, cum Matthia Hungariæ Rege, contra Casimirum Poloniæ, et Wladislau
Bohemiæ, Reges, consanguineos suos propinquos, sentiret, ne quoq3 donatiuum,
tria videlicet millia et quingentos florenos, ab ipso Matthia Hungariæ Rege
acciperet, genus suum fædaturus, magnis studiis laborans, reuocare nõ poterat.

Nicolaus de Blazeiouicze Epũs, erector
Chori Przemislieñ ecclæ, moritur, et Capitu-
laribus electio futuri Pontificis inhibetur,
per Casimirũ Regẽ. Tandem successu tpis,
Andreæ de Oporow Varmieñ Epõ in Comen-
dam Ecclesia Przemislieñ cõceditur.

Die Mercurii vigesima prima mensis Decembris, Nicolaus Episcopus
Przemisliensis, ex familia Odrowasz et ex villa Blazeiouicze, in Du-
catu Rathiboriensi consistente, ortum ducens, apud oppidum sui Epi-
scopatus Brzozow, dum eo die rem Diuinam, intelligens se languidũ, per se ex-
plesset, lectum ingressus, per soporẽ moritur, et Przemisliam reductus, in ecclia
Cathedrali, cuius ipse suis sumptibus Chorum, ex materia quadratorũ lapidum,
Ecclesia Ruthenica in arce Przemisliensi dissoluta, pulchra fabrica erexerat,
sepelitur. Sedit annis viginti tribus, vir modestus, et in re Diuina explenda assi-
duus, In regimine Pontificali peruigil excubitor. In aduersitatibus patiens, quæ
illi à militibus, bona Episcopatus iniustis limitibus occupare nitẽtibus, inferebãt.
Capitulares Przemislienses, etsi pro electione futuri Pontificis, diem vigesimam
octauam mensis Martii dixissent: per Casimirum tamen Poloniæ Regem &
Nuntium eius Spithkonem de Iaroslaw, Palatinum Leopoliensem prohibiti,

continuerunt se ab omni electione. Itaq; Sedes Przemisliensis aliquanto tẽpore, et vsq; ad annum Domini Millesimum quadringentesimum Septuagesimũ septimum vacauit: Sub omni illo tempore ab Administratoribus ordinata et gubernata, donec Andreæ de Oporow Episcopo Varmiensi, ad intercessionem Casimiri Poloniæ Regis per Sixtum Papam quartum, quo fortius Nicolao Thungen intruso Varmiensi posset resistere, commendata est.

Anno Domini 1475.

Contractu matrimonii cum Oratoribus Bauariæ Ducum inscripto, ipsisq; remissis, Casimirus Rex pergit in Lithuaniam.

NAtalis Christi dies cũm Casimirus Poloniæ Rex cum Regina Elisabeth consorte sua exegisset, cum Oratoribus et Procis Ludouici et Georgii Ducum Bauariæ, sub præsentia Iacobi Gnesnen. Archiepiscopi, Sbignei Wladislauiensis Episcopi, Dobeslai Kmitha Palti Lublinen. Ioannis de Rithwyani Castellani Sandomirien. et Regni Poloniæ Marschalci, Vrielis de Gorka Regni Poloniæ Cancellarii, fædere matrimonii icto et inscripto, ipsis Oratoribus munificè muneratis, et in propria remissis, die Saturni vltima mensis Decembris ex Radom discedens, et primũ nocturnũ apud Kozyenicze faciens, in Lithuaniã, cum paucis Polonis Aulicis, duobus tamen filiis, Casimiro et Alberto, quos ex Schola Ioannis Dlugosch, Canonici Crac. tum primum emancipauerat, pergit. Et primum apud Grodno, deinde apud Bersti subsistens, illicq; venationibus vacans, pro Dominica Iudica, quæ fuit duodecima mensis Martii, Vilnam peruenit, illicq; Paschæ et dies subsequentes, publica negocia Lithuaniæ Ducatus curando, et Legationibus Principum respõdendo, celebrauit.

Turcas, Valachiam in magna multitudine populantes, Stephanus Voieuoda Moldauiæ, congressu pugnæ inito, fortiter vicit, Præclaramq; victoriam ex hoste relatam, soli Deo, publico edicto, adscribit.

DIe Martis decima septima mensis Ianuarii, Stephanus Voieuoda Moldauiæ exercitũ Machumeti Turcorum Cæsaris, centũ et viginti millia pugnatorum habentem, Cui et Bessarabi, quorũ regionem primũ ingressus, illam sibi subiecerat, ferebant auxilia, Valachiã populantem, circa paludẽ Rakowyec et fluuium Berlad, pprio Marte quinq; tantũ millibus Siculorum, quorum terra ab Hungariæ Regno abstractã, in suam ditionẽ redegerat, magna clade, sed non incruenta suorũ victoria, fudit. Acies enĩ oẽs suæ primæ, in quibus

et Siculi in fronte erant, à Turcis obtritæ, periculum ingens fecerant, donec ipse corpore proprio in Turcorum acies, de victoria exultantes, medius se iniecit, et oñes Cateruas Turcorum, mirabili Dei potentia, vix quadraginta hñs millia pugnatoꝝ, in quibus maior pars erat agrestium, prostrauit. Nec in superbiam aliquã ex hac victoria elatus, diebus quatuor continuis ieiuniũ in pane et aqua egit. Per vniuersam q₃ terram suam bannum edixit, ne quis auderet sibi, sed soli Deo, illã victoriã appropriare: cum iudicio omniũ diei illius victoria ex vno eo stetit, ipseq₃ triumphi eius laudem ferè solus et vnus tulit. Omnis exercitus suus ex præda Turcorum, auro et argento, purpuris et equis, cæteraq₃ nobili suppellectili, ditatus est vehementer, et arces Bessarabiæ, quæ ab eo ad Turcũ defecerant, oñes illi redditæ. Plurimi agrestes ex peditum numero, in equitũ et peditum numerum militũ trãslati. Paucissimis ex Turcis salus per fugam poterat quæri. Nam etsi qui fugiẽdo ad Danubium vsq₃ peruenissent, illic à Valachis, recentiores equos habentibus, ferè omnes aut trucidati aut vndis fuere suffocati. Turcorũ equos, sed et ipsos Turcos, macies torserat, omnem enim regionem Valachiæ, per quam Turci ituri erant, longe ante Stephanus Voieuoda dederat in flammã: quæ res maximi sibi fuit ad victoriã momenti. Omnes ferè Turcorũ captiuos, præter principaliores quos reseruauit, palis suffixit. Occisorum cadauera cremauit, ossium tamẽ illorũ extant aliquot acerui, tam insignem victoriam in ætatem diuturnam testaturi.

Manubias ex Turcis relatas, Stephanus Poloniæ Regi et sumõ Pontifici mittit: petens auxilia contra Turcam cladẽ suoꝝ corrigere parantem, et Casiõ homagium se pstiturum obtulit.

Quatuor Turcorum Duces principaliores, et triginta sex signa militaria manubiasq₃ nobiles, Stephanus Moldaniæ Voieuoda, Casimiro regi Poloniæ in Lithuaniam, per notabiles et primores suæ regionis Barones transmittit: contestans eum ne se desereret, neu tam fidelem seruum, tamq₃ fortem athletam, periclitatũ iri sineret, sed gentibus suis armis et pecuniis, cæteraq₃ suppellectili bellica, contra Turcorum Cæsarem, cladem suorũ vlcisci, omni conatu frementẽ, adiuuaret: Dignareturq₃ appropinquare in terras Russiæ, homagium, quod hactenus præstare distulerat, ab eo recepturus. Casimirus autẽ rex Poloniæ ex hac fœlicissima nouitate, sibi et Regno vniuersæq₃ Christianitati plurimũ proficua, vti dignũ erat, exhilaratus, grãrum actiones, maximis hostiis et sacrificiis, in clementissimũ Deum celebrauit: offerens se Stephano Voieuodæ in suis, per eum desideratis liberalr̃ et proprie subuenturum. Nec iniuria, videbat enim fortem hostem, et nouũ aduersariũ, cuius potentiã tunc vniuersus formidabat orbis, robore exiguo, et ipsius Voieuodæ Stephani auspiciis, notabiliter contritum esse: qui in profundã pompã elatus, oĩm vicinoꝝ Regnorũ ditionẽ, facilè sibi destinabat, qui Ducibus exercitus, taliter conflicti, ea mãdata dederat, vt Valachiæ terra subacta, et Stephano Voieuoda ꝑ barbã ad se ꝑtracto, apud Camyeniec hybernaret in Podolia: primo vere iuxta Leopolim trãsituri in Pañonias, et se alteri suo exercitui, in quo et ipse ꝑsonaliter affuturus erat, coniuncturi. Misit etiam ipse Stephanus Voieuoda Sumõ Pontifici Romano

Sixto quarto, aliquos captiuos, et signa hosti erepta, suæ sanctitatis deposcens auxilia, ad reliquam rabiem Turci contundendam.

Manubiis a Valacho Matthias Rex Hun: acceptis, vendicans sibi victoriā de Turcis, per Valachum obtentā, falso scribit Papæ, Cæsari et aliis Principibus, se per gentes suas, Ductore Stephano Valacho, exercitum Turcicum profligasse.

M Isit etiam ipse Stephanus Voieuoda, Matthiæ Hungariæ Regi pares manubias, ipsum quoq; trahens in suum auxilium. At ille omnem huiusmodi triumphi pompam sibi vsurpans, suamq; propriam ducens, scripsit Papæ et Cæsari, scripsit et aliis Regibus et Principibus orbis, sublimi iactantia, insignem se Turcorum exercitum, per gentes suas, quarum Stephanus Voieuoda Moldauiæ Ductor erat, delevisse: vanitate solita et impunita, alienos sibi titulos vendicaturus, cum perspicuum et in vtroq; Regno Poloniæ et Hungariæ vulgatū fuerit, eum ipsum Stephanum Valachiæ Voieuodam, quem Mathias Hungariæ Rex suum et suarum gentium Ducem nominat, paulò ante, sex millia Hungarorū, terram Valachiæ, ex præcepto Regis Matthiæ vastantium, Magerbalasch Duce eorum ægrè sibi per fugam consulente, vsq; ad internitionem prostravisse.

Missis donis Turco Stephanus, queritur se à quibusdam Turcorū latrunculis inuasum fuisse: nuncians se de eis obtinuisse victoriā, et petens, vt qui aufugerūt sibi restituantur puniendi. Cuius Nuncios Turcus ipse captiuat, Tandēq; spoliatos remittit.

N Ec his legationibus Stephanus Voieuoda Moldauiæ ad amicos contētus, ad ipsum quoq; infestissimum hostem suum Mahumeth Turcorū Cæsarem, insignem legationem, dona non mediocria ferentem, mittit. Quæritur se à quibusdam Turcorum latrunculis et exulibus, temerariè, et præter scientiam Cæsaris, cum superbiam, fraudem, et hostilitatem tam inhumanam, in suo pectore suspicari fas non sit, lacessitum esse, illamq; omnem furum et exiliatorum manum, in manu Dei potenti, qui causæ iustiori semper adstat, confecisse. Petebat, vt reliqā huiusmodi latrunculorum, si quæ in Dominia sua refugissent, sibi traderetur, pari supplicio cum cæteris pœnas meritas soluturi. At Cæsar legatione hmōi exasperatus magis quàm lenitus, legatos, iure gentium violato, corripiens, aliquandiu in ergastulo habuit, postmodum verò omni substantia spoliatos, pedites et penè nudos in Valachiam remisit. Per quos Stephanus præfatus Voieuoda certior effectus,

furoris contra eum concepti, et quod Cæsar Turcorum, grandes contra illum copias, vnda et terris transituras, in quibus et illum proprio capite prædicant affuturū, comparat, intrepidus illum, confisus in Diuino auxilio opperiebatur. Ô virum admirabilē, heroicis Ducibus, quos tantopere admiramur, nihilo inferiorem; qui sub nostra ætate tam magnificam victoriam, inter Principes mundi primus, ex Turco retulit. Meo iudicio dignissimus, cui totius mundi Principatus et imperium, et præcipuè munus Imperatoris et Ducis contra Turcum, cōmuni Christianorum consilio, consensu et decreto, aliis Regibus et Principibus Catholicis in desidiam et voluptates, aut in bella Ciuilia resolutis, committeretur ~

Casimiro Rege in Poloniam cum exercitu digresso, quem, et filium suum Wladislaū Bohemiæ Regem, Matthias Hungariæ rex delere se potuisse, nisi illis, vt Catholicis, Catholicus et ipse pepercisset, scriptis lr̄is denunciat multis, Plurimaq; facinora in Duces Slesiæ, licet sibi, quasi victori assentantes, et alios etiam exercens, aliquot Castra con̄ fœdus ictū conquirit ~

Hungariæ Rex Matthias q; primum Casimirum Poloniæ Regem cum suis exercitibus, de finibus Slesiæ accepit egressum, in suos, et præsertim in Wratislauienses, apud quos aliquanto tempore immoratus est, debacchari, sæuire, substantiasq; ditiorum expilare cœpit. Captiuauit et Nicolaum Merbothi, Decretorum Doctorem, Canonicū Wratislauien, virū egregium, eloquentiæ studio clarum, et quasi cum Casimiro Poloniæ Rege sensisset, diebus tribus et viginti, in absoletis ergastulis damnatorum, torsit hoīem innocētem, et qui eius primarium in Wratislauiā ingressum, luculenta orōne excepat, Permisit et omnes stipendiarios suos in bona agrestiū, quæ Polorum manus non absumpserat, per plures hebdomadas grassari, et reliquias miserabiles Slesiæ consumi. Wratislauia egressus, induciarum fœdere, contra insgentiū violato, tres munitiones in Morauia, vc3t Odri, Straschicze, et Hradek, fraude et auro licitatis defensoribus, conquirit, Quartam Forthesten in Slesia obsidere cū cœpisset, à Curiensibus Bohemiæ Regis Wladislai ferè repulsus est. Circa egressum aūt eius ex Wratislauia, non solum puellæ sed et maritatæ, relictis liberis et paretibus, in eorum dedecus, totiusq; Ciuitatis Wratislauien vituperium, p Regē et nonnullos ex Primoribus abductæ sunt: parentum substantia direpta. Scripsit et ex Wratislauia Rex ipse ad Summū Pontificem, Cæsarem, Regesq; et Principes diuersos, extensas lr̄as: potentiam exercituum, Casimiri Poloniæ, et Wladislai Bohemiæ, Regum multipliciter extenuans, suam verò altissimè efferens, astruens exercitum hostilem, fame, peste, dysenteria, et igne vexatū esse, et mōtes grauidos murem peperisse: facilè à se delendum, nisi illi miseratione catholica pepercisset. Chartis triumphans: cum omnes scirent armis Polonicis de ipso fuisse triumphatum. Egit et pro die penultima mensis Februarii apud

Rathiboriam Ducum Slesiæ, cui et Rudolphus Epus Wratislauiensis adesse coactus est, Conuentum nouaqȝ ab illis iurisiurandi sacramenta et inscriptiones, de fide sibi seruanda, exegit, Ipsisqȝ Ducibus Slesiæ et cæteris purpuratis, solita vanitate actus suos inflantibus, et quod eos a duobus potentibus Regibus, Casimiro Poloniæ et Wladislao Bohemiæ, inuasione defendisset, per organum Przemislai Ducis Thessnensis, sibi gratias, assentando magis, quam ex animo, agentibus, superba arrogantia respondit. Potentiam Regum illorum parui semper æstimauisse, et ad vincendum illos, satis semper animi et virium sibi fuisse. Non intelligens Rex vanitati deditus, clade apud villagium Swanowicze accepta, et obsidione bimestri, quam in Wratislauia pertulit, et vniuersæ Slesiæ dira, per ignem et gladiū, cæteraqȝ id genus vastatione, hanc suam arrogantiam fuisse damnatam. Ex Rathiborin Morauiam, Olomuncz videlicet et Brunnam diuertit: trahens secum Ianussium Gliuicensem Ducem, quem ad Conuentum illum venientem, opposito sibi furticinii et prædocinii titulo, ceperat, in vinculaqȝ coniecerat; libertatem illi pollicendo, si de Gliwicze excessisset. Quam, cum Regi dedere, illuc vinctus adductus, iussisset, responsum ex muro a suis est. Non se Duci suo, nisi in libertatem vendicato, parituros. Itaqȝ cum Rex ex hac spe decidisset, in arctiores illum catenas coiecit. Disponebat et Przemislaum Thessnensem Ducem vallare. Sed intelligens præsidiū gentium non paucarum ex Cracouia sibi missum esse, mutauit propositū. Non prius tamen Ianussium Ducem Gliuicensem a Cathenis absoluit, donec illi mediam partem Gliwiczæ, ad se pertinentem, dedit. Deditio tamen nihil illi suffragata, captum enim vice altera, annis aliquot in ergastulis habuit. Cum insuper idem Matthias Hungariæ Rex accepisset filiolum Ducis Henrici Monstberbergensis, filii olim Georgii Regis Bohemiæ, diem suum obiisse. Cui virgo Barbara, filia Conradi nigri, a Conrado patruo suo Duce albo, desponsata fuerat, ipsum de oībus Castris, fortaliciis, quæ rōne dotis possidebat, vezt Bithom, Swyrklienyecz, Kozlye, Olyeschnicza, Volow, et aliis exuit, et virginem Barbaram filiam Conradi, in suam potestatem traducere nitebatur. Venceslaum etiam Ducem Ribnicen, qui et fatuus appellatus est, capiens, fortalicio et oppido Plezina, et tandem captiuitate diuturna, multauit ~

Conditiones de Regno Bohemiæ, per Matthiam et Wladislaum Reges possidendo. Pragæ cæptas et Brunnæ perfectas, per Regni vtriusqȝ Senatum. Matthias ipse inficit ~

Consenciente vtroqȝ Rege, Wladislao videlicet Bohemiæ, et Matthia Hungariæ, Barones omnium terrarum Regni Bohemiæ de vtraqȝ factione, apud Pragam duodecima die mensis Februarii agunt Conuentum, In quo odiorum liuore deposito, cum de republica Regni sui, ad conformitatem traducenda multiplices egissent tractatus, tandem has ædiderunt conclusiones, vt videlicet Wladislaus Bohemiæ Rex, vniuersam Bohemiā, cum vtroqȝ Lusaciæ et duobus Ducatibus Slesiæ Swidnicensi et Iauriensi, Matthias Hungariæ rex omnem Morauiam cum residua Slesia, habeat. Si Hungarus nō suscepto pignore,

prior obierit, vniuersa ad Regem verum Wladislaum simpliciter reuoluerentur. Si verò suscepto pignore obierit, ducenta millia florenorum, dabuntur filiis suis, et de omnibus tenebuntur excedere. Et eadem vicissitudo in Rege Bohemiæ Wladislao obseruabitur. Eo tamen excepto, vt Episcopus Olomuncensis, et Marsalcatus Bohemiæ, ad solum Bohemiæ Regem respiciant. Acta est et postea apud Brunnam, Matthia Hungariæ Rege præsente simul, in qua vniuersalis pax Regni Bohemiæ, differentia Regum, de Regno contendentium, sancita et stabilita, et Stiborio Thowaczowski Regni Bohemiæ Cancellario, ab vtroque Rege onus Capitaneatus Moraniæ datum: vt provideret ne quid detrimenti respublica, quantũ ad pacẽ spectat, pateretur. Laudabanturque conclusiones Pragenses, et Barones factionis vtriusque probabant: vt iuxta illas de pace inter Reges conueniret. Verũ Mathias rex Hungariæ in ipsa Brunnensi Diæta, notabiliter nutare cœpit. Et Baronibus Bohemiæ, illum de obseruantia conclusionum requirentibus r̃ndit, absque consensu Sũmi Pontificis, et consilio nonnullorum Principum, qui partes suas adiuuabant, nõ sibi licere illas acceptare. Itaque re in ambiguitate reiecta, Diæta alia pro festo s̃cti Iacobi Apostoli, apud Prisburg indicta est: quæ nullum habuit, Matthia Rege Hungariæ vafriciem singulis scientibus, effectum.

Legatus Hussenkaschen Impatoris Persidis, auxilium contra Turcam implorat à Casimiro Pol: Rege. Tandem ad Mathiam Hung: regem et summum Pontificẽ idipsũ petiturus, procedit

CAsimiro Poloniæ Rege in Lithuania stante, Nuncius satis insignis Isaac genere Græcus de Trapesunda, sed secta Mahumethus, ab Hussenkassen, in duodecim equis, ad eum venit: rogans, vt primo vere dignaretur cum cæteris Regibus Catholicis contra Turcorum Cæsarem consurgere, et sibi cum trecentis millibus contra Turcum consurrecturo, auxilio esse, bestiamque illam exterminio dare: cum iam vis eius in magna parte elanguerit, omnibus suis melioribus pugnatoribus in clade Valachica deletis. Hunc, cum Casimirus Rex benignè tractasset, et magnificis donis illum honorasset, spe optima impletũ, Cracouiam, quam videre cupide desiderabat, remittit. In qua cum mense vno immoratus fuisset, ad Matthiam Hungariæ Regem in Brunnam, deinde ~~ad~~ Sũmũ Pontificem, Venetos, cæterosque Christianitatis Reges et Principes transiit: similẽ legationem apud illos obiturus.

Cracouia ardet igni

DIe Veneris vltima mensis Martii, hora octaua noctis in Cracouiensi Vrbe ignis de brasseatorio Ioannis Gehan erumpens, omnes domos à porta noua, vsque ad portam sancti Nicolai, centum numero, inter quas, et

Castellum Tarnouiensium, item duas turres Ciuitatis optimas et cum bombardis, item domos Altaristarum beatæ virginis, et Mansionariorum sanctæ Barbaræ, sua potenti flamma, quam magna multitudo, frequenter tentando, nequicquam restringere poterat, vorauit ~

Casimirus Rex pro auxilio contra Turcũ à Stephano Voieuoda Moldauiæ petitus, et à proprio Senatu inertiæ grauiter accusatus, mittit ad Turcam Legatũ, vt potius transactione quàm bello cum Stephano decernat ~

Stephanus Voieuoda Valachiæ, vigilantissimo studio explorans assiduè et omnium actionum, quas Mahumeth Turcarum Cæsar contra illum cõparabat et moliebatur, progressum, et pro comperto ab exploratoribus habẽs, Turcum apud Adrianopolim agere, et omnium suarum cogere illic exercitum potentiarum, multiplicibus et variis Nunciis, vnos alteros præuenientibus, Casimirum Poloniæ Regem apud Lithuaniam agentem, solicitat, et magnitudine periculi, quod capiti suo et suis impendebat, demonstrata, petebat sibi qꝫ celerrimè succursum, à Rege et militibus suis iri. Easdemqꝫ peticiones ad Barones Russiæ, frequentibus Nunciis et lr̃is resumebat. Sumã hæc peticionis erat, vt Rex duo millia peditum, adtuendum Byalogrodũ et Kiliam, mitteret, Russiæ terras in armis esse, et circa Camyeniecz statiua agere iuberet, Solus ipse Rex ad succurrendũ sibi, cũ reliquo Regni Poloniæ exercitu aptatus subsequeretur. Ipsum illud assũpsisse ꝓpositum, vt nullatenus vniuersali dimicationi, contra tam fortem et numerosũ hostẽ se comittat: sed cedendo cum suis vsqꝫ ad Camyeniecz, hostem fallat et distineat, Petebat postremo Regem, vt sibi et suis, in necessitatis articulo, ad Camyeniecz liber ingressus pateret, Quanuis aũt Lithuaniæ Barones suaderent maximè, vt Rex qꝫ celerrimè, Poloniæ et Lithuaniæ ac omnes terras moneret, Turco occursurus, Se ea mente præditos esse, vt malint contra Turcum pro focis Valachicis qꝫ Lithuanicis duellare, omneqꝫ suam operam vltro pollicerentur, In id bellum, fictum magis quàm verum, per Stephanum Voieuodam, se Casimirus Rex trahi credens, optimũ et sufficiens tempus, cunctationi deditus et ocio, inaniter apud Lithuaniam absumens, et non nisi circa festa Pentecostes ex Lithuania mouens, festo Corporis Christi apud Grodno exacto, per Brzesczye, die Lunæ quinta mẽsis Iunii in Lublin aduenit, Vbi etsi per dies quindecim, per omnes Poloniæ consiliarios fuisset supplicatus et suasus, ne tam insignem et illustrem sui Regni Principem et athletam Stephanum Voieuodã desereret, sed cum omnibus potentiis consurgens, non tam sibi quã vniuersæ Christianitati opem ferret: vno bello et Turcorum et Thartarorum bellum, non sine sui nominis celebritate ꝑpetua, confecturus, Rex tamen Casimirus defectuosum se, et in ærario et in gentibus allegando, sperans illud bellum simultaneum, et ad irritum recidẽdum, rem adeo extrahebat, vt Primores Consiliarii, et signanter Derslaus de Rythwiani Palatinus Cracouiensis, et Ioannes de Rytwiani Castellanus Sandomirien, et Regni Poloniæ Marschalcus vtrunqꝫ enim Magistratum, contra scita et laudabiles cõsuetudiẽs,

Regni tunc aliis esurientibus obtinebat? et plures alii in Regem mordacius inuehendo, exprobrarent primum genitoris, deinde germani sui postremo suo inordinato et negligentissimo regimine, nobile Poloniae Regnum, nobiliter à Casimiro secundo institutum, ad extremum interitum et ruinam tractum esse: Ampliori interitui, nisi se de torpore excusserit, moresque sui regiminis correxerit, propediem traducendum. Qui etiam inter Regnum Poloniae et Principatum Lithuaniae, quae vnire debuerat, ablata Lucensi tota, et Podoliae parte terrarum, à Regno Poloniae, et in potestatem Lithuanicam translata, mucronem horrendum inter vnitos populos, cognatas acies, morte sua secuta, collidendos, sciens volensque seruerit. Qui videns sibi et Regno suo ab oriente et occidente, austro et aquilone, impendere bella, pusillanimem se et ociosum monstrat. Ni sibi aliter consulat, aut in locum suum alium surroget, quam celerrime per suam desidiam et turpe regimen, etiam hoste externo non accedente, periturus. Hae inuectiuae, etsi à singulis Consiliariis certatim probarentur, Regem tamen Casimirum, moribus suis deditum, non mouebant neque ad meliora inclinabant. Capta est itaque in tam periculoso malo, tenuis et languida deliberatio, et Marczissius Vexillifer de Wroczimowice Subdapifer Cracouiensis lingua Turcarum peritus, quam ephebus, existens in captiuitate didicerat, captus in praelio, infoeliciter per Wladislaum Hungariae et Poloniae Regem commisso, ad Turcum à Casimiro Rege mittitur, rogaturus et moniturus illum, ne terram Valachiae, quae insignis portio Regni Poloniae est, bello infestet, neue Casimiro Regi necessitatem imponat, arma contra illum induendi: quae hactenus, quamuis à multis Principibus Catholicis rogatus, solicitatusque, induere distulerat. Stephanum Voieuodam Valachiae sui iuris et potestatis esse. Et si in aliquo deliquit contra Turcorum Caesarem, offerre illum ad debitam iustitiae satisfactionem. Deponeret tantummodo arma, et de iustitiae oblatione contentus, amicum non lacesseret, diemque et tempus diceret, ad quem communes Consiliarii conuenirent, differentiam discordiamque amica transactione potius, quam cruento, iniquo et incerto bello, finituri.

Theodosia, alias Capha, tribus et viginti annis se defendens, proditione suorum, auro corruptorum, Turcis traditur, et proditores cum pignoribus atque aliis, necnon Mengligeren Imperator Tartarorum, et duo illius germani captiuantur, et exploratores Stephani Voieuodae Moldauiae gladio percutiuntur.

Die Martis vigesima mensis Iunii Casimirus Poloniae Rex ex Lublin egressus, cum in Zanichosth vigesima Iunii peruenisset, certus illi Nuncius cum literis, à Matthia de Lomza Notario suo Regio ex Byalogrod, quem Rex Casimirus ad Thartarorum Caesarem Menglingerem cum certis mandatis destinauerat, allatus est, significans, quod Turcorum Caesar Mahumeth, ab Andrianopoli soluens exercitus, ad Capham, insignem et famosam Gennensium Ciuitatem, quae se ab eius exitio per annos tres et viginti, ex quo

Constantinopolis capta erat, muris et fortissimis et altissimis munire non cessauerat, cum forti et numerosa manu nauali et terrestri itinere peruenit, ipsamq; sexta die mensis Iunii, cum Tartarici exercitus auxilio, qui vnam partem obsidendo et impugnando, à manibus repulsus fuerat, sexta die per fraudem primorum Ciuium, genere Italicorum, quam annis quinq; aliis ignorantibus, à Turco maximo auro corrupti, practicauerant, dedentibus se Primoribus, cepit. Et Ciuitate potitus, continuò traditores cum vxoribus, pignoribus, et omni familia coniectis, ad classē suam deportauit, Vulgo cōmuni pepercit, et in Ciuitate illum degere permisit: medietate omnium substantiarum ablata. Quem tamen processu tp̄is inde remouens, in perpetuam captiuitatem sustulit, et non nisi Turcos illic locauit, Tartarorum etiam Imperatorem Mengligeren, qui tunc casualiter apud Capham agebat, cum duobus germanis cepit, et tam illos quam insigniores Caphensium Constantinopoli captiuos deduxit. Omnes insuper arces, quanuis altissimæ et munitissimæ, quæ in circuitu Caphæ fuerant, et ad Capham pertinebant, capta Capha, in deditionem Turci venēre. Singuli Nuncii et exploratores Stephani Voieuodæ, et vniuersi mercatores Valachiæ, numero centum sexaginta apud Capham repti, iussu Turci gladio percussi sunt. Clades maxima et cruentus gladius in vniuersos ordines et ætates desæuiebat. Nec satis virium in me est, vt crudelitates innumeras, quas vltionis Diuinæ vindex gladius, ob immanissima Caphensium scelera, à barbaris illa die fieri permisit, possem ad plenum describere.

Capham captam Turcus munit, et contra Byalogrodum Valachiæ procedens, nauim centū quinquaginta epheborū à Classe Turcorum seductam, Græcus quidam Stephano Voieuodæ Valachiæ tradit.

TVrcorum Cæsar tam insigni victoria elatus, et Caphæ q; plurimum iratus, quod in ea à Catholicorum Regum et Principum Nunciis, ad parandum et inferendum sibi bellum, liberi fiānt Conuentus, ipsam et mœnia eius, longo tempore muniuit, Postea verò Byalogrodo Valachiæ, terris et vndis, accessione Thartaricarum virium auctus, imminere cæpit. Tum primum Casimirus Poloniæ Rex denunciationi fideli Stephani Voieuodæ Valachiæ creditum dedit, et quor diebus apud Sandomiriam immoratus, in nouam Ciuitatem Korczin venit, illicq; pro die secunda mensis Iulii, cum primoribus Consiliariis, tam Ecclasticis q; Secularibus, Conuentū, tardissimè licet, tenuit: non tam iam Stephano Voieuodæ Valachiæ terræq; illius, quam terrarū Podoliæ et Russiæ, succursurus. Stephanus enim Voieuoda Valachiæ, dum neq; à Casimiro Poloniæ Rege frequentibus Nunciis solicitato, neq; à Matthia Rege Hungariæ, quem ad ferendum sibi præsidium per Stancznlonem solicitauerat, sperata auxilia accepisset, et imparē se cum Turco ad dimicandum nosset, prudenti consilio vsus. Castris suis vtcunq; munitis et locatis, in montes, syluas et cauernas et se et populū suū condidit: tp̄i commodiori, in quo, Turco discedente, priam recupare posset, se et gentem suam seruaturus. Septuaginta magnarū nauium, classe maximarū opum moles, captiuorum quoq; &

præsertim traditorum, frequens numerus in Constantinopolim Turco traducebatur. Erat inter illas nauis vna, centum quinquaginta epheborum adolescentum cohortem ex omni genere Ciuium Caphæ, venustate præstantium, pro gratissimo munere, ad castrandum, vel abutendum, vehens. In qua, cum ad regẽdum Græcus quidã substitutus esset, Turcis id non sentientibus, à reliqua classe se abstrahens, duodecĩ Turcis qui erant in naui, sub dolo, pro aqua dulci emissis, residuis duodecim occisis ad portum Kiliæ nauem appulit, et tam centum quinquaginta iuuenes, aut castrationi aut lupanari destinatos, quàm ditissimam suppellectilem, Stephano Voieuodæ Valachiæ tradidit. Qua re Stephanus supra modum exhilaratus, spem recuperandæ Caphæ, suapte sponte magnam, in animum induxit.

Incredibilem Vistulæ exsicationem mira inundatio secuta est.

D Ie Lunæ, vigesima quarta mensis Iulii, et per tres sequentes continuos dies, apud Cracouiam et circuitu eius, imbribus nocte et interdiu magna mole descendentibus, horrenda et nunquam visa inundatio, in flumine Istula, Cracouiæ secuta est. Operuerant enim vndæ Casimiriam, Stradomiam et omnia suburbia eorum. In ecclesiis sancti Bernardini et sanctæ Agnetis, vsq; ad altaria aqua exundabat. Pontem maiorem quo Casimiria Cracouiæ iungitur, et cæteros omnes pontes circa Casimiriam, sed et plerasq; domos in Casimiria fregit et euertit, hortorũq; fructus circũquaq; Cracouiã infecit: fætorẽ post se perniciosum relinquens, quo pleriq; mortales absumpti, aut morbis languidati, nonnulli turgentia guttura, ex aqua potatione nacti. Et quanuis aqua ipsa plurima intulisset in frugibus damna: maxima tamen fuit in Regno Poloniæ vilitas anno illo annonæ. Et cum alias in singulis penè fluminibus desideraretur aqua, tunc primum vsq; ad fastigium atq; perniciem creuerant. Triennio enim propè integro, apparitionem Cometarum secuto, non solum cælestes defuere aquæ. Sed terra quoq; Polonica ingenito humore egens, vix ad perennes suffecit amnes, adeò vt Istula fluuius (quod reor posteros falsum me scripsisse credituros) fuerit apud Thorun tam equiti quam equiti pmeabilis, et apud Plocen Ciuitatem Istula ipse, exigua destituebat nauigia.

Matthias Hungariæ Rex per Nuncium Apticum ad Fredericũ Rom: Impatorem pro intercipiendo bello, quod cum Carolo Burgundiæ Duce gerebat, missũ, frustra solicitat, pro insigniis Bohẽci Regni: offerens se illi auxilia cõn pdictũ Carolũ, licet suum confœderatũ. Quæ se daturũ Wladislao promittit.

N On refrigerat sed inflammabatur assiduè, Matthiæ Hũgariæ Regis

hostilis et vafriciosa cura. Qui arma intelligens sibi tenuem attulisse profectū, ad ingenia et dolos se convertens, per Alexandrum Epum Forliviensem, Apostolicum Nuncium, ad Fredericum Cæsarem, ad intercipiendū bellum funestum, quod inter Cæsarem, et Carolum Burgundiæ Ducem agebatur, à Sixto Papa missum, solicitat Cæsarem, vt sibi Regni Bohemiæ consentiat tradere Regalia insignia, offerens se cum omnibus potentiis sibi contra Burgundiæ Ducem, quanvis secū cōfœderatum, auxilia laturum, et aliquot decem millia aureorum dono à Sumō Pontifice impetraturum. Verum Cæsar Fredericus versutiam Hungari dudum cōptam habens, tantam oblationem repudians, et intelligens Hungari amplitudinē, si procederet, in suum periculum redundaturam, Nunciis Bohemiæ Regis Wladislai, Regalia, dudum promissa, flagitantibus, respondet, aut in Lipsk aut in Berlyn, si illic duo Reges, Poloniæ vczt Casimirus et Bohemiæ Wladislaus, cōvenire secum velint, si minus in Freyschtath Civitate, decem octo miliaribus à Praga distante, in suo ex Rheno in Austriam descensu, se insignia daturum. Pestiferum sibi et imperio ratus, quicquid bonitatis Hungaro impenderet ~

Mittit cum muneribus Matthias Hung: Rex Legatos ad Stephanū Voievodam Moldaviæ, vt eum sibi reconciliet, et à Rege Regnoq3 Poloniæ avertat. Cuius fluxam fidem Casimirus Rex cernens, per Legatos suos novum sacramentum fidei et obedientiæ ab eo exigit ~

Mittit et præfatus Matthias Hungariæ Rex ad Stephanum Voievodā Moldaviæ tres notabiles Nuncios cum muneribus: conciliaturus eū sibi, et à Regno Regeq3 Poloniæ aversurus, vczt Dominicum Præpositum Albensem, Casparum de Othwan, et Michaëlem de Pestth: pollicens sibi contra Turcum defensionem. Id etsi Stephanus Voievoda Valachiæ, potentiam Turci perhorrescens, pro magno suscepisset: percussis tamen cum Mathia Hūgariæ Rege certis fœderibus, nullatenus induci vel frangi potuit, vt se à Regno Poloniæ scinderet, aut se illi hostem, (quod maximè Hungarus moliebatur) declararet. Poloniæ tamen Rex Casimirus, cavens sibi et Regno suo in posterum, et Stephani fluxam fidem timens, strictius illum sibi obligaturus, Stanislaum Vatrobka de Strzelce Palatinū Belzensem, et Andream de Borzischowicze Praptum Lancicien, Cancumq3 Cracoviensem, in Valachiam, pro festo Nativitatis sanctæ Mariæ virginis transmittit, qui nova à Stephano feudi et obedientiæ exegerunt sacramenta ~

Casimirus Rex ad Diætam Hungaricam, super differentia terrarum

Russiæ et Valachiæ per comunes Regnorū Consiliarios decidēda frustra mittit: Matthia se bello Turcorū impeditū esse allegāte.

Casimirus Poloniæ Rex sex hebdomadis apud nouam Ciuitatem Korczin exactis, Craconiam die octaua mensis Augusti venit, et Consiliarios suos in Diætam Hungaricalem, pro festo Natiuitatis sanctæ Mariæ, in locis consuetis tenendam, videlicet Sramowicze et noua villa, super differentia terrar Russiæ et Valachiæ, per comunes Regnorum Barones, decidenda, videlicet Ioannem Cracouiensem, Sbigneū Wladislauiensem, Episcopos, et Regni Poloīæ Vicecancellariū, Dobeslaum Kmitha de Vißnicze, Lublinensem, Spitkonē de Iaroslaw, Leopolien, Palatinos, Ioannem de Rithwyani castellanū Sandomiriensem, et Regni Poloniæ Marschalcum, Ioannem Dlugosch seniorem Magistrum Iacobum de Schadek, Ioannē Liathoschinski et Arnolphum de Mirzenyec, Decretorum Doctores, Canonicos Crac, transmisit. Qui cum tempestinè in nouam Sandecz aduenißent, et Hungarorum illic opperirentur aduentum. Matthias Hungariæ Rex lrās Casimiro Regi Poloniæ et illis misit: significans se Turcorum bello impeditum. Diætam aliam pro festo scti Martini constituiße, quam Casimirus Poloniæ Rex fastidiuit suscipere.

Locustæ in magna multitudine ad instar exercitus tendentes, Regnū Poloniæ depopulantur.

Sub huius temporis tempestate inauditum nouum, in Siradiensi, Lancicien et Masouiæ regionibus emersit. Locustæ enim ad longitudinem vnius digitti humani, capita ad instar vespertilionum habentes apparuerunt: quæ ex Pannoniis ferebantur per Morauiam et Slesiam prodiiße, circa Siradiam primum visæ, et abinde per Lyuthomiersko, inter Lanciciam et Pyatek progressæ, in Masouia itinere assiduo graßabantur. Longitudo congregationis earū trium milliarium, et latitudo vnius cum medio miliarium erat. Volabant ordinatis aciebus ad instar bellantium, et interdum præliantium more, cognatæ illæ acies mutuo congrediebantur. Et vna quasi Duce, surgente, cæteræ ordinibꝰ subsequebantur. Loca frugum et arborum, in quæ cadebant, deuorabant, nihil præter terram et fimū sordidum, relinquentes. Densitatem earum vix sol penetrare potuit. Si in sylvas declinabant, arbores satis robustæ, mole earum preßæ, in terraz retorquebantur. Interdum pellebantur à locorum incolis, et vi repulsæ in alia secedebant loca: volatu suo frigidam ingerendo vmbram, Omen aliquod perniciosum terris, per quas faciebant transitum, præsagiendo.

Virgo Heduigis, filia Casimiri Regis Poloniæ, Georgio Bauariæ Duci despōsata

ducitur in Lanczuth et nuptiæ cum summo gaudio, præsente Frederico Rom: Imperatore celebrantur, Quibus Wladislaus Boh: Rex germanus virginis sæpius inuitatus: non sine dedecore et rerum suarum iactura, deest.

Casimirus Poloniæ Rex, ordinatis singulis, quæ ad pompam dotis et nuptiarum, pro filia Hedwigi, Georgio Duci Bauariæ desponsata, in maximo splendore et abundantia esse credidit, et quæ Centum millium florenorum summam excedere videbantur, sabbato in die Exaltationis sanctæ Crucis, Cracouia cum Regina Elisabeth Consorte sua egressus, per Myechow, Andrzeyow, Pyothrkow, Pabiianicze, cæteraque loca, Posnaniam aduenit. Quo illic stante, noui Nuncii Ducum Bauariæ, patris Ludouici videlicet et Georgii Ducum Bauariæ aduenere: petentes, vt sponsa promissa celerius duceretur. Itaque die Lunæ decima mensis Octobris, illustrissima virgo Hedwigis Regia filia, conducentibus illam parentibus, germanis et multitudine copiosa, ex Posnania salua et incolumis, cum omni Comitiua, videlicet Stanislao de Ostrorog Calissiense, Nicolao de Kuthno, Lanciciense Palatinis, Dobeslao de Kurozwaki, Castellano Rospergense, Ioanne de Koczina Succamerario, Sbigneo de Thaczin Gladifero, Cracouiensibus, Ioanne de Czizow, Stanislao de Brzezye, Magistro Coquinæ, Alberto Mominid, Ioanne Tarnowski, Ianussio Dlugosch de Nyeschkow Subpincerna, et pluribus aliis Aulicis, item Anna relicta Boleslai Ducis Theschnensis, Dorothea de Syenno, relicta Ioannis de Koniecpolye Regni Poloniæ olim Cancellarii, cæterisque matronis nobilibus, splendide comitata, primum in Vithemberg, vbi à Baronibus et gentibus Bauariæ Ducis suscepta est, Deinde in Lanczuth, per vnum et amplius miliare, pannis constrata via, ab armatis hominibus in parte vtraque iter ambientibus, sponso suo Georgio Duce Bauariæ, in singulari splendore illi occurrente, et posthæc à Frederico Romanorum Imperatore, qui cum mille equitum turma, ad septimum, vt aiunt, lapidem, cum Coloniensi Archiepiscopo Alberto Marchione Brandeburgensi, Ioanne Duce de Mench, et aliis Almaniæ Principibus, occurrit, et in Lanczuth deduxit. Vbi eadem die fædus matrimonii fuit impletum, et per plures dies ludi varii agebantur. Derogauit huic tam celebri solennitati solus Wladislaus Bohemiæ Rex, qui et à Cæsare certificatus et inuitatus, qui se illic sibi Regalia daturum promiserat, et à Ducibus Bauariæ enixius rogatus, venire læuo sydere, quamuis genitor suus Casimirus Poloniæ Rex sumptus necessarios sibi misisset, distulit: omnibus amicis, et præsertim Cæsari, illum vocanti, grauem inferens anxietatem et dolorem, hostibus verò fabulam et risum. Quapropter Cæsar fertur ad Principes dixisse, Bohemiæ Regem sedendo ad epulas, refectionem neglexisse: qui et rebus suis, alieno ære et sumptu vsus, poterat optimè prouidisse, et sororis nuptiis maximum decus adiecisse.

Non potest Casimirus Rex tributum petitum à suis obtinere: Consiliariis minoris Poloniæ à maioris ea in re

dissencientibus. Deductores Heduigis Bauariæ Ducisse reuertuntur ad Regē Casimirū, nonnullis peste absumptis.

EXpeditionem filiæ Heduigis Casimirus Poloniæ Rex perfunctus, ære tamen alieno multipliciter grauatus, ex Posnania in Pisdri et Konyn egressus, Siradiam pro festo sancti Martini aduenit, et Conuentū illic Consiliariorum tenuit: sperans vniuersale subsidium, pro soluendo ære cōtracto, ab vniuerso Regno se obtenturum: cuius in eroganda ampla pro filia dote fuerat effusio. Ibi cum pauci et infrequentes Consiliarii maioris duntaxat Poloīæ conuenissent, et in subsidium pecuniale, de quolibet laneo per duodecim grossos, dando, conditionalr̄, si et in quantū Consiliarii terrarū Cracouien et Russiæ id probarent annuerentq3, consensum rogati dedissent, Consiliarii Cracouien et Russiæ, nullatenus ad Conuentum illum, sed neq3 ad alterum, pro die sancti Nicolai institutū, non ignari ad quam exosum et fastidiosum singulis onus trahebantur, venire solicitati noluerunt. Itaq3 spe Regia recidente ad irritū, Casimirus Rex Poloīæ ex Siradia in Pisdri reuersus, aliquot hebdomadarum illic exegit morā. Deinde ex Pisdri discedens, in Colo venit, ibiq3 natalis Christi diem, cum Coniuge sua Elisabeth Regina egit. Vbi ad illum Barones et milites, matrones et virgines, qui et quæ filiam suam in Lanczuth comitabantur, honestis muneribus à Ducibus Bauariæ honorati, reuersi sunt, et peste epidimiæ, quæ tunc et Bauariam et Almaniam vastabat, infecti, pleriq3 ex eis, et signanter Ioannes Czizowski et Albertus Mommwidt, nullo relicto successore, in Colo mortui, magnum Casimiro Regi, ne infectio in cæteros, et in se serperet, iniecerunt metum.

Puer Christianus à Iudeis necatur, repertus tandem diligenti inquisitiōe et sepultus, fulget miraculis, et Iudæi necis authores plectuntur: duobus in Poloniæ Regnū fugientibus, et ab oī supplicio alienis.

IN Ciuitate Tridentina, quæ versus Aquilonem sita, Italiam à Germania, fluuio Lauiso interlabente, disterminat, ad proprietatem pertinēs Episcopi Tridentini, Iudæi, in Ciuitate ipsa habitantes, quorum Duces erāt, Angelus, Thobias, et Samuel, puerum insignem, Simonem nomine, ex pauperrimis parentibus, Andrea et Maria, die Veneris sexto Calendas Decembris, anno ab ortu Saluatoris nr̄i Millesimo quadringentesimo septuagesimo secundo, in eadē Ciuitate Tridentina, pontificante Ioanne Hinderbach, genitū, et nondū viginti octo menses natum, adeō formosum, vt portio in eo à decore vacaret nulla, die Iouis vndecimo Calendas Aprilis, ante fores ædis paternæ ludentem, clandestinè per Thobiam Iudæum, precio et promissis oneratum, corripiunt, et in atrio Synagogæ, vniuersis congregatis, viuis carnibus pueri in vultu, et in his, quæ inter cauillam et cruris musculum interiacent, laceratis, puerum in crucis modum extensum,

Corpus illud sacrum, certatim acubus duris et densis, à vertice vsq; ad plantas, cum hac exprobratione, confodiunt: iuxta hunc, atq; Iesum, Chrianorum Deum, qui nihil est, trucidemus, taliter inimici nri Christiani confundantur in eternum: et oculos in cælum attollentem, et quasi superos, in sui martyrii testimonium, inuocantem, extinguunt, ac in vinariis cadis abscondunt. Verum cum vidissent puerum exquisita indagine quæri, Episcopo Tridentino, loci domino, adito, significant, subter domu suam, vndas fluuii detulisse cadauer pueri, et à craticula retentu illic consistere. Id Antistes per Prætorem Ioannem de Salis, et Præfectum suum Iacobu de Sporo, ex gurgite leuatum, in Basilica diui Petri collocauit, et continuo stupendis miraculis clementissimus Dominus adeo illud mirificauit, vt turbæ languentiu, ad eius inuocationem sospitatem consecutæ, et præsertim peregrini ex variis regionibus Romam, causa anni iubilei gratiam consequendi, qui à Sixto Papa qrto institutus erat, ibant, illuc glomeratæ percurrerent. Iudæorum omne genus, tam mares quàm fæminæ captum est: ex quibus authores facinoris, variis enecati cruciatibus, sanguini innocenti parentarunt. Duo aut ex eoru numero, vcʒt Iacob Episcopus et Doctor, et alter Iacob Ochman, per fugam elapsi in Poloniam deuenere, et qui sibi orbem obstruxerant, apud Poloniam repere diuersorium. Mansitq; vnus in Lublin, alter in Rubieschow Iacobus Ochman, quanuis Pontifices & alii Ecclesiastici solicitassent frequentibus precibus et consiliis Casimiru Regem, ne tam pestiferos homicidas in suis Principatibus degere pateretur.

Turcum persecuturus Matthias Hung: Rex, contra illu procedit: significans Iris sumo Pontifici, et aliis Catholicis Principibus, qsi metu sui fugeret. Quem tn psequi no audes, fortalicium, ab eo in finibus Hungariæ erectum expugnat, et Regni Bohemiæ Regalia sibi dari ab Impatore expetit.

In æstatis huius anni fine Matthias Hungariæ Rex, dato militibus liberali in auro stipendio, quod Hungariæ Regnum, facta collecta, promter in id bellum contulerat, cum maximo machinarum, curruum et bombardarum apparatu, habens decem millia pugnatorum, tam equitum quam peditum, contra Turcam processit: significans Summo Pontifici Sixto et pluribus Catholicis Regibus, se Turcorum Cæsarem, metu suo constrictum, fugientem, persecuturum. Gloriationis aut suæ, futilem retulit fructum. Nam ad confluentiam Danubii et Sauæ cum tanto exercitu perueniens, et in ripa Sauæ ad Pannonicam regiom contingentem baschtam seu munitionem, à Turco erectam, quam quinq; millium Turcorum manus egregiè tuebantur, cum offendisset, non vltra progredi ausus, ne à fronte per Turcos, qui et ipsi numerosum illi, vix in distantia trium miliarium, opposuerant exercitum, et à tergo concluderetur, illic substitit, et baschtam, propugnaculum hostile præfatum, non sine suorum cruenta clade conquirens, et singulos Turcos, illam defendentes, interimens, nulla alia re memorabili gesta,

Budam reuersus. Fredericum Cæsarem, missis ad eum solennibus Nunciis, Cuius Prouinciæ, Carinthia et Stiria, per Turcos, Bossnam obtinentes, vastabantur, Regalia sibi dari, multis dolo oblationibus vtens, petebat.

Turcæ, Regnū Hungariæ, nemine resistente vastant, et captiuorū multitudinē abducunt. Locustæ etiam Hungaris officiunt.

INterim autem Turcorum exercitus, in magna multitudine ingressus in Regnum Hungariæ, illud, nemine resistentiam faciente, ferali clade afflixit, et vsqꝫ ad Varadinum grassatus. Ciuitatem etiam Varadiensem sexta die mensis Februarii, et vniuersam Varadiensem regionem, cæde et igne vastauit. Arx Varadiensis ægrè defensa. Captiua autem ducens multa millia Christianorum, præda etiam ingenti onustus, in propria diuertit. Locustarum etiam infinita multitudo, singula consumens et deuorans gemmina, præter folia vinearum, Hungariam affligebat: cladem super cladem coaceruante in eū annū in Pannonicam gentem Diuina vltione.

Anno Doñi 1476,

Ianussio et Boleslao Masouiæ Ducibus nequicqꝫ resistentibus, Casimirus Poloniæ Rex Castri et terræ Sochaczouieñ. legitimā possessionē accipit.

NAtalicio Christi et diebus sequentibus, Casimirus Poloniæ Rex in Colo exactis, pro festo Purificationis sanctæ Mariæ virginis in Sochaczow, habens in Comitiua haud contemnendas gentes, aduenit. Sequebantur enim illum. Iacobus Gnesnensis Archieps̄, Sbigneus Wladislauien. et Regni Poloniæ Vicecancellarius. Andreas Posnaniensis. Andreas Varmiensis Episcopi. Barones qꝫ Proceres et Milites quamplures: Castrum et terrā Sochaczouiensem, ex resignatione Annæ, relictæ olim Wladislai Ducis Masouiæ, iuxta pacta et conditiones, apud Colo recenter conclusas, recepturus. Qd dum Duces Masouiæ persensissent, duo illuc, videlicet Ianussius et Boleslaus, cum gentibus suis, anticipando aduentū Regiū in Sochaczow, arcē quacūqꝫ arte et conditione occupaturi, et Regem ab ea exclusuri, cùm omnes milites Sochacouien. illis fauerent, et Regis execrarentur Principatū, perueniunt. Verùm arcem à familiaribus Archiepiscopi Gnesnen. Iacobi reperientes iam possessā, in oppido cum suis subsistunt. De quibus omnibus Casimirus Poloniæ Rex certior effectus, qui diem Purificōnis sctæ Mariæ virginis apud Lowicz absumere decreuerat, consurgens ex Lowicz, et nocte iter agens, dum adhuc tenebre essent in Sochaczow

peruenit. Et re Diuina apud Sochaczowien eccl̃am expleta, per Annã Ducissam in Castrum perductus est, et arcis illi, totiusq3 terræ Sochaczowien data possessio. Apud quem, in Castro constitutum, Duces Masouiæ Ianussius et Boleslaus, per se et consiliarios suos, longo sermone agebant, supplicando, ne eorum terras natural: successione legitima ad eos deuolutas, sibi appropriare Rex niteretur. Quibus Rex ipse proprio organo respondens, deduxit terras Masouiæ singulas, et trãm Sochaczowien, ex morte Ducis Wladislai, ad eum iustissimè, et ratione feudi, et rõne emptionis, à vera hærede, Margaretha, filia Semouiti, et consorte Cõra: di nigri Ducis Olyeschnicensis, facta, fuisse deuolutas, et Duces Varsouienses, nihil in eis habere iuris, tituli, aut proprietatis. Quo rñso audito Duces præfati Ianussius et Boleslaus ad propria remearunt. Ex eoq3 tempore, cœpit illam Rex Poloniæ Casimirus et Regnum, pacificè, in Prouinciæ modum possidere.

Casimiro Regi in Prussiã eunti, vt Nicolaũ Thungen de sede Epãtus Varmieñ deiiceret, Mathias Hungariæ Rex scribit, ne sibi Thun: gen subiectum, contra icta foedera vexet.

EX Sochaczow Casimirus Poloniæ Rex cum Elisabeth Regina con: sorte sua, et Curia, per Gosthinin in Brzesczye Cuiauiense peruenit: hñs stipendiariorum, mercede conductorum, duo millia, satagens maturè cum robore Aulicorum et stipendiariorum in Prussiam ingredi, et res Prussiæ per absentiam suam indifficultatas et inuolutas, componere, Nicolaum q3 Tungen arroganter se in spem auxilii, per Matthiam Hungariæ Regem, sibi ferendi, ge: rentem, cuius se subiectum et adhærentem per publicas lrãs declarauerat, de Sede Varmiense, et castris eius, deiiceret, Sed cum Consiliarii ex terris Cra: couiensibus, quos Rex asciuerat, tardiusculè venirent, coactus est Rex cum Consiliariis maioris Poloniæ, tempestiuè ad illum venientibus, in Brzesczye subsistere diutius, adeò vt argentum omne datum stipendiariis, et tempus, ad quod mercati erant, efflueret. Matthias interim Hungariæ Rex, scribebat Casimiro Poloniæ Regi monens, vt fæderum et sufferentiarum memor, subie: ctum suum et com̃endatum Nicolaum Thungen, quietum esse sineret. Nam cũ potentia et armis nequiret, conabatur se chartis illi subuenturum.

Anna, filia quinta Casimiro Regi nascitur.

ELisabeth sub idem tempus Poloniæ Regina, cum esset ex Casimiro Poloniæ Rege fæcundata, et tempus pariendi proximum sentiret, ex Brzesczye, Casimiro Rege illic remanente, in castrum Nyeschowa descendit. Et die duodecima mensis Martii, hora vesperorum, filiam quintam, prolem vero vndecimam, parturiuit. Cui fonte baptismatis renascenti, ANNA

nomen datum est, per Vincentium Kielbassa Episcopum Culmensem, in ecclia parochiali in Nyeschowa, baptismum eius exequente ~

Casimirus Rex cum mercenariis militibus opperiendo Cracouienses, inaniter tempus in Brzescye terit, et illos in tẽpus aliud conducit, illicq3 audit Mgri Prussiæ Nunciũ ~

HEbdomadis aliquot in oppido Brzescye, Nyeschowa et Thorun, Casimirus Poloniæ Rex, inaniter consumptis, defluxo tempore, ad quod aliqua millia stipendiariorum, nulli negocio operam dantium, sed ocio et voluptate torpentium, mercede conduxerat, iterum illos in tempus longius conduxit, et ociose apud præfata oppida tempus triuit. Consiliarios Cracouienses opperiendo, qui tarde et pigre, et in pauco numero ad eum conuenerant: Consiliariis maioris Poloniæ tempestiue aduenientibus. Sub quo tempore, venit ad illum, Mgri Prussiæ Marschalcus Vlricus, apud Thorumiam agentem, atq3 ad persuadendum composito sermone, rumorem de perfidia Mgri et ordinis sui, erga Regem et Regnu Poloniæ patranda, vulgatum, purgare nisus, etiam ad subeundum duellum, cum quolibet insimulationis hmoi authore, se obtulit: subiiciens Mgrum velut Consiliarium et Principem Regis, obedienter singula facturum, et in ptate Regis futurum ~

Marienburgũ tandem Casimirus Rex ingreditur. Apud quem Henricus de Richtemburg, Mgr Prussiæ prñs suspiciones defectionis purgans, auxiliũ contra Nicolaum Thungen promissum negat ~

TArdius quam res exigebat, Consiliariis Regiis, Ecclesiasticis et Secularibus conuenientibus, Casimirus Poloniæ Rex ex Thorun mouens, duos filios natu maiores, videlicet Casimirum et Albertum, item quatuor Pontifices, videlicet Iacobum Gnesnensem Archiepum, Sbigneum Wladislauiensem, et Regni Poloniæ Vicecancellarium, Andream Varmien, et Vincetiũ Culmen. Epos, item Stanislaum de Ostrorog Posnamen, Nicolaum de Kutno Lanciciensem, Nicolaum de Koscyeliecz Iunivladislauien, Palatinos, Ioannẽ de Rithwiani Regni Poloniæ Marschalcũ, et Sandomirien, Ioannẽ Amor de Tharnow, Voynicensem, Castellanos, et alios Consiliarios, multitudineq3 Aulicorum et mercede conductorum militum, habens in suo comitatu, in oppidum et Castrum suum Regium Marienborg, magno cum splendore, die Iouis vigesima qnta mensis Aprilis intrauit. Vbi ad illum, singuli Palatini, Castellani, officiales et Militares, singulæ q3 Ciuitates Prussiæ, conuenerunt. Venit et post dies octo

Henricus de Richtemburg, Magister Prussiæ, cum aliquot commendatoribus, feria videlicet secunda post festum sanctæ Zophiæ, et per duos Pontifices, Sbigneũ Wladislauiensem, Andream Varmiensem, item aliquot Palatinos, item omnes Aulicos Regios, ante ingressum dimidio miliario, celebriter exceptus, et usq3 ad locum hospicii conductus, Altera insuper die, honore mensæ splendidè, et donis magnificè, et ipse et sui comendatores honoratus est, Postea dicendi licentia in tertiũ diem obtenta, resumptis singulis, quæ per Vlricum Marschalcum, Nunciũ suum Casimiro Regi perorauerat, Verum et fidelem se Regis et Regni Principem, cõsiliarium et subiectum, multis rõibus profitebatur. Nec unquam se verbo, facto, consilio, aut consensu, pacis inscriptioni et sacramenti iuramento, contrauenisse aut quomodolibet contrauenturum esse, Spondens se etiam cum noui iurisiurandi interpositione, in uniuersis conditionibus et articulis, pacem cum suo ordine custoditurum: In deiectionem q3 Nicolai Thungen, auxilia et consilia opportuna quæ ab eo per Casimirum Regem expetebantur, cõmunicato cum suis consilio, daturum, Culpatus vero à Casimiro Rege, quod Nuncios Matthiæ Hungariæ regis ad se admisisset, et cum illis clandestinos tractatus, in damnũ Regi et Regni Poloniæ habuisset, non est probe inficiatus, Matthiæ Hungariæ Regis apud se fuisse Nuncios, sed eorum improbæ legationi, rupturã fœderis studiosè requirẽti expressum repudium dedisse, A Rege tandem Casimiro ex Marienburg, ad sua in Krolowgrod, quasi promissa Regi impleturus discedens, per othonem Machwicz Palatinum Gdanensem et Stanislaum de Kurozwaki Canonicum Cracouiensem et Wladislauiensem, ad eum missos, de ferendo contra Nicolaũ Thungen auxilio et consilio, dilationibus variis interpositis, per omne tempus, quo Casimirus Rex in Prussia stetit, rem omnem extraxit, nec ullam efficaciam aut virtutem verbis et promissis suis dedit :~

Ortam Gedani seditionẽ, Casimirus Rex missis duobus Consiliariis extinxit :~

Gliscebat sub hoc tempore, inter Consiliarios et Commune Gdanense, seditio, clericis quibusdam eiusdem oppidi grauatis iure Theutonico in eorũ patrimoniis iniqua sentencia, ad sedem Apostolicam de consensu Regio recurrentibus, et iniuriatores suos, qui consulares erant, sententia interdicti, quã ordinarius Wladislauiensis admiserat, quibus commune fauebat, ꝓcellentibus, Sed illam q3 Casimirus Poloniæ Rex, missis illuc Iacobo Gnesnensi Archiepiscopo, et Ioanne de Rithwyani Regni Poloniæ Marschalco, honesto moderamine extinxit :~

In deiectionem Nicolai Thungen de Ep̃atu Varmiensi, et in subsidiũ pecuniale

a Casimiro Poloniæ Rege expetitũ, soli
Gedanenses nullo mõ consentire volunt.

H Abita est tandem, post multas dilationes et circuitus, Diæta generalis, in oppido Belbing, in deiectionem Nicolai Tungen instituta, ad quã licet multi Consiliarii Regii, Ecclesiastici et Seculares, præter Iacobũ Gnesnensem Archiepũm, Singuli quoq; Militares et Ciues Prussiæ conuenissent, et Magister Prussiæ, promissione temerata, ad illam venire detrectasset: per plures tamen dies et frequentes tractatus, in Diæta illa, et nonnullis aliis ad id institutis, Consularibus Gdanensibus, formaliter et aperte destitutionẽ et deiectionem Nicolai Tungen impedientibus, nulla conclusio efficax sequi potuit. Tunc q; notatum est Gdanenses Consules, fluxam et parum synceram erga Casimirum Regem ostendisse fidem, qui et hostem infestum Regis Nicolaũ Tũgen tutabantur, et pecuniale subsidium à Casimiro Rege expetitũ, aliis omnibus militaribus et Ciuitatibus Prussiæ vltro consentientibus, soli denegarunt.

Matthias Hungariæ Rex, ducens sibi
filiã naturalem Beatricem Ferdinandi
Regis Napuliæ in vxorem, Casimirũ
Poloniæ Regem frustra inuitat ad nuptias.

P Annoniorum Rex Mathias cum Casimiro Poloniæ et Wladislao Bohemiæ, Regibus, ac Turcorum Cæsare, bello per sufferentias suspenso, ad res familiares animum conuertens, Rudolphum Wratislauiensem Ioannem Varadinensem Episcopos, item Ioannem Oppoliensem, Iannsium Rathboriensem, Hinconem Monsterbergensem, Duces, in Comitiua sexingẽtorũ equitum, in Napuliam mittit: qui Ferdinandi Napuliæ Regis filiã naturalẽ studiis tamen et lr̃is eruditam, nomine Beatricem, fœdere matrimoniali, à Summo Pontifice Sixto sibi desponsatam, et Centum millia aureorũ pro dote secum laturam, adducerent: pro die sancti Galli, apud Budam, diem constituens nuptiarum. Ad Poloniæ q; Regem Casimirum in Prussia adhuc agentẽ, Nuncium Casparum Præpositum Scepusiensem mittit: ad solennitatem nuptiarum, p̃ die constituto inuitans, Siue studio Regem Poloniæ sibi conciliandi, siue (q̃d magis creditum est) contemptum sui expiandi: quasi nobilius et splendidius mr̃imoniũ, quàm filiæ Poloniæ Regis connubium, pro qua annis pluribus superuacuè instabat, sortitus sit. Cui responsum est, de amica inuitatione Regem Regi gratias agere, Barbaricorũ tamen bellorum expectatione, quæ illi et Regno suo Poloĩæ et à Tartarorũ et à Turcorum Cæsare explorato sciebat imminere, Nec vno quidem diei articulo, regiones suas et Principatus deserere posse.

Turca apud Varnam reperto et summis
viribus in Valachiam tendẽte, Martiũs

Chorazicz de Wroczimouicze, noīe Casīri Regis, ab eo nequicquam petit, ne Stephano Voieuodæ Valachiæ, feudali Pol: Regis et Regni bellum inferat, Turco r̄ndente, iam id sibi facere non licere, in limine hostili constituto.

DVm hæc in Prussia aguntur, Mahumeth Turcorum cæsar, odio implacabili contra Stephanum Voieuodam Moldaviæ fremens, quod et illi tributum denegasset, Kiliam quoq3, quam veteres Clitomastum vocauêre, suis præsidiis deiectis, sibi vsurpasset, et exercitum suum anno transacto, centū viginti millia continentem, clade ingenti, circa palum Rakowyecz, et fluuiū Berlad, deleuisset, omnibus suis potentiis, apud oppidum Zophia coactis, contra illū hostiliter ire cæpit: Alexandro, cuidam Valacho, qui se germanū asserebat Stephāi, expugnatam Valachiam et arces eius, sub tributo commissurus. Procedenti aūt Turcorum Cæsari, in maximo et graui apparatu tam hominum quam camelorum et bōbardarum in id bellum, Martinus Chorazicz de Wroczimouice miles, et Nuncius Casimiri Poloniæ Regis, dudum ad Turcum legationē obire iussus, sed variis obstaculis impeditus, et præsertim quod Stephano Voieuodæ Valachiæ, parū honesta, parūq3 (vt erat) vtilis videbatur legatio, apud Varnam oppidū Bulgariæ fortuito obuians, facta p̄tate dicendi, vigesima secunda mensis Maii, amicitiis veteribus, quas inter se Reges Poloniæ et Turcorum cæsares habuerat, comemoratis, rogabat et requirebat, ne Stephanū Voieuodā Valachiæ, tanq3 feudalē Regis et Regni Poloniæ, bello inuadere contēderet, neu q3 Casimiro Poloniæ Regi necētatem imponeret, iusta arma contra se induendi. At Turcorū cæsar Mahumet, cum duobus tantūmodo consiliariis, qui Baschæ in vulgari eorū appellantur, legatione audita, et veste ex nobilissimis pellibus Sabellinis, in circūferentiis singulis et fimbriis, margaritis et lapidibus preciosis, intexta, p̄ munere sibi missa, gratanter accepta, breuiter se absoluens, r̄ndit. Non abnuiturum se requisitioni Regis Poloniæ Casimiri, pro veteri necessitate, morē gesturū, si Nuncius ipse regius apud Adrianopolim illum offendisset, et, quamuis post sūptus ingentes, a bello contra Valachiam quieturum fuisse: non licere aūt iam sibi, in hostili penè limine constituto, sponsionē suam Bessarabiæ Voieuodæ, et Tartarorū Cæsari, qui illū in id bellum suis legationibus et precibus pertraxerat et accenderat, factā temerare. Non recusaturum tamen, tēperaturūq3 se à bello, si Stephanus Voieuoda tributum retentū et futurū, sibi pendere, Kiliam q3 ad Bessarabiæ Pricipatum p̄tinentem, et captiuos singulos restituere, consentiret. Hæ, cum nuncio Regio Martino Chorazicz, conditiones pacis, parū æquæ, parūq3 honestæ, vt erāt, viderentur, nullo pacto per Stephanū Voieuodam Valachiæ acceptandæ, negocio infecto, et Cæsare Turcorū, iam apud Danubiū cū omni exercitu constituto, et Danubium nauibus sup̄ante, quinq3 quoq3 pontes, ad quamlibet necessitatē ingruentē, necessarios, in Danubio extruente, Stephanoq3 Voieuoda de omnibus, quæ viderat et audierat, certificato, ad Casimirum Poloniæ Regem, adhuc in Marienburg se continentē, peruenit, et bellum ingens à Turcorū Cæsare, non tam Stephano Voieuodæ et terris suis, quam Regi et Regno Poloniæ motum, non ex auditu,

sed ex certa scientia et visu, et suis consiliariis, singula quoque apud Turcorum Cæsarem gesta, et responsum, figmento magis quàm veritate refertum, denunciat. Sub idem quoque tempus Thartarorum numerosus exercitus, Turco laturus auxilia, in Valachiam intravit, et eam prius, quam Turcus, cladibus et vastationibus affligere cœpit.

Thartarorum exercitum, Valachiam vastantem, et Turco auxilia ferentem, Stephanus Voievoda profligat fugatque, et fugientes persequitur intrepidus.

Nihil prorsus Stephanus Voievoda Valachiæ duorum fortissimorum hostium, Tartarorum videlicet et Turcorum, qui penè sub uno tempore (quoniam pro diverso periculum veriti non audebant) dispartitis tamen exercitibus, Valachiam intraverant, deterritus, sed mira et incredibili animositate, cor gerens iucundum et indefessum, omnibus frumentis et victualibus, ne hosti cederent in pabulum, igne consumptis, in Thartarorum exercitum, quorum vires multo magis quàm Turcorum, verebatur, intrepidus irruit. Et suffragio Divino fretus, magna clade illum contrivit atque delevit. Tantoque ardore fugientes persecutus est, ut plures occiderit in fuga, quàm in pugna. Quo terrore fugientes perculsi, non arma tantummodo, quo ad fugiendum promptiores forent, sed et arcus et pharetras sellas et amictus, ut saltem inermes et nudi effugerent, proiiciebant, et in fluvium Dnyepr, non secus quam furiosi insiliebant.

Turcus non incruenta de Valachis strenuè pugnantibus, potitus victoria, Valachiam igne et cæde vastat.

Ferocius deinde Stephanus Voievoda Valachiæ Tartarica victoria inescatus, contra Turcum irrumpebat, et plures ex Turcis, qui primò Danubium navibus superabant, confecit. In particularibus quoque congressibus, per se et suos, Turcos invadens ex sylvis, in quas se et suos profundè condiderat, præsertim cum frumentatum irent, victor et superior evadebat. Singulosque captivos Turcorum, nullo respectu conditionis aut ætatis habito, aut vivos excoriabat, aut in palos figebat, donec Turcus, multitudine abundans, exercitu dispartito illum et à fronte et à tergo circumdedit. Et nec sic quidem tunc aliquo pavore circumdatum, sed pugnam ultro appetentem, strenuissimeque cum suis pugnantem, Turcus vicit, et non amplius quam ducentos de suis prostravit. Cæteri fere omnes sui, adversis vulneribus consternati, Sed et ipse Stephanus Voievoda, ad futura se reservans et meliora, quo quemque sors ferebat, fugierat. Non tamen Turco incruenta fuit

victoria. Tanta enim animositate à Stephano Voievoda et suis pugnatum est, vt de Turcis triginta prope millia cecidisse referantur. Claudicare cœperat erga Stephanum Voievodam Valachiæ suorum fides, ferèq3 illum omnes Valachi deseruisse videbantur. At ille nihil hac clade aut vulnere motus, iterum se ad nouas pugnas et prælia, quibus poterat modis, reparabat. Casimiro quoq3 Regi Poloniæ per frequentes et assiduos Nuncios supplicabat, vt duodecim gentium millia, sibi in auxiliu mittere non retardaret, certificans Regem, adiutorio gentiu habito, se de Valachia Turcum turpiter fugaturum.

In Turcico exercitu pestis et ex incendiis fames, quam tn Bessarabus Moldauiæ Voievoda, in cuius fauorem bellu3 gerebatur, victualibus leuat, et Podolia vastatur.

PEstis interim et fames, duo intolerabilia mala, in exercitum Turci irrepserant, multiq3 quottidie geminata lue de Turcis absumebantur. Vnum erat Turco et suis lenimen, quod Bessarabus Voievoda Moldauiæ, cuius occasione et gratia Turcus in id descenderat bellum, omnibus gentibus suis, victualibus q3, et cætera quaq3 re, Turcum in qualibet necessitate adiuuabat. Vehementerq3 Bessaraborum exercitus, lingua et mores eosdem cum Valachis habens, et terræ eorum secreta et interiora dinoscens, Valachos magis quã Turcos affligebat. Cæsar Turcorum incertus et fluctuans, quid amplius ageret, flammis incendiis et depopulationibus Valachiam conterebat: ex quibus illi, et suo exercitui maior crescebat fames. Totaq3 ferè Valachia depopulata, et in flammam data, etiam in Podoliam vertit manus, et aliqua illius ignobilia oppida et vicos, igne absumpsit.

A Castris Soczaua et Choczim Turcus repulsus, turpiter secedit, qui facilè potuit vinci, si Rex Casimirus Stephano Voievodæ Valachiæ auxilium petitum tulisset.

SOczawam deinde et Choczim arces expugnare aliquanto tempore Turcus aggressus, clade ingenti circa vtramq3 arcem suscepta, turpiter resilire, et alia moliri, coactus est. Poterat tunc quidem Turcus, cum omni potentia sua, quasi fera in cassibus deprehensa, clade magna, et per potentiam Casimiri Poloniæ Regis, et suarum gentium, obrui et funesta Valachiæ vastatio, in illum retorqueri. Sed dum nemo esset, qui vincere hostem et iniquitate locorũ et fame pesteq3 fractum, vellet (sine occupatio illa fuerit, sine cunctatio Regis et suorum nam pusillanimitatẽ suspicari turpe iudico) bellua illa è manibus elapsa est, et perpetua gloria Regis et Polorum neglecta. Ad quẽ vincendũ, sola potentia regis Casimiri, quã secum ex Aulicis et mercede conductis militibus habebat in Prussia, sufficiebat. Vbi nihil aliud tam memorabile gestum et institutũ est in fauorem

Militarium, quàm quod veteri lege iuris Sredensis abolita, sexus fœmineus, virili deficiente, in parentum hæreditates, in morem iuris terrestris Polonici, succederet.

Et Polonorum, in auxiliũ Stephano, à Casiro Pol: Rege, contra Turcã missorũ; aduentu, et classe cum bellicis tormẽtis amissa tempestate maris, Turca exterritus, tandem Valachiam deserit.

Consternatione plurima de Turcorum in Valachiam hostili ingressu, et de cladibus incendiisq; per eos commissis, peiora ominans committi Casimirus Poloniæ Rex, non secus, quam par erat, cum consiliariis, secumq; prẽtibus, singulis ferè diebus, nouis et recentibus Nunciis, alia super alia mala, quæ dietim accidebant, nunciantibus, commotus, rebus Prussiæ infectis magis quàm reformatis (nec enim illas reformare, pertinacia Gdanensium, qui Nicolao Tungen fauebãt, sinebat) ex Marienburg, sorore sua Elisabeth, Ducis Stolpensis Henrici relicta, honorata eximiis insignibus, et filio suo Bogusalo balteo militari, suis quoq; Proceribus iniciatis, per quã plurima fraudũ et dolositatũ commenta, quæ per Mathiã Hungariæ Regem, contra se et statũ suum atq; Regnũ Poloniæ, cum Mgro et Ordine Cruciferorum, ac plerisq; mortalibus, agitabantur, elucidata, ad liquidum agnoscens, ad Nieschouiam aduenit. Vbi illum Elisabeth Regina, per totum tempus moræ suæ in Marienburg, opperiebatur. Et exinde feria quarta post festũ scti Laurentii, quæ fuit quartadecima dies mensis Augusti, Piotrcouiam aduenit, et Conuentũ illic generalem, rebus Valachicis prouisurus, tenuit. Consurgunt itaq; omnes terræ Russiæ, videlicet Przemisliensis, Leopolien, Podoliæ, Belzen, Chelmensis, iussu suo Regio ad arma, et circa oppidum Camyeniec, sub ductu Pauli Iassienski Regni Poloniæ Vicethesaurarii, ac Capitanei Belsen et Chelmen, Campestria tenent, in omni necessitate Stephano Voieuodæ Valachiæ, cui etiam et Valachi, à fide sua alienati et auersi, constantia sua et animositate perspecta, operas suas enixius, quã vnquam, intenderant, auxilia contra Turcũ laturæ. Sed cassus fuit et ridiculosus, onerosusq; terrarũ Russiæ, ad meditulia Podoliæ ingressus. Pluribus enim hebdomadis in locis variis Podoliæ, statiua habentes, proprios turbabant et deuorabant, non Turcum, maiores hostilitates maioresq; prædas, diebus singulis agendo in ciues, quam in hostes. Et licet Stephanus Voieuoda Valachiæ, illos, variis lr̃is et Nunciis, ad succurrendũ sibi solicitasset: clades suas et oppressiones suæ gentis declarans, et torporẽ illis contumeliosis verbis exprobrans: non tamen illos trahere potuit ad aliquam subuentionem, qui aduẽtum Casimiri Poloniæ Regis, cum maximis Copiis, quem illis freqñtibus denunciabat lr̃is et Nunciis, opperiebantur, neq; progredi contra hostem, Rege inexpectato, neq; redire iniussu Regis, honestum rati, in vnis statiuis consistebant. Interim Classis Turci, quæ et supplementũ militũ, et machinamenta varia, ad conquirendas arces et vrbes, vehebat, Diuina prodente clementia, fluctibus pelagi et tempestate deleta est. Quo nuncio Turcus conterritus, cum et Poloĩæ Regem sibi sentiret indies imminere, Valachia relicta Constantinopolim rediit.

Discessionem Turcorum ex Valachia Matthias Hungariæ Rex, dimissis circũcirca lrís, sibi adscribens ducẽta millia aureorum, à Pontifice Roãno, ac quibusdam Ciuitatibus Italiæ emungit. Turca interim affecta cladibus Carniola, Carinthia, et parte Stiriæ, quinq3 etiã ꝓpugnacula expugnat, ad Istri ripas iuxta Smiderouiãm sita, Matthiæ Hũgariæ Regis. Is vero Beatricem filiã Ferdinãdi Napuliæ Regis, vxorẽ sibi adductam, in Reginam Hungariæ Coronari procurat ~

Euersionem autem Turcæ Matthias Hungariæ Rex in suam laudẽ traducens, metu processus sui illum, scriptis suis, vulgauit non reuertisse, sed fugisse. Quapropter et Papa, quartus Sixtus, et Ferdinandus Napuliæ Rex, et omnes Principes et Communitates Italiæ, præter solum Mediolani Ducem, qui se ludificari non permisit, collatione facta, ducenta millia aureorum, ad conterendum Turcum, sibi transmittunt: qui illis et victoriam de Turco, & illius perpetuum repromittebat exterminium. Sed interim copiosus Turci exercitus, ex Bossnæ Regno, insperatè et subitò, sextadecima mensis Octobris, aduemiens, omnem Carneolam, Carinthiã, et partem Stiriæ, graui clade (præsidiis in propria, quoniã illis conuenta merces non soluebatur dilapsis, populatus est) Salczburgensemq3 et Bombargensem Episcopatus, graui afflictione vexauit, et vsq3 ad montes Italiæ grassatus est. Multasq3 animarum Catholicarũ cateruas, in perpetuam seruitutem tunc abduxit, nemine resistente. Eo aũt facinore non contetus, ad expugnandum quinq3 propugnacula fortissima, in littore Istri, in parte inferioris Castri Smiderow, à Mattia Hungariæ Rege ex lignis fabricata, et præsidio quinq3 milium militum munita, ne obsidio Castri Smiderow, quã primo veris tempore facere intendebat, impediretur, gentes suas transmittit. Quæ nil vel parum moratæ, propugnacula quoꝛ per vim, quintum per deditionẽ, conquirunt. Turcus ipse solus, cum potentiori exercitu consistebat in propinquo. Vbi gens sua, propter asperitatem hyemis, habebat focos suis, si Mathias Rex Hungariæ illos inuadere perseuerasset, celerrimum auxilium laturus. Quibus magis Papa Sixtus, Principesq3 et Communitates Italiæ cognitis, tum se primũ à Matthia Hungariæ Rege, et à Socero eius Ferdinando Napuliæ Rege, magis intellexerunt circumuentos, qui iam filiam suam Beatricem, Frederici Imperatoris Romanorum, denunciatione non obstante, Matthiæ Hungariæ Regi locauerat, et in fauorem Generi collectam hmõi cogebat, non tam Italiæ quam Hungariæ REGI profuturam. Quæ in Hungariam adducta, et feria quinta in die S. Lucæ Apostoli, Albam Regalem deducta, coronata die Dñico sequenti, thoro Regio iuncta est ~

Peractis Comitiis, ad exquirenda consilia, Turco resistendi institutis

tandem Casimirus Rex Belziam venit, cum Turco congressurus, si in vlteriora Regni Poloniæ grassaret. Quo ex Valachia discedente, et Casimirus Rex redit in Lithuaniam, et venationibus licet horrida hyeme existente, dat operam.

CVm apud Pyothrcowiensem Diætam, tribus hebdomadis, nequicquam fuisset immoratum, nam exquisitis sentenciis, licet fuisset per plures dies certatim disputatum: non tamen comprehendi poterat aliqua via, per quam potuisset hosti tam infesto et potenti, potentior resistentia, æstate iam ad hyberna declinante, et regionibus, Podolia et Valachia, et à proprio milite et hostili quassatis, fructuosè opponi. Discedens tamen Casimirus Rex Poloniæ ex Diæta Pyotrcowiense, per solitas stationes in Radom se contulit. Et exinde, visitato Monasterio Calui montis, et ligno viuificæ Crucis suppliciter adorato, in Diætam particularem nouæ Ciuitatis Korczin, à Proceribus Cracouiensium orarum, pro die sancti Matthæi Euangelistæ tentam, venit. In qua, per quindecim dies, cum Consiliariis et militibus, subsidium pecuniale per quatuor grossos, de quolibet laneo, in defensionem terrarum Russiæ, quod et oræ maioris Poloniæ se indilatè collaturas, si in illud oræ Cracouienses consentirent, obtinuit. Quod quidem subsidium à Cracouiensibus oris illicò solutum, oris maioris Poloniæ, propter differentiam militum, non implentibus sponsionem, quod ægrè ferrent, Capitaneatus maioris Poloniæ à Mathia de Dmoschin, Palatino Calissiense, contra leges teneri. Ex Diæta autem noua Ciuitatis Korczin, Casimirus Rex per Sandomiriam, et loca solita gradiens, peruenit in Lublin, vbi illius, ex Radom adueniens Elisabeth Regina, opperiebatur aduentum. Itaque diebus quinque immoratus, in terram Chelmensem, et in loca Krasnistharw. Hrubyeschow, deinde in Belz processit. Vbi quindecim diebus immoratus, speciem resistendi hosti Turco, si in vlteriora Regni ex Valachia grassaretur, ostendit. Sed ex causis, quas perscripsimus, Turco in propria diuertente. Casimirus et ipse Poloniæ rex, voti sui compos effectus, in Lithuaniam concessit, et magnam partem autumni et veris, totamque hyemem illic agens, venationes assiduè tractabat, captata temporis opportunitate, quoniam copiosæ niues terram operuerant: assidua etiam et intensa gelua terram premebant. Et propter tam sæuam hyemis intemperiem, multi mortales venationibus intendendo, aut extincti cadebant, aut in nasis et naribus truncabantur.

Fredericus Rom: Imperator, suis Australibus rebellibus domitis, cum Matthia Hungariæ Rege sentiens, ruptis induciis in triennium ictis, eidem Matthiæ, cum auxilio Wladislai Regis Bohemiæ, parat bellum: Casimirum Poloniæ Regem ad idipsum exhortans, non inuito Hungarico

Senatu, vnus Senator Polonicus, consilia suorum Regi Hungariæ prodit ~

FRedericus, sub idem tempus, Romanorum Imperator et Dux Austriæ suspicatus vastationem Turcorum, per subordinationem Mathiæ Hungariæ Regis, erupisse, dolore nimio permotus, sufferentiis pacis, quarũ fœdus apud Wratislaniam in triennium ictum erat, reiectis, propriorum et mercenariorum militum facto delectu, rebelles suos Australes, et eorum arces, qui cum Matthia Hungariæ Rege habebant confederacõm et ligam, et aliqt Castra fortia, et præsertim Grosinkyer, qui aliorum rebellium erat Princeps, aut per oppugnacõm, aut p deditionem cõgrit, Cui etiam hmoi bellum agenti, Wladislaus Bohemiæ Rex, disrupta et ipse pace, ad bñplacitum Frederici Cæsaris, quatuor millia suorum Bohemorum, equitum et peditum, quorũ Burzian Capitaneus erat, transmisit, et quorũ auxilio Fredericus Impator, et plures victorias de hostibus et de eorum arcibus conquisitiones referebat, Summa aũt intensioris, coñ Mathiã Hungariæ Regem, gerendi ab Imperatore belli, in proximã æstatem, differebatur, Sub quoqdem tempore Fredericus Impator Casimiri Poloniæ Regis, misso ad illũ, vsq3 in Lituaniam, Raphaele Lyesczinski milite Polono, aulico suo, item Wladislai Bohemiæ Regis, item Electorum Imperii, item Principũ Almaniæ, personale auxilium inuocabat, Et ne vetera Poloniæ et Hungariæ fœdera esset obstaculo, Ioannes Baksisloër, natione Wratislamen, Archiepus Strigoniensis, qui tyrannidem Mathiæ Hungariæ Regis fugiens, in Austria apud Imperatorẽ Fredericum exulabat, Poloniæ Regi Casimiro, per Andreã Oporowski Episcopũ Varmien, intimauit (quem Poloniæ Rex ex Diæta Piotrcomen, ad Cæsarem Fredericum transmiserat) rogando illum, ne se, bella Tartarica et Turcorum agentem, in bella sua traheret, æquissimo animo, si Hungariam Poloniæ Rex à tergo inuaderet, Proceres Hungariæ laturos, Detexit etiam idem Strigoniensis Archiepũs Ioannes, per eundem Andream Epum Varmiensem, Casimiro Poloniæ Regi, personam et nomen vnius Baronis Poloniæ ex Consiliariis Regiis principalioribus, qui cum insimulatione nonnullarum innocentium personarum (quoniam in illum nulla suspicio cadebat et cadere poterat) Hungariæ Regi Matthiæ, singula consilia et decreta Regis Poloniæ, et singulas sentencias suorum Consiliariorum, perscribebat ~

Matthias Hungariæ Rex rebus suis consulturus, cum Henrico de Richtemburg Mgrõ Prussiæ, inscio Casimiro Rege Poloniæ, ferit clandestinũ fœdus, A Duce võ Theschnense Przemislao, aut sumptus, propter se factos, repetit, aut ex Ducatu discedere eum iubet ~

VIdens autem Matthias Hungariæ Rex et ab Imperatore Romanorũ Frederico, et Coadiutoribus suis, Casimiro Poloniæ et Wladislao Bohiæ

Regibus, item á Turcorum Cæsare, angustiatum se esse, veritus q3 amplius se
angustiandum iri, præsertim cum de propriis gentibus Hungaris, oppidò illi in:
festis, magna illum et assidua cura et suspicio distineret, vtcunq3 sibi et suo sta:
tui consulturus, adversuta et callida se vertit consilia, et cum Mgro Prussie
Henrico de Richtemburg, suoq3 ordine, et per Nuncios á Mgro et ordine ad
solemnitatem suarū nuptiarū, Budæ, cū noua sponsa Beatrice, Ferdinādi Na:
puliæ Regis filia, clandestinū fædus, dudū quidem per Internucios decoctū,
de violāda ꝑpetua pace, et bello Regi et Regno Poloniæ mouendo, conclusiōe
finali consumat, et pro conducendis mercenariis militibus in subsidiū Ordinis
et Mgri, quor decim millia florūm, in manibus Consulum, in pretorio Wratis:
lauien reponit. Przemislaum Tessnen Ducē requirit c qui licet stricta Con:
sanguinitate Casimiro Poloniæ Regi, ex sorore enim amitali germana genitus,
coniunctus erat, partes tamen Matthiæ Hungariæ regis, frē ꝑpinquo Wla:
dislao Bohemiæ Rege deserto, enixius quam conueniebat, sequebatur, vt pro
damnis et sumptibus in Slesia apud Wratislauiam, et postea in fauorē et ordina:
tionem rerum suarum factis, auro numerato sibi satisfaceret, aut perpetuò excede:
ret de terra et arce Thessnensi. Quo ille nuncio deterritus, inopsq3 consilii qd
ageret, et serius dolos Matthiæ Pannonici Regis perpendens, ad Wladislaum
Bohemiæ Regem se contulit: eius se subiiciens, quam ille tunc q3 aspernatus est,
ditioni et defensioni. Tribus quoq3 Nunciis. Petrum Komorowski cum filio Ale:
xandro, ad se accersitum, induxit, vt Castris. Orawa, Likawa, Skawina, scto Nico:
lao Rozemberg, et aliis dolo interceptis, sibi restitutis, in Berwald. Ziwyecz
et Sechflari. castrorum, illum mitteret possessionem ~

Draculam Bessarabiæ Palatinū ex vin:
culis dimissū, Matthias Rex Hungariæ
cum Stephano Voieuoda Valachiæ contra
Bessarabos cōmuniter gerere iubet bellum
In quo Dracula fraude serui occiditur sui ~

R Estituit idem ipse Matthias Hungariæ Rex et Wladislaum Draku:
lam, Voieuodam Bessarabiæ, annis prope duodecim in captiuitate tentū,
et eum cum Stephano Voieuoda Moldauiæ, gentibus communibus, con:
tra Bessarabiam et Præfectum eius Thotrusch, á Cæsare Turcorum relictum, ge:
rere bellum iussit: quo illum sibi, contra Poloniæ Regem Casimirum strictius
conciliaret. Qui etsi primo prælio Bessarabos fudissent, et Castra omīa Bes:
sarabiæ in suam redegissent ptātem: in altero tamen prælio, Bessarabi, Turcor
auxiliis adiuti, vtrunq3 fusum, de Bessarabia expulerunt. Quam tandem postea
Thotrusch. Turcorum Cæsaris Præfectus, repetiit, et in suam redegit potestatem.
In ea tamen expeditione, Dracula fraude serui sui occubuit ~

Carolus Burgundiorum Dux,
fuso suo exercitu á Ludouico

Lotharingiæ, als Brunswicense Duce, et Swithensibus, in gentibus multo superior, et ipse in fuga, à quodam suo milite occiditur.

CArolus Burgundiorum Dux, et Matthiæ Hungariæ Regis (pares enim animos et mores à natura sortiti erant) confederatus, et ob id Polonis infestus, cladium suarum ignominiam, quæ illi nondum biennio elapso, à Switensibus, tenui robore secum certantibus, acciderat, ulturus, Duci q3 Lothoringiæ Ludouico q3 maxime iratus, quod illū, oppidū Nusch obsidentē, contra Fredericū Romanorū Impatorem non iuuerat, freqnti suorum et mercenarior militum delectu habito, hns pugnatorum quadraginta millia, et credens se Ducem Lothoringiæ, et omnem Swithensium manum, non solū profligatū, sed insuper omne eorum genus et nomen exterminatum iri, in arma consurgit, et omnē Lotoringiæ facilē occupat Principatū. Residuam q3 Ducis Lotoringiæ Ciuitatē dictam Nansemia, dum graui premeret obsidione, venit Dux Lotorigiæ Ludouicus, cum gentibus Ducis Austriæ Sigismundi et Switen, et aliis confederatis, con eum, non nisi decem millia suarū gentiū habens ipsū profligauit. Vbi supatus, et graui cæde cum suis obrutus, ad extremū, ne tam forti et numeroso suor exercitui superesset, occisus in fuga à quodam ex suis Burgundionibus, qui tyrannidem suam, et iniustorū bellorum multiplicationē execrabantur, et apud cœnosam paludem, non nisi die tertia repertus, Manibus Leodensiū Ciuiū interfectorum pœnas dedit: quorū excidium effecerat, pro eo, quod germanus suus nō legitimus, ad Ecclām Leodien per Papam pium, contra verum Electū, puisus, non admittebatur. In oppido Nause, ante quod pugnatū est, sepultus. Victoriæ illius diei et pugnæ omnis gloria, apud Ludouicum Ducem Lothoringiæ quem aliqui titulabant Brunsswicensem, et apud Swithenses, permansit.

Adultera mulier, virum suum inprimis à Duce Mediolani Geleatio, mecho suo, falso calumniatum et damnatū, deinde Ducem ipsū adulterū, in eccta Mediolaneñ. sub specie legationis à leuiro aditū et confossū, postremo etiam leuirum, à Stipatoribus Ducis occisi, minutim concisum, vno ferè tpe perdidit.

CLadi tam memorabili, aliud atrox et horrendum facinus, subnectam. Mediolanensium Dux Geleatius, quandam ex Ciuibus suis, nobili et magna domo ortam, non inuitus, pulchritudine formæ captus, adamauit. Cui maritus, ex Spectabili quoq3 genere, et Domo antiqua, vel facilitate, vel Principis, metu, vxoris amorem inconcessum tolerauit. Eius germaūs generosioris

animi id permoleste ferens, fratrem crebrius, ut uxoris famae, et Domui ipsorum honestati, consuleret, admonebat. Sed cum is, mortis metum, sibi à Principe irrogãdae, opponeret, ille, gradatim Euangelicam doctrinã impleturus, glotem adiit, illaq; ob generis sui nobilitatem, honestatemq; in familiam suã, genus et Domũ, adscitã esse, sperans illud Domui eorum decori fore, commemorauit. Verum iam vulgatissimum esse, atq; per ora plebis volitare, eam insano Principis amore deditã atq; captam esse. Monebat deinde eam, ut consuleret suae, atq; utrinsq; parentelae honestati. Mulier, ut fit, capta à crimine, correptionem leuiri indignè ferens, rem Principi detexit. Qui indignatione percitus et ira, non audens Ciuem nobili gñre ortum, apertè perdere, Calumniatores ei subordinauit. A quibus in Iudiciũ vocatus, et de calumniosis viciis conuictus, per Principem morti addictus est. Frater id amarius quàm uxoris facinus ferens, statim fratricidii scelus in Principe ulcisci destinauit. Sed cum non facilè sibi ad Principẽ aditus praestaretur, locũ et tempus obseruauit. Et cum in die sancti Stephani Protbomartyris, in celeberriõ, amplissimo, et ornatissimo, diuo Ambrosio dicato, Mediolanen templo, quod adinstar sanctae Zophiae Constantinopolitanae, ingenti structura fabricatum est, Diuinis interesset, Ciuis ille speciem legationis et Nuncii praeseferens, et manu lrãs tenens, Principẽ adiit: stipatoribus Ducalibus longius stantibus, et nõ suspicantibus aliquod malũ. Cui facinora sua exprobrans, atq; inter loquendum sicam, quam veste occuluerat, eximens, Principem pluribus vulneribus circa praecordia confodit. Eiulante deinde Duce, sui prosiluerunt, atq; Ciuem membratim frustatimq; concidunt. Dux in diem tertiũ viuens, facto testamento, quo suos haeredes Senatui Venetorũ cõmendauit, mortem foedam obiit. Mulier, lubricitati suae indulgens, tres simul viros insignes, virũ, leuirum et adulterũ cõtradidit. Sub eodem q; tempore, Marchio Ferrariensis Hercules, naturalis et illegitimus, à fratre legitimo Nicolao, cum fauore et auxilio aliquorum Ciuiũ Ferrariensiũ et Ducis Mediolani inuasus, fratrẽ inuadentem vincens, captiuat, et capite obtruncat. Annus hic insignis, sed maximè fatalis Ducibus.

Anno Do: 1477

Casimirus Rex Poloniae Frederici Rom. Impatoris et Wladislai Bohemiae Regis atq; rumoribus certis pmotus, ad Conuentionẽ Piotrcouieñ procedit: de bello Matthiae Regi Hungariae inferendo consulturus.

HVius anni natalem Domini diem, qui in diem Mercurii cadebat, et seqntes, Casimirus Poloniae Rex apud Vilnam cum Elisabeth Regina, et cum duobus filiis, Casimiro et Alberto, tempus q; Carnispriuii et dies Quadragesimales, in Throki exegit. Legatione aũt Frederici Caesaris Romanorũ per Raphaelem Lieszczinski militem, et Wladislai Bohemiae Regis, filii sui, ut contra Mathiã Hungariae Regem tempestiuius consurgeret, et cõmunibus viribg aduersus illum gereret bellum, rumoribus etiam, quibus Matthias Hũgariae

Rex, Poloniæ regnum inuasurus, non vulgarē stipendiariorum aggregauerat, in Silesia manum, percitus, ex Lithuania, rebus illic vtcunq3 compositis, prius quam animo destinauerat, mouens, in Lublin feria quarta ante festum Paschæ quæ fuit secunda dies mensis Aprilis venit, et Pascha Domini illic celebrauit, Tandem post dies octo exinde recedens, Pyotrcouiam post Conductum Paschæ tredecima Aprilis aduenit: generalem Diætam diu indictā celebraturus, et rebus publicis prouisurus.

Georgius Archiepūs Leopolieñ in cubiculo suo pronus, in Crucis modū terræ prostratus exanimis reperitur.

V Igesima nona die mensis Ianuarii. Georgius Leopoliensis Archiepūs, vir doctrinæ singularis, et in studiis humanitatis apprime eruditus, cum annos prope triginta in Pontificatu exegisset, et notabiliter coemptis aliquot villis, consensu Regio obtento, Archiepiscopatū Leopolieñ auxisset, apud oppidum Rohatin, suæ ditionis, agens, nullumq3 dolorem sentiens, in Crucis modum in cubiculo suo, in terram facietenus prostratus, inconfessus et inuiaticatus, exanimis repertus est, et Leopolim exinde reductus, in sua Leopolieñ eccl͞a sepultus. Vir musis amicissimus, et tam in prosa Pierica quam Carmine, cæterisq3 humanitatis studiis, in Declamationibus quoq3 ad populū, memorabilis, Cuius vita à Philippo Calimacho, Italo Florentino, egregie descripta est, Vacauitq3 Sedes Leopoliensis ecclesiæ, annis plus quam duobus. Morbo ne, incertum est, extinctus, an veneno à fœminis propinato, in quas intemperatè se agebat.

Przemislaus Theschnensis Dux mœrore, quo illum Mathias Hungariæ Rex affligebat, moritur: relicto hærede Casiīro, nepote suo ex frē Boleslao, qui Ducatū Theschneñ est assecutus: nequicq3 illum iure feudi sibi vendicante. Matthia Rege Hungariæ, cuius exercitus, timore militiī Wladislai Boheīæ Regis, ex Slesia discedit. Swidnicenses vero et Iaurienses dedunt se Wladislao, idipsumq3 reliqua factura fuisset Slesia, nisi Wladislaus ipse exercitū suū ex Slesia deduxisset, Impatori Romanorū opem laturus.

V Ndecima mensis Martii, Przemislaus Theschnensis Dux, tristitia et mœrore, vt aiunt, confectus magis quam morbo, in arce Theschneñ diem

obiit, quod Matthias Hungariæ Rex, cum quo sentiebat, et contra Casimirū Poloniæ, et contra Wladislaum Bohemiæ Reges, (quamuis illis stricta consanguinitate, vt pote ex sorore amitali germana Offka Casimiri Regis Poloniæ genitus, coniunctus) illum de dimittenda arce et Ciuitate Thesinense, aut de soluendis sumptibus in bellum Slesiticum et eius liberationem expensis, et tribus millibus florum quingentisq; florenis, eidem Duci gratuitò donatis, graui molestatione requirebat. In monasterio autem fratrum Prædicatorum in Theschin sepultus est: vnā tantummodo filiam Heduigim, ex Anna Boleslai Ducis Varschouien' filia, susceptam, relinquēs superstitem. Qui moriens, nepotem suum germanum Casimirum, filium Boleslai germani, testamento reliquit om̄ium Principatuum suorum hæredem, quos Principatus Praga aduemiens (in obsequiis enim Wladislai Bohemiæ Regis agebat) Mathia Hungariæ Rege nequicquam obstante, et ad suam trahente, iure feudali, ditionez, est consecutus. Præfatus siquidem Matthias Hungariæ Rex, transmissis primo Vere in Slesiam quinq; stipendiariorū millibus, Glogouiam maiorem, Goram, Swidnicзam et Iawor, cæterasq; Slesiæ Ciuitates, intercipere et occupare nitebatur, Verum, cum tantum exercitum et nulla Ciuitas Slesiæ susciperet, Sed nec Wratislauia portis clausis, perniciem suam, si ingrederetur, verita, magnusq; om̄ victualiū et pabulorum illum defectus affligeret, in bilem quandam et furorem cōuersus, plus, q; hostiliter sæuire in eos, quibus laturus erat auxilium, cœpit: depopulando agros et villas, sacrasq; ædes et templa incendendo imbellem sexum trucidando, virgines, mulieres, puerperasq; spoliando atq; deflorando. Superuenit et ex Boheīa sub ductu Ioannis Thouacowski, quor millia gentiū expeditarum habens, à Wladislao Boheīæ Rege destinatus exercitus, quem Hungaricus veritus (decernere enim cum illo q; primum æstuabat) ex Slesia tumultuarie in Hungariam, spoliis onustus suorum, rediit. Swidnicenses et Iaurien', ne alteram super alteram à Bohemis cogerentur sub idem tempus experiri vastationem et cladem, paci suæ q; optime, cum Ioanē Thowacзowski inito fœdere, consuluerunt, festo Sancti Bartholomæi Apl̄i elapso, Wladislao Bohemiæ Regi, deditione repromissa. Factitasset hoc ipsum et omnis Slesia, ob clementes et ingenuos mores Bohemo affecta, ob truculentos verò Hūgar infensa, si diutius Bohemiæ Regis Wladislai apud eos immoratus fuisset exercitus: quem Bohemiæ Rex ad se reuocare coactus est: Fredericū Cæsarem contra suos, in Austria rebelles, à Matthia Hungariæ Rege subornatos, cui iampridē quor millia equitum et peditum, sub ductu Ioannis Burзyan, transmiserat, p̄sonali auxilio et frequentiori nonoq; exercitu adiuturus. Electoratusq; Imperii insignia, sine Regalia à Cæsare suscepturus, pro quibus et Hungariæ Rex Matthias, multipliciter, vendicando sibi Bohemiæ Regnū, non tam per se, quam per Sum̄i Pontificis et Cardinalium suffragia, instabat.

Auxilium Frederico Rom: Imperatori, per Raphaelem Lieszczinski petitū, et Wladislao Bohemiæ Regi, à Rege Pol. Casīro domesticis bell' implicato denegatur.

Generali Diæta apud Piotrconiam, pro tredecima die mensis Aprilis

instituta, aduemente, id primū agere placuit, vt Romanorum Imperatori Frederi:
co, et pro fœdere secum inito, et in fauorem Wladislai Bohemiæ Regis, quo celerius
consequeretur Regalia, subsidium de quōr millibus mitteretur exercituale. Et quā:
uis id factu optimum, omnium Consiliariorum probarent sententiæ, magis tamen,
vt id fieret, quàm quomodo impleretur, repериebatur: propriis militibus tam remotam
expeditionem recusantibus, collatione vero æris, qua mercenarii milites stipendia:
rii, ærario Regio nullo extante, possint, magnopere execrantibus. Itaq͡ʒ et Nuncio
Bohemiæ Regis Wladislai, Ioanni Rupowski, Mgrō Curiæ Regiæ, in huiusmōi
Piotrcouiensi Diæta, et postea Raphaeli Lieszczinski, militi et Nuncio Cæsareo,
subsidium hmōi efflagitantibus, nullum efficax rñsum dari potuit: opposita excu:
satione, ꝙ Casimirus Poloniæ rex, propriis, et maxime barbaricis bellis, contra
Tartaros et Turcos, ac Cruciferos, item Petrum Komorowski, quæ nunciabantur,
imminere, intentus, exteris vacare non posset. Ad leniendum q͡ʒ animos deposcen:
tium, Andreas Oporowski Epūs Varmiensis, ad Cæsarem, Ioannes vō Drzewicki,
Notarius Regius, ad Wladislaum Bohemiæ Regem, spem pro re vtriq͡ʒ ostensu:
ri, destinati. Æquiori animo Bohemiæ rex, eam excusationem, quàm Cæsar, su:
scepit: quod et morigerari illum parenti oportuit, et tria millia florenorū, à prē
sibi destinata, excepit.

Cruciferi de Prussia contra Casimirum
et Regnū Poloniæ arma resumere intenti,
cum Mathia Rege Hungariæ, vanis pro:
missis ab eo illecti, foedus clam feriunt,
et ad illud assumendū Duces Masouiæ
nequicquam solicitant.

Non remiserant inter hæc Cruciferi de Prussia, pro renouando, contra Regnū
et Regem Poloniæ Casimirum, bello, animos, sed clandestinis tractatibus,
illud summopere gerere operis effectu exæstuant. Faciebat eis spes et ani:
mos, Matthias Hungariæ rex: qui ad id bellum gerendum, omnem impensam su:
am pollicitus et operam, eos animabat et instigabat. Discurrebantq͡ʒ frequentius
Commendatores ex Prussia in Hungariam, ad Hungariæ Regem Mathiam, con:
ficiendo hincinde pacta cum Rege, modosq͡ʒ et fœdera, per quæ ille ipsos, in suam as:
sumebat protectionem et defensam. Faciebant aūt transitū ex Prussia in Hunga:
riam per Regnum Poloniæ in habitu dissimulato, quos Nicolaus Komorowski
de Domo Ciphorum, Polonus, Regi Hungariæ, post spolium castrorum, in eū patratū,
reconciliatus, in perfidiam et rebellionem, et ipse contra Regem Casimirum et Re:
gnum Poloniæ spectans, à Matthia Hungariæ Rege, cui se iam totus addixerat,
per se et per suos conducebat. Faciebant etiam eis animos aliqui ex militaribus
et Ciuibus Prussiæ, et signāter Stiborius Marienburgen, Ludouicus Chelmen, Pa:
ltm, Philippus Bischow, Consul Gdanen, qui āpliores largitiones et libertates, q͡ʒ quę
erant illis, satis amplæ, à Casimiro Rege Poloniæ concessæ, ambientes, simulabāt se,
idq͡ʒ Cruciferis significabant, in eorū ditionē iurisiurandi funiculo temerato, tran:
situros. Id cū primū rumore vulgatū, deīn certis indiciis patefactū fuisset, lrǣ q͡ʒ Cru:
ciferorū, quibus ꝑniciosa eorum voluntas detegebatur, interceptæ, Rex Casimirus

magnitudine periculi motus, vt singuli tam fideles quam perfidi continerentur in fide, Petrum Dunin, Castellanū Siradien et Capitaneū Lancicien, cum sexingentis eqtibus et peditibus quadringentis, adiungens ei Ioannem Byali in subsidium in Marieburg trās: mittit: primiciis bellorum, quas propediem Cruciferi asserebantur excituri occursurū, donec Rex Casimirus cum ampliori, si id necessitas exigeret, subsequeretur exerci: tu, Solicitati insuper fuerunt Masouiæ Duces, Casimirus, Boleslaus, et Ianussius tam à Matthia Hungariæ Rege, quam à Cruciferis, vt cum eis sentire, et contra Ca: simirum Regem et regnum Poloniæ, fœdus cum illis iungere vellent. Conuentusq3 aliquot Ducum Masouiæ cum Cruciferis ob eam rem habiti, Procliniq3 erat Ducū Masouiæ cum suis consiliariis, ad tam pernitiosum fœdus consentiendum animi, nisi illos metus Regis et Regni Poloniæ, paucorumq3 consiliariorū Masouiæ spe: ctata virtus, à nefario opere reuocasset. Militares insuper et Ciues Prussiæ, sce: lesto proposito Cruciferorum ad liquidum cognito. Diæta apud Marienburg vltima die mensis Iunii celebrata, firmissime coniurant, à ditione et obedientia Regis et Regni Poloniæ nunquam se descituros; memores grauissimarum iniuriarū, quas sub Mgro et ordine pertulerant, et respiciendo ad beatitudinem fœlicitateq3, qua sub Rege et Regno Poloniæ pollebant. Vnde et in Diæta hmōi quamprimū bellum in: grueret, singuli milites se arma sumpturos, singulæ verò Ciuitates se armatorū cer: tum numerum daturos. Singuli quoq3 agrestes quatuor, quintum expediturū decernt, deuouentq3. Militares etiam et Ciuitates, sub ordine consistentes, speciali cōsensu habito, decernunt, temeritatē Cruciferorum, si bellum contra Regem et Regnū Polo: niæ grassati fuerint, nullatenus secuturos :~

Martinus Trukses, Commendator Oste: rodensis, in Mgrū Prussiæ generalem, ab ordine electus, ad bellum, Casimiro Regi et Regno Poloniæ inferendum spectat :~

Celebrauit et ordo Crucifericus in Kinsberg quarta die mensis Augusti generale capitulum, et sub præsentia Commendatorum, qui de Rheno ad electionem conuenerant, fratrem Martinum Trukses, Commendatorē Osterodensem, nouiter Roma reuersum, in Mgrū generalem eligunt. Qui et ipse, quamuis credebatur vir prudens et modestus, furere cœpit, rescribens Con: sulibus Gdanen, ligam et fœdus, cum Matthia Hungariæ Rege ictū, rescidere magnopere suadentibus, fœdus illud necessitate pressum, violante Rege Poloīe suas inscriptiones, et nl de his, quæ ordini promiserat, obseruante, pro Dei honore et Ordinis, terrarūq3 suarum vastatione, confecisse. Abstinuit tamē ab oī hosti: litate illa æstate et bello, intelligens se vanis promissis à Mathia Hūgariæ Re: ge delusum esse, qui tunc bello contra Fridericū Cæsarem Roānoꝝ in Austria gesto occupatus erat, intelligens etiā Casimirum Poloniæ Regem, cum oībus suarum terrarum subditis, si quid mouere vellet, in arma paratū esse, intelli: gens et proprios subditos à se ad Poloniæ Regem defecturos, cōcussus etiā cæsa: reis lrīs, qbus illi con Regē et Regnum Poloniæ belligerare sub pœnis grauibus interdicebat :~

Casimirus Rex Poloniæ omnibus indignantibus, confert Mgratus contra leges Regni, cū fremitu omnium.

Negociis publicis apud Diætam generalem Pyotrcouiensem ordinatis, et Castellania Cracouiensis, quæ, Summus Magistratus apud Polonos est, ex morte Ioannis de Pilcza vacans, in Derslaum de Rithwyani Cracouiensē Palatinum, collata est. Ipse item Palatinatus Cracouiensis, in Ioannem de Ritwiani Castellanū Sandomiriew, et Regni Poloniæ Marschalcum, à Casimiro Rege postquam ex Piotrcouia in nouam Ciuitatem Korczin aduenit, et alterum Conuentum illic, mense vno tenuit, collatus est. Pro quo fremitus ingens in Regem Casimirū, et in Ioannem de Rithwyani, à singulis statibus coortus, maximis sugillationibus vtrunqꝫ carpebat, rem perniciosam contra ius fasqꝫ geri facto et sequela plurimū nocituram. Tres quoqꝫ Magistratus ab vno occupari indignabantur, instabantqꝫ, id scelus, nunquam alias in republica Polonorum practicatum, rescindi. Quo non impetrato in Conuentus et Senatum ad consulendum nullo pacto accedere placuit.

Nicolaus Komorowski à Matthia Hungariæ Rege per ꝑdicionē corruptus, Castris quæ tenebat in metis Regni Hungariæ, per Iacobū Dabienski deiicitur, et in Hungariā fugatur, spreta satisfactione, à Casimiro Rege Pol: oblata, Tandē ipse reuersus, oppido Krasnisthaw accepto, in recompensam amissorum, in grām apd Casimiriū reponitur.

Nicolaus interim Komorowski à Matthia Hungariæ Rege et ipse, iuxta ac Cruciferi, pluribus largitionibus, maioribus promissis subornatus, erat in rebellionem, assidueqꝫ de eius rebellione et hostilitate, non vulgares, sed veri afferebantur rumores, qui pectora singulorum conquassabāt, quòd ex tribus Castris, quæ collata sibi à Rege Poloniæ Casimiro tenebat, vcꝫt Berwald, Sephliari et Ziwyecz, Hungariæ Regno cometaneis, facile in offensam Regni Poloniæ grassari, facileqꝫ fodinarum Salis introitus destruere, potuisset. Missi ad illum pleriqꝫ Nuncii, ægrū aium, et in ꝑditionē rebellioneqꝫ spectantem, sanare non poterant. Missi postremo duo Palatini, Spitko de Iaroslaw Leopoliensis, et Ioannes Vatrobka de Strzelce Belzew, qui solutionē pecuniariam, quas in Castris præfatis habebat inscriptas, et omniū damnorū, si quæ ꝑpter Regem et Regnū Poloniæ ꝑtulerat, ad Arbitriū iustorum Iudicū, cōmuniter à Casimiro Rege et ab ipso eligendorum, offerrent. Sed nec tam æquissimæ oblationi acqeuit. Iniecerat hæc res et Casimiro Regi et Consiliariis Poloniæ maximā curā, ne per callidi hostis, Matthiæ videlicet Hungariæ Regis, commenta, Regnum Polonicū duobus bellis, hinc à Cruciferis, hinc à prefato Nicolao Komorowski, premeretur. Itaqꝫ qꝫ celerrimè Iacobus Dabienski Palatinus Sandomiriew et Capitūs Crac.

a Casimiro Rege missus, exercitu de propriis et mercenariis gentibus comparato, consurgit, et castra prefata obsidione cingit, illaq3 sub septē hebdomadarum spacio bombardis maximis quatiens conquirit. Sub quoquidem tempore Casimirus Poloīæ Rex ex noua Ciuitate Korczin egressus, Cracouiam aduenit, et illic quatuor mensibus mansit: desensionem Iacobo Dabienski Palatino Sandomirien et Capitō Cracouiensi, contra impressionem quamlibet, quæ ferebatur ex Hungaria superuentura, celerrime oppositurus. Berwald Castrum, deditione secuta, quamuis spissum et optimum murum, situm insuper munitum habuisset, iussu Regis Casimiri, usq3 ad solum ruinatum est, Ziwyecz incendio deletum. Sephlari Marco Ratholdi, quod pecunias à Rege habebat in eo inscriptas, restitutum. Nicolaus ipse Komorowski, plerisq3 consiliariis pro eo intercedentibus, ad pñtiam Regis Casimiri admissus, prodiciōm suā extenuare nitebatur. Sed cum rex singula refelleret, et ad miseratione nihilominus, propter priora sua fidelia obsequia, in necessitatis articulo, Regi et Regno Poloniæ præstita, flexus esset, possessionesq3 aliquas in terra Chelmensi consignare illi consensisset, ille arrogantius, quam proditori et victo conueniebat, usus, misericordiam Regis contempsit, et furore concepto, ex Cracouia se euoluens atq3 in Hungariam Budāq3 abiēs, vindicare suam deiectionem, apud aures Mathiæ Hungariæ regis, illo ipsum simulatis promissionibus ludificante, frequentius expetebat. Quo viso in Poloniam reuersus, per fortissimas intercessiones delicto suo expiato, Regi Casimiro reconciliatus, oppidum Krasnisthaw, in Chelmensi terra, donari sibi à Rege, in eorum, quæ amiserat, vicissitudinem, ægre obtinuit ~

Wladislaus Bohemiæ rex gentibus Mathiæ Hungariæ Regis apud montes Kuthnos profligatis, laturus Frederico Rom: Imperatori contra Hungarū auxiliū, postr cum maiori exercitu, q3 quem antea per Burziian transmiserat, Viennam venit: à Cæsare et Vniuersitate honorifice excipitur ~

Bohemiæ Rex Wladislaus, fortius auxilium Frederico cæsari, vltra id, quod Duce Burzian, ante festa Paschæ transmiserat, contra Matthiam Hungariæ Regem laturus, qui arma assidue conquirebat accumulabatq3 contra cæsarem Fredericum, circa conductum Paschæ cum notabili exercitu, ex pedite et equite collecto, ex Bohemia egressus, profligatis perprius gentibus circa montes Kuthnos, quas in Bohemiam Matthias Hungariæ Rex immiserat, ad distinendum eum, vastata etiam per Ioannem Thowaczowski ora Swidnicensi, in Austriam venit, certificatus per Cæsarem de Regalibus, quam primum venerit illi consignandis — Gratissimus fuit Frederico Cæsari eius, velut parum speratus, et valde necessarius aduentus. Vnde, adhuc longe positum, personali obuiatione excepit, et cū gratulatione nimia et solennitate, vniuersis statibus et vniuersa Ciuitate Viennensi ad excipiendum illum effusis, Viennam introduxit. Veniebat et vniuersitas Viennensis cum Doctoribus, Magistris et Scholaribus in obuium Wladislao Regi

Bohemiæ, Rectorq; Regem latina et diserta oratione excepit. Cui vicissitudinarium Rex cedendo responsum, ad singulos illustriores orationis locos, limatè et tam ornatè respondit, vt singulos in sui admirationem conuerteret, et plerosq; ad fletum certatim celebrantes eius indolem, ingenium et doctrinam.

Fredericus Imperator Rom: insignia Regni Bohemiæ Wladislao confert, Summo Pontifice Sixto quarto repugnante, et pro Matthia Hungariæ Rege agente.

Q Vanuis autem Sixtus Papa quartus Fredericum Cæsarem crebris literis et Nunciis obsecrando solicitasset, vt potius in Matthiam Hungariæ Regem conferret Regalia Bohemiæ Regni quam in Wladislaum, aut saltem à conferendis in vtrunq; abstineret: Cæsar tamen in sentencia sui animi, iuxta quam responderat, perseuerans, altera die aduentus Wladislai Regis in Viennam, feria videlicet tertia post festum sancti Viti, sub magna pñtia populi, in ecclesiâ sancti Stephani, Imperialibus indutus, Regalia Wladislao Regi contulit Bohemiæ, & tradendo vexilla Bohemica, ipsum de Pincernatu Imperiali inuestiuit, pluribusq; diebus mensæ honore, et omnium victualium et necessariorum procuratione illum tractauit, insignibusq; extulit muneribus: non minoribus officiis à Bohemiæ Rege Wladislao et ipse cultus. Hæc autem Regalium per Cæsarem Fredericum in Wladislaum Bohemiæ Regem collatio, omnes rebelles et imperium suum detrectantes, in Morauia, Slesia et Lusatia, deterruit, vt singuli, non de resistentia, sed de deditione cogitarent, Cruciferos etiam et Ordinem de Prussia adeò concussit, vt iam actum de se et suo ordine existimarent. Matthias verò Hungariæ Rex in eã bilem excanduit, vt singula quæq; extrema, ipsam quoq; mortem, se perpessurum aut ignominiam ipsam se vlturum, Poloniæ Regi Casimiro, aliisq; Regibus et Principibus per lrãs insinuaret. Sed et apud Romam molestia singularis, metu subsecuto, pectora plurimorum Cardinalium, Matthiæ Hungariæ Regi fauentium, peruaserat. Missisq; Sixtus Papa ad Cæsarem Fredericum lrĩs, illum de actu illo corripiebat.

Matthias Hungariæ Rex tempore opportuno nacto, totam Austriam vastat, et Hãburg frustra obsidens, petente Regina Consorte sua spectaculum expugnationis, multos amittit. Tandem Viennam obsidet, Vnde repulsus Kremzã cingit.

F Acibus vltionis Matthias Hungariæ Rex in Fredericum Romanorum Imperatorem exæstuans, quod et anni vnius inducias, quas Sixtus Papa quartus inter ipsum ab vna, et Fredericum Cæsarem, duosq; Reges, Casi-

mirum Poloniæ et Wladislaum Bohemiæ, ex altera partibus, per literas constituebat, abnuerat, et quod in Wladislaum Bohemiæ Regem potius, quam in se Regalia Regni Bohemiæ contulerat, et quod peticionem suam, repudiatam doleret, qua per Neapolitanum Archiepiscopum instabat, vt de titulo et iure Regni Hungariæ, literis restitutis cederet, et sibi Regalia de nouo conferret. Itaque tempore opportuno seruato, quo videlicet et Wladislaus Bohemiæ Rex, susceptis in Vienna Regalibus, cum vtroque suo exercitu longa iam militia fesso, et egestate grauato, in Bohemiam remeabat, et Imperator Fridericus (siue nullitas ærarii, siue vana spes non intentandi sibi ab Hungaro belli, in causa fuit: tenacitatem enim et tristitiam, quam plerique in eo accusabant, in pectore suo ego suspicari non poteram) stipendiarios milites ab Hungaro illico assumptos, remiserat, congesto Mathias Rex Hungariæ ex mercenariis militibus grandi exercitu, et maximas bombardas secum vehens, superato deinde apud Prisburg Dannubio, vniversis quidem Consiliariis Hungariæ, a tam impio bello nequicquam illum auertere studentibus, nil neque Turcorum inuasione, quorum sub Duce Bassa quinque tantummodo millia haud longe a statiuis suis in Hungariam ingressi, in conspectu ferè suo populabantur, neque Procerum et Baronum Hungariæ, eorum præsertim, qui a Turcis miserabiliter vastabantur, opem suam implorantium, vociferatione et clamoribus motus, Sed nouam insuper nuptam, in suæ crudelitatis et fortitudinis ampliorem iactantiam, secum ducens, patriæ precibus et consiliis contemptis, et Catholicorum defensione neglecta, in Austriam, defensoribus vacuam, irruit, et rebellium Australium, quorum principalis Lichtersternayr erat, ad suum aduentum vires et animum resumentium, exercitui magis ex agresti quam legitimo milite collecto, se coniungit. Interpellatus autem Mathias rex a Regina Hungariæ Beatrice, consorte sua, vt expugnationem arcis alicuius vel oppidi, nunquam ab ea visam, sibi spectare liceret, ad oppidum Hamburg nec natura nec arte munitum, expugnandum, exercitum admouit. Ibi triplici impetu ab impugnatoribus magno studio circumquaque oppidum facto, totiesque supernè ab obsessis, strenue oppidum defendentibus, repulso, et magna impugnantium clades, Mathia Rege milites ad nauandum operam adhortante, et Regina spectante, et salus oppido, et fœminæ leuitati sacietas sanguinariæ cædis, successit. Grassari exhinc repulsus cœpit in cætera loca, vrendo illa et spoliando, ignobilioraque expugnando oppida. Quapropter plurimum Australes, ne bonorum suorum, nullo opem ferente, incensionem secuta, suapte sponte et ipsi in cæsarem irati et offensi, ne in egestate corruerent, arces suas et oppida Matthiæ Hungariæ Regi dedebant. Omnem tandem Austriam a montibus Pannonicis, vsque ad montes Bauariæ peruagatus, omnia fere castra, oppidula, et pagos præter pauca, dedentibus se vltro illarum possessoribus, ne incendia suarum villarum ferre cogerentur, suæ ditionis fecit. Ad Viennam tandem exercitu admoto, terra et vndis illam obsidere et premere cœpit: habens non exiguam spem de eius deditione, propter nonnullorum Ciuium Viennensium, spem suam clandestinè mulcentium, pollicitationes. Id periculum Imperator Fridericus auersurus, et Viennenses singulos, eos præsertim, quos fluxæ nouerat intentionis, in fide retenturus, Comitem Haug, virum industriosum, sibi fidissimum, cum quinque millibus pugnatorum, pro defensione Viennæ præposuit. Qui plures eruptiones ex Ciuitate in obsidentes faciens, multifariis cladibus illos affligebat: tantum habens captiuorum numerum, vt maximo numero eorum vndis suffocato, aut fame extincto, ergastulorum illos latitudo non caperet. Ad Kremzam autem accedens, dum illam audacius impugnat, pluribus notabilibus corruentibus, fœdè ab illa repulsus est. Grofinker apud Brug præsidium

Cæsareum agens, frequentibus periculis et damnis nocte et interdiu affligebat. Imperator interim Fredericus, amicorum singulorum et præsertim Casimiri Poloniæ, et Wladislai Bohemiæ Regum, per frequentes lrãs et Nuncios, expetebat opem. Et Poloniæ quidem Rex Casimirus, cum iam et hyemis superuenisset intemperies, et Poloni in tam longam militiam detrectarent procedere, Consanguineo suo et Confederato, tam anxiato et afflicto, subuenturus, per Andream Rosam de Dworzischowicze, Præpositum Lanciciensem et Canonicum Cracoviensem, decem aureorum millia transmisit, quæ ab illo accepta non sunt, veluti ab eo, qui iam totus in pacem et compositionem, cum Matthia Rege Hungariæ ineundam, spectabat.

Fredericus Imperator Rom: foedus cum Rege Hungariæ Matthia, primũ neqcq̃ tractat, tandem illud turpibus cõditionibus hic descriptis ferit, concessis etiã eidem Regalibus Regni Bohemiæ, quæ iam Wladislao concesserat.

Tentata est via pacis, et per Apostolicos et per Venetorum Nuncios, et plures alios viros graues, per Pontifices etiam et Consiliarios Hungariæ, inter Cæsarem Fredericum, qui tunc in oppido suo Slegir degebat, et inter Hũgarorum Regem Matthiam, qui apud Cornberg, cum matre et vxore manebat, et incendium illic casuale, sed periculosum, conflagratis multis sumptuosis clenodiis, pertulerat. Quam pacem Cæsar astu pertrahebat, quo Hungarũ maioribus damnis distineret, aliquas pacis conditiones, ab eo petitas, annuens, aliquas detrectans. Petebat autem Matthias Hungariæ Rex à Frederico Cæsare, Regni Boheiæ Regalia, quasi data semel Wladislao Regi, possent, ab illo ablata, sibi conferri. Petebat et cessionem iuris Hungarici, et tam lrarum, quam octoginta millium florũm restitucõm: offerens se omnia castra et oppida in Austria conquisita (onerosa enim plurimum sibi erant ad tenendũ) dimissurum. Maior deinde, horum omium, nexus inter illos interuenit. Nam neq; Cæsar induci potuit, vt Ioannẽ Lichtersterner, et aliquos Australes, qui in suam obedientiam redire recusabãt, ditionis ppriæ aut Hungaricæ esse sineret, vel Regalia, vel aurum, vel Regni Hungariæ ius, cũ sua ppetua ignominia sibi consignaret. At Mathias Hungariæ Rex admitebatur, vt Ioannes Basloer, Strigonien Archiepũs, et Grosinker, sub tutela Cæsaris remaneret, qui Hungari dominatum execrabantur. Propter quod labor diebus triginta cõtinuatq, magnis sumptibus, recidit in irritum. Et gelubus atq; niuibus cadentibus, coactus est in Budam remeare. Resumptis postea pacis tractatibus, pax sub turpibus conditionibus conclusa est, videlicet, vt Fredericus Cæsar, a iure et titulo Regni Hungariæ perpetuò cedat, et se abdicet. Altera Regalia super Regno Bohemiæ Mathiæ Regi det, et centum octoginta florenorũ millia eidem soluat, et Hungariæ Rex Mathias interim, castra et Ciuitates in Austria conquisitas, teneat. Ambo vicissitudinario auxilio se contra omnem hominem iuuent: solo Papa, et Rege Siciliæ, exceptis. Et licet Fredericus Cæsar duas conditiones implevisset, a iure et titulo Regni Hungariæ recedendo, et dando altera Regni Bohemiæ Regalia, centum

tamen octoginta millium solutionem, quam in Australes reiiciebat. Australibus id onus horrentibus, et dominatum Hungari æquo animo ferentibus, implere nō potuit ~

Stephanus Voieuoda Valachiæ, Radulonem filium Vlad Draculæ, à Turco in Bessarabia constitutum, captiuat, et Bessarabia potitus Turcorū regionē vicinam depopulatur, Casimiriq; Regis Poloniæ contra Turcum implorat auxilium ~

MAgni vir animi Stephanus Voieuoda Valachiæ, instaurata ex agrestibus in supplementum eorum, qui in clade Turcorum ceciderant, militia, ne ocio sé sedens segniter elanguesceret, circa sancti Martini diem Bessarabiam cum exercitu ingressus, Præsidem eius Radulonem, filium Vlad Draculæ, à Turco constitutum, tradentibus sibi vltro illum Ciuibus de Brassow, captiuat. Et omni Bessarabia in suam potestatem redacta, eiectis de illa Turcis, plerisq; trucidatis, et constituto in illa vice sua Præfecto, Czipulissa nomine, ipsam sui iuris facit. Hostilem quoq; Turcorum regionem Thotrussz ingressus, illam incendit & magna emolimenta, quæ ex Sale, cuius illic ferax est prouentus, Turco cedere solebant, eneruauit. Casimiri quoq; Regis suffragia inuocat: non dubitans his, quæ præmisi, irritatum Turcum, in magnam choleram contra illum exarsurum ~

Turca, exploratoribus Iudæis significantibus, cognito bello, quod inter Cæsarem et Hungarū agebatur, Forum Iulii irrumpens deuastat, et multos captiuos inde impune abducit ~

INtestino bello, quod inter Fredericum Cæsarem, et Hungariæ Regem Matthiam funesto Marte agebatur, Turcæ cognito (nihil enim illos, quicquid vbiq; terrarum agebatur, Iudæis explorantibus, et Turcorū Cæsari mensibus singulis per lrās significantibus, latere poterat) cum triginta millibus armatorum Forum Iulii hostiliter circa festum sancti Michaelis ingressi, omnē illius regionem vsq; ad Cumanum, alš Kingilianum, ad nouem milliaria à Teruisio, depopulati sunt. Triaq; millia stipendiariorum, quos Veneti circa angusta et clausuras Alpium, transitum Turcorum prohibituri, locauerant, facta impugnatiōe et conquisitione loci, trucidarunt, omnemq; sexum, iuxta ac pecora, captiuantes, impuberibus et senibus occisis, puberes, nullo ferente auxilium, in perpetuā captiuitatem abegerunt. Parturientibus proch dolor, tam horrendas calamitates, Catholicorum Regum et Principum discordiis, quæ Turcis aīos et pꝫperitatē subministrabat,

Non pepercerunt etiam tunc Turci nr̃is Basilicis, sed illas ignibus incendiisque et ruinis tradebant, singulaq3 dabant Diuina et humana exterminio :~

Casimirus Rex nequicq3 subsidiũ pecuniale à suis petit. Tandem alia Diæta, ob eam rem Korczinii instituta, ægre illud obtinet ~

Tempore longo, à quarta die videlicet mensis Iulii, vsque ad vigesimam septimam Nouembris, Casimirus Poloniæ Rex apud Cracouiam immoratus, discessit. Et particulari in noua Ciuitate Korczin acta cum terris Cracouiensibus et Russiæ Diæta, cum nullum subsidium, à se petitum, impetrasset, alia Diæta in eodem loco, pro Dominica Lætare, quæ in diem primã mensis Martii cadebat, instituta, In qua ægrè sibi decreti fuere fertones. Ex Korczino versus Radom, visitato Monasterio sanctæ Crucis Calui montis, aduenit, illicq3 mansionem suam vsq3 ad festa Christi continuauit :~

Boleslai et Conradi Ducum Masouiæ vanitas in vxoribus ducendis et repudiandis, cum dedecore illorũ ~

Boleslaus Masouiæ Dux, cæco amore Annæ virginis Hunowska, filiæ olim Pauli de Hunow, Palatini Belzensis, de Domo Prawditarum, correptus, ipsam accepit vigesima mensis Iulii die in vxorem. Celebratisq3 nuptiis, cum à fratribus et Baronibus propriis, pluribus improperiis lacesseretur, eadem facilitate, qua duxerat, repudiata, fratrem germanum Conradum in eligenda vxore secutus, qui obscuræ sortis ex Cracouia matronem Magdalenam, vxorem Simonis, filiam Stanislai Stharwroth, amore eius infascinatus, à viro abstractam, legitimo sibi copulauerat, et annis aliquot eius infami vtebatur contubernio :~ Qua obeunte, funeriis illi Ducalibus celebratis, aliam æquè sortis fæminam, filiaz Alexii, thoro suo copulauit, et facinoris prioris fœditatem, qua se euacuare poterat, ingeminauit :~

Anno Do: 1478

Nulla re certa in conuentione Piotrcouieñ de solutione fertonũ, obstantibus nõnullis de maiori Polonia, conclusa, in conuentus particulares reiicitur ~

F Esto natiuitatis Christi et diebus sequentibus, Casimirus Poloniæ Rex apud oppidum Regium Radom, cum Elisabeth Regina consorte, et duobus filiis, Casimiro et Alberto, duabusq3 filiabus, Zophia et Elisabeth exactis, ad Conuentionem gnralem Piotrcouiew, quæ pro duodecima die mensis Ianrii instituta erat, Elisabeth Regina et cæteris impedimentis apud Radom relictis, solo tm̄modo Casimiro scdo genito assumpto, transiit: et in die constituta illuc veīt, Pluribusq3 diebus, Consiliariis pigrè venientibus, vacuus et anxius rebus publicis consulere nescius, stetit. Quibus in aliquali numero, non in pleno tamē (plerīq3 em̄ valetudinarii aberant) conuenientibus, varii interponebantur, ad promouēdū res Reipublicæ, tractatus, Consiliariis verò satis exquisitis, defectus æris et sumptuū obstabat, Placebat singulis, vt in tam exangui reipublicæ egestate, instituerentur dandi per Cmethones fertones, Quorum cum institutionem pleriq3 militares recusarent, nulla certa conclusio captari potuit, et res ipsa in Conuentus particulares dilata, In quibus etsi vniuersæ terræ Regni Poloniæ fertonū institutionē laudassent, Soli Posnamienses milites, quorum Dux et auriga Albertus Gorski Castellanus Landensis et Capitaneus in Wschowa, cum filiis Lucæ de Gorka, Palatini olim Posnamien, de Domo Lodzya, Ioannes als Iwan, de Obichow, Iudex Calissiensis de Domo Vyeniawa, et Ioannes Czarnkowski, de Domo Nalacz, cum aliquot aliis iuuenibus, erat, in Conuentu illos dare detrectarunt: et in rempublicā patriæ, et in Regem suum, à quo exaltati fuerant et ditati, crudeles.

Nouiter electus Mgr Prussiæ Martinus Thresler vocatus præstare homagiū Casimiro Pol: Regi, totus spectans in bellum, detrectat. Et Hungari frustra petunt à Casimiro Regni Hungarici inuasiōz, deficere à Matthia Rege volentes.

N On paruit etiam in Diæta illa Pyotrcouiensi Magister Prussiæ Martinus Thresler, recenter in Magistrum Prussiæ electus: licet fuerit speciali Nuncio Regio Stanislao Vislicki, Canonico Vislicïensi, vt veniret, et debitum fidelitatis iuramentum præstaret, requisitus, Sed nec per literas et Nuncios, iuxta ac spoponderat, Regiæ requisitioni respondit: iam tunc totus in bellum, Regno Poloniæ mouendum, intentus, Ita re nulla memorabili gesta, ex Diæta Piotrcouiensi, Casimirus Poloniæ Rex, in Lanciciam venit, Vbi Hūgariæ Baronū secretus Nuncius allatus est, Qui, sola Regina Elisabeth conscia et interpretante, rogabat auditus, Vt Casimirus Poloniæ Rex iterum consurgeret, et Regnū Hungariæ inuaderet: singulos Hungaros extemplò à Matthia Rege ad illum defecturos. Huic legacioni nihil certi responsum est, ne in nouum bellū veniret, præsertim cum Hungari priores pollicitationes irritas fecissent, nec seruassent fidem.

Rege Casimiro tenente in Brzesczye Conuentum, Magister Prussiæ ad illū

se vocandū intelligens se occultat. Rex destituto Ioanne Kosczielyeczki de Castro Marienburg illud Petro Dunin cōmittit. Gubnator Prussiæ à Rege constitutus Epūs Wladislauieñ Sbigneus. nouum fidelitatis Sacramentū, à militibus et Ciuibus Prussiæ noīe Pol: Regis exigit ~

EX Lancicia in Brzesczye Cuiauiense, Elisabeth Regina, consorte sua, in Radom remissa, Casimirus Poloniæ Rex diuertit, tenuitq3 illic, præsentibus, Iacobo Gnesnense Archiepiscopo, Sbigneo Wladislauiense Episcopo, et aliquot Palatinis, cum Baronibus, Militaribus, et Ciuibus Prussiæ, pro festo Purificationis Sanctæ Mariæ virginis, conuentum. Ad quem Magister Prussiæ Martiũs, dum per Nuncium et per Notarium Regis Ioannem Choienski, intelligeret se etiā vocandum, ex Kinsberg properè versus Ragnetham abiit, ibiq3 se occultauit. Rex Casimirus rebus Prussiæ stabilitis, et si bellum à Mgro Prussiæ immineret, compositis et prouisis, animisq3 omnium confirmatis, destituto Ioanne Kosczyelsieczki à Marienburgensis castri tenuta, et Castro ipso, in gubernatione Petri Dunyn de Prawkouicze Castellani Siradiensis, commisso, Sbigneum etiam Wladislauiensē Episcopum, terris Prussiæ in Gubernatorem præficit: ad quem in subitis necessitatibus haberetur recursus. Qui officium suum conuersurus in profectum, Diætam generalem in Grudzancz feria tercia post conductum Paschæ, quæ fuit vltima dies mensis Martii, instituit. Ad quam, cum vniuersi, dicto Gubernatoris sui parēdo, ex terris Pomeraniæ, Chelmense et Michalouiense, ac Districtibus Marienborg, Schtum et Kyerzberg, in frequenti numero, tam Barones et Militares, quàm Ciues conuenissent, vltroneè se nouo sacramento, Casimiro Regi et Regno Poloniæ synceriter parituros, nec vnquam fidem suam variaturos, obligarunt ~

Nuncii mittuntur ad Mgrum Prussiæ vt ipsemet locū et tempus ad præstandum fidelitatis Regi Poloniæ sacramentum constituat ~

IOannes Sapienski Poloniæ miles, et Boiarski Pomeraniæ miles, ex Thorun verò, Elbing et Gdansk, tres ex Consulatu, ad Martinum Mgrum Prussiæ et Ordinem, missi sunt: requisituri, vt iuxta fœdus, sacramento firmatum, fœdera in singulis suis conditionibus obseruent: commemoraturiq3 quòd Mgr primæ legationi Regiæ, licet promiserit, tanto tempore non responderit, et quòd secundos Nuncios Regios ad se non admisit, et vt deputet locum ipsemet in Regno Poloniæ et tempus, ad quem irrecusabiliter veniat: fidelitatis iuramentum, prædecessorum suorum more Maiestati Regiæ præstiturus ~

Lithuanis magno studio instantibus vt illis pro Duce aliquis filiorū Pol: Regis Casimiri daretur, et Alberto, vno ex filiis idipsum tacitè lachrimis adiuuante, Casimirus abnuit ~

B Rzesczye Cuiauiensi relicta, ad aliam rursus Brzesczye Ruthenicalem Casimirus Poloniæ Rex ocyus se contulit, et cum Lithuaniæ Consiliariis aliā illic Diætam, pro die Ramispalmarum, quæ fuit quindecima mensis Martii (neq3 enim prægnantes necessitates, à dorso relictæ, descendere illum Vilnam et ad interiora Lithuaniæ, patiebantur) celebrauit, rebusq3 plurimis Lithuanicis, illic stando, prouidit. Et licet tunc Lithuaniæ Barones instarent magno studio et conatu, qtnus illis alterum ex filiis, tunc secum præsentibus, Casimirum videlicet vel Albertum in suum Vicarium substitueret: precationes tamen eorum, licet alter ex filiis Albertus, lachrymando tacitus illas adiuuaret, et patrios ante diem suspiraret in annos, multipliciter execratus, respondit, se viuente, gubernacula Ducatus Lithuaniæ, nullo pacto se alteri commissurum ~

Turcorum Cæsar Mahumeth, per Impatorē Thartarorum Nardulab inductus, amicitiā et fœdus Casimiri Poloniæ Regis, ab eo non abhorrentis, per Nunciū suum petit ~

C Asimiro Poloniæ Rege in Brzesczye Ruthenicali agente, venit ad illum Cæsaris Turcorum Mahumeti Nuncius, Turcisanus nomine, Tartarorū etiam Nuncio comitatus, Qui magnæ importantiæ muneribus, videlicet scutellis et vasis argenteis, staminibusq3 axamenticis, adamascenis et purpureis, auro et murice intextis, præsentatis, propria etiam non vulgaria munera adiiciens, data licētia dicendi, retulit, Cæsarem Turcorum ad omnem amicitiam et pacem, cum Casimiro Poloniæ Rege, Regnoq3 suo et Principatibus, seruandam, firmandam et inscribendam, optimè dispositum et qualificatum esse, Orareq3 Casimirum Regem, vt Nunciis vicissitudinariè missis, pax et amicitia firmetur et inscribatur inter eos, et habeatur ꝑ graui communi hoste, quicunq3 alterum ex eis inuaserit. Adiuuabat hanc Turci legationem, etiam per speciales lrās ingeminatam, Thartarorum Cæsaris Nardulab, vt cum Rege Poloniæ Casimiro fœdus et amicitiam iungeret, Nuncius: asserēs Tartarorum cæsarem induxisse ad eam Turcū. Ambobus Nunciis Casimirus Rex Poloniæ magnificè remuneratis, responsum illis est. Gratum esse Casimirum Regem suscepturumq3 singula, quæ voce et sermone offerrebat, de beneuolentia, amicitia & fœdere Turcorum Cæsaris, eaq3 non abnuiturum. Et missis Nunciis, latius se sup his responsurum. Quibus sic expeditis et rebus Lithuaniæ ordinatis, discessit Casimirus Poloniæ Rex ex Brzesczye Ruthenicali, et venit in Lublin. Vbi aliquot diebus consumptis, per Radom. Opoczno, cæteraq3 loca venit in Pyotrkow, Conuentionemq3 generalem dudum indictam, illic pro festo Pentecostes, quod in decimam diem Maii cadebat, cum omnibus terris tenuit ~

Pax inter Matthiam Hungariæ et Wladislaũ Bohemiæ Reges, Regnaq; eorũ, per Arbitros coñes firmata conditionibus hic insertis, cum dedecore Regũ et Regnorũ Poloniæ ac Bohemiæ, ac gaudio Bohemorũ, Matthiæ Imperium execrantium, et Wladislai exposcentium.

INterim dum hæc transigerentur, pro Dominica Ramispalmarum, quæ eo año in quindecimã mensis Martii diem cadebat, Conuentio specialis pro pace, int Matthiam Hungariæ, et Wladislaum Bohemiæ Reges, ad pacificandum Bohemiæ Regnum, agi in Brunna cæpta est. Ad quam, cum ex parte Mathiæ Hũgariæ Regis, Ioannes Varadiensis, Prothasius Olomuncen, Rudolphus Wratislauiensis, Hinko de Posdziebrad, Dux Monsterbergensis, Stephanus Transiluaniensis Voieuoda, cum aliis Hungaris. Ex parte verò Wladislai Bohemiæ Regis, Hẽricus de Posdziebrad, Dux Monsterbergen, Ioannes Rupowski Mgr̃ Curiæ, Byenias Sius Weytmilner, Capitaneus in Karlisten, Petrus Dulinyecz, cum aliis, tanquã Arbitri, et Stiborius Regni Bohemiæ Cancellarius, et Capitaneus Morauiæ tanquam superarbiter, ab vtraq; parte electi, conuenissent, et longo tempore litis materiam digessissent, pax tandem inter Reges et Regna, sub his conditionibus conclusa est, vt Wladislaus primogenitus Casimiri Poloniæ Regis, tanq; hæres naturalis Regnũ Bohemiæ possideat, et omnes Barones et militares, castra et ciuitates quæ in Bohemia consistunt, illi decetero pareant, Mathias vò Hũgariæ rex illum decetero Bohemiæ Regem titulet et scribat, et pro filio illum, et ipse eum pro patre teneat. Et ipse Matthias Hungariæ Rex, Morauiam, Slesiam, et vtramq; Lusaciam, in sua ditione habeat, donec sibi quadringenta millia florũm, pro vna die, per Wladislaum Regem et Regnum Bohemiæ, persoluta fuerint: absoluẽdi Bohemi, à solutione hmõi sũmæ, si Wladislao Bohemiæ Rege mortuo, Matthiam Hũgariæ sibi in Regem assumpserint. Olomuncensis Episcopus, et Dubski Marschalcus Regni Bohemiæ, vt cum officiis suis, quanuis in Morauia consistentes, ad solum Bohemiæ Regem Wladislaum, haberent respectum, per conditiones pacis, Arbitrantur hanc pacem, sub aliis et his conditionibus conclusam, et per vtrunq; Regẽ custodiri pmissam. Quã, si quis cum ea, quæ in campo ante Wratislauiã sub æquissimis conditionibus offerebatur, quibus Matthias Hungariæ Rex, se omnem Morauiam, Slesiam, Lusaciam, et omne ius et titulum Regni Bohemiæ, sponte dimissurum, et Casimirum Poloniæ Regem amplissimis donis honoraturũ, eiq;, si eum, data filia Hedwigi in consortem, in generum adoptaret, perpetuo seruiturum, comparare iustè velit, reperiret profecto, pro honestissima pace, quam Casimirus, Poloniæ Rex tunc, cũ beneplacitis sibi conditionibus, et omnium suorum hostium deiectione et confusione, Regniq; sui Poloniæ excellenti gloria et amplitudine, dare poterat, turpem nunc et fœdam ꝯ quod Elisabethæ Reginæ, consorti suæ, voluntati auscultaret, filiam suam originario homini tradi, molestè ferenti, nec aduertenti, omnes nedum homines, sed et Reges ex stercore erectos esse ꝯ pacem accepisse: dedecorantẽ et suã filiiq; sui, et vtriusq; Regni Polonici et Bohemici, et honestatem et authoritatem. Gaudebat vniuersa Bohemia, Slesia, Morauia et Lusatia, de hmõi pace, quanuis onerosas conditiones secum traheret, ex eoq; maxime exhilarescebant, quòd videbant sibi virum et naturalem et mansuetum Regẽ redditũ esse, et illegitimo

violento, atq; tÿranno, cuius propter spolia et truculentiam execrabantur Principatū, se liberatos esse. Vnde collationem se argenti vltro facturos disponebant: quadringentos aureos Matthiæ Hungariæ Regi, quo citius ex sua ditione decideret, soluturi.

Pace firmata, exercitus Wladislai Bohemiæ Regis pabulationē et vastationem phibere satagens, à gentibus Matthiæ Regis Hungariæ, in Pilzno præsidium tenentibus, profligatur. Et Hungarici Nuncii, dum sacramentum, ab hæreticis Pragæ confectum, honorare detrectant, à vulgo, instigatione sacerdotū animato, violant. ob id itaq; pace reiecta, in bellum Rex Hungriæ spectare cœperat.

Sub hoc tempore Wladislai Bohemiæ Regis exercitus, cuius Burzian Baro Capitaneus erat, apud Monasterium Thoczischow agens, à gentibus Matthiæ Hungariæ Regis, in Pilßno præsidium tenentibus, cuius Plankÿberk Australis erat Capitaneus, dum pabulationes conaretur et incendia ac populationes probibere, contritus est, et magna clade obrutus. Et quadringentis occisis, octingenti in manus hostiles, cum equis et spoliis viui venere. Aliud q; accidēs æquè malum supuenit. Varadiensis enim Epūs Ioannes, et Stephanus Transÿluaniensis Voieuoda, habendo in suo Comitatu Hinconē Ducem Monsterbergensem, confecta pace, in Kadan oppidum Bohemiæ, ex olomuncz, ad limina quordecim Adiutorum, qui ibidem feruntur clarescere miraculis, descenderāt, abinde Pragā reuersi, dum familiares eorum sacramentū, ab hæreticis confectū, tunc pcessionaliter conductū, honorare detrectant, animantibus sacerdotibus populū cōmunē, plerique ex Hungaris violati sunt; et Varadiensis Epūs Ioannes, et Transÿluanien Voieuoda Stephanus, nisi celeriter Dux Hinco accurrisset cum Ciuibus de noua Praga, omnes ad vnum fuissent turpiter occisi. Hanc nouitatem Rex Bohemiæ Wladislaus molestè ferens, Nuncios Matthiæ Hungariæ Regis, ad se in Kutnos montes venientes, plurimum honoratos et muneratos, de iniuriis eis illatis, placauit. Mouerunt hi duo casus Matthiam Hungariæ Regem, fecereq; elatum. Henricus q; Monsterbergen Dux, cum Conciliator pacis esset, illum assiduis insusurrationibus ad bellum incendebat, timens, in pace, suam æstimationem diminutū iri; non fauente fortuna Bohemis de pace, et iustissimo Deo ostendente, quod nondū fuerant facinora Bohemorum, plures errores practicantiū, abstersa. Itaq; pace reiecta, pro qua reintegranda Rudolphus Epūs Wratislavien, quamuis homo senex et decrepitus, ab vniuersis Ciuibus Wratislauiensibus rogatus et instigatus, iterum se Budam ad Mathiam Hungariæ Regem inexorabilem, fatigauerat, bellum ex integro resumi cæptum est, et ipse Matthias Hungariæ Rex, per publicas suas lrās, Wratislaniensi Epō et Capitaneo, ac Ciuibus, cæterisq; suis officialibus scriptas, instigante ad id illum frē Gabriele de Verona, Epō Agriense, nup in Cardinalē promoto, omnem conclusionē pacis reuocauit: asserens tractatores illius, vel potius

fingens, nullum à se mandatum, ad concludendum illam, habuisse. Sed neq3 absq3 scientia Papæ et sui Legati, fratris Gabrielis Cardinalis et Episcopi Agriensis, decebat se in pacem quamlibet posse consentire; indignatione magna ardens, quod per conditiones illius pacis, Wladislaus, Bohemiæ rex verus et legitimus, declarabatur.

Venenatores in Casimirũ Regem Poloniæ Matthias Rex Hungariæ subornat.

IN simulabat insuper ipse Matthias Hungariæ Rex, virum innocentem et simplicem, Poloniæ Regem Casimirum, quasi illum veneno extinguere conatus fuisset. Quapropter ipse Casimirus Poloniæ Rex, per vnum ex Consullaribus viris de Wratislauia fuit secretè auisatus, vt sibi à duobus venenatoribus, per Matthiam Hungariæ Regem clandestinè in curiam suam, vz3t à Bienyaskone Australi et Nerbergo, natione Nurembergensi, submissis, pro omni loco, die, et tẽpore ac momento caueat.

Iterum de pace intermissa, aliis condicionibus inter Matthiam Hungariæ Regem, Bohemiã per præsidium suum, in Pilzno locatum, vastantem, et inter Wladislaũ Regem Bohẽiæ conuenit.

IN Bohemia autem per præsidium apud Pilzno locatum, extendebantur, populationes, flammæ, et incendia, latè et passim, nemine resistentiam opponente, donec à Wladislao Bohemiæ Rege tractatores pacis, et pro parte Mathie Hungariæ Regis, datos, Matthiam Hungariæ Regem frequentibus probris et conuiciis de violatione fœderum carpentibus, pax inter Reges et Regna, primum ad festum sancti Iacobi Apostoli, et exinde ad festum S. Michaëlis Archangeli, stabilita est. et varii tractatus ad formandã pacem interpositi. Quæ tandem conclusa, et lrĩs vtriusq3 Regis firmata est, sub his conditionibus, Vt vterq3 se Bohemiæ Regem scribat et titulet. Apud Wladislaum vniuersa Bohemia integrè, et Electoriatus, et Epãtus Olomuncensis, et Marschalcatus, apud Matthiam verò, Morauia, Slesia et Lusatia, et sex Ciuitates remaneant. Si prius Matthias diem obierit, Wladislaus teneatur Regno Hungariæ, quadringenta millia florenorum soluere, et Morauiam, Slesiam Lusatiam rehabere, et hæres perpetuus Regni Bohemiæ existere. Si verò pignore non suscepto excesserit, Mathias in regnum Bohemiæ succedet, et Regnum Bohemiæ erit liberum, à quadringentorum millium florenorum solutione.

Tributum à suis Casimirus Rex Pol: ægrè exigit, et decẽ millia

Florenorum Wladislao Regi Bohiæ in auxi-
lium contra hostes mittit.

IN festo Pentecostes, quod celebrabatur decima die mensis Maii, acta est Conuentio generalis apud Piotrcouiam, Ad quam cum Consiliarii aduenissent, post multos et varios tractatus, Casimirus Poloniæ Rex, fertones sibi ab vniuerso Regno, ad necessitates impendentes expediendas, solui ægrè in eum annum obtinuit, in quo adhuc annonæ vilitas continuè ascendebat. Item, ad multiplicem instantiam Baronum maioris Poloniæ, decretum est, vt fodinæ salis, ad cohibendam importationem salis Missnensis, siue Saxonici in maiori Polonia, apud villam siue locum, qui Pinka dicitur, aperiretur, et regimen illius sub vno, perpetuis temporibus Zuppario Cracouiensi consisteret, ne vna alteram absorberet, Wladislao Bohemiæ Regi, Nunciis suis flagitantibus, decem millia florenorum in suffragium contra hostes missa sunt.

Ad Pontificem Roanum Casimirus Poloniæ
Rex Nunciu mittit: accusaturu Aplicum
Legatum, q se, vt hæresis fautore, Wladi-
slaum vero Bohiæ Regem, vt hæreticum,
excoicatum declarauit.

AD Summum Pontificem Sixtum quartum, Ioannes Golubski Decretorum Doctor, Canonicus Posnaniensis, de insania et insolentia Balthasaris de Piscia, Nuncii sui, apud Wratislauiam residentis, quòd Wladislaum Bohemiæ Regem, vt hæreticum, Casimirum verò Poloniæ Regem, vt fautorem hæresis, et omnes fautores eorum, excommunicatos et interdictos, publicis et stultis suis denunciaret processibus, questurus, et vltionem expostulaturus, Rogaturus quoq; Sixtum Papam, qtns prouisiones et collationes beneficiorum, et Cathedralium Ecclesiarum, ad instar et formam decretorum concilii Basiliensis, restringeret, Iusta quidem petitio, sed intempestiua: tennes habitura profectus.

Elizabeth Regina Poloniæ, duodecimā
prolem, filiam verò sextam, Barbaram
Casimiro Regi parit.

EX Pyothrcouia Casimirus Poloniæ Rex discedens, in Radom, vbi illū Elisabeth Regina opperiebatur, processit: Et aliquot hebdomadis illic commoratus, Sandomiriam venit, Vbi illo immorante, Elisabeth Regina quindecima die mensis Iulii vterum grauidatum soluens, filiam sextam, plem verò duodecimam, æquatura filias maribus, enixa est. Quæ à Ioanne Rzeschowsky Episcopo Wratislauiense, in ecclesia sanctæ Mariæ Sandomiriensi baptisata, Barbara nomen accepit. Diebus autem purgationis exactis, Casimirus Poloīæ Rex

ex Sandomiria, sabbato ante festum Natiuitatis sanctæ Mariæ virginis, egressus, nouam Ciuitatem Korczin transiit, Vbi publicarum rerum expeditioni vacãs, vsq3 ad duos menses mansit ~

Magister Prussiæ, hostis Casimiro Pol: Regi ex professo, Brodniczam et Chelm, datis Ioanni Schumborski pecuniis, olim belli tpe meritis, quarũ partem non contemnendam à Casimiro Rege acceperat, et aciẽ in campũ frustrà educit: dum promissum à Matthia Rege Hungariæ auxiliũ nullũ adesset ~

PRussiæ recens Magister Martinus Trukses, totus iam cum ordine suo in rebellionem et bellum, contra Casimirum Regem et Regnum Poloniæ Hungariæ Rege Matthia nouos et magnos spiritus, fictos tamen et simulatos magis quam fideles, sibi suggerente, prospectans, dum ad certa loca, sibi per Casimirum Regem designata, ad præstandum, tanquam nouus Mgr, fidelitatis et homagii iuramentum, venire contempsisset, rebellionisq3 monstrasset vultũ, bellum quoq3 Regi et Regno Poloniæ mouendum clandestinè cum fratribus ordinis, (cum omnes subditi sui, tam Militares quam Ciues, magnope illud execrabant,) decoquebatur, Vnde et duas Ciuitates in terra Chelmensi, vczt Brodniczam & Chelm, et arcem veterem, quæ Regiæ ditionis erant, datis pecuniis Ioanni Schumborski, fratri Bernardi, et eius Satellitibus, quas se asserebant sub tempore belli, meruisse, quas se Casimirus Poloniæ Rex offerebat daturum, et quarũ nobilem portionem, præfatus Ioannes Schumborski, sexingentos vczt florenos, à Casimiro Rege, mendax et ganeo acceperat, iniquè occupauit: opportuna iam loca, p inferendo Casimiro Regi et suis bello, habiturus. In campumq3 cum iusto exercitu, in quo tamen maior pars agrestium erat, sub tempore, de quo inter ipsum et Matthiam Hungariæ Regem conuenerat, processit, et pluribus diebus circa Ostherod statiua tenuit. Sed cum à Matthia Hungariæ Rege, se vidisset delusum, qui nec vnum pedestrem in eius auxilium misit, sed intra Budam, solatiis et choreis vacans, ac crapulis se continuit, cum magno rubore et ignominia campum soluere, et in tecta redire, cum suis omnibus compulsus est, Omnesq3 suæ gentes, quas in præfatis locis posuerat, dilapsæ fuga, eo tamen proposito, vt, auxilio Hungariæ Regis Matthiæ aduemente, campum resumeret. Tanta fiducia, siue verius pompa, fretus, vt gloriaretur se, facili impendio, absq3 gladio et armis, omnes terras, sibi abstractas, resumpturum, Ponebatq3 maximam spem non solum in Matthiæ Hugariæ Regis præsidio, sed etiam in aliquarum Ciuitatum fictili pollicitatione, quas ad se sperabat, moto bello extemplò defecturas, et in Principibus Proceribusq3 Almaniæ, qui se in eius auxilium, moto quamprimùm bello, pollicebantur venturos ~

Familia de Pacis, ægrè ferens domū de Medicis, longo tpe Florentiæ gubnacul præsidere, conspiracōe facta, in eam, in ecclīa Diuinis intentam, irruit, ob idq3 in sedicione Archiepūs Pisanus suspenditur, et pcipitatus ex Prætorio, frustatim conciditur, factioq3 de Pacis, ac multi alii insignes, aut occidunt, aut captiuantur, Vnde ciuile bellum in vniuersa Italia ortum ~

Die Solis vigesima sexta mensis Aprilis, apud Florentinam Ciuitatem, Domus et factio de Pacis, cuius Principes et capita erant, Franciscus et Iacobus de Pacis, grauiter et iniquo ferentes animo, alteram factionem de Medicis, cuius Laurentius et Iulianus, fratres germani erant Duces, longo tempore, in Florentia habere Dominatum, contra illam conspirant, et fulti auxilio Hieronymi Comitis, Sixti quarti tunc Papæ nepotis, et Cardinalis Gabrielis sancti Georgii ad velum aureum, filii eiusdem Comitis, et Francisci Archiepiscopi Pisani, in ecclesia sub Diuinis in eos irruentes, Iulianum de Medicis vno ictu interimunt, Laurentius, alter de Medicis, familiari eius, ipsum brachio protegente, graui vulnere accepto ægrè saluatus est. Archiepiscopus Pisanus Franciscus, parti suæ subuenturus, ad Prætorium accurrens, octo Ciuitatis Præsides, illic consistentes, aut capere, aut occidere nitebatur. Sed communitate tumultuante, et in factione Domus de Pacis, et auxiliariorum eius, inter quos et Iacobus Poggii, Oratoris famosi filius, Orator et ipse nō vulgaris computabatur, magna ira excandescente, capitur. Archiepūs Pisanus, et facinus suum ore et propria apodixa confessus, suspenditur, et ex prætorio præcipitatur, in partesq3 conciditur minutas. Ambo fratres Franciscus et Iacobus de Pacis, et alii prope trecenti, qui cum illis conspirauerant, occiduntur, Cardinalis Gabriel captiuatur, et in carcerem truditur, seditio maxima passim in singulos, qui erāt de factione Pacis, exercetur, Post plurimos conatus, Cardinalis Gabriel cum magna difficultate dimissus, Romam rediit. Sixtus Papa, in quem huius cladis oīs congerebatur culpa, terribilissimas contra Florentiam fulminat Censuras et pœnas, ob necem Francisci Archiepiscopi Pisani, et subponit illam interdicto, et Laurentium de Medicis inhabilitat et priuat omni honore vsq3 in quartā generationē, Oritur ob hoc ingens bellum, et vniuersa Italia in propria viscera arma conuertit, Ciuilesq3, stridente funesto Marte, aguntur clades, Summus enim Pontifex Sixtus quartus, Reges, Napuliæ Ferdinandum, Hungariæ Matthiā, et Senensium comune, Florentini, Franciæ Regem, Venetos, Ducem Mediolanen, Bononiensem in suam societatem asciscunt. Frequentes inter partes interponuntur particulares conflictus, et vilipensis censuris, maximæ in Papam correptiones congerebantur ~

Turcorum Cæsar Mahumeth opportunitatem tpis ex bello Italico nactus, ingenti exercitu in Carinthiam

misso, eam misera clade et captiuorũ abductione affligit: nemine opitulante.

C Ladibus et bellis Ciuilibus, quæ in Italia gerebantur, Cæsar Turcorum Mahumeth exhilaratus, tempus opportunum sibi præbitum non negligendum ratus, ingentem exercitum circa festum sancti Laurentii ex Bossna in Carinthiam transmittit. Qui, nullo obstaculo offensus, omnem Carinthiam ab oppido Malburgetha, vsq; ad villacum et prope Hracz, celeriter transcurrens, cædibus, incendiis, rapinis et captiuitate barbarica cuncta fœdauit. Et prope Salczburgam grassatus, cum ad fluuium Drawa peruenisset, mille trecentos homines, resistentiaz illi pro ponte facientes, occidit. Et nisi pons disruptus, et Drawa vndis inflatus, impedinisset, in vlteriora multo processisset. Neq; enim clausuræ Alpium, neq; concaua Piciarum, illis obstabant. Quo factum est, vt magna multitudo captiuorũ à Turcis in perpetuam seruitutem tunc fuit, nemine ferente opem, et terrore maximo animos singulorum occupante, depulsa.

Thartari oppidum Braczlaw spoliatũ incendunt: Podoliam inuasuri, nisi Spitko de Iaroslaw Leopolieñ, et Ioannes Odrowasz Podoliæ, Palatini, exercitu collecto obstitissent.

T Hartarorum sub idem tempus exercitus, famem suam et inediam, quæ in eorum regione plurimum inualuerat, sedaturus, ad fines Podoliæ perueniens, terras Podoliæ inuadere moliebatur. Sed comperto, quòd Polonorũ exercitus, ex omnibus Russiæ terris collectus, sub ductu Spithkonis de Iarosslaw Leopoliensis, et Ioannis Odrowasz, Podoliæ, Palatinorum, consistens, eorum opperiebatur aduentum, dimicare cum illis paratus, retrocessit, et reditum simulans, in atra sylua recondidit. Postquam verò sensit exercitum Polonicum ad propria dilapsum esse, ex Saltu, in quo per dies plures delituerat, clandestinè egressus, ad oppidum Braczlaw, quod tunc à Duce Czarthoriyski tenebatur, nocte peruenit, et illud, in arcem diffugientibus oppidanis, spoliauit et incendit, regionemq; illam circũquaq; spoliis, incendiis, et captiuitate mortalium, affecit, parumq; abfuit, quin et arcem in Braczlaw caperent.

Casimirus Poloniæ rex exercitu in Prussiam misso, contra Nicolaum Thungen occupare Episcopatum Varmiensem nitentez, Matthiæ Hungariæ Regi per Nuncios denunciat, ne quid admittat contrarium ictis foederibus. Cuius hostilem animum

erga Regem et Regnū Poloniæ cum agnouissent
iniussu Casimiri Regis, cum illo fœdus necessa-
rium, licet minus honestum, ad diem certā feriunt

E Videntibus signis rebellionem contra iusiurandum et fœdus sancitum,
Martino Treslar, Prussiæ Mgrō, cum Ordine suo maturante, et Mathi-
am Hungariæ Regem in suam protectionem pellicente, Casimirus Po-
loniæ Rex id intelligens, exercitu de mercenariis militibus comparato, in Prus-
siam sub ductu, Ioannis Byali, et Ioannis Zieliezinski, ad conterendū contuma-
tiam Nicolai Thungen, qui Varmiensem occupabat Episcopatū, mandans ne
Mgrō Prussiæ et eius terris, aliquā vim inferret, transmittit. At Mgr̄ Prussiæ
succurendum Nicolao Thungen ratus, in campum cum suis et Nicolai Thungen
egreditur pugnaturus. Sed cum Ioannes Byali celeriter procedens, vellet cum eo
manus conserere, ipse dissoluto exercitu, cuius maior pars ex agrestibus erat, et ve-
ritus suā et suorū cladem, nec videns auxilia sibi p̄ Mathiam Hūgariæ Regem
pollicita p̄cedere, in arces refugit. Epātusq; Varmiensis igne et gladio vastabatur.
Mittit et Casimirus Poloniæ rex Stanislaum Vatrobka de Strzelcze, Palatinū
Belzen, ad Matthiam Hungariæ Regē, hortans, ne contra fœdus Poloniæ et Hū-
gariæ Regnorū dudū ictum, et recenter innouatum, de Principe et Consiliario Re-
gni Poloniæ, et terris Prussiæ, se intromittat. Non minus enī Casimiro Poloniæ
Regi Prussiam, quàm Cracoviā, curæ esse. At Rex Hungariæ Mathias spi-
ritu elato respondit. Non esse honestum sibi, Confœderatos suos (Mgrūm Prus-
siæ notans et Nicolaū Tungen) relinquere. Rogareq; Poloniæ Regem Casimi-
rum, per Wladislaum antiquæ Budæ Præptūm, cœpit, vt si pacis auidus sit,
bellū Prutenicū interrūpat. Daturū se congruos modos, quibus nullatenus se teneri
fœdere, Mgrō Prussiæ in scripto, doceat, et Mgrūm et Ordinem, ad obedientiā Po-
loniæ Regis reuerti, cogat. Hanc q; viam Poloniæ Rex Casimirus exp̄turus,
alios Nuncios, Ioannem videlicet Dlugosch Canonicum Cracouien, et Stanislaū
Marschalkowicz ad illum destinat, non abnuens se à Prussia ammoturū bellū, si
modos illos synceros cognouerit: cum gentes Hungariæ Regis p̄ comperto habeat,
Slesiam, sub ductu Zielyom, ingressos esse, sub specie ferēdi auxilii, Ioanni Duci
Zeganen, contra Albertum Marchionē Brandeburgen, facilius exinde, et cumu-
latiori Marte, in Prussiam traiecturas. Responsionemq; suā Palatō Vatrobcze
datam, contrario facto variasse. Qui cum Matthiam Hungariæ Regem apd Bu-
dam non offendissent, in Vischegrado illum conueniunt. Quorum legatione audita,
Negat se Hungariæ Rex modos scire, aut id Poloniæ Regi intimasse, quibus
Mgrūm Prussiæ Ordinemq; et Nicolaum Thungen, Regi Casimiro conciliaret,
nec licere sibi Mgrūm Prussiæ et Ordinem et Thungen relinquere: etiam si
sibi de Pannonico Regno excedendum foret: quorū, mandante Sede Aplica, asse-
rebat se suscepisse curam. Delusos se et Regem Poloniæ Casimirū Nucii Polōici,
per Oratorē Matthiæ Regis Hungariæ, Wladislaū Præptum antiquæ Budæ, i-
telligentes, quid vltra agerent, quō gradū verterent, non habebant. Comp̄tum ha-
bebant, præfatum Matthiam Hungariæ Regem, quatuor exercitus, inuasuros
Poloniæ Regnū ferro et igne, in quatuor partibus ordinasse, et quor illis Du-
ces, vcz Victorinum Ducem Monsterbergensem, filium Georgii Posdziebracki,
Ioannē Byelik, Ioannem Siroczinski, et Tharczi Thomā Hungarū, præfecisse,

stareq; in armis paratos, ad Regnum Poloniæ irrumpendum, Quintum, de septem millibus armatorum, cuius Zielyoni Bohemus erat Ductor, vt Pomeraniam et Prussiam quacunq; via et arte posset, irrumpat, et Mgrum Prussiæ et ordinē atq; Tungen tueatur, et vt terras Pomeraniæ restituat, mandasse. Qualificatione itaq; rerum et statu, et sui Regis conditione, et temporis rone pensata, impendens piculū à patria auersuri, cum Matthia Pannonico Rege, pactū conficiūt, non tam pulchrū, quàm necessarium, vt videlicet recedatur vtrobiq; vsq; ad festum Purificatiōis sanctæ Mariæ ab armis, et pro die illa agatur in olomucz Diæta, in qua per Reges Hungariæ et Bohemiæ, et eorū Consiliarios Poloniæq; Regis, illuc mittendos, tractetur benigna vtrorūq; reconciliatio, et iustus, vel saltē æquus, finis, differentiæ rerum imponatur. Arces et loca in Epatu Varmiensi armis qsita, Poloniæ Rex, intra inducias, cum suis pertinentiis, teneat, coacta ad homagiū, in libertatem soluat. Gentibus suis Episcopatum Varmien relictis tn quæ pro tuitione Castrorū ab eo quæsitorum, sufficiant, exarmet. Molestæ erāt hæ induciarum conditiones et Casimiro Poloniæ Regi et suis: minus tn Regi quā Consiliariis, Carpebantq; sermonibus Nuncios, quod in illas consenserāt conditiōes, Parum attendentes, quod bellum in Prussia, ob ærarii Regii defectū, amplius trahi, militibus discessum facientibus, non poterat, nec facile arces et Ciuitates Epatus Varmiensis, arte et natura munitæ, conquiri. Paritum est in ōmibus ferè conclusionibus, p Nuncios Poloniæ Regis Casimiri cum Matthia Hungariæ Rege ictis, et Mgr Prussiæ et ordo non impetebatur bello, Varmiensis tamē Epatus et bello quatiebatur et armis, et aliquot arces et loca sub Thungen cōquisita, Mgr Prussiæ Martinus, et Nicolaus Thungen, bellum formidabilius veriti, Etiam enim copias Matthiæ Regis Hungariæ, quas Zielioni ducebat, ipsis auxilia laturas, à Ioanne Marchione Brandeburgense, vsq; ad internitionē bis cōtritas senserant, tractare de pacis conditiōibus, aut æquis, aut tolerabilibus, cum Sbigneo Epō Wladislauiense, Paulo Iasyenski, Regni Poloniæ Vicethesaurario, et Petro Dunin Castellano Siradien, et Capitaneo Marienburgense, Præfectis Regiis, cæperant. A quo officio illos fœdus, cum Mathia Hungariæ Rege, per Nuncios Casimiri Poloniæ Regis ictum, auertit: veritos, ne Hungariæ Regis contra se accenderent indignationem.

Vincentius Kielbaska Epūs Culmensis et Ecclesiæ Pomesanien, seu Quidzinen perpetuus Administrator, moritur, et in ecclīa Culmen sepelitur.

Die Iouis duodecima mensis Nouembris, Vincentius Kielbassa Episcopus Culmensis, et Ecclesiæ Pomesaniensis, als Qwidzinensis ppetuus Administrator, cum annis decem, mensibus septem, diebus quatuor, in Sede Pontificali Culmen sedisset, et plurima illius, et Varmiensis Ecclesiæ nobilia clenodia, viuendo liberali et magnifico sumptu, distraxisset, apud Lubawa, Castrum Ecclesiæ, morbo paralytico absumptus, moritur, et in Ecclīa Culmense, quindecima die mensis eiusdem sepelitur. Vir nobilis de Domo et familia

Nalacz, staturæ iustæ, pilo glauco, parum subrufus, ex patre Pelka, als Fulcone, et matre Margaretha ortus.

Anno Doñi: 1479

Casimirus Rex Diætæ, per Nuncium Mathiæ Hungariæ Regis noĩe, petitæ, in olomuncz tenẽdæ assentit. Czissaq; in Regno suo Poloniæ indicta, filiam Zophiam. Frederico Marchioni Brandeburgeñ desponsatã, Francfordiã mittit. Vbi in egestate nimia, et inopia rerum Fredericus nuptias celebrat.

Solennitatum natalicii Christi dies, cum Casimirus Poloniæ Rex apud Ecclesiam Cracouiensem, cum consorte sua Elisabeth Regina, exegisset, feria tertia intra octauas Epiphaniarum, quæ fuit duodecima dies mẽsis Ianuarii, Cracouia egressus ad tenendam Conuentionem gñralem Piotrcouieñ, pro octaua Epiphaniarũ, quæ fuit tredecima Ianuarii, tardiusculè per Miechow, Andrzeiow, et Przedborz iuit, Vbi illi Regis Hungariæ Matthiæ Nuncius Iaroslaus Czarnoborski allatus est, Petens, vt Diætam pro festo Purificoĩs sctæ Mariæ virginis, apud olomuncz indictã, in diem secundã mensis Maii differret, obsecrãs insup, vt illi psonaliter dignetur interesse: multas cõmoditates et profectus, ex sua personali præsentia, et sibi Regnoq; suo Poloniæ, filioq; suo Wladislao Bohemiæ Regi, sed et facilem pacis Pruthenicæ reformationem effecturus, Dãdo etiã illi facultatem, vt si locus et dies parũ grata Regi Poloniæ forent, p suo libito, quæ conduceret, eligeret. Interim quoq; bellum Prussiæ, cum Thungen actũ, suspẽderet. Et quanuis suspensio grauis et dispendiosa nonnullis Consiliariis videret̃, habendo tñ respectum ad munificas conditiones, ad quas se Pannonicus rex Matthias, et per Ioannem Dlugosch Canonicum. Cracouieñ, et Stanislaum Marsalconicz, priores Nuncios Regios, et per Stanislaum Czarnohorski, exhibebat, missis ad Matiã Hungariæ Regem Nunciis, videlicet Raphäele Iaroslawski, Regni Poloniæ Marschalco, Paulo Iassyenski Regni Poloniæ Vicethesaurario, et Andrea Rosa Præposito Lanciciensi, denunciat gratam sibi esse suam amicissimã oblationem, nec recusare conuentũ, si foret necessarius. Mgro vero Prussiæ omnem culpã suã, quanuis grandem, ignosciturũ, et Nicolao Thungen alium Episcopatum, daturum, Regis Hungariæ contemplatione. Et filia Zophia virgine, quæ secum sexingentorum equorum Comitiuam de Baronibus et militibus habebat, quorum Andreas Oporowski, Varmiensis Epũs, Matthias de Dmosszin, Palatinus Lanciciẽ et Capitaneus maioris Poloniæ, Nicolaus de Kuthno Palatinus Posnanieñ, Petrus Kurozwaczki, Marschalcus Curiæ, Ioannes Sapienski Magr̃ Curiæ, Ioannes Laxka, Vicethesaurarius, Ianussius Dlugosch Mgr̃ Coquinæ, Ioannes Wnorowskÿ Subpincerna, erãt principales, in Franckfordia, cum splendido apparatu (dudũ enim illam Frederico, filio iuniori Ioannis Marchionis Brãdeburgeñ desponsauerat)

transmissa, ipse de Piotrcouia, omnibus negociis publicis expeditis, egressus, Lanciciam cum Elisabeth Regina consorte sua diuertit. Postea vero Diætæ, apud Colo habitæ interfuit, Vbi iuxta ac in cæteris Diætis, particulariter habitis, Cissa illi ab omnibus Ciuitatibus Regiis, Ecclesiasticis, et Militariũ, decreta est. Ex Colo in Radom, abinde verò in Lublin, Brzesczye, et postea in Lituaniam, processit. Apud Franckfordiam virginis Zophiæ Regiæ filiæ, nuptiæ in magna egestate die Solis quartadecima mensis Februarii, actæ, adeò, vt Aulicis Regiis nulla darentur victualia, et Regii Consiliarii atq; milites, cæteriq; officiales Regii, qui cum noua sponsa aduenerant, tenuibus, et penè nullis, honorati donis.

Andreas Bninski Posnaniensis Epũs, vir pius, magno omniũ desiderio Posnaniæ moritur et sepelitur.

Die Martis quarta mensis Ianuarii, Andreas Bninski, cum añis duobus et quadraginta, mensibus sex, in sede Posnamiensi vixisset, plenus operibus bonis et eleemosynis, cum magno cleri et populi Posnamiensis desiderio moritur apud Posnamiam, non aliqua quassatus ægritudine, sed naturali quiete et somno absumptus, et in Ecclesia Posnamien. in capella sacti Andreæ, quam ipse, ab aliis fabricatam, insigni suppellectili et dote ornauerat, sub vrna ærea sepelitur.

Paulus Grabowski Epũs Chelmeñ Polonis amicissimus calculo moritur, et in ecclesia Chelmeñ sepelitur.

Secutus est Andream Bninski Episcopum Posnamiensem, Paulus Grabowski Chelmensis Epũs, decimaoctaua die mensis Februarii, apud Skyerbieschow oppidum Episcopale, dolore calculi, cuius frequẽti vexatione torquebatur, mortuus, et in ecclesia sua Chelmensi sepultus: cũ annis quordecim, mensibus septem, in eadem sedisset. Vir humanus et frugi, staturæ mediocris, caluiciatum habens caput, expendere plura, quàm potis erat, solitus, Singulos ferè mortales Polonos, stirpe sibi et cognatione coniunctos, astruebat, In sumptus profusus plus, quàm sorti suæ et conduceret et conueniret.

Dum tempore elapso, Diætæ Olomuncensi constituto, gentes Casimiri Regis, oẽs arces et Ciuitates Epatus Varmieñ pter Elsberg conquisissent, et Elsberg, in quo Thungen Nicolaus fuerat, obsedisset Mathias rex,

quominus ferret Thungen auxilium, à Turco Hungariã vastante impeditur.

N On secuta conuentione Olomuncensi, pro festo Purificationis sanctæ Mariæ virginis, inter Casimirum Poloniæ, Matthiam Hungariæ, et Wladislaum Bohemiæ, Reges, ad concordandum constituta, bellum nihilominus à gentibus Casimiri Poloniæ Regis, contra Nicolaum Thungen, in Episcopatu Varmiensi continuabatur, Festo Purificationis elapso, vt fœderi, cum Matthia Hungariæ Rege concluso, satisfieret. Interim verò, totus ille Episcopatus, per ignem et prædas desolatus est, et omnes Ciuitates eius et arces, per gentes Regias cõqsitæ, et in ptatem Regiam redactæ, præter Castrum et Ciuitatem Elsberg, quæ et ipsa à Regio exercitu, ab vtraq3 parte Ciuitatis, obsidebatur. Molesta erat Mathiæ Regi Hungariæ hæc obsessio, iam enim res penè ad euersionem et cõquisitionẽ Castri et Ciuitatis peruenerat. Rex quoq3 Hungariæ Matthias, cum omni conatu et studio conabatur Prussiæ Mgro et Ordini et Nicolao Thungen, tanquã iussus à Summo Pontifice, subuenire, et gentes Regias ex campo depellere. Turcus tamen illi obstabat, qui Regnum Hungariæ vexabat frequenti vastatione.

Italia, Papa authore, et interno et externo feruet bello, adeò, vt Veneti coguntur, Turco, Scutaliam Ciuitatem insignem, cum aliis finitimis Ciuitatibus, pacto dare.

I Taliæ quoq3 Principes, mutuo gladio se collidebant, huius collisionis Sixtus Papa erat vertex et princeps, quem adiuuabant Ferdinandus Napuliæ, et Matthias Hungariæ, Reges, et Senensium Comũnitas. Pars autẽ altera erat Florentinorũ et Venetorum, contra quos Papa Sixtus inutile agebat bellum, hos adiuuabat Rex Franciæ, et Dux Mediolani, et multa mala regio Italiæ tunc tolerabat, adeò, vt Veneti cogerentur cum Turcis, sub iniquis cõdicõibꝫ pacem inire, et Ciuitatem Scutaliam insignem, quam tanto tempore, non sine clade maxima Turcorũ, defenderãt, cum aliis aliquot Ciuitatibus cometaneis, pacto et fœdere Turcis dare.

Mgrõ et Ordini ac Nicolao Thungen, Matthias Hungariæ Rex, à Casimiro Rege inducias obtinet, et conuentio ad pacem tractandam, inter Regẽ Casimirũ et Cruciferos, Siradiæ ꝑ Pentecostes festo indicitur.

M Issis aliquot Nunciis specialibus Matthias Hungariæ Rex ad Casimirum Poloniæ Regem, obtinuit inducias dari Nicolao Thungen, & Mgrũ et Ordinem non impugnari. Quæ, vt firmiora forent, misit Poloniæ Rex Casimirus tres Nuncios ad Matthiam Hungariæ Regẽ Budã vsq3,

videlicet, Raphaëlem de Iaroslaw, Regni Poloniæ Marschalcum, Paulum Iasienski Regni Poloniæ Vicethesaurarium, et Andream Rosa de Borzislawicze, Præpositum Lanciciensem et Canonicum Cracouiensem. Gratus fuit Matthiæ Regi Hungariæ eorum aduentus, gratèq3 et fauorosè à Rege Hungariæ excepti sunt et tractati, et Regia munificentia donati. Et post plures tractatus, inter eos habitos, suffragio Prælatorum et Baronum Hungariæ accedente, qui bellũ illud, inter Reges agi, molestè ferebant, tanquam vicinos et seipsos, contra quoslibet hostes, adiuuantes, ad has conditiones pacis deuenerunt, vt videlicet agatur cõuentio gnralis in Siradia, pro festo Pentecostes, quod tunc cadebat in vigesimã nonã diem mensis Maii. Ad quã Mathias rex Hungariæ teneretur mittere duos Põtifices, et si posset cõmodè, Gabrielẽ Cardinalem Epum Agriensem, ille enim feruẽtior erat, ad pacem cõponendã, propter Italiæ pacificationem, et duos Barones de corpore Regni. Tenebatur et Mgr Prussiæ cum ordine, et plena ptãte, et Nicolaus Thungen, per Regem Hungariæ accersendi, venire personaliter, et vtriusq3 Regni Prelatorum et Baronum tenerentur ambo stare reconciliatiõi, et psertim Nicolaus Tungen, de quo talis erat facta conclusiõ, vt, vel duos Epatus, vz Culmensem et Pomesaniensem, morte domini Vincentii Kyelbassa tunc vacantes, pro sua cõtentatione susciperet, et de Varmiensi Andreæ Oporowski, suo verò Pontifici, cederet: attenta totius Episcopatus desolatione, vel Casimiro Poloniæ Regi omnem impensam, ad bellum contra illum factam, solueret. Sub his conditionibus, induciæ cum Nicolao Thungen initæ sunt, et à bello cessatum. De obsidione q3 arcis et Ciuitatis Elsberg, ex quibus Nicolaus Thungen, metu captiuitatis et proditionis ductus, Ad Magrũ Prussiæ Martinum, non habens, vbi requiesceret pes eius, diffugerat.

Proceres maioris Poloniæ, in Czisſam, Casimiro Regi dandam consentiunt.

A Conuentione autem Piotrcouiensi, in qua consensus omnium Prælatorum et Baronum Poloniæ Casimiro Rege petente, ad recipiendam Czyssam, in omnibus Ciuitatibus, Ecclesiasticis et Militaribus, sibi fuit per Proceres Cracouienses et Russiæ præstitus, tenuit Casimirus Rex in Lancicia Conuentum, vbi etiam à Proceribus maioris Poloniæ, de danda Czissa, consensũ obtinuit. Relicta autem Lancicia, iuit Casimirus Rex in Radom, et ibi, cum Elisabet Regina consorte sua, mansionem satis longam, vsq3 ad tempora Pentecostes, expediendo causas Regni publicas, continuabat.

Ad Diætam Siradiensem, pro tractanda pace constitutam, Proceres conueniunt.

F Esto Pentecostes aduemente, Prælati et Barones Poloniæ, videlicet Iacobus Gnesnensis Archiepiscopus, Ioannes Cracouiensis, Sbigneus Wladislauiensis et Andreas Varmiensis, Episcopi, Vriel, Posnaniẽsis

Electus, Iacobus Castellanus et Capitaneus Cracouiensis, frequensq3 Prælatoru et Baronum numerus, ad Diætam Siradiensem, conuenerunt.

Vriel de Gorca, Regni Poloniæ Cancellarius, Iacobo de Syenno Archiepo Gnesnen prnte, et vota Capitulariu concordante, in Epu3 Posnaniense eligitur.

CApitulares Posnanienses, Pontifice suo, Andrea de Bnin, orbati, Vriele de Gorka, Præposito Gnesnense et Posnaniense, et Canonico Cracouiense in Administratorem assumpto, in Dominica Lætare, quæ fuit dies sancti Benedicti, et vigesima prima mensis Martii, ad comitia futuri Episcopi Posnaniensis peragenda constituta, in frequenti numero constituti, præsente Iacobo de Sienno, Gnesnense Archiepiscopo, qui discordes eligentium animos et vacillantes (pleriq3 enim eorum, ad postulandum Stanislau de Kurozwaki, Regni Poloniæ Vicecancellarium, animos inclinauerant) et animauit et concordauit, præfatum Vrielem Administratorem, et Sedis Apostolicæ collectorem, ac Regni Poloniæ Cancellarium, concorditer in Epum eligunt: nobilem de Domo Lodzya, ex patre Luca de Gorka, Palatino Posnaniense, et matre Catharina, filia Dobrogostii de Schamothuli, Castellani Posnaniensis: quamuis iam fuerit dudum ante, in Conuentione generali Pyotrcouiensi, pro octaua Epiphaniarum, quæ fuit tredecima mensis Ianrii, tenta, per Casimirum Poloniæ Regem, iure suo Regio, in Posnaniensem Episcopu publicè designatus, Cui etiam Rex ipse ad petitionem Lucæ de Gorka Palatini Posnaniensis, parentis sui, lras expectatiuas patentes, pro consequendo huiusmodi Posnaniensi Episcopatu, ante annos aliquot, asserebatur concessisse. Vir gracilis, nigris oculis, statura mediocri, crispatam habens cæsariem, In consanguineoru promotionem procliuus, epilepsiæ et aliis ægritudinibus subiectus, Qui misso ad Sixtum Papam quartum, Nicolao Sebastiani, Canonico Posnaniense, et aliis, electionem suam, die vigesima sexta mensis Maii, confirmari obtinuit, annoq3 eodem per Iacobum Archiepiscopum Gnesnensem consecratur.

Nuncii Regis Poloniæ apud Mathiaз Hungariæ Regem exponunt legationem in Cruciferorum negocio, et Siradiæ conuentione conium Baronu cum eo constituunt ad pacem cum Crucifer. tractanda, Ad quam cum nec ipse Hungarus veniret nec Consiliarios suos mitteret, Mgr Prussiæ ab eo delusus, ad Casimiru Regem Poloniæ studio et amore pacis

peruenit, quam mox, Matthiæ Regis Hung:
lr̃is illectus, respuit. Nicolaus vero Thungẽ
pacem supplex à Casimiro impetrat, et Epã:
tus Varmiensis restitutionẽ, et nouũ fideli:
tatis sacramentũ præstat.~

ORatores Regis Poloniæ Casimiri Raphäel Iaroslawski, Marschalcus,
Paulus Iassÿenski Vicethesaurarius, et Andreas Rosa, Lanciciensis
Præpositus, dum Matthiam Hungariæ Regem, apud Budam offendisset,
verba legationis apud illum faciunt, Asserunt non conuenire suo statui et conditi:
oni, vt bellum, contra amicum et vicinum Regem, pro Cruciferorum Magistro, &
subdito et homagiali Regis, et pro Nicolao Thungen rebelli, aßumat, Expetuntq;
vt vtroq; deserto, vetusta iura et fædera, inter Regna facta, custodiat. Hungariæ
verò Rex Matthias, respondendo legationi, Multa de non obseruacõe induciarũ,
et violatione Thungen Nicolai, et eius Episcopatus Varmiensis, questus est. Post
multos tandem tractatus, in re ipsa habitos, conclusum est, vt pro die Pentecostes
apud Siradiam, teneatur generalis Diæta: ad quam Consiliarii vtriusq; Regni
conueniant, iniurias et Magr̃i Prussiæ et Nicolai Thungen, quas, supra verum su:
praq; iustum, extollebat, aut discussuri, aut æquis conditionibus extincturi. Ad
quam, et Prussiæ Magr̃ et Nicolaus Thungen, teneantur personalr̃ aduenire: iudi:
cium Baronum cõmunium Regnorum subituri, et vt interim recederetur vtrobiq;
ab armis. Terruit hæc conditio Prussiæ Mgrũm et Nicolaum Thungen, et nisi
Militares Prussiæ vtrũq; impulissent, Diætæ Matthiæ Hungariæ regis nullateñ
paruißet. Venerunt tandem ambo Siradiam, sub saluo tamen Regio conductu, pro
festo Pentecostes, Vbi etiam Consiliarii Regni Poloniæ pleriq;, Rege Poloniæ
Casimiro cum aliis apud Pÿotrcouiam consistente, conuenerant, Rex võ Hũga:
riæ Mathias, dum nec ipse veniret, valetudine se excusans, nec Consiliarios mitteret,
serò factisui et stultitiæ Magr̃ Prussiæ et Nicolaus Tungen pœnitẽs, seroq; se,
à Mathia Hũgariæ Rege ludificatum perpendens, sabbato post octauas Corpis
Christi, post longam moram in Siradia frustra habitã, vterq; ad Casimirũ Poloĩæ
Regem Piotrcouiã aduenit: Regem Poloniæ Casimirũ, sua grandi iniquitate et
culpa iratum, conciliaturi. Frequens tunc numerus, circa Poloniæ Regẽ Casimir:
Consiliariorũ Regni Poloniæ erat, videlicet Iacobus Gnesnen Archiepiscopus
Ioannes Rzeschowski Cracouien, Sbigneus Wladislauien, Vriel, Electus et confir:
matus Posnaniensis. Nicolaus Camenecen. Episcopi, Iacobus de Dabno, Caste:
llanus et Capitaneus Cracouien, Matthias de Dmossin, Palatũs et Capitaneg
Posnanien, Ioannes de Tharnow, Sandomirieñ, Spitko de Iaroslaw, Leopoliensis,
Ioannes Zarẽba Calißien, Nicolaus de Kuthno, Lancicieñ, Ioaẽs Odrouaz
Podoliæ, Palatini, Ioannes de Tharnow Voÿnicen, Ioannes de Osthrorog Posna:
niensis, Dobeslaus de Kurozwaki Rospergensis, Andreas de Thacʒin Sãdecen
Ioannes de Pÿlcʒa Bÿeczensis, Stanislaus de Schidlowiecz, Radomieñ, Castel:
lani, Raphäel Iaroslawski Marschalcus, Paulus Vicethesaurarius, Stanislaus
de Kurozwaki Vicecancellarius Regni Poloniæ, et plures alii. Vacabat enim tũc
plures Dignitates, et sperabant multi altiores Mgratus se tunc consecuturos, Venerãt
etiã Militares, Palatini, Barones, et Cives Prussiæ: quorum principalis erat
Nicolaus, filius Stiborii de Baÿßen, Palatini Marienburgensis, et Magistri

Ciuitatum. Thorun. Elbing. et Gdansk. Et quamuis sex hebdomadis varii tractatus
pro reconciliatione Prussiæ, Magistri et Ordinis, fuissent interpositi, nulla tamē con:
clusio efficax et finalis sequi poterat: temeraria et vana spe Mgrūm et Ordinē mul:
cente, quam illi literæ et Nuncii Regis Hungariæ Matthiæ offerrebāt, quasi extē:
plò Legati et Consiliarii Regis Hungariæ aduenturi: dissidium debuerant tollere,
et ea conditione interposita, vt Matthias Hungariæ rex, Morauia, Slesia et Lu:
satia, Wladislao Regi Bohemiæ resignata, liberè Casimirum Poloniæ Regem
ad cedendum de omnibus terris Prussiæ, et de omni subiectione Magistri et Ordi:
nis, posset et deberet coarctare, Mgrūm quoq; et Ordinem Cruciferorum, et in pri:
scam libertatem et statum, et in pacificam possessionem omnium terrarum, Regno
Poloniæ vnitarum, reducere. Tam vanam autem et deliram spem Magri et Ordinis,
licet singuli irriderent et floccifacerent: Magister tamen Prussiæ, pro suo insano
cerebro, in ea perdurabat, non attendens Hungariæ Regem Matthiam, vafro consi:
lio, tempus ea spe extrahere, vt interim rebus suis, cum Rege conclusis Bohemiæ,
in Diæta Olomuncensi, quam tunc personaliter Reges ambo pro festo Visitationis sā:
ctæ Mariæ virginis agebant, prouidisset. Itaq; Casimirus Poloniæ Rex, sano v:
sus consilio, petentibus duobus Nunciis Matthiæ Hungariæ Regis, videlicet Ioā:
ne Byelik et Zwolski, in suspensionem belli et dilationem ampliorem, cum Prussiæ
Mgro et Ordine, consensit, Nicolaum verò Thungen prostratum et humiliatum, fa:
cinus quoq; suum, multiplici lachrymarum effusione recognoscentem, ad gratiam,
iuramento fidelitatis ab illo, et Prælatis ac Canonicis Varmiensibus, secum præsen:
tibus, suscepto, et præstito tunc, et in castro Marienburgensi, in præsentia Palati:
norum, Militarium, et Ciuiū, vice altera solenniter præstando, et cum vasallis suæ
Ecclesiæ, et omnibus Capitularibus, admisit, et ad Varmiensis Ecclæ possessionē
illum restituit: eo reformato et saluo, quòd Prælati et Canonici Varmienses, in qua:
libet dictæ Ecclesiæ vacatione, non debebunt eligere, nisi personam, Regi Poloniæ
gratam, in Epūm. Grauiter et animo iniquo Matthias Hungariæ Rex reconcili:
ationem hmōi ferens, Nicolaum Thungen per lrās obiurgat: minitans illi deposi:
tionem, quòd eo, vt tenebatur, deserto, in Casimiri Regis Poloniæ ditionem con:
cessserat ~

Nicolao Prochniczki, Camenecēn Epō Piotrcouiæ mortuo, et in Monasterio Vithouiēn sepulto. Mathias de Lomza Notarius Regius in Epātu illi succedit ~

Aduenerat etiam in præfatam Diætam Pyotrcouiensem, siue Conuentum, Ni:
colaus Prochnicki, Episcopus Camenecensis, ex Podolia: Archiepisco:
patum Leopoliensem, ex morte Georgii, sui vltimi Pontificis, anno vno su:
pra semis iam tunc vacantem, ad quem obtinendum aliquorum Ecclesiasticorum,
Aulicorum, aspirabat ambitio, à Casimiro Poloniæ Rege precario et ipse obten:
turus. Esu autem anguillæ, parum benè elixæ, in itinere læso et viciato stomacho,
Pyothrcouiam adueniens, distributis in suffragatores sui propositi muneribus,
in febrim incidit. Qua sensim ingrauescente, die Lunæ vigesima prima Mensis

Iunii, in diuersorio suo, extra muros Pyotrcouienses, præter suam et familiariorum suo-
rum spem, non prouisa Domo sua nec disposita, exactis in Pontificatu Camenecensi
vndecim annis, moritur, et in Monasterio Vithouiensi, ordinis Præmonstratensis
Pyothrcouiensi oppido vicino, altero die, videlicet Martis, vigesima secunda Iunii
sepelitur. Post cuius mortem, Casimirus Poloniæ Rex, Camenecensem Episcopatum,
more et iure suo Regio, in Notarium suum Regium, Matthiam de Lomza, Plebanũ
in Busko, Canonicum Leopoliensem, genere nobilem de armis et cognatione Rawi-
tharum, virum sensatum, factiuum et eloquentem, mediæ staturæ, capillo nigro, ex
patre   et Anna matre genitum, quo facilius arcis et oppidi Camenecen.
possit prouenire muralis fabrica et fortificatio, contulit ~

Florentini quinquaginta castella Sūmo Pontifici vi adimunt, Veneti autē cum Turco, Scutara Ciuitate Albaniæ ei data, ꝑpetuum feriunt fœdus, et Genuen̄ præstant obedientiā Roāo Pontifici, quem, vt belli domestici autorē, Rex Franciæ ꝑ Legatus arguit ~

F Lorentini, quorum Princeps Laurentius de Medicis, et auro multo eis af-
fluente, et assistentia Franciæ Regis, Venetorum, et Ducis Mediolani, a-
nimosiores contumatioresq; effecti, contra Summum Pontificem Sixtum
quartum, indignatione dura concepta, bellum ex integro contra illum instaurāt, &
de Castellis quinquaginta notabilibus, ad ius Romanæ Ecclesiæ pertinentibus,
illum, intra paucos dies deiiciunt, suæq; subiiciunt ditioni. Accessit, adhæc, vulnus
crudelius. Veneti enim, inito perpetuo fædere cum Turcorum Cæsare, Ciuitatem illi
Scutaram in Albania, quam, multo et suorū Ciuium armigerorū sanguine, multoquē
auro, longo tempore defenderant, cum suo et totius Christianitatis dedecore, et malo to-
tius Italiæ tradunt. Legatus Turci, ad continuam residentiam, in Venetias susceptus
est, incredibilis honor et dignitas, sibi exhibebatur: iam portus ad Italiam patentis-
simus est. In consistorio publico, dum Genuensium cōmunitas Romano Pontifici
obedientiam fecisset. Oratores Regis Franciæ, multa maximaq; contra Sixtū Ro-
manum Pontificem proferebant, publicè dicentes, quòd vbi pacis author esse deberet,
illic esset belli totiusq; mali fomes et incentiuum, quòdq; conciliū generale q; maxiē
fugeret, et alia multa, quæ vehementer pungebant. Verùm Romanus Pontifex satis
argutè illis rn̄dit dicens. Quod dicitis me dissensionis esse authorem, à veritate
est alienum. Scitis, quòd, dum inducias petiistis, consensimus vobis. Optastis censu-
ras omnes suspendi, suspendimus et relaxauimus. Arma, vt posuissemus, et milites
reuocaremus, petiistis, obtemperando votis vr̄is, posuimus et reuocauimus. Quottidiè
mercatores florentinos in vrbe nr̄a confouemus. suas mercantias exerceri patimur.
Vltra hæc omnia, semper paratissimi fuimus et sumus, vos in gratiam et gremiū pa-
ternum suscipere, cum honestate sanctæ Romanæ Ecclesiæ, Conciliū generale etiam

non fugimus, quinimo vehementer desideramus. Hinc est, quod diuersos Legatos, etiã fratres nrõs sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, ad omnes Principes maiores mittimus, vt sedatis bellis intestinis, et eis inter se ad fraternam vnitatẽ reductis, vnanimiter fortissimo et sæuissimo Turco, validissimè resistere possimus. Mittitur Legatus de latere ad Matthiam Hungariæ, Wladislaum Bohemiæ, Casimirũ Poloniæ, Reges, eorumqꝫ Regna, Ioannes de Aragonia, filius Regis Siciliæ, Hũgariæ Regis germanus, qui inauditas, Legatis concedi solitas, habet facultates. Tantas enĩ habet, vt non de latere, verum cum vtroqꝫ latere Romani Pontificis proficisci dicat.

Mgr̃ Prussiæ Martinus Treslar, sine pace ad suos redire non audens, Diætam Siradiensem Pyotrcouiæ opperitur.

Hebdomadis pluribus in Pyotrcouiensi Diata Casimirus Poloniæ Rex commoratus, missis ad Matthiam Hungariæ Regem Paulo Iasbienski Castellano Sandomiriensi, et Ioanne de Bayssen, Castellano Marienburgensi, Diatam Siradiensem pro die sancti Bartholomæi Apostoli, agi, iuxta peticões Matthiæ Hungariæ Regis, per Byelik et Zwolski, factas, et bellum interim, cum Mgr̃o Prussiæ et ordine suspendi, consentiens, Ex Pyotrcouia, die Mercurii, vigesima octaua mensis Iulii, recedit. Martino Treslar Prussiæ Mgr̃o, in Piotrcouia remanente, et Diætam Siradiensem illic præstolante, Et in Radom ipse Rex, vbi illum Elisabeth Poloniæ Regina, per omne tempus moræ suæ in Pyotrcouia, opperiebatur, diuertit. Neqꝫ enim metu suorum Prussiæ Magister concussus, sine pace, ad propria audebat recedere.

Pax perpetua inter Matthiam Hungariæ, et Wladislaum Bohemiæ Reges, præsentes Olomunciæ firmatur sub conditiõibus hic insertis.

Agebatur, sub iisdem temporibus, Olomuncensis Diata. Ad quam primùm Matthias Hungariæ Rex, longo tempore expectatus, habens secum in comitiua Simonem, Napuliæ Regis Ferdinandi filium, et Consortem suam Beatricẽ, eiusdem Ferdinandi Regis filiam, die Veneris secunda mensis Iulii, Wladislaus verò Bohemiæ Rex, die Martis tredecima eiusdem mensis Iulii, hñs secũ mille quingentos equos, aduenerunt. Vbi habitis per aliquot dies amicabilibus tractatibus, die Solis, in festo sancti Iacobi Apostoli, hora noctis prima, pax ꝑpetua inter Reges conclusa et firmata est: sub conditionibus priorũ fœderum, vt, vꝫ Wladislaus rex Bohemiam habeat vniuersam, Matthias Hungariæ Rex vniuersam Moraniã, Slesiam, Lusatiam, vsqꝫ ad exolutionem quadringentorum millium florenorum, post mortẽ Mathiæ Hungariæ Regis Regno Hungariæ fiendã, Magno de hac pace erat

exhilarati gaudio, et præsertim Prothasius Olomuncensis Epus, item, Barones de Rozemberg et Stemberg, et alii singuli Bohemi, qui à subiectione Matthiæ Regis Hungariæ absoluti, in ditionem Wladislai Bohemiæ Regis concesserunt: omnibus ferè maioribus et primoribus Morauiæ, Slesiæ et Lusatiæ, imò et inferioribus, singulari molestia, quòd nacti forent auarum et superbum dominum, conturbatis. Discessit aut̃ vterq3 Rex die Veneris penultima mensis Iulii ex Olomunc3 ad propria, datis inter se muneribus magnificis. Sub quo quidem vniuerso tempore, Wladislaus Bohemiæ Rex et sui omnes, splendidè, opiparè, et abundanter in singulis fuerunt prouisi et tractati, Hungariæ Regis Matthiæ munificentia et liberalitate :~

Mgr Prussiæ Martinus Truxes, partim suorũ precibus victus, partim denunciationibus Matthiæ Hungariæ Regis deterritus, ægre licet, se cum suis omnibus, Casiro Regi et Regno Pol: subiicit, et nouũ fidelitatis iuramentũ præstat, lræq3 icti cum Hungaro fœderis vltrò citroq3 restituunt. Cui Casirus omnem culpam indignatioẽq3, ad petitionẽ Oratorũ Hungariæ Regis, condonat :~

PRocessit tandem Casimirus Poloniæ rex et venit in nouam Ciuitatem Korc3in, vbi illum et Martinus Truxes, Magister Prussiæ, cum suis secutus est, ibiq3 aduentum Oratorum Matthiæ Hungariæ Regis pluribus hebdomadis opperiebantur: qui tardiusculè, nam non nisi secunda die mensis Octobris, aduenerunt in nouam Ciuitatem Korczin, Stephanus videlicet, Comes Scepusiensis, Hungarus, et Venceslaus Bec3kowski de Czarnigrod, Bohemus. Et negligentia sui Regis Matthiæ excusata, quòd bello barbarico cum Turcis occupatus esset, celerius missi non erant, diebus decem pro reconciliatione Mgri Prussiæ et sui ordinis, apud Casimirum Poloniæ Regem et Consiliarios suos, in frequenti tunc nro congregatos, fideles suas operas nauabant. Exhibebat enim se Magr Prussiæ cum suis grauẽ et difficilem, ad præstandum, Casimiro Regi et Regno suo Poloniæ, debitæ fidelitatis et subiectionis iuramentum: astruens, quod Deo et homini (notans, per hominem, Hungariæ Regem Mathiam) contrariam fecisset pollicitationem, nec se ad insinuadum per illos decem dies induci patiebatur. Reconciliationis quoq3 spes, nõ sine amaritudine et dolore, et quadam desperatione, recidebat ad irritum. De quo sui omnes, et fratres de ordine et militares, et Ciues qui secum aduenerant, multipliciter excruciabantur: destructionem suam videntes imminere, ad reconciliationem efficiendam operas etiam suas intenderant. Erant autem hi, Ioannes de Tuphen, magnus Cõmendator, Stephanus Steyberger, Osterodensis Commendator, frater Ioañes de Lessen, Cancellarius Mgri, Canonicus et Electus Pomesanien. Fabianus Decretorũ Doctor, Canonicus Wratislauiensis (quem Matthias Hungariæ Rex, vt Magri et ordinis parti consultando prodesset, peritus enim iuris, et practicus antiquus, habebatur, suis sumptibus transmiserat) frater Matthias Zeberburger, fratr Kilianus

Guttenberger, frater Fredericus Gebeschatel, Idurman, als Adrianus, Notarius Magistri, item Conradus de Egyelschtin, Daniel de Kunheyn, Iudex Brandeburgensis Ambrosius Perwanth, Nicolaus Kawther, Ioannes Proyke, Donatus Veythner, militares, Georgius Malschak, Paulus Hor, Nicolaus Kieyschelin, Consules et Ciues de Kinsberg. Et quamuis Magister Prussiæ Martinus cum suis, iniurias graues et enormes, à Casimiro Poloniæ Rege se accepisse allegassent: Propter quas, licitū sibi putabant fœdus pacis perpetuæ temerare: articuli tamen grauaminis, per eos in scriptis dati, post responsionem Regiam, ad illos factam, in grauem illos confusionē et ludibrium adduxerant, palpantibus Oratoribus Regis Hungariæ, illos tenues et paleas esse, denunciauerunt. Itaq3 Nuncii Regis Hungariæ denūciant, et Fabianus Doctor et Consiliarius Mgro, Ordini, et suis, ne decetero aliquā spem in subsidio et defensione Mathiæ Regis Hungariæ, bello barbarico, cæterisq3 bellis occupati, reponerent, certi quoq3 essent ipsum regem Hungariæ, propter patentem iniusticiam et iniquitatem, ipsos et causam eorum deserturum. Hac itaq3 denunciatione Magister Prussiæ Martinus et suorum partim precibus, partim terroribus, victus, implere iusiurandum, Regi Poloniæ Casimiro reconciliari, et fœdus pacis perpetuæ, quod violauerat, reformare consensit. Itaq3 die Saturni, nona mensis Octobris, in festo vc3t sancti Dionysii et sociorum eius, in arce noua Ciuitatis, et in stuba maiori, prefatus Martinus Truxes, Magister Prussiæ, Commendatores, Milites et Ciues, post multos tractatus et difficultates, quas iurabat, dicens Magister, se pellem ex corpore prius exuturum, et in portiones minutas dismembrari illud passurum, quam id quod iubebatur facturu, omni pertinatia deposita, fecit et præstitit Casimiro Regi et Regno Poloniæ, debitæ fidelitatis et subiectionis sacramentum corporale cum suis omnibus, quos superius descripsimus, in manibus Ioannis Episcopi Cracouiensis, sub præsentia Consiliariorum Regni Poloniæ, tam Ecclesiasticorum quam Secularium, et etiam Oratorum Matthiæ Regis Hungariæ, astante magna præsentia et multitudine militum et Procerum Regni Poloniæ. Præstiterunt et tunc Barones Regni Poloniæ, ad vacantes Magistratus recenter assumpti, iuramentū de seruādo fœdere pacis perpetuæ: quod etiam omnes suos fratres, milites, Ciues, et subditos, qui nondum iurauerant, in Prussiæ terra Conuentu indicto, sub præsentia Oratorū Regiorum, præstituros Magister Prussiæ, et Castra et Ciuitates, Chelm et Brodnicā et vetus Castrum, pro quibus redimendis, Casimirus Poloniæ rex, octo millia florenorum, dono illi dedit, se à festo sancti Martini, proxime venturo, resignaturū astrinxit. Damna autem, sub tempore belli, cum Nicolao Thungen Episcopo Varmiense, gesti, vtrinq3 facta, per quor Regios, et quatuor Magistri et ordinis Arbitros, et nonū Superarbitrum, ab vtraq3 parte electum, quibus data est pro vtraq3 parte plena potestas, sub tempore competenti, decident, Quibus omnibus peractis, Casimirus Poloniæ Rex ab Oratoribus Matthiæ Regis Hungariæ exoratus, Magistro Prussiæ et Ordini, ac subditis eius, omnem culpam rebellionis et pertinacie, quomodolibet contractam, liberaliter et gratiosé indulsit, ipsumq3, dextra data, in amplexum suscepit, Datisq3 tam Magistro et omnibus suis, quam etiam Oratoribus Mathiæ Hungariæ Regis, quos supra nominauimus, optimis et insignibus sabellinis et mardurinis, ex purpura et ostro contextis, stolis, equis, ceterisq3 muneribus, cum lætitia immensa vtrorumq3, duodecima die mensis Octobris, recessus ex noua Ciuitate factus est tam Magistri et suorum, quam Oratorum Matthiæ Regis Hungariæ: qui omnibus necessariis, per Casimirum Regem, splendidè et opiparè

fuere procurati. Affuerunt etiam huic actioni Pomeraniæ, et Chelmenses. Prussiæq3 Barones, sub obedientia Regia constituti, videlicet Ludouicus de Morthung, Chelmensis, Fabianus de Mgorw, Gdanenses, Palatini, Nicolaus Bayssen, Castellanus Gdanensis, Fabianus de Merken, Henricus, ats Iendrischek, milites, Hanus Vinkiendorff, Hannus Schewle, Gdanenses, Ioannes Scharor, Hermannus Helwad, Thorunenses, Balczensthorm, et Mathias Bretelnik, Elbingenses Consules, vniuersisq3 dies illa pulcherrimum spectaculum præbuit. Vultus etiam Prussiæ Mgri et fratrum de ordine, ac subditorum suorum exhilarauit; amplius etiam eorum, qui in ædibus et laribus propriis remanserant, exhilaratura. Me quoq3 iuuabat actui iurisiurandi duplici, Magistri videlicet Ludouici de Herlichchaussen, qui primus fœdus pacis perpetuæ, cum Casimiro Rege et Regno Poloniæ, cōfecerat, et huic, qui quartus post illum fœdus violauerat, interfuisse. Coactusq3 est restituere lrās fœderis, Regi Hungariæ Matthiæ, quod cum eo pepigerat, et suas ab illo repetere, quæ in manus Rudolphi Wratislaviensis Episcopi, per Ioannē Varadiensem Epūm, noīe Hungariæ Regis, ex parte verò Martini Prussiæ Mgri, p duos frēs Ordinis, apud Wratislaniā, sub præsentia Ioannis Lyasocki, Scholastici Gnesnensis, Notarii et Nuncii Regii, pro festo Purificōnis sanctæ Mariæ, repositæ, et prius, quàm ab aliquo alio viderentur, incisæ; prouidente Rudolpho Wratislauien Episcopo, ne nouus bellorum inter partes illaberetur stridor. Parum enim lotæ erāt, incircuncisis et indignis verbis depromptæ. Ex quibus omnibus, facilè intelligis, vilem et damnatam conditionem mortalium, qui non aliter ad debitam trahi possūt obedientiā, nisi dum intelligūt, amplius iam se non posse, aduersus superioris calcaneum calcitrare :~

Miles, ob non solutum emeritum in Prussia stipendium, bona, præsertim vero spūalium, spoliat :~

Exortum est illicò, bello Pruthenico extincto, Ciuile bellum ex gentibus Regiis, quorum colluuies erat ex Bohemis, Morauis et Slesitis, mercenario ære in Prussia militantibus, Prussiam, adhuc feruentem bello deserentibus, dum in stipendio emerito, pro quo soluendo, consentiente vniuerso Regno, fertones Cmethonibus, exactiones verò Ciuitatibus et oppidis, et suffragia Ecclesiasticis, imposita erant, ad tempora arcta solui non possent, spoliis, prædis, violationibus, et stuprationibus, ac quibuslibet calamitatibus, plures villas oppidaq3, et signanter ad ditionem spiritualium et Monasteriorum ptinētia, obruebāt. Quapropter gemitus et vociferatio pauperum hominum, à stipendiariis oppressorū, vbiq3 audiebatur, quæ vsq3 ad Thronum altissimi Dei ascendebat, tam cōtra Ecclesiasticos quam Sæculares, durum iudicium Diuinum subituros, qui, abrogato vetusto more patriæ, quo iusta bella proprio milite agebantur, pegrinos milites, destitutis Aulicis et propriis militibus, illud gerere, et vniuersum Regnum intestino bello inuoluere, satius ducebant :~

Iakschicz, Paulus Xÿacz et Batheÿ Istwan, Ductores exercitus Hungarici audacissimi, dum cum Turcis, in Septem Castra irrũpentibus, fortissime manus conserunt, excepto Batheÿ Isthwan, licet in acie aduerso pectore ceciderint: p̃claram tñ victoriã de Turcis referunt ~

Feria quarta ante festum sancti Galli, ats die Mercurii quartadecima mensis Octobris, Turcorum exercitus maximus, ad centum millia æstimatus, quos etiam Bessarabi adiuuabant, in terram septem Castrensem, circa oppidũ Sobinow, quod Theutonici vocant Korn, ingressus, quinq́ꝫ Capitaneos, quos ipsi vocant Baschas, (ex quo etiam potest æstimari Turcorum multitudo) Hungari verò tres tantũmodo Capitaneos, habebant, videlicet Batheÿ Isthwan vnum, secundũ, Paulw Xÿacz Hungarum, nobilem quidem genere, sed diuitiis tenuem, et tertiũ Iaxicz, gn̄re Rascianũ, virum audacissimum, et in armis magni precii: qui diuisos habebat exercitus, et longe tunc à se erant, quando ex necessitate (Turcis irrumpentibus) Battheÿ Istwan coactus est cum suo exercitu inire pugnã. Is, videns imparẽ se hostibus esse, iurauerat, flexis genibus, mori potius quàm fugere, Feruebat pugna, horis ferè tribus, et abundante multitudine Turcorum, Hungarus cœpit referre pedem, fugaq́ꝫ à ciuibꝰ septem Castrensibus, quorũ quor millia numerabantur, cepta est: quos vix Bateÿ Istwan increpatos potuit sistere, Interim verò dum Hungari reintegrata pugna, ad præliw reuerterentur, subuenerunt duo Capitanei, partis Hungarorũ præfati, Xiacz, Pauel, et Iaxicz, sub quorum ductu, omnes Aulici Regii, et noningenti Rasciani erant: solicitati frequentibus Nunciis Batheÿ Isthwan, Et dimissa fronte hostili, in latus studiosè irruerunt, magnamq́ꝫ stragem fecerunt in Turcis, et in fugam eos verterunt, Nec amplius fuit pugna, sed clades et barbarorum fuga, Multiq́ꝫ Turci deleti sunt, et extincti, notabiles autem quinquaginta capti: malebat enim Hungarus occidere quam captiuare, Maxima de hac victoria in Regno Hungariæ habebatur exultatio et iucunditas: quanuis Hungaris cesserit victoria non incruenta, Beri Isthwan enim vnus ex Capitaneis, grauiter vulneratus est, licet non lethaliter, Duo alii Capitãei exercitus, Xÿacz Pawel et Iaxicz, multi quoq́ꝫ de Hungaris militibus et Aulicis, pectore aduerso cecidere, Fuissentq́ꝫ Turci superiores, nisi præfati duo Capitanei Xiacz Pawel et Iaxicz tempestiue aduenientes, et latus hostile inuadentes, illud acerrimè contriuissent ~

Casimirus Rex Poloniæ cum Moschis tractat de pace, qui iugo duro Tartarorum excusso, Nouogrodenses potẽtes diuitiis, imperio etiam suo subiiciunt, et opibus maioris æstimationis, q̃ꝫ credibile est exuunt, Lithuaniæq́ꝫ magnam partem adimunt ~

Casimirus Poloniæ Rex, rebus Polonici Regni compositis, et expediti,

one stipendiariorum, Ioanni Episcopo Cracouiensi, Iacobo de Dabno, Castellano et
Capitō Cracouien, et Paulo Iasyenski, Castellano Siradien, commissa, die Mer-
curii sedecima mensis Nouembris, al's feria quarta ante festū S. Elisabeth, ex noua
Ciuitate Korczin, visitato etiam Monasterio sanctæ Crucis, in Lithuaniam, cū om-
ni Curia sua se contulit. In qua tempus hyemis, veris, et æstatis, venationibus vacan-
do, consumpsit: placitando cum Moschonitarum Ducibus, vcz. natu maiori Iwano,
et Borzinogio Andreæ, et pro regionibus, quas Ducatui Lithuaniæ Duces præfati
Moschonien, Rege Casimiro absente, per iniuriam, vt asserebatur, abstulerat. Seni-
or enim natu Dux Iwan, magni animi et factiuitatis erat vir. Qui etiam excusso
iugo Tartarico, vendicauerat se in libertatem, cum omnibus suis Principatibus et
terris, et iugū seruitutis, quo vniuersa Moskwa, à temporibus diuturnis, etiam à
tpe Alexandri Vithawdi, magni Ducis Lithuaniæ, premebatur, reiecit: quod adeò
perniciosum fuit, durum, et detestabile, vt Nunciis Cæsaris Tartarorum, nec Nun-
ciis modo, sed etiam Nunciis, quantumcunq3 sordidis et vilibus, in Curiam Principis
maioris natu, pro exigendo tributo, aut alia necessitate ordinanda, Moskwā acce-
dentibus, Dux ipse Moskwensis, in equis sedentibus, pedes occurreret: poculū lactis
equini supplex porrigeret, et cadentis lactis, per iubam equi, guttas, ore lamberet, lec-
toriq3 Thartaro, legenti Thartarorum impatoris literas, in Ruthenicum versas, ve-
stem, pellibus sabellinis subductam, quæ putaretur optima, pedibus supponeret, et tam
ipse Dux Moskwensis, quàm omnes alii inferiores Duces, et Boiari, Proceresque sui,
genibus flexis, lrās Cæsaris Tartarorum audire, abominabili deuotione, et in omne
auxilium Thartaro, contra quoslibet Catholicos ire, cogerentur. Affligebat, ingentis
spiritus virum, Nowogrod, terrarū Russiæ et latissima et ditissima, quam sui iuris
suæq3 ditionis, astruebat ademptam. Fremebatq3 animo, quod alioquin gens muliebris
et effæminata, infinitis diuitiis, magis aliquanto quàm Venetorum Imperium onu-
sta, suum imperium fastidiret, et sibi pro libito, quos vellet, Duces et Ciliarchas, ad
arbitrium Episcopi senioris et populi, constitueret et destitueret. Quam, cum à Ca-
simiro Poloniæ Rege, et magno Duce Lithuaniæ, desertam, neglectamq3, quamuis
sibi annis singulis Centum millia Ciclorum penderet, offendisset, protinus illam
in ditionem suam redegit. Veritus deinde, ne terra mariq3, inæstimabilibus etiam
diuitiis per multas ætates aucta, aliquando in rebellionem verteretur, illuc, multo
milite proprio et mercenario stipatus, celato animi sui proposito, accessit. Pontifi-
ceq3 inæstimabili thesauro auri et argenti, multaq3 nobilissima supellectili, qui
à pluribus centenis annorum, per vnumquenq3 Epum, alteri succedentem et relinque-
batur et condebatur, spoliato, et trecentis ciuibus, natu maioribus ditioribusq3, capite
damnatis, ac bonis eorū et thesauris, Ducali potestati infiscatis, omnē Ciuitatem et
Ciues reliquos, duabus partibus auri, argenti, et lapidum preciosorū, cæteraq3 suppel-
lectili, tercia parte cuilibet relicta, quam constabat plus, quàm decem Venetias, in
thesauris possidere, depilauit, et, quod dictum quoq3, apud posteros parū erit credibi-
le, trecentos currus, auro tantūmodo et argento, margaritis, lapidibus preciosis &
raris, cæterisq3 id genus vnionibus, vsq3 ad os refertos, ante se, de spoliis Nouogro-
densiū, egit. De suppellectili verò nobilissima pellium, purpurarū, pannorū, variarū
manerierum, post se innumeros currus egit. Hac igitur diuitiarum mole auctus,
singulis gentibus per circuitū erat terribilis, Nonnullisq3 regionibus Ducatū ma-
gni Lituaniæ exiens, cæteris imminebat. Contra quem, dum Lituani conarentur,
insurgere, auertebat illos Casimirus Rex Poloniæ: disuadens prudenter &

modestè, ne tyrones ipsi non procurato sibi perprius exercitatorum militum ex Polonia auxilio, tentarent confligere cum Duce, pluribus victoriis et opibus aucto, Parvamq; in Ruthenis suae ditionis, suiq; Ducatus, spem ponerent, quos sibi propter disparitatem ritus, suapte spontè infestos, nossent. Nec tam pro victoria Lithuanorum, quàm pro ruina, si dimicatio cum Moskwensibus fieret, adnisuros, vera praedicere visus et annunciare, aequis auribus à sensatis et prudentibus audiebatur.

Anno Domini 1480.

Casimirus Rex diutius quam Senatus Polonus vellet, in Lithuania moratur.

CElebritatem sanctam nativitatis redemptoris nostri Domini Iesu Christi, ex venationum locis, Serenissimus dominus Casimirus Poloniae Rex, et Dux magnus Lithuaniae reversus, in quibus longo tempore immoratus fuerat, apud Grodno cum diebus sequentibus, cum Coniuge sua Elisabeth Regina, et tribus filiis, Casimiro, Alberto, et Alexandro, totaque Curia exegit. Post haec, pro tempore Quadragesimae, in Lithuaniam divertens, apud Throky aliquanto tempore mansit. Et inde egressus, Pascha Domini, cum hebdomadis sequentibus in Cathedrali Vilnense Ecclesia celebravit, Ibiq; mansionem suam longo satis tempore, licet à Consiliariis Poloniae frequentibus literis et Nunciis, quatenus ad Regnum rediret, accerseretur, continuavit: distinentibus eum Lithuanis et importunè deposcentibus, ne illos desereret, aut ex filiis unum, quod illi durum et molestum erat, surrogaret.

Contra spem omnium ex morbo revalescens Matthias Hungariae Rex Austriam invadit. Pontifex interim Romanus, Florentinis petentibus paces concedit.

MUltas interim Germanicas regiones, propinquas quoq; et remotas, fama, non temerè exorta, pervaserat, Hungariae Regem Matthiam, in oleo olivae, ex Venetiis ad vendendum illato Budam, acomitatum esse, Quae tanto facilius apud vicinas nationes credita est, quanto ardentius interitus illius, à singulis, sed et à propriis Hungaris poscebatur: quos anno quolibet tributo quadruplici, sub colore, ut robustius Turco resisteret, re vera autem, Catholicorum, et praesertim Romanorum Imperatoris Frederici, quem ad iniuriam irrogandam opportuniorem videbat, et cuius Imperialem sedem sibi usurpare nitebatur, derogabat. Premebatur siquidem podagrica saeva et atroci infirmitate; à qua contra spem et votum mortalium peritia Aesculapiorum facilè fuit liberatus. Necdum curatio ad integrum provenerat, auro in mercenarios equestres et pedites, quod Pannonius in suam

defensionem contulerat, erogato, mittit exercitum, ex variis gentibus permixtum, sub ductu Tharczi Thomae Hungari, Austriamq3 inuadit, et oppidum Rakemburg situ et arte forte, stratis per tormenta muris, expugnat. Admonet deinde ad arcē et oppidum Gracz, in aditiore loco situm, exercitum, et illud tormentis quatire cœpit. Sub id deinde tempus, Sixtus Papa quartus, Florentinis petentibus, pacē dedit: multatis perprius aliquot insignibus Castris et Ciuitatibus, et Romanæ Ecclesiæ sorti et proprietati perpetuo insertis.

Finis Annalium Ioannis Dlugosch
Senioris. Canonici Cracouiensis.

Laus sit DEO.

Quantum laboris, author huius operis, in colligendis et scribendis Annalibus, adhibuerit, declarat, et ne hoc suum opus intereat, imò, vt reuideatur et continuetur, omnes obtestatur et orat: præsertim verò Vniuersitatis Craco: uieñ studiosos, Deinde Deo, optimo max: gratias, de hoc opere absoluto agit:~

Post diuturnos et longos labores, post varia ingenia et meditationes, post transitus et itinera, quos et quæ faciebam, quærendo Annalia et propria et aliena, post contumelias et oblocutiones post varias detractiones et car: ptiones, cepit me non mediocris voluptas, quanuis inter graues ægritudines, in gra: bato decumbentem, quòd ad finem præsentis operis peruenerim, In quo, etsi magis pro honore Dei, et vtilitate patriæ, quàm fretus ingenio, progredi vlterius voluerim, intelligens, quemadmodū in principio libri præfatus sum, rem omissam ab oībus esse, fatis tamen prohibeor, suspicorqꝫ coniectura vehementi, sua tela dissoluturas Parcas, Iam enim, per clementiam Diuinam, ad comunem omnium hominū ætatis nræ periodū perueni: sexaginta enī quinqꝫ annos cursu meo transcurri, et meridianis horis trāsitis, ad ipsam vesperam humanæ mortalitatis, ad ipsumqꝫ æui cubile perueni: Regiā So: lis ingressurus, et per gratiam æterni Imperatoris, speculum illud solare splendi: dissimum, quod illuminat omnem hominem venientem in hunc mundū, visurus, æuoque sempiterno, cum sanctis omnibus, fruiturus, Profiteor autem in hoc opere, vt dudum professus sum, non omnia me solida scripsisse, sed caduca, sed fragilia, sed tenera: a: liorum relatione, aut mea aut aliorum suggestione deprompta, et per aspera dumeta substrata, aut in aliorum codicellis et chartis reperta, aut ab aliis audita: credibile ducens, quod pro vero asserebatur, Orans singulos, vt per alios pinguiorem Mineruā et dicendi peritiam sortitos, errorum nostrorum et deformitatum rescindantur næui. Si quid aūt inconditè et incultè dictum legerint, vel si totum ita scriptum fore ꝑspexerint, doctrinæ dent operam, linguæ meæ et imperitiæ veniam, In tanta enim rerum copiosita: te et varietate, Angelicum esset, singula ad liquidum, et ad rei veritatem, perducere. Neqꝫ nos Euangelia neqꝫ Epistolas Canonicas scripsimus, vt sanctissimi Apostoli, sed, pro exercitatione nostri ingenii, scripsimus res humanas, variabiles, et fluxas, qua: rum rerum veritatis periculum, ne nostræ conscientiæ puritatem in aliquo exulcerēus, in nos assumimus, Et licet infirmitatum nostrarum cruciatus, plus, quàm per annum integrum tenderetur: sub omni tamen debilitatum et dolorum cursu, signare tempora et describere singula gesta fælicia et aduersa, vtcunqꝫ per dolores et angustias licu: it, curauimus, Hoc autem consecutum mihi in conclusione, et fine operis mei, præfari finaliter liceat, quod plerosqꝫ Catholicos viros videmus consecutos, Nam, cùm ꝑ om: ne tempus vitæ meæ, supplici et assidua oratione mea, clementissimum obsecrarem Dominum, vt me per suam grām non prius hinc tolleret, donec ab omnibus facinoribus, propiciatione sua, et ab omnibus reatibus, euacuaret, et omnes sordes meas, per tole: rabiles ægritudines extergeret, aduenisse tempus reor, in quo, non meo merito, sed fauore suo et propiciatione, suæ visitationis ventilabro, spero me defecatum, Adiice: re et hoc liceat, quòd in hoc opere continuus et assiduus scripturæ operam dedi, non so: lum articulis meis, sed et meorum librariorum, et per annos propè viginti quinque, vt

pernox et perdius ad hoc opus, summa cura, summoq; studio et diligentia incumberem,
et cæteris neglectis, ad hoc vnum promouendum, assiduè lucubrarem. Comperta aũt
alia et alia et tertia et quarta et quinta et sexta veritate, rarus sexternus potest in
hoc codice, comperto errore meo, deprehendi, quem de cæteris non sustulerim, vsq; ad
sextam et septimam vicem, in aliamq; formam non verterim: ne cuiquam in scandalũ
vel errorem forem, in vita vel post mortem. Immensas autem gratias ago infinitasq;
et immortales sanctæ et immortali Trinitati, patri et filio et Spiritui sancto, et
Dei genitrici excellentissimæ virgini Mariæ, sanctæ Theotocos, et omnibus Ange-
lis, Patriarchis, Prophetis, Apostolis, Martÿribus, Confessoribus, Virginibus, om-
nibusq; Cælestium virtutum ordinibus, præsertim tamen beato Michaëli Archãgelo,
vtriq; Ioanni, Patriarchæ et Apostolo, beato Stanislao, Venceslao, Adalberto, Flori-
ano, Hedwigi, Patronis Regni Poloniæ gloriosis, et beato Vincentio Martÿri famoso,
et beatis Virginibus et Electis, Annæ, Mariæ Magdalenæ, Dorotheæ, Margarethæ,
Barbaræ, et beatis Confessoribus, Hieronÿmo, Augustino Ambrosio, Gregorio, Basi-
lio, Benedicto, et omnibus sanctis, quorum suffragiis et auxiliis, et intercessione, cre-
do me librum p̃ntem scripsisse et dictasse. Rogans et obsecrãs deniq; oẽs Ecclesiasti-
cos viros, Regulares et Sæculares, et præsertim, Venerandos et Egregios viros, Do-
ctores, Professores, Magistros, Studentes, Scribas, in qualibet facultate alumnæ nr̃æ,
Vniversitatis studii Cracouiensis generalis, vt et ipsi, et quilibet eorum, per sua virili
ætate, morte mea secuta, Annalia præsentia contineant, et illa defluere deficereq;
non permittant, Quinimo Doctores, Magistros, Professores, Collegiatos, deprecor, ob-
testor et adiuro, vt vna Collegiatura de melioribus segregata, etiam Mgrũm praeci-
puum, et studiorum et literarum humanitatis peritum, illi iungant: qui ab omnibus
operibus, laboribusq;, et occupationibus vacans, Annalibus tantummodo se occupet,
illa cogitet, illa amet, illis se oblectet, de illis tractet, de illis nocte dieq; secum, et cũ
aliis loquatur, Commoditati quoq;, vtilitati et decori patriæ, plus tamen honori Dei
et veritati prouideat, Supplicans cuilibet hanc Chronicam legenti, vel lecturo, vt pro
me, omnium peccatorum primo et vltimo, vnum Pater noster, et vnum Aue Maria,
flexis genibus, cum deuotione dignetur exorare: vt Dominus noster IESVS CHRI-
STVS, intactæ virginis infans, per omnes suos cruciatus, pro me et illo, et quolibet
mortali, mira charitate toleratos, dignetur me à tormentis liberare perpetuis &
temporalibus, et ad visionem me perducere Trinitatis suæ benedictæ. Cui est
honor et gloria nunc et semper per infinita secula seculorum. AMEN.

DOMINE.

Memor esto serui tui.

Inutilis.
Przewlocii ~

do Jasnie Oswieconey Xiężny Jmci
Elzbiety z Flemingow Czartoryiski
Generałowy Ziem Podolskich etc

Xiężna Czci godna, Szanowna, Kochana.
Tys iest ozdobą naszego Narodu
nie że pochodzisz z Wysokiego Rodu
ale żes Matką Oyczyzny iest zwana

Twoych Cnot Oyczystych. Wieki nie zapomną
a Puki Stanie Imienia Polakow
będziesz Wielbiona tak iak Matka Grakow
Czcią poźnych Wnukow i Sławą Potomną

Franciszek Zabierzowski 1809 Roku 5 Września